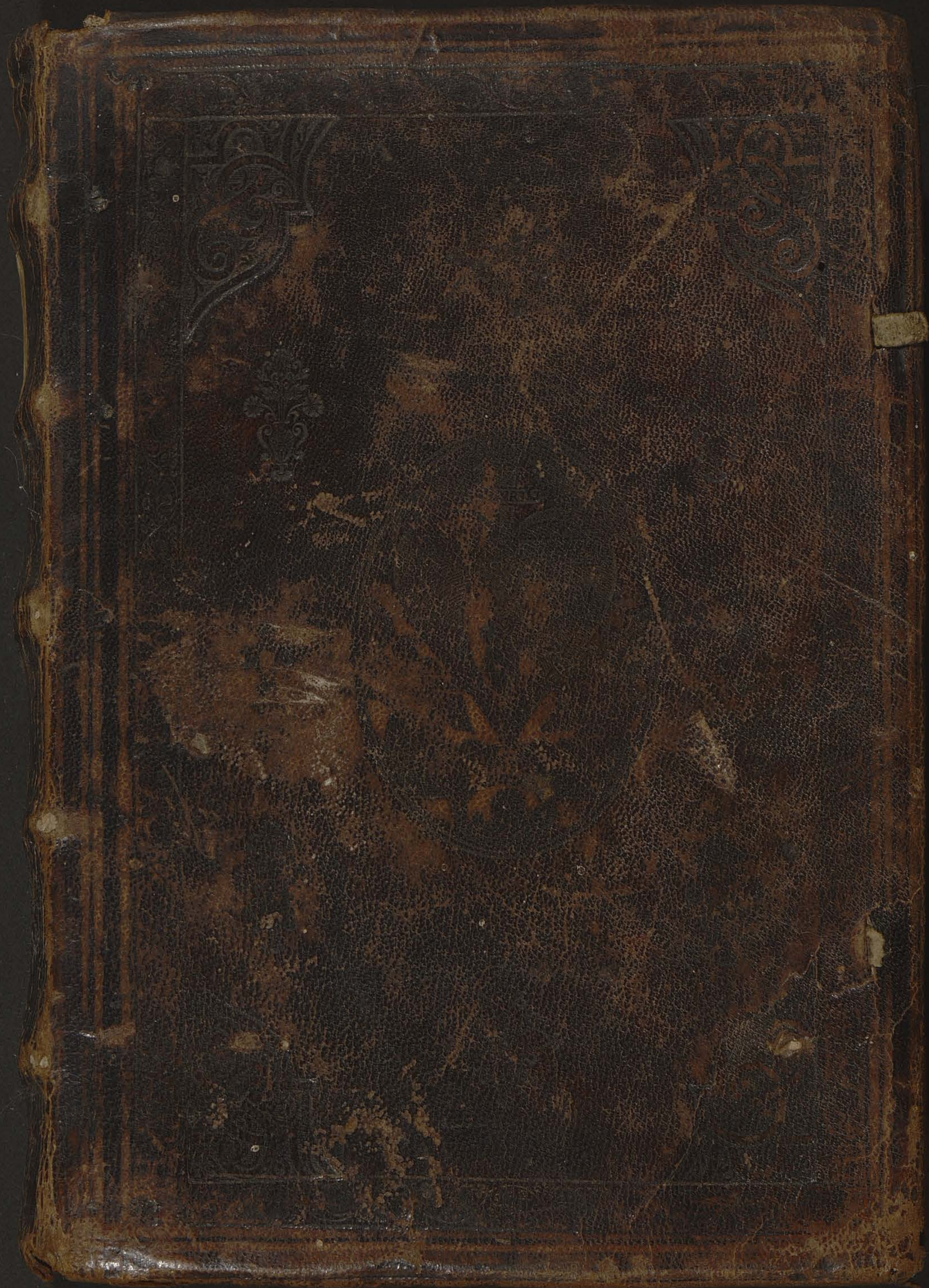

Melior est apud Deum rusticus humilis quā superbus Phus.

S. August. Phus superbus, est glā aial et popularis aurae vile mācipiū.

N. Inv. 2080.

Logica Qudpruner semptd

IN UNI
VERSAM
ARISTOT.
LOGICAM

Summulis præfixa
à R. Patre Ja-
cobo Ortizio Hi-
spano Magistro
ordinario Phiæ
Anno à partu Virginis
1 5 9 6.

Aure decerpta, manu scripta à Nicolao Crisostomo Iophilo

IHS

LOGICA CV

ius summulā brevissime aggredimur tradere, ē scia dirigens operatioēs intellectꝫ nostri, ut rectē exerceantur. Hae aūt operatioēs tres sūt. 1a. 2a. 3a. In cognitioē n. rerū triplici mō se habet intellectꝫ noster, aut enim rē nudē apprehēdit sine ullo assēsu, et iudicio, ut cū apprehendit hoīem, Petrū. &c. Aut rei apprehensae aliquid tribuit affirmādo vel negando, ut cū dicit hoīem esse visibilem, Petrū nō ēē iniustū. Aut deniꝗ aliquid de re probat inferēdo unū ex alio, ut cū dicit, hoīem ēē visibilē quia rationalis ē. Hinc ipsi tres statuūt operatioēs intellectꝫ nri. 1a quae ē simpliciū apprehēsio 2a quae ē compositio et divisio 3a. quae ē discursus. 1a operatio ē mata 2dae: ex multis n. rebus apprehēsis, cōficitr una Enūciatio. 2a tertiae. nā ex multis Enūciationibꝫ fit una argumētatio. Hic ē quod 2dā operō supponit primā 3a primā et 2dam. Possūt vō hae operatioēs duplr a nob cōsiderari. 1o ut sūt in mēte. 2o ut p vocē explicātr, Vox n. ē imago intellectionis, ut quod mente cōcipimus, id voce exprimimus. Cū ꝗ vox nobis clarior sit cognitu et facilior, fit ut in Logica maioris claritatis cā, operatioēs intellectꝫ cōsiderēt prout sūt in voce.

PRIMA PARS
DE PRIMA OPERATIONE INTELLECTVS ET IIS QVÆ AD ILLAM SPECTANT

PRIMA operatio intellectus consistit ut dictū ē in simplici apprehensioē rei, ovn quae possūt simplr apprēdi, ptinēt ad primā opationē. Dicitur aūt simplex apprēnsio illa cognitio rei, quae fit sine ullo assensu, affirmatioē et iudicio intellectꝫ. v.g. cū apprēdo hoīem. Possūt aūt apprēdi nō solū res simplices ut hō, leo, sed etiā cōiūctae, ut homo albꝫ, aīal rationale, imo etiā Enūciatioēs et syllogismi, tūc n. ubi res cōplexae apprēdūtr, apprehēdūtr simplici quodā intellectꝫ intuitu, sine ulla affirmatioē vel negatioē quā faciat intellectꝫ, etsi in obiecto ipso id ē Enūciatioē vel syllogismo apprēnsis, sit obiectivē affirmatio aut negatio, quae tūc ē obiectū, quod intellectꝫ simplici cognitioē apprehēdit. Cum ꝗ oīa quae possūt apprēdi, sīt vel Incomplexa, quae una simplici voce explicātr ut hō, leo, aut Complexa ut hō albus &c. Agemꝫ primo de vocibꝫ incōplexis, postea de cōplexis carētibꝫ affirmatioē vel negatioē, nā de Enūciationibꝫ et syllogismis, in sequētibus huius summulae partibus disseremꝫ. Quoniā aūt vocē Logici terminū appellāt ideo de terminis nob agēdū ē.

SECTIO PRIMA

DE TERMINIS INCOMPLEXIS SECUNDUM SE EORŪQ; MULTIPLICI DIVISIONE.

Terminus dupliciter accipi pōt. 1° Latè 2° Strictè. Si latè acci:
piatur prout se extēdit ad om̄ vocē, dividr̄ in Categorematicū et Syncategorema:
Categorematicus ē vox perfecta quæ per se dici pōt de aliquo aut aliquibus ut Socra:
tes, homo, Categorema in græco Latinè dicibile ē. Syncategorematicus vē
ē vox imperfecta quæ per se nō dr̄ de aliquo sed solū alteri cōiuncta ut benè, doctè,
sapienter. Ad terminos Syncategorematicos ptinēt oīa Adverbia Coniuncti: Prapos:
Si vero sumatur termin⁹ strictè et propriè sic definitur ab Aristot: 1 prio: cap. 1°.
Terminus ē id in quod resolvitur propositio tāquā in subiectū vel prædicatū.
Cū in propositio multas voces cōtineat quasdā Categorematicas quasdā Syncategore:
et Categorematica voces sint loco subiecti vel prædicati, Syncatego: vō sint
tātū modi qdā et determinatiōes subiecti et prædicati, merito illa vox propriè
dr̄ termin⁹, quæ ē subiectū vel prædicatū in propositiōe, et quia sola vox Categore:
matica pōt eē subiectū vel prædicatū ideo sola vox Categorematica propriè
dr̄ termin⁹. In hoc aūt termino strictè accepto tria possum⁹ cōsiderare. 1° qua:
si substam ipsius termini quæ ē sigcatio. 2°. Quātitatē et extēsionē ipsius termini
prout videlicet ad plura vel pauciora se extēdit 3° Qualitatē seu modū ipsi⁹
termini, seu modū sigcatiōis termini, et hac triplici rōne possum⁹ terminū divi:
dere. 1°. igr̄. si termini substam et sigcatiōm spectem⁹, termin⁹ dividr̄ in signi:
ficativū ut hō, et nō sigcativū ut Blictri. Sigcativus ē, qui præter seipsū aliqd
aliud nob manifestat v.g. hō præter sonū, manifestat nob naturā quādā ratio:
nalē. Nō sigcativ⁹ ē ille, q præter seipsū nihil aliud manifestat, audita n. voce
Blictri præter ipsā vocē nihil aliud ex ea cognoscimus. 2° dividr̄ in
Positivū seu Negativū. Positiv⁹ dr̄ ille q ponit aliqd in re, vel cui⁹ sigcatum ē
aliqua res in mūdo, ut hō, leo, vel q̄si vera res ut chimæra, hircocervus.
Negativ⁹, q nihil ponit in verū naturā solū negationē alicui⁹ rei, ut nō hō, nō
videns. Est aūt termin⁹ Negativ⁹ duplex. Alius purè Negativ⁹ ut nō videns,
Alius privativ⁹, q dicit negationē sed in subiecto apto, ut Cæcū, surdū, Cæcū
n. dr̄ id solū quod cū sit aptū videre, ē privatū visu, Surdū, quod cū sit aptū
audire ē privatū auditu, ideo lapis nec surdus nec cæcus dr̄, qz licet nō videat
nec audiat, nō ē tn̄ apt⁹ ex naturā sua videre vel audire. 3° dividr̄ in ter:
minū 1æ vel 2æ intētiōis vel impositiōis. Terminus 1æ impositiōis ē ille q ē im:
positus ad sigcandas res ipsas ut hō, leo, etc. Terminus 2æ impositiōis ē ille q ē im:
positus ad sigcandos alios terminos prout sūt sigcativi rerū ex instituto. v.g. hic
terminus Nomen, sigcat oēs terminos q ad nomē primā partē orōnis referūtur
similiter, subiectū, prædicatū, Genus, spēs, Individuū, Definitio Enunciatio, oīa
n. hæc sigcant voces sigcativas rerū ex instituto. Dicūtur aūt termini 2dæ imposi:
tiōis qz voces prius sūt impositæ ad sigcandas res, postea vō sūt excogitatæ
aliæ voces ad priores voces sigcandas. Si aūt spectemus quātitatē seu ex:
tēsionē termini, hoc ē quātū se extēdat sigcatio termini, sic dividr̄ terminus in
Singularē et Cōmunē. Sigularis ē ille qui ad unā tātū rē se extēdit ut Petrus hic hō.
Cōmunis qui ad multas ut aīal, lapis. Porro sigularis, alius ē Collectivus

qui multa q̄dē

qui multa quidē sCāt, sed nō quatenus multa, sed quatenus illa multa sūt
unū collectivè ut Populus Cracovieñ. Alius ē determinatus q determinate
unā rē sCat, ut Petrus, hic hō. Alius Vagus, qui rē quidē certa sCat, sed
indeterminatè, quātū ē ex vi vocis ut aliquis hō, unū certū hīem sCat
nō tn̄ ex vi vocis apparet an sit hic vel ille. Alius ex suppositiōe ut Regis
filius, sCat Wladislaū, si nō habet nisi hūc unū. Terminus autē cō:
munis vel ē ita cōmunis, ut oībq propemodū rebus veris cōpetat et dr̄ Trā:
scendēs, eo quod res oēs transcēdat ut Ens. Unū, Verū, Bonū, haec n̄ de
oībq rebus veris dici possūt; Aut ē ita cōmunis ut etiā rebus fictis cō:
petat, et dr̄ Supertrāscēdēs ut imaginabile, intelligibile, opinabile, Aut ē cō:
munis aliqbus tātū, qz nō oībq rebus cōpetit, sed aliquibus tātū, et dr̄ tātū
nō trāscēdēs, et hic dividr̄ in Univocū Aequivocū, et Analogū. Univocus
unā natām in multis sCāt, ut hō sCāt eādē natām humanā in Petro et Joāne.
Aequivocus multas et diversas natās sCāt oīo diversa voce, ut terminus
Canis, aliā natām sCat in signo Caelesti, aliā in Cane terrestri, aliā in mari:
no. Analogus diversas quidē natās in multis sCāt, tamē propter aliquā
proportionē et ordinē. Vn duplex ē terminq Analogus, alius ē Proportiōis
ut pes dr̄ de pede sCāni et de pede aīatis propter proportionē, et similitudi:
nē quādā, qz sicut pes sCāni se hēt ad sCānū, ita ad aīal aīatis. alius ē
attributiōis q cōvenit multis propter ordinē et attributionē ad unū pri:
cipale analogatū ut Sanū cōvenit pse aīali, Pomo vō et medicinae cōvenit
quatenq dicūt ordinē et attributionē ad sanitatē aīatis, ista n̄ dicūtr sa:
na quatenq sūt effectiva sanitatis in aīali. Si deniqz spectenq qua:
litatē et modū sCatiōis termini tūc terminq dividr̄ .1°. In abstractū et Cōcre:
tū. Abstractus, sCāt natām q̄si natām separatā ab eo cuius ē nata
ut humanitas. Concretus sCāt natām quasi cōiūctā habēti natām ut
hō, albū, homo n̄ sCāt p modū habētis natām humanā. Albū habēt natām al:
bedinis 2° dividr̄ in absolutū et cōnotativū. Absolutus sCāt q̄si rē p se
existētē ut hō et oīa ferme substātiva noīa apud Grāmaticos. Cōnotati:
sCāt rē q̄si adiacētē alteri, vn simul alterū illud quasi cōnotat et oīa fer:
me noīa adiectiva, albū n̄ sCāt albedinē q̄si adiacētē corpori, seu corpq
ut ē affectū albedine. Terminq cōnotativq dr̄ etiā denominativq eo quod
denominatr ab alio, ut Albū ab albedine, dulce à dulcedine. Utriqz vō isti
termini hoc ē cōcretq et Abstractq, Absolutq et cōnotativq ex parte rei
sCatae nō differūt sed solū ex mō sCāndi, nā eādē rē sCānt, abstractū et cō:
cretū, albedo et albū, sed nō eodē mō, abstractū n̄ sCat natām per se. Cōcre:
tū vō sCāt q̄si natām cōiūctā et cōcretā in re, similitr absolutū et cōnotativū.

SECTIO SECUNDA DE TERMINIS INCOMPLEXIS COMPARATIS AD INVICEM.

Termini incōplexi cōsiderati etiā possūt ut cōparatr adin:
vicē et hoc mō dividūtr in Pertinētes et in Impertinentes.

Impertinentes dicunt͠ qui nec se mutuo inferūt nec sibi repugnāt ut Cives
et Justus, Senator et Consul. Pertinentes vō dicunt͠ q vel se inferūt vel sibi
repugnāt. Inferunt aūt se 1° Termini inferior et superior, tā affirmative quā ne:
gative licet nō eodē modo. Affirmative quidē terminus inferior, infert abso:
lute superiorē, quia superior ē de essā inferioris ut si ē hō, bene inferti quod
sit aīal. Terminus vō superior nō infert absolute inferiorē sed sub disiunctiōe
ut si ē aīal nō necessō inferti quod sit hō, pōt n. hō eē, vel leo, vel aliud
brutū, licet bene inferri potest sub disiunctiōe, ē aīal ḡ ē vel hō vel brutū.
Negative vō superior infert absolute inferiorē ut si nō ē aīal, ḡ nec hō nec
brutū, aīal n. ē de essā hoīs et bruti, vn natū ē illud pronunciatū
A quocunq3 removetur genus removētur et spēs illius gnīs. Inferior vō
nō infert superiorē nisi particulr. v.g. ex hoc quod nō ē hō, nō licet infer:
re vniversalr quod nō sit aīal sed bene licet inferre particulr quod nō sit
quoddā aīal. 2° se inferūt termini cōvertibiles seu reciproci ut sūt hō
et visibilis, nā si hō ē rectē infertur quod sit visibilis et ē cōverso, si visibil
rectē infertur quod sit homo. Negative etiā se inferūt ut nō ē hō ḡ nō
ē visibilis, et ē contra. Termini vō repugnātes. Alii sūt disparati, alii
oppositi. Disparati sūt illi q nō possūt uni rei nec simul nec successive cō:
petere ut hō et lignū, lapis et leo. Oppositi sūt illi q sibi repugnāt et tol:
lunt se ab eodē subiecto. Sunt aūt oppositorū quatuor gnā. Alii n. sūt Cō:
tradictorii qui opponūt͠ ut affirmatio et Negatio ut hō, nō hō, Alii Privati:
vi q opponūt͠ ut Privatio et Habitus ut Cæcū et Videns Alii Cōtrarii q
dicūt duas formas absolutas expellētes se ab eodē subiecto ut Albū et Ni:
grū, Dulce et Amarū, Calidū Frigidū. Alii Relativi q opponūt͠ sibi scdm rela:
tiōes ut Pr̄ et filius, Paternitas n. opponit͠ filiatiōi, filiatio vō paternitati.

SECTIO TERTIA DE TERMINIS PRAEDICABILIBUS IN COMMUNI ET DE GENERE IN PARTICULARI.

Termini pertinentes dividūt͠ etiā in Prædicabiles et Subjici:
biles. Terminos prædicabiles statuūt Logici quinq3. Genus, Speciē, Diffe:
rētiā, Propriū, Accidens. Genus ē id quod prædicatur de pluribus
differētibus specie in quæstiōe Quid ē, ut aīal, angelus, color, Animal n.
prædicat͠ de hōe, equo, leone, &c quæ differūt spē. Similr Angelus de Angel
color de coloribus. Illa dr̄ differre spē, quæ vel sūt diversæ spēs ut hō et equus
vel sūt Individua diversarū specierū ut Petrus et Bucefalus. Illud vō prædi:
catur in quid q quod aptē respōdet͠ ad quæstionē Quid, ut si quæras quid ē
hō aptē respōdebitur ē aīal, aīal ḡ prædicatur in Quid. Est aūt genus duplex
Aliud supremū quod sub se nō hēt aliud genus, et dr̄ Genus generalissimū ut
substā, Quātitas, et alia gnā prædicamētorū. Aliud ē Genus mediū sive sub:
alternū, quod sub se hēt aliud genus et dr̄ genus subalternū q si sub altero gnē
genus. ut aīal quod hēt sub se multa gnā, nempe, Vivens, Corpus, Substam.
Est aūt hæc natā gnīs subalterni ut respectu superiorū sit spēs, respectu
inferiorū sit genus. aīal n. v.g. respectu hoīs, leonis &c ē genus, respectu

vō viventis ē

uō viuētis ē species, quia viuēs prædicatr de aīali tanqȝ de sua spē. Tn̄ ge-
nus subalternū respectu superiorū habet subjici, respectu inferiorū prædicari.

SECTIO QVARTA
DE SPECIE.

SPECIES est quod prædicatur de pluribus differētibus solo
numō in quæstiōe quid ē, ut hō, leo. Illa differūt solo numō quæ cū nullo discri-
mine, quod sit univale differāt, in numerādo tn̄ differūt, v.c. Petrus et Paulus
quāvis sit æquè hnēs differūt tn̄ in eo quod iste ē unꝰ hō et ille alter. Est aūt
spēs duplex. Alia ē Infima quæ etiā dr̄ ima, attoma, specialissima, sub qua
nulla ē alia spēs, ut hō ē spēs infima, qz sub se nulles ht̄ spēs, nisi individua.
Alia ē spēs Media quæ etiā dr̄ subalterna, quæ sub se cōtinet alias spēs, et ē
parti genus, parti spēs; respectu inferiorū specierū de quibus prædicatr in
quid ē genus, respectu supiorū quibus subjicitr ē spēs. Vn̄ spēs subalterna
idem planè ē cū gnē subalterno, v.g. aīal ē spēs subalterna qz licet sit spēs
viventis, tn̄ ht̄ sub se alias spēs, de qbꝰ prædicatur in quid instar generis
dicitr n. aīal de homine, leone, equo, tanquam de suis speciēbus.

SECTIO QVINTA
DE DIFFERENTIA.

DIFFERENTIA ē id quod prædicatr de pluribꝰ in quale qd
seu in quale essētiale, ut sensibile de hōe, Equo. et Rationale de Petro, Paulo.
prædicatr in quale quid, quæstio n. quid, inqrit de essā, v.c. Rationale ē diffrā
hōis, qz prædicatr de hōe in quale essētiale, si n. quæras qualis hō ē scdm
id quod illi essētialr cōvenit, respōdebo eē rōnalem, seu rationalis essētiæ. Licet
aūt sint multæ aliæ diffrā nō essētiales, puta Cōmunis et Propria, tn̄ sola diffrā essē-
tialis, quæ à Phis dr̄ diffrā propriissima cōstituit tertiū prædicabile, aliæ vō
accidētales diffrā, scilicet cōmunis et propria ptinet ad 4m et 5m prædicabile.
Est aūt duplex diffrā. Quædā generica quæ cōstituit genus ut sensibile cōstitu-
it aīal. Quædā specifica quæ cōstituit spēm ut rōnale cōstituit hōem. Illa
instar gnīs prædicatr de pluribus differētibꝰ spē ut sensibile de hōe, leone, hæc
instar speciei prædicatur de pluribus differētibus numō, ut rōnale de Petro
Paulo, Joāne. utraqȝ spectat ad tertiū prædicabile, qz utraqȝ prædicatr
de pluribus in quale qd, quæ ē definitio diffrā spectātis ad hoc 3m prædicabile.

SECTIO SEXTA.
DE PROPRIO.

PROPRIUM quatuor modis dr̄. Aut n. soli sed nō oī cōpetit hōi ut eē
Gramaticū, Aut oī sed nō soli ut eē bipedē, cōpetit oī hōi sed nō soli quia cōpe-
tit et Gallo. Aut soli et oī sed nō sēp ut Canescere soli et oī hōi cōpetit sed nō nisi
in ætate provecta. Aut deniqȝ soli oī et semper cōpetit, ut eē risibilē et disciplina-
bilē soli hōi et sēp cōpetit. Propriū tribꝰ prioribꝰ modis acceptū, ptinet ad quī-
tū Prædicabile, qz ē propriū cōtingēs nō necessm. Propriū vō quarto mō cōstituit
hoc quartū prædicabile quod dr̄ propriū et definitr eē id quod prædicatr de
pluribꝰ in quale accidētale et necessm. Est aūt Propriū duplex. Quoddā Generi-
cū quod gnī cōpetit ut eē sensitivū ē propriū aīalis, aliud specificū quod cōpe-
tit speciei ut esse risibile cōpetit hōi, esse hinnibile cōpetit equo.

Canis latrat: Elephas barrit: Anser, clangit: Anguis, sibilat: Corvus crocitat: Rana, coaxat: Luscinia, fringultit: Equus hinnit: Ovis, balat: Sus grunnit: Bos, mugit: Passer, pipit: Asinus, rudit: Ulula ululat: Anas, tetrinit: Gallina nondum pipat: sed dum edit ovum, glocit, sive glocitat: Hirco mutit: Mus, mintrat. Gallus cucurit: Leo, rugit: Aper, frendet: Felis catillat. Ursus, fremit: Turtur et columba gemit.

SECTIO SEPTIMA.

DE ACCIDENTE, VBI ETIAM TRA=ditur sufficientia quinque Prædicabiliū.

Accidens ē id quod adest et abest præter subiecti corruptionē ut aē albū, doctū, &c. seu ē id quod cōvenit rei nō necessō sed cōtingenter. vel definitur, aē id quod prædicatr de pluribus in quale accidētale cōtingēter et nō necessō, ut albū dr̄ de Petro Paulo, in quale accidētale cōtigēter; quia si quæras qualis ē Petrus cōtingenter, bene respondetur esse albus.

Quod aūt nō sit plures nec pauciores termini Prædicabiles sic ostēdi potest. Nam quidquid prædicatr, vel prædicatr in quid vel in quale. In quid dupliciter vel de differētibus spē, vel de differētibus solo numero, illud ad genus, hoc ad speciem refertur. Si in quale, vel prædicatr in quale essētiale, vel accidētale. Si essētiale ē Differentia. Si accidētale tūc vel prædicatr. Necessō vel cōtigēter. Si necessō ē Propriū, si cōtigēter ē Accidens. Porro Individuū nō numeratr inter prædicabilia, licet in de uno prædicetr, tñ eius prædicatio nō ē Propria sed Identica, Prædicari in sequtr ad inesse, at Individuū sibi ipsi nō inest proprié loquēdo, q proprié loquēdo Individuū nō ē prædicabile. Præterea inter Prædicabilia nō numerātr voces cōplexæ ut definitio et alia prædicata cōplectētia multas voces, qr hoc loco solū agimus de terminis incōplexis. Hactenus de terminis Prædicabilibus.

SECTIO OCTAVA.

QVID ET QVOTVPLEX SIT PRAEDICAMĒNTVM.

Genera et species quatenus certa quadā serie et ordine coordinātr sub sūmo gnē usque ad infimā spēm, prædicamētū cōstituūt vel etiam tota series substātiarū cōmuniū qua cōstat ex ipsa substa, sūmo gnē, et proxime ligatis illi subiectis gnibus, et speciebus ipsi substæ sūmo gnē subiectis. Cū n rēs cōveniāt in aliqbus naturis et illæ natæ rursū in aliis donec perveniatur ad supremū genus, optime fieri pōt talis coordinatio gnum et specierū ut ab infima spē decurratr usque ad sūmū genus. Cū aūt sit decē gnā et capita ad quæ rēs oēs revocātr decem quoque erūt prædicamenta. ut

Substantia ut hō, Angelus. **Quātitas** ut Magnitudo, Binarius.
Qualitas ut Calor, frigus. **Relatio** ut Paternitas, filiatio.
Actio ut Generatio. **Passio** ut Generari, Calefieri.
Situs ut Esse pronū, supinū, **Ubi** ut Esse in loco, sursū deorsū.
Quando ut Esse in tpē, heri. **Habitus.** ut Esse togatū, Calceatū, seu alio quovis modo indutum. De singulis in particulari agēdū ē.

SECTIO NONA.

DE SVBSTANTIA.

Substantia ē Ens per se subsistens; dr̄ aūt per se subsistere quod vi sua existit nec innititr alteri in existēdo ut hō, leo, lapis. In eoque differt substā ab accidēte quod accidēs nō vi sua sed vi et ope substæ à qua sustētatr existit ut albē.

existit ut albedo, nigredo, sapor. Substā vō à nullo sustētatr, sed propria
sua virtute existit ut hō, equg. Dividr Substā prima sui divisioē in Cor:
poreā et Spirituale, Corporea in Animatā et in Inanimatā. Animata in
sensitivā et nō sensitivā, Sensitiva in hoēm et brutū. Similitr quæ sūt dividē:
da cætera mēbra in suas inferiores spēs. Dividr etiā ab Aristot: in pri:
mā et scdam. Primæ substæ sūt Individua ut Petrg, Paulg. Scdæ sūt gnā
et spēs ut hō, aial. Dicūtr aūt individua primæ substæ eo quod illa sūt
quæ vere et pse existūt in mūdo, spēs vō et gnā existūt ratioē individuorū
cū extra individua nō reperiātr atqz adeo individuis primario et pse existere
cōpetit, gnibg vō et speciebus secūdario. Primā substam definit Aristotel:
eē eā quæ nec in subiecto ē, nec de subiecto dr, id ē quæ nec inhæret in sub:
iecto aliquo ut accidēs, nec de ullo ut de parte subiecta specitatr prædicatr
qualia sūt individua ut Petrus, Paulus. Hæc breviter de Substā.

SECTIO DECIMA.
DE QVANTITATE.

Quantitas est Ens per se extēsū seu ē accidēs ratioē cuig
res hnt extēsionē ut magnitudo, numerus. Dividr aūt in Cōtinuā et Discre:
tā. Continua dr illa cuius partes nō sūt interruptæ sed psi quodā cōmuni
termino copulatæ. Est aūt duplex. Permanēs et Successiva. Permanēs ē cuig
partes simul oēs accipi possūt, et dividr in Lineā seu lōgitudinē, Superficiē
seu latitudinē, Corpus seu crassitudinē vel profūditatē. Successiva ē illa cuig par:
tes simul accipi nō possūt sed una post altam, et dividr in Motū et Tempus.
Partes in tpe et motg sūt eiusmodi ut cōtinuo generētur et corrūpātur,
priores abeūt posteriores in earū locū succedūt. In his oibg quātitatibg
possumg cogitatioē fingere, quasi indivisibile aliqd cōnectēs et cōtinuās unā
partē cū alia, quod indivisibile sit quasi finis unius partis et pricipiū alte:
rig sequētis. v.c. in linea indivisibile hoc, ē punctū, quod oī lōgitudine, lati:
tudine, et profūditate caret, quodqz cōnectit partes lineæ inter se, in superfi:
cie ē linea, in corpore ē superficiēs. ita ut si fingeremg punctū cadere, suo
illo motu describeret nobis lineā, si caderet linea, describeret nobs superficiē
si caderet superficies describeret nobs corpus. In tēpore indivisibile ē Nūc sive
Instās quod cōnectit Præteritū cū futuro. In Motu ē mutatū eē quod cōne:
ctit partes motg. Quātitas Discreta ē illa cuius partes sūt à se disiectæ,
nec ullo termino cōmuni copulātr, ut sūt oēs numeri, binarig, ternarius, quater:
narig etc. Partes in numeri sūt unitates quæ intr se nullo cōmuni termino coniungūtr,

SECTIO VNDECIMA.
DE QVALITATE.

Qualitas est id, quo peculiari quadā roē accidētatr quales
dicimur, seu ē accidēs quo qualis sit res propria roē explicamg, ut si quis
petat, qualis sit Petrus, bene respōdetr quod sit albus, doctg. Qualitatis
quatuor spēs numerat Aristot: 1a Habitus et Dispositio. 2a Naturalis
potētia et Impotētia. 3a Passio et patibilis qualitas. 4. Figura et forma.
Habitus ē qualitas bene vel male afficiēs subiectū difficile mobilis à
subiecto ut sūt oēs habitus sciētiarū, virtutū, vitiorū, q difficulter amittūtr,

Dispositio ē qualitas bene vel male afficiēs subiectū sed facile mobilis, ut ē calor in manu, sanitas vel infirmitas in corpore aīatis.
Naturalis potentia ē vis quædā ad facile agēdū vel resistēdū, ut vis ad currēdū, luctādū, ad ferēda pōdera, vis ad agendū.
Naturalis impotētia ē impotētia et imbecillitas quædā ad agēdū vel resistēdū ut mollities ī butyro, raritas ī stuppa.
Passio ē qualitas quæ movet sēsū et sēsi passionē infert sēsui, vel quæ ex motu nascitur et facile transit ut rubor ex verecūdia, pallor ex timore.
Patibilis qualitas ē idē quod passio solū hoc ē proprium quod nō ē facile mobilis à subiecto sed diu ī eo permanet, ad hāc speciē qualitatis referūtur, oēs colores, soni, odores, sapores, et qualitates tāgibiles, calor, frigus, humor, siccitas; oēs etiā passiones animi. Ira, timor, desideriū, amor lætitia, tristicia; oēs etiā passioēs quæ ex motu aliquo sēsibili ī corpore oriuntur. **Figura** ē extremorū quātitatis dispositio ī pura quātitate cōsiderata ut figura triāguli, quadrati, cubiti. &c.
Forma ē extremorū quātitatis dispositio ī re aliqua naturali cōsiderata ut forma hōis, leonis. &c.

SECTIO DUODECIMA.
DE RELIQUIS SUMMIS GENERIBUS.

Relatio ē ordo quidā et habitudo unius rei ad aliā ut paternitas ē ordo et habitudo pris ad filiū. Itē ī ut pater ē filii pater, qui sit dū respectu filii. Similitudo etiā inter duo alba, ē ordo illorū inter se, hic ordo et habitudo vocatr relo. Ea vō quæ huc ordinē et habitudinē hnt dicūtr relata, quæ duplicia sūt. alia æquiparātiæ, ut simile æquale, dissimile inæquale, alia disquiparātiæ quæ rursus duplicia sūt, Alia suppositioīs ut pr. dominus, præceptor, et alia oīa quæ sūt digniora iis ad quæ referūtr. Alia suppositioīs quæ ex altā parte sibi respōdēt, ut Filius, servus, discipulus, et cætera minus digna iis cū quibus cōferūtur. Hæc de relatiōe.
Actio ē productio rei seu res ut procedit ab agēte ut calefactio frigefactio. **Passio** ē receptio alicuius formæ ab agēte ut calefieri ē recipere calorē à calefaciente, frigefieri à frigefaciente. &c.
Ubi ē eē ī loco, ut eē domi, ī tēplo, Eius differēæ sūt supra, infra, ante retro à dextris à sinis.
Situs ē dispō quædā partiū corpis ī ordine ad locū ut sedere, stare, iacere &c.
Quando est esse ī tempore, ut heri cras, nudiustertius.
Habitus ē adiacētia unius corporis ad aliud ut eē togatū, ē habere togā adiacētē, eē calceatū, loricatū, &c. Hucusq3 egimus de terminis incōplexis sedm se et cōparatis ad invicē, de iis dē cōparatis ī ordine ad propōnem ut ī eā ingrediūtr agemus sedā parte. Nūc de terminis cōplexis breviter dicemus inter quos primū locū obtinet Definitio.

SECTIO DECIMATERTIA.
DE DEFINITIONE EIUSQ3 DIVISIONE et legibus et de modo eam investigandi.

Definitio ē quæ

Definitio. ē quæ naturā aliquā explicat, in quo differt à definito
quod definitū totā natām rei cōtinet sed nō explicat, Definitio vō explicat, vel
igr̄ explicat natām alicuig vocis Cratā aūt vocis ā ssatio, vel natām rei per
vocē signatæ. 1° mō dr̄ definitio nois seu quid nois, quasi qd sit nomē, vel quid
sināt explicās, ut indefinitū ē quod fine caret, Magnanimg q magnū hē animū,
Fides qua fit quod dictū ē, oīs damigs origo ac Etÿmologia vocū huc ptinet
2° vō mō, dr̄ definitio rei, seu qd rei, qsi qd sit res explicās. Definitio rei
ē triplex. Essētialis, Accidētalis. Causalis. Essētialis explicat natām rei
p partes essētiales, quæ vel sūt Metaphÿsicæ et dicūtr genq et diffra, vel
Phÿsicæ et tūc dicūtr Mata et Forma. Itaqs hæc erit definitio essētialis
hō ē aīal ronale, hoc ē cōstās ex corpore et aīā ronali. Prior qd Metaphÿ:
sica, posterior Phÿsica. Definitio Accidētalis explicat natām rei p accidētia
idqs vel p propria ut hō ē aīal risibile, vel p cōmunia, quæ tn̄ simul sūpta
unitātē rei cōpetit, ut hō ē aīal implume bipes. Definitio Causalis expli:
cat natām rei p causas. Causarū aūt grā sūt quatuor. Materia ex quo aliqd
fit ut arca ex ligno. Forma per quā res hē tale eē ut hō hē eē brūm p aiām
ronalem. Efficiens quæ aliquid efficit, ut artifex ē cā efficiēs domg. Finis
cuig grā fit aliquid; ut finis domg ē cōmoda habitatio, vel propulsatio iniuri:
arū cæli. Materia et Forma sūt causæ internæ et essētiales, vn definitio
p matām et formā ptinet ad definitionē essētialē. Efficiens et Finis sūt
causæ externæ et quasi accidētales rei, vn definitio facta p causas exter:
nas pōt revocari ad definitionē accidētariā. Definitio p materiā ē hæc
Domg ē ædificiū factū ex lateribg, vel ex fūdamēto, parietibus, et tecto cō:
stās. Per Causā Formalē, ut hō ē aīal, aīā ronali præditū. Per causā
efficientē, ut Calor ē qualitas impressa nostris corporibus à sole. Per cām
finalē ut domus ē ædificiū ad propulsādas cæli iniurias factū, hō ē aīal
creatū ad vidēdū Deū.

LEGES BONÆ DEFINITIONIS SVNT

tres. PRIMA. ut definitio sit clarior definito, alias nō poterit ex:
plicare natām rei, quare nō debet eē p ignotiora vel æquè ignota, ut somg
ē imago mortis. Neqs p voces Metaphoricas, ut hō ē arbor inversa, Neqs p
ambigua ut hrā ē primū elemētū. Neqs p seipsū ut hō ē hōs humana natām
sol ē q facit diem. dies n̄ sine sole nō pōt intelligi. SECUNDA Defi:
nitio debet reciprocari cū definito, ita ut cui cōpetit definitiō, cōpetat ē
definitū et è con, quare malæ sūt definitiōes quæ præter definitū, cōpetunt
etiā aliis, ut hō ē substā sensibilis, quod cōpetit etiā equo. TERTIA De:
finitio nec debet eē manca, nec superflua. Manca ē si nō cōtinet oīa præ:
dicata essētialia rei, ut si dicā. hō ē substa ronalis, nō cōtinet n̄ prædica:
ta intercedētia int substām et brūm, neqe quod sit corpus vivēs et sentiēns.
Superflua ē quæ nō necessā prædicata cōtinet ut si dicā, hō ē substā, corpus
vivēs, aīal rationale, superflua ē hæc definitio, quia substa, corpus, vivēs in aīali
includuntur, Similr si addā bipes.

Porro à definito ad definitionē licet argumētari, tā affirmativè quā negativè

Pronunciata de definitione sunt

Sūt illa pronunciata. Cuicūq; cōpetit definitio cōpetit et definitū. De quocūq; negatur definitio negatur et definitū. Quod prædicatur de definitiōe, prædicatur et de definito. Quod negatur de definitiōe negatur et de definito, et è con. ut si Petro cōvenit eē hoiem cōveniet etiā eē aīal ronale et è con. Si de Bucephalo negatur quod sit aīal rationale, negabitur etiā quod sit hō, et è con. Si de aīali ronali dr sensibile dicetr etiā de hoīe, et è con. Si de aīali ronali negatur, optimè negabr etiā de hoīe et è contra. Investigandæ aūt definitiōes duplex è modus. Per divisionē et Resolutionē. Per divisionē. Cū sumimq supremū genus rei definiendæ et illud p oppositas differētias dividimq, reiectisq; differētiis nō cōvenientibus rei definiendæ descēdimus quasi p gradus usq; ad infimā spēm. v.c. si velit definire hoīem, sumo substan, et divido illā p Corporeā et Incorporeā. Cū igr hō nō sit substā incorporea sed corporea, relicta substā incorporea, divido ulterius substan corporeā in Animatā et in Inanimatā. cūq; hō sit substā animata, nō inanimata. relicta substa corporea inanimata, sumo ulterius substan corporeā animatā et divido illā in sētiētē et nō sētiētē, et reiecta nō sētiēte, divido sētiētē in Rationale et Irrationalē. Atq; ita colligo oēs istas differētias in unū et cōstituent mihi definitionē hoīs quæ è hæc. Hō è substa, corporea, vivens, sensibil, ronalis. In quo nota diligēter. 1° ut differēæ oēs sīt essētiales nō accidētales. 2° ut prius fiat divisio p differētias universaliores, postea p minq universales. 3° ut oēs differēæ assumātr, quæ sūt inter sumū genq et infimā spēm. Per Resolutionē aūt procedimq opposito mō ab inferioribus ad superiora, cōsiderāmq id in quo oīa inferiora cōveniūt et illud statuimq pro definitiōe spēi v.c. qr oīa individua hoīs cōveniūt in hoc quod sūt aīalia rationalia, aīal ronale erit definitio hoīs. Hactenus de definitiōe et de Prima parte Sumulæ.

SECUNDA PARS DE SECUNDA operatione intellectus et de iis quæ ad illam spectant.

De Intellectu quod consistit in Affirmare et Negare.

Secunda operatio intellectus consistit ut initio 2æ partis dictū è in affirmatiōe et negatiōe, ideoq; ab Aristot: vocatur Compositio et Divisio. Compositio ratiōe affirmatiōis, Divisio vero negatiōis, cū n. rē

Quid affirmare. Quid Negare.

unā affirmamq de altā, cōponimq quodāmodo p intellectū unā cū altā, sicut è contra cū negamus, dividimq quodāmodo et removemq unā rē ab altā scīlt Prædicatū à subiecto. Tā affirmatio aūt quā negatio in Enūciatiōe spectātur, tūc n. affirmamq vel negamus, cū enūciamq aliquid inesse alicui vel nō inesse, ut si dicamus, Petrus est bonus, Petrus nō è ministrus.

SECTIO PRIMA. DE ENUNTIATIONE EIUSQ; PRINCIPIIS NOMINE ET VERBO.

Enunciatio defini-

Enuntiatio definitur ab Aristot: orō verū vel falsū sc̄ans. cū n̄ sit multæ orōnes, aliæ qdē imperfectæ, quæ nō dicūt rē ita eē vel nō eē ut Petrus currens, si sang eēm, utinā scriba ā rē. aliæ vō Perfectæ quæ sc̄ant rē ita eē vel nō eē, ut Deus ē. Primæ qdē nō sc̄ant verū vel falsū, sedæ vō sc̄ant, qz sc̄ant rē ita eē vel nō eē. Enunciatio ē ex gnē earū orōnum quæ sc̄ant rē eē vel nō eē, ac proinde sc̄at verū vel falsū. Verū eū ē cōformis rei, ut Deus ē bonus, Falsū eū nō ē cōformis, ut Deus nō ē. Principia Enuntiationē cōstituentia sūt duo tātū, Nomen et Verbū. Nomē ē vox Categorematica sc̄ans sine tpe ut Homo. Verbū est vox Categorematica sc̄ans cū tpe ut Amo, Doceo. Significare vō cū tpe nō ē sc̄are tēpus, sed præter suū formale sc̄atum adsc̄are tēpus, sic oīa verba tēpus adsc̄ant, qz id quod sc̄ant, sc̄ant in aliquo tpe existens, ut amo, sc̄at amorē in præsēti. Nomina vō licet quædā tempus sc̄ent, ut annus, mensis, dies, nō tn̄ sc̄ant cū tpe, qz nō sc̄ant id quod sc̄ant in aliqo tpe existere, Præsēti præterito, vel Futuro. Adverte aūt, quasdā voces sincategorematicas imperfectas posse aliqn̄ fieri Categorematicas, qn̄ nimirū accipiuntur pro seipsis nō pro re sc̄ata, ita ut pro seipsis acceptæ sūt Categorematicæ et perfectæ, acceptæ vō pro suo sc̄ato sūt Sincategorematicæ et imperfectæ ut in his Enuciationibq Benē ē adverbiū, Bene ē dictio. Ego ē pronomē. quare tales voces acceptæ pro seipsis sūt noīa. quin et Verba pro seipsis accepta sūt noīa et sc̄ant sine tpe. ut Amo ē dissillabū, hic ī amo supponit pro seipsa ut ē dictio quædā, et ut abstrahit ab oī tpe. Porro Nomē in Enuciatioē tē locū subiecti et prædicati, Verbū vō locū copulæ cōiungētis prædicatū cū subiecto. In oī eīn Enuciatioē sūt duo termini q cōiunguntur inter se affirmativè vel negativè, ē etiā terminq cōiugēs, termini q q cōiunguntr sūt duo noīa: terminq cōiugēs ē Verbū, ut in hac Enuciatioē, Hō ē aīal rationale, Hō ē doctq, verbū ē, cōiugit aīal et doctū cū hōē. Cū aūt Verbū sæ includat etiā in se nomē, cū idē sc̄ant verbū et nomē, tātū differāt in mō sc̄andi, fit ut qn̄ ponitr solū verbū in Enuciatioē, ut cū dico, Hō ē, Hō sapit, tūc etiā verbū cōiugat nomē quod includit in se cū subiecto, in prædictis n. Enuciationibus sēsus, Hō ē existēs; Hō ē sapiens. Hinc ē Nomē eē materiā in Enuciatioē Verbū vō formā qz Verbū respōdet iudicio mētis, cōiugenti res apprehēsas, quod iudiciū ē forma Enuciatiōis internæ, et in eo cōsistit essentialr vō Enuciatiōis. Nomē vō respōdet ipsis rebq apprehēsis quæ sūt matā Enuciatiōis internæ ideoq3 forma et essā Enuciatiōis cōsistit in illa cōiūctioē quæ p verbū exprimitur de quo latius suo loco.

Quid Enunciat:? Orat: aliæ imperfecta perfecta

Quid sit Verum? falsum

Quæ sunt principia Enunc: constituentia? Nomen Verbum.

Dictio

Voces imperfectæ aliquando fiunt perfecta.

Quid in Enunc: tenet locum subiecti et prædicati? nomen. Verbum locum copulæ.

Quomodo nomē in Enuncia tioē ē materia Verbū vō forma.

SECTIO SECUNDA.

De divisione Enuntiationis in suas species.

Enuntiatio latè sūpta dividi in Simplicē seu Categoricā et cōiunctā seu Hypotheticā. Simplex dr̄ illa quæ uni cōstat subiecto et prædicato

Quomodo dividitur Enunc: late sumpta.

Quid Enunc: simplex?

Quid Coniuncta?
Simplex alia dividitur de Inesse alia Modalis

ut homo est animal. Coniuncta quae constat ex pluribus simplicibus Enunciationibus ut si homo est animal est. Simplex Enunciatio alia est de Inesse alia Modalis. De Inesse illa est quae tantum dicit praedicatum inesse subiecto ut homo est animal, homo est albus. Modalis illa est quae dicit praedicatum inesse subiecto cum aliquo modo, ut homo est necessario animal. Nos primo agemus de Enunciatione Simplici de Inesse, Secundo de Enunciatione simplici Modali, Tertio de Coniuncta seu Hypothetica.

SECTIO TERTIA.

De Enuntiatione Simplici de Inesse eiusque multiplici divisione.

Quid sit?
Quotupliciter consideratur?
In quo consistit substantia Enunciationis?
Quomodo Enunciatio ratione connexionis dividitur? 2plex.
1. Quid Affirmativa?
2. Quid Negativa?

Enuntiatio simplex de Inesse, quae unico ut dixi constat subiecto et praedicato, et tantum dicit praedicatum inesse subiecto ut homo est animal, Cygnus est albus. Potest autem tripliciter considerari 1° Secundum substantiam. 2° Secundum quantitatem. 3° Secundum qualitatem et sub hac triplici ratione potest dividi. Substantia Enuntiationis! consistit in illa praedicati et subiecti connexione et in ratione ipsa praedicati et subiecti. Ratione connexionis dividitur in Affirmativam, et Negativam. Essentia enim connexionis spectatur in affirmatione. Enunciatio affirmativa est in qua affirmatur verbum seu copula, sive praedicatum existat affirmativum ut homo est animal, sive negativum ut homo est non lapis. Negativa est in qua negatur verbum seu copula, sive praedicatum existat affirmativum, ut homo non est lapis, sive negativum ut homo non est non animal.

Quid designat connexionem praedicati cum subiecto?

Ratio est quia affirmatio et negatio in Enunciatione spectatur in connexione praedicati cum subiecto. Hanc autem connexionem designat verbum seu copula est, ergo si verbum affirmetur enunciatio erit affirmativa si negetur negativa. Dupliciter autem negari potest verbum in Enunciatione 1° quando subiecto praefigitur signum universale negativum ut Nullus homo est lapis, negatio enim tollit id quod post se invenit. 2° Cum ipsi verbo praeponitur negatio ut quidam homo non est albus.

Quotupliciter dividitur Enunciatio ratione praedicati et subiecti? 4plex.
1. Quid Directa?
Inesse 2plex
1. Per identitatem

Si spectatur ratio praedicati et subiecti dividitur Enunciatio in Directam seu Naturalem et Indirectam seu Innaturalem. Directa ea est in qua praedicatur id quod praedicari debet et subiicitur id quod subiici debet. Id autem debet praedicari quod inest rei, praedicari enim sequitur ad inesse. Inest autem alicui aliquid dupliciter 1° Per identitatem 2° Per veram inexistentiam. Per identitatem ut in his Enunciationibus Petrus est Petrus et aliis identicis, similiter cum totum de partibus simul sumptis dicitur, ut caput, manus, pedes, &c sunt unum corpus. Praeterea cum definitum praedicatur de definitione ut animal rationale est homo, in his enim Enunciationibus praedicata insunt suis subiectis tantum per identitatem.

2. per veram inexistentiam.

Per veram autem inexistentiam insunt 1° Superiora in inferioribus, genus in specie, species in individuis. 2° Essentialia. 3° Accidentia in suis subiectis. 4° Partes in suo toto. 5° Accidens in accidente concretè accepto, ut album in dulci, accidens enim in concreto dicit et formam accidentalem et subiectum. Quare album rectè dicitur inesse dulci quia inest subiecto dulcis. Hae igitur Enunciationes erunt Naturales et directae Petrus est homo, homo est animal, animal est vivens. Petrus est albus. Cervus est cornutus. album est dulce.

2. Quid Indirecta?

Innaturalis sive indirecta Enunciatio est illa in qua praedicatur id quod subiici deberet, et subiicitur id quod praedicari deberet, Hoc autem accidit cum id quod inest subiicitur id cui aliquid inest praedicatur, ut cum inferiora de suis superioribus, vel subiecta

de suis accid:

de quib accidentibus prædicantur, ut hō ē Petrus, albū ē homo. Hic quoq͡ʒ re: 2° de 2do adiacente
duci potest illa Enūciationis divisio, in Enūciationē de 2dō adiacēte, in qua solū 3° de 3tio adiacente
verbū ē, prædicatur ut hō ē, Deus ē. et Enūciationē de tertio adiacēte, in 4°.
qua præter verbū, est, datur aliud prædicatū ut hō ē doctus. Si vō spectetur Quotuplex divisio Enūciationis ratione quantitatis?
Quantitas sive Extēsio Enūciationis dividitur in Univ̄salem, Particularē, In: Quantitas propositionis pendet
definitā, Singularē, spectatur aūt quātitas seu Extēsio Enūciationis ex subi: ex Subiecto tantum.
iecto tātū, nō aūt ex prædicato, nā propter prædicatū nulla Enūciatio dīr v:
niversalis aut particularis. v.c. hæc ē singularis Petrus ē hō, licet prædica:
tū sit univ̄sale: hæc vō nō ē singularis. quidā hō ē Petrus licet prædicatū sit
singulare. Solū ē ex subiecti vel cōmunitate vel singularitate, sumēda ē
quātitas Enūciationis. Si igr̄ subiectū sit singulare erit Enūciatio singularis Subiectum accipitur 1°
ut Petrus ē albus, Si vō subiectū sit cōmune tūc vel accipitur cōmuniter et Communiter
cū signo universali, et tūc erit Enūciatio univ̄salis ut oīs hō ē aīal, nullus hō ē 2 Particulariter
aīal, vel accipitur particulariter et cū signo particulari et tūc erit Enūciatio 3 Singulariter
particularis ut quidā hō ē aīal, vel accipr̄ indefinite absq͡ʒ ullo signo univ̄sali 4 Indefinitè.
vel particulari. et erit Enūciatio indefinita ut hō ē aīal, hō ē albus.
Circa signa adverte, Signa absolutè univ̄salia præposita Negatiōē fieri parti: Signa per se univ̄salia si habent
cularia; et absolutè particularia eadē negōne præfixa fieri universalia. ante se Negationem fiunt par-
nā, Nō oīs et nō nullus sūt signa particularia. Nō qdā aūt et Nō aliquis sūt ticularia et è contra.
univ̄salia. Circa Enūciationē univ̄salem Nota eā posse eē univ̄salem dupl̄r Signa per se particularia si
1° ratiōē Materiæ absq͡ʒ ullis signis. 2° rōne Formæ, cū Enūciatio hēt habent ante se Negationem
aliquod signū univ̄sale quod facit formā Enūciationis univ̄salis. Enūciatio univ: fiunt univ̄salia.
versalis ratiōē mātæ, alia ē universalis rōne subiecti tātū, alia ratiōē
subiecti et prædicati. Rōne Subiecti, cū prædicatū ex nāta sua cōve:
nit toti subiecto, et sedm̄ totā univ̄salitatē subiecti. ut hō ē aīal, nō vō
sedm̄ univ̄salitatem prædicati, licet n̄ aīal oī hōi cōpetat, nō tn̄ hō oī aīali
subijcitur. Ratiōē prædicati et Subiecti, cū totū prædicatū sedm̄ to:
tā suā univ̄salitatem convenit toti subiecto sedm̄ suā universalitatē ut
accidit in terminis reciprocis seu cōvertibilibus hō ē risibilis, hō ē rona
lis, nā et oīs hō ē rationalis et risibilis, et oē ronale et risibile cōpetit hōi
Enuntiatiōēs univ̄sales ratiōē Matæ sūt oēs Enūciatiōēs necessariæ in quib͡ʒ Quæ sit Enunciatio universalis ratione Materiæ.
ē prædicatū aliquod vel essētiale, vel ad essam cōsequēs. Essētiale ut rati:
onale respectu hōis. Ad essam cōsequēs, ut risibile respectu eiusdē hōis.
Enūciatio univ̄salis ratiōē Formæ ē illa quæ ē univ̄salis propter signū uni: Quæ sit univ̄salis ratione
versale præfixū distribuēs subiectū in sua inferiora. ut oīs hō ē biceps. Formæ.
Quare dicitur distribuens
Dixi distribuēs in sua inferiora, sūt n̄ signa univ̄salia quæ nō distribuūt
sed potius collectivè sumūt, ut oēs Apli sūt duodecī. Alia vō, distribuūt
quidē subiectū sed nō in sua inferiora. sed vel ratiōē tēpis, ut semper hō ē
biceps. vel ratiōē loci, ut ubiq͡ʒ hō ē biceps, ubi terminus hō, distribuitur
ad oē tempus, et ad oēm locū, nō vō ad oīa inferiora. Quare tales Enūcia: Quare tales Enunciationes
tiōēs nō sūt dicēdæ simpl̄r univ̄sales, qa nō sūt de subiecto univ̄sal̄r acce: simpliciter univ̄sales?
pto, sed reducūtur hæ qdē ad indefinitas, illæ vero ad singulares collectivè

Quomodo differunt Enunciationes particulares a singularibus?

Circa Enunciationes Particulares Nota illas differre ab Enunciationibus singularibus ratione subiecti, quia in Enunciatione singulari subiectum est aliquid singulare determinatum ut hic homo. Petrus. Paulus. etc. In particulari vero subiectum est terminus communis notatus signo particulari quidam vel aliquis. quod quidem potest de multis disiunctive praedicari. Circa Indefinitas Enunciationes Adverte.

Quomodo considerantur Enunciationes indefinitae? [illegible]

omnes indefinitas ratione naturae esse vel universales ut homo est animal, vel Particulares ut homo est iustus. Per se tamen acceptae non sunt nisi particulariter, unde haec Enunciatio. homo sedet gratia exempli vocis tantidem valet atque haec quidam homo sedet.

Quotuplices sunt singulares?

Circa singulares Nota quasdam esse singulares ex terminis, quarum subiectum est terminus singularis ut Petrus est homo, quasdam esse singulares ex suppositione in quibus licet terminus sit universalis, supponit tamen singulariter, quod accidit tam in suppositione simplici ut homo est species, quam in suppositione collectiva, ut omnes Apostoli Christi sunt duodecim, utrobique enim subiectum non potest praedicari de multis. Si denique spectetur

[illegible]

Qualitas Enunciationis. Dividitur 1° In veram et falsam. Vera est quae coniungit ea quae sunt coniuncta in re, et disiungit ea quae sunt disiuncta in re ut homo est risibilis, homo non est lapis. Falsa est quae coniungit disiuncta, et disiungit coniuncta, ut homo est lapis, homo non est risibilis. Non eodem autem modo est veritas et falsitas in omni Enunciatione, nam veritas Enunciationum de Praeterito et Futuro ex praesentis ratione dependet v.g. haec. Adam fuit, ideo est vera, quia fuit aliquando verum dicere in praesenti Adam est. Similiter et haec Mundus conflagrabit est vera quia verum aliquando erit dicere in praesenti Mundus conflagrat.

Veritas Enunciationis omnis ex praesentis ratione dependet.

2°. Dividitur in Enunciationem Necessariam Contingentem Impossibilem. Necessaria est in qua praedicatum ita inest subiecto ut non possit non inesse. talia vero praedicata sunt vel essentialia. Genus, Species, Differentia; vel essentiam consequentia, ut Proprium quarto modo, ut Petrus est homo, homo est animal, rationalis, risibilis. Contingens est in qua praedicatum ita inest, ut possit non inesse subiecto, vel ita non inest ut possit inesse, talia sunt praedicata accidentium communium quae ad quintum praedicabile revocata, ut homo est albus, pallidus. Impossibilis est in qua praedicatum nullo modo potest inesse subiecto, talia autem sunt duplicia Alia Disparata, alia repugnantia, ut homo est lapis, calidum est frigidum, Adverte circa praedicata Impossibilia. Si Enunciatio sit affirmativa erit impossibilis, si sit negativa erit necessaria, ut homo est lapis, homo non est lapis, sicut etiam circa praedicata necessaria Enunciatio affirmativa est necessaria ut homo est animal Negativa impossibilis, ut homo non est animal.

[illegible]

Quomodo considerantur [illegible]

De Accidentibus seu Affectionibus [illegible]

SECTIO QVARTA.

DE PRIMA AFFECTIONE ENVNTIationis de Inesse quae est Oppositio.

Quot sunt affectiones seu accidentia [illegible]

Oppositio [illegible]

Prima ex affectionibus Enunciationis de Inesse est oppositio. Est autem oppositio repugnantia duarum Enunciationum eodem subiecto et praedicato constantium secundum quantitatem vel qualitatem ut omnis homo est iustus. quidam homo non est iustus. Duplex autem oppositio potest esse in Enunciationibus. Altera ratione terminorum, in quibus termini sunt oppositi, ut omnis homo est calidus, omnis homo est frigidus. Istae Enunciationes sunt contrariae quia praedicata sunt contraria. Altera est ratione Enunciationum quando in terminis nulla est oppositio, sed solum in coniunctione terminorum. scilicet si termini coniungantur affirmative vel negative, universaliter vel particulariter. Prior oppositio Enunciationum non spectat ad Logicum

Quid est oppositio?

Quotuplex est?

[illegible]

ad Logicū sed ad alias sciās, quæ res cōsiderat, ut n̄ oppositio magis, veris quā Enūciationū ut cū dico frigidus. Posterior uō spectat ad Logicū. Logicus n̄ cōsiderat quātitatē et qualitatē Enūciationū. Quare et oppositionē sedm̄ quātitatē et qualitatē cōsiderabit. Est aūt oppositio sedm̄ quātitatē, opposi: tio sedm̄ univalitatē vel particularitatē. Oppositio uō sedm̄ qualitatē ē oppositio sedm̄ negationē vel affirmationē. Affirmatio enim et negatio ē qualitas essēti: alis Enūciationū. Est igr̄ quatruplex oppositio Enūciationū. Contradictoria Contraria, Subcōtraria, Subalterna. Aut enim ē oppositio sedm̄ quātitatē et qualitatē et ē cōtradictoria, ut inter Enūciationē univalem affirmativā et par: ticularē negativā et ē cōtrario. v.c. oīs hō ē iustus. Quidā hō nō ē iustus. Itē nullus hō ē iustus. Quidā hō ē iustus. Aut ē oppositio sedm̄ qualitatē tātū nō sedm̄ quātitatē et tūc si Enūciatioēs ambæ sint universales erit oppositio contra: ria ut inter universalem affirmativam et universalem negativam v.c. oīs homo ē iustus. Nullus homo ē iustus. Si verò sint ambæ particulares erit oppositio subcontraria ut inter particularem affirmativam et particularē negativam. v.c. Quidam homo ē iustus. Quidam homo non ē iustus. aut denīqz ē oppositio secundū Quantitatem nō Quantitatem et tunc erit oppositio subalterna. ut inter universalem affirmativā et particularem affirmativam, ut inter universalem negativam et particularē nega: tivam. v.c. Oīs homo ē iustus. Quidam homo ē iustus. Item. Nullus homo ē iustus. Quidam homo nō ē iustus. Universales sunt subalternas, particularis subalternata: quæ oīa in apposita tabella cernis.

Oīs homo ē iustus	Cōtraria	Nullus homo ē iustus
Subalterna	Cōtradictoria / Cōtradictoria	Subalterna
Quidā hō ē iustus	Subcōtrariæ	Quidā hō nō ē iustus.
Subalterna		Subalterna.
Socrates est iustus	Cōtradictoriæ	Socrates nō ē iustus.

Circa has oppositioēs. Nota. 1°. Duplicē in his Enūciationibus oppositionē spectari posse. Alterā Logicā quæ ē oppositio sedm̄ quātitatē et qualitatē ut iam explicatum est. Alteram Physicam, quæ est oppositio secundum veritatem et falsitatem. Prior est quadruplex, ut dictum est. Posterior est tantum duplex. Contradictoria et contra: ria. Nam solum Contradictoriæ et Contrariæ Enunciationes opponuntur sibi in veritate et falsitate. Subcontrariæ vero et subalternæ vere minime. Nam subcontrariæ possunt ac simul veræ ut Quidam homo est iustus. Quidam homo non est iustus. Subalternæ possunt esse simul veræ. Omnis homo est visibilis. Ita simul falsæ, ut omnis homo est lapis. Quidam homo est lapis. LEGES igitur oppositionum Enunciationum, quoad veritatem et falsitatem sunt. Hæ. Prima. Enunciationes Contradictoriæ non possunt nec simul veræ nec simul falsæ, sed semper una debet. sed semper una debet esse vera. altera falsa. Secunda Enunciationes contrariæ non possunt ex veritate unius licet arguere ad falsitatem alterius. In materia vero contingenti possunt esse simul veræ vel falsæ in materia necessaria. In materia vero contingenti, possunt esse simul falsæ, nunquam tamen possunt esse simul veræ. Tertia. Enunciationes subcontrariæ possunt esse simul veræ in materia contingenti, in materia necessaria non possunt esse simul veræ. sed una vera altera falsa, nunquam tamen possunt esse simul falsæ. Quarta Subalternæ possunt esse simul veræ et simul falsæ. Nota 2do Enunciationes singulares, cum nullam habeant qualitatem, si opponantur secundum qualitatem opponuntur, quantum opponi possunt, quare opponuntur contradictoriæ, maxima enim oppositio est contradictoria ut Petrus currit. Petrus non currit. Porro enim in omni oppositione curandum est ut termini eodem plane modo accipiantur. quoad nomi-

Quotuplex consideratio opp.

Quotuplex sit oppositio

modo accipiatur tā quoad nomē, tā quoad seatiōm, tā quoad suppositionē. Si n̄ nō eodē modo accipiatur, Enūciatioēs nō erūt oppositæ.

SECTIO QVINTA DE SECVNDA AFFECTIONE ENVNTIATIONIS DE INESSE QUÆ EST ÆQUIPOLLĒTIA

Quid est Æquipollentia? Secūda ex affectionibus Enūciatioīs de Inesse ē æquipollētia. Est aūt æqpollētia Enūciationū oppositarū æqualētia propter negationē appositā. ut Nō oīs hō currit, æqpollet huic. Aliqs hō nō currit, Radix totius æquipollētiæ ē negatio, quæ cū sit malignātis naturæ totū quod post se invenit tollit atq̄ in oppositū mutat. In Enūciatioē aūt duo inveniūtr quæ tolli possūt. Quātitas nimirū et qualitas in verbo seu copula. Si igr negatio præponatr verbo tollit qualitatē Enūciatioīs et facit ex negativa affirmativā, et ex affirmativa negativā. Quātitatē vō nō tāgit, qr antecedit quātitas negationē: si vō præponatr subiecto tollit quātitatē et qualitatē Enūciatioīs, qr utrūqs post se invenit.

Regulæ tres de Æquipollentiis. Ex quibus collectæ sūt tres regulæ de æquipollētiis. Prima regula. Negatio præposita Enūciatioī facit eā æqpolere suæ cōtradictoriæ, ut Nō oīs hō currit, æquipollet huic. Quidā hō nō currit. Secūda regula. Negatio postposita subiecto Enūciatioīs facit eā æquipolere suæ cōtrariæ si Enūciatio sit universalis, si vō sit particularis facit eā æquipolere suæ subcōtrariæ ut oīs hō nō currit, æquipollet huic Nullus hō currit, et hæc Quidā hō nō currit, æquipollet huic subcōtrariæ Quidā homo nō currit. Tertia regula negatio præposita et postposita facit Enūciationē æqpollere suæ subalternæ ut Nō oīs hō nō ē aīal, æquipollet huic. Quidā hō ē aīal, itē hæc Nō quidā hō nō ē aīal, huic oīs hō ē aīal. Hæ oēs regulæ cōprehēdūtr à Logicis hoc versu.

Præ, contradic, post, contra, præ postq̄, subalter.

Nota. Cū cōcurrūt iuxta se duæ negatioēs utrāqz dē tollēdā facilitatis causa, qr tātidē valet duæ negatioēs simul positæ, atqz si nō ponerentur. Una n̄ tollit alia, et sic restituit affirmationē Enūciatioī. Vn tātidē valet ista Nō qdā hō nō nō ē aīal, atqz ista. Nō qdā hō ē aīal, quæ æqpollet huic. Nullus hō ē aīal, quæ ē subalterna illius quæ habebat duas illas negatioēs ablatas.

SECTIO SEXTA DE TERTIA AFFECTIONE ENVNTIATIONIS DE INESSE QUÆ Ē CONVERSIO.

Quid est Conversio? Tertia ex affectionibus Enūciatioīs de Inesse ē Cōversio. Est aūt Cōversio: trāspositio extremorū Enūciatioīs servata qualitate et veritate ut quidā hō ē iustus, ḡ. quoddā iusti ē hō. Enūciatio quæ convertitr dr̄ conversa. Enūciatio in quā fit conversio dr̄ convertēs. Triplex statuitur Conversio ā Logicis. Simplex. Per Accidēs. Per Cōtrapositionē. Simplex ē trāspositio prædicati et subiecti, manēte eadē quātitate et qualitate Enūciatioīs. Sic cōvertitur universalis negativa in universalē negativā. Nullus hō ē lapis ḡ nullus lapis ē hō, itē particularis affirmativa in particularē affirmativā ut quidā hō est iustus. quoddā iusti ē hō. Per accidēs seu ex parte ē transpositio

est transpositio subiecti et praedicati, manente eadem Qualitate enuntiationis sed non
eadem quantitate. Sic convertitur Universalis Negativa in particularem Negativam ut nullus
homo est lapis. Quidam lapis non est homo. item universalis affirmativa in particularem affirmativam ut
Omnis homo est animal. Quoddam animal est homo. PER CONTRAPOSITIONEM est transpositio
subiecti et praedicati servata eadem quantitate, et qualitate Enuntiationis, solum mutatis terminis ex fi-
nitis, in infinitos seu ex positivis in Negativos, sic convertitur Universalis affirmativa in Universalem affirma-
tivam. ut Omnis homo est animal, ergo omne non animal est non homo, item particularis Negativa in parti-
cularem Negativam, ut quidam Homo non est iustus, ergo quoddam non iustum, non est non homo, Tria
haec genera conversionum comprehenduntur his duobus versibus.

Feci simpliciter convertitur. ~~Eva~~ Avi per acci:
Ast. O. per contra sic fit conversio tota.

ubi illae dictiones. Feci Eva Ast. O. denotant, quae Enuntiationes, qua conversione converti debeant et in illis A denotat
Enuntiationem universalem affirmat. Ex dictis intellige non omnes Enuntiationes posse omni genere conversionis con-
verti salva utriusque Enuntiationis tam conversae, quam convertentis veritate ut patebit considerantes.

SECTIO SEPTIMA
DE ENUNTIATIONE MODALI.

Hucusque egimus de Enuntiatione simplici absoluta seu de Inesse. Nunc
agendum est de Modali de qua tamen brevissime hic agemus uberius de ea dictum libro
de Interpr: Enuntiatio Modalis a Modo dicitur, dicit enim praedicatum inesse
subiecto cum aliquo modo. ut homo est necessario animal. Hic autem modus ut faciat Enuntia-
tionem Modalem, de qua hic loquimur, debet determinare coniunctionem praedicati cum subiecto. quam
determinant hi modi Necessarium. Contingens, Impossibile, et ideo hi faciunt Enuntiationem Modalem.
et desumuntur ex triplici Materia, in qua versantur Enuntiationes. Aut enim Enuntiationes sunt
in Materia Necessaria, et hae exigunt modum Necessarium, aut sunt in materia Contingenti,
et hae exigunt modum Contingentem, aut sunt in materia Impossibili et hae exigunt modum Im-
possibilem, Cum ergo triplex sit modus, Necessarius, Contingens. Impossibilis, triplex quoque
erit Enuntiatio Modalis, Prima de modo necessario, quae habet adiunctum modum Necessarii.
ut Hominem esse animal est necesse. Secunda de modo contingenti, quae habet adiunctum nomen Con-
tingentem, ut Hominem esse doctum est contingens, Tertia de modo Impossibili quae habet
adiunctum modum Impossibile, ut Hominem esse lapidem est impossibile. Ubi nota Contingens
dupliciter accipi posse. Primo ut opponitur Necessario aut ut sonant, quod potest non esse. Secundo ut idem
est quod possibile seu ut sonant, id quod potest esse, sive sit Necessarium, sive vere et Contingens. Si pri-
mo modo accipiamus Contingens, erunt quatuor modi Enuntiationum, Necessarium, Impossibile,
Possibile, et Contingens, si secundo modo, ut communiter accipi solet, erunt tantum tres modi, Ne-
cessarium, Impossibile, Possibile, seu Contingens, Possibile vero dividitur, in Possibile et Possibile
Non, ut Possibile est Sorti currere et non. Porro modus duplex poni potest poni potest, in Enun-
tiatione Modali, Primo intra ipsam Enuntiationem, ut Homo necessario est animal et hic non
facit novam et distinctam Enuntiationem, quia haec Enuntiatio est una, Homo necessario est ani-
mal, Sed extra ipsam Enuntiationem. ut Hominem esse animal est necesse, et talis modus
facit, novam Enuntiationem distinctam, et praecedenti Enuntiatur enim, in hac Enuntiatione.
modus tanquam praedicatum de priori Enuntiatione (quae a Logicis dicitur dictum) tanquam de
subiecto. Et quidem priores Enuntiationes non habent magnam difficultatem, habent enim se
ad modum Enuntiationum de Inesse, posteriores vero habent et ideo de illis in sequentibus
est agendum.

Nec refert sive praeponamus modum, dicto sive postponamus quin imo maioris facilitatis causa praeponendus, cum modus dicto indicat, nobis enim qualitatem, et quantitatem Enuntiationis Modalis, cum idem est dicere Necesse est Hominem esse animal, ac Hominem esse animal est necesse.

SECTIO OCTAVA
DE QUALITATE MODALIS ENUNTIATIONIS.

Cum qualitas in Enunciatione duplex sit Essentialis ut affirmatio et Negatio et Accidentalis ut Veritas, Falsitas, Necessitas, Contingentia utraque haec qualitas inest Enunciationi Modali. Dividitur igitur Enunciatio Modalis ratione qualitatis in affirmativam et negativam. Affirmativa est illa, in qua modus affirmatur de dicto sive dictum sit affirmativum sive negativum ut Hominem esse animal est necesse, et Hominem non esse lapidem est necesse. Negativa est illa in qua modus negatur de dicto sive dictum sit negativum sive affirmativum ut Hominem non esse animal non est possibile. Hominem esse doctum non est necesse. Ratio est quia affirmatio et negatio in Enunciatione spectatur ex connexione praedicati cum subiecto, at in Enunciatione Modali praedicatum est Modus, subiectum est dictum. Verbum, est, coniungens modum cum dicto, si ergo hoc verbum affirmet modum de dicto erit Enunciatio affirmativa, si non negetur negativa, idque sive dictum negetur sive affirmetur. 2o dividitur in veram et falsam. Vera est in qua modus convenit dicto. Falsa, in qua modus non convenit dicto, tunc autem modus convenit dicto, quando dictum est tale qualis est modus ut si modus est necessarius Possibilis vel Impossibilis dictum quoque sit necessarium possibile vel Impossibile sit haec est vera. Hominem esse animal est necesse, quia modus est necessarius et dictum est necessarium. Ista est falsa. Petrum currere est necesse, quia modus est necessarius dictum non contingens. 3o dividitur in necessariam et Impossibilem. Necessaria est omnis Enunciatio vera, hoc est, in qua modus convenit dicto, quia modus quod semel convenit dicto, semper convenit. Unde hae Enunciationes sunt necessariae. Hominem esse animal est necesse. Hominem esse doctum est contingens; nec enim contingens, contingenter est contingens sed necessario. item haec est necessaria. Hominem esse lapidem est impossibile, nam impossibile non est contingenter impossibile, sed necessario est impossibile. Impossibilis vero est omnis Enunciatio falsa in qua semel modus non convenit dicto, quia modus non convenit alicui dicto, nunquam illi potest convenire. Unde hae Enunciationes sunt impossibiles Hominem esse animal est contingens. Hominem esse doctum est necesse, nam neque dicto necessario potest convenire modus contingens, neque dicto contingenti modus necessarius, neque dicto impossibili modus necessarius vel contingens. Unde sequitur nullam Enunciationem Modalem esse contingentem sed vel necessariam vel Impossibilem.

SECTIO NONA
DE QUANTITATE MODALIS ENUNTIATIONIS.

Modalis Enunciatio secundum quantitatem dividitur in Universalem et Particularem. Universalis est illa, quae habet modum universalem, particularis quae particularem. Modi universales sunt duo. Necesse, Impossibile. Particularis est Possibile seu Contingens, v.c. hae sunt universales. Hominem esse animal est necesse, hominem esse lapidem est impossibile. Haec vero particularis. Hominem esse doctum est possibile seu contingens

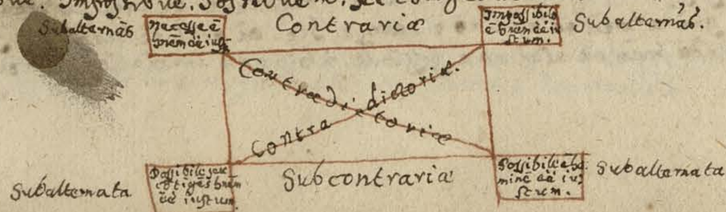
Ex

cõtigẽs Ex his modis necesse ẽ affirmativus, Impossibile negativus. Modus autem ille particularis possibile seu cõtigẽs, aliqñ ẽ affirmativus, qñ accipitur absq; ulla negatiõe, aliqñ ẽ negativus, qñ accipitur cũ negatiõe, et dr̃ Possibile nõ, seu cõtigẽs nõ, Ex quo patet nullã Enũciationẽ modalẽ ẽẽ Indefinitã aut Sigularẽ, sed aut universalẽ aut particularẽ. Patet etiã universalitatẽ aut particularitatẽ modalis Enũciatiõis nõ pẽdere ab universalitate vel particularitate dicti secdm̃ se sed tãtũ ab univsalitate vel particularitate modi. Dicob? Si quãtitas Modalis Enũciatiõis sumẽda ẽ ex universalitate aut particularitate modi quo ẽ verũ quod sup dixímus quãtitatẽ Enũciatiõis sumẽdã ẽẽ à subiecto nõ à prædicato, nã modus in Enũciatiõe Modali ẽ prædicatũ. Resp. Cũ dicimus quãtitatẽ Enũciatiõis Modalis desumi à modo, nõ negamus desumi etiã à dicto quod ẽ subiectũ, qz modus demõstrat nobis etiã quãtitatẽ ipsius dicti. Modus in universalis cõspicit dicto univsalr, particularis particulr. Sed hoc ita ẽ intelligẽdũ duplicẽ quãtitatẽ possumus distiguere in dicto. Quãdã ẽ ratiõe subiecti qz scilt prædicatũ dicti cõspicit subiecto dicti, vel univsalr vel particulr pro oĩbus suis inferioribus vel aliquo. &c. Et hæc proprie dr̃ quãtitas Enũciatiõis. Altã ẽ ratiõe cõiũctiõis prædicati dicti cũ subiecto dicti. Cõiũctiõis scilt vel sepiternæ vel nõ sepiternæ &c. sive subiectũ accipiatur univsalr, sive particulr, sive indefinitẽ sive sigulr. Prior quãtitas nõ spectat ad Enũciationẽ modalẽ, ẽ in propria absolutarũ Enũciatiõnũ, sed posterior quæ ẽ cõiũctio prædicati dicti cũ subiecto dicti, indicata p modũ, q modus si sp̃atio ponat talẽ cõiũctionẽ vel sp̃atio tollat, Enũciatio erit univsalis. tales modi sũt Necesse, Impossibile, si nõ sẽp cõiũctiõnẽ ponat esse erit particularis ut possibile seu Cõtigẽs, qz ita ponit rẽ ut quãtũ ẽ in se permittat aliqñ nõ ẽẽ. Cernitur g quãtitas Enũciatiõis Modalis in subiecto dicti ratiõe cõiũctiõis prædicati ipsius dicti cũ ipso, sed hæc quãtitas, denotatur à mõ q et ẽ prædicatũ, et fugitur offo syncategorematis designãtis quãtitatẽ ipsis sicut signa absolutarũ Enũciatiõnũ designat quãtitatẽ multitudinis.

Sectio Decima.

De oppositione Enuntiationum Modalium.

Oppositio Modaliũ Enũciatiõnũ ẽ quatruplex. Contraria, Contradictoria, Subcõtraria, Subalterna. Contraria fit p modos cõtrarios Necesse, Impossibile, Contradictoria fit p modos cõtradictorios. Necesse, Possibile nõ, seu cõtigẽs non, Impossibile, Possibile. Subcõtraria fit p modos subcõtrarios. Possibile, Possibile nõ, Subalterna fit p modos subalternos. Necesse Possibile. Impossibile. Possibile nõ, seu cõtigẽs nõ ut videtur in tabulla.

Ex quo patet 1° oppositionē Modaliū nō eē desumēdā ex oppositiōe dictorū sed ex sola oppositiōe modorū. Deinde patet in oibq Enūciationibus Modalibus oppositis debere sumi idem dictū, ita ut in oibq vel sit univale vel particulare vel indefinitū vel sigulare. alias Enūciatiōes nō erūt oppositæ. Oppositio n. modorū debet eē circa idē dictū, eodē mō acceptū. Exēpla in propte sūt. LEGES aūt oppositiōis Modaliū quo ad veritatē et falsitatē sūt planè eædē quæ in Enūciationibus de Inesse. quare Cōtradictoriæ nō possūt eē simul veræ nec simul falsæ. Contrariæ possūt eē simul falsæ, nō simul veræ. Subcōtrariæ possūt eē simul veræ nō simul falsæ. Subalternæ possūt eē simul veræ et simul falsæ. Exēpla facile patet.

SECTIO UNDECIMA.

DE ÆQUIPOLLENTIA ENUNTIATIONUM MODALIUM.

Æquipollentia Enūciationū Modaliū spectāda ē ex æquipollētia modorū, sicut etiā in Enūciationibus de Inesse, spectabamq æquipollētiā ex æquipollētia signorū. Fit aūt æquipollētia p adiūctā negationē. Negatio præposita nō facit æquipollētē Enūciationē cōtradictoriæ. Negatio postposita facit æquipollere cōtrariæ vel subcōtrariæ. Negatio præposita et postposita, nō facit æquipolere subalternæ. v.c. nō Necesse, æquipollet possibili nō, Nō Impossibile, æquipollet possibili. Necesse nō, æquipollet Impossibili. Possibile nō, æquipollet, possibili nō, Nō necesse nō, æquipollet possibili. Nō impossibile nō, æquipollet possibili nō, Exēpla sūt in propte.

SECTIO DUODECIMA.

DE CONVERSIONE ENUNTIATIONUM MODALIUM.

Unam tātū regulā de Cōversiōe Modaliū hoc loco assignabimq reliqua suo loco dicturi. Regula ē. Oēs Enūciatiōes Modales cōvertūtr ad cōversiōnē suorū dictorū, ut si dictū cōvertitr simplr vel p accidēs Enūciatio etiā Modalis cōvertetr simplr vel p accidēs. Cū aūt Enūciatio Modalis cōverti nō qn modus fit subiectū et dictū prædicatū, id enim nullā difficultatē cōtinet sed qn manēte eodē mō dictū cōvertitr ut si dicā. Necesse ē oēm hoēm eē aīal, q necesse ē quoddā aīal eē hoēm. Possibile ē quēdā lapidē eē albū q possibile ē quoddā albū eē lapidē. Nō impossibile ē quēdā hoēm videre. q nō impossibile ē quoddā vidēs eē hoēm. Hac tn̄ regula sit exceptionē in dicto univali affirmativo in Enūciatiōe de Impossibili affirmato. Nec enim licet cōvertere. Oē aīal eē hoēm ~~est~~ ē impossibile q quēdā hoēm eē aīal ē impossibile. Itē. In dicto univali affirmativo in Enūciatiōe de necesso vel possibile negato. Nec enim licet cōvertere. oē aīal eē hoēm nō ē necesse ergo quēdā hoēm eē aīal nō ē necesse. Itē. oē aīal eē hoēm nō ē possibile q quēdā hoēm eē aīal nō ē possibile, in his enim Enūciationibus cōversa sūt

veræ cōvertē:

uera cōuertētes falsæ. Dicēs? Hæ Enūciatiōes Modales nō possūt cōuerti ad cōuersionē suorū dictorū. Oē nigrū eē corpus ē necesse, ergo quoddā corpus eē nigrū ē necesse. Itē. Oē gramaticū eē hoīem ē necesse ergo quēdā hoīem eē Gramaticū ē necesse. Cōuersæ nō sūt ueræ cōuertētes falsæ. Resp. Illas cōuertētes eē falsas, nā Enūciatiōes quæ sūt sēsu diuiso debēt cōuerti mutato nō necesso in modū possibile. vt Oē Gramaticū eē hoīem ē necesse, ergo quēdā hoīem eē Gramaticū ē possibile. Quæ uō sūt sēsu cōposito possūt cōuerti manēte mō necesso ut oēm hoīem eē aīal ē necesse, ergo quoddā aīal eē hoīem ē necesse. Reliqua quæ de Enūciatiōibus Modalibus hīc dici possēt tradētr cōmodius de Interpret: lib: 2º.

SECTIO DECIMATERTIA. DE ENVNTIATIONIBVS HABENTIBVS SENSUM CŌPOSITŪ ET DIUISUM.

Ad cognoscendam ueritatē et falsitatē multarū Enūntiatiōm aduertēda ē diligēter diuisio illa Enūciationū in eas quæ sūt sēsu cōposito et quæ sūt diuiso. Illæ dicūtr habere sēsu cōpositū quarū termini iūgūtr int se secdm formalia sua sīata, hoc ē qn tā subiectū quā prædicatū formatr accipiūtr quatenus talia, ut hō ē rōnalis, ædificator ædificat. Musicus cātat. frigidus cōbverit, albū ē coloratū. etc. Illæ uō sūt sēsu diuiso quarū termini nō iūgūtr inter se secdm formalia sua sīata, sed secdm materialia ut qn prædicatū nō cōuenit formali sīato subiecti, sed supposito habēti, ut Musicus ædificat ædificator cātat, corpus ē albū, albū currit. Hīc ē multas Enūciatiōes in sēsu diuiso eē ueras in cōposito falsas, et ē contra in sēsu cōposito ueras in diuiso falsas. v.g. hæ Enūciatiōes Cæci uidēt, Mortui resurgūt calidū fit frigidū. albū denigratr. in sēsu composito sūt falsæ. Cæci nāq formatr accepti nō uidēt, similitr mortui quatenus mortui formatr accepti nō resurgūt, sed illi q erāt cæci uidēt, et q erāt mortui resurgūt. In sēsu uō diuiso sūt ueræ. ut cōstat ex tradita explicatiōe. Itē hæ Enūciatiōes, Scti nō peccāt, albū nō ē nigrū, in sēsu cōposito sūt ueræ in diuiso falsæ; nā scti quatenus scti nō peccāt, licet illi hōes q sūt scti possūt peccare etc. Præterea hæ, Impossibile ē prædestinatū dānari, impossibile ē reprobū saluari, in sēsu cōposito sūt ueræ in diuiso falsæ. Hæ aūt possibile ē reprobū saluari, possibile ē prædestinatū dānari in sēsu diuiso sūt ueræ in cōposito falsæ.

SECTIO DECIMAQVARTA. DE ENVNTIATIONE CONIVNCTA EIVSQ3 SPECIEBUS ET QUALITATE.

Hactenus egimus de Enūciatiōe simplici, tā absoluta siue de Inesse quā Modali. Nūc agēdū ē de Cōiūcta quæ ē altera ex speciebus Enūciatiōis.

Definitio eius.

Enunciatio quoque Coniuncta est illa quae constat ex multis simplicibus aliqua copula inter se coniunctis ut si dies est, lux est. Unde sicut ex subiecto et praedicato fit una Enunciatio qua subiectum et praedicatum coniungitur per verbum ut cum dico Homo est albus, ita etiam Coniunctio duarum Enunciationum simplicium efficit unam Enunciationem coniunctam, ut si dies est lux est. Sunt autem variae Enunciationes coniunctae, sicut etiam sunt variae copulae

Divisio. Copulativa. Disiunctiva. Conditionalis. Causalis. Rationalis.

Alia nam est Enunciatio copulativa, in qua coniunguntur duae Enunciationes per particulam coniunctionis, Et, ut Caelum movetur, et ignis ad circulum motum rapitur. Alia est disiunctiva in qua disiunguntur Enunciationes per particulam disiunctivam, Vel, ut vel dies est vel nox est. Alia est Conditionalis in qua Enunciationes coniunguntur per particulam Si, conditionalem, ut si asinus volat, habet alas. Si homo est equus est hinnibilis. Alia est Causalis quae continet particulam causalem quia, ut quia terra est interiecta inter solem et lunam est ecclipsis lunae. quia luna est interiecta inter nostrum aspectum et solem est ecclipsis solis etc. Alia denum Rationalis seu Illativa quae continet particulam illativam Ergo vel Igitur. ut Homo est rationalis, ergo risibilis.

Item Localis. Temporalis.

Huc spectant Enunciationes Locales ut ubi semel asinus lapsus est, ibi iterum non ponit pedem. Item Temporales ut quando dies erit sol illucescet. Quaevis Conditionalis, Causalis et Rationalis Enunciatio magis sunt argumentationes quaedam quam Enunciationes.

Qualitas Categoricarum oppositarum quae Essentialis.

Circa qualitatem essentialem horum Enunciationum Nota Eam consistere in illa coniunctione duarum Enunciationum, sicut qualitas Enunciationis essentialis de Inesse consistit in coniunctione Praedicati cum Subiecto. Ex quo sequitur qualitatem essentialem et conditiones Enunciationum coniunctarum aestimandas esse ex particula coniunctiva. Illa nam erit Enunciatio affirmativa, in qua particula coniungens est affirmativa ut Et dies est, et Petrus dormit. Illa negativa in qua particula coniungens est negativa ut Neque dies est, neque Petrus dormit. Similiter haec est affirmativa. Si Petrus non peccaverit non damnabitur. Haec autem negativa. Non si Petrus peccaverit salvabitur.

Accidentalis. Copulativa Quando vera Quando falsa.

Circa qualitatem accidentalem harum Enunciationum quae est veritas et falsitas. Nota. Hanc spectandam esse ex veritate, et falsitate particularum coniungentium. Verbi gratia quia particula copulativa. Et, coniungit utramque Enunciationem simul, tunc Enunciatio copulativa est vera, quando utraque Enunciatio coniuncta est vera. Falsa vero quando utraque est falsa, vel altera. verbi gratia haec copulativa est falsa. Et homo est equus, et est hinnibilis, ita haec. Et homo est equus et est animal.

Disiunctiva quando vera. quando falsa.

Disiunctiva vero particula facit Enunciationem veram, si altera disiunctiva erit vera, altera falsa, nam disiunctio requirit oppositionem disiunctarum Enunciationum sic ista est vera, aut dies est aut nox est, quia si verum est diem esse, falsum est noctem esse Ista vero erit falsa aut caelum movetur, aut terra quiescit, quia hae Enunciationes non distinguuntur, nec sibi repugnant, sed sunt simul verae.

Conditionalis quando vera.

Conditionalis vero Enunciatio erit vera si illatio fuerit vera, unde sive antecedens sit verum sive falsum dummodo illatio sit vera Enunciatio conditionalis erit vera. ut si homo volat habet alas, si homo est equus est hinnibilis. Unde est illud Theorum pronunciatum. Conditionalis non ponit in esse. Sive enim conditio sit vera sive falsa, tamen ex illa potest aliquid veri inferri.

Causalis et Rationalis quando vera vel falsa.

Ex illatione quoque cognoscitur veritas Enunciationis Causalis et Rationalis. Hae enim tres sunt argumentationes.

Tractatio decimaquinta:

SECTIO DECIMAQUINTA DE DIVISIONE EIUSQUE VARIETATE AC LEGIBUS.

Divisio pertinet ad hanc secundam partem in qua de secunda operatione agimus
quia est Enunciatio quaedam partium de suo toto ut Animalium aliud est rationale aliud
irrationale. Partes hae praedicantur de suo toto id est animali. Divisio igitur est to:
tius in suas partes distributio. ut Bonorum aliud utile, aliud honestum, aliud de: Definitio divi:sionis
lectabile. Totum appellatur divisum, partes, membra dividentia. Sicut igitur varia
sunt totorum et partium genera ita etiam varia sunt genera divisionum. Divisio ergo
alia est Nominis, alia rei. Nominis est qua nomen dividimus in sua significata ut Ca:
nis alius est terrestris, alius marinus, alius coelestis, significata non sunt proprie partes
significationis nominis. Divisio rei est qua rem ipsam dividimus in suas partes, ut Equorum
alter albus, alter niger, alter medii coloris. Divisio rei est duplex.
Alia Substantialis quae fit in partes substantiales, alia accidentalis quae
fit in partes accidentales. Divisio Substantialis est triplex. Alia totius
universalis in suas partes subiectivas, ut generis in species, speciei in Individua
particularia non sunt proprie partes universalis, et dicuntur partes subiectivae quod subij:
ciantur, tamquam inferiores superiori, ut animantium aliud est homo aliud brutum. Alia
est totius essentialis in suas partes essentiales, sive Physicas ut Materiam et
Formam ut hominis alia pars est corpus, alia anima rationis particeps, Sive Meta:
physicas ut Genus et differentiam ut hominis, alia pars est animal, alia rationale. Alia
denique est totius integralis in partes integrantes, ut hominis alia pars caput, alia
pectus, alia pedes etc. Dicitur autem totum integrale, quod constat ex partibus
materiae quantitate affectis, cum igitur corpus dividitur in varias partes materiae
est divisio totius integralis. Est autem totum integrale duplex Aliud ὁμογενέον
quod constat ex partibus materiae eiusdem rationis, ut aqua, caro, lapis, vinum, etc. sunt
tota ὁμογενέα quia omnes ipsorum partes sunt totales, omnes enim partes carnis
sunt caro etc. Aliud est ἑτερογενέον quod constat ex partibus materiae diversae
rationis, ut hominis alia pars est caput, alia manus, alia pedes, alia torax, etc. quae
partes sunt diversarum naturarum. Haec autem divisio dicitur ab aliis totius materialis
in suas partes materiales. Divisio vero Accidentalis est triplex. Alia est sub:
iecti in sua accidentia, ut homo alius est doctus, alius rudis. Alia est accidentis
in sua subiecta, ut Album aliud lac, aliud nix, aliud animal. Alia denique est
accidentis in accidentia. ut album aliud dulce ut lac, aliud insipidum ut nix aliud
mali saporis ut Calx. Afferuntur ab aliis duo alia genera divisionum. 1° Duo genera divi:sionum
Effectus per suas causas. 2° Causae per suos effectus. Divisio effectus per suas cau:
sas est quadruplex 1a Per causam materialem ut Annulus alter ex auro, alter
ex argento, alter ex aere. 2a Per causam formalem ut Sedile aliud est rotundum
aliud quadratum, aliud triangulare. Et hae duae divisiones revocantur ad divisionem
Substantialem sicut duae reliquae ad accidentalem 3a est per causam efficientem ut

Ignis alter ē genitus ab igne, alter ex attritiōe corporū, alter ex radijs so:
laribus. Mures alii sūt geniti à sole, alii à muribus. 4. Per causā finalē
ut Aedificiū aliud ē ad pōpā et ornamētū, ut arcus triūphalis, aliud aduti:
litatē ut domꝰ, aliud ad divinū cultū ut tēplū. Divisio vō causæ p suos effectꝰ
Leges bonæ fit hoc mō. Sol alia indurat, ut lutū, alia liquefacit ut cerā. Leges bonæ
divisionis divisiōis sūt quatuor 1ª. Singulæ partes seorsi acceptæ, debēt ēē angustiores
1ª Lex suo toto, id ē nō debēt tā latē patere ac totū pars eni minor debet ēē suo toto.
Quare hæc ē mala divisio. aīatum alia sūt sēsibilia, alia rationalia, q̄z sē:
sibile tā latē patet, quā ipsū divisū aīal. Dices! Hæc divisio ē bona
Hominum alii sūt albi, alii nigri, alii medii coloris. et tn̄ mēbra dividētia latiꝰ patēt
quā suū totū ac proinde, nō sūt angustiora suo toto. Albū n̄ et nigrū et mediꝰ
color extēdūt se etiā ad alias res quæ nō sūt hōes, hō nō solū ad hōes.
Rndeo. Hæc ē bona divisio, quia licet albū, nigrū, medius color, absolutè acce:
pta latiꝰ pateat quā hō, tn̄ albꝰ hō, niger hō, et medii coloris hō, nō latiꝰ
2ª patēt, sed unū quodq̄ angustiꝰ quā hō, Mēbra n̄ dividētia includūt in se divisū.
2ª. Partes simul sūptæ debēt ēē æquales toti diviso, ita ut de quocūq̄
dr̄ divisū, de eodē dicatr aliqd ex mēbris dividētibus, et ē con. de quocūq̄
dr̄ mēbrū dividēs de eodē dicatr mēbrū vel totū divisū. Rō ē q̄z si par:
tes simul sūptæ sūt inæquales toti diviso, vel minꝰ cōtinēt quā totū, et sic
aliqua pars deest, et divisio nō ē sufficiēs q̄z nō explicat oēs partes totiꝰ.
Quare hæc divisio ē mala. Hōes alii sūt albi, alii nigri, quia deest tertiū
mēbrū, aliq n̄ hōes, nec albi sūt, nec nigri sed medii coloris; vel plus cōti:
nēt quā totū, et sic aliqua pars ē redūdās et divisio superflua. Vn̄ hæc ē
mala divisio. aīatum, aliud hō, aliud brutū, aliud angelꝰ, q̄z redūdat tertiū
3ª mēbrū quod nō cōtinetr sub toto ideoq̄ plus cōtinēt hæ partes quā totū.
3ª. divisio debet fieri quā brevissima, alias nō claritatē sed cōfusionē
pariet. Si igr̄ mēbra dividētia sīt pauca poterūt oīa poni in divisiōe ut Ele:
mētū aliud ē ignis, aliud aer, aliud aqua, aliud terra. Si vō sīt multa divi:
sio debet fieri p differētias univālas et proximas et deinde p multas subdi:
visiōes procedēdū ē ad enumerationē oīum partiū ut Subsīa alia ē corporea
alia spiritualis. Corporea alia ē animata, alia inanimata. Nota differēas
negativas nō ponēdas ēē in divisiōe. q̄z negō nō ē pars rei, at in divisiōe
solū ponūtr partes rei. Possūt tn̄ tollerari differēæ negativæ, vel qn̄ positivæ
nobis sūt ignotæ, vel qn̄ negativas in locū positivarū substituimꝰ ut cū di
vidimꝰ aīal in Rōnale et Irrationale, Per Irrationale nō intelligimus
merā negationē irrationalis, sed differēam quādā positivā brutū cōstituētē
ad quā sequitr negatio rationalitatis. Quare ad brevitatē divisiōis iuvat
4ª dividere p differēas oppositas. Simil ut faciamꝰ divisionē necessariā et
quā nullꝰ negare queat. 4. Mēbra dividētia debēt ēē ab invicē di:
sticta ita ut unū nō includat in se aliud. Quare hæc ē mala divisio Hōis
alia pars caput alia oculi, alia reliquū corpus. q̄z oculi cōtinētr in capite.

Itē hæc homi:

Item hæc. Hominũ alii sũt docti alii bipedes, q̃ bipedes cõtinẽtr sub doctis, et ẽ cõn, ĩdẽ enĩ hnĩs sũt docti et bipedes. Similr hæc ẽ mala. Hominũ alii sũt flebiles alii risibiles, q̃ mẽbra divisiõis sese ĩcludũt iidẽ ñ sũt flebiles et risibiles. Hæc tñ lex in divisiõe totis univalis ita ẽ intelligẽda, ut unũ mẽbrũ dividẽs nõ sit formatr aliud, etiamsi aliqua rõne includatr ĩ alio, vñ hæ sũt bonæ divisiões. Bonorũ aliud honestũ, aliud utile, aliud delectabile. Licet ñ datr aliquod bonũ, quod et sit honestũ et utile, tñ rõ formalis unis, nõ ẽ rõ formalis alterius. quod sufficit ex dictis ad bonã divisionẽ. ĩ divisiõe totis univalis in partes subiectas.

Hactenus de divisione & de secũda parte summulæ.

TERTIA PARS DE TERTIA operatione intellectus et iis quæ ad eam spectant.

Hæc est tertia, ultima, et præcipua pars huius summulæ qua tertia intellectus nri operatio et ea quæ ad eã spectãt explicãda sũt. Quoniã aũt hæc tertia operõ cõsistit ĩ discursu dẽ eo primũ agẽdũ ẽ.

SECTIO PRIMA. QUID SIT DISCURSUS.

Tertia intellectus nri operõ ut dictũ ẽ cõsistit ĩ discursu. Est aũt discursus illatio unius ex alio. Quare tria inveniri debent ĩ oĩ discursu. 1°. Id ex quo infertr aliqd et dr antecedẽs. 2°. Id quod ex alio infertr et dr cõsequẽs 3°. Ipsa illatio quæ explicatr p particulã illativã Ergo vel Igitr ut apparet ĩ hoc discursu. Oĩs actus ĩdepẽdẽs à mata ẽ imortalis. Substã spiritualis ẽ actus ĩdepẽdẽs à mata g ẽ imortal. Tria in oĩ discursu [illegible]

Est aũt illatio, iudiciũ intellectus quo is iudicat cõsequẽs seqi ex antecedẽte et p hãc illationẽ tertia opõ distiguitr à prima et sc̃da, nã Antecedẽs et cõsequẽs ptinet ad sc̃dam opõm q̃ utrũqz ẽ Enũciatio quædã, at uo illõ cõsequẽtis ex antecedẽte ẽ propria et essẽtialis tertiæ opationis. Vñ sicut essa sc̃dæ opõis cõsistit ĩ coĩunctiõe prædicati cũ subiecto explicato p verbũ Est, Ita essã tertiæ opõis cõsistit ĩ illatiõe cõsequẽtis ex antecedẽte explicata per particulã illã Ergo vel Igitur.

SECTIO SECUNDA. DE DISCURSU MATERIALI ET FORMALI.

Ut divisio discursus ĩ Materialẽ et Formalẽ intelligatr. Nota oẽm illationẽ fũdari in cõnexiõe antecedẽtis cũ cõsequẽte nõ ñ ex quolibet antecedẽte licet inferre quodlibet cõsequẽs. sed tãtũ ex ãtecedẽte cõnexo cõsequẽti. Hæc aũt cõnexio pot ẽẽ duplex. Materialis et Formalis. Materialis ẽ cũ realr cõiugitr ãtecedẽs cõsequẽti, absqz illa forma et dispositiõe boni discursus ut hõ ẽ aĩal g hõ ẽ substã. Hæc cõnexio ẽ realis q̃ aĩal hẽt cõnexionẽ realẽ cũ substã tãquã inferius cũ suo superiore. Hic tñ nõ ẽ forma boni discursus

nã si hac forma utar in aliis propositionibus erit malus discursus ut si di: cã hõ ẽ aĩal ꝗ hõ ẽ lapis. Cõnexio Formalis ẽ cõnexio rõne dispositi: õis terminorũ et propõnum quae dispõ ẽ forma boni discursus ut si dicã oẽ rõnale ẽ visibile. oĩs hõ ẽ rõnalis. Ergo ẽ visibilis. Hic ẽ cõnexio formalis q̃ cõse: quẽs infertr ex antecedẽte ob illã dispõm terminorũ et propõnum in ante: cedẽte, quae dispõ talis ẽ ut cuicũꝗ matae fuerit applicata inferat necessõ. Oẽs ĩ syllogismi huius similes optime cõcludũt. Hic igr̃ ẽ illa divisio discursus in Materialẽ et Formalẽ. Materialis ẽ illo ob solã verũ cõnexionẽ et fũdatr in cõnexiõe materiali. Formalis ẽ illatio nõ pp̃ter solã verũ cõne: xionẽ sed etiã propter formã ipsã et dispositionẽ terminorũ ac p̃põnum. quare qdã discursus cõcludũt solũ rõne matae nõ rõne formae, qdã rõne matae & formae

SECTIO TERTIA.

DE REGULIS DISCURSUS.

CUM illo quae ẽ forma essẽtialis discursus fũdetr in cõnexiõe antecedẽt cũ cõsequẽte, sequũtr ex hoc duae p̃si regulae illationis et discursus. Iª Regula Ex vero antecedẽte nõ põt inferri nisi verũ cõsequẽs. Probr. q̃r ex vo nõ seqtr nisi verũ, nec verũ hẽt ullã cõnexionẽ cũ falso, cõtrariũ ĩ nõ infert sed tollit suũ cõtra: riũ. atq verũ et falsũ sũt cõtraria ꝗ verũ nõ inferet falsũ sed tãtũ verũ. Hic ẽ quod si antecedẽs sit necessariũ cõsequẽs sit futurũ necessariũ, si antecedẽs cõtigẽs vel possibile, cõsequẽs sit futurũ cõtigẽs vel possibile. Dices? Ex antecedẽte cõtigẽti põt aliqñ inferri põt aliqñ inferri cõsequẽs necessm ut hõ currit ꝗ ẽ aĩal. Rñdeo Id fit q̃r virtualr cõtinetr in antecedẽte illa propõ necessa. Oẽ currẽs ẽ aĩal quare antecedẽs cõtigẽs poterit inferre cõsequẽs necessm sed mediatẽ p̃põne necessa. 2ª Regula Ex falso ãtecedẽte nõ põt inferri nisi falsũ cõsequẽs. Probr q̃r falsũ nõ hẽt cõnexionẽ cũ vero sed cũ falso solũ. at oĩs illo fũdatr in cõnexiõe ãtece: dẽtis cũ cõseqte, alias si falsũ eẽt cõnexũ cũ vero, verũ quoqꝫ cõnexũ eẽt cũ falso et sic ex vero inferre liceret falsũ. Adde. Si ex falso infertr verũ cõtrariũ infe: ret cõtrariũ quod ẽ impossibile cũ cõtraria potius se tollãt quã inferant.

Pronũciatũ cõmu: ne Phorum.

Dices? Cõmune ẽ Phorũ pronũciatũ. Ex vero nõ põt inferri nisi verũ. Ex falso aũt inferri põt et falsũ et verũ Quod inferri possit falsũ patet. Quod verũ Probatr hoc discursu. Oĩs lapis ẽ angelus, Gabriel ẽ lapis ꝗ Gabriel ẽ angelus. Itẽ oĩs lapis ẽ aĩal. Socrates ẽ lapis, ꝗ Socrates ẽ aĩal. Rñdeo. Ex falso quatenꝰ falsũ ẽ nõ põt inferri nisi falsũ. ut probatũ ẽ. sed ex falso quatenꝰ induit aliquã rõnem veri põt inferri verũ. Vñ formalr loquẽdo, verũ nõ nisi ex vero infertur. nã etiã ex falso infertr nõ nisi quatenꝰ falsũ hẽt rõnem veri. Falsũ aũt hẽt rõnem veri vel ex suppositiõe scilt supponẽdo eẽ verũ, ut supposito quod hõ ẽ equus, seqtr eẽ aĩal, vel ex opiniõe et existimatiõe hõis. ut si ego existimo rẽ falsã eẽ verã possũ ex illa inferre aliqd veri. Quare haec propõ Ex falso infertr verũ. ẽ falsa in sensu cõposito, põt aũt eẽ vera in sensu diviso. Adde quod illa illatio qua ex falso verũ inferimus nõ ẽ fũdata in re sed in opi: niõe vel suppositiõe nrã, q̃r inter verũ et falsũ nulla ẽ cõnexio in re sed tãtũ in opiniõe nrã ut dixi.

SECTIO QUARTA.

DE SPECIEBUS DISCURSUS.

Discursus spẽs.

c. 8 Discursus species quae etiam argumentationis species dicuntur, quatuor nu: merantur à Logicis. Syllogismus, Enthymema, Inductio, Exemplum. Quarum suffi: cientia hac ratione colligi potest. Omnis discursus fundatur in connexione antece: dentis cum consequenti. Cum igitur connexio haec possit esse quatruplex, quatuor etiam erunt species discursus. Prima erit Est duorum per aliquod tertium. quia enim homo et risibile coniunguntur cum rationali ideo coniunguntur inter se, ut cum dico omne rationale est risibile. omnis homo est rationalis. ergo est risibilis. et haec connexio fun: dat primam speciem discursus quae dicitur Syllogismus. Secunda Est connexio immedi: ata duorum inter se cum scilicet duo aliqua per semetipsa coniunguntur ad in: vicem, ut Causa, et effectus. universale et particulare. et similia ut Sol lucet ergo dies est. Omnis planeta est in caelo, ergo luna est in caelo. Et sicut variae possunt esse hae connexiones immediatae. ita etiam varia possunt esse principia notissima de his connexionibus ut Posita causa ponitur effectus. dato particu: lari ponitur universale et è contra. Et haec connexio fundat secundam speciem discur: sus quae dicitur Enthymema cum ex una propositione colligimus alteram ob immediatam connexionem illarum inter se. Tertia connexio est omnium particularium cum suo universali, nam quod convenit omnibus particularibus convenit et universali et haec connexio fundat tertiam speciem discursus, quae dicitur Inductio. cum ex omnibus particularibus colligimus universale ut hic ignis calefacit et ille et ille etc. ergo omnis ignis ca: lefacit. Quarta connexio est duorum particularium habentium idem universale quae quia sunt eiusdem speciei habent inter se magnam similitudinem unde quod uni conve: nit potest alteri quoque competere et haec connexio fundat quartam speciem discursus quae dicitur Exemplum ut Aristoteli licuit veritatis causa oppugnare Platonem ergo licebit nobis veritatis causa oppugnare Aristotelem.

Species quatuor Discursus

Prima duorum per aliquod tertium.

Haec Syllogismum fundat

2da per se immediata ad invicem

Haec fundat Enthymema

Tertia omnium particularium cum suo universali, ut quod convenit omnibus particularibus colligimus universale.

Quarta duorum particularium habentium idem universale.

Inter has species Syllogismus est potissimus et perfectissimus ideoque de eo prius hac compendiose agendum est

DE SYLLOGISMO, PRIMA SPECIE DISCURSUS

Sectio Quinta de Materia Syllogismi.

c. 10 Duplex est Materia Syllogismi. Remota et proxima. Remota sunt termini. Proxima sunt propositiones. Quod ad terminos attinet. In omni Syllogismo sunt tantum tres termini Maius Extremum. Minus Extremum. Medium. Maius extremum est quod prae: dicatur in conclusione. Minus extremum quod est subiectum in conclusione. Medium quod connectitur cum utroque extremo in praemissis. Ratio est. Quia Syllogismus ponitur connexio scilicet duorum extremorum propter tertium ad hoc autem sufficiunt tres termini duo qui coniunguntur, et tertius coniungens. Maius et Minus extremum ingrediuntur conclusionem Medius terminus non ingreditur conclusionem sed manet in praemissis

In omni syllogismo sunt tres termini.

Maior est quae continet maius extremum in propositione

Quod ad Propositiones spectat tres etiam sunt propositiones in Syllogismo Maior et Minor propositio et Conclusio. Maior non est illa quae primo loco ponitur sed quae continet maius Extremum hoc est quae continet praedicatum conclusionis. nam in ma

iori

Minor propo.
Conclusio

extremo dr maior propo. Minor propositio est illa quae cōtinet minus extremū et ē quae cōtinet subiectū cōclusionis. Conclusio ē illa quae cōtinet maius et minus extremū. Sunt aūt tantū tres propositiones in syllogismo quia syllogismus ē inventus ad cōiungendū maius et minus extremū cū medio termino ut deinde in conclusiōe coniungatur utrumq extremū inter se. At hoc praestatur tribus tantū propositionibus. Nā in prima maius extremū cōiugitur cū medio termino In secunda medius terminus coniungitur cū minori extremo In tertia maius et minus extremū cōiunguntur inter se Unde hic ē modus faciendi syllogismū accipiendū ē praedicatū cōclusionis, quod idē ē praedicatū quaestionis et coniugendū cū medio termino, postea minus extremū cōiungendū ē cū eodē medio termino ac deniq inferenda ē conclo in qua termini quaestionis cōiungatur inter se ut patet in hoc syllogismo. Oē honestū ē laudabile Oīs virtus ē honesta ergo oīs virtus ē laudabilis.

Tres propositiones
Prima maius extr. coniugitur medio termino.
2da medius term. minori extremo
Tertia maius et minus extremū coniugūtur inter se

Sectio sexta de forma syllogismi.

Forma syllogismi cōsistit in recta dispositione tū terminorū quā propositionū in oībus enim rebus recta et conveniens partiū dispo dr forma. Dispositio recta terminorū dr figura. Dispositio recta propositionū dr modus Unde forma syllogismi includit in se figurā et modū. F. c.

Est igitur figura recta dispositio terminorū secūdū praedicationē et subiectionē, quot igitur modis poterunt disponi termini in syllogismo secūdū praedicationē et subiectionē tot erunt figurae. Triplicitur aūt tantū termini disponi possunt in syllogismo. Nam vel medius terminus uni extremo subijcitur et de altero praedicatur et hac dispo cōstituit primā figurā. Vel medius terminus de utroq extremo praedicatur et hac dispo cōstituit secundā figurā. Vel deniq medius terminus subijcitur utriq extremo et hac dispo cōstituit tertiā figurā. Quare merito tres tantū figurae statuuntur. Exemplū primae Oē honestū ē laudabile. Oīs virtus et honesta. Ergo oīs virtus ē laudabilis Exemplū secundae. Nullū turpe ē laudabile. Oīs virtus ē laudabilis ergo nulla virtus ē turpis Exemplū Tertiae. Oīs virtus ē laudabilis. Oīs virtus ē honesta Ergo quoddā honestū ē laudabile. F. c 12

Dispositio recta terminorū dr figura
Figura dispositio terminorū secūdū praedicationē et subiectionē.
Quot erunt termini dispositiones secūdū praedicationē et subiectionē tot erunt figurae
Triplicitur termini disponi in syllogismo
Vel medius terminus uni extremo subijcitur et de altero praedicatur et hoc in prima figura
Vel medius terminus de utroq extremo praedicatur secunda figura
Vel utriq subijcitur tertia figura

Modus est recta dispo propositionū in quantitate et qualitate ut scilicet propositiones sint vel universales vel particulares affirmativae vel Negativae. Unde si non sit recta dispo propositionū in quantitate et qualitate, licet syllogismus sit in bona figura erit tn in malo modo ut omnes syllogismi qui ex puris particularibus vel ex puris Negativis cōstant hi enim in nulla figura cōcludunt. Ex his facile intelligi potest definitio syllogismi. Syllogismus enim est orō in qua quibusdā positis aliud ex necessitate sequitur ob ea quae posita sunt. Verius enim definitio ē syllogismus ē orō in qua duabus propositionibus maiori scilicet et minori praemissis ac dispositis secūdū figurā et modū F. c 8

Modus recta dispo propositionū in quantitate et qualitate
Si nō erit recta dispo erit malus syllogismus
Ex puris particularibus vel ex puris Negativis
Quid syllogismus

conclusio ex Necessitate sequitur propter praemissas. Unde patet hunc
syllogismus est in forma cōcessa maiore et minore propositioē nequaq̄ cē
negādā cōsequētiā, quia Conclusio necessario sequitur ex praemissis.

Sectio Septima de Prima figura & duobus principiis quibus nititur.

Prima figura, est in qua medius terminus subjicitur in maiori propositioē, praedicatur Fundatur prima figura in duobus principiis uno
in minore. Fundatur aūt Prima figura in duobus principiis notissimis. Unum na: Affirmativo, quod dr̄ dici de
terali alio affirmativo quod dr̄ dici de oī, altero Negativo, quod appellatur dici omni
c. 21 de nullo. Primum principiū ē. Quidquid universali affirmatur de aliquo subiecto, Altero negativo quod dr̄ dici de nullo.
affirmatur etiā de oī, de quo subiectū illud affirmatur ut si de homine affirmatur
quod sit risibilis affirmabitur etiā de oī eo, de quo affirmatur hō. ga igi
hō affirmatur de Petro etiā risibile affirmabitur de Petro. Et in hoc principio In primo prin̄ apreci in hoc fūdantur
F. C. fundātur duo mō̄ Primae figurae Barbara et Darii. ut oīs hō ē roīalis duo modi primae figurae
oē risibile ē hō. Ergo oē risibile ē roīale. itē oīs hō ē biped. quoddā aīal ē Barb. Darii.
homo. Ergo quoddā aīal ē biped. Secundū principiū ē Negativū. Quidquid nega:
tur universr̄ de aliquo subiecto negatur etiā de oī eo, de quo tale subiectū
praedicatur. Et quidē si subiectū de aliquo praedicatur universr̄, tunc illud
quod de subiecto negatur, Negabitur etiā de illo universr̄. si particulariter In secundo fundātur duo alii
particulr̄. Et in hoc principio fundātur duo alii modi Primae figurae. Celarent, modi primae
F. C. et Ferio. Quia enim de homine negatur lapis. Negabitur etiā de oī eo, de quo figurae Cela: Ferio
praedicatur hō, quare, negabitur tū de oī risibili quā de quodā aīali ut nullus
hō ē lapis. Oē risibile ē hō, Ergo nullū risibile ē lapis. Item nullus hō ē lapis
Quoddā aīal ē hō Ergo quoddā aīal nō ē lapis.

Sectio Octaua de regulis ad cognoscē: dos omnes bonos & malos modos Primae Figurae.

Cum in Prima figura fieri possint multi modi Cū vario nō in ea possint disponi pro:
positiones juxtā Quantitatē et Qualitatē ex qua varia dispositioē nascitur varie:
tas modorum, ex iis quae alii sint boni alii mali ut statim patebit ad eos digno:
scendos tradita sunt à Logicis aliquot regulae. Tres sunt cōmunes oībus figuris Tres sunt regulae cōmunes oībus figuris.
z. a. 13. duae propriae primae figurae Duae propriae primae figurae
Prima Regula In oī figura ex puris particularibus nihil necessario sequi Prima in oī: ex puris particularibus nihil.
F. C. In Prima. Quoddā aīal ē asinus. Quidā hō ē aīal. Ergo quidā hō ē asinus.
In secūda. Quidā asinus ē aīal. Quidā hō ē aīal Ergo qdā hō ē asinus.
Itē in 3ā. Quoddā vivens nō ē aīal quidā equus ē aīal Ergo qdā equus nō ē vivens

In Tercia. quidā quadrupes est asinus. quidā quadrupes ē equus. Ergo qdā equus ē asinus

2ᵃ regula
Ex puris Negativis nihil.

Secunda regula. In oī figura ex puris Negativis nihil necessario sequitur
In prima. nullus asinus volat, nullus passer ē asinus. Ergo nullus passer volat.
In 2ᵈᵃ. nullū volans ē asinus nullus passer ē asinus Ergo nullus passer ē volans
In tercia nullus asinus volat. nullus asinus ē passer Ergo nullus passer volat.

Tercia regula
In oī figura cōclusio sequitur debiliorē partē

Tercia In oī figura conclusio sequitur debiliorē partē in qualitate et quantitate. id ē si aliqua praemissarū sit particularis vel Negativa conclō quoque debet eē particularis vel Negativa. ut patet in Darii Ferio. Festino Disamis. etc.

Ex maiore particulari nihil sequitur

Quarta. In prima figura maiore existēte particulari nihil necessario sequitur ut quoddā aīal ē asinus oīs hō ē aīal. Ergo qdā hō ē asinus

In prima figura ex minore Negativa nihil.

Quinta. In prima figura minore existente negativa nihil necessario sequitur ut Oīs hō est bipes nullus passer ē hō ergo nullus passer ē bipes.
Harū regularū rō ē quia in talibus modis potest dari antecedens verū et cōsequens falsū. quod ē contra regulas boni discursus.

Circa has regulas nota eē veras rōne formae. falsas rōne materiae

Circa has regulas adverte Primo eas eē veras rōne Formae id ē quātū ē ex vi dispositionis propositionū et Terminorū, posse tn̄ eē falsas rōne Materiae nā rōne Materiae potest ex puris particularibus vera sequi conclō. ut quoddā aīal ē rationale quidā hō ē aīal ergo quidā hō ē rationalis. Itē ex puris Negativis ut nullus hō ē lapis, nullus equus ē hō ergo nullus equus ē lapis

2ᵒ adverte

Adverte secundo Maiorē propositionē nō semper eā eē quae primo loco ponitur, ut ante monui, sed in qua maius Extremū praedicatur de Medio termino haec enim ē censenda maior in prima figura.

His ita constitutis facile demonstrare possumus quinam sint boni modi quinam in prima figura. varietas enim modorū nascitur ex varia dispositione propositionū in qualitate et quātitate. Duae igitur propositiones secūdū quātitatē quadrupliciter disponi possunt, nā vel sunt ambae universales. Vel ambae particulares. Vel Maior universalis minor particularis. vel maior par: minor universalis. Singula haec membra quadrupliciter disponi possunt secūdū qualitatē. Aut enim ambae propositiones sunt affirmativae. aut ambae Negativae, aut maior affirmativa minor Negativa, et ē contra. Quare sexdecim sunt modi possibiles in Prima figura ex quibus oībus quatuor tātū (loquor de modis qui directā inferunt conclm nā de illis qui indirectā inferunt alia ē rō de qua infra) Boni sunt. Primus. cū utraque propō ē affirmativa universalis Secundus. cū maior est universal Negativa, minor universalis affirmativa. Tercius cū maior ē universal affir: minor partic: affirmativa. Quartus cū maior ē universal Nega: minor partic: affirmativa. Reliqui duodecim qui ex reliquis dispositionibus propositionū secūdū Quātitatē et Qualitatē possent fieri in prima figura sunt mali rōne formae quia nō servātur in eis praedictae regulae ut patebit cōsiderāti. licet possint eē boni rōne Materiae. Quatuor reliq

Duae propositiones quatruplicit: disponi possunt nā
Vel ambae univer
vel ambae partic:
vel una uni: alia par:
vel vic: Par: mi: Uni:

Singula quatruplicit: disponi possunt
Aut ambae affirma:
vel ambae Nega:
vel ma: affir: mi: Ne
vel ma: Neg: mi: affir: [illegible]

praedicti sunt boni quia recte concludunt ratione formae et materiae etc.
Reducuntur his dictionibus. Barbara. Celarent. Darii. Ferio. in quibus
solis relucent illa duo principia dici de omni et dici de nullo.

Circa quos modos notandae sunt quatuor vocales. A. E. I. O. A. designat propositionem universalem affirmativam. E. universalem Negativam. I. particularem affirmativam. O par. Neg.
Prima syllaba designat maiorem propositionem, secunda minorem tertia conclusionem.

Exempla.

Bar	omne honestum est amplectendum	Da	omne honestum est amplectendum
ba	omnis virtus est honesta	ri	quaedam virtus est honesta
ra	Ergo omnis virtus est amplectenda	I	Ergo quaedam virtus amplectenda
Ce	nullum turpe est amplectendum	Fe	nullum turpe est amplectendum
la	omne vitium est turpe	ri	quoddam vitium est turpe
rent	Ergo nullum vitium est amplectendum	O	Ergo quoddam vitium non est amplectendum

Sectio Nona de modis primae figurae Indirecte Concludentibus.

c 15 Modi primae figurae sunt duplices, alii directe concludentes alii indirecte. Directe concludunt illi qui praedicant in conclusione id quod praedicatur in praemissis et subjiciunt id quod subjicitur in praemissis naturale enim est ut id quod praedicatur de medio praedicetur etiam de eo de quo medium praedicatur id enim sequitur ex illo principio evidentissimo dici de omni tales sunt modi quatuor primae figurae. Barbara Cel: Darii, Ferio. Indirecte vero concludunt illi modi qui praedicant in conclusione quod non praedicatur in praemissis et subjiciunt in conclusione quod non subjicitur in praemissis. cum enim naturale et directe sequatur ut id quod praedicatur in praemissis praedicetur etiam in conclusione ut ostensum est ideo isti modi dicuntur indirecti, quia hoc non praestant. *alii directe alii Indirecte concludunt* *Indirecte.*

Omnes autem modi indirecti manentibus iisdem praemissis inferunt conclusionem convertentem eius quae deberet sequi in prima figura. Sunt autem quinque. Baralip. Celantes. Dabitis. Fapesmo. Friseso. Tres priores modi inferunt conclusionem convertentem conclusionis trium directorum modorum. Baralip: infert conclusionem convertentem conclusionis in Barbara. Celantes infert conclusionem convertentem conclusionis Celarent. Dabitis. Darii. Fapesmo infert convertentem universalis Negativae quae deberet directe sequi in prima figura. sed illa quae deberet sequi directe in prima figura est falsa, quia in prima figura minore existente Negativa etc. nihil sequitur eius tamen convertens est vera, ut omnis equus est substantia nullus lapis est equus. sequi debebat directe in prima figura, hoc concl. falsa Ergo nullus lapis est substantia, et in Fapesmo sequitur eius convertens quae est vera ergo quaedam substantia non est lapis. Friseso. Infert convertentem universalis negativae quae deberet directe sequi in prima figura sed illa est falsa. Quare tres priores modi efficiuntur ex tribus primis modis directe concludentibus primae figurae, duo vero postremi efficiuntur ex duobus malis modis primae figurae, qui licet directe conclusionem falsam inferant, eius tamen convertentem inferunt veram. Exemplum illius mali modi primae figurae cuius convertentem infert Friseso: omnis equus est substantia. nullus lapis est equus. debuit inferri in malo modo primae figurae ergo nullus lapis est substantia *Inferunt conclusionem convertentem quinque modi.* *Fapesmo infert conclusionem convertentem Negativam universalem*

inferetur aũt bene in Frisesõ: ergo quãdã substãtia nõ ẽ lapis, maiore propositione posita particulari affirmatiua. Ex Ferio verõ nullus modus indirectus efficitur quia eius concl̃o ẽ particularis Negatiua quæ nõ potest cõuerti nisi per cõtrapositionẽ mutatis terminis ex finitis in infinitos

Nota hos indirectos modos esse bonos. Hos non differunt in præmissis ab illis primis, sed tãtũ in concl̃one. Eadẽ ẽ dispositio terminorũ et præmissarũ in vtrisq;

Circa hos modos Indirectos nota Primo eos esse bonos licet enim nõ directã conclusionẽ inferant semper tñ veram inferent. 2do. hos sillogismos indirectos nõ differre à directis in præmissis sed tãtũ in concl̃one quia eorũ concl̃o est conuertens conclusionis directorũ quare eadẽ ẽ dispositio terminorũ et præmissarũ in vtrisq; sillogismis. Maior propositio ẽ illa in qua maius extremũ prædicatur de medio. Minor in qua minus extremũ subijcitur medio Concl̃o in qua maius extremũ subijcitur minus prædicatur quia vt dixi concl̃o horũ modorũ indirectè colligitur. In ea enim quæ colligitur directè et naturaliter, maius extremũ debet prædicari sicut prædicatur in præmissis.

Maior propositio quæ minor concl̃o.

Maius extremũ in prima figura minus extremũ

Ex his collige in prima figura maius extremũ eẽ illud quod prædicatur de medio in antecedente et quod prædicari debet in concl̃oe si concl̃o naturaliter et directè colligatur. subijci aũt debet in concl̃oe si concl̃o indirectè colligatur. Minus aũt extremũ illud eẽ quod subijcitur medio in antecedẽte et subijci debet in concl̃oe si concl̃o naturaliter et directè colligatur. Prædicari aũt debet in concl̃oe si concl̃o indirectè colligatur. Et ista inde probãtur quia maius extremũ id ẽ quod præstãtiorẽ hẽt locũ in sillogismo, præstãtiorẽ aũt hẽt id quod prædicatur in antecedẽte et prædicari debet in concl̃oe si concl̃o sit naturalis et directa, quã id quod subijcitur in antecedẽte et subijci debet in concl̃oe si concl̃o directa inferatur ergo Maius et minus extremũ sunt id quod nos diximus

Maius extremũ præstantiorem locũ in sillogismo habet

Exempla Modorũ Primæ figuræ Indirectè Concludentium.

Ba | oẽ honestũ ẽ laudabile | Da | oẽ honestũ ẽ laudabile | Fri | quidã equus ẽ substãtia.
ra | ois virtus ẽ honesta | bi | quædã virtus ẽ honesta | se | nullus lapis ẽ equus
lip. | quoddã laudabile ẽ virtus. | tis | quoddã laudabile virtus | so | quædã substãtia nõ ẽ lapis.

Ce | nullũ turpe ẽ laudabile | Fa | oĩs equus ẽ substãtia
lan | oẽ vitiũ ẽ turpe | pe | nullus lapis ẽ equus
tes | quoddã laudabile ẽ vitiũ | smo | quædã substãtia nõ ẽ lapis.

Omnes modi primæ figuræ tã directi quã Indirecti continentur his duobus versibus. Barbara Celã: Darii: Ferio Baralip: Celã: Dabi: Fapc: Frisesomo:

Sectio Decima de Secunda figura et modis eius.

Principiũ quo nititur ẽ Negatiuũ

Secunda figura est in qua medius terminus prædicatur de vtroq; extremo Principiũ eius quo nititur secunda figura nõ est affirmatiuũ sed Negatiuũ nã quod affirmatiuũ esse posset falsũ est. Neq; enim si aliquid prædicatur de vtroq; extremo sequitur ipsa extrema de se prædicari, nã si esse hujusdã prædicatur de gallo et hõe, nõ sequitur quod gallus prædicatur de hõe vel hõ de gallo. Solum ergo est principiũ Negatiuũ vtpote verissimũ, quod tale ẽ si aliquid repugnat vni termino alteri verõ conuenit illi duo termini sibi quoq; repugnabunt vt quia hõi repugnat eẽ lapidẽ adamãti verõ conuenit, hõ et adamas sibi repugnabunt.

Ex his collige in secunda figura nō posse inferri propositionē affirmati- In secunda figura nō potest inferri
uā sed tātum negatiuā qa 2dā figura nō innititur principio affirmati- propositio affirmativa sed tm̄ negativa
uo sed tm̄ negatiuo.
Sed inuestigandos aut̄ modos 2dæ figuræ eodē nō procedēdū ē ut in prima fi- Duæ regulæ
gura processimus seruatis duabus regulis proprriis 2dæ figuræ. Prima est
Ex puris affirmatiuis in 2da figura nihil sequitur ut. Oīs hō ē aīal. Oīs Ex puris affirmativis nihil sequitur
equus ē aīal ergo oīs equus ē hō. 2da Maiori existente particulari Ex Maiori particulari nihil seq.
in 2da figura nihil sequitur ut Aliquod cantans ē passer nullus hō ē passer
nullus hō ē cantans.
His igr̄ regulis seruatis ex sexdecim modis possibilibus 2dæ figuræ quatu- quatuor tantum modi utiles
or tātū inueniemus bonos. Cesare. Camestres Festino Baroco.

Exempla.

Ce- nullū turpe ē amplectēdū
sa- oīs virtus ē amplectēda
re- nulla virtus ē turpis

Ca- oīs virtus ē amplectēda
me- nullū turpe ē amplectēdū
stres- nullū turpe ē virtus

Fe- nullū turpe ē amplectēdū
sti- quædā virtus ē amplectēda
no- quædā virtus nō ē turpis

Ba- oīs virtus ē amplectēda
ro- quodā turpe nō ē amplectēdū
co- quoddā turpe nō ē virtus

Porro Cesare & Camestres inferunt etiā conuertētē suæ conclusionis quia
tn̄ cōuertens conclusiōis Cesare concluditur directè in Camestres et cōuer-
tens conclusionis Camestres concluditur directè in Cesare ideo ex Cesare et Ca-
mestres nō efficitur alius modus 2dæ figuræ indirectus. Solū ex malis modis
unus inuenitur qui directā concl̄m falso infert eius tn̄ cōuertētē verè inferi-
re potest nempe cū ex maiori particulari affirmatiua et minori uniuersali
negatiua infertur particularis negatiua ut Aliquod coloratū ē albū, nullū ni-
grū ē albū. ergo aliquod coloratū nō ē nigrū qui modus respondet modo Frise-
so in prima figura

Sectio vndecima de tertia figura & modis eius.

Tertia figura illa ē in qua medius terminus subijcitur utriqz extremo Duo principia & notissima affirmativum & negativum.
nititur autē duobus principiis per se notis uno affirmatiuo altero negatiuo
Affirmatiuū ē tale; quæ sunt eadē uni tertio, sunt eadē inter se nō qdē uniuersa-
liter sed particulariter quatenus sunt in illo tertio. seu quæ cōueniunt uni tertio
17. cōueniunt etiā aliqua ex parte inter se ut quia albū et dulce cōueniunt tā-
in tertio nempe lacte cōueniunt etiā ex parte inter se. quia quoddā albū est dul-
ce et quoddā dulce ē albū. Huic principio innititur tres modi tertiæ figuræ
Darapti. Disa: et Datisi. in quibus modis semper concl̄o infertur particula-
ris nō enim sequitur, si aliqua duo cōueniunt uni tertio quod etiā uniuersalr̄
cōueniant inter se, sed tātū quod particularr̄ ut quia albū et dulce cōueniunt
lacti nō sequitur quod oē albū ē dulce sed tātū quod quoddā albū sit dulce.
Principiū vō Negatiuū ē tale: Cū uni prædicatū negatur de aliquo et alterū af- Possunt duo prædicata negari partr̄ de se
firmatur de eodē possunt illa duo prædicata negari particularr̄ de se uč. quia de-
hōie negatur quod sit lapis et affirmatur quod sit albus, poterit etiā de quodā albo
negari quod sit lapis nō vō quod oē albū. Huic principio innititur tres modi

Negativi tertiæ figuræ Felapton Bocardo Ferison: ut Nullus bos est lapis omnis bos est bipes quoddam bipes non est lapis

Modi possibiles tertiæ figuræ sunt sexdecim ex quibus decem sunt mali sex vero boni. Darapti. Felapt: Disamis Datisi. Bocardo Ferison. quod eadem via possumus comprobare, qua probavimus modos primæ figuræ solum servata una regula peculiari tertiæ figuræ. In tertia figura in minore existente negativa nihil sequitur ut omnis bos est bipes. nullus bos est passer quidam passer non est bipes. item omnis bos est substantia nullus bos est equus, ergo quidam equus non est substantia

eadem via possumus comprobare ut in prima figura servata una regula

In tertia figura minore existente negativa nihil sequitur

In secunda et tertia figura maius extremum illud est quod in antecedente habet primum locum et praedicatur in conclusione siquidem illud debet esse maius extremum quod praestantiorem habet locum in sillogismo unde in secunda figura maius extremum in prima propositione subjicitur medio et est praedicatum conclusionis In tertia maius extremum in prima propositione praedicatur de medio et est praedicatum conclusionis Minus autem extremum in secunda figura in secunda propositione subjicitur medio et subjicitur in conclusione. In tertia vero figura in secunda propositione praedicatur de medio et subjicitur in conclusione. Quae doctrina patet ex dictis supra de Maiori et minori extremo.

Maius extremum et minus extremum in secunda et tertia figura

Exempla Modorum Tertiæ Figuræ.

Da omnis virtus est amplectenda	Da omnis virtus est amplectenda
ra omnis virtus est honesta	ti quaedam virtus est honesta
pti ergo quoddam honestum est amplectendum	si ergo quoddam honestum est amplectendum
Fe nullum vitium est amplectendum	Bo quoddam vitium non est amplectendum
la omne vitium est turpe	car omne vitium est turpe
pton ergo quoddam turpe non est amplectendum	do ergo quoddam turpe non est amplectendum
Di quaedam virtus est amplectenda	Fe nullum vitium est amplectendum
sa omnis virtus est honesta	ri quoddam vitium est turpe
mis ergo quoddam honestum est amplectendum	son ergo quoddam turpe non est amplectendum

Sectio Duodecima de ~~Tertia figura & modis eius~~; Comparatione trium figurarum quoad propositiones quae in illis concludi possunt.

Ex doctrina tradita de figuris constat primo in prima figura omnem propositionem probari posse. nam si est universalis affirmativa probatur in Barbara, si universalis Negativa in Celarent, si particularis affirmativa in Darii, si particularis Nega. in Ferio. In secunda vero & tertia figura non possunt probari omnes propositiones, nam in secunda non possunt propositiones affirmativae probari sed tantum Negativae In tertia vero non possunt probari propositiones universales sed tantum particulares quia minimum principia ~~secundae &~~ tertiae figurae non patiuntur.

In prima figura possunt probari omnes propositiones

In secunda & tertia non possunt, quia in secunda non possunt affirmativae sed tantum Negativae. In tertia non possunt universales sed particulares

Secundo constat propositionem universalem affirmativam solum posse probari in Prima figura & in primo eius modo Barbara. propositionem vero universalem negativam posse proba

Universalis affirmativa tantum in Barbara

ri in prima et secunda figura in tribus modis in Celarent Cesare et Camestres particularem affirmativam posse probari in prima et tercia figura quatuor modis in Darii, Darapti, Disamis, et Datisi. Particularem demum Negativam posse in omnibus figuris concludi sex modis, in primae figurae modo Ferio, in secunda Festino Baroco in Terciae Felapton Bocardo Ferison.

Tercio constat omnes modos bonos trium praedictarum figurarum esse Novemdecem qui comprehenduntur his versibus. Bar: Cela: Dari: Fer: Barali: Celan: Dabit: Fap: Frisesom: Cesare Came: Festi: Baroco Dara: Felap: Disa: Datisi Bocar: Ferison

Propositionem universalem Negativam posse probari in 1a et 2a figura in Celarent Cesare Camestres

Particularem affirmativam in 1a et 3a figura in 4 modis.

Partic: Nega: in omnibus figuris in sex modis

Sectio Decima Tercia de reductione Syllogismorum Imperfectorum ad Perfectos et primo de reductione ostensiva.

c. 25 Ut intelligatur quorsum tradatur reductio syllogismorum adverte ea quae sunt imperfecta reduci debere ad perfecta. Cum igitur syllogismi secundae et terciae figurae sint imperfecti, adde etiam syllogismos primae figurae indirecte concludentes, eo quod veram quidem non tamen omnino evidenter concludant reducendi sunt ad syllogismos primae figurae tanquam ad perfectos et evidentissime concludentes ut pote qui fundantur in evidentissimis principiis dici de omni et dici de nullo. Finis huius reductionis est ut ostendamus conclusionem evidenter sequi ex praemissis, quae non ita evidenter videbatur sequi ex eisdem praemissis in modis indirectis primae figurae et in secunda et tercia figura

Syllogismi Imperfecti secundae et terciae figurae et primae praeter quatuor primos.

Principia Evidentissima dici de omni et dici de nullo

...mis reductionis est.

Duplex autem est reductio syllogismorum ostensiva et per Impossibile, Reducimus ostensive syllogismum cum ostendimus eandem evidenter conclusionem sequi ex suis praemissis. Per Impossibile vero reducimus cum non inferimus eandem conclusionem sed ex contradictorio conclusionis negatae cum una praemissarum inferimus contradictorium alterius praemissae concessae tunc enim cogimus adversarium ad impossibilia namque ut concedat duo contradictoria vel contraria esse simul vera.

Reductio duplex ostensiva et per Impossibiles

...ensiva

...Impossibile.

Ostensive reducuntur omnes syllogismi secundae et terciae figurae et etiam syllogismi indirecti primae figurae excipiuntur tamen ex syllogismis secundae et terciae figurae Baroco et Bocardo, qui solum per Impossibile reduci possunt. Fit autem reductio ostensiva hoc modo, unusquisque modus Indirectus primae figurae ac etiam secundae et terciae figurae reducitur ad illum modum primae figurae qui gaudet eadem prima consonante ut Baralipton ad Barbara, Cesare et Camestres ad Celarent. Darapti, Disamis Datisi ad Darii, Festino. Felapton, Ferison ad Ferio. Non potest autem in secunda vel tercia figura effici ysta reductio nisi immutata dispositione terminorum non enim eadem est dispositio terminorum in Prima secunda et terciae figura. Mutatur autem dispositio per conversionem alicuius vel aliquarum propositionum et per transpositionem praemissarum

Ostensive reducuntur omnes syllogismi secundae et terciae figurae

Excipiuntur duo modi Baroco et Bocardo qui per Impossibile

...o fit reductio ostensiva.

Illum modum reducitur qui ... eadem prima consonante

F. c.

Ut igitur sciamus quae propositiones sint convertendae vel transponendae debemus notare in medio modorum imperfectorum tres consonantes. S. P. M. S. denotat propositionem indicatam per vocalem immediate praecedentem esse convertendam simpliciter P. significat propositionem indicatam per vocalem immediate praecedentem esse convertendam per accidens. M. significat praemissas esse transmutandas constituendo maiorem loco minoris et minorem loco maioris. Sic igitur reducuntur syllogismi imperfecti ad primam figuram. Qua reductione ostendimus correctum illatum ex praemissis

Notare debemus in medio modorum imperfectorum tres consonantes

F. c.

F. c.

modorū imperfectorū rectè illatā fuisse cū in prima figura eadē conclō inferatur ex eisdē præmissis quæ nō differunt nisi ut convertens et cōversa quæ idē valent itā quidquid infertur ex conversa rectè probamus inferri etiā ex convertente per illud pronunciatū: quidqd infertur ex conversa infertur ex cōvertēte & è cōtra.

Exempla reductionis ostensivæ Syllogismorū imperfectorū.

Primæ figuræ.

Ba ōē honestū est laudabile
ra ōīs virtus est honesta
lip.ton quoddā laudabile ē virtus

Ad

Bar ōē honestū est laudabile
ba ōīs virtus est honesta
ra ōīs virtus ē laudabilis.

per conversionē per accidens aequè mutata quantitas.

Ce nullū turpe ē laudabile
lan ōē vitiū ē turpe
tes nullū laudabile ē vitiū

Ad

Ce nullū turpe ē laudabile
la ōē vitium est turpe
rent nullū vitiū est laudabile

per conversionē simplicē.

Da ōē honestū ē laudabile
bi quoddā virtus ē honesta
tis quoddā laudabile ē virtus

Ad

Da ōē honestū ē laudabile
ri quoddā virtus ē honesta
i quoddā virtus ē laudabilis.

Simplicē.

per accidens Fa ōē honestū ē laudabile
simpliciter pe nullū vitiū ē honestū
smo quoddā laudabile nō ē vitiū.

Ad

Fe nullū honestū ē vitiū
ri quoddā laudabile ē honestū
o quoddā laudabile nō ē vitiū

Hic transpositio præmissarū [illegible] ex [illegible] fit [illegible] et conclusio [illegible]

simpliciter Fri quoddā honestū ē laudabile
simpliciter se nullū vitiū ē honestū
som quoddā laudabile nō ē vitiū

Ad

Fe nullū honestū ē vitium
ri quoddā laudabile ē honestū
o quoddā laudabile nō ē vitium.

Secundæ

Ce nullū turpe ē laudabile
sa ōīs virtus ē laudabilis
re nulla virtus ē turpis.

Ad

Figuræ

Ce nullū laudabile ē turpe
la ōīs virtus est laudabilis
rent nulla virtus est turpis

[illegible] Ca ōīs virtus ē laudabilis
me nullū vitiū ē laudabile
stres nullū vitiū ē virtus

Ad

Ce nullū laudabile ē vitium
la ōīs virtus est laudabilis
rent nulla virtus est vitium

Fe nullū vitiū ē laudabile
sti quoddā virtus ē laudabilis
no quoddā virtus nō ē vitiū

Ad

Fe nullū laudabile ē vitiū
ri quoddā virtus ē laudabilis
o quoddā virtus nō ē vitiū.

Terciæ

Da ōīs virtus ē laudabilis
ra ōīs virtus ē honesta
pti quoddā honestū ē laudabile

Ad

Figuræ

Da ōīs virtus ē laudabilis
ri quoddā honestū ē virtus
i quoddā honestū ē laudabile.

Fe nullū vitiū ē laudabile
lap ōē vitiū ē turpe
ton quoddā turpe nō ē laudabile

Ad

Fe nullū vitiū ē laudabile
ri quoddā turpe ē vitiū
o quoddā turpe nō ē laudabile.

Di quoddā virtus ē laudabilis
sa ōīs virtus ē honesta
mis quoddā honestū ē laudabile.

Ad

Da ōīs virtus est honesta
ri quoddā laudabile ē virtus
i. quoddā laudabile ē honestū.

Da ois virtus est honesta
ti quoddā virtus ē laudabilis
sis. quoddā laudabile ē honestū.

ad

Da ois virtus est honesta
vi quoddā laudabile ē virtus
i quoddā laudabile ē honestū

Fe nullū vitiū ē laudabile
vi quoddā vitiū ē turpe
son quoddā turpe nō ē laudabile

ad

Fe nullū vitiū est laudabile
vi quoddā turpe ē vitium
o quoddā turpe nō ē laudabile.

Sectio decima quarta de reductione syllogismorum per Impossibile

[illegible] Reductio [?]

Altera ex reductionibus syllogismorū Imperfectorū ē per Impossibile tunc aūt hos syllogismos reducimus ad primā figurā per impossibile qn ex cōtradictorio conclusionis cū altera praemissa inferimus cōtradictoriū alterius praemissae

Ex cōtradictorio cōclusionis cū altera praem. [?]

Quis usus huius reductionis [?]

Utimur aūt hac reductione ad probādā conclūm in syllogismo Imperfecto recte inferri si praemissae sint verae et cōcessae, si enim quis cōcedit praemissas esse veras, conclusionē vō ēē falsā ducetur is ad impossibile, nam debebit cōtradictoriū alterius praemissae concessae cōcedere, atque ita cōcedet cōtradictorias ēē simul veras. F. c. 3

Ut aūt sciamus ad quos modos primae figurae reducendi sint syllogismi inventae sunt aliquot voces quarū vocales indicant ad quos modos reduci debeant. Pro quatuor modis sēdae figurae inventa ē vox Odiebam. prima syllaba O. denotat primū modū sēdae figurae nempe Cesare reducendū ēē ad Ferio qui cōcludit particularē negativam. Secūda syllaba Di. indicat sēdam modum scilicet Camestres, reducendū ēē ad Darij. Tertia syllaba E. [illegible] Festino reducendū ad Celarent. quarta Bam. Indicat Baroco reducendū ēē ad Barbara.

Cum exemplo [?]

Sic igr reducendi sunt modi secundae figurae per Impossibile

Ce	nullū turpe ē laudabile	O.	Fe	nullū turpe est laudabile
sa	oīs virtus ē laudabilis ×		ri	Quaedā virtus ē turpis
re	nulla virtus ē turpis		o	Quaedam virtus nō ē laudabilis
Ca	oīs virtus ē laudabilis	DI.	Da	oīs virtus ē laudabilis
mes	nullū vitiū ē laudabile ×		ri	Quoddā vitiū est virtus
tres	nullū vitiū ē virtus		j	Quoddā vitiū est laudabile.
Fe	nullū vitiū ē laudabile	E.	Ce	nullū vitiū est laudabile.
sti	Quaedā virtus est laudabilis ×		la	oīs virtus est vitium
no	Quaedā virtus nō ē vitium		rent	nulla virtus est laudabilis
Ba	oīs virtus ē laudabilis	Bā.	Bar	oīs virtus ē laudabilis
ro	Quoddā vitiū nō ē laudabile ×		ba	oē vitiū est virtus
co	Quoddā vitiū non est virtus		ra	oē vitiū ē laudabile.

Aliter reducimus syllogismos sēdae figurae aliter tertiae

Aliter autē reducimus syllogismos sēdae figurae aliter tertiae figurae nam in sēdā figura accipimus cōtradictoriū conclusionis pro minore et sic inferimus cōtradictoriū vel cōtrariū minoris ut patet in tabula praecedenti. In tertia vero figura accipimus cōtradictoriū conclusionis pro maiori et sic cū minori inferimus cōtradictoriū maioris ut patet in tabula sequenti.

In sēdā cōtradict. conclusionis minori [?] — In 3a cōtradict. conclusionis maiori [?]

Pro modis aūt 3ae figurae inventae sunt duae voces Lerare Romanis. LE. Indicat darapti reducendū ēē ad Celarent. RA. Felapton ad Barbara. RE. Disamis ad Celarent. RO Datisi ad Ferio. MA Bocardo ad Barbara NIS Ferison ad Darii.

Haec exempla ad sequentem sunt reducenda [?]

Sic igr reducendi sunt modi tertiae figurae per Impossibile

Da	oē honestū est laudabile	NE:	Ce	nullū laudabile ē vitiū
ra	oīs virtus ē honesta		la	oē honestū ē laudabile
pti	Quoddā laudabile ē virtus		rent	nullū honestū est virtus
Fe	nullū turpe ē laudabile	SCI:	Da	oē vitiū ē turpe
lap	oē vitiū ē turpe		ri	Quoddā laudabile ē vitiū
ton	nullū laudabile nō ē vitiū		i	Quoddā laudabile ē turpe

Da- oē honestū ē laudabile.	E	Ce-	nullū laudabile ē virtus
bi- quoddā virtus ē honesta		la-	oē honestū ē laudabile
tis quoddā laudabile ē virtus.		rēt	nullū honestū ē virtus.
Fa- oē honestū ē laudabile		Bar-	oē laudabile ē turpe
pe- nullū turpe ē honestū.	BA	ba-	oē honestū ē laudabile
smo quoddā laudabile nō ē turpe.		ra	oē honestū ē turpe.
Fri- quoddā honestū ē laudabile		Da-	oē laudabile ē turpe
se- nullū turpe ē honestum	TIS.	ti-	quoddā honestū ē laudabile
som. quoddā laudabile nō ē turpe.		si	quoddā honestū ē turpe.

Hoc genere reductionis possunt syllogismi indirecti 1ae figurae reduci ad directos hoc mō. sumendo cōtradictoriū cōclōis pro maiori, et maiorē ponēdo loco minoris. Sicq inferetur cōtradictoriū vel cōtrariū minoris. Excepto Celātes in quo minor sumēda ē pro maiori et cōtradictoriū cōclusionis pro minori.

Pro modis his indirectis ē inventa vox NEsciebatis prima syllaba NE indicat Baralip: reducēdū eē ad Celarēt. 2a Celātes ad Darii. 3a E. Dabitis ad Celarēt. 4 Fapesmo ad Barbara. 5a Tis. Frisepo ad Darii.

Sic igr reducendi sūt syllogismi indirecti 1ae figurae per impossibile.

rit de / exempla / ad tertiā / spectat ac / illā huc.

Da- oīs virtus ē laudabilis.	LÆ	Ce-	nullū honestū ē laudabile
ra- oīs virtus ē honesta. ergo		la-	oīs virtus ē honesta
ptis quoddā honestū ē laudabile.		rēt	nulla virtus ē laudabilis
Fa- nullū vitiū ē laudabile		Bar-	oē turpe ē laudabile
la- oē vitiū ē turpe. ergo	TA	ba-	oē vitiū ē turpe
pton quoddā turpe nō ē laudabile.		ra	oē vitiū ē laudabile.
Di- quoddā virtus ē laudabilis		Ce-	nullū honestū ē laudabile
sa- oīs virtus ē honesta. ergo	RE	la-	oīs virtus ē honesta
mis quoddā honestū ē laudabile.		rēt	nullā virtus ē laudabilis.
Da- oīs virtus ē laudabilis		Fe-	nullū honestū ē laudabile
ti- quaedā virtus ē honesta	RO	ri-	quaedā virtus ē honesta
si quoddā honestū ē laudabile		o	quaedā virtus nō ē laudabilis
Bo- quoddā vitiū nō ē laudabile		Bar-	oē turpe est laudabile
car- oē vitiū ē turpe	MA	ba-	oē vitiū est turpe
do quoddā turpe nō ē laudabile.		ra	oē vitiū est laudabile.
Fe- nullū vitiū est laudabile		Da-	oē turpe est laudabile
ri- quoddā vitium ē turpe	NIS	ri-	quoddā vitiū ē turpe
son quoddā turpe nō ē laudabile.		i	quoddā vitiū ē laudabile.

SECTIO DECIMAQUINTA
DE SYLLOGISMIS QUI CONSTANT TERMINIS OBLIQUIS.

Hucusq egimus de syllogismis, cuius termini sūt in recto id ē in Nominativo, Nunc breviter agēdū ē de iis syllogismis qui cōstāt terminis obliquis uno vel pluribus qz hi habent peculiarē difficultatē. Syllogismus igr ex obliquo dr ille cuius termini sūt obliqui. Est aūt duplex syllogismus ex obliquo Affirmative cōcludens et Negative. Uterqz quadrupliciter dividi potest, Aut enim unū tantū extremū ē in obliquo, aut in una tātū praemissa ē in obliquo, aut utrūqz aut mediū ē obliquū. De omnibus his syllogismis haec universalis regula dari potest.

REGULA Extrema in his syllogismis eo mō sūt inferēda in cōclōe
quo accipiebātr in præmissis nisi qd impediat id ē si extrema in præmissis fu:
erit in obliquo etiā in cōclōe inferēda sūt in obliquo. In particulari aūt tā de
Syllogismis affirmativis quā negativis dātr aliqua regulæ. Loquēdo igr de affirmat[ivis]
REGULA. 1ª Si unū tātū extremū in præmissis ē in obliquo etiā in
cōclōe debet inferri in obliquo ut oīs creatura ē Dei. hō ē creatura. ḡ hō
ē Dei. REGULA. 2ª Si utrūqʒ extremū in præmissis sit in obliquo
poterit utrūqʒ in cōclōe inferri in obliquo dūmodo legitime inferatr concto. Jure
aūt legitimè infertur qn̄ extrema ea proportiōe qua cōiūgebātr cū medio in
præmissis cōiūgūtr inter se in cōclōe. ut oīs locutio ē à lingua. oīs locutio ē
à gutture ḡ quoddā quod ē à gutture ē à lingua. Itē. oīs equus ē Dei, quē:
dā equus ē Petri. ḡ quoddā quod ē Petri ē Dei REGULA 3.ª Si
mediū fuerit in obliquo in una tātū præmissarū, tūc extremū alterius
præmissæ inferetur obliquè in cōclōe, ut cōtrariorū ē opposita nata
nigrū et albū sūt cōtraria, ḡ nigri et albi ē opposita nata. REGU-
LA. 4ª. Si mediū in utraqʒ præmissa sit obliquū pōt inferri legitima cōclo
dūmodo extrema ea proportiōe iūgātr inter se in cōclōe qua proportiōe iū:
gebātr medio in præmissis: ut oī hōi inest sensus. oī hōi inest intellectus
ḡ alicui cui inest intellectus inest sensus. Item. Cuiuslibet hōis ē stare, cuiq:
libet hōis ē sedere, ḡ alicuius cuius ē sedere ē stare. Hic vō syllogismus
cuiusqʒ regis ē distribuere magistratus; quidā equus ē regis. Si inferat
ḡ cuiusdā eq ē distribuere magistratus, male inferat, qr in eo sūt quatuor
termini. Medius n̄ terminus aliter supponit in maiori, scilt pro sola psona
regia, aliter in minori, scilt pro re possessa à rege. Pōt aūt emēdari hac
cōclusiōe Ergo quidā equus ē distribuētis magistratus. Loquēdo
de syllogismis Negativis totidē psimiles regulæ afferri possūt.
REGULA. 1ª Si unū tātū extremū ē obliquū in præmissis debet
etiā obliquū inferri in cōcloe ut Nullū bonū ē à Dæmone. Oē honestū
ē bonū, ḡ nullū honestū est à Dæmone. Item. Nullus homo est brutū
oīs homo est in mūdo, ḡ quoddā quod ē in mundo non est brutum.
REGULA 2ª Si utrūqʒ extremū sit obliquū in præmissis etiā
in cōclusiōe utrūqʒ inferatr in obliquo ut Nullus hō est ab Angelo.
oīs hō est à Deo. Ergo quoddā quod ē à Deo nō est ab Angelo.
REGULA 3ª Si medium in una præmissa sit obliquū extre:
mū alterius præmissæ, inferatr in obliquo sive illud sit mediū obliquū
in præmissa affirmativa, ut Nullus homo est angelus, hic equus ē cuius:
dam hominis, Ergo hic equus nō est angeli, sive sit in negativa ut Nulli
bruto inest rō oīs equus ē brutum Ergo nulli equo inest ratio
Hic vero Syllogismus in Celarent. Nullus sol ē aial oīs equ[us]
ē à sole Ergo nullus equus ē ab aiali. Malʒ ē qr hēt quatuor terminos n̄
in maiori su[pponit]

supponit pro ipso sole in minori vō pro re genita à sole
Quarta si mediū sit obliquū in vtraq3 præmissa extrema inferentur eo modo quo sunt in præmissis scilicet in recto vt q̄i hōi inest intellectus, oī hōi inest sensus. Ergo quidā cui inest sensus inest intellectus.
Ex his oībq3 regulis particularibus collige hanc regulā vniuersalē de syllogismis in obliquo. In syllogismis ex obliquo extrema eo mō sunt inferēda in concl̄oē quo mō ponebātur in præmissis. vnico duntaxat excepto casu quē in tercia regula adnotauimus hoc ē q̄n mediū in vna tātū præmissa ē in obliquo tū extremū alterius præmissæ ex recto efficitur obliquū in concl̄oē. Semper tn̄ aduertēdū ē vt syllogismus ex obliquo sit in forma aliās nō inferet verā concl̄m. Nota etiā aliq̄n nihil referre, inferre conclusionē ex rectis vel obliq̄s maxime in scdā figura vt nulli hōi cōuenit eē lapidē oī smaragdo cōuenit eē lapidē, possumus inferre Ergo nulli smaragdo cōuenit eē hōiem, vel Ergo nullus smaragdus ē hō. eūdē enim sensū habet vtraq3 concl̄o.
Secūda ē quarta regula syllogismorū affirmatiuorū ex obliquis et tercia syllogismorū Negatiuorū ex eisdē obliquis à nobis supra traditæ sunt contra Fonsecā lib: 6. cap. 30

Sectio XVI de syllogismis singularibus

Hucusq3 egimus de syllogismis constantibus medio termino cōmuni, nunc agēdū de syllogismis cōstantibus medio termino singulari, qui vocantur singulares
c:230 24 vel expositorii, vel quia per eos exponimus syllogismos cōmunes, vel quia sunt ita euidētes vt rē quasi oculis exponere videātur, vñ. et demōstratiōes sensibiles dicūtur, quia enim terminus singularis ē maxime vnus, ideo maximē vnit duo extrema inter se.
Syllogismus ergō singularis ē in quo medius terminus est singularis, appellatur alio noīe expositorius ob rōnem dictā. Sunt aūt duo gnā syllogismorū singulariū Alii sunt in quibus medius tātū terminus est singularis Quotuplex sit
Alii in quibus tū medius terminus quā præmissæ sunt singulares.
De vtrisq3 syllogismis aliquot regulæ dari solent à Logicis. Loquēdo ergō de syllogismis primi gnis.
Prima regula Tales syllogismi in vtraq3 modis primæ ē scdæ figuræ cōfici possunt quia illis conueniunt principia primæ ē scdæ figuræ. In prima tn̄ figura maior semper erit singularis vt Socrates ē Philosophus Quidā hō ē Socrates Ergo quidā hō ē Philosophus
Secunda regula Tales syllogismi singulares in secūda figura possunt cōfici ex puris affirmatiuis quia principiū affirmatiuū scdæ figuræ quadret syllogismis singularibus licet nō quadret cōmunibus. Principiū aūt ē hoc de quibus aliquod singulare seu vnū numero prædicatur illa quoq3 de se

praedicatur neque enim una res singularis potest inesse distinctis rebus, diuersis duntaxat exceptis.

Sunt autem in hac secunda figura quatuor modi affirmatiui suis dictionibus comprehensi. Dardana. Sottici, Faxsibi, Fimara. nam vel utraque praemissa est uniuersalis et tunc infertur conclusio in modo Dardana. ut omne astrum efficiens diem est hic sol, omnis planeta quarti caeli est hic sol. Ergo omnis planeta quarti caeli est astrum efficiens diem. Vel utraque est particularis et sic infertur conclusio in modo Sottici. ut quidam homo est Socrates, quidam philosophus est Socrates Ergo quidam philosophus est homo. Vel maior est uniuersalis minor particularis et sic infertur conclusio in modo Faxibi ut omnis filius Sophronisci est Socrates, quidam philosophus est Socrates ergo quidam philosophus est filius Sophronisci. Vel denique maior est particularis et minor uniuersalis et sic in Fimara ut quidam philosophus est Socrates. omnis filius Sophronisci est Socrates. Ergo omnis filius Sophronisci est philosophus

Nota in talibus syllogismis conclusionem non sequi debiliorem partem nam in Fimara infertur conclusio uniuersalis ex particulari.

Tertia Tales syllogismi non possunt fieri in tertia figura, ratio huius est quia si medium est singulare in tertia figura utraque propositio est singularis propter singularitatem subiecti, unde syllogismi singulares tertiae figurae pertinent ad secundum genus syllogismorum singularium.

Quod ad secundum genus syllogismorum attinet qui scilicet sunt singulares tam propter medium quam propter praemissas sit.

Prima regula. Tales syllogismi in prima figura duobus tantum modis possunt confici in Barbara et Celarent ut hic homo est Philosophus Socrates est hic homo Ergo Socrates est Philosophus. Item Socrates non est quadrupes, hic Philosophus est Socrates ergo hic Philosophus non est quadrupes Probatio huius est. quia cum praemissae sint singulares vel erunt ambae affirmatiuae et sic concludent in Barbara vel ambae negatiuae et sic nihil concludent, vel maior erit affirmatiua minor Negatiua et sic etiam nihil concludent, quia in prima figura minori existente Negatiua nihil concluditur, vel maior erit Negatiua minor affirmatiua et sic concludent in Celarent ut patet in exemplis adductis

Secunda In secunda figura tales syllogismi tribus modis concludi possunt in Dardana Cesare, Camestres: nam vel ambae propositiones sunt affirmatiuae et sic concludent in Dardana. ut Marcus Tullius est Cicero hic homo est Cicero Ergo hic homo est Marcus Tullius. Vel ambae sunt Negatiuae et sic nihil concludunt vel maior est affirmatiua minor Negatiua et sic concludent in Camestres ut Socrates est filius Sophronisci. Plato non est filius Sophronisci. Ergo Plato non est Socrates vel denique maior erit Negatiua et minor affirmatiua et sic concludent in Cesare ut Plato non est Socrates. hic Philosophus est Socrates. ergo hic Philosophus non est Plato.

Tertia In tertia figura tales syllogismi duobus tantum modis concludi possunt in Darapti et Felapton. Aut enim utraque praemissa est affirmatiua et sic concludet in Darapti ut Socrates loquitur. Socrates est homo. Ergo quidam homo loquitur

vel utraq; est Negativa aut maior affirmativa minor Negativa et neg sic
quidquã concludent propter minorē Negativã aut denique maior ē Negativa
minor affirmativa et sic bene concludent in Felapton ut Socrates nō ē qua:
drupes Socrates ē aīal ergo quoddã aīal nō ē quadrupes.
Dices hi syllogismi sunt falsi in Darapti. Essentia divina ē Pater
Essentia divina ē filius Ergo filius ē Pater. Alter. Deus ē Pater. Deus
est filius ergo filius ē Pater. Itē hic in Felapton. Pater nō ē filius. Pater
creat, ergo creans nō ē filius. R°. 1°. In his syllogismis medius termi:
nus nō ē singularis eo modo quo requiritur ad syllogismos singulares, nã
terminus singularis qui debet eē mediū syllogismi singularis debet esse ita
singularis ut neq; sit plures res neq; sit idē cū re, quæ ē plures res.
Tales aūt nō sunt termini in divinis, nã Deus sive essa divina ē quidē res
singularis sed ita ut simul sit plures res neqe plura supposita. Pater
etiã ita ē singularis ut identificetur cū essa divina quã est plures res
Secundo 2°. Priores duos syllogismos nō valere quia sunt ex puris par:
ticularibus sensus enim est quædã res quæ ē essa divina sive Deus est Pr
quædã res quæ ē Essa divina sive Deus ē Filius Ergo filius ē Pr.
Tercius vero syllogismus nihil concludit quia medius terminus in maio:
ri supponit simplr pro suo imediato pcato, id est pro ipsa persona patris
in minori vero supponit personalr extēdēdo etiã se ad mediatū pcatum
id ē ad essm divinã sive deitatē, Quapropter in divinis atēdū ē terminis es:
sentialibus tãquã comunibus. Terminis vō personalibus pracise atēdū ē ut
singularibus. De quo late Theologi prima parte D. Thomæ

c 29 # Sectio decima sexta de syllogismis mo:dalibus.

prima

Hactenus egimus de syllogismis simplicibus absolutis hoc ē cōstantibus pro:
positionibus simplicibus absolutis sive de inesse Nunc agendū ē de syllogismis
Modalibus. Syllogismus igr Modalis ē cōstans una vel pluribus proposi:
tionibus Modalibus. Materia eius duplex ē Propinqua et Remota.
Propinqua. sunt duæ propositiões Modales aut altera Modalis altera absoluta
ut Necesse ē oē aīal eē sensibile. Necesse ē oēm hoēm eē aīal Ergo Necesse ē
oēm hoēm eē sensibile. Item Necesse ē oēm equū eē brutū Bucephalus ē equus
Ergo Necesse ē Bucephalū eē brutū.
Possunt aūt ad structurã Modaliū syllogismorū nō solū Modales propositio:
nes cū absolutis sed etiã Modales cū Modalibus vario mō permisceri.
Remota materia sunt tres termini in quibus tñ nō numeratur modus
Forma Modaliū syllogismorū ex figura etiã et mō cōstat quēadmodū etiã absolu:
torū Estq; in utroq; genē triplex figura. at vō modi concludēdi nō iidē sūt
in utrisq;, quãquã enim syllogismi quorū utraq; præmissa ē ex necessitate dem

illis modis colligant conclusiones ex Necessario, quibus absoluti colligit ab=
solutas quod patebit consideranti: in reliquis tamen tanta ē varietas ut nō possit
facile regulis comprehendi, de quo alibi plenius et uberius

Sectio decimaoctaua de Syllogi= smis Hypotheticis.

Hactenus egimus de Syllogismo simplici seu Categorico absoluto et Modali
Nunc de Hypothetico seu Coniuncto agendū ē. Syllogismus igitur Hypotheticus seu
coniunctus est ille qui constat una vel utraque praemissa Hypothetica.
In usu autem tantū ē duplex Conditionalis et Disiunctivus. Conditionalis Con=
stat propositione conditionali, Disiunctivus disiunctiva. In Conditionali sunt duo
modi boni argumentandi. Primus ē a positione antecedentis ad positionē con=
sequentis ut si hō ē aīal ē, sed hō ē ergo aīal ē. Itē si nō est aīal nō ē hō.
sed nō ē aīal ergo nō ē hō. Secundus ē a destructione consequentis ad destructi=
onem antecedentis ut si est hō ē aīal. sed nō ē aīal ergo nec hō. Itē si nō ē
homo nō ē visibilis sed ē visibilis ergo ē hō Hinc ē illud pronunciatū sequitur
si consequens ē falsū etiā antecedens erit falsū
Alii duo modi argumentandi qui in syllogismo conditionali possunt ēē sunt falsi.
Primus a positione Consequentis ad positionē antecedentis ut si hō ē aīal ē. sed
aīal ē ergo hō ē. Secundus a destructione antecedentis ad destructionē con=
sequentis ut si hō ē, aīal ē sed hō nō ē ergo aīal nō ē.
Syllogismus Disiunctivus unicū tantū habet modū concludendi nimirū a positione
unius partis ad destructionē alterius. vel. a destructione unius ad positionē alterius
cuiuscunque tandē, hac ē in natura propositionis disiunctivae, ut si una pars eius sit
vera altera debeat ēē falsa quae enim sunt simul vera vel simul falsa nō
disiunguntur sed potius coniunguntur. Exemplū huiusmodi concludendi ē hoc, aut
dies ē aut nox ē, sed dies est ergo nox nō ē. Item aut dies ē aut nox ē
sed dies nō ē ergo nox ē. Praeterea aut dies ē aut lux nō ē sed lux ē ergo di=
es est. Et modus hic verus ē sive disiunctiva affirmativa sit sive Negativa
sive mixta ut patebit consideranti.

Sectio decima nona de regulis quibusdam generalibus ad inueni= endum aptum medium siue argumē= tum pro formandis Syllogismis.

36. Hucusq[ue] egimus de syllogismo tam categorico quã hipotetico nũc agẽdũ sup:
est de inventiõe medij seu argumenti pro conficiendo syllogismo. Dabimus ergo aliquot re:
gulas una est universalis pro cõcludẽda oĩ quaestiõe sive affirmativa sive
negativa; duae aliae sunt particulares; una pro concludẽda quaestiõe af:
firmativa, altã pro cõcludẽda negativa.

Regula universalis ad oẽm quaestionẽ concludẽdã haec ẽ ut sumamus quae cõvertitur
id quod convertitur cũ subiecto vel praedicato quaestionis, tale enim est a: cũ eo sunt vel definitiões essẽ
ptissimũ mediũ seu argumẽtũ. Convertitur aut[em] in primis definitio essẽtia: tiales vel descri
Nota lis vel descriptiva; deinde diffa essentialis ac demũ proprietas quarto mõ. ptivae differẽtia eẽ
Ad quãlibet ergo quaestionẽ probãdã aptẽ sumere possumus pro medio vel proprietas q[uar]to modo
definitionẽ subiecti aut praedicati, aut diffrã essentialẽ aut proprietatẽ
quarto mõ eiusdẽ subiecti et praedicati v.c. sit haec quaestio affirmativa
cõcludẽda. hõ sit bipes, poterit probari primo per definitionẽ subiecti et Exẽplũ
praedicati. v.g. per aĩal rõnale quae ẽ definitio hõis. et aĩal habens duos
pedes quae ẽ definitio bipedis. Itẽ per diffrã essentialẽ hõis et bipedis nimĩ
per rõnale quae ẽ diffa essentialis hõis et p. habens duos pedes quae ẽ diffa Aliud exẽplũ
essentialis bipedis. Deniq[ue] per proprietatẽ hõis et bipedis nempe per risi:
bile quae ẽ proprietas hõis, et erectũ, quae ẽ proprietas bipedis. Similr
Verũ Exẽpli negativae si sit haec quaestio cõcludẽda negativa hõ nõ sit magnes poterit cõcludi
per definitionẽ, diffrãm, et proprietates utriusq[ue]. ut per aĩal rõnale quae
est definitio hõis et per lapis attractio ferri quae ẽ definitio Magnetis etc.

Nota Quoniã vero mediũ convertibile cũ subiecto vel praedicato quaestionis licet
sit aptissimũ et sufficientissimũ ad probãdã quaestionẽ tñ nõ cõplectitur
oĩa media. multa enim media sunt quae nõ convertuntur nec cũ subiecto nec
cũ praedicato conclusionis, atq[ue] ideo haec regula tradita ẽ universalis
quidẽ pro oĩ quaestiõe cõcludẽda nõ tñ pro oĩ medio. Quae igr sequẽtes re:
gulae erunt universales pro oĩ medio.

Prima regula ad cõcludẽdã quaestionẽ affirmativã accipiẽdũ ẽ mediũ si:
ne argumẽtũ quod conveniat tã subiecto quã praedicato ipsius quaestionis
universalr vel particulr secũdũ exigẽtiã modi in quo quaestionẽ illã volo
cõcludere. Si igr proponatur aliqua quaestio affirmativa cõcludẽda spectã:
da ẽ prima et secũda vocalis modi illius in quo eã volo cõcludere nã prima
vocalis indicat mihi universalitatẽ vel particularitatẽ medij respectu prae:
dicati quaestionis, secũda vocalis indicat universalitatẽ vel particularitatẽ
medij respectu subiecti quaestionis, nã in maiori propositiõe praedicatũ quae:
stionis iungitur medio in minori vero subiectũ eiusdẽ quaestionis iungitur ei:
dẽ medio ideoq[ue] vocalis indicans maiorẽ propositionẽ indicat mihi univer:
salitatẽ medij respectu praedicati quaestionis. Vocalis vero indicans minorẽ
indicat mihi universalitatẽ vel particularitatẽ medij respectu subiecti

quaestionibus ac c: sit haec quaestio concludenda An omnis virtus sit laudabilis haec debet concludi in Barbara. Sumo igitur medium quod universaliter tam praedicato quam subiecto quaestionis convenit quale est honestum et concludo. Omne honestum est laudabile omnis virtus est honesta ergo omnis virtus est laudabilis. In Darapti sumo medium cui tam praedicatum quam subiectum quaestionis universaliter insit ut omnis homo est animal, omnis homo est sensibilis ergo quoddam sensibile est animal. In Disamis sumo medium cui praedicatum quaestionis particulariter, subiectum universaliter insit ut quidam homo est albus omnis homo est sensibilis ergo quoddam sensibile est album, similiter in aliis.

Secunda regula ut concludatur quaestio negativa inveniendum est medium sive argumentum repugnans vel praedicato vel subiecto quaestionis idque universaliter vel particulariter iuxta exigentiam modi in quo volo concludere. Si igitur medium fuerit repugnans praedicato quaestionis concludetur in omnibus illis modis in quibus maior est negativa ut in Celarent, Ferio, Cesare, Festino, Felapton, Bocardo, Ferison. Si vero medium sit repugnans subiecto quaestionis concludetur in Camestres et Baroco in quibus maior est affirmativa minor negativa. v.c. volo probare hanc quaestionem nulla virtus est vitium sumo pro medio honestum, quod est repugnans praedicato quaestionis et faciam syllogismum ex maiore negativa sic. Nullum honestum est vitium. Omnis virtus est honesta. Ergo nulla virtus est vitium. Possum etiam sumere medium repugnans subiecto quaestionis nempe turpe et faciam syllogismum ex minore negativa et concludam eandem quaestionem sic. Omne vitium est turpe. Nulla virtus est turpis nulla virtus est vitium

Semper vero aspiciendae sunt primae duae vocales modi in quo volo concludere ut tale sumam medium respectu praedicati et subiecti quaestionis quale exigunt illae duae vocales ut dictum est supra. Et hae tres regulae sunt diligenter considerandae

Sectio vigesima de divisione Syllogismi in suas species.

Dupliciter dividi potest Syllogismus. Primo ratione formae, secundo ratione Materiae. Ratione Formae dividitur in simplicem seu Categoricum et compositum sive Hypotheticum de quibus hucusque egimus. Ratione vero Materiae dividitur in Demonstrativum Topicum et Sophisticum. omnes enim hi Syllogismi quoad formam syllogisticam non differunt. possunt enim concludi in eadem forma sed differunt in Materia. nam Materia Syllogismi Demonstrativi sunt propositiones necessariae quas impossibile est aliter se habere ut omne corpus conflatum ex contrariis est corruptibile. omne mixtum est corpus conflatum ex contrariis ergo omne mixtum est corruptibile.

Materia Syllogismi Topici sunt propositiones probabiles quae possunt aliter se habere ut In omni hyeme cadit nix nunc est hyems ergo nunc cadit nix.

Materia denique Syllogismi Sophistici sunt propositiones apparenter verae ut quidquid non amisisti habes, hunc annulum non amisisti ergo annulum habes.

Ex his sequitur Primo Syllogismum Demonstrativum esse Necessarium tam ratione Formae quam ratione Materiae. Syllogismum vero Topicum esse Necessarium ratione Formae non ratione Materiae, quae tantum est probabilis. Sophisticum ratione formae esse Necessarium ratione vero Materiae nec necessarium, nec absolute probabilem sed apparenter

renter vel necessariū vel probabilē quamquā in syllogismo sophistico saepe cōtingit nō eē verā formā syllogismi nec verā materiā, sed tātū ex suppositiōe vel ad Sūm.

Secundo sequitur syllogismū demonstratiuū generare scientiā id ē perfectā et immutabilē cognitiōnem. Topicū generare opiniōnē id ē cognitiōnē probabilē cū formidine oppositi. Sophisticū generare errorē id ē cognitionē falsam. — Syllogismus demonstrat. vel generat scientiā, Topicus opiniōnem, Sophisticus errorē

Mediū siue argumentū pro syllogismo demonstratiuo ē tātū duplex Causa vel effectus proprius Unde duplex quoque ē demonstratio una à priori seu propter quid quae scilicet probat effectū per suā cām altera à posteriori seu quia quae probat cām per suū effectū. Exemplū primae Oē rationale ē risibile ōs homo ē rationalis ergo ōis hō ē risibilis. Exemplū sdae Oē risibile ē rationale ōis hō ē risibilis ergo ōis hō ē rationalis.

2. c. 6 Medium siue argumentum ad syllogismū Topicū est variū ac multiplex quidquid enim inuenitur in subiecto vel praedicato quaestiōnis vtile ad probādā quaestiōnē hoc pro mediō assumitur in syllogismo Topico. Oīa vō media Topica ad locos quosdā redacta sunt à Logicis, loci enim sunt sedes quasi dā mediorū et argumētorū

Sectio vigesima prima de diuisione Locorum.

2. c. 6 Loci duplices sunt Extrinseci ô Intrinseci. Extrinseci ut autoritas vel sententia aliquorū de quaestiōe proposita. Intrinseci alii sunt à re ipsa, alii à cōstitutiōe rei, alii ab accidentibus rei, alii ab adiūctis, alii à comparatiōe rei cum aliis. de his late Tons: lib. 7. Nos hic quaedā breviter dicemus de singulis — Extrinseci ô Intrinseci vel à re ipsa à constitutiōe rei ab accidē. rei ab adiūctis à cōparatiōe cum aliis.

Sectio vigesima secūda de locis extrinsecis ab autoritate.

Quod ad locos extrinsecos attinet, ducuntur media seu argumēta in eis ab autoritate quae duplex ē, diuina ô humana. Ad locū ab autoritate diuina quae certissima ē et infallibilis spectat autoritas Patrum veterū, traditiōnū Apostolicarū. Instituta Ecclē in conciliis cōfirmatis cōgregatae, decreta summi Pontificis quibus res vel ad fidē vel ad mores spectātes Ecclesiā totā tāquā è specula ex cathedra docet. His proxime accedit vniuersalis consensus sanctorū patrū et scholasticorū doctorū. — Ab autoritate diuina et humana. Patrum traditiōnes Apostol. Instituta Ecclē. Decreta summi P.

Ad humanā vō autoritatē spectant. dicta prudentiū virorū historiae, et Maxima huius loci ē. Cuicūque experto in sua arte credēdū ē. In vsu loquēdi seruāda ē vulgi cōsuetudo. In sententia de rebus ferēda sequēdū sapientū. Ducitur aūt ab autoritate argumētū ô affirmatiuè vt Aristoteles dicit caelū eē corpus simplex alterius essē ab Elemētis ergo tale ē caelū. Et Negatiuè vt Aristoteles negat infinitū esse possibile ergo nō ē possibile. Argumētū aūt ab autoritate Negatiuè vt cōmuniter intelligitur nō valet vt hoc apud Aristotelē nō inuenitur ergo nō ē verū. — Humana dicta prudē. virorum historiae. Maximae sunt Cuicūque ... In vsu loquēdi ... In sententia. Ab hoc loco argum. affirmat. Et Negatiuè Non valet ... aliquā.

Sectio vigesima tertia de locis Intrinsecis et primo de locis à re ipsa.

Sunt varii loci primi a re ipsa desumpti nomen et natura rei

Loci intrinseci ut dictum est supra, varii sunt. Primi sunt à re ipsa. In re autem duo considerantur Nomen et natura rei.

A Nomine desumptum

A Nomine desumptum ducitur argumentum. Primo ab Ethimologia seu ab interpretatione Nominis ut Socrates est Philosophus ergo amator sapientiae. Maxima huius loci est Nomen debet congruere rei, exempla huius loci multa sunt apud Oratores et Poetas. Ovid. lib: 4 Fasto. Nam quia ver aperit tunc omnia, ius Aprilem memorant ab aperto tempore dictum. et lib: 5. A senibus nomen maius habet. Quando autem sunt nomina propria lepide luditur hoc loco, ut lusit in nomine Veris à verrendo. et in nomine Babalonis à balbuciendo Philip: 3. et in nomine Lysidici Philip 11 quod is omnia iura solueret deducta Ethimologia à verbo λύω id est solvo et nomine δίκη id est ius. Argunt etiam Philosophi ab hoc loco ut Aris: primo caeli 22 quod semper caelum currat, quia vocatur aether id est quia semper currens. et 2 Phisicorum a nomine αὐτόματος quod sonat casum, quasi dicas, ipsum frustra,

Ab Ethimologia seu interpretatione

Nomen debet congruere rei

Maxima

Hoc loco ingeniosis lepide ludit

Ex Coniugatis

Secundo ducitur argumentum ex Coniugatis sunt autem coniugata quae ab uno nomine principali deducuntur ut sapiens sapienter à sapientia. sapiens est ergo sapienter loquitur. Ovid. Aurea nunc vere sunt secula plurimus venit honos. Iuvenalis. Et propter vitam vivendi perdere causas. Terent: Homo sum humani nihil. etc.

Quae dicuntur coniugata.

Continet hic locus iocos quosdam qualis est illa Cicer: 2° de natura deorum cum loquitur de Dionisio Tyranno. Iam mensas argenteas inquit de omnibus delubris iussit auferri in quibus quod more Graeciae veteris inscriptum erat, Bonorum deorum, uti se eorum bonitate velle dicebat. Et lib: 1 Epist: ad Atticum. Tribuni inquit non tam aerarii ut appellantur quam aerati. et ac: 4. quae iste cum comproprius sit Nonius Astrologus. qui non tam rationem caeli quam caelati argenti duceret. Haec tamen exempla non habent omnem veram Coniugatorum rationem.

Hic locus est iocosus.

Exempla secundum Terent.

Maxima huius loci est. cum quo cohaeret unum coniugatorum cohaerent et reliqua. cum quo unum non cohaeret nec reliqua. Debent tamen coniugata veraciter et cum proportione sumi.

Maxima huius loci.

Sectio vigesima quarta de locis à natura rei.

A definitione ad definitum.

Ex locis a natura rei multiplex argumentum potest sumi Primo à Definitione ad definitum. Maximae sunt. De quocumque affirmatur vel negatur definitio, affirmatur vel negatur Definitum et è contra. Item quod affirmatur vel negatur de definitione affirmatur vel negatur de definito et è contra.

Si definitio animal rationale negatur etiam de sub.

Maxima

A descriptione ad descriptum

Secundo A descriptione ad descriptum simili plane modo ac à definitione ad definitum. Tertio A genere. Maximae sunt. Quod affirmatur universaliter vel particulariter de genere. affirmatur etiam universaliter vel particulariter de speciebus

A genere.

Maximae.

eiusdẽ gñis. De quo affirmatur genus affirmatur aliqua spẽs illius gñis Secũda
genus enim nõ invenitur nisi in aliqua spẽ. Quidquid negatur universaliter Tertia
vel particulariter de gñe negatur universaliter vel particulariter de speciebus.
De quocunq̃ negatur genus negatur oẽs spẽs eius generis. A quo removetur Quarta Quinta
genus removetur oẽs spẽs illius generis. A lapide removetur animal

Quarto A spẽ Maximæ sunt Posita spẽ ponitur genus. Sublatis oĩbus Maximæ
speciebus aufertur genus. Quod convenit alicui speciei convenit generi sed Secũda Tertia
particulariter. Quod repugnat speciei repugnat quoq̃ generi sed particulariter Quarta
Homini repugnat irrationale. Quod convenit vel repugnat oĩbus speciebus Quinta
convenit vel repugnat universaliter gñi

Quinto A differentia ducitur argũ a differa eo planè mõ quo à definitiõe

Sectio vigesima quinta de locis à Constitutione rei et primo de loco à partibus

Ad constitutionẽ rei spectant primo partes ex quibus cõstituitur totũ. Secũdo causæ ex quibus res cõstituitur. Tertiò generatio et corruptio rei. Quarto spectare potest usus rei.

A partibus qr ad totũ et ẽ cõtra, ducitur argũ tã affirmativẽ quã Negativẽ Maximæ sunt. Positis oĩbus partibus ponitur totũ. Sublata parte necessaria tollitur totũ. Posito toto ponuntur partes eius necessariæ. Sublato toto tollitur aliqua eius pars necessaria.

(Maximæ: Positis oĩbus p. — Sublata parte necessaria — Posito toto — Sublato toto)

Sectio vigesima sexta de loco a causis.

Ex loco à causis variũ ac multiplex sumitur argumẽtãdi genus. Primo a Materia Est autẽ Materia triplex. Materia ex qua. Materia in qua, Materia circa quam. A materia ex qua ducitur argũ tripl. Primo Ab existentia materiæ ad possibilitatẽ effectus. Secundo a negatiõne Materiæ ad Negatiõnẽ effectus. Tertiò a qualitate materiæ ad qualitatẽ effectus. Maximæ sunt Posita materia poni potest effectus. Sublata materia tollitur effectus. Qualis materia talis effectus.

(A Causis. 1° a materia quæ triplex ẽ ex qua, in qua, circa quã. 2° A Negatiõne materiæ ad Negatiõne. Tertiò A qualitate ad qualit.)

A Materia in qua eodẽ ferè modo ducitur argumẽtatio quo nõ etiã à materia ex qua maximè vò à qualitate materiæ ad qualitatẽ effectus seu a qualitate subiecti ad qualitatẽ formæ. Maxima ẽ Quale subiectũ, talia accidẽtia. Quod inest subiecto digniori, dignius ẽ et perfectius dũ mõ insit illi tãquã propriũ.

(A Materia in qua. Maxima Qualis subiectũ talia accidẽ. Quod inest subiecto digniori dignius est)

Ex Materia circa quã seu ex obiecto, ducitur argũ primo ab existẽtia ob: ad possibilitatẽ scientiæ quæ circa illud obiectũ versatur. Secũdo à qualitate obiecti ad qualitatẽ potẽtiæ habitus vel actus. Maxima ẽ Quale obiectũ talis potentia vel habitus vel actus. vñ ex dignitate di: versitate, identitate, Entitate et aliis proprietatibus obiectorũ argum

ad dignitatẽ, et alias dignitates potẽtiæ, habitus vel actus. *(interlinear: diversitatẽ.)*

(margin: A Causa formali) A Causa Formali sic arguimus. Posita forma ponitur effectus formalis, sublatã forma tollitur effectus formalis.

(margin: A Causa efficiẽte tripliciter ducitur argũm.) A Causa Efficiẽte tripliter ducitur argũm. Primo ab existẽtia causæ ad existẽtiã effectus si cætera sĩt. Maximæ sunt. Posita causa in actu, id ẽ, in operari, ponitur effectus in actu. Posita causa in potentia, ponitur effectus in potẽtia. Posita causa sufficiẽti & necessaria, ponitur effectus in actu. Sublata causa in potẽtia tollitur effectus in potentia. Sublata causa in actu tollitur effectus in actu id ẽ in fieri. Sublata causa cõservãte tollitur effectus. Sublata causa efficiente tãtũ et nõ cõservante nõ tollitur effectus. *(sublato parẽte nõ tollitur filius)*

(margin: Maximæ. Posito effectu in potẽtia ponitur causa in potẽtia.) Secundo Ab existẽtia effectus ad existẽtiã causæ. Maximæ sũt. Posito effectu in potẽtia ponitur causa in potẽtia. Cuilibet potẽtiæ passivæ respondet sua potẽtia activa. Posito effectu in actu ponitur causa in actu. Posito effectu in facto eẽ, nõ ponitur efficiẽs necessariò nisi simul sit efficiẽs et cõservãs.

(margin: passivæ respõdet activa. Posito effectu in actu & causa in actu) Tertio A qualitate causæ ad qualitatẽ effectus. Maxima ẽ. qualis causa talis effectus.

(margin: A Fine tripliciter ducimus argũm. 1º A qualitate finis ad qualitatẽ rei) A fine tripliciter ducimus argũm. Primo a qualitate finis ad qualitatẽ rei quæ per se tẽdit in illũ finẽ. Maxima sũt. Qualis finis talia sunt quæ ordinãtur ad finẽ. *(vita beata ẽ bona ergo pœnitẽtia bona)* Cuius finis bonus et ipsũ bonũ. Cuius finis malus & ipsũ malũ. *(malus infernus et mediũ mala id ẽ peccata)*

(margin: 2do Ex qualitate finis ad qualitatẽ aliarũ causarũ.) Secundo Ex qualitate finis ad qualitatẽ aliarũ causarũ. Maxima est. Oẽs causæ debent eẽ accomodatæ et proportionatæ fini.

(margin: Tertio A qualitate finis ad qualitatẽ mediorũ) Tertio A qualitate finis ad qualitatẽ mediorũ causarũ. Qualis finis talia media scilicet si finis sit bonus media per se ordinata sũt bona finis enim dat boni talitatẽ appetibilitatẽ & alias perfectiones mediis. *(ut sæpius verã pro sanitate.)*

Sectio vigesima septima de locis à generatione corruptione & usu rei.

(margin: A generatiõe & corruptiõe rei.) Sumuntur etiã argumẽta à gñatiõe et corruptiõe rei. Maxima est. Cuius generatiõ bona ipsũ bonũ, cuius corruptio bona ipsũ malũ, cuius corruptio mala ipsũ bonũ.

(margin: A usu rei sic) Ab usu rei similiter etiã argũm. Maxima ẽ. Cuius usus bonus et ipsũ bonũ cuius usus malus et ipsũ malũ.

Sectio vigesima octava de locis ab accidentibus.

(margin: Accidẽtia dupl. Propria & cõmunia.) Ad locũ ab accidẽtibus spectant accidẽtia propria et cõmunia. Ab utrisque licet argumẽtari ad sua subiecta. A cõmunibus ad cõmunia. A propriis ad particularia tã affirmativè quã negativè. Iisque dupliciter. Primo ab existẽtia accidẽtiũ ad existẽtiã subiecti. Secundo à qualitate accidẽtiũ ad qualitatẽ subiecti. Maximæ sunt. Ex accidẽtibus cognoscuntur subiecta. Diversa subiecta

(margin: cõmunibus ad cõmunia. A propriis ad particularia dupl.)

diversa quoque accidentia sibi vendicant. Accidentia sunt proportionata suis subiectis. Huc spectat locus ab operatione. Operatio enim est accidens quoddam rei. Maxima est Ex operatione cognoscitur natura rei

Sectio vigesima nona de locis ab adiunctis.

Adiuncta alia sunt praecedentia ut Nobilitas familia, facta maiorum Educatio, Portenta, alia concomitantia ut Locus, Tempus, Comitatus etc. Alia subsequentia ut Laus vituperium etc. Adiuncta alio nomine Circumstantiae dicuntur. Maxima est Quales sunt Circumstantiae tale verisimile est rem ipsam esse. A Circumstantiis Concomitantibus est insignis locus apud Cic: in Catil. oratione Ida quis tota Italia veneficus etc. Et in oratione pro Roscio Comoedo loquens de C. Fanio Cherea. Nonne ipsum caput. Et Mart: in Zoilum. Crine ruber, niger ore brevis pede lumine laesus. Rem magnam praestas Zoile si bonus es.

Adiuncta triplicia alia praecedentia, Concomitantia subsequentia. Adiuncta alio nomine Circumst.

Sectio Trigesima de locis a Comparatione.

Comparatio potest fieri inter similia dissimilia Maiora paria. Minora et opposita. A simili Maxima est. Similium idem est habendum iudicium in eo in quo sunt similia. Ovid. Scilicet ut fulvum etc. Quod si similitudo trahatur ex rebus fictis tenendae sunt memoria fabulae Aesopi. Praeclarum huius est exemplum apud Horatium de seipso epistola 1a. Quod si me populus Romanus etc. Huc spectat locus a Proportione est enim proportio similitudo graduum duorum inter se. Reducitur etiam locus a transmutata proportione ut sicut se habent duo ad quatuor ita sex ad duodecim quia utrobique est proportio dupla Ergo a commutata proportione sicut se habent duo ad sex, ita quatuor ad duodecim. Est enim utrobique proportio tripla

A dissimili ducitur etiam argumentum Maxima est. Dissimilium et disparium est diversa ratio in eo in quo dissimilia sunt. Huius loci praeclarum exemplum est apud Catullum. Disertissime Romuli nepotum etc. Virgili. 2 Aeneid: Sed non ille quales erat. et infra At non ille satum.

A Maiori ducitur argumentum negativum tantum. Maxima est, Si quod magis videtur non est verum nec id quod minus videtur verum erit. A Minori ducitur argumentum affirmativum tantum Maxima est. Si quod minus videtur est verum et id quod maius. Ovid: Ut corpus redimas etc. Horatius Ut iugulent homines surgunt; etc.

A Paribus. ducitur etiam argumentum. Maxima est Quorum par est ratio ea se habent eodem modo ut se habet simpliciter ad simpliciter sic magis ad magis. et Maximum ad Maximum. vel si praedicatum sequitur subiectum etiam incrementum praedicati sequitur incrementum subiecti Mart. Casto etiam pudet etc.

Ex his locis manant elegantissime amplificationes cũ Hyperbole Cic: Quod fretũ, quẽ Euripũ, etc. Virgil. Ante leves ergo etc. Et Ante lupos rapient hædi etc. Ovid: Ante retro Simois etc.

Ab oppositis Maxima ẽ. Opposita nõ possunt affirmari de eodẽ simul et semel. Opposita versantur circa idẽ subiectũ. Cui inest unũ cõtrariũ potest inesse et alterũ. Contraria immediata non possunt simul vel affirmari vel negari de subiecto apto. Contraria de subiecto in capaci possunt simul negari. Oppositorũ opposita ẽ natura. Hinc vero oritur repugnantia quæ nullã certã oppositionẽ habent ut ignis et lapis. Et non simul convenire possunt. Maxima ẽ. Repugnantiũ ẽ diversa rõ in eo in quo repugnantia sunt. Vir: 1. Aenei. O quã te memorẽ virgo etc. Hæc de locis Topicis.

Sectio Trigesima prima de Syllogismo Sophistico et locis Sophisticis.

Constat propositionibus apparenter veris vel appa: Necessariis

Syllogismus sophisticus ut dictũ est supra ille est qui cũ habeat bonã formã syllogismi, constat propositionibus apparenter veris vel apparenter necessariis, quamvis, ut dixi, in eo falso colligit nõ esse verã formã syllogismi nec verã illationẽ sed tantũ ex suppositione vel ad hominem. Ut syllo: fit appa: vera.

Mediũ huius syllogismi multiplex, etiã esse ut et syllogismi Topici. Est enim oẽ illud quod apparenter ẽ conexũ cũ subiecto vel prædicato quæstionis. Id enim oẽ assumit sophista pro medio.

In dictione sex: Aequivocatio, Ambiguitas Amphib., Compositio, Divisio, Accent., Figura dictionis

Locorũ sophisticorũ duo sunt genera alii enim in dictionibus siti sunt, alii extra dictionẽ id ẽ in rebus. In dictione sunt sex Aequivocatio Ambiguitas seu Amphibologia. Compositio. Divisio. Accentus Figura dictionis. In rebus seu extra dictionem septem. Fallacia accidentis, secundũ quid ad simpliciter, Ignorationis Elenchi. Consequentis. Petitionis principii. nõ causæ ut causæ. Multiplicium interrogationis tanquã unius

Sectio Trigesima secunda de locis Sophisticis in dictione positis.

1. Aequivocatio Nõis

Primus horũ ẽ Aequivocatio Nõis. quæ spectatur in uno verbo multa significante Sive sit verbũ verè æquivocũ sive Metaphoricũ ã Analogũ. Verè æquivocũ ut oĩs canis latrat. Sydus coeleste ẽ canis. Ergo sydus coeleste latrat. Item oẽ corpus ẽ substantia. Trina dimensio ẽ corpus. Ergo trina dimensio ẽ substantia. Analogũ ut oẽ quod currit habet pedes. fluvius currit. Ergo habet pedes. Item Oẽ quod ridet habet os. pratũ ridet ergo pratũ habet os. Et Oẽ sanũ potest ægrotare medicina ẽ sana. Ergo medicina potest ægrotare. Sive etiã quoniã modo verbũ plura signat ut Petrus stat, petrus sedet Ergo sedens stat. Et Hoc aĩal ẽ asinus. Hoc aĩal ẽ tuũ. Ergo tuũ ẽ asinus

Vere æquivoc: — Analogum.

Captio Æquivocati.

Captio Aequivocationis laborat hoc sophisma. quidquid nō amisisti habes cor:
nua nō amisisti, ergo cornua habes. Hic ē aequivocatio in ~~medio termino~~. Nō a:
misisti. nā in maiori intelligitur de rebus ante habitis. In minori vō extenditur ad
res etiā nunquā habitas. Secundus locus ē ambiguitatis
seu amphibologiae orationis quae pōt habere plures sensus. ut quidquid ē Aristo:
telis possidetur ab Aristot: Haec Logica ē Aristot: Ergo possidetur ab
Aristot. Est amphibologia. nā in maiori denotatur habitudo rei possessae ad
possidētē. In minori habitudo effectus ad causā. Similiter ē amphibologia cū
dr oēs Episcopi sūt hōes. isti Equi sūt Episcopi ergo isti equi sūt homines.
Admittitur autem Amphibologia. Vel propter Ironiam ut qui
dicit te egregie versipellem collaudat te. Praeceptor cū te reprehēdit dicit
te egregie versipellem, ergo cū te reprehēdit collaudat te. Vel pro:
pter Accentū ut qui habet in mensa leporē habet carnes, tu semper
habes in mensa leporē ergo tu semper habes carnes. Vel propter Quā
titatē ut quidquid edis devoras, librū edis ergo librū devoras. Vel
propter Diphtongū ut oīs equus ē bestia iste iudex est aequus
ergo iste iudex ē bestia. Vel propter Aspirationē ut quod hamatur ha-
mo capitur. vinū amatur, ergo vinū hamo capitur. Vel propter mutati:
onē Casus ut quod videt quis hoc videt, arborē quis videt ergo arbor
videt. nā vox, hoc, potest esse in accusativo, et in nominativo. Si in
accusativo vera ē maior propositio. Si in nominativo falsa. Vel propter
disiunctionē Syllabarum unius dictionis quae disiunctio efficit diver:
sā significationem ut quidquid Deus facit invite facit coactus. Sacerdos
Deus facit in vite ergo facit coactus. Et aliis similibus modis.
Tertius locus ē Figurae dictionis cū ex similitudine acci:
dētali duarū dictionū colligitur similitudo significatorum. Quod fit tripliciter.
1° Cū ob similitudinē utriusque voci eadē Grāmatica affectio tribuitur
ut Abeo ē 4ae coniugationis Ergo et habeo quartae hoc nō nisi rudibus
proponitur 2° Cū ob similitudinē vocis res unius praedicamenti
transferimus ad aliud idque fit variis modis. Vel enim à Substātia trā:
simus ad quātitatē ut quos digitos habuisti puer etiā nunc habes.
sed tātillos digitos habuisti puer Ergo tātillos digitos nūc habes. quos
dētes habuisti puer etiā nūc habes. sed quatuor dentes habuisti
puer Ergo quatuor dētes etiā nūc habes. Vel trāsimus à substā
ad qualitatē seu à re ad modū ut quod heri emisti hodie comedi:
sti, sed heri emisti pulū crudū, Ergo pulū crudū hodie comedi:
sti. quēcumque hominē vidisti heri, vides et hodie, sed heri vidisti ho:
minē sanū. Ergo et hodie vides hominē sanū 3° Cū ob similitudinē
vocis trāsimus ad suppositionē psonalē à simplici, vel ad simplicē à psonali
ut vivens latius patet quā aial. hō ē vivens, ergo hō latius patet quā aial. So:
crates nō ē species. Socrates est homo. Ergo homo nō est species.

Quartus locus ē Accentus, q in scdo loco sup̄ ē explicatus. Quintus ē Compositionis. Sextus Divisionis. In his locis fallacia accidit, cū vel à sensu cōposito ad divisū, vel à sensu diviso ad cōpositū argumētatur sophista, de quibus sensibus supra iā egi, ut: Qui̅ hōem vigilare ē possibile, dormiēs ē hō, Ergo dormiētē vigilare ē possibile. Concło in sensu cōposito ē falsa, in sensu diviso ē vera. Et, Nullū albū pōt eē nigrū, paries ē albus, g paries nō pōt eē niger. Maior ē vera in sensu cōposito. cōcło nō infertur in sensu diviso.

Sectio Trigesima Tertia. De locis sophisticis extra dictionē id est in Re.

Primus est fallacia accidētis, qn cū duo sūt cōiūcta existimamq qd cōveniat vel repugnat uni, cōvenire vel repugnare alteri, quod accidit cū mutatr suppositio psonalis in simplicē. vel Formalis in Materialē, ut Ensis ē gladius, gladius ē trisyllabū, ergo Ensis ē trisyllabū. Itē risibile ē proprietas hōis, hō ē risibilis, g hō ē proprietas hōis. Itē. Vivus latius patet quā aīal, hō ē vivēs g hō latius patet quā aīal. Secundus est fallacia scdm qd et simplr. Cōtigit aūt duplr. 1.° Cū à dicto simplr argumētamur ad dictū scdm quid ut Licet carnibus vesci. g licet carnibus vesci in vigiliis. nō licet occidere, g nec magistratui licet.

Nota aliquando licere argumentari à dicto simplr ad dictū scdm quid, qn dictū simpliciter accipitr universalr, et dictū scdm quid nō est diminuēs vel distrahēs dictū simplr. Quia sub propositiōe universali licet subsumere particularē, ut oēs hōes sūt bipedes Ergo et illi qui in Mazovia sūt bipedes. Aliquando verò nō licet quando nimirū dictū simpliciter enūciatur indefinite et aequivalet particulari Dictū verò scdm qd ē dictū diminuēs vel distrahens. 2.° Cū à dicto scdm qd ad dictū simplr argumētamur, aliqua enim cū adiectiōe sūt vera quae sine adiectiōe sūt falsa ut Nō licet in quadragesima vesci carnibus, ergo nō licet vesci carnibus. Mendax dicēdo se mēdacē dicit verū. Ergo mendax dicit verum. Petrus est bonus latro ergo ē bonus.

Tertius est ignorationis Elenchi seu ignorantia cōtradictoriorū quādo quae nō sūt cōtradictoria existimantur esse talia. ut Denarius ē maior binario et minor centenario Ergo denarius maior et minor est simul.

Quartus est Consequētis cū argumētamur à destructione antecedētis ad destructionē cōsequētis ut qui dicit te esse equū dicit te esse animal, sed qui dicit te esse equum dicit falsum g qui dicit te eē aīal dicit falsū. vel à positiōe cōsequētis ad positionem antecedentis ut si equus est homo est aīal sed ē aīal ergo

sed est aial ergo e sb.
Quintus e petitionis principii quando ide per idē probamus vel ignotius aut eque ignotu. tunc enim quasi gratis petimus principiu id est coclusione nobis cocedi ut si per synonima, universale per parti- cularē, particulare per universale quod adversarius eque negabit, probet aliquid.

5 Petitio principii qn ide p ide probat vel ignotius vel eque ignoti. Quare aut ossit qn. per synonimu Universale p parti. particularē p univers.

Sextus est no causae ut causa qn falsitate coclusionis attribuimus alteri premissae quae no e causa ipsius falsitatis ut ois bo e dispci- plinae capax Ergo ois bo e Grāmaticus. si dicā hanc conclusione video esse falsā quia illud antecedens e falsū. comitto fallaciā no causae ut causae no enim illa propo sed alia quae tacetur e causa falsitatis conclusionis nempe. Oē disciplinae capax e Grāmaticū

6 Causa ut causa.

Septimus est multiplicis interrogationis tāquā unius qn pro spe unica interrogatioe multa petit et vult unica responsioe sibi responderi ut si petat Hō et leo sunt ne aial rationale vel no. si affirmas inferet leonē eē rationale. si negas inferet hōem no eē rationalem
Hactenus de locis sophisticis

7 multiplicis interrogationis tāquā unius.

De Conditionibus Syllogismorum ex parte forma ex quibus constabit quina Syllogismi sint vitiosi nō seruā, tes formam syllogisticam.

Hic ubi agimus de syllogismis sophisticis opportune agamus de coditionibus boni syllogismi ex parte formae ut ex eis cognoscamus quinam syllogismi sint boni et in forma q vd no. rectū enim e norma et index sui oblig.
Quoniā aut coditiones hae nec tradi nec intelligi possunt nisi prius affectiones quadā terminorum (syllogismus enim coflatur ex terminis) quae e recentioribus, suppositio, status, ampliatio, distractio restrictio

alienatio. Coniunctio et appellatio vocantur ------ tradatur et intelli:
gatur Ideo de illis primo agendum est. Sit ergo.

DIGRESSIO DE AFFECTIONIBUS quibusdam Terminorum quae variatae vitiant Syllogismos.

Hic de Syllogismis consideratis in ordine ad propositionem et sylogismum.

Haec affectiones conveniunt terminis non secundum se nec comparatis ad invicem de quibus considerationibus terminorum egi initio summulae sed consideratis in ordine ad propositionem et consequenter in ordine ad syllogismum cuius partes sunt propositiones. Cum autem Termini duplicter in propositione possit considerari Primo In ratione subiecti et praedicati. Secundo In ratione significationis et variae acceptionis quam habent in propositionibus, neque enim Terminus eodem modo in omni propositione accipitur et de prima consideratione egerimus in secunda parte cum egimus de Enuntiatione Hic tantum agemus de secunda in ratione scilicet significationis et variae acceptionis, quam habent termini in propositionibus et consequenter ut dixi in syllogismis Haec enim facit ad nostrum propositum. Sit ergo.

Termini dupliciter in propositione considerantur
1. ratione subiecti vel praedicati
2. ratione significationis vel variae acceptionis.

Non eodem modo terminus in omni propositione accipitur.

Hic de secunda aget.

SECTIO PRIMA Quid sit Suppositio.

Terminus qui vel pro seipso vel pro re significata accipitur dicitur supponere.

In suppositione Tria spectari possunt:
1. quasi substantia
2. quantitas
3. qualitas vel modus.

Suppositio est usus et acceptio termini qui enim terminus vel pro seipso accipitur vel pro re significata dicitur supponere, vel pro seipso vel pro re significata In suppositione tria possunt spectari Primo quasi substantia suppositionis haec autem est acceptio termini pro hac vel illa re. Secundo Quantitas seu extensio suppositionis quatenus scilicet terminus pro pluribus vel paucioribus supponit. Tertio Qualitas et modus suppositionis

SECTIO 2a de divisione Suppositionis Secundum Substantiam.

Secundum substantiam dividitur In Materialem et Formalem.

Materialis pro seipso tantum.

Formalis pro re significata.

Si spectetur substantia suppositionis. suppositio dividitur In Materialem et Formalem. Materialis est acceptio termini pro seipso non pro re significata ut cum dico Homo est vox, homo supponit Materialiter, quia supponit pro seipso hoc est pro hac dictione homo. Praedicatum enim vox non potest competere huic termino homo nisi accepto pro seipso. Formalis est acceptio termini pro re significata non pro seipso ut homo est animal, homo supponit formaliter, pro re significata hoc est natura humana quia praedicatum animal competit homini quatenus

scãt naturã humanã, nõ quatenus ẽ dictio.

Nota duplr vocẽ aliquã posse supponere pro seipsa Primo Intrinsecè eo quod ipsa seipsã scãt, vt apparet in subiecto huius propositionis Nomen ẽ nomen. vox enim Nomen supponit pro seipsa et seipsã scãt, quia etiã haec vox Nomen ẽ nomen. Similr subiecta harũ propositionũ scãnt seipsa. Nomen ẽ vox, vox ẽ sonus. sonus ẽ qualitas, nã cũ dictio Nomen imposita sit oibq nominibus scãntibus etiã seipsã scãt quãdoquidẽ et ipsa nomen ẽ, quod eodẽ modo dicẽdũ ẽ de dictionibus vox et sonus. 2do Extrinsecè qñ vox seipsã nõ scãt, accipitur tñ pro seipsa propter adiunctã aliã vocẽ vt apparet in subiecto huius propositionis Homo ẽ disyllabũ. vox enim hõ accipitur pro seipsa propterea quod haec vox. disyllabũ cõpetat hõi accepto pro seipso. Prior suppositio ẽ formalis quia in ea terminus supponit pro seipso tãquã pro re scãta hoc aũt ẽ propriũ suppositionis formalis supponere scilicet pro re scãta Posterior võ ẽ materialis quia in ea terminus supponit pro seipso nõ tãquã pro re scãta. ac proinde supponit materiatr.

Supstr aliquãs pro seipsã homi... *1. Intrinsecè qñ ipsa seipsã scãt* *2o. Extrinsecè qñ nõ scãt seipsã, sed accipitur pro seipsa p adiunctã aliã vocẽ.*

Supponit igr materiatr Primo voces nõ significatiuae vt cũ dico Blictri ẽ vox. Secũdo voces scãtiuae pro seipsis nõ võ pro rebus scãtis acceptae vt cũ dico Hõ ẽ vox, hõ ẽ sonus. Cognosco aũt in his propositionibus termini hõ supponere materiatr quia praedicatũ nõ potest illi cõpetere nisi materiatr et pro seipso accepto hõ enim ẽ vox quatenus ẽ dictio nõ quatenus ẽ natura realis in mũdo.

Materiatr supponit.

Suppositio Formalis vt supra tetigi est acceptio termini pro re quam significat sive rem illam significet propriè vt Homo verũ hominem sive impropriè vt Homo hominẽ pictũ

Formalis Suppositio Est duplex altera Simplex altera Personalis
Suppositio Simplex est acceptio termini pro suo imediato significato.
Suppositio vero Personalis Est acceptio termini pro suo mediato significato.

Nota enim Terminũ tã cõmunẽ quam singularẽ duplex habere significatũ.

Cõmunis immediate naturã cõmunẽ sĩcat. mediate sua inferiora.

Singularis immediate naturã singularẽ sĩcat ut singularis mediate sua superiora.

Alterũ quod immediate sĩcat. alterũ quod mediate. Terminus Cõmunis immediate sĩcat naturã cõmunẽ. ut cõmunis ẽ, mediate vero sĩcat sua inferiora ut c. hõ mediate sĩcat hũm in cõmuni mediate vero sĩcat Petrũ Paulũ. etc. Singularis vero immediate sĩcat naturã singularẽ ut singularis ẽ, mediate vero sĩcat sua superiora. v. c. Socrates immediate sĩcat ipsũ Socratẽ quatenus Socrates ẽ, mediate vero sĩcat hũm. aĩal, vivens corpus substantiã.

Suppo simplex ẽ

Terminus Communis qñ supponit simplr.

Suppositio ygr simplex ẽ acceptio Termini pro suo immediato sĩcato. Tunc ergo Terminus cõmunis supponit simplr qñ supponit pro natura cõmuni ut cõmunis ẽ. v. c. in his propositionibus. hõ ẽ spẽs hõ ẽ quod cõmune oĩbg hĩbus, Terminus hõ supponit simplr, quia supponit pro hõe tãtũ in cõmuni accepto nõ vero pro aliquo singulari hõe. Unde quod attribuitur hõi sic accepto nõ potest attribui singulis hĩbus. Petrus enim nõ ẽ spẽs nec ẽ quod cõmune oĩbg hĩbus.

Terminus singularis qñ supponit simplr.

Terminus vero singularis tunc supponit simplr qñ supponit solũ pro natura particulari ut particularis ẽ ut apparet in subiecto huius Enũciationis, Petrus ẽ individuũ et tunc nõ licet id quod attribuitur Petro attribuere hõi vel aĩali, fal: sũ enim ẽ hũm vel aĩal eẽ individuũ.

Terminus Cõmunis qñ supponit personalr.

Suppositio Personalis est acceptio termini pro suo mediato sĩcato. Tunc ygr Terminus cõmunis supponet personalr cũ supponet pro suis inferioribus v. c. hõ cũ supponet pro Petro Paulo. etc. quae sunt personae quaedã (Unde enim dicta ẽ suppõ Personalis) ut apparet in subiecto huius propositionis hõ ẽ aĩal. tunc enim hõ supponit pro Petro Paulo. etc. quia Petrus Paulus. ẽ aĩal. Et tunc id quod attribuimus termino cõmuni possumus etiã attribuere terminis singularibus.

Singularis tunc supponit Personalr. qñ pro suis superioribg supponit.

Terminus vero singularis tunc supponet Personaliter, qñ supponet pro suis superioribus, superiora n. sunt mediatũ sĩcatum termini singularis vñ quod attribuimus termino singulari poterimus etiã termino cõmuni et superiori attribuere ut apparet in subiecto huius propositionis Socrates ẽ aĩal, scribit, ambulat etc. terminus Socrates supponit etiã pro hõe quia verũ ẽ dicere hõ ẽ aĩal, ambulat, scribit, etc.

Sectio Tertia de divisione Suppositionis secundum Quantitatem.

Suppositio si eius quãtitas spectetur dividitur in discretã et cõmunem. Discreta ẽ, cũ terminus pro una re singulari accipitur ut Petrus currit Cõmunis est cũ terminus supponit pro multis ut hõ ẽ aĩal.

Suppositio cõmunis ẽ triplex Distributiva Collectiva Disiunctiva

Possunt enim plura sumi his tribus modis vel distributive singula ut hic ꝯ ille ꝯ ille ꝛc vel Collective simul, oīa scilicet quasi in unū colligendo, vel Disiunctive ut hic aut ille. ꝛc. **Suppositio Distributiva** ē acceptio termini pro multis, ita ut accipiatur etiā pro singulis seorsum sumptis ut. Oīs hō ē aīal, terminus hō accipitur pro singulis hominibus nā et Petrus ē aīal, et Paulus ꝛc. **Collectiva** est acceptio termini pro multis simul sumptis ut Oēs Apli chri sunt duodecim. Oēs Planetae in coelo sunt septē. Hic enim termini apli et planetae supponunt collectivè. **Disiunctiva** ē acceptio termini pro multis sub disiunctione ut Aliqs hō loqtur terminus hō supponit pro hoc, vel illo. ꝛc

Supp̄o Disiunctiva dividitur in Determinatā ꝯ Confusā.

Determinata disiunctiva est qn terminus unam quidē rem determinatē signat quia tn̄ nō explicat quae sit illa, potest multis disiunctivè applicari ut cū dico. Aliquis hō loquitur unū certū hoīem significo qui loquatur, quia tn̄ nō explico quis ille sit possū hunc terminū applicare multis disiunctivè dicendo aut hic, aut iste loquitur ꝛc **Suppositio disiunctiva cōfusa** ē qn terminus accipitur pro uno tantū sed nō determinato, verū etiā multis disiunctive cōvenire potest ita tn̄ ut nulli cōveniat determinate ut si dicā, ad scribendū necessarium ē calamū, scilicet hoc vel illud nō aliquod determinatū, Ad equitandū necessarius ē equus, scilicet hic vel ille ꝛc nō aliqs determinatus. Unde nō liceret dicere aut hic equus ē necessarius ad eqtandū aut hic ē necessarius ad eqtādū ꝛc qa iā terminus acciperetur nō cōfuse sed determinate. **Suppositio** secundum Quātitatē dividitur etiā in Cōpletā ꝯ in Incompletā. **Completa** est qn terminus supponit pro oībus suis inferioribus pro quibus potest supponere ut Oīs hō ē aīal, terminus hō supponit pro oībus et singulis hoībus et haec suppositio dr̄ à Logicis suppositio pro singulis generū. **Incompleta** ē. qn terminus nō supponit pro oībus inferioribus pro quibus posset supponere sed pro aliquibus tantum Hoc autem accidere potest dupliciter. 1° Propter signa quaedā quae nec sint universalia nec particularia sed media ut uterqꝫ, Neuter, Alter, Duo, Tres. et caetera similia. **Talia enim signa** restringunt terminos cōmunes ut supponant nō pro oībus suis inferioribus nec pro uno tantū sed pro aliqibus tantū; ut si dicā uterqꝫ oculus ē habes alter oculus ē caecus. neuter oculus ē perspicax. in his propositionibus semper oculus sumitur pro duobus tantū. 2do Absqꝫ ullis signis restringentibus sed ex solo usu loquendi ut. Oē aīal fuit in arca Noe, oēs Palatinates in comitiis fuerunt. Tota civitas effusa ē ad spectaculū. Sensus enim ē nō singula aīalia fuerunt in arca Noe, sed ex singulis generibus aīaliū aliquot ex singulis palatinatibus aliqs adfuit comitiis ꝛc. et haec suppositio vr̄ à Logicis supp̄o pro generibus singulorū

Possunt plura sumi his tribus modis

Distributiva quid. pro multis, et pro singulis

Quid Collectiva. Pro multis simul sumptis.

Disiunctiva pro multis sub disiunctione.

Disiunctiva dividitur in determinatā

Confusa quid sit

Secundum quantitatem dividitur in

Completa quid sit

Incompleta quid. quā nō pro oībus inferioribus supponit sed pro aliquibus tantū.

Id quando fit Propter signa quaedam quae nec sint universalia nec particularia sed media. et talia restringunt.

Sine signis restringentibus sed ex solo usu loquendi

Sectio quarta de divisione suppositionis secundum qualitatem.

Suppositio si eius qualitas spectetur dividitur in affirmativā et Negativā. Ille terminus supponit affirmative cui ē praefixū signū affirmativū ut Oīs hō. Ille vō supponit negative cui ē praefixū signū negativū ut Nullus hō.

Sectio quinta de pronunciatis quibusdam ad cognoscendas terminorum suppositiones.

1. Pronūciatū: Suppō talis ē qualē exigit termin[us] ei adiunctus.

Termini cōiuncti inter se determinant sibi suppositiōes ad inuicem.

Notādae sunt pronūciata quaedā à Philosophis tradita quae faciunt ad cognoscendās terminorū suppositiones. Primū pronūciatū. Termini suppositio talis ē qualē exigit terminus ei adiunctus. Termini enim cōiuncti inter se determinant sibi suppositiōes ad inuicē. v.c. subiectū talē suppositionem habebit qualē in ipso requirit praedicatū. et ē cōtra. praedicatū qualē in ipso requirit subiectū. v.c. si dicā hō ē vox. in hac propositiōe, homo supponit materiatr quia praedicatū vox id requirit. nō enim potest praedicari de hoīe nisi accepto materiatr, vox vō supponit formatr pro oībus vocibus scatis quia id reqrit subiectū hō. hō enim nō aliter supponit quā ut ē quaedā vox, quae scat oēs voces, vn etiā scat hanc vocē hō. Simile ē si dico. ~~Obiectū~~ hō ē sonus, aīal ē vox.

2. Pronūc: Termini scissos scantes supponūt formatr.

Secūdū pronūciatū Termini scissos scantes supponunt formatr. Ratio ē qa suppositio formalis ē acceptio termini pro suo scato, sed hi termini scissos scant ergo supponunt pro scissis formatr. Tales termini sūt Nomen, Vox, sonus, dictio, Ens, Accidens. Vnde hic syllogismus ē bonus. Oē Ens existit, haec dictio Ens ē Ens ergo haec dictio Ens existit. At nō esset bonus si nomen Entis tā in maiori quā in minori nō supponeret formatr.

3. Pronūc: Signum vle vel partic. adiunctū termino facit suppōem formatr. Ratio.

Tertiū pronūciatū Signū vniversale vel particulare adiunctū alicui termino facit illū terminū supponere formatr nō materialiter. Roē quia oīa signa trahunt terminū ad sua inferiora ac proinde trahunt ad rē quā scat. Inferiora enim scantur à termino, et cōsequēter tenē termini supponunt formatr qa supponunt pro re quā scat, vn etiā haec signa faciunt terminū supponere personatr nō simplicitr.

Itaque haec signa supponunt terminum personatr non simplr. Exemplum

v.c. in his propositionibus Oīs hō ē aīal, quidā hō ē albus, terminus hō semper supponit pro iis quae cōtinentur sub hoc termino hō. Vnde haec propositio ē falsa Oīs hō ē vox quia terminus hō. ex vi signi praefixi supponit personatr pro suis scatis inferioribus, quibus nō cōpetit eē voces.

Oīs homo ē vox. Est propō. Ratio

Absque signo aūt haec ē vera hō ē vox qa terminus hō à nullo signo restringitur ad suppositionē formalē. vn potest postea determinari ad suppositionē materialē à praedicato subservamente

Homo ē vox Est bona. Ratio

Ex hac regula collige nullu termini materiali supponete esse capace signi vel universalis vel particularis nisi forte diversi generis praefigendo scilicet signu generis neutrius termino masculino vel foeminino Unde haec propositio e vera. Oe ho e vox. haec e. Oe nomen ho e vox. Haec vero falsa, ois ho e vox uti docuimus.

Collige Nullu terminu mat[erialiter] supponente esse capace signi, nisi de 2° [Ex]po Omne homo e vox. Est vera Ois homo e vox. Est falsa.

Quartu pronunciatu. Praedicata intentionalia faciunt subiectu supponere simplr. Est aut praedicatu intentionale, quod rei copetit no ex natura sua sed per operatione intellectus. Tales sunt hae propositioes Ho est spes. Ho e praedicatu vel subiectu, Ho e quid comune multis, ista eni oia praedicata no conveniunt naturae humanae nisi quatenus e per intellectu abstracta à suis inferioribus.

4 Pronu. Intentionalia praedicata supponunt subiectu simplr Homo e species.

Quintum Pronuciatu Ois terminus simplr supponens (scilicet immediate) e singularis no quide voce sed suppositioe. Ratio e quia terminus comunis ut simplr supponit no potest praedicari de multis. ergo quatenus simplr supponit no e universalis sed singularis. vc. in hac propositioe Ho e spes. Ho supponit pro natura humana ut praecisa est à suis inferioribus. At ut sic no praedicatur ho de Petro Paulo. etc. quia Petrus no e ho praecisus ab individuis. Unde licet terminus homo sit comunis no tn communiter accipitur sed singulr. Et certe una quada res e et singularis prout praescinditur à suis inferioribus. Hinc collige Primo. Nullu terminu simplr supponetem esse capace signoru nec universaliu nec particulariu Ratio est quia termini simplr supponetes habent se instar terminoru singularium, at termini singulares no sunt capaces ullius signi ergo nec termini simplr supponetes. Quare hae propositioes sunt falsae Ois ho e species. Aliqs ho e spes, quia terminus ho ex vi praefixoru signoru supponit personalr unde no potest postea a praedicatis intentionalibus trahi ad suppositione simplice, hinc signis vero (ha) propositioes sunt verae. Hae etia sunt verae Nullus ho e spes. Aliqs ho no e spes sed terminus ho supponit personalr no simplr propter signa, quare universalr veru e signa impedire suppositione simplice. Secundo collige signa facere terminu supponere personalr quia ut dixi signa trahunt terminu ad suppositione (te stati) formale ergo vel ad formale simplice vel ad formale personale. sed no ad formale simplice ut iam probavi ergo ad formale personalem.

5 Pronu: Ois terminus simplr supponens e singularis no voce sed supposit[ione]. Ratio

Terminus Homo licet sit comunis non tn communiter, sed singulr capitur

Collige 1° Nullu terminu simplr supponens e capace signoru. Ratio

Termini singulares no sunt capaces ullius signi.

[Ex]po Ois homo e species. Aliquis homo e species. Est falsa. Ratio e signi ho...

Signa impediunt simplicem suppositionem simplice est.

Collige 2° Signa faciunt terminum supponere personalr.

Colligitur 3. Omnem propositionem cuius subiectum supponit singulariter est singularem.

Tercio Colligo omnem propositionem cuius subiectum supponit [immediate] singulariter esse singularem v.g. haec homo est species est vere singularis sicut haec Petrus est homo. Ratio est quia propositio singularis est illa cuius subiectum est singulare sed in utraque hac propositione subiectum est singulare, in prima quidem singulare ex suppositione, in secunda vero ex natura sua ergo utraque propositio est aeque singularis.

Propositio Homo est species est singularis ex suppositione, Petrus est homo est singularis ex natura sua.

6. Pronunt. Terminus cum signo universali supponit distributive nisi impediatur.

Sextum pronuntiatum. [multa et particularia] Distributive supponit primo terminus notatus signo universali Omnis, Nullus, nisi aliunde impediatur. ut Omnis homo est animal Nullus homo est lapis. 2do Terminus Negatus, negatio enim semper distribuit terminum quem afficit. Unde in hac propositione universali negativa tam subiectum quam praedicatum supponit distributive v.g. Nullus homo est lapis, quia nec hic homo nec ille, nec ullus alius est lapis. et Nullus homo est lapis, neque hic lapis nec ille lapis, nec ullus alius. In propositione vero particulari Negativa quia solum praedicatum negatur, solum etiam praedicatum sumitur distributive. ut Quidam homo non est lapis, scilicet, nec hic lapis nec ille nec ullus alius.

Propositio universalis negativa tam subiectum quam praedicatum supponit distributive.

Particularis solum negat subiectum tantum.

7. Pronunt. Terminus communis sine signo supponit disiunctive.

Septimum pronuntiatum. [multa sub disiunctione] Disiunctive supponit terminus Communis nullo signo nec universali nec particulari affectus, non enim est ulla ratio cur ad maiorem suppositionem trahatur cum eam non indicet ullo signo unde ad minimum supponit disiunctive. Si tamen subintelligatur in termino signum aliquod vel universale vel particulare tunc poterit supponere ratione quidem signi universalis distributive, vel [multa et particularia] collective Ratione vero signi particularis supponet disiunctive ut in hac propositione quidam homo currit.

Quid si subintelligatur signum.

Hinc est in omni propositione affirmativa tam universali quam particulari praedicatum supponere disiunctive dummodo sit terminus communis idque ordinarie loquendo quia in tali praedicato implicite continetur signum particulare quod est disiunctivum v.c. Omnis homo est animal, quidam homo est animal praedicatum animal supponit disiunctive pro hoc vel illo animali ac si diceret homo est quoddam animal.

Omnis homo est animal, et quidam homo est animal. Homo est quoddam animal.

Sectio sexta de Statu ampliatione et distractione.

Terminus non solum supponit pro re aliqua, sed etiam prout in aliquo tempore.

Aliae ex affectionibus terminorum sunt Status, ampliatio, et distractio. terminus enim non solum supponit pro re aliqua sed etiam supponit pro re prout in aliquo tempore existit. Vel ergo supponit

pro eodem tantum tempore denotatum per verbum principale in propo- Supp. pro tpe et dr hre statum.
-sitione, et tunc dicitur habere statum ut cum dico. qui sedet loquitur, termi
nus qui sedet supponit pro tempore praesenti, pro quo etiam supponit verbum prin-
cipale loquitur. Vel supponit pro eodem tempore et pro alio etiam et Vel p eodem tpe et p alio
tunc dicitur ampliari, eo quod ultra tempus designatum à verbo extendatur dicitur ampliari.
etiam ad aliud ut Petrus sanavit multos aegrotos. terminus Petrus am-
pliatur ad tempus praeteritum, denotatum à verbo sanavit, et ad tem-
pus praesens cum sensus est Petrus qui est vel fuit, sanavit. Vel denique Vel p diverso tpe dr distrahi.
supponit solum pro diverso tempore ab eo quod denotatur per verbum, et tunc
dicitur distrahi quasi ad aliud tempus quam quod à verbo denotatur trahatur
ut dormiens vigilabit, hoc est, qui est vel erat dormiens, vigilabit

Terminus igitur tunc habet suum statum quando non ampliatur, nec distrahi- Terminus quando habet suum statum quando nec ampliatur nec
tur; tunc vero ampliatur cum extenditur ad tempus tum denotatum à verbo quam distrahitur. Quando ampliatur.
non denotatum; tunc demum distrahitur cum non supponit pro eodem tempore Quando distrahitur.
pro quo supponit verbum principale.

Sectio septima de regulis ampliationis et de eius divisione.

Terminus ut dixi tunc ampliatur cum extenditur ad tempus tum deno- Terminus p ampliari ad 4 tpa
tatum à verbo, quam non denotatum. Quatuor vero tempora statuunt Logici
ad quae terminus potest ampliari. Praesens. Praeteritum. Futurum, possibi-
le, de quibus traduntur hae regulae.

1 Regula.

Prima regula. Verba praeteriti temporis ampliant sua subiecta ad Verba praeteriti temporis ampliant sua subiecta ad praesens et praeteritum.
praesens et praeteritum ut Senex fuit puer, id est, Senex qui est et fuit. Ari-
stoteles audivit Platonem id est. Aristoteles qui est vel fuit. etc.

2

Secunda. Verba quae sonant desitionem rei vel actionem per quam desi- Verba sonantia desitionem rei ampliant terminos ad praesens et praeteritum.
nit res ampliant terminos quibus tribuunt suam sonationem ad praesens
et praeteritum: ut destruo domum, id est domum quae est vel erat, comburo ligna
id est quae sunt vel erant. murus corruit. id est qui est vel erat etc.

3

Tertia. Termini qui sonant prioritatem ampliant praecedentes terminos Termini sonantes prioritatem praecedentes ampliant terminos ad praesens et praeteritum; subsequentes ad praesens et futurum.
ad praesens et praeteritum: subsequentes ad praesens et futurum ut Petrus
est prior Adamo hoc est, Petrus qui est vel erat. est prior Adamo qui est vel erit

Ad tempus praesens et futurum ampliant primo verba futuri temporis ut Ignis
exuret, id est, ignis qui est vel erit. Iuvenis senescet. id est qui est vel erit. Petrus
curret id est. qui est vel erit

Secundo verba quae sonant inceptionem vel actionem per quam res incipit Verba sonantia inceptionem ampliant terminos ad praesens et futurum.
esse, ampliant terminos quibus tribuunt suam sonationem ad praesens et futurum
ut Pluvia incipit id est, pluvia quae est vel erit. Domus aedificabitur, quae est vel erit

Verba significantia posterioritatem ampliant terminos praecedentes ad praesens vel futurum; sequentes ad praesens vel praeteritum.

Sexto Verba significantia posterioritatem, ampliant praecedentes terminos ad praesens vel futurum, sequentes ad praesens vel praeteritum ut Antichristus est posterior Petro. id est Antichristus qui est vel qui erit est posterior Petro qui est vel qui erat.

Ad praesens ampliant praedicata ad praesens praeteritum et futurum.

Octava. Ad praesens praeteritum et futurum ampliatur terminus in his et similibus propositionibus. Natus morietur id est qui est vel qui erat vel qui erit natus. Bonus filius amabit patrem. Bonus discipulus respectet lectionem id est qui est vel erat, vel qui erit etc.

Praedicata necessaria ampliant sua subiecta ad praesens praeteritum futurum et possibile.
Item praedicata habentia verbum potest vel possibile.
Item praedicata negativa

Quinta. Ad praesens, praeteritum, futurum, et possibile ampliant sua subiecta omnia praedicata necessaria ut Omnis homo est rationalis id est homo qui est, vel qui erat, vel qui erit, vel qui potest esse est rationalis. Secundo Praedicata includentia verbum potest vel possibile etc. Homo potest currere id est qui est vel qui erat, vel qui erit vel qui potest esse, potest currere. Tertio. Praedicata negativa ut quidam homo non sedet, id est, vel qui est, vel qui erat, vel qui erit vel qui potest esse non sedet.

Ampliatio alia est temporum tantum.
Alia temporum et suppositorum

Porro Ampliatio alia est temporum tantum non suppositorum, talis est in terminis singularibus. ut Petrus curret, id est, idem Petrus qui nunc est et qui erit curret; quaedam est temporum, et suppositorum; talis est in terminis substantivis communibus. ut Turcae profligabuntur est ampliatio ad Turcas praesentes, et futuros. Similiter in hac propositione sapientes bene gubernabunt Rempublicam est sensus, hi qui nunc sunt, et hi qui postea erunt sapientes etc. Denique

Alia temporum et formarum non subiectorum.

quaedam est temporum, et formarum non subiectorum ut Calidum exuret, id est idem subiectum quod nunc est calidum vel quod erit calidum exuret. Ubi non solum est ampliatio ad tempus praesens et futurum sed etiam ad formas seu ad duos calores distinctos praesentem, et futurum.

Terminus amplus licet se ad non amplum habet ut superior ad inferiorem.

Terminus amplus habet se ad non amplum ut superior ad inferiorem unde est modus argumentandi in utrisque terminis valet enim homo qui est potest disputare ergo homo potest disputare. Homo non potest esse lapis. ergo homo qui est non potest esse lapis etc.

Sectio octava de restrictione alienatione, diminutione et appellatione

Reliquae terminorum affectiones sunt hae enumeratae in sectione agemus breviter de singulis.

Restrictio est contractio suppositionis termini.

Restrictio ergo est contractio suppositionis termini ut non supponat pro omnibus suis significatis quod fit propter aliquam vocem adiunctam restringentem ut Equus Turcicus velociter currit. hic per vocem turcicus equus restringitur, ad supponendum pro equis Turcicis tantum, et similia.

Species quaedam restrictionis sunt Alienatio, Diminutio, Appellatio. — *Restrictionis species*

Alienatio est restrictio termini a suo proprio significato ad improprium ut Duo leones picti sunt in foro. hic leo restringitur ad supponendum pro leonibus tantum pictis. — *1 Alienatio. Est termini restrictio a proprio ad improprium sensum.*

Diminutio est restrictio termini in suo proprio significato ut non integre sicut ut Aethiops est albus secundum dentes. restringo terminum albus ut supponat tantum pro una parte corporis neque pro dentibus. — *2 Diminutio. Est termini restrictio in proprio statu sed non integro.*

Appellatio est denominatio unius termini ab alio et ob denominationem restrictio ut Petrus est egregius Logicus. vox egregius denominat Logicum et restringit ad egregios tantum. — *3 Appellatio. Est termini restrictio ob denominationem.*

Est autem in appellatione, terminus appellans qui tribuit suam significationem alteri (tales termini sunt connotativi, significant enim formam ut adiacentem alteri ut doctus egregius magnus etc.) Et terminus appellatus qui recipit significationem termini appellantis. Tales termini sunt absoluti vel per modum absolutorum etc. Si dicam Petrus est magnus Logicus terminus, Magnus, est appellans, terminus autem Logicus est appellatus. — *In appellatione sunt termini 2: Terminus appellans et Terminus appellatus. Petrus est magnus logicus: Ille logicus est appellans, magnus logicus appellatus.*

Appellatio autem est duplex una Formalis, altera Materialis. — *Appellatio est duplex*

Formalis est qua terminus appellans tribuit suam significationem termino appellato formaliter accepto ut Petrus est magnus Logicus. Magnus, tribuit suam significationem, termino Logicus formaliter accepto quatenus Logicus est non quatenus homo unde sensus est Petrus est magnus in Logica. — *Formalis. Ut Petrus est magnus logicus id est in logica*

Appellatio Materialis est qua terminus appellans tribuit suam significationem termino appellato materialiter accepto ut Iste Logicus est magnus, Magnus, tribuit suam significationem termino Logicus non formaliter accepto, quatenus Logicus est, sed materialiter quatenus homo est. Unde sensus est, iste homo qui Logicus est magnus non in Logica sed in corpore. — *Materialis. Petrus est magnus logicus qui logicus est in corpore.*

Ad cognoscendas appellationes assignari possunt quatuor regulae. — *Ad cognoscendas appellationes sunt 4 regulae*

1 Prima Qui terminus appellans praedicatur de appellato appellat illum materialiter ut Hic Logicus est magnus. Qui vero illi iungitur sine praedicatione appellat illum formaliter ut Iste est magnus Logicus.

2 Secunda regula Terminus appellans antepositus immediate termino appellato appellat illum formaliter ut Petrus est bonus Citaredus.

3 Tercia. Terminus appellans postpositus termino appellato appellat illum materialiter ut Hic Citaredus est bonus. Petrus est Citaredus bonus.

4 Quarta Verba cognoscendi vel appetendi appellant terminos formaliter ut video veritatem, appeto dulce, Lege Porphyr: lib: 8. cap: ultimo

Hactenus de digressione.

CONDITIONES syllogismorum ex parte formæ.

His positis de affectionibus terminorũ agemus iã de conditionibus syllogismorũ ex parte formæ. quæ scilicet conditiones requirũtur ut syllogismus sit in forma, ut melius caveamus sophisticos syllogismos. Plerumque enim incidunt syllogismi qui videntur habere formã boni syllogismi in bona figura et bono mõ, revera tñ sunt falsi.

Sectio Prima de Prima Conditiõe.

Prima Conditio ut syllogismus sit in forma debent eius termini servare eãdẽ suppositionẽ ãpliationẽ restrictionẽ et reliquas affectiones terminorũ de quibus in digressiõe egimus. Quare syllogismus cuius termini hæc nõ servãt nõ ẽ in forma. ut. si idẽ medius terminus in maiori pro una re supponat in minori pro alia. vel si maius extremũ in maiori aliter supponat quã in Conclõe. Similiter si minus extremũ &c. syllogismus talis nõ ẽ in forma Rõ huius ẽ quia hĩt quatuor terminos licet enim idẽ terminus videatur esse in utraque propositiõe quoad vocẽ nõ tñ idẽ ẽ quoad rẽ scatum et suppositionẽ Huius Conditionis defectu hi syllogismi sunt vitiosi. Oĩs equus cuiusdã hõĩs ẽ rufus. Bucephalus ẽ equus cuiusdã hõĩs Ergo Bucephalus ẽ rufus. Terminus cuiusdã hõĩs supponit in maiori determinate pro quodã hõĩe nẽpe Petro in minori supponit etiã determinate pro alio hõĩe scilicet Alexãdro Et qui dicit te ẽẽ aĩal dicit verũ qui dicit te ẽẽ asinũ dicit te ẽẽ aĩal Ergo qui dicit te ẽẽ asinũ dicit verũ In hoc syllogismo terminus aĩal nõ eodẽ modo supponit nã in maiori supponit determinate pro quodã aĩali determinato scilicet rationali in minori vero supponit determinate pro alio quodã aĩali scilicet irrationali. Et nullũ dexterũ ẽ sinistrũ cuiuslibet hõĩs manus ẽ dextra Ergo nullius hõĩs manus ẽ sinistra, hic minus extremũ nempe manus in minori supponit determinate pro quadã manu nõ pro oĩ. in Conclõe vero supponit distributive pro oĩ. Et oẽs planetæ sunt septẽ sol et luna sunt planetæ Ergo sol et luna sunt septem. Medius terminus

in maiori supponit collectivae in minori distributivae. Et nullū aīal
dormiens vigilat. oīs hō ē aīal dormiens Ergo nullus hō vigilat. hic
terminus dormiēs in maiori habet statū et supponit pro tpē praesēti
in minori vō ampliatur ad quatuor tpa praesens praeteritū, futurū
possibile. Et qui benè dormit nō peccat. qui egregiè bibit benè dor:
mit Ergo qui egregiè bibit nō peccat: hic terminus dormit in ma:
iori habet statū, supponit enim pro iis qui dormit in tpē praesenti
in minori vō ampliatur ad eos qui dormient et possunt dormire et
ita ad tempus futurū et possibile. Et quicunq nō peccat ē in grā
sed Antichristus nō peccat. ergo Antichristus ē in grā Dei, hic medi9
terminus ē nō peccat, in maiori supponit pro existētibus tātū, in minori
vō ampliatur ad existētes et nō existētes. Et. Oē mortuū ē nō ens
nullus hō ē nō ens. Ergo nullus hō ē mortuus. hic terminus hō in mi:
nori supponit pro existentibus, in conclōe ampliatur ad existētes et nō exi:
stētes. Et Oē Individuū praedicatur de multis Socrates ē individuū
Ergo Socrates praedicatur de multis. hic medius terminus in maio:
ri supponit materialr pro seipso, in minori vō supponit formalr pro
rebus significatis. Et nullū dulce visu percipitur. quoddā albū
est dulce Ergo quoddā albū nō percipitur visu. hic terminus extre:
mū albū in minori supponit pro albo, in sensu diviso, idē ē, pro re
quae ē alba, in conclōe vō supponit pro albo in sensu cōposito
idē pro albo quatenus albū ē.

Dices Medius terminus in prima figura nūquā supponit eodē mō
nam in maiori propositiōe supponit distributivè in minori disiun:
ctivè Ergo nūquā in prima figura syllogismus ē in bona forma.
Rx. suppositio distributiva et disiunctiva nō diversificat terminos
ac proinde nō facit in syllogismo quatuor terminos Rō ē quia pro
eadē re supponit terminus distributivè et disiunctivè acceptus
licet nō eodē mō. Nā terminus acceptus distributivè supponit pro
singulis determinate, acceptus vō disiunctivè supponit pro sin:
gulis indeterminate et sub disiunctiōe. Quare etiā si in medio
termino primae figurae mutetur suppō distributiva in disiunctivā
tn ex ista mutatiōe suppositionis nō diversificatur medius ter:
minus nec fiunt quatuor termini in syllogismo

Sectio secunda de quibusdam documentis spectātibus ad pri:
mam conditionem.

7.l.6.c.20 Huc revocari possunt duo egregia documenta quae de suppositione terminorum in syllogismo dantur a recentioribus. Primum est de Medio Termino. Medius terminus in altera saltem praemissarum complete debet distribui id est debet accipi pro omni re pro qua potest accipi. Huius defectu syllogismus in prima figura ex maiore existente particulari nihil concludit, quia nec in maiori nec in minori medius terminus distribuitur ut Quoddam animal est equus. Omnis homo est animal Ergo quidam homo est equus. Eadem de causa non concludit syllogismus ex puris particularibus ut Quoddam animal est equus, quidam homo est animal. Ergo quidam homo est equus. Ratio huius est quia si praedicatum non iungitur toti subiecto sequitur etiam ut non possit iungi iis, quibus iungitur subiectum nec omnibus nec aliquibus necessario. ut si equus non iungitur omnibus contentis sub animali, nec iungetur iis quibus iungitur animal, nec omnibus nec aliquibus necessario, et ita non iungetur homini ut patet in exemplis traditis.

Defectu praedictae conditionis vitiosus est hic syllogismus Tantum animal est quadrupes. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est quadrupes. Animal enim nec in maiori nec in minori distribuitur quia sensus est quoddam tantum animal est quadrupes. Adde quod est duplex medius terminus nam in maiori est animal cum particula exclusiva tantum in minori vero est animal sine exclusione. Item praedictae conditionis defectu: hic syllogismus non valet Omne animal fuit in arca Noe tu es animal Ergo tu fuisti in arca Noe. quia videlicet animal in maiori non distribuitur pro omnibus et singulis suis inferioribus complete, sed tantum pro generibus singulorum incomplete. Similiter hic syllogismus Omnis essentia divina est Pater Filius est essentia divina Ergo filius est pater. hic essentia divina non supponit pro omni re quae est essentia divina, sic enim est falsa, non enim omnis res quae est essentia divina est pater ut patet de filio et spiritu sancto, sed tantum supponit pro essentia ut est communis tribus personis. In his enim syllogismis maior ita se fere habet ac si esset particularis quia vere subiectum non sumitur universaliter uti sumi deberet. Unde sicut in prima figura ex maiori existente particulari nihil sequitur ita etiam ex istis syllogismis nihil sequitur.

In prima igitur figura distribuitur semper medius terminus propter universalitatem maioris propositionis. in secunda figura distribuitur propter negationem praefixam quae habet vim distribuendi in tertia figura distribuitur propter universalitatem maioris vel minoris proposi-

Ex quo patet syllogismos praedictos nō eē in forma quia in oī
figura medius terminus distribuitur in aliqua praemissarū
Item praedicta cōditiōis defectu in scd̄a figura ex puris affir:
mativis nihil sequitur qa mediū in neutra praemissarū distribuitur
ut oīs hō ē aīal, oīs equus ē aīal ergo oīs equus ē hō.
Secundum documētū est de maiori et minori extremo et tale ē Nul:
lus terminus q nō fuit distributus in praemissis debet distribui in cō:
clōe Ratio ē qa nō plus debet inferri in conclōe quā accipiebatur
in praemissis, sed in praemissis termini accipiebātur nō distributi
ergo in cōclōe nō possunt inferri termini distributi. Unde ē illud
Logicorū pronūciatū A termino nō distributo ad distributū nō va:
let argumētatio.
Hoc documētū laetē patet nā propterea nec in Darapti nec in
Felapton nec in Bamalipton nec in Fapesmo ex praemissis universalibꝫ
potest inferri universalis cōclo quia subiectū cōclusiōis distribueretr
quod nō fuit distributū in praemissis. Propter eādē causā in Primā
et tertia figura minore existēte negativa nihil sequitur qa ēēt
argumētatio ā minori extremo nō distributo ad distributū.
Praedictae cōditiōis defectu sunt vitiosi hi syllogismi Planetae sūt
septem sol et luna nō sunt septē Ergo sol et luna nō sunt planetae
Hic maius extremū Planeta in maiori supponit collective et ideo nō
distribuitur in Conclōe aut supponit distributivē et distribuitur
Item nulla manus ē caput in oī hoīe ē manus ergo in nullo hoīe ē
caput hic ē argumētatio ā termino distributo ad distributū, nā
minus extremū nō ē illud in oī hoīe sed Ens seu existens in oī hoīe
obliqui enim nō sunt termini Categorematici nisi subintelligatur
Categorematicū Itaqꝫ minor propositio sic exponitur, quoddā existēs
in oī hoīe ē manus debet inferri ergo quoddā existēs in oī hoīe nō ē caput
nō vō in nullo hoīe ē caput. Item Oē rationale ē aīal, tātū hō ē ra:
tionalis. Ergo tātū hō ē aīal. hic aīal in cōclusiōe distribuitur propter
negatiōnē exclusivae propositionis, in maiori vō nō distribuebatr Adde quod
hic syllogismus ē in prima figura et hēt minorē negativā illa eīn propositio
exclusiva tātū hō ē rōnalis est negativa, sic enim resolvitur - hō
est rōnalis et nihil aliud ab hoīe ē rōnale seu nihil nisi hō ē rōnale
Defectu aliarū proprietatū terminorū est vitiosus hic syllogismus

Ista vestis ē pannus, sartor facit istā vestē ergo sartor facit pann
hic mutatur appellatio nā vestis in maiori appellatur materialr in minori formalr. Adde quod ē permixtio terminorū de quadā infra in quarta cōditione. Et ex his habebit iudiciū ferre de defectibus aliorū syllogismorū in quibus nō servatur proprietates terminorū

Sectio Tertia de secunda Conditione.

Secunda Conditio ut syllogismus sit in forma eius conditio est termini in conclusione legittime debent inferri. Tunc aūt nō legittime inferuntur cū aliter inferūtur quā accipiebātur in praemissis. ut quidā hō videt asinū oīs hō videt lunā ergo luna videt asinū. hic enim minus extremū nō legittime infertur nā in praemissis erat, videt lunā, in conclusione vero infertur, luna, debet ergo ita inferri Ergo quoddā videns lunā videt asinū. Item Iste canis ē tuus, iste canis ē pater ergo ē pr tuus. hic conclusio nō legittime infertur tum quia mediū, id ē iste canis, ingreditur conclusionē loco subiecti. tū quia utrumque extremū praedicatur in conclusione. legittima ergo conclusio erit Ergo quoddā quod ē pr ē tuū. Item In hac domo ē asinus, in hac domo ē hō, ergo hō ē asinus, conclusio nō legittime infertur inferenda enim erat. ergo alicubi ubi ē hō ē asinus

Sectio Quarta de Tertia Cōditione

Tertia cōditio ut syllogismus indefinitus sit in forma debet reduci ad definitū. Dicitur aūt syllogismus indefinitus qui cōstat ex propositionibus indefinitis id ē nō notatis signo universali vel particulari. Ratio ē, tū quia syllogismus indefinitus nō ē in ullo modo nā in oī modo ē dispositio propositionū secūdū quātitatē, at in syllogismo indefinito propositiones nō sunt dispositae secūdū quātitatē tū quia propositiones indefinitae ipsae per se aequivalēt particularibus ergo et syllogismus indefinitus aequivalet syllogismo ex puris particularibus at syllogismus ex puris particularibus nō ē in forma ergo nec indefinitus.

Quare hic syllogismus ē malus bipes ē passer, hō ē bipes ergo hō ē passer. Si tn reducatur ad aliquē modū poterit aliqd valere id ē.

valere id est si propositionibus praefigantur signa universalia vel particularia ex signis enim apparet quantum syllogismus valeat. Unde praedictus syllogismus est valus, quia si praefigas signa propositionibus apparebit esse in nullo 3ae figurae ut quoddam bipes est passer. Omnis homo est bipes. Ergo quidam homo est passer. Hic non syllogismus cum sit in prima figura, maiori existente particulari nihil concludit. Hic autem syllogismus, homo est risibilis, rationale est homo, ergo rationale est risibile, licet indefinitus, est tamen bonus quia potest reduci ad Barbara praefixis signis universalibus omnis. ut Omnis homo est risibilis. omne rationale est homo. Ergo omne rationale est risibile.

SECTIO QUINTA
De Quarta Conditione.

Quarta conditio ut syllogismus sit in forma eius termini non debent inter se permisceri, id est, non debet aliquid pertinens ad unum terminum coniungi alteri termino. Ratio est, tum quia termini in syllogismo debent esse distincti, at si permisceantur, non erunt omnino distincti, tum quia in tali syllogismo erunt quatuor termini. Ut apparet in his syllogismis. Omne secundum immediate sequitur primum. Omne tertium immediate sequitur secundum. Ergo omne tertium mediate sequitur primum. Hic termini sunt permixti nam ex maiori extremo accipitur illa vox immediate sequitur et confunditur cum medio termino, et sunt etiam quatuor termini nam medius terminus non est idem in maiori et minori propositione, in maiori enim medius terminus est secundum, in minori autem sequitur immediate secundum, atque ita sunt duo medij termini. Et Nulla anas est maior ansere. omnis homo est maior anate. Ergo nullus homo est maior ansere. Hic sunt duo medij termini, anas et maior anate. Et nullus nummus valet grossum. Omnis aureus valet nummum. Ergo nullus aureus valet grossum. Hic in maiori medius terminus est nummus in minori vero valet nummum. Et omnis homo differt ab asino. quoddam quadrupes non differt ab asino. Ergo quoddam quadrupes non differt ab homine. Hic illa particula non differt spectans ad medium terminum iungitur in conclusione maiori extremo, et facit quartum terminum. Nota non omnem permixtionem terminorum tollere formam syllogisticam sed illa tantum quae inducit in syllogismum quatuor terminos. Tunc autem fiunt quatuor termini quorum unus et idem terminus in una appositione est mixtus, in altera vero est permixtus cum altero, ut Omnes cati vescuntur muribus. quidam homines vescuntur catis. Ergo quidam homines vescuntur muribus. Hic medius terminus in maiori est impermixtus, in minori vero est permixtus, ac proinde non est idem terminus in utraque appositione. Quoniam vero termini in utraque appositione sunt permixti tunc syllogismus est in forma et termini sunt tantum tres. ut Qui insequitur leporem insequitur feram. Canis insequitur leporem ergo canis insequitur feram. minus et maius extremum sunt utrobique permixti et eodem modo accipiuntur. Et Entimemati, Inductioni et exemplo praeter dicta supra initio tertiae partis nihil superest dicendum. Huiusque in hac summula ea omnia tradidimus quae Aristoteles in sua Logica latius persequitur. Nunc superest quaedam huic tractatui addere quae dialectici post Aristotelem eius Logicae addiderunt. Haec autem sunt expositiones quarundam enuntiationum, quae obscurae sunt et declaratione indigent.

DE EXPOSITIONE QUARUNDAM obscurarum Enuntiationum.

Hae sunt inter exponibiles, Exclusivae, Exceptivae, Reduplicativae, reliquae enim in Philosophia suis locis commodius exponentur.

SECTIO PRIMA.

De Exclusiuis Enuntiationibus.

Exclusiuae Enūciatiōēs sūt illae quae cōstāt signo aliquo exclusiuo quália sūt. Tantū, Solū, Dūtaxat, et his similia ut si dicas Tātū hō ē aīal, solus hō ē rōnis particeps. vt aūt hae Enūciatiōēs exponātur, obseruādū ē signū exclusionis, an sitt ꝑ teneat ex parte prædicati vel subiecti, vel copulae, et totius propositiōis, neqȝ n̄ in oībȝ his modis eādē habent interpretationē, sed diuersā quae his regulis utcūqȝ cōp̄rehēdi potest.

Iª REGVLA. Si nulla sit in Exclusiua Enūtiatiōē negatio, ut sola virtus expers sepulchri ē, sic exponetur, sola virtus expers sepulchri est, et nihil quod virtus nō est expers sepulchri ē. 2ª Si negatio præfigatur toti Enūciatiōi, ut Nō tātū homo ē intelligēs, sic exponetur. Homo est intelligēs, et aliquid quod nō ē homo ē intelligēs. Cōmuniter sic exponitur nullus hō intelligit, vel aliud ab hōē intelligit. 3ª Si soli verbo et nō signo exclusiuo negatio adiūgatur ut solus amor morbi nō amat medicū, sic exponetur, amor morbi nō amat medicū et quiduis aliud amat medicū. 4ª Si tā signo quā verbo negatio addatur, ut Nō tātū gulae nō ē seruiendū. sic exponatur, gulae nō ē seruiēdū, et cuidā quod nō ē gula nō ē seruiendū. 5ª Si exclusiōis signū adhibeatur voci numerū denotāti ut Quinqȝ. Tria. etc. duplr exponi potest, Uno modo per nomen Plura, altero p nomē, alius ut tātū quatuor sūt elemēta id ē tātū quatuor sūt, et nō plura, vel et nō alia ab his. Verū quia causa regula cōprehēdi nō potest, quō hae Enūciatiōēs quae exclusiuae dicūtur rectè exponātur. Hoc solū nota illud signū exclusiōis nunquam excludere siue à subiecto, siue à prædicato ea quae necessō cū illo, vel ex natā rei, vel aliūde cōiūcta sūt, id quod solēt dicere Dialectici Signū exclusiuū nō excludere cōcomitātia, ut tātū hō logr, hic nō excludo aīal, nec alia quae de hōē prædicātur. Quod intellige nisi differat supposito et signū exclusiōis determinet subiectū ad certū suppositionis modū ratiōē prædicati adiūcti, ut nō cōprehēdat oīa quae sūt sub subiecto. Quod dixerim propter Enūciatiōēs aliquas quae formātur in terminis diuinis ut solus pater generat, solus filius generatur, solus spiritus spiratur, hic enim excluditur, tū essētia diuina, quae tamē ē idem cū tribus psonis, tū persona adinuicē, etsi sit idē reatr cū essa diuina, et nomine vnius psona scīt tū ipsa psonā imediatè tū mediatè quidqd ē idē cū psona, id ē, essām, et ratiōē essāe psonas alias. Sed de hoc alibi.

SECTIO SECVNDA

De Enuntiationibus Exceptiuis.

Exceptiuae Enūciatiōēs illae sūt quae cōstat signo aliquo exceptiuo, ut Præter Præterquā, Nisi. etc. ut oē aīal præter hōēm ē ratiōis expers. Haec signa sēp ferè excipiūt aliquod subiectū à participatiōē prædicati ut oē aīal præter hōēm ē irrationale, quo fit ut terminus exceptus sit inferior termino à quo excipitur et talis terminus à quo fit exceptio distribuatur ut patet in tradito exēplo, nā terminus hō inferior ē aīali à quo excipi

et propter-

et propterea aial distribuitur. Itaq minus propria excipiēda ē exce:
ptio cum illa quo fit exceptio notatur signo particulari. ut Aliqua regio
praeter Italiā ē ferax bonorū ingeniorū, nā exceptiōib vō posceranũ:
datur, ut id à quo fit exceptio, notetur signo universali. Excipere enim ē
partē à toto quē detrahere. Quatuor autem sūt Modi quibus exponitr
exceptiva Enūciatio, et sedm illos quatuor regulae. Prima regula Si signū
et verbū affirmetur ut oē aial praeter hominē ē irrationale exponetur co:
pulative hoc modo. oē aial quod nō ē hō, ē irrationale et nullus hō ē irrationale.
Scda Si solū signū affirmatur ut oē aial praeter hoīem nō ē erectū, tūc
similiter copulativè exponetur. Nullū aial quod nō ē hō ē erectū et ois hōē
erectus Tertia Si signū tātū negetur ut nō oē aial praeter hominē ē
bipes, tūc disiūctive exponetur, hoc nō, Aliquod aial quod nō ē hō nō ē bipes
vel aliquis homo ē bipes. 4a. Si utrūq tā signū quā verbū negetur ut Nō
oē mobilē praeter caelū nō pōt interire tūc quoq disiūctive hoc nō Aliquod
mobile quod nō ē caelū pōt interire, vel aliquod caelū nō pōt interire.
In praedictis Enūciationibus tā exclusivis quā exceptivis Enūciatioēs
illa duae quae exponūt vocātr exponētes. Exposita vō Enūciatio vocatr praeiacēs.

SECTIO TERTIA
DE ENUNTIATIONIBUS REDUPLICATIVIS.

Enūtiatioēs Reduplicativae dicūtr illae quae cōstāt dictiōe aliqua gemina:
ta seu reduplicātē ut quatenus, exaparte. etc ut Hō quatenus hō ē visibilis.
Duobus modis utūtr his signis Dialectici. Uno specificative, altero redu:
plicative. Specificative qdē cū designāt in subiectis rōnem aliquā sedm
quā vel cū qua eis praedicata cōveniūt. ut Socrates quatenus capillos ha:
bet crispus ē, nā crispitudo tribuitur Socrati sedm capillos. Eodē mō su:
mūtr cū reserūtr cōditioēs sine quibus nō, ut Ignis quatenus prope ē cale:
facit, et sub hac forma nō egēt alia expositioē propositioēs specificativae
nisi ut clariori vocabulo aperiatur illa restrictio quae supervenit ter:
mino p appositionē signi reduplicativi, hō in quātū hō ē species idest
cōmuniter sūptus. Reduplicative aūt tūc sumūtr hae signa cū designāt
aliqd quod subiecto cōvenit ē causā praedicati ut hō quatenus ē ra
tionalis ē visibilis. Et hae Enūciatioēs exponūtr facilius una Enūcia:
tioē exponente causali. ut apparet ex his regulis.

1a Si signū reduplicativū et verbū affirmetur ut hō quatenus ra:
tionalis ē, disciplinae capax ē. sic exponetur, hō qr rationalis ē, disciplina
capax ē. 2a Si solū signū affirmetur ut hō quatenus hō ē, rōnis expers ē.
sic exponetur, homo quia homo ē, nō est rationis expers. 3a.
Si solū signū negetur, ut hō nō quatenus hō ē Grāmaticus ē, sic exponetr
Hō nō quatenus hō ē grāmaticus ē. 4a. Si signū et verbū negetur
ut hō, nō quatenus homo ē, nō ē Grāmaticus. sic exponetur. Hō nō qr hō
ē Grāmaticus nō ē. Hactenus de tota Sumula
ad laudē et gloriā omnipotētis Dei. Pris et Filii et Sptūs S.

IN UNIVERSAM ARISTOTELIS LOGICAM COMMENTARIJ CUM QUAESTIONIBUS

IN: UNIVER
SAM: ARISTOTE:
LIS: LOGICAM:
COMMENTA:
RIJ: CUM: QUAE:
STIONI:
BUS.

TRADITI A REVERENDO PA
TRE IACOBO ORTIZIO PRO.
FESSORE ORDINARIO SOCIETA
TIS IESU. ANNO A PAR.
TU VIRGINIS 1596.

NICOLA. PROSSOW[illegible]
Topolcz[illegible] et calamo excepit.

I

PROEMIUM

Disserendi doctrina, quã Philosophi Logicã appellarunt, est sci- *Quid sit Logica*
entia dirigens operatiões intellectus nostri ut rectè et sincè-
rorè in veri cognitioẽ exerceantur, id quod ex ipso noĩe Logicæ
patet, dr enim Logica, id ẽ rationalis scientia. Rationalis aũt *Quare dr rationalis.*
dicitur, nõ tã ex eo, quod in rõne id ẽ in intellectu tãquã in subiecto,
inhæreat, licet hoc etiã ei cõpetat, quã ex eo, quod circa rõnem,
seu circa mentis nræ operationes dirigendas versetur. Itaqꝫ Logi- *In quo cõvenit cũ aliis sciẽtiis*
ca in hoc quod ẽ scientia cõvenit cũ aliis scientiis, in eo vò quod ẽ
talis scientia, hoc ẽ, quod ẽ dirigens operationes intellectus, differt *In quo differt ab aliis.*
ab aliis, eæ enim vel res ipsas cõsiderãt, nõ vò ullas operationes
vel certè cõsiderant alias operatiões humanas.
Quod ut rectius intelligas. Nota, Scientias ẽẽ duplicis gnis, quas- *Scientiarũ duplex genus*
dã quæ versãtur circa res ipsas; quasdã quæ circa operatiões
humanas. Quæ circa res versãtur sunt tres. Metaphysica. Physi- *Circa res sunt tres*
ca. Mathematica. Metaphysica circa res spirituales ut Deũ *Metaphysica circa qd*
et intelligẽtias. Physica circa res corporeas ut Cœlũ. Elemẽta *Physica circa qd*
Mixta. Mathematica circa quãtitatem. Scientiæ vò quæ ver- *Mathematica circa qd.*
santur circa operatiões humanas sunt variæ, prout variæ sunt ipsæ *quæ circa operatiões versãtur sunt variæ.*
humanæ operationes. hæ enim aliæ sunt Externæ aliæ Internæ.
Externæ aliæ immanẽtes, id ẽ, quæ manent in ipso operãte ut Lo- *Externæ operatiões aliæ immanẽtes*
cutio. Cantatiõ, Disputatiõ. Saltatiõ. etc. aliæ transeũtes quæ nõ ma- *aliæ transeũtes*
nent in ipso operãte sed ab eo transeunt in Materiã externã ut Pin-
gere, Sculpere, ædificare. etc. Operatiões internæ sunt etiã dupli- *Internæ aliæ volũtatis*
ces aliæ enim sunt volũtatis ut Volitio. Nolitio. aliæ intellectus *aliæ Intellectus.*
ut Intellectiõ.
Ad oẽs has operatiões dirigẽdas inventæ sunt variæ scientiæ:
nã ad operationes externas transeũtes, inventæ sunt scientiæ Me- *Ad externas trãseũtes inventæ sunt artes Mechanicæ*
chanicæ, ut ars pingendi, fabrilis etc. Ad operatiões externas imma-
nentes, inventæ sunt aliæ scientiæ. ut Musica ad cãtũ. Rhetorica ad *Externas immanẽtes etc.*
sermonẽ. Ad operatiões internas volũtatis. (quæ oẽs sunt imma-
nentes) dirigendas inventæ sunt scientiæ morales Ethica. Politica Econo- *Ad Internas Volũtatis Morales.*
mica. Deniqꝫ ad operatiões intellectus, inventa ẽ (quæ etiã oẽs sunt
immanẽtes dirigẽndas) Logica. Dirigit aũt Logica operatiões in-
tellectus, cũ instruẽdo certis quibusdã regulis ac præceptis cir- *Quomodo Logica dirigit operationes.*
ca apprehensionẽ. Enũciatiõnẽ et Argumentatiõnẽ, docẽdo quæ *dando regulas et præcep.*
sit natura cuiusqꝫ operatiõis, quæ proprietates, quæ cõditiones. *docendo quæ sit natura cuiusqꝫ operationis*
Deniqꝫ et qui errores circa unãquãqꝫ operatiõnẽ cõtingant. Vñ *qui errores cõtingant*
cõstat solã Logicã cõsiderare operationes intellectus quatenus

1 Obiectū in qualibet scientia

dirigibiles sunt. Ex his colligitur primo obiectū Logicae. Obiectū enim in qualibet scientia, illud circa quod proximè et immediatè illa scientia versatur. Cū igr Logica proximè et immediatè versetr circa operatiōes intellectus nri dirigēdas, sequitur obiectū Logicae esse ipsas operatiōes intellectus quatenus dirigibiles sunt.

Obiectum Logicae ipsae operatiōes intellectus.

2 Finis in speculativis ipsa cognitio obiecti. In practicis ē perfectio obiecti.

Physicae finis quis

Logica ē quodāmodo practica

Scdo Finis Logicae. Licet enim in speculativis scientiis finis sit ipsa cognitio obiecti, in practicis tn finis nō ē cognitio, sed perfectio ipsius obiecti. v.c. finis artis lignariae nō ē cognitio ligni sed perfectio. Physicae vō finis, ē nuda cognitio corporū naturaliū. Cū igr Logica sit quodāmodo practica ex eo quod dirigit operatiōes mtis sicut et aliae scientiae practicae sequitur ut finis Logicae nō sit alius, quā perfectio operatiōnū intellectus, cuiusq3 finis gra, inventa ē et instituta Logica.

Logicae qs finis

3 Officiū in qualibet scientia

4. Officiū Logicae quod.

Tertiò Officiū Logicae. Officiū enim cuiuslibet scientiae ē dare media et instrumenta ad finē illius scientiae cōsequēdū. Cū igr finis Logicae sit perfectio operatiōnū intellectus, sequitr officiū eius eē, dare media et instrumēta quibus operatiōes intellectus nri perfecti possint, ut nō erremus in cognitiōe verū.

4 Necessitas Logicae quae.

Quarto Necessitas Logicae cū enim ea dirigat nos in cognitiōe verū, ē veluti clavis et porta oium scientiarū.

Haec tn oia quae ita in angustū cōtraximus, planius et uberius tradenda sunt atq3 ita pro more instituto q3 recētiorū Philosophorū Logicā explicātiū ponēdae ac dissoluēdae sunt quaestiōes aliquot quae proemiales dicūtur. quibus distincta horū quae breviter de natura Logices tacta sunt explicatio cōtinetur. quae quidē quaestiōes doctrinā cōtinent futurā deinde usui reliquis universae Philosophiae partibus.

DISPVTACIO PROOEMIALIS de Natura Logicae.

Proposita hac disputatiōe in genere et quasi unico aspectu cognita totius Logicae natura ad singulas deinde eius partes persequendas facilius progrediemur.

QVÆSTIO PRIMA.

Quae fuerit Logicae origo et qui eius inuētores.

Logica duplex.

Altā Naturalis

Alta Artificialis de qua hoc loco agimus.

Cum Logica, ut colligitur ex Philosopho primo Elenchorū 11, et 1o Rhet. primo. duplex sit. Altera naturalis quae nihil aliud est quā naturalis vis disserēdi oibq à natura indita. Altera artificialis quae cōstat praeceptis bene disserēdi. Praesens quaestiō sicut et sequētes nō ē de Naturali Logica sed de artificiali, circa cuius originē tria dubitari solent tribus dubitatiōnibus decidēda.

PRIMA DVBITATIO AN LOGICA ~~ANIO~~ ~~~~[illegible]~~~~ initium duxerit à natura an vero ab experientia.

Logica sicut e

Logica sicut et quaevis alia scientia duobus modis acquiri potest ut docet Philosophus 1° Elenchorum: 2°. c. ultimo. Uno modo per doctrinā ab alio eā iā habente accipiendo, altero per inventionē ut fecerunt primi illarū scientiarū inventores. Hic igr̃ nō ē difficultas de Logica per doctrinā acquisita, sed per propriā inventionē habita, loquimur enim de Logica in propriā sui inventiōē. In hoc aūt sensu conveniunt autores ferè oēs Logicā occasionaliter qdē, et inchoativè initiū duxisse à natura, effectivè vō ab intellectu, mediante experientia peculiari tā mō, atqꝫ alias scientias. Pro quo. Nota 1°. Experientiā duplicē eē. Alterā externā alterā internā. Externa ē quae habetur p sensus externos ut. quod ignis cōburat, quod vinū calefaciat ventriculū. &c. Interna est adhuc duplex. Alia quae fit p sēsū internū, ut per imaginationē et haec dr̃ sensitiva interna alia per intellectū et dr̃ intellectiva. Quae rursū est duplex. Alia quae habetur per intellectionē directā, alia quae p reflexā. Ab his variis experientiis initiū duxerunt artes et scientiae oēs, nā per experientiā sensitivā externā inventa ē Physica, Medicina, et artes oēs. Per Experientiam autē sensitivā internā quae fit per imaginationē inventae sunt Mathematicae: imaginati enim primi Mathematici superficiebꝫ quātitates taliter et taliter terminabiles p has et illas lineas. &c. coeperunt investigare principia et passiones talium figurarū. Per Experientiā vō Internā Intellectivā et directā inventa ē Metaphysica cōsiderantes enim primi metaphysici res oēs sub cōmunibus quibusdā cōceptibus Entis. substātiae Accidentis &c coeperunt investigare horū principia causas et passiōes Per Experientiā deniqꝫ internā intellectivā et reflexā inventa ē Logica. Quod ut rectius percipias.

Nota 2°. hoc eē discrimē inter intellectū et sensus praesertim exteriores quod intellectus cū sit potentia immaterialis et universalissima potest se reflectere supra se et suas operatiōēs. Potest enim nō solū alia intelligere sed etiā seipsū et suā intellectionē cū haec cōtineatur sub Ente quod est eius obiectū. Sensus aūt nō potest seipsū percipere neqꝫ suā operationē ut patet experientia et alibi probatur. Cū igr̃ intellectus sit potentia reflexiva habet hoc propriū inter alias potentias cognoscentes quod nō solum cognoscit alia à se, sed etiā reflectens se supra seipsū, cognoscit et se, et suas operationes, modūqꝫ quo in illis procedit. Et ex hac reflexiōē intellectus supra suas operatiōēs, apprehensionē scilicet, cōpositionē, et discursum, oritur experientia per quā inventa ē Logica. Antiqui enim Philosophi primi Logicae inventores, nō cōtenti directa cognitiōē aliarū rerū, sed reflectētes cognitiōnē suā supra proprios actus, et attentè inspicientes discursus, et progressiōēs intellectus diuturna tādē experientia adverterunt multa circa huiusmodi progressus et operatiōēs intellectus eaqꝫ ad certas quasdā regulas redigentes, artificialē Logicā adūbrarūt quā deinde posteri perfecerunt. Et ex his cōstat resolutio dubitationis. quare sit

Logica duobus modis acqui potest.
Per doctrinā ab alio
Per inventionē ut primi
Hic primo modo
Logica occasionaliter à natura ducta.
Effective ab intellectu mediāte experientia.
Duplex Experientia
Altera Externa quae p sēsus externos
Altera Interna duplex
Alia p sēsū internū ut Imaginat:
Alia per intellectū, et dr̃ intellectiva
Intellectiva duplex
Altera quae habetur p intellectionē directā
Altera per reflexā.
Per experi: sensitivā Physica e. sensit: internā Mathematicae
Per Inter: Intellec: directā inventa ē Metaphysica.
Per Inter: intellec: reflexā Logica inventa ē.
Discrimen inter sensus exteriores et Intellectū
Intellectus potest se reflectere supra se.
Sensus nō potest seipsū percipere
Ex reflexiōē intellectus supra suas operatiōēs oritur experientia p quā Logica.

+

ASSERTIO Logica artificialis quāvis occasionatē et inchoativè inventa fuerit à natura perfectivè tñ ē ab intellectu: media experientia: interna intellectiva et reflexa. Prima pars patet, qa oēs homines naturaliter sciunt apprehendere, componere et discurrere, et primi illi Philosophi ante inventā Logicā sola natura duce hoc praestabant. Secunda probatur tū qa oēs habitus intellectuales acquisitus, est ab intellectu effectivè sed Logica est eiusmodi Ergo. tū qa Logica ē de obiecto quod peculiari quadā ratiōe ē ab intellectu nā eius obiectū sunt operationes intellectus quas cōstat esse effectivè ab intellectu, caeterae vero scientiae sunt de obiectis, quae nō fiunt ab intellectu. Tercia patet tū ex Philosopho qui id asserit de oī scientia et arte 1° Metaph: cap. 1 et 2 post. c: ultimo tū qa oīs cognitio ē universaliū, haec aūt nō potest haberi nisi per inductiōnē. Inductio vero secūdū Philosophū aut nō differt aut parū differt ab experientia, tū quia oīs scientia pendet ab iis principiis qbus nititur, oīa aūt principia habentur per experientiā seu inductiōnē 1° Prio: sect: 2. ca: 2. 1° post: 33 et 2 post: 33 ergo et Logica habetur per experientiā. Quarta scilicet quod Logica fuerit inventa per experientiā reflexā, probatur tū ex dictis notatiōē prima, tū quia nō modo curiositas cognoscēdi naturā et operatiōes intellectus nri sed etiā, id quod maxime, errores plurimi qui inter Philosophos sāde obrepebāt adegerunt primos Philosophos ut retorquentes mentis oculos supra proprios actus, inspicerent diligenter modū quē intellectus tenet in rectè investigāda veritate ingrederetque simul causas à qbus errores hi provenirent qua reflexiōē et diuturna animadversiōē deprehensa sunt multa circa discursus et modū rectū procedēdi intellectus nri quae certis regulis et documētis cōprehēsa artificiali Logicae nomen ac initiū dederunt. Et ex his cōstabit etiā resolutio sequentis dubitatiōnis.

> Oīs habitus intellectualis acquisitus ē ab intellectu
>
> Logica ē de obiecto
>
> Caeterae scientiae sunt de obiectis quae ab intellectu nō fiunt
>
> Inductio nō differt ab experientia
>
> Logica inventa ē per experientiā reflexā.

SECUNDA DUBITATIO

An Logica inventa sit ante vel post alias scientias.

R.° breviter, inventa ē post alias scientias in statu imperfecto consideratas: ante illas tñ in statu perfecto acceptas. Prima pars patet, tū qa Logica inventa ē per actus reflexos, et experientiā dictā praecedēti dubitatiōē, at actus reflexi, posteriores sunt quā directi: intellectus enim prius fertur directè in veritatē aliquā, qua inventa reflectit deinde et retorquet suā cognitiōnē in modū illū quē tenuit in eius investigatiōne ut in posterū eūdē teneat, ac errores caveat, ergo saltim imperfectè debuerūt praecedere aliae scientiae ex quibus per

> Imperfectae aliae scientiae praecesserunt.

experientiā re-

3

experientiā reflexā deduci posset ipsa Logica. Tū qa Logi:
ca ē de mō sciendi, at hic deducitur ex scientiis, ergo Logica
ē deducta ab aliis scientiis, ē posterior illis, in statu saltim im:
pfecto cōsideratis. Secunda pars pbatur quia nullā scientiā
habere possumus qn sciamus nos scire, sed p Logicā scimus
nos scire ergo nulla scientia pfecta potuit eē ante Logicā
Conf: qa primi scientiarū inventores, inventa Logica, perfectos
discursus inceperūt facere de obiectis scientiarū quos ante in:
ventā Logicā faciebāt cū erroribus. ergo Logica praecessit
scientias in statu pfecto cōsideratas.

Logica ē de mō sciendi

Logica posterior aliis sci: entiis in statu imperfecto cō: sideratis.

Per Logicā scimus nos scire.

Logica prior aliis scien: tiis in statu pfecto cōside: ratas.

TERCIA dubitatio qs fuerit prim. inventor Logicae.

Stoici (quibus cōsentit Galenus lib: de hist: Philo: ca: 4.) auto-
rē Logicae faciūt Zenonē. Platonici (quibus cōsentit D. Aug:
lib. 3. contra Acade:) Platonē. Peripatetici Aristot: Qui tn̄ nō ne-
gant ante Aristotelē extitisse multos Philosophos, q aliquā co-
gnitionē Logicae habuerint, praeceptaq̃ tradiderint, sed tātū vo-
lunt Aristotelē fuisse primū q illā integrā ac perfectā tra-
didit. unde merito dicēdu eē primū Logicae inventorē.

Stoici Zenonem

Aristoteles primus per- fectā Logicā reddidit.

ASSERTIO quamvis negari nō potest ante Aristotelē fuisse
aliquē Logicae artificialis usū, atq etiā praecepta: simplr tn̄
Aristoteles dicendus ē primus inventor et cōscriptor Logicae
perfectae, et Methodicē traditae. Prima pars patet tū qa ante
Aristotelē fuerūt aliquae artes et scientiae aliquo perfectae
multiq̃ extiterūt doctissimi Philosophi. Plato, Socrates, et alij,
aliqui etiā insignes Medici et Mathematici ut Hippocrates
Euclides et alii. quos cōstat habuisse cognitionē Logicae ut
ex ipsorū libris patet. Tū qa ipse Philoso: 1° Metaph: c. 13. Me-
tema secūda ca: 1 videtur ostēdere Socratē fuisse peritum Lo-
gicae eiq quasi adscribit definiēdi doctrinā. et 8. Met: 6.
laudat definitiōes Archytae Tarentini, itē 1° Pri: 32. et 2 post:
5. divisionē quasi Platonis inventū deprimit, sibi vero soli asscri-
bit syllogismorū inventionē, de qbus nihil oio ab aliis se accepisse
affirmat. lib: 2 Elen: c: ultimo ubi aperte videtur indicare
se saltim reliqua accepisse ab aliis: tū qa Archytas ut refert
Simplicius initio Praedic: cognovisse dr praedicamenta. Plato etiā
ut docet Filoponus in praefatiōe Prio: et Laertius in vita
Platonis multa praecepta Logicae tradidit et perspicuū id ē le-
genti Platonē. De Zenone nō solū scribit Diogenes lib: 7.

Ante Aristotelē multi fu- erunt doctissimi Philosophi.

Insignes Medici et Mathe- matici.

Aristoteles Socrati tri- buit definiendi doctrinā.

Syllogismorū inventi- onē sibi adscribit.

Architas Tarenti:

Plato multa praece- pta Logicae tradidit.

Albertus Magnus de Logica Zenonis. de vitis Philosoph: cū fuisse Logicæ peritissimum: sed etiā Alber:
tus 1° post: ca: 10. tract: 10. c. 2. ait vsqs ad sua tpa peruenisse
partē tantā Logicæ quā cōposuit Zeno Ex quibus oibqs patet, ne:
gari nō posse Logicā aliquā saltem ex parte, ante Aristotelem
nō solū inuētā eē, sed etiā per modū doctrinæ traditā et scriptā
Secunda pars quod inuentio Logicæ ac perfectio sit attribuēda
Aristoteli patet; tū ex eo qa licet de vna aut altera parte Logicæ
aliqd habeamus, extitisse ante Aristo: vt ex dictis patet ex
nulla tā hominum memoria cōstat ante Aristotelē tot de Logica
nullus ante Aristotelē tā multa scripsit de Logica cōscripta fuisse quod ab Arist: nobis relicta sunt, licet vnus vnā
partē, alter alterā ante illū scripserint. Tū qa licet post
Arist: aliqua etiā addita sunt ad eius Logicā (nā Boetius addi:
dit tractationē illā de Syllogismo Hypothetico quā Albertus et
alii inserūt Aristo: Logicæ, et post libros priorū explicant.
Porphirius etiā addidit quinqs Prædicabilia. Gilbertus Porreta:
nus sex principia. Galenus multa alia in duodecim illis libris
quos de demonstratiōe dr scripsisse) tū hæc oīa quæ à prædi:
ctis et aliis interpretibus addita sūt Aristotelis Logicæ, tā paru:
ri momenti sunt vt gloriā hanc Philosopho nō possint adimere, maximè
cū hæc oīa facile ex dictis ab Aristo: deduci potuerint. Adde
etiā multo plura à Philosopho scripta fuisse quæ iniuria tempo:
periere nā si Diogeni in vita Aristo: credimus. is 70 libris Lo:
gicā cōplexus ē, cū tū præter prædicamenta, vndecim ad nos
Logicæ libri peruenerint.

QVÆSTIO SECVNDA.

DE NOMINIBVS LOGICA ET DIALECTICA.

Scientiā hanc disserēdi tā veteres quā recētiores Philosophi va:
riis nominibus appellarūt, ab aliis enim dicta ē Organū iudicādi, ab
aliis Methodus sciēndi, Methodus, Methodus Syllogismorū, Scien:
tia veritatis, index veri ac falsi. ratio disserēdi, disputatrix, di:
sputatoria, Magistra iudicii, Logica, Dialectica. Quæ duo postre:
ma noīa vsurpatiora iā sunt eo quod pleraqs ex prioribus cū cōple:
xa sint, potius definitiōnes, seu descriptiōes, quā noīa, cēsenda sunt.
Peripatetici Has duas partes pro vna accipiunt. Hæc porro duo Noīa licet apud ōēs peripateticos pro vna eadēqs re
accipiātur apud Aristotelē tū nō idē sonāt, nā is noīe Dialecticæ
Apud Aristotelē nō idē sonant. nunquā appellauit vniuersā facultatē Logicalē, sed eā solū partē
quæ Topica vocatur seu quæ ex locis comunibus erit argumenta
quid per noīē Dialecticæ intelligit. ad disputādū probabiliter de oi quæstiōe: nā et Syllogismū Dialecticū

secernit à Syll:

4.

secernit à Syllogismo demonstrativo et sophistico et verbis expres: [Syllogismū dialecticū secernit à demonstrativo et sophistico.]
sis asserit syllogysmū dialecticū nō eē aliū quā q ex probabilibus
ducitur vt patet ex 1° Top: c. 1. Logices vero nōie nūquā usus [Nomine Logicae nūquā usus ē Aristoteles. sed.]
est Aristo: sed solū logicos sermones vel logicas rōnes appellare
in usu habet. Rectè tñ Peripatetici vtriq3 nomen ad totā facul:
tatē disserēdi scandam imposuerunt. Quod et ex ipsa horū nominum
Etimologia constat, nam Dialectica dr disserēdi scīa seu ars à
verbo Greco διαλεγεσθαι quod Latinis ē disserere, hoc ē ex notis
ad ignota procedere, quod praestat hac scīa dirigendo operatioēs intel: [disserere qd sit.]
lectus, et tradendo modū rectè disserēdi. Logica aut dr, quasi
rationalis scīa a verbo Graeco λογος nō vt sonat saltim sermo: [Logica vn dicitur]
nē externū talis Rhetoricae et Gramaticae conveniret Logicae
nomen et Logica eēt scīa pure sermocinalis, qua tn proprie loquēdo
admittēda nō sunt) sed vt sonat rōnem, ita vt dicatur Logica
rōnalis scientia, qa versatur circa rōnem dirigendo rōnis id est in:
tellectus operatiōnes. Itaq3 nō dr rōnalis ex eo solū quod in intelle: [Logica nō dr rationalis et quare, ī quo sensu.]
ctu et rōne sit subiectivè aut ex eo quod à rōne proficiscatur
hac enim convenia sunt oībq alijs scientijs et artibus, sed ex eo quod [quō dr rationalis]
in rationis operationibus dirigēdis versetur, in quo ab alijs oībq scī:
entijs differt. Adde quod cū nullū nos nomen reliqsset Aristoteles
quo tota haec facultas vocaretur, inquirēdū erat aliquod, et nul: [nullū nomen reliquit Aristoteles]
lū convenientius inveniebatur nōie Dialecticos atq3 Logices vt ex
dictis constat. Et licet Aristoteles nūquā appellaverit hanc fa:
cultatē his nominibus nō tn vetuit eā eis appellare.

Plato et Stoici aliter quā Aristo: et nos, usurpant nomen
dialecticae, nā Plato videtur hoc nōie primā Philosophiā seu
Metaphysicā appellasse. vt patet ex Phaedro. sophista. et ex se: [Plato qd vocat nōie Dialecticus.]
ptimo de Repub. Stoici aut vt patet ex Lic: initiō suorū Topi: [Stoici quid.]
corū hoc nomen usurparūt pro ea parte Logicae quae iudicativa
est, quā Peripatetici vocat resolutoriā seu Analiticā queq3 trac
ditur ab Aristo: in lib. prio: et post:

Quoniā in sequētibus frequenter facienda ē mentio de operati:
onibus intellectus quas ponemus obiectū Logicae ideo breviter hic
explicādae sunt.

DIGRESSIO DE OPERATIONIBUS INTELLECTUS NOSTRI.

Multa sunt hac digressiōe explicāda brevibus dubitatiōnibus distin:
guenda

PRIMA DUBITACIO
Quot sint operationes intellectus nostri.

Tres operationes intellectus nostri.

R. Tres. Simplicium apprehensio. Compositio vel divisio. et discursus. Quod ut explicetur Nota Intellectum nostrum tunc dici operari cum rem aliquam cognoscit, nam praeter cognitionem nullam aliam habet operationem. Habet autem se triplici modo in rerum cognitione; aut enim rem nudam apprehendit absque ullo assensu et iudicio: aut rei apprehensae aliquid tribuit affirmando vel negando: aut denique aliquid de re probat inferendo unum ex alio. Hinc tres sumuntur operationes intellectus. Simplicium apprehensio. Compositio vel divisio et discursus.

Intellectus praeter cognitionem nullam aliam habet operationem.

Quod non sint pauciores operationes.

Quod autem non sint plures nec pauciores patet. Et quidem quod non sint pauciores, quia ad perfectam rei cognitionem non sufficit nuda rei apprehensio neque nuda Enunciatio sed requiritur discursus quo probem rem ita se habere ut apprehendi et Enunciavi. v.g. non statim ut apprehendo hominem cognosco perfecte naturam hominis, et ea quae ei insunt, sed prius debeo formare multas Enunciationes de eo v.g. quod sit sentiens risibilis etc. et has Enunciationes adhuc debeo probare et sic demum cognoscam perfecte. Si autem haberemus intellectum ita perspicacem ut Angeli, qui uno eodemque simplici intuitu rem clare et perfecte cognoscunt cum omnibus suis proprietatibus non egeremus nisi unica operatione: at quia habemus intellectum obscurum qui res confuse apprehendit et cognoscit, ita ut ex vi apprehensionis non statim appareat quid sit in re, propterea indigemus pluribus operationibus.

Quod non sint plures quam tres

Quod vero non sint plures, tribus, inde constat, quia ad habendam perfectam cognitionem rei, tres sufficiunt. postquam enim intellectus probaverit rem ita se habere non progreditur ulterius sed quiescit in illa cognitione.

Ordo inter has operationes.

Est autem hic ordo inter has operationes ut prima sit materia secundae secunda tertiae, quare secunda operatio supponit primam, tertia primam et secundam

SECUNDA DUBITACIO.

Quid sit prima operatio intellectus.

Prima operatio intellectus consistit in simplici apprehensione rei, quare ad eam pertinent ea omnia quae possunt simpliciter apprehendi. Simplex autem apprehensio dicitur illa cognitio rei quae fit sine ullo assensu affirmatione vel iudicio intellectus. Possunt vero simpliciter apprehendi non solum res simplices ut Deus, sed etiam res complexae ut Enunciationes et Syllogismi. saepe enim apprehendimus multas Enunciationes et Syllogismos quibus nec assentimur nec credimus, talis autem cognitio non spectat ad secundam operationem quae requirit iudicium et assensum intellectus, pertinet ergo ad primam.

Possunt simpliciter apprehendi res simplices seu complexae.

Obiectio

Dices in prima operatione non debet esse affirmatio vel negatio, in Enunciationibus autem, et Syllogismis, est affirmatio et negatio,

Ergo non pos:

5.

ergo nō pertinet simpliciter ad primā operationē. Rx. Affirmatio vel negatio potest eē duplex, una ex parte obiecti cogniti, alia ex parte intellectus cognoscentis. In prima ergo operatione nō debet esse affirmatio vel negatio ex parte intellectus ut scilicet intellectus faciat illā affirmationē vel negationē, potest tn̄ esse tenens se ex parte obiecti cogniti qa habet ē obiectū quod cognoscitur. Et certè aliud ē facere affirmationē vel negationē, aliud eā cognoscere. in primo enim affirmatio & negatio tenet se ex parte intellectus, in secūdo ex parte obiecti. Intellectus ergo in prima operatione nō facit affirmationē vel negationē, sed potest eā iā factā cognoscere. Omnia igr̄ quæ possunt apprehendi ad duo capita revocātur aut enim sunt incōplexa, quæ una simplici voce explicātur, ut hō, leo, aut cōplexa, quæ pluribus. Complexa sunt duplicia, aut enim cōtinent aliquā affirmationē vel negationē ut sunt Enūciationes, & Syllogismi aut nō cōtinent ut aīal rationale. hō albus, vir sapiens.

Affirmatio vel negatio potest eē duplex una ex parte obiecti cogniti alia ex parte intellectus cognoscentis.

Intellectus in prima operatione nō facit affirmationē vel negationē.

Oīa quæ possunt apprehendi ad duo capita revocātur

Cōplexa duplicia

TERCIA DUBITACIO.

QUID SIT SECŪDA OPERO INTELLECTUS

Intellectus noster nō solū res simplices, simplici quadā ratione apprehendit sed etiā apprehensas diiudicat. Diiudicat aūt conferēdo unā rē alteri, et si quidē insit, attribuendo; si vero nō insit, removendo. Quare rectè à Philosopho secūda opo Cōpositio & divisio dr̄ Cōpositio rone affirmationis, divisio rone negationis. Quia vō tā affirmatio quā negatio conveniunt in hoc quod utraque ē attributio quædā, & coniunctio unius rei cū alta, ideo vō formalis secūdæ operationis cōsistit in coniunctione duorū terminorū, ita tn̄ ut illa compo fiat cū iudicio et assensu. Nā etiā in negatione, intellectus negationē prædicati cōponit cū subiecto, ut autor ē Philosophus 3 de aīa. Sicut aūt simplex apprehensio, vocibus simplicibus exprimitur, ita et opo quā facit intellectus exprimitur per enunciationē. hæc enim ē oro dicens aliqd inesse vel nō inesse alteri.

Intellectus res apprehensas diiudicat conferēdo unā rē alteri

Si insit attribuit

Si nō insit removet

Affirmatio & negatio conveniunt in hoc quod utraque ē attributio

Ratio formalis secūdæ operationis cōsistit in coniunctione duorū terminorū.

QUARTA DUBITACIO.

QUID SIT TERCIA OPERO INTELLECTUS

Tercia opo intellectus consistit in discursu. Hic aūt ē illatio unius ex alio. quare tria cōsiderare debemus in oī discursu Primū id ex quo infertur aliqd. et dr̄ antecedens. Sedm̄ id quod ex alio infertur et dr̄ cōsequens Tertiū ipsa illatione

quæ explicatur per particulam illativam Ergo vel Igitur et est iudicium intellectus quo is indicat consequens sequi ex antecedente. Et hæc illatio distinguit formaliter tertiam operationem a prima et secunda, nam antecedens et consequens pertinent ad secundam operationem, ipsa vero illatio consequentis ex antecedente est propria et essentialis tertiæ operationis. Unde sicut essentia secundæ operationis consistit in coniunctione prædicati cum subiecto explicata per verbum Est, ita essentia tertiæ in illatione consequentis ex antecedente explicata per particulam Ergo vel Igitur. Omnis autem illatio fundatur in connexione consequentis cum antecedente non enim ex quolibet antecedente licet inferre quodlibet consequens sed tantum ex antecedente connexo consequenti. Reliqua quæ de operationibus intellectus in particulari dici possunt explicabuntur infra suis locis commodius hæc enim quæ hic de iis tradidimus sufficiunt ad præsens institutum.

Sicut essentia secundæ operationis consistit in coniunctione prædicati cum subiecto. ita

His ita constitutis ad institutam de natura Logices proximam disputationem veniendum est. Sit ergo

QVÆSTIO TERCIA.

QVOD SIT OBIECTV LOGICES.

Quæstio hæc, præcipua est huius Proœmii, in qua tot fere sunt sententiæ quot capita. Ut sensum illius intelligas. nota obiectum scientiæ esse id, circa quod scientia versatur seu quod explicat. Versatur autem scientia circa suum obiectum explicando principia, species, et passiones ipsius his enim tribus cognitis nihil aliud restat in obiecto cognoscendum Quare recte a Philosopho 1. post: 43. definitur obiectum scientiæ esse genus aliquod cuius principia species atque passiones explicantur in scientia. v: c. Scientia Physica habet pro obiecto corpus naturale cuius principia materiam scilicet et formam. species, Cœlum elementa, mixta. passiones. quantitatem, Locum, motum tempus considerat.

Quod est obiectum scientiæ

Circa quod versatur scientia

Ex hac autem definitione obiecti primo colligitur ratio variorum nominum quibus obiectum scientiæ appellatur. Nam aliquando dicitur genus, quia semper pro obiecto statuitur aliquod genus, cuius species explicantur in scientia. Aliquando dicitur subiectum, quia semper pro obiecto statuitur aliquod subiectum habens multas passiones et affectiones quæ de ipso tanquam de subiecto de-

Variis nominibus obiectum scientiæ appellatur.

Aliquando dicitur genus

Aliquando dicitur subiectum

de subiecto demonstratur. Ex quo etiā patet cū loquimur de sub:
iecto scīae nō eē quaestionē de subiecto inhaesionis ipsius scientiae
quod cōstat eē intellectū, sed de subiecto attributionis, cui videli:
cet attribuuntur passiones et de ipso et de subiecto ipsarū de:
monstratur. Aliqñ dr̄ cōpositū, propter principia ex quibus cōponitur
Maximè verò propriè dr̄ obiectū eo quod quasi obiiciatur in scīa
cōsiderādū ducta similitudine ab obiectis potētiarū cognoscēti:
ū quae eis cognoscēda et cōsiderāda obiiciuntur ut color visui
sonus auditui, etc.

Aliqñ dr̄ Compositū

Secundo colligitur quō obiectū debeat cōtinere oīa quae traduntur
in scīa. nō enim eodē modo debet oīa cōtinere, sed alia tanquā sua prin:
cipia, alia tanquā suas spēs, alia tanquā suas passiones, et sic quō nō
oīa revocantur ad obiectū scientiae. Ex quo etiā intelligitur il:
lud, quod cōmuniter dr̄, obiectū, debere praedicari de oībus sub se
cōtentis, esse intelligēdū vel in recto, vel in obliquo, nā de spe:
ciebus praedicatur in recto. ut Corpus naturale de Elemētis
Coelis, mixtis; de principiis verò et passionibus, solū praedicatur
in obliquo. dicimus enim, materia est principiū corporis na:
turalis. quantitas ē passio eiusdem corporis. etc.

quomodo obiectū debet oīa cōtinere in scīa.

obiectū debet praedicari vel in recto vel in obliquo

De speciebus in recto praedr̄.

De principiis et passionibus in obliquo.

Tertiò colligitur, quonā modo obiectū in scīa sit unū, cū enim
in scīa multa cōsiderentur, ut principia, spēs, passiones, nō possunt
ista oīa coalescere in unius esse obiectū, cū essentiis à se
differant: qa tn̄ reducuntur et ordinantur ad unū genus cuius sūt
vel principia vel spēs, vel passiones, ideo in scīa nō dicuntur
plura eē obiecta sed unū ad quod oīa reducuntur. Est igr̄ in
scīa unū obiectū nō unitate essentiae sed unitate attributionis
seu ordinis. Si verò loquamur de solo ipso genere, ad quod attribu:
tionē habent passiones, species, et principia, cū ab ipso scientia
ut diximus, desumat suā unitatē et specificationē debet eē unū
saltim eo pacto ut definitione aliquo modo una explicari possit
Ex quo sequitur nō debere esse unū aequivocē nā hoc nō est u:
nū secūdū rōnem ꝯ definitionē, sed tātū secūdū nomen: de solo
autē nōie quae potest eē scīa? debet ergo esse unū vel univoc:
ē vel saltim analogicē, nā etiā de analogo potest eē scīa
ut patet ex Philosopho 4. Metaph: 2. postquā enim ibi proba:
vit Ens eē analogū, docet deeo posse eē sciām, quia analoga

quomodo obiectū in scīa sit unū.

Est enim obiectū nō unitate essentiae sed unitate attributionis seu ordinis

Nō debet esse unū aequivocē

sed vel univocē vel analogicē

quodammodo secundum unum dicitur

Quarto colligitur quo sit intelligendum in qualibet scientia unicam tantum esse rationem formalem obiecti, nam vere negari non potest in qualibet scientia, esse plurimas rationes formales obiectorum, specie distinctas, alia enim est ratio formalis passionum, alia specierum, alia generis, alia principiorum. Dicitur tamen unica esse ratio formalis obiecti vel quia omnes aliae rationes formales reducuntur ad unam sicut enim species principia et passiones reducuntur ad obiectum id est genus, ita rationes formales specierum passionum et principiorum reducuntur ad unam rationem formalem ipsius generis obiecti. Vel quia unica tantum est ratio formalis ipsius generis, quae specificat scientiam. Quare ratio formalis obiecti in scientia statuitur non alia, quam ratio formalis ipsius generis a qua denominatur et specificatur scientia. Itaque scientia ipsa totalis specificatur ab una ratione formali generis supremi, sub quo continentur formalitates aliae specierum, passionum, principiorum. Unde ratio formalis scientiae totalis, non est ratio formalis adaequata toti scientiae sed ratio formalis principalis ad quam revocantur aliae rationes formales

Porro obiectum scientiae aliud est formale, aliud materiale. Formale quod etiam solet dici subiectum quo, dicitur illud quod per se et quatenus tale considerater in scientia. Materiale vero quod etiam solet dici subiectum quod, quod per se vel quatenus tale non consideratur sed quatenus subijcitur alicui rationi formali. Unde potest esse idem obiectum materiale in diversis scientiis non vero idem formale. v.c. Grammatica et Rhetorica eundem sermonem considerant sed non sub eadem ratione formali. Nam Grammatica considerat sermonem quatenus congruus est. Rhetorica quatenus ornatus. Similiter Physica, Medicina, Philosophia Moralis, considerat eundem hominem sed sub diversa ratione formali, nam Physica considerat ut naturalem. Medicina ut sanabilem. Philosophia Moralis ut beatificabilem. In scientiarum ergo subiectis maxime attendendum est formale quam quod materiale restringitur et adaequatur ipsi scientiae, habent enim se materiale et formale in subiecto scientiae sicut se habet genus et differentia in specie. nam sicut genus non adaequatur speciei, sed extenditur etiam ad alias species, determinatur autem ad speciem per differentiam: ita etiam obiectum materiale est inadaequatum scientiae quia extenditur etiam ad

alias scienti

quo est intelligendum in omni scientia unum tantum esse rationem formalem obiecti.

alias scientias. determinatur autem ad hanc scientiam per formale
Et ita etiam sicut differentia contrahens genus et constituens speciem
adaequatur ipsi speciei, sic obiectum formale contrahens et quasi co:
arctans materiale adaequatur scientiae, eamque specificat, datque omni:
modam distinctionem à caeteris scientiis.

Praeterea obiectum scientiae aliud est Totale aliud partiale. Totale
omnia in se comprehendit quae tractantur in scientia et respondet toti
scientiae: Partiale unam tantum partem obiecti totalis comprehendit
et respondet scientiae partiali. Huc reducitur illa divisio obiecti
in adaequatum et principale. Adaequatum dicitur illud, quod tam late patet
quam ipsa scientia et idem est quod obiectum totale. Principale vero est
praecipua pars obiecti totalis ut Deus in Metaphysica. Ens in Physi:
ca. Demonstratio in Logica. etc.

Denique obiectum aliud est proximum et immediatum ut ligna sunt proxi:
mum obiectum artis lignariae, aliud remotum et mediatum ut arbores
sunt obiectum eiusdem artis lignariae.

His ita constitutis sensus quaestionis est. Quod sit obiectum Logicae
proximum adaequatum tam formale quam materiale.

In hac re ut initio dixi maxima est diversitas opinionum eo quod a: *Obiectum Logicae varium varij constituunt.*
liqui videantur loqui vel de obiecto per accidens vel de remoto, vel de in:
adaequato et principali vel de obiecto Logicae ab Aristotele non
relictae, vel etiam de subiecto adaequato, alia atque ratione considerato. etc.

Prima igitur sententia est eorum qui asserunt obiectum Logicae esse voces *Eiusdem Asserunt esse voces sive orationem vel sermonem ignoti manifestativum.*
sive orationem vel sermonem ignoti manifestativum. Ita quidam quorum
meminit Avicenna cap. 3. suae Logicae et Alber: tract. 1. in Porph:
cap. 4. In hanc videntur inclinare Graeci una Platonici qui existi:
mant Logicam de vocibus agere ut docet Alcinous de doctrina
Plato: cap. 3. Idem Ammonius in praefatione in Porph: et proemio
in praedicamenta, et in quaestione an Logica sit pars Philosophiae.
Simplicius in praefatione in praedicamenta dubio de utilitate per:
ducentorum. Philoponus in proemio in Posteriora.

Ex Latinis idem tenent Nominales et Antonius Mirandolanus in
principio suae Logicae. Flaminius Nobilius ultima quaestione
Logicae cap. 17.

Sed contra, quia voces non sunt per se obiectum Logicae sed tantum per *Contra hanc sententiam.*
accidens. Ut hoc intelligas Nota. Voces tribus modis possunt *Voces tripliciter considerantur.*
considerari. 1° secundum suam naturam realem, sic considerantur à
Physico. 2° secundum quod significant aliquid, sic à Grammatico

Tercio secūdū quod explicat operatiões mentis nostræ sic à Logica. Sunt enim voces imagines quædā sensibiles in:

Voces sunt quædā ima: gines intellectionū.

tellectionū nostrarū in qbus clarius lucent quā in seipsis

Quo Logica utitur voci: bus.

Logica igr̄ utitur vocibus maioris facilitatis causa ut facilius explicet ipsasmet operatiões intellectus. Unde nō tā cōsiderat voces quā operatiões in vocibus ita ut voces nō tā sint ipsū obiectū quā cōditio obiecti Logici

Differẽ Logicæ à Grāma. et Rhetori:

In quo differt Logica à Rhetorica et Grāma: nā hæ per se voces spectāt, dirigūt enim et perficiūt intellectū circa formationē et ornatū vocū illa vero dirigit intellectū in suis propriis operatiõibus quæ postea per voces clarius explicātur.

Voces nō esse obiectū Lo: gicæ probatur. Primo

Hoc posito probo voces nō eē obiectū per se Logicæ 1°. Id quod per accidens spectat ad Logicū nō ē obiectū per se Logicæ, sed voces per accidens spectāt ad Logicā ergo nō sūt obiectū per se Logicæ. Minor prob̄ qa voces spectant ad

Voces Tantū quatenus explicat operationes intellectus

Logicā tātū quatenus explicant operatiões intellectus, quas per se Logica considerat ut explicatū ē, tū qa possunt operationes

Possunt operatiões nostræ di: rigi sine ullis vocibus.

ratiões nostræ dirigi sine ullis vocibus quia nō pendent à vocibus, sunt illis priores. Deinde hac rõne voces essent obiectū oīum scientiarū quia oēs scientiæ utuntur voci: bus ad explicādos suos discursus. Secūdo scientiæ quæ a:

Probatur secūdo Scientia quæ agit de vocibus nō nō sunt eadē apud oēs gentes

gūt per se de vocibus nō sūt eædē apud oēs gentes, sed Logica ē eadē apud oēs gentes ergo nō agit per se de vocibus. Maior patet tū inductiõe alia enim Grāmatica apud Hebræos, alia apud Latinos, alia apud Græcos et sic etiā Rhetorica. tū, ratiõne, quia scientia sequitur suū ob:

Scientia sequitur suū obie: ctum.

iectū, sed voces nō sūt eædē apud oēs gentes ergo nec scīa de vocibus. Quoniā igr̄ Logica ē eadē apud oēs gentes, habet pro

Logica est eadē apud oēs gentes. et habet pro ob: iecto id quod ē idē apud: obiectro.

obiecto id quod ē idē apud oēs gentes nempe operationes intellec: Dices. Eo mō, quo res definiuntur, ita cōsiderātur, sed oīa quæ

Quo res definiuntur ita considerātur.

sunt in Logica, definiuntur per voces, ergo etiā considerātur sub rõne vocū. Minor patet, inductiõe qa Aristoteles, nomen et verbū, per vocē definit. Enūciatiõnē et syllogismū per orationem

demonstrationē

Demonstrationē per syllogismū etc. R. definiuntur quidē in Logica operationes nræ quatenus explicatæ vocibus, ita tn̄ reduplicatio quatenus, nō reduplicat rationē formalē verū definitiuū sed tātū coditionē sub qua definiūtur. Adde quod nec voces sunt necessaria cōditio obiecti Logici simplr̄ et absolutè nā etsi Logica quatenus ē doctrina et disciplina id ē quatenus illā aliquis tradit vel addiscit necesso vtatur vocibus tn̄ cōsiderata secūdū se nō necessario illis vtitur potest enim Logicus in se cōsideratus esse perfectus etiā mutus.

Voces nō sunt necessaria cōditio obiecti Logici absolute.

Secunda sententia est eorū qui asserūt obiectū Logicæ esse res oēs ita Georg: Agricola 2° de inuentioē Dialectica cap. 2. et 5. à quo nō multū discrepat Sandaeus 2°. Met: quæstioē vltima in solutioē ad primū. et Antonius Andreas in prologo in Porph: qui licet dicant Logicā nō solū agere de rebus, sed etiā de entibus rōnis, volunt tn̄ per se agere de rebus et primis intentionibus, per accidens vō de entibus rōnis et secūdis intētionibus.

Quidā asserunt obiectū Logicæ eē res oēs

Volunt per se agere de rebus et primis intentionibus.

Sed contra, quia res oēs sunt tātū obiectū remotū nō vō proximū Logicæ. Quod vt intelligas reuoca id quod initio huius proœmii dixi scientias eē duplices alias quæ versatæ circa res secūdū se acceptas explicādo naturā proprietates et principia singularē verū: alias quæ circa opatioēs humanas dirigēdas. Illæ dicūtur speculatiuæ. hæ practicæ.

Contra hāc sentm.

Res oēs sunt obiectū remotū nō proximū.

Obiectio

Dices ipsæ operatioēs nostræ sunt res, ergo scīa, quæ versatur circa illas, versatur circa res. R. operationes nræ sunt quidē res. tn̄ à scientiis dirigētibus ipsas, nō cōsiderantur vt res sed vt benè vel malè à nobis fieri possunt. Unde secūdū quod res sunt, id ē secūdū naturā suā realē pertinēt ad scīas speculatiuas, secūdū quod vō fieri bene vel male à nobis possūt pertinent ad scīas practicas. Cū igr Logica sit scīa dirigens operationes intellectus nri, sequitur vt immediatè et proxime versetur circa eas. mediatè vō et remotè circa res oēs, in hoc sensu, quia operatioēs quas dirigit Logica applicantur rebus oībus.

Operationes sunt res ergo et scīa quæ versatur circa illas sunt res

Operatioēs à scientiis nō cōsiderantur vt res sed vt benè vel male fiunt.

Secūdū naturā pertinēt ad speculatiuas scīas.

Secūdū benè vel male ad practicas.

Logica operatioēs dirigit proximè remotè vō res oēs

Hoc posito probo res oēs nō eē obiectū proximū Logicæ sed remotū. 1°. Ex fūdamēto præmisso hoc modo Nulla scīa dirigens operatioēs nras proxime res cōsiderat sed Logica ē scīa dirigens operatioēs nras. Ergo Logica res proxime nō cōsiderat

secundu argumētū
Secūdo considerare res, ē explicare naturas rerū, sed Logi:
ca nō explicat naturā alicuius rei Ergo nō cōsiderat res.
Minor, tū quia in Logica nihil traditur de natura coeli
Elemētorū, Mixtorū et similiū, tū qa si Logica res oēs
explicaret superuacaneę essent aliae sciae, nā de rebus imma:
terialibus Metaphi: tractat. Physica de materialibus
Deniq̃ nihil in Logica docetur aliud quā modus dirigendi
operationes intellectus.

obiectiō 1
Prima obiectiō. Logica disputat de oībus rebus ergo habet
pro obiecto oēs res. Antecedens ē Philosophi, et patet, qa ex
locis Dialecticis eruuntur argumēta ad oēs res probādas
Logica dupliciter cōsideratur
R. Logicā dupliciter cōsiderari posse. 1º. vt ē cōiuncta aliis sci:
Vt cōiuncta aliis sciētiis
entiis et hoc mō per principia aliarū scientiarū disputat de
Perse vt auulsa ab aliis.
oībus rebus. 2. Per se, et vt ē auulsa ab aliis sciētiis, et sic
tātū modū disputādi de oībus rebus tradit. Logica igr pri:
mo modo qa includit in se alias scias habet pro obiecto res
secun: R. Logica nō disputat de oībus rebus ex principiis intrinsecis
oēs. Secundo aūt mō nō ita. Secundo R. Esto Logica vt est
auulsa ab aliis sciētiis disputet de oībus rebus, adhuc tn̄
nō sequitur ipsā habere pro obiecto res oēs qa nō disputat
de oībus rebus ex principiis intrinsecis et realibus ipsarū rerū
sed tātū per regulas quasdā gnales cōsequētiarū quae tra:
duntur in Logica.

Obiectio. 2.
Secūda obiectiō. Per Logicā cognoscimus res oēs ergo Lo:
gica habet pro obiecto res oēs. R. nō ita cognoscimus res
oēs per Logicā quod Logica ex se nobis pariat earū cognitionē
sed quod nos tātū dirigat et adiuuet in earū cognitione.
Ex hoc aūt sequitur proximū obiectū Logicae esse cognitionē no:
strā quā dirigit. remotū vō res quae cognoscuntur.

R simili
Tercia obiectiō. Idē ē obiectū artificis et instrumēti
vt scriptoris et calami. fabri et mallei. sed Logica ē instru:
mentū sciētiarū Ergo idē erit obiectū Logicae quod aliarū
sciētiarū nempe res oēs. R. Instrumēta sūt duplicia quae:
Instrumenta duplicia
dā quae diriguntur ab artifice et applicātur ad opus, vt scri:
ptor dirigit calamū. et talia idē habent obiectū cū artifice
quaedā vō nō diriguntur ab artifice, sed ipsū potius dirigunt vt S.
quaedā quae nō diriguntur ab artifice sed ipsū potius dirigunt.
et talia pro imediato obiecto habent operationē artificis quā
dirigunt nō vō opus. Ex hoc aūt genere instrumētorū ē Logica/
Ex his collige neq̃ res oēs secūdū se esse proximū obiectū Lo:
gicae vt probatū ē, nec in probabilē disputationē veniunt
tum quia

9

tū qa hoc mō sunt obiectū remotū Logicæ, modus enī dis: sputandi de illis probabiliter ē obiectū proximū, tū qa etiā sūt obiectū inadequatū, cū Logica nō solū agat de rebus ut ve: niunt in probabilē disputationē sed etiā ut cadunt sub defini: tionē & demonstrationē. Neqꝫ ut subsūt secūdis intentioni: bus seu operationibus intellectus, quia hoc mō nō res, sed ipsæ se: cūdæ intentiōnes vel operatiōnes intellectus essent adhuc obiectū pro: ximū, nā res sumptæ hoc modo non considerātur per se, sed ut subsūt secūdis intentiōnibus vel operatiōnibus intellectus quare essent remotū obiectū seu secūdariū, & quasi per accidens. Itaqꝫ nullo modo res sunt proximū obiectū Logicæ.

Sunt obiectū inadequatū

Logica nō solū agit de rebus quæ veniūt in probabilem di: sputationē sed etiā ut ca: dunt sub definitionē et de: monstratione.

Tertia sententia ē eorū q asserunt obiectū Logicæ esse vel modū sciendi sumpto propriè modo sciendi prout cōprehendit demonstrationē & definitionē ut Arabes Avicena in principio suæ Logicæ capite 2º. Alpharabius, Algazel, et nōnulli Latini, ut re: fert Fonseca 2º Met: ca: 2. quæst: 1ª. sect: 4. Vel esse instru: mentū sciendi vel potius cognoscēdi ut Tartaretus in quæstionibus in Porphyriū. Bucaferreus in Proœmiū Physicorū & Fonseca lib: 2º Metā: ca: 8. quæst: 1ª sec: 5. & Scotus in primū Priorū quæ: 2. Vel esse demonstratiōnē facientē scire ut sentire videntur Græci. Alexāder. Ammonius Simplicius Filoponus partim initiō præ: dica: partim priorū. Vel esse syllogismū ut sentit Scotus quæst: 3. in Porphy: et alij quorū meminit Albert: tract 1. suæ Logicæ c. 4. Vel esse argumentatiōnē ut sentit Alber: tractatu de prædicabilibus c: 4. Lovanienses et Caietanus, in principio præ: dicamen: Et eā sentētiā Albert: tribuit Avicēnæ, Alpharabio et Algazeli. Attamen Avicena c: 2 et Alga: ca: 1 & 2. volunt nō argumētatiōnē solā sed etiā definitiōnē per se ad Logicā per: tinere.

Quidā asserūt obiec: Logicæ esse vel modū sciendi sumpto propriū modo sciendi.

Vel instrumentū sciendi vel cognoscendi

Vel esse demōstrationē facientē scire

Vel esse syllogismum

vel esse argumētationē

Vel nō solā argumētationē sed definitionē per se.

Sed contra, quia neqꝫ demōstratio neqꝫ syllogismus nec ar: gumentatiō (de modo sciendi et instrumētō sciendi vel cognoscēdi dicā infra) est obiectū Logicæ. Probat: quia hæc nō cōprehen: dunt oīa quæ continentur in Logica. Demonstratiō enim nō cōti: net Syllogismū Topicū nec alias species argumētatiōnis scilt Entimema Inductiōnē Exemplū. Itē definitiōnē divisionē Enunci: atiōnē quæ licet aliquo modo possint referri ad demōstratiōnē, tū etiā per se extra demonstratiōnē sunt modi sciendi et cōsiderari debēt à Logica. Item demōstratiō nō cōtinet syllogismū qui ē eius genus nec argumētatiōnē quæ ē genus syllogismi. Unde sequitur

Demonstratio nō conti: net syllogismū Topicū

demonstratiõ revocãda ẽẽt ad syllogismũ et argumẽtationẽ tãquã species ad genus quæ ẽ contra. pro obiecto enim sciæ statui debet supremũ genus quod ẽ in ea sciã. Syllogismus etiã nõ cõtinet oĩa quia nõ cõtinet argumẽtationẽ quæ ẽ eius genus, nec alias spẽs argumẽtationis. neqȝ definitionẽ, neqȝ divisionẽ neqȝ Enũciationẽ quæ tñ seorsim accepta sunt instrumẽta sciendi. Deniqȝ argumentatiõ nõ cõprehendit divisionẽ, definitionẽ Enũciationẽ definitiõ enim ut est extra argumẽtationẽ ẽ distinctũ instrumẽtũ sciẽndi quatenus explicat naturã definiti. Enũciatiõ extra argumentationẽ cõsideratur à Logico ut ẽ quædã attributiõ unius de altero &c.

Pro obiecto sciæ statui debet supremũ genus quod ẽ in ea scia

Syllogismus nõ oĩa

Argumentatiõ etiã

Enũciatiõ extra argu:

Quidam asserunt Ens rationis obiectũ Log:

Quarta sententia ẽ eorũ, qui volunt Ens rationis esse obiectũ Logicæ. hanc videtur tenere Avicena in principio suæ Logi: cæ: 1 & 2. et 1. suæ Mets: c: 2 Averroes. 4 Mets. comẽto 2. et in Epitome Logicæ Albert: 1 Mets: tract: 1 ca: 2 S. Thomas 4 Mets: lect: 4. opusculo 42. de nat: c: 4. et opus: 56. in fine, et super Boetiũ de Trinit: et 1 Post: lect: 20 quẽ sequuntur Egidius in præfatiõẽ in libr: Elench: Herveus de secundis intentionibus parte ultima c. 2 & 4. Sondinas initio in Prædicabilia: Soto quoqȝ ultima proœmiali: et Tomistæ oẽs quãvis Sondinas & Soto in eo quod ponunt oẽ Ens rõnis pertinere ad Logicã discedunt à S. Thoma qui putat Logicã eẽ tãtũ de secundis intentionibus quibus cõvenit rõ instrumenti cognoscẽdi.

Quid sit Ens rõnis?

Est porro Ens rõnis ut hic accipitur id quod advenit rebus per operationẽ intellectus, vt ex hoc quod cognosco parietẽ resultat in pariete relatiõ quædã rationis cogniti ad cognoscẽtẽ quia nunc refertur paries ad meũ intellectũ cũ ante nõ referretur Item cũ affirmo parietẽ esse albũ resultat in albedine relatiõ quædã rõnis ad parietẽ tãquã prædicati ad subiectũ, et in ipso pariete resultat relatiõ tãquã subiectũ. Hæc aũt Entia rõnis dupliciter cõsiderari possunt. 1° secũdũ suã naturã et sic cõsiderãtur à Metaps: cuius ẽ cõsiderare Ens quatenus Ens, et quidquid participat naturã Entis. Secũdo quatenus sunt instrumenta cognoscẽdi seu quatenus deducunt nos in cognitiõnẽ rectarũ operationũ intellectus. Et sic dicunt Thomistæ Ens rõnis cõsiderari à Logico idqȝ probant duobus præcipuè argumẽtis. 1° quia quæcũqȝ tractãtur in Logica sũt Entia rõnis. ut Genus, species, subiectũ. prædicatũ syllogismus Antecedens, cõsequens &c. Ergo Logica habet pro obiecto Ens rationis. 2° illud respicit Logica pro obiecto per quod

Entia rõnis dupliciter cõsiderantur à nobis.

1 secũdũ suã naturã

2° ut sunt instrumenta cognoscendi et sic à Logi:

Probatiõ Thomistarũ.

perducitur ad suũ finẽ nempe ad dirigẽdas operationes intellectus
sed hae per Entia rationis diriguntur Ergo Ens rationis quatenus
dirigens operationes intellectus seu quatenus ẽ instrumentũ co:
gnoscendi est obiectũ Logicae.

Quod si à Thomistis petas, quomodo Entia rationis dirigãt opera:
tiones intellectus. Rx. dirigere tãquã signa operationũ, sicut enim
ex rectitudine umbrae cognoscitur rectitudo stili. ita etiã ex re:
ctitudine Entiũ rationis cognoscitur rectitudo operationũ intellectus.
Nã sicut ad quodlibet corpus sequitur umbra illi corpori cõveniens
ita ad quãlibet operationẽ intellectus, resultat in re, propriũ
quoddã Ens rõnis, indicans nob illã operationẽ. exe. si affirmo
aliqd de aliquo, statim resultat in re, relatiõ praedicati et subiecti,
indicãs meã affirmationẽ internã. Si igr istae relationes resultã:
tes ad meã cognitiõnẽ, cõveniunt rebus, recta quoque et cõveniens
erit mea cognitiõ sin minus mala. Iã igr etc syllogismus vel discur:
sus dirigetur hoc modo si enim ad meũ discursũ resultaverint
in re ões relatiões rationis quae debent resultare ad bonũ discur:
sũ, et quã explicãtur in structura syllogismi, tã ex parte termi:
norũ quã ex parte propositionũ, bonus erit discursus. sin minus
dirigo meũ discursũ respiciendo tãquã ad Ideã quãdã Entia
rõnis requisita in bono syllogismo.

Haec sẽtentia Thomistarũ mihi nullo mõ probatur et validis
rationibus potest cõfutari. 1°. Quia Ens rationis nõ cõprehendit
oĩa quae considerãtur in Logica Ergo nõ ẽ obiectũ Logices
Antecedens. quia multa cõsiderãtur in Logica quae nõ sũt Entia
rõnis ut substãtiã. Quãtitas. Qualitas ic Propositiõ, Affirmatio,
negatiõ. Cõversiõ propositionũ Aequipollentia, Oppo, Syllogismus,
Illatiõ, Cõsequẽtia, Argumẽtatiõ cũ suis speciebus. Denique quae:
cunque docet Philosophus in libris post. de demõstratiõe realia
sunt, ut quod demõstratiõ quaerit sciam, quod debeat eẽ ex primis
veris indemonstrabilibus, notioribus, causisque cõclusiõnis
et alia quã plurima. Figurae quoque et modi syllogismorũ, quae for:
tasse viderẽtur Entia rationis, ab intellectu excogitata, nihil
aliud sũt quã ipsi recti modi discurrẽdi reales, quales sunt in
intellectu nostro.

Secũdo. Quia Ens rationis ut Thomistae ipsi fatentur eate:
nus spectãt ad Logicã quatenus dirigit operatiões intellectus
at hoc Ens rationis nullo pacto dirigit ergo nõ potest statui

Obiectiõ
Quomodo Entia rationis
dirigunt operationes
a similitudine

Relatiõ praedicati et
subiecti indicat affirmati:
onẽ internã.

Si istae relatiões conveni:
unt rebus recta erit cogni:
tio

Responsio ad ob: Thom:
1. solutiõ
Ens rationis nõ cõprehẽ:
dit oĩa quae cõsiderãtur in
Logica.

Multa cõsiderãtur quae
nõ sunt Entia rõnis.

Figurae et modi syllogi:
smorũ sunt reales

2 solutiõ.
Ens rationis nõ dirigit
opatiões intellectus

Minor. quod Ens rōnis nō dirigit operationes

pro obiecto Logicae. Minor. Ignotius nō potest dirigere nos in cognitiōe, sed Ens rationis ē ignotius nris opatiōnibus Ergo nō potest nos in eis dirigere.

Quod sit ignotius pr.

Quod sit ignotius probo. nā an hoc ens rationis sit rectū, et tale, quale reqrit bonus a.c. discursus, nō possū aliter cognoscere quā ex ipso bono discursu Ergo hic est mihi notior bonis entibus rationis et potius per illū debeo cognoscere bona entia rationis quā cōtra, p bona Entia rationis boni discursū.

Discursus notior est entibus rōnis. et per discursū cognoscimus entia.

Unde potius per cōditiōes reales boni discursus debeo dirigere operationes meas quā p Entia rationis.

Quis modus fuit inveniendae Logicae

Quare ut recte adnotavit Boetius hic modus fuit inveniendae Logicae; Adverterant Philosophi se aliqn errare, aliqn nō errare, quod poterant animadvertere ex cōformitate suorū discursuū, cū experientia rerū scitarū et cū cōsensu aliorū hūm praecipuè prudētiorū;

Philosophi viderunt se aliqn errare et nō errare, ex hac conformitate discursuū

deinde cō inceperunt notare in illis discursibus rectis quē modū discurrēdi servassent, tū qd deesset illis discursibus quos adverterant esse malos

notabant quē modū in bonis discursibus servassent et qd malis deesset.

atqz ita notatis proprietatibus boni discursus, et defectibus mali, effecta tādē est universalis cognitio modi et proprietatū quas reqrit bonus discursus (videbantur entia rationis dirigi discursū p cognitiōnē modi et proprietatū quas requirit bonus discursus et hanc cognitiōnē habitā esse p illa animadvertentia Philosophorū supra dicta.)

notatis proprietatibus boni, et defectibus mali effecta est cognitio modi

post haec aūt adverterunt Philosophi ~~[struck]~~ quanā entia rationis per bonū discursū rebus adveniant, itē quae per malū atqz ita cognitū ē ens rationis cōsequens mali vel boni discursū.

Cognitū ē Ens rōnis, consequens boni vel mali discursus.

Quare pro Idaea nostrorū discursuū in Logica nō sunt statuēda Entia rationis, sed ipsemet bonus discursus cū ōibus suis cōditionibus et proprietatibus quae cōditiones explicantur in Logica: cū agitur de cōstitutiōe syllogismi in certa figura ō modo ita ut modi figurarū sint quasi Idaeae bonorū discursuū ō regulae dirigendorū discursuū.

Quare Pro Idaea ō obiecto nostrorū discursuū nō sunt ponēda Entia rōnis sed ipsemet bonus discursus cū cōditionibus.

Modi figurarū sunt quasi Idaeae bonorū discursuū et reguli

Et quod dixi dicā de directiōe discursus seu tertiae operationis proportionatr intelligi etiā volo de directiōe apprehēsionis et cōpositionis idē primae ō sedae opationis.

Quod dr de tertia operatione idem de secda et prima.

Confirmatur primo quia nō possumus cognoscere an aliquod ens rationis sit rectū et cōveniens rei nisi ex ipsa bona opatiōe ad quā resultat. nā a.c. Ens rationis rectū quod cōsequitur ad bonū syllogismū nō possū cognoscere esse rectū nisi ex ipso bono syllogismo seu discursu reali q prior est quā illud ens rationis quod ad illū resultat, ergo potius ex ipso bono

Ens rationis nō possumus cognoscere nisi ex bono discursu.

discursu cogno:

dirigere cognosco entia rationis recta quam contra. Confirmatur secundo. Quod posterius est et posterius cognoscitur non potest esse directivum eius quod prius est et prius cognoscitur. Sed Ens rationis est posterius operationibus intellectus cum consequatur ad illas et posterius etiam cognoscitur, nam ex eo cognoscitur esse rectum quod consequatur ad operationem rectam, ergo prius cognoscitur operatio recta quam Ens rationis rectum et consequenter Ens rationis ipse posterius, et posterius cognitum non poterit dirigere operationes. Confirmatur tertio. Quia Ens rationis est cognitu longe difficillimum atque latet ex tot difficultatibus circa ipsum, adeo, ut non pauci non sine magna ratione dubitent, an sit concedendum. Operationes vero intellectus qui percipiuntur a nobis genere quodam cognitionis interno, ita ut de illis dubitare non possemus. Quare potius debent dirigi operationes nostrae per seipsas, quam per entia rationis. Confirmatur quarto. Quia nec moralis scientia dirigit operationes voluntatis per entia quae ad eas sequuntur, sed praescribendo modum rectum recte quo debet institui.

Ens rationis posterius dignoscitur

Ens rationis est difficillimum ad cognoscendum.

Operationes intellectus nostri percipiuntur a nobis genere quodam cognitionis interno

Operationes nostrae debent dirigi per seipsas quam per entia

Tertio Esto ens rationis dirigat operationes intellectus adhuc tamen non poterit statui pro obiecto Logicae, sed ipsaemet operationes dirigibiles. Idque patet Primo. Quia obiectum artis directivae non est id quo dirigit, sed id quod dirigit, ut inductione constat, nam obiectum medicinae non est pharmacum quo fit sanatio, sed animal sanabile quod sanatur, obiectum fabri lignarii non est securis, sed ligna quae per securim tractantur. Obiectum fabri ferrarii, non est malleus, sed ferrum quod per malleum artificiose tractatur, obiectum scientiae moralis non est virtus aut praeceptum morale quo dirigit hominem sed ipsemet homo prout beatificabilis et sit in relegiis. Sed Logica est ars directiva ergo non habet pro obiecto ipsum ens rationis quo dirigit sed potius operationes quas dirigit. Secundo. Illud statuendum est pro obiecto Logicae, ad quod omnia revocantur, sed ad operationes intellectus, omnia revocantur, etiam ipsummet Ens rationis, ergo operationes, et non Ens rationis sunt statuendae pro obiecto. Minor patet Ens rationis est effectus quidam, signum et indicium operationum intellectus, ut effectus ad causam, signum ad signatum revocatur, ergo et, Ens rationis reducitur ad operationes, eo plane modo, quo passio ad suum subiectum. Est enim ens rationis quid pertinens ad operationes. Tertio propter quod unumquodque tale et illud magis. Sed Ens rationis, propter operationes intellectus dirigibiles statuitur pro obiecto Logicae Ergo magis

Probatur 1.

Obiectum artis directivae non est id quo dirigit sed id quod

Obiectum medicinae

Logica est ars directiva

Pr. 2.

Ad operationes omnia revocantur etiam ipsummet Ens rationis.

Ens rationis est effectus quidam

Ens rationis quid pertinens ad operationes.

statuendae sunt ipsae operationes ut dirigibiles pro obiecto. Minor

Ens rationis pro obiecto operationum ponitur

quia Ens rationis non sub alia ratione formali ponitur pro obiecto nisi quatenus est directivum operationum intellectus seu (quod idem est) quatenus est instrumentum sciendi. Quarto denique, ut similitudinem ipsorum in ipsos retorqueamus, atque eos ex ea revincamus, ita se habet Ens rationis ad operationes intellectus sicut se habet umbra ad stilum vel imago in speculo ad corpus quod repraesentat. Sed si quis intenderet ex rectitudine umbrae investigare rectitudinem stili, aut ex qualitate imaginis appa-

Neque umbra stili neque corporis vel imaginis repraesentati in speculo, est obiectum principale, sed ipsum stilum et corpus ipsum.

rentis in speculo qualitatem corporis repraesentati non deberet is pro obiecto principali vel umbram vel imaginem, sed stilum indicatum per umbram vel corpus repraesentatum per imaginem. Ergo cum Logicus ex rectitudine entium rationis, investigat rectitudinem operationum, non debet habere ipsum Ens rationis pro obiecto sed operationes quarum rectitudinem investigat. Et ex dictis patet ad utrumque fundamentum Thomistarum.

Quidam asserunt obiectum Logicae esse operationes cognoscitivas intellectus nostri.

Quinta sententia est eorum qui asserunt obiectum Logicae esse operationes cognoscitivas intellectus nostri prout dirigibiles ad cognoscendas rerum naturas et proprietates sine errore. Haec sententia videtur esse Sancti Thomae in praefationibus in primum de interpretatione et in 1. posteriorum ubi quaerens ex professo quodnam sit obiectum Logicae, dicit esse operationes intellectus. Est etiam Egidii in 1° post. in textu 27 ubi multis hoc explicat. Ad hanc etiam sententiam rationabiliter videtur revocari posse Graeci et alii autores graves qui dixerunt Logicam esse de sermone vel oratione nam censendi sunt intellexisse hoc de oratione prout est explicativa operationum mentis. Sic etiam illi, dixerunt obiectum esse argumentationem vel syllogismum nam hi forte sunt locuti de obiecto partiali. Demum illi qui dixerunt esse instrumentum sciendi vel cognoscendi ut infra ostendam. Denique haec sententia est iam communis omnium fere recentiorum.

Assertio. obiectum per se proximum et adaequatum Logicae sunt operationes intellectus nostri quatenus dirigibiles sunt in ordine ad cognitionem verum et sine errore exercantur. Haec assertio est quinta sententia et probatur 1° ex refutatione aliarum sententiarum. 2 Ex superioribus argumentis factis contra sententiam Thomistarum 3 His rationibus

operationibus competunt omnes conditiones obiecti.

Prima Quia operationibus intellectus quatenus dirigibiles sunt competunt omnes conditiones obiecti Ergo sunt obiectum adaequatum. Antecedens. Nam operatio intellectus ut dirigibilis, est genus quoddam univocum ad primam secundam et tertiam, et ita potest de eo unitate

operatio est genus quoddam univocum

scientia et obiectum definire et habere suas proprietates. Deinde ab hoc obiecto ita specificatur Logica ut distinguatur ab omni alia scientia

Hoc obiecto Logica differt ab omni scientia alia.

habet enim hoc obiectum tum materiale, hoc est ipsas operationes

intellectus, vt ē formale. Sed ē eadē quatenus dirigibiles sunt vt sine errore exerceātur nulla enim alia sciā praeter Logicā ē quae sub hac rōne operationes intellectus nr̄i cōsideret vt infra clarius patebit, et ad directionē operationū spectantia quaecūq in Logica tractātur. Praeterea hoc obiectū ē genus quoddā cuius principia spēs ac passiones cōsiderātur in Logica. Species operationū sūt 1ª. 2ª. et 3ª. operatio. Species primae operationis sunt termini simplices et cōplexi vt definitio. Spēs secūdae operationis sunt affirmans et negans enūciatio simplex vel connexa. Spēs tertiae sunt syllogismus Inductio Enthymema. Exēplū. Principia syllogismi sunt propositiones Principia Propositionū Termini. Multas etiā proprietates de ortg hīs demōstrātur in Logica Confirmatur. Quia illud ē obiectū scientiae quod per se primo cōsideratur in sciā, et in cuius partibus explicādis tota sciā cura cōsumitur, sed Logica primo per se cōsiderat operationes intellectus vt dirigibiles sunt per seipsas in ordine ad res et tota Logicae cōsideratio in eis explicādis cōsumitur Ergo. Minor. Quia si per se totus Logicae discursus diligenter cōsideretur totus cōsumitur in dirigendis his tribus operationibus in ordine ad res quae ipsis subsunt. Nā in libro praedicamētorū qui ē prima Logicae pars agitur de 1ª operatiōe, o de eius materia id ē de rebus ortg quarū saltim imperfecta cognitio necessaria ē ad directionē primae operationis. In libris verò de Interpra: qui sunt secūda Logicae pars, traditur perfecta cognitio Enunciationis, quae nihil ē aliud quā secūda operatio intellectus id ē Judiciū cōiungens praedicatū cū subiecto per affirmationē vel diuidens per negationē. In reliquis verò libris tā analiticis quā Topicis et Elenchis quibus tertia Logicae pars cōtinetur agitur de argumētatiōe o discursu qui ē tertia operatio intellectus tradendo modū quo rectè fiat in determinata forma o materia. Ergo tota Logicae cura cōsumitur in tradenda triū intellectus nr̄i operationū directiōe, idest nō tam perfentia rationis quā per ordinē ad ipsas res quibus cōueniunt definitiones quae à Logico traduntur vt definitio, genus species syllogismi etc. si rectè cōsiderētur vt supra attigimus.

Quaeres, an Entia rationis penitus excludātur ab obiecto Logicae Rñ nō penitus excludi, admitto enim ea ad Logicā pertinere sed secundariò, primariò enim directio operationū fit per ipsas reales operationes vt explicatū est. quia tn̄ ad operationes cōsequuntur Entia rationis tāquā effectus signa et indicia ipsarū hinc fit vt possit illis vti Logicus in ordine ad suū obiectū id ē ad directionē

Nulla sciā ē praeter Logicā quae operationes cōsideret.

Hoc obiectū ē genus quoddā cuius principia spēs passi:

Spēs 1ª Termini simplices et c.

Spēs 2ª Enūciatio affirmans vel negans

Spēs 3ª Syllogismus

Illud ē obiectū in sciā quod per se primo cōsideratur.

Totus Logicae discursus in his tribus operationibus cōsumitur.

De prima operatiōe vbi.

De secunda vbi

De tertia vbi:

Cuncta huius quaestionis.

Verū Entia rōnis excludātur à Logica.

Pertinent sed secūdariò

Primariò sūt per seipsas.

quō vtatur Logicus.

operationũ tanquã signis q̃busdã et mediis ipsarũ, nõ tanquã objecto. ita tñ; ut prius rectificentur entia rationis per operatioẽs deinde vero sic rectificata applicentur ad dirigẽdas aliquomodo alias operatioẽs.

Prius rectificantur entia rationis p[er] operatioẽs

Ex his cõstat quid sentiendũ sit de illa sententia quæ objecti Logicæ facit instrumentũ seu modũ disserẽdi seu sciendi (ut sic lato vocabulo sciendi) seu cognoscendi quã defendit Fon: 2 Meta: 3. quæs: 1. sec: 5. videtur enim à nostra nõ differre; nã p[er] instrumẽtũ sive modũ disserẽdi, sciendi aut cognoscẽdi intelligitur ut ibidẽ ait Fonseca, oratio mentalis qua incognitũ ex cognitis aperitur. Orationes aũt mentales nihil aliud sunt quã ipsæ operatioẽs intellectus ut ita ipsemet aperte ibi docet. Logicã ad emendandã rationis vitia cõstitutã esse et in dirigẽdis propriis actibus rationis præcipuè versari, quod etiã auctoritate D. Thomæ cõfirmat quã nos supra adduximus.

Solvitur quæs: illa an objecti Logicæ sit instrumẽtũ seu modus sciendi vel disserẽdi.

Quid intelligitur p[er] modũ sciendi

Quid sint Mentales orationes.

Logica ad emẽdãda rationis vitia cõstituta ẽ.

Prima objectio. Physicæ propriũ ẽ agere de directioẽ operationum intellectus Ergo nõ Logicæ. Antecedens. Ejusdem sciæ ẽ agere de re et de modo naturali rei, sed Physica agit de operationibus intellectus Ergo et de modo naturali earũ, qui in his ẽ aliud quã directio ut scilicet fiat tali modo quali debent fieri. R. Modus operationũ intellectus dupliciter potest cõsiderari. Primo speculativè et secũdũ suã naturã et sic cõsideratur à Physica, hæc enim docet qui et qualis sit iste modus in se ut cũ quærit An intellectio fiat per species intelligibiles, an intellectus possit se reflectere supra se etc. Secũdo Practicè et in ordine ad directionẽ hoc ẽ quatenus hũc rectũ modũ possemus asseq[ui] in nostris operationibus, seu quatenus illũ possemus eis applicare et sic nõ potest cõsiderari à Physica quod probo, quia Physica cũ sit sciã speculativa quidquid cõsiderat debet cõsiderare sub rõne speculativa alias excederet rationem formalẽ sui objecti, at cõsiderare modũ operationũ in ordine ad directionẽ, nõ ẽ cõsiderare sub ratioẽ speculativa sed sub rõne practica, Ergo talis cõsideratio nõ spectat ad Physicã, spectat igitur ad Logicã quæ tradit modos et vias quibus rectũ modũ in operationibus assequamur et exprimamus. Simile quid ẽ in objectis artiũ ut in statua etc. quidquid ẽ in sua substantia statuæ, sive quantitas, sive figura, ẽ cõsiderationis Physicæ: oĩa enim hæc sunt Entia Physica sed diversa tñ rõne hæc pertinent ad Physicã et ad artẽ statuariã nã ad Physicã sub rõne speculativa Physica enim cõsiderat essẽtiam quantitatis et figuræ

Physica cũ sit sciã speculativa, quidquid cõsiderat debet cõsiderare sub rõne speculativa.

Modus dupliciter cõsideratur

Speculativè secũdũ naturã

Practicè in ordine ad directionẽ

Ut sit in objectis artium, in statuaria etc.

Secũdũ se adar

secundū sc: ad artē vō statuariā spectant sub rōne practica quatenus nimirū illa quātitas et figura possunt p nram operationē applicari et accomodari huic materiæ artificiosæ. Eiusdē ergo ē scīa agere de re et de modo suo speculativè, nō eius: dem vō sciæ ē agere de re et modo practicè, at Logica agit de mō operationū nō speculativè sed practicè.

eiusdē ē scīæ agere de re et modo speculativè
practicè vō nō eiusdē.
Logica agit practicè.

Secunda obiectio Eadē scīa nō potest ēē simul realis et rōnalis sed Logica simul ē realis qa tractat de realib: rectione operationū, et rationalis qa tractat de entibus rōnis uti docuimus. Ergo cū sit realis et rōnalis est scīa quadam impossibilis. R. Primo per instātiā. Metaphysica ē scīa realis cū tn tractat tā de ente reali quā de Ente rōnis utriusq enim entis naturā et proprietates cōsiderat. Intellectus etiā similiter est potentia realis cū tn versetur tā circa entia realia quā circa entia rōnis utraqz enim cognoscit et sic pro obiecto habet illa primario haec secundario. 2° R. Logica potest dici scīa rationalis nō qa agat de entibus rationis sed qa agit de operationibus intellectus quae sunt ratio et entia intellectus quæ dr rō. Esse aūt hoc nō sciam rōnalem ē esse realem cū eius obiectū id est operatiōes rōnis sit vere Ens reale Sed qa per sciam rōnalem solet cōmuniter intelligi scia quæ habeat pro obiecto Ens rōnis, ideo R 3. Logicā simpliciter dicendā ēē sciam realē nō rationalem, tum quia principale eius obiectū Ens ē reale nēpe operatiōes intellectus dirigibiles. Entia vō rationis sunt tantū obiectū secundariū, denominatio vō sciæ fit à principali obiecto tū qa de ipsismet Entibus rōnis tractat realr, cōsiderat enim ea nō quatenus sunt entia rōnis sed quatenus dirigūt realr operatiōes nras. Quare etiā ex illa parte qua tractat de Entibus rationis ē scīa realis

Scīa nō potest esse simul realis et rōnalis.
Per instātiā Metaphysica ē scīa realis
Intellectus nō ē potentia realis et versatur tā circa entia realia quā rationis.
cur Logica dr scientia [illegible]
Logica simpliciter dicenda ē scīa realis nō rationalis
quia eius obiectū prin: est Ens reale nēpe operatiōes intellectus
Entia rationis sūt tātū obiectū secundariū

Dices Si Logica ē scīa realis cur Philosophus illā nō numerat inter scias reales 6. Mets: ca: 1. et 11 Mets. suma. 3. ca: 1. R. Quia ibi Philosophus loquebatur de scientiis p se quæ nō sunt instrumētariæ ad alias scias, Logica aūt ē cōmune instrumētū scientiarū oīum.

QVÆSTIO QVARTA.

AN LOGICA SIT VERÆ ET PROPRIE SCIENTIA.

Stricto lato modo scia.

Logicā esse sciam stricto latē scia nomine proquacunque cognitiōe, præsertim intellectus, indubitatē ē. quæstiō Ergo ē an sit verē et proprie scia sicut dicimus Physicā vel Metaphysicā eē sciam. Et quoniā hac difficultas involuit alias duas, an scilicet Logica sit facultas verb ideo simul cū illis per breves dubitatiōes decidetur.

PRIMA DVBITATIO. an Logica sit facultas.

Dialectica et Rhetorica nō ē tractāda ut scia sed ut facultates. quid sit facultas.

Affirmat Balduinus. q. 4 Logicæ. probat tū ex Philosopho 1 Rhet: 4 asserente. Dialecticā et Rhetoricā nō eē tractandas ut scias sed ut facultates. tū ratiōe, quia facultas ē illa qua possumus in oppa, sed per Logicā possumus disserere in utrāque partē pro et cōtra Ergo Logica ē proprie facultas.

Nomen facultatis dupliciter 1° Late pro quacunque re

Nota pro solutiōe. Facultatis nomen dupliciter usurpari posse 1° late pro quacunque re dāte facultatē et potestatē ad aliqd efficiendū id est pro quacunque re qua aliqd possumus. Quo pacto qa cōmunibus et potentiis et habitibus quibuscunque multū possumus ideo hæc oīa lato modo facultates appellari solent.

2° Proprie pro quadā potestate

2° proprie pro quadā potestate seu habitu, quo possumus in utrāque partē, cū enim facultas, si enim vocabuli attēdamus, sit id quo aliqd facere possumus,

Ille plus potest qui in utrāque partem potest.

ille vō plus possit qui potest in utrāque partē, quā qui tātū in unā, hinc factū est, ut illæ sciæ et artes, quibus possumus in utrāque partē antonomasticē et proprie facultates vocētur. Huiusmodi ē Rhetorica quæ suadere et dissuadere potest.

Hoc secundo modo dubiū ē an Logica sit proprie facultas

Hoc ergo secūdo modo dubiū hic ē an Logica sit proprie facultas nā primo mō nullū ē dubiū.

ASSERTIO. Logica proprie loquēdo nō ē facultas. Probatur. quia facultas illa proprie ē cuius præcepta et finis sunt in utrāque partē, sed præcepta et finis Logicæ nō sūt huiusmodi Ergo Logica nō ē proprie facultas. Minor. quia oīa præcepta Logicæ referūtur ad dirigēdas operatiōes intellectus in ordine ad cognitionē solā, essent aut in utrāque partē si essent ad cognoscē: dū et nō cognoscēndū

Rhetorica dr facultas qa potest in utrāque partem.

sicut Rhetorica dr facultas quia ē ad dissuadēdū et persuadendū. Unde quia pars illa Logicæ quæ de probabilibus

Topica dysc:

Topice disserit, disputat in utramque partē ideo illi, id est Topicae potest cōvenire propriè nomen facultatis Confirmatur. Quia Philosophus asserens Dialecticā et Rhetoricā nō esse tractādas ut scientias sed ut facultates, nō loquitur de universa Logica sed de una tātū eius parte nempe Topica quā ipse Dialecticā vocat, posse enim cōtraria, ē solius Topici nō demōstrativi syllogismi, — Topicae potest cōvenire nomen facultatis. — Philosophus de Topica loqui quā vocat Dialecticā.

SECUNDA DUBITATIO.

An Logica proprie sit ars.

Affirmat Mirandulanus initiō sui cōmētarij. Probat. Quia ars ex 6. Ethic: c: 4 est habitus cū ratiōe factivus, at Logica cū rōne efficit rectas operatiōes nostri intellectus. Ergo Logica ē propriè ars. — Quid sit ars. Nota pro solutiōe. Artis nomen quatuor praecipuè modis sumi apud Philo: 1o Latè prout ars distinguitur à natura, quo pacto sumitur 2 Phys: t. 11. 22. et 29. et 1. Meteororū sūma 1: c. ultimo et initio Mechanicarū quaest: et saepe alibi. — Artis nomen quadrupliciter accipi potest. — 1 Latè prout à natura distinguitur. 2. Ut distinguitur cōtra experientiā quo pacto sumitur 1 Metaph: 1. et 2 post: c: ultimo — 2 Ut contra experientiā dist. 3. etiā Latè pro habitu quocūque cognoscitivo tā practico quā speculativo, tā activo quā factivo, et hoc modo sciā quaecūque etiā perfecta possent vocari artes. Hoc modo sumitur à Philosopho 1 Rhetor: c. 2 in principio et 1 Meta: c. 1. ubi vocat Mathematicas artes. — 3 Latè pro quocūque habitu cognoscitivo. — Hoc modo sciā artes vocari. Quarto sumitur ars propriissime prout ē principiū alicuius operationis corporeae et externae relinquentis post se opus aliquod. quo arte aedificandi dicimus artē quā est principiū operationis externae per quā fit domus quae post operatiōnē manet et hoc mō definitur à Philosopho ars 6. Ethic: c: 4. Ars nimi ē habitus cū rōne factivus — 4. Prout ē principiū alicuius operationis corporeae et externae. — A Philosopho ars definitur. et dividit etiā artē in architectonicā quae scit rōnes et causas operis ut scit Architectus et in Effectricē id ē quae purè operatur nescius causā et rōnem operis ut se habet manualis, et eodē etiā modo sumitur 1 de partibus c. 1. Hoc igitur quarto, nō est difficultas an Logica sit propriè ars, nā aliis modis certa res ē, esse artē — Architectonica qd. Effectrix quae. — An Logica quarto modo sit ars propriè.

Assertio. Logica propriè loquendo nō ē ars. Pr. Ars propriè ē habitus cū rōne factivus, sed Logica nō ē habitus cū rōne factivus Ergo nō ē ars. Minor. Licet enim Logica sit habitus cū ratiōe, nō ē tn habitus propriè factivus. Ad factionē enim duo requiruntur — Ad factionē duo requiruntur Unū ex parte operationis factivae ut scilicet sit opō corporea et externa idque probatur tū ex Philosopho q operatiōes internas vocat actiones, externas vō, factiōes, tū rōne qa ea propriè facere dicimur quae in lucē producimus quod nō potest fieri nisi per externā operatiōnē. Praeterea facere ex cōmuni cōsensu hominū ē introducere — Quae dicimus propriè facere

formā aliquā in materiā externā ut facere statuā imaginem, 2ō
Alterū ex parte operis facti ut scilicet post se opus relinquat nō
Ut opus post se relinquat factio
enim sufficit operationē esse externā ad hoc ut dicatur factio, sed
requiritur etiā, ~~ex parte~~, ut post se opus relinquat, id quod expresse re:
quirit Philosophus 1. Magnorū Moraliū c: 33. ubi etiā artē Cithari:
Ars Citharizandi qualis
zandi nō vult esse artē proprie, solū ex eo, quod nō relinquat ullū
opus unde magis eā refert inter scias activas quā inter factivas.
Confirmatur. Quia propterea nō dicimur facere, locutionē, ambu:
latiōnē, quia per istas operationes nullū opus relinquitur licet sint exter:
Quare Logica nō operetur hoc modo.
nae. Cum igr Logica nō versetur circa operatiōes externas relin:
quentes opus sed circa internas nempe intellectus quae nullū post se
opus relinquunt, per se loquēdo, sequitur Logicā proprie nō esse
factivā nec directivā factionis et cōsequenter nec artē.
Prima obiectio. Logica ē habitus cū ratiōe factivus ergo ē ars
Antecedens. Quia facit cū rōne syllogismos. Rñt quidā. Logicā nō facere
syllogismos sed tātū tradere aliis scientiis modū faciendi. Contra.
Logica multa demonstrat de suo obiecto sed demonstratio ē syllo:
gismus Ergo Logica faciet syllogismos. R. Logicā facere syllogismos
Nomen facere quō sumitur
sumēdo latē nomē facere, quatenus idem sonat quod operari, at
in definitiōē artis facere sumitur stricte ut explicatū est pro opera:
tiōē externa relinquēte opus.
Modus procedendi
Secūda obiectio. Cognitiōes quae habent eūdē modū procedēdi
quamvis habeant diversas materias cōtinentur sub eodē gnē ut pa:
tet inductiōē, eadē enim est ars statuaria quae induit formā
Mercurij in marmor et in lapidē Africanū, licet maxime splendore
ipsi differant, sed Logica habet eūdē modū procedēdi quē habent
Logica cōvenit cū aliis artibus quoad sit ars
aliae artes quia tā Logica quā aliae artes procedunt perficiendo
vel dirigēdo suas materias. Ergo licet alia sit materia Logicae alia
artiū, cōtinebitur tā Logica sub eodē gnē sub quo aliae artes
hoc aūt genus ē ars in cōmuni Ergo Logica erit ars.
Genere proximo vel remoto
R. Modus procedēdi potest ēē idē aut in gnē proximo vel remoto
Oēs artes conveniunt in modo proximo
oēs ergo artes conveniunt in uno modo proximo generico procedēdi
nempe perficiendi et tractādi materiā corporeā, et ideo etiā cō:
veniunt in uno gnē proximo artis, Logica vero cū artibus cōvenit
Logica quō convenit cū aliis scientiis.
in uno modo procedēdi generico sed valde remoto nempe in dirigēdo
operatiōes, atq adeo cōvenit etiā cū artibus in gnē nō proximo
sed remoto, hoc aūt genus nō ē ars sed habitus directivus in cōmuni
Quid ē habitus directivus.
Est ergo habitus directivus in cōmuni tāquā genus habens pro

obiecto opera:

obiecto operationes dirigibiles in communi. Hic deinde dividitur in suas species, alius enim est habitus directivus operationum intellectus qui est Logica, alius operationum voluntatis ut scientia moralis alius operationum externarum relinquentium opus, qui est habitus artis alius operationum externarum non relinquentium opus qui est habitus saltandi citarizandi etc.

Habitus dividitur quadrupliciter. Habitus directivus operationum voluntatis operationum externarum non linquentium opus.

Tertio dubitatio. Omnis discursus vel est contemplativus vel activus vel factivus 6. Metaph. 1 sed discursus Logicus non est contemplativus cum finis cognitionis contemplativae sit sola cognitio. 2 Met: 3 finis autem Logicae sit rectus ordo operationum intellectus, nec etiam activus quia activus est prudentia. Ergo est factivus et ex consequenti ars.

R. In ea divisione non comprehendi a Philosopho discursum Logicum quia tantum ibi loquebatur de discursu per se perficiente intellectum, cuiusmodi non est discursus Logicus cum sit instrumentarius seu (ut ait idem Philosophus 1 Topic: c 9. loquens) administratorius referens intellectum ad alio id est ad acquirendas alias scientias.

Tercia dubitatio. An Logica sit proprie scientia.

Prima sententia negat. Asserit enim Logicam non esse proprie scientiam sed habitum quendam organicum omnibus scientiis deservientem. Probant. quia licet Logica sit cognitio certa evidens et demonstrativa, tamen quia non est propter se quaesita deficit a ratione verae scientiae. Hanc sententiam defendunt quidam recentiores

Negant esse scientiam dicunt

quia non est propter se

Secunda sententia est communis Philosophorum asserentium Logicam esse veram et propriam scientiam. ita Scotus quaest. 1 praedicabilium. D. Thomas 4. Met. lect. 4 Alber: c 1. in Porphy. Avicenna c. 1 suae Logicae. Ponse. 2 Metha: c: 3. quaest: 1. Tolet. et omnes Scotistae atque Thomistae. Fundamentum huius sententiae est. Logica est habitus demonstrativus Ergo vera scientia.

Quidam dicunt Logicam esse veram scientiam.

Nota pro solutione. Scientiae nomen multis modis usurpari a Philosopho. Nam primo accipitur latissime aliquo pro quacunque cognitione etiam sensitiva, quo pacto sumitur 1 Met. c. 1. cum ait Philosophus. Omnes homines natura scire desiderant, cuius signum est sensuum dilectio. Secundo minus late et improprie ut comprehendit quamcunque cognitionem excepta sensitiva, quo pacto sumitur 1 Post: 43 ubi dicitur. Impossibile esse sentiendo scire. Tertio adhuc minus late prout excludit non solum cognitionem sensitivam sed etiam opinionem sic sumitur 1 Post: 44. Quarto. minus adhuc late sed tamen etiam improprie prout excludit non solum omnia praedicta sed etiam experientiam et sic sumitur 2 post. ultimo ubi dicitur experientiam esse principium artis et scientiae. Quinto accipitur pressius et proprie

Scientiae nomen multis modis accipitur.

pro cognitioē certa et euidēti rei necessa͡e, per ueras et necessarias causas propter quas res ē, et sic sumitur ꝯ definitur scīa, 1 post: text. 5 et distinguitur nō solū à praedictis ortꝫ sed etiā ab arte, fide, et alijs quae nō sunt propriè scīe. Sexto denique accipitur adhuc pressius pro sola cognitiōe speculatiua et excludit quācunque sciām et cognitionē practicā et sic sumitur 6 Ethic: 3 ꝯ 4. ubi ex professo separat Philosophus oēm actiōnē et factiōnē à scīa

Sic distinguitur nō solū à praedictis ortꝫ sed etiā ab arte

Pro sola cognitiōe speculatiua

Ex his ergo uarijs acceptiōnibus scīae quatuor priores sunt latae et impropriae, duae uerò posteriores pressae et propriae, quāuis pressior ultima.

Hic igr̄ nō ē dubiū de scīa in quatuor prioribus acceptiōnibus nā sic certū ē Logicā eē sciām. Sed est dubiū de scīa in quinta acceptioē an Logica eo pacto uerè sit scīa. Est etiā dubiū de eadē quinta acceptiōe, an ea sit satis ad hoc ut uerè et propriè Logica sit scīa, an uerò etiā requiratur ut sit grā sui et speculatiua ut in sexta acceptiōe sumitur nomen scīae. Et in hoc solū discrepant autores primae et secundae sententiae, quod illi putāt sciām accipi propriè solū sexto mō et quia credunt Logicā nō esse grā sui nec speculatiuā, ideo eā reij: ciunt à rōne propriae scīae. Hi uerò putant, quod licet ad rōnem scīae speculatiuae requiratur, ut sit grā sui, prout accipitur scīa nomen sexto mō id tamen nō esse necessariū ad rōnem scīae propriae ꝯ in cō: muni ut abstrahit à speculatiua et practica; sed tn̄ esse ne: cessariū ut sit cognitio certa ꝯ euidēs rei necessa͡e per cām ut in quinta acceptiōe sumitur nomen scīae. Et cū Logica habeat hoc quāuis nō sit speculatiua uerè esse et propriè sciam quod etiā nobis probr̄.

An sit satis ut ut uerè sit Logica scīa.

ut sit cognitiō certa et euidens rei necessa͡e.

Assertiō. Logica ē uerè et propriè scīa, haec assertiō ē au: torū sedae sentētiae. Probr̄ 1ō Illa cognitiō quae habetur per de: monstrationē est uerè ac propriè scīa. Sed Logicae cognitiō habetur per demōstrationē. Ergo ē uerè et propriè scīa. Maior patet ex 1 poste: c. 2. ubi dicit Philosophus demonstrationē esse syllogismū facientē scire. Et Confirmatur. quia scire ē rē per propriā cau: sā cognoscere sed demonstratiō facit nos rē cognoscere per propriā causā ergo facit nos scire. Et sanè cū ibi Philosophus nobi: rā uerè scīae et demōstratiōis definitiōē in loco uerā ac propria sciām et in 1 Phisic: 1. ait tunc nos arbitrari scire unūquodque, cū proprias rei causas et principia cognouerimus. Minor uerò scilicet quod logica cognitio habeatur per demōstra tionē Pr̄ assertè. quia plurima sūt in Logica quae demōstratiur ut

quae habetur per demonstra: tionem ē uerè scīa.

quod demonstratio

Quod demostratio faciat scire, quia procedit per causas; quod singuli modi figurarū recte cōcludant, quia nituntur illis notissimis principiis dici de oī, et dici de nullo: Quin et illa pars Logicæ quæ de syllogismo probabili et sophistico pertractat habet suas demonstratiões, demonstrat enim quod syllogismus topicus opinionē gignat, qa procedit ex probabilibus, quod sophisticus gignat errorē qa procedit ex falsis. Multa etiā demonstrantur in Logica de Cōversiōe propositionū de oppositiōe de Æquipollentia de reductiōe syllogismorū. Item præter demōstratiões in Logica sunt etiā definitiões multæ et principia per se nota vt illa, dici de oī et dici de nullo. Confirmatur. Scientia propriè est habitus certus et evidens rei necessariæ per propriā causam vt deducitur ex Philosopho 1 post: 5 et explicatur bene à Toleto in fūdamēto primo. Sed Logica ē eiusmodi Ergo ē propriè sciā. Minor quia Logica ē habitus certus et evidens rei necessariæ per proprias causas, puta syllogismi demōstratiōis, et aliorū quæ paulo ante dixi de quibus demōstrat passiones per proprias causas et ea sūt oīo necessā nec possunt aliter se habere. Nā vc. impossibile ē quod syllogismus in bona figura et modo nō nitatur principiis illis dici de oī etc quod nō recte concludat, quod demonstratio nō cōstet ex primis et immediatis, quod nō gñet sciam, quod syllogismus topicus nō cōstet ex probabilibus, quod nō generet opinionē etc. Secundo. Nisi Logica sit perfecta sciā nulla sciā erit pfecta. Pr sequela. Oēs sciæ fūdātur in duobus, primo in perfecta cognitiōe principiorū ex qbus deducūt suas cōclusiões scdo in perfecta cognitiōe modi deducēdi cōclusionē ex principiis. Primū habetur ab aliis sciātiis. Secūdū à Logica, nisi Ergo Logica sit perfecta sciā aliæ sciæ nō erunt sciæ pfectæ. Tertiò. Oīs habitus intellectualis semper verus ex Philoso: 6. Eth: c. 3. aut est sciā quæ ē habitus demōstrativus, aut intellectus q ē habitus primorū principiorū aut sapientia quæ est habitus tā principiorū quā cōclusionū, aut prudentia quæ est habitus activus, aut denique ars quæ est habitus factivus. Sed Logica nec ē ars nec prudentia nec sapientia nec intellectus ergo erit sciā, nec dicas, Logicā nō fuisse cōprehēsā illa divisiōe quia est habitus instrumentalis nam cōprehenduntur oēs habitus semper veri cū ergo Logica sit talis quia ē habitus demōstrativus debet per se cōprehendi. Nec dicas etiā posse Logicā reduci ad sciam tāquā instrumētū ipsius quia tā per se est membrū divisiōis sicut alii habitus. est enim

Quid sit sciā

puta syllogismi demōstratui.

Nisi Logica sit perfecta sciā nulla sciā erit perfecta.

In perfecta cognitiōe principiorū.

In perfecta cognitiōe modi

habitus intellectualis

Aut ē scientia
Aut ē intellectus
Aut ē sapientia
Aut prudentia
Aut ars

Logica ē habitus demonstrativus

Habitus p se semper verus

habitus per se semper verus debet ergo per se cōtineri sub scia nō p accidens.

In logica plura sunt quae demonstrātur, quā quae grā demonstrari nō possūt.

Porro etsi nō desint aliqua quae probabilr et nō necessario cōcluduntur in Logica tn hoc, nō tollit ab ea sciae ronem, tū quia argumēta probabilia aequè in oībg scientiis inueniuntur, nō enim oīa demōstrari possūt, tū quia hoc paucissima sunt illa cōg quae demonstrātur plurima et praecipua [...] ab illis denominādā ē Logica simplr scientia

Autores secundae sētē

Cognitiō sit grā sui

ē verè scimus

Respondent ad argumēta nra assertiōis autores [...] sētentiae. Ad ronem verae sciae praeter praedicta requiri etiā ut cognitio sit grā sui, nō grā operis atqz ita solā cognitionē speculatiuā esse verè sciam, tunc enim verè scimus cū rē ipsā in se perfectè cognoscimus, nō vō cū aliqd cognoscimus propter opus

Scientia est propter veritatem.

Idqz probant partim ex Philosopho. tū 2 Mets: 3, ubi solā cognitionē speculatiuā vocat sciam veritatis, eo quod eam rei p se cōsideret. practica vō tātū in ordine ad opus. Et cū scia sit propter veritatē sequitur solā speculatiuā esse verè sciam tum 6. Ethcō: c: 3. et 4. ubi solā cognitionē speculatiuā cognoscat sciam et distinguit ab arte et cognitiōibus practicis.

partim rone hac mō. Id quod distinguit sciam ab arte, cōstituit ronem essentialē sciae, cū eadē diffa essentialis cōstituat rē et distinguat ab oībg aliis, sed esse grā sui, distinguit sciam ab arte Ergo esse grā sui cōstituit ronem essentialē sciae. Minor pa oīa

Scientia ē grā sui

Ars gratia operis

alia sunt sciae et arti cōmunia praeter hoc quod scia ē grā sui ars grā operis, nā etiā ars admittit demōstratiōes sicut et scia ut asserit Alexander initiō Priorū et colligitur ex Philosopho 1 Mets: in proemio. et patet rone quia cognoscere rē p causā est demōstrare. at architectus ex Philosopho cognoscit cam sui opis ergo demōstrat, solū ergo pa illa demōstratiō nō ē grā sui sedgrā opis nō facit verā et propriā sciam.

Contra hanc responsionē sic licet argumētari. Haec cōditio, esse grā sui, nō pertinet ad ronem sciae ut scia ē, ergo frustra requiritur Antecedens. pū tū 1a Philosophus 1 Post: 5 loquens de scia propriè ut scia est, nullā talē cōditionē posuit, tum quia id quod nō pertinet ad perfectionē essentialē sciae nō pertinet ad ronem sciae, sed hae cōditio nō ptinet ad perfectionē essentialē sciae ergo neqz ad ronem sciae. Maior pa scia ut

Scientia ē perfectissima cognitiō.

scia nihil aliud ē quā perfectissima quaedā cognitiō, Ergo illa

tātū pertinent ad rōnem sciæ, quæ dicit aliquā pfectionē co:
gnitionis ut ē certitudo euidētia &c. Minor qa tota perfe:
ctio essentialis sciæ, nascitur ex pfectioē principiorū. sicut
tota perfectio effectus, nascitur ex perfectioē causæ, principia
enim sunt causa sciæ, qa ex iis deducitur conclo scientifica
Si igr principia sint perfectissime cognita, id ē, certo et euidē:
ter producetur ex iis perfectissima scia, siue illa sit grā sui si:
ue grā operis, possunt enim tā certa et necessa principia ē
de obiecto practico sicut de speculatiuo, esse ergo grā sui
nō pertinet ad pfectionē essētialē sciæ, cū hæc tātū habeatur
ex principiis certis et euidētibus, quæ possunt esse in scia quæ nō
ē grā sui sed grā opis ut dixi. Confirmatur. quia sciæ mora:
les sunt veræ sciæ teste ipso Philosopho q eas in scientiis
numerat sed eæ nō sūt grā sui ergo aliquæ veræ sciæ nō sūt
grā sui. Hæc igr cōditio cōstituit sciam nō in rōne sciæ abso:
lutæ sed in rōne sciæ speculatiuæ.

Tota perfectio essentialis sciæ nascitur ex perfectioē principiorū

Siue grā sui siue grā opis.

Principia necessa de obiecto practico et speculatiuo.

Esse grā sui nō pertinet ad perfectionē essētialē sciæ.

Sciæ morales sūt veræ sciæ.

Ad primū respondeo. Philosophus solā cōtemplatiuā vocat sciam
veritatis, quia ea sola veritatē absolute inuestigat, nō in ordine ad
opus. at ex hoc nō sequitur practicā nō eē sciam veritatis qa etiā
ipsa inuestigat veritatē sed in ordine ad opus.

Contemplatiuā vocat sciam nō in ordine ad opus

practica ē sciā in ordine ad opus.

Ad secundū. Nego minorē, nā scia nō sūt grā sui, hæc tn distin:
guitur ab arte. Sufficit ergo diuersitas obiectorū ad distinguendā
sciam ab arte. Deinde nego artē habere veras demōstrationes
nā Philosophus 6. Ethico: c.4. negat artē versari circa demon:
strabilia, quia quæ demōstrantur aliter se habere nō possunt,
at ars versatur circa ea quæ à nobis pendent, et aliter se habere
possunt ergo nō versatur circa demōstrabilia. Unde fit ut ar:
tes vel nullas habeant demōstratiōes vel satis paucas easq
imperfectas. Nō enim demonstrant absolute rē ita se habere sed
ex suppositioē finis vel opis ut Architectus nō demōstrat
simpliciter fundamēta debere eē tā profunda sed ex suppositioē
tāti vel tāli ædificii. Denique artes nō utuntur demōstratio:
nibus tāquā demōstrationibus sed tāquā argumētis probabilibus,
nō enim curat exquisitā rationem causarū quæ requiruntur ad demō:
strationē.

Ars nō habet demonstrationes

quæ demonstrantur aliter se habere nō possunt.

Non absolute sed ex suppositioē.

Artes quomodo utuntur demonstrationibus

Prima obiectio. Aristoteles nūquā numerat habitū inter
alias scias ergo nō ~~sunt~~ eē sciam. R. Aristoteles in enū

ratioē scientiarū nūquā meminit Logicæ qa nō intēdit loqui de scientiis ꝑse quā nō sit instrumentaria ad alias quālibē

tantū ab aliis scientiis

Secūda obiectio Aristoteles distinguit Logicā à scientiis 2 Mets: 15 absurdū enī ē quærere sciam et modū sciendi ubi modū sciendi q ē Logica distinguit à scientiis. R. Aristoteles in illo loco nō separat Logicā à scientia comuni sed tātū ab aliis scientiis ad quas Logica ē necessa: neq3 p modū sciendi intelligit Logicā sed obiectū Logicæ. Logica enim nō ē modus sciendi sed cognitio modi sciendi. Modus enim sciendi est obiectū Logicæ

per modū sciendi intelligit obiectū Logicæ

QUÆSTIO QUINTA
AN LOGICA SIT SCIENTIA PRACTICA VEL SPECULATIVA.

An Logica sit scia practica vel speculativa

Constituto genē Logicæ quod ē scia quærenda est eius differa in quo sensu præsens quæstio petit an Logica sit scia practica vel speculativa, in qua sunt variæ Philosophorū sententiæ.

+ quidā dicūt eē speculativā.

Prima sententia ē eorū q asserunt Logicā eē sciam speculativā ita Albert: tractatu primo Prædicabilium c: 4. Fonseca 6 Met: quæ: 2 ob. Scotus. quæs: 4. prologi. Antonius Andreas 6. Mets: quæ: 3. Iavellus ibidē quæ: 7. Toletus hic quæ: 4. Sotus ibidē.

quid sit speculari

Probant. qa speculari ē naturā rei secūdū se investigare et cognoscere sed Logica investigat et cognoscit naturā et proprietates demonstrationis et aliorū modorū sciendi Ergo ē speculativa. Volunt ergo hi, obiectū Logicæ eē principaliter speculabilium, secundario eō practicū. Ex hac enim speculatioē Logica descēdit ad praxim docēdo modū argumētādi, definiendi etc.

+ quidā dicunt esse practicā

Secūda sententia est eorū q asserunt Logicā esse sciam practicā ita Aureolus apud Capreolū quæs: 2. prologi conclōe 2. Gregorius Ariminen quæs: 3. prologi. artic: 1. Iandunus 6 Mets: quæ 5. Scaliger exercitatiōe 307. nō 23. Fon: 2 Mets: c: 3. q: 2 sec 4.

Probant. quia ois cognitio directiva ē practica sed Logica ē cognitio directiva ergo ē practica.

+ quidā nec sciam esse dicunt practicā nec speculativā, sed instrumentariā.

Tertia sententia ē eorū q dicūt Logicā proprie nec esse sciam practicā nec sciam speculativā, sed esse instrumētaria et organicā ac deservire tū speculativis, tū practicis habitibus

Ita quidā recentiores et (ut videtur) S. Thomas. opusculo 70 q: 5. arti: 1. hanc etiā videtur defendere Graeci, et oēs qui negant Logicā eē partē Philosophiae sed organū et instrumētū. Probant. Quia Logica nō ē speculativa, qa ē directiva et quā operis, nō etiā practica, qa dirigit operatiōes intellectus quae nō sūt verè praxes, cognitio enim ā praxi distinguitur. — operatiōes intellectus nō sunt verae praxes.

Est ergo habitus quidā medius inter habitū speculativū et practicū, et poterit dici habitus organicus seu adminiculatus, seu deserviens oībus scientiis tā speculativis quā practicis. Confir: ex Philosopho .1 Topi: c 9. ubi dividit problemata in speculativa practica et adminiculatoria utrisq3, qualia sūt Logica. Si ergo problemata Logica distinguūtur ā problematis practicis et speculativis et ipsa Logica distinguetur ā scientiis practicis et speculativis — Est habitus inter habitū speculativū et practicū. Et dicitur Organicus. Adminiculatus. Deserviens oibus scientiis.

Nota pro solutiōe quaestiōis. 1° Ex Philosopho 2 de aiā, 33. Intellectū sicut et quācunq3 aliā potentiā esse propter suū obiectū, ab eoq3 recipere suā unitatē et distinctionē. — Intellectus sicut et aliae potentiae habet suū obiectū. Cum aūt intelligibile, quod ē obiectū formale intellectus, possit ab eo dupl: intelligi. — obiectū intellectus ē intelligibile. vel ut cognoscatur tātū vel etiā ut fiat: inde est quod intellect9 noster licet unicus sit secūdū rem, secūdū ronem tamen cōstituetur duplex ā praedicto fine alter speculativus, alter practicus ut habetur. — Intellectus in secūdū ronem est duplex. 3 de aiā 49. et 6. Ethic: c 2 et 2. quatenus enim versatur circa res, ut in sola earū cognitiōe sistat nō ordinādo illā ad opus, dr speculativus. — qui dr speculativus quatenus vō versatur circa res ut operetur ordinādo illā cognitiōnē ad opus dr practicus. — practicus. Sicut aūt intellectus ipse duplex ē ā praedicto duplici fine ita etiā et habitus intellectualis seu sciā ē similr duplex. Altera speculativa quae est perfectio intellectus speculativi, altera practica quae ē perfectio intellectus practici. Habita ergo distinctiōe intellect9 loquor hic de distinctiōe sciā practicae et speculativae ut videamus ad quā nā spectat Logica.

Nota ergo secūdo cōsequēter, sciām speculativā illā esse, quae naturā rei secūdū se acceptae investigat et explicat, quapropter ē quā cognitiōis ut Physica Mathematica Metaphysica. — quae est scia speculativa Practica vō, eē illā quae investigat naturā rei ut sitā nob seu ut cadit sub operationē nrām ut ē quā operis. ut sciā moralis et artes oēs. — quae vō practica Ex quo oritur triplex discrimen inter sciām practicā et speculativā. differunt enim, fine, obiecto, modo — Differentia inter illas

Primo Fine. procedēdi. Differunt ergo primo hæ sciæ fine ex Philo: 2

Finis speculativæ veritas Metâ. 3. nā finis sciæ speculativæ ē veritas hoc ē ipsa nuda veritatis et obiecti cognitio. Practicæ vō finis ē opus seu di:

practicæ opus rectio alicuius operis. Unde scia speculativa ē quæ sui quā nihil intendit aliud quā cognitionē sui obiecti. practica vō ē quæ ope quā eius cognitio ad opus aliquod dirigēdū refertur.

Duplex finis in scientiis. Dices. post aliqs addiscere sciās speculativas nō tā propter cognitionē obiecti quā propter aliū finē vt. lucrū vel honorē Ergo etiā sciæ speculativæ extra cognitionē alio referuntur.

Rx Duplex ē finis in scientiis. Alter sciæ ipsius, alter scientis Ille ē essentialis et intrinsecus sciæ; hic, accidētalis et extrinsecus, ille petitur ex natura ipsius sciæ, hic vō ex intētione scientis

Finis spec: cognitio rei ... Speculativæ ergo sciæ, nullū aliū finē essētialē habent præter cognitionē rei secūdū se, possunt aūt infinitos habere fines accidē: tales.

Quod est obiectū speculativæ res ipsa Secūdo differunt hæ scientiæ obiecto. obiectū enim sciæ speculativæ ē res ipsa secūdū se cōsiderata: practicæ vō ē res prout fit vel producitur à nobis. Hinc ē vt obiectū sciæ speculativæ

speculativæ sit a nob. independens sit à nobis independens quia nō fit à nob, sed supponitur factum. obiectū vō practicæ sit dependens à nobis quæ p nostrā operati:

practicæ dependens. onē sit et producitur vt ait Philo: 6 Metâ. 1. Hinc etiā ē vt in scientiis speculativis obiectū sit mensura et regula sciæ

speculativa conformat se ipsi obiecto. quia speculativæ cōformat se ipsi obiecto, et ita ipsū cogno: scunt vt ē in se: in scientiis vō practicis cognitio sit mensura

In practicis cognitio obiecti mensura et regula. et regula ipsius obiecti. cū enim obiectū practicæ fiat ab ipsa sciā practica totā suā directionē ab ea accipit, talis enim vic est statua qualis ē cognitio artificis quā habet de forma statuæ.

Speculativæ modo resolutivo procedunt. Tertiò differūt modo procedēdi. nā sciæ speculativæ procedunt modo speculativo et resolutivo investigādo naturā et proprietates rei secūdū se et resolvēdo illā in sua principia.

Practicæ modo compositivo. ostēdēdo quō componatur et fiat suū obiectū. practicæ vō procedunt mō practico et cōpositivo dirigēdo seu dādo præcepta et modū operādi et ostēdēdo quō suū obiectū cōponatur et fiat. Scientias speculativas tres tātū assignat

Quot Arist: speculativas sciētias numerat. Arist: Metaphysicā Physicā Mate: Practicas vō in Activas et factivas distribuit. Activæ versātur circa actiōes dirigē: das vt morales sciæ quæ actiōes mæ voluntatis dirigunt factivā vō circa factiōes vt artes occ.

His positis. dico primo. Logica nō est propriè sciā speculatiua. hæc assertio ē autorū secūdæ sētētiæ et Probatur Primo. quæ intrinseca ratiō sciæ speculatiuæ ē, ut sistat in sola cognitiōe tāquā in ultimo fine, nec referatur ad opus, contēpleturq tātū obiectū ut illud cognoscat et nō operetur ut ex Philosopho dixi 2 Mets: 3. et habetur etiā 1° Mets c. 2. ubi dr sciam speculatiuā inuentā fuisse ob fugā ignorātiæ et nullius operis grā, at Logica intrinsecè refertur ad opus, id ē, ad rectè exercendas et corrigēdas operatiōes intellectus conficiendo bonas definitiōes diuisiōes et argumētatiōes ergo nō ē speculatiua. Secūdo. Nulla sciā directiua operationū ē speculatiua, sed Logica ē sciā directiua operatiōnū Ergo nō ē speculatiua. Maior quia quæcūq conueniunt sciæ speculatiuæ nō conueniunt sciæ directiuæ Ergo sciā directiua nō ē speculatiua Antecedens px Primo. Finis sciæ speculatiuæ ē cognitio obiecti at finis directiuæ ē directio operis, Secūdo obiectū speculatiuæ ē res secūdū se, et ut independens à nob, obiectū directiuæ ē res, secūdū quod fit à nob. Tertiò. speculatiua procedit speculatiuè, et resolutoriè inuestigādo causas et proprietates rei secūdū se, at directiua docet modū operādi. cū ergo Logica sit sciā directiua nō potest esse speculatiua.

ob fugam ignorātiæ

Rnt. autores primæ sententiæ. Logicā eē quidē directiuā sed secūdario ac proinde secūdariò esse practicā, primariò uerò speculatiuā quia primariò inquirit principia spēs et proprietates opatiōnū intellectus seu modi disserēdi p quē diriguntur. Contra. 1.° operatiōes intellectus solū dupliciter cōsiderari possunt. Primo secūdū suā substātiā. secūdo. secūdū quod fiunt à nob rectè uel malè, Primo modo sunt quidē obiectū speculatiuū. ueluttalis speculatio nō ad Logicā sed ad Physicā pertinet, operatiōes enim intellectus secūdū se sunt actiua naturalia ac Physica, ac proinde à Physica cōsiderādæ. Secūdo modo operatiōes nō possunt esse obiectū speculatiuū qa speculatiua sciā nō cōsiderat rē ut fit sed secūdū se. Si igr inquiritur in Logica principia spēs ac passiōnes argumentatiōnis et aliorū modorū disserēdi id fit considerādo argumētatiōnē, et alios modos disserēdi in ordine ad directiōnē ut dirigibiles sūt nō uero secūdū substātiā. hoc enim fit in oibq scientiis practicis in quib inuestigātur naturæ et proprietates rerū practicarū ut sciā moralis naturā uirtutum

Primario est speculatiua. Secūdario practica:

Dupliciter considerātur operatiōes nostræ.

modo tn̄ practico in ordine ad directioné. Secūdo. quia ne:
cessario si autores duas Logicas specie distinctas cōcedere
debent Alterā speculatiuā alterā practicā. speculatiuū enim
à practico specie differt, hoc aūt incredibile ē.

Ex his patet ad fūdamētū primæ sententiæ ōs enim cura Logicæ
circa argumentationé et reliquos modos disserēdi ē quatenus hæc
Hæc considerātur non secū: dū suā naturā sed secūdū quod fiunt à nobis. à nob̄ recte effici possit. et sic eorū p̄vij rationes illæ et positiones
explicātur in Logica nō aūo cōsiderātur secūdū se

Prima obiectio Illa sciā, cuius finis est cognitio obiecti, ē speculatiua
sed Logicæ finis ē cognitio obiecti ergo ē speculatiua. Minor probat
enim Logicæ finis proximus sit directio operationū, finis tn̄ vlti:
mato ē cognitio oīum veri p̄ operationes directas.

Cognitio speculatiuæ nō ē qualibet, sed cognitio sui obiecti. R. Cognitio quæ ē finis sciæ speculatiuæ nō ē qualibet cognitio sed
talis cognitio sui proprii obiecti cognitio aūo oīum verū ad quā or:
dinatur Logica nō ē cognitio obiecti Logicæ

Secūda obiectio. Logica versatur circa obiectū speculatiuū,
ergo ē speculatiua Antecedens. Nihil magis ē speculatiuū
quā ipsa speculatio, sed Logica habet pro obiecto ipsā spe:
culationé Ergo. Minor. quia dirigit ipsā speculationé.

R. 1° Retorquēdo argumētū Logica versatur circa cogni:
tioné practicā qa dirigit tā speculatiuā quā practicā Ergo
si qd valet argumētū Logica erit practica. Secūdo. Lz̄ Di:
Obiectū Logicæ speculabi: le nō tn̄ cōsideratur nō spe: culatiuo. cat obiectū Logicæ sit speculabile ex natura sua, nō tn̄ cōsi:
deratur à Logica sub ratione speculatiua, quia nō cōsideratur
secūdū se et naturā suā sed prout fit à nobis.

Ante secūdā assertioné nota 1° operationes nrās dupliciter
Dupli cōsiderātur opera: tiones nostræ. cōsiderari posse. 1° secūdū se et substātiā suā, 2° secūdū quod
fiunt à nob̄. Primo nō sunt obiectū speculatiuū. secūdo practicū
qa nō ē inuenire in operationibus aliā ratioem formalé sub qua spe:
ctent ad sciam practicā nisi quatenus fiunt à nobis

Tripli cōsiderātur operationes nrā in nob. Secūdo Nota Triplices esse in nobis operationes quæ rectè ō
malè à nob̄ fieri possunt ō directioé indigent. Alia sunt intel:
Aliæ sunt Intellectus Aliæ Voluntatis Aliæ potentiæ Executiuæ et hæ oēs sūt Externæ. lectus, aliā volūtatis, aliæ potētiæ executiuæ quæ sunt oēs
Actiones πραξεις Scdm quod fiunt à nob operationes externæ Hæ oēs operationes dupli denominari possunt
nā secūdū quod fiunt à nob̄ dicūtur actiones seu Græcè πραξεις
actio enim vt actio dicit processū quēdā ab agēte. Secūdū

30.

quod vò refertur ad obiecta varie denominatur, v.c. in intelle: *Ut respicitur vò obiecta dr intellectio; Ut fit ab intellectu, actio*
ctu operatio intellectus prout fit ab intellectu dr actio ut vò
respicit obiectu, dr cognitio vel intellectio. In volutate opera: *Ut respicit obiectu dr co: gnitio.*
tio volutatis quatenus e à volutate dr actus seu actio volu
tatis ut vò respicit obiectu dr volitio, amor, desideriu, &c.
In potentia executiva operatio potentiae exequentis ut fit à pote: *In potentia executiva: ut fit à potentia exe: dr actio ut respicit ob. dr factio.*
tia exequente dr actio, ut respicit obiectu quod p illa actione
fit dr factio. Cu igr oes nrae opationes dirigibiles conveni:
ant in rone actionis sequitur ut possint denominari πραξεις *Conveniunt in rone acti: onis.*
quod enim Latinis e actio. Graecis e πραξις. Sequitur etia ope:
rationes intellectus esse vere praxes qa sunt verae actiones
oıs autē actio e praxis. Quod ita veru e ut dicamus
eande operatione intellectus esse vere et speculatione et pra:
xim diversa rone. quatenus enim refertur ad obiectu dr spe:
culatio obiecti, quatenus ad intellectu à quo quasi agitur dr
actio intellectus et p consequens praxis.

Nota tertio. Licet nomen praxis sit comune ad actiones
relinquentes opus et actiones nullu opus relinquentes, ea enim oes
habent fieri à potentiis suis. tn peculiari quada rone nomen *Nomen πραξις potius conve: nit actionibus no relinquentibus opus sive externae sive internae.*
praxis convenit actionibus no relinquentibus opus sive sint inter:
nae sive externae quia enim in sola actione consistut absolute di:
cuntur actiones: aliae vò qa praeter actione includut opus
peculiari noie dicuntur factiones seu actiones factivae. unde pra:
xis seu actio aliqn accipitur generice prout e genus ad actione *Πραξις sive Actio aliqn accipitur Generice prout e genus*
et factione, aliqn vò specifice prout distinguitur à factione
et tunc no sat actione in comuni sed certa speciem actio: *specifice ut à factione dist.*
nu no relinquentiu opus. Ex quo facile potest intelligi divisio
praxis seu actionis in actione et factione.

Nota quarto Aliud esse praxim aliud cognitione practica *Aliud e praxis aliud cognitio practica*
Praxis enim in comuni est oıs actus cuiuslibet potentiae aptus
dirigi ab intellectu. Cognitio vò practica e cognitio de praxi qua:
re praxis e obiectu cognitionis practicae. *Πραξις e obiectu cognitionis practicae.*

His ita constitutis dico secundo. Logica simplr e scia practica
Haec assertio e autoru secundae sententiae ex gravissimis funda:
mentis probatur 1°. Oıs scia dirigens operationes nras e
scia practica formatr, sed Logica e scia dirigens operationes
nras Ergo e formatr practica. Minor e certa etia concessione

adversariorū, quare de maiore tātē ē tota difficultas.
Probatur Ergo Maior. Quia oīs scīa quæ versatur circa obiectū formaliter practicū ē formaliter practica sed oīs scīa dirigens operatiōes nrās versatur circa obiectū formaliter practicū Ergo oīs scīa dirigens operationes nrās ē formaliter practica. Maior huius argumentatiōis ē ex Physica. Minor pr. Operatiōes

Operatiōes nræ sūt obiectū formaliter practicū ut fiunt à nobis.

nræ ut fiunt à nob sunt obiectū formaliter practicū, nā operatiōes nræ ut patet ex prima notatiōe solū dupliciter cōsiderari possunt 1°. secūdū suā substātiā, 2. secūdū quod fiunt. Primo mō nō sūt obiectū formaliter practicū, sed formaliter speculativū, restat ergo ut secūdo mō, sint formaliter practicū, ~~sed formaliter sp~~, sed oīs scīa dirigens, versatur circa operatiōes prout fiūt à nob. Ergo oīs scīa dirigens versatur circa obiectū formaliter practicū, et cōsequenter, oīs scīa dirigens erit formaliter practica et Logica quæ ē scīa dirigens operatiōes intellectus erit formaliter practica. Unde etiā sequitur ut operationes cōsideratæ 1° mō secūdū suā

Operatiōes primo modo nō sunt praxes. sed secūdo modo tātū.

substātiā nō sint praxes formaliter quia praxis ut praxis, nō ē obiectū speculativū sed practicū, at operatiōes primo mō sunt obiectū speculativū Ergo hoc mō spectatæ nō sūt praxes formaliter, erunt igitur tātū praxes cōsideratæ secūdo mō secūdū quod fiunt.

Nō oēs operatiōes quæ fiūt à nob esse praxes.

R. autores tertiæ sētētiæ negō oēs operatiōes quæ fiunt à nob eē veras praxes ac proinde nō oēs esse obiectū formaliter practicū nā praxis propriè ē opō potētiarū distinctarū ab intellectu qa operatiōes intellectus sunt potius cognitiōes quā praxes, ūn nō poterūt facere Logicā formaliter practicā
Sed Contra 1°. Eodē mō se habent operatiōes intellectus ad ronē praxis sicut operatiōes aliarū potētiarū Ergo si operatiōes aliarū potētiarū dicūtur veræ praxes, etiā dicentur operatiōes intellectus. Maior. Quia opō. vē. voluntatis nō dr̄ praxis

Operatio voluntatis dr̄ praxis quod fit à voluntate

secūdū substātiā, sed secūdū quod fit à volūtate, at fieri æquè cōvenit operatiōnibus intellectus atqꝫ volūtatis Ergo etiā illis cōveniet æquè praxes eē. 2°. Praxis ut praxis, est actio, sed esse actionē verè cōvenit operatiōi intellectus Ergo et eidē verè cōveniet eē praxim. 3°. Id quod ē cōmune actioni et factioni dicitur praxis. praxis enī dr̄ tā de actiōe quā de factiōe, sed actioni et factioni nihil aliud ē cōmune nisi actio in cōmuni, Ergo actio in cōmuni ē verè praxis, sed actio in cōmu

cõprehẽdit etiã operatiões intellectus. Ergo praxes in cõmuni
cõprehẽdat operatiões intellectus nõ quatenus sunt cognitio grada
sed quatenus fiut ab intellectu.

Porro id quod dicut, praxim essentialiter requirere ut sit à potẽ-
tiã distincta ab intellectu falsũ ẽ. 1.° quia actio ẽ verè a-
ctio sive procedat ab intellectu, sive à voluntate, sed praxis nihil
aliud ẽ quã actio. Ergo tã ẽ verè praxis si procedat ab intellectu
sicut si procedat à voluntate 2.° Cũ nomen praxis ex vi suæ
significatiõis possit extẽdi ad significãdas oẽs actiões tã intellectus
quã aliarũ potẽtiarũ, qua rõne cõtrahitur ad significãdas solas
actiões aliarũ potẽtiarũ? Dicent Aristotelẽ sic cõtraxis-
se nomen praxis. Contra, quia hoc imprimis falsũ ẽ nã
ut patebit statim, extẽdit nomen practica ad oẽm cognitionẽ
gratiã operis. Dẽinde vel id facit Aristoteles cũ rõne vel
sine rõne. Nõ sine rõne. Ergo cũ rõne. at nulla rõ afferri
potest cur nomen praxis ita cõtrahi debeat, ergo Aristote-
les id nõ cõtraxit.

Actio sive procedat ab intellectu sive à voluntate est actio

Secundo pr. Assertio Oĩs cognitio quæ refertur ad opus, ẽ for-
maliter practica, sed Logica refertur ad opus quod pro fine habet
rectas operatiões intellectus Ergo ẽ verè practica Maior ẽ ex
philo: 2 Metas. 3. ubi distinguit sciãm practicã à speculativa,
ex eo quod finis speculativæ ẽ veritas, practicæ opus. Ex quo
sic arguo. Id quod distinguit formaliter sciãm practicã à specula-
tiva cõstituit essentialiter sciãm practicã in rõne practicæ
Eadẽ enim ẽ differẽ distinguẽs rẽ ab aliis oĩbus et cõstituẽs
sed referri ad opus distinguit formaliter sciãm practicã à spe-
culativa Ergo hoc ipsũ cõstituit sciãm practicã in rõne pra-
cticæ. Ubi nota opus nõ accipi ab Aristotele solũ pro eo
quod relinquitur post operatiõnẽ, sicut statua, ẽ opus statuarij
cũ asserit sciã practicæ finẽ eẽ opus, sed etiã pro ipsa operatiõe
alias sciã activæ nõ esset gratiã operis. Et Arist: ipse 9 Metas: 16.
expressè asserit operatiõnẽ eẽ opus. Cũ ergo Logicæ finis
sit rectè operari Ʒ intellectũ sequitur Logicã eẽ gratiã operis ac
per cõsequẽs practicã.

Finis speculativæ est veritas practicæ opus

Opus quo accipitur

Prima obiectio Oĩs sciã practica, vel ẽ activa vel facti-
va ut patet ex 6. Metas c. 3. nec enim aliter divisit sīgulã
practicã Philosophus, sed Logica nec ẽ activa nec factiva
Ergo nõ ẽ practica. Minor pr. nõ ẽ factiva quia nõ eẽt ars

Practica vel est activa vel factiva

nō activa qa nō versatur circa actionē. Actionē enim Philoso: definit eā quæ procedit ab electiōe et cōsultatiōe ut patet ex 6 Metas: 1: et 6 Ethic. 10. Unde agit idē esse agibile et eligibile

Actio ē quæ procedit ab Electiōe et consulta: tiōe.

sed tales actiões nō sūt operationes intellectus quia hæc nō cadunt sub electiōnē vel saltim nō cōsideratur in ordine ad electiōnē Ergo Logica nō versatur circa veras actiões.

R. Logicā eē activā nō factivā, ad Aristo: dico cū nō divisis se ibi sciās activas in oēs suos spēs. qa nō intēdit agere nisi de scientiis per se, nō vō de scientiis instrumētariis. Quare nō definit actionē universim sed tātū illā quæ ē obiectū sciæ moralis, hæc enim ab electiōe proficiscitur. Quod inde colliges quia si intēdisset Aristoteles tractare de scientiis instrumētariis qualis ē Logica debuisset facere tā amplā divisionē quæ cōprehēdere posset Logicam, at etiā secundū adversarios Aristoteles in illa divisiōe sciæ in speculativā et practicā nō cōprehēdit Logicā qa voluit Logicā nō esse speculativā nec practicā sed qddā tertiū. Ergo tā ex nra quā ex adversiorū ut sētētia Aristotelem hac divisiōe nō cōprehēdit Logicā. Nō igr mirū ē si actio ut hic definitur ab Aristotele nō cadat in Logicā. Cū enim. activæ sciæ sint duplices. aliæ quæ dirigunt actiōes volūtatis aliæ quæ intellectus, Aristoteles tātū agit de primis scientiis nō de secūdis qa illæ sunt, p se, hæ instrumētariæ.

Logica est qddā tertium.

Activæ sciæ sunt duplices.

Adde quod illa definitiōe actiōis nō cōprehēduntur actiões externæ ut Citharizatiō, scriptio, saltatiō, &c quia ut sic nō pendent ab electiōe, cū tn̄ ipse Philo: 1 Magnorū Moralū c: 33 eas vocet actiões et cōprehēdat sub actiōe.

Secūda obiectio Philosophus 6 Ethico. oēs habitus activos reduxit ad prudētiā, factivos ad artē, sed Logica nec ē prudētia nec ars. Ergo nec ē activa nec factiva, et cōsequēter nō ē practica.

Activos ad prudētiā
Factivos ad artē

R. Philosophus reduxit ad prudētiā oēs habitus activos nō scientificos, scientificos vō cōprehēdit sub sciā, nam, sub hac cōprehēdit ipsas sciās morales quæ sūt maximē activæ nō sub prudentia. Unde et Logica sub sciā cōprehenditur.

Habitus nō scientifi cos.

Dico tertio. Logica ita ē sciā practica ut nō inter factivas sed inter sciās activas numerāda sit. Hæc assertio patet iā ex dictis Et cōfirmatur primo ex eo quod præcedente quæstiōe, dubitatiōe scda, ostēsū ē, Logicā nō eē artē sed sciam proprie. Si aūt esset effectiva necessario deberet esse ars. Deinde quia sciæ activæ

Logica inter sciās activas numerāda.

primo et praecipue versatur in actibus internis et imanentibus, (Activa versatur in internis actibus et imanentibus)
effectiva vero in iis quae transeunt in externam materiam. Cum ergo (effectiva vero in exter:)
Logica primo et per se versetur in operationibus intellectus dirigendis
quamvis etiam secundario et per accidens descendat ad dirigendum externum
sermonem efficitur necessario, Logicam inter activas scientias et non inter
effectivas ponendam esse sicut Philosophia Moralis ponitur inter activas
et non inter effectivas quia licet versetur in externis virtutum
actionibus primo tamen et praecipue agit de internis. Adde quod si
Citari
ars citarum et similes quae licet versentur in externis actionibus
quia tamen nullum post se opus relinquunt inter activas scientias et non inter
effectivas numerantur ab Aristotele primo Mag: Mor: c 33. multo ma:
gis inter activas scientias numeranda erit Logica quae non modo non
est de iis actionibus transeuntibus quae post se relinquunt opus sed neque
per se loquendo de ullis actionibus externis, etiam imanentibus sed solum
de internis operationibus intellectus.

Dico quarto. Logica non est habitus quidam medius inter practicum
et speculativum habitum. Haec assertio est contra tertiam sententiam.
Probatur. Tum quia Logica est determinate practica ut probatum est ergo
non est habitus medius, tum quia omnis cognitio necessario est vel practica
vel speculativa quod probatur 1o Autoritate Philosophorum omnium, qui hac divi:
sione semper utuntur nam et ipse Philoso: nunquam aliam cognitionis divisionem
dedit et ea passim universalissime utitur ut 2 Mets. 3. et 11 Mets:
summa 3. c. 1. et 6. Mets: tex. 1. ubi agit. omnem intellectum aut specu: (omnis intellectus aut specu[illegible] lativus aut factivus aut activus.)
lativum, aut factivum aut activum esse. Si ergo haec divisio est sufficiens
debet in omni cognitione cadere. 2o Ratione quia omnis cognitio vel est
gratia sui vel est gratia operis. sed omnis cognitio gratia sui est speculativa, omnis
cognitio gratia operis est practica ut probatum est 1 et 2 assertione. Er:
go omnis cognitio vel est speculativa vel practica. Ex quo patet ad
venim tertiae sententiae. Ad autoritatem Philosophi Respondetur eum ibi di:
stinguere problemata Logica solum a problematibus moralibus (Problemata Logica [illegible] moralia)
practicis non vero ab omnibus practicis. Quare nec Logicam distin:
guit ab omnibus scientiis practicis sed tantum a moralibus. Quinimo
et ibidem Logicam docet esse practicam quia docet esse adminiculan: (Logicae [illegible] gratia alterius)
tem et gratia alterius quod est vere practicum.

Quaeres. Scientia quae adminiculatur practicis et speculativis
nec est practica nec speculativa quia non est maior ratio cur sit specu:
lativa quam practica. sicut malleus quia adhibetur tam ab hac quam
ab illa arte non magis dicitur huius quam illius artificis. Sed Logica

adminiculatur scientiis practicis et speculatiuis ergo necesse practica.

R. Logica aut alia scientia, non dr practica, aut speculatiua quia seruiat scientiis practicis vel speculatiuis ut supponit argum. sed dr practica quae agit de obiecto operabili à nob. Speculatiua verò quae agit de obiecto speculatiuo secundum quod se considerat et non prout operibus. Constat aut ex dictis Logicam esse de obiecto operabili et prout alterius atque adeo esse determinate practicam maxime quae adminiculari et seruire sapit ex se praxim et licet subseruiat scientiis speculatiuis, est tamen maior ex se ratio quare sit practica.

Quomodo Logica dr practica.

Reliqua quae obijci possent patent ex solutione quaestionis.

QVÆSTIO SEXTA

AN LOGICA SIT PARS PHILOSOPHIÆ.

Asserunt esse partem qui diuidunt Philosophiam.

Prima sententia est eorum qui asserunt Logicam esse partem Philosophiae diuidunt enim Philosophiam in Naturalem Moralem, Logicam seu rationalem. Haec sententia tribuitur antiquis Stoicis et Platonicis sic habet Philos: inic: priorum Amon: initio praedicam. Laertius lib 7. in vita Zenonis. Huius diuisionis meminit Cicero lib: 1 Ac: quaest: Plutarchus lib. 1. de Placitis c: 1. Tribuitur communiter haec sententia Platoni et inter alios D. Augustino lib: 8. de Ciuitate c. 4. Et Eusebius lib: 11 de praeparatione c: 1. eandem tribuit Aristoteli lib: 7. de Philoso: et ait ex Hebraeis manasse. Sed non desunt qui dicant hunc quem Eusebius citat esse quendam alium Aristotelem diuersum à nostro, quem Eusebius Stagiritem solitus est appellare..

Alii negant esse partem cum sit instrumentum Log.

Secunda sententia est eorum qui negant Logicam esse partem Philoso: cum potius sit ipsius instrumentum atque organum. Hanc sententiam Diogenes Laer: tribuit Arist: in eius vita quem ait partitum esse Philosophiam: in Speculatiuam et Practicam Logicam vero constituisse quoddam organum ipsius. Idem tenent Alexander et Philop: init: prior: Amon: init: praedicam: S. Tho: opus: 70. quaest: de diuis: scientiarum artic: 10. ad secun: Simplici: in praedicam: Auerroes in epist Metas: Simara in tabula verbo argo. Albert: 4 Metas: c. 1 et 2 Metas: c: vltimo. et eandem sententiam sequuntur recentiores multi qui concedentes Logicam non esse sciam ex consequenti negant esse partem Philosophiae.

Tertia sententiã ē media asserentiũ Logicã et partē Phi; losophiæ eē, et instrumentũ. Sed nõ simplir et eodē mõ id oẽs explicãt. Amonius enim initio Prædic: refert Platonẽ sensisse Logicã rebus coniunctã eē partẽ Philosophiæ, avulsã vero instrumentũ. Quod videtur secutus Boetius initio sui comẽtarij in Porph: ubi affert exẽplũ Manus quæ simul et pars ē et instrumentũ corporis. Sed inter Arabes Avicenna initio suæ Logicæ et Alfarabius ut refert Alber in prædicab: tract: 1. c 2. totã hanc quæstionẽ eē de nõie existimat. nã si Philosophia inquit latius sumatur Logica ē quædã ipsius pars si pressius instrumentũ. Idē videtur sentire Simpli: in prædicab. et Alber: loco citato.

Alii et partē et instrumentũ.

Logica ut rebus cõiuncta est pars

Cum vero avulsa instrumentũ.

Sicut Manus

Nota pro solutiõe. Totã huius quæstionis decisionẽ pendere ex definitiõe Philosophiæ quã investigare possumus ex origine ipsius Philosophiæ Scribit enim Plato in Teeteto, et Aris: 1 Mets: c 2. ex admiratiõe effectuũ quorũ causæ ignorabãtur cæpisse homines Philosophari. Philosophari ergo ē causas investigat rerũ. Quare et Philosophia nihil aliud erit quã causarũ investigatio seu cognitio rerũ omniũ per suas causas quod etiã confirmatur ex definitiõe Philosophiæ à veteribus tradita sic enim veteres eã definiebãt ut refert Amoni: initio prædicam: Philosophia ē cognitio rerũ ut sunt, cũ vero res sint per suas causas Philosophia erit cognitio rerũ per suas causas. Huc spectat illa trita sive Platonis sive Stoicorũ Philosophiæ definitio. Philosophia ē rerũ divinarũ humanarumque cognitio ubi per cognitionẽ nõ intelligitur rudis aliqua et imperfecta rerũ cognitio sed perfectissima et scientifica qualis ē cognitio per causas rerũ, ut etiã Cic. & Tusc: quæ: explicat. Philosophia inquit ē rerũ divinarũ et humanarũ scientia cognitioque quæ causa cuiusque rei sit. Ex quo patet cũ oĩs scientia sit rerũ cognitio per causas, oẽm scientiam eē partẽ Philosophiæ Aristoteles tñ nõie Philosophiæ præstantissimã eius partẽ antonomasticẽ appellat ut. 2. Mets: 3. ubi solã speculativã scientiam Philosophiã appellat et 1 Mets, ubi solã Metaphysicã quæ inter scientias speculativas præstantissima ē.

Origo ipsius Philosophiæ

Definitio Philosophiæ secundũ Stoicos.

His cognitis dico 1.° Logica ē instrumentũ Philosophiæ. Hæc assertio cõvenit cũ secunda & tertia sẽtentia. Pr 1.° autoritate. Tũ quia oẽs Philosophi Logicã habitũ organicũ seu instrumentariũ appellant. Tũ quia Aristoteles suã Logicã organũ inscripsit. tũ quia 1 Top: c 9. problemata Logica vocat adminiculatoria et deservientia aliis. 2.° ratiõe quia ad rem

Logica habitus organicus et instrumentũ.

instrumēti satis ē ut adhibeatur ab aliquo agēte ad aliquē effectū
sed Logica adhibetur ab intellectu ad cognitionē oīum rerū Ergo Lo
gica ē instrumētū ad cognitionē oīum rerū et per cōsequens ad Phi
losophiā.

(In cognitione duo.) Nota hic 1°. In cognitione duo reperiri. Substātiā et Modū. Sub:
stātiā cognitionis efficit intellectus ex propriis principiis: quoadmodū
vero eget directione Logicæ. 2°. (Logicā quomodo ē instrumētū Philosophiæ.) Logicā nō tā esse instrumētū Philoso:
phiæ quā ipsa, quæ tradere instrumēta ut enim scientificè et de
mōstrativè procedit circa suū obiectū investigādo naturā et pro:
prietates modorū cognoscēdi, nō ē instrumētū, sic enim nō applicatur
(Quod facit instrumētū.) scientiis. Instrumētū enim exercet officiū instrumēti nō nisi dū ap
plicatur ab agēte ipsa vero præcepta Logica de definiendo divide:
do argumētādo sunt illa quæ applicātur et dirigūt nos in cognitione
rerū. Quare Logica, ratione horū præceptorū tātū ē instrumētū

Dico secūdo Logica ē pars Philosophiæ. Hæc assertio ē primæ
et terciæ sententiæ cōtra secūdā Pr. 1°. Autoritate oīum vete:
rū Philosop: qui Philosophiā dividebāt in Naturalē Moralē Ratio:
nalē seu Logicā, sic divisit Plato ex Euse: supra: et D. Aug:
8. de civit: 4. quā divisionē secuti sunt Acade. et Arist. 1. Top:
(Philosophus agit ad veritatē. Dialectica ad opinionē.) Logicorū subiungit, de his ergo Philosopho agēdū esse ad veritatē
tē Dialectico vero ad opinionē. quibus verbis aperte et hanc Phi:
losophiæ divisionē admittit et Logicā vocat Philosophiā, si enim solo
Philoso: ad veritatē id ē demōstrativè agere debet de illis tribus
primis quæstionū cū cōstet de quæstionibus tertii gnis nullū aliū agere
demōstrativè nisi Logicū aperte sēsit Aristoteles Logicā eē Phi
losophiā et ex cōsequēti partē Philosophiæ. Eādē etiā Philoso:
phiæ particionē secuti sunt Stoici, Zeno, Chrisippus, Apolodorus. ut do
cet Laertius in vita Zenonis cōparabātque prædicta tria mēbra
(Cui cōparabāt antiqui totā Philosophiā.) variis rebus. Nā primo cōparabāt totā Philosophiā aīali cuius
ossibus et nervis dicebāt similē Logica (forte quia Logica ē fulci
mētū totius Philosophiæ sicut ossa aīalis et sicut per nervos fi:
unt motus ita per Logicā fiūt motus disputationū in Philosophia)
carnibus Ethica, aīæ Physica. 2° Comparabat ovo cuius
(2do cōparabat Ovo) corticē Logicā dicebāt. (forte quia Logica argumētationibus for:
mis cōservat Philosophiā sicut cortex ovū) albumen dicebāt
moralē. vitellū naturalē. Tertio cōparabat agro frugifero
(Ter: agro frugifero.) cuius sepē Logicā (forte quia Logica defēdit Philosophiā ab
ingressu errorū) fructus Moralē, humū et arbores naturalē dicebāt
Deniqꝫ cōparabāt

Denique comparabat urbi optime administratae in qua Logicam *quarto Urbi ordinatae*
cum murorum custode quae defendit ut dixi, Physicam civium, Ethicam opti-
marum legum subeat. Eandem etiam Philosophiae divisionem sequitur Cicero
lib: 1 de Orato: omnis inquit Philosophia in tres partes est distributa *Cicero de Philosophia*
in naturae obscuritatem in disserendi subtilitatem in vitam atque mo-
res. S. etiam Augustinus supra eam mirifice collaudat et ex impressione qua- *S. Augustinus etiam*
dam divinae Trinitatis profluxisse putat. Denique Euse: eam ab *Eusebius*
Hebraeis manasse testatur. Porro sub naturali Philosophia *sub Naturali Philosophia*
comprehenditur Metaphys: Physic: Mathemat: omnes enim hae scientiae
naturas rerum perscrutantur. Per Naturalem Philosophiam intellectus *quod sit per has tres partes*
perficitur in seipso varia et multiplici cognitione rerum. Per Logi-
cam perficitur in suis operationibus per Moralem perficit operationes aliarum
potentiarum. 2° probatur ex comparatione si moralis quae dirigit opera-
tiones voluntatis habetur in partibus Philosophiae cur non etiam Logica quae
dirigit operationes intellectus utriusque enim par est ratio. nam sicut Logica
est instrumentum ad dirigendas operationes intellectus, sic moralis ad dirigendas
operationes voluntatis. Confirmatur quia si Mathematica quae agit de quan-
titate in imperfectissimo accidente est pars Philosophiae, cur Logica non cen-
seatur pars quae nobilius obiectum considerat nempe operationes intellectus
Tertio probatur ratione. Philosophia est cognitio rerum divinarum per causas sed
Logica est pars cognitionis rerum divinarum per causas, ergo est pars Philosophiae
Minor. quia Logica investigat causas et principia rerum dirigibilium *Logica investigat causas rerum dirigibilium.*
Confirmatur primo quia ad rationem partis duo tantum requiruntur. 1°
ut participet suo modo naturam totius. 2° ut cohaereat cum aliis partibus *Ad rationem partis quod requiruntur*
pars enim seiuncta non componit totum ac proinde non est totum. At Logica
habet utrumque nam et participat naturam Philosophiae, ut ostendi, et cohae-
ret cum aliis partibus Philosophiae quia sine Logica aliae Philosophiae
partes sunt imperfectae et scientiae nomen non merentur. Confirmatur
secundo. Philosophia est adequata perfectio intellectus at si Logica
non est pars Philosophiae Philosophia non erit adequata perfectio intellectus
Ergo. Minor. quia intellectus indiget triplici perfectione. Primo enim debet perfi-
ci in seipso per cognitionem rerum et sic perficitur per partem Philosophiae naturalem *Triplex perfectio intellectus nostri*
2° debet perfici in suis operationibus et sic perficitur per Logicam. 3. debet *1 per cognitionem rerum*
perfici in ordine ad alias potentias dirigendas et sic perficitur per scientias *2 In suis operationibus*
Morales. unde si defuerit Logica deerit quoque intellectui vera perfectio *3 in ordine ad alias potentias.*
Prima obiectio. Philosophus 1 Top: c. 2. a Philosophia Logicam di-
stinguit ait enim Dialecticam esse utilem ad disciplinas Philosophiae
et c: 12 de quaestionibus inquit quae in disputationem veniunt

aliter Dialecticū aliter Philosophū disserere, et initio li. 8. Topi.
ait locorū inventionē cōmunē esse Philosopho aū Dialectico
R. Philosophus his locis observat nomen Dialecticæ & Logica
nō tn̄ docēte, nā etiā haec ē sciā, et Philosophiæ pars, sed utēte,
nā q soluū ex probabilibus disserit, cū nō disserat ex propriis et in-
trinsecis ac necessariis causis nō cēsetur dignus noīe Philosophi
et ita merito ab illo distinguitur. De divisioē aut Logicæ sive
Dialecticæ in docētē et utētē agā infra.

Secūda obiectio. Logica ē instrumētū Philosophiæ ergo nō ē
eius pars. Consequentia. Quia nullū instrumētū ē pars rei, quod
patet tū inductioē in malleo, calamo, et aliis instrumētis, quæ
nō sunt partes opis quod p illa fit, tū ratioē qa si instrumētū
esset pars opis quod efficit, idē efficeret seipsū, nā instrumētū efficit
suū opus, si ergo ē pars operis, efficiet seipsū. &c.
R. 1° Logica secūdū quod ē scia, nō ē instrumētū sed tātū modus
regularū et præceptorū ut dixi 1a. assertioē. Quare saltim qualte-
nus ē scia poterit esse pars Philosophiæ 2. dico Instrumentum
potest cōparari vel ad agens vel ad opus utriusque enim dr̄ in-
strumētū. Respectu agētis potest esse pars ipsius. ut manus ē pars hōis et instrumētū, imo ē instrumētū instrumētorū
3. de aīa 38. qr etiā et aliæ partes corporis simul sūt partes
et instrumēta ad suas fūctioēs obeundas ut oculus ad vidēdū
Nec hoc mirū videri debet, ē enim instrumētū duplex aliud
coniūctū agēti ut manus, aliud seiūctū ut calamus.
Respectu vō operis licet instrumētū nō possit ēē pars sui opis
potest tn̄ esse cōpars seu potius tā ipsū quā opus possūt esse
partes unius tertij. quod videri ē in nutritioē viuētis, hoc enim
p carnē tāquā per instrumētū adgenerat sibi aliā carnē, ex ali-
mēto, quæ quāuis nō sit pars carnis adgenerātis neque contra,
est tn̄ utraque pars viuētis tertij. Sic in proposito. Logica ē
instrumētū ad alias partes Philosophiæ et respectu illarū nō ē
pars sed una cū illis ē pars unius tertij id ē totius Philosophiæ.

Tercia obiectio. Logica est effectus Philosophiæ ergo nō
ē eius pars. Antecedēs quia Philosophi invenerūt Logicā. Cōse:
quia effectus alicuius rei nō ē pars ipsius rei, effectus enim
distinguitur à causa efficiēte, pars vō nō.

R°. 3°. Nego

Docens et utens.

q. non solū ex probabilibus disserit

Quod nō Logica ē instrumētū.
Secūdū quod ē scia nō ē instrumētū

Instrumētū duplex potest cōparari

Respectu agētis

Instrumētū duplex.

nō potest ēē pars. Potest esse cōpars.
vel partes unius tertij.

R. 1° Nego antecedens; potius enim Philosophia ē effectus Logicæ cū enim Philosophi viderent se nō posse absq. Philosophia sine Logica, invenerunt Logicā unde Philosophi inventores Logicæ nō erant Philosophi perfecti sed tantū tendentes ad Philosophiā.

Dices quis ergo genuit Logicā. R. Experientia bonorū discursuū

Quis genuit Logicā

R. 2° Nego consequentiā pars enim potest esse effectus eius rei cuius ē pars, ut patet in nutritione, pars enim carnis quæ adgenerat per nutritionē est effectus viventis et pars, diversa tn̄ ratione. est enim effectus viventis ratione partis adgenerantis quæ ē eius causa. Est aūt pars quatenus simul cū parte adgenerantē cōponit vivens. sic Logica et si esset effectus alicuius partis Philosophiæ posset tn̄ simul cū illa parte cōponere Philosophiā

Pars potest eē effectus eius rei cuius ē pars.

Quo per Nutritionē est pars ē Effectus.

Quarta obiectio. Logica ē modus quidā cognoscendi, et procedendi. modus oīum partiū Philosophiæ Ergo nō ē pars Philosophiæ Conseq. quia modus rei nō ē pars rei, accidens enim nō ē pars rei, sed modus ē accidens quoddā ergo nō potest eē pars rei.

R. Nego antecedens Logica enim nō ē modus cognoscendi, sed scīa dirigens modū cognoscendi, hic enim ē obiectū Logicæ nō ipsa Logica.

Logica nō ē modus cognoscendi, sed scīa dirigens modū cognoscendi.

Quinta obiectio. nulla pars Philosophiæ refertur ad aliā, aut ē permixta cū alia, sed quælibet per seipsā cohæret, et ab alia distinguitur at Logica refertur ad oēs partes Philosophiæ, et ē permixta cū illis, ut pote subministrans illis modū disserendi ergo nō ē pars

R. Nego maiorē. Multæ enim partes Philosophiæ aut referuntur ad alias ut Ethica et Economica ad Politicā, aut sunt cū aliis partibus aliquo modo permixtæ, ut Geometria cū Perspectiva Arithmetica cū Musica idq. nō ideo accidit quia nō sit quælibet circa suū obiectū proprium et peculiare sed quia mutuas sibi operas præstant Adde quod Logica scīa ē distincta ab aliis partibus Philosophiæ et solū præcepta Logica sunt permixta nō aūt ipsa scīa Logica.

Scientiæ sunt permixtæ [illegible]

QVÆSTIO SEPTIMA
AN LOGICA SIT SIMPLICITER NECESSARIA AD ALIAS SCIENTIAS CAPESSENDAS.

Pro sensu quæstionis intelligendo notā ex Philos: 5 Met: c 5. duplr aliqd dicī Necessariū. Uno mō simplr et absolute alio mō ex hypotesi. Necessariū absolute ē id quod ita ē Necessariū ut impossibile sit aliter se habere ut hōiē esse, hōem eē aīal rōnale,

Duplr dr̄ Necessariū

Absolute qd

in rerū vō naturaliū quę vt esse coelū Elemēta et oēs
geōmistorū. Necessariū ex hypothesi ē, quod nō ē p se necessariū
sed tamē ex suppositiōe quod aliqua causa effectū vel aliqs finis
intēdatur, quo facto nō ē p se necessariū sagittā moveri nisi ex
suppositiōe quod proiciatur, et aīali nō ē necessarius cibus nisi
ex suppositiōe quod intēdat vitā cōservare. Rursus hoc neces-
sariū ex suppositiōe ē duplex Alterū simplr est id sine quo finis nullo
mō obtineri potest quo facto somnū et cibū dicimus necessā
vitę viatis. Alterū secūdū qd, id ē ad bonū esse, et ē illud
sine quo finis obtineri potest sed nō tā facile et cōmode, quo pa-
cto hm̄i dicimus equū eē necessariū ad cōficiēdū iter. Certū
q̄ ē Logicā simplr nō esse necessariā, necessitate absoluta,
quia nulla sciā, est hoc mō absolute necessā saltim determinate hęc
vel illa. Nō ē aūt certū an sit necessā ex hypothesi et ex suppositiōe
quod qs velit acqrere pfectē sciās, nec etiā ē certū an sit necessā ex
suppositiōe simplr an tamē ad bonū eē. Quare vtrūqz in dubitatiōē
vocatur. Sensus Ergo quęstiōis ē, an supposito quod qs velit acqrere
pfectē sciās sit necessa Logica (loquimur de Logica artificiali)
simplr, an vō nō, sed tamē ad bonū esse.

Ex Suppositiōe.

Ex Suppositiōe ē duplex

Alterū secūdū qd.

Logica nō ē simplr et absolute Necessā. Similtr alias sciē.

Prima sentētia est eorū q dicūt Logicā nec simplr ad scīas
aliqs, nec secūdū qd idē ad bene eē esse necessariam sed vt pernitiosā
scientiis de medio tollendā esse. Ita sensit Cirenaici quorū dux
fuit Aristippus, vt docet Diogenes in vita Aristippi. Quod idē de Epi-
curo refert in eiusdē vita teste Cic: 2 de finib: et Boetio in praefa:
in Porph:. Seccatores quoqz Erasistrati idē sēserūt ex Galeno in
opusculo de constit: artis medicę, et in lib: an sanguis in arteriis
cōtineatur. Cui sententię mirifice suffragari videntur S. Patres
maxime si sermo sit de Logica Aristotelica. Nā inprimis Tertul-
lianus lib: de praescri: Haeret: c: 7. Dialecticā et Philosophiā
vocat doctrinā Daemoniorū natā ex sapientia seculi. Et lib:
contra Hermogenē vocat Philosophos Haereticorū Patriar-
chas. quod idē asserit Hyeronimus in lib: con: Pelagianos
et in lib: con: Luciferianos Dialecticā quasi ministrā haereson fa-
cit. Et in Psal. 93 et in illud Nahū vltimo. Bruchus expan-
sus ē et avolavit. Cōsideremus ait multiplices Eccliae haereses
et videbimus haereticorū dogmata cū frigeat et volare nō
possint sedē sibi inter Aristotelis et Chrysippi spineta reqrere. Et in illud Psal: centesimi quadragesimi tercii. Nō est ruina
maceriae neqz trāsitus. Dicit maceriā istā esse syllogismos
quibus qd ita cōcluditur vt trāsire nō possit. S. Greg. etiā

Nazianzenus

Nazianz. praeceptor Hyeronimi in oratione in Julianum et de Theologia et de modestia in concertationibus servanda appellat suppositiones resolutiones et artem Aristo: mala et flagella Aegyptiaca. Cirillus. lib. 3 thesauri: c. 3. circa medium. Dialecticam Aristotelis ut Haereticorum propriam nominat. Origenes etiam homil: 11 in Genes: de dialectica ita loquitur ut de aliena a disciplina fidei. Denique plura huiusmodi de dialectica et Philosophia Aristotelis lege apud Iustinum qui integrum librum scripsit contra dogmata Aristotelica, apud Epiphan: lib: 2 con: haereses c: 69. et 76. Basilium Homil: 1 in Hexamero et epist. 97. et lib: de Spiritu Sancto et alios plerosque Ecclae Patres.

Secunda sententia est eorum qui asserunt Logicam esse simpliciter necessariam ad acquirendas scientias. Ita communiter sentiunt Peripatetici Arist: et simpl: in praef: in praedicam: Alexa: et Philop: in Praefa: priorum Avicenna et Algazel c: 2 suae Logicae Averr: 2 Mets. comm: 15. Et in Epitome in Logicam. Tolet: et Dotus quaest: 1 in Logicam Albert: trac: 1 Logicae c: 3. S. Thom: 2 Mets. lect: 5. et in opusc. 70. Scot: initio Logicae. Caieta: initio poster: et communiter recentiores et Galenus qui contra sectatores Erasistrati loco citato probat Logicam esse necessariam hac ratione. Nam aut ex quolibet inquit licet inferre quodlibet aut non. si licet formabo huiusmodi discursum. Ignis est calidus nix frigida, thus stabulum Ergo Logica est necessaria. Si non licet Ergo necessaria est Logica, quae docet quid ex quo deducendum sit. Logicam quoque esse necessariam medico probat in libro quod optimus medicus Philosophus esse debeat. Esse etiam Logicam iurisperitis necessariam docet Cice: in Bruto de claris orato: adeo ut solum Sulpitium agnoscat iuris scientiam adeptum quod Logicam probe teneret. Mathematicis vero esse necessariam Proclus lib: 1 in Euclidem propos: 14 Christianis quoque esse necessariam docet Augu: contra Cresconium Gramma: lib: 1 c. 2 et lib: 2. c: 2. Et lib: 8 de civitate c: 36 et 38. et lib: de ordine cap: 13 et alibi. Albertus supra et D. Thom: supra et init: post: et Egidius ibidem. Fundamenta huius sententiae sunt duo. Primum desumitur ex autoritate Philosophi 1 Mets. 8. et 4 Mets. 8 et 9. et 1 de partibus c: 1. ubi ait antiquos Philosophos ex ignoratione Logicae in multis errasse et 1 Phisi: 16 et 22. reprehendit Parmenidem et Melissum quod nescientes syllogisare, ideo 2 Mets. 15. absurdum esse inquit simul quaerere scientiam et modum sciendi. Secundum ex ratione quia ad perfectam scientiam duo requiruntur. 1º Cognitio principiorum ex quibus est deducenda conclusio. 2º Cognitio modi deducendi conclusionem non satis enim est nos scire sed etiam debemus scire quod sciamus. hoc aut. secundum

habetur à Logica primũ ab aliis scientiis.

Tertia sententia est eorũ q negant Logicã esse simplr necessariã ad suas aggrediendas sed tãtũ ad bene esse, ita Sandex: 2 Mets quest: 11. Enricus Gandavensis 1. Mets. quest: 2 et 2 Mets. quest: 12. Bon: 2. Mets c: 3. quest: 4. tract: 2. Sanctus tract: i Logicae c: 4. Fundamentũ huius sntẽtiae ẽ, qa sine Logica artificiali hoc ẽ sine praeceptis Logicis potest haberi cognitio modi disserendi p solã Logicã naturalẽ id ẽ p lumen naturale intellectus quae sntẽtia nobis quoq3 pr.

Dico 1°. Logica nõ modo perniciosa nõ est, sed etiã utilissima ad alias sciãs. Haec assertio ẽ cõtra primã sentẽtiã Et probr primo autoritate nõ solũ antiquorũ Philosophorũ sed etiã sanctorũ patrũ qui Logicae studia mirificè cõmendant. Plato in Parme: Exerce te inqt in ea facultate quae garrulitas et inutilis mul. lis videtur alioq veritas te fugiet Et lib: 7 de Repub: iubet fieri legẽ de dãda opera Dialecticae. Plura etiã habet de Dia: lecticae laudibus in soph: Phae: Cratillo et Protagora Et similtr etiã Aristo: locis supra citatis ignorãtiã Logicae Antonomastice ignorãtiã et ruditatẽ appellat. Forte qa ignorata Logica ignorãtur aliae sciae iuxta dictũ Augi lib. 3. cõtra Acade: Logica ẽ ars artiũ et sciã scientiarũ. Et Cicer: de claris orator: ubi Logicã lucẽ oium scientiarũ appellat. Augus: etiã 2 de ordine: Dialectica inqt est quae docet docere, qua docet discere, quae sola scientẽ facere vult et potest Et lib. 2. de doctrina christiana ca: 31 disputatiõis inqt disciplina ad oĩa genã quaestionũ quae in scriptura sũt dissolvenda plurimũ valet et c: 37. Sciã definitiõnũ et conclusionũ plurimũ lectorẽ scripturarũ adiuvat. Hieroni: in Ezech: Veri inqt quidqd in saeculo pervorũ dogmatum quodqd ad terrenã sciãm pertinet et putatur esse robustũ hoc Dialecticã arte subvertitur et instar incẽdii in cineres et favillas dissolutz vel quod putabatur esse fortissimũ Clem: etiã lib: 6. Stromatũ. Dialectica ait esse vallũ ne veritas à sophistis cõculcetur. Philo Iudaeus Logicã parare ait intellectũ nostrũ tãquã cerã levigatã ad recipiendos Physiologiae et morales characteres valde probatos et integros. Alber: supra ait cũ qui scit sine Logica esse similẽ igni cõburẽti nescienti qd sc cõburere. Alga: lib. 2. sua Logicae Logicã inqt esse pondus oium scientiarũ sicut enim pondere examinatur oĩa ita Logica examinatur sciae.

Logica comparatur lapidi aureo probati

Et hinc alij recẽtiores solent Logicã cõparare lapidi quo aurũ pbatr nã si qs ignoret an aliqua definitio vel demõstratio sit bona si assignet eã regulis Logicae statim id illi manifestũ fiet

Plura testimonia in Logicæ comēdatione in prologo suæ Logicæ.

Quod vero attinet ad S. Pres citatos in prima sententia dico eos quod S. Pres de Philosophia.
neque reprehēdere absolute Logicā et Philosophiā et rectū eius
usū, sed potius laudare et comēdare ut ostendi. Constat enim
hæc studia nō ēē à christiana religiōe aliena sed maxime potius cōso:
na et necessā ad fidei doctrinæ et propagādā et defēdendam.
Quod patet nō solū ex eis quæ ex Augustino et Hyeroni: attulimus sed etiā
ipsomet exēplo Patrū Augus: Grey: Nazian: Basilij. Grego: Papæ Hyeronimi
et aliorū q Logica et Philosophia instructi christianā religionē plu:
rimū illustrarunt imo Augu: lib: 1 cōtra Cresconiū p multa capita
ostendit christū, Apostolū Paulū, ac cæteros apos fuisse Dialectica
in disputādo; neque quemquā volētē agere Dialecticè cū christianis
esse respuēdū. Itaque S. Patres qui Logicā et Philosophiā dānare videbātur
nō dānāt illas absolute sed depravatū usū illarū, quod nō ē vitiū nō ē vitiū sciæ sed scientis.
sciæ sed scientis, nullaque res ē usque adeo bona qua homines ex deprai:
vata voluntatis affectiōe abuti nō possint. Unde Rupertus lib: 7
de opibus spus S. Paulū ait nō studia cōdēnare aut scholas Dialec:
ticorū sed quod nō quæsiverint ex eis sapientiæ fructū, propter quē
artes istæ à Deo datæ sunt. Dānant ergo Pres cū S. Petro
2 Petri 2. et Apostolo ad Rom: 1. et ad Colossi. 2. nō verā Philoso:
phiā sed Philosophiā inanē quæ legi Dei nō ē subiecta impru:
dentesque arrogantiā et vanitatē quorūdā Philosophorū affectādo
sciæ existimatiōnē veritatē corrūpunt et oīa secūdū sui capitis
ac sensū metientes oēm divinā ac humanā autoritatē cōtemnunt
et se solos sapientes existimāt, ut vel in uno Luthero manifeste
cernitur, ita ut vel ob hoc unū recte illud dictū sit à Tertuliano
et usurpatū à S. Aug: Philosophū eē gl'a aīal et popularis auræ vile
mancipiū. Confirma: Quia ut late prosequitur Fons: in prœmio
Mets: c 5. sæpe S. Pres præcipue prisci illi Ecclæ doctores
Philosophiā Aristotelicā vel propter errores aliquos cōtra fidei do:
gmata ut de mūdi origine et æternitate vel propter doctrinā
aliquā dubiā et obscurā ut de immortalitate aīæ de Dei providētia
de bonorū præmiis et malorū pœna. etc deprimūt ac reprehēdūt,
præponūtque illi veteris Academiæ et Stoicorū doctrinā, quæ
si prima fronte spectetur minus à christiana abhorret religione
quā Peripatetica. Sed tū procedēte tpē cū deprehēderent hæreti:
corum veteris Acade: et Stoicorū placita specie religionis
et pietatis plurimos incautos decæpisse et in varias hæreses adduxisse

Aristotelis ad errores pertinens esse e gremine lateant caeteraque quae ab eo traduntur egregia esse et quae mirum modū christianae religioni cōducāt, quasi mutata aedificatione Peripa: teticā doctrinā caeteris praeferre coeperunt sensimque curarunt ut auctoritate universalis Ecclae solus pene Aristoteles in scholis legeretur. Et ita factū ē ut Aristotelica doctrina fidei regulis correcta adeo bene merita sit de Christiana Republica [illegible] tota progeniodū Philosophia stet hoc [illegible] viris Aristotelis legibus ac praeceptis servādis. Sed de his satis.

Secūdo probr Assertio Ratiōe. Quia utile illud ē quod ad bonū aliquod cōfert, sed Logica cū dirigat operatiōes intellectus confert ad veritatis cognitionē facile et sine errore assequēdā in oībus scientiis quod ē maximū bonū Ergo ē utilis.

Tercio probr Argumentis faciendis pro tercia assertione quae a fortiori hanc probant.

DICO Secūdo. Logica nō ē simplr necessaria ad alias sciās cōsequēdas. Haec assertio ē auctorū terciae sententiae.

Probatur 1.° Ab Exemplo. Quia disciplinae Mathematicae [illegible] sunt habitae pro scientiis, atque nō indigent Logica, tum quia sunt inventae ante Logicā: inventio enim Logicae perfecta tribuitur vel Platoni vel Aristoteli et ante hos inventae sunt Mathematicae Geometriā enim invenerunt Egyptii. Arithmetricā Sidonii. Astronomiā Egyptii et Chaldaei et apud Graecos primus eius auctor censetur Thales. Apud Italos Pithagoras. tum quia Mathematicae antiquitus ante oēs alias sciās proponebātur addiscēdae. unde Plato foribus sui ginnasii scribi iusserat. Nemo expers Matematicarū huc ingrediatur. et Arist: 1.° Ethic: pueros ait esse etiā capaces Matematicae. at si Logica indigeret, post Logicā essent addiscēdae. Tum quia nullo mō utitur Logica, nā neque argumentatur in forma, neque definiunt ad normā praeceptorū Logicae. quod illis saepe obiicit Philosophus in Logicis sed sola evidentia obiecti cōtenti bonos discursus faciunt. Ergo Logica nō ē simplr necessaria ad Mathematicas sciās. et cōsequēter nec ad oēs sciās.

2.° Cet est fūdamētū assertionis) quia ad cōparādā sciām alicuius rei duo tātū sūt necessa. 1.° ut inveniat quae principia illius rei et illis assentiatur 2.° ut sciat se aptis et minime fallacibus discurrēdi modis

Ante Logicā artes inventae

Ad sciām duo sunt necessaria.

disserēdi modis uti ad demōstrādas cōclusiōes ex eiusmodi
principiis, sed hoc utrūq potest praestari absq Logica artifi:
ciali, nā satis ē lumen naturale intellectus ad assentiēdū principiis — Lumen naturale satis est ad assētiēdū prin: cipiis,
per se notis, et ad cognoscēdas aptas et minime fallaces disserēdi
formas. ergo Logica artificialis nō ē simpliciter necessaria ad acqui:
rēdas alias sciās. Confirmatur et explicatur praedicta ratio
Logica solū ē necessaria ad alias scias qa tradit cognitionē
~~cognitionē~~ rectorū modorū disserēdi sed hoc cognitio potest haberi
sine praeceptis Logicae. Ergo. Maior ē certa etiā cōfessione
ipsorū adversariorū. Minor pr. Intellectus solo lumine naturali
absq ullis praeceptis Logicae potest iudiciū facere de bono
modo disserēdi Ergo ad cognoscēdū bonū modū disserēdi nō ē ne:
cessaria Logica. Antecedens patet 1°. quia intellectus solo
lumine suo naturali potuit inuenire oēs bonos modos disserēdi, oīa
praecepta logica. Ergo solo etiā suo lumine naturali poterit iu:
dicare de bono modo disserēdi. 2°. Intellectus solo suo lumine
naturali potest cognoscere alias res Ergo et suū etiā modū co:
gnoscēdi. Porro potest intellectus cognoscere bonos modos
disserēdi vel ex cōformitate eorū, cū re euidēter cognita vel qa — Bonos modos possumus cō: gnoscere vel ex cōformita te, etc.
nituntur euidētissimis principiis lumine naturali notis.

Respondent adversarii 1°. Intellectū dū iudicat de bono mō
disserēdi nihil aliud facere quā formare sibi praecepta Logicae. 2°.
sine potius probari intellectū sine praeceptis Logicae nō posse iu:
dicare de bono modo disserēdi Contra quia intellectus dupliciter
potest iudicare de bono mō disserēdi 1°. Formādo sibi praeceptū
quoddā universale videlicet quod talis modus disserēdi semper in
q̄ materia sit bonus et hoc modo concedimus ē iudicare per praecepta
Logicae praecepta enim universalia faciūt Philosophū ad artē perti:
nent. 2°. Iudicādo ipsū modū cognoscēdi in particulari eē bonū
et hoc iudiciū fit sine ullis praeceptis Logicae. quod sic patet
quia antequā intellectus faciat praeceptū universale de bono mō
disserēdi prius in particulari iudicat in hoc discursu esse bo:
nū modū et in alio atq alio, et qa videt in oībus particularibus modi:
similibus eē bonū, colligit tādē praeceptū universale, tale mo:
dū disserēdi semper et universaliter eē bonū. 2°. respōn: posse quidē
intellectū solo lumine naturali iudicare aliquos discursus qui sūt
euidētissimi habere bonū modū disserēdi tū cū ii paucissimi
sint. simpliciter intellectū nō posse in oī discursu iudicare de

de bono modo discurrēdi solo lumine naturali Sed Contra

Discursus scientifici sunt necessario euidentes

quia ego quaero de discursibus solū scientificis, at hi necessa-
rio sunt euidentes Ergo poterit intellectus iudicare an ii oēs habe-
ant rectū modū discurrēdi. Tercio si Logica esset simpliciter

Si ad alias scias ergo et ad seipsam.

necessa ad alias scias acquirēdas esset etiā simpliciter necessaria
ad acquirēdā seipsā, cōsequens ē falsū, ergo et antecedens.
Pr sequela Maioris quia eadē ē ratio necessitatis Logicae
ad alias scias acquirēdas, et ad acquirēdā seipsā. probatur enim di-
cunt ipsi aduersarii Logicā esse necessariā ad alias scias quae
tradit rectū modū discurrēdi et eo nō cognito nō possemus esse

Cognitione acquirimus per discursus Logicos.

certi de nra cognitiōe, at hoc ipsū valet in acquisitiōe Logicae
cū enim acquirimus per discursus Logicos, ut igr certi simus de illis
discursibus erit nobis necessa cognitio de recto modo discurrēdi
hoc ē Logica et sic Logica ad seipsā erit necessaria. Hoc
aut absurdū ē vel enim ad Logicā ē necessaria alia quaedā Logica
vel ipsa ad seipsā. Si primū. dabitur processus in infinitū nā
ad illā aliā Logicā erit necessa alia, et ad illā iterū alia etc
Si secūdū tunc sequitur Logicā esse antequā sit, seu esse priorē
seipsa, antequā enim esset acquisita Logica, praesupponebantur iā cō-
gnitā necessa ad seipsā acquirēdā, et sic antequā inueniretur
praecepta bene discurrēdi iā eadē ante erāt.
Rnt: Logicā secūdū vnā partē eē necessariā ad seipsā se-
cūdū aliā partē v: c: Logicā ut tradit modū argumētādi eē
necessariā ad seipsā ut tradit modū definiendi et diuidendi
hoc aut nō esset absurdū. Contra quia argumētū factū
probat quod sequeretur Logicā secūdū vnā et eādē partē ad se
esse necessariā v: c: quod ad praecepta tradēda bene discurrēdi
praerequirantur praecepta bene discurrēdi qa in illis tradēdis vel
cognoscimus nos bene discurrere vel nō. Si nō, ergo nō sumus certi
de illis praeceptis, si sic ista certitudo nascitur ex cognitiōe
praeceptorū et modorū discurrēdi non ex lumine naturali secūdū illos
et sic praecepta ipsa praecedent seipsa. Ego autē dico ad illa praecepta

Lumen solū naturale sufficit.

nō praerequiri alia praecepta, nec aliam Logicā, sed solū lumen naturale
quod potest iudicare de bono modo discurrēdi, tū circa praecepta Logices
tum circa praecepta aliarū scientiarū, ac proinde nō esse simpliciter ne-
cessariā Logicam nec ad seipsā nec ad alias scientias.

Qūo Tercio

Dico tertio. Logica ad acquirendas scias ē necessaria sciendū qd id ē ad bene esse si quis nimirū velit sine periculo erroris assequi scias. Haec assertio ē autorū tertiae sntiae. Pr. 1° qa Philosophus 2 Met 15 absurdū inqt esse quaerere simul sciam et modū sciendi Ergo si qs vellet assequi scias debet prius assequi modū sciendi, nec aliud quā hoc vult ibi Philosophus, dicit enim id esse absurdū nō qa sit impossibile, sed qa nō caret periculo erroris — *Logica ē necessaria sciendi quid* — *Scia et Modus sciendi*

2°. qa quotquot caruerunt Logica turpissime lapsi sunt in cognitione scientiarū, opiniones enim antiquorū sunt erroneae et refutatae ab Aristotele solū ob ignorantiā Logicae ut illis obijcit Arist: 1 Mets. tex: 8. Vn ab illis praeter mathematicas nullas alias scias accepimus et inventa demū Logica primū sciae perfectae constitutae sunt.

3°. Quia sine aptis et praeparatis instrumentis vix aliqd boni effici potest sed Logica aptat et praeparat instrumenta ad oēm cognitionē ergo sine illa vix aliqd perfecte cognosci potest. Vn et ipsi Mathematici saepius hallucinantur eo quod evidentiā rerū sequentes parū curant formā Logicā. — *Sine aptis instrumentis vix aliqd efficitur.* — *Logica aptat et praeparat instrumenta*

4°. Si ad numerandū quod naturaliter facimus requiritur ars Arithmetica à fortiori ad bene cognoscendū requiretur Logica

Prima obiectio. Logica est difficilior aliis scientiis qa plurima habet spinosa et abstrusa Ergo nō est bona via ad alias scientias qa quae sunt difficiliora nō sūt bona via ad faciliora. R. Nego cōsequentiā esto enim Logica sit difficilior tn longe difficilior erit sine illa acquisitio scientiarū quā illa iā supposita, neqe semper à facilioribus ē procedendū aliqn enim res facilior pendet ex difficiliori et tunc à difficiliori procedendū ē. R. 2° Nego Logicā esse difficiliorē si sumatur pura Logica absqe admixtione Metaphysicarū quaestionū ut solet tradi in Summula et absqe propositione sophismatū ex qbus maior difficultas quam utilitas provenit — *Logica nō ē difficilior si sumatur pura sine admixtione Metaphysi:*

Secunda obiec. Logica nec ē necessaria tardis nec ingeniosis Ergo nullis. Nō tardis qa hi magis obruuntur praeceptorū multitudine quā iuvantur: non ingeniosis qa hi facilius assequuntur scias naturali lumine, quā nodosis Logicae praeceptis, facilius enim ambulat is, q valet viribus ad ambulandū naturali ductu, quā certis praeceptis ut argumentatur D. Augu: 2 de doctrina Christi: si enim qs me doceret modū ambulandi et diceret ne moveā prius pedē posteriorē quā deposuerim priorē, et inde paululū poplites flectā, dicerē illi me facilius ambulaturū sine his, quā intelligā quo sit deambulandū. R. Logica ē necessaria tardis quā ingeniosis illis qdē qa cū naturali lumine nō multū polleant si destituantur etiā lumine Logicae erunt planē caeci in scientiis, nec obruentur si succincta praecepta tradantur

Ingeniosis vero qa quae per lumen naturale difficulter assequi: ventur poterunt assequi per praecepta Logicae facilius, nec enim bona consequentia statim lumine naturali deprehendi potest sed cum labore

TERTIA OBIECTIO. Qui solas scientias addiscit unum tantum suscipit laborem qui vero ante illas Logicam, duos, unum in addiscenda Logica alterum in aliis scientiis. Ergo Logica laborem auget et impedit nos in scientiarum acquisitione. R. Duplex quidem est labor addiscere Logicam et

Duplex ē labor discere Logicā et alias sciās.

scientias, sed quantum laboris insumitur in addiscenda Logica tantum detrahitur in addiscendis aliis scientiis. Sine Logica enim duplo maior esset labor in scientiis capessendis. Itaque Logica respectu aliarum scientiarum addiscendarum sicut alae, ut enim hae licet aliquid oneris ad:

Logica est ut alae avibus

dant reliquo corpori, illud tamen onus compensat gratius faciunt avem expeditius volare: ita facilius praemissa Logica acquiritur scientia quam sine ea, licet labor videatur augeri.

QUARTA OBIECTIO. Sequeretur Logicam fore perfectiorem aliis scientiis cum ipsa illas non indigeret illis, aliae vero ipsa indigerent

R. Non arguit magnam perfectionem esse aliquid ~~esse~~ necessarium ad aliud tanquam instrumentum hoc enim modo homo vic indiget cibo non contra cum tamen nemo dixerit cibum esse praestantiorem homine.

QUINTA OBIECTIO saltem liber de fallaciis periculosus est, ut constat, et etiam superfluus, cum cognitio recti, sit etiam cognitio obliqui, atque adeo sufficiat cognoscere conditiones boni syllogismi ad cognoscendum fallacem et defectuosum. R. Liber de fallaciis non est periculosus cum non ad offensionem sed ad defensionem tradatur, nec etiam superfluus quia in illo traduntur syllogismi conditiones, quarum praetermissione vitiosus redditur syllogismus. Haec autem licet potuissent tradi in aliis libris quia tamen tradita non erant et conducebant multum ut perspicue traderentur ideo separatim tradita sunt nec est superfluum quod maioris perspicuitatis gratia expressius et separatim traditur.

DICO TERTIO. Logica ordine doctrinae praecedit ceteras scientias. Haec assertio est secunda et tertia sententiae et eius veritas intelligi potest ex dictis, quod enim requiritur ad omnes scientias debet ordine doctrinae addisci ante omnes, sed Logica est talis ergo

Logica debet addisci ante alias sciās.

CONFIRMATUR quia ut Philosophus 2 Metaph. 15. ait absurdum esse simul quaerere scientiam et modum sciendi absurdius multo erit quaerere scientiam ante modum sciendi. Unde recte Averroes ibi cum inquit qui

qui velit addiscere

qui vult addiscere alias scias ante Logicā esse similē illi Medico q applicat primū remedia aegroto, deinde recurrit ad Gallenum et Hyppocratē ut videat an recte applicuerit.

Confirm. 3o Logica sicut artes illae quae sunt instrumentariae aliarū scientiarū sunt priores illis ut frenefactiva equestri, ita et Logica quae ē instrumētū aliarū scientiarū debet esse prior illis.

Nec te moveat quod Plato dicat nō esse permittēdū in Republica ut iuvenes ante trigesimū annum dent operā Logicae ne perturba:tioē passionū ea abutātur in detrimētū Reipub. Nō Plato vult Logicā esse addiscēdā post alias scias sed fugiendam garrulitatem quae maxima esse solet in iuvenibus Logicis. Et quia Logici qui depravatis moribus maximè potest obesse Reipub: ideo docet post trigesimū annū discēdā esse Logicā quo tpe quiescētibus passionibus cessant occasioēs ea abutēdi.

QUÆSTIO OCTAVA
An Logica sit una simplex qualitas in Intellectu.

Huius quaestiōis plena resolutio tradēda ē in lib: 1 post: ubi in co:munē petemus an scia sit una simplex qualitas ex quo etiā in:telligetur quid dicēdū sit de Logica. Nunc breviter respōdeo ad quaestioē. Primo Logica esse qdē unā cū sit de uno obiecto ac genere iuxta Philo: 1 post 43. Secundo. Nō esse unā sim:plicē qualitatē, ut volunt Thomistae, alias enim q haberet habitū unius cōclusiōis Logicae, posset per frequentes actus, circa illam cōclusionē acquirere totā Logicā quod absurdū est. Tertio. Esse unā q aggrega:tioē multorū habituū partialiū, in ordine ad unā rōnem formalem obiecti. Probatur quia quot sūt in scia obiecta spē distincta tot debent esse habitus scia spē distincti, habitus enim et actus specificantur ab obiectis, sed in Logica sūt plura obiecta spē distincta et secūdū rōnes formales specie distinctas considerant ut prima operatio, secūda, tertia etc. Ergo in Logica sunt plures habitus spē distincti. Ergo Logica nō ē unus habitus specie sed unus ex aggregatioē multorū habituū in ordine ad unum obiecti formale gnūs. Sicut enim haec plura obiecta quae sūt in Logica licet sint realiter et essentialiter distincta sūt tū unū attributioē ad operatioē dirigibilē quae ē genus Logicae, ita etiā habitus illis respōdentes sunt qdē spē et essentialiter distincti sed tū sūt unū in ordine et attributioē ad illā rationē formalē obiecti. Unde ad unitatē Logicae seu cuiuslibet alterius scia generica

nõ sufficit aggregatiõ utriusq horũ habituũ sed requiritur praeterea
ut talis aggregatiõ sit ordinata ad rõnem formalem obiecti
sicut ad hoc ut sit una domus nõ sufficit quaelibet aggregatiõ
lapidũ lignorũ calcis. &c sed requiritur aggregatio ordinata
ad formã domus. Legro Susius loco citato.

QVÆSTIO NONA
QVÆ SIT DEFINITIO LOGICÆ.

Stoici: Ars bene disserẽdi et verã iudicandi. — STOICI ex Cicerone 2 de Oratore definiebant Logicã artẽ be:
ne disserẽdi et vera diiudicãdi. Plato 7. de Republ: dixit esse
Plato: est disciplina qua ad interro: — disciplinã qua ad interrogãdũ et respõdẽdũ sicut scientẽ decet
aptissimi sumus. lib: autẽ 9. de Rep: dixit esse organũ iudicij
Cice: iudiciũ veri ac falsi — Cicer: lib. 4. Academi: quaest: dixit esse iudiciũ veri ac falsi
Initio autẽ Topico: una cũ Boetio ibidẽ dicit esse rationẽ
Alexander modũ syllogismorũ — disserẽdi Alexa: initio prio: ait Peripa: cõsuevisse vocare Lo:
D. Aug: scientia veritatis — gicã Metodũ syllogismorũ. D. Aug: lib: 3 cõtra Academ:
dicit esse sciam veritatis. et lib: 2 de ordine dicit esse di:
sciplinã disciplinarũ et lib. 2 de doctrina christianã dicit
esse sciam definiendi, dividendi, et iudicandi. Lib: 8. de civit:
4. ait esse qua verũ ~~aut~~ falsũ determinatur et libro 1. contra
Cresconiũ dicit esse artẽ quae docet cõsequentia demõstrare
sive vera ex veris sive falsa ex falsis Tol: initio summulae et 2 Metaph:
cap: 3. quaest: 1 sect: 2 definit in fine disserendi doctrinam.
Recentiores — Ex recentioribus alii definiũt sciam rationalẽ veri et falsi di:
iudicativã alii sciam seu habitũ rõnalem de ente rõnis ut ẽ instru:
mẽtũ cognoscẽdi. alii habitũ intellectualẽ rõnalem, instrumẽtariũ
et opationũ directivũ rationis. Rectius tñ et cõgruentius di:
citur supra definitur Logica à D. Thom: 1 post: init: et cõmuniter
Quae sit definitio Logicae bona. — à recentioribus sciã directiva opationũ intellectus. Quae defi:
nitiõ sic explicatur. Logica est sciã. Definitur Logica per scientiã
ut per genus proximũ nã doctrina sive habitus sit gña remota
cõprehẽdẽt tã artes quam etiam fidem, opinionẽ, et facultates &c
et alios habitus nõ scientificos à quibus tñ omnibus differt Logica
p rõnem sciã quae illi proprie cõvenit. Directiva operationũ
intellectus. Haec particula ponitur loco differẽ qa p hoc cõstituitur
Logica in propria ratiõe formali et distinguitur ab omni alia scientia.
Nã per particulã directiva operationũ quae ad hunc habet locũ
propinquioribus gñis distinguitur à scientiis speculativis quarũ nulla ẽ dire:
ctiva operationum.

Per particula

Per particulā vero Intellectus distinguitur ab oībus aliis scientiis practicis quæ licet sint directivæ operationū vel voluntatis vel aliarū potentiarū nulla tn̄ præter Logicā est directiva operationū intellectus in ordine ad cognoscendū iuxta dicta quæstione tertia.

Nulla scīa directiva operationū præter Logicā

QVÆSTIO DECIMA
QVIS SIT LOGICÆ PROPRIVS FINIS

Stoici finem Logicæ dicebant esse bene dicere id ē vera et cōsequentiā de vna quaqз re dicere. Plato esse vnū in multa dividere et rursus multa in vnū colligere hoc ē gña in species, et spēs in individua dividere et rursus individua in vnā spēm et spēs diversas in vnū genus colligere.

Quidā bene dicere

Quidam vnū in multa.

Simpli: et Ammon: init: prædicam: et Philop: et Alexā: init: prior: dicunt esse demōstrationē Boetius in Porph: esse inventionē rationumqз iudiciū. Avic: init: suæ Logicæ et Alber: tract: 1 Logicæ tractatu 4 dicit esse ignoto in ignotū devenire Alga: lib: 3 suæ Logicæ quē sequitur Burley in Porph: dicit esse discernere verū à falso. Denique S. Thomas init: posteriorū cū pluribusqз Thomist: ait esse dirigere operationes intellectus idem etiā sentit Fonseca 2 Meta: c. 3. quæst 1. sect: 2. cū docet finē Logicæ esse viam et rationem tradere quæ facile et sine errore possimus incognita ex cognitis intelligere.

Qdā demōstrationē

Alii inventionē ratio: numqз iudiciū.

Alii ignoto in ignotū devenire.

Alii discernere verū à falso.

Alii dirigere operationes intellectus.

Nota pro solutione ex Philosopho 1 Top: 2 et 1 Rheto: 1. cuiuslibet esse finē artis seu cuiuslibet practicæ scīæ alter ē proximus ac immediatus et intrinsecus ipsi scīæ (qui etiā solet munus seu officiū dici) et est ille sine quo ipsa scīa cōsistere nequit, et quē qui nō consequitur, talē artē, et scīam habere minime dr̄. alter ē extrinsecus et remotus sed principalis (atqз adeo absolute finis nā ille alter quo incidit cū offō) et est ille quē scīa qdē maxime intēdit sed tn̄ sine eo esse potest et quē qui nō cōsequitur nō ideo talē scīam nō habere dr̄. Affert qз Philosophus duo exempla Medici et oratoris. Medicinæ enim finis intrinsecus ē curare ægrotū, id est adhibere oīa requisita ad sanādū ægrotū et qui hunc finē nō consequitur medicus nequaquā ē. Extrinsecus et remotus est sanitas quā etsi medicus actu nō inducat, medicus tn̄ est, cū præstiterit oīa quæ requirūtur ab arte medendi Proportionaliter dic de oratore. Ad hunc igr̄ modū Logicæ finis intrinsecus et proximus est cognoscere ac tradere oēs modos disserēdi seu dirigēdi operationes intellectus quē finē qui nō assequitur id ē qui ignorat viā et rationē recte exercēdi operationes mentis is Logicus nequaquā ē. Finis vō extrinsecus et remotus sed tn̄ primarius et adequatus ille alter ex natura sua dirigitur scilicet ipsæ recte operationes mentis id est operationes ipsæ factæ et directæ iuxta

Alter proximus et immediatus

Alter extrinsecus et remotus

Exempla duo allata

normã et regulas à Logica traditas. Quãvis autẽ finis hic principalis sit
ut pote ad quẽ ille alter ex natura sua ordinatur (ideo enim tra:
dimus praecepta dirigẽdi operationes mentis ut eas aliꝗ rectas faciamus)
absq̃ illo tñ actu potest Logica perfectè consistare potest quis esse
perfectus Logicus si sciat et tradat praedicta praecepta etiã si nũ:
quã utatur illis, usus enim ipse et exercitiũ ẽ per accidẽs ipsi scie
Usus Logicae ẽ per accidẽs
et ita nõ erit ẽ necessariũ ut Logica illũ per seipsã assequatur.
sed vel per seipsã ut cũ qs in propria materia Logica disserit
vel per alias scias ut cũ in propria illarũ materiã iuxta tñ modũ
et regulas à Logica praescriptas disserit.

Ex his patet solutio quaestiõis dicẽdũ enim ẽ propriũ et imediatũ ac
Logicae finẽ esse dirigere opationes intellectus tradẽdo modũ
et ratiõnẽ exercẽdi illas, absq̃ errore, seu quod idem ẽ tradẽdo modos om:
recte disserẽdi: finẽ vò ultimũ ac principalẽ esse ipsas opatiões rect
seu ipsũ recte disserere. Cũ autẽ Logica sit scia practica habet
utrũq̃ finẽ modo in ãnotatiõe explicato.

51. QVÆSTIO VNDECIMA.
DE DIVIONE LOGICÆ ET EIVS PARTIBVS.

Ex multis divisionibus quibus Logica in suas partes distingui solet aliquae sunt
Totius universalis in suas partes subiectas
quibus dividitur divisiõe totius universalis in suas partes subiectas
aliae quibus divisiõe totius integralis in partes integrãtes Nos primo tra:
Aliae divisiõe totius inte:gralis in partes inte:grãtes.
demus divisionẽ eius in suas spes. deinde in partes integrãtes.

Divisiõe qsi generis in spes dividitur primo Logica in Naturalem
et artificialẽ Haec divisio traditur à Philosopho 1 Elench: c: 11. et 2:
Naturalis Logica ẽ.
Phat: c: 1. Logica naturalis est vis discurrẽdi aut ratiotinãdi et
sillogisãdi indita unicuiq̃ à natura, oẽs enim ut ait Philo: locis citatis aliqualiter
Artificialis ẽ.
rationes cõficere et rationibus respõdere. Artificialis ẽ habitus
quidã cõstans praeceptis et regulis bene ratiotinãdi ex longo usu
et experientia ratiocinatiõnũ collectus.

Secundo dividitur in Universalẽ et particularẽ. Haec divisio
Universalis Logi: ẽ.
traditur à Philos: 1 Elen: c 8. et 1 de part: c. 1. Logica univer:
salis nihil aliud est quã scia quae in universũ et in cõmuni abstra:
hendo ab hac et illa scia docet quõ definiẽdũ dividẽdũ demonstrã:
Particularis
dũ et argumẽtãdũ sit. Logica particularis ẽ quã in unaquaq̃
scientia docemur quõ in ea definire demõstrare et argumentari
debeamus, nõ enim oẽs sciae semp et eodẽ mõ definiũt, et demõstrãt,
nã Physicus cũ materiã definit. Methaphisicus nõ sit, necnõ

Mathematicus

Mathematicus. Praeterea de Mathematicā dr̄ quod nō demōstret p̄ causas for: males quā tamen demōstrāt aliae scientiae. Vnde praeter Logicā univer: sali quae tradit cōmunia oībꝫ scientiis opus fuit alia Logica particulari in unaquaqꝫ scientia, quae doceret quō in hac sciā et quō in illa definiendū et de: mōstrādū esset. Et hanc Logicā particularē vocat Philoso: practicam loco citato libro de partibus, soletqꝫ illā tradere in initio scien: tiarū ut est videre ē in 1 et 2. Physic: et init. lib: de anim: et 1. c. 1º. lib: de partibꝫ aīalū. nō vero simul cū Logica universali qa haec abstrahit ab oī sciā et ab oī materia. Particularis vō ē cōiuncta et cōcreta rebus. nā varietas modorū definiēdi et demōstrādi oritur ab ipsis rebus.

Tertio dividitur. In docentē et utentē, hanc divisionē insinuat Philosophus 1. Topi: c 2 et 9. In explicādis autē mēbris illius nō conve: niūt estqꝫ praecipua cōtroversia de Logica utente. Nā aliqꝫ dicūt eādē Logicā universā esse et docentē et utentē, docentē quatenus ē avulsa ab aliis scientiis, utentē quatenus ē illis cōiuncta, sic nō est in usu illarū. alii vero ut D. Thomas 4. Met: lect: 4 parte 2. Scotꝫ in Porph: per docentē intelligūt universā Logicā quae docet praecepta et modū disserēdi: per utentē vō, habitū probabiliter disserēdi de oībꝫ rebus q cū distinguatur formaliter à Logica docente. Alia erit Logica do: cēs alia utens, ita ut utens reducatur ad docentē sitqꝫ illi annexa. — Logica Vtens. Logica docens.

Vt explicetur haec sententia D. Thomae et Scoti quā puto esse verā praemittēda ē solutio illius difficultatis. An Logicae propriū sit disserere probabiliter de oībꝫ rebus. Pro qua dissolvēda Nota de Lo: gica duo posse cōsiderari, unū ē doctrina disserēdi. alterū usus disserēdi. Et ut certa ab incertis distinguamus. — Solutio difficultatis. Doctrina disserēdi. Vsus disserēdi.

Certū ē primo Logicae propriū esse tradere doctrinā et modū disserēdi de oībꝫ rebus, tā demōstrative quā probabiliter. — Certū ē

Secūdo aliquē usū disserēdi tā demōstrative quā probabiliter esse propriū Logicae, qa Logica circa suū obiectū, multa demōstrat multa probabiliter disserit, quamvis hic usus disserēdi nō ē distinctus à doctrina disserēdi qa demōstrationes et discursus Logici sūt doctrina.

Tertio. Vsū disserēdi demonstrative de oībꝫ rebus nō esse propriū Logicae qa aliae supervacaneae essent aliae oēs sciāe quarū munus est demōstrare naturas et proprietates singularū rerū.

Haec sunt certa. Incertū autē est illud an usus disserēdi probabiliter de oībꝫ rebus sit proprius Logicae, videtur vō esse qa Philos: 1 Top: c. 1 et 2. expresse docet Dialecticā esse propriē probabiliter de oī re disputare ex locis nimirū cōmunibus quos in libris Topicis explicat qui loci cum sint reales - - - — Incertū est

videtur secundū Philosoph: ad Logicū pertinere disputare recte de omnibus rebus quod tn̄ evertere videtur obiectū Logicæ. Hæc enim nō res spectat sed operationes dirigit.

Usus Logicæ nō spectat ad habitū

In hac difficultate dico 1º. Usus Logicæ per se loquendo nō spectat ad habitū Logicæ. Prob. quia si usus Logicæ spectat ad Logicā, spectabit etiā ad eā usus definitionū demonstrationū divisionū, et sic Logicæ erit demonstrare, definire, dividere, oēs res, quod ē absurdū et falsū. Hoc enim cæteræ scientiæ supervacaneæ essent. Confirmatur. quia Lo:

Logicæ tantū ē tradere præcepta disserendi nō vero illis uti.

gicæ tantū ē tradere præcepta disserendi non vero illis uti hoc enim ad alias pertinet. Ergo usus Logicæ nō spectat ad habitū Logicæ.

Quod si dicas eiusdē artis esse præscribere modū faciendi et facere, dare præcepta et uti illis, idē enim pictor per artē pingendi nō solū scit modū pingendi sed et efficit ipsā picturā. Ergo ad eādē quoque Logicā pertinebit doctrina disserendi et usus ipsorū. R. Nego ad eādē artē spectare præcepta faciendi et usū ipsorū, artis enim est tantū docere quō res facienda sit, et deinde ad potentiā executivā pertinet uti ea arte, unde per artē pingendi pictor tantū scit modū pingendi exequitur vō ipsā picturā per suas vires proprias nēpe potentiā mo:

Uti præceptis Logicæ ē aliarū scientiarū.

tivā applicando manū et ea artificiose tractando. Et hoc modo res se habet in Logica. Logicæ enim ē tantū tradere præcepta disserendi uti vero illis et Logicā ē aliarū scientiarū.

Dico 2º. Habitus disserendi probabiliter de omnibus rebus nō ē formalis habitus Logicus. Pr. 1º. Ille habitus q. nō habet obiectū formale Logicū, nō ē formalis Logicus, sed habitus disserendi probabiliter de omnibus rebus, nō habet obiectū formale Logicū. Ergo nō ē formalis Logicus. Minor quia obiectū formale Logicū sunt operationes intellectus quatenus dirigibiles, at obiectū ipsius habitus sunt res oēs secundū se, quia recte de omnibus rebus disserit. Ergo 2º. Habitus disserendi demonstrative de omnibus rebus nō ē Logicus, sed aliarū scientiarū. Ergo neque habitus probabiliter disserendi de omnibus rebus erit formalis Logicus.

Habitus demonstrative disserendi aliarū scientiarū.

Consequentia. quia par est ratio de utroque, nā sicut modus demonstrandi spectat ad Logicā æque ac modus probabiliter disserendi ita usus demonstrandi et probabiliter disserendi æque debebit spectare vel nō spectare ad Logicā.

Ante tertiā assertionē nota 1º. Habitū hunc disserendi probabiliter disserendi de omnibus rebus nō esse propriū Logicæ absolute et formaliter, quia Logica tantū de modo disserendi nō de rebus tractat. 2º. Nō etiā esse propriū aliarū scientiarū, qa ad scientias nō pertinent per se nisi habitus scientifici, sed hic habitus nō ē scientificus sed opinativus. Ergo per se ac proprie nō spectat. 3º. Nō posse etiā statui esse

ita ut nec ad

vel ut nec ad Logicā nec ad alias sciās reducatur, quia verè spectat partim ad sciās partim ad Logicā. Ad scientias, et ratiōe obiecti, qa versatur circa obiectū formale scientiarū, licet nō eodē modo quo scientiae. haec enim scientificè versatur circa suū obiectū et sub rōne scibilis, iste vero habitus circa idē obiectū, sed probabilr et sub ratiōe opinabilis: et rōne finis qa intēdit eundē finē quē sciā nēpe cognitionē veri in se.

habitus scientiarū sub rōne scientifica

Ad Logicā vero pertinet rōne modi disserēdi qa Logica docet modū disserēdi probabilr de oībus rebus. Ex his colligitur quod hic habitus debuit esse annexus vel scientiis vel Logicae. Sed Maiorē esse rationē cur Logicae annectatur potius quā scientiis. Primo quia sciā versatur perfectissima rōne circa suū obiectū et iste habitus versatur imperfecte qa opinatiue tātū. 2. quia iste habitus videtur repugnare sciae, nā habitus scientificus est necessarius et infallibilis. hic vero est fallibilis et nō necessarius ex natura sua quia opinio semper est cū formidine oppositi. Debuit ergo annecti Logicae tū qa haec docet modū probabilr disserēdi de oībus rebus et hoc nō cognito nulla fere difficultas ē in ipso disserēdi probabilr qa argumēta probabilia ignota occurrit etiā nō cogitātibus, tū qa Logica cū sit sciā cōmunis deserviens oībus aliis suo quodā iure postulat ut ipsi adiungātur ea oīa quae sūt cōmunia aliis scientiis, at hic habitus ē cōmunis oībus scientiis ergo debuit adiungi Logicae et ita proprius erit eius reductivè.

Sciā versatur circa suū obiectū perfectissima ratiōe.

Ad Logicā rōne modi disserēndi

opinio ē cū formidine oppositi

His ita cōstitutis dico 5o. habitus hic disserēdi probabilr de oībus rebus nō ē proprius Logicae absolutè et formalr nec aliarū scientiarū sed est proprius Logicae reductivè. Haec assertio quoad oēs suas partes cōstat ex praemissis annotationibus.

habitus probabilr disserēdi de oībus rebus nō est absolutè proprius Logicae sed reductive

Ex dictis patet qd respondēdū sit ad Aristotelis loca adducta supra, tātū enim vult Philosophus ad Logicā spectare hunc habitū reductive modo explicato in quarta assertiōe. Deinde patet expositio illius divisionis Logicae in docētē et utētē quā magis probavimus. per utētē enim Logicā intelligimus hūc habitū probabilr disserēdi de oībus rebus qui verè distinguitur formalr à Logica docēte reducitur tū ad illā estque illi annexus et ita verè alia erit Logica docens alia utens. Autores aūt primae sētētiae supra relatae nō oīo distinguūt Logicā docētē ab utētē. Et hucusque egimus de divisiōe Logicae in suas species nūc agamus de divisiōe eius in suas partes integrātes. Divisiōe igr in partes integrātes dividitur primo Logica in Divisionē. Definitionē. Argumētationē et Inductionē. Haec divisio ē Platonis ut patet ex Alcinoo de doctrina eius c. 3. 2do. dividitur In Divisionē Definitionē et Argumētatiōē quae sunt tria potissima instrumēta sciēn

Logicae

Divisiōe in partes integrātes.

Haec divisio quae à multis traditur licet bona sit quia tn̄ nō videtur
adeo cōformis libris quos ab Aristotele habemus cū nihil ex instituto
in illis de divisiōe ex instituto tractaverit nec etiā de defiōe nisi ut ē mediū demō
(videl. parte sunt) quia definitio erat inventa à Socrate divisio à Platone
argumētationis aut se primū autorē facit. lib: 2 Elenchi: c. ultimo)
ideo magis probatur divisio quā infra ponemus.

Tertio dividitur in definitionē et demōstrationē. Haec insi-
nuatur à Philoso: 1 Metb: c 48.

Analiticā Dialecti cā Sophisticā.

QVARTO dividitur in Analiticā Dialecticā et Sophisticā id ē
in eā partē Logicae quae docet modū procedēdi in necessariis in
probabilibus in apparētibus. Haec colligitur ex ipsa actuali divisiōe librorū
Aristotelis, quorū praecipuè tres partes sunt. Libri posteriorū. Topicorū
et Elenchorū, nā reliqua oīa quae praecedunt propter eas tres partes
esse videtur. In particulari aut Analiticae seu resolutiuae meminit Philos:
7. Metb. 8. duarū vō aliarū partiū, meminit eodē libro tex: 5. oēs aut
tres simul videtur insinuasse. 1 Topi: c. 1. ubi dividit syllogismū in Neces-
sariū probabilē et sophisticū.

Inventiua qt.

QUINTO dividitur In Inventivā et Judicatiuā Inventiva ē

Judicatiua qt.

per quā apti efficimur ad argumēta id ē media invenienda ad quae-
stionē concludēdā. Judicatiua ē quae apti efficimur ad argumēta
inventa accomodāda ad institutū cōfirmādū Inventiua suppeditat materiā
Judicatiua adhibet formā.

Duplex autē ē Judicatiua altera quae docet quō sint cōstruēdae singulae
argumētatiōes, alta quae docet qua Methodo et viā argumēta aliqua
quae ad aliqd tractādū apte inter se disponuntur. Hae duae partes
Logicae serviūt argumētatiōi, cū enim haec sit oro in qua ex argumē-
to id ē medio explicato et dilatato in una vel pluribus propositionibus
alta pars quaestiōis cōcluditur perspicuū ē ad structurā argumētatiōis

Ad structurā argumētatiōis duo necessaria.

duo illa esse necessa., alterū ē inventio argumētorū, alterū accomo-
datio ad institutū cōfirmādū. Primū ē inventio, secūm Judiciū. Inven-
tio à Philo: attribuitur Topicae, quia Topica aperit et invenit media et
propterea tradit varias argumētorū sedes. Judiciū vō Analiticae seu
Resolutoriae quia haec tradit formā argumētatiōis, cuius apta acco-
modatio ad argumētū inventū et ad quaestionē cōcludēdā ē iudiciū.

Sexto dividitur In directivā primae opatiōis intellectus, direc-
tivā secdae, directivā tertiae. Et haec divisio magis nobis probatur, tū quia
ē cōformior sententiae nostrae de obiecto Logicae, tū quia melius respondet
libris quos de Logica ab Aristotele habemus. Juxta hanc enī divisionē
recte Logica Aristotelis dividitur in tres partes ita ut prima pars
illius spectans ad dirigēdā primā operationē, quae ē simpliciū apprehensio
cōtineat praedicamēta atque adeo et Isagogē Porphirij, ad illam
secūda quae spectat ad dirigēdā secūdā opationē quae ē cōpositio
et divisio cōtineat duos libros periyermenias seu de interpretatiōe.

Tertia de m

Tertia de iis quae tertia operatione intellectus quae est discursus dirigitur, continent duos libros Prior[um], in quibus de forma syllogismi in communi disseritur, duos libros Poster[iorum] in quibus de syllogismo demonstrativo sive in materia necessaria, octo libros Topicor[um] in quibus de syllogismo probabili, sive in materia probabili, duos denique libros Elenchorum in quibus de syllogismo sophistico, sive in materia apparenti Philoso: disseruit. Iuxta hanc ergo partitionem Logicae conabimur singulas eius partes explicare. Faciendo initium a praedicamentis seu potius ab Isagoge Porphyrii in illa. Ex dictis hucusque tota haec disputatione proemiali constat asserente natura et definitio Logicae. Iam accedamus ad Porphyrii Introductionem.

IN INTRODVCTIONEM PORPHYRII DE QVINQ. VNIVERSALIBVS.

Quoniam quae Arist: in praedicamentis et reliqua Logica tractat intelligi non possunt nisi cognoscatur quid sit Genus, quid Species, quid Differentia, quid Proprium, quid Accidens. Et haec clare et perspicue traduntur a Porphyrio in suo libello de quinque universalibus, ideo consueverunt Philosophiae professores hanc Porphyrii introductionem Aristot: Logicae praemittere quam etiam et nos eorum consuetudinem sequentes praemittemus. Dividitur tota haec introductio in tres partes. Prima, quae continetur primo capite, continet proemium totius introductionis. Secunda quae quinque sequentibus capitibus, tractationem ipsam de quinque universalibus. Tertia quae absolvitur ultimo capite, continet comparationem omnium universalium inter se tam in iis in quibus conveniunt quam in iis quibus differunt. Autor huius introductionis est Porphyrius insignis Phi: [...]o libri est Introductio absoluta nulla restrictione addita. Methodus scribendi est facilis. Ordo est primus agat de singulis universalibus deinde singula inter se conferat. Obiectum est universale hoc enim est genus cuius species explicantur. Finis est instituere Chrysaorium et alios volentes intelligere Praedicamenta Arist: Utilitas introductionis est magna ut dictum est. Non tamen est necessarius hic libellus simpliciter ad Logicam Arist: sed tantum necessarius secundum quid vel ad melius esse. Cum in ipsa Logica c: 2. ante praedicamenta tradi possent cognitio universalium de quibus ibi breviter ait Philoso: sed commodius hic separatim traduntur. Reliqua haec et alia minutiora apud Toletum latius, et nos ea occurrentes sufficienter explicabimus.

Tota Introductio in tres partes dividitur

Ordo Introductionis

Obiectum illius

Utilitas introd:

Non omnino est iste liber necessarius ad Logicam.

Porro sequemur in tractatione divisionem huius libelli et totam doctrinam distribuemus in tres partes. In prima quae erit instar

Proœmii agemus de universali in cōmuni et qa hoc sine cognitiōe Entis rōnis et secundarū intētionū intelligi nō potest, primo agemus de Ente rationis et secūdis intētionibus. In secūda de universalibus in particulari. In tertia de eorū cōparatiōe.

PRIMA PARS INTRODUCTIONIS DE UNIVERSALI IN CŌMUNI, ENTE RATIONIS, ET SECUNDIS INTENTIONIBUS.

Caput primum Porphyrii quod est Proœmium.

In prima parte huius Proœmii agit Porphyrius quam intētionē habeat intendere agere de quinque Universalibus seu Prædicabilibus. In secūda agit modū procedēdi quē servare vult in hac introductiōe et la[illegible] dicemus [illegible].

DISPUTATIO PRIMA.

DE UNIVERSALIBUS IN CŌMUNI, UBI ET ENTE RATIONIS, ET SECUNDIS INTENTIONIBUS.

Quoniā universalia ut dixi sine cognitiōe Entis rōnis et secundarū intētionū intelligi nullo mō possunt, agā prius breviter de Ente rōnis et secūdis intentionibus.

QUÆSTIO PRIMA.

AN, ET QUID SINT ENTIA RATIONIS, ET AN SINT OMNINO IDEM CUM SECUNDIS INTENTIONIBUS.

Quæstio hæc multas suo cōplexu cōtinet difficultates brevibus dubitationibus decidēdas.

Prima Dubitatio

Quid nomine Entis rationis intelligant Philosophi.

Quod solū habet esse ab intellectu obiectivè.

R. Nōie Entis rōnis intelligūt proprie Philosophi id quod solū habet esse ab intellectu obiectivè. Pro cuius intelligētia Nota. Ens rōnis si vim nois spectes, nihil esse aliud, quā Ens ipsius intellectus, seu quod existit in rōne atque intellectu. Duplr aūt aliqua dicuntur esse in rōne uno mō

Subiectivè

subiectivè seu ut ita causativ, altero obiectivè. Ea sunt in rōne subiectivè quæ sunt in ea p verā et realē inhærētiā tāquā accidētia in subiecto ac proinde sunt verè Entia realia. talia sunt oēs habitus scientiarū, oēs spēs intelligibiles, oēs actus intelligēdi, quæ oīa qa rōni seu intellectui inhærēt vel etiā

apparent, vel etiã ab eo causãtur, dicuntur Entia rõnis, id est Entia in- *Quae sũt Entia realia*
tellectus, sed haec vt dixi sunt verè Entia realia. Ex aliqua sunt in rõne ob-
iectiuè, quae habent esse cognoscendi et cognosci à rõne seu intellectu, Et ex his quae- *Quae sunt obiectiuè*
dã sunt quae nõ tãtũ habent esse cognoscendi et cognosci, sed etiã esse suũ reale ex-
tra suas causas, vt sunt oĩa entia realia, quae ab intellectu cognoscuntur; alia
verò sũt quae tãtũ habent esse cognoscendi et cognosci, et haec dicuntur esse solũ in
ratiõe obiectiuè, qa existũt solũ per cõsiderationẽ rõnis, seu intellectus, ita
vt esse ipsorũ, nõ sit aliud quã esse cognoscendi et cognosci, et haec sunt Entia ra- *Quae sunt Entia rõnis propriè dicta.*
tionis propriè dicta et in scholis vsurpata. Quae ipsã dicuntur esse in rõne
seu intellectu obiectiuè, nõ quod sola ea habeat hoc, quod existat obiectiue *Quare dicuntur in rõne.*
in ratiõe, vt annotaui, multa enim obiecta realia hoc etiã habẽt cũ existere
obiectiuè in rõne nõ sit aliud quã cognosci, et ea obiecta realia cognoscantur;
sed hoc volo dicere, quod sola Entia rõnis sibi iã vendicarunt, quod dicantur esse
in rõne obiectiuè qa praeter illud esse apprehẽsũ et obiectiuũ nõ habẽt vl-
lũ aliud esse. Caetera vero Entia realia, extra aĩam, licet cũ cognoscitur
ab intellectu habeant esse obiectiuũ, tñ qa habent aliud esse reale extra *Habent esse aliud extra intellectũ.*
intellectũ à quo potissimũ denominantur, ideo nõ dicuntur habere esse obie-
ctiuũ sed potius esse reale.

Porro. Ens rõnis propriè dictũ ẽ duplex. Aliud oĩo fictũ ab intellectu, *Ens propriè dictũ duplex. Fictũ vt chimaera.*
quod nullũ habet fũdamẽtũ in re vt tale apprehendatur sed ad libitũ ab intellectu
fingitur vt chimaera. hircocervus. Aliud habens fũdamẽtũ in re propter quod *Aliud habens fundamẽtũ*
cõuenit rei vt esse visũ in pariete, hoc enim Ens rationis habet fũdamẽtũ aliquod
in re propter quod cõuenit rei per apprehensionẽ intellectus Illa enim relatio visi pa-
rietis ad videntẽ nõ ẽ in pariete nisi cũ apprehenditur ab intellectu &c.

Rursus hoc Ens rõnis habens fũdamẽtũ in re ẽ duplex Aliud Negatiuũ *Negatiuum*
aliud Positiuũ. Negatiuũ vt Caecitas, haec enim cũ sit negatio visus ex par-
te nõ Ens, quatenus tñ apprehẽditur per intellectũ habet quoddã esse appre-
hẽsũ et obiectiuũ seu esse rationis. Positiuũ vt relatio aliqua aĩ. rela- *Positiuum*
tio parietis visi ad videntẽ, columnae dextrae ad meã manũ dextrã.

De hoc Ente rationis propriè dicto et opposito Enti reali multa quaeri solẽt
sequentibus dubitatiõibus tradenda et explicanda.

Secunda Dubitatio.

An haec Entia rationis verè dentur.

Prima sententia ẽ eorũ qui negant verè dari Entia rõnis. Ita Ioan. Mi-
randula: lib: 7 Apolog: sect 5. et lib: 7. sect: 6. vbi cõtra suũ praeceptorẽ
Buccaferreũ acerrime cõtendit nõ dari huiusmodi Entia rõnis. sed quaecũque
de rebus affirmãtur ẽẽ realia. Burleus etiã in eadẽ videtur esse sẽtẽtia
cũ initio suae Logicae dicat Entia rõnis esse cõceptus, cõstet aut cõceptus
esse qualitates reales. Sandrinus etiã quãuis 5. Mets: quaest 5. et 6
Mets: quaest 18. admittat entia rationis, tñ initio suorũ cõmentariorũ
in arte veterẽ videtur huic sẽtẽtiae fauere, qui Ens rõnis et secundas
intentiones vocat cõceptus reflexos sicut primas intẽtiones vocat cõceptus
directos de rebus factos. Fundamentũ huius sẽtẽtiae ẽ qa per solas reales
denominationes extrinsecas, absque aliis entibus rõnis possunt saluari oĩa
quae affirmãtur de rebus.

Secunda sententia est eorũ qui asserunt verè dari huiusmodi Entia
rõnis. Ita imprimis Phil. 6 Mets. vbi diuidit ens propriè dictũ

ab interni mête quod oẽs dicũt aẽ Ens rõnis Alexã: lib: 1 natu:
raliũ quaesti: c: 11: Averroes lib: 1 de aĩa cõme: 8. Themistius et Philoponus ibidẽ.
D. Thom: praesertim primo de aĩa textu octuage: opusc: 40: de na:
tura gñis et q. Metã: lect. 9. Scot: quae: q. universa: Herveus
tractatu proprio de Ente rationis. Caietanus in Porphyriũ capite de gñe
et opusculo de Ente et essentia Et prima parte quaestion: 28. articulo
1. Soncin quaestiõe 5. Proemiali. Fonseca quinto Metaphysicorũ capite
septimo, quaestione sexta, sectiõe quinta et passim alibi. Estq3 haec senten:
tia cõmunis Peripateticorũ.

quae de rebus affirmãtur p denominatiões extrin: secas salvari possunt.

Tertia sententia quasi media ẽ quorũdã recẽtiorũ q licet propter auto:
ritatẽ oĩm Philosophorũ admittat entia rõnis, putat tñ ea necessaria
nõ esse, sed absq3 illis oĩa, quae de rebus affirmãtur, salvari posse, p deno:
minatiões reales extrinsecas, iuxta fũdamentum primae sentẽtiae

Assertio.

DICO PRIMO. Probabilissimũ ẽ quod ait haec tertia sẽtẽtia scilicet
entia rõnis nõ esse necessaria, et sine illis oĩa quae de rebus affirmãtur salvari
posse. Explicatur Assertio. Quaecumq3 entibus rõnis tribuũtur salvari
optime possunt p denominatiões extrinsecas, v.g. esse cognitũ in pariete
nõ ẽ aliqd in pariete existẽs, sed mera denominatio extrinseca à co:
gnitiõe intellectus. Sicut enim intellectus, p suã cognitionẽ, quã habet
de obiecto, denominatur formalr cognoscẽs obiectũ, ita p eãdẽ cognitio:
nẽ obiectũ denominatur cognitũ, p eãdẽ enim intellectus cognoscit ob:
iectũ, et obiectũ cognoscitur ab intellectu. Quare et p idẽ denomina:
tur intellectus cognoscens, et obiectũ cognitũ, eadẽ enim cognitio
ad intellectũ cõparata, denominat eũ active cognoscẽtẽ, cõparata vero
ad obiectũ denominat illud passivẽ cognitũ. Siquidẽ cognosci obiectũ, est
haberi cognitionẽ de obiecto. Est tñ in hoc duplex diffã. Prima quod in:
tellectus à cognitiõe quã habet de obiecto denominatur activẽ ipse eñ intellectus ẽ
q active elicit cognitionẽ obiecti, obiectũ vero p cognitionẽ, quae ẽ de ipso, deno:
minatur passive, ipsũ enim ẽ quod cognoscitur ab intellectu. Secunda quod
intellectus à cognitiõe quã habet de obiecto, denominatur intrinsecẽ qa cogni:
tio ẽ in ipso intellectu inhaerẽs, obiectũ aut ipsũ p cognitionẽ sui quã habet in in:
tellectu denominatur extrinsecẽ qa cognitio nõ ẽ in ipso sed in intellectu.

mera denominatio ex: trinseca ab intellectu.

intellectus dr cognoscẽs obiectũ cognitum.

Cognitio cõparata ad in: tellectũ active denomi: cõparata vero ad obiectũ passive cognitũ.

intellectus à cognitiõe quã hẽt de obiecto intrinsece. obiectũ vero denominatur extrinsece

Confirmatur. Quia p eãdẽ actionẽ et agẽs realr denominatur agẽs
et passum realr denominatur patiẽs v.g. p eãdẽ calefactionẽ quae ẽ in ligno
et ignis dr calefaciens et lignũ dr calefactũ, sed cognitio ẽ actio quaedã in
tellectus circa obiectũ Ergo p eãdẽ realẽ cognitionẽ et intellectus dicetur re:
alr cognoscẽs, et obiectũ realr cognitũ, eadẽ enim ẽ via ait Philosophus
Thebis Athenas et ẽ contra. Est tñ diffã inter cognitionẽ et alias actiões trã:
seuntes, quod hae sũt subiectivẽ in patiente, et proinde extrinsecẽ denominãt agens,
illa vero et caeterae aliae actiões immanẽtes sũt subiective in agẽte ac proinde ex:
trinsecẽ denominãt obiectũ, verẽ tñ et realr.

Cognitio ẽ actio

His ita explicatis sic arguitur, obiectũ v.g. paries realr denominatur cognitũ
à reali cognitiõe intellectus, quae ẽ de ipso Ergo nõ p aliquod Ens rõnis necessario
debet dici cognitũ. Antecẽ: patet primo Quia Philosop: 5 Metã: 20: expresse
docet scibile et visibile ideo referri ad sciam et visũ quod scia et visus sit de ipsis

Paries realiter denomi: natur cognitum.

Ergo Philosophus

Ergo Philosophus per solā denominationē extrinsecā à scīa et visiōe vult deno: Scibile et visibile refertur ad sciām, et visū.
minari scibile et visibile. Secundo qa cognitio quae refertur et ad intellectū cognoscē[n]
tē, quia est ab intellectu, et ad obiectū cognitū quia ē de obiecto Ergo potest denomina: Cognitio potest denominare utrumque.
re et intellectū cognoscētē et obiectū cognitū. Tertio. denominari sequitur ad esse Denominari ad esse sequitur
sed res realr est cognita, Ergo realr denominatur cognita: Minor qa realr cognosci
ē realr cōtineri in cognitiōe seu reali cognitionē esse de re. nec dicas cū Du:
rando 1 dist: 39. quaest. 5. denominatiōes istas extrinsecas nō eē reales, sed Entia
ratiōis, qa nihil reale ponūt in rebus denominatis, pariēti enim viso nihil reale
advenit per hoc quod denominetur visus nā cōtra, ad denominationē reali tria Ad denominationē realē tria requiruntur
tātū requirūtr subiectū quod denominatur reale, forma, denominās realis, et cō:
nexio quaedā vel ordo formae denominā[n]tis ad subiectū denominatū, sic paries reali:
atr denominatur albus ab albedine reali, realr in se existēte, unde fit ut deno:
minatio à forma reali necessario sit realis, sed denominatio obiecti cognitiē de
nominatio à forma reali nēpe à cognitiōe reali quae ē de obiecto Ergo ista deno:
minatio verè ē realis, ad rōnem Durādi solvet, haec denominatio nihil ponit
reāle in re denominata Ergo. R. distinguēdo. nihil ponit reale intrinsecū et
cōcedo, nihil reale extrinsecū et nego, sicut enim duplex ē forma una extri: Forma rei est duplex
seca alia intrinseca rei, illa intrinsecè afficit subiectū, qa existit in subiecto Intrinseca quae intrinsece afficit subiectū
ut albedo in pariete, haec extrinseca qa applicatur quodāmodo extrinsecè sub:
iecto, quō locus afficit locatū, vestis corpus, ita duplex quoqe ē denominatio Extrinseca qa extrinsecè
realis, una à forma intrinseca ut parietis ab albedine, alia à forma extrin: Denominatio realis etiā ē duplex.
seca ut locati à loco, et agentis ab actiōe quae ē in passo, sicut Ergo
actio v.c: calefactio nihil ponit reale intrinsecū in agēte v.c. igne, cū nō
sit intrinsecè in eo sed in passo v.c. ligno, et tn extrinsecè denominat agēs
id ē ignē qa ē ipsius forma extrinseca ita obiectū extrinsecè denomina:
tur cognitū à cognitiōe tāquā à forma extrinseca, haec aūt nihil debet Haec denominatio à forma extrinseca nihil debet ponere intrinsecū
ponere intrinsecū in re. nec dicas hāc denominationē fieri p intellectū
tātū, nō realr, nā cōtra, cūm intellectus ē realis et cognitio intellectus
ē qd reale Ergo et denominatiōes à cognitiōe intellectus erūt reales.
Porro quod dixi de esse cognito idē planè dicēdū ē de aliis entibus rōnis
nā sicut variis modis potest intellectus cognoscere res, videlicet vel in ordine Variis modis intellectus cognoscit res.
ad alias res, vel in seipsis, ita variis modis res denominātur cognitae, si enim Vel in ordine ad alias res
intellectus cognoscat naturā cōmunē multis, natura ab hac cognitiōe denomi: Vel in seipsis.
nabitur cōmunis multis. itē si intellectus unū attribuat alteri, ab hac
cognitiōe unū denominabitur praedicatū et alterū subiectū, qa ē cognitū
p modū praedicati vel subiecti et sic de reliqs.
Dico secūdo. Nihilominus verè dātur Entia rōnis. haec Assertio ē Assertio.
autorū secūdae sētentiae. Et probatur primo eorū autoritate, maximè Aristo:
telis ibi adducta. 2º. Id quod nō existit nisi per appraehēsionē intellectus nō
potest esse Ens reale, sed tātū Ens rōnis. sed multa talia attribuuntur rebus
quae nō existūt nisi p appraehēsionē intellectus Ergo multa dātur Entia rōnis
Maior. Id enim quod p solā cognitionē existit in re nō potest eē reale.
Minor patet inductiōe nā relatio obiecti cognitī ad intellectū, visi ad vidē:
tē, voliti ad volētē, relatiō itē universalis ad sua inferiora ut generis speciei
relatio praedicati et subiecti, relatio colūnae ad manū dextrā, et alia
huiusmodi quae verè attribuūtur rebus nō sunt entia realia Ergo sūt
tātū p appraehēsionē intellectus. Nec dicas ista eē denominatiōes extrinsecas qa istae

relatiões cõcipiũtur esse intrinsecè, in rebus, p modũ relationũ rẽaliũ, denominatioẽs verò extrinsecè fiũt à forma extrinseca nõ intrinseca

Denominatioẽs extrinsecæ fiũt à forma extrinseca

Deinde istæ relatiões videtur resultare ex illis denominatiõib. 3.° Relatio rationis ẽ Ens rationis, vt oẽs fatẽtur, sed necessario datur relatio rationis ergo necessario datur etiã Ens rõnis. Minor. quia relatioẽs rationis illæ cõmuniter dicũtur à Philosophis quæ cõmuniter rebus solũ p operatioẽs intellectus, sicut relatioẽs reales, dicũtur, illæ quæ rebus adueniũt, secũdũ illarũ naturã, vt in se sunt, et absq3 vllo opere intellectus, at multæ dãtur relatioẽs, quæ solũ cõueniũt rebus p operatioẽm intellectus. Ergo. Minor. Quia talis ẽ inprimis relatio inter Ens et nõ Ens, ex eo enim solũ quod intellectus apprẽdit nõ Ens, tãquã alterũ extremũ oritur inter Ens et nõ ens. respectus rõnis. Item relatio gñis et speciei &c. ex eo enim quod intellectus prescindit aĩal à multis speciebus oritur relatio quædã in aĩali gñis ad suas speciẽs, et ex eo quod prescindit hñem à multis indiuiduis oritur in hñe relatio speciei ad indiuidua quæ relatioẽs sũt respectus qdã rõnis, cũ nõ cõueniat aĩali vt aĩal ẽ, nec hñi vt homo est sed tãtũ vt hæc cognoscũtur ab intellectu Ergo dãtur necessario relatioẽs rõnis. Nec potest dici has relatioẽs rõnis, esse denominatioẽs extrinsecas, qa hæ relatioẽs sunt intrinsecæ in rebus p modũ relationũ realiũ et ita denominãt intrinsecè, denominatioẽs aũt extrinsecæ fiũt à forma extrinseca nõ intrinseca.

Relatio rationis necessario datur

Relatioẽs rationis quædã cũtur

Relatioẽs rõnis sunt intrinsecæ

Tertia Dubitatio.

Quid sit hoc Ens rationis.

Quidã dicũt merã denominationẽ obiecti cognitii ab actu.

Prima sententia ẽ eorũ q asserũt hoc ens rationis eẽ merã denominatioẽ obiecti cogniti ab actu intellectus eo mõ quo à nob praecedẽti dubitatioẽ explicatũ ẽ Ita Durãd: 1 dist: 39: quæst: 3. Secũda ẽ eorũ q dicũt hoc Ens rõnis eẽ id quod cõsipitur esse vt obijcitur intellectui seu esse id quod oritur in re vt cõsideratur ab intellectu. Ita. D. Thom: 1 dist: 2. art: 3. Scot: 1 dist: 23. Sonc3: 6 Metas: quæ: 18, et plerisq aliĩ Thomistæ. Tercia sentẽtia ẽ eorũ q asserũt Ens rõnis eẽ id cuius eẽ pẽdet ab operatioẽ intellectus seu quod nõ existit nisi p solã cõsideratioẽ intellectus seu quod solũ habet eẽ obiectiuè in intellectu. Ita Tori: 5 Metas: c: 7. quæst: 6. sect: 5.

Dico 1.° Falsa ẽ prima sẽtẽtia Durãdi. Probr 1.° quia denominatio illa extrinseca ẽ realis vt patet ex dictis ergo nõ potest esse Ens rõnis 2.° quia eẽ visũ, esse volitũ, colũnã eẽ dextrã, sũt entia rationis. et tñ nõ sũt denominatioẽs ab actu intellectus nã eẽ visũ potius denominatur ab actu videndi esse volitũ ab actu volendi. 3.° qa relatioẽs quæ cõsequũtur ad istas denominatioẽs sunt Entia rõnis vt patet. Ergo Ens rationis nõ ẽ denominatio extrinseca sed qd cõsequẽs ad denominatioẽ.

Confirmat 1.° In istis denominationibus necessario debet esse aliqua relatio. res enim nõ potest denominari cognita nisi cognoscatur habere aliquẽ ordinẽ ad cognoscẽtẽ vel etiã ad aliã rẽ simul cognitã Ergo Ens rationis quod cõsequitur ad rẽ vt cognitã nõ ẽ mera denominatio sed aliqua etiã relatio nõ realis vt etiã Durãd: fatetur. Ergo rationis. Confirmatur 2.° qa denominatio illa qua res denominatur cognita ab intellectu ẽ denominatio

relatiua sc[...]

relativa scit enim rē directē ordinē ad aliud sed denominatio relativa nulla ē nisi rei denominatae conveniat aliqua relatio per quā refertur ad ordinatur ad aliquod denominatur Ergo Ens rationis nō ē sola denominatio.

Confirmat: 3º quia per istas denominationes extrinsecas nō salvatur natura entis rationis nā cū Ens rationis sit per quod res quae sunt extra intellectū vel intrinsece vel ad intellectū ipsū vel ad alia rē intellectā debet tribui ipsi in ipsa re per modū quasi cuiusdā proprietatis inhaerētis et rei ferētis illā ad aliud. id aūt per quod res afferetur nō ē pura denominatio sed relatio aliqua nō realis ut cōstat. Ergo rationis.

DICO 2º. Insufficiens ē definitio entis rationis quā affert secūda sententia Pr. quia haec definitio nō cōplectitur oīa entia rationis quādā tū relatia entia rōnis quae nō cōsequuntur esse ut obiicitur intellectui nā ad operationes voluntatis consequitur relatio voliti, et ad operationes visus relatio visi. Negationes etiā quae conveniunt rebus nō cōsequūtur ad operationes intellectus cum tamen sint Entia rationis. Similiter nec relatio in colūna ad manū dextrā nec relatio creatoris ad creaturas in Deo.

DICO 3º. Vera est ē tertiā definitio Entis rationis quā affert tertia sententia. Atque ita universaliter Ens rationis illud ē cuius esse pendet ab operatione intellectus hoc quod nō existit nisi per solā cōsiderationē intellectus seu quod solū habet esse obiectivū in intellectu. Ratio est quia Ens rationis ideo dr Ens rationis quia existit per solā rationē ē apprehensionē, unde ē relatio voliti ē visi propterea solū dicuntur Entia rationis quod nō existat nisi per apprehensionē intellectus. Est haec definitio communis oīb. Entib. rōnis.

Ex his solvitur etiā illa difficultas An Ens rationis sit nihil. Quandū enim est esse nihil reale, nō nihil absolute quia ē nō ens reale, nō vero nō Ens absolute. habet enim suū modū propriū essendi. i. per apprehensionē, ratione cuius dr Ens rationis quia tū iste modus essēdi ē improprius modus essēdi, ideo Ens rationis ē improprie Ens, comparatumque ad Ens reale sicut hō fictus ad hōem vivū unde Ens de Ente reali ē de ente rōnis nō praedicatur univoce sed analogice quia diversa ē rō entis, in ente reali et rōnis, in ente enim reali ē rō veraētis, in ente vō rōnis similitudinaria tātū.

Quarta Dubitatio
An Entia rationis conveniant rebus antequā concipiantur ab intellectu.

Entia rationis nō convenire rebus antequā cōcipiatur ab intellectu probari efficaciter posse videtur ex ipsa existentia entis rōnis. Ens enim rōnis nō potest convenire rei nisi existat. nō potest aūt existere nisi per apprehensione intellectus Ergo nō potest cōvenire rei antequā cōcipiatur et apprehēdatur ab intellectu. R. Entia rōnis prius cōvenire rebus quā cognoscātur et apprehēdātur ab intellectu ita Fons. et alii. probatur 1º. inductione quia paries ~~verē ē visus~~ verē ē visus ab equo etiamsi nullus intellectus apprehēdat parietē eē visū ergo parieti visō cōvenit relatio ad oculū quā antequā apprehēdatur ab intellectu quia verē ē fūdamētum, cur ei debeat cōvenire ista relatio. 2º. Idē patet rōne quia obiectū in eo signo ē obiectū ē prius saltē natura cognitione sed Ens rationis est obiectū cognitionis ergo prius cōvenit rebus quā cognoscatur.

Hot ratione dubitationis dico. Ad hoc ut cōveniat aliquod praedicatū rei nō ē necesse ut existat in seipso, sed tātū ut habeat rationē et cām propter quā necessario debeat cōvenire illi rei et de illa affirmari. Sic nō existēte ullo hōē hīs cōvenit esse aīal rōnale Ens igr rationis ad hoc ut cōveniat

rebus satis ē, ut existat in eis ratiōe fundamēti; in se vō formaliter nō existit, nisi cum apprehenditur ab intellectu.

Quinta Dubitatio

An Ens rationis sit aliquid existens vere subiective in rebus.

Sensus dubitatiōis ē an entia rōnis sint quædā quasi entitatulæ in rebus pullulantes ex nostra cognitione, ad similitudinē accidētiū realiū quæ sunt in ipsis rebus.

Prima sententia ē eorū q asserunt Ens rationis subiective esse nusquā sed solū habere eē obiective in intellectu. Ita D. Thom: opusc: 48. trac: 2. c: 1. Sotus de univ: q: 3. art: 1 dub: et alii ex Thomistis. Secunda ē eorū q dicunt ens rationis eē aliqd existēs vere subiective in rebus. Ita videtur sentire Scotus quæst: in prædicab: et 1: dist: 23. in priori enim loco asserit universalitatē (quæ ē ens rationis) esse obiective in intellectu, subiective in re. in secūdo aut loco dicit Ens rationis causari per opera: tionē intellectus, idē etiā sentiunt alii Scotistæ.

ASSERTIO Ens rationis ē aliqd subiective existens in rebus. Hæc asser: tio est scdæ sentiæ. Pr. 1º qa Ens rōnis ē Ens per apprehensionē ergo ibi erit ubi apprehenditur esse, sed apprehenditur eē in obiecto, ergo vere erit in obiecto. v.c. relatio visi ē in pariete qa ibi apprehenditur eē, apprehenditur aut esse ibi quia habet ibi fundamētū. 2º nisi concedamus Entia rōnis esse qd causatū ex nostra apprehensiōe in rebus nō possumus ulla rōne ea distinguere ab ente reali. Pr. qa vel paries denominatur cognitus extrinsece à mea cognitiōe vel intrinsece ab aliqua re: latiōe ad meā cognitionē, si primū ista denominatiō ē realis qa ē à forma reali, ut ostensū ē supra, si secūd: ergo Ens rōnis ē aliqd pullulans in re ex apprehensiōe.

Quo aut nō hoc fiat sic explicare possumus. Intellectus duplicē habet actio: nē unā realē, alterā intentionalē. Illa ē immanens, hæc quodāmodo trāsiens in obiectū, dicimus enim intellectū sua actiōe attingere obiectū. Per hanc ergo actionē intentionalē, qu tēdat in obiectū et sit quodāmodo idē intentio: nalr præsēs obiecto potest producere aliquod Ens intentionale seu Ens rationis in obiecto. Verē enim licet cognitio realr sit tātū in intellectu, quodā tā: mē nō dr terminari ad obiectū attingere obiectū esse in obiecto termina: tive tendere in obiectū, &c.

Et ex his patet ad fundamētū quoddā 1æ sententiæ. Probat enim per actionē intellectus nihil produci posse in rebus et cōsequēter Ens rationis nō esse subiective in rebus. Intellectus inquiunt nō habet vim in obiecto à se maxime distāti producēdi aliquod Ens Ergo Ens rationis nō ē entitas existens in ipsa re. Antecd: patet. tū qa actio intellectus ē immanēs nō trāsiens in exter: nā materiā. tū qa oē agens debet eē cōiūctū patiēti in quod agit, oē enim agens agit per cōtactū, sed intellectus nō cōtingit obiectū Ergo nō potest aliqd in obiecto producere. R. hī, iuxta dicta. Intellectus actiōe intentionale potest producere aliqd intentionale in obiecto quātūvis distāti, qa sicut tēdit in obiec: tum distās ita sua actiōe intentionali attingit quātūvis distās obiectū. Ad primā pro: bationē R. actio intentionalis ē quodāmodo trāsiēns in obiectū actio vō realis ē immanēs. Ad secūdā satis ē ut sit præsēs intentionalr obiecto.

Sexta Dubitatio.

An Ens rationis sit omnino idem quod secunda intentio.

Scotistæ cōmuniter nullū putant esse discrimen inter Ens rationis et secūdā intentionē quibus adversātur Thomistæ et Fonsec: 5 Mets: c. 7. quæ: 6. sec: 5

aiunt en

-cit enim si Ens rationis non idem dicit quod secundam intentionem.

Nota pro solutione Intentionem in communi nihil aliud significare quam tendentiam quandam in aliquid unde in illis omnibus reperitur intentio in quibus cernitur tendentia in aliquid Et quia in tribus cernitur tendentia ideo et in tribus invenitur intentio. Quare nota hoc tripliciter accipi potest intentio. 1º Pro speciebus per quam potentia tendit in obiectum sic species intelligibiles et sensibiles in intellectu et sensu existentes dicuntur species intentionales. 2º Pro actu ipso tendendi per quem potentia tendit in obiectum sic actus intellectus quo is tendit in intelligibile et actus voluntatis quo haec tendit in finem aliquem bonum vel malum dicuntur intentionales. 3º Pro obiecto in quod tendit potentia et haec dicitur intentio obiectiva et quasi passiva Iam vero quia intentio quae est species, et intentio quae est actus voluntatis, non spectant ad nostrum propositum ideo de illis nunc non agemus sed tantum de intentione intellectus quae ut dixi est duplex. Alia ex parte ipsius intellectus, alia ex parte rei seu obiecti intellectus. Illa dicitur intentio formalis seu conceptus formalis et nihil aliud est quam ipse actus intelligendi quo res cognoscitur et in illam tenditur Haec dicitur intentio obiectiva seu conceptus obiectivus et nihil aliud est quam ipsa res seu obiectum quod cognoscitur et in quod tenditur. Rursus cum intentio obiectiva comprehendat omnia quae intellectus intendit, haec autem sint duplicia aliud enim genus intelligibilium est eorum quae conveniunt rebus extra intellectum, aliud eorum quae conveniunt rebus ut cognoscuntur ab intellectu seu ut intelleguntur inde est quod iuxta duplex hoc genus intelligibilium duplex etiam dicatur intentio obiectiva Nam primum genus intelligibilium dicitur prima obiectiva intentio et nomina quibus significatur dicuntur nomina primae intentionis. Secundum vero genus dicitur secunda intentio obiectiva et nomina quibus significatur dicuntur nomina secundae intentionis. Scilicet quia intellectus primo tendat in ea quae conveniunt rebus a parte rei deinde vero in ea quae conveniunt rebus quatenus intellectae sunt, inde est quod ea quae conveniunt rebus extra intellectum dicuntur primae intentiones obiectivae, ea vero quae conveniunt rebus quatenus intellectae sunt dicuntur secundae intentionis obiectivae quia quasi secundo per actum reflexum cognoscuntur ab intellectu. Et sicut prius res sunt quam cognoscantur ab intellectu ita intellectus prius tendit in ea quae conveniunt rebus ut sunt quam in ea quae conveniunt rebus ut intelliguntur.

Huic duplici intentioni obiectivae respondet etiam duplex intentio formalis una quae dicitur prima alia quae dicitur secunda. Prima intentio formalis est actus ille intellectus quo tendit in primam intentionem obiectivam cognoscendam. Secunda intentio formalis, quo [actu intellectus] is tendit in secundam intentionem obiectivam percipiendam.

His ita constitutis Respondeo ad dubitationem Ens rationis non idem penitus esse quod secundam intentionem. (Et loquimur de sola secunda intentione obiectiva de qua sola procedit dubitatio) Et haec responsio colligitur ex dictis de prima et secunda intentione obiectiva. Constat enim primo non omnem primam intentionem esse Ens reale. Ratio est quia multa conveniunt rebus extra intellectum quae non sunt entia realia sed rationis ut caecitas et aliae privationes item convenit columnae relatio dextri, Deo relatio creatoris ad creaturas, item parieti relatio visi etc quae omnia conveniunt rebus a parte rei extra intellectum et ideo sunt primae intentiones obiectivae quia non conveniunt rebus per operationes intellectus. 2º Constat non omne Ens rationis esse secundam intentionem quia quaedam Entia rationis conveniunt rebus ante operationem intellectus, et ideo non consequuntur illius operationes ut dictum est.

3°. Conſent illud tātū Ens ratiōis eſse ſecūdā intētionē quod cōſeq̄r
ad opatiōes intellectus ut sūt relatiōes universalis gnis speciei prædica:
ti ſubiecti &c. quia hæc conveniunt rebus per operatiōes intellectus seu
quatenus intellecta sunt. Et hæc sola propriè dicuntur Entia rationis
Logica quia à Logico cōſiderantur in ordine ad directionem operatio:
num intellectus
Ex dictis breviſq tota hac quæſtiōe cōſtat qd reſpondēdū ſit ad dubi:
tatiōnē illam qua petitur an Ens ratiōis tūc tātū exiſtat cūē obiectū cognitiōis
qua ipſū cognoſcitur: an vō exiſtat antequā cognoſcatur et actus cognitiōis
in illud terminetur v.c. cū intelligo parietē an reſultet et ſit in pariete
relatio ratiōis, qua ipſe paries dr̄ cognitus et ad meū intellectū refertur
antequā alio actu cognoſcam hanc relatiōnē ut terminū an vō ut exiſtat in pariete ipſa relatio
requiratur ulteriūs ut ego eā ut terminū alio actu cognoſcā.
In hac dubitatiōe diſcrepāt Philoſophi. Nā Thomiſtæ affirmāt Ens ra:
tiōis exiſtere ante illā ſecūdā cognitionē reflexā, et addūt, cū cognitiōe
reflexa cognoſcitur, eſse ſecūdā intētionē ita. ut relatio cogniti v.c. quæ cōn:
ſeq̄tur ad cognitiōnē directā ubi cau parietis ſit Ens rōnis. Relatio aūt illa ut cognita actu reflexo
ſit ſecūda intētio. Et hoc modo tātū dicūt differre Ens rationis (loquuntur
aūt de ente rōnis Logico) à ſecūda intētiōe, Probāt aūt Ens ratiōis
exiſtere, antequā actu reflexo cognoſcatur, qa obiectū ſemp debet
præcedere potētiā, et actū circa illud, nō poſſet aūt præcedere Ens
rationis cognitiōnē reflexā, ſi nō eſset ante illā Nam ſi Ens rationis nō
eſset niſi ex eo quod cognoſcitur cognitiōe reflexa, certē actus ipſe potētiæ faceret ſibi obiectū
obiectū quod videtur impoſſibile cū obiectū debeat eſse ſemp prius ſaltim
natura, quā ipſe actus q in illud tēdit. Scotiſtæ vō cōtra cōtēdūt Ens ra:
tiōnis nō exiſtere formalr in ſe, niſi qn̄ cognitiōe reflexa cognoſcitur, et a:
ctus ipſe cognitiōis in illud terminatur. et addūt nullū eē diſcrimē inter
Ens ratiōis cōſeq̄ns opatiōes intellectus et ſecūdā intētiōnē. Probāt
aūt Ens ratiōis nō exiſtere niſi, cū actu cognitio in illud fertur, qa cū
Ens ratiōis, nō habeat aliud eſse quā eſse apprehēſū et obiectivum et
eſse obiective in intellectu, nihil ſit aliud, quā obijci intellectui et ter:
minare eius actū, videtr Entia rōnis nō alio mō exiſtere niſi cū actu illo reflexo ab intellectu cognoſcuntr
Ad fūdamētū vō Thomiſtarū reſpōdet, diſtinguēdo, duplex obiectū, unū moti:
vū et terminativū, alterū terminativū tātū. Licet ergo quod licet obiectū
motivū debeat præcedere actū potētiæ, circa illud tamen, quod ē tātū ter:
minativū nō ē neceſſariū ut præcedat, ut patet in Chimæra et aliis fictionib.
quæ nō ſūt antequā cognoſcātur ſed ſimul cū ipſa cognitiōe qua cognoſcātur.
Hæc ſentētia Scotiſtarū ē veriſſima. et ideo.
Ad propoſitā dubitatiōnē dico 1°. Ens ratiōis cōvenire rebus antequā
cōgnoſcātur ab intellectu, ut enim cōveniat ſatis ē ut exiſtat rōnū fūda:
mēta ut dictū ē quarta dubitatiōe. 2°. Ens ratiōis in ſe et formalr
nō exiſtere niſi p cognitiōnē intellectus. quæ feratur et terminetur in
illū ut bene probāt Scotiſtæ et patet ex dictis à nobis tum tertia tū quarta dubitatiōe.
Dico 3°. Propriè loquēdo illud ſolū Ens ratiōis eſse ſecūdā intētiōnē quod
cōſeq̄tur operatiōes intellectus ut dixi dubitatiōe ſexta, qz illud ſolū ē ſecū:
dariū illud obiectū, quod cōvenit rebus quatenus intellectæ ſūt. Et iuxta hoc cætera
Entia rationis etsi in ſe formalr nō exiſtat niſi cū cognoſcūtur ab intellectu nō erūt
tn̄ propriè loquēdo ſecūdæ intētiōes qa nō cognoſcētur ad res ut cognitas, ſed vel cōſe:
quūtur opatiōes aliarū potētiarū, vel habent alia fūdamēta, ut privatiōes. Et hæc
Entia rōnis poſſūt dici cognoſci actu directivo intellectus, qz nō cōſequūtr res ut intellectæ ſūt
illa autem Entia rōnis quæ cōſequūtr opatiōes intellectus propriiſsime cognoſcūtur actu reflexo
ut patet ex 6. dubitatiōe. Fundamētū Thomiſtarū ſolutū ē bene à Scotiſtis et eius ſolutiōe videri
quæ dixi ſupra dubitatiōe. 4.a et 5.a Hactenus de Ente rōnis et Secūdis Intentiōnibus.

Quæſtio ſecūda

QVÆSTIO SECVNDA
QVOTVPLEX SIT VNIVERSALE.

VNIVERSALE. in communi sumptū, ē id, quod ē cōmune multis. Estq3 duplex. Vnū cōplexū Alterū Incōplexū. Cōplexū nihil aliud ē quā propō aliqua vniversalis vt Oīs hō ē anal, vel definitio vt Aal rationale. Et hoc mō sumitur vniversale à Philosopho 1 Post: tex: 35. vbi agit impossibile eē aliter haberi vniversale quā p̄ inductionē, et 1 Post: tex: 21. et 1 Rhet: c. 2. Nos nō agimus hic de vniversali cōplexo, sed tātū de Incōplexo. Vniversale igr Incōplexū ē, id quod cū sit vnū aliquid simplex, respiciat tn̄ multa. Ex qua definitiōe duo colliguntur esse de rōne vniversalis. 1m est vnitas rei in se. 2m ordo illius rei ad multa. Vnitas est quasi loco gnīs, qa eē cōmū, ē qd cōmune vniversali et singulari. Ordo vō ad multa eē loco diffe, qa per hoc distinguitur vniversale à singulari, quod scilicet vniversale dicat ordinē ad multa, singulare ad vnū tātū. — *Vniversale duplex. Complexum. Incōplexū quid.*

Sicut aūt varius et multiplex eē potest ordo ad multa, ita varia sūt gnā vniversaliū, praecipua tn̄ sunt Tria. Vnū ē vniversale in causādo, quod vnū cū sit, plura causat, et extēdit se ad plura p̄ causalitatē, vt Deus vnus cū sit, producit oēs res, Caelū vnū cū sit, cōcurrit ad oēs generatiōes rerū sublunariū, et propterea tā deus quā caelū dicitur vniversale in causā. Aliud ē vniversale in repraesētādo vel scādo, quod vnū cū sit multa repraesētat vt cōceptus hōis in intellectu existēs, repraesētat oēs hōēs. Tertiū ē vniversale in essēdo quod vnū cū sit existit in multis vt natura humana, vna cū sit, existit in Socrate Platone zē. Dr aūt vniversale in essēdo quod secūdū suū eē extēdat se ad multa. — *Tria gnā vniversaliū. In causādo. In repraesētādo et scādo. In essēdo.*

Ex his tribus gnībus vniversaliū solū vniversale in essēdo ē simplr vniversale, reliqua sūt vniversalia secūdū qd. Ratio ē. Quia quod cōuenit rei rōne naturae, cōuenit simplr, at eē vniversale in essēdo cōuenit rei rōne naturae, esse vō vniversale in causādo et repraesētādo cōuenit rei nō ratiōe naturae sed rōne operatiōis. Ergo vniversale in essēdo ē vniversale simplr, vniversalia vō in causādo et repraesētādo sunt vniversalia secūdū qd. Minor. qa vniversale in essēdo secūdū naturā suā extēdit se ad multa, et ideo dr vniversale in essēdo, qa secūdū essētiā suā ē in multis, at vō vniversalia in causādo et repraesētādo nō secūdū essentiā suā extēdunt se ad multa, sed scdm causalitatē et repraesētationē quae sunt quasi quaedā operatiōes ipsor. — *Quod tertiū ē simplr vnale. Alia vnalia secūdū quid.*

Ex quo sequitur quod vniversalia in causādo et repraesētādo sint simplr singularia in essēdo. Deus enim et Caelū sūt res in se singulares, et solū rōne operatiōis vniversale. Vniversale vō in essēdo nō sit simplr vniversale sed cōmune ad multa singularia. Hinc etiā fit vt cū vniversale et singulare opponatur, vniversale in causādo, opponatur particulari in causādo. Vnde Philosophi distinguūt causas in Vniversales et Particulares. Vniversales quae plura causat vt Deus et Caelū Particulares quae vnū tātū vt ignis ignē. Vniversale etiā in repraesētādo opponatur particulari in repraesētādo hoc ē, ei quod vnū tātū repraesētat vt cōceptus Caesaris Caesarē, Vniversale vō in essēdo opponatur singulari in essēdo, hoc ē ei quod ē vnū tātū individuū vt Petrus q nō potest eē multa individua. Et de hoc vniversali in essēdo propōsita dispō futura ē, alia enim vniversalia sūt simplr singularia in essēdo hoc aūt verē ac proprie ē vniversale in essēdo. — *Vniversale in causādo opponitur particulari in causādo.*

QVÆSTIO TERTIA.

AN VERE DENTVR HÆC VNIVERSALIA DE INESSENDO.

PRIMA sententia est Cratili et Heracliti ut refert Philos: 1 Metaph: 5 et 4 Metaph:
negant dari hæc universalia et negant dari scientias 22. qui negarunt dari hæc universalia et ex consequentia etiam negarunt dari scientias cum hæ non sint de rebus mutabilib. et fluxis qualia sunt omnia inferiora subjecta univer: salib: Eadem etiam fuit sententia Pyrronis et Phyrronist: qui ut refert Amon: init: præd: negarunt universalia eo quod putarent omnia esse incomprehensibilia, contra quos acriter dixerit Plato apud Amon: supra, nam vel isti negantes Philosophi comprehendunt hanc incomprehensibilitatem rerum vel non. Si primum Ergo aliquid com: prehendi potest, et hic nullum est eorum fundamentum. Si secundum credendum eis non est, quod id dicant quod non comprehendunt. Epicurei etiam ex D. Thoma opusc: 55, universalia negarunt, cum dixerint nihil esse præter quam id quod sensu percipi potest, universale autem non possit sensu percipi, 1 Post: 43.

Secunda sententia est Communis omnium aliorum Philos: tam antiquorum quam recentiorum: qui affirmarunt dari universalia quamvis diverso modo ea ponant de quo infra.

Nota pro solutione. Res in mundo existentes esse quidem diversas inter se non tamen ita ut in nullo conveniant, sed in aliquo differunt in aliquo conve: niant v.g. omnes substantiæ conveniunt ratione substantiæ differunt in ratione talis vel talis substantiæ, omnia animalia conveniunt in ratione animalis sed differunt in ratione talis animalis, unum enim est animal rationale aliud irrationale. Ista autem convenientia habet latitu: dinem quandam et potest esse maior et minor secundum quod res in pluribus vel pau: cioribus inter se conveniunt. v.g. magis conveniunt Socrates cum Platone quam cum Bucephalo, et magis cum Bucephalo quam cum planta, et magis cum planta quam cum lapide, et magis cum lapide quam cum accidentib. Cum igitur natura quæ multis eadem ratione conveniunt, quantum est ex se non sit magis addicta uni [operatione] quam alteri, fit ut ex se sint indifferentes ad essendum in multis ac pro:
Univocatio in Entibus est radix universalitatis. inde fit natura apta esse in multis quod est esse universale. Univocatio igitur in Entib. est radix universalitatis. Et ex hoc colligitur solutio quæstionis. Sit igitur

Assertio. Datur natura universalis. ASSERTIO. dari vere aliquas naturas universales certum est. Pr. 1o ex fundamento præmisso. Natura eadem ratione competentes multis sunt univer: sales, sed dantur naturæ eadem ratione competentes multis Ergo dantur naturæ universales. Maior patet ex definitione universalis quod definitur esse
Definitio universalis. unum conveniens multis. Minor pr. quia datur natura univoce competentes multis v.g. natura humana, equina etc. ut patet ex annotatione. Confirmatur
Socrates est homo. Terminus homo vel supponit pro Socrate vel pro omnib. hominib. et sic vel denique pro natura communi. Ergo sic vera. 1o ex prædicatione cum enim dico Socrates est homo, terminus homo vel supponit pro Socrate et sic propositio erit identica et nugatoria, vel pro omnib. hominib. et sic erit falsa vel denique pro natura communi omnib. hominib. et sic habetur intentum dari nimirum naturam universalem. Confirmatur 2o ex definitione nam cum dico, homo est animal rationale, hæc definitio non est singularium qua: tenus singularia sunt. quia cum non eadem sit singularitas in diversis singularibus hæc etiam definitio non eadem ratione competeret omnib. singularibus. Cum igitur eadem ratione competat, competit illis ratione naturæ humanæ eiusdem in omnib. inventæ ac proinde

ratione naturæ

5to.

rone naturæ universalis. 2° probatur scientiæ ut patet in viris doctis sed scientiæ tantum sunt de universalib. 10 Metaph: c. 1. 1 Post: 43. et 1 Phys: 49 et alibi. Ergo dantur universalia. 3°. Ex D. Tho: opusc. 55. oes homines naturaliter habent appetitum sciendi. Ergo ne, hic appetitus sit frustra debet expleri, sed non potest expleri nisi dentur universalia, cum scientiæ tantum sint de universalib: non vero de singularib: ut ex Philos: paulo ante dictum est ergo dantur universalia. Confirmatur quia turpissimum est Philosopho qua subiacent sensibus id est singularia.

Scientiæ tantum sunt de universalibus.

Appetitus sciendi non potest expleri nisi dentur universalia.

Ex his refellitur opinio nominalium dicentium universalia non esse res sed nomina quædam communia vel conceptus seu notiones communes, quæ etiam opinio refelletur infra.

Refellitur hic opinio Nominalium.

QVÆSTIO QVARTA

QVID SIT VNIVERSALE ET QVOMODO DEFINIATVR.

Vniversalis tres definitiones tradit Philosophus. 1am primo de interp: c. 5. Universale inquit, est quod in pluribus prædicari natum est. 2am 7 Metaph: 45. Universale est aptum quod ut in pluribus insit. 3am 1. Post: 35. et 39. et 66: 2°. 27. et 3 Metaph: 14. et 46: 7. 57. et 1 de part: c. 4. Universale est quod inest multis, seu est unum in multis et propter multa.

Tres definitiones Universalis. Quod in pluribus prædicari natum est. Aptum quod ut in pluribus insit. Quod inest multis.

Prima definitio traditur per propriam passionem universalis, duæ vero posteriores per essentiam. Essentia enim Universalis consistit in hoc, ut aptum sit inesse multis. Ad hanc autem essentiam consequitur prædicabilitas tanquam propria passio, prædicari enim sequitur ad inesse. Ex quo infertur, duas posteriores definitiones esse essentiales, cum tradantur per prædicata essentialia, priorem vero non esse essentialem sed descriptivam cum non tradatur per essentialia sed per propriam passionem. Quamvis si diligenter consideretur prima definitio videtur plane complexa et essentiam universalis, et propriam eius passionem magna enim arte posita est a Philosopho particula illa In, non De, ut indicaret prædicationem sequi ad inesse, nihil enim de aliquo prædicari potest sive essentialiter sive accidentaliter nisi illi aliquo modo insit vel per modum essentiæ vel per modum accidentis. Unde quando Philosophus ait Universale est quod in pluribus prædicari natum est, nihil aliud videtur voluisse dicere quam universale esse illud quod cum in pluribus insit vel aptum sit inesse, aptum est de pluribus prædicari, et ita unica eademque definitione aperuit essentialem et propriam passionem universalis. Deinde in prioribus duabus definitionib. definitur universale per aptitudinem, ut indicetur aptitudinem sufficere ad universale, non enim est necessarium ut actu prædicetur de pluribus nec etiam ut actu insit in pluribus sed ut aptum sit inesse et prædicari de pluribus ut infra etiam patebit. In tertia vero definitione quamvis non fuerit expresse posita hæc particula Aptum, debet tamen subintelligi iuxta mentem Philos: cum enim absolute dixerit quod inest, et non dixerit, quod actu inest, potest recte exponi quod inest aptitudine maxime cum hoc sit et consentaneum duabus aliis definitionibus et communi illi pronunciato. Verba in definitione non dicunt actum sed aptitudinem.

Essentia Universalis in quo consistit in hoc ut aptum sit inesse multis.

Duæ posteriores definitiones sunt essentiales. Prior vero, non est essentialis sed descriptiva.

Particula In.

Explicatio definitionis.

Subintelligitur hic aptum.

Commune pronunciatum. Verba in definitione non dicunt actum sed aptitudinem.

Praeterea praedictis tribus definitionib. hoc e̅ com̅une vt o̅es dicat

Vniuersale debet e̅e vnu̅

Vniuersale, in primis debere esse vnu̅, quod indicat illa particula quod

debet e̅e nō actu sed aptitudine

sc̅do debere esse nō actu sed aptitudine in multis, quod indicat se-

quentes particulae. Verum praecipua et clarior definitio e̅ sc̅da, q̅a hac

Clariorē sc̅da definitio

inter o̅es tres e̅ qua expressius essentia vniuersalis declaratur, nā

prima vt dixi p passionē indicat essentiā. Quare et diligenter à

nobis explicādū est.

Est ergo haec definitio. Vniuersale e̅ aptu̅ q̅d vt in plurib. insit seu quod

idē e̅. Vniuersale e̅ quod aptū e̅ inesse in multis. In qua definitione

sunt quatuor particulae explicādae. Prima e̅, Quod. Sc̅da aptū est.

Tercia. Inesse in. Quarta Multis.

Prima particula

Prima igr̄ particula e̅ QVOD. id e̅. Vniuersale e̅ vnū q̅d idq3 nō solū

secūdū nomē sed etiā secūdū ratione, id e̅ est vniuocū quā cōditionē exigit

Per hac particulā primō.

in vniuersali Philos. 1 post: c: 10 et 18. et 1 de part: c 4. Itaq3 hanc parti-

Excluduntur vniuersalia complexa

culā excluduntur à ratione vniuersalis hic definiti in primis vniuersalia cō-

plexa vt definitionē quae nō sunt vnū secūdū nomen. Deinde aequiuoca ma-

Deinde aequiuoca à casu maxime.

xime à casu, quae licet sint vnū secūdū nomen, sunt tn̄ multa secūdū rationem.

Analoga vō qua parte sunt vnā noīe, et cōceptu formali et obiectiuo, nō

Analoga excluduntur qn̄ multa sunt.

excluduntur. qua parte vō nō sunt simplr̄ vnū q̄a nō simplr̄ eadē ratiōe

suis inferioribus conueniunt, ideo quodammodo excluduntur Atq3 haec e̅

ratio cur Ens et vnū. 3 Mets: 16. dicātur esse maxime vniuersalia

alibi vō dicatur oppositū vt 4. Mets: tex: 5 et 1 Ethic: c 6. vbi Aris:

negat Ens et Vnū esse idē in oībq, et esse vniuersalia cū vagentur

p oīa praedicamēta, quae sunt diuersarū naturarū. De Analogis

Analoga quomodo sunt vniuersalia.

ergo sentiēdū e̅ quod sint vniuersalia nō simplr̄ sed trāscēdentia,

et analoga nō vniuoca nec verē gn̄a aut species. Et hinc patet

Vniuersale debere esse naturā vniuocā dicēs naturā vnā simplr̄

Vnitas naturae quae.

Vt aut̄ p̄fecte intelligeres quaenā sit vnitas ista naturae vniuer-

quid sit esse naturā vnam.

salis. Nota. naturā esse vnā, nihil e̅e aliud quā esse indiuisā

Diuisio creat multitudinē indiuisio vnitatem.

in se, et diuisā à quocunq3 alio, sicut enim diuisio creat multitu-

dinē ita indiuisio vnitatē vḡ. lignū antequā diuidatur e̅ vnū

Vnitas e̅ duplex

diuisionē vō fit multiplex. Porro vnitas e̅ duplex, altā Numerica

1 numerica e̅ indiuisio naturae in eisdē noīb et rationib.

alta formalis, Illa e̅ indiuisio naturae in plura eiusdē noīs et ra-

tionis. sic in plura numero vt Socrates e̅ vnus numero q̄a nō e̅ di-

uisus in multos Socrates: haec e̅ indiuisio naturae p principia for-

2 formalis indiuisio essentialis naturae

malia et essentialia, hoc e̅ indiuisio naturae in diuersas naturas

diuersae essentiae vḡt natura humana e̅ vna formalr̄, q̄a nō e̅ hac et

nō hac natura sed̄t q̄a e̅ multae plures naturae diuersae essentiae. Vnitas

Numerica e̅ vnitas rerū singulariū seu naturae singularis

Vnitas formalis est vnitas naturae vt natura e̅ et ideo dr̄ for-

malis q̄a cōpetit naturae secūdū formalitatē ipsius naturae. Deinde

Vnitas Numerica est vnitas simplr̄, q̄a e̅ indiuisio omnimoda in Entitate et dr̄

maxima vnitas q̄a in se includit vnitatē formalē quae enī sunt vnū numero, sunt

etiā vnū formalr̄ vḡ. Socrates est vnus numero q̄a singularis et vnus essentia

Vnitas vero Sem

5.I.

Vnitas vrõ Formalis est vnitas secũdũ quid, qa nõ ẽ õĩmoda vnitas nõ enim excludit oẽm diuisioñẽ sed tãtũ diuisionẽ essẽtialẽ. Vnde fit vt poss sint aliqua esse vnũ formalr qua sũt multa singlr. Socrates eñ et Plato sunt vnũ formalr qa sũt vnius essẽ et naturæ humanæ, cũ tñ sint multa singlr, qa sũt multi hões. Et ideo hæc vnitas formalis ẽ minor vnitate numerica, qa eã nõ includit sed potius includitur, et qa nõ dicit oẽm indiuisioñẽ sed tãtũ indiuisionẽ essẽtialẽ. Quod etiã inde cõstat qa vnitas ẽ indiuisio. Ergo maior vnitas, maior indiuisio, minor vnitas, minor indiuisio, at vnitas numerica dicit indiuisionẽ in multa, tã eiusdẽ naturæ quã diuersæ naturæ. Vnitas vrõ Formalis dicit indiuisionẽ tãtũ in multa diuersæ naturæ. Ergo vnitas numerica ẽ maior vnitas, vnitas formalis minor.

Esse igr naturã vnã numero ẽ esse indiuisã in multa numero; illa aũt dicũtur distingui et diuidi numero quæ numerãdo distinguuntur vt cũ dico socratẽ esse vnũ hominẽ. Platonẽ scdm, Joannẽ tertiũ etc. Quarvõ solo numero distinguuntur sũt singularia. Esse aũt naturã vnã formalr ẽ esse indiuisã essẽtialr seu esse nõ diuersarũ essẽtiarũ.

Porro Vnitas Formalis ẽ duplex. Altã Negatiua p altã Positiua. Negatiua ẽ illa qua dicit purã indiuisionẽ essẽtialẽ, nõ dicit vnã aliquã entitatẽ positiuã simplr indiuisã, quo naturæ quæ sũt in Socrate et Platone sũt vnũ formalr, qa nõ distinguuntur essẽtialr, nõ tñ sũt vnũ formalr positiuẽ. Quia natura Socratis et Platonis nõ coalescũt quasi in vnã naturã vnius entitatis positiuæ, alia enim ẽ entitas naturæ Platonis alia Socratis. Vnitas vrõ formalis Positiua ẽ illa, qua ita dicit indiuisionẽ essẽtialẽ, vt etiã dicat vnã entitatẽ simpliciter indiuisã, quo natura humana quæ ẽ in Socrate, ẽ vna formalr, qa ẽ vnius essẽ, et est vna positiue, qa illa vna essẽ, ẽ vna tãtũ entitas, nõ vrõ ẽ diuisa in multas entitates. Hoc etiã mõ natura diuina, ẽ vna in tribus psonis qa illa eadẽ entitas naturæ diuinæ quæ ẽ in Pñe est etiã in filio et spũ S. nõ solũ vna essẽ, hoc enim entitas et essẽ differũt, quod Entitas dicit essẽ vt ẽ res quædã in mũdo, essẽ vrõ dicit tãtũ prædicata essẽtialia. Vnitas Formalis Positiua fũdatur in vnitate Numerica, Vnitas formalis Negatiua stat in diuersitate numerica vt in diuersis existẽs realr.

Rursus tã vnitas Formalis quã Numerica ẽ duplex. Formalis enim alia ẽ Generica id ẽ naturæ genericæ, aliã Specifica id ẽ naturæ specificæ, qa tñ natura generica v.g. aĩalis quã specifica vt ẽ hõis in se ẽ vna formalr. Numerica etiã vnitas alia ẽ realis p quã res dr vna numero vt Socrates p suã vnitatẽ numericã dr vnus numero hõ, alta obiectiua p quã res ẽ vnã numero obiectiuẽ. Illa cõuenit rebus existẽtibus extra intellectũ, hæc rebus existẽtibus obiectiue in intellectu. Has vrõ vnitates numericas eẽ distinctas patet qa natura humana cõmunis Socrati et Platoni realr nõ ẽ vna numero, sed multiplex, qa socrates nõ ẽ vnus numero hõ cũ Platone, et tñ ẽ vna numero obiectiue, qa quatenus ab intellectu abstrahitur a singularib. vt sic ab eis abstracta nõ ẽ in illis multiplicata, sed ẽ vna numero obiectiue tã qa ẽ hæc et nõ illa. Confirma: Quia natura humana vt ãnr cõcepta, distinguitur a natura humana, vt ẽ alio cõcepta nõ formalr.

Est aũt Formalis secũdũ quid nõ enim excludit diuisionẽ sed tãtũ essẽtialẽ.

Possũt esse aliqua vnũ formalr, multa singlr.

Vnitas formalis minor est vnitate numerica qa tãtũ essẽtialẽ indiuisionẽ dicit.

Quid sit esse vnã naturã numero.

Quid sit esse formalr naturã vnã.

Formalis duplex.

Negatiua dicit purã indiuisionẽ essẽtialẽ, ẽ nõ vnã aliquã entitatẽ.

Quid est Vnitas formalis Positiua.

Quo natura diuina sit vna in tribus psonis.

Entitas et essẽtia quo differũt.

Vtraq in quo fũdatur.

Negatiua stat in diuersitate numerica.

Formalis duplex Generica et Specifica.

Numerica duplex. Realis cõuenit extra intellectũ. Obiectiua, in intellectu.

Numeri vnitates distinguuntur.

…as Forma… …Numeri… …uplex.

nō formatr, ergo numerice scilicet in genere obiecti qa in meo intellectu ē unū numero obiectū, in intellectu alterius ē aliud numero obiect.

Hiis de unitate suppositis. dubiū ē qua unitate natura universalis dicatur cē una in proposita definitione. Et inprimis certū est naturā in hac definitione nō dici quocūq modo unā, qa unitas naturae ibi restringitur ab aliis partibus definitionis ad supponēdū pro certo quodā gñe unitatis

Quo genere unitatis dr natura universalis una.

minimū quod stat cū aptitudine ad multa. Quod igr sit istud genus unitatis patebit discurrēdo p singulas unitates praedictas. Et inprimis natura

1 Nō ēē unā numericē

universalis nō ē una numericē unitate Numerica reali, quod ergo manifestē patet, qa id quod ē unū numerice reatr, nō ē aptū esse in

Quod ē unū numericē reatr nō ē aptū cē in multis.

multis, at natura universalis tali unitate debet esse praedita cui nō repugnet aptitudo ad multa Ergo nō potest cē una unitate numerica reali. maior natura enim Socratis ut Socratis ē nō potest esse in aliis hominibus, at natura Socratis ut Socratis ei ē una numero reatr ergo natura una numero reatr nō ē apta cē in multis. Deinde na-

2 Nō esse una unitate formali Negativa.

tura universalis, nō ē una unitate formali Negativa. Hoc inde patet qa natura universalis debet cē una simplr, sed unitas formalis negativa nō ē unitas simplr Ergo natura universalis nō debet esse una unitate formali Negativa. Minor aperte constat ex eo qa natura vē. humana Socratis et Platonis est una formatr Negative, et tn Socrates et Plato nō sunt unū simplr sed multa simplr, qa alia ē Entitas naturae humanae Socratis alia Platonis.

Debet esse una simplr

Maior autē. probat quod natura universalis debeat esse una simplr. Pr. qa cē unū simplr ē esse indivisū in multa tā eiusdē quā diversae rationis, sed natura universalis debet cē indivisa tā in multa eiusdē ronis quā in multa diversae ronis, id enim quod debet dividi aliqua divisione debet cē indivisū aliqua divisione, sicut

Natura universalis nō debet esse divisa, sed apta ad dividēdū.

id ē divisū, nō ē dividēdū, natura autē universalis debet esse apta dividi tā in multa eiusdē ronis, id ē singularia, quā in multa diversae rationis id ē spēs. ergo natura universalis debet cē in se indivisa tā in multa eiusdē quā diversae rationis et quod inde sequitur debet cē una simplr. Cū igr unitas formalis negativa nō sit unitas simplr natura universalis. nō poterit esse una unitate formali Negativa.

ASSERTIO

Natura universalis est una unitate formali positiva

Asserēdū igr ē Naturā universalē cē unā unitate formali Positiva. Ratio ē tū qa unitas formalis Positiva ē unitas simplr, qa facit naturā unā nō solū essentiatr sed etiā Entitative, ita ut sit una simplex res, et Entitas. Tū qa cū unitate formali positiva stat aptitudo ad multa, natura

Unitas formalis positiva nō ē pura unitas sed mixta ex Formali et Numerica

enim vē humana quatenus ē una unitate formali positiva ē apta esse in multis. Quoniā vō unitas formalis positiva, nō ē unitas pura, sed mixta ex unitate formali et Numerica, dicit enim omnimodā indivisionē tā in essentia quā in Entitate seu in divisionē tā in multa numero, quā spē, ideo quatenus dicit indivisionē essēntialē seu in multa specie ē unitas formalis quatenus

vero dicit indi

5ᵃ 2.

vero dicit in divisionē in multa numero catenus includit in se unitatē numericā.
Cū aūt unitas numerica sit duplex, altā realis altū obiectiva, rea: — *Numerica realis repugnat naturæ universali.*
lis quidē repugnat naturæ universali ut ostē di superius ergo unitas nu:
merica obiectiva quæ includatur in unitate formali positiva naturæ Univer:
salis. Natura enim universalis nō ē una numero res existens à parte rei, sed
potius ē multæ res, alia enim res ē in Socrate alia in Platone rē quia — *Natura univer. nō ē una numero à parte rei.*
identificatur multis singularibus. Est tñ una per cōsiderationē, quā:
tenus enim intellectus abstrahit eā à singularibus, in quibus et per quæ mul: — *Per singularia multiplica: tur.*
tiplicabatur, eatenus facit eā numero unā, quia illā considerat ut unū numero uni:
versale. Et hanc unitatem aliqui vocant unitatem præcisionis ....
alii unitatē obiectivā, quia per eā res ē numero una, ut ē obiectivè in in: — *Hanc unitatē quidā vo, cāt unitatē præcisionis, quidā obiectivam.*
tellectu. Ita cōstat prima particula definitionis.

Secunda particula ē, aptū ē. Hæc particula exprimit aptitudinē essendi in — *2ª Particula.*
multis, quæ ē quasi differentia essentialis, constitutiva et distinctiva universalis ab
omnibus aliis, universale enim per hoc quod ē aptū esse in multis, distinguitur ab omnibus — *Hæc particula ē quasi differētia essentialis.*
aliis, ut ex explicatione patebit. Est tñ hic inter Philosophos cōtroversia, an
sola aptitudo sufficiat ad cōstituendā essentiā universalis an vero requiratur — *Utrū sola aptitudo sufficiat ad cōstituendā essentiam universalis, an requiratur ipse*
etiā ipse actus essendi in multis. Aliqui putant universale nō esse actu uni:
versale, nisi actu sit in multis, ac proinde dicunt universale quod actu quidē nō ē in multis — *actus*
aptū tñ est eē, non esse actu sed potentia universale. Probant. Quia universale ē quid
commune multis seu ē quod extendens se ad multa, at quod actu nō ē in multis
nō ē actu commune multis nec actu extendit se ad multa Ergo nec etiā erit
actu universale in multis. Alii autē quibus ego assentior dicunt universale esse
actu universale per aptitudinē actualē essendi in multis, nō vero per actualē exi: — *Universale essentia: le aptitudino in multis*
Autori Philos: stentiā in multis. Quod pr. tū autoritate quia Philoso: definit universale
per aptitudinē, nō per actū, idque nō solū in prima et secūda definitione sed etiā
in tertia in qua tñ videtur definiri universale per actū essendi in multis — *Philosophus per actum essendi in multis defi nit Universale et tamen per aptitudinē intelli git.*
ratioē. ut supra ostē di, tū ratione quia in omnibus quasi re videmus essentiā
rei constitui per aptitudinem operandi non per actualem operationem.
Essentia enim caloris ē esse calefactivū nō vero calefacere, essentia
lucis ē esse illuminativā nō illuminare actu, ita ut calor sit vere actu
et essentialiter calor etiamsi nō calefaciat actu, similiter et lumen etiamsi nō illuminet. Ergo et essentia univer:
salis cōstituetur per aptitudinē ad essendū in multis nō vero per actualē existē:
tiā in multis. Tū ratione quia natura abstracta à singularibus
nō existit in singularibus ut hic. vel ergo erit formalr singularis vel
formalr universalis inter universale enim et singulare nō datur medium — *Inter universale et sin: gulare nō datur me: diū.*
sed nō ē singularis quæ abstracta à singularibus ergo ē univer:
salis per solā aptitudinē.

Ad rationē primæ sententiæ R. Universale eē in actu cōtingit dupliciter — *Univer: duobus modis dupliciter esse cōtingit.*
uno modo in actu primo, alio in actu secūdo, actus primus ē forma quæ cō: — *Actus primus quid ē*
stituit rē in actu, actus secūdus ē operatio quæ cōstituit rē actu operantem — *Actus secundus quid ē.*
Ita advertur ab Averroe actus essentialis quia per suā formā et diffe: — *Actus 1ᵘˢ dr̃ essentialis*
rentiā essentialē res habet eē in actu primo, hic dr̃ actus accidentalis — *2ᵘˢ dr̃ accidentalis*
quia operatio ē accidens rei. Dr̃ etiā ille primus hic secūdus quia rei prius conve:
nit actus essentialis postea accidentalis Dā ergo universale per aptitudi:
nē ē actu universale in actu primo, per actualē aūt existentiā ē — *Ex simplū ut universali actus.*
actu universale in actu secūdo. Sicut lucidū quatenus in se habet lucē

dē lucidū per actu primo, quatenus vero lucet aliis producendo lumen dē lucidū in actu secundo.

3a particula. Tertia particula ē. Esse in. Hac particula spectat ad differentiā cōstitutivā universalis, et denotatur per eā universale habere modū quendā essendi qui ē esse in multis. Sed quoniā varii sūt modi esse in alio, ideo natura universalis nō quomodocunque ē in multis sed ē in multis per modū naturae et essentiae et scilicet sit essentia multorū.

Per hanc particulā denotatur modus essendi in multis. *Varii modi essendi in alio.*

Modus aūt quo essentia est in re cuius ē essentia ē modus per identitatē. Essentia enī identificatur cum re cuius ē essā, quare et natura universalis erit in suis inferioribus per identitatē, unde et praedicabitur de illis per identitatē, ut cū dico Socrates ē hō et hō ē Socrates, hō enim ē Socrates ē eadē res quae hō et hō ē eadē res quae est Socrates licet nō adaequate et cōvertibiliter. Et per hunc modum essendi in multis universale distinguitur ab omnibus aliis universalibus. Ex. aīa rationalis una existens ē in multis partibus corporis tota in toto, tota in qualibet parte, nō tn̄ ē universale in essendo, quia nō ē in multis tanquā essā seu tanquā cōstituens essentialiter ipsa multa, partes enim corporis habent suā essentiā absque aīa, sed ē in omnibus partibus corporis per informationē tanquā forma in multis partibus materiae, nō tanquā essentia in suis inferioribus. Similiter idē corpus successive ē in multis locis nō tn̄ est universale in essendo quia nō ē in loco tanquā essā rei in re sed tanquā locatū in loco vel cōtentū in cōtinente.

Modus ē per identitatē. Essentia identificatur cum re. Natura erit in suis inferioribus per identitatē. *Exemplū animae rationalis in corpore.* *Anima ē in multis partibus per informationē.*

4a Particula. Ultima particula ē. Multis. Haec particula cōplet et absolvit differentiā cōstitutivā universalis, solet enim universale debere inesse in multis. Difficultas tn̄ ē quoniā nō hic multa accipienda sint, nō enim possunt accipi pro quibuslibet multis, sic enim natura divina esset universalis, quia una existens est apta esse in multis personis Patre, Filio, et Spiritu S. at natura divina cū essentialiter sit singularis, et una numero nequit esse universalis. Multa igitur dupliciter accipi possunt. 1. Formaliter ut sint multa participando illā naturā cōmunē quo singularia sūt multa sub natura universali quia cōtrahunt ad se atque adeo multiplicant per suas differentias individuales naturā cōmunē. Ex. Socrates Plato [illegible] sūt multa sub natura hominis universalis quia alius hō ē Socrates alius Plato. Per aliā enim differentiā individualē cōtrahitur natura humana ad Socratē per aliā ad Platonē [illegible] quia ista cōtractio fit per identitatē ideo cū natura humana identificetur multis singularibus realiter distinctis fit etiā ut fiat multiplex realiter. Secundo nō multa accipi possunt materialiter et scilicet nō sint multa in illa natura universali quā participant, sed in aliqua alia ratione et hoc modo natura divina ē in multis personis.

Haec particula absolvit differentiā cōstitutivā universalis. *Dubitatio de multis.* *Multa dupliciter accipiuntur. 1o Formaliter.* *In natura universali cōtinentur singularia multa.* *2o modo. Materialiter.*

Objectio. Dices. Cur natura humana identificata multis singularibus multiplicatur, natura vero divina identificata multis personis nō multiplicatur.

Responsio. R. Alia ē ratio de personis divinis, alia de singularibus. Singularia enim quatenus singularia cōtrahunt ad se naturā per varias et multiplices differentias individuales ac proinde illā distrahunt in varias ac multiplicant quia propriū differentiae individualis ē facere naturā hanc et nō illā huius et nō illius. At vero personae divinae quatenus personae nō cōtrahunt ad se naturā sed solū in natura cōtracta et facta singulari existunt. Cū ergo dr̄ in definitione naturā universalē eē aptā esse in multis, intelligendū ē de multis formaliter. Talia aūt multa sūt inferiora respectu superiorū. Unde idē ē naturā universalē eē in multis atque si diceremus esse in multis inferioribus. Et ex his patet definitio universalis.

Personae divinae nō multiplicantur. *In definitione multa intelligendū ē formaliter.*

Ex dictis in

Ex dictis in explicatione definitionis Universalis colliges primo perspicuam explicationem praedictae definitionis quae ita se habet. Universale est id quod est natum una unitate formali positiva includente, unitatem numericam obiectivam. Aptum est, id est natura apta in actu primo esse in, id est inesse per identitatem et tanquam essentiam multis id est multis secundum illam naturam communem v.g. natura humana est universalis quia est una unitate formali positiva includente numericam obiectivam, apta in actu primo esse per identitatem et tanquam essentia in Socrate Platone etc. quia sunt multa in eadem natura humana sunt enim multi homines.

5. 3. Collige 1° ex his quod

Aptum est

Esse in multis.

Secundo Colliges. quod sit universale in praedicando unum cum et idem est universale in essendo et in praedicando quatenus enim inest, dicitur universale in essendo, quatenus vero dicitur in esse seu praedicatur dicitur universale in praedicando, ergo praedicari supponit ad inesse propria passio suum subiectum sicut risibile ad rationale ideo enim aliquid praedicatur de re quia illi inest hinc fit ut universale in praedicando sequatur universale in essendo tanquam propria passio illius. Unde definitur a Philosopho esse id quod aptum est praedicari de multis.

Collige 2° ex his

Prout inest dicitur in essendo

Ut dicitur inesse dicitur universale in praedicando.

Tertio Colliges. Falsam esse sententiam Nominalium qui putant solas voces esse universales, non vero res ipsas cum tamen praedictae definitiones universalis non vocibus sed potius rebus ipsis quae vocibus significantur et denominantur universales conveniant hanc peculiari quaestione sententiam hanc refellemus.

Collige 3°

Sententiam Nominalium falsam.

QUÆSTIO QUINTA.
AN RES VEL SOLA NOMINA SINT UNIVERSALIA.

Prima sententia est Nominalium quae ut constat ex eorum antesignano Occamo. 1 dist: 2. quaest: 4. et 8: parte sua Logicae c: 14 et 15 et 9 Quotlibeto. 5. qua: 12 contendunt universalia nihil aliud esse quam voces seu terminos communes qui de pluribus praedicantur, nullas autem dari naturas universales, quae vocibus communibus immediate significentur, ita ut haec vox: homo: v.g. animal, non significet aliquam unam naturam communem pluribus quae de illis praedicetur sed immediate significet illa plura particularia et de illis immediate praedicatur.

Nominales dicunt esse voces

Secunda sententia est communis D. Thomae Alber: Scot: et reliquorum Philosophorum realium tam Latinorum quam etiam Arabum et Graecorum ut refert Polet: hic quaest: 2. asserentium Universalia non esse plures voces seu conceptus sed naturas aptas esse in multis immediate significatas per voces universales ita ut proximum et immediatum significatum v.g. huius vocis homo non sint singularia ipsa Socrates Plato etc. sed natura quaedam communis illis, significatum vero mediatum et remotum sint illa singularia quibus talis natura inest.

Hi dicunt non esse voces, seu conceptus, sed naturas aptas esse in multis immediate significatas per voces

Et haec sententia est vera Probatur 1°. ex Philoso: 1° post: 43. et alibi saepe, scientiae non sunt de ~~universalib.~~ singularibus. sed de Universalibus. nec dicuntur esse de vocibus sed de rebus excepta Grammatica et Rhetorica Ergo universalia ex sententia Philosophi distinguuntur a singularibus et a vocibus, item 1° Perihermenias cap: 5. expresse habetur res, alias esse universales *alias particulares*. Item in praedicamento substantiae dividitur substantia in primam et secundam id est in particularem et universalem At vox non est substantia nec prima nec secunda Ergo. Voces item non sunt eadem apud omnes 1°. perihermenias cap: 10. Universalia vero sunt eadem apud omnes, alias non essent eadem scientiae in Polonia et Lituania. Universalia sunt ubique et semper 1°. post: 43 sed nomina non sunt ubique et semper ut constat. Ergo. Item Universalia sunt necessaria et ex necessitate insunt rei 1° post: 11 sed nomina non sunt eiusmodi. Item Universalia non percipiuntur sensu 1° post: 35 at nomina percipiuntur auditu. Item difficillima cognitu sunt quae sunt maxime universalia, ut pote remotissima a sensu, sed haec nullo modo conveniunt nominibus sed rebus. Item destructis

~~Immediatum et proximum~~ Mediatum et remotum significatum sunt singularia quibus tal

Probatur 1°

Scientiae non sunt de singularibus sed de universalibus, nec dicuntur esse de vocibus sed de rebus. 2

Substantia dividitur in primam et secundam idem particularem et universalem 3

Voces non sunt eaedem apud omnes 4

Universalia sunt ubique et semper 4

Universalia sunt necessaria 5

Universalia non percipiuntur sensu 6

Quae maxime sunt universalia sunt difficillima. 7.

7

Destructis primis sub: stiis impossibile ē aliqd remanere. [universalia]

primis substātiis impossibile ē universalia remanere, ut habetur cap. de substātia at voces et noīa remanerent Ergo universalia sunt res praeter noīa et voces. Deniqȝ Philosophus in illa celebri disputatione quā 7 Mets. tex. 45 instituit cōtra Platonē aperte cū illo supponit universalia rerū materialiū esse veras res, nō noīa rerū illudqȝ tātū impugnat quod credidit Plato ea per se primo existere extra singularia materialia.

Probr 2o.

Ex definitionibus universalis praecedēte quaestione allat.

Noīa ipsa nec sunt in pluribus nec de pluribus dicuntur.

Secundo pr. ex definitionibus universalis praecedente quaestiōe allatis, quae nō noībus, sed rebus ipsis, quae rebus ipsis significātur proprie cōveniēnt, cū ipsae tātū in pluribus insint, et de pluribus praedicētur, noīa enim ipsa nec sunt in pluribus, cū singularia quaedā entia sint, nec de pluribus dicūtur nisi ratiōe rerū propter quas ponūtur. Quare tātū abest ut sola noīa dicenda sint universalia, ut si proprie loquēdū sit, nullo mō nomen universalis habeant, sed potius res ipsa quae noībus significātur, unde si noīa ipsa interdū universalia dicūtur, id nō proprie, sed figurate illis cōvenit, eo quod sint signa eorū quae proprie pluribus insunt et de pluribus praedicātur,

Noīa ipsa aliqn universalia dicūtur, sed improprie ut Caesaris statua Caesar ipse.

ac pro eis in ratiōe sumūtur, quo pacto Caesaris statua appellatur Caesar, et pro eo colitur, et calculi supponūtur pro Ungaricis dicūtur Ungarici improprie solū et figurate et hoc aperte indicavit Philosophus 1 Elen: c. 1. cū dixit qa res in disputationē adducere nō possumus noībus pro rebus ut signis utimur sicut in calculis numeri substituuntur. Tertio probr ex ratione definiendi et demostrandi,

Probr 3o.

Ex rone definiendi et demōstrādi

nā definitiones et demōstrationes nō fiunt primo et adaequate de re aliqua particulari significata per nomē commune, cū nō illi tātū, sed aliis etiā multis seu oībus particularibus cōveniat: nec etiā de ipso communi noīe, cū definitio nō declaret naturā communis noīs, nec demōstratio ullā eius proprietatē ostendat, fiunt

Definitiones et demōstrationes fiunt de re ipsa universali.

igr definitiones et demōstrationes de re ipsa universali, quae mediate significatur per nomē commune, et quae aequa ineste singulis particularibus, et de illis praedicatur. Confir: quia alias nulla esset distinctio Ethimologiae et definitionis nā eū de solū in eo distinguuntur, quod illa ē noīs, haec rei, certē si sola noīa definiuntur, et essent universalia, oēs definitiones essent Ethimologiae quod absurdū ē.

Probr 4o

Ex rone univocorū et aequivocorū quae tollitr plane si sola noīa sint universalia.

Quinto Ex rone univocorū, et aequivocorū quae planè tollitur, si sola noīa sint universalia, deberent enī oīa universalia ēē aequivoca, cū particularia significata per illa solū cōveniant in noīe, nō vero in aliqua una rone communi, in hoc universale esse dicitur, si nihil aliud ē, quā nomē commune, erit oē aequivocū cū aequivoca sint quae habent unū nomē commune multis ut gallus canis

Probr 5o:

Sicut noē singulare se hēt ad singularē rē, ita noīe universale ad rē universalē.

Sexto Sicut se habet nomē singulare ad rē singularē ita nomen universale ad rē universalē, sed in hac Enunciatiōe, Socrates ē hō, nomē Socrates significat rē hanc singularē quae dr Socrates Ergo etiā nomen hō, debet significare ratiōnē communē id ē naturā humanā communē oībus singularibus, aliqn parū nomē praedicaretur de Socrate, ac ita Socrates esset nomen.

Probr 6o.

Quia tollūtr illa de universalibus ut quod sit perpetua, necessaria difficilea cognitu,

Ultimo qa ex opposita sētētia nō solū tollūtur plurima receptissima de universalibus, ut quod sint perpetua, necessaria, difficilia cognitu, ut in primo argumēto deduxi, sed etiā tollūtur plurimae sētētiae aliae gravissimorū Philosophorū de universalibus quibus enim quaerat an hoc nomē, hō, fiat per cōparatione vel abstractione, an universalia sint abstracta a materia an sint corporea, an substātia vel accidens &c. Item secundū hos tollitur oīs suppositio communis et simplex in qa noīa dicūtur supponere pro rebus sub universalitate sumptis ut in hac enunciatiōe hō ē species. Item secundū hos si

Non poterunt solvi multa sophismata.

universalia nō sunt aliud ab universalibus ut vocibus, nō poterūt solvi haec et similia sophismata, aīal ē trisillabū et neutrius generis sed hō ē aīal Ergo, item hō ē species, Socrates ē hō Ergo. Deniqȝ sequūtur plurima absurda propter quae Nominales ut importunē gerelo Philosophorū talia obtrudētes reiiciātur

Obiectio 1a.

Prima Obiectio Philosophus: 7 Mets. 45 et sequētibus ait quā ut

species substan

species substantiae non esse substantias, non utique alia ratione, nisi quod genera et species sint tantum nomina quaedam multis singularibus substantiis communia. et 1 Polit. cap. 2 Quod disserere de optimo statu Reipub: nihil aliud esse quam de nobis disputare, nominaverat autem proxime regnum et Aristocratiam. Ad primum locum Resp. exitat minus recte ibi Philosophum quam quod genera et species substantiarum sunt pure nomina sensus eminentius loci est. genera et species primarum substantiarum non esse primo per se subsistentia in rerum natura ut putavit Plato, sed substantia in substantiis singularibus quas nos primas substantias vocamus. Ad secundum locum Resp. cum Fons: 5 Metis: cap. 28 quaest: 2 sect: 3 illum esse tantum modum loquendi quo interdum nomina usurpantur pro rebus. unde sensus illius loci est de optimo statu Reip: disserere nihil aliud esse quam disserere de nobis regni et Aristocratia: hoc est de regno et optimatum gubernandi ratione. accipit enim nomina pro ipsis rebus. sicut etiam est phrasis apud Hebraeos ut verbum pro rei ratione usurpetur ut 2° Regum 1° quod est verbum indica mihi, id est quam rem accidit. et Luc: 2 videamus hoc verbum quod est id est rem hanc a Deo factam et revelatam nobis.

Responsio ad primum locum Philosophi.
Genera et species primarum substantiarum non sunt primo per se subsistentia
Responsio ad secundum locum
Hic accipit nomina pro rebus ipsis.
Est etiam phrasis apud Hebraeos
Obiectio 2a

Secunda obiectio si universalia aliquid sunt, erunt media inter singularia et voces ipsas, at inter voces et singularia nihil mediat praeter conceptum purum mentis ut patet tum ex Philo: 1 Periher: c. 1. cum ex communi aliorum consensu qui haec quatuor solum statuunt. Res. Conceptus, vox. Scriptura. Ergo universalia non dantur distincta a vocibus communibus. Resp. naturam universalem cum sit ea per vocem communem, mediate esse quod medium, inter vocem et singularia, quae mediate significantur. Ex quo patet inter vocem et singularia mediare, non solum conceptum formalem mentis, sed etiam obiectivum, illi respondentem, id est naturam, ipsam communem, quae per conceptum formalem mediate concipitur. Itaque universale est conceptus obiectivus immediatus, respondens conceptui formali, id est quod medium, non solum inter vocem et singularia sed etiam inter conceptum formalem et singularia ipsa. v.g. qui intellectus intelligit hominem, format quendam conceptum formalem hominis, cui conceptui respondet immediate non quidem homo singularis sed natura a singularibus abstracta aptaque inesse multis singularibus. quae natura dicitur conceptus obiectivus, et est universalis deinde vero illi conceptui formali mediante hoc obiectivo respondent etiam singulares homines.

Responsio natura universalis immediate est quod medium inter vocem et singularia
Nota hic.
Quid sit universale
Est conceptus obiectivus immediatus, respondens conceptui formali.
Huic conceptui respondet non homines singulares sed natura a singularibus abstracta aptaque inesse multis singularibus. Et haec natura dicitur conceptus obiectivus.

QUÆSTIO SEXTA
UTRUM UNIVERSALIA EXISTANT IN REBUS.

Constat ex dictis potissimum quaestionis. quid nam sint naturae universales in specie, superest ut quaeramus, ubinam existant in rebus, sive in singularibus, an extra singularia. quae quaestio gravissima est, soletque sub variis titulis proponi. An scilicet detur universale a parte rei. An sit in singularibus aliqua natura quae secundum se sit universalis et non ex operationibus intellectus. An universalia sint naturae in singularibus. An existant in rebus. Quae omnes quaestiones in unam et eandem coincidunt. Ut autem clarius intelligas sensum quaestionis Nota triplicater accipi universale primo fundamentaliter, pro natura ipsa reali quae subest universalitati et apta est effici universalis et tale universale est natura, in ratione naturae considerata, id est secundum sua praedicata essentialia. Secundo formaliter pro natura reali facta universali seu contracta ad rationem et statum universalis et tale universale est eadem natura ut affecta universalitate quae universalitas consistit in unitate et aptitudine ad essendum in multis Tertio Relative prout universale dicit relationem ad sua inferiora et tale universale est natura facta universalis prout inest suis inferioribus. vel sunt comparata ad sua inferiora

Quaerit ubinam existat natura universalis
Tituli sub quibus proponitur haec quaestio:
Universale tripliciter accipitur
1. Fundamentaliter pro natura ipsa reali secundum sua praedicata essentialia.
2 Formaliter ut contracta ad rationem universalis.

Cum igr quaerimus an universalia sint in singularib. nō quaerimus de universalib. fūdamētaliter acceptis sic enim indubitatū ē vsalia eē in singularib. nō enī alia sūt natae universales quā quae existūt in singularib. & sic ē intelligēdus Philoso: cū docet universalia nō eē extra singularia

Non sunt aliae naturae universales quā quae in singularibus

Et rō huius ē, qa essa rerū nō sūt extra res, sed universalia sūt essa singularium Ergo nō sūt extra singularia sed in ipsis singularib. Est igr

Univer: sūt essa singulariū.

quaestio de universali formaliter accepto an scilicet universalia nō solū in rōne naturae sed etiā in rōne universalitatis existāt in singularib.

Prima sentētia est eorū q asserūt naturā in singularib. existētē esse actu & formaliter universalē seu in singularib. habere suā universalitatē Itaqdā recētiores qui etiā tribuūt hanc sētētiā Scoto praecipue 7 Metaps quae: 18. sed immerito ut statī dicā.

Secūda sētētia praecedēti opposita, ē eorū q negāt naturā in singularib. existētē esse actu & formaliter universalē ita ut suā universalitatē habeat in singularib. licet enim natura quae existit in singularib. sit actu & formaliter universalis, nō tn̄ ē actu et formaliter universalis in singularib. sed extra singularia seu prout ē abstracta a singularib. ut infra patebit. Ita sētiūt in primis S. Thom: opus: de Ente & Essā c. 4. Caiet: ibidē Scot: 2. disti: 3 quae: 1 & 7 Met: q: 18 et cōmuniter Thomistae & Scotistae.

Est universalis prout ē abstracta a singularib.

Quare immerito Caiet: imponit Scoto quod existimet universalia esse actu universalia in reb. cū verbis expressis id neget supra. Conveniūt enī Thomistae cū Scotis: in eo nēpe quod natura a parte rei sit una unitate formali negativa, quā Scotus vocat unitatē minorē unitatē numerali. differūt aūt in alio quod Scotus et Scotistae dicūt naturā a parte rei habere nō repugnātiā ad essendū in pluribus ac proinde cōmunitatē quādā. Thomistae vō id negāt aliōqui natura eēt actu universalis in rebus si haberet in rebus nō repugnātiā ad essendū in multis.

Natura a parte rei ē una unitate for: negativa.

Nota pro solutione argumentorū 5 Met: c 1. S. Thom: de Ente & Essā ca: 4. Caiet: ibidē. Scot: 7 Metaps: q: 18. Capreolo 1 dist: 8. quae: 2. Fons: 5 Met: c 28 q: 3 sect: 3 naturā posse cōsiderari in triplici statu

Natura cōsideratur in triplici statu

1° absolute ut natura ē et ut sic nō includit nisi praedicata essentialia & quae ad essam cōsequuntur. v.g. nata humana secūdū quod ē rationalis, risibilis, flebilis etc. 2° prout ē in singularib. ut natura humana secūdū quod ē Socratis Platonis etc. 3° prout ē abstracta a singularib. ut eadē natura humana prout ē abstracta a Socrate Platone etc.

1 Absolute et sic tantū includit praedicata essētia.
2 Ut in singularib. est.
3 Ut ē abstracta a singularib.

Huius distinctionis et triplicis cōsiderationis naturae fūdamentū ē hoc, qa quando unū nō ē de rōne alterius potest illud sine alio cōsiderari. Cū igr nō sit de intrinseca rōne naturae v.g. humanae ut sit vel in singularib. vel in intellectu, cū hoc nō ponatur in eius definitione ut patet, potest natura & in se cōsiderari secūdū sua essētialia tantū, et etiā ut ē in singularib. & demū ut ē in intellectu. Porro inter has tres acceptiones

Fundamentū huius divisionis triplicis

haec ē differentia, quod natura absolutè nec ē una numero nec plures numero, sed abstrahit ab utroque qa potest eē & una numero in Socrate v.g. et plures numero in Socrate et Platone Itē nec ē universalis nec particularis sed potest effici tā universalis quā particularis

Quae ē differentia inter has acceptiones.

Si enim est

Si enim esset natura ut natura singularis et una numero, nullo
modo posset effici universalis et multiplex numero et e contra. Natura vero
in singularibus existens est una numero et singularis, natura demum extra — natura extra singularia existens est universalis.
singularia existens est una formaliter et universalis ut patebit in progressu
His positis Dico 1°. Natura absolute accepta, seu natura quatenus natura est — Assertio.
id est secundum sua praedicata essentialia nec est universalis nec singularis
Explicatur Assertio. Licet non detur ulla natura quae de facto non sit universalis — absolute nec est universalis nec singularis.
vel singularis, tamen natura ex sua essentia nec est universalis nec singularis sed
abstrahit ab utroque: sicut etiam nullum animal datur in mundo quod non sit vel
rationale vel irrationale, et tamen animal quatenus animal, hoc est secundum essentiam
animalis, nec est irrationale nec rationale. Sic explicata assertio probatur
efficacissime 1°. Quidquid convenit alicui secundum se et quatenus tali, illi semper — 1. Probatur
et ubique convenit, ut quia rationale convenit homini secundum se ideo semper et ubique
illi convenit, sed esse universale vel singulare non convenit naturae semper et ubique
Ergo non convenit illi secundum se. Minor patet quia si semper et ubique conveniret naturae
esse universale nunquam posset esse singularis quod est contra experientiam. Natura
namque humana in Socrate est singularis et sic in ceteris. Si vero semper
et ubique conveniret illi singulare esse nunquam posset esse universalis quod
tamen constat esse falsum, natura enim humana est praedicatur de pluribus, est singu:
laris. et singularis enim non posset de pluribus praedicari. 2° quidquid conve: — 2 Probatur
nit naturae ut natura est convenit illi essentialiter, altero est duobus modis
vel formaliter quia in formalitate ipsius naturae et essentiae includitur ut genus — vel formaliter
et differentia quae sunt praedicata essentiam ipsam constituentia vel causaliter quia ex — vel causaliter
principiis essentiae causatur et oritur, ut risibile quod causatur et sequitur ad
essentiam hominis, sed universalitas et singularitas non conveniunt naturae essen:
tialiter ergo non conveniunt naturae quatenus natura est. Maior patet quia natura,
ut natura dicit tantum essentiam Ergo quidquid competit naturae ut natura est competit illi
seu essentialiter. Minor patet quia si universalitas competeret naturae essentialiter
impossibile esset naturam effici singularem, singularitas enim et universa:
litas sunt contraria, et cui competit essentialiter unum contrariorum non potest
competere alterum. Si item natura essentialiter esset singularis impossibile esset effici universalem,
eodem argumento, at natura nunc est universalis, nunc singularis ut patet
ex 1° argumento Ergo neutrum illi convenit essentialiter et secundum se. 3°. quidquid — 3. Probatur
competit naturae ut natura est competit etiam omnibus participantibus illam na:
turam sed universalitas non competit omnibus participantibus naturam Ergo non competit naturae
Maior patet quia quaecumque conveniunt alicui quatenus tale est conveniunt illi
semper et ubique, ut quia convenit homini quatenus homo est, esse rationale vel
risibile semper et ubique homini idem competit. Minor vero probatur quia singu:
laria participant naturam. at singularibus non competit esse universalia
ergo non omnibus participantibus naturam convenit esse universale.
Ex his colliges 1°. Naturam quatenus natura est nec convenire nec repu:
gnare universalitati, tum quia natura ut natura abstrahit ab utroque et est quasi
utrumque indifferens, natura enim ut natura solum dicit praedicata essentialia — alia quae non sunt essentialia nec excludit
alia vero quae essentialia non sunt nec includit nec excludit. 2° naturam esse

Universalitas naturae per accidens advenit.

universalē aliūde ē p accidens hoc ē universalitas ē qd superadditū naturae sicut albedo ē qd superadditū parieti. Rō ē. quia qdqd cōvenit naturae vel cōvenit illi ex sua essa vel extrinsecus seu vel ab intra vel ab extra sed universalitas nō cōvenit naturae ex sua natura Ergo extrinsecus aliūde debet illi cōpetere sicut qa albedo nō fluit ex natura parietis debet illi extrinsecus advenire. 3º. universalitatē ita cōvenire naturae ut possit ab ea separari. Rō ē qa unū cōtrariū tollitur p adventū alterius sed singularitas ē universalitati cōtraria Ergo hoc per istius adventū tolli potest maxime qa natura quae ē indifferens tā ad singularitatē quā ad universalitatē. 4º. Natura nō ē universalē p se, nec primo nō per se, aut secūdo mō p se quos facit Philosophi 1 post. qa illa cōveniūt p se primo mō rei quae sūt ei essentialia ut aial et rationale cōpetūt hoī primo mō p se. Illa vero dicūtur p se competere secundo modo rei quae fluunt ab essentia illius ....

Quae sunt in natura primo modo per se
Quae sunt sedo mō p se.

ut risibile cōpetit hoī, at universalitas nec ē praedicatū essentiale naturae nec cōsequens essa ut ostēsū ē Ergo nō cōvenit naturae p se.

Natura humana cōtrahitur p differētiā individualem

Ante secūdā assertionē Nota naturā v.g. humanā cōtrahi ad individuū v.g. Socratē p differētiā quadā individualē ipsius individui v.g. Socratis sicut natura aialis cōtrahitur ad hōem p differētiā essentialē hōis nēpe rationalitatē. hoc aūt differa individualis seu singularis in eo essētiatr cōsistit ut faciat naturā esse hāc numero, et proinde distinctā ab aliis naturis, ita ut sicut Socrates p hāc differētiā individualē ē distinctus ab aliis oībus hōibus ita et natura Socratis p eādē differētiā individualē cōtracta efficitur distincta à natura Platonis humana et aliorū hōium. Hinc fit ut vere dicamus naturā Socratis nō esse naturā Platonis quia videlicet natura in Socrate p differētiā individualē facta ē ei propria id aūt quod ē propriū Socratis nō potest nisi illi soli cōvenire unde natura humana in Socrate nō habet aptitudinē ad essendū in Platone qa iā nō esset propria Socratis sed cōmunis utrique at hoc ē cōtra rōnem singularitatis haec enim determinat naturā ad unū tātū. Et haec annotatio est fundamentū sequētis Assertionis.

ASSERTIO 2.

His Ergo positis Dico 2º. Natura in uno aliquo singulari existens v.g. natura humana quae ē in Socrate nō ē actu et formaliter universalis ita authores supra. Pr 1º ex ānotatiōe quia natura existēs in aliquo

Probr 1º.

singulari licet sit una, nō tn ē apta esse in multis, quod requiritur ad essentialē rationē universalis. Quod aūt nō sit apta esse in multis. Probr

Quod nō sit apta esse in multis pr 1º.

1º. Quia natura facta singularis nullā habet aptitudinē ad essēdū in multis sed natura in singularib. existēs, ē natura facta singularis Ergo nullā habet aptitudinē ad essēdū in multis atq p cōsequens nō ē universalis. Maior qa hic ē proprius et essētialis effectus singularitatis facere naturā, ita esse hāc, ut nō aliā, ita esse huius ut nō alterius. Ergo impossibile ē ut natura facta singularis habeat aptitudinē ad essēdū in aliis singularib. Minor ē perspicua. Confirma:

Singularitas tollit a natura aptitudinē ad essēdū in multis.

quia singularitas tollit a natura oēm aptitudinē ad essēdū in multis ut cōstat ex ānotatiōe. Et haec rō ducta à singularitate ē à priori et ea nituntur sequētes. 2º qa nulla aptitudo in rerū natura existit ad impossibilia sed impossibile ē naturā humanā quae ē in Socrate ēē in Platone Ergo in natura humana Socratis nō datur talis aptitudo et cōsequēter

naturae

natura existens in uno singulari nō ē apta esse in multis. Maior
patet qa nō datur potentia ad impossibilia, sed ad impotentiā, tū qa ōis po:
tentia potest reduci ad suū actū Ergo habet actum possibile ad quē ordinatur. Minor
qa dupliciter possumus fingere naturā humanā quae ē in Socrate esse
in Platone. 1° ut relinquat esse Socratis et acquirat esse Platonis et
quasi trasferatur de Socrate ad Platonē 2° ut nō relinquendo esse So:
cratis acquirat esse Platonis, sed utrumqz implicat manifestā cōtradicti:
onē. Primū qdē qa sequeretur eadē naturā simul esse ē nō esse. Esse
ex suppositione qa supponitur esse in Platone. Nō esse qa amittit suū
esse quod habebat in Socrate. sed naturā amitti suū esse ē corrumpi,
sicut acquirere esse ē generari Ergo natura ista simul generaretur ē
corrumperetur. Secundū etiā implicat cōtradictionē, qa sequeretur
eadē naturā esse hac et nō hac. quae sūt cōtradictoria. Pt qa natura
Socratis quatenus ē cōtracta ad Socratē ē una numero et cōsequen:
ter ē ita haec ut nō sit alia. unū enim numero ē indivisū in se et
plura numero ē distinctū ab oībz aliis. Ac proinde natura haec So:
cratis ita ē haec nempe Socratis ut non sit alia nempe Platonis....
In Platone vō natura ē haec nempe Platonis ut nō sit alia nempe Socratis
Si ergo eadē ē natura Socratis et Platonis sequitur eandē et eadē
naturā esse Socratis et nō Socratis itē esse Platonis et nō Platonis.
quae sūt cōtradictoria, qa per differentiā individualis Socratis ita ef:
ficitur Socratis ut non sit Platonis et ā differentia individuali Platonis ita
efficitur Platonis ut nō sit Socratis. Confirm. Si natura humana
Socratis posset esse in Platone, sequeretur Socratē posse esse Platonē
Probr quia Socrates ideo dr Socrates qa habet naturā humanā cōtra:
ctā p differentiā Socratis, sed idē Socrates habet eadē naturā huma:
nā cōtractā per differentiā Platonis Ergo simul erit Socrates et Plato quod ē impossibile
3° Si natura in singulari existens ē apta ad essendū in pluribz simul e:
rit universalis ē singularis. Singularis quatenus Socratis ē, universalis qua:
tenus ē apta esse in multis, at hoc ē impossibile qa duo cōtradictō:
ria simul ē semel uni naturae cōpeterent 4. Natura intrinsece determina:
ta ad unū tātū, nō est apta esse in pluribz. sed natura in uno singulari existens
ē intrinsece determinata ad unū tātū singulare Ergo nō ē apta ēe in pluribz. Maior qa na:
tura apta ad essendū in multis ē esse indeterminata in multa, at natura intrin:
sece determinata ad unū, nō ē indeterminata ad multa, qa ista opponun:
tur Ergo natura intrinsece determinata ad unū non est apta esse in multis
Minor quia natura p differentiā individualē determinatur ad unū
tātū. Dixi intrinsece, quia nō debes cogitare naturā humanā in So:
crate esse in re distinctā actualiter à singularitate eius ē Socratis
unde sequatur extrinsece quodāmodo esse singularem qa ē singularis
p aliquod à se distinctū sicut paries ē albus per albedinē, et materia rerū
materialiū, informata p formā. Hoc enim nō ita ē, qa in re nulla ē
distinctio actualis, inter naturā et hanc naturā, sive inter naturā huma:
nam ē naturā Socratis, qa hae in re sunt una simplicissima Entitas, habes
unā simplicissimā naturā, in qua cōtinentur oēs gradus naturae superioris et inferioris
ut gradus sensitivus rationalis et intellectualis sicut in lumine solis cōtinetur
vis illuminativa ē vis calefactiva p eādē in Entitatē sol ē illuminat ē calefacit

Natura duplr fingit[ur] esse in alio.

Eadē sequeretur Socratē esse Platonē.

Esset simul universalis et singularis.

Natura extrinsece determinata ad unū tātū singulare

In sole vis illuminativa et calefactiva

Quod si nos distinguimus unu gradu ab alio formal^r ut cu dicimus animalitate no esse rationalitate, vel singularitate formal^r, ea distinctio actualis fit ab intellectu, cu fundamento tn ex parte rei, qa intellectus potest unam formalitatem rei aequaletem multis formalitatib. distinctis conceptibus concipere.

Distinctio rationalitatis et animalitatis e ab intellectu.

Sicut Deus licet sit una simplicissima formalitas qa tn aequalet multis formalitatib. quae possunt esse distincta, ideo multa in deo distinguimus formal^r. Unde aliqua distinguuntur formaliter formalitate concepta o praecisa per intellectum. aliqua vero formalitate reali in re existente gradus qr individualis priori modo distinguitur formal^r ab aliis gradib. no posteriori. Unde sequitur naturam in Socrate esse intrinsece singularem ~~determinatam et indeterminatam~~ diversa ratione.

Aliqua distinguuntur formalitate concepta o praecisa per intellectum. Aliqua formalitate reali.

R^nt ad superiora duo argumenta adversarii. Naturam Socratis esse universalem o singularem determinatam et indeterminatam diversa ratione. Na ratione sui seu quatenus antecedit sua contractione ad Socratem e universalis o indeterminata ratione vero contractionis ad Socratem e singularis et determinata esse ado universalem et singularem determinatam o indeterminatam diversa ratione no e absurdum. Contra 1°. Hoc modo contradictoria possunt esse simul vera dicendo quod paries simul sit albus o no albus. Albus quatenus habet albedinem, no albus ratione sui quatenus antecedit albedinem.

2° Natura humana Socratis ratione sui/ ~~sui quatenus antecedit~~ contractionem/ no e universalis et apta esse in plurib. nisi negative o remote ut supra dicta. R. Licet sit verum naturam humanam Socratis ratione suae essentiae no esse determinatam, tn huius propositionis scilicet natura humana Socratis ratione sua essentiae no e determinata, no e hic sensus, quod no habeat determinationem sed potius quod habeat, no tamen procedentem ab ipsa essentia naturae humanae unde no negatur determinatio sed causa determinationis quia negatur natura esse causa determinationis o sic cu dico parietem quatenus paries e no esse album no nego albedinem esse in pariete sed nego illam albedinem quae e in pariete oriri ex essentia parietis o ei convenire quatenus paries e quare et paries simpl^r e albus no vo no albus et natura humana Socratis simpl^r e determinata no vo indeterminata.

Negative o remote.

quatenus e contracta ad individuum.

Ex hac assertione sic confirmata dissolvi possunt fundamenta 1^ae sententiae nominalium assertentium naturam in singularib. existentem esse actu o formal^r universalem seu in singularib. habere sua universalitatem. Sed operaepretium erit ea in forma proponere o dissolvere.

Prima obiectio.

Quae e praecipuum praedictae sententiae fundamentum natura una et apta esse in multis, e formal^r o actu universalis, sed in singularib. datur natura una et apta esse in multis. Ergo in singularib. datur natura formal^r o actu universalis. Maior e propria: qa illa e definitio universalis formal^r. Minor. Quatuor viis pbr. 1^a est, quia natura in uno singulari existens ut in Socrate est una no solu numerice, sed etiam formal^r positive. Et etiam e apta esse in plurib. Quod sit una numerice patet, quod sit una formal^r, probr. tu qa no e multiplex formal^r Ergo e una formal^r, tu qa unu formal^r e indivisum in essentia, sed natura quae e in Socrate e in se indivisa in essentia Ergo e una formal^r, quare no solu e una unitate numerica, sed etiam una, unitate formali, qa no solu e indivisa in multa numero, sed etiam in multa essentialiter distincta. Quod sit una formal^r positive, patet, tu qa e una simplex Entitas, no multiplex quae includit unitatem numericam realem. Quod aut sit apta esse in multis P^r 1°. Natura ex se indifferens ad multa, e apta esse in multis sed natura humana in Socrate e ex se indifferens ad multa. Ergo e ex se apta esse in multis. Maior patet. qa natura per intellectum abstracta solu propterea e apta esse in multis qa e indifferens ad multa et propter hoc solu e universalis. Minor probatur.

quia natura

qa natura humana Socratis ex se nõ ẽ magis apta esse in Socrate quã in Platone ⁊ æquè potest determinari quãtũ ẽ ex parte sua per differẽtiã individualem Platonis sicut per differẽtiã individualẽ Socratis Ergo ex se ẽ indifferẽs ad essendũ in multis 2º vel naturæ humanæ quæ ẽ in Socrate quatenus na: tura humana ẽ repugnat esse in Platone vel nõ repugnat Si repugnat Ergo impossibile erit naturã humanã esse in Platone, qa quæcunq repugnat naturæ quatenus natura ẽ repugnat essẽtialiter, semper et ubiq repugnat, sic quæ repugnat essentialiter Si vero nõ repugnat Ergo natura humana quæ est in Socrate erit apta ẽẽ in multis quod est nõ repugnare est aptũ convenire rei. Secũda via probãdi dari naturã in singularib. unã et aptã ẽẽ in multis ac proinde actu et formaliter universalẽ est, qa natura quæ ẽ in multis singularib. ẽ una et apta esse in multis. Ergo est actu essẽ for: maliter universalis. Quod natura v.c. humana in multis singularib. v.c. Socrate et Platone sit una formaliter. probr̃ Iũ quia nõ est indivisa essentialiter, Socrates enim essentialiter non differt à Platone Ergo est una formaliter. Iũ qa nõ ẽ multiplex formaliter Ergo ẽ una formaliter. tũ quia vel natura humana Socratis differt à natu: ra humana Platonis in ratione naturæ vel in ratiõẽ huius naturæ nõ in rõne naturæ qa quidquid rationis naturæ cõvenit Socrati, cõvenit etiã Platoni Ergo tãtũ differt in ratiõẽ huius naturæ qa natura in Socrate ẽ hæc natu: ra per hãc differẽtiã individualẽ Socratis, natura vero quæ est in Platone est hæc natura per differẽtiã aliã individualẽ nempe Platonis Ergo cõveniunt et sunt unũ in rõne naturæ in communi ⁊ absolute ⁊ cõsequenter natura humana in illis ẽ una for: maliter. Iam quod natura humana in illis sit apta esse in multis. Pr. qa actus essendi in multis supponit aptitudinẽ essendi in multis sicut actus ca: lefaciendi supponit aptitudinẽ calefaciendi sed natura humana actu ẽ in So: crate ⁊ Platone Ergo habet aptitudinẽ ad essendũ in multis.

¶ Et obiectio sic cõfirmata. Magnæ difficultatis ẽ in hac materia et licet ex superiori assertiõẽ utriusq pateat eius solutio, tñ hic accuratẽ et in forma dissolvetur. Sic Ergo respõdeo. Concedo naturã in uno singu: lari existẽtẽ esse unã formaliter positive Nego tñ habere aptitudinẽ ad essẽ: dũ in multis Ad primã probatiõnẽ. 1º distinguo illud ex se, et illud indifferens, nã dupliciter potest dici natura ex se indifferẽs. Primo ex se ĩ ẽ per sua essẽ et sic falsũ ẽ eã ex se esse indifferẽtẽ ut patet ex 1ª assertiõẽ. Secũ: Ex se id est sola per se accepta et sic verũ ẽ esse ex se indifferẽtẽ qa quatenus abstra hitur à singularib. et sola sine eis cõcipitur ẽ indifferẽs. At falsũ ẽ na: turã existẽtẽ in uno singulari Socrate habere hãc solitudinẽ qa nõ ẽ ab eo abstracta sed ẽ ipse Socrates ac proinde in eo nõ potest dici ex se indifferẽs. 2º distinguo differẽtiã. hæc enĩ ẽ duplex unã Negativa aliã positiva Natura Ergo secũdũ se ẽ indifferẽs negative qa secũdũ se nõ dicit determinatiõnẽ ad hoc vel illud singulare, nõ vero ẽ indifferẽs po: sitive qa nõ dicat positivã aptitudinẽ ⁊ ordinẽ ad multa. Ut enim in: differẽtia Negativa dicit tãtũ negatiõnẽ determinatiõnis ad unũ ita indifferẽtia positiva dicat positivã quãdã aptitudinẽ ad quã sequitur ne: gatio determinatiõnis. Cum igr̃ natura universalis debeat esse indif: ferens positive ut patet ex definitiõẽ universalis in qua ponitur aptitudo et ordo ad multa, aptitudo autẽ ⁊ ordo est quid positivũ maxime cũ hæc aptitu: do sit differẽtia cõstitutiva universalis, universale aũt ut universale sit quid positivũ nõ negativũ ac proinde per aptitudinẽ positivã debeat cõstitui. hæc vero indifferẽtia positiva nõ cõvenit naturæ in singulari existẽti qa tollit singularitatẽ

Per differẽtiã individualem

quod natura huma na sit apta esse in multis.

Distinguitur Ex se. natura ex se indifferẽs

Positiõ natura ex se indifferẽs

A Socrate nõ ẽ natura abstracta.

Distinguitur differẽtia. Negativa Positiva

Universale debet per aptitudinẽ positivã cõstitui.

Indifferẽtia positiva tollitur p singularita: tē ꝗ determinatione ad unũ.

et determinatione naturæ ad unũ: Inde ẽ quod natura existẽs in aliquo singulari v.c. Socrate etiã secũdũ se nõ sit indifferẽs positive. Adde quod mul: ti dicũt naturã in uno singulari v.c. Socrate, neqȝ positive neqȝ negative esse indifferẽtẽ qa oĩs eius indifferẽtia tollitur per determinationẽ ad unũ tã: tũ singulare. Et si obijcias natura absolute ẽ indifferẽs negative sed na: tura in Socrate ẽ natura absolute. Ergo natura in Socrate ẽ indifferẽs negativa. Rp. Non valet hæc argumẽtatio, cõmittit enim fallaciã à dicto simpl. ad dictũ secũdũ qd idẽ ad naturã particularẽ à natura absolute. ut si qs dice: ret licet comedere carnes Ergo licet in vigilijs. licet enim esse indifferẽ: tẽ cõpetat naturæ absolute nõ tamen cõpetit naturæ cõtractæ. Dĩ cõcesso maiori nego mino. Socrate enim nõ ẽ natura absolute seu secũdũ statũ suũ absolutũ sed natu: ra cõtracta et hæc.

HIS positis. Rdeo in forma ad argumẽtũ. Cõcedo maiorẽ, ꝗ nego mino: rẽ nego quod Natura humanã in Socrate sit ex se indifferẽs ad multa, tũ qa neȝ ex se, id est ex sua essa ut cõstat, ex 1a assertiõe, nec ex se, id ẽ solitarie p se sola cõsiderata ẽ indifferẽs ad multa, natura enim quatenus p se sola cõsideratur nõ cõsideratur ut ẽ in Socrate. quare quatenus ẽ in eo, nõ ẽ ex

natura ut ẽ in Socrate nõ ẽ ex se indifferẽs, nisi quaten⁹ p se sola cõsideratur.

se indifferẽs, ista cñi repugnãt. Unde natura quæ ẽ in Socrate, nõ quate: nus ẽ in eo, sed quatenus ẽ p se sola cõsiderata extra illũ, ẽ indifferens ad essendũ in multis: tũ qa natura in Socrate nõ ẽ indifferẽs. Et cũ argui: tur. natura Socratis ex se nõ ẽ determinata ad Socratẽ vel Platonẽ Ergo ex se ẽ indeterminata seu indifferẽs. Negari potest cũ Caietano cõsequẽtia qa nõ valet argumẽtũ à Negativa ad affirmativã de prædicato infinito cũ indistinctiõe addita, tũ qa nõ valet, paries ex se nõ ẽ albus. Ergo ex se ẽ ꝗ nõ albus. tũ qa talis argumẽtũ ẽ à nõ includere ad excludere. Cũ enim

cuius sensus sit naturã ex se nõ eẽ determinatã.

dico naturã ex se nõ eẽ determinatã, sensus ẽ, naturã ex se nõ includere deter: minationẽ ad aliquod singulare cũ vero infero Ergo natura ex se ẽ indeter: minata ꝗ indifferẽs, sensus ẽ, naturã ex se dicere positive negationẽ deter: minationis ac proinde excludere à se determinationẽ hoc aut falsũ ẽ, qa si na: tura ex se esset indeterminata, nunquã posset determinari. qa quod cõvenit naturæ ex se, hoc ex sua essã, nunquã potest ab ea tolli. Et si nõ hæc ita se habeãt, tñ si cũ infertur. naturã ex se esse indeterminatã seu indifferẽtẽ intelligatur eẽ ex se indifferẽtẽ nõ positive sed negative, idẽ secũdũ se nõ

sed habet determinatiõe nõ ad unũ singulare sẽdũ se.

habere determinationẽ ad unũ singulare, sicut paries secũdũ se nõ habet deter: minationẽ ad albedinẽ potest cõcedi naturã ex se esse indifferẽtẽ negative idẽ nõ determinatã. licet aliunde sit determinata nẽpe à diffa individuali: at indifferẽtia negativa nõ sufficit ad faciẽdũ universale sed requiritur

Indifferẽtia negativa nõ sufficit ad universale sed requiritur Positiva

indifferẽtia positiva quã natura nõ habet in singularib. sed extra singularia

Positiva ẽ extra singularia.

Et sic ad summũ cõcludetur quod natura in singularib. sit remote univer: salis et fundamẽtalr nõ do proxime et formalr. Et sic solvitur plene pri: ma probatio posita obiectiõis.

natura in singularib. ẽ funda: mẽtalr et remote univ: ersalis.

Ad secũda probationẽ quæ talis ẽ, naturæ humanæ quæ ẽ in Socrate quatenus natura humana ẽ nõ repugnat eẽ in multis. Ergo ex se ẽ apta eẽ in multis. &c. Rdeo 1o ad antecedẽs natura humana Socratis quãdiu ẽ

natura quãdiu ẽ in Socrate repugnat eẽ in multis

ẽ in Socrate repugnat eẽ in multis. eidẽ ꝗ quatenus ẽ abstracta à Socrate nõ repugnat esse in multis, neqȝ enim ista nõ repugnãtia cõpetit naturæ semper ꝗ in oĩ statu, sed solũ in eo quẽ habet extra singularia. Secũdo respõdeo negãdo cõsequẽtiã qa ex non repugnãtia naturæ existẽtis in uno singul

nõ potest in

58

nõ potest inferri positiva aptitudo plus enim ẽ habere aptitudinem positi:
vã, quã habere nõ repugnãtiã. Potest eñ dupliciter aliquid alicui nõ repugnare uno mõ — *Dupliciter aliquid alicui nõ repugnat.*
proxime altero remote. Proxime si res habeat sufficientẽ dispositionẽ ad — *Proxime*
aliquid efficiendu. Remote si res habeat sufficientẽ et proximã differentiã — *Remote*
potest tñ eã habere, sumptis hinc inde exẽpla. ferro enim accomodato ad formã — *Exemplũ in ferro*
cultri proxime nõ repugnat scindere, eidẽ vero ferro nõdũ accomodato nõ repu:
gnat quidẽ, sed remote, sano certẽ proxime nõ repugnat ãbulare, agroto vero
nõ repugnat sed remote. In natura igr quã ẽ in Socrate ẽ nõ repugnãtia
remota ad essẽdũ in multis nõ vero proxima, quia cum sit cõtracta nõ habet
sufficientẽ et proximan dispositionẽ ad essendũ in multis sed potest eã acquirere
quia potest per intellectũ abstrahi ab individuis, et evadere libera ac indifferens
Ex nõ repugnãtia vero remota nõ licet inferre aptitudinẽ proximã. Et sic — *Ex nõ repugnãtia remota nõ licet inferre proximã aptitudinẽ*
patet solutio ad primã viã probãdi in uno singulari naturã esse aptã
aptã esse in multis ac cõsequenter universalẽ. Ad secundã autem viã probañ
naturã in multis singularib. esse formaliter universalẽ cõmodius respõdebo
infra post terciã assertionẽ. Nunc pergo ad alias obiectiones, 1ã parte
Secunda obiectio. Ita se habet natura ad differentias individuales
oppositas sicut se habet mã ad formas oppositas verbi gratia pariẽs ad albedinẽ
et nigredinẽ sed mã per hoc quod habet unã formã nõ amittit aptitudinẽ
positivã ad formã oppositã. Ergo neque natura humana per hoc quod ẽ cõtra:
cta per differentiã individualẽ Socratis amittit aptitudinẽ ad alias differentias
individuales et per cõsequens natura in Socrate ẽ apta ẽẽ in aliis individualib.
Respondeo. solutio huius obiectionis patet ex quarta probatiõe secundã asser:
tionis quare iuxta ibi dicta respõdeo. Esse disparitas in duobus, in mõ — *In mõdo recipiẽdi:*
nimirum recipiendi, et in ipso quod recipitur. Nam natura dum recipit differẽ: — *Et in ipso quod recipitur*
tiam individualẽ Socratis, identificatur cũ eo, ac proinde ita fit illius ut nõ — *Natura identificatur cũ individuo.*
possit ẽẽ alterius propter identitatẽ, forma vero nõ identificatur cũ materia — *Forma nõ identificatur cũ mata.*
Deinde differẽtia individualis essentialiter habet facere naturã hanc et non
aliã, in hoc enim est tota eius essẽ positiva. At nõ potest natura fieri haec et nõ alia nisi a:
mittat aptitudinem in ad essendũ in aliis. Forma nil tale facit in materia.
Tertia obiectio. natura quae ẽ in Socrate ẽ indeterminata ad multa Ergo
ẽ apta ẽẽ in multis. Antecedens: quia nõ ẽ determinata per differentiã individua:
lẽ Platonis et aliorũ omniũ hominum Ergo ẽ indeterminata ad Platonẽ et ad alios hoẽs
Respondeo. Natura in Socrate licet nõ sit determinata per differentias individuales
aliorũ hominum est tñ simpliciter determinata ad unũ tantũ per differẽtiã individua:
lẽ Socratis quae determinatio talis ẽ ut tollat ab ea omnem indetermina:
tionẽ quia facit eã ita ẽẽ hanc ut nõ possit determinari ad alia indivi:
dua. Indeterminatio aũt naturae universalis ẽ privativa nõ negativa — *Indeterminatio universalis naturae ẽ priva: tiva nõ negativa*
id ẽ est negatio determinationis cũ aptitudinẽ ad determinationẽ.
Quarta obiectio. Natura humana prius ẽ in se quã cõtrahatur ad So:
cratẽ quia cõtractio supponit cõtrahendũ. natura Ergo in illo priori vel
erit singularis vel universalis nõ singularis quia nõdũ ẽ cõtracta ad ho:
minẽ singularẽ Ergo erit universalis. Ergo natura in Socrate ut prior
est sua cõtractiõe ad Socratẽ ẽ actu et formaliter universalis.
R. 1º Natura ut prior ẽ sua cõtractiõe est quidẽ actu universalis
sed nõ ẽ in Socratẽ antequã enim ad eũ cõtraheretur ẽ ante illũ nõ in illo

nos aut quærimus an natura in Socrate sit vniuersalis actu.

Ista prioritas nãe ẽ re: alis sed p intellectũ.

Deinde ista prioritas naturæ, antecedẽtis suã cõtractionẽ, nõ ẽ prioritas realis (nec enim prius natura humana inuenitur in mũdo quã cõtrahatur ad aliquod singulare qa potius p hoc accipit esse quod sit huius singularis sola enim singularia existũt) sed ẽ p intellectũ cũ fũdamẽto tñ à parte rei, q̃ ipso: test intellectus cõcipere naturã, hoc ordine procedẽtẽ ut prius sit in se deinde

Istud prius nõ dicit aliquod instans tpis prius

cõtrahatur ad hoc singulare, ut existat in mũdo. Unde istud prius nõ dicit aliquod instans tpis prius, sed instans naturæ seu instans rõnis, vna enim instãtia

Vnã instãtia naturæ seu rõnis sunt in vno instãti tpis.

naturæ seu rõnis sũt in vno instãti tpis, sicut dicimus hõiem in priori instãti naturæ esse rationalẽ et in secũdo instãti eẽ risibilẽ cũ tñ nullũ datur instans tpis in quo hõ sit rationalis et nõ risibilis. Asserere ergo naturã, ut prior est sua cõtractiõe, eẽ actu vniuersalẽ, est asserere naturã ut ẽ in intellectu

Vt ẽ in intellectu obiectiue nõ ut ẽ in singula: ribus.

obiectiue nõ vt ẽ in singularib. esse vniuersalẽ qa ista prioritas ẽ p abstractiõnẽ intellectus.

Ex utrisq3 dictis cõstat naturã existẽtẽ in vno singulari nõ eẽ vniuersalẽ. Nũc videamus an saltim natura existens in multis singularib. sit vniuersalis, ut plenius cõstet, an vniuersalia aliquo saltim modo existant in rebus extra operatiõnẽ intellectus. Pro quo.

Assertio. 3. DICO Tertiò. Natura existẽs in multis singularib. vt. natura

Natura in multis sin: gularib. nõ ẽ actu v formalr vniuersalis.

humana quæ ẽ in Socrate et Platone nõ ẽ actu et formalr vniuersalis ita autores secũdæ sententiæ. Pr. quia neq3 ẽ vna, nec apta esse in multis Ergo nõ ẽ vniuersalis. Quod nõ sit vna pr. Nam vniuersalis debet eẽ

Quod nõ sit vnũ pr.

vna simplr, sed natura in Socrate et Platõe nõ ẽ vna simplr Ergo nõ ẽ vniuersalis. Maior probata ẽ supra quæstiõe quarta ubi ostẽdimus naturã vniuersalẽ debere esse vnã tã essẽtialr quã Entitatiue.

Quod natura in Socr. et Plat. nõ ẽ vna simplr.

Minor. Tũ qa Entitas naturæ Socratis et Entitas naturæ Platonis cũ istæ Entitates sint subiectis, et loco, et operatiõnib. distinctæ Ergo natura Socratis et Platonis nõ ẽ vna simplr. Tũ qa quæ diuersis generatiõnib. generantur et diuersis corruptiõnib. corrumpũtur nõ sũt vna et eadẽ formalis Entitas, sed natura Socratis et Platonis secũdũ suas Entitates diuersis generatiõnib. generãtur et diuersis corruptiõnib. corrumpũtur Ergo nõ sũt vna Entitas. Tũ qa si natura Socratis et Pla: tonis ẽ vna Entitas, sequitur aliis stãtibus hõibus, q nunc sunt, nõ posse per absolutã Dei potẽtiã vllũ hõiem de nouo creari nec aliquẽ adnihilari

Quid sit creare

Socratẽ ẽ absurdũ. Pr. quia creare ẽ rẽ ex nihilo producere Ergo id quod creatur debet eẽ oĩo nihil, sed per te Entitas hõis creãdi ẽ eadẽ cũ Entitate hõiũ q sũt Ergo hõ creãdus nõ ẽ nihil, ergo creari nõ pote: rit: Simili rõnẽ nõ poterit adnihilari, qa Entitas ipsæ illius remanebit

Non poterit adnihilari

in aliis hõibus, nõ ẽo in nihilũ redicetur: Tũ qa natura Socratis habet distinctã vnitatẽ formalẽ ab vnitate formali naturæ Platonis qa etiãsi nõ esset natura Platonis, tñ natura Socratis esset vna for: malr in se, Ergo potius duas habet vnitates formales quã vnam

at per duas vn

529

at p̄ duas unitates nō potest aliqd̄ dici tertiū simplr̄ sed duo. Ita pa:
tet naturā existētē in Socrate et Platone sive in multis singularib.
nō esse unū simplr̄. Quod aūt nō sit apta esse in multis Pr̄. quia apti:

Quod nō sit apta ē in multis Pr̄

tudo naturæ universalis est una quædā gnalis aptitudo ad oīa inferiora sed in natura
Socratis et Platonis nō ē ista aptitudo gnalis ad oīa inferiora
sed tantū sunt multæ aptitudines particulares Ergo in natura Socra:
tis et Platonis nō ē aptitudo naturæ universalis. Maior. Tū qa apti:
tudo ē dicta essētialis aptitudo cōstituēs universale, at universale quatenus univer:
sale est unū essētialr̄ Ergo cōstituetur p̄ unā aptitudinē generalē. Tū qa

Universale ē unū es: sentialr̄.

etiā alia universalia habēt unā gnalem aptitudinē. vo.c. universale
in causādo per unā virtutē activā ē aptū causare multa &c. Tū qa

Universale in Causādo

hoc differt universale à singulari, quod singulare h̄t aptitudinē tantum -----
ad essēdū in uno. Universale vō ad essendū in multis. Ut igr̄ istæ apti:

quod differt Univer: sale à singulari.

tudines differāt essētialr̄ oportet dicere aptitudinē singularis respi
cere ad unū tātū, aptitudinē vō universalis ex sua essētia respicere mul:
ta ac proinde esse generalem aptitudinem alioqn̄ universale ....
nō distingueretur essētialr̄ à singulari nisi aptitudo p̄ quā cōstituitur universa:
le distinguatur ab aptitudine singulari. Natura Ergo universalis ē apta
esse in multis, nō p̄ multas particulares aptitudines. Sic enim natu:
ra universalis nihil aliud esset quam multæ naturæ particulares, sed ē apta

est apta ē in multis nō p̄ multas particulares aptitudines.

apta p̄ unā aptitudinē gnalem sicut materia p̄ unā et eādē aptitu:
dinē ē apta recipere oēs formas. Minor vō prob. Tū qa natura quæ ē
in Socrate non est apta eē nisi in eo Ergo nō habet aptitudinē generalem
sed particularē ad unū tātū qa ista aptitudo gnalis, vel esset in na:
tura Socratis tantum vel in natura Platonis vel in utraq;.
Nō primū nec secūdū tū qa nō ē maior ratio cur potius sit in una
quā in altera, tū si esset in natura Socratis sequeretur qa natura
Platonis vel nō esset apta, qa careret aptitudine, vel certe esset
apta per aptitudinē nō in se sed in alia natura nempe Socratis existētē quod ē
absurdū. Nō tertiū qa unū et idē accidēs nō pōt esse in subiectis diversis maximē
nō distātib. Ergo nō datur simplr̄ talis aptitudo in natura Socrat. et Platonis sed tātū
sūt multæ aptitudines particulares, quæ nō faciūt universale sicut tū multa particularia
nō faciūt unū universalē ita multæ particulares aptitudines nō faciūt unā generalē aptitudinē.

Unū et idem accidens nō potest esse in diver: sis subiectis distātib.

Ex dictis hac assertione patet clare solutio ad secūdā viā probādi
primæ obiectioīs cuius solutionē hic distuli nā ad illud quod dicit naturā
in Socrate et Platoē esse formatr̄ unā. R. esse unā formatr̄ negative, nō
vero esse unā simplr̄ seu unā formatr̄ positive quod requiritur ad naturā univer:
salē. Unitas enim formalis negativa, ē unū secūdū quid. Ad illud vō quod obij:

Est una naturæ in Socr: ate et Platē negative

cit naturā existētē in Socrate et Platoē esse aptā esse in multis. Concedo
totū argument. Verè enim natura in Socrate et Platone cū sit in multis
apta ē esse in multis, sed nō ē apta una aptitudine generali quod requirit
ad naturā universalis sed solū multis aptitudinib. particularib. Nam in
Socrate dicit aptitudinē ad Socratē tātū, in Platone ad Platonē &c. in nullo
tū singulari dicit aptitudinē generatā ad oēs.
Ex solutioē huius quæstionis Constat solutio alterius. An scilicet à parte rei datur
aliqua unitas minor unitate numerali ad quā respōdeo affirmative cū Scoto 2 dist:
3. quæst: 1.a et Caietano de Ente et Essēa cap. 4. quod ita probo. Unitas formalis
est minor unitate numerali sed à parte rei datur unitas formalis negativa Ergo datur

Datur à parte rei unitas minor unitate numerali.

unitas minor unitate numerali. Minor. Quia natura Socratis et natura Platonis ẽ indivisa formatr ac proinde una formatr ut recte probat 1ª illa obiectio 1ᵃᵉ sententiae quã posuĩ post secũdã assertiõnẽ. Dices. Si natura Socratis et Platonis est una formatr ista unitas vel ẽ in natura Socratis vel in natura Platonis vel in utraq; ut paulo ante arguebatur de aptitudine generali in natura Socratis et Platonis. Rñdeo. Est in utraq; natura Et cũ instas unũ accidens nõ potest esse in distãtib. subiectis. Concedo de uno accidẽte simplr. Nego de uno secũdũ qd et sic ẽ in proposito. Itã unitas format negativa ẽ unitas secũdũ qd qa verè sũt duae unitates formales simplr, una in natura Socratis alia in natura Platonis quae quatenus cõveniũt in cõmuni ratiõe unitatis formalis dicũtur una formatr unitas, sicut essẽ Socratis et Platonis quatenus inter se cõveniunt dicũtur una essẽ unitate secũdũ qd. Quaeres: in quo differat unitas formalis ab unitate specifica et generica. Rñdeo. Ita se habet unitas formalis ad unitatẽ specificã et genericã sicut se habet natura ad esse universale. Unitas enim formalis cõpetit naturae in ratiõe naturae, unitas vò specifica vel generica cõpetit naturae in quãtũ universalis est. Est ergo unitas specifica, unitas formalis naturae aptae esse in pluribus individuis. Unitas vò generica ẽ unitas formalis naturae aptae esse in plurib. speciebus. Haec tertius de hac quaestiõe.

Unũ accidens nõ potest in plurib. subiectis esse.
Concedo simplr,
Nego secũdũ quid

Quõ differt unitas format ab unitate specif. et gener.

Specifica in plurib. individuis
Generica ẽ aptitũdo in plurib. speciebus

QUÆSTIO SEPTIMA

VTRVM VNIVERSALIA SINT NATVRÆ EXTRA SINGVLARIA PER SE SVBSISTENTES.

Iã Constat ex dictis superiori quaestiõe naturas in singularib. existẽtes nõ esse universales. Nunc videndũ ẽ an extra singularia sint universalia Et quoniã dupliciter cogitare possumus naturas extra singularia existere 1º. Realiter. 2º. per cõsideratiõnẽ et abstractiõnẽ intellectus, ideo hac quaestiõe primũ solũ examinabimus, secũdũ sequẽti.

Dupliciter cogitare possumus naturas extra singu: Realiter per cõsideratiõnẽ.

Prima sententia est eorũ q ponũt naturas universales extra singularia realr. Ita Plato qui ut colligitur ex multis ipsius dialogis praesertim l de Repub: in Parmenide et Timeo dixit naturas et essẽs rerũ p se ipsas existere extra singularia ingenerabiles et incorruptibiles quarũ participatiõe singularia ipsa cõstaret ut: ponebat hõem in cõmuni p se existere q postea participaretur à singularib. hõib. quẽ hõem vocabat, αυτοανθρωπον: id ẽ ipsissimũ et verissimũ hõem, eo quod ẽet hõ p essẽm nõ vò p participatiõnẽ sicut alii hões singulares. Porro essẽs istas subsistẽtes vocabat species, genera, rationes, principia, exemplaria, ideas, diversa cõsideratiõne.

rã ut sũt essẽ

60

nā ut sūt ipsā, appellari dicebat spēs, gnā, rōnes, ut vō sūt causae sin: Ut sūt ipsa vocabat Ut sūt causae.
gularium, principia exēplaria ideas. Non posuit aūt ideas oīum rerū sed
tantū specierū substātiae, qa voluit ponere ideas tātū eorū quae per se
intēdūtur à natura cuiusmodi tātū sunt spēs rerū. Et ideo neqȝ posuit Quare nō oīum rerū posuit ideas.
ideas gnm neqȝ etiā singulariū neqȝ itē accidētiū neqȝ materiae primae
ob quasdā peculiares causas. Duo aūt fuerūt praecipua fūdamēta quae Fundamēta quibus motus ē Plato ad ideas ponēdas
illū mouerūt ad statuēdas eiusmodi Ideas. Primū fuerūt cognitio et sciā
rerū ut enim vitaret errorē Heracliti & Cratilli q negabat sciās pro:
pter maximā flexibilitatē et mutationē rerū, cōcessit qdē dari sciās
cōuictus quotidiana expiēntia, et sciēntiarū obiecta priuavit muta:
bilitate, posuitqȝ illa stabilia et fixa ponēdo haec uniuersalia separata Qa ideis tātū dixit ēē scientias.
ab oībȝ singularib. flexibilibus quae ut dixi vocavit ideas et de illis
solū dixit ēē sciās. Alterū eius fūdamētū fuit gnatio rerū, putavit
enim gnationem rerū nihil aliud ēē quā participatione idearū à mate:
ria corporali ita ut gnatio hōis, nihil aliud sit, quā participari ideā
hōis à materia corporali, et sic de aliis. Ad hoc aūt fūdamētū
sibi psuadēdū adductus fuit maxime ut ait Aueris Mets: cō: 31.
propter gnationem aīalium ex putri materia ut muscarū, vermiū
muriū &c. nesciebat enim aliā rōnem reddere talis gnationis (cū
oē quod gnatur debeat ab agēte sibi simili gnari) quā dicēdo, ta: Oē quod generatur debet ab agēte sibi simili generari.
lia aīalia generari ex putri illa materia, nihil aliud ēē, quā par:
ticipari ideā talis aīalis à materia. Quō aūt haec participatio fieret
Plato in publicis disputationib. ostēdere cōtendebat id tn̄ secūdū
doctrinā Platonis explicat S. Thō: 1a parte quae: 84 art: 10.
Neqȝ vero propter solā gnationē aīaliū ex putri, posuit Plato huius:
modi ideas, sed etiā ut agētia oīa naturalia in generādo sibi simile ni:
terentur ad ideas tāquā ad exēplaria quaedā. putabat enim in gnatiōe Nō solū propter ista duo fūdamēta sed etiā propter alia adductus ē ponere ideas.
rerū naturaliū cōtingere sicut cōtingit in artificialib. ita ut sicut
sculptor vel statuarius &c: qn̄ sculpit statuā Caesaris habet ante o:
culos ideam Caesaris vel mentalē vel corporeā sive verā sive depictā ita etiā agēs
naturale debet habere ideā tāquā exēplar rei quā producit ut ad illius simi
litudinē conetur producere illud quod gnat. Huius sētētiae Platonis
meminit Aristot: passim praecipue locis infra adducēdis et cōmuniter
illi ab oībȝ ascribitur, quāuis aliqui voluerint illū excusare ut infra
Secūda sētētia praecedēti opposita negat dari uniuersales natu: dicā.
ras rerū, et eas separatas à singularib. ac proinde naturas rerū nul:
lo mō extra singularia existere. Ita Peripatetici oēs cū Aristotele q
mirè Platonē vexat propter istas Ideas ita ut ex oībȝ opinionib. quas
ex doctrina Platonis impugnat nullā magis exagitat et acrius conetur
evertere quā praedictā sētētiā quod vel ex eo patet, quod passim etiā si
aliqn̄ nō admodū ad rē faciat has ideas reprehēdit, easqȝ vocat 1 post:
35. τερετίσματα quod aliqui vertūt mōstra. Philosophus vō vertit prae:
cātus Citharaedorū inordinatos. Lege Phil: cōtra hāc sententiā 7 Phis: tx 4 Phisi:cr
1 Ethic: c. 6. 1 Mets à textu 25. usqȝ ad finē libri, 2 Met: à text, 7 Metā text 49 et 12
Mets. à tex. 12.

quibus in locis præcipue exagitat prædictas ideas, quæ etiā interpretes supra eosdē textus. Præcipue Alex: Aver: S. Tho: Scot: et alios q oēs Platonis sētētiā nō solū ut falsā reiciūt sed etiā plerique illorū oīo impossibilē putant adeo ut dicāt neque p absolutā Dei potētiā posse dari à parte rei huius, universalia separata à singularibus sed necessario si existant in rerū natura debere eē singularia ut in progressu videbimus.

Assertio 1.

DICO 1°. Non dātur in rerū natura universalia separata re à singularibus proinde Ideæ istæ Platonis sūt mera figmēta. Hæc asser: tio ē autorū sedā sēnā. Pr. 1° autoritate Philo: locis citatis.

Probatur 1° autoritate

Pr. 2° ratiõe.

2° Quia essēa rerū nō possūt eē extra res, nihil enim ē ita intimū rebus quā essēa siquidē essēa per ipsā cōstituit rē et dat ipsā rei, sed Ideæ sūt extra res Ergo nō sūt essēa rerū, sed figmēta siquidē ut dixi essēa rerū nō possūt esse extra res quarū sūt essēa. 3° Ideæ nec sensu nec rone possūt demōstrari Ergo nō sūt statuēda. Consequētia

Nihil ē magis intimū rebus quam essentia. Essēa res ipsū cōstituit.

Probatur 3° ratiõe.

quia duas tātū vias habemus à natura ad investigādā veritatē unā sensus, alterā intellectus, et natura oīa sufficiēter nobis dedit ad oīa cognoscēda siquidē oīa propter nos cōdidit. Ergo id quod nec sensu nec ratiōe demōstrare possumus nō ē. Antecc: vo sc: quod Ideæ nec sēsu nec ratiōe demōstrari possint Pr. Et imprimis quod nō sēsu

Duæ viæ ad investigādā veritatē. Sensus. Ratio.

Quod sensu nō percipitur.

1° quia sēsus nō percipit nisi singularia et sēsibilia quæ hæc illa tātū pro: ximitas et illū movet, at Ideæ sūt abstracta à singularibus et sensibilibus

Sensus singularia tātū cognoscit.

siquidē sūt pure essēæ per se existētes Ergo sēsu percipi nō possūt. 2° sēsus nō percipit nisi accidētia. Oculus enim rei nō percipit substātiā sed tātū colorē magnitudinē et figurā huius. Sed Ideæ sūt abstractæ ab oībus accidētib. cū sint puræ essēæ substātiarū Ergo nō possūt percipi sēsu idque

Sensus tātū accidētia percipit.

vel ipse Plato cōcedit in Timeo cū ait, Ideas seu ideas solo intellectu nō sēsu demōstrari. Quod vō nec intellectu aut rone Pr. quia vō ad ponēdas

Quod nō intellectu percipi:

ideas ē tātū duplex ex sciā et generatiōe desūpta ut ipse Plato fatetur

Ad ponendas ideas duæ rationes. Scientia et Generatio.

sed ideæ neque propter sciās neque propter generationē rerū sūt necessariæ Ergo nō possūt cognosci p viā intellectus. Et quidē quod propter sciās nō sūt necessariæ

Nō sūt necessariæ ideæ propter scias. Pr.

patet, quia quidquid ē necessarium ad sciām vel se tenet ex parte obiecti vel ex parte intellectus vel ex parte applicationis obiecti cū intellectu

Quod pertinet ad sciam vel se tenet ex parte obiecti vel ex parte intellectus vel ex parte utriusque.

posito enim obiecto intellectui applicato stati sequitur cognitio et sciā Sed Ideæ neque sūt necessariæ ex parte obiecti nec ex parte intelle: ctus nec ex parte applicationis obiecti cū intellectu Ergo. Quod

1. Quod nō sūt necessariæ ex parte obiecti.

nō sint necessariæ ex parte obiecti Patet. Quidquid enim ē in obiecto vel ē ipsū obiectū vel modus o cōditio aliqua obiecti sed Ideæ in co: gnitiōe rerū neque sūt ipsū obiectū nec modus o cōditio obiecti

In obiecto vel ē ipsū obiectū vel modus &c.

Ergo nō sūt necessariæ ex parte obiecti. Minor quod enim nō sūt obiectū Pr. Tū quia oīs nrā cognitio incipit à sēsu nihil enim ē in intellectu quod nō prius fuerit in sēsu, sed Ideæ nō cadunt sub sēsu Ergo nō sunt obiectū nræ cognitionis. Tū quia intellectus in cognoscēn

Quod nō sūt obiectū.

rebus nō in

rebus nō intēdit cognitio naturā aliquā separatā à rebus sed natu:
rā ipsā in rebus existētē nūquā enim intellectus experitur se respicere
aliquā Ideā; tū quia sicut se habet res ad esse ita et ad cognosci sed — Res sicut se habet ad esse ita ad cognosci
res habet esse p̄ sua principia interna Ergo et perfectè cognoscitur — Res habet se p̄ sua prin:
p̄ eadē principia interna; at Ideae nō sūt principia interna sed separa: — cipia interna.
ta Ergo nō sūt obiectū nostrae cognitiōis. Vnde collige quod etsi cō:
cederemus p̄ ideas posse cognosci res, tn̄ adhuc negaremus perfectis:
simā rei cognitionē esse p̄ Ideā ut volebat Plato, perfectior enim cognio
rei ē in seipsa quā in aliquo alio quia illa ē intuitiva haec abstractiva
Tū quia hae Ideae nō solū nō cōferunt ad cognitionē sed etiā eā aggra:
vat, nā praeter laborē quē suscipimus in cognoscēn̄ rebus sēsibilib. suscipien:
dus esset nob̄ alius labor in cognoscēn̄ ideis rerū, hoc aut̄ ē du:
plicare nō minuere laborē. Quod vō Ideae nō sint modus et cōdi: — Quod nō sit modus obiecti.
tio obiecti P̄r quia modus obiecti debet eē in ipso obiecto, alias nō
poterit ipsū afficere et modificare, at istae ideae ponūtur separatae
à rebus cognitis Ergo nō possūt eē modus et cōditio earū, ut quondā voluisse
Plato concederet. Et ex his patet quod Ideae nō sint necessāe ex parte
obiecti. 2ū quod nō sint necessā ex parte intellectus P̄r quia intellectus ad — 2. Quod nō sit ex parte intellectus necessā.
intelligēdū duo tātū requirit. 1. vim intelligen̄ 2º speciē intelligibilē — Intellectus duo requirit ad intelligēdū.
Per vim intelligen̄ habet intelligere quaecūque rē. Per speciē, hanc — 1. vim intelligendi Speciem intelligibilē.
vel illā rē determinatē. Sed intellectus neque vim intelligēdi nec speciē
accipit ab Ideis Ergo hae nō sūt necessariae ex parte intellectus. Maior
patet quo ad primā partē. Quia vis intelligēdi ē essentialis intellectui Ergo
nō accipit illā ab Ideis. Quo ad secūdā etiā patet. Quia species nō ab
Ideis sed à sēsib. accipitur, quia intellectus nō propter aliā rōnem dependet
à sensib. in intelligibilib. nisi quia speciem intelligibilē accipit ab eis p̄ quā
deinde intelligit, et inde fit ut nihil intelligatur quod sensus prius nō
perceperit Ergo intelligēdi speciēs nō accipit ab Ideis, alias nō indigeret — Nihil intelligitur quod sensus prius nō perceperit.
sēsib. ad intelligēdū. Et ex his patet quod Ideae nō sint necessariae
ex parte intelligēdi 3ū quod nō sint necessāe ex parte applicatiōis — 3. Quod nō sūt necessāe ex parte applicatiōis obiecti cū intellectu.
obiecti cū intellectu. quod erat illud tertiū quod diximus necessariū
ad sciām. P̄r quia obiectū in rōne obiecti sufficiēter applicatur
intellectui p̄ speciem intelligibilē, p̄ quā movet et determinat intellectum
ad cognitionē sed species intelligibilis nō oritur ab ideis Ergo nec ap:
plicatio obiecti cū intellectu fit ab ideis. Maior patet clarè quia ima:
ginamur et intelligimus res remotas, et etiā nō existētes et hoc solū
propterea quia obiectū sufficiēter applicatū potentiae intētionaliter id
ē p̄ suā speciem, etsi nō realiter ubi ē secūdū suū eē reale. Minor proba:
ta ē in proximè dictis. Et iā ex his omnibus cōstat quod Ideae nō sūt
necessariae propter sciām et cognitionē rerū. 2ū probemus nō eē neces: — Probatur Ideas nō esse necessās propter generationē rerū.
sarias propter generationē rerū. 1º. quia sine Ideis agētia naturalia
habent vim sufficientē ad producēdos suos effectus Ergo nō egēt Ideis
ad agēdū. Antecēs: quia duplex vis ad agēdum requiritur. Vna vis — Ad agendū duplex vis requiritur.
absoluta producendi, altera vis producēdi talē vel talē effectū

Haec duo in agentib. artificialib. sunt distincta

quae duo in agētib. artificialibus sunt distincta v.c. in murario vis aedificandi, est ipsa potētia naturalis illius, vis vō talē vel talē domū aedificandi est idaea quā habet in sua mēte. In agētib. vero naturalib ista duo coincidūt qa calor v.c. p eādē ētitatē caloris et potest produ absolute et producit talē effectū nēpe sibi simile. Sed oīa agētia naturalia hāt utraq vim in seipsis Ergo nō indigebūt idaeis ad producēdos suos effectus. Nā quod habeāt vim producēdi patet experiētia qa videmus ea producere suos effectus. quod vō ex seipsis tātum producāt effectus sic ostēdo. Nā oīa agentia vel sūt similia et sūt propter similitudinē determināta ad producēdos similes effectus vel sūt dissimilia ut semen aīalis aīali Et haec sūt determinata ad producēdos tales effectus ab alio agēte simili v.c. semen aīalis accipit vim producēdi aīal ab ipso aīali ā quo decīditur, in aliis vō quae nō sūt genita ā simili determinatio ad producēdū talē effectū ē ā Deo, q cū oīm rerū similitudines seu idaeas habeāt in se, impressit rebus oībus vim et determinatiōnē ad producēndos tales vel tales effectus. 2.° qa idē est disponēs materiā et inducēs formā si sēpsū spectē: ignis enī v.c. q disponit lignū ad formā ignis inducēdā p extrahit absoluta dispositiōe, inducit formā ignis, formā enī sequūtur suas dispositiōes, sed agētia naturalia disponūt materiā ad formas ut patet sēnsu Ergo et inducūt ipsas formas absq idaeis 3.° Probr. retorquēdo argumentū simile debet generari ā simili sed idaeae nō sūt similes rebus genitis Ergo nō pōt eē causa generatiōis rerū. Minor qa res quae generātur sunt materiae sensibiles singulares, at idaeae nihil horū, vel ergo idaeae nō poterūt generare vel si idaeae cū sint dissimiles poterunt, poterūt etiā agentia naturalia generare quātūvis sint dissimilia. Ultimo tādē eadē assertio probr ex multis absurdis quae Platoni opponit Aristoteles variis in locis praecipue citatis supra vz. 6 Metaps. 2. sic obijcit Cū idaeae secūdū Platonē nō differāt essentialiter ab idaeatis, aliās enim idaeae nō possēt esse essēa idaeatorū, tamen ex rebus eiusdē rōnis aliae possūt separatae et immateriales, scilicet ipsas idaeas, aliae vō nō separatae et materiales videlicet ipsa idaeata. Et 1 Metaps: tex 28. illi obijcit quod cū posuerit idaeas propter cognitiōnē nō tā posuerit idaeas oīm rerū quae cognoscūtur ut generū, relatiōnū, materiae &c. Itē quod secūdū illū sit triplex homo. primus ipsa idaea, 2.us idaeatū, tertius hō comunis idaeae et idaeato. Est enim verū dicere idaea ē hō, et hō existēs in mūdo seu ē idaeatū ipse hō, et hō cōmunis idaeae et idaeato ē hō. Vide alia absurda apud Aristotelē locis citatis. Et haec assertio magis cōfirmabitur ex sequēti ubi ostēdā, nō solum nō dari actu in natura idaeas sed neq dari posse sine manifesta implicatiōe cōtradictiōnis.

Nunc solū aliqua motiva quibus adductus Plato posuit in natura rerū has idaeas ipse aūt ut dictū ē motus ē ad ponēdas has idaeas

ut scientiaquā

Haec duo in agentib. artificialib. sunt distincta

In agentib. vō naturalibus coincidūt

Quod habeant vim producendi

Quod ex se ipsis tātū

Agētia oīa vel sunt similia

vel dissimilia

Forma sequitur suas dispositiōes.

Idaeae nō differūt ab idaeatis

Secūdū Platonē triplex hō.

ut sciām quam habemus de rebus et generationē verū salvaret. Et ex
his capitibus multa sumebat argumēta quorū praecipua positis obiectionib.
diluā.

Ex primo igitur capite scilicet propter sciām sumit Plato has obiectiones.

Prima obiectio. Sciā cū sit immutabilis et semp vera debet habere ob:
iectū immutabile et semp eodē mō se habēs, sed singularia sēsibilia, nō
sūt immutabilia nec eodē mō se habēt semp cū generētur et corrūpātur
Ergo sciae obiectū ē qd universale nō subiectū mutatiōi tale ē idea
Ergo debēt dari ideae. Rdeo. Cōcedo sciām eē immutabiliū, at essēae verū
in singularib. existētes sūt immutabiles, licet enim mutētur ratiōe existētiae
qa possūt esse et nō esse generari et corrūpi nō tn mutātur ratiōe essēae
qa nō mutātur in suis praedicatis essētialib. semp enim verū ē Socratē Sēae nō mutātur in suis praedicatis essētialib.
eē aīal ronale quare propter hoc nō sūt statuēdae ideae.

Secunda obiectio. Perceptio quoris singularitnē intelligimus hoēm eē
aīal rationale vel ergo id quod intelligimus ē verē Ens vel nō Ens. Hoc
ē nō Ens ut patet Ergo ē verē Ens, verē Ergo existit hō cōmunis
Rdeo. Perceptis ceteris omib hō ē in verū natura nō in seipso sed in su:
is causis, actu qdē in suis causis, potētia vō in seipso ut 4a assertiōe Status actu in natura et in suis causis potētia vō in seipso.
explicabo.

Tertia obiectio. Modus cognoscēdi sequitur ad modū essēdi, intellectus
enim debet esse cōformis rei et ita debet res intelligere ut sūt in se sed
cognoscitur hō abstractus à singularib. Ergo verē ē hō separatus à sin:
gularib. Rdeo. Distinguo Maiorē Modus cognoscēdi sequitur modū essēdi
vel aliquē modū vel oēm. Est enim duplex modus essēdi in re Alter quē Modus essēdi duplex
actu habet res, alter quē ē apta habere sive ab intellectu sive ab aliis
causis. Abstractio igr à singularibus modus naturae nō quē habet na:
turaē parte rei sed quē ē habere apta p intellectū

Quarta obiectio. Essēae verē sūt sempiternae sed essētiae in singularib. exi
stētes nō sūt sempiternae Ergo praeter essēas singularium debet dari ess:
sae separatae à singularib. Minor perspicua ē existētiae essēae exi
in singularib. corrūpūtur cū ipsa singularia corrūpūtur. Maior pr. Quia
ab aeterno fuit verū dicere hoēm esse aīal ratioāle et perempti omibus ho:
minibus eēt adhuc verū dicere idē, et sic de aliis. Ergo essēae hoib et
aliorū sūt aeternae Ergo existūt p se extra singularia hoc enim Ens existit
Rdeo. Cōcedo essēas verū esse sempiternas sed nō sūt sempiternae in seipsis Essentiae verū sūt sempiternae nō in seipsis.
ut vult Plato sed in suis causis nēpe in Deo de quo 4a assertiōe.

Ex secūdo capite idē generatiōe verū sumit Plato has obiectiōes.

PRIMA Obiectio. Oē simile debet generari à simili sed nisi detur
idea adquarū similitudinē res generētur nō erit generatio à simili.
Ergo dādae sūt ideae. Maior. Quia nullū agēs pōt dare formā quā
nō habet Ergo nō potest dare formā sibi dissimilē. Minor Qa quae
generātur ex putri materia ut: mus ex putri, nō generātur à simili
Ergo nisi idea muris imprimeret meri gēnito similitudinem muris nūquā
mus posset generari ex putredine Rdeo Oīa agētia naturalia vel sūt
similia suis effectibus vel certe determinata sūt ad agēdū ab alio simul

specie ut dictũ ẽ 1ª assertiõe ad similitudinẽ ergo nõ requiritur idea.

Secũda obiectio Oẽ unũ quod participatur à multis debet ẽẽ separatũ ab illis, qa si ẽẽt in multis nõ ẽẽt unũ, sed multa; sed essẽa vẽ. hõis est unũ qd, et participatr ab oĩbus hĩbus individuis Ergo debet ẽẽ ab illis separata. Rdeo Nego maiorẽ de participatiõe essentiali qua participatur natura universalis à singularibus quod enim participatio essentialr cõstituit essẽam rei ac proinde debet ẽẽ intra rẽ ipsã nõ extra.

Tertia obiectio Ubi datur multa p participatiõe talia debet dari aliqd tale p essẽam, aliog si oĩa sunt p participatiõẽ dabitur processus in infinitũ sed dabũt hões singulares p participatiõnẽ Ergo dabitur hõ p essẽam q nõ participet essẽtiã hominis ex aliis, sed participetur ab oĩbus hĩbus. Rdeo. Distinguo maiorẽ ubi dabur multa p participatiõnẽ, datur aliquod tale p essẽam intrinsecũ illis vel extrinsecũ, extrinsecũ nõ ẽ omnino dari (excepto Deo) in oĩbus quæ sũt alia per participatiõnẽ naturã enim vẽ. Socratis ẽ natura humana p participatiõnẽ ipsius naturæ humanæ essẽtialis, quæ ẽ natura p essẽam, intrinseca Socrati nõ extrinseca.

Assertio 2ª: Non possunt dari universalia realr separata à singularib.

DICO 2º Neque p absolutã Dei potẽtiã fieri potest ut dentur universalia realr separata à singularib. ac proinde ideæ Platonis implicãt cõtradictiõnẽ Pr manifeste. 1º Quia illa natura universalis, realr separata à singularib. simul et semel ẽẽt universalis et nõ universalis Esset universalis ex suppositiõe, nõ universalis propter hãc rõnem quia singulare quatenus singulare, nõ ẽ universale nec aptũ ẽẽ in multis singularib. quia ẽ cõtractũ ultima cõtractiõe sed ista natura esset singularis Ergo nõ esset universalis.

Singulare quatenus singulare nõ ẽ aptũ esse in multis singularib.

Minor pr. tũ qa oẽ quod existit in mũdo ẽ singulare, iuxta illud pronũciatũ Boetii receptũ ab oĩbus Philosophis, oẽ quod ẽ, ideo ẽ qa unũ numero ẽ, sed ista natura universalis existit Ergo eo ipso quod existit ẽ singularis. tũ qa ista natura ẽ indivisa in plura numero Ergo ẽ una numero Ergo singularis. 2º qa ista natura universalis esset de essẽa singulariũ et nõ ẽẽt de essẽa. Esset de essẽa qa naturæ universales sũt de essẽa singulariũ. Nõ ẽẽt de essẽa qa esset extra singularia ac proinde negari posset de singularib. id enĩ quod nõ ẽ in re potest negari de re. 3º ista natura universalis esset Ens creatũ vel increatũ si creatũ Ergo singulare oĩs enim actiõ terminatr ad singularia. si increatũ ergo Deus. Nullũ enĩ Ens præter Deũ ẽ increatũ.

Oẽ quod existit in mũdo est singulare

Naturæ universales sũt de essẽa singulariũ.

Oĩs actio terminatur ad singularia

PRIMA OBIECTIO Potẽtia divina in infinitũ excedit potentiam intellectus nostri, sed potest intellectus nr abstrahere p cõsideratiõnẽ naturã universalẽ à singularib. Ergo Deus poterit eãdẽ naturã separare realr, alias in aliquo maius potest Deus facere quã intellectus noster

Secũda quæ.

Secundo quae nō sūt de essā rerū, possūt separari virtute divina a rebus, sed singularia nō sūt de essā universaliū Ergo virtute divina poterūt separari à singularib. Et quod intellectus nr̄ potest cōcipere, deus potest facere sed intellectus nr̄ potest cōcipere naturā a singularib. Ergo deus potest facere naturā sine singularib. Maior quia nihil aliud deum est impossibile.

singularia nō sūt de essentia universaliū

R. Hae et similes obiectiones recte cōcludūt nō esse impossibilitatē ex parte divina potentiae nō enim deest deo potentia ad producendū dū modo nō desit rebus possibilitas ad essendū. Unde posset deus facere si ex parte rei nō implicaret cōtradictionem ut fieret sicut in proposito implicat separari realiter universale à singularib. ut ostendi. Cū vero ex separatione universalis naturae à singularib. per intellectū nulla sequatur cōtradictio et implicatio quae sequitur ex separatione reali ideo intellectus id efficere potest quod realiter effici oīo repugnat Unde recte Fon. 5 Mets c 28. quaes. 6 sec. 1 dixit nūquā efficiet vel ipsa divina potentia ut per abstractionē (loquitur de abstractione reali à particularib.) aliquid verū in rerū natura per se cohaereat quod pluribus per sui multiplicationē commune esse possit

nō deest deo potentia ad producendū dū modo nō desit rebus possibilitas ad essendū.

DICO 3. Implicat etiā cōtradictionē universale realiter existere in singularib. ita ut in multis singularib. sit natura una simpliciter. Pr. 1° quia implicat unā et eādē naturā esse hac et nō esse hac simul et semel sed tūc natura universalis esset hac et nō hac simul Ergo Pr. minor. quia esset hac in Socrate nō hac in Platone quia in Socrate est hac, in Platone nō ē hac propter diversam differentiā individualē Platonis Ergo esset simul et semel hac et nō hac. Confirm. quia sicut implicat Socratē esse Platonē ita implicat natura quae ē in Socrate esse in Platone quia eadē ē ratio implicationis utrobique, Socrates enim nō potest esse Plato propter duas distinctas differentias individuales Ergo et natura Socratis nō poterit esse Platonis propter easdē distinctas differentias individuales. Si igitur natura universalis realiter ē in Socrate et Platone erit una et eadē in eis ac proinde una et eadē erit hac et nō hac. Et ex hac ratione colligitur altera probatio superioris assertionis, scilicet, quod natura universalis nequeat esse realiter separata à singularib. quia scilicet illa natura esset apta et nō apta esse in multis, apta ex suppositione quia ē universalis. Nō apta quia ista aptitudo ē impossibilis sicut et unitas eiusdē naturae ē impossibilis ut ostensū ē hac assertione

Assertio 3a

Universale realiter existere in singularib. implicat cōtradictionē.

Natura universalis nō potest separari realiter à singularibus quia esset apta esse in pluribus et nō esset apta.

DICO 4. Etsi implicat cōtradictionē ut dixi in 2a assertione naturas universales realiter existentes extra singularia tn̄ nihilominus essentiae rerū sūt sempiternae Pr. 1° Tū ex Philos. 1 Post. 33 ubi asserit

Assertio 4

Essentiae rerū sūt sempiternae.

universalia, quae nihil aliud sũt quã essẽ rerũ, esse incorruptibilia.

Essẽ rerũ sũt sempiterna.

Itẽ ex cõmuni pronunciato Peripateticꝰ dicit essẽs rerũ esse sempiternas 2.º quia illa quae sũt mutabilia et aliter se habere nõ possũt sũt sempiterna, sed essẽ rerũ sũt mutabiles et aliter se habere nõ possũt Ergo sũt sempiterna. Minor quia impossibile ẽ hõiẽ nõ ẽẽ aĩal rationale unde propositioẽs essẽtiales dicũtr sempiternae veritatis. Confirmatr qa ab aeterno fuit verũ dicere hõ est hõ ẽ aĩal rationale vel ergo ista veritas fũdatur in re, vel ẽ mere ꝑ intellectũ. si primũ Ergo ab aeterno erat essẽtia hõis fũdãs hanc veritatẽ: si ab intellectu Ergo posset intellectꝰ ad libitũ affirmare vel negare de hõe quod sit ratiõnat. vel certẽ si intellectꝰ nõ potest negare rationalitatẽ de hõe id accidit ex natura rei qa scilicet hõ ex natura sua ẽ aĩal rationale quod si hõ ab aeterno ex natura sua ẽ aĩal rationale Ergo ab aeterno habuit naturã suã.

Sed explicandũ ẽ diligẽter quonãmodo haec assertio sit intelligẽda sparã enim intelligitur et explicatur ã multis Assero igr

Essẽ rerũ in suis causis existũt ab aeterno.

essẽs rerũ nõ existẽtes ab aeterno in seipsis sed existere in suis causis. Quod ut rectius intelligas Nota essẽs rerũ ẽẽ, nihil ẽẽ aliud quã existere nã ꝑ existẽtiã res dicuntur esse in mũdo et existẽtia nihil aliud ẽ quã actꝰ essẽ ꝑ quẽ essẽtia dicitur actu esse in mũdo Porro existẽtia ẽ duplex altera realis altera intellectualis. Per illã res existũt in mũdo Per hãc in intellectu. dũ enim cõsiderãtur ab intellectũ sũt in intellectu Duplr aũt res dr existere reatr. 1.º in seipsa extra suas causas, cũ habet existẽtiã in seipsa distinctã ab existẽtia suae causae ut sũt res oẽs creatae 2.º in suis causis, nõ in seipsa, cũ existit existẽtia suae causae qa in eius virtute cõtinetur, per eãdẽ enim virtutẽ activã et causa

Existẽti duplex Realis Intellectualis

Duplr existit res reatr

Per virtutẽ activã et causa pot causari effectũ et effectus causã.

pot causare effectũ et effectꝰ pot causari ã causa. Unde quatenus pot causari ã sua causa cõtinetur in sua causa ac proinde existit existẽtia suae causae Et haec existẽtia in suis causis dr ã Philosophis existẽtia rei obiectiva, qa ꝑ hoc res existẽs in suis causis dr existere quod ẽ quasi obiectũ producibile ã sua causa. Essẽ igr rerũ, licet in ratiõe essẽ abstrahãt ab esse, ac proinde ã modis essẽdi tã in seipsis quã in suis causis: tamen essẽ quatenus dicũtur esse, nõ possũt abstrahere ab his duobus modis essẽdi aut enim sũt reatr in seipsis extra suas causas vel sũt reatr in suis causis. Cũ igr essentiae rerũ nec sint nec possint esse ab aeterno in seipsis ut demõstratũ ẽ sequitr ut dicamus eas esse ab aeterno reatr in suis causis qa cõtinẽtur in virtute productiva

suarũ causar.

prarū causarū Confir: quia ab aeterno datur virtus apta causare
tale essētiā Ergo ab aeterno datur essēa apta causari à tali virtute
idē enim ē dicere aliqd active et passive cū ista sint correlativa
aptū causare ↄ apti causari nec unū possit intelligi sine alio. Sunt etiā
essēae ab aeterno, intellectuatr in intellectu divino, q aeternus ē et essēas
oēs tā existentes quā possibiles ab aeterno cōtēplatur. Unde essēae rerū
habent duplex esse ab aeterno obiectivū, alterū reale in potētia ac-
tiva Dei alterū intētionale in intellectu divino. Et haec explicatio nō
segniter notāda ē.

Essēa rerū habet duplex esse ab aeterno obiectivū.

Quaeres in fine huius quaestionis, an revera Plato id de suis ideis
senserit quod illi ab Aristote: ascribitur, et à nob relatū ē sūt enim
gravissimi auctores ut Augu: lib: 80 triū quaesti: quaes: 46 lib: 7 de
civit: c: 24. Plotinus, Porphyr, Iamblicus. Philopon Simplicius et
multi alii Platonici q negant Platonē posuisse Ideas p se subsistē-
tes eo mō quo illi ab Aristo: tribuitur, licet enim aiat posuerit ideas
nō tū voluit eas p se existere sed in mēte divina eo mō quo ponitur à
Theologis. Deus enim cū sit supremus sufficientiss: artifex rerū omniū et agat p
intellectū habet in se ideas et imagines rerū omniū ad quarū similitudinē
efficit res oēs quae ideae entitative nō sūt essēae rerū sed exempla-
riter et repraesentative idē sūt ipsa essēa divina ut cognita ab ipso
Deo cōmunicabilis variis creaturis de quo Theologi 1 parte quaes:
15. Et cōfirmāt hi auctores suā explicationē ex eo primo qa nō ē cre-
dibile tātū Philosophū ac fuit Plato in tā absurdū errorē incidisse.
2o qa Aristote: tātū videtur reprehēdere ideas Platonis propter detesta-
tionē Metaphorarū qbus Plato suas ideas explicabat. Metapho-
rae aūt sicut cuilibet Philosopho merito displicere debēt displicuerūt ma-
xime Aristoteli unde 1 Metas: ideas vocat vaniloquia et metapho-
ras Poeticā.

Quilibet Philosophus execrari debet

His tn̄ nō obstātib. opposita sententia longe verisimilior ē scilicet
Platonē verè sēsisse dari ideas reali separatas p se existētes
extra mētē divinā, eo mō quo nos illi tribuimus, quod etiā Platoni as-
scribūt oēs ferè Peripatet: Averr: Stelesius. Albert: D. Thom: 1 parte
quaest: 15 art: 1 Soto et alii, et quod pluris ē Aristote: locis supra
citatis cuius unius auctoritas plus valere debet quā aliorum Plato-
nicorū 1o. qa Aristote: per viginti ānos Platonē audiēs optime
omnium mētē sui praeceptoris intelligere poterat, nec ē probabile cū q
ut professus Platonē disputavit de ideis ut patet ex Parmenide atq
in 1 Etico: c: 6. ingenue fatetur se cōtra Platonē veritatis solicitu-
do pugnare voluisse, Platoni imponere opinionē falsā, quā nūquā
Plato cogitaverit maxime cū et à Platonicis seu discipulis
Platonis tūc viventib. et scriptis ipsis Platonis tūc extātib. facile
fallaciae argui posset. 2o. Quia id patet ex ipso Platone prae-
cipue in Parmenide ubi Socrates obiicit Parmenidi has species

Plato realiter divisit ideas extra mētē Di:

seu ideas eē tātū notiões et in aīs existere Parmenides verò Platonis personā sustinēs respōdet nō eē notiões sed obiecta notionū nec in aīs existere sed tāquā exemplaria in natura cōsistere. Neque Plato in ullo loco vel leviter insinuavit ideas istas esse in mēte divinā sed potius expressè asseruit p se ipsas existere 3.º Quia Plato tria posuit rerū principia aeterna, deū, ideā, et materiā primā. at si idea ē in mēte dei nō ē distinctū principiū à deo qd cōstituit deū in ratiōe principii sine idea enim deus nō intelligitur sufficienter principiū agen. Posuit igr Plato ideas p se subsistētes nō in mēte divina nec in caelo stellato nec in cōcavo lunae nec in aere ut multi existimat sed abstrahit ab oī loco quia ipsa abstrahit à loco tempore et aliis cōditionibus singularib. Ad duo motiva 1.ae sētētiae R.eo ad Primū Nō ē mirū Platonē in hūc errorē incidisse cū in alios graves inciderit ut quod aīa rationalis nō sit forma informās sed tātū assistēs deinde errare humanū ē. Ad secūdū Nō propter solas Metaphoras reprehēsus est Plato ab Aristo: sed quod reuera posuerit ideas extra mēte divinā p se existētes separatas à singularib. ut patet ex dictis proxime, et ex locis Aristotelis supra citatis.

Plato tria principia rerū posuit aeterna

QVÆSTIO OCTAVA

AN VNIVERSALIA SINT NATVRÆ ABSTRACTÆ PER INTELLECTVM

IAM constat ex duabus superiorib. quaestionib. universalia nō existere aut in singularib. aut extra singularia realiter iā videndū ē, an existat saltim p cōsiderationē et abstractionē intellectus et quō ab eo fiat. quae quaestio ut et superiores gravissima ē. Et imprimis cōcors ē hic Philosophorū Peripateticorū sētētia, naturas nō eē universales nisi quatenus sūt abstractae p intellectū à particularib. quae sentētia ut intelligatur et probetur. Nota 1.º Abstractionē in cōmuni sumptā nihil eē aliud quā unius rei ab altera separatiōnē. Et quoniā haec separatio potest eē duplex una realis altera cognitiōis, ita etiā et abstractio duplex ē altera realis altera cognitiōis. Realis abstractio ē secūdū quā una res ab alia realiter separatur, ut cū arvū separatur à terra vel una pars corporis separatur ab alia p amputationē. Abstractio verò cognitiōis ē secūdū quā aliqua cognoscitiva potētia ē duab. rebus cōiunctis inter se apprehēdit unā, nō apprehēdendo aliā ut cū visus percipit colorē pomi nō apprehēso eius sapore. Haec abstractio cognitiōis ē duplex. Alia sēsitiva idē quae fit p sēsū ut in exemplo nūc posito

Quid sit abstractiō

Duplex separatio

Abstractio cognitiōis.

Abstractio cognitiōis duplex

Alia intellect

Alia intellectiva id ē quæ fit p intellectū. Et hæc rursus ē duplex
altera negativa altera præcisiva. Abstractio Negativa ē secūdū quā
aliqua duo separātur ab intellectu p negationē vnius de altero ut in hac
enūciatiōe Socrates nō ē lapis. Præcisiva ē secūdū quā una res ab alia
dr abstrahi, quia ab intellectu sine illa, cū qua tn̄ revera coniūcta ē
percipitur et cognoscitur, huiusmodi ē abstractio quātitatis à sub:
stātia, figuræ à quātitate, & naturæ humanæ à differētiis individu:
alib. singulariū. Differūt aūt hæ duæ abstractiōes 1º quod negativa
ē, tātū in scda operatiōe intellectus nā fit p Enūciatione. Præcisiva
vō ē in prima operatiōe intellectus cōsideratis unū nō cōsiderato
altero. Et hinc oritur secūdū discrimen quod abstractio negativa semp ē
cū aliquo iudicio, intellectus enim in iudicādo Socratē vē nō eē la:
pide p enūciationē negativā abstrahit Socratē à lapide dicēdo
Socrates nō ē lapis. Præcisiva vō ē sine ullo iudicio, intellectus
enim qn̄ cōsiderat quātitatē sine substātia nō dicit et iudicat quā:
titatē eē sine substātia aut ē cōverso. Et hinc oritur tertiū discri:
mē quod in præcisiva abstractiōe nullū ē mēdaciū, et de hac in:
telligitur pronūciatū Philosophi: 2 Phys: 18 Abstrahentiū nō ē mēdaciū
Negativa vero abstractio semp ē vel cū veritate vel cū falsitate
cū sit in scda operatiōe. Et huius ratio ē quia mēdaciū nūquā potest
esse sine iudicio, in abstractiōe vō præcisiva nullū ē iudiciū ut dixi
atq adeo nec pot esse mēdaciū sicut potest eē in abstractiōe negati:
va in qua ē iudiciū.

Intellectiva abstra:ctio duplex. Negativa qd.
Præcisiva quid.
Quō differūt hæ duæ abstractiōes.
Negativa fit cū intellectū
Præcisiva ē sine ullo iudicio
Sr præcisiva nullū ē mēdaciū
Negativa vō vel cū veritate vel cū falsi:tate.

His Ergo positis Natura vniversalis: nō abstrahitur à suis par:
ticularib. abstractiōe reali: nec etiā abstractiōe cognitionis facta ab
aliqua potētia sensitiva: sed abstractiōe intellectiva: nō tn̄ negativa:
sed præcisiva. Prima pars patet ex dictis superiori quæstiōe ubi
ostēdimus nec p absolutā Dei potētiā fieri posse ut dētur vniversalia
actu separata à singularib. realr. Secūda pars scilicet, quod nō
abstrahātur vniversalia ab ulla potētia sensitiva nec interna nec exter
na patet, cū oīs sensus sit potētia materialis et organo corporeo
inhærens, atq adeo nihil nisi ut singulare percipere possit.
Tertia pars. quod nō abstrahātur abstractiōe intellectus nega:
tiva Pr quia in primis abstractiōe negationis vera nō possent ab:
strahi gña, spēs, differētiæ, propria, cū hæc necessario suis parti:
cularib. cōveniant. Accidētia vō quinti prædicabilis, licet, sicut poss
sint vniatr abstrahi à suis subiectis ita etiā possint de illis verè
negari hæc tn̄ abstractio sola nō efficit, ut quod sic ē abstractū
sit verū accidens ad quintū prædicabile spectans cū multa sint
quæ verè negātur de rebus quarū accidētia esse nō possunt ut
lapis de hoīe color de Angelo. Quarta demū pars quod vniver:
salia abstrahātur abstractiōe præcisiva, colligitur ex sufficienti

Natura vniversalis abstrahitur à singu:larib. abstractiōe intel:lectiva præcisiva.
Oīs sensus ē potētia materialis & nihil nisi singulare percipit.
Abstractiōe negatio:nis vera nō possent abstra:hi

aliarū abstractionū exclusioē, nihil enim aliud superest quā dicendū quod p abstractionē præcisionis id fiat quatenus nimirū universalis

Quatenus universalis natura apprehenditur ab intellectu.

natura apprehenditur ab intellectu, nō apprehensis illius singulariū differentiis quod fieri absq3 mendatio pōt, cū particularia nō sint de ratione universaliū, quamvis ipsa universalia sint de ratione particulariū. Quo aut

Universalia sunt de ratione particulariū.

hæc abstractio ab intellectu fiat, an ministerio sensuū et eius nō præcisivè, et quo pacto cū id intellectus utatur phantasia nō ē huius loci sed libri tertij de aīa.

Ex his cōstat 1° Intellectū abstractioē præcisiva abstrahere universales naturas à conditionib. individuātib. Secdo qd sit hæc abstractio. est enim cognitio simplex intellectus qua cognoscat unū nō cognito alio.

Quid sit hæc abstractio præcisiva

Quod si quæras quod sit fundamentū huius abstractionis in re Rdeo. Esse distinctionē aliquā in re inuētā idē enim à seipso nō pōt abstrahi sed distinctū à distincto. Nō ē aut curādū sive ista distinctio sit actualis in re ut ē Socratis à Platoē, sive sit aptitudinalis et p ordinē ad intellectū quo pacto gradus essentiales inter se distinguuntur.

Quid est fundamentū huius abstractionis in re.

Quæres rursus Quid ponat hæc abstractio in natura abstracta. Rdeo Nihil quidem reale ponit, sed tamē ponit aliqd rationis, sicut enim cū aliqd realiter præscinditur ab alio in re præcisa, nascitur qdā modus et quædā terminatio p quā res illa dr̄ seiuncta ab altera, divisio enim realis semp inducit modos reales à qbus res dicuntur à se divisæ; ita cū natura abstrahitur à particularib. intellectū acquirit quendā modū et qsi terminationē p quā natura dr̄ abstracta, et seiuncta à suis particularib.

Divisio realis semper inducit modos reales

Itaq3 natura ut abstracta p denominatioē ab intellectu abstrahente acquirit præcisionē quādā à singularib. quæ præcisio ē modus qdā rationis adveniens rei p abstractionē.

Præcisio ē modus qdā rationis adveniens rei p abstractionē

Porro natura quæ abstrahitur et quæ existit in re ē una et eadē natura habēs duplicē modū essendi, unū obiectivū in intellectu alterū realē in re, quia intellectus quod ē in re illud ipsū cōsiderat et nō aliud. Intellectus ergo p hanc abstractionē naturæ à singularib. facit naturā unā et aptā eē in multis ac proinde universalē. Et hæc quod ad unitatē attinet ut cōsideremus quo ea fiat p abstractionē.

Natura quæ abstrahitur et quæ existit in re ē una et habet duplicē modū.

Nota 2° Facile intelligi posse naturā p abstractionē à singularib. fieri unā. Si enim ab illis p hanc prædictā abstractionē removeatur fiet una, cū enim natura ex se nō sit multiplex, sed fiat multiplex solū p differentias individuales, quarū hæc ē natura, facere naturā hanc et nō aliā fit ut postquā ab illis fuerit remota, eo ipso amittat oēm multiplicitatē qua separatæ à multiplicatib. se. Cū ergo hæc separatio nō possit fieri realiter sequitur ut debeat fieri p intellectū. Quare cū intellectus abstrahit naturā à singularib. eo ipso facit eā unā.

Natura p abstractionē fit una

Porro hæc unitas naturæ abstractæ ē unitas simplr, qualis requiritur ad naturā universalē, ē enim natura abstracta indivisa tā in multa specie quā in multa numero, qa ut abstracta removetur à differ. individualib.

Hæc unitas naturæ abstractæ ē simpliciter unitas

individualib. quæ eā faciunt multā plurē numero, at. quod ē indivisū
tū in multa specie, quā in multa numero ē unū simplr Ergo natura
abstracta ē una simplr qa una omnimodè. Possumus aut̄ in natura
abstracta duas unitates cōsiderare. 1°. unitatē formalē, quia na:
tura abstracta ē indivisa formatr 2°. unitatē numericā p quā ē
indivisa numero ac proinde indivisa positivè ac simpliciter.

In natura abstracta duæ unitates.

Prima unitas Formalis est realis qa cōpetit naturæ etiā extra
intellectū, natura enim v.c. Socratis et Platonis ā parte rei
ē una formatr negative. Secūda vò unitas ē unitas rationis
quæ cōvenit naturæ ratiōe abstractiōis quatenus enim natura p
abstractionē removetur à differētiis individualib. eatenus nō ē multi:
plicata numero ac proinde una numero, cū sicut natura ad esse, unā re:
atr determinatur p diffrā individualē v.c. Socratis, ita ad esse unā
numero obiectivè vel intellectualr determinatr p præcisionē unā
numero quā accipit ab intellectu.

Quid ē unitas For:malis.

Quatenus remo:vetur à differētiis in:dividualib: eatenus ē una

Dices. Si natura universalis habet unitatē numericā Ergo erit
singularis Ergo nō universalis qa universale et singulare opponūtur
R. Natura abstracta in ratiōe naturæ reali nō ē singularis
qa nō ē cōtracta p differētias individuales reales unde potest cōtra:
hi realr ad multa ac proinde ē universalis, cōsiderata vò in illo
esse obiectivo quod accipit ab intellectu sic ē singularis et una nu:
mero qa ē unū numero obiectū, habēs unā numero præcisionē,
et sic nō ē universalis, qa illud esse obiectivū ē singulare nec e:
nim natura ut ē hoc obiectū pōt esse plura numero obiecta sicut
nec Socrates ut ē hic hō potest eē plures hōes. Licet aut̄ istud
esse obiectivū sit singulare, facit tn̄ naturā eē universale qa fa:
cit eā esse indeterminatā ad multa, unde et ipsa universalitas
naturæ ē qd singulare, et tn̄ p eā natura efficitur respectu suorū
inferiorū universalis, et tātū obiectivè singularis in intellectu
Non ergo pugnat singularitas naturæ obiectiva cū universalitate eiusdē na
turæ respectu suorū inferiorū sed potius illā cōstituit. Et ex his pa:
tet naturā universalē fieri unā p abstractionē, et hac unā eē unā
faciēdi illā unā removēdo scilicet illā à singularib. mō explicato
Iam quod ad aptitudinē attinet ostēdo etiā p abstractionē naturā uni:
versalē fieri aptā esse in multis Pro quo

In ratiōe naturæ reali.

Istud obiectivū non facit naturā univer:salē. qa facit eā indeterminatā.

Nota 3°. quod natura à parte rei propter differētias individuales
cōtrahētes nō habet ullā aptitudinem ad essēdū in multis, licet e:
nim sit in multis ac proinde apta sit esse in multis, nō tn̄ apta
ē una eadēqꝫ esse in multis nec habet unā aptitudinem ge:
neralē ad multa qa p suā differētiā individualem penitus restrin
gitur ut sit in uno tātū nec possit eē in alio. Cū igr̄ intellectus
abstrahit naturā à differētiis individualib. eo ipso facit illā aptā

Natura à parte rei nō habet aptitudi:nē ad multa.

ut scilicet sit apta una eademq esse in multis, et habeat unā gene-
ralē aptitudinē ad multa, qa habet unā præcisionē generalem
sub qua uno eodemq nō respiciat multa.

Quæres. Quidnā sit hæc aptitudo in natura abstracta. R. Im-
primis nō ē mera nō repugnātia naturæ ad essēdū in multis, ut vi-
detur opinari Scotus, tū qa actus essēdi in multis ē positivus Ergo
et aptitudo essēdi in multis debet eē positiva, qā negatiōe nihil
[Universale ē qd positivū ut ē universale] positivū sūt procedere. tū qa universale ut universale, ē qd po-
sitivū, ex aliis nō cōcipiēdi, at ratiōe unitatis ē qd negativū
[Ratiōe aptitudinis debet eē positivū] Ergo debet eē ratiōe aptitudinis positivū nā si ratiōe huius nō sit
positivū nullo mō erit positivū. Deinde aptitudo ista nō ē qd
[Est etiā aptitudo in ipsa natura et nō solo intellectu fit.] superadditū naturæ, ita ut nulla aptitudo sit in ipsa natura, si eni
solus intellectus faceret naturā aptā, posset etiā facere naturā
esse æquē aptā eē in Socrate et Platōe, cū ergo hoc nō possit, signū
ē hāc aptitudinē nō procedere à solo intellectu sed esse aliquo
mō saltim radicaliter et inchoative in natura ipsa quæ nō ē propor-
tionata quibuscūque individuis sed certis tātū. Ab aliis hæc aptitudo
[Hæc dr ab aliis remota] naturæ dr remota, proximā, enim natura ab intellectu acquirit
Sufficere Ergo ut dicamus quod aptitudo ista sit Entitas ipsa na-
turæ, ut præcisa à suis inferiorib. Probr à simili. Sūt enim multæ
tales aptitudines quæ nō cōveniūt rebus nisi sub aliquo mō ac. fer-
rū ē aptū ad scindēdū nō nisi quatenus ē ita modificatū per modū
aciei ensis vel altri, ita ut ferrū secūdū se sit aptū remote ad
scindēdū sub tali vero mō proxime: ita Philosophādū ē de apti-
[Natura ex se ē apta esse sed remotē.] tudine naturæ ad multa, Natura enim secūdū se ē apta quidē sed
remote et nō sufficienter, eadē vero ut præcisa à suis inferioribus
ē apta proxime, qa per illā præcisiōnē ē expedita, et libera ac positive
indeterminata et proinde æquē se habet ad oīa sua inferiora.

Ex quibus patet 1o. quod licet aptitudo essēdi in multis sit realit et
cōveniat naturæ à parte rei, nō tn aptitudo ad essendū in multis
per modū unius eiusdēq naturæ, hæc enim aptitudo nō ē realis sed rati-
onis qa nascitur ex abstractiōe naturæ per intellectū ut diximus.
2o. patet Naturā nō solū in intellectu eē universalē, sed etiā ab intel-
lectu effici universalē, quod ē cōtra Fonsecā asserētē Naturas
abstractas ex se et realr habere universalitatē et aptitudinē ad mul-
ta, Vult enim hāc aptitudinē esse modū quēdā realē qui cōvenit na-
turæ ut ē in intellectu, at q fieri potest, ut aliqd reale per considera-
tionē intellectus naturæ adveniat hoc enim ipso eēt Ens rationis nō reale
[Quid sit proprie Ens rationis.] qa Ens rationis nihil aliud ē quā quod per sola cōsiderationē intellectus exi-
stit in re.

Assertio 1. His ita cōstitutis sit Assertio. Naturæ nō sūt universales
nisi quatenus sūt abstractæ per intellectū. Hæc assertio clarissime
patet ex præmiss.

patet ex praemissis annotationibus, et est communis Philosophorum. Ita: de Ente et essentia c. 4. Scoti 2 dist. 3 quaest. 1 Aver: 1 de anima tex. 8. ... Philosophi expresse q. 1 de anima tex. 8. universale inquit aut nihil est, aut posterius est, ut enim exponunt interpretes universale nihil est quoad realem existentiam, animal enim ut animal non existit realiter separatum per se, posterius vero est per abstractionem, per quam a singularibus per intellectum abstrahitur. Pr. Ratione 1º Universale vel est in rebus vel in intellectu. non in rebus ut supra probatum est ergo in intellectu. 2º Natura triplex tantum potest considerari. 1º Absolute 2º ut est in singularib. 3º ut est abstracta a singularib. Sed natura absolute non est universalis neque prout est in singularib. ut Ergo universalis extra singularia non realiter ut Plato volebat Ergo per abstractionem intellectus. 3º A priori, universale quatenus universale consistit in unitate et aptitudine naturae ad essendum in multis, sed tam unitas quam aptitudo convenit naturae per solam operationem intellectus Ergo universalia quatenus universalia sunt in intellectu. Minor quia natura ut abstracta a singularib. et est una et apta una quia est abstracta a differentiis individualib. per quas multiplicabatur, apta, quia est abstracta a differentiis individualib. per quas contrahebatur ad unum tantum, ut late expositum est in annotationibus.

> Universale aut nihil aut posterius.
>
> Universale quoad se nihil.
>
> Natura triplex considератur

QVÆSTIO NONA
AN UNIVERSALE FIAT PER NOTITIAM NATURÆ ABSOLUTAM VEL PER NOTITIAM COMPARATIVAM.

Huius quaestionis resolutio colligi fere potest ex dictis superiori quaestione qua dixi naturam per abstractionem intellectus a differentiis individuantib. habere ut sit una et apta esse in multis ac proinde universalis, sed tamen quia multum in illa dissentiunt auctores separatim decidetur. Sensus autem eius est An natura statim atque est abstracta a singularib. et in se ipsa cognita fiat universalis, an vero requirat ut comparetur ad sua inferiora cognitio naturae abstractae in se ipsa dicitur notitia absoluta seu abstractiva, cognitio vero naturae in ordine ad sua inferiora dicitur notitia comparativa.

Prima sententia est eorum qui asserunt universale fieri per notitiam comparativam ita Avicenna 5 Metaph. c. 1. Alex: 7. Metaph. comment. 38 Themistius 1 de anima c. 9. Aver: 12 Metaph. comment. 4 et aliquorum recentiorum per S. Thomam per quam sententiam citant tamen in illis ipsis locis quae citant inveniunt oppositum, Loca adducam statim

Secunda sententia est eorum qui asserunt universale fieri per notitiam naturae absolutam id est naturam statim atque est abstracta et cognita sine singularib.

effici universalem absque ulla cōparatione ad singularia Ita D. Thom: 1 parte quae: 85 artic: 1 ad 1m et art: 3 ad 1m et 4m, et opus. 55 et 92 c. 5. Scotus quae. 3 de universalib: art: 1 Toletus hic et Fons: 5 Metã: c 28. quaest: 9, et alii cōmuniter. quae sententia nob quoque pro: batur. Sit Ergo

ASSERTIO. Universale fit per notitiā naturae absolutā et abstracti: va. Haec assertio ē autorē sedā sententiae. Pr 1o ex dictis superiorib. quaestionib: fieri universale ē fieri cōmune et indifferens, at natura denudata à cōditionib. individuātib. (quod fit p notitiā absolutā) est vere cōmunis et indifferens Ergo ē verē universalis. Minor qa sicut natura p cōtractionē ad hoc vel illud singulare ē particularis ita p separationē ab oib singularibus ē universalis. 2o qa natura abstracta habet in se rationē sufficientē ut dicatur universalis Ergo ante omnē cōparationē ad singulare ē universal. Antecedens qa p abstractionē efficitur et una et apta ad multa.

DICES Natura nō pot referri ad multa nisi hac existat saltim p in: tellectū pot enim intellectus naturā abstractā cōsiderare quā nullū in: dividuū habet in mūdo Ergo tūc intellectus debet naturā illā cōpara: re ad multa. Rdeo Relationes aptitudinales nō requirit existentiā termini ad quē actualē sed tātē aptitudinalē satis ergo ē ut inferiora naturae abstractae sint apta existere nō aūo requiritur ut existat actu.

Obiectio 1a sententiae Universalitas nō cōvenit naturae nisi existat nō existit aūt nisi cognoscatur cū sit Ens rationis nō cognoscitur vō nisi cōparative qa universalitas ē ordo qdā naturae ad inferiora Ergo de primo ad ultimā universalitas nō cōvenit naturae nisi p notitiā cōparativā. Ad hac obiectionē respōdet qdā. Cū cognoscitur natura abstracta simul etiā cognosci ipsius universalitatē et ordi: nē ad multa, sed indirecte atque ita sive existere p notitiā abstra: ctivā. Sed hi et sibi repugnat et falso respōdet. Repugnat qdē quia si universalitas cognoscitur aliquo mō p cognitionē abstractivā Ergo p notitiā abstractivā cognoscit natura in ordine ad inferiora ac proinde notitia abstractiva erit cōparativa quod ipsi negat Falso aūt respondet 1o qa intellectus cognoscendo naturā nullā pla: ne mentionē facit universalitatis Ergo nec directe nec indirecte co: gnoscit istā universalitatē. 2o. Quia aliud ē esse aliud cognosci, neque ideo quod aliqd ē in obiecto cognito ideo debet aliqua ratiōe cognosci sicut enim licet in homine sit pater nō ideo tū visus homo videri de: bet pater vel directē vel indirectē: ita etiā licet naturae abstractae cōveniat universalitas nō ideo tū dū cognoscitur natura debet si: mul ipsius universalitas aliqua ratiōe cognosci. Hac Ergo solutiōe reiecta. Rdeo universalitatē cōvenire naturae abstractae ante oēm cōparationē intellectus, ad hoc aūo ut cōveniat satis ē ut existat

ratiōe fundamenti

rationē fundamenti in reipsa vō tūc existet qn aptitudo dicitr directe ab intellectu. Juxta eā quā in universū docui de Ente rationis supra, quae: I dubitatione q dū quaerebā an Entia rationis conveniat rebus antequā cōcipiatr ab intellectu.

QVÆSTIO DECIMA.

AN QVÆCUNQ3 NATVRA POSSIT EF-FICI VNIVERSALIS.

NATURA de qbus procedit quaestio vel sūt creatae et hae vel spirituales vel corporeae vel corruptibiles vel incorruptibiles, sive in multis individuis sint sive in uno tātū sive etiā in nullo; vel ē increata ū divina et de his omibus quaeritur an possint effici universales. Ratio dubitationis ē qa nōnis ex praedictis naturis apta ē eē in multis singularib. Ergo nō ois pōt effici universalis. Antecedēs prob. primis natura divina ē una tātū numero ū singularis. Deinde natura angelica secundū Aristotelē et S. Thomā nō pōt sub se habere nisi unicū individuū ita ut tot sint spēs angelorū quod individua. Itē natura solis ū lunae ac planetarū unicū tātū habēs individuū, quod si natura unū habēs individuū pōt effici universalis qd prohibet quominus etiā natura nullū habēs individuū possit effici universal, quod tn ē absurdū, ve spectae cuius enim tūc diceretur universal si nullū habet inferius.

DICO 1° natura divina nullo mō pōt effici universal. Pr 1° qa licet sit una et in tribus divinis psonis uo tn ē in illis et in multis formaliter cū in eis nō multiplicetur, quod tn requiritur ad rationē universal. 2° quia natura ad hoc ut sit universal debet abstrahi ā singularitate quae universalitati ōio repugnat, at natura divina nō potest abstrahi à sua singularitate Ergo. Minor qa natura divina ut divina ē infinita atq proinde oēs pfectiones speciali includit Ergo et singularitatē infinitū enim dicit oīa Ergo cū pfectiatr sit singularis nō poterit abstrahi à sua singularitate sicut ipsa hōis nō pōt abstrahi à rationalitate qa hō pfectiatr ē rational, ac proinde nō poterit effici universal.

DICO 2° Ois natura creata tā spiritual quā corporea tā unu habēs actu individuū quā nullū habēs actu individuū pōt pr intellectū effici universal. Pr qa natura abstracta á sua singularitate ex se nō habet ullā repugnātiā quominus possit cōtrahi ad multa sive hac potētia possit reduci ad actū etiā naturali, sive supernaturali id ē pr absolutā dei potētiā. Ad hoc enim ut natura sit universalioris requiritur ut actu sint multa, in qbus possit existere sed satis ē ut sint aptitudinalr sive ut apta sint eē talia multa. Relatio enim aptitudinalis nō requirit existētiā actualem termini sed aptitudinalē tātū Ergo ōis natura creata poterit effici universalis

Confirma: qa ad ratione universalis satis ē ut sit natura cui nō repugnat saltim p divinā potētiā posse esse multiplicatā in multis naturae ergo Angelicae secūdū probabiliorē setētiā nō repugnat esse in pluribus individuis et similiter naturae solis et planetis, imo hic nō solū p potētiā logicā, sed etiā p potētiā physicā habet plura individua actu si nō simul saltim successive natura vō quae nullū haberet individuū qualis esset natura humana extinctis oibq hominibus posset etiā esse universalis qa saltim p potētiā logicā posset cē in multis possibilibus à deo fieri et ex hīs patet ad ratione dubitationis.

adū. nō repugnātia.

QVAESTIO VNDECIMA
QVOMODO SIT RESPONDENDV AD QVAESTIONES A PORPHVRIO PRAETERMISSAS ET AD ALIAS QVASDAM DIFFICVLTATES DE VNIVERSALIBVS.

TRES sunt quaestiones quas Porphirius in suo proemio se praetermittere asseret eo quod altissimae, ut ipse dicit, sint inquisitionis. 1a est. An genera et species existant in rerū natura, an verò sīt cōtra aliquod figmentū mēte et intellectu solū cōceptū, sive, An universalia verè sint res quae existant in rerū natura, an vō cōtra sint tātū figmēta intellectus. R (Ut colligitur ex tradita doctrina de universalib.) Constat ex dictis universalia neqz cē naturas realr p se existētes extra intellectū ut cōtra Platonē ostēdi, neqz etiā esse tātū in intellectu, sicut sut figmēta libere ab intellectu cōficta, ut putabat Heracli: et Epicurei. q credebāt nulla esse universalia nisi ficticia, neqz etiā esse in solis vocibus aut cōceptibus ut cōtra Nominales ostēdi: sed cē naturas existētes qdē à parte rei in ipsis singularib. separatas tū ab illis p intellectū. Et qdē si singularia, à qbus tales naturae abstrahūtur fuerint substātialia ipsū etiā universale erit substātia ut hō leo, aial, rc. si verò fuerint accidētalia, ipsū etiā universale erit accidēs ut albedo color quālitas rc. Itaqz universalia neqz sūt in solo intellectu neqz etiā vō in solis rebus sed partim in hīs partim in illo ut dictū ē.

SECVDA quaestio ē. Esto quod sint in rerū natura illa res cōmunes quas gnā et spēs vocamus sive quas vocamus universalia, an sint corporea vel incorporea, id ē an cōstēt materia vel nō. R. Cōstat ex dictis aliqua corporea esse aliqua incorporea. Cū enim universalia nō differāt realr à suis particularib. illa quae abstrahūtur à singularib. corporeis et materia cōstātib. erūt corporea et materialia ut hō aial corpus, rc. Ea vō quae abstrahūtur à singularibus imaterialib. et incorporeis erūt imaterialia et incorporea ut Angelus, spūs. et loquor hīc de universalib. subiectis pro ipsa natura reali ut et in 3a quaestione solū

nā quo ad

nã quo ad ipsã universalitatẽ quia universalia cũ sint Entia rationis
sũt in corporea et accidẽtia existẽtia nõ à parte rei, sine operatione
intellectus, sed in solo intellectu obiective.

TERTIA quæstio ẽ An existat [in ipsis reb.] gña et spẽs sive hæc universalia in
ipsismet rebus singularib. individuis quæ sẽsu percipimus an vero ab i-
stis rebus individuis sint separata. R. Constat ex dictis contra Platonẽ
universalia nõ esse realiter separata à singularib. sẽsibilibus, sed solũ ra-
tiõe p operationẽ intellectus, eo mõ quo dixi supra, unde universalia
nec solũ habẽt esse p rationẽ seu in intellectu cũ nõ sint oĩo ficticia
sed habeat fundamẽtũ in re, nec solũ habẽt esse in ipsis singularibus
cũ sint abstracta ab illis, sed partim sũt in singularib. à parte rei, par-
tim in intellectu. In intellectu qdẽ actu et formaliter; in singularibus fun-
damẽtaliter et in potẽtiã modo supra explicato.

DICES. Quo intelligẽda ẽ illa divisio universalis In universale ãte
multa in multis et post multa. R. dico hoc mõ. universale ante mul-
ta si quod esset, essent Ideæ illæ Platonis quæ sũt ante illa multa à
quib. participantur, universalia in multis sũt res ipsæ seu naturæ rerũ in ipsis
singularib. existẽtes universale vero post multa; sũt naturæ ipsæ rerũ per intellectũ
abstractæ à singularib. prius enim ẽ has naturas ẽẽ in singularib. quã ab intellectu se-
parari per abstractionẽ ab eis.

His ita explicatis supsũt adhuc quædã circa traditã hucusque doctri-
nã de universalibus difficultates quæ solutiõe indigẽt. Sit Ergo.

Explicatur hoc pronunciatũ.

Nihil ẽ in intellectu quod nõ prius fuerit in sensu.

Prima difficultas. Q. fieri potest ut universalia sint in intellectu cũ nũ-
quã fuerint in sẽsu, nihil aũt sit in intellectu, quod nõ prius fuerit in sẽsu
Quod enim nihil sit in intellectu, quod nõ prius fuerit in sensu patet, qa oĩs nr̃a
cognitio incipit à sensu quod aũt universale nũquã fuerit in sẽsu constat qa
quæcunque sũt sensibilia singularia sũt sola enim singularia sẽsui se offerunt,
at universale ut universale nõ ẽ singulare Ergo nec sẽsibile, adde, quod sola
accidẽtia non essentiæ, sentiri possunt, at universale dicit essentiã.

R. dico ad difficultatẽ. sensũ illius pronunciati. nihil ẽ in intellectu quod nõ
prius fuerit in sẽsu ẽẽ hunc, scilicet quod nõ prius fuerit in sẽsu, nõ qdẽ oĩo
Himæra sed aliqua saltim ratiõe vel p aliqd sui, nõ enim ẽ necesse totã rẽ quæ in-
telligitur ẽẽ expositã sensui, sed satis ẽ ut incipiamus rẽ illã cognoscere
per sensũ aliqua ratiõe ut potẽ p aliquẽ effectũ aut operationẽ, deinde vero p-
ficiamus cognitiõnẽ p intellectũ at hoc mõ universale ẽ in sẽsu qa ex iis
quæ percipimus in singularib. sẽsu, colligimus universalia. 2°. R. dico. Germanũ
sensũ illius pronunciati esse hunc. Nihil percipitur ab intellectu nisi p simi-
litudines aliquas sẽsibiles in rebus sẽsibilib. inventas, tũ qa id ait Philosophus
3. de aĩa. oportet nos intelligẽtẽ phantasmata speculari phantasmata
aũt sũt imagines rerũ sẽsu perceptarũ. tũ, qa experimur nullã rẽ pure spi-
ritualẽ nos posse percipere nisi versemus in imaginatiõe aliquã similitudinẽ
sẽsibilẽ ut patet cũ de Deo, vel de Angelis, vel de aĩa nr̃a cogitamus.
Hoc ergo mõ universale etiã ẽ in sẽsu nã ut unitatẽ sẽsu percipimus et simili-
tudinẽ et existẽtiã in alio. Colligẽdo ergo hæc oĩa, dicimus universale esse
naturã unam aptã ẽẽ in multis.

1.ª DIFFICULTAS. Non apparet quod sit universale formaliter nam vel est Ens reale vel rationis. Si reale Ergo non fit per operationem intellectus, si Ens rationis Ergo hoc etiam aliqui quod sint universalia erunt Entia rationis quod absurdum est tum quia hoc non est Ens rationis, tum quia Ens reale esset Ens rationis. Resp. Universale ut universale esse Ens reale, quia ut universale dicit naturam realem affectam universalitate licet enim universalitas sit Ens rationis non tamen universale sicut licet albedo sit accidens non tamen album est accidens sed substantia, unde ista praedicatio Paries in quantum albus est accidens est falsa quia nulla ratione est accidens sed habet in se accidens, esse enim accidens est esse concretum accidentis, quia accidens in abstracto, non praedicatur nisi in quid at paries non est quidditative accidens. Quare etiam universale est quid reale non tamen absolute reale sed reale per rationem seu reale affectum Ente rationis. Posset etiam et alio modo dici universale ut universale nec esse Ens reale nec Ens rationis sed per rationem partim enim est reale partim per rationem, in natura est reale in universalitate est per rationem.

3.ª DIFFICULTAS. Vel universale non est, vel si est singulare est, quod videtur impossibile. Nam omne quod est, singulare est cum existentia enim competere non conveniat nisi rebus singularibus et illis quae dicunt unam Entitatem simplicem Ergo si universale est sive sit in rebus sive in intellectu eo ipso quod est singulare est, at singulare non est universale. Ergo universale non est universale. Resp. Concedo omne quod est singulare esse, universalia enim quatenus existunt in intellectu sunt singularia obiective, illa enim ipsa universalitas est singularis quia est haec numero non alia et quia non est multae universalitates sed una simplex universalitas, id autem quod est singulare uno modo potest esse universale alio. Hoc enim non repugnat. Et sic accidit in proposito, Natura enim quatenus est affecta universalitate illa singulari in esse tantum obiectivo est singularis, in esse vero naturae reali non est singularis, sed indeterminata ad omnes differentias individuales reales. Quare universalitas quatenus universalitas facit naturam universalem respectu suorum inferiorum quatenus vero singularitas facit naturam singularem secundum quid nempe obiective.

4.ª DIFFICULTAS Iisdem rationibus quibus supra probatum est implicare contradictionem naturam esse realiter universalem videtur implicare esse universalem per intellectum quod sic ostendo. Natura nequit esse realiter universalis, quia esset haec et non haec ut supra late deductum est, at si fiat universalis per intellectum erit etiam haec et non haec Ergo. Minor. Natura una eademque manens non potest esse haec et non haec simul, sed natura facta universalis per intellectum simul est haec et non haec, quia ipsa eadem est simul in Socrate et in Platone alias non esset formaliter universalis, sed in Socrate est haec et non alia nempe Platonis, in Platone est haec et non alia nempe Socratis Ergo una eademque natura esset Socratis et non Socratis Platonis et non Platonis haec et non haec. Resp. Sicut pomum ratione coloris est visibile, ratione saporis non est visibile cum tamen sit unum et idem pomum ita natura universalis secundum esse obiectivum accepta una et eadem est quae secundum esse reale quod habet in Socrate est haec et non alia nempe Platonis, secundum esse aliud reale quod habet in Platone est haec et non alia

nempe Socratis

nempe socratis, ac proinde simul est socratis et nō socratis.
Platonis et nō Platonis, hoc et nō hoc, nec enim absurdū ē, quia di-
citur cōtradictoria eidē rei simul et simul cōpetere ratiōe diversarū Enti-
tatū, sed bene repugnat ratiōe unius et eiusdē entitatis.

5.ta DIFFICULTAS. Cum universalia sint obiecta cognitionis intelle-
ctivae, testante Philoso: universalia ēē obiecta intellectus, singularia sensus,
necessario debet praecedere cognitionē intellectivā, atque ita existere realiter.
Sequela patet, quia obiectū debet praecedere cognitionē saltim natura
si nō tempore; cū enim sit materia cognitionis, et materia cū sit causa, debet
ut praecedere suū effectū, cōsequenter obiectū debet praecedere suī cogni-
tionē. Rndeo 1o. Non sola universalia sūt obiecta cognitionis intelle-
ctivae, sed etiā singularia quae per se ac directe cognoscuntur ab intellectu
ut dixi 3. de aīa. 2o. Obiectū cognitionis debet esse prius cognitione
nō secūdū ea sed secūdū id tātū, secūdū quod ē obiectū seu secūdū quod
cognoscitur. Universale vero cū sit obiectū cognitionis ratione naturae realis
nō ratiōe suae universalitatis quae ē ens rationis, sequitur quod ratiōe
naturae sit ante cognitionē intellectivā nō aūt ratiōe universalitatis
quae fit per ipsā cognitionē intellectivā.

Dices. Etiā ipsa universalitas ē obiectū cognitū ab intellectu Ergo
etiā ē ante operationē intellectus ac proinde realis. Rndeo Etiā ipsa univer-
salitas praecedit eā cognitionē qua cognoscitur nā prius universale fit
ab intellectu quā cognoscatur eē universale. Universale enim tūc fit ab
intellectu qn is abstrahit naturā à singularib. tūc aūt cognoscitur
qn intellectus reflectit se supra ipsā universalitatē à se factā, si Ergo
universalitas praecederet oēm actū intellectus verē ēēt extra m
at nō praecedit omnē sed aliquē tātū

6. DIFFICULTAS. Cum obiectū sciae realis debeat eē reale
et universalia sint obiecta scientiarū realiū cur nō erūt realia?
quod enim sint obiecta sciarū realiū patet qa ex 1o. post. 45 obie-
ctū sciae debet eē aliquod genus habens species, passiones, principia at genus
ē universale Ergo obiectū sciae debet eē aliquod universale. Rndeo In obie-
cto sciae duo cōsiderantur, scilicet natura ipsius obiecti et modus sive
cōditio eius in scientiis Ergo realib. obiectū sit aliqua natura realis
ē realis qa tn ista natura ē abstracta à singularib. habet annexā
universalitatē tanquā modū et cōditionē obiecti. Quare obiectū sciae
realis secūdū id quod ē obiectū debet esse reale, at universalia secūdū
naturas quas cōtinent sūt obiecta in scientiis et sic sūt realia, secū-
dū rationē aūt universalitatis nō sūt obiecta scientiarū realiū ac
proinde in ratiōe universalitatis nō sūt realia.

7a DIFFICULTAS. Si datur (ut verē datur) natura realis
singularis cur etiā nō dabitur natura realis universal, maxime cū
dato uno cōtrario in rerū natura debeat dari et alterū 1o. Caeli. 44.
alias mūdus nō eēt perfectus ipse careret una specie requisita ad
cōtrarietatē. Rndeo Dato uno cōtrariorū debet dari et aliud nisi repugnet

ut dari universale reatr repugnat. qa implicat cõtradictionẽ ut supra
ostẽdi. Ex quo patet quod universale ipsi singulari opponatur, nã universale
reatr si esset vere opponeretr singulari reatr nõ vero universali p intellectũ
verè opponitur singulari reatr sed tãtũ singulari p intellectũ. Unde fit
ut eadẽ natura simul et semel nõ sit universal p intellectũ et singularis
reatr neq3 enim ista universalitas isti singularitati opponitur.

8ª DIFFICVLTAS. Videtur universalia nõ fieri p abstractionẽ
intellectus sed dari in singularib. qa spẽs et gña sunt formatr universalia
qa sunt species universal sed hæc dãtur in singularib. Ergo universalia
dãtur in singularib. Minor quia seclusa opatiõe intellectus in mũdo
sunt multæ spẽs rerũ, multa gña aĩaliũ Socrates et Bucephalus differunt
specie. Socrates et Plato sunt eiusdẽ spẽi. Rñdeo. Genera et spẽs dupliciter
cõsiderari possunt 1º. Materiatr pro naturis ipsis realibus quibus cõpetit
eẽ spẽs vel genus. 2º. Formatr ut sunt spẽs vel gña, primo nõ sunt
universalia materiatr. 2º formatr. primo nõ dãtur in rerũ natura gña
et spẽs. 2do nõ dãtur nisi p opatione intellectus unde sequitur universa:
lia formatr nõ dari in singularib. sed tãtũ p opatione intellectus modo
supra explicato.

Ex dictis de universa tractatioẽ de universalib. cõstat 1º. Universa:
le esse naturã unã quæ una et eadẽ manens apta ẽ esse in multis.
Igitur natura à parte rei ideo nõ ẽ universal qa nõ ẽ apta una et
eadẽ esse in multis licet enim sit in multis una formatr negative id ẽ
nõ differens formatr nõ tñ ẽ una in multis formatr positive: ideo aut fit
universalis p intellectũ qa p eũ fit una et eadẽ in multis. extra illũ
vero ẽ multiplex in multis alia in uno individuo alia in alio. Quare uni:
tas universalis nõ ẽ cõsiderãda absolute sed in ordine ad multa uni:
versale enim ut universale nõ dicit eẽ quocunq3 modo unũ sed unũ in multis
ita ut sit nõ unũ individuũ in uno individuo aliud in alio sed idẽ penitus
positive in uno et alio et ex hoc sequitur quod universale dicat unam apti:
tudinẽ generalẽ ad multa, ut latius dictũ ẽ supra.

2º. cõstat. Naturã unã et eãdẽ esse et à parte rei et in intellectu
esse q3 universalẽ et particularẽ sed p diversos modos natura enim à
parte rei ẽ in ipsis singularib. multiplicata et facta propria huius et
illius individui atq3 adeo habet modũ essendi singularẽ, in intellectu vero
ẽ una et indifferens ad quodcunq3 individuũ et ideo habet modũ essendi in
multis. Ex quo patet universalitatẽ et singularitatẽ esse tãtũ modos naturæ
et cõsequenter universale et singulare nõ eẽ duas res sed unã et eadẽ sub diver:
sis modis. universalitatis quidẽ in intellectu singularitatis vero in rebus quos
modos nõ dicit ipsa natura ut natura ẽ.

3º. cõstat. Quod cũ natura secundũ se et ut natura ẽ nõ dicat istos modos
atq3 adeo ex se nõ sit nec universal nec particularis sed secundũ se solũ dicat
sua prædicata essentialia, hinc ẽ quod cũ aliqua natura prædicatur de aliquo
ut cũ dico Socrates ẽ hõ. hõ ẽ aĩal. etc. id quod prædicamus ẽ ipsa natura
secundũ sua essentialia tãtũ nõ autẽ secundũ hos modos universalitatis et singularita

p illa enim

per illā enim prædicationē tantū affirmamus naturā illā quā prædicamus, inesse subiecto nō sciendo nec determinādo modū quo illa inest subiecto, an ut universale an ut singularis &c quo sit ut quāvis nūquā attribuamus rebus nisi ea quæ fuerūt in nro intell. quo sūt universalia nō tn̄ attribuimus illa eo mō quo fuerūt in intellectu sed indeterminatè illo nō quoque ille sit. Vn quādo dico Socrates ē hō, tantū scio Socratē habere in se eā naturā quæ ē hō nō explicādo illū modū quo illā hēt utquod sit hō universale aut particularis si enim volumus scire istos modos solemus illos expsse addere prædicato vel adverbia vel adiectiva aut aliā ratioē. 71.

4° Constat. quod cū universale sit illa eadē res quæ ē singularis sed solū cū quodā nō distincto ipse aūt modus nō exprimatur qn̄ absolute aliquod de aliquo prædicamus inde ē universale rectè prædicari de particularib. quāvis ut universale nō sit in ipso particulari. Itaq qn̄ universale prædicatur de aliquo particulari ut hō de Socrate nō prædicatur universale ut universale quasi sensus sit Socratē eē hūc universale, nā sic esset prædicatio falsa, nec etiā prædicatur ut particulare de particulari nā sic esset prædicatio identica ō nugatoria neq̄ illa prædicatur universalitas ipsa sola quæ ē ens rationis nā sic eēt prædicatio falsa sed prædicatur ipsa natura secūdū se sub universalitate tn̄ tāquā cōditio sine qua nō prædicaretur nisi enim prius cognoscamus naturā ō eā seiūgeremus a particularib. quæ in eius quidditate nō includūtur ac proinde nisi cognoscamus illā ut unā et indifferentē ad multa nō possemus eā prædicare de multis. Itaq quod prædicatur ē ipsa natura secūdū se quæ denominatur universalis ipsa vō universalitas ē tantū cōditio sine qua nō prædicaretur id ē nō ē res prædicata sed condō prædicādi.

Superesset hic disputare quo numero definiantur universalia ō an universale sit genus univocū ad illa sed hæ quæstioēs cōmodius discutientur intra post tractationē de singulis universalib. in particulari. Hactenus de universalib. et de prima parte huius introductioēs.

Secunda pars introductioēs de universalib. in particulari

Hæc est secūda pars huius libri quæ de ipsis universalib. in particulari agedū ē.

CAPUT SECUNDŪ DE GENERE

IN priori capitis parte explicat Porphyrius tres acceptiones gnis et dein eligit tertiā quae ad propositā tractationē facit. In posteriori tradit definitionē gnis propriē sumpti & eā explicat ostendendo genus illius et quae ponuntur loco diffae & quo pacto distinguatur genus ab aliis praedicabilib.

DISPVTATIO 2a. DE GENE[RE]

PRIMUM quod ex universalib. in particulari ē explicandū Genus ē tū qa cōtinet quodāmodo oīa praedicabilia ipsū vero ab aliis propter sui amplitudinē nō cōtinetur, tū qa ē prius natura quā spēs si quidē ab illo nō convertitr subsistendi cōsequentiā, tum, qa spēs ē pars subiectiva gnis, genus aut vero spectatū ipsius ē totū quoddā universale ac proinde sub hac ratiōe notiq quā spēs totū enim notius ē suis partib: 1 Phys: 4 tū qa gnis cognit(io) imitetur naturā quae in gnatiōe hōis incipit à gnē, factus enim prius vegetatur tantū, deinde sentit, tandē intelligit. 2 de gnatiōe animaliū c: 3 tū demū qa tractatio de praedicabilibq. maxime ē propter praedicamenta in quib aut primo nob occurrit genus.

PRIMA

QVÆSTIO SECVDA QVÆ SINT ACCEPTIONES GENERIS ET IN QVA CONSIDERETVR IN PRÆSENTI.

GENUS si vis nōis spectetur à generatiōe nomen habet, unde ut autor est Philosop: 5 Meta 33. et Porphi: hic, et pro gnatiōe ipsa accipitur ut cū dicimus genus hōīem ac si diceremus, generatio hominū ab aliquo descendentiū: et pro principio gnationis ut cū dicimus genus ducere vel aliquos ipse gnē Romanos qa à Romulo originē habet. Hinc igitur Philosophi appellarūt nōīe gnis id quod ē principiū generationis speciērū seu à quo species originē habēt ut etiā advertit hic Porphyrius. Aliae etiā sūt acceptiones gnis praecipue apud Grāmaticos sed eae nō faciūt ad nrum institutum.

PORRO apud Philosophos duplex ē Genus. unū Physicū, alterū Metaphysicū. Illud ē materia ex qua oīa generātur, hoc ē natura cōmunis quae p varias differētias determinata varias efficit spēs. Haec duo gnā partim cōveniūt inter se partim differūt. Conveniunt qa sicut materia ē ex se indeterminata et indifferēs ad oēs formas accipiendas et prout varias formas recipit ita ad varias spēs cōtrahitur: ita & natura cōmunis ex se ē indifferēs ad oēs differentias, et p varias differētias ad varias spēs cōtrahitur ut natura aīalis p rationalitatē cōtrahatur ad hōīem p differētiāq ad equū etc. Differūt autem

qa materia re...

quia materia realiter distinguitur à forma at natura communis nō distin:
guitur realiter à suis differentiis.
Huic duplici gnī, respondet etiā duplex spēs. una Physica quae cōstat
materia et forma ut hō quatenus cōstat ex corpore et aīa. Altera
Metaphysica quae cōstat ex gnē ē differentia, ut idē hō quatenus cōstat
ex animalitate et rationalitate. Vn patet has duas spēs nō realiter,
sed sola cōsideratiōe distingui, siquidē eidē rei cōpetere possunt.
PORRO hoc genus Metaphysicū dupliciter cōsiderari pōt. 1°. prout realiter quatē:
nus ē natura quaedā realiter cōtrahibilis p differentias. alio mō secundū prae:
dicatione et intētionaliter. Primo mō ē cōsiderationis Metaphysicae 2°. Logicae
quā enim universalia a Logico cōsiderata secundū praedicationē sunt
enim spectat ad directionē operationū intellectus qua rōne à nob. quoque
cōsideranda sunt.

QVÆSTIO SECVNDA
AN GENVS POSSIT DEFINIRI.

SENSUS quaestionis ē An genus ut genus definiri possit. Nota p solutiōe
Genus accipi posse dupliciter. 1°. Materialiter p natura quae denominatur
genus vt ē p aīali. 2°. Formaliter prout genus dicit ipsā generalitatē (l. abstractionē)
Cū ergo quaerimus an genus possit definiri, possumus loqui et de gnē ma:
terialiter sumpto et formaliter. Si loquamur de gnē materialiter tunc distin:
guendū ē. Genus enim vel ē generalissimū ut substantia quantitas
qualitas. &c et hoc definiri nō pōt quia supra se nō habet aliud ge:
nus cū sit summū, vel ē genus subalternū ut aīal vivens corpus.
et hoc definiri pōt quia supra se habet genus ut si dicamus aīal ē
vivens sensibile, vivens ē corpus animatū, corpus ē substantia corporea
Si vō loquamur de genere formaliter in quo sensu procedit quaestio tunc
dubiū ē an genus possit definiri. Pro quo sit.
NOTA 1°. Genus ut genus formaliter pōt definiri. Pr 1°. quia defi: Assertio 1.
finitur à Porph: hic et ab Arist: 1 Top: c 4. 2°. Id quod cōstat
gnē et diffā pōt definiri sed genus ut genus cōstat genere ē diffā
Ergo genus ut genus pōt definiri. Minor Genus enim ut genus ē
ē essentialiter universale et ē tale universale nempe quod praedicatur
de pluribus differentib. specie in quid. Ergo genus ut genus cōstat gene:
re et differentia. universale enim ē genus generis speciei ac differentiae
et aliorū universaliorū tale vō universale ē diffā gnīs.
DICES. Non videtur ulla ratiōe genus ut genus definiri posse
1°. quidquid definitur ē spēs at genus ut genus nō ē spēs Ergo genus ut
genus nō pōt definiri. Maior. quia quidquid definitur cōstat genere ē dif:
fā, quod aut cōstat gnē ē diffā ē spēs. Ergo. Minor. quia licet eadē
res respectu diversarū possit eē genus ē spēs ut patet in aīali.

quod respectu substantiae ē spēs, respectu hominis genus, tn̄ impossibile
ē ut ea ratiōe qua genus ē sit species qa genus et spēs, distinguuntur
essentialiter imo et opponuntur Ergo genus ut genus nō pōt eē spēs. 2°
quod definitur habet supra se aliquod genus aliud, sed quod definiri debet
ut genus nullū supra se genus habet. Ergo genus ut genus nō pōt defi:
niri. Minor. qa genus ut genus cōtinet sub se oīa genera et de oībus
praedicatur tamquā de suis inferioribus. Ergo genus ut genus nō habet supra
se aliū genus. 3°. Si genus definiretur per aliquod genus idē definiretur
per seipsū nā sit v.c. genus gnis universale, tūc sic arguo. oē genus in
hac definitiōe gnis definitur, sed universale ē genus Ergo universale
in hac definitiōe definitur, at in hac definitiōe pro gnē ē ipsū universale
Ergo ipsū universale universale definit tamquā genus et sic idē per sei:
psu definiret. 4. Quod ponitur loco gnis in definitiōe, nō debet cōtineri
sub definito per talē definitionē. nō enim aīal pōt cōtineri sub hōē de:
finito per hac definitionē aīal rationale, sed si genus definitur id quod
in eius definitiōe ponitur loco gnis cōtinebitur sub definito Ergo. Minor
qa definitur genus ut supponitur at cū genus cōtineat oīa gnā et id
quod ponitur in definitiōe loco gnis cōtinebit, et ita quod ponitur loco gnis
cōtinebitur sub definito quod ē impossibile.

Haec argumēta reddiderunt hāc quaestionē intricatā et difficilē ac ob:
noxiā multis sophismatibus, quare diligēter ē notāda conā solutionē pro gi

NOTA 1°. Quod sicut ad naturas reales quatenus cognoscuntur ab intelle:
ctu cōsequuntur secūdae intētiones v.c. ad naturā humanā abstractā ab in:
dividuis cōsequitur intētio speciei, ad naturā aīalis abstractā à specieb.
cōsequitur intētio gnis seu generalitas: ita proportionatr ad ipsa Entia
rationis quatenus cognoscuntur ab intellectu, cōsequuntur etiā secūdae intētiones
v.c. universale ut universale dicit secūdā intētionē, quatenus igr
universalē ē quid abstractū ab oībus speciebus. universale ut à gnē spe:
cie &c statim illi advenit intētio gnis ratiōe cuius praedicatur de oībus
suis speciebus. Similiter genus quatenus ē abstractū ab hoc et illo gnē
vel quatenus cōparatur ad genus suū scilicet ad universale statim acqui:
rit intētionē speciei.

NOTA 2°. Quod sicut in Entib. realib. datur qdā ordo graduū essenti:
aliū ut unus sit superior alter inferior unus sit genericus alter specifi:
cus alter individualis, ut patet in serie praedicamenti substantiae
incipiēdo à summo gnē et descēdēdo usq3 ad individua, ita etiā pro:
portionatr in Ente rationis datur ordo graduū essentialiū secūdū quē
distinguere possumus gradū superiorē ab inferiori, genericū à specifico,
sicut ab individuali. Hinc igr fit ut secūda intētio dupliciter possit attri:
bui alteri secūdae intētioni. 1° essentialiter tamquā gradus essentialis illi
quā universalitas attribuitur gnī genus enim essentialiter cōstituitur
ex universalitate et cōsequitur universalitate 2°. denominative et accide:
taliter quatenus una intētio cōsequitur alterā quo ad universale ut abstra:
ctū à suis speciebus. cōsequitur intētio gnis, ut genus ut cōparatur ad suū
genus id ē ad universale vel ut ē abstractū ab hoc vel illo gnē cōsequitur

intētio speci

intentio speciei. non enim est maior ratio cur ad hominem quatenus comparatur
ad sua inferiora vel ut est abstractus ab hoc vel illo homine consequatur inten-
tio speciei et non ad genus ut comparatur ad sua superiora, vel ut abstra-
hitur ab hoc et illo genere, consequatur.

NOTA 3°. Genus dupliciter accipi posse. 1° In actu signato et hoc modo
dicit puram rationem formalem et intentionem generis. 2° In actu exercito
et est id quod denominatur ab intentione generis seu natura cui applicatur in-
tentio generis ut animal. Et idem dic de specie quae vel potest accipi in actu
signato vel in actu exercito. Genus in actu signato dicit tantum genera-
litatem non illam exercet genus vero in actu exercito non dicit sed exercet
rationem generis quae est praedicari de differentibus specie. Illud est genus deno-
minativum quod dicit intentionem generis a qua natura denominatur generica
hoc est genus denominatum quia est natura affecta generalitate et denomi-
nata; illud est genus essentialiter quod constituitur in sua essentia per illam gene-
ralitatem hoc vero est accidentaliter et denominative genus, animali enim
accidit generalitas.

NOTA 4°. Reduplicationem posse fieri dupliciter 1° specificative ut
cum dico homo quatenus homo est species, sensus est quod homo sub hac specifi-
catione sit species licet non propter hanc specificationem. Similiter paries
ut paries est albus quia parieti etiam considerato sub specificatione pa-
rietis et essentiae competit albedo licet non ex vi essentiae. 2° Causaliter quod
proprie dicitur reduplicative ut cum dico homo quatenus homo est risibilis. Sensus
est, homo, propterea quod est homo est risibilis quia in homine ut homo est, est causa risi-
bilitatis. Similiter ergo cum dicimus Genus ut genus est species, si redupli-
catio sit specificativa est vera propositio sicut et illa, homo ut homo est species
si vero sit causalis est falsa.

Et ex his solvuntur argumenta proposita. Ad primum. Omne quod de-
finitur est species. Distinguo vel denominative vel essentialiter, denomina-
tive concedo, essentialiter nego. Sed genus ut genus non est species, Item distin-
guo, vel essentialiter vel denominative, essentialiter concedo, quod genus
ut genus non sit species. Denominative autem nego. Genus enim ut genus
essentialiter est tantum genus sicut homo ut homo essentialiter est tantum homo: sed
secundum quod comparatur ad sua superiora sive universale vel praedicabile
accipit denominative intentionem speciei subiicibilis et est species: item
secundum esse abstractum a suis inferioribus est denominative species prae-
dicabilis, sicut homo ut homo secundum esse abstractum a suis individuis est
denominative species praedicabilis. Genus ergo essentialiter non est species
essentialiter quia intentio generis et intentio speciei, distinguuntur essentialiter, sed
genus essentialiter potest esse species denominative et accidentaliter quia genus potest ad-
venire intentio speciei, hoc est intentio speciei subiicibilis, si comparetur ad
sua superiora essentiale, et intentio speciei praedicabilis si abstrahatur
ab hoc vel illo genere, unde secundum diversa nomen dicitur genus et species, nam genus
est genus essentialiter quia dicit essentialiter intentionem generis seu generalitatem

comparatū vō ad sua supius et secūdū eē abstractū à suis individuis denominatur spēs.
Possumus et aliter respōdere, hoc nō. Genus in actu signato nō ē spēs in actu signato, et genus in actu exercito nō ē spēs in actu exercito respectu eiusdē, sed genus in actu signato pōt eē spēs in actu exercito similiter spēs in actu signato pōt eē genus in actu exercito. Rō primi ē qa genus in actu signato dicit formaliter intētionē gnis, spēs in actu signato dicit intētionē spei, at istae intētiōes sūt distinctae essentialiter, ergo genus in actu signato nō ē spēs in actu signato. Rō sedi ē. Qa idē respectu eiusdē nō pōt eē genus et spēs vt aīal qa exercet rationē generis respectu hoīs nō pōt eē spēs hoīs. Rō tertii ē. Qa genus in actu signato, pōt cōparari ad sua supiora, et ita exercebit rōnem spei, subijcibit vt si dicā genus ē vniversale et pōt abstrahi ab hoc et illo gnē et cōsequēter praedicari de plurib. numero differētib, ac proinde exercebit rationē spēi praedicabit. Rō quarti ē. Qa spēs vt dicit intētionē speciei pōt abstrahi à spē subalterna et spē specialissima. Ergo sic poterit praedicari tāquā de suis speciebus, at praedicari de speciebus ē, exercere rōnem gnis.
Ad 2m Rdeo. Vniversale quatenus vniversale cōstituit per suggeny per modū gradus generici et essētial, et ideo genus habet supra se vniversale essētialiter tāquā gradū genericū. Vniversale vō secūdū quod illi advenit denominative intētio gnis, sic cōsiderātur sub gnē denominative qa genus cōsidedit ceu naturas affectas generitate. Cū ergo vnale sit etiā affectū generitate cōsideratur vt sic sub gnē et ita vnale essētialiter erit supius gnē, denominative vō cōtinebitur sub gnē. Ad 3m Rz. Vniversale secūdū quod sit denominative intētionē gnis definitur absolute per scipsū vt vnale ē essētiali, at idē definiri per seipsū sub alia et alia rōne nō ē absurdū.
Ad quīn Rz. Quod pariter loco gnis in definicōe pōt cōtineri sub definito denominative, vt accidit in definitiōe gnis, genus enim definitur per vnale vel per praedicabile, et vnale vel praedicabile, quod ē essētialiter supius gnē denominative et accidētalr ē inferius et cōtinetur sub gnē nō ē aūt absurdū idē esse supius et inferius cōtinens et cōtētū sub diversa rōne: supius et cōtinens essētialiter, inferius et cōtētū denominative seu supius et cōtinens in actu signato seu in denominādo inferius vō et cōtētū in actu exercito seu in esse denominato quo pacto se habet genus et vnale seu praedicabile. Et hae solutiōes diligēter notādae sūt, sūt enim argumēta haec molestissima in hac materia.

QVAESTIO TERTIA

An genus rei

AN GENUS RECTE DEFI- NIATUR A PORPHYRIO.

Supposito ex superiori quæstioē genus posse definiri, videamus iā nūc quō definiēdū sit, et an recte à Porphyrio eius definitio tradatur. Definitio ergo gnis à Porphyrio tradita ē hæc. GENUS ē quod prædicatur de plurib. differētib. spē, in eo quod quid ē. quā desumpsit ex Philosopho i Topicorū c: 4. Hanc definitionē oēs admittūt ut bonā nā p hoc, quod genus prædicatr de plurib., differt ab individuo, quod prædicatur de uno tātū, p hoc quod prædicatur de plurib. differētib. spē, differt à spē. quæ prædicatr de plurib solo numero differētib. p hoc deniq quod prædicatur In Quid, differt à diffa, proprio, et accidēte, quæ prædicātur in Quale. Quare recte p ea explicatur natura gnis, et p eā genus distinguitr, à quovis prædicabili, loco gnis ponitur illa particula (quod prædicatur de plurib.) in quo genus cōvenit cū reliqs vnalibus. Loco diffæ ponitur reliqua. Quia p eas differt genus à reliquis vniversalibus.

Pro maiori explicatiōe Nota 1o. Genus cuiuscunq rei esse duplex. Aliud proximū, aliud remotū. Definitioēs ergo solēt aliqn tradi p genus pximū et diffam propriā definiti, ut cū definitur Homo, aīal rationale, aliqn p genus remotū, cū diffa gnis proximi (et hoc totū loco gnis) et p differētiā propriā ut cū hō definitr substātia sensitiva, ronālis. In hac ergo definitiōe gnis loco gnis ponitur genus remotū cū diffā gnis proximi. Nam. quod prædicatur, ē genus remotū in quo cōvenit genus cū individuo, quod etiā prædicatr; id aut quod additur, de plurib. ē diffa gnis proximi, quod ē vnāle. vnāle enī ē genus proximū gnis in quo iā genus differt ab individuo, sed nō ab aliis prædicabilib. quorū cū qbus cōvenit in hoc, quod ē esse vnāle seu prædicari de plurib. differt vō p reliquas particulas ut infra.

Nota. 2o. Illam particulā quod prædicatur nō eē intelligēdā actu sed aptitudine, ita ut sensus sit. Quod aptū sit prædicari de plurib. iuxta definitionē vnālis supra explicatā. Illa etiā particula de plurib. nō ita intelligēda ē ut illa plura sint oīa actu, sed sufficit ut sint in potētia etiā Logica. Imo nec necesse ē, ut ullū ex illis multis existat, sed sufficit ut nō repugnet existere iuxta supra definita.

Nota. 3o. Per reliquas particulas simul suptas, differre genus ab aliis oībq vnalibus, ut patet ex explicatiōe initio huius quæstiōis tradita, et ideo has obtinere in hac definitiōe, locū diffæ propriæ. Licet si eæ separatim sumātur, nō oēs distinguāt genus ab aliis vnalibus. Nā p prædicari in quid cōvenit genus cū spē, p prædicari de plurib. differētib. spē, cū proprio generico, et diffā

generica, et accidēte, quod etiā pōt dici de plurib. speciebus. Per oēs
aūt simul acceptas, differt ab oīb⁹, qa nullū ē præter genus, quod prædicetr
de plurib. differētib. spē, in eo quod Quid ē, vt patet ex dictis, et patebit cla:
rius ex singulorū vniversaliū explicatiōe.

Quæres. Quid sit prædicari, in Quid. Rñdeo. Prædicari in Quid vt in præsēti
te sumitur, ē esse tale prædicatū, quod recte reddatur ad quæstionē Quid est
res? vt si quæras. Quid sit hō. Recte rndebitr eē aīal. Aīal Ergo prædicatr
in Quid: nō vō rectè rndebitr, ē rōnalis qa p hoc prædicatū nō rndemq ad
quæstionē qd ē hō, sed qualis ē hō. Vn cōstat prædicari in Quid nō eē prædi:
cari essentialr. nā diffa prædicatr essētialr, nō tn in Quid. Duo qr sūt necessa
vt aliqd prædicatr in Quid. Alterū vt prædicatū sit de natura ○ essa rei de qua
prædicatr. Alterū vt prædicetr per modū nāe seu substātiæ, vt qn subiectū ē absolutū,
ipsum prædicatū sit absolutū, ○ nō cōnotativū, nā si fuerit cōnotativū, cū sigt suū
scatum, p modū accidētis et nō p modū substāe, nō recte redditur ad quæstionē
Quid ē. Debet Ergo vel vtrūq ē. tā subiectū quā pdicatū esse absolutū
vel vtrūq cōnotativū. Et ideo ad quæstionē, qd ē hō recte redditur
est aīal. ē corpus, ē substātia. quia oīa hæc sūt absoluta ○ de essā sub:
iecti: nō vō recte redditur, est rationalis est sensitivus. &c qa hæc licet
sint de essā subiecti, qa tn sūt cōnotativa, sigant essām illā p modū ac:
cidētis, hoc ē formæ adiacētis, quatenus adiacētis et ideo nō prædicātr
p modū subāe atq adeo nec absolute in Quid sicut prædicatr genus ○
spēs. Quamvis aūt diffa nō dicatur absolute prædicari in qd eo quod licet
sigt substm nō tn sigt illā p modū subāe, dicitur tn prædicari in Quale qd
in qd qā de substa et essā rei, in Quale qa p modū accidētis cuius ē
proprium adiacere subiecto prædicatr. Propriū vō et accidēs cū neutrū
habeāt vt ē nec sint de substa seu essā subiecti nec prædicetr p modū
substāe ideo nullo modo dicātr prædicari in qd sed solū in Quale accidēr
vel Necesso vt Propriū vel cōtingēter vt Accidēs. Et ex his etiā
cōstat genus prædicari in qd.

Contra prædicatā gnis definitionē aliqua obiciū possūt quæ solutiōe indig.

Prima obiectio. Essā vniversal nō ē prædicari sed inesse, prædicari
enī ē propria passio quæ sequitur ad inesse Ergo cū genus sit vniversale
debuit potius definiri p inesse quā p prædicari. R. Hæc definitio
tradita p prædicari et nō p inesse qa prædicari ē qd notius et acco:
modatius ad introductionē. Quæs: Ergo hæc definitio nō ē essentialis.
R. Dicā de hoc sequēti quæstiōe.

Secunda obiectio. Hæc definitio nō cōvenit oī gni, nō enim cōvenit
gni summo et probr. qa quod sic definitr cōstat gnē ○ diffā sed gen⁹
summū cū sit primū nō pōt habere genus Ergo nō pōt cōtineri sub hoc gnē.

Rndeo Genus

Rdeo. Genus sumũ ut dixi supra, pot sumi pro natura reali materiali quae denominatur
summũ vel formali id ẽ pro illa quatenus genus ẽ. Dico igr quod licet genus sumũ materiali
eo quod supra se nullũ aliud habeat genus definiri nõ possit vt bene
probat obiectio formali tñ id ẽ quatenus genus ẽ definiri pot, nã sic
ẽ spẽs quaedã gnis, dividitur enim genus in sumũ et subalternũ, et
ita nõ minus dicimus genus sumũ eẽ genus, quã genus subalternũ.
Nec uõ solũ pot definiri sed de facto ita definitur genus sumũ ẽ qd
supra se nõ habet aliud genus.

Tertia obiectio. Definitio debet tradi per notiora, spẽs aũt per
quã tradita haec definitio nõ ẽ notior gnẽ. R. Genus definitur per spem
nõ tãquã per aliqd notius sed tãquã per correlatiuũ vnũ aũt per correlatiuũ
recte definitur aliud.

Quarta obiectio. Genus nõ praedicatur in Quid de speciebus
Ergo male definitur per praedicari in Qd. Pr antecedẽs quia pars
nõ praedicatur in Qd de suo toto totũ enim nõ ẽ pars, vñ nõ dicimus
ho ẽ caput, sed genus ẽ pars speciei, qa spẽs cõstat ex gnẽ et diffa
Ergo nõ pot praedicari in Qd de spẽ. R. Genus vere praedicatur in
Qd de spẽ quia per genus rndemus ad quaestionẽ Qd, vt si quaeratur
Qd sit ho, rndemus eẽ aial. Qd sit praedicari in Qd et quod genus vere
praedicatur in Qd supra ostẽdi. Rdeo. nũc ad probationẽ antecedẽtis
Genus ẽ totũ quoddã vniuersale respectu specierũ, et species sũt
partes illius subiectiuae, species etiã est totũ essentiale respectu gnis
et genus est pars essentialis respectu spẽi. Genus igr praedicatur in Qd
de spẽ tãquã totũ quoddã cõtinens sub se spẽs, aial enim qua vẽ vniale
scat oẽ id quod habet naturã aialis. cũ ergo spẽs v.g. ho, equus, et
habeat naturã aialis, sequitur quod genus scat oẽs spẽs in cõfuso et in
determinate ac proinde ac sint tãquã partes eius. Neque totũ pot
praedicari de suis partib. in Qd. Falsũ ẽ enim caput eẽ hoĩem, Ergo
genus nec vt pars nec vt totũ pot praedicari de spẽ. Rdeo. Nõ oẽ qd totũ
pot praedicari de partib. sed totũ vniale quale ẽ genus praedicari pot de suis
partib. subiectiuis quales sũt spẽs. totũ enim vt ad propositũ spectat est
duplex. Aliud quod habet partes in se, et ex illis cõponitur vt ẽ totũ essentiale
et totũ integrale, Aliud ẽ totũ quod nõ in se sed sub se habet partes, quodque
nõ componitur ex suis partibus tale totũ ẽ vniale vt ẽ genus quod sub se ht
species. vñ species dicuntur partes subiectivae gnis.

QVAESTIO QVARTA AN PRAEDICTA DEFINITIO SIT ESSENTIALIS.

Scotus quaest: 15 Logicae et Anto: Andreas quaest: de hac vdetur eẽ
essentialẽ. Amor: vero et Boetius in explicatione huius definitionis et commu
nis Philosophorũ negãt esse essentialẽ sed descriptiuã, per ipse quia traditur
per praedicari quod nõ ẽ essa sed passio vnalis, essa enim anterior ẽ ipse
ad quod sequitur praedicari tãquã propria passio Et haec sentia placet. Quauis

nō placet quod Ant: Boet: Burl: addūt nō posse assignari aut termi[nari]
essentialē gnīs definitionē quod falsū ē ut statim patebit.

DICO 1° Prædicta definitio gnīs a Porphy: tradita nō ē essentialis
sed descriptiva. Pr. 1° Qa Porphyrius in fine capitis eā expresse vocat
descriptivā 2° Qa definitio quæ tradita p passionē nō ē essētial sed
descriptiva, ut oēs patēt, sed hæc definio tradita p propriā passionē
vnalis, et nō p essēm illius, nā tradit p prædicari nō vō p inesse Ergo
nō ē essētial sed descriptiva. Confirm. Qa passio superioris nō potē
de essa inferioris sed prædicari ē passio vnalis quod ē superius ad genus
Ergo prædicari nō pōt eē de essā gnīs et cōsequēter nec prædicta
definio gnīs erit essētial cū tradat p prædicari quod essētiale nō ē
Argumēta 1ª senā cōtra hanc assertionē nullius roboris sūt et
facile a quovis dissolvi poterūt.

DICO 2° Nihil prohibet quominus genus possit definiri definitioē
essētiale & de facto rectè sic definit. Genus ē quod inest essētialiter plu:
ribus differētib specie vel etiā hoc modo. Genus ē formale respiciens essentr
plura diffa spē. Probatur. Quia prædictæ duæ definitiones cum dētur
p verū genus & differētiā gnīs. Vnā genus essētialiter ē commune et inē
plurib. differētib spē, ex quo deinde sequitr ut possit prædicari de illis
vō essētiale sūt.

Prima obiectio. Si genus posset definiri definitioē essētiali pos:
set etiā definiri genus sūmū, at genus sūmū cū careat gnē nō pōt
definiri tali definitioē Ergo genus nō pōt definiri definitioē essētiali.
Rē: Nego minorē Licet enim genus sūmū materialr id ē res seu natā
quæ ē genus sūmū puta substā quātitas zc nō possit definiri
definitioē essētiali cū supra se nihil habeat essētiale vnivocū tn
genus sūmū formalr pōt definiri & de facto definit, est enim hoc
mō spectatū spēs quædā gnīs, (genus enim dividitur in sūmū et
subalternū) et ideo pōt rectè definiri. Itaque licet substā vl sub:
stātia ē, quantitas vl qualitas ē zc nō possit propriè definiri sed de:
scribi tātū, cū careat vō genere p quod essētialr defini̅ātur tn genus
sūmū formalr id ē quatenus ē spēs quædā gnīs (genus enī dividitur in
sūmū & mediū, tāquā in spēs) pōt essentialr definiri: Et ipsa sūma gña
realia, quatenus gña quædā sūt id ē vel subsūt secdæ intētioni gnīs
nihil prohibet quominus possint optime definiri p aliquid sibi commune
vnivocū nō ipdē essētiale ipsis naturis sed accidētale, sūmis enim gñbus
licet repugnet habere aliqd essētiale cōmune vnivocū, nō tn repugnat
habere aliqd accidētale. Vn nō solū eē vnsale eē genus zc prædicata
vnivoce de substa quātitate, qualitate, & aliis sūmis gñibus, quævis
accidētalr solū at denominativē sed etiā aliæ secdæ intētiones prædi:
cātr etiā denominative de rebus diversorū prædicamētorū eē enī spēm,
eē differm, eē subiectū, eē prædicatū, eē definitū zc tā bene & propriè

cōveniūt reb.

cōuenit reb9 prædicamēti substātiæ quā quātitatis et aliorū prædi
camētorū et ita quāuis aliqd reale nō sit cōmune omnibus prædica:
mētis pōt tñ esse aliquid intētionale.

Secūda obiectio. Quæ vagātur p oīa prædicamenta nō possūt definiri
cū careāt proprio gnē quo eget definitio essētialis sed genus reperit
in oībg prædicamētis Ergo nō pōt proprie definiri R. sicut transcē:
dentia realia quæ ita vagātr p oīa prædimenta ut de illis essentialr
prædicētr nō possūt propriè definiri tñ transcēdentia intētionalia, quæ nō
prædicatr nisi denominativè ut sūt oēs scdæ intētiōes nihil prohibet quo:
minus possint definitiōe essētiali definiri.

QVAESTIO QVINTA
QVID SIT ILLVD QVOD IN PRÆDICTA GENERIS DEFINITIONE DEFINITVR.

Cum in gnē ut supra dixi duo distinguere possimus 1º. Naturā quæ denomi:
natr genus quæ etiā dr prima obiectiua intētio. 2º. Ipsā generalitatē
quæ ē scdā intētio, à qua natura denominatr genus, dubiū ē qd ex his
duob. in hac definitiōe definiatr an natura ipsa, an scda intētio, an vtrūq3
Et hæc difficultas, ē etiā cōmunis aliis vniuersalibus. ideoq3 quæ de defiōe
gnis hic dicētr, dicta etiā putāda sūt de definitionibg aliorū vniualium
Prima sētētia Est eorū q volūt solū definiri primā intētionē obie:
ctiuā seu naturā quæ denominatr genus. Ita videtr sētire Amon: Boet:
Burle: supra citati. Scda asserit. Formatr et essētialr definiri so:
la scdam intētionē materialr verò et denominatiuè primā intētionē seu
naturā substratā. Ita Scotg hic quæst: 19. Anton: Andr: qu: 1. Caie:
etiā hic c: de gnē, et sup caput 5 de Ente & essēa vbi etiā pro hac
sētētia citat D. Thomā. Tertia asserit. Formatr & ut Quod definiri
scdam intētionē ipsā tñ definitiōem supponere pro ipsā natura substrata
cui verè cōuenit, dicit enim, id quod prædicata esse ipsā naturā substra:
tā scdā intētiōi id tñ quo vel vnè cuiq prædicatr ē scdam intētionē
qm formatr et ut quo dicit definiri scdam intētionē suppositiuè tñ
ut Quod naturā substratā. Ita Scotg hic cuiq sexa parū vel nihil à superiori
Scoti differt nisi in mō loquēdi q mihi nō admodū placet, qē enim oīs definitio
supponat pro definito, quare si hæc definitiō ē scdæ intētiōis debet suppoñi
pro prima. Quarta ē quorūdā q volūt definiri aggregatū ex 1ª et 2ª scda
intētiōē. Quinta demū ē Sondzinatis cī de gnē Capreoli 1 dist: 8. q: 2
art: 3 ad 5m. Greg: & D. Thomæ. c. 4 de Ente, C qdq dicat Caietang
et ē multorū recētiorū q dicūt formatr & ut Quod definiri naturā substra:
tā nō tñ oīo absolutè sed ut subest scdæ intētiōi. Differtq3 hæc sētētia
à scdā quod illa vult scdam intētionē eē rōnem formalē cuiq quod hic
definitr hæc verò vult scdam intētionē eē tātū cōditionē sine qua nō
definiretur.

Dico 1°. In praedicta definitione generis non definitur natura ut natura est. Probatur 1°. Quia definire naturas rerum solum non pertinet ad logicum, sed ad alias scientias. 2° quia natura ut natura est non habet praedicari de pluribus, cum secundum se nec sit universalis nec particularis sed habet praedicari ut est affecta universalitate. Ergo natura ut natura hic non definitur. 3° quia in hac definitione nullius naturae essentia explicatur. 4°. Quodcumque praedicatur de definito praedicatur de eius definitione. Ergo si hic definitur natura ut natura est cum haec vere animal dicatur de homine, dicetur etiam de homine eius definitio, scilicet quod praedicatur de pluribus differentibus specie, quod falsum est.

Dico 2°. Nec definitur hic sola secunda intentio praecise. Probatur 1°. Quia id definitur quod praedicatur de pluribus, at secunda intentio vel generitas non praedicatur, sed id quod sub generitate, alias verum esset dicere homo est genus. Ergo. Confirmatur quia secunda intentio non inest in inferioribus. Id autem quod praedicatur debet inesse. Ergo secunda intentio non praedicatur et consequenter non definitur. 2°. Quia praedicari non est referri quomodocumque unum ad alterum sed est referri per actum intellectus indicantis illud inesse alteri, sed secunda intentio non refertur per talem actum quia intellectus non indicat secundam intentionem inesse speciebus sed potius naturam realem, haec enim est quae inest et refertur ipsa, non secunda intentio est relatio rationis per quam refertur. Ergo hic non definitur secunda intentio.

Dico 3°. Nec definitur hic tota natura quam secunda intentio format. Probatur 1°. Quia distinctae naturae distinctis definitionibus definiuntur, at natura et secunda intentio sunt distinctae naturae, nec hic ut dictum est explicatur essentia alicuius naturae. 2° quia natura et secunda intentio faciunt unum aggregatum per accidens quod una definitione definiri non potest q. 17, et 6. q. ultimo.
3° quia illud quod hic definitur praedicatur de rebus. Sed aggregatum ex natura et secunda intentione non praedicatur vere de rebus, falsa enim est haec propositio homo est animal et generitas. Ergo.

Dico 4°. Definitur hic natura ut substat secundae intentioni seu definitur natura non secundum suam propriam formalitatem naturae sed secundum formalitatem secundae intentionis, id est generitatis cui substat. Probatur quia vere in hac definitione explicatur formalitas ipsius generitatis afficientis naturam, natura enim ut affecta generitate praedicatur de pluribus specie differentibus in quid ut animal ut affectum est generitate praedicatur de homine, equo, leone, etc.
Alii dicunt naturam definiri ut quod, secundam vero intentionem ut quo, natura enim vere ipsa est genus sed est genus generitate ut quo.

Dico 5°. Hic definitur quod praedicatur de specie, at genus non praedicatur de specie non enim dicimus species est genus. Ergo. Adeo genus praedicari de specie est naturam affectam generitate, non autem ipsam generitatem affirmari de specie. Nam licet genus ut genus praedicetur tamen huius propositionis subiectum est genus quod denominatur genus praedicatur, at natura illa est quae denominatur genus, generitas vero est denominans naturam, autem natura est res praedicata seu non praedicata, generitas vero non est res praedicata sed est non praedicata

seu modus

77.

seu modus sub quo natura praedicatur seu conditio sine qua natura praedicari non potest, natura enim non praedicatur de pluribus nisi facta per intellectum universalis et generica respectu plurium Et nota non definiri hic naturam aliquam superiorem omnibus praedicamentis et illis communem univoce cum nulla talis detur sed definiri quamcunque naturam in totius cuiuslibet praedicamenti quae capta nisi est praedicari de pluribus differentibus specie sive tanquam genus summum sive tanquam subalternum definiri inquam non sub formalitate naturae sed sub formalitate secundae intentionis modo supra explicato.

QVÆSTIO SEXTA.

VTRVM GENVS ADÆQVATE RESPICIAT SPECIEM, SEV VTRVM SPECIES SIT ADÆQVATV CORRELATIVV GNIS.

Pro sensu quaestionis intelligendo Nota. Illud esse adaequatum correlativum praeter quod nullum aliud est correlativum sicut filius est adaequatum correlativum patris, quia pater non respicit nisi filium. Si ergo genus totam speciem respiciat et ad illam tantum referatur relatione generis, species erit adaequatum correlativum generis. Quid sit correlativum.

Prima sententia. Est communis quae dicit speciem non esse adaequatum correlativum generis. Ita Auctor 1 parte logicae dum agit de specie. Amon. Alber: Caie: hic et Fons: 5 Metaph: ca: 28. quaest: 14. Ratio huius sententiae est, quia genus praedicatur non solum de specie sed etiam de individuis. Ergo non respicit adaequate solam speciem Antecedens probatur. Primo inductione 1o quia haec praedicatio Socrates est animal, Bucephalus est animal, non est praedicatio speciei, quia animal non est species, nec differentia nec proprium nec accidentis ut patet. Ergo superest ut sit praedicatio generis et consequenter genus non praedicabitur solum de specie, sed etiam de individuis. 2o Cum praedicatur animal de hoc animali, ut cum dico hoc animal est animal, haec praedicatio non est speciei quia hoc animal non est individuum specificum sed genericum. Ergo est praedicatio generis, Ergo genus aeque de individuis sicut de specie praedicatur. Secundo ratione ducta ex definitione generis, quia genus est quod praedicatur de differentibus specie, at non solum species differunt specie per suas differentias specificas ut est homo et equus, sed etiam individua differunt specie ut Socrates et Bucephalus. Ergo genus ut genus non solum de specie, sed etiam de individuis praedicatur.

Secunda sententia asserit speciem esse adaequatum correlativum generis ita Lovanienses in Isagoge Porphyrii: et nonnulli recentiores. Quae sententia vera est. Et probatur 1. quia praedicatio generis vel est de specie, vel de habente speciem: si est de specie, ut cum dico, homo est animal, certum est praedicationem hanc terminari ad speciem: si vero de habentibus speciem ut cum dico, Socrates est animal Bucephalus est animal, tunc etiam haec praedicatio formaliter terminatur ad speciem materialiter vero ad ea in quibus est species. Unde in omni praedicatione terminus formalis praedicationis est species. Confirmatur 1o. Unius relationis speciei debet assignari Praedicatio generis vel est de specie vel de habente speciem.

Relatio specificatur ad terminum.

unus spẽi terminus, relatio enim specificatr ad terminũ, sed relatio generica quae cõstituit ipsam gnis ẽ una spẽi relatio, qa genus in comuni ẽ unũ spẽi genus Ergo relationi genericae debet assignari unus terminus adaequatus

Hic terminus nõ põt esse nisi spẽs.

adque terminatr. hic aũt terminus nõ põt eẽ nisi spẽs. Confirma: 2°.

Genus respicit individua quatenus specifica.

qa genus nõ respiciat individua specifica quatenus individua sed quatenus specifica, respicere enim individua quatenus individua, ẽ proprium spẽi at respicere individua ut specifica ẽ respicere spẽm in individuis exi: stẽtẽ quod ẽ gnis. Ergo.

Prima obiectio Genus et genus praedicatr etiã de differentib. solo numõ, et tñ praedicatr de hoc hõẽ et illo hõẽ, hic enim hõ, et ille hõ, qui sint indi:

Genus quõ praedicatr de hoc hõẽ.

vidua eiusdẽ spẽi, nõ differũt nisi numero, et tñ de illis aĩal praedicatr nõ praedicatiõẽ specifica, qa aĩal nõ ẽ spẽs huius hõis sed hõ. Ergo praedi: catio generica. Rdeo. Aliter aĩal praedicatr de hoc hõẽ, aliter hõ, nã aĩal praedicatr de hoc hõẽ ut distinguitr spẽ ab aliis individuis aliarũ specierum, genus enĩ ut genus praedicatr de differẽtib. spẽ: hõ võ praedicatr de hoc hõẽ sub sua rone individuali ut differt numõ ab alio hõẽ.

Secũda obiectio. Substãtia ẽ genus et tñ praedicatr de aliis generib. inferiorib. et subalternis ut de corpore, de vivẽte etc. Ergo genus ut genus nõ praedicatr tãtũ de differẽtib. spẽ. Rdeo. Gnã subalterna respectu qdẽ inferiorũ sũt gnã sed respectu superiorũ sũt spẽs unde superiora de illis tãquã de spẽbus nõ tãquã de generibus praedicãtur.

Haec secũda sẽtẽtia sit cõfirmata, ẽ ut dixi vera et tenẽda. Quare

Individuũ ẽ duplex genericũ ut hoc aĩal specificũ ut hic hõ.

Nota. Individuũ eẽ duplex Aliud genericũ ut hoc aĩal, aliud specificũ ut hic hõ. Quod igr attinet ad individua specifica, patet ex dictis genus respicere individua, nõ quatenus individua sed quatenus specifica, ac pro: inde respicit spẽm in illis iunctã. De genericis võ individuis maior ẽ difficultas an scilt haec praedicatio hoc aĩal ẽ aĩal sit praedicatio

Hoc aĩal ẽ aĩal qa his praedicatiõẽ.

generica ut deducit 2a sẽtẽtia an võ specifica. Et placet sẽtẽtia quorũdã recẽtiorũ asserẽtiũ hãc praedicationẽ eẽ qdẽ gnis, qa ẽ

praedicatũ eẽ generis quatenus spẽs.

aĩalis, quod genus ẽ, nõ tñ eẽ gnis quatenus genus ẽ sed quatenus spẽs ẽ, quare absolutẽ eẽ specificã. Rõ ẽ. Qa sicut generica prae: dicatio ẽ de differẽtib. spẽ, ita specifica ẽ de differẽtib. solo numero

Specifica praedicatio ẽ de differentib. solo numero.

at haec praedicatio ẽ de differẽtib. solo numero qa hoc aĩal praeter ronem aĩalis, cõmunẽ nihil dicit nisi differẽtiam individualẽ. Ergo haec praedicatio ẽ verẽ specifica. sicut enim hõ praedicatiõẽ specifica praedicatr de hoc hõẽ, ita aĩal de hoc aĩali, vivẽs de hoc vivẽte, corpus de hoc corpore. substãtia de hac substãtia.

QVÆSTIO SEPTIMA
AN GENVS CONTINEAT ACTV SPECIES ET DIFFERENTIAS.

Quod genus

QVod genus aliquō cōtineat spēs et diffras supponitr ab oībg ut certū, tū qa
id docet Philosophus ꝯ ob eādem cau͂ 1 Phyi: 3i ait aequivocationes latere in
gn̄e, idē spēs ꝯ diffras ut communiter interpretes explicat, tū qa genus ē quod:
dā totū c. 5 Mets. 30 qē aūt totū cōtinet partes. Difficultas Ergo tātū ē — Qō totū cōtinet partes
quō cōtineat illas. Aliq ex recētiorib. volūnt spēs et diffas cōtineri actu in — Quomodo cōtinet geng
gn̄e adeū ferè modū quo elemēta cōtinētr actu in mixto. Alii tū communiter — partes
ut S. Thom: opus: de Ente. ꝯ essā c: 7 Soot: Amon: et oēs ferè interpretes di: — Aliq dicūt cōtineri actu
cūt spēs et diffas nō cōtineri actu in gn̄e, sed tātū potētia. — Aliq vō negant cōti: neri.

QVod vō genus nō cōtineat actu spēs et diffas Pr 1o ex Philo: 7. Mets 42 — Quod nō cōtineat Pr 1o.
genus enim nō videtr particeps eē differētiarū, simul enim cōtrariorū natura
participaret, diffae namq cōtrariae. In quo textu, praeter autoritatē Philoso.
cōtinetr haec ratiō. Si spēs et diffae cōtinētr actu in gn̄e, certè cū sint oppa
idē haberet actu opposita quod implicat. Confirmatr: si spēs eēnt actu in gn̄e,
certè in eo nō amitterent quod habet, sed in se sūt distinctae ꝯ oppositae Ergo
etiā in gn̄e essent oppositae, quod ē contra rationem cū potig in gn̄e conveniant oēs spēs
et sint unū. 2. Illud tātū cōtinet geng quod a speciebus abstractū est — Probr 2o.
sed a speciebus tātū ē abstracta natura generica Ergo illā solā continet
actu genus nō vō ipsas spēs. Confirma: quia si actu cōtineret spēs, certè
destructa una spē, mutaretr ipsū genus, quod ē falsū, quia etiamsi destru:
eretr tota spēs muscarū adhuc remaneret integra natura animalis.
3o. Qa si genus cōtineret actu oēs spēs, sequeretr oēs spēs dici de unaquaq — Probr 3o.
spē, sed hoc ē falsū aliās hō eēt Equus Leo, asiny zc. Ergo genus nō cōti:
netactu spēs. Sequella patet. Qa cū genus v.g: aīal praedicatr de una
spē v.g: hoīe praedicatr totū id quod illud genus actu in se habet Ergo si
actu habet Equū Leonē zc haec oīa praedicabūtr de hoīe quod ē absurdissimū
atq ita cū dr hō ē aīal sensus eēt, quod hō sit Equus Leo zc. 4o. Qa sequitur — Probr 4o.
quod diffae ponatur bis in definitioe, nā cū dico hō ē aīal rōnale, si rōnale
cōtinetr actu in aīali sensus erit. hō ē aīal rationale, rationale, semel
enim ponā in aīali semel expresse. 5o Qa etiā sequitr genus summū nō fo: — Probr 5o.
re nō eē simplicissimū sed etiā summè cōpositū et magis quā alia genera
inferiora quod absurdū ē Pr sequella. Qa quo genus ē altig, eo plures spēs
cōtinet et pr cōsequēs quod erit altissimū plures oībg spēs cōtinebit atq
ita genus summum plura cōtinebit ꝯ erit aliis inferiorib. generib. magis cōpo:
sitig. DICES. Genus ē totū respectu specierū sed totū cōtinet suas
partes actu Ergo zc. Rn: id. procedit de toto essentiali seu integrali nō vō de toto univer:
sali. Hoc enim cū sit totū quoddā potētiale nō requirit suas partes actu sed potētia
tātū de. quod cū totū univale nō habeat in se, sed sub se partes, nō requirit eas
actu ut requirūt alia tota, quae ideo dicūtr tota, vl essētialia aut integra:
liā qa habēt in se actu partes, ex qbus actu cōponūtr.

Ex his cōstat falsū eē illud quod recētiores qdā dicūt in gn̄e eo mō eē spēs — Falsū esse quod recētio: res dicūt eo modo eē
et diffas quo elemēta sūt in mixto, nā in hoc elemēta retinēt suas substātias — spēs ꝯ diffas in gn̄e quo
sūt actu ꝯ formalr et si refracta sint in qualitatib. quae etiā sūt actu, et si — elemēta in mixto.
remissae, Cū ergo spēs et diffae nullo mō sint actu in gn̄e nō erūt in eo, eo mō
quo elemēta sūt in mixto.

PORRO. Cum genus ut iā probatū, ē nō cōtineat actu spēs et diffas sequ
itur ut cōtineat in potētia seu potestate. Qd aūt sit genus cōtinere spēs — Quomodo cōtineat
et diffas in potētia, nō oēs eodē mō explicāt. Placet tū sētētia Sodzinalis — genus spēs et differas
qui ita explicat. Genus cōtinet spēs ꝯ diffas nō determinate ꝯ distinctè sed — in potētia explicat Sodzinalis.

in determinatē & indistinctē qa genus ex se nec ē spēs nec diffa, sed aptū ē deter:

Genus aptū ē determinari ad spēs p varias differētias.

minari ad spēs p varias diffas. et hoc ē genus cōtinere in potētia spēs et diffas, qa enim indeterminatū seu determinabile habet se respectu determinātis sicut potētia & genus respectu differētiarū ut cōtrahatur p eas ad varias spēs sit determinabile qa eius determinatio provenit à diffa ideo genus respectu earū se habet ut potētia & eas cōtinet in potētia seu ut alii loquūtur potestate vel in actu cōfuso. Adde. Quod cū genus respectu sperum sit totū quoddā vniale cuius partes subiectivæ sūt spēs (genus enim sicut quodcūq habens naturā genericā et spēs sūt ea quæ habet naturā genericā, ac proin genus ē totū, spēs partes qris) et totū vniale cōtineat suas partes in cōfuso et indeterminate (nā vc. aial ut totū vniale, sicat oē id quod habet naturā aialis nō determinādo et specificādo in particulari ea quæ habēt naturā aialis, sed in cōfuso dicēdo habēs quodcūq illud sit, spēs aūt habeat naturā aialis) cōsequēter et genus cōtinebit spēs in cōfuso et indeterminate et ita in potētia. Ex quo cōstat etiā quid sit genus cōtinere spēs in potētiā. Et etiā cōstat aliter genus dici cōtineri in potētia spēs, aliter diffas, nā diffas cōtinet ut determinabile, et cōtrahibile, spēs aūt ut totū eas sicut in cōfuso et indeterminate ut ex dictis patet. Hactenus de gnē.

CAPUT TERTIUM DE SPECIE.

IN Prima capitis parte affert Porphyrius duas acceptiōes spēi, et tres definitiōes spēi Logicæ. In sedā ut melius intelligātur definitiōes specierū naturā ipsius docet, qua vōne in modū prædicamētū disponātur genus sūmū mediū, ac spēs infima usq ad individua. In tertia agit de Individuo quod spēi immediate subjectū et ē eius correlativū.

DISPUTATIO 3ª DE SPECIE ET DE INDIVIDUIS.

Quare post genus tractat de spē, tres dat causas.

POST tractatiōē de gnē agit Porphyrius de spē, tū qa spēs ē correlativa gnis, relativa aūt simul cognosci debēt, tū qa ē pars subiectiva gnis, tū qa prædicatio spēi cū sit in Quid, ē nobilior prædicatiōē diffæ et reliquorū Universaliū quæ ē in quale.

QUÆSTIO PRIMA.

UTRUM SPECIES DICAT DUAS HABITUDINES ALTERAM AD GENUS ALIAM AD INDIVIDUA ET à qua proprie habeat esse speciem & Universale.

Circa habitudines spēi solēt hæ quæstiōes quæ tractæ sūt in huius quæstiōis titulo, disputari. quarē p breves dubitatiōes illas expediemus

An species in

PRIMA DVBITATIO.

79

AN SPECIES HABEAT DVAS HABITVDINES.

Rdeo. Spēs specialissima duas dicit habitudines, alterā subijcibilitatis secundū quā respicit genus, alterā prædicabilitat secundū quā respicit individua. Species vero subalterna præter quā quod dicat easdē duas habitudines habet hoc peculiare quod illi conveniat esse genus, et esse spēm, quod nō conveniat speci specialissimæ nec gnī sumo. Prima pars de spē specialissima

Spēs specialissima duas dicit habitudines

Species subalterna

Specialissima quod habeat duas habitudines. Pr 1°

Pr 1° Qa quod cōtinetr et cōtinet unā dicit habitudinē ad cōtinens, alterā ad cōtentū, sed spēs specialissima cōtinetr a gnē, et cōtinet individua. Ergo dicit unā habitudinē subjicibilitatis ad genus alterā prædicabilitat ad individua. 2°. Oīs spēs specialissima alicuius gnīs ē spēs, et etiā aliquorū individuorū, ē spēs. Ergo dicit duas habitudines. Confirmatur qa spēs specialissima duo respicit. Genus cui subijcitr et individua de qbus prædicatr. Ergo spēs specialissima habet duas habitudines unā ad genus alterā ad individua. Respectus igr spēi specialissimæ ad genus ē respectus subjicibilitatis, respectus vero ad individua ē respectus prædicabilitatis. Sēda pars. quo ad spēm subalternā pr. Et quidē quod dicat duas habitudines scilt ad superiora gna, et ad inferiores spēs, constat assumpto et patet ex rōnibus pro prima parte factis. Quod vero ratiōe harū habitudinū conveniat illi eē genus et spēm. Spēm respectu superiorū, genus respectu inferiorū. patet ex eo. qa spēs subalterna, in eo differt a specialissima quod hæc nō habet eē genus et spēm respectu diversorū, nā hō p hoc quod respicit aīal, ē spēs ut patet. Per hoc aūt quod respicit individua nullo mō pōt habere rationē gnīs, cū nō respiciat inferiora ipsā specie quaha requirit ad rationē gnīs. Et hoc ē quod dixit Porphyrius spēm specialissimā habere unicā tātū habitudinē, volt speci qa sive inferiora sive superiora respiciat, nō pōt habere rationē gnīs. sicut etiā genus summū habet unicā tātū habitudinem, volt gnīs respectu inferiorū, qa respectu superiorū cū nullū habeat supra se genus nō pōt habere habitudinē spei. At vero spēs subalterna habet rationē gnīs et spēi. Spēi qa habet superiora. gnīs qa habet inferiora, talia qualia requirit genus id ē ipsā spēcie. Recte igr Porphyrius dixit spēm subalternā habere duplicē habitudinem spēm vero specialissimā, et genus sumū, habere unicā, nō quod spēs specialissima nō respiciat superiora et inferiora, sed qa licet illa respiciat, semper ē spēs, nec unquā habere pōt rationē gnīs.

Quare specialissima nō ē genus.

Spēs specialissima habet unā habitudinē. Sic etiā genus summū

SECVNDA DVBITATIO

AN VTRA PRÆDICTARV HABITVDINV HABEAT SPECIES ESSE SPECIEM.

Caietanus Boetius Lovanienses &c. dicit spēm eē spēm p ordinē solū ad genus alii volut spēm habere eē spēm, p ordinē solū ad inferiora.

ASSERTIO.

Utrumque respectum ē de essā spēi.

Dico 1°. Spēs habet eē spēm tā p ordinē ad genus cui subijcitr quā etiā p ordinē ad inferiora de qbus prædicatr, atq ita utrumque respectum ē de essentia speciei et loquor de spē specialissima. Hæc assertio ē communis recētiorū et expressa Porphyrii hīc. Pr 1°. In communi. Qa spēs ē natura quædā media inter genus et individua, mediū aūt dicit respectū ad utrumqz extremū. Ergo spēs et spēs.

Probatur 1°.

Medium dicit respectum ad utrumqz

dicit respectū tā ad genus quā ad individua. 2°. In particulari quod ordo ad
Probr 2°. individua sit essentiat spei. Pr 1°. qa datr aliqua natura quae sole denominatr
spēs p ordinē ad individua, et nō p ordinē ad genus, qa nullū habet genus. ve ratio:
Rationalitas nullū habet genus. nalitas nullū habet genus ex quo componatr, qa ē ultima diffā simplr simplex
et tn praedicatr tāquā spēs de rationalitate Petri Pauli &c. Idē multi censet
de puncto, hoc enim nullū habet genus supra se univocū, qa nec ē substā nec quanti:
cū tn praedicatr de hoc et illo puncto tāquā spēs. 2°. qa spēs ut spēs ē universale
sed nō ē universale nisi quatenus respicit individua Ergo spēs ut spēs idē essentr
Quod respectus subjicibilitatis ad genus sit essentialis. respicit individua. Quod vō respectus subjicibilitatis ad genus sit essentialis
spei. Pr 1°. qa gnā subalterna propter solū respectū ad superiora qbus subjici:
untr dicuntur spēs, nā propter respectū ad inferiora de qbus praedicatr dicuntr gnā
Ergo et spēs specialissimae propter respectū ad superius genus dicētr species
2°. qa genus respicit spem ut spēs ē, sed nō respicit spem nisi quatenus subjici:
bilis ē. Ergo spēs quatenus subjicibilis ē, ē spēs ac proinde essentiatr ē spēs
Maior patet ex definitiōe gnis, genus enim praedicatr de plurib differētib spē.
et p hoc respectū ad spēm differt ab oibus aliis. Minor. qa genus refertr ad
spēm tāquā praedicabile ad subjicibile, genus enim praedicatr de spē, et spēs
subjicitr in praedicatiōe gnis
Dices spēs ut spēs ē, habet unicā tātū essām, sed relatio seu respectus ē de
essa spei ut spēs ē Ergo spēs ut spēs unicā tātū habet relatiōnē essentiatē
Rdeo. Nego maiorē spēs enim habet diversas essās secūdū quod respicit di:
versos terminos et ita etiā diversis definitionibus definitr a Porphy: Habet igr unā
essām subjicibilit ad genus in ordine, altam praedicabilit in ordine ad individua
et ita spēs dr aequivoce de spē ut subjicibili, et de spē ut praedicabili, spēs
Spēs duplici ratiōe dr species. enim duplici rōne dr spēs. Et qa subjicibilis ē, et qa praedicabilis ē.
Quaeres. utra praedicandi habitudini sit magis propria et essentialis
spei. Rdeo et dico. 1°. quāvis ordo spei ad individua sit potior et nobilior,
tn ordo ad genus ē magis proprius et essentiat spei ut spēs ē. Pr 1°. ex ni
mine nois. Spēs enim dicta ē spēs eo quod sit pulchritudo et ornamentū gnis
ornat enim genus quatenus illud ad se contrahit p differentiam specificā. 2°.
Ex communi conceptiōe hominum p quā concipiunt spēm quasi naturā constatē ex gnē
et diffā, unde et Metaphysici spēm definiunt ēē naturā ex gnē et diffā constatē
3°. qa spēs magis videtur pēdere a gnē quā ab individuis, nā a gnē consti:
tuitur in sua essā, individua vō potius ipsa constituit,
Adverte tn quod spei specialissimae licet considerati ut spēs ē magis
propriē magisque essentiatr conveniat relatio ad genus ob rationes dictas
tn considerata quatenus infima ē, magis illi propria ē essentialis habitudo
ad individua qa p relationē ad genus nō distinguitr spēs specialissima
a quocunque alio cū p illā conveniat cū spē subalterna p relationē vō ad indivi:
dua ut ad propriū subjicibile distinguitr ab oi alio

TERTIA DVBITATIO
AN SOLVS ORDO AD GENVS, VEL SOLVS ORDO AD INDIVIDVA SVFFICIAT AD CONSTITVENDAM ET DENOMINANDAM SPECIEM.

Rdeo affirmative, at tn absolute et atque modis dicatur aliqd, spēs requirit utrumque
ordinē, nā p unū ordinē dicetr spēs tātū uno mō, p utrumque vō dicetr spēs utroque mo

unde aliqua

Unde aliqua natura dicitur spes tantu propter praedicationē ut universalitas procedunt supra dixi. Quare ipsa suma gnā, ut substantia, quantitas etc ut praedicatur de suis individuis genericis sunt spes per praedicationē licet absolute nō sint spes quia nō sunt spes per subiectionē ad aliquod genus. In quo sensu dr à Logicis genera generalissima tamen esse gnā, nequaquā spes, quia nulli gni superiori subijcitur dici tn possunt spes secundu qd id est ratione praedicationis, praedicatio enim sub: stantiae de hac substantia est praedicatio specifica ut supra probatu ē. [80 — aliqua natura dicitur spes tantu]

QVARTA DVBITATIO.

AN SPECIES HABEAT ESSE VNIVERSALE PER ORDINEM AD GENVS, AN VERO PER ORDINEM AD INDIVIDVA.

Cōmunis philosophorū sententia Alber: D. Thomae. opus: 55 et 56 Io: nnis: Sondi: Caieta: et aliorū praeter Avicennā qui hac in re maxime dubius fuit, vult speciem esse universalē per ordinē tantu ad inferiora ita ut licet nō neget speciem quae subijcitur gni praesuppositive et cōcomitanter esse universalē, negat tn esse universalē quatenus subijcibilis ē. Et per ordinē ad in: feriora. Itaque volunt speciem quatenus subijcibilis ē, nō esse universale licet sim: pliciter sit universalis, sicut paries licet quatenus paries ē nō sit albus ē tn sim: pliciter albus. Et haec sententia ē vera. Pr 1° quia universale ut universale respicit multa, at spes ut subijcibilis respicit tantu unu genus. 2° Unale [volunt speciem quatenus subijcibilis ē nō esse unalem. — Probatur 1°]
est universale in multis et praedicatu de multis, at spes ut subijcibilis gni nō tā inest gni quā genus ipsi inest, nec praedicatur de gne sed potius subijcitur gni natura. 3° Spes ut refertur ad genus ē tantu subijcibile sed subijci: [Probatur 2°]
bile ut subijcibile opponitur universali, cu unale ut universale sit praedica: [Probatur 3°]
bile, praedicabile autem et ... subijcibile sint relative opposita Ergo [Unale ē praedicabile]
spes nō potest habere esse unale per ordinē ad genus. cu ab eodē requirat habere opposita. [Praedicabile et subijcibile sunt relative opposita.]
4° Individua per ordinē ad speciem, habet esse singularia Petrus enim ē singu: laris quia immediate ponitur sub spe infima, minime vero Ergo ē cōtrario spes habet [Probatur 4°]
esse unale per ordinem ad singulare. 5° Si per impossibile nullu esset genus cui subijceretur spes, adhuc tn spes si abstraheretur ab individuis haberet esse unale Ergo esse unale nō cōvenit speciei per ordinem ad genus. Ultimo [Probatur 5°]
Genus nō cōstituitur universale per ordinem ad superiora sed ad inferiora alias suprema gnā nō essent universalia Ergo nec species cōstituetur unale nisi per ordinē ad inferiora. Simpliciter tn species subijcibilis ē universalis quia licet nō sit unalis propter subijcibilitatē ē tn unalis propter prae: dicationē. [Species subijcibilis ē unalis nō propter subij: cibilitatē sed propter praedicationē.]

QVAESTIO SECVNDA

VTRV̄ DEFINITIONES SPECIEI RECTE SINT TRADITAE A PORPHYRIO.

Species ut dixi praecedenti quaestione duo respicit. 1° Genus cui subijcitur 2° Individua de quibus praedicatur, respectus spei ad genus, ē respectus subij: cibilitatis, respectus vō spei ad individua ē respectus praedicabilitatis. Spes igr dupliciter definiri potest. 1° In ordine ad genus et sic definitur primo à Porphy: Spes ē quae ponitur sub aliquo determinato gne; deinde spes [Spes dupliciter definiri potest. In ordine ad genus et sic definitur.]

In ordine ad individua et sic definitur

de qua genus praedicatur in Quid. 2° In ordine ad individua qua ratione univ[ersa]le est, et sic ab eodem Porphyrio definitur. Species est quae praedicatur de pluribus differentibus numero in quaestione quid est.

Tres definitiones speciei.

Tres igitur assignantur a Porphyrio definitiones speciei. Ex quibus duas priores aliqui volunt esse ~~[illegible]~~ tantum qua explicatur ordo et respectus subiicibilitatis speciei in ordine ad genus, alii vero esse duas quia deterarent textum Porphyrii accomodatius leg[untur], ille enim ut ex serie textus patet ut duas posuit. Ut ergo explicetur quod desideratur. Sit

Ratione subiicibilitatis per duas bene recte

ASSERTIO. Species secundum habitudinem subiicibilitatis qua dicit ad genus recte definitur, quae sub assignato genere ponitur, vel de qua genus praedicatur in quid:

Secundum habitudinem vero ad inferiora

secundum habitudinem vero unalis qua dicit ad inferiora recte definitur quae praedicatur de pluribus differentibus numero in quid. Haec assertio est communis et probatur quia illae sunt rectae definitiones seu descriptiones quae bene explicant naturam rei sed per praedictas definitiones recte explicatur natura speciei secundum varias habitudines quas dicit ad superiora et inferiora Ergo sunt bonae. Minor quia per primam definitionem

Per 1.am definitionem subiicitur subiectione praedicamentali

definitur species quatenus subiicitur generi subiectione praedicamentali, per secundam

Per secundam, subiectione praedicationis.

vero quatenus subiicitur subiectione praedicationis per tertiam denique quatenus est universale et dicit ordinem ad sua inferiora de quibus praedicatur Et quia

Haec habitudo est speciei specialissimae.

haec habitudo est solius speciei specialissimae (nam subalterna respectu inferiorum non habent habitudinem speciei sed generis) ideo licet duae priores definitiones conveniant omni speciei. Omnes enim tam subalternae quam infimae subiiciuntur generi Tertia tamen est propria solius speciei specialissimae quae sola habet rationem speciei universalis respectu inferiorum et ita recte definita est, at illa respectu quorum est universale dicitur per differentiam numero per hanc enim particulam differt species a genere nam genus

Per particulam Numero differt species a reliquis.

praedicatur de differentibus specie, species vero solum de differentibus numero, per illam enim particulam in Quid differt a reliquis tribus quae sunt, scilicet differentia proprio et accidente, quae solum praedicantur in quale vel essentiale vel accidentale, necessario vel contingenter.

Contra hanc tertiam definitionem speciei aliqua obiici solent quae solutione egent Sit Ergo

Praedicatio de individuis non est scientifica

OBIECTIO 1.a Praedicatio quae est de individuis non est scientifica cum non impediatur scientias quae non agunt de individuis. Ergo cum tractatio de universalibus sit propter scientias non recte definitur species per praedicari de individuis. Respondeo quamvis

Individuum est principium scientiae. Sola individua cadunt sub sensum.

de individuo non sit scientia est tamen individuum principium scientiae nam sola individua cadunt sub sensum, scientia autem incipit a sensu iuxta illud pronuntiatum Philosophi 3 de anima. Oportet intelligentem phantasmata speculari, phantasmata autem sunt similitudines singularium.

OBIECTIO 2.a Species non est praedicatum ut habetur 1° Top. c. 4. Ergo non recte definitur per praedicari. Respondeo Philosophus eo loco tradit praedicata quae inserviunt problematibus. eiusmodi autem sunt propositiones universales propositio autem in qua species praedicatur, est singularis et ob id a Philosopho non est ibi species numerata inter praedicata, non quia ipsa species non sit universale et praedicabile sed quia propositio in qua praedicatur non est universalis sed singularis ut Petrus est homo

OBIECTIO 3.a Numerus non est species alterius praedicamenti quam quantitatis sed species reperitur in omnibus praedicamentis Ergo non bene definitur per numerum. Confirmatur: soli numeri differunt numero, nam unumquodque differt per id per quod constituitur, soli autem numeri ut binarius ternarius etc. constituuntur per esse numeri Ergo si soli numeri differunt numero, non recte definitur species per praedicari de pluribus differentibus numero cum etiam praedicatur de Socrate Platone etc. qui non sunt

Numerus numerans est in praedicamento quantitatis.

numerus. Respondeo. Licet numerus numerans idem secundum quem numeramus sit tantum in praedicamento quantitatis ut communis sententia dicit, tamen numerus numeratus

est in omni

est in omnib. praedicamentis, numerus enim numeratus sunt ipsae res nume: *Numerus numeratus ē in oībus praedicamentis.*
ratae, has autē cōstat eē in oībus praedicamentis, species igr̄ definitur p̄ hūc nu:
merū numeratū, nō vō p̄ numerātem. Ad cōfirmationē tātū probat quod
soli numeri id ē numeri numerātes afferāt numero essētialr et intrinsecē
qa differūt p̄ suū esse, ipsorū aūt esse essētialr est esse numeri, at vō
ipsa numerabilia seu numeri numerati differūt qdē numero nō tn̄ essētialr
sed accidētalr et extrinsecē, qa nimirū ratio numeri applicatur illis species
Ergo tātū petit praedicari de plurib. differētib numero accidētalr, hoc ē de
ipsis reb. numeratis.

OBIECTIO 4a. Individuū nō ē species et tn̄ ē cōmune multis individuis et
de illis potest praedicari Ergo illa definitio speī cōvenit aliis à definito **Maior** qa
individuū ut individuū nō ē unale Ergo nō ē species. **Minor** qa natura individui
ē cōmunis oībus individuis Socrates enim aequè ē individuū ac Plato Ergo esse
individuū ē qd cōmune Socrati et Platoni et cōsequēter praedicari pot de plu:
rib. dico enim Socrates ē individuū Plato ē individuū. **Rndeo** Individuū pot dupli: *Individuū dupl. pot accipi. 1o Intētionalr.*
citr accipi. **Uno mō** intētionalr seu in actu signato et hoc mō dicit intētionē
individui cōmunē oībus individuis realib. eadē et univoca voce licet accidētalr
et denominativè sicut intētio gnis cōvenit oībus generib. realib. univocè licet
accidētalr et denominativè. Est aūt intētio individui subjici speī et praedi: *Quae ē Intētio Indivi: dui.*
cari de uno solo. **Altero** mō realr seu in actu exercito et hoc mō dicit naturā *2o realr et in actu exercito*
individualē realē denominatā ab intētione individui. Individuū intētionalr
seu in actu signato ē species in actu exercito qa praedicatr de hoc et de illo
individuo intentionalr acceptis ut species: de individuis vō realib. praedicatur *qa individuis realib praedicatr denominati: vè vel accidētalr*
denominativè et accidētalr et ideo talis praedicatio ē quinti praedicabilis
ut cū dico Socrates ē individuū Plato ē individuū. Individuū vō realr acce:
ptū seu in actu exercito seu ut dicit naturā individualē realē nullo mō ē unale
nec ullo mō ē cōmune multis individuis quod ex eo patet; qa individua in rationibus *Individua in rationibus suis individualib. differūt.*
suis individualib. differūt Ergo in eis nō cōveniūt **Consequentia**. qa id in quo
res differūt in eo nō cōveniūt primo implicat cōtradictionem individua cōvenire
in aliqua ratione individuali, cōmuni, qa illa vō individualis cōmunis esset et eēt
individualis et nō individuat. Individuat quidē ex suppositione. nō individuat
vō qa eēt cōmunis multis individuis, de essētia enim differentiae individualis ē facere *Essētial individui ē facere hoc individuū.*
hoc individuū distinctū ab oībus aliis. at si ratio individualis ē cōmunis mul:
tis individuis nō distinguet unū individuum ab alio qa cōmunia nō distinguūt res
sed propria, sicut enim in cōmunib. res cōveniūt ita in propriis differūt. *Cōmunia nō distinguūt res sed propria.*
Dices esse individui realr cōpetit eadē ratione oībus individuis Ergo ē cōmu:
ne univoce. Rdeo. Cōveniūt tātū proportionalr nō vō univoce, sicut ratio pe:
dis cōvenit pedi aialis et scāni. sicut enim ratio pedis nō dicit naturā eādē
in pede aialis et pede scāni nisi secūdū proportionē, ita vō individui nō dicit
eādē naturā individualē in Socrate et Platone sed tātū eādē proportionē, qa
sicut Socrates ē individuū ita et Plato ē individuū. De individuo vago
est maior difficultas an praedicetr de multis secūdū nomē et rationem sed de hoc infra.

QVÆSTIO TERTIA
AN INDIVIDVI DEFINITIONES RECTE SINT TRADITÆ A PORPHYRIO.

Quae definitiões Individui.

DUAS individui definitioēs tradit Porphy: 1a. Individuū ē id quod de uno tātū prædicatr. 2a. Individuū ē id quod cōstat ex proprietatib. quarū collectio nūquā in alto cadē erit. Prior definio ē Logica qa ē p prædicari, posterior Physica qa traditur p collectionē proprietatū.

Quod sit principiū Individuationis. Hunc esse et nō aliū.

Circa posteriorē definitionē quæ minus habet negotii. Nota esse gravē cōtroversiā de principio individuationis An scilicet sit collectio proprietatū ut dicat hic Porphy: an vō hæcceitas ut Scotus aut materia signata ut D. Thom: vel qdpiā aliud quæ quæstio Metaphysica ē. Nunc satis ē nobi Minerua procedere admittēdo prædictā individui definionē sive enim talis collectio sit verū principiū individuationis ut vulgo putatr, sive ut sapiētiores putāt solū assumatr loco differētiarū latētiū qbus individua eiusdē spei intrinsecè et ex naturis suis distinguūtr quæ differētiæ qa nos latēt solēt à Philos: poni cōmuniū accidētiū collectioē satis nobē ē in præsēti ut aliquo mō natura individui p prædictā accidētiū collectionē declaretr si nō à priori et p verā et intrinsecā causā individuationis saltim à posteriori, et p signū et quasi notā et effectū illius quod sufficit ad introductionē qualē instituit Porphy: Quare quamvis collectio proprietatū seu accidētiū cōmuniū nō sit principiū individuationis ponitr tn loco differētiæ intrinsecæ, p quā individua cōstituūtr et ita explicat et declarat quātū satis ē ad præsētē introductionē naturā ipsā individui ut sic. Proprietates

Proprietates unius individui.

uniusquisque individui quarū collectio nūquā in altero eadē ē Forma Figura locus tempus cū nomē sanguis. Patria sunt septē quæ nō habet unus et alter. Per Formā intelligi temperiēs, p figurā, vultus colorisq corporis ac statura et quātitas. p Locū. Locus proprius ubi cōceptus vel natus ē, per Tempus hora cōceptionis vel nativitatis p nomen. nomē pprium p sanguinē cognatio pa: rentes p patria civitas unde oriundus ē. Quæ proprietates licet propius cōveniant individuis substātiæ ut patet, tn individuis accidētiū cōveniūt etiā aliæ pprietates quarū collectio eadē in aliis nō ē v.g. hæc albedo ē in hac charta inducta tali loco, tali tpe in tāta quālitate cū tāta intēsioē &c.

In prima definiōe definitr natura realis individui. secūdū formalitatē secūdæ intētionis.

Circa primā definioem Nota 1o. Aliud ea definiri naturā realē individui ut substat eidē intētioi seu definiri naturā individui nō secūdū suā propriā formalitatē naturæ individualis sed secūdū formalitatē secundæ intētionis cui substat ut etiā dictū ē de gnē et reliquis univslib. Habet aut natura individui duplicē habitu:

Natura individui hēt duplicē habitudinē seu respectū intētionalē.

dinē seu respectū intētionalē unū subjicibilitatis ad spēm, alterū prædicabilitatis de seipso. et secūdū priorem respectū pōt recte definiri eē id quod ponitr sub assignata spē vel etiā eē id de quo spēs prædicatr in qd: secūdū poste:

Secūdū subjicibilitatis respectū definitur.

Secūdū posteriorē definitur.

riorē aut, definitū ē à Porphy: eē id, quod de uno tātū id est seipso prædicatur. Et hæc ex eo cōfirmatur. Quia individuū ita se hēt ad spēm sicut spēs ad genus, vn sicut spēs definita ē p ordinē ad genus duabus definitionib

Individuū ita se hēt ad spēm sicut spēs ad genus.

respōdētib. duabus subjiabilitatib. prædicamētali et prædicabilis: ita etiā individuū, secūdū quod hēt esse subjicibile ad spēm definitr recte prædicta duplici definioe Porro qa spēs ē universale debuit definiri p ordinem ad plura inferiora, individuū aut qa ē singulare nō potuit definiri p ordinem ad inferiora qa nulla sub se habet sed p ordinē ad seipsū qa de solo seipso prædicatr ut Socrates ē Socrates.

Prædicatio de Individuo nō ē scientifica

Nota 2o. Prædicationē qua prædicatr individuū de seipso eē qdē verā, ut patet, nō tn eē scientiis deservientē, qa nihil novi nobis manifestat

imo nec dicen

imo nec dicendu ē individuu ꝓprie eē prædicabile, licet enim de seipso
prædicetur tn eius prædicatio nō ē propria sed identica, prædicari enim sequitur
ad inesse, at individuu sibi ipsi nō inest proprie loquendo. Ergo proprie individuu
nō ē prædicabile. Quoniā aut individuu quodammodo licet minus ꝓprie inest sibi ipsi
ideo cū prædicatur de seipso prædicatur prædicatione directa et naturali quæ
tn ut dixi nō ē omnino proprie prædicatio.

Individuu proprie nō ē prædicabile.

Est tn hic gravis difficultas an individuu primo intentionatu vere nō præ-
dicetur nisi de uno nō aut de multis. Quā individuu sedō intentionatu vere præ-
dicatur de multis idē naturis et realib. individuis accidentatur et denominati-
ue prædicatione quinti prædicabilis ut cū dico Socrates ē individuu Plato ē indivi-
duu sicut intentio generis de naturis genericis realib. et intentio speciei de na-
turis realib. specificis ut cū dico animal ē genus. hō ē species quæ prædicationes
sunt quinti prædicabilis: de individuis aut sumptis sedō intentionaliter prædicatione
essentiali in quid speciei ut hoc individuu ē individuu &c iuxta dicta in fine
præcedentis quæstionis) et difficultas præcipua ē de individuo vago, nā de aliis
individuis quid dicendu sit, patet ex fine præcedentis quæstionis. ut tn rectius
declaretur.

Nota. Quadruplex eē Individuu 1m. signatu seu determinatu ut Socrates
2m. Ex demonstratione ut hic hō. 3m. Ex suppositione ut Filius Sophronisci supposito
quod tātu habuerit unicu filiu 4m. Individuu vagu ut aliquis hō. quod ideo dictu
ē vagu quod cū quadā evagatione de multis dicatur. De tribus prioribus
quibus individuoru dubiu nō ē quin prædicentur de uno tātu secundu nomē et rationē
licet secundu nomē prædicari possint de pluribus: De Individuo aut vago dubiu
ē an prædicetur de uno tātu an uō verē prædicetur de multis nō solu secun-
du nomē sed etiā secundu rationē sitque proprie universale.

Individuu ē quatuor-plex.

Verū Individuū sit universale.

Caietanus hic c: de spē, vult Individuu vagu prædicari de pluribus nō solu
secundu nomē sed etiā secundu rē scilicet sicut nomē, ac proinde eē universale, respectu
individuoru determinatoru. ait enim Individuu vagu ut: quidā hō. significare hu-
manā naturā nō simplr sed cū nō particulariter existere, quo modo eadē ratione
conuenit omnib. hominib. et ita Individuu vagu esse proprie universale licet à Porphyrio fu-
erit prætermissum. **Fonseca** aut 5 Metas: c 28. q 11. sect: 3 et cū eo plerique
ex recentiorib. contra, volunt Individuu vagu nō eē universale nec prædicari de
multis secundu rē sed tātu secundu nomen

modus eadē ratione conuenit omnib. hominib.

Assertio. Individuu vagu nō prædicatur de multis secundu rē sed tātu secun-
du nomen sicut et reliqua individuoru genera et per consequens nō ē universale. Hæc asser-
tio ē contra Caietanum.

Assertio. Individuu nō secundu rē sed sedm nomen prædicatur.

Nota pro eius explicatione et probatione. Prædicari de multis contingere dupliciter.
1o. secundu nomē tātu. ut Canis prædicatur de latrabili et cælesti et hæc vox
Socrates prædicatur de hoc et illo Socrate. 2o secundu nomē et rationē ut animal de
hominē et equo, hō de Socrate et Platone. illud enim dr prædicari secundu nomen et
rationē quod nō solu dr de multis secundu nomē sed etiā secundu significatum
tale nomē ut animal sedm naturā sensitivā quæ significat prædicatur de hominē et equo.

Prædicari de multis duplex sit.

quid sit prædicari sedm nomen et rationē.

Dico Ergo in Assertione Individuu vagu nō prædicari de multis sedm rationem
quia nullu plane hr significatu mediatu commune multis, sed tātu significat naturā par-
ticularē et determinatā quā ut sic nullo mō reperitur in multis sed in uno tātu.
Itaque volo. ut Individuu vagu nihil plane aliud dicat quā unu individuu de-
terminatu sed tn indeterminatē, cū enim dico. quidā hō habuit orationem dico
unu individuu tātu et determinatu sed indeterminatē quia nescio sitne hic an ille
certu enim ē unu fuisse et determinatu incertu uō quia indeterminatē
Quare nulla alia differentia ē inter individuu signatu et vagu nisi quod, licet utrumque

Individuu vagu dicit unu tātu individuu determinatu sed in determinato.

dicat unū individuū singulare determinatū tamē individuū signatū dicit illud determinate, vagū aūt indeterminate, cōveniūt ergo in eo quod

Differentia inter Individuū signatū et vagū.

dicāt eādē rē sed differūt in modo dicēdi. Nā sicut individuū signatū tātū

Differūt in modo dicēdi.

dr secūdū rē de uno determinato, ita et individuū vagū. quāvis secūdū nomē de multis dicatur sicut etiā individuū signatū dr de multis secūdū nomē ut Socrates de hoc et illo Socrate etc.

Probr Assertio.

Sic explicata assertio Probr 1º. Ex Philosopho. ibi enī c. 2. ante prædicamētorū expressse dicit quod aliquod hō, nō dr de subiecto quod ē dicere nō prædicatur de multis et c. de substā circa mediū dicat hanc cē differētiam inter primā et 2am substanā quod scdā dr de subiecto, prima aūt nō, at si individuū vagū prædicaretur de multis et cēt vniale, iā diceretur de subiecto et sic cēt scdā substā et ex cōsequēti vel species vel genus. nā hæc tātū

Genus vel species sūt tātū secūdæ substātiæ.

sūt scdæ substæ apud Philosophū. Deinde Porphyr: nullū planè agnoscit individuū quod prædicatur de multis. Imo enī inquit individuū ē, quod de vno tātū prædicatur. Præterea dicent sex vniala cōtra Porphy: et cōmunē sententiā. Et præterea daretur aliquod mediū inter spem attomā et individuū

Si daretur cēnt sex vniversalia.
Daretur aliquod mediū inter spem attomā et Individuū

quod etiā ē cōtra Porphy: et sentē. 2do Si Individuū vagū secūdū naturam prædicatur de multis ut ē vniale, vel prædicatur in Qd vel in Quale. vel in Quale Qd. Nō in

Prædicaretur vel in Qd vel in quale vel in quale Qd.

Quid tātū quia etiā dicit existētiā secūdū Caietanū quæ nō ē de quidditate, nec in Quale tātū quia etiā dicit naturā quæ spectat ad Qd. Nec denique in Quale Quid quia sic cēt differentia. Nec valet quod Caietanus respōdet prædicari in Cuiusmodi quia inauditū planè ē quod detur talis prædicatio in cuiusmodi.

Caietanus dicit in Cuiusmodi

3º. Si individuū vagū prædicatur de multis ut ē vniale certè in propositione supponeret pro multis sicut et alia vniala sed hoc ē falsū. In his enim propositionib. quidā hō ē dux exercitus ē quidā hō. quidā Apostolus Christi fuit proditor. Quidā supponit pro uno determinato Ergo etc. Confirmr: quidā Socrates, quidā Plato sunt individua vaga et tātū supponunt pro uno et prædicatur de vno tātū nā Socrates dr tātū de vno etiā secūdū adversarios Ergo. 4. Idē probr ex exemplo fundamēti Caietani ex eo enim solo vult individuū vagū cē vniale quia dicit naturā

Dicit naturā cū nō particulariter existen.

cū nō particulariter existen quod explicat hoc facto. In Individuo enim hoc

Caietanus tria ponit in uno Individuo.

erat possumus cōsiderare tria. 1º Naturā. 2º. Modū essen. qui ē modus essen particulr 3º. Principiū individuationis id ē quod facit naturā propriā Socratis. Sic et Ergo quod duo prima sūt vniala, nā natura certū ē quod sit cōmunis multis cū nō solū Socrates sed etiā Plato habeat naturā humanā etc. modus itē existen particulr ē etiā cōmunis multis quia sicut oē individuū humanū habet naturā humanā ita etiā habet modū particulr existen et in hoc cōveniūt oīa individua. Tertiū vero ē peculiare et particulare unicuique et ideo nō ē vniale nec etiā prædicabile nisi de vno tātū. Ex his ex tribus primū dicit Caietanus cē spem spes enim dicat tātū naturā, scdum dicit cē individuū vagū nā aliquis hō dicit naturā humanā nō simplr sicut dicat spes sed cū modo particulariter existen tertiū vero facit individuū signatū et determinatū etc cuiusmodi ē Socrates Plato etc. Vult Ergo Caiet: quod sicut spes ē vniale quia dicit naturā quæ cōvenit multis ita etiā individuū vagū quia dicit naturā et modū particulr existen quæ duo cōveniūt multis. Sed cōtra hoc fundamētū probr quinta assertione nrā, quia si hoc aliquid valeret efficeret planè ut individuū determinatū cēt vniale quod et ē falsū et cōtra ipsū Caietanum. Sequella patet. quia sicut Caiet: dicit modū particulr existēdi cē vniale quia cōvenit oībus individuis, cur nō etiā principiū individuationis seu in determinatū hoc.

determinabilē poterit cōstitui vniale, cū hoc etiā nō minus conveniat illis, nā si ex eo quod nullū ē individuū, quod nō habeat naturā humanā, oritur spēs vniale. et ex eo quod nullū sit individuū quod nō habeat naturā humanā cū nō particulr existēdi, oritur ut individuū vagū quod hoc dicit, sit vniale, certè cū etiā nullū sit individuū humanum quod nō habeat naturā humanā cū particulari mō existen et principio individuationis. poterit etiā principiū individuationis abstractū ab hoc et illo, facere aliud vniale atq adeo individuū signatū erit vniale quod et falsū ē et con ipsū Caietan. Sicut igr individua tātū conveniunt analogicè analogia proportionis in principio individuationis, q sicut se ht huius principiū ad hoc individuū, ita et aliud ad aliud ut dixi supra: ita etiā in hoc particulari mō existen conveniunt tātū analogicè eadē analogia ideoq nec talis modus poterit ēē ratio praecisa ab individuis ac proinde nec vniale.

Nullū ē individuū quod nō habent naturā humanā, nōe spēs.

Individua conveniunt analogica in principio individuationis

Vltimo probr q falso supponit Caieta: Individuū vagū praeē modū existen solūq exim sicat modū essen sicut etiā spēs vaga ut qdā color. aut genus vniale qr et qdā qualitas nō praeat existen modos, sed essen ut patet vel ex eo quod ista oīa dicuntr nō mō de existētib. sed etiā de nō existētib. habelib. tn particularē essen modū. Praeterea si p modū existen intelligit modū essen oporteret ostēdere quō is abstrahi possit à singulis modis essen eiusdē rōnis quāvis enī natura humana quae ē in singulis hībus cōtracta abstrahi possit à naturis singulorū modus tn quo ipsa particulr ē in singulis hībus nō pot abstrahi à singulis modis particulariter essen in illis. Concludo ergo Individuū vagū nullo mō esse vniale nec praedicari de multis nisi secūdū nomen.

Individuū vagū nō sicat modū existen sed essen.

QVÆSTIO QVARTA
VTRV GENVS IN VNA SPECIE ET SPECIES IN VNO INDIVIDVO CONSERVARI POSSIT.

Nota pro solutioē quaestionis Genus et spēm tripltr cōsiderari posse. 1º quoad naturā substratā genereitati et specieitati. 2º quo ad vniversalitatē genericā et specificā 3º quoad pfectionē naturalē quā sūt apta habere in suis inferioribus. His positis.

Genus et spēs tripltr considerantur.

Dico 1º Si sermo sit de natura, natura generica in vnica spē et specifica in unico individuo integre cōservatur. Probr: quia natura generica tota, et integra ē in singulis speciebus. Ergo in singulis integre cōservari potest. Similr natura specifica tota et integra ē in singulis individuis Ergo in singulis integrē cōservari pōt.

natura generica tota in singul: spēbus ē.

Dico 2º Si sermo sit de natura quoad vniversalitatē, natura generica et specifica cōservari possint in unico tātū individuo. Pr. q aliat ad vnalitatē gnis requirātr multae spēs et ad vniversalitatē spēi multa individua, in al enim dr vniale respectu unius sed respectu multorū, tn illa multa nō ē necesse existere actu in rerū natā, sed tātū aptitudine ut dixi supra. Si Ergo vnicū tātū existat individuū in illo natura gnis et spēi etiā quoad vnalitatē cōservari poterit.

multa nō actu ē necesse existere.

Si existat unū individuū.

Dico 3º Si sermo sit de natura generica et specifica quoad pfectionē naturalē, quā sūt apta habere in suis inferiorib. Et in quo sensu ē haec quaestio cōtroversa, genus nō pōt cōservari in vnica tātū spē, spēs nō pōt cōservari in vnico tātū individuo ita Doct: Alber: ꝯ Thom: Scot: Sonc: Tolets: c: 28 quaest: 15. Prima pars pr. q genus nō pōt oēm suā pfectionē habere in specia sua tātū spē. Ergo quoad perfectionē nō potest cōservari

quoad perfectionē naturalē genus nō pōt conservari in vna spē et spēs in individuo vnico cōservari pōt.

in una tantũ spẽ sed reqrit plures ad suã pfectionẽ habẽdã. Anteced. Qa sin-

Singulae spẽs augẽt genus novã pfectionẽ.

gula spẽs auget genus nova pfectiõe specifica, ad singulas enĩ pfectiões specificas consequuntur novae virtutes proprietates operationes accidẽtia &c.

Secũda pars. Probr. Qa individua nõ adferũt maiorẽ pfectionẽ speciei sed

Individua eiusdẽ spẽi in pfectionẽ specie sunt aequalia.

saepe sũt aequalia in pfectione, ut duae albedines aequẽ pfectae, duo calores aequẽ intensi, duae guttae aquae quoque aequales ergo spẽs tãtũ nõ habebit maiorẽ pfectionẽ in uno quã in alio sed totã suã pfectionẽ habebit in uno.

Individua sunt duplicia.

Nota tn̄ Individua eẽ duplicia alia sũt corruptibilia ut hõ planta &c. alia incorruptibilia ut Sol angelus. Natura specifica in uno individuo corruptibili

natura specifica in uno individuo corruptibili conservari nõ potest.

nulla ratiõe cõservari pot, sed ad sui cõservationẽ reqrit infinita individua suc-

Incorruptibilitas ẽ pfectio speciei.

cessive. Ratio ẽ. Qa inter caeteras pfectiões speciei una ẽ incorruptibilitas at hãc nõ habet spẽs in unico tantũ individuo sed in infinitis sibi mutuo succedẽtib. cũ singula corrũpãtr. Quidẽ praeter incorruptibilitatẽ natura hũmana ẽ apta habere infinitã quãdã pfectionẽ sapiae et cognitiõis oĩum rerũ, sed hãc cognitionem rerũ pfectaῖ nõ pot habere in unico tãtũ hõẽ sed infinitos propemodũ reqrit ut sic unus pficiatur hoc, alter illud cognoscat. Idẽ de aliis pfectionibus

In Incorruptibili uno potest.

Si vero loquamur de Individuo incorruptibili tũc pot natura specifica quoad oẽm pfectionẽ cõservari in uno individuo ut de facto credit D. Thom: et Alber: de naturis specificis Angelorũ quarũ singulae unicũ tãtũ habẽt individuũ Idẽ sẽtiũt alii de natura solis et lunae quae existũt in unico tãtũ individuo

Genus non respicit plures species.

Ex dictis illud etiã colligitur ẽ, genus ita respicere plures spẽs actu ut nec reqrat oẽs de facto existẽtes, nec unã necessario sed satis ẽẽ ut sint vel in potẽtia Physica idẽ ut detur causa Physica et naturalis potẽs illas producere vel saltẽ in potẽtia Logica hoc ẽ ut nõ repugnat posse dari tales spẽs si nõ naturaliter saltim supnatur. Atq3 ita rosa v.g. si cognoscatur ab intellectu ut abstracta ab hac et illa rosa erit spẽs. etsi nulla rosa nõ existat, hoc ẽ hyeme, qa pot existere p potẽtiã Physicã, et aeque spẽs Angelorũ possibilit si abstrahatur ab hoc et illo individuo erit verẽ spẽs licet individua sint tãtũ in potẽtia Logicã. Similiter si oĩa aĩalia extinguerẽtur, et aĩal abstraheretur ab angulo a suis spẽbus ẽẽt verẽ genus. Et si oẽs colores corrũperẽtur, color tn̄ abstractus ẽẽt genus etsi spẽs nõ existerẽt qa de natura ẽ quod insit aptitudine suis inferiorib. nõ vero quod insit actu. Et ex his exemplis patet quod dictũ ẽ de genere dicẽdũ etiã ẽẽ de spẽ respectu individuorũ ut etiã cõstat ex dictis supra disputatiõe de Vniuali quaestiõe decima. Haec hactenus de spẽ.

CAPVT QVARTVM DE DIFFERENTIA

In prima capitis parte affert Porphyrius quinque differẽntiae divisiones in posteriori totidẽ definitiões.

DISPVTATIO QVARTA DE DIFFE

Post tractationē de spē agit Porphyrius de diffā prius quā de Proprio tū qa diffā prædicatr in quale essētiale, propriū vō in quale accidētale, sūt aut prius tractāda essētialia quā accidētalia, tū qa diffā cōstituit spēm, propriū vō cōseqtr, tū qa Proprium oritur à diffā et hæc ē principiū illig

84. Quare prius agit de diffā quā Proprio. Tres causæ dab

QVÆSTIO PRIMA

Vtrum diuisioēs diffæ recte traditæ sint à Porphyrio.

Qvinq tradit Porphy: diffæ diuisioēs 1ª. Diffra alia cōmunis, alia Propria, alia Propriissima. 2ª. Diffra alia facit alterū id ē accidētr diuersū, alia facit aliud id ē essentialitr diuersū. 3ª Diffā alia separabil. alia inseparabilis. 4ª Diffā alia p se alia p accidēs. 5ª quæ ē diuisio diffæ in duo eig officia, diffra et diuidit genus et cōstituit speciē.

Diuisioēs quinq diffæ

Hæ quinq diffæ diuisioēs rectè sūt traditæ à Porphy: Et de prima qdē patet qa diffā ē secūdū quā aliqd ab alio differre dr̄ sed tripliciter cōtingit vnū ab alio differre nimirū vel p essētialia vt hō ab Equo p rationalitatē Et hæc ē diffā propriissima, vel p accidētia propria et inseparabilia vt hō ab Equo p risibilitatē et hæc ē diffā propria, vel deniq p accidētia cōmunia et separabilia vt Socrates à Platoē p deābulatioē et sessioē et hæc ē diffra cōmunis Ergo rectè diuiditur diffra in tria illa mēbra scilt diffm cōmunē, propriā et Propriissimā. De sc̄da diuisioē quæ potiq videtr maior explicatio primæ desumitr ab effectu patet qa res dr̄ differre p id quod ht in se, hæc aūt sūt vel essētialia vel accidētalia, Essētialia faciūt aliud, accidētalia faciūt alterū Ergo diffra rectè diuiditr in accidētalē quæ facit alterū cuiusmodi sūt cōmunis et propria, et essētialē quæ facit aliud cuiusmodi ē propriissima. De tercia diuisioē quæ ē à cōnexioē cū subiecto Probatr. Nā reuera res differt ab aliis p quædā, quæ nō sūt necessario cōnexa cū illa sed separabilia, vt ē diffā cōmunis, et differt etiā p quædā quæ sūt inseparabilia et indissolubilia vt ē diffā propria et propriissima. De quarta diuisioē quæ potius ē subdiuisio inseparabil patet qa diffā inseparabil rectè diuiditr in eā quæ ē p se et ponitr in definitioē cuiusuis ē diffā et tal ē propriissima, et in eā quæ ē p accidēs et nō ponitr in definitioē qual ē propria. De quinta deniq quæ ē subdiuisio diffæ p se prob Probr qa diffā p se seu propriissima ht duos actus q sūt diuidere genus et cōstituere spēm quare secūdū illos rectè distingui pot vt etiā patebit infra.

Prima diuisio probr.

Tripliciter vnū ab alio differt vel per essētialia. vel per accidētia ppria vel p accidētia cōmunia.

Sc̄da diuisio probr.

Res dr̄ p id differre quod habet in se.

Tertia diuisio pr.

Quarta diuisio.

Quæ p se ē ponitur in definitioē.

Quinta divisio pr.

Nota In prima diuisioē quæ præcipua et magis expurgata ē p diffrām cōmunē intelligi oē accidēs separabile. Per propriā oē accidēs inseparabile siue sit propria passio siue nō. Per maximè vō propriā seu propriissimā diffrm essētialē. Multiplex aūt ē discrimē inter has differētias 1m qa cōmunis nec ē essētial nec inseparabil. Propriissima ē essētial et inseparabil. Propria accidētal sed inseparabil. 2m Cōmunis et propria faciūt alterū id ē accidētalr diuersū. Propriissima aliud id ē essētialr diuersū. 3 Propriissima facit vnū prædicabile id ē diffrm, aliæ vō secūdū totā suī latitudinē nō faciūt aliquod prædicabile nā diffā cōmunis minq late patet quā prædicabil accidētis, hoc enim, cōtinet etiā aliqua accidētia cōmunia quæ nō cōtinētur sub diffā cōmuni eo quod hæc solū cōprehēdat accidētia separabilia illa aūt sint inseparabilia vt cicatrix

Per diffm cōmunem oē accidēs intelligitur separabile.

Per propriā accid. insepa:

Per propriissimā essētialē.

Discrimen inter illas.

Diffã vò propria magis late patet quã propriũ quarti prædicabile nã cõtinet etiã accidẽs inseparabile ut Cicatricẽ quod sub proprio nõ cõtin.
4. Per differentiam cõmunẽ res differre põt à se alio atq alio tpe cũ ea sit separabit à re, propriã vò et propriissimã nõ põt res differre a se sed tãtũ ab alio qa hæ sũt inseparabiles à re. Hæc de divisionib. Porphyrii breviter.

Alia divisio differentiæ.

Potest etiã hoc mõ dividi differentia. Differentia alia ẽ essentialis, alia accidentalis, hæc ẽ differentia ratione alicuius accidentis sive proprii sive cõmunis ut albũ differt à nigro illa ẽ ratione alicuius gradus essentialis, ut hõ p rationalitatẽ differt à bruto

Differentiæ essentialis triplex officium.

Porro differentiæ essentialis triplex recte põt assignari officiũ dividere genus, cõstituere speciem et distinguere speciem ab oĩbus aliis speciebus. Quæ tria habet hunc inter se ordinẽ ut differentia primo dividat genus et cõtrahat, tũ cõstituat speciem, genus enim cõtractũ p differentiã ẽ species. Denique distinguat speciem ab oĩbus aliis: qa p hoc quod cõstituit speciem in tali eẽ, distinguit eã ab aliis speciebus quæ nõ habent tale esse.

QVÆSTIO SECVNDA AN DEFINITIONES DIFFERENTIÆ RECTE SINT TRADITÆ A PORPHYRIO.

HÆ definitioẽs differentiæ propriissimæ (hæc enim ẽ potissima et quæ cõstituit hoc tertiũ prædicabile) assignãtur à Porphyrio. 1.a Differentia ẽ qua species abundat à genere. 2.a Est id quod prædicatur de plurib. differentib specie in quale quid. 3.a Est id quod aptũ natũ ẽ dividere ea quæ sub eodẽ gñe sũt. 4. Est id quo differunt à se singula. 5.a Est id quod speciem ab aliis separat et ponitur in eius definitionẽ

Quæ secunda ẽ cõtroversia

HAs definitioẽs cõmunis sententia admittit tãquã recte assignatas à Porphyrio: de secunda tñ ẽ nõ exigua cõtroversia nã aliqui ut Philoponus 1 pri: t 1. 0 [illegible] alii absolute illã reiiciunt eo quod nõ cõprehendat differentias ultimas. Alii admittunt quidẽ illã sed tñ qa soli videtur cõvenire differentiis genericis, nõ vò differentiis ultimis, varie conãtur eã interpretari. Alber: tract: 5 prædicab: c: 6. adducens etiã p se Avic. Alfarab et Averr: dicit nõ eẽ definitionẽ differentias ultimas eo quod hæ nõ habeant veram ratione differentiæ cũ habeant aliquid admixtũ quod nõ sit differentia secundũ se ut explicat Tolet: hic dubio 2.o Caiet: et Soto dicit definiri etiã differentiam ultimã et sensũ definitionis eẽ negativum qsi differentia sit cui in quantũ differentia nõ repugnat prædicari de plurib. specie differentib.
Burlæus dicit solũ definiri differentiam genericam qa censet nullas dari differentias specificas ultimas simplices convertibiles cũ specie sed tãtũ aggregatũ ex plurib. differentiis genericis quæ simul collectæ cõvertũtur cũ specie
Antonius Andreas dicit definiri solã differentiam genericam qa specificæ nobis valde incognitæ sũt. Tolet: dubitatioẽ 2.a in caput de differentia dicit Porphyrium prædicta definitioẽ solũ definivisse differentias genericas qa vel credidit nullas dari differentias ultimas vel si dãtur eẽ nobis occultas.

Assertio 1.a

DICO 1.o Prædictæ definitioẽs differentiæ cõvenienter assignatæ sũt à Porphyrio
Probo qa differentia secundũ varios modos quibus cõsiderari põt, põt etiã variis definitionib. definiri, quod cõvenienter factũ ẽ prædictis definitionib. Nã differentia cõsiderata secundũ ordinẽ quẽ dicit ad speciem definita quod sit, qua species abundat à gñe, id ẽ quod sit perfectio quã actu habet species nõ vò genus.

Prima definiõ. Considerata secundũ ordinẽ quẽ dicit ad speciem

2da definiõ. Ordo ad inferiora.

2.o Secundũ ordinẽ quẽ habet ad inferiora et ut ẽ quoddã peculiare vniversale definita eẽ id quod prædicatur de plurib. differentib. specie in quale quid

85

id ē in quale essētiale. 3°. secundū ordinē quē dicit ad genus quod dividit definita ēē id quod aptū natū ē dividere ea quae sub eodē gnē sūt. 4°. cōsi: derata secundū se, ○ [?] propriū eius effectū formalē, qui ē facere differre, quae sub eodē gnē collocātz, definita ēē qua singula à se differūt. 5°. denique ab eius: natūs exprimēdo hūc eius effectū formalē definitur ēē id, quod spēm ab aliis separat et ponitur in eius definitiōe, seu ad esse cōducit, quae definitio cū optime declarat naturā diffae tertij praedicabil., et distinguitz ab oībg aliis, accurata merito cēsēda ē, et ut tal ponitur à Porphyrio hic, cū dicit Exactas aūt pertractātes ea, et quāvis enim separare spēm ab aliis cōvenire possit proprio vel etiā accidēti, ○ poni in definitiōe, et ptinere ad esse rei cōve: niat etiā gnī utrūque, tn simul, id ē separare spēm ab aliis et poni in eius de: finitiōe, solius ē diffae propriissimae quae tertiū cōstituit praedicabile.

Tertia definitio. ordo ad genus quod dividit. Quarta definitio secundū se, et propriū suū effectū. Quinta definitio spēm ab aliis separat et ponitz in eius definitiōe.

Propriū et accidēs possūt separare spēm, non poni in definitiōe.

Dico 2°. Licet in aliis quatuor definitionibg definiatz diffa in cōmuni, ut cō: prehēdit tā genericā quā etiā specificā, in secūda tn solū definita ē diffa generica, nō quia vel nō dētz diffa specifica (quam enim dari ostēdā infra) nec etiā quia diffae specificae sint ignotae (quāvis enim in particulari sint plerūque ignotae, in cōmuni tn et quoad propriā rōnem sūt notissimae) sed propter rōnes quas adfert Fon: 5 Metas. c. 28 qu: 17 sect. 9. ubi imprimis dicit solū definitas ēē à Porphy: genericas diffas. deinde adfert rōnes, tū magis quia diffarum infimarū ē minor usus in definiēdo et disputādo, tū quia tales definitiōes diffae attulit Porphy: quales apud Philoso: veteres reperit apud quos verisimile ē invenisse eā qua diffa dicebatz de pluribg differētibg spē. Adde quod diffae ultimae nō sūt oīo à Porphy: praetermissae cū ○ in ceteris definitionibg quē ac genericae cōprehēdātz, et in collatiōe univēm inter se de eis peculiarē exceptionē insinuaverit. Adde etiā quod ex definitiōe diffae genericae facile erat colligere definitionē diffae specificae cū enim diffa generica definita eēt esse id quod praedicatur de pluribg differētibg spē in quale quid, quis eēt tā rudis qui nesciret deducere diffam specificā ēē id quod praedicatur de pluribg differētibg numero in quale quid, praesertim cū Porphy: id expresse deducere docuisset ex dictis de gnē et spē ultima. Hāc igitur causa cur Porphy: expresse definiverit spēm ultimā, nō aūt diffam ultimā ut vellet expressa de: ductiōe [definitiōe] spēi ultimae, ex defiōe quā discerēmus postea deducere definitiōem diffae specificae ex definitiōe genericae diffae. Poterit ergo rectē diffa ulti: ma sic definiri. Diffa ē quae praedicatur de pluribg differētibg solo numero in quale quid.

Assertio 2ª. In secunda solū generica definita ē.

Ratiōes Fonsecae

1. quia differētiarū ultimarū ē usus minor in definiēdo et disputādo. 2. quia apud antiquos Philosophos tales diffae erant.

Ex definitiōe genericae diffae facile erat colligere specificā.

Definitio Diffae ultimae.

Quid aūt sit praedicari in quale quid, pōt facile collegi ex dictis à nobis supra de gnē. Est enim praedicari in quale quidditativo id ē in quale necessario et essētiali tāmino quidē sēta sui sēta [?] modū adiacētibg seu accidētibg ut patet supra de gnē. Dicitur aūt diffa praedicari in quale quid, quia si tātū praedicaretz in quid nō di: stingueretur à gnē ○ spē, si vero tātū in quale nō distingueretz à proprio ○ accidēti. Per praedicari aūt in quale quid differt ab oībg illis. Quod aūt oīs diffa tā generica quā specifica praedicetz in quale quid essentiatr ē expressa sētētia nō solū Porphy: et interpretū hic, sed etiā Philosophi 6 Top: 6: 35. et 4 Top: c: 2 ○ ult: et loco 81 5 Metas: 19 5 Phy: 15. et alibi saepe.

Quid sit praedicari in quale quid.

Quare praedicatz in quale quid.

Obices. Diffa nō pōt definiri, malē ergo tot definitionibg definita ē. Prob: ant: quia oīs definitio cōstat ex gnē et diffa, ex quibus cōponitur definitū, sed diffa ē oīo simplex nō enim cōponitz ex gnē et diffa Ergo. Confirm: quia si diffa de: finitz definiretz per diffam ○ haec per aliā diffam, et ista per aliā in infinitū.

Obiectio.

R:deo. Diffa primo intētionatr accepta definiri nō pōt. ut rectē probat

Nō pōt definiri. sumpta primo mō ītētionatr
Sūpta sedō mō pōt definiri.

obiectio, sūpta autē secūdo mō ītētionatr id est ut substat .... huic secūdæ ītētiōi p quā redditr prædicabil de plurib. differētib. speciarū [Imo non] pōt definiri, et sic habet ratione spēi est enī diffā una ex speciebus universalis. Et ita intelligēdæ sūt oēs divisiões et definitiões in hac et superiori quæstiōe allatæ. In illis n. id quod dividitr et definitur ē prima ītētio id est res ipsa quæ dr diffā nō scdm suā formalitatē realē sed secūdum formalitatē scdæ ītētiōis seu ut substat scdæ ītētiōi quō etiā definiuntr alia vnalia.

QVÆSTIO TERTIA.

QVOMODO COMPARETVR DIFFRĀ CV̄ GNĒ ET DIFFRÆ SVPERIORES CV̄ DIFFERĒTIIS INFERIORIBVS.

Diffrā cū gnē pōt cōparari 1. cū gnē. 2. cū differētiis superiorib. 3. cū spē. 4. cū iis de qbus prædicari pōt.

Differētia pōt imprimis cōparari cū gnē, deiñ cū differētiis superiorib. postea cū spē demū cū iis de qbus prædicari pōt, priora duo in hac quæstiōe expediemus. reliqua in sequētibus.

Cum gnē sic definitur. quō se habet diffā respectu gnis.
Hæc divisio fit p cōtractiōem

Diffrā ergo cōparata cū gnē pōt rectè definiri eē id quo genus dividitr in spēm. v.g. aial ad hōem dividitr p ronale, ad equū p irrationale. Habet Ergo se diffrā respectu gnis ut dividēs ad divisū. fit vō hæc divisio p cōtractiōem generis n. cū sit comune multis speciebq, dū cōtrahitur p diffrm fit propriū unius spēi, et divisū penitq ab alia spē. v.g. natura aialis cōtracta p ronalitatē ad hōem, dividitr à natura aialis, cōtracta p irronalitatē ad brutū. Unde collige

Natura generica à parte rei nō ē vnalis.

primo naturā genericā à parte rei nō eē vnalem, qa à parte rei ē cōtracta ad spēm, et divisa, quod si divisa ē, nō ē una eadēqz in multis sed diversa in diversis ac proinde nō ē vnalis. 2°. Diffrm nō oīo se habere eodē mō ad genq, sicut se ht forma ad materiā, nā licet similitudo sit in uno, qa quēadmodū sicut forma determinat et actuat materiā, ita diffrā determinat et actuat genus: ē tn̄ dissimilitudo in alio nēpe in mō determinādi et actuādi, nā forma extrinsecus quodāmō apponitr matæ, et cū ea nō idētificatr, at diffrā cōtrahit intrinsecè suū genus p idētitatē nō p informationē, ideoqz cū gnē idētificatr et facit cū illo unā simplicē entitatē. Inde nascitr et alia dissimilitudo, nā materia recipiēdo unā formā nō amittit aptitudinē ad aliam qa intrinsecè nō mutatr p formā, at genus cōtractū p diffrm, amittit oēm aptitudinē ad alias diffrentias, p quas] cōtrahatr et restringitur p hāc diffrm ut latiq disputabitur dū disputabimus de vnalibq.

Est in mō determinādi diffa.
Forma extrinsecq quodāmō apponitr materiæ.
Diffrā cōtrahit intrinsecè suū genus p idētitatē.
2a dissimilitudo.

Difficultates in hac quæst. 5 difficultas.

His positis quædā sūt in hac quæstiōe decidēdæ difficultates. 1a difficultas. An diffa dividēs genus sit essētial gnī. Ratio difficultatis est quia si nō ē essētialis erit accidētal. at diffa essētiat quæ ē dividēs genus nō ē accidētal.

An ē gnī essētialis.

Rdeo. Diffrā dividēs genus nō ē gnī essētiat. Probr. 1°. tū ex dictis c: de gnē quæst: 7. ubi probavimq genus nō cōtinere actu diffrm dividētē, at si ea eēt de essā gnis cōtineretr in eo actu et redirēt oēs illæ difficultates ibi positæ, tū qa Porphy: hic expresse asserit genus nō cōtinere actu diffrm dividētē at si cōtineret essētiatr, actu cōtineret. 2°. Qa genus ē comune multis speciebus, diffa vō ē unius tātū spēi Ergo nō ē essētiat gnī. 3°. Qa cōtrahens nō ē de essētia cōtracti, cōtrahēs enī supponit essētiā cōtrahēdā et quasi superadditr illi, sed diffrā cōtrahit genus Ergo nō ē de essā gnis.

Rationalitas essētiat hōi, accidētalis aiali

Ad rationē difficultatis Rdeo. Diffrm essētialē uni posse eē accidētalē alteri, sumēdo accidētale p eo quod ē extra essām rei sive sit verū accidēs sive habeat se p modū accidētis. Rationalitas Ergo licet sit essētiat hōi, ē tn̄ accidētalis aiali; accidit enim aiali eē ronale vel irrationale

nō tn̄ diffa ē ōio accidēs, cōpetit eni aliqua rōne necessrō gm̄, nō qdē ex par: 86
te gnis, qa hoc ē indeterminatū ad ōēs diffras, sed ex parte ipsius diffæ Genus ē indeterminatū ad ōēs diffras.
quæ necessrō supponit et determinat genus, nihil enim ubi pōt eē rōnale nisi sit aīal, ōn
ōē rationale ē aīal.

Secūda difficultas An genus vel diffa supior sit de essa diffæ inferioris.
Andi: affirmat: Alber: ūō trac: 5. Log: c 4. et 3 Metaps: trac: 2 c: 5. D. Thom: libel: Aliqui affirmāt
lo de Ente et Essa c: 3. et 3. Metaps: sub tex: 10. et 11 Metaps: c: 1. Scot: 7 Metaps: Aliqui negāt
quæ: 17. et 3. Metaps: tex: 10. Anto: Andr: 7. Metaps. quæ: 15. et 3. Metaps: quæ: 2.
Fons: 3 Metaps: c 3. in expositiōe textus. Tolet: c de substā. quasi ōēs negant.

Assertio Neqꝫ genus neqꝫ diffra supiōr, sit de essa diffræ inferioris Probr. ASSERTIO
1°. qa Philosp: 4 Top: c 2, 5. et 6, 3 Metaps: tex: 10, 10 Metaps. 25, 11 Metaps. c. 1.
expresse docet. genus eē extra essm̄ diffræ, quod si genus nō ē de essa diffæ
à fortiòri, neqꝫ erit diffra supior, cū illa cōtineatr in gnē, et cōstituat essm̄
gnis. 2. Qa si genus aut diffra supiōr eēt de essa diffra inferioris, haccēt
cōposita ex gnē et diffra, et sic iā eēt spēs, nō ūō diffra. 3° qa cū res Res differūt p suas diffras.
differāt p suas diffras, certè si rōnale cōtineret formatr aīal, aut sē:
sitivū, hō q p rōnale differt ab equo, differret ab illo in aīali et sēsitivo
quod tn̄ ē falsū in illis in qbus pariter cōveniūt, soliqꝫ differt in rationalitate
4°. Quia alias genus et diffra nō eēnt partes definitionis, siqdē ratio partis
petit, ut vna pars nō includat alterā, sed sit ab illa cōdistincta. 5. Qa
cōtractū nō ē de essa cōtrahētis, alias idē seipsū cōtraheret, at ge:
nus et cū eo diffa generica ē cōtractū, diffra inferior cōtrahēs Ergo
nec genus nec generica diffa ē de essa diffæ inferioris. 6. Quia seque:
retr in oī definitiōē, cōmitti nugationē, et bis idē dici, nā cū dico
hōiem eē aīal rōnale, bis dico eē aīal, et quatenus aīal et quatenus ra:
tionale qa in rationali essētiatr includitur aīal, vn̄ etiā sequeretr hōiem
eē duo aīalia ut recte infert Philo: 6 Top: c 5. loco: 38. Cōfirmatur.
Qa alias hō ñ eē in definitiōē bis diceretr sēsitivus, nā, et quatenus aīal eēt
sēsitivus et quatenus rationalis, qa in rationalitate includitr eē sensitivum
quod est cōmittere nugationē. Nō Ergo aut genus aut diffa generica essē:
tiatr includuntr in diffa specifica, et cū genus nō sit de essa diffæ, nec diffa generica cōstitutiva
essētiā gnis, erit de essa diffæ specificæ. Neutrū Ergo id ē genus et diffa ge:
nerica ē de essa diffa specificæ et ē cōtra, nec hæc ē de essa gnis Genus, diffra gnica
aut differētia generica, sed tā genus et generica diffa quā specifica ē de essa utriusqꝫ tertij nēpe diffra specifica
spēi qa tā genus et cū eo generica diffra quā diffra specifica cōstituūt essētia spēi. ē de essa unius tertij.
Ex dictis collige solutionē illius dubitationis An genus prædicatr de diffra, negat
n Philo: 6. Top: c: 2 loco 38 et probat ex eo qa alias hō ñ eēt multa Solutio dubitationis.
aīalia, nā et quatenus aīal et quatenus rōnale eēt aīal, cū Ergo aīal et rati:
onale sit distincta, hō eēt verè duo aīalia.

Nota diffrm̄ dupliciter accipi posse. Vno mō formatr, altero materiatr.
Dico Ergo Genus prædicari de diffra materiatr accepta: nō aut de ea for: Diffra dupliciter accepta, genus prædicatr de diffra
matr accepta. 1a. pars patet. Hæc eni prædicatio ē vera, ōē rōnale ē aīal materiatr accepta.
qa id quod ē rōnale ē etiā aīal, licet nō quatenus rōnale, sicut albū dicimus
eē dulce, nō quatenus albū, sed qa id quod ē albū ē etiā dulce. 2a. pars probr Nō quatenus rationale
Qa genus prædicatr in qd et proinde essētiatr, sed de diffa formatr accepta
nō pōt prædicari essētiatr qa genus nō ē de essa diffæ Ergo nō pōt prædicari
ullo mō. Et in hoc sensu recte probat Philos. genus nō prædicari de diffā

Solutio dubitationis. Hinc etiã colligitur solutio illius dubitationis, [quo]modo genus prædicetur de diffa. prædicatur n. g. de diffa materialiter accepta nõ vero formaliter, q[uia] nõ posset præ-
Genus nõ prædicatur de diffa formaliter. dicari de diffa formaliter nisi essentialiter, hoc aut ẽ impossibile q[uia] genus nõ ẽ de essa diffæ.

QVÆSTIO QVARTA.

QVOMODO CÕPARETVR DIFFERẼTIA CV̄ SPẼ.

Habet duo officia. Diffa cõparata cũ spẽ, habet duo officia. Vnũ ẽ cõstituere spẽm, alterũ distin-
Quatenus constituit speciem definitur ita. guere eã ab aliis. Quatenus cõstituit, definitur esse id quo spẽs abundat à gñe, seu
esse id quo spẽs excedit suũ genus. Habet ergo se diffa ad spẽm sicut cõstituens
Quõ se hẽt diffa ad spẽm ad cõstitutũ. ad cõstitutũ. Cõstituit aũt diffa spẽm nõ extrinsece et effective quõ agens cõstituit
effectũ producendo illũ, sed intrinsece et formaliter dando seipsã in parte essentiale
Diffa cõstitutiva duplex. Generica cõstituit genus. Specifica cõstituit spẽm. spẽi. Porro diffa cõstitutiva ẽ duplex. Vna generica, altera specifica, generica cõ-
stituit genus ut sensibile aial, nã gña subalterna sũt etiã spẽs; specifica spẽm
Quatenus distinguit spẽm sic definitur. infimã ut rationale hõem. Quatenus vero diffa distinguit spẽm ab oĩbus aliis, defi-
nitur esse id quo spẽs differunt essentialiter, sub eodẽ gñe, seu quod spẽm ab aliis se-
parat. Est aũt eadẽ diffa quæ cõstituit rẽ & distinguit, siquidẽ cõstituendo di-
Constituendo distinguit. stinguit, solũ ergo diversa cõsideratione distinguuntur hæ diffæ.

His positis. Expediendæ sũt aliquæ difficultates huc spectãtes. Prima difficultas.
An oẽs diffæ essentiales tã genericæ quã specificæ sint simplices.

Simplicitas opponitur cõpositioni. Cõpositio ẽ duplex. Nota pro huius difficultatis intelligẽdo. Simplicitatẽ opponi cõpositioni
sicut ergo cõpositio ẽ duplex. Altera Physica ex materia & forma v.c. hõmo
ex corpore & aĩa, altera metaphysica ex duobus gradibus essentialibus gradu scilicet
determinabili et determinante, seu ex actu & potẽtia, gñe et diffa, ut eiusdẽ
Simplicitas ẽ etiã duplex. hõis, ex rationalitate et animalitate. Ita simplicitas ẽ etiã duplex. Altera Physica
quæ excludit cõpositionẽ Physicã qualis ẽ in Angelo q[ui] nõ cõponitur ex mata et forma.
Altera Metaphysica quæ excludit cõpositionẽ Metaphysicã qualis ẽ in Deo q[ui] ẽ simpliciter
simplex. Compositio Physica cũ sit maior cõpositio includit in se cõpositionẽ
Metaphysicã tãquã minorẽ: quare quæcunque sũt cõposita Physicè ex mata et forma
sũt etiã cõposita Metaphysicè ex gñe et diffa, nõ ẽ cõverso, nã Angelus ẽ cõ-
positus Metaphysicè ex gñe & diffa, nõ aũt Physicè ex mata et forma. Sim-
Simplicitas Metaphysica maior ẽ. plicitas aut Metaphysica ẽ cõtra cũ sit maior simplicitas includit in se simpli-
citatẽ Physicã tãquã minorẽ. Vnde quæ sũt simplicia Metaphysicè sũt etiã sim-
plicia Physicè ut Deus q[ui] ẽ simplex Metaphysicè, ac proinde etiã Physicè, res
Res creatæ sũt cõpositæ Metaphysicè ex essẽtia et existẽtia. vero creatæ sũt cõpositæ Metaphysicè saltim ex essẽtiã et existẽtia, aliquæ vero
ut res materiales sũt cõpositæ etiã Physicè ex mata et forma, nõ aũt ẽ cõtra
quæ sũt simplicia Physicè sũt etiã simplicia Metaphysicè, nã Angelus ẽ simplex Phy-
sicè nõ Metaphysicè. Hoc ergo posito difficultas ẽ An diffæ essentiales tã
genericæ quã specificæ sint simpliciter simplices, id ẽ simplices Metaphysica
simplicitate excludẽte oẽm cõpositionẽ quo pacto, si oẽs sũt simplices erit
una quæque ex eis una simplex entitas excludẽs oẽm cõpositionẽ.

Genericæ diffæ oẽs dicuntur simpliciter simplices. Et quidẽ quod ad genericas diffas attinet cõmunis ẽ Philosophorum sẽtẽtia
eas esse simpliciter simplices q[uia] dicunt unũ tãtũ gradũ essentialẽ nẽpe differẽti-
alẽ. Quod etiã confirmatur. Quia neque etiã sũt cõpositæ ex pluribus differẽtiis.
Non sũt compositæ ex. ut enim supra dixi, diffæ superiores nõ includuntur in inferioribus neque cõponunt ex

essentia et existentiam cu dicat purū gradū essentialē abstrahentē ab existentia, sicut 87.
et genus ipsū abstrahit ab existentia. Neq3 denique cōponitur ex gnē et diffra Nō componitur ex essa et diffa.
qa peto, an illa etiā diffra cōponatr ex alia diffra vel nō. Si cōponitur idē petā Nō etiā ex gnē et diffra.
de illa et erit processus in infinitū. Si nō. Ergo diffra ut diffra praecisē accepta
nō cōponitr ex gnē et diffa. Confirm: Quia principia cōponentia verū nō debent ēē
cōposita sed simplicia. Ergo sicut principia cōpositionis Physicae debēt ēē simplicia Phy: Principia cōponentia verū simplicia debēt ēē.
sicē ita et pricipia cōpositionis Metaphysicae, debēt ēē simplicia Metaphysicē si sint
prima principia: at diffa ē primū principiū cōpositionis Metaphysicae Ergo debet
ēē simplex Metaphysicē. Diffra ē primū principiū cōpositionis Metaphy:

Dices. Ois diffra substātialis cōponitur ex gradu cōmuni substāe et gradu particu:
lari v.g. sensitivo. Ergo ois diffra ē cōposita Metaphysicē. Ideo Nego Antecedens
Licet n. ois diffra substātialis sit substā et talis substā, tn ista nō faciūt duo gra:
dus sed unū simplicē qa diffa secūdū quod tal ē, est substā atq3 adeo gradus sub:
stā a gradu talis substāe nō distinguitr in diffra nisi ex nrō mō cōcipiendi.

Quod vō attinet ad diffras specificas ē maior difficultas, nā Porphy: hic vi:
detur existimare diffrm specificā nō ēē unā simplicē Entitatē sed ēē collectio:
nē multarū genericarū, quaē licet seorsi acceptae possint aliis speciebus cōvenire
tn sic cōiūctā acceptatr uni tantū cōpetūt, et sūt loco diffrae specificae, sic
hō definitr ēē aīal rōnale mortale, quatenus rōnale cōvenit cū Angelis
quatenus mortale cū brutis, utruq3 vō iunctū soli hīni cōpetit. Simile ē illa de:
finiō hīs Platonica. Hō ē aīal bipes implume. Confir. hac sentētia
hē ex Philosopho g + Post: 17. ait singulas diffras p se cōpetere multis speciebus
aliquas tn simul iunctas cōvenire uni speci et idē etiā ait 1 Top: c 3. et 6 Top:
c: 2.. tū rōne qa nō sūt multiplicanda Entia sine necessitate sed p solas diffras
genericas oia salvari possūt Ergo nō sūt quaerendae novae diffrae specificae.

Contraria sentētia ē cōmunis servat: S. Thomae. 2 post: lec: 13. Alb: c 3
de diffrā, Boet: lib: de divisiōe c 9. Fon: 5 Metā: c 28 qua: 17. sec: 3 asserē:
tiū dari diffras simplices specificas, quaē cū speciebus infimis recurrat et cōver: Asserit dari diffras simplices specificas.
tāt. Probr primo ex Philos: 7 Metā: 43 ubi ait ultimā diffrm ēē substam
rei, at ultima diffa ē specifica. Deinde ibidē cōcedit definitiōes aliquas Probr 1° ex Philoso.
ēē quae cōstāt ex pluribus terminis, aliquas quae ex duobus tantū. Itē 1°
de partib. c 2 ait nō dari spēs quae unicā habeat diffrm et in c 3. ibidē
dicēs multa de divisiōe gnm in spēs p diffras supponit dari huiusmodi diffras
Praeterea 2 Top: c 2. loco 26. Diffra mgs samu de aequalib. aut plurib quā
quā spēs dr. altam specificā quae de aequalib. aliam genericā quae de plurib.
cidētiā hāt suas diffras specificas simplices ut albedo frigus etc cur nō Probr 2° a simili
etiā substā, nō enim minus faciūdū ē generi substātiarū quā generi accidētiū
Dein si spēs subalternae cōtrahūt ad se genus p diffras genericas simplices
cur nō etiā idē tribuenus speciebus infimis? 3°. probr rōne. Ois spēs ht aliquē
gradū essentialē sibi propriū, p quē tū a gnībus tū ab aliis oībus speciebus differt Probr 3°. rōne.
Ergo quaelibet spēs habet propriā peculiaremq3 essentialē diffrm. Antecē:
Qa quaelibet spēs. habet certas quasdā proprietates et virtutes sibi tantū
cōpetentes ac Magnes habet vim attrahen ferrū. Succinū paleas etc
Ergo etiā ht certū gradū essentialē specificū ad quē hae proprietates
consequūtr.

Ad fundamentum 1ᵃ sententiæ Resp. Differentiæ specificæ cum sint ignotissimæ, et differentias genericas ut pote notiores et quas in pluribus cernimus à nobis necesse describenda sint, qa ergo hoc fit ut plurimum. Ideo Aristoteles et Porphyrius volunt differentias

Volunt differentias specificas constitui ex coniunctione plurium genericarum. Quia specificæ nos latent.

specificas constitui ex coniunctione plurium genericarum, non quod non sint differentiæ specificæ simplices in rebus, sed quod illæ nos lateant. Id vero quod dr rationalitatem non commune esse cum angelis sive id dicatur juxta Porphyrij propria sententia sive ut credibilius est ex sententia Platonicorum falsum est. ratio enim dicit discursum cum cogitationis ministerio, quod non est in Angelis, ut expresse docet S. Dionysius de cælestibus Hierar: et S. Thom: 1 par: qu: 58 art: 3. Et quidem quod ipse Porphyrius

Quod Porphyrius asserit dari simplices differentias specificas in re. probatur

asserit in re vere dari differentias simplices specificas licet ignotas nobis patet, tum ex eius libro de interrogationibus et responsionibus Iamblici apud Simplicium, quidem subiectam, tum ex ultimo capite huius Isagoges ubi cum ait ipse differentiam in pluribus speciebus conspici, item sæpe differentiam de pluribus speciebus dici manifestemur posse etiam inveniri non in pluribus speciebus, nam qui dicit sæpe aliquid advenire admittit certe aliquando aliquid aliter accidere, ut recte notavit Fons:

Secunda difficultas. An differentia constituens sit etiam distinguens et è conv.

Omnis differentia constituens est distinguens.

Resp. affirmative. Quia omnis differentia constituens dat tale determinatum esse, at res per hoc quod habet tale determinatum esse, distinguitur ab omnibus aliis quæ tale esse non habent. Ergo omnis differentia constituens est etiam distinguens. Quod vero omnis differentia distinguens sit etiam constituens Probatur. Qa differentia in tantum distinguit rem, in quantum dat illi aliquid tale determinatum, per quod distinguatur, si enim nihil res habeat in se per quod distingui debeat non poterit distingui. Ergo differentia non potest esse distinguens nisi sit constituens rem in aliquo esse.

Accidentia distinguunt res ab aliis.

Dices: Etiam accidentia et propriæ passiones distinguunt unam rem ab alia cum tamen illam non constituant, per risibile enim homo differt ab omnibus speciebus animalis. Resp. Per accidentia res distinguuntur accidentaliter et secundario atque ita constituuntur in esse accidentali, per differentias vero accidentales res primario distinguuntur et constituuntur in suo esse substantiali.

Quæ dicuntur proprie differre.

Nota ex Philos: 10 metaph: tex: 12. et 5 metaph: textu 15. illa proprie differre quæ cum in alio conveniant in alio discrepant, quales sunt omnes species quæ in genere conveniunt, differentiis vero differunt. Quæ vero in nullo conveniunt ea dicuntur esse

Summa genera sunt penitus diversa.

diversa non differentia, talia sunt summa genera quæ sunt penitus diversa et in nullo conveniunt, tales etiam sunt differentiæ essentiales quæ seipsis distinguuntur non per alias differentias qa se totis sunt diversæ.

Tertia difficultas. An differentia essentialis possit esse negativa. Resp.

Nulla negatio statui potest pro differentia essentiali rei.

Cum Philos: 1 de parti: c: 3. non posse, qa differentia cum constituat essentiam rei dat aliquod esse rei, at negatio cum sit non Ens, non dat esse, sed potius non esse, Ergo nulla negatio statui potest pro differentia essentiali rei. Confir: qa non Ens non potest constituere speciem entis per illam regulam. Diversorum generum et non subalternatim positorum diversæ sunt species et differentiæ, at Ens et non Ens sunt diversa genera Ergo. Verumquidem est, nos sæpe uti differentiis negativis loco positivarum. Negatio enim convenit rei propter aliquod positivum quod cum nos lateat

Utimur sæpe negativis pro positivis.

describimus illud à posteriori per negationem, et sic per irrationalitatem intelligimus differentiam quandam positivam bruti, ad quam sequitur ~~diff~~ negatio rationalitatis

QVÆSTIO QVINTA 88.

QVOMODO CÕPARETVR DIFF͞RA CVIIS DE QVIBVS PRÆDICARI POTEST.

Tria sũt in qbus diff͞ra quoad prædicatum cõparari põt. 1m ẽ spẽs, ut si dicamus hõ ẽ rational. 2m inferiora spei ut Socrates ẽ rational. 3m inferiora ipsius diff͞rę, ut hæc et illa rationalitas possemus n. dicere hæc rationalitas ẽ rationalitas. Cũ aũt diff͞ra quatenus prædicatz sit ünalis, et ea de qbus põt prædicari, varia sint, dubiũ ẽ qua prædicatiõe et de quibus cõstituatz tertiũ ünale. Et ut certa ab incertis distinguamus. 1.

Qua prædicatiõe et de qbus prædicatz tertiũ ünale.

Certũ ẽ 1o. diff͞ram ut cõparatz ad sua inferiora eẽ ünalem sed nõ ünalitate diff͞rę sed spei, qa respectu illorũ hẽt se ut spẽs, nã et ab illis abstrahitz tanquã spẽs ab individuis, et de illis prædicatz in quid tanquã de suis individuis. Ünalitas võ diff͞rę ẽ prædicari de multis nõ in quid sed in quale.

Diff͞ra respectu inferiorũ habet se ut spẽs. et genus.

Secundo Certũ ẽ diff͞ram eẽ ünalem ut prædicatz de plurib. subiectis spei, eiusq3 hanc propriã diff͞rę ünalitatẽ, scilt prædicari de subiectis suæ spei in quale essentiale, cũ definitz diff͞ra eẽ id quod prædicatz de plurib. spẽ vel numero differẽtib. in quale qd sẽ in quale essẽtiale. Diff͞ra qdẽ generica prædicatz de plurib. differẽtib. spẽ ut sẽsitivũ de hõe et leone. Diff͞ra võ specifica de plurib solo numero differẽtib sicut et ipsa spẽs ut rationale de Socrate Platone &c.

Propria ünalitas diff͞rę.

Diff͞ra generica.

Diff͞ra specifica.

Hæc sunt certa. Incertũ aũt illud. An diff͞ra ut prædicatz de sola spẽ sit ünalis. Qdã affirmãt qũt in prædicatiõe de uno tantũ singulari eẽ singularẽ, prædicatiõẽ aũt de uno cõmuni et ünali nõ eẽ singularẽ sed ünalẽ, qa ünũ cõmune æqualet multis singularib. Alii võ et melius sẽtiũt prædicatiõẽ diff͞rę de sola spẽ nõ eẽ ünalẽ formatr sed forte secundũ æqualẽtiã. Ratio ẽ. Qa prædicatio ünalis ẽ illa quæ se ad multa extẽdit, at spẽs ut spẽs nõ ẽ multiplex sed una. Ergo prædicatio de sola spẽ nõ ẽ ünalis. Quia tñ spẽs licet formatr sit una, virtute tñ et æqualẽtia ẽ multiplex, ideo, et prædicatio de sola spẽ nõ erit ünalis formatr sed virtualr tãtũ et æqualẽter, prædicari eñi de spẽ æqualet multis prædicatiõnib. de individuis.

An ut de sola spẽ.

Prædicatio de sola spẽ nõ ẽ formatr sed virtualr ünalis.

Dico igr. 1o. Essẽtialr prædicatio diff͞rę ẽ de spẽ. Probr 1o. qa prædicari seqtz ad inesse, at diff͞ra essẽtiatr et immediatẽ inest spei quã cõstituit Ergo et se primo respicit spẽm 2o. qa diff͞ra vel prædicatz de spẽ vel de subiectis spei. nõ prædicatz aũt de subiectis spei nisi quatenus specifica sũt et habent in se ratiõem spei. Ergo spẽs ẽ propriũ et adæquatũ subiectũ prædicationis diff͞rę. Ex quo seqtz diff͞ram secundario referri ad subiecta spei quatenus in illis inventa, võ spei quã primario respicit diff͞ra. Patet etiã eadẽ spẽ prædicatiõnẽ eẽ, qua prædicatur diff͞ra de spẽ et subiectis spei qa utrobiq3 terminus prædicatiõis ẽ spẽs.

Assertio 1a.

Primario respicit spẽm secundario subiecta spei.

Dico 2o. Diff͞ra quatenus prædicatz de sola spẽ nõ ẽ formatr ünal. Probr qa ut sic nõ extẽdit se ad multa. Confir: Qa si prædicari de uno ünali sufficit ad ünalitatẽ, hac ratiõe genus erit ünale quatenus prædicatz de unica tãtũ spẽ, at hoc ẽ cõtra definitiõẽ gnis. Genus eñi ẽ quod prædicatz de plurib. differẽtib. spẽ. Est Ergo diff͞ra ünalis quatenus prædicatz de subiectis suæ spei iuxta ünalitatẽ diff͞rę ut dixi supra. Hactenus de Differentia.

Assertio 2a.

CAPUT QUINTUM
DE PROPRIO.

In priori capitis parte, ponit Porphyrius quatuor modos seu acceptiões proprii in posteriori eligit quartã acceptionẽ quæ ẽ, quod cõvenit soli, oĩ, et sẽp et cũ spẽ recurrit

DISPUTATIO QUINTA
DE PROPRIO.

quare prius de Proprio

De Proprio prius quã de Accidẽte agendũ ẽ, tũ qa cũ Propriũ necesso et mediate fluat ab essã debuit statim post vnalia spectãtia ad essam tractari, maxi: me post diffrm cuius ẽ veluti effectus, tũ qa propriũ prædicatur p se de suo subiecto et aliqñ cũ nos lateat diffa vtimur proprio illaui loco, tũ deniqȝ qa cũ propriũ dicatur multis modis, et ĩ Proprio latẽ sumpto cõtineatr etiã Accidẽs ideo distinctiõis causa prius dũ prius fuit de Proprio quã de Accidẽte cõmuni.

QVAESTIO PRIMA
An bene diuidat Porphyrius Ppriũ, vbi etiam an bene definiatur Proprium quarto mõ ab eo, et ab Arist.

Propriũ quatuor modis dici solet (ideoqȝ ĩ quatuor, ut diuiditr a Porphy: 1°. quod spẽi cõuenit et oĩ eius indiuiduo sed nõ soli spẽi vt eẽ bipedẽ et hoc dr propriũ respectiuẽ hõ eñi cõparatus ad alia quæ nõ sũt duos pedes, propriũ ẽt eẽ bipedẽ. 2°. quod soli speciei nõ oĩ eius indiuiduo cõuenit ut eẽ grãmaticũ quod cõuenit hõi sed nõ oĩ hõi. 3°. quod soli spẽi, oĩ eius indiuiduo cõuenit sed nõ semp. vt Canescere quod cõuenit hoĩ et oĩ hoĩ solũ ĩ senectute. 4°. quod soli spẽi oĩ eius indiuiduo et semp cõpetit. vt hoĩ eẽ risibile flebile, discursiuũ, disciplinatiuũ etc. et hoc absolutẽ dr Propriũ. Ex hoc aũt quod aliqd soli spẽi et oĩ eius indiuiduo et sẽp cõpetat, sequitr 1°. quod cõpetat illi necesso, si ẽ. nõ necesso. Ergo posset aliqñ nõ cõpetere et sic nõ sẽp ei cõpeteret. 2°. quod cõpetat cõuertibiltr si ẽ. soli oĩ et sẽp Ergo cõuertibiltr, nã neqȝ accidẽs poterit accipi sine subiecto nec subiectũ sine accidẽte. 3°. quod manat et fluat ab essã subiecti, quod ẽ soli oĩ et semp cõpetat id nõ accidit nisi qa ẽt aliqua causa ĩ illo solo subiecto p quã illi soli toti et semp cõpetat. vñ fit vt sequatr ad subiectũ.

Quid ex quarta definitione sequatr

Philosophus 5. Top. c. 4. duos tãtũ ponit modos proprii 1us ẽ quo aliqd dr simplr propriũ vt eẽ risibile 2us quo aliqd dr propriũ nõ simplr sed relatiue ad aliud vt eẽ bipes. etc. Licet aũt duos tãtũ ponat proprii Philosophus, Porphyr: aũt quatuor, sibi nõ cõtradicunt, qa quatuor modi Proprii positi à Porphyrio cõtinentr sub illis duob. Arist: et quod Arist. indistinctẽ dixit Porphyr: clarius exp.

quarto mõ propriũ definitr à Porphyrio.

Porro Propriũ quarto mõ quod inter has acceptiões Proprii præcipuũ, defi: nitr à Porphyr: eẽ id quod soli oĩ et semp accidit. Quamuis ẽ. aliqui putent hac nõ eẽ definitionem, sed mẽbrũ quadrimẽbris diuisionis. alii tñ et rectẽ dicunt

esse simul definitionē Ab Aristote: vō 1 Top: c 4 ita definitr. quod nō indicat
essam rei soli aut inest et cōversi praedicatr. Et hdē definio Porphy: claraē
Aristotelis vō sic explicatr Propriū ē quod nō indicat essam rei. Haec particu:
la ponitr ad excludēdū genus, diffrm, et definitionē quae indicat essam rei.
Nota Indicare essam rei posse duob. modis cōtingere. 1º Formatr et p se, et
hoc nō solū praedicata quidditativa ut gnā diffrā rē indicat essam rei. 2º A
posteriori et arguitivē et sic accidētia et passiōes quae dimanat ab essa indicat
essam rei, quatenus intellectus cōsiderās passionē et intra se ratiotinans videt
talē passionē provenire nō posse nisi à tali essā et hoc voluit scare Philo.
cū 1º de aiā 11 ait. Accidētia cōferre ad cognoscēdā substātiā quod à Porti:
ori ē intelligēdū de accidētib. propriis. Cū Ergo in praedicta definitioē dr. Propri:
ū eē id quod nō indicat essam, debet intellegi primo mō hoc ē formatr nō scdo
nā sic eēt falsū, cū cōstet accidētia et passiones cōducere eo mō ad cogniti:
onē essaē. Soli aut inest. Haec particula additr ad distiguēdū propriū ita de:
finitū à Porphy: primo mō quod nō inest soli et cōversim praedicatr idē
cōvertibitr reciprocatr ita ut sese mutuo inferat. ponitrque haec particula
Ad diffrm proprii scdō et tertio mō quorū neutrū reciprocatur cū eo cui cōvenit
aequipolletque haec particula duabus illis dictionib oi et semper positis à Porph: in definitioe proprii.
Dices quod soli inest cōversim praedicatr et ē cōtra quod cōversim praedicatr
soli inest Ergo altera ex his particulis vacat in definitione Prō. Dr.
cūda particula nō fuit sufficiēs sine tertia nā multa soli insūt quae nō convertūtr
ut hmi eē grāmaticū. Tertia aut etsi posset sufficere absque secūda qa quod cō:
versim praedicatr soli inest posita tū fuit utraque simul ad maiorē explicationē ita ut utraque particu:
laciatur rā et sensus sit quod ita soli inest ut cōversim de eo praedicatr.

QVAESTIO SECVNDA VTRŪ SOLŪ PROPRIŪ QVARTO MODO SPECTET AD QVARTVM PRAEDICABILE.

Ex solutioē quaestiois Nota 1º Propriū, quod spectat ad praesētē cōsideratio:
nē esse duplex. Aliud Physicū aliud Metaphysicū. Propria Physica sūt accidē:
tia realr distincta à subiecto illudque cōsequētia ut calor et lux respectu ignis
Propria Metaphysica sūt accidētia realr nō distincta à suis subiectis ut sunt
illae intrinsecae habitudines rerū ut c. in quātitate ē eē divisibile, eē extēsi
in loco quae ab ipsa quātitate rē nō distinguūtr sūt eni ipsamet quātitas
ut cōparata vel ad divisionē vel ad locū.
Nota 2º Propria rursus alia eē generica alia specifica, alia individualia.
Generica cōsequūtr gradū genericū ut esse quātū vel figuratū gradū corporis
specifica gradū specificū ut figura hmana respectu hmanā, equina equā. Pro:
pria individua gradū individualē ut proprietates Socratis. Rursus alia Pro:
pria sūt positiva ut sunt calor proprius ē ignis. Alia negativa ut negatio
[illegible] ē propria hnis eē [illegible] ac. Propria alia sūt realia, alia
intētionalia nā etiā entia rōnis possūt eē proprietates rerū ut relatio
ad videtē ē proprietas parietis visi. Inter has aut proprietates alia
cōpetūt absolute suis subiectis ut visibile hni, aliae sub disiunctioē ut Nume:
rō eē parē vel imparē, aiali eē rōnale vel irrōnale. Itē aliqua cōpetūt
suis subiectis in gnē tātū nō in spē ut eē figuratū in cōmuni ē propriet:
tas corporis, at eē hac vel illa figurā figuratū cōtigēs ē nō propriū

Illā definio Aristo: eiusdē proprii.

Definitio Aristo: explicatr.

Indicare essam rei duobus modis fit.

Nota 3º. Propria rursus alia ēē quæ certū aliquod subiectū cōsequūtr et cū eo reciprocātr ut risibile cōseqtr rationale. sensus aīal, figura corpus etc. Alia quæ nō cōsequūtr unū certū tātū subiectū sed sūt oīo diversa subiecta à qbus oriūtr ut lux quæ oritr et à sole et ab igne et à nitedula, et à quercu putrida et ab oculo felis. quæ certè nō sūt gradū substātiale cōmunē ad quē seqtr lux nisi qs velit fingere, nā quod lux in sole sequatr gradū specificū solis inde patet. quia sol nullū aliud ht accidēs specificū nisi lucē cū Ergo gra: dus specificus solis nō sit cōmunis rebus sublunarib. seqtr ut lux nō cōsequatr ad unū certū gradū substātialē sed ad diversos in diversis rebus. Simir caleta: lefactivū seqtr et ad natūrā ignis et ad natūrā luminis et ad naturam vini piperis. et aliorū aromatū et herbarū calefactivētiū. Neqȝ hoc mirūē qa idē effectus pōt oriri à diversis causis, ut calor ab igne, à sole a motu. Ergo poterit unū et idē accidens oriri à diversis subiectis. Porro dātr etiā multa accidētia quæ à nullo subiecto oriūtr sed extrinsecus et cōtingēter adveniūt subiectis ut spēs intētionales tā sēsibiles quā intelligibiles quæ nullius subiecti sūt propria sed extrinsecus producūtr ab obiectis. Itē habitus in: tellectus et volūtatis q nō oriūtr à nullo subiecto sed cōtingēter producūtr p actus ipsos intellectus et volūtatis. Quædā etiā accidētia à nullo gra: du essētiali subiecti oriūtr sed ex varia admixtiōe proveniūt ut colores odores sapores. Æthiops enim et Europeus eosdē hnt gradus essētiales nō tn eūdē colorē, color Ergo nō seqtr gradū essētialē ac p cōsequēs nō ht aliquē gradū tāquā propriū subiectū.
Ex his distictionib. colligr solutio multarū quæstionū, atqȝ etiā propositæ in titulo huius quæstiōis.

Prima quæstio ē. An oīs natura habeat aliquā proprietatē quæ ipsā necessō
Dico oēm naturā habere aliquā proprietatē saltim Metaphysicā: nō vō oēm na: turā habere proprietates Physicas id ē proprietates tales quæ sint accidētia realr distincta à subiecto. 1a pars patet. Tū inductiōē inprimis in trāscēdētib. ut ē Ens quod habet suas proprietates, unū verū. bonū, deinde in generalis: simis nā substāæ. quātitatis, qualitatis et reliquorū assignat Philosophus proprieta: tes in Prædicamētis, præterea in gnibus subalternis. nā aīal vē. ht suas pro: prietates ut ēē progressivū, auditivū visivū etc itē in spēbus infimis, hō -n. vē ht risibilitatē flebilitatē. etc Adhæc in individuis nā Socrates vē uni tātū individuo cōpetit simir proprietas materiæ ē quātitas, formæ aliqua vē. qualitas ut formæ Magnetis vis attractiva ferri. idē in gnē accidē: tiū pōt cōsiderari, nā coloris in gnē vē. propriū ē movere visū et albi disgregar nigri cōgregare, caloris varefacere, frigoris cōdēsare. Tū ratiōe qa oīs natura ē Ens et tale Ens, quatenus Ens ht proprietates Entis quatenus vō tale Ens ht certas habitudines et proportiōēs ad alia Entia at illæ habitudines sūt proprietates ut albū ut se ht ad visū disgregat visū quātitas ut se ht ad lōcū habet coextēdi loco. Scdā pars scilt quod nō oīs natura habeat proprietates Physicas inde patet, qa solius substæ ē habere accidētia hoc mō, sola n. substātia ē subiectū accidētiū. Vn illud Philosophorū pronūciatū Accidētis nō ēē accidēs. Accidētia igr solū ha: bebūt proprietates Metaphysicas. Hinc ē quod accidentia oriātr à substātiis
omnē vō accidens

9°

verũ quod accidens nō oriatur ab alio propriè loquendo, hoc ē tanquā eius proprietas
Dices. si ad oēm naturā cōsequitur aliqua proprietas saltem Metaphysica ergo
et ad illā ~~proprie~~ proprietatē cum sit etiā natura consequetur alia proprietas, et ad illā alia et sic
erunt infinitæ proprietates in una re. Rndeo. verū id fore si oēs naturæ haberent
aliquā proprietatē Physicā, nō vero si Metaphysicā, hæc n. cū nō dicat naturā
distinctā à suo subiecto nō ē necesse ut dicat etiā proprietatē novā.

Secunda quæstio ē. An oē accidens habeat suū propriū subiectū a quo ori:
atur et cui soli oī et semper insit. Rndeo negativè cū Caiet: de Ente et essa c. 7.
Scoto: in cap. de proprio Fons: c. 28. qu: 14 5. Metaph: quod dicat Alexander Alesius. 2 Metaph: 17, tum quia ut
dividantur accidentia quæ à nullo subiecto oriuntur sed extrinsecus et contingenter advē
niunt subiectis ut omnes habitus &c. tum quia ut etiā dixi quædā accidentia a nullo prin:
cipio essentiali subiecti oriuntur sed ex varia mixtione proveniunt ut sunt odores colores
sapores, tū ut etiā dixi quædā accidentia habent oīo diversa subiecta a quibus o:
riuntur ut lux calor. &c. Tum quia si oē accidens haberet subiectū propriū a quo oriretur
sequeretur oē accidens eē necessariū et nullū contingens quod ē contra comunē oīum
opinionē et sensū sequella patet. quia oē accidens propriū habens subiectū necessariò
convenit suo subiecto quia omni soli et semper competit. Concedo tamen ut etiā dixi supra
aliqua accidentia habere certa aliqua subiecta ut risibilitas rationalita:
tē sensus animalitatē &c.

Dices. sicut accidens in comuni requirit subiectū in comuni ita et tale acci:
dens requirit tale determinatū subiectū ergo singula accidentia requirunt sin:
gula subiecta sibi respondentia. Rndeo. oē quidē accidens ē connaturale alicui sub:
iecto ut probat argumentū sed nō ē ita connaturale ut illi soli oī et semper compe:
tat et emanet ab ipsa ipsius. Ubi nota tria eē genera accidentium, quædā n.
determinant sibi subiectū quia nō possunt eē nisi in tali subiecto nō tamen subiectū determinat sibi illud accidens et
accidentia simi: talia respectu nasi et gramatica respectu hominis, gramatica enim nō potest eē nisi in hōīe
homo tamen potest eē sine gramatica. Alia sunt quæ determinantur à subiecto sed
nō determinant sibi subiectū et tale ē bipes respectu hominis. homo n. determi:
nat sibi ut sit bipes, sed bipes nō determinat sibi hōīem, quia potest eē extra hōīem Accidentia denique quæ determinant
sibi subiectū et à subiecto determinantur et talia sunt propria quarto modo, nā nec ri:
sibile potest eē sine hōīe nec homo sine risibili. Accidentia primi generis competunt soli
sed nō oī, secundi oī sed nō soli. tertij oī soli et semper.

Tertia quæstio. An oē accidens manans ab essā subiecti sit propriū quarto mō.
Rndeo negativè. Lux enim manat à sole nō tamen competit toti soli, calor ab igne nō tamen soli igni compe:
tit quare nō oē quod fluit ab essa proprium quarto mō. Unde etiā sequitur nō oē quod necessario convenit
alicui subiecto esse propriū quarto mō quia sunt multa quæ oriuntur à suis subiectis ac proinde
necessario illis conveniunt quæ tamen nō sunt propria quarto modo ut patet de luce et calore respectu ignis et de
[illegible] respectu primi

Quarta quæstio ē. In quo propriū differat ab accidente. Rndeo quod accidens
hoc sit quid contingens et nō oriatur ab essa rei. Propriū vero sit quid necessariū
et ab essentia rei profluens. Hæc differentia patet ex definitione accidentis ut ē quin:
tū prædicabile est n. accidens id quod adē et abest præter subiecti corruptionē
at quod adest et abest ē contingens rei. Ergo accidens solū comprehendit accidentia
contingentia. Propriū vero ē consequens oē accidens necessariū

Hinc collige 1°. Nō oē propriū eē convertibile cū suo subiecto. Ratio ē. quia
propriū comprehendit oīa accidentia necessaria quæ fluunt ab essa subiecti, at
nō oīa quæ fluunt ab essā subiecti convertuntur cū subiecto ut patet de luce
quæ oritur à sole et igne et cū neutro convertitur, ut patet de ui calefaciendi
quæ oritur à luce igne vino &c et nō convertitur cū illis. De calore quoque oritur
à diversis elementis ut ab igne et ab aere et cū nullo convertitur &c. Quod si Porphy:
ius et Philosophi ī Topi. c. 4. volunt propriū conversim prædicari de suo subiecto

intelligen sit log de proprio nō quocūq; sed maximè proprio. quale ē propriū
Scdō collige. Nō solū propriū quarto mō cōtineri sub proprio ut ē quartū prædi
cabile. Ratio ē qa cōtinetr etiā alia quæ oriūtr à subiecto et nō soli illi insūt
ut sūt proximè dicta.

Tertio collige Oē accidēs quod orītr sequtr aliquā speciem ēē propriū Probr.
quia quod orītr cōpetit toti spēi, necessō cōpetit et habet fundamētū et prī
cipiū in illa spē propter quod illi cōveniat, at oē quod oritr ab aliqua spē ē propriū hinc frigus
sit propria nivis et ign[is], nigredo propria corvi, qa tā corvus ex natura sua
exposcat nigredinē qa exposcit talē mixtionē ad quā sequtr nigredo quā
admiscet ma albedinē.

Dices. Quo ergo tā Porphy: quā alii Peripatetici nigredinē corvi reponūt
in accidēta ut ē quintū prædicabile. Rdeo nigredo corvi spectat ad utrūq;
prædicabile id ē ad propriū et ad accidēs sed diversa rōne nā quatenus necessaria ē
spectat ad propriū, quatenus cōtigēs ad accidēs. In nigredine n. corvi duo spectare
possumus. 1º. Cōvenientiā 2º Existētiā. Quo ad cōvenientiā necessō cōvenit corvo qa
natura corvi necessō exposcit nigredinē sive illa nigredo actu insit sive nō insit,
quo ad existm vō ē cōtingēs qa pōt aliqua saltem ratiōe separari à corvo et de
facto sub polo existūt corvi albi. Qua rōne etiā sumq calor quoad cōvenientiā necessō
ē in igne quoad existm vō pōt aliqn nō ēē, ut cū calor ignis ab agēte frigido refrāgitr
nec n. ad cōvenientiā requiritr existētiā qa hmi rē. et abstrahitr ab existētiā cōve:
nit ēē visibilē. Himoerę cōvenit ēē mōstrū, tū qa cōvenientia spectatr tātū in essē
qā n. unū ex sua rōne essētiali exigit alterū tūc unū dr cōvenire alteri, sive existat
sive nō existat qa habet rōnem sufficiētē cur cōveniat illi licet nō habeat rati:
onē sufficiētē cur existat actu in illo et hoc ē quod cōmuniter Theologi dicūt
Accidētia inesse aptitudinali necessō cōvenire subiecto, inesse vō actualis existēn
cōtingēter. Ex quo etiā patet nō repugnare aliquas proprietates separari posse
quoad actualē existētiā à suis subiectis sic sumq calor separatr ab igne sumū
frigus ab aqua, sic etiā à quātitate corporis Chri in Eucharistia separatr
actualis existetia in loco. Confir qa licet talia accidētia existāt quodāmodo
cōtingēter, tn cōvenīūt necessario cōvenientia n. nō ē existētia, sed debitū in existen
et cōvenientia prædicati ad subiectū dicit cōnexionē prædicati cū subiecto secundū
suas rōnes formales exposcitū vō formaliter unius exigit rōnem formalē alterius in existētiā vō, ē cōnexionē
Dices Tā propriū quā accidēs cōveniūt in ratiōe accidētis Ergo male di: [i]sati cū
stincta sūt à nobis supra. Rdeo. Accidēs ut ad propriū facit dupl[icite]r accipi pōt
1º In cōmuni pro oi eo quod accidit rei et ē extra essam rei sive accidat
necessō sive cōtigēter et sic proprio ē accidēs 2º In particulari et accī,
dēs cōstituit quintū prædicabile et sic accidēs ē solū id quod cōtigēter et nō
necessō inest rei.

Et ex his clare cōstat nō solū resolutio proposita in titulo quæstiōis sed
etiā pluriū aliarū, ad quæstionē n. positā dicēdū ē. nō solū propriū qto mō
cōstituere quartū prædicabile sed oē illud accidēs quod fluit ab essā subiecti
sive oi eo recurrat sive nō, ut latius dictū ē supra.

Quæres. An propriū primo insit spēi accidēs vō primo in individuo. Porphy:
capite de cōmunitatib. quē sequūtr oēs Peripatetici inter alias differēas proprii
et accidētis hanc etiā assignat quod propriū primo insit spēi et rōne spēi
insit individuis ut Socrates ē risibil qa hō ē risibil: accidēs vō ē cōtra primo
insit individuis et rōne individuorū spēi ut hō ē grāmaticg qa Socrates
ē grāmaticus quod etiā approbat Philosg c. de substātia. Ratio horū ē
qa propriū oritr ab essā spēi Ergo primo cōvenit spēi et qa spēs cōmunicatr

individuis, ideo et propriũ inerit individuis sed secũdario: accidẽtia verò cũ nõ oriãtr ab illa spẽ, sed cõtigẽter insint tũc conveniũt solũ qñ existũt, nõ existũt autẽ nisi in individuis, ergo primo conveniũt individuis, secũdario autẽ speci, et sic prius ẽ Socratem ẽẽ grãmaticũ quã hoĩem.

Dices. Aristoteles c. de substa ait oĩa accidẽtia primo inesse primis substãtiis et de eis primo dici; at primæ substãæ sunt individua, Ergo oĩa accidẽtia tã propria quã cõmunia primo insũt individuis. Loquitr ibi Philosus ibi de oĩbus accidẽtiis unalr tã de cõtingẽtib. quã necessariis ut patet. Rndeo. subiectũ accidẽtiũ ẽ duplex. Unũ subiectũ cõveniẽtiæ, cui et ratiõe cuius conveniũt. alterũ subiectũ existẽtiæ cui et ratiõe cuius existũt. Philosus ergo loqtr de subiecto inexistẽtiæ. oĩa in accidẽtia tã propria quã cõmunia primo inexistũt primis substãtiis. propria verò accidẽtia pro conveniẽtiã primo insũt spẽbus, pro inexistẽtiã primo individuis.

QVAESTIO TERTIA.

VTRVM PROPRIV SIT VNIVERSALE ET QVOMODO VT SIC DEFINIATVR.

Huius quæstiõis resolutio patet ex dictis supra de unalitate diffræ. De unalitate in proprii eodẽ nõ discurrere debemus quo supra discurrimus de unalitate diffræ, proprium in cõparatũ primo ad spẽm quã essẽtialiter respicit siquidẽ ex eius essa profluit, et ratiõe speci dr proprium ut risibile respectu hominis. 2º cõparatũ ad subiecta spẽi ut risibile ad Socratẽ et Platonẽ. 3º Ad sua inferiora ut risibile ad hoc et illud risibile. Propriũ Ergo quatenus dr de spẽ nõ ẽ unale saltim formalr sed virtualr et æqualẽter qz ut sic nõ dr de multis. Quatenus verò dr de suis inferiorib. est quidẽ unale sed nõ distinctũ à spẽ qz habet se per modũ spẽi ad sua inferiora et de illis ut de individuis suis prædicatr in qd. Superest ergo ut sit unale quatenus dr de subiectis spẽi qa in dr de spẽ cõsequẽs ẽ ut et dicatr de iis de qbus dr spẽs. Hac autẽ ratiõe spectatũ ẽ formalr unale qz ut sic respicit multa et prædicatr de multis. Est etiã unale distinctũ à reliqs oĩbus qz habet prædicatiõẽ sibi propriã et nulli alteri conveniẽtẽ, dr in. de illis accidentalr et necessario. Unde definitr ẽẽ id quod prædicatr de pluribus in quale prædicatiõe nãli essẽtia et accidẽtali. Loco gnis ponitr prædicari de pluribus in quo propriũ convenit cũ aliis unalib. additr in quale ad diffrm gñis et spẽi quæ prædicatr in qd. Additr accidẽtalr ad diffrm diffræ quæ prædicatur in quale essẽtiale. Demũ additur necesso ad diffrm accidẽtis quod cõtigẽr prædicatr nõ verò necesso.

Dices. Nullũ propriũ ẽ unale, propriũ in uni, unale multis convenit. Rndeo. quod ẽ propriũ uni individuo nõ pot ẽẽ unale et argumẽtũ probat sed quod ẽ propriũ uni unali et cõmuni bene pot ẽẽ unale qz eo ipso quod unalr convenit, convenit etiã et illis de qbus illud unale dr. Unde Propriũ respectu spẽi ẽ propriũ, sed respectu subiectorũ spẽi ẽ cõmune.

Porro. Cũ propriũ sit duplex. Unũ Genericũ altrũ specificũ, illud prædicatr de plurib. differẽtibus spẽ, hoc de plurib. differẽtib. numero utrũqz in quale accidẽtalr et necesso. Hactenus de Proprio. SEXTUM.

CAPVT QVINTV

DE ACCIDENTE

In priori capitis parte ponit Porphy: unā definitionē et unā divisionē accidētis, in posteriori vō duas alias definitiōes.

DISPUTATIO SEXTA DE ACCIDĒTE

Quae de Accidēte ultimo praedicabili dici possūt partim patet ex praecedēti disputatiōe de Proprio partim ex iis quae hic separati de illo dicemus.

QUAESTIO PRIMA

QUID SIT ET QUOMODO DEFINIATUR ACCIDĒS UT CŌSTITUIT QUINTUM PRAEDICABILE.

Pro solutiōe quaestiōis Nota 1° Accidēs ut patet ex Toleto: 35 multis quidē modis accipi sed praecipue tribus, nā omissis illis duobus modis quos Philalg. affert loco citato de iis quae fortuito et necessario accidūt. Primo accipitur accidēs pōi eo quod nō ē substā quo pacto sumitur qn dividitur in novē praedicamēta accidētiū et hac rōne cōprehēdit accidētia oīa tā propria quā cōmunia atq3 adeo nō cōstituit distinctū praedicabile à proprio. 2° Pro quovis attributo accidētario quod nō spectat ad essē rei sive fluat ab illa sive nō et hoc etiā pacto certū ē cōprehēdi noīe accidētis propriū quarti praedicabilis.

(margin: Tribus modis accipitur accidens.)

Et sic usus ē Porphy: c: de proprio accidētis noīe cū explicaret illa quatuor gnā propriorū dicēs Propriū ē quod alicui spēi accidit. &c 3° Accipitur pro attributo accidētario quod nec ptinet ad essē rei nec ab ea dimanat sed aliūde advenit, quo pacto albedo dr accidēs hominis nō vō risibilitas qa licet neutrū sit de essā hominis, risibilitas tn profluit ab essā hōis nō vō albedo Et hoc tertio mō accipitur hic accidēs ut distinguitur hic à proprio et cōstituit quintū praedicabile

Nota 2° Accidēs tertio mō sumptū, cōsiderari posse 1° in ordine ad sua inferiora ut color in ordine ad albedinē et nigredinē, albedo in ordine ad hanc et illā albedinē &c. quatenus de illis praedicatur et illis inest. 2° In ordine ad subiectū quod afficit et denominat et cui cōtigenter inhaeret, ut albedo respectu parietis, lactis. &c Accidēs primo mō sumptū ē quodē universale sed nō universalitate accidētis sed universalitate gnis vel spēi. Gnis quidē, ut color respectu albedinis et nigredinis, spēi aūt, ut albedo, respectu huius et illius albedinis, nā et color dr de albedine, et nigredine, ut de spēb. in quid, et albedo de hac et illa albedine ut de differētib. numero in quid. Datur enī gna et spēs accidētiū. Secūdo vō mō ē universale distinctū à reliqs, et cōstituit hoc praedicabile et definitur cē id quod praedicatur de pluribus in quale accidētalr et cōtigēter. Loco gnis ponitur, quod praedicatur de pluribus, in quo cōvenit accidēs cū aliis universalibus loco differētiae ponitur reliquae particulae, nā p praedicari in quale, differt a gnē et spē, p praedicari accidētalr. à differētia, p cōtigēter à Proprio, quod praedicatur accidētalr quidē sed necessario. Et hoc definitio accidētis colligi pōt ex iis quae tradūtur à Porphy: et Aristo: ut sequēti quaestiōe explicabūtur.

(margin: Primo mō sumptū)

(margin: Datur gna et spēs accidentium.)

(margin: Secūdo mō sumptum)

(margin: Definitio Accidētis.)

(margin: Unde colligitur haec definitio)

Porro Accidēs. sicut differētia et Propriū ē duplex unū genericū alterū specificū. Genericū quod cōvenit subiectis spē distinctis ut bipes quod dr de hōe et ave

(margin: Accidēs duplex.)

specificū quod dr̄ solū de individuis vt gramaticū de Socrate et Platōe

QVAESTIO SECVNDA
VTRVM DEFINITIONES ACCIDENTIS RECTE TRADANTVR A PORPHŸRIO ET AB ARISTOTELE.

TRES assignat Porphÿ: accidētis definitiōes 1ª. Accidēs ē quod adest et abest
praeter subiecti corruptionē 2ª. Accidēs ē quod cōtingit eidē inesse et nō inesse
3ª quod nec ē genus nec diffiā nec spēs nec propriū, semp aūt ē in subiecto
subsistēs. Ex qbus definitionibus prima videtr Porphÿ: propria et ideo illā tra: Prima propria Porphÿ:
dēs nō dixit definiūt, sed absoluta exordiēs dixit, Accidēs ē &c. de aliis aūt
dixit definiūt &c quasi dicat has eē ab aliis acceptas sūt n. Philosophi.
prima qdē 1 Top: c. 4. et 4º Top: c. 1. loco 3º et 1 Phÿ: tex: 28. vlti:
ma vō eisdē verbis habetr sive 1 Top: c. 4. vbi etiā Philosp cōparat has
duas definitiōes accidētis et ait secdam eē meliorē tertia. Porro Accidens Divisio accidētis
definitū dividit Porphÿ: in accidēs separabile et inseparabile calor à manu
separabile accidēs ē, nigredo à corvo et Ætiope inseparabil ē.

Hæ definitiōes ac praesertim prima magnis sūt involutæ difficultatibus
propter quas Avic. eas reprehēdit et Porph: accusat, quod parū cōsiderate
accidēs definiverit Contra 1am. n ē prima difficultas quia dātr accidētia Difficultas cōn 1am
inseparabilia vt ipsemet Porphÿ: fatetr, at, quod inseparabile ē, nō pōt abesse, si n.
abest separatr à subiecto. Ergo nō oē accidēs pōt abesse à subiecto, et cōsequēter
male definitr accidens quod pōt adesse et abesse à subiecto. 2ª Dātr quædā
accidētia quæ nō possūt adesse vel abesse nisi corrupatr subiectū. Sic sūmus calor
nō pōt adesse ligno qn corrupatr lignū, et letalis febris nō pōt adesse ægroto
qn dissolvatr subiectū: itē sūmus calor nō pōt abesse ab igne qn corrupatr ipse
ignis, nō pōt n eē ignis sine calore. 3ª Mors et corruptio sūt accidētia sed hæc
nō possūt adesse sine subiecti corruptiōe, Ergo nō oē accidēs pōt adesse sine subie:
cti corruptiōe. 4ª Forma substātialis adest et abest materiæ sine ipsius materiæ
corruptiōe. Ergo si vera ē definitio accidētis forma substātialis erit accidens
Nec dicas subintelligi in definitiōe quod accidēs debeat adesse, id ē inhærere,
forma aūt substātialis nō inhæreat, nā formæ oēs corruptibiles verè inhærent
matæ, cū ab ea depēdeāt, tāquā à subiecto sustētante, nō minus ac accidētia
pēdēt à subiecto tāquā à sustētāte. 5ª Cicatrix nulla ratiōe pōt abesse à sub:
iecto sine illius corruptiōe, cōtra secūdā definitiōne, cōtraria simul et semel nō possūt eidē
cōvenire, abesse n et adesse sūt cōtraria Ergo nō possūt simul cōvenire eidē accidēti
7. Contra tertiā definitio rei positivæ nō debet tradi p negatiōes, cū res
positiva habeat prædicata positiva p quæ definiri possit, at ea definitio tradita
p negatiōes Ergo. 8. Contra eādē, qa illa particula definitiōis. semp aūt inest
adæquatr duabus priorib. definitiōnib. in qbus dr accidēs posse inesse et nō inesse
deīn illa particula in subiecto subsistēs nō cōvenit accidēti cū subsistere sit
propriū substāæ.

Posteriores duæ definitiōes vt cōstat ex positis dubitatiōnib. nō tot patiūtr
difficultates ac prima et explicata prima facile patebūt, ob quod præcipuè ex:
plicāda ē prima. Pro qua dico imprimis ex ea ac etiā ex sequētibus colligi, ac:
cidēs vtē quītū prædicabile eē cōtingēs nō necessariū. Deīn dico cū cōmuni sētē: Accidēs vt quītū ē prædicabile nō ē cōtingēs necessariū.
tiā Philosophorū oē accidēs posse adesse et abesse praeter subiecti corruptionē
cūn Porphÿ: hic probat etiā inseparabilia accidētia posse adesse et abesse Et
rō ē, qa quod cōtingēter inest rei, pōt adesse et abesse ab illa, sed oē accidēs

quinti prædicabilis cõtingenter inest rei. Ergo põt abesse & adesse ab illa quod perspicue patebit ex solutiõe positarũ difficultatũ.

Ad primam. Augustr respõderi solet. 1mo modus ẽ Anonij Boetij Averrois & Ibo

Oẽ accidẽs ẽ separabile Logicè

in suma Logica c: de Accidẽte dicẽtiũ, oẽ accidẽs etiã quod dr̃ inseparabile in re, eẽ separabile Logicè, id ẽ mẽte et cogitatiõe, à subiecto, præter subiecti corruptionem, nã subiectũ accidẽtis, nõ solũ põt cõcipi sine accidẽte, sed etiã cũ negatiõe accidẽtis, imo et cũ opposito ipsius accidẽtis, v.c: corvus nõ solũ põt cõcipi nõ cõcepta nigredine, sed etiã põt cõcipi ut carẽs nigredine, imo sub opposito nigredinis id ẽ albedine, cũ tñ nõ sequatur ulla mutatio et destructio naturæ corvi.

Subiectũ proprii

Subiectũ vẽro proprii licet possit cõcipi nõ cõcepto proprio ut hõ nõ cõcepta risibilitate, nõ tñ põt cõcipi sub negatiõe proprii, neqȝ sub opposito proprii, nisi sequatur eversio naturæ rei p intellectũ, v.c. de hoĩe nõ põt negari risibilitas, nec affirmari irrisibilitas, nisi destruatur natura hoĩs, cuius rõ ẽ, qa propriũ cũ fluat ab essẽ rei nõ põt nõ cõvenire illi essẽ nisi ea tollatur: accidẽs vẽro cũ nõ fluat ab essẽ rei, põt negari de re absqȝ corruptiõe rei, si qdẽ nullã hẽt cõnexionẽ

obiectiõ

cũ natura rei sicut hẽt propriẽ. Quod si dicas, sicut nõ possũ cũ veritate negare risibilitatẽ de hoĩe ita nõ possũ cũ veritate negare nigredinẽ de corvo Ergo pari rõne ẽ utrũqȝ inseparabile à subiecto. Resp. Augustr possũ negare nigredinẽ

duplex respõsio

de corvo. 1o. quod à parte rei nõ sit niger et hoc falsũ ẽ quãvis eẽt etiã sub polo corvus albus traditur. 2o. quod corvo nõ repugnat carere nigredine et hoc verũ ẽ, nõ ẽ aũt verũ hoĩ nõ repugnare carere risibilitate.

Differentiã hanc de separatiõe accidẽtis à subiecto facta p intellectũ, qua nõ possit separari propriũ, qdã recẽtiores paulo aliter, quãvis in idẽ fere re

eandẽ aliter explicãt.
duplex diffrã cuiusqȝ rei

cidit cũ eo quod diximus, explicãt. Distinguũt enĩ duplicẽ pfectionẽ cuiusqȝ rei, alterã essẽtialẽ et primariã quæ solũ cõstituitur p essẽtialia id ẽ genus et diffrã. alterã secũdariã quã alii cõplemẽtalẽ appellãt eo quod sit præcedẽtis cõplemẽtũ et hæc cõstituitur nõ p essẽtialia sed p proprietates quæ ab essẽ necessario dimanãt. Dicũt ergo cõparãdo accidẽs comune cũ diffrã et proprio quod diffrã nõ põt abesse sine subiecti sui corruptiõe quoad primã pfectionẽ

Accidẽs comune

propriũ vẽro licet possit abesse sine subiecti sui corruptiõe quoad primã pfectionẽ nõ tñ põt quoad secũdã, accidẽs vẽro comune põt abesse sine subiecti corruptiõe quoad utrãqȝ pfectionẽ et ita dicũt, intelligẽdã eẽ definitionẽ, ut sensus sit Accidẽs ẽ quod põt cõcipi adesse et abesse à subiecto, sine eiusdẽ eversiõe tã quoad primã pfectionẽ quã quoad secũdã. Alio etiã mõ, p cũ præcedẽti

duplr tollitur essã.

fere recidit dicũt alii, aiũt n. duplr posse tolli essẽtiã. 1o pse et directè ut cũ tollitur aliquod essẽtiale nimirũ genus aut diffrã. 2o indirectè et cõsecutivè per ablationẽ alicuius quod necessario cõiũctũ ẽ cũ essã ex eo quod ab illa necessario oriatur. Dicũt igr accidẽtia comunia posse adesse et abesse absqȝ eo quod tollatur essã, aut primo aut secũdo mõ propriũ vẽro nõ posse abesse absqȝ eo quod tollatur essã secũdo mõ, et ita volũt definitionẽ accidẽtis intelligẽdã eẽ de eversiõe essæ neutro ex his modis. Porro iuxta hæc etsi propositiões in qbus negatur accidẽs inseparabile de subiecto ut corvus nõ ẽ niger, et in qbus negatur propriũ, ut hõ nõ ẽ visibilis, æquẽ sint falsæ in eo, quod removẽt à subiectis his, ea quæ cũ illis in re cõiũcta sũt, tñ nõ ita sũt falsæ ut æquẽ tollãt essãm subiecti ut etiã supra

Est et inter has propositiones hoc discrimen, quod licet utraque sit falsa, tamen falsitas *Discrimen inter propositiones*
propositionis de proprio tollit essentiam subiecti indirecte, quia et tollit visibilitatem ab homine
dicendo homo non est visibilis, tollit aliquid quod necessario coniunctum est cum essentia hominis, atque adeo
tollit ipsam essentiam indirecte: falsitas vero propositionis accidentis communis de subiecto
non tollit essentiam subiecti, quia et tollit nigredinem a corvo dicendo corvus non est niger, non
tollit directe vel indirecte essentiam corvi. Non directe quia nigredo non est de essentia corvi,
nec indirecte quia non necessario est coniuncta cum essentia corvi, cum non fluat ab essentia illius.
Et iam ex his patet omne accidens etiam illud quod est inseparabile et re posse separari
a subiecto Logice et per intellectum.

Secundus modus est Alexandri 1 Top. c 4. Alb: tra: 7 in praedicab: c 8. S. Thomae
2 contra gentes c 80 et 81 Boet: ex simplicio in c. de substantia qui asserit non solum *Non solum per intellectum*
Logice et per intellectum sed etiam Physice et realiter omne accidens separabile esse a subiecto. *sed physice separari*
Hoc autem dupliciter potest explicari. 1° Omne accidens tam ex natura subiecti quam *potest accidens ab subiecto*
ex natura sua est separabile, nam neque ex natura sua determinat sibi tale subiectum
cum illi contingenter insit et possit esse extra illud subiectum ut nigredo extra corvum
in Aethiope neque etiam subiectum determinat sibi tale accidens siquidem non oritur ex natura
illius. Ergo omne accidens est separabile, verum si aliquando non separatur id est per accidens
docet sic Themistius 1 post: c 14. 2° Omne accidens non solum ex natura sua separabile
est, sed etiam de facto separari potest, saltem secundum aliquem gradum in quo gradu est
tota natura accidentis. ita Boet: addit Alber: Cum omne accidens inseparabile
habeat aliquam causam accidentalem et variabilem in subiecto, ut nigredo in corvo
habet certam mixtionem, ad quam sequitur, sicut illa causa potest variari, ita et effectus
eius nempe nigredo, unde ait ova corvorum si certo non inficiantur posse corvos
albos proferre, quin etiam de facto dantur corvi albi, sicut passeres, mures, ursi, *Corvi albi dantur*
et alia animalia in montibus per frequentem nivem cadentis [illegible], habent praeter naturam suam
album colorem ut refert Scaliger exercitatione [illegible]. Confir. quia de facto
corvi crescunt et decrescunt in nigredine, neque et omnes corvi sunt aequalis nigredinis
nec iidem corvi sunt eiusdem nigredinis quovis tempore.

Dices. Si accidens inseparabile separari potest quomodo igitur inseparabile dicitur. Resp. dico.
Dici inseparabile vel quia de facto nunquam separatur licet separari possit vel quia
omnino et re separari non potest sed tantum secundum aliquem gradum, vel denique aegre
separari potest sicut impossibile dicitur illud quod difficulter fieri potest.

Iam constat ex his duobus modis omne accidens commune etiam illud quod realiter dicitur
inseparabile et Logice et Physice posse separari a subiecto sine eiusdem subiecti corruptione ac proinde non concludere primam difficultatem.

Est autem hic dubium quam separationem accidentis communis a subiecto Porphyrius *Dubium est*
in illa sua definitione intellexerit, Physicamne an Logicam, an utramque. Resp. dico intellexisse
solum Logicam. Et nota quod Porphyrius statim post praedictam definitionem
attulit quandam divisionem accidentis in accidens separabile ut dormire et inseparabile
ut nigredo corvi. Dico ergo ex mente Porphyrii definitionem intelligendam esse de separatione Logica, divisionem vero de separatione Physica. Et probatur Cum et Porphyrius
primo dixisset accidens esse quod adest et abest, deinde dixisset accidens aliud esse
separabile aliud inseparabile praevidens obiectionem quae potest illi obiici
contra divisionem repugnare definitioni nam si aliquod accidens est inseparabile
quomodo omne accidens potest adesse et abesse sine subiecti corruptione. Resp. quod

quāvis sit aliquod accidens inseparabile realr, tn̄ hoc idē accidēs ē separabile p intellectū nā pōt intelligi corvus albus sine corvi corruptiōe, qua responsiōe aperte sēqt definitionē intelligēdā ēē de separatiōe logica divisionē vō de separatiōe physica alias responsio nō quadraret nec solueret propositā obiectiō siquidē definitio cōtradiceret divisioni, in qua aperte ponitur aliquod accidēs inseparabile. Adde quod si divisio nō intelligeretur de separatiōe physica sed tātū logica cētoi cū nullū sit accidēs cōmune quod p intellectū separari nō possit.

Ad secūdā difficultatē. Rdeo 1º Cōcedo accidētia corrūpere substām imo nulla corruptio fit in rebus nisi p accidētia ut ostēdā lib: 1 de gnatiōe

Accidens dupliciter cōsiderari potest. Sed dupliciter accidēs cōsiderari pōt. 1º absolute secūdū naturā suā. 2º secūdū gradū .i.e. calor cōsideratz vel ut calor vel ut tātus, aut tā intensus.

Accidēs igr absolute acceptū nō corrūpit substām qa pōt in aliquo saltim gra-

Nō quodlibet accidēs destruit subiectū. dū manere sine corruptiōe subiecti: at accidēs ut intensū ē sic ratiōe intēsionis pōt corrūpere substām calor ū nō quivis destruit lignū sed summus et

Annihilatiō idē dicēdū ē de peste, morbo letali, actiōe corruptiua. Dices Annihilatio ē actio ac pinde accidēs, sed annihilatio nullo mō pōt adesse rei sine ipsius corruptiōe Ergo accidēs nō pōt adesse sine subiecti corruptiōe. Rdeo Annihilatio ē actio qdā in Deo, eqs substātiat sed in re nō ē actio nisi negatiua seu negatio potius actiōis et influxus divini p hoc ū. quod Deus negat suū influxū creaturæ, creatura annihilatz cū igr nihil ponat in creatura nō ē accidēs creaturæ ac proinde nō cōuenit illi adesse præter subiecti corruptionē 2º Rdēt qdā Alteratiōes tās qua corrūpūt subiectū posse dupliciter cōsiderari. 1º ut præcise dicūt introductionē formæ accidētal id ē qualitatis et hoc mō possūt adesse sine subiecti corruptiōe ya quādiu cōbustio ē inductio solius caloris sēp durat lignū. 2º ut præter inductionē qualitatis et accidētis dicūt productionē formæ substātial naturatr cōsequētis tale accidēs et hoc mō nō tātū includūt accidēs sed etiā formā substātialē ac propterea mō ē cōtra definitionē si nō possūt adesse sine subiecti corruptiōe. 3º Rdēt alii ista accidētia .i.e. summus calor in ligno et lethalis febris nō destruere essām neqs directe nec indirecte. Nō directè qa nō tollūt aliqd fluēs ab essā sed destruunt aliqd essētiale. Nō indirecte qa nō tollūt aliqd fluēs ab essā sed destruunt et tollūt existētiā rei, et simul ipsa ut sūt accidētia, nā huius rā nō existētibus, nō dr febris accidēs, nec pfecta alteratiō ligni, extīcto aūt hic quoad existētiā, adhuc remanet essā tā quoad pfectionē primariā quā quoad secūdariā, nō existēte ū. Adamo verū ē dicere Adam ē hō. Adā ē risibil Cū igr prædicta accidētia nō tollat essām nec directe nec indirecte recte dicī possūt adesse sine subiecti corruptiōe hoc ē sine essæ everssiōe. Rdēt alii quarto Cū dr in fine Accidēs ē quod adest et abest præter subiecti corruptionē verba illa præter subiecti corruptionē nō cadūt nec limitāt illud adesse sed illud abesse ut sēsus sit. Accidēs ē quod pōt abesse, abesse eo quod subiectū corrūpatz. Et ratio huius expositiōis ē clara qa nō repugnat accidēti habere vim destructiuā subiecti cui inest, sed repugnat ei habere talē cōnexionē cū subiecto ut necesse sit a separatiōe eius a subiecto destrui subiectū

hoc n̄ convenit proprio. Et sc̄dm hanc expositionē nulla ē difficultas q̄a om̄ia illa 97
accidentia absunt sine subiecti corruptiōe. Ad illud quod in argumento additur de sum̄o calore q̄ abesse nō pōt ab igne sine eius corruptiōe. R̄deo. Sed mirū non esse q̄a sum̄g calor ē proprietas ignis et fluit ab igne, nō est n̄ accidens com̄une sed propriū respectu ignis. Propriū autē separari nequit a subiecto sine eius eversiōe quoad definitionē secundam.

Sūmus calor ē proprietas ignis.

Ad tertiam difficultatē. R̄deo 1º. saltim mors et corruptio possunt abesse sine subiecti corruptiōe iuxta solutionē quartā secdā difficultatis. 2º. Haec accidentia cū adsunt nō destruunt essentiam subiecti sed tātū existentiā et ita adsunt sine corruptiōe essentiae subiecti, iuxta solutionē tertiā secdā difficultatis. 3º. Mors ut ē privatio vitae, ē accidens negativū, quod hic nō definitur alia n̄. ē ratio de accidentib. positivis, alia de negativis. Negatio n̄ cū sit mera negationis natura nō tā ponit aliqd quā tollit à subiecto, vn̄ pōt etiā tollere ipsū subiectū. 4º. Aliud ē eē corruptionē subiecti, aliud efficere corruptionē subiecti mors igr̄ ē corruptio ipsa effecta ab aliis causis nō vero efficiens corruptionē cū n̄. sit mera negatio nullā habet vim corrumpendi. Accidens aūt ut in definitiōe dr̄ debet adesse sine corruptiōe, ita ut ad ipsius praesentiā nō sequatur corruptio subiecti, tale accidens etiā mors, mors n̄ nō praecedit sed potius subsequitur corruptionē seu actionē corruptivā subiecti tanquā terminus actionis corruptivae. Vn̄ Mors nō ē accidens corrumpens subiectū sed accidens corrupti subiecti quatenus corruptū.

Mors pōt abesse sine subiecti corruptiōe.

R̄nt alii Morte corrumpere q̄dē viventē, sed nō eē in vivente, tanquā in subiecto, implicat n̄ vivens eē mortuū, subiectatur igr̄ mors in corpore. hoc autē ipsa mors nō corrumpit, mors n̄ ē privatio vitae, at corpus ē verē privatū vita. Quod si vivens ipsū denominatur mortuū, haec denominatio ē ratiōe corporis privati vita, sicut et Socrates dr̄ caecus ratiōe ~~quod si vivens ipsū denominatū~~ nō oculi eius figurata locutio p sinecdochen Socrates n̄ dr̄ mortuus q̄a corpus ē privatū vita.

Ad quartā difficultatē. R̄ò 1º. In definitiōe accidentis subiectū nō accipitur incōplete, pro subiecto inhaesionis, quod ē materia, sed p subiecto denominationis, quod ē substā cōpleta ex matā et forma cōposita. Illud ergo ē accidens quod accidit rei sine corruptiōe substāe cōpletae, id ē sine corruptiōe formae substantialis, nōne enim res substātiales dicūtur corrumpi, at forma substantialis q̄ advenit materiae destruit aliā formā substātialē sibi incōpossibilē, ut formā ligni forma ignis, vn̄ fit ut forma substātialis semper ferat corruptionē subiecti. 2º. R̄nt alii, subiectū in hac definitiōe accipi proprie pro subiecto ~~inhaesionis~~ quod solet dici inhaesionis ut subiectū inhaesionis distinguitur con subiectū informationis, aut subiectū ē accidentiū nō formae substātialis, nā haec existit q̄dē in materia sed nō ut in subiecto inhaesionis sed informationis, q̄a forma nō inhaeret materiae sed subsistit saltim partialiter etiam ego, et ita in sua existit nō in materia licet existat existentia incōpleta et insufficiente cā sola cōservare: accidens vō inhaeret q̄a simpliciter subiectatur a subiecto cū nullo mō in se existat.

Subiectū quo accipitur in definitiōe accidentis.

quod ē accidens proprie

Ad quintā difficultatē. R̄deo 1º. Eo mō quo respōsū ē ad primā difficultatē de accidente inseparabili quō separari possit. 2º. saltim ex natura sua pōt adesse et abesse si nō de facto. 3º. Cicatrix antequā eēt abfuit et postquā ē adest sine corruptione subiecti.

Ad sextā cōtra secunda definitionē. R̄deo. Adesse et abesse actu sūt cōtraria nec simul accidenti cōpetūt sed successive, accidens eni cū adest nō abest, sed abesse et adesse aptitudinaliter nō sūt cōtraria, et sic simul accidenti cōveniūt vtique patet in eius aptitudinibus activis et passivis eadē n̄ aptitudo ē ad utrūque cōtrariorū ut visus ad albū et nigrū, materiae ad calorē et frigus &c

Definitiões p negationes sunt duplici de causa.

Ad septimā Resp. definitionē interdū tradi p negationes duplici praesertim de causa 1° propter maximā definiti perfectionē ut cū Deus definitur immensus immutabilis infinitus etc. 2° propter magnā definiti imperfectionē qua de causa definitur materia esse id quod nō ē quantū nec quale etc. Cū igr accidens sit imperfectissimū praedicabiliū ut patet ex suo nō praedicari in quale contingenter ideoq p negationes definitur. Adde quod nō definitur p puras negationes sed etiā p aliquod positivū quod ē semp aut ē in subiecto subsistens. Adde etiā quod cū iā ēēt explicata natura accidentis praecedentib. definitionib. potuit in hac definiri p negationes.

Ad octavā Resp. Porphy. ponit illa verba semp aut ē in subiecto subsistens Aristot. vō inesse aut rei. Sed verba Porphy. ita intelligenda sunt. Semp aut ē in subiecto nō ut indicetur inseparabilitas accidentis, aut quod nō possit etiā nō inesse subiecto sed ut ait Alber: quod accidens dū ē semper sit cū in subiecto, extra quod nō

Intra nos accidens subsistens substā.

pōt existere. Dr aut subsistens id ē in haerens, nā subsistere pprie ē solius substā quae à substando seu à subsistendo dr, et ita melius hac in parte locutus ē Philosophus inesse aut rei.

Ex dictis collige 1°. Recte definiri accidens prima definitioē, quia ea recte

Recte definitur acciden prima diuisioē.

explicat naturā accidentis ut à proprio et ab aliis praedicabilib. distinguitur, nā genus, spēs, et diffra, nō possunt, neqz reatr, neqz per intellectū abesse à subiecto, absqz eius eversione: propriū vō quamvis possit per intellectū abesse absqz eversioē primariae pfectiōis, nō tn absqz eversioē secundariae et p consequens

Recte et secunda.

absqz eversioē eius indirectè. 2°. Recte etiā definiri accidens scdā definitioē, tūqz hac à prima vix, nisi solis verbis differt tū qz haec explicat naturā accidentis ut ab aliis unalib. distinguitur, nulli ū ex illis contingit eidē inesse et nō inesse, praeterquā accidenti communi, tū qz traditur p inesse, quae ē eius unalis, et nota posse hanc

Recte et tertia.

definitionē, ut et priorē intelligi Logicè et Physicè. 3° Recte etiā accidens definiri tertia definitioē, ex dictis solutioē ad septimā et octavā difficultatē. Nota aut secundā definitionē meliorē ēē hac ut ait Philosophus loco citato, tū qz illa ē affirmativa, haec data p negationes, tū qz illa sufficienter explicat qd velit dicere: haec

Obiectio.

aut nō pōt intelligi qn prius sciamus quid sit genus spēs. etc. Obiicies Cū propriū et accidens sint vere unalia cur à Porphyrio nō sint definita sub ratioē unalis et praedicabilis eo mō, quo nos supra definivimus. Resp. Definitio proprii quatenus unale ē colligi facile potuit ex illa definitioē. Propriū ē quod convenit oī soli et semp et de hac spē praedicatur, nā si de spē sua praedicatur consequenter et de inferiorib. spei, verum ipsorū ē unale Adde quod in capite de communitatib. fere definivit propriū unale, et praedicabile, accidentis vō definitio sub roe unalis clarissime colligi potuit ex definitionib. traditis à Porphyrio, siquidē quod adest et abest etc. et quod contingit eidē inesse. etc. praedicatur in quale contingenter quae ē definitio accidentis quatenus unale et praedicabile ē. Hactenus de Accidente et de secunda parte huius Introdu

TERTIA PARS INTRODUCTIONIS DE COMPARATIONE UNIVERSALIUM.

Hæc ē ultima huius libelli pars in qua de cōparatioē quinqȝ vnalium prædictorū̄ inter se quoad ea in qbus cōveniant et quibus differāt agit Porphyrius. 95.

CAPUT SEPTIMUM DE COMMUNITATIBUS ET DIFFERENTIIS PRÆDICTORUM QUINQ UNIVERSALIUM.

In hoc ultimo suæ introductiōis capite Porphyrius cōparat inter se quinqȝ iā supra explicata vnalia, exponēs ea in quibus cōveniāt et in qbus differant sed qz hæc clare ex dictis colligi possūt ac interdū vocetenus exponemus iis omissis duas huius loci proprias difficultates tātū discutiemus.

DISPUTATIO SEPTIMA DE CŌPARATIONE QUINQ UNIVERSALIUM.

QUESTIO PRIMA.

VTRUM UNIVERSALIA QUINARIO TĀTUM NUMERO DEFINIANTUR.

Etsi constās ē tū Porphyrii tū interpretū plerorūqȝ sententia vnalia quinario tātū numero definiri, nō desūt tā graves difficultates quæ huic quinario numero vel detrahāt vel addāt ponemus et dissolvemus præcipuas. Quod qr pauciora sint cōstituen̄ vnalia probari posse videtr. 1.º Qīa hæc quinqȝ cōveniūt in una simplici ratioē vnalitatis Ergo unū tātū vnale cōstituūt. Antecēs: qa unū quodqȝ horū ē unum in multis. 2.º Duo tātū sūt modi prædicandi scīt in Quid et in Quale, duo Ergo tātū cōstitui debent unalia. 3.º Philosophus 1.º Top: c. 4. et 7. quatuor tātū numerat prædicata, Genus, Definitionē, Propriū et Accidens at prædicabilia sūt prædicata erūt Ergo tātū quatuor. Quod pauciora sit

Quod vō plura quā quinqȝ sint ostēdi pōt 1.º Quia Philosophus loco citato nū prædicata numerat definitionē. 2.º qa divisio videtr eē aliud prædicabile sic n. prædicari pōt de diviso, aīal aliud ē hō aliud brutū. 3.º Prædicabile ē etiā prædicabile, sed prædicabile nec ē Genus, nec spēs nec diffrā, nec Propriū nec Accidens, sed supr hæc oīa Ergo ē sextū vnale. 4.º Prædicamenta sūt decē Ergo et prædicabilia. 5.º Datur etiā aliqd quod prædicatr de plurib. nec spē nec numero differētib. Ergo istud erit sextū prædicabile Antecēs: qa natura divina prædicatr de tribus psonib, at psonæ divinæ nec spē nec numero differūt qz sūt unus numero Deus. 6.º Præter modos prædicandi in Quid et in Quale, datr etiā modus prædicandi in Quātū, ut Quātus ē Socrates. respōdetr. bicubitus. Ergo præter quinqȝ vnalia quæ prædicātr in Quid et in Quale dari debet sextū vnale quod prædicetr in quātū. Consequentia. qa vnalia distinguūtr p distinctos modos unatr prædicandi. 7.º Dātr logice plures modi unatr prædicandi. Ergo dabūtr logice plura vnalia. Nā quādā prædicātr in propter Quid et Propter quid stellæ scintillant? respōdes, propter distātiā. Dāntr item aliæ prædicatio, Cuius, cui, quem, à quo, ut Equus ē hōis, homini cōvenit eē visibile &c. 8. Trāscēdens videtr esse sextū prædicabile Ens n. prædicatr de substātia et accidēte nō p modū spēi, nec diffrē nec proprii nec Accidētis, nec etiā p modū gnis, qz oē genus cōtrahitur p diffrās distinctas ad distinctas spēs. At Ens nullas pōt habere differētias cōtrahētes, quæ sint extra rationem entis. Ergo nō ē genus respectu substātiæ et accidētis ut etiā Philosophus ipse testatur Ergo Trāscēdēs habet distinctā prædicationē ab aliis quinqȝ vnalib. 9.º Modus intrinsecus videtr etiā prædicabile aliud ut: esse intēsū finitū infinitū

Quod plura Proba.

inhaerentes, subsistens, existens, sunt modi intrinseci sed haec praedicatio calor est in:
tensus vel calor est inhaerens, nec est generis, nec speciei, nec differentiae, quia non est praedica:
tio essentialis nec est accidentis, quia non est praedicatio contingentis, nec denique pro:
prii quia proprium est accidens distinctum a subiecto, at isti modi non distinguuntur a
suis subiectis Ergo. 10. Differentia generica videtur esse distinctum universale a differentia
specifica, nam illa praedicatur de differentibus specie in quale essentiale haec vero de dif:
ferentibus numero in quale essentiale, in universalitate in pare est utrobique ratio.
Sed argumentum fieri potest de Proprio generico et specifico accidente generico et spe:
cifico et ideo statuere debebimus octonarium numerum universalium nempe Genus Speciem Dif:
ferentiam genericam, differentiam specificam Proprium genericum Proprium specificum Accidens genericum
Accidens specificum quia sicut genus et species distinguuntur per praedicari de pluribus differentibus
specie et numero licet utrumque praedicetur in quid cur non etiam differentia generica et specifica
haec non distinguantur licet utraque praedicetur in quale essentiale et Proprium genericum et
specificum licet utrumque praedicetur in quale necessario, denique accidens genericum et specificum
licet utrumque praedicetur in quale contingenter.
Hae difficultates ac praecipue octava et nona in eas adduxerunt angustias nonnullos
recentiores Philosophos ut plane asseruerint septem debere constituere praedicata
universalia nempe quinque a Porphyrio enumerata scilicet transcendentes et modus intrinsecos
sed levi fundamento moti, desciverunt a communi et tot saeculis recepto quinario universalium
numero ut ex earum solutione patebit. Omitto hic Caietanum qui sex constituit universalia
addens quinque positis a Porphyrio individuum vagum de quo supra egi sit Ergo
Assertio. ASSERTIO universalia sunt tantum quinque nec plura nec pauciora, Genus, Species, Dif:
ferentia Proprium et Accidens. Hoc assertio est communis omnium fere Peripateticorum tam
Graecorum quam Latinorum quam Arabum. Huius numeri sufficientiam colliges si advertas
in universali duo spectari Unum est modus praedicandi in quid vel in quale essentialiter vel
accidentaliter necessario vel contingenter, alterum est terminus ad quem refertur universale ut genus
ad speciem species ad individua et utrumque spectat universale. Ex his igitur colliges suffi:
cientiam universalium supra enumeratorum. Omne quod universaliter praedicatur vel in quid vel
in quale. Si in quid vel de differentibus specie, ut Genus, vel de differentibus numero ut species
Si in quale vel essentialiter ut differentia, vel accidentaliter necessario tamen, ut Proprium, vel acci:
dentaliter et contingenter ut Accidens 2°. Quidquid universaliter praedicatur vel praedicatur essentialiter
vel accidentaliter, si essentialiter vel praedicatur in quale ut differentia vel in quid ut genus
et species. Si accidentaliter vel praedicatur necessario ut proprium vel contingenter ut Accidens
3° Omne quod universaliter praedicatur vel praedicatur contingenter vel necessario si contingenter est
accidens si necessario vel accidentaliter ut proprium, vel essentialiter. si essentialiter vel in quale
ut differentia vel in quid ut genus et species. 4°. Quidquid universaliter praedicatur vel praedicatur
de differentibus specie vel numero, si de differentibus specie vel praedicatur in quid ut genus
vel in quale essentiale ut differentia generica vel in quale accidentale necessario ut pro:
prium genericum vel in quale accidentale contingenter ut accidens genericum: si vero
praedicatur de differentibus numero vel praedicatur in quid ut species, vel in quale
essentiale ut differentia specifica vel in quale accidentaliter sed necessario ut proprium
specificum vel denique in quale accidentaliter et contingenter ut accidens specificum
Ex his igitur quatuor viis sufficienter colliges quinarium numerum universalium et
solves difficultates adductas initio quaestionis.

Ad primā difficultatē earū quae probare cōtēdebāt pauciora ēē uniualia quā
quinq3. R̃deo et distinguo antecedēs vel haec uniuersalia ita cōueniūt in una ratiōe
uniuersalitatis ut eā unūquodq3 eorū cōtrahat speciali aliquo mō et ita cōcedo an:
tecedēs et nego cōsequētiā: vel ita cōueniūt in una cōmuni ratiōe uniuersalitatis
ut eā prorsus ōde in illis sit et ita nego antecedēs ut patet ex dictis quāuis in ōia praedicēt
multis diuersa tn̄ ratiōe. Ad 2dam. Cōstat ex probationib. assertionis. Ad Tertiā.
Philosoph illo loco nō numerat ōia uniuersalia qa nō enumerat speciē de qua certū ē
quod sit uniuersale sed solū enumerat ea quae praedicātr de spē quae sūt quatuor Genus
definitio includēdo in definitiōe differentiā proprium Accidens. Enumerat aūt ea so:
lū quae praedicātr de spē qa agebat de illis praedicatis quae posita in propositionib.
seruiētib. Problematis ea aūt problemata sūt illa quatuor nā spēs cū praedicē
tātū de indiuiduis nō facit propositionē inseruiētē problemati, hoc ñ petit
subiectū uniuersale Ceu de solis uniuersalibus petūtr problemata, quale nō ē indiuiduū de quo
solo spēs praedicatur.
Ad primā et secūdā earū quibus probabātr plura uniuersalia R̃deo. definitio et diuisio
cū sint praedicata cōplexa ānumerari nō debēt aliis uniuersalib9 quae sūt incōplexa.
Ad Tertiā R̃deo. Praedicabile quatenus uniuersale et in actu exercito cōtinetr sub
genere qa ē genus et exercet uniuersalitatē gnis quatenus uō ē praedicabile p̃
sētiatr ē supra ōia praedicabilia eo mō quo explicaui disputatiōe de gnē quaest: 2a
Ad quartā R̃deo. Nego cōsequētiā qa praedicamēta nō sūt praedicabilia praedi:
camēta n: ideo sūt decē qa sūt decē coordinatiōes gnūm et specierum sub summis gni:
bus siquidē praedicamētū coordinatiōne sonat praedicabilia aūt sūt quinq3 qa
sūt tātū quinq3 modi uniuersalr praedicandi.
Ad quintā R̃deo. Ista praedicatio naturae diuinae de tribus personis ē quidē di:
stincta a praedicatiōe quinq3 uniuersalium nō tn̄ ē cōmmemorāda inter praedicatiōes uniuersa:
les tū qa excedit cap[tū] et intelligētiā humanā tū qa 2o cū loquimur de praedi:
catiōe uniuersali loquimur de praedicatiōe naturae singularis 1 2 nō uniuersalis at natura di:
uina nō ē uniuersalis sed singularis. Est ergo haec praedicatio naturae diuinae nō prae:
dicatio uniuersalis sed genus quoddā praedicatiōis distinctū et disparatū.
Ad sextā R̃deo. Modus praedicandi in quale tū cōtinetr sub mō praedicandi in quale
qa praedicari in quale ut sic pennimq ē praedicari p modū accidētis, at aliā id
quod praedicatur in quale tū praedicatr p modū accidētis quāuis quae sūt in praedicamēto
qualitatis peculiari quodā mō praedicentr in quale qa absolute praedicatr in quale quae uō sūt in praedica:
mēto qualitatis nō absolute praedicatr in quale sed potius in quale quātū ut in praedicā.
Ad septimā. R̃deo. Istae praedicatiōes sūt quidē distinctae sed sūt praedicatiōes in
obliquo nō in recto nos aūt loquimur de speciebus uniuersalium quae in recto praedicantr nō in obliquo
Ad Octauā R̃deo. 1o Praedicatio trāscēdētis ē praedicatio analogi de suis analo:
gatis. Ens enī dicitr analogicè de substā et Accidēte, si igr̃ praedicatio analoga ē
distincta praedicatio ab aliis nō trāscēdēs sed ipsū analogū debet poni sextū uniuersale
sub analogo n: cōprehēdūtur tā trāscēdētia ut Ens Accidēs quā alia analoga
nō trāscēdētia ut pes, principiū &c. 2o. R̃deo. Nec analogū nec p cōsequens trāscēdēs
ē distinctū uniuersale à dictis quinq3 sed reducitr ad genus. Pro quo Nota. Porphyriu lo:
quēdo noiē uniuersaliū intelligēda ēē uniuoca nō analoga, quod patet tū ex Philoso q ana:
loga negat ēē uniuersalia nā 4 Metap. 6. Ens et unū dicit nō ēē uniuersalia et 1 Ethic: c 6
idē asserit deinde 3 Metap: 1a Ens negat ēē genus: tū ratiōe qa de ratiōe uniuersalis
ē ut sit natura una eadēq3 in multis sed sola uniuoca dicūt naturā unā eādēq3 in multis

analoga vō dicūt habere vnā in multis nō essentialr sed proportionaliter tm̄ qa nō dicūt
eādē essām in multis sed diuersas prout tn̄ proportionāte inter se. Ergo vnalia
propriè erūt vniuoca nō analoga licet vō sola vniuoca sint proprie vnalia tn̄ analoga
reduci possūt et debēt ad spēs vniuersalium, idqȝ facit tn̄ ex Philo: quāquā nō sint analoga
eē vnalia nō propriè sed reductiuè nā 3 Metā: 10 ait Ens et vnū eē maxi:
mè vnalia et 4 Metā 2. ait tot eē spēs entis quod Entis et 3 Phy: 5 tot eē
spēs motus quot Entis spēs sūt at habere spēs ē gnis Ergo wlt Philosophus etiā
analoga eē gnā reductiuè quāuis neget eē gnā propriè. Dū ratiōe qa analogū
plane praedicatur p modū vniuoci solū ī hoc differt ab vniuoco quod hoc praedicat eā
naturā essentialr analogū vō eādē proportionāliter Ergo poterit et debebit vnalitas analogi
reduci ad vnalitatem vniuoci an etiā definitio generis sic nō cōuenit gnī analogo.
Adde quod nisi analogū reducamus ad vniuocā statuenda nob erūt decē vnalia
quinqȝ vniuoca Genus spēs &c. et quinqȝ analoga genus analogū spēs analoga
quod absurdū ē maxime cū Philosophi quācūqȝ praedicationē analogā conētr
reducere ad praedicationē vel gnis vel diffrae vel proprij, et certe cū possint re:
duci nō debēt distingui iuxta illā regulā nō sūt multiplicanda Entia sine necessitate.
Cū igr Trāscēdēs praedicatr p modū gnis analogi, sicut genus analogū reducitr
ad genus ita trāscēdēs ad genus reduci debet. Ad 8uū quod dr genus cōtrahi p diffras à se distinctas dicendū ē id
de gnē vniuoco nō de analogo nullū n analogū cōtrahitr p diffras à se distinctas
Ad Nonā Rdeo Modi intrinseci praedicatr p modū proprij, tn̄ qa quid ē extra essām
vel praedicatur cōtingēter vel necessario si primū ē accidēs si secundū ē propriū, at
isti modi sūt extra essentiā et cōueniūt necessario suis subiectis Ergo sūt propria tn̄
qa propriū eē illud dicimus quod oritr ex essā rei at isti modi sūt tales. Neqȝ necesse
ē propriū distingui realr à subiecto ut nec diuisibilitas nec extensio distinguitr
realr à quantitate nec risibilitas secūdū multos ab hoīe, sūt n quaedā propria
intrinseca rebus quae nō addūt illis nouā Entitatē sed dicūt intrinsecā habitu:
dinē eiusdē Entitatis ad aliqd quae propria vocātur à Philosophis Metaphysica
alia vō sunt propria Physica quae apponūt nouā entitatē rebus.
Ad decimā varie respōdēt Philosophi Alij n dicūt spēm distingui à gnē qa spēs
ut spēs subijcibilis ē at diffra specifica nō ē subijcibilis diffrae genericae qa diffra gene:
rica nō praedicatur de specifica formalr vn diffra generica et specifica possūt cōti:
neri sub vna cōmuni ratiōe diffrae. Contra. spēs in ratiōe vnalis nō cōstituitur per
subijcibilitatē Ergo subijcibilitas spēi ē impertinens ad distinctionē eiusdē à gnē in ratiōe
vnalis maximè cū spēs etiā quatenus praedicatr sit distinctū vnale à gnē qa dis:
tinctā ht definitionē in ratiōe praedicabilis. Alij dicūt diffrm genericā et specificā
cōuenire inter se in nō praedicari qa utraqȝ praedicatr p modū partis at genus et spēs
nō ita cōueniūt nā genus praedicatur p modū partis qa dicit tātū vnā partē essae spēs
vō p modū totius qa dicit totā essām individuorū. Contra, quia sicut diffra generi:
ca et specifica praedicatr p modū partis ita et genus at spēs praedicatr p modū
totius nā genus ē totū vnale respectu specierū et spēs ē totū vnale respectu
individuorū et sicut genus nō dicit totā essām specierū, ita nec spēs dicit totā
essām individuorū, qa nō dicit totā essām individualē. Ergo ad hoc ē par utrobiqȝ rō
Alij ut Boet: in c. de spē Alber: ibidē tra: 2 c. 9. Scot: ibidē qu: 12 Egidi: in
c. de gnē. Ion: 5 Metā. c. 28 quae: 12. Se: ultima dicūt habere idē quod praecedēs rō

ait in genus distingui a specie quia incompleta de specie praedicatur, species vero complete de individuis quia completam essentiam praedicat de individuis. differentia vero generica et specifica utraque praedicatur incomplete quia unam tantum partem essentialem praedicat de pluribus et ideo non distingui. Contra 1º. Esse naturam completam vel incompletam possunt praedicata distingui: quare naturam in esse naturae non tamen in esse universalis quia ad universalitatem nihil spectat esse completam vel incompletam cum istae sint proprietates naturae, non universalis, at nos quaerimus de distinctione in ratione universalis. 2º. Quia tam genus quam species incompletam naturam praedicat per modum tamen completi quia sicut vero natura generica est incompleta respectu speciei, ita natura specifica respectu individui utraque non contrahitur per novas differentias. Ergo etsi in esse incompleto non differunt sicut nec differentiae. Vera solutio est genus et speciem esse distincta universalia quia habent distinctos terminos ad quos proxime et immediate referuntur nam genus refertur proxime ad species, species ad individua prae: dicari n. sequitur ad in esse at genus proxime in esse speciei quia speciem constituit et species individuo quod etiam constituit. Ergo proxime etiam praedicatur genus quidem de speciebus species vero de individuis. Ergo habent proximos terminos distinctos. Differentia vero generica et specifica non sunt distincta universalia nec distinctam habent universalitatem quia non habent nisi unum terminum proximum ad quem referuntur differentiae nam quatenus differentia respiciat speciem quam constituit et cui proxime [u]nitur et ratione speciei respicit subiecta speciei. quae subiecta sive sint differentia speciei sive differentia numero non respiciuntur tamen a differentia nisi ratione speciei in ipsis inventae. Quare terminus formalis praedicationis differentiae est unus tantum licet materiales sint multi. Unde etiam sequitur quod praedicari de pluribus differentibus specie vel numero per se convenit generi et speciei quia genus per se respicit species et species individua: at differentiae est per accidens quia differentia per se respiciat solum speciem sive ergo haec species inveniatur in differentibus specie sive numero aeque respicitur a differentia. Itaque ut breviter dicam genus distinguitur a specie quia respicit immediate distinctum terminum genus n. respicit species, species individua. Unde fit ut habeant distinctas species universalitates at vero differentia generica et specifica proxime et immediate respiciat unum speciei terminum nempe speciem ratione cuius de multis praedicatur. Idem dic de proprio et accidente proprium n. immediate respiciat speciem accidens individuum. Et ex hac solutione colliges clare solutionem alterius difficultatis quod scilicet per quartam illam viam positam in assertione videatur potius colligi octonarius numerus quam quinarius universalium scilicet Genus, species, Differentia generica, specifica, Proprium genericum, specificum, Accidens generale, speciale. Vidisti n. iam differentiam genericam et specificam non esse distincta universalia nec proprium genericum et specificum nec accidens generale et speciale sed haec esse tantum tria universalia distincta scilicet differentia proprium accidens.

QVÆSTIO SECVNDA.
AN HIS QVINQVE VNIVERSALIBVS SIT ALIQVID COMMVNE VNIVOCVM

Prima sententia asserit nihil omnino dari commune his quinque universalibus univocum. ita Albertus tract. 2 suae Logicae c. 9 Ammon. et Boet. ad definitionem generis apud Porphyrium Mair. in sua Logica c. 7. Simpli: in praedicamenta c. 1. Aliique Thomistarum quos... 16. Fundamenta huius sententiae praecipua sunt haec 1º. Modi praedicandi sequuntur ad modos essendi praedicari n. sequitur ad in esse. sed modi essendi rerum non conveniunt univoce Ergo nec modi praedicandi Ergo nec his universalibus aliquod erit univocum. Minor probatur modi essendi rerum sequuntur res quarum sunt modi, sed res omnes non conveniunt univoce in aliquo reali ut dictum est supra Ergo nec modi essendi rerum. 2º. Ratio univoca ex aequo competit omnibus, sed ratio universalis non ex aequo competit omnibus universalibus Ergo non est univoca. Minor probatur quia generi speciei et accidenti competit esse universale per se at differentiae et proprio competit esse universale

ronē spēi, diffrā n̄ et propriū q̄ se respiciunt solā spēm et q̄ spēs ē in multis diffrā et propriū sūt etiā in multis. 3.° sequeretur dari aliquod genus supra sūma gnā q̄ unāle ē genus uni ad hoc sūma gnā, at hoc ē absurdū q̄ si sūt sūma gnā nō habēt supra se genus.

Secunda sētētia ē multorū recētiorū q̄ volūt intētionē unalis dici univocē tātū de gnē et spē de reliqs vō tribs analogicē, ī et de oībs simul sūptis analogicē. Alii dicūt de gnē et spē et Accidēte dici univocē de reliqs analogicē ac proinde de oībs simul sūptis analogicē.

Tertia sētētia asserit intētionē unalis eē oīō univocā his quinqs. Ita Scot: quaē: 8 unaliū. Tartaretus quaē: 2a. Sotus quaē: 4. Tholeti quaē: 2a. Sumdbi: Paulus Venetus et alii.

DICO 1.° oībs his quinqs unalibs nihil reale ē cōmune univocū. Haec assertio ē cōmunis oīum. Et probr 1.° qa oībs gnibs prædicamētorū nihil reale ē cōmune univocū. Substā n̄ et qūātitas ideo dicūtur sūma gnā q̄ nō cōveniūt univocē in ullo gnē superiore sed gnā oīa prædicamētorū cōtinētur in his quinqs unalibs ergo his nihil est cōmune univocē. Minor. qa substā qūātitas &c cōtinētur sub gnē. 2.° oībs naturis rerū nihil ē reale cōmune univocē sed unalia cōtinēt oēs naturas rerū Ergo unalibus nihil reale ē cōmune univocū.

DICO 2.° Intētio unalis univocē cōvenit oībs quinqs unalibus. Haec asso ē Scoti et autorū tertiae senā. Probr. 1.° qa intētio unalis pari ratiōe pōt attribui oībs unalibs. 2.° quia in oībs unalibus possumus distinguere duas rones unā cōmunē genericā unalis in cōmuni alterā propriā et specificā talis unalis.

Quaeres? A quo specificētur unalia. Respōdeo. vel à distinctis modis prædicandi q̄ sūt triplices. Nā prædicari cōtingit in quid vel in quale essētialr vel accidētaliter necessō vel cōtigēter: vel etiā specificātur à diffrētibs terminis sic genus distinguitur à spē nō ex mō prædicandi in q̄d q̄ idē ē in gnē et spē sed ex termino q̄ genus aliū terminū formalr respicit nempe spēm, spēs vō aliū nempe individuū. Cū igr in unali distinguamus gradū genericū à specifico sequitur gradū genericū unalis eē cōmune univocē oībs unalibs.

Ad primū primae sētētiae Rdeo Modi essēdi sūt duplices Alii n̄ sequūtur immediatē ad naturas rerū quales modi sūt substā qūātitatis qualitatis et aliorū prædicamētorū et hi modi nō cōveniūt univocē inter se sicut et naturā ad quas sequūtur. Alii sūt modi essēdi q̄ sequūtur ad naturas abstractas p intellectū ut sūt modi unalr essēdi et hi modi cōveniūt univocē inter se quāvis naturae ipsae nō cōveniant univocē. Isti n̄ modi nō oriūtur à natura sed ab abstractiōe ac proinde nō debēt eē similes in hoc naturis. Modi igr prædicandi unalr poterūt cōvenire univocē siqdē sequūtur ad modos universalr essēdi q̄ cōveniūt univocē ac ī modos unales cōvenit univocē oībs modis unalibus. Ad secūdū. id nō tollit univocationē sicut n̄ Socrates licet ronē Platonis sit hō q̄ genitus ē à Platone tn̄ univocē ē hō cū Platone ita diffrā licet ronē spēi sit unalis univocē tn̄ ē unalis cū spē similr et propriū.

Ad tertiū supra sūma gnā nō ē ullū genus reale sed intētionale quia natura realis nulla ē cōmunis sūmis gnibs pōt vō eē cōmunis natura intētionalis ut natura sūmi gnis prædicamēti unalis. Opponitur aut sūma gnā in ordine naturarū realiū nō in ordine naturarū intētionaliū. Hactenus de hac quaestiōe et de tota Porphyrii introductiōe.

In librū prædica:

IN LIBRUM PRAEDICAMENTORUM ARISTOTELIS.

Postquā ea tradidimus quae de natura Logicae et Praedicabilibus dicenda videbātur ad facilius procedēdū in Praedicamēta et reliquā Aristotelis Logicā pri-ma sequtr ut ad ipsius Philosophi doctrinā et Praedicamēta aggrediamur in quorum primo ingressu praemittenda sunt breves aliquot quaestiōes vice proœmij una disputatiōe cōprehēsae.

DISPUTATIO PROŒMIALIS DE PRAEDICAMENTIS IN COMMUNI.

QUAESTIO PRIMA.

QUOD SIT OBIECTUM HUIUS LIBRI.

Philoponus in praefatiōe in priora Anon: et Simpli: hic in Prologo huius libri cē voces simplices quatenus sūt significativae rerū et eādē sētan tribuit Simplicius Alex: Porphyrio Siriano et Iamblico quos Nominales sequūtr. Averroes vō in Epitome Praedicamētorū c: ultimo S. Thom: opusc 48. c. 1. et plerique Thomistae et Scotistarū dicūt hīc agi de decē praedicamētis ut substāt secūdis intētiōib. id ē de ipsis naturis rerū quatenus substāt ordinabilitati praedicamētā secūdū subiectiōnē et praedicatiōnē ac ut sūt gnā spēs et individua. Haec sentā quāvis sano nō intellecta possit habere verū qa tn pro formali obiecto videtr cōstituere Entia rationis et secundas intētiōes quas in Proœmio Logicae exclusimq à rōne obiecti proprii Logicae ideo cōsequēter ad ea quae in proœmio Logicae diximus de obiecto asserēdū ē cū Scto Thoma 1 Perig: lect: 1ª et 1 post: lect: 1 Caietano et multis recētiorib. agi in hoc libro de prima operatiōe intellectus seu de materia primae opatiōis id ē de rebq ordinē et de coordinatiōē earū et seriē praedicamētali secūdū praedicatiōnē et subiectiōnē ita ut huius libri obiectū sint res ipsae nō ipsē praecisē cōsideratae secdm suas naturas nā hoc nō spectat ad scias ōēs sed sub aliquali earū cognitiōē et secūdū earū coordinatiōnē in linea praedicamētali quatenus scilt haec aliqualis earū cognitiō et coordinatio in linea necessa ē ad directiōnē primae opatiōis. Quae assertio Probr 1º ex cōfutatiōē aliarū opinionū nā quod ad voces attinet cōstat ex dictis quaestiōē illa citata Logicā nō agere per se de vocibus sed tātū per accidēs. Deinde divisiōes definitiōēs et proprietates rerū quae in hoc libro traduntr luce clarius ē nō cōvenire ipsis vocib. sed ipsis rebq et naturis realib. quod et ipsimet Graeci fateri coguntr Et hoc idē clarē ostēdit nō agi hic solū de Praedicamētis ut dicūt secūdas intētiōēs formatr id ē coordinabilē secūdū subiectiōnē et praedicatiōnē ut volebāt Thomistae sed agi etiā de illis secdm naturas ipsas reales rerū quae ita coordinātr quod vel ex eo patet tū qr explicātr ipsae reales naturae substāe quātitatis etc tū qr definiūtur

et diuiduntur ipsae naturae reales secundum naturas suas et proprietates reales ut
Quantitas diuiditur in cōtinuam et discretam: et certè proprietates singulorum
prædicamentorum quae hic tractantur sunt verè reales ut substantiæ proprium est:
suscipere cōtraria, quantitatis esse aequale vel inaequale, qualitatibus susci:
pere magis et minus tum quia nō aliter potuisset Arist: agere de prædicamentis si realiter de illis agere
quam hic egit nec etiam aliter de illis egit in Metaphysica ubi tamen secundum omnium sententiam
realiter tradidit Prædicamenta. Itaque utroque modo hic egit de Prædicamentis id
est tam secundum naturas suas reales quam etiam secundum coordinationem et seriem
prædicationum et subiectionum quatenus haec omnia cōducebant ad dirigendam primam
operationem intellectus. 2° idem probatur ex dictis de obiecto Logicae, cum in eius obiectum
sint operationes intellectus ut dirigibiles et de directione primae operationis nullibi aliter agat
Philosophus quam hic, dicendum esse vel Aristotelem insufficientem Logicam tradidisse, omittendo partem
eam qua prima operatio dirigeretur vel certe obiectum huius libri esse prædicamenta
secundum se ipsa, ut sunt materia primae operationis intellectus at ut coordinata in linea prædicamentali
prima in ordine ad sui directionem omnino requirit aliqualem rerum cognitionem et coordinationem earum
in linea. haec autem traduntur in hoc libro explicatis qualitercumque naturis distinctionibus ac proprietatibus
rerum ac demonstrata recta earum coordinatione secundum lineam prædicamentalem.

Quod si dicas: primam operationem nō indigere directione cum in illa nō sit veri:
tas aut falsitas quae solum cernitur in affirmatione et negatione quae spectant ad
secundam operationem. Resp. quod licet primae operationi nō possit subesse falsum aut v[erum]
cōplexum indiget tamen directione sicut aliae operationes nam saepius patitur obscuritatem et difficultatem
format in: saepe obscurum cōceptum de re aliqua ... apprehendit eo sub ratione vagiet sub:
stantiam et accidens tamquam unum, aliquando unum pro alio ut substantiam pro accidenti et è
cōtra qui defectus corrigi possunt à Logico tum docendo quae et qualis debeat esse bona
apprehensio quod solet praestari in tractatu de definitione et divisione, tum traden:
do distinctam materiam apprehensionis. Quod fit in hoc libro in quo explicatur omnium en:
tium quam et ponitur substantia distincta ab accidentibus, et accidentia etiam ipsa distincte
traduntur quantum satis est ad directionem primae operationis ne unum cum alio aut unum
pro alio apprehendere sed unumquodque distincte quod etiam ut melius fiat et substantia
ab accidentibus secernatur et accidentia ipsa inter sese traduntur proprietates
et substantiae et accidentium. Cōfert etiam multum haec tractatio prædicamentorum
ad bene definiendum dividendum et demonstrandum. Ad definiendum quidem quia definitio essen:
tialis debet cōstare proximo genere et ultima differentia quae nō possunt facile
occurrere nisi explicata ante oculos ponatur series cuiusque prædicamenti
Ad dividendum autem quia divisio fit per differentias genericas et specificas in species sub:
alternas et infimas quae cognosci nō possunt absque cognitione seriei prædicamenti.
Ad demonstrandum denique quia passiones quae de substantiis et accidentibus demonstrantur
ut plurimum sunt qualitates quas oportet nosse ex earum coordinatione ac serie
in prædicamento qualitatis.

Ex dictis tot haec quaestione colligas cōsiderari hic ut dixi et naturas reales
rerum etiam secundum suas proprietates reales quod iam ostensum est atque etiam cōsiderari
secundum rationem prædicabilis et subiicibilis in linea prædicamentali quod patet
tum ex dictis tum ex apparatu quem facit Philosophus antequam ingrediatur ipsa præ:
dicamenta ibi in multa docet de prædicabilibus. et de eorum inter se coordinatione
et subalternatione sub eodem genere ita ut verè intenderit in hoc fine naturas
reales prædicamentorum explicare ut eas facile possemus secundum rationem subiicibi:
lis et prædicabilis coordinare sub decem summis generibus.

Neque mirum tibi videatur eiusdem libri duplicem assignari considerationem siquidem
possit in eodem libro diversissima materia tractari ita tamen ut una ordinata ad
alteram et iuvet aliqua ratione alteram quod hic fieri vides. Agitur in de rebus ut
coordinentur recte secundum praedicationem et subiectionem coordinatur autem ita quia tal
coordinatio necessaria omnino est ad directionem primae operationis intellectus videtur praecipuum intentum
esse agere de prima operatione ratione cuius reliqua quae dicta sunt tractantur.

QVAESTIO SECVNDA.

AN PRAEDICAMENTORVM TRACTATIO SPECTET AD LOGICAM.

Ex solutione primae quaestionis colligitur solutio huius secundae, licet in Mirandul: Bal:
dui: Ludovicus Vives, et Petrus Ramus haereticus existiment praedicamenta non
spectare ad Logicum ob idque audeat Aristotelem reprehendere quod praedicamenta
Logicae inseruerit, dicendum tamen est cum Averroe Simplicio Philopono, Amonio. Boe:
Alber: S. Thoma, Scoto et reliquis spectare ad Logicam, non quidem singulorum et secun:
dum eorum accuratam tractationem, et cognitionem naturarum omnium quae in illis po:
nuntur cum haec tractatio et cognitio vel nullius determinatae scientiae est sed omnium
scientiarum simul, nulla in scientia omnia sed omnes omnia explicant, vel certe est Metaphysi:
cae quae considerat res communissimas rerum et illas ordinat ac disponit dividendo
Ens in suas classes) sed secundum quod eorum cognitio necessaria est ad dirigendas operationes
intellectus, praedicamenta in subministrant materiam non solum primae operationi ut dixi
sed etiam reliquis, inde in desumimus materiam ad conficiendas propositiones syllo:
gismos, etc. adeo ut sine dubio aliqua et imperfecta praedicamentorum cognitione
qualis hic traditur, nequeat Logicus nec in prima operatione nec in aliis procede:
re, deinde cum Logica sit instrumentum scientiarum omnium debet saltem rudem ali:
quam praedicamentorum cognitionem tradere, cum scientiae omnes supponunt aliquam co:
gnitionem illorum, et hinc etiam colligitur Logico abstinendum omnino esse ab accura:
ta praedicamentorum tractatione quoad naturas rerum ut etiam nos abstinebi:
mus. Et hinc etiam habes ad Logicum spectare tradere rudem harum re:
rum cognitionem in ordine ad directionem primae operationis et tradere etiam
coordinationem earundem rerum secundum praedicationem et subiectionem in or:
dine ad eandem primam operationem, quae quidem coordinatio propriissima
est Logici siquidem est eius agere de praedicatione et iis quae ad praedica:
tionem pertinent et totum id ut dixi in ordine ad directionem operationum intel:
lectus.

QVAESTIO TERTIA.

QVAESIT HVIVS LIBRI INSCRIPTIO, AVTOR, METHODVS, NECESSITAS OCCASIO VTILITAS DIVISIO.

Circa inscriptionem etsi ab Adrasto inscribitur hic liber Ante Logica. ab aliis aliter
communiter tamen a Peripatet: inscribitur liber Categoriarum seu ut Latini vertunt Praedi:
camentorum. Non sumitur hic Categoria ut notarunt Amon: Porphyr: Dexippus et alii pro
accusatione quae apud iudices in foro fiebat, sed pro praedicatione alicuius de aliquo
quia sicut in accusatione ita et in praedicatione unum attribuitur alteri ideo praedicamentum
vocem a foro ab accusatione in Logicam ad praedicationem significandam primus Aristoteles
transtulit. Caeterum quia frequens est ut nomina quae actionem significant significata pro iis quae sub
actionem cadunt quo nomine homines congregatos solemus appellare congregationem inde factum
est ut nomen Categoriae quod praedicationem significat usurpetur pro ipsa re quae prae:
dicatur ita ut idem sit categoria quod praedicatum. Pon: Fil: Iesu Soc: sing: lib: de decem

Categoriis c. 1 vocat [actual] Categoriã subsistẽ. Et in eadẽ significatiõe sumitur à Latinis prędicamenti nomẽ nõ pro ipsa prędicatiõe sed pro iis quę prędicantur. Quia tñ oĩa quę prędicantur redacta sũt à Philosophis in decẽ quasi classes, in quarũ qualibet ẽ unũ supremũ genus quod ita ẽ prędicatũ ut nulli subiiciatur sed sẽp prędicetur: ideo antonomasticè ipsa sola suprema genera dicta sũt prędicamenta seu categoria. quo etiã nomẽ solet dici tota illa classis et coordinatio rerũ quę sub quovis summo genere continentur. Itaq3 nomẽ Categoriæ seu prędicamenti dupliciter usurpari consuevit uno mõ pro ipso solo supremo genere, alio pro serie et coordinatiõe earũ quę sub summo genere usq3 ad individua ordine sũt disposita. Quo pacto usurpat hoc nomen Porphyr: c. de spẽ cũ dicit in singulis prędicamentis eẽ singula summa genera et hac ratiõe solet definiri prędicamentũ quod sit alicuius generis summi rerum et eorũ quę sub ipso sũt dispositio. Iuxta hoc igr̃ inscribitur hic liber Categoriarũ seu prędicamentorũ id ẽ liber decẽ supremorũ generũ seu coordinationũ.

Circa autorẽ. Etsi quidã ut Boetius et Ang: ... hunc librũ voluerunt nõ eẽ Aristo: tñ constans ẽ Peripateticorũ oĩum sententia hunc librũ ab Aristo: fuisse conscriptũ et modus procedendi hoc indicat, est in planè Aristotelicus. Nec dicas Aristotelẽ solere fuisse malitiæ obscurũ, hic vero clarũ, nõ ĩ decuit Philosophũ in coordinatiõe rerũ oĩum, et in principio introductionis ingressu eẽ obscurũ. Nec etiã dicas solere ipsũ præmittere Proœmia hic aut nõ præmisisse et hic ab eo aliqua dici quæ repugnãt ipsius dictis in Metaphysica, nã Antepraedicamenta sũt loco proœmij et hic loquitur sæpe vulgariter et secundũ famositatẽ ut inquit Averr: in Metaphysicis vero loquitur secundũ veritatẽ et propriã opinionẽ.

Porro nõ fuit Arist: primus inventor prædicamentorũ nã ante illũ scripsit de prædicamentis Archytas Tarent: cuius liber manuscriptus lingua Dorica quã tũc utebãtur Itali extremã Italiæ partẽ incolentes asservatur in Bibliotheca Vaticana. An vero Archytas fuerit primus inventor id planè constare nõ pot: nullius alterius scripta de prædicamentis aut extãt aut citãtur.

Circa Methodũ. Scripta fuere ab Aristo: prædicamenta facili et populari methodo, nã cũ nõ tractet hic res accurate ut sũt in se sed quatenus sunt materia operationũ intellectus, ad quod nõ opus erat accurata rerũ tractatiõe ideo faciliori via procedit nõ demonstrãdo nec exacte admodũ definiẽdo sed per descriptiões et proprietates quasdã notas et faciliores procedẽdo. Ex quo fit ut liber hic merito ponendus sit nõ inter acroamaticos seu auscultatorios ita dicti sũt, quod præceptoris opera attentisq3 ac ingeniosis auditoribus indigeant sed inter exotericos hoc ẽ populariter scriptos in quæ duo genera Aristotelis libri divisi sũt ut docet Fons: in proœmio Metaph: c. 2º

Circa Necessitatẽ prædicamentorũ. Iã constat ex dictis prima quæstiõe sine cognitiõe prædicamentorũ nullo mõ dirigi posse operatiões intellectus ideoq3 hæc cognitio in Logica necessario tradi debuit.

Circa occasionẽ Prædicamentorũ. Cũ viderent Philosophi naturas rerũ propemodũ infinitas eẽ ita ut quædã inter se aliqua ratiõe convenirent quædã vero penitus disreparent id effecerunt ut naturas quæ inter se convenirent in unũ colligerent et sub uno summo genere disponerent secundũ ordinẽ superioris et inferioris quæ vero penitus disreparent eas ad aliud genus revocarent et sub alio summo genere disponerent. Itaq3 factũ ẽ ut ex numero rerũ oĩum decẽ classes et coordinationes sub decẽ summis generibus instituerentur ad quas res oẽs aliqua ratiõe reducerentur.

Circa Utilitatem. Praedicamētorū cognitio ut āplissima ē, ita ad oēm veritatē tatē inuestigādā ē plane necessaria adeo ut nihil ferè in disputatione ad: reduci possint, qn ex praedicamētorū fōtibus hauriatur. Adde quae diximus de uti: litate praedicamētorū ad diuidendū, definiēdū et demōstrādū et cetra quae dixi de necessitate, si n. necessa ē cognitio praedicamētorū, a fortiori utilis etiā erat.
Circa diuisionē. Liber hic diuiditur in tres partes. In Antepraedicamēta. Praedicamēta et Postpraedicamēta. In prima parte quae ē uelut praeludium praedicamētorū praemittitur tractatio de aequiuocis
de quibusdam, nec non de coordinatiōe sub uno sūmo gn̄e. In secūda agitur de ipsis praedicamētis in particulari. In tertia de oppositis, priori posteriori &c quorū tractatiōibus uō tradetur infra.
Quoniā autē in libro hoc ut dixi agitur de naturis et coordinatiōe rerū quatenus haec cognitio necessa ē ad directionē primae operatiōis ideo prius de ipsa prima operatiōe breuiter dicēdū ē, suppositis tn̄ iis quae de ea dixi tū initio summulae tū initio Prooemij Logicae.

DE PRIMA OPERATIONE INTELLECTVS.

Prima operatio intellectus ut locis citatis dixi cōsistit, quatenus in nuda et simplici apprehensiōe rerū quapropter excluditur ab illa oīs affirmatio et negatio, cōpositio et diuisio intellectus. Licet n. affirmatio uel negatio possit cognosci per primā operationē nō tn̄ potest effici, cū n. apprehēdo hominem esse lapidē tunc apprehendo affirmationē sine affirmatiōe, qr eā nō facio sed tātū factā intueor.
Ex his sequitur 1o. In prima operatiōe nō esse veritatē uel falsitatē propriè, ut docet Philosophus 1 Periher: c 1o. et 3. de aīa 26. Ratio ē qr veritas et falsitas propriè cōsistit in affirmatiōe et negatiōe; qn n.: ita affirmamus uel negamus aliqd uti in re ē tū uerè dicimur cognoscere qn nō ita falso, atqui in prima apprehēsiōe nulla ē affirmatio uel negatio ergo nulla quoque ueritas nec falsitas.
Nota. Veritatē a Philosophis duplicē cōstitui. Alterā rei alterā cognitiōis. Rei ē illa secūdū quā res ē uera in seipsa et haec dicitur a Philosophis tū ueritas Entitatiua eo quod cōsequatur Ens quatenus Ens oē n. Ens id quod ē uerè ē, tū Trāscēdētal qr trāscēdit et uagatur per oīa rerū genera oē n. Ens ē uerū. Cognitiōis ē illa per quā cognitio dr̄ eē uera. Differūt hae duae ueritates, nā prior ē cōformitas rei cū suis principijs et cū intellectu diuino q ē mensura ueritatis oīum rerū, qn n. res talis ē qualē postulāt eē sua principia et qualē iudicat eē debere intellectus diuinus, tūc dr̄ uera. v.c. verū aurū dr̄ quod tale ē quale exigūt principia ueri auri. Posterior uō ē cōformitas cognitiōis cū re cognita sicut falsitas ē cōtra ē difformitas. Porro sicut cognitio ē duplex, Apprehēsio et Iudiciū, ita ueritas cognitiōis ē duplex. Quaedā cōsequēs apprehēsionē, quaedā cōsequēs iudiciū. Veritas apprehēsiōis est cōformitas apprehēsiōis cū re apprehēsa. Veritas iudicij est cōformitas iudicij cū re. Differūt autē hae duae ueritates. 1o qr ueritas apprehēsiōis inuenitur tā in intellectu quā in sēsu. Quod sit in sēsu inueniatur docet Philosophus 2 de aīa textu 152 et 3 de aīa tex: 26.

Quod autem in intellectu in prima sit aliqua operatione idem Philosophus docet 3 Metaph: 22. Et ratio est quia tam cognitio sensitiva quam intellectiva potest esse conformis objecto apprehenso. Ergo utraque cognitio potest esse vera. Veritas enim est conformitas cognitionis cum re cognita. Veritas vero judicii non invenitur in sensu sed in solo intellectu quia fundatur in affirmatione et negatione quae est propria intellectus. Secundo differunt. Quod veritas apprehensionis est veritas quodammodo materialis respectu cognitionis nostri, veritas vero judicii est veritas formalis, nam illa sequitur ad apprehensionem etiam non cogitante intellectu haec vero efficitur et exprimitur per ipsam cognitionem cum enim intellectus judicat rem ita esse vel non esse, judicat quodammodo de veritate rei unde fit ut veritas judicii sit absoluta veritas. Tertio differunt. Quia veritati apprehensionis non opponitur falsitas sed ignorantia ut in docet Philosophus 9. Metaph: 22. et 3. de anima 26. Ratio est. vel enim intellectus rem apprehendit uti debebat apprehendere, vel non, si apprehendit vere apprehendit, si non, hic dicitur habere ignorantiam illius rei, non vero falsitatem, quia licet non apprehendat quod debebat, tamen per illam apprehensionem unius rei pro altera non potest dici falsus quia per illam non judicat unam rem esse alteram.

Veritati vero judicii proprie falsitas opponitur, hic enim falso rem cognoscimus cum aliter judicamus quam sit in re. Quia igitur veritas et falsitas proprie in judicio reperiuntur, judicium vero nullum est in prima operatione ideo absolute censuit Philosophus veritatem et falsitatem non esse in prima operatione intellectus.

Proprietates primae operationis aliae sunt negativae ut in ea non esse veritatem vel falsitatem affirmationem vel negationem aliae positivae ut fieri naturaliter et necessario posse abstrahere (abstractione scilicet praecisiva de qua multa dixi disputatione de universalibus) rem unam ab alia cum enim per intellectum apprehendimus unam rem absque altera non quidem negando illam esse, sed solum non considerando, tunc dicimur unam rem abstrahere ab altera etc. cum intellectus abstrahit naturam genericam a specifica, specificam a singularibus, accidens a subjecto, quae abstractio invenitur etiam in sensu cum enim in pomo sint multa quae variis sensibus percipi possunt ut color, sapor, odor, humor, ut visus autem abstrahit colorem a sapore, et ab aliis. quia percipit colorem sine sapore non negando, sed tantum non considerando. De abstractione plura dixi loco citato ubi etiam exposui dictum illud Philosophi abstrahentium non est mendacium, Est enim duplex abstractio. Quaedam simplex sive praecisiva quae fit in prima operatione quae cum fiat absque negatione fit etiam absque mendacio, quaedam vero est in secunda operatione quae fit per negationem unius rei de altera et vocatur abstractio negativa et in tali abstractione potest esse mendacium, potest enim negatio esse falsa. Quae ad primam operationem pertinent complexus est Philosophus ut dixi hoc libro.

PRIMA PARS HUIUS LIBRI, DE IIS QUAE SUMMIS GENERIBUS PRAEMISIT ARISTOTELES ET ANTEPRAEDICAMENTA DICUNTUR.

HAC prima parte ea omnia explicabimus quae Aristoteles quinque praedictis capitibus ipsis de summis generibus tractationi praemisit.

CAPUT PRIMUM DE AEQUIVOCIS, UNIVOCIS ET DENOMINATIVIS.

In prima huius capitis parte definit Philosophus aequivoca, in secunda univoca in tertia denominativa.

DISPUTATIO PRIMA DE AEQUIVOCIS UNIVOCIS ET DENOMINATIVIS.

De his in hoc primo ingressu agit Philosophus quia ut recte docet Alber: trac: 1. c. 2. praedicamenta possunt tripliciter comparari. 1º Ad ipsum Ens cuius sunt membra dividentia et quia Ens convenit illis analogice et analoga continentur in aequivocis, ideo prae-mittenda fuit aequivocorum definitio. 2. Ad sua inferiora et quia quaelibet ponuntur in praedicamentis praedicantur univoce de suis subiectis et inferioribus, ideo praemit-tit definitionem univocorum. 3º Potest comparari praedicamentum substantiae ad reliqua no-vem praedicamenta, et quia omnia haec de illa denominative dicuntur ideo praemittenda etiam fuit denominativorum definitio. Adde. Ideo etiam de his tribus quibus non ita egisse Aristotelem ante praedicamenta quia aequivoca erant reiicienda a praedicamentis uni-voca retinenda, denominata vero et denominativa saltem reducitive ponenda in eodem praedicamento. Quaeritur cur non etiam hic definiuntur multivoca et diversivoca? Respondeo. Quia cognito uno oppositorum cognoscitur aliud aequivoca autem opponuntur multivocis et univoca diversivocis nam aequivoca sunt quae habent unum nomen sed diversas rationes ut gallus, Multivoca quae habent eandem rationem sed diversa nomina ut gladius ensis. Univoca habent idem nomen et eandem rationem communem ut homo et leo respectu animalis, diversivoca quae habent diversa nomina et diversas rationes ut homo et albedo.

QUAESTIO PRIMA.
QUID SINT AEQUIVOCA ET AN RECTE A PHILOSOPHO DEFINIANTUR.

Aequivoca definit Philosophus hic quorum solum nomen commune est, secundum nomen vero substantiae vero diversa id est. Aequivoca sunt res quae nomen tantum commune habent rationem vero significatam per illud nomen diversam. Circa hanc definitionem et naturam aequivocorum multae sunt difficultates quas antequam ponam videndum est quae sit notio nominis aequivoci. Aequivoca igitur seu aequivocatio dicitur quasi aequaliter secundum nomen competentia multis, licet enim etiam univocum secundum nomen aequaliter competat multis, tamen hoc ita competit secundum nomen ut competat etiam secundum significationem: at vero aequivocum solum secundum nomen aequaliter multis competit, non vero secundum rem significatam per nomen, unde per antonomasiam aequivocum dicitur quasi quod vocem solam habeat aequaliter competentem multis. His igitur positis de ratione nominis aequivocum sit

PRIMA DUBITATIO.
AN RES VEL VOCES DICATUR AEQUIVOCAE.

Respondeo. Nec res nec vox absolute accepta dicitur aequivoca sed tantum si respectu-ve accipiatur. Nam neque res secundum se dicitur aequivoca sed tantum cum vocabulo plu-ra significantibus seu ut significata per vocem plura significantem neque vox absolute dicitur aequivoca sed per ordinem ad plures res significatas. Probatur quia eadem res quatenus uno nomine significata est univoca quatenus cum alio est aequivoca, res ergo non ex se sed per ordi-nem ad nomen est aequivoca vel univoca. Antecedens: Animal in latrabile et piscis marinus quatenus significantur nomine animalis sunt univoca sunt in eadem ratione animalia quatenus vero significantur nomine Canis sunt aequivoca, quia nomen Canis significat in utroque

ratio ab specificis per quas distinguuntur. Hinc fit ut res diversae quatenus uno nomine communi significatae possint non esse aequivoca ut homo et brutum, quatenus sunt animalia quae secundum nomen animalis non sunt diversa. Porro haec dicuntur aequivoca passive voces vero quae active tamen a Logicis voces aequivocae dicuntur aequivoca aequivocantia res vero dicuntur aequivoca aequivocata. Ubi Nota esse differentiam inter has tres voces Aequivocum aequivocans, aequivocatum. Nam aequivocum est quod commune ad aequivocans et aequivocatum. aequivocans vero est nomen in quo ipsa aequivocata conveniunt ut nomen Canis respectu marini et terrestris, aequivocata vero sunt res ipsae quibus tale nomen commune est ut in proposito exemplo aequivocata sunt piscis ille et animal terrestre. Itaque tam res quam voces dicuntur aequivoca sed distinguuntur deinde quod voces dicuntur aequivocantia, res vero aequivocata.

SECUNDA DUBITATIO.
AN NOMEN ÆQUIVOCUM SIT UNUM NOMEN VEL PLURA NOMINA.

Resp. Nomen aequivocum licet ratione soni sit unum nomen, id est unus sonus simpliciter tamen est plura nomina non unum. Ratio est. Quia multitudo rerum nascitur ex formarum
Multitudo rerum nascitur ex formarum multitudine. multitudine sed nomen aequivocum complectitur in se multas formas nominis, quia habet multas
Obiectio: significationes ergo simpliciter est plura nomina non unum. Dices. Cur potius ex unitate soni non dicitur unum nomen simpliciter, sicut ex multitudine significationum dicitur plura nomina.
Resp. Quia res simpliciter habet esse a suis formis, quod enim sint tales vel tales
Ex multitudine formarum res dicuntur multa. id habet a forma tali vel tali, quare ex multitudine formarum simpliciter res dicuntur multae, ex unitate vero materiae sunt tantum unum secundum quid. Unde si per impossibile posset esse forma bovis et leonis in eadem materia, simpliciter diceremus ibi esse duo animalia distincta specie non unum, quemadmodum etiam quae essent in persona humana bis
Formae sunt duplices. sunt esse duos homines non unum. Ubi tamen nota formas esse duplices quasdam
Subordinatae subordinatas ita ut una ordinetur ad alteram, et sit tamquam dispositio illius quo
nō subordinatae. forma elementorum sunt subordinatae formis mixtorum et hae formis viventium quaedam vero sunt non subordinatae sed diversae ac disparatae ut forma bovis et leonis. Ex multitudine formarum subordinatarum in eadem materia non arguimus multitudinem rerum nam in eodem vivente sunt multae formae subordinatae. Elementorum, mixtorum, ossis nervi carnis ac denique formae ipsius viventis id est animae tantum in formae subordinatae sunt formae quaedam partiales unius formae totalis viventis. Ex multitudine vero formarum non subordinatarum arguimus multitudinem rerum. In nominibus ergo formae subordinatae et significationes non arguunt multitudinem nominum, hac in ratione omne nomen esset multiplex quia omne
omne nomen habet duplicem significationem. nomen habet duplicem significationem, unam qua significat res, quia tamen hae significationes sunt subordinatae, una enim est propter alteram ideo non constituunt plura nomina. Nomina vero aequivoca cum habeant plures significationes non subordinatas, quia sunt significationes rerum penitus diversarum ideo unumquodque eorum constituit simpliciter plura nomina.

TERTIA DUBITATIO.
AN NOMEN ÆQUIVOCUM SIT VERE TERMINUS COMMUNIS SEU NOMEN COMMUNE MULTIS.

Ratio dubitationis est. Quia ex una parte id affirmat Philosophus in definitione aequivocorum
Quae dicuntur Aequivoca aut enim: Aequivoca dicuntur quorum nomen commune est. Ex altera autem parte videtur nomen aequivocum non esse nomen commune multis, nam vel est commune ratione soni tantum vel ratione

soni et sctiōis. nō ratiōe soni, tū qz cū prædico de cane latrabili, vocē Canis nō
prædico soni, qz sic falsa eēt prædicatio, cū at n latrabile nō ē sonus, tū qz
sonus nō applicatr rebus nisi p sctionem. Vñ voces nō scantes aliqd. nulli rei Voces nō scantes nulli
applicatr. Ergo si nomē æquocū ē cōmune nō pōt eē cōmune rōne soni tātū, res applicatr.
sed si ē cōmune debet eē cōmune etiā ratiōe sctiōis. Quod aūt ratiōe sctiōis
nō sit cōmune Probr. Esse nomen cōmune ratiōe sctiōis ē esse nomē scāns
aliquā naturā cōmunē, sed æquocū nō scāt ullā naturā cōmunē suis æquocatis
Ergo nō ē nomē cōmune ratiōe sctiōis.

Rndeo. tū. Nomē æquocū eē vere cōmune tā ratiōe soni quā rōne sctiōis Est cōmune vtroqsmō.
diversa tā ratiōe, nā ratiōe soni nō ē cōmune p prædicationē sed tātū p sctionē. Rōne soni tātū
Probr. qa nomen æquocū nō prædicat de æquocatis ipsū sonū. Ergo sonus ille p sctionem nō
nō ē cōmunis p prædicationē, est tū cōmunis p sctionem, qz scāt oīa æquocata, p prædicationē.
id aūt quod scāt nō debet prædicari de re in Quid, ut imago scāns cæsarē
nō prædicatr in Quid de Cæsare, Cæsar n nō ē imago. Ratiōe aūt sctiōis
seu potius rei sctæ nomen æquocū ē cōmune p prædicatione sed æquocē Ratiōe sctiōis
nō univocē Ratiōe ē, qa cū prædicatur nomē æquocū vc. Canis de cane marino ē p prædicationē
vere prædicatr natura scta p hāc vocē Canis, similir et de aliis canibg
Ergo hæc vox Canis ratiōe scati ē cōmunis p prædicationē, qz tū nō unā
et eādē naturā scāt, sed diversas, ideo nō eādē naturā prædicat sed diver-
sas cū scāt naturā cōmunē æquocū id ē diversa ratiōe.

QVARTA DVBITATIO.
AN ÆQVIVOCA DEFINIRI POSSINT.

Ratio dubitatiōis ē qa ex una parte id affirmat Philosŏus nīe assignat hīc eorū
definitionē. Ex altra aūt videtr nullo mō posse definiri, qz id quod definitr debet
esse unig natæ, multæ n naturæ nō una sed multis definitionibg explicatr, at æquo:
cū nō ē unius naturæ, qz scāt multas naturas diversas Ergo nō pōt definiri.

Rndeo ad dubitatōē cū distinctiōe. Æquocū in actu signato definiri pōt. æquo: In actu signato definiri
cū vō in actu exercito definiri nō pōt, æquoca n scdm naturā æquocatiōis pōt. In exercito nō pōt.
definiri possūt, secundū quod vō dicūt multas diversas naturas sic sub definitionē
nō cadūt vc. Canis quatenus æquocū ē seu quatenus participat naturā æquo:
catiōis pōt definiri, nē pe quod sit nomē cōmune, scāns naturas diversas, quatenus
vō scāt naturā aīalis latrabilis, piscis marini, et syderis cælestis, sic definiri
nō pōt, nisi determinatē accipiatur, pro una ex naturis scātis Æquocū
primo mō ē æquocū in actu signato, id ē quatenus scāt ipsā ratiōnē forma:
lē æquocī. æquocū vō secūdo mō ē æquocū in actu exercito, quatenus nimirū
naturā æquocatiōis exercet circā diversas res. Quod igr æquocū in actu
signato seu scdm rationē formalē æquocī possit definiri Probr qa quæ
habēt unā naturā possūt definiri, sed æquocū ut æquocū, habet unā naturā
æquocatiōis, quā æqualr et univocē oībg æquocis copetit. Ergo pōt definiri.
Ex quo collige. Æquocū sub ratiōe formali æquocī, eē genus univocū ad oēs nota.
spēs æquocorū, æquocū n nō exercet ratiōnē æquocī nisi respectu pluriū
rerū, unā vocē scāturū in se vero ē univocū similr et respectu suarū spe-
cierū. Æquocū ergo ut scāt ratiōnē formalē æquocī pōt definiri
ut vō illā exercet circa diversa scāta sic definiri nō pōt. Ex quo patet
ad ratiōnē dubitādi

QVINTA DVBITATIO.
AN IDEM NOMEN POSSIT ESSE SIMUL ÆQVIVOCU ET VN[IVOCU]

Rndeo. Idem nomen pot ee æquocu et univocu simul, na imprimis quod ide nomen
possit ee æquocu in actu signato et univocu in actu exercito patet ex præcedenti
dubitatione. Haec n vox, æquoci, e æquoca in actu signato qa sicat natura æquoca:
tionis, e tn univoca in actu exercito, qe sicat una natura æquocationis eade no
conveniete oibq noibq æquocis, oia n noia æquoca ut Canis, Gallus, sunt univoce

Oia æquoca sunt univo: ee æquoca.

æquoca, qa univoce et eade ratione convenit illis no et natura æquoci. Quod vo
ide nome possit ee æquocu in actu exercito, et univocu in actu exercito simul
et semel. Probr. qa vox quae e æquoca respectu spei, e univoca respectu individui
duoru illig spei v.c. haec vox Canis e æquoca respectu aialis latrabit,
et piscis marini, qe diversa natura in illis sicat, e tn univoca respectu oium
canu latrabiliu qe in illis una natura canis latrabit sicat.

Obiectio

DICES? quo contraria nequeut ee in eode subiecto, sed æquocatio et univocatio
sut contraria Ergo nequeut ee simul in eode subiecto nege ate. Minor qa
sicare naturas diversas et natura eade sut contraria, ide eni et diversum
sut contraria, at æquoci sicat naturas diversas univoci eade Ergo.

Contraria quo debet sumi

Rndeo no sep æquoci et univocu sut contraria, contraria n debet sumi respectu
eiusde et eade ratione, cum æquocu in actu signato et univocu in actu signato
sut contraria nec possut in una voce cadere, no pot.n. una et eade vox, sicare
natura univoci et æquoci. Ite ee univoce in actu exercito et æquoce in actu exer:
cito respectu earude reru sut contraria. At vo ee æquoce in actu signato et
univocu in actu exercito; ite ee æquocu in actu exercito respectu unius rei
et ee univocu respectu alterius no sut contraria, quo accidit hic, dicimus
n voce hac æquocu ee æquoca in actu signato et univocu in actu exercito
et voce quae e æquoca respectu spei, ee univoca respectu individuoru.

SEXTA DVBITATIO.
QVIDNAM DEFINIATVR HAC DEFINITI: ONE ÆQVIVOCORVM ARISTOTELIS.

Rndeo. Definiutr res æquoca in ordine ad voces, et quoru nomen comune e Definiutr n ea quas dicutr
comune et scdm nome definitione diversa. Constat aut res ee quae dicutr et quae habet nome

Obiectio. Definitio æquoci.

Quaeres? Quonam modo definienda sit vox æquoca. Rndeo. Hoc mo. Æquoci e nome
comune sicans naturas diversas. Dices? Definitr ne p hac definitione haec
vox æquoce, quod n definiatr videtr clare, qr oia æquoca hac definitione defi:
niutr, sed haec vox æquoci e æquivoca Ergo definitr. Ex altera aut parte quod
no definiatr, videtr etia asserendu, qr ei no convenit ista definio no n vox æquoci
e nome comune sicans naturas diversas, quinimo e nome univocu sicat n una
natura æquocationis in oibq æquocatis ut dictu e supra. Rndeo. Haec vox
æquoce ut supponit pro seipsa seu in suppositione simplici, no definitr hac definitione
sed definitr ut suppositione sub inferioribq. seu in suppositione psonali. Ratio e
qa haec definitio convenit voci æquocu accepta pro sub inferioribq. no vo pro
seipsa na ea noia de qbus praedicatr, sut vere nomina comunia sicantia
naturas diversas ipsa vo vox, æquocu, nullas naturas diversas sicat.
Quod si petas? Quomodo ergo definitr haec vox æquocu pro seipsa accepta
et in suppositione simplici. Rndeo. Hoc modo, Æquoci e vox sicans natura æquocationis

et sicut scire naturā aequocationis nō ē habere naturā aequocationis, ita hac vox aequoca quae scit nō habet naturā aequocationis, at in priori definitione definiuntur aequoca ut habet naturā aequocationis. Aliud ē scire aliud habere naturā aequocationis.

Ex his colliges differentiam inter hac vocē aequocā, et alias voces aequocas, nā hac vox aequocū tantū scit naturā aequocationis, nō vō h̄t, aliae vō nō sciunt sed habent ut: Canis nō scit naturā aequocationis nā ejus scientum ē Canis latrabit marinus, coelestis, habet tn̄ naturā aequocationis q̄a habet eā nomē commune significans naturas diversas. Scire naturā aequocationis ē eē aequocū in actu signato, ut supra dixi habere vō, ē eē aequocū in actu exercito.

Ad rationē dubitandi. Dico 1º. Illa definitione definiri oīa aequoca hoc ē oīa de qbus praedicatur hoc nomē aequocū seu definiri oīa noīa aequoca in actu exercito licet nō secdm̄ actū exercitū, sed secdm̄ actū signatū aequoci formaliter. ut: Canis, Petrus, gallus, etc. Hic definiuntur nō secdm̄ actū exercitū aequoci id ē nō secdm̄ naturas canis marini, coelestis etc. scitas, sed secundū actū signatū aequoci, id ē, secundū rationē formale aequoci, sunt in noīa communia significantia naturas diversas. At hac vox aequoca nō ē aequoca in actu exercito 2º. Dico. Definiuntur hic noīa quae habent naturā aequoci nō illa quae sciunt naturā aequoci, at hac vox aequocā scit naturā aequoci, nō vō h̄t.

SEPTIMA DUBITATIO.

QUOMODO SIT EXPLICANDA DEFINITIO AEQUIVOCORUM QUAM TRADIT ARISTOTELES HIC.

Hujus dubitationis solutio patet ex iis quae praemissa sunt de natura aequoci. Definitio Aristotelis ē Aequivoca dicuntur quorum nomē commune ē et ratio substantiae secundū nomē diversa. In qua definitione ut dixi definiuntur res aequocae in ordine ad voces. Sic aut explicatur. Aequivoca. Definiuntur aequoca nō aequocū q̄a una res tantū nō pot dici aequoca sed requiruntur necessario multae ut patet ex diversitate definitionum quae ē de essentia illorum quae debent dici aequoca. Praeterea nō definitur aequocatio in abstracto, sed aequoca in concreto tm̄, q̄a concreta connotat res et aequocae nō sunt sine rebus tū quia hae definitiones sunt propter praedicamenta in qbus sunt res. Dicuntur. Non ponitur sunt, q̄a res quae hac definitione definiuntur nō habent eā aequocas a se sed a noīe, q̄a nō tale continentur sub tali noīe, cujus signū ē quod duae res sub uno noīe sunt aequocata, sub alio vō nō ut gallus gallinaceus et homo Francus sunt aequocata sub noīe galli, univocata vō sub noīe animalis. Igitur aequoca dicuntur eē illa id ē res illae. Quorum nomen. Sumitur hic nomen latē ut complectit etiā verbū, nā etiā in verbis ē aequocatio. Deinde nomen ut sit aequocū debet servare primo eādē qualitatē ideo populus nō ē proprie aequocū ad arborē et multitudinē. Deinde eādē accentū. ideo pendere nō ē nomē aequocū ad pēdere aesti et pendere suspensum et praeterea eādē aspirationē et ideo hamo nō ē aequocū ad hamo et amo. Est commune id ē tā ratione soni quā rone significationis aequocē tn̄. Et ratio. Ratio apud Philosophos communiter significat definitionē hoc loco vō sumitur latē ut significat tā definitionē essentialē quā accidentalē quae descriptio dr̄ nā multa sunt quae definitionē essentialē nō habent possunt tn̄ noīe aequoco significari ut sumagna quae nō constat gnē et differentia ge multum

genus habet supra se et tñ signantr noīe aequoco id ē Ente. Substantiæ
sumitur hic substā nō prout distinguitr cōtra accidēs, et signat rē p se subsistētē
sed prout signat essētiā sive substātialē sive accidētalē qr tñ in substātiis quā in
accidētib. aequivocatio cōtingit. Ratio ergo substāe ratio id ē definitio essēe seu de:
finitio rei ad excludēdū definitionē nōīs. Potest n̄ aliquod nomen q̄ ē. tō habe:
re tres definitiōēs. 1ª definitiōē naturæ signatæ p hoc nomē homo, et sic definitr
hō ē aial rationale. 2º Pōt definiri definitiōē nōīs ā notatiōē seu ethimologia
ut hō ē quod dr ab humo. 3º Pōst habere definitiōē nōīs materialr supti ut
si hō definiatr nomē dissillabū habēs aspirationē in principio. In his definitionib.
prima dr rō substāe, et haec debet eē diversa in aequocatis, alioq n̄ eē aequiuocata
nomen quod ē cōmune nihil etiā impedit si cōmunes sint. Secundum nomen
quia naturæ diversæ nō sunt aequoca nisi quatenus uno nōīe signantr possunt
n: eaedē res sub uno nōīe eē aequocata ut Canis marinus et terrestris sub nōīe
canis, sub alio vō nōīe univocata ut eadē sub nōīe aialis corporis substāe.
Diversa. Sive oīo sit diversa, sive aliqua ratiōē. Et hac particula hac ra:
tiōē intellecta cōprehēduntr sub hac definitiōē nō solū pure aequoca, sed etiā
analoga utraq n̄ habent idē cōmune nomē et diversas definitiōēs simplr, sed in
eo tātū differunt, quod pure aequoca habent rōnes seu definitiōēs oīo diversas
analoga vō nō oīo diversas sed aliquo affines ut infra dicā.
Ex hac definitiōē sic explicata collige. 1º Tria requiri ad rationem aequoci
1º Nomē cōmune 2º Definitiōēs seu naturæ diversæ 3º ut ista diversitas
sit secūdū nomē illud cōmune 2do collige. In uno idiōmate unū nomē posse
eē aequocū in alio nō, Canis n̄ apud Latinos ē aequocū, apud Polonos vō no:
men quod respōdeat cani nō ē aequocū. Potestq quo ad idiōmata hæc re
gnatiō statui. Quod eo idioma plures ht dictiōēs eo minus laborat aequocationib.
Ratio ē qr aequocatiōēs oriuntr ex penuria verborū et nominū eo quod unū
nomē inserviat multis rebus signandis et hinc ē quod lingua Hebraea qr
paucioresh habet dictiōēs, plurime laboret aequivocationib. 3º collige. Aequo:
catiōēs tolli appositis aliis dictionib. specificātib. et fieri iisdē ablatis
nā si ad canē quod ē aequocū ad marinū et terrestrē et praeterea etiā ad vivū
et pictū addas marinū tolles quidē aequivocationē quae ē ad marinū et terrestrē
remanet tñ adhuc alia ad vivū et pictū Vn. si addideris aliā dictiōnē vere
et dixeris Canis marinus verus, tolles oēm aequocationē: ē collapso aut si
à cane marino vō quod ē univocū tollatr verus oritur una aequocatio ad
pictū et verū et si abstuleris marinus, orietr altā ad marinū et terrestrē.

QVÆSTIO SECVNDA.

QVOT SINT AEQVIVOCORV̄ GENERA SEV SPĒS ET QVÆ NA ET QVAS HABEAT PROPRIETAT

Quoniā nomē aequocū ē nomē signans naturas diversas, quot modis sunt signandi
naturas diversas tot sunt spēs aequocorū, cōmuniter aūt duae assignātr. Alia
n̄ sunt aequoca à fortuna seu à casu, alia cōsilio. Aequocū à fortuna dr illud quod
signat naturas diversas nō propter aliquā similitudinē quā int se habent sed fortuito

et à casu, ut Canis scat terrestrē et marinū, casu n̄ accidit ut istæ duæ natu: ræ diversæ uno noīe scarentr. Et hæc æquoca æquavit Philosus 1 Etic: 6.

Æquivoca à cōsilio ē illud quod scat q̄dē naturas diversas, tn̄ nō temere, sed pro: pter aliquā similitudinē in ipsis inventā ut pes scāni, et aīalis, scantr uno noīe pedis, propter similitudinē quādā in ratoē pedis, qr sicut pes aīalis sustentat aīal ita pes scāni scānū. Æquoca à casu, sic solet cōmuniter definiri. Æquoca sūt quorū nomē cōmune ē et sedm̄ nomē ratio substæ oīo diversa. Additr oīo ad diffrm̄ æquocorū à consilio quæ licet habeāt ratoēs et definitioēs diversas nō tn̄ oīo, ratoē in affinitatis quā habēt nō sūt ita diversa qn mō aliquo sit etiā eadē. Et hinc ē quod secūdū cōmunē usū loquēn Philosoru noīe æquocorū absolute nō intelligātr hæc à cōsilio sed solū æquoca à qu. illa vō à cōnsilio noīe analogorū scantr. Itaqz si cōmunis iā modus loquēn attēdēdus sit noīe æquocorū absolute intelligenda sūt æquoca à casu seu purè æquoca, noīe vō analogorū quāuis secūdū Aristotele solū intelligātr analoga sedm̄ proportio: nē ut dicā extra Aristotele tn̄ oīa à cōsilio æquoca intelligātr ut cōmunis iā usus tenet. Agendo aūt de æquivocis à Consilio seu analogis. Prima cir: ca nomen analogiæ suppone duo. 1º ἀναλογίαν esse nomen Græcū quod ex Cic: 3 de finib. idem est Græcis qd Latinis proportio. Quāvis aūt analogiæ nomē cā proportionē proprie scat quæ est in quātitatib. de qua agūt Mathematici et eā dividūt in simplicē et cōpositā. iā tn̄ nō solū ad has proportiones sed etiā ad oēm similitudinē et affinitatē explicanā accomodatr. præsertim ad ea quæ nec sunt purè univoca qr nō habent eandē oīo ratonē, nec purè æquivoca qr nō oīo diversa. Suppone 2º quod licet analogiæ nomen apud Philosophū ē interpretes græcos solū usurpetr, iuxta vim vocabuli pro ea analogia, quæ dn̄ proportionis à Latinis tn̄ cōmuniter usurpatr iā latiq pro oī æquivocatoē à Consilio ut nos etiā usurpamus. His positis Æquivoca à cōsilio seu Analoga cōmuniter definiūtr, quorū nomē cōmune ē et secūdū nomē ratio substātiæ nō oīo diversa. Et hac de: finitiō distinguit analoga à purè univocis quorū ratio scata p nomē ē oīo eadē et à purè æquocis quorū ratio scata p nomē ē oīo diversa, et cōstituit analoga media inter purè univoca et æquoca quæ sūt inter se oīo diversa et opposita. Unde ē quod cū oē mediū int cōtraria participet, quodā mō naturā extremorū ita ut cū utroqz aliquo mō cōveniat et utriqz aliquo mō repugnet, merito Philosus ita de analogis loquitr, ut nūc illa sub æquocis cōprehēdat, ut hoc cap: 1º Antepræd: tamēn nunc ab illis distiguat, ut 2 Mets: tex: 9. nunc sub univocis cōprēdat ut 9. Mets: tex: 2º nūc ab univocis distinguat ut in hoc cap: 5º in quo ita defi: nit univoca, ut illa definitio nullo mō possit analogis cōvenire.

Porro cū analoga scent naturas nō oīo diversas sive scēnt naturas diversas propter similitudinē aliquā in illis inventā quāadmodū hæc similitudo diversarū naturarū pōt eē duplex nēpe proportionis et attributionis, ita duæ species erunt analogorū, una Proportionis alia attributionis.

Analoga Proportionis sūt illa quæ scēnt naturas diversas quatenus habēt int se aliquā proportionē, quō pes ē analogū respectu pedis aīalis et pedis scāni ucrē in: pes scāt naturā diversā in pede scāni et pede aīalis cū ista secūdū quod sūt diversæ naturæ pedis noīe uocētr, qr tn̄ int pede scāni et aīalis ē aliqua proportio.

ac aequa: sive qualit: [illegible]

Sicut in pedes scani habet se ad sustentandū scanū ita pedes aīalis ad sustentandū aīal, ideo
pedes dr̄ analoga proportionis respectu pedis aīalis et scani. Similiter principiū dr̄ ana:
logice hac analogia de fonte, corde, puncto, nā et fons ē principiū fluminis, cor ē
principiū spirituū vitaliū quos generat, et punctū ē principiū lineæ, in quibus
rationes principii sūt quidē diversæ tn̄ habent inter se quādā proportionē, sicut enī
fons ē principiū fluminis, ita cor spirituum, punctū lineæ. Hac spem analogorū
(sicut et reliquas) agnovit Philosophus multis locis, præcipue 1° Ethico: cap: 6 et 1. Phy:
tex: 81. ubi etiā hanc solā vocat proprie analogiā et analoga proportionis absolute
analoga secutus Etimologiā nōis, analogia n. proportionē significat.
Hæc analoga proportionis solet communiter ita definiri. Analoga proportionis sūt
quorū nomē commune est, et secundū nomē rationes substāe diversæ proportionis tn̄ affinitate
cōiunctæ. Hæc definitio patet ex dictis.
Circa hæc Analoga Proportionis nota varie ea solere dividi sed præcipue hoc mō
Analoga proportionis alia sūt proprie talia. Alia Metaphorice. Analoga Metaphorice
sunt qn̄ nomē analogū signat rem quæ in uno tātū propria ē, in aliis vō solū per translationē
propter aliquod fundamētū et similitudinē, et sic ridere dr̄ analogicē de risu hominis, vi:
riditate prati, et secunda fortuna, qz propria significatio nōis, ridere ē in solo hoē proprie
in aliis vō per Metaphorā et translationē.
Analoga propria sunt qn̄ nomē analogū signat quādā rationem quæ verē et proprie
inest in oibus analogatis licet nō sit in illis una simplr sed tātū per proportionē ut in exemplo
de principio sup posito, in oibus n. illis inest vera ratio principii. Rursus hæc analogia
propria, solet dividi in mixtā et nō mixtā. Non mixta ē ut principiū respectu prædictorū,
mixta aūt ē quæ ē nō tātū proportionis, sed etiā attributionis qualis ē analogia
Entis ad substam et Accidens ad Deū et creaturas ut dicā in Metaphysica.
Horū analogorū proportionis hæ solent proprietates assignari. 1ª ut nō dicant unū
conceptū nec naturā unā simplr. Ratio ē, qz proportio arguit diversitatē proportio:
natorū (unā n. in una re nō ē proportio) et diversitatē etiā rationū proportionaliū
de quo plura infra. 2ª quod in analogis proportionis nō semper datur unū principale ana:
logatū ad quod cætera oīa referantur, nā principiū v.g. ita ē analogū ad illa supra
dicta ut inter illa nō sit aliquod unū in ordine ad quod cætera dicantur principia.
Et hoc intellige si analoga nō sint mixta, nā si fuerint talia, tū propter partici:
pationē analogiæ attributionis poterit eē aliquod principale analogatū ut in ana:
logia Entis ad substam et accidens ad Deū et Creaturas. 3ª quæ ex præcedenti
sequitur in his analogis cū nō semper detur unū principale analogatū nō ē necessariū
ut alia analogata definiantur per illud ut patet in definitionibus principii, fontis, cor:
dis &c. quod etiā intellige nisi analoga sint mixta tuc n. ratione attributionis po:
terit etiā unū per alterū definiri. Hactenus de Analogia Proportionis.
Analoga Attributionis sūt illa quæ signant naturas diversas quatenus tn̄ oēs
attribuunt et ordinantur ad unā à qua denominatur tales. v.g. sanū dr̄ et de homo sano
et de pulsu sano, et de exercitatione sana, et de medicina sana, et de cōsilio sano, et
denique de aīali sano, in quibus oibus sanū diversas naturas signat, nā natura homi, qua:
tenus sanū dr̄, ē eē cōservativū sanitatis, natura pulsus quatenus sanus dr̄ ē eē
signū sanitatis, natura exercitationis sanæ, ē eē cōservans ad sanitatē aīalis, na:
tura medicinæ quatenus sana dr̄, ē esse effectivā sanitatis, natura denique aīalis
sani, est habere verā in se sanitatē, quæ consistit in recta cōpositione diversorum humorū

aiatis, qz tn oēs hae naturae diversae, conveniūt in hoc quod attribuūtr et ordinātr
ad unā sanitatē aiatis, vel tāquā causae, vel tāquā signa, vel effectg illius, vel
aliquo alio mō, ideo sanū dr de oibg ytis analogiā analogia attributiōis. Haec a:
naloga, agnovit etiā Philosus, dicit in 7. Physic: 31 dari āquoca, ab uno vel ad unū,
quae ab uno denominātr, vel ad unū referūtr quae nos vocamus analoga attribu:
tiōis. Licet aūt ut supra tetigi usus obtinuerit, ut analoga attributiōis vocent
analoga, forte qz habent similē proportionē ad pricipale analogatū, ad quod attribu:
ūtr, tn nec Aristot: nec ullus ex veterib. Peripateticis ea sic nominavit, sed tātū
ab uno vel ad unū. Haec analoga attributionis cōmuniter sic definiuntr. Ana:
loga attributiōis dicūtr illa quorū nomē cōmune ē, et secūdū nomē rationes diversae
substae, ita tn ut ad unū analogatorū rationes aliorū attributionē dicāt. Haec definitio
patet ex dictis. HORUM analogorū variae divisiōes tradi solent è qb.
tres sunt praecipuae. 1a. Est S. Thomae 1a parte quae: 13. arti: 5. ubi haec analoga
dividit in duas spēs. alia in sūt duorū inter se, seu unius ad alterū, ut Ens respectu
substae et accidētis, alia duorū vel pluriū ad quoddā tertiū ut sanū respectu aiat
medicinae, pomi, exercitatiōis &c. 2a. Est Alesii 7 metaf. tex: 5 ubi dividit hanc
analoga attributiōis in duo gnā, primū ē qn formalitas eius à quo desumitr
analogia, ē in oibg analogatis, sed nō formatr, nisi in uno tātū, quo pacto sanū ē
analogū, qz sanitas ē in aiali, pomo, medicina, &c sed tn formatr solū ē in aiali
in aliis vō nō nisi effective, vel indicative &c. Scdm ē qn talis formalitas ē in
oibg analogatis, etiā formatr, quo pacto Ens ē analogū ad substam et accidēs
qz formalitas Entis nō solū ē formatr in substa, primo analogato, sed etiā in ac:
cidētibg quāvis diverso mō, nā in substā ē per se, et nō per modū inclinati ad aliud in
accidēti vō nō nisi per ordinē ad substam et inclinati ad aliud 3a divisiō quae cō:
muniter solēt hanc analoga attributiōis dividi, in quatuor spēs iuxta quatuor
gnā causarū ad quas tāquā ad terminos dicūt attributionē, sūt in quaedā ana:
loga per habitudinē primo ad unū finē quo pacto aial medicina, et exercitatio
dicuntur sana qz medicina et exercitatio referūtr ad sanitatē quae ē in aiali ut
ad finē secūdo per habitudinē ad unū efficiēs quo pacto ars medendi, potio et
instrumēta dicūtr medica per ordinē ad medicū qui utitur illa arte et instrumētis
ē causa efficiēs et inducēs sanitatē. 3o. Per habitudinē ad cām formalē quo
pacto hō pictus seu pictilis dr per attributionē ad unū tāquā ad formā
seu exēplar. quarto per habitudinē ad cām materialē quo pacto accidē:
tia analogicē dicūtr Entia per attributionē ad substam ut ad subiectū in hae:
sionis. HORUM Analogorū proprietates hae solent statui 1a. ut in his semper
sit aliquod unū pricipale analogatū, ad quod alia dicāt attributionē et à quo
recipiat suā denominationē. 2a ut cū absolute nominatr analogū intelligatr
pricipale analogatū 3a ut pricipalia analogata plerumque sint formatr talia
alia vō nō, ut aial ē formatr sanū, medicina vō nō ē formatr sana sed solū ef:
fective. Addidi plerumque qz aliqn minus principalia analogata sūt formatr talia
sed tūc satis ē ut formalitas primi analogati sit pricipat formalitas ut
apparet in Ente respectu substae et Accidētis de quo in Metaphysica.
4a ut pricipale Analogatū ponatr in definitiōe aliorū hoc tn habet exceptionē
qn alia analogata sūt notiora pricipali et ita substam ut nos cōvenit nō solemus definire

per Deū sed potius ē cōtra, à posteriori qz Deus licet sit principale analogatū ē nob ignotior
varū tn̄ ē quod absolutè minus principalia analogata si à priori definiēda ē definiri deb
p principale. 5ª quod hoc analogū nō dicit unū cōceptū aut unū gradū perfect
præcisū q analogatis cōveniat sed talē dicit cōceptū unū secūdū qd de quo statim.
Proprietates præcipuæ analogorū attributiōis et proportiōis sūt duæ 1ª quod cōceptus eorū
unus simplr. 2ª. quæ ex priori sequitr quod nō sit præcisus simplr à cōceptib suorū inferiorū quas q pr
qz potissimæ sūt obscuriori indigēt explicatiōe. Sit ergo circa primā. 1ª difficultas An Concept
logici sit unus simplr. Sensus difficultatis ē An oīa analogata cōveniat in uno aliquo cōceptu com
logi q prædicetr de oībus et singul analogatis. Ratio difficultatis. Ex una parte analogū in
videtr dicere aliqd unū quod prædicetr de oībus analogatis rei sanū in cōmuni videtr dicere aliqd
prædicetur de oībus sanis ex altera autem parte analogum nullum omnem conceptum videtur di
cere Nullum enim æquocū significat unū aliquē conceptū communē suis æquivocatis sed im
mediate significat naturas diversas. Sed Analoga sint vere æquivoca ut constat ex d
ctis ergo non significant ullum conceptum communem suis analogatis.
Hoc quod in illo cōceptu cōmuni vel includitr una aliqua natura cōmunis vel nō
si includitr iā ille cōceptus erit univocus, si nō nō erit unus qz unus cōceptus dr unus
ab unitate naturæ cōceptæ.

Ut plenius solvatr posita difficultas aliqua prænotāda sūt. Nota igr 1º unitatē ēē
duplicē, aliā ē unitas simplr aliā unitas secūdū quid, illa ē unitas essētial, sicut
in ab essā res habet ēē simplr ita ab unitate essæ genericæ vel specificæ habent
ēē unū simplr vel gnē vel spē à quo in res accipit ēē ab eodē accipit et unitatē:
hæc vō ē unitas p accidēs seu ē unitas quædā accidētal nō essētial. Cōceptus igr
dicetr unus simplr q repræsētrit rē aliquā unius essæ unus aut secūdū qd q repræsētrit
rē aliquā nō unius essæ sed quæ sit una tātū accidētalr.

Nota. 2º. Analoga hoc differre ab univocis quod illa immediatè sīcāt naturas
diversas essētiatr hæc vō immediate sīcant naturā unā essētiatr. Vn̄ sequtr analo
gorū cōceptū nō ēē unū simplr qz nō sīcat unā naturā unius essæ sed æquè multas
naturas diversas. Quoniā tn̄ hoc differunt analoga à puris æquivocis quod illa
sīcant qdē naturas diversas essētiatr quatenus tn̄ cōveniunt in aliqua similitudine
proportiōis vel attributiōis hæc vō sīcant naturas diversas sine ulla similitudine
ideo oīum analogorum pōt ēē unus cōceptus cōmunis nō qdē unus essētiatr sed unus
accidētatr id ē unus unitate proportiōis vel attributiōis quæ unitas ē unitas
secūm quid, nō unitate essæ quæ unitas ē unitas simplr.

Nota. 3º Analogū licet sīcat multas naturas nō tn̄ eas sīcare p modū multarū
sed p modū unius quod patet. 1º quia sīcat illas in numero singulari. v.c. sanū sīcat
naturā sani quæcūque illa sit et quātūcūque diversa quō etiā æquivocē sīcat multas na
turas p modū unius. 2º qz sīcat illas p modū unius vel proportiōe vel attributiōe
Et hoc ipo sīcare multas naturas p modū unius ē propriū analogi. Analogū Ergo
sīcat naturā unā proportiōnatr vel attributiōe id ē sīcat naturā quæ verè ē
multiplex et diversa in diversis, in oībus tn̄ ē una vel per proportionē vel p attri
butionē.

Nota 4º Cōceptū duplicē à Philosophis habēri. Alter ē formalis
alter objectivus. Ille ē in intellectu et p eū intellectus formatr dr cōcipiens
hic ē in objecto seu in re ipsa et p eū objectū dr cōceptū ab intellectu. Ille
dr cōceptus activè eo quod cōcipiat rē hic dr cōceptus passivè eo quod cōci
piatr, ille ē repræsētatus objecti cōcepti hic vō ē rē repræsētata in objecto

Nota 5º Cōceptū formalē dupl posse cōsiderari. 1º Entitativè et secūm se et
sic de eo nō loquimur hoc loco, certū in ē eū esse unū simplr qz ē una Entitas in
intellectu existēs

intellectu existens. 2° repraesentative quatenus repraesentat obiectum cognitum et de eo sic considerato procedit posita difficultas.

Ex praemissis annotationibus facile est iam resolvere positam difficultatem. Assero conceptum formalem quam obiectivum analogorum esse unum non simpliciter sed secundum quid. Explico. Conceptus formalis analogorum repraesentat aliquam naturam communem inter omnia analogata, nec in obiecto est aliqua talis natura quae ex aequo conveniat omnibus analogatis, sed tantum est natura una proportionaliter vel per attributionem. Quod conceptus analogorum sit unus communis Patet. Ea quae conveniunt in una aliqua ratione possunt habere unum conceptum communem, sed omnia analogata conveniunt in ratione una proportione vel attributione ergo habet unum conceptum communem qui sciebit rationem seu naturam unam proportionaliter vel attributione. Quod vero hic conceptus non sit unus simpliciter sed tantum secundum quid etiam Patet. Ea analogata non conveniunt in una natura quae sit una simpliciter seu essentialiter sed in natura quae sit una proportionaliter vel per attributionem.

Sed est adhuc difficultas de hac unitate conceptus communis analogi quia hic videtur plane eadem non esse unus, sicut conceptus univoci nam sicut ab omnibus univocatis abstrahitur una ratio communis in qua conveniunt et quam deinde contrahunt per varias differentias verbi gratia ab omnibus animalibus una ratio communis animalis quae contrahitur ad hominem per rationale ad equum per hinnibile ita ab omnibus analogatis abstrahitur una ratio communis analogi quae deinde contrahitur per varias differentias ad varia analogata verbi gratia ab omnibus sanis abstrahitur una ratio communis sani quae contrahitur per varias differentias ad sanitatem in homine, pulsu, medicina, animali etc. Verum in homo verbi gratia est considerare et rationem sani in communi et rationem sani in particulari. Respondeo conceptus analogorum non est ita unus sicut univocorum tamen quia licet uterque communiter sciebit naturam per modum unius tamen conceptus univocus sciebit naturam unam simpliciter id est naturam unius essentiae quae aequaliter competit omnibus inferioribus verbi gratia animal sciebit naturam sensitivam quae aequaliter convenit homini equo etc. at vero conceptus analogus non sciebit naturam unam simpliciter id est unius essentiae sed immediate sciebit naturas diversarum essentiarum aliter non esset aequivocum. Tum quia conceptus univocus habet unitatem fundatam in reipsa quia vere in re est una essentia, at unitas analogi fundatur magis in intellectu concipiente per modum unius res aliquas diversas. Cum sanum verbi gratia non dicat aliquam essentiam sani quae sit eadem in omnibus sanis sed dicit naturam sani quae diversa est in diversis sanis et solum una proportionaliter vel attributione. Et ex his clare colligitur solutio primae difficultatis.

Circa secundam proprietatem est secunda difficultas. An conceptus analogi sit simpliciter praecisus a conceptibus suorum inferiorum.

Ex solutione praecedentis difficultatis videtur colligi huius solutio, quae negativa est scilicet conceptum analogi non esse praecisum simpliciter a conceptibus suorum inferiorum. Cuius ratio est quia quae non conveniunt in ulla natura communi, non potest praescindi ab illis conceptus communis, conceptus enim communis dicit naturam communem, et conceptus communis praecisus naturam communem praecisam, sed analogata ut analogata, non conveniunt in una natura communi Ergo non potest ab illis praescindi conceptus communis. Minor Ea quae conveniunt in aliqua natura communi sunt univoca, at analoga non sunt univoca

non est praecisus

conceptus communis

Ergo nō cōueniunt in aliqua natura cōmuni. Licet aūt hæc uideātr ita
cōceptg analogorū uidetr ēē præcisus — se habere. tū ex parte alia uidetr quod cōceptg analogorū simplr sit præcisus
à cōceptibg inferiorū, quod ita ostēditr. Conceptg cōmunis ē præcisus à cō:
ceptib. proprÿs, tū qz cōceptg cōmunis nihil includit de cōceptib. proprÿs in:
feriorū, tū qz cū ueritate negatr de illis, cōceptg n' cōmunis nō ē cōceptus
proprius inferiorū, nec cōceptus proprius inferiorū ē cōmunis Ergo ē præcisus
à proprÿs, at cōceptg analogi ē cōceptus cōmunis. Ergo ē præcisus à cōce:
ptibg proprÿs suorū inferiorū ut ē. cōceptg sani ē præcisus à cōceptu sani in
pomo pulsu aīalī. ec.
quid sit dici cōceptū præcisū. — Nota pro solutiōe huius difficulta: illū cōceptū dici præcisū ab alio, q nō
includit cōceptū alterg, ut cōceptg albi præcisus ē à cōceptu nigri, cōce:
dupl. cōceptg dr præ: scindi. — ptg aīalis à cōceptu rationat. Cōceptg aūt cōmunis duplr pōt dici ē cē
præcisus à cōceptib. inferiorū. 1° Simplr cū præscīditur aliqua natura cō:
munis distīcta à naturis inferiorū, ut accidit in uniuocis. cōceptg n' aīalis
præscīdit naturā sēsitiuā à natura hoīs, brūti, et eq. 2°. Secdm quid qn præ:
scīdit naturā quæ uerè nō ē distīcta in re, sed solū ex nrō mō cōcipiēn.
Cōceptg analogus nō ē præcisus à cōce: ptib. suorū inferiorū. — His positis. Adeo ad difficultatē. Cōceptū analogū nō ēē præcisū simplr
à cōceptib. suorū inferiorū: sed ēē præcisū tātū secdm qd. et ex mō nrō cō:
siderari. 1a pars Probr. tū qz nihil præscīdit à suo imediato sicato, sed
analogū imediate sicat naturas suorū inferiorū Ergo nō pōt præscīdere
in suo cōceptu à naturis inferiorū, tū qz cōceptg præcisus simplr ē cō:
ceptus unius essē cōmunis sed analogū nō præscīdit unā essēm cōmunē suis
inferiorib. sic n' ēēt uniuocū. Ergo nō præscīdit cōceptū simplr. 2a pars
quod scet cōceptg analogi sit qdā præcisus sed tātū secdm quid, et ex mō
nrō cōsiderādi Patet. Quia quatenus sanū ut ē: cōcipitr cōfusē et inde:
quatenus cōcipitr cōfusē et indeterminatē. — terminatē, eatenus cōcipitur cōceptu quodā cōmuni, quatenus uō cōcipitur
sanū quo cōcipitur — expressè et determinatē, tūc cōcipitr cōceptib. proprÿs analogatorū
qn igr sanū expressè et determinatè cōsideratr secdm, id quod sicat, cōsideratr
oīo secdm naturas proprias analogatorū, at qz cōcipitr à nob cōfusè,
et ita ut taceātr propriæ rationes analogatorū, ideo dr à nob cōcipi cōce:
ptu cōmuni et distīcto à cōceptib. proprÿs analogatorū, sic cōceptus
cōceptg cōfusus ab expres: so. — cōfusus eiusdē rei, distīguitr à cōceptu expresso et proprio eiusdē rei. Vn
patet hāc distīctiōnē cōceptg analogi à cōceptib. analogatorū ēē solū
ex mō nrō cōcipiēdi nō ex natura rei.
obiectiō — Dices. Si analogū sicat imediatè naturas analogatorū Ergo cū prædi:
catr de analogatis prædicabitr oēs naturæ analogatorū de uno analogato.
Probr qz analogū id quod sicat prædicat, de analogato, sed sicat imediatè
naturas diuersas analogatorū. Ergo naturas diuersas oēs prædicabit
de singulis analogatis quod ē absurdū, quia sic unū analogatū haberet
naturā oīum analogatorum, et sic pes aīalis simul ēēt sub sāni. Adeo
responsio — Analogū id prædicat quod sicat, sed nō totū quod sicat prædicat, nā ad

ratione praedicationis, nō requirit ut totū quod significatur per praedicatū attri:
buatur subiecto, sed tantū ut subiectū sit res significata per praedicatū, sive praedi:
catū rē illā tantū significet, sive multas alias. quando dico aīal latrabile ē Canis nota
sirius ē aīal latrabile ē res significata per hanc vocē Canis, nō uō aīal latrabile
ē totū id quod significatur per vocē canis sic n̄ aīal latrabile ē et piscis et sidus.
Sic igitur in praedicatione analogia accidit, cū dico pes aīalis ē pes, si pes ē pes
aīalis ē res significata per vocē pes, nō uō ē totū id quod significatur per uocē pes. et analogū Analogū quō praedicat
igitur significat naturas diversas, sed eas praedicat de diversis, de singulis sin:
gulas, nō de singulis oēs. Haec tenus de proprietatib. analogiae proportionis
et attributionis.
Porro à Philosophis alia tradita divisio analogiae seu aequivocationis, qua, praeter haec Alia divisio analogiae
analoga seu aequivoca proportionis et attributionis, cōtinetur, alia species analogiae seu
aequivocationis quae ab illis vocatur Physicae inaequalitatis. Tradunt ergo illi
hanc divisionē aequivocationis. Aequivocatio in qua alia ē Logica alia Physica alia Logica.
Logica ē quae definitur à diversis rationib. seu definitionib. secundū unū et idē
nomē ut hucusque explicatū ē, et haec aequivocatio ē propriè talis, ut nō possit
stare simul cū univocatione respectu eiusdē et secundū idē nomē. Aequivocatio Physica
uō Physica (quae minus propriè dr̄ aequivocatio) ē quae definitur secundū perfe:
ctionē et imperfectionē, ut qn̄ unū superius cōuenit suis inferiorib. secundū eādē quidē ra:
tionē et definitionē, sed perfectius uni quā alteri. Et haec nō sunt aequivoca, nisi quā
respectu quarū specierum, propter differentias quae inaequaliter in perfectione ea
cōtrahunt ad species. Et haec aequivocatio dr̄ aequivocatio seu analogia Phy:
sicae inaequalitatis. Agendo igitur de hīs analogis inaequalitatis.
Analoga inaequalitatis sunt, illa quae significant unā naturā cōmunē, quae cōtra: Analoga inaequalitatis quae dicatur.
hitur ad diversas naturas per diversas differentias inaequaliter, quo modo univoca sunt
analoga, ut aīal significat naturā sensitivā quae cōtrahitur ad diversas natu:
ras hominis et bruti per diversas differentias nempe rationale, et irrationale, et cō:
trahitur inaequaliter, quia per perfectionē differentiam cōtrahitur ad naturā hominis, quā
ad naturā bruti, cum ista inaequalitas se tenet ex parte differentiarum cōtra:
hentium, nō ex parte naturae cōtractae quae eadē ē et aequaliter in ambobus.
Hanc analogiā inaequalitatis agnovit Philosophus 7 Phys: 31. ait n̄ ibi
quasdā aequivocationes eē multum distantes, ut verba aequivoca, à fortuna,
alias autem habentes quādā similitudinē, ut verba analoga attributionis et proportionis,
alias uō eē propinquas aut quae aut similitudine nominis, id est speciei, similitudo n̄ rationis
ē similitudo essentiae seu definitionis, et per hoc intelligit analoga inaequalitatis quae cō:
veniunt in una natura quā vocat speciē; nā supra dixerat genus nō eē unū quid
sed sub eo latere multa diversa id ē multas aequivocationes.
Analoga haec inaequalitatis cōmuniter definiuntur eē illa quorum nomē ē cōmune,
et secundū nomē ratio substantiae eadē, sed tamen inaequaliter participata secundū perfectius et
imperfectius, quo pacto homo, leo, canis equus etc. sunt analogata aīalis quia licet
participant idē nomē aīalis et eādē definitionē aīalis ut aīal ē, tamen perfectius
illā participat homo quā equus, et equus quā canis, perfectius inquā nō ratione aīalis

ut sit, et praecise sumpti, sed ratione differentiae contrahentis nam per rationale specificum descendit ad hominem, quam per hinnibile ad equum, et per hinnibile specificum descendit ad equum quam per latrabile ad canem et sic in aliis.

Ut autem rationem huius analogiae intelligas. Nota quod genus non contrahitur et descendit ad species per formas ad differentias specificas specierum ut animal ad hominem per rationale ad equum per hinnibile, eae vero autem differentiae specificae cum sint inter se inaequales,

Differentiae specificae sunt inaequales inter se. quoad perfectionem ut docet Metaphysici, necesse est ut genus ac. animal perfectius esse

Genus perfectius esse habet in una specie quam in alia. habeat in una specie, quam in alia, non quidem ratione sui praecise sumpti, sed ratione differentiarum, per quas esse genericum descendit ad species, sicut lux sol perfectius esse habet in cristallo quam in vitro, non ex se sed ratione eius in quo recipitur.

* Hinc ergo patet quod si sumatur animal cum praecisione ulterioris perfectionis, non potest fundare hanc analogiam inaequalitatis, quia tunc abstrahit a differentiis specificis per quas descendendo tamen ad species inaequatur, habet esse analogum inaequalitatis, si vero autem sine praecisione tunc habet esse analogum praedicto modo ratione differentiarum per quas inaequatur contrahitur et descendit ad species.

Proprietas illius. Proprietas huius analogiae est, non tollere univocationem, nam ratio generica praecise sumpta eadem prorsus est in omnibus inferioribus, licet diverso modo participata ratione differentiarum per quas contrahitur, et ita haec analogia reperitur in omnibus generibus. Haec de analogia inaequalitatis.

Eae comparantur inter se. Porro haec analoga tam proportionis quam attributionis quam etiam inaequalitatis ita imprimis comparantur, ut analogia attributionis magis accedat ad puram aequivocationem, quam analogia proportionis, et haec multo magis quam analogia inaequalitatis quae admittit univocationem.

Loquendo autem de pura analogia, ut distinguitur a pura aequivocatione, et univocatione, magis participant rationem purae analogiae analoga proportionis, quam reliqua. Et ob id a Philosopho absolute dicuntur analoga, attributionis autem analoga dicuntur a Philosopho potius aequivoca, eo quod summe ut dixi accedunt ad puram aequivocationem, analoga autem inaequalitatis deficiunt valde a ratione purae analogiae cum summe accedat ad univocationem ut etiam dixi.

Nota. Deinde loquendo de aequivocis, ut significant naturas, sive omnino diversas, sive aliqua ratione quo loquitur est de aequivocis hoc 1o cap. Philosophus certum est, analoga attributionis et proportionis esse veras species aequivocorum, at proinde vere aequivoca, quia non significant unam naturam communem multis eadem ratione, sed immediate significant naturas diversas uno nomine

Analoga inaequalitatis non sunt vere aequivoca. ut ostensum est. Analoga autem inaequalitatis non sunt vere aequivoca, tum quia aequivocum debet immediate significare naturas diversas, at analogum inaequalitatis cum sit univocum immediate significat unam naturam communem genericam vel specificam, mediate vero significat naturas diversas in quibus est illa natura communis, tum quia aequivocum debet significare naturas diversas formaliter, quatenus diversae sunt, at analogum inaequalitatis significat naturas diversas materialiter non quatenus diversae sunt, sed quatenus conveniunt in una natura communi, cum sic constituo argumentum. Aequivoca significant naturas diversas immediate et formaliter, at analogum inaequalitatis non significat naturas diversas, immediate et formaliter, sed potius mediate et materialiter. Ergo non est vere aequivocum, erit ergo aequivocum tantum materialiter et ratione sui mediati significati, ut ac. animal secundum naturam animalis quam immediate et formaliter significat est univocum, quia ut sic eadem ratione competit suis inferioribus. at vero prout mediate significat sua inferiora et materialiter nempe hominem, leonem, etc., sic habet quandam speciem et similitudinem aequivoci, et sic intelligendus est Philosophus, cum ait, sub genere latere aequivocationes quia latent multae species diversae, reiecto ergo analogo inaequalitatis, a vera et propria ratione aequivoci manet sub ea considerata analoga reliqua attributionis et proportionis, de quibus ut potest solis

participantib. naturā analogiæ propriæ sūt intelligēdæ illæ duæ proprietates analogorū nō dicūt conceptū unū et præcisū quas supra tradidimus. Tamē hæc duo gnā analogorū cū sit vera species æquocorū distinguūtur ab univocis et illis opponūtur ita ut neqȝ ad univocū idē nomē eadē nō accipiūtur cē hoc mō ana: et æquocū simul si porro noīe æquocorū intelligamus purè æquoca tūc hæc analoga nō erūt extrema oppositionis sed media, erūt n̄ media int pure æquoca et univoca ut dixi supra.

QVÆSTIO TERTIA
QVID SINT VNIVOCA ET AN RECTE A PHILOSOPHO DEFINIVNTVR.

Ex dictis quæstione 1ª de æquocis et eorū definitione constat huius quæstionis resolutio. quare assero univoca ēē illa quæ participat nomen comune seu naturā simplr et rectè definiūtur à Philoso ēē illa quorū et nomē comune ē et sedm nomē eadē substæ rō et hæc defone rectè explicatur natura univocor, ut distinguūtur ab æquivocis in qbus nō ē simplr eadē substæ rō. Nota pro explicatione huius definitionis 1º ex explicatione defonis æquivocorū patere sufficienter quō singulæ eius particulæ intelligēdæ sint ita ut sensus eius clarus et perfectus sit univoca idē univocata dicūtur quæ hnt idē nomē comune et eadē definitionē seu descriptionē sedm illud nomē ut hō et equus sunt univocata respectu aīal quia et nomē aīal ē comune illis et si definias hoiem quatenus aīal ē et equū quatenus aīal est invenies eadē esse utriusqȝ definitionē tā n̄ hō quā equus quatenus aīal ē ē substa corporea vivens sensibilis. Secūdo circa illam particulā substantiæ ratio est controversia utrū intelligēda sit tātū de definitione essētiali ipsis univocatis an vō etiā de definitione quæ illis sedm aliquod denominativū cōvenit vc. hō (omitto nūc definitionē nois) dupliciter definiri pot. 1º secūdū suā essētiā et qdditatē ut quod sit aīal ronale 2º secūdū aliquod accidēs quod illi conveniat ut si sit albus, definitur disgregativus visus. Est ergo cōtroversia an definitio quæ debet ēē comunis et eadē univocatis debeat ēē tātū primo mō idē attingēs ipsā essām et qdditatē univocatorū an vō satis sit si sedō mō sit illis comunis. quæ in re Alber: tract: 1 prædicab: c. 3: vult satis ēē sedm et ita dicit nō solū gnā species et differētias dici sedm nomē et definitionē alterius adeo univocè de suis inferioribus, sed etiā accidētia et propria de suis subiectis Scotus vō quæs: 6 prædicamētorū Anton: Andr: Caiet: Tolet: et alii dicūt illa verba substæ ratio esse intelligēda de definitione tātū primo mō et ita volūt sub univocis solū cōtineri illa quæ sūt essētialia univocatis ita ut sola gnā species ac differētiæ dicātur univocè cū ista sola dicātur de univocatis tā sedm nomē quā etiā sedm definitionē quæ ē essētialis ipsis univocatis.

Mihi in hac re licet sētētia Alber: nō videtur ōīo reijciēda posterior tn̄ Scoti et aliorū quos citaui absolutè magis placet quia loqtur cōformius Aristoteli qui et in hoc capite distinguit prædicationē univocā à denominativā et inc: de substa apertè ait accidētiā nō prædicari de subiecto univocè et 2º Top: 2º negat denominativa ēē univoca, quod certè nō ob aliā causā fit licet accidētia prædicētur et secūdū nomē et secūdū rationē suā de subiecto nō tn̄ prædicāt ratio: onē essētialē ipsius subiecti. Iuxta hæc igr dico quod licet minus presse loquēdo de univocis possit etiā dici quod accidētia et propria prædicētur univocè de suis subiectis quatenus prædicātur sedm nomē et secūdū eādē rationē nulla plane importātē diversitatē sed eodē prorsus mō cōvenietē ipsis subiectis (quod tātū voluit Alber:) quāvis nō essētialr sed accidētalr seu denominativè: tn̄ loquēdo pressius de univocis prout distinguūtur à denominativis et prout ab Aristot: univoca prædicatio solet usurpari dicēdū vō ē cū Scoto et aliis ea solū quæ ad essām univocatorum spectāt ut sūt gnā species et differētiæ prædicari propriè univocè cū sola hæc prædicēt rationem essētialē subiecti et per cōsequēs presse loquēdo sola hæc cēsēda esse univoca simplr et propriè alia vō nō nisi minus propriè. Et hoc mō possūt cōciliari prædictæ duæ Alberti et Scoti sētētiæ quāvis posterior ut dixi cōformior sit Philosō qui accidētia nūquā vocat univoca sed tātū denominativa et noīe prædicationis univocæ solā essētialem intelligit.

Et hic manet soluta illa difficultas quod definitio æquivocorū nō ~~nō~~ videatr ēē bona
eo quod cōveniat etiā denominativis quæ sedm nomē et rationē prædicātr de multis
ut albū de lacte et sacaro dicēdū n̄ ē iuxta dicta prædictā definitionē nō cōveni:
re proprie denominativis cū hæc nō prædicēt rationē essentialem subiecti quod requirit
ad rationē verā univocorū proprie..

QVÆSTIO QVARTA. QVÆ SINT DENOMINATIVA ET AN RECTE A PHILOSOPHO DEFINIANTVR.

Definitio denominativorū à Philosō tradita ē hæc. Denominativa dicūtr quæcūq ab
aliquo differētia casu sedm nomē habēt appellationē ut gramaticū à gramatica albū
ab albedine. Hanc definitionem oēs admittūt ut bonā, ut aūt explicetr nota 1°. Inter
hæc denominās denominativū, denominatū hoc ēē discrimē quod denominās ē nomē
vel res à qua descēdit nomē sedm quod fit denominatio ut albedo, denominatū ē res
ipsa quæ recipit talē denominationē ut paries. denominativū ad ēē res quæ re:
cipit talē denominationē quatenus illā recipit seu quatenus illi inest quod denomi:
nat ut albū. Itaq denominās ē albedo, denominatū paries. denominativū albū.
Nota 2° esse cōtroversiā inter auctores qd definiatr hac definitiōe ipsū ne
nomē denominativū an res signata p illud. Ad quā dico definiri hic res sicut
in definitionibus univocorū et æquivocorū quod ex eo patet, qr noīa nō dicūtr
proprie habere appellationē ab alio nec differre inter se sedm nomē quæ tn ponūtr in definitiōē
denominativorū. Nota tn quod cū dicimus definiri res nō intelligimus res simp:
r et sedm suas naturas sed ut substāt formæ denominātī et ideo idē definitr
paries cignus zē, nō ut paries est nec ut cignus, sed ut substat albedini et
hic vocatr albū. His ita cōstitutis positæ definitiōis denominativorū sensus
clarior erit si ita coordinētr verba. denominativa dicūtr illa quæ habēt
appellationem ab aliquo cū ab eo differat solo casu quod ē pinde ac si dicamus
denominativa dicūtr illa quæ deducūt suū nomē ab aliquo à quo solū diffe:
rūt ipsa cadētia nōis. ut gramaticus dr, à gramatica deducat nomē et dif:
fert à gramatica sedm nomē n̄a aliud nomē ē gramaticus aliud gramatica sed tn nō totaliter sed solū
ut patet. Et ex his cōstat quare ponātr singulæ particulæ prædictæ defi: cadētia
nitionis dicitr n̄ denominativa primo habere appellationē ab aliquo qr ipsū
nomē denominativis hoc indicat qr denominatio ē qsi suptio nōis ab aliquo.
2° dicitr differre ab eo à quo nomē desumūt qr idē nō pōt denominare
se ipsū respectu eiusdē. 3° dicitr differre ab illo sedm nomē nō excludēdo
quod differat etiā sedm rē, secūdū nomē aūt quā nō secūdū totū nomē sicut
differūt cælū à Cathedra sed secūdū finē nōis id ē sola cadētia ad quod
signandum additur illa particula. solo casu.
Ex hac definitiōe sic explicata collige 1° quatuor ēē cōditiōes necessarias
denominativo 1a ut inter denominativū et denominās sit aliqua cōvenientia in re id ē
signato ita ut nō signēt oīo disparata et defectu huius studiosus nō ē denominativū
studii qr studiū longe aliud signat quā illud à quo studiosus. 2a denominationē nā dr

aliqs studiosus propter virtutẽ. 2a. Vt nõ sit omnimoda idẽtitas denominatiui
et denominatis Et defectu huius do nõ ẽ denominatiuũ ab humanitate qz hæc idem
prorsus sunt hæc differãt in nõ [illegible] p modũ abstracti et cõcreti debet n[illegible] deno:
minatũ et denominatiuũ ẽẽ aliquo in re distincta et nõ tãtũ in mõ [illegible]. Et hic ẽ quod
[illegible] sub 7. Met: 8. ex eo quod unũ prædicamẽtũ de alio denominatiue dr̃ probat prædica:
diversa naturas 3a Vt denominatiuũ et denominatũ cõueniãt aliquo nõ in noĩe Et mentadicere
defectu huius studiosus nõ ẽ propriũ denominatiuũ virtutis. Hæc autẽ cõueniẽtia in noĩe debet ẽẽ
in initio noĩs ut gramaticus gramatica 4a Vt sit aliqua discrepãtia in noĩe
idq3 in fine nã si fuerit omnimoda ẽẽ entitas ut musica sumpta pro muliere nõ ẽ denomi
natiuũ pro musica arte. Quatuor hæ cõditiões quas dixi requiruntur tãtũ ad omnimodã
denominationẽ nõ verò ad rationẽ denominatiui simplr tã bene n studiosus oĩe ẽ denomi natiuũ
subiecti siue deducatur secundũ rẽ ab nomẽ à virtute siue secundum rem tantum quamuis
nõ erit oibus modis denominatiuũ nisi oibus modis deducatur ab alio tã secundum
rẽ quã secundum nomẽ.
Collige 2o Denominatũ habere se plerũq3 p modũ formæ respectu denominatiui vel de: nominati
ut patet de gramatica sapiẽtiã iustitia, respectu gramatici sapientis iusti ẽ
Dixi plerũq3. quia Christus Dominus ẽ denominatũ christianorũ et Roma seu Romulo
Romanorũ et tñ nõ sũt veluti forma.
Collige 3o. nihil repugnare ut idẽ nomẽ sit denominatũ et denominatiuũ
respectu diuersorũ nã cãdidũ ẽ denominatiuũ à cãdore, et denominatũ cãdidati.
Collige 4o. posse idẽ nomẽ esse denominatiuũ univocũ et æquiuocũ nã mor:
dax ẽ denominatiuũ à mordacitate et ẽ univocũ respectu huius et illius Canis et æq:
uocũ respectu Canis detractoris et aceti.
Collige 5.o Denominatiua varijs modis posse et solere diuidi. 1o. Enim diui:
duntur ita ut alia sint denominatiua solũ secdm rẽ et nõ secdm nomẽ, ut studiosus à
virtute, alia secdm noẽ et nõ secdm rẽ ut studiosus à studio, alia secdm utrũq3 ut gramaticus à gramatica.
Et hæc sunt propriissima et omnimodo denominatiua. 2o diuiduntur ita ut alia sint
denominatiua realia ut albũ, alia intẽtionalia ut genus. 3o Alia sũt denomi:
natiua p denominationẽ intrinsecam qñ videlicet denominatũ inhæret denominato
ut albũ alia p denominationẽ extrinsecã à forma scilicet nõ existẽte in denomina:
to ut visũ in pariete, paries n denominatur visus extrinsecè p meã visionẽ in
me existẽtẽ.
Est autẽ hic difficultas An cõcreta ab abstractis vel abstracta à cõcretis
denominẽtur. Resp. Si spectemus ordinẽ naturæ, cõcreta denominãda sũt ab
abstractis ut albũ ab albedine nõ cõtra. Prob qz unaquæq3 res debet deno:
minari à sua forma qz forma dat ẽẽ rei sed abstractũ ẽ forma cõcreti
Ergo cõcretũ ab abstracto denominari debet; tũ qz posteriora debẽt denominari
à priorib. sed cõcreta secdm naturã sũt posteriora abstractis Ergo ab illis
debẽt denominari Minor Ꝙ principiũ cõstitutiuũ ẽ prius natura re cõstituta sicut
causa prior est suo effectu sed abstractũ ẽ principiũ cõstitutiuũ cõcreti ut
albedo albi Ergo ẽ prius natura eo ac p cõsequens cõcretũ ẽ posterius natu:
ra abstracto. Si verò spectemus ordinem nræ cognitionis tunc abstracta à cõn:
cretis denominãda erũt. Ratio ẽ. Ꝙ quæ prius à nobis cognoscuntur ab illis
denominantur reliqua sed cõcreta prius à nobis cognoscuntur quã abstracta Ergo
hæc ab illis denominãda sũt Minor. Ꝙ abstracta à cõcretis abstracta sũt
Ergo prius à nobis fuerũt cognita cõcreta, et deinde à cõcretis facta sũt abstra:
cta Et rõ huius ẽ qz cõcreta sũt in rebus abstracta verò fiũt p intellectũ. Ergo

prius intellectus cognoscit cōcreta et post ex illis facit abstracta q̃z vō quod ex natura sua ē tale ē simplr tale et cōcreta ex natura sua habēt denominari ab abstractis ideo simplr dicēdū cōcreta denomināda ēē ab abstractis et sic Philosophi q̃ naturas rerū spectāt faciūt ut patet ex Aristotele. in definitiōe denominatiuorū. Grāmatici vō à cōcretis abstracta dedu cūt tāquā ab illis quæ fuerūt prius cognita.

Secūda difficult: ē Vtrū denominatiuū pricipatr sc̃at formā an subiectū Auicena putac denominatiuū pricipalius sc̃are subiectū. Aduer: pricipalr sc̃are formā q̃ ergo

Dico 1° denominatiuū sc̃at duo subiectū et formā v:c: albū sc̃at subiectū et formam albedinis, albū n̄ ē subiectū affectū albedine sed nō eadē ratiōe utrūq; sc̃at nā subiectū sc̃at ut quod formā vō albedinis ut quo, licet n̄ albū sc̃et subiectū tn̄ nō sc̃at illud secūdū rationē formalē subie sed scdm ratiōnē formalē albedinis. Itaq; denominatiuū sc̃at formatr formā, subiectū vō nō scdm formalitatē subiecti sed scdm formalitatē formæ et ita subiectū ut quod formā ut quo.

Dico 2° denominatiuū pricipatr sc̃at subiectū Probr 1°. q̃z do definitr denominatiuū prius ponitr subiectū n̄ ipsius definitiōe dicimg n̄ simū ēē nasū curuū quod tn̄ sc̃at simitatē dicas ēē curuitatē nasi signū ergo ē denominatiuū pricipalitr sc̃are subiectū. Confir. q̃z denominatiuū naturalissimè explicatr p subiectū minq vō naturatr p formā n̄ subiecto v:c: si uelimg explicare albū naturalissimè explicamus hoc mō subiectū affectū albedine minq vō naturatr si dicimg albedo n̄ subiecto abstracta n̄ nō predicātur naturatr de cōcretis nisi cū adiecto diminuētiuo n̄ dicimg albū ē albedo. sed albū ē albedo n̄ subiecto. Secūdo q̃z illud pricipatr sc̃atr ut quod id n̄ ē cui attributr statum quo et cui attribuitr accidēs, sed subiectū a denominatiuo sc̃atr albedine ut quod albedine aūt ipsa formatr et ut quo Ergo. denominatiuū pricipatr sc̃at subiectū. ~~Ex his sequtr etiā cōcreta substātiæ~~ forma aūt sc̃atr tātū formatr et ut quo v:c: albū sc̃at subiectū

Ex his sequtr etiā cōcreta substātiæ pricipatr sc̃are nō formā sed subsistēs in forma v:c: hō pricipatr sc̃at subsistēs n̄ humanitate nō humanitatē Probr 1°. q̃z nomē illud sc̃at pricipaliter quod sc̃at ut quod illud formatr quod sc̃at ut quo, at cōcretū substāc v:c: hō sc̃at ut quod subsistēs n̄ humanitate uel habēs humanitatē natura vō humana sc̃at ut quo Ergo nō sc̃at formam seu naturā pricipatr Confir q̃z hoc mō nōia cōcreta explicatr à S. Patrib. n̄ materia incarnatiōis inter quos S. Damascenus lib. 3. fidei: c: 4. et 11 ait sicut hoc nomē Deus sc̃at eū q̃ habet diuinā naturā ita hoc nomē hō sc̃at eū q̃ hēt naturā humanā. Et ideo negāt Theologi verbū diuinū assūpsisse hīem proprie loquēdo q̃z assūpsisset subsistēntē n̄ natura humana hoc aūt nomē hīs sc̃at. 2° quia naturalissimè explicatr terminus hō p habētē humanitatē minq vō naturatr p humanitatē subsistētē abstracta n̄ ut dixi nō prædicātr naturatr de cōcretis nisi cū adiecto diminuētiuo. Ergo cōcretū substāc pricipatr sc̃at nō formā sed subsistēs n̄ forma. Quare tū cōcretū substātiæ quā cōcretū accidētis formatr q̃dē sc̃at formā q̃z sc̃at illā ut quo principatr vō sc̃at habēs, illud subiectū habēs formā. hoc subsistēs n̄ forma q̃z sc̃at illud ut quod. Vn̄ collige quod sicut artifex q̃ habet multas artes nō dr̄ multi artifices sed unq artifex ita si multæ v:c: albedines n̄ uno subiecto nō dicerētr multa alba, sed unū albū simplr. et cōtra si una numero forma ēēt n̄ multis subiectis v:c: una numero albedo n̄ tribg subiectis simplr dicerētr tria alba et secūdū qd unū albū. Similtr si tres diuinæ psonæ assumerēt una numero humani dicerētr simplr tres hīes et unq secūdū quid: et si cōtra una diuina psona

assumeret tres humanas naturas simul diceretur unus homo et plures secundum quod propter rationem dictam de principali significato concreti substantiae et accidentis. Et haec doctrina est Caietani et Medinae. 3a part: quaest: 3. art: 6. et Marsilii 3o quaest: 2. et Gabriel. contra S. Thomam 3a parte quaest. 3. artic 6 ad 1m qui dicit concretum substantiae principaliter significare formam.
Huiusque explicuimus ab Aristo: terminos Aequivoci Univoci et Denominativi qui cum peculiarem non habeant difficultatem reliquos sufficienter explicuimus in Summula.

CAPUT SECUNDUM
DE DIVISIONE EORUM QUAE DICUNTUR ET SUNT.

IN priori parte capitis assignat Philosophus unam divisionem quae est ea quae dicuntur alia sunt complexa ut homo currit alia incomplexa ut homo. In posteriori aliam quae est eorum quae sunt alia de subiecto dicuntur et in subiecto non sunt ut substantiae universales homo, leo; alia in subiecto sunt et de subiecto nullo dicuntur ut accidentia particularia ut haec albedo alia de subiecto dicuntur et in subiecto sunt ut accidentia universalia alia nec de subiecto dicuntur nec in subiecto sunt ut substantiae particulares Socrates Bucephalus.

DUBITATIONES CIRCA HOC CAPUT CIRCA UTRAMQUE DIVISIONEM.
PRIMA DUBITATIO QUORSUM HAE DIVISIONES AFFERANTUR HIC A PHILOSOPHO.

Resp. Prima divisio affertur ut sciamus quomodo ponantur aliqua in praedicamento et quae non nisi ratione partium nam incomplexa ut homo animal albedo ponuntur, complexa autem ut homo albus non ponitur nisi ratione partium, homo videlicet in praedicamento substantiae et album in praedicamento qualitatis. Secunda vero divisio affertur tum quia in capite de substantia debebat Philosophus definire primam et secundam substantiam per dici de subiecto et non dici esse et non esse in subiecto tum etiam ut poneret ante oculos omnia quae in praedicamentis ponuntur ea autem sunt substantiae universales et particulares, accidentia universalia et particularia quibus respondent quatuor illa membra divisionis secundae. nam in primo definit substantiam universalem in secundo accidens particulare. in tertio accidens universale in 4o substantiam particularem.

SECUNDA DUBITATIO AN PRAEDICTAE DUAE DIVISIONES SINT RERUM AN VERO VOCUM.

Resp. De secunda divisione constat inter omnes esse rerum de prima vero licet Amon. dicat esse vocum Aver. rerum Burl: vocum et rerum, dicendum tamen est esse rerum ut substantiae vocibus tum quia id est conformius dictis in praecedenti capite in quo dixi definiri res et secundo etiam divisioni vocum quae sunt signa praecipue de rebus Philosophus loquitur tum quia divisio convenit proprie rebus tum denique quia capite quinto ea quae sine complexione dicuntur dividit in decem praedicamenta quae absque dubio sunt res.

CIRCA PRIMAM DIVISIONEM

PRIMA DUBITATIO.

CUM AD PRÆDICATIONEM TRIA CONVENIANT, RES CONCEPTUS ET VOX QUIDNAM EX HIS TRIBUS FORMALITER PRÆDICETUR.

Respondeo et dico 1°. Nec voces nec conceptus formaliter praedicantur. Probatur quia alias omnes propositiones essent falsae nam cum dico homo est animal non dico hominem esse hanc vocem animal nec conceptum animalis qui est in meo intellectu hoc enim manifeste falsum est: sed dico esse rem ipsam significatam per vocem animal et repraesentatam per conceptum animalis. quare ab aliis dicuntur voces praedicari significative, seu tanquam signa eorum quae praedicantur conceptus vero repraesentative quia repraesentant ea quae praedicantur.

Dico 2°. Nec res secundum se acceptae formaliter praedicantur. Probatur quia praedicari est unum per intellectum attribui alteri, praedicatio enim est actus intellectus quo componit et indicat unum inesse alteri, at res secundum se acceptae sunt extra intellectum. Ergo secundum se acceptae non praedicantur formaliter. Dicuntur tamen ab aliquibus res praedicari fundamentaliter quia res quae extra intellectum existunt sunt fundamentum praedicationis in intellectu id est quod intellectus invenit in rebus per suam praedicationem de eis fert.

Dico 3°. Res quatenus conceptae formaliter praedicantur. Probatur 1°. Quia constat res praedicari conceptus enim et voces ut dictum est non praedicantur, vel igitur res extra intellectum existentes praedicantur vel res existentes in intellectu tanquam cognitae et conceptae non primum ut dictum est superiori assertione. Ergo secundum. 2° Per idem intellectus praedicat et res praedicantur sed intellectus formaliter praedicat per suam cognitionem quam habet de rebus Ergo et res formaliter praedicantur per eandem cognitionem id est quatenus cognitae et conceptae. Maior. Quia quid agens agit et patiens patitur actio enim et passio sunt idem re nam per eandem calefactionem ignis calefacit lignum et lignum calefit ab igne. Minor. Quia intellectus eatenus praedicat quatenus cognoscit et indicat unam rem inesse alteri Ergo et res eatenus praedicantur quatenus cognoscuntur et indicantur inesse alteri Et ex his patet, res proprie esse, res ut conceptas formaliter praedicari, voces et conceptus esse signa rerum quae praedicantur.

Dices. Illud praedicatur formaliter cuius formalitas et essentia alteri attribuitur sed formalitas rei ut res est non vero ut conceptus est attribuitur in praedicatione Ergo res ut res non ut concepta formaliter praedicatur. Minor quia cum praedico animal de homine attribuo homini naturam ipsam realem animalis non vero illud esse conceptum animalis quod habet in intellectu sic enim falsa esset propositio. Respondeo hoc eo quod praedicatum duplicem attendimus formalitatem, alteram formalitatem rei quae praedicatur, alteram modi sub quo praedicatur et sine quo praedicari non potest. Cum igitur dico rem ut conceptam formaliter praedicari concedo in re et formalitatem ipsius rei et formalitatem modi sub quo praedicatur. Sed dico rem secundum formalitatem rei non posse praedicari nisi sub formalitate modi. Unde in illa reduplicatione, res ut concepta reduplicatur formalitas modi non formalitas rei v.g. animal habet duplicem formalitatem una est rei secundum quam est animal id est formalitas animalis altera est modi secundum quem habet esse conceptum vel cognitum

cē ī cōceptum in aīali ē modo quō ipsius. Dico Ergo aīal verè formati prædicari formalitate rei ut bene probat obiectio, sed tn̄ nō potest III.
prædicari nisi sub illo mō essendi quatenus videlicet cognoscitur ab intellectu quare ad obiectionē dico
maior ē vera de eo quod prædicatur ut res nō vō de mō sub quo prædi:
catur modus ī prædicati nō prædicatur formatr cōstituit tn̄ prædicatū
sub ratiōnē formali prædicati, quare res sub illo mō dē formaliter prædicari.

SECUNDA DUBITATIO.

UTRUM NOMINA DENOMINATIVA SINT CŌPLEXA.

Ratio dubitatiōis ē. qz videtur multa sicare, sicant ī et formā et subiectū
Ergo sūt cōplexa. Rñdeo. Sunt incōplexa. Probatr qz vox hūs unū formale
scatū ē incōplexa sed denominativu habet unū formale scatum ut patet
ex dictis Ergo sūt incōplexa Minor. qz licet sicent subiectū tn̄ nō sicant
illud scdm propriā ratiōnē subiecti sed secundū propriā ratiōnē formæ
existētis in subiecto. Ergo hnt tātū unū formale scatum cum formatr
nō sicat subiectū sed potius formā in subiecto sive subiectū sicant et in ē ~~ut formā~~
ut ponitur in prædicamentis accidentiū ut infra dicā.

Ad ratiōnem dubitatiōis Rñ. Nego antecedens tū qz nō sicant subiectū
formatr sed cōsignificant, tū qz licet sicant subiectū nō tn̄ sicant sub sua
ratiōē sed sub ratiōē formæ sibi inhærētis, atqz ita nō sicant subiectū
tanquā qd diversū.

TERTIA DUBITATIO.

AN NOMĒ ÆQUIVOCŪ SĪPLICITER SIT CŌPLEXŪ.

Rñdeo affirmative qz quod cōvenit uni ratiōē sicatiōis cōvenit illi simplr,
scatiō ī ē forma nōis forma aūt dat esse rei simplr, sed voci æquivocæ
cōvenit eē cōplexā ratiōe sicatiōis qz multa cōplectitur et sicat. Ergo.
cum sequitur vocē æquivocā eē incōplexam tātū scdm quid ratiōē nimirū so:
ni. Nota voces cōplexas quasdā eē cōplexas voce et re ut hō iustus
quasdā voce nō re ut Respub: Senatusconsultū quasdā eē re nō voce
ut æquivoca.

QUARTA DUBITATIO.

AN VERBA SINT COMPLEXA.

Ratio dubitatiōis ē. quia multa sicant Amo ī ē sicat amorā, burum
amātē et tempus præsens in quo amat.
Rñdeo. Verba sūt incōplexa qz unū tātū formatr sicant nēpe formā reliqua
vō cōsignificant.

QUINTA DUBITATIO.

AN NOMINA COLLECTIVA, V. C. TURBA POPULUS. &c. SINT CŌPLEXA.

Ratio dubitatiōis ē qz multa sicant. Rñdeo Nō sūt cōplexa sed incōplexa.
Probr. qz nomē incōplexū ē illud quod unā rē tātū sicat, at nōiā collectiva
unā tātū rē sicant Ergo sūt incōplexa Minor. quia nomē collectivū
sicat unā aliquā collectiōnē licet hæc collectio fūdetur in multis, in se
tn̄ ē unū qd. Quare ad ratiōnem dubitatiōis dico. Nomē collectivū nō sica:
re multa immediate et formatr sed mediate et materiatr, immediate ī et
formatr sicat unā collectiōnē quæ fundatur in multis cum sicat multa nō qua:
tenus multa sed quatenus unū sūt collective.

SEXTA DUBITATIO

QUALIS SIT HÆC DIVISIO

ſideo. Est accidētib in accidētia qz tā prædicari quā eē cōplexu et in cō: plexu sūt accidētia.

CIRCA SECŪDĀ DIVISIONĒ.

PRIMA DUBITATIO

QUID SIT ESSE IN SUBIECTO.

Docet Philosophus. In subiecto eē dico quod eū in aliquo sit nō sicut quædā pars et impossibile ē eē sine eo in quo ē. Ex qua definitione tria colliguntur requiri ad hoc ut aliqd dicatur eē verè in subiecto. 1º ut verè sit in altero. Cū n: varij sint modi essendi in alio quos enumerat Philosophus, 4. Phisi: 23. Est n̄ totū in partib. et partes in toto, genus in spē, spēs in genē, forma in materia, effectus in causa effici: ente, effectus in causa finali, locatū in loco, quibus addi pōt eē in tpe. Ex his modis so: lus modus essendi in alio tāquā in sustētāte ē verus et proprius modus essendi. Cū n̄ qz forma ē in materia tāquā in sustētāte verè et propriè dr̄ esse in materia. 2º Requiritur ut sit in alio nō p modū partis, partes n̄ licet verè sint in suis totis, qz tn̄ sunt partes suo: rū totorū ideo nō sūt in suis totis tāquā in subiecto. 3º ut sit in alio inseparabiliter. Duobus aūt modis aliqd dr̄ inseparabile ab altero. 1º Cū nullo mō potest ab altero seiungi ut rationalitas et risibilitas ab hoē. Hæc n̄ nunquā negari possunt de hoē. 2º Cū pōt quidē seiungi ab alio separata tn̄ nō pōt existere, sic oīa accidētia sūt inseparabilia licet n̄ calor v.c. possit separari à manu, & ex ea parte dicatur accidēs separabi: le, tn̄ qz separatus nō pōt p se existere sed p separationē corrūpitur, ideo ex ea parte dr̄ accidēs inseparabile. Et hoc mō inseparabile accipit Philosophus [illegible]. Ex his colligitur eē illud verè in subiecto existere quod ita inexistit alteri, ut nec sit pars illius, neqz separatū ab illo pōt existere. Quare cū id cōpetat oībus accidētib. ea oīa verè et propriè in subiecto existūt. Ex defectu primæ cōditiōis, totū nō ē in suis partib. tāquā in subiecto, qz nō existit verè et propriè in eis tāquā in sustētāte, nā totū esse in partib. nō ē adiacere partib. et sustētari ab illis, sed ē cōstare ex partib. vel eē suas partes simul sumptas. Præterea nec univālia sūt in singularib. tāquā in subiecto, qz nō sūt verè et propriè in eis, potius n̄ uni: versalia sūt ipsamet singularia quā in singularib. ut hō nō ē propriè loquendo in Socrate sed Socrates, qz univālia sūt in singularib. p idētitatē nō p inhæ: sionē. Deniqz creaturæ nō sūt in Deo tāquā in subiecto, qz nō sūt in eo tāquā in sustētāte materiali, licet n̄ Deus effective sustētat creaturas qz eas cō: servat sicut sol cōservat lumē a se productū, nō tn̄ illas sustētat materialr quo paries sustētat albedinē in se existētē.

SECUNDA DUBITATIO

AN ESSE IN SUBIECTO SIT PROPRIUM SO: LIUS ACCIDENTIS

Etsi cōmunis snā Philosophorū ē esse in subiecto, esse definitionē accidētis, sicut nō eē in subiecto, in capite de substā dr̄ eē propriū oīs substæ: tn̄ videtur mihi pla: ne cōtrā secūdū mētē Philosophi, nō sola accidētia esse in subiecto sed etiā formas substātiales. Probo 1º qz 1º Phisi: 82 Aristot: definit materiā eē subiectū uniꝯ cuiusqz formæ, scilt tā substātialis quā accidētalis. Ergo oīs forma ē in materia tāquā in subiecto. 2º Quia forma substātialis ē vel in materia, et nō p modū par: tis, qz licet sit pars cōpositi tn̄ nō ē pars materiæ. Cū n̄ in cōposito nō ē tanqz in subiecto

sed bene in materia, deīd ē in materia inseparabilr, qz p solā separationē à materia corrūpitr, excepta tn āīa rationali, quæ ex alio capite ē independēs à materia et post separationē existit, aīā nō ē in materia tāquā in subiecto sed tāquā in materia. Philosus aūt in capite de substā loqt de substātiis cōpletis qbq oībq et singulis cōpetit nō eē in subiecto. forma aūt ē substā incōpleta.

TERTIA DVBITATIO.
QVID SIT DICI DE SVBIECTO.

Rdeo Communiter interpretes dicūt dici de subiecto eē prædicari essētiatr, ut de inferiori sive parte essētiatr subiecta, ita ut aliqd dici de alio, ut de subiecto idē sit ac dici de alio ut de inferiori essētiatr, sive ut de parte essētiatr subiecta. Et qdē quod dicit de subiecto accipiatr à Philosō pro sola prædicatiōe essētiali, patet. tū qz cōmuniter exponūt interpretes ut Averro: Simpli: et alii, tū qz id aperte colligitr ex ipsomet Philosopho, et in sequēti capite, et etiā in hoc ipso, in quo nō aliā de causa dicit accidēs particulare, nō dici de subiecto, nisi qz nō dr essētiatr, nā quod denominativē prædicetr de suo subiecto, quia inhæret, negari nō pōt. deīn etiā capite de substā dicit illa quæ dicūtr de subiecto, prædicari scdm nomē ac rationē, ac proīn univocē et ex cōsequēti essētiatr, nā sola prædicatio essētialis. est univoca apud Philosophū ut supra dixi. Abstrahendo tn à mēte Philosophi nō ea sola quæ prædicātur essētiatr dicūtr de alio ut de subiecto (quāvis hoc præcipuē et simplr pter quod Philosophus illa sola intelligit) sed etiā quæ prædicātr denominative ut album de hoīe, nigrū de Æthiope et proīdeo etiā particulare de suo subiecto cui inhæret ut hæc grāmatica de Socrate, dico n. Socrates ē hic grāmaticus. Ex his constat subiectū in hac divisiōe accipi æquocē, ē n. subiectū duplex, unū inhæsiōis alterū prædicationis. Subiectū inhæsionis propriē ē substa respectu accidētis, et materia respectu formæ, et hoc mō intelligēn ē esse in subiecto. Subiectū aūt prædicationis ē inferius respectu sui superioris de quo superius essētiatr prædicatr et hoc mō intelligēn ē dici de subiecto. Nec dicas vitiosū eē uti æquivocatione, tunc n. ē vitiosū cū nomen æquocū nō accipitur determinate pro una aliqua re. Aristoteles aūt hoc loco explicuit quomodo acciperet nomē subiectū, vīn finit qd eē in subiecto. Scdō cōstat quō sit intelligen divisio. quædā n. dicūtr de subiecto qz superiora et nō sunt in subiecto, qz sūt substæ ut hō, quædā aūt sūt in subiecto qz sūt accidētia, de subiecto aūt nō dicūtr, qz sunt singularia ut hæc albedo. singularia n. nō possūt dici de inferiorib. cū nulla habeāt inferiora, quædā aūt de subiecto dicūtr qz sūt superiora et in subiecto sūt qz sūt accidētia ut sciā dr de grāmatica et est in āīa ut in subiecto quædā deniqs nec in subiecto sūt qz sunt substæ, neqs de subiecto dicūtr qz sūt singularia ut Socrates.

Subiectū duplex

CAPVT TERTIVM
DE REGVLA IN PRÆDICATIS ESSENTIALIBVS.

Traditur à Philosopho in hoc capite quædā regula quæ solet dici prima regula anteprædicamētalis. Regula ē qn unū prædicatr de alio, ut de subiecto, id ē inferiori essētiali, oīa quæ prædicātr de illo, prædicātr etiā de subiecto ut qz hō prædicatr de Socrate, et aīal de hōe, aīal etiā prædicabitr de Socrate.

DVBITATIONES CIRCA HANC REGVLĀ.

PRIMA DVBITATIO.
QVORSV PONATVR HIC AB ARISTOT. HÆC R

Rndeo. Ponitur qz ē valde utilis ad ordinan̄ et intelligen̄ seriē prædicamentorū essentia-
lium secūdū rectā lineā, nā in huiusmodi prædicat. et maximè locū hæc regula si
n̄ sit hæc series. Socrates, hō, aīal, viuens, corpus, substa qz de hisq prædicatz de
Socrate, aequè etiā cætera prædicata ita etiā enūtiātz de Sorate.

SECVNDA DVBITATIO.
QVIS SIT SENSVS HVIVS REGVLÆ.

Rndeo Licet hæc regula abstrahen̄ à mēte Philosophi, possit etiā ad plura extēdi,
tū loquēdo iuxta mētē et intētū ipsius, hic intelligen̄ tātū ē de prædicat. essentialib.

Sensus huius regulæ

quæ fiūt secdm prædicatiōnē duorū primorū prædicabiliū gnis, et spēi, ita ut sensus hu-
ius regulæ sit, qn unū de alio prædicatz essētiatr ē in quid, oīa quæ prædicātz de illo
essētialiter et in quid prædicātz et de subiecto essētiatr et in quid. Ita prædictā regu-
lā exponūt Averroes simpl: Dexippus, Porphyrig, Amoni: Boet, Sonzinas, Sotus, et alii,
et colligi tū ex exemplo Philosophi ipsius tū ex aius textu. Nā tradit hāc regulā pro

Quæ ponūtz in prædicamēto secdm rectā lineā

iis quæ ponūtz in prædicamēto secūdū rectā lineā. Cōstat aūt in recta linea supra
individua nō poni, nisi gnā et spēs. Ex quo patet regulā hāc attēden̄ ad mētē Philosophi

Hæc regula ē de sola prædicatiōe gnūm et speciērū

intelligen̄ ēē de sola prædicatiōe gnūm et speciarū. nā differ. nō ponūtz in recta line-
a, sed collateratr et de illis peculiariter loquitz in secūda regula, quā ponit sequēti ca-
pite ut ibi uidebimq. Abstrahen̄ tū à mēte Philosophi hic, pōt etiā intelligi de differ. ita
ut diri de aliquo, et de subiecto sic prædicari essētiatr sive ut genus sive ut spēs sive
ut differ. ut exponūt Venetg ē Toletg, imo etiā univer pōt extēdi ad prædicationē
proprii, ad prædicatiōnē qō accidētis reguaqz ut statim dicā. Ad hāc regulā ptinet

Pronūciatū Philosophorū.

illud Logicorū pronūciatū. Quidqd prædicatz univer de gnē ad prædicatum proprii
speciebus illius gnis. Et qdqd prædicatz univer de spē, prædicatz ē de oībq indivi-
duis illius spēi. Ratio est qz genus includitz in oībq speciebq, et spēs in oībq indi-
viduis Ergo qdqd cōuenit gni cōuenit spēbq ratiōe gnis. Dixi univer, nō n
quod quocūqz mō prædicatz de gnē pōt prædicari de spē sed quod prædicatz univer.

Duplicia prædicata

Cū cū sint duplicia prædicata. Alia necessaria alia cōtigētia. Contigētia alia sūt
realia ut quadrupes respectu aīalis: alia intētionalia, ut genus respectu eiusdē aīalis

contingentia particulariter prædicantur.

sola prædicata essentialia, seu necessaria univer cōpetūt gnī. prædicata vō cōtigētia
tā realia quā intētionalia particulariter tāt, vn nō possūt attribui spēi. Quare
hi syllogismi sūt mali aīal ē genus, oīs hō ē aīal Ergo oīs hō ē genus. Item
Animal ē quadrupes. oīs hō, ē aīal Ergo oīs hō ē quadrupes. qz genus et quadrupes
cōtingēr ac proīnde particulr dnr de aīali Maiore aūt existēte particulari in prima
figura nihil seqtz. Et hoc mō ut supra attigi intelligen̄ ē regula huius capitis.
(abstrahen̄ tū à mēte Philosophi ut dixi) intelligen̄ in qua ē de prædicatiōe uni-
versali, et in hoc sensu fūdatz, in hoc principio prima figura.

CAPVT QVARTVM
DE REGVLA DISTINGVENTE GENERA NON SVBALTERNA A SVBALTERNIS.

Tradit Philosophus in hoc capite secdm quandā regulā anteprædicamētalē

Primū mēbrū regulæ.

Primū mēbrū regulæ ē: diversorū gnūm et nō subalternatī positorū diversa sūt
spēs differētiæ, posterior pars ē, gnūm subalternatī positorū, nīl prohibet eas-
dē ēē differs v.c. substā et quātitas sūt gnā penitg diversa et nō subalternata

qz nec quātitas cōtinetr sub subſtā, nec subſtā sub quātitate, et ideo hūt diversas ſpē differētias eſſētiales ꝑ quas cōtrahūtr ad suas ſpēs. singulis n̄ gnībꝫ cōveniunt suae propria diffrē; aīal vō et vivēs qz sūt gnā subalternatim posita, aīal n̄ cōtinetr sub vivēte, ideo quaecūqꝫ diffrē sūt viventis, cōveniūt etiā aīali ꝑ regulā praecedē: tē. q̄dquid praedicatr de gnē praedicatr et de ſpē, cū quot sūt diffrē praedicati et superioris tot sūt diffrē subiecti et inferioris. 113.

Singul. gnibꝫ cōveniūt suae propria diffrē.

DUBITATIONES CIRCA HOC CAPUT PRIMA DUBITATIO QUORSUM PONATUR HÆC REGULA AB ARISTOTELE.

Rdeo 1°. ut doceat quae nā gnā in p̄dicamēto debeāt ita collocari, ut unū subj: iciatur alteri, si n̄ velis cognoscere an haec duo gnā v.c. aīal et corpus debeāt subalternari id ē unū sub alio poni, vel etiā haec duo aīal et sciā cognosces ex hoc, quod si haec gnā habeāt easdē diffrās possūt subalternari, ut aīal et corpus, si aūt habeāt diversas nō subalternātr ut aīal et sciā. Rdeo 2°. In praedicamētis ē duplicē lineā praedicamētalē, alterā rectā ꝑ quā recta ascēdimꝫ ab individuis ad sūmū gnus, altam collateralē quae ex utroqꝫ latere praedicamēti procēditr et cōstat ex oppositis differētiis. Qz igr̄ Philosophꝰ praecedēti capite tradiderat regulā cōvenientē coordinationi et praedicationi eorū quae ponūtr in recta linea id ē gnium et ſpecierū, ut ibi dixi. Nūc in hoc capite tradit regulā cōvenientē coordinationi et praedicationi eorū quae ponūtr in linea collaterali.

Quae haec gnā easdē habēt diffrās.

Duplex linea.

SECUNDA DUBITATIO QUOMODO SIT INTELLIGENDA PRÆDICTA REGULA.

Nota pro solutiōe 1°. Tribꝫ modis aliqua gnā posse ēē diversa. 1° qn̄ nec unū ē sub alio, nec ābo, sub quodā tertio ut aīal color tempus, et reliqua gnā quae sūt diversorū praedicamētorū et haec vocātr hic à Philosopho gnā nō subalternatī posita et de his intelligr prima pars regulae 2°. qn̄ ptinēt ad idē praedicamentum et unū ē sub alio ut aīal vivēs corpꝰ 3°. qn̄ licet spectēt ad idē praedicamētū tn̄ unū nō ē sub alio sed ābo sub quodā tertio ut aīal et plāta sub vivēte, gressibile et volatile sub aīali, et ~~[illegible]~~ quae his duobꝫ posterioribꝫ modis cōtinētr vocātr à Philoso: hic subalternatī posita, quāvis magis proprie cōveniat hoc nomen subalternationis illis quae sedō loco sūt posita quā tertio, nā haec minꝰ propriē dicūtur subalternata et de his utrisqꝫ intelligr seda pars regulae. Rdeo qz diffrē sūt duplices ideo.

Tribꝫ modis gnā di: versa possūt ēē.

Cōvenientiꝰ [illegible] hoc cōveniūt.

Nota 2°. diffrās alicuiꝰ gnīs ēē duplices nā aliae sūt cōstitutivae, ut sēsitivū animatū, corporeū, sūt diffrē cōstitutivae aīalis quāvis prior sit tātū adaequata: aliae divisivae ut rationale et irrationale sūt diffrē divisivae aīalis Est aūt hoc discrimē int has diffrās quod diffrē cōstitutivae gnīs oēs participātr à singulis ſpēbꝫ illiꝰ gnīs. divisivae vō nō oēs à singulis sed una ab una ſpē, alia ab alia, ut rationale ab hoē, irrationale à bruto, vn̄ fit ut qn̄ unū genꝰ sub alio ponitr inferiꝰ participet oēs diffrās cōstitutivas superioris, nō aūt oēs divisivas, ut ho participat oēs diffrās constitutivas aīalis, ex divisivis vō solū participat ēē rōnale.

Diffrae sūt duplices cōstitutivae

divisivae.

Discrimē int illas.

Sensus prioris partis regulae.

His ergo positis, sensus prioris partis regulae ē quod qn̄ aliqua gn̄a, ita sūt diversa primo mō, ut nec unū sit sub alto, nec utrūqꝫ sub uno tertio, tūc illa gn̄a hāt diversas diffr̄as spēc, tā cōstitutivas quā etiā divisivas ut patet in aiali et plā. Sensus vō posterioris partis regulae ē quod quādo aliqua gn̄a sūt subalternata sedo mō, ita ut unū sit sub alio, tūc oēs diffr̄ae cōstitutivae superioris cōveniūt inferiori, et aliqua etiā divisiva ut in sedā notatiōe dixi. Qn̄ vō gn̄a sūt subalternata tertio mō, ita ut utrūqꝫ sit sub uno tertio, et unū nō sit sub alio, tūc diffr̄ae oēs cōstitutivae illius tertij superioris, cōveniūt illis duob. inferiorib. ut oēs illae diffr̄ae cōstitutivae aialis, cōveniūt hōi et bruto, divisivae vō nō itē, sed una uni, altā alteri, ut rationale hōi, irrationale bruto. Aliqn̄ etiā poterit una et eadē diffr̄a divisiva cōvenire duob. gn̄ib. subordinatis ut bipes et diffr̄a gressibit et volatit, quae sūt duo gn̄a distincta posita sub aiali. Et hoc expresse docet ipse Philosophus .6. Top: c.2. loc. gi.

TERTIA DUBITATIO CUR IN SECUDA PARTE REGULAE LOQUĒS PHILOSOPHUS DE GENERIBUS SUBALTERNATIS AIT NIHIL PROHIBET ESSE EASDEM DIFFRAS NON VERO ABSOLUTE DIXIT ESSE EASDEM DIFFERENTIAS.

Ideo qa nō oīa gn̄a subalternata, hnt eadē diffr̄as, ut si sumatr summū genꝰ, ut substa et corpus, ista duo gn̄a, nō hnt eadē diffr̄as cōstitutivas cū summū genꝰ careat diffr̄a cōstitutiva. Similiter si sumas duo gn̄a subalternata tertio mō ita ut unū istorū immediate sit sub generalissimo, nō poterūt habere eadē diffr̄as, nec cōstitutivas nec divisivas, ut patet in aiali, et āgelo, q pariter immediate sub substā. Nō eadē cōstitutiva qr si aliquā haberēt, deberēt habere cōstitutivam illius tertij, in quo cōveniūt nimirū substāe quae caret diffr̄a cōstitutiva. Nec etiā hnt eadē divisivas, nā aial et angelus nō possūt p eadē diffr̄as dividi ut cōstat.

CAPUT QUINTUM

DE DIVISIONE INCOMPLEXORUM IN DECEM PRAEDICAMENTA.

In prima huius capitis parte dividit Philosophus ea, quae scānt sine cōplexiōe in sua decē genera, quae sūt decē praedicamēta et singulorū exempla ponit. In sedā docet singula p se illorū nō facere propositiōnē sed bene si iugātur copula verbi.

DISPUTATIO SECUNDA

DE DIVISIONE INCOMPLEXORUM IN DECEM PRAEDICAMENTA.

Missā facio illā quaestiōnē An aliqd reale seu natura aliqua realis sit univocē cōmunis, oīb, vel certē aliquib praedicamētis (nā quod aliqd intētionale possit cōvenire univocē oīb praedicamētis certū ē, v.g. eē universale, eē genꝰ, eē praedicamēti univocē, oīb cōveniunt, qr definitio tā universalis, quā generis et praedicamēti eā quo pot oīb praedicamētis aptari) hāc inquam quaestiōnē ad Metaphysicā ad suū locū rejicio in quo eā definiā negative et infra etiā forte aliqd de hac re attigā. Stat ergo quaestiōē omissa sit

QUAESTIO PRIMA.

UTRŪ PRAEDICAMENTA SINT DECĒ NEC PLURA NEC PAUCIORA.

PLATO in Sophista et in Parmenide, unū tātū facit prædicamētū nimirū Ens Plato unū ponit
ad quod reduci voluit univocè oīa Entia. Xenocrates et Andronicus ut refert Sim: Xenocrates duo
plicius duo fecerūt unū substāe altm accidētis Laurētius Valla libr 1 dialec: c Valla tria.
16. et 17 tria facit. substām qualitatē et actionē. Stoici quatuor substām Stoici quatuor
quale, quò se hēt in se, et quo se hēt ad aliud. Plotinus Aeneade 6a lib: 1: c. 1 Plotinus quinque
videtr ponere quinque Motū, quietē, Identitatē, diversitatē et Ens. Archytas
ms facit novē nā actionē et passionē dixit eē unū genus, alii locū ad quāti:
tatē referūt Scaliger cōtrā Cardan: exercit: 300. 65 nova divisioē ex arcanis Caldæ:
orū reducit ad novē. Acipe ad quietē Motū Harmoniā Accidēs. Privationē
(quā dicit fuisse principiū cōtrā ante mundi cōstitutionē) Finē Efficiētē. Formā
materiā primā. Subdītq hæc tametsi nō nihil habeāt de quo dubitari possit nō
tn̄ mihi ab ignaris vel ignavis cōtēni posse. Recentiores alii plura ponunt quā
decē addūt enī unū Entis rationis. Pitagoras viginti summa gnā et prima Pitagoras viginti
rerū statuebat decē bonorū et decē malorū de quo 5o Physicorū.
Cōmunis tn̄ sētētia oīum seculorū firmata cōsensu ponit decē tātū prædicam: Cōmunis sētētia decē
nō plura nec pauciora. Nō plura quia oīa alia revocātur ad ista. Nō pauciora nō plura. nec pauciora
quia ista nō possūt revocari ad alia cū in nullo univocè cōveniāt. Et quāvis hanc
sētētiā nō pauci impugnarūt ut dixi et videre poteris apud Ploti: et Simpli: supra
et Philop: i prio: c 2. et Paulū Venetū in Prædicamēta. tn̄ quia nullus cōmodi
orem distinctionē prædicamētorū adferre potuit nunquā propterea ē à rece:
ptissima oīum saeculorū sētētia recedēdū. Quare sit

ASSERTIO. Decē tātū sūt summa genera à Philosopho hic enumerata Assertio
nempe Substātia, Quantitas. Relatio, Qualitas, Actio, Passio, Ubi, Quando,
Situs Habitus. Huius numeri sufficiētia colligūt benè Fons: 5 Mets: c 7. qu:
2. sect: 3. et S. Thom: 5 Mets: lect: 9 et 3 Phy: lect: 5. Hoc mō Oīa
quæ sūt in mūdo existūt in primis substātiis, easque afficiūt et denominant et de Quod decē tātū sint
eis prædicātr ut patet tū ex Philoso c: de substā tū inductioē. tot generūt Prædicamēta patet
summa genera rerū quot fuerint modi afficiēdi et denomināndi primas substātias
genē distincti. At hi modi genē distincti sūt tātū decē Ergo decē tātū erūt summa
gnā. Minor probr tū inductioē tū ratioē. Inductioē quidē quia eorū quæ aliquo
afficiūt et denominat primas substātias et de eis prædicātr alia ptinet ad Quæ denominat pri
quæstionem quid ē et hæc necessò sūt substā, ut eē corpus, vivens hom: mas substātias alia pertinet ad quæstio quid
alia ad quæstionē quātū ē, et hæc sūt quātitates ut esse bicubitū, alia Alia ad quātū 2
ad quæstionem quale ē propriè ac pressè sūptū et hæc sūt qualitates ut eē Alia ad Quale 3
albū, alia ad quæstionē ad quid refertur, et hæc sūt relationes ut eē patrem Alia, ad quid refertr 4
alia ad quæstionē quid agit. et hæc sūt actiones ut verberare, alia ad quæstm Alia ad qu: qd agit 5
quid patitr et hæc sūt passioēs ut verberari, alia ad quæstm ubi ē ut in loco. Alia ad qu: qd patitr 6
ut eē Vilnæ, alia ad quæstm quo pacto situ ē quæ petit positionē ut sedere Alia ad qu: Ubi 7
alia ad quæstm quādo quæ petit tēpus, ut eē āno &c alia ad quæstm habitus Alia ad qu: quo pacto situ 8
quæ petit ornamēta seu indumenta ut eē togatū, cū ergo præter hos decē, Alia ad qu: quādo 9
nō sint alii quærēdi modi, q de primis substātiis fieri possit et prædicti decē sint Alia ad qu: habitus 10
diversi, sequitr ut prædicamēta quæ sedm hos modos distingui debēt nō sūt
plura nec pauciora quā decē. Ratioē probr eadē minor. Quæcunque afficiūt Minor ratioē probr
et denominat primas substās ac de eis prædicātr vel afficiūt essētialiter vel accidētalitr
si essētialitr erūt substātiarū gnā vel spēs quæ in quid prædicātr de primis
substātiis si accidētalitr vel afficiūt intrinsecè id ē inhærēdo, vel extrinsecè
p extrinsecā quādā applicationē, si intrinsecè vel afficiūt respectivè et
in ordine ad aliud. ut relatio, vel absolutè, et in se, et tūc vel p modū quātitat

vel p modū qualitatibꝫ, si vō afficiūt extrinsecè cōstituūt sex ultima prædicamēta

Prædi: Habitus

nā vel substā afficitr extrinsecè ab aliā substā ut corpus à veste et sic ē præ:
dicamētū habitꝫ, seu indumēti, vel afficitr ab alio tāquā à loco et sic ē præ:

ubi

dicamētū Ubi. vel ab alio tāquā assituāte et dispōnte partes corporis

Situs

in ordine ad partes loci et sic cōstituitr prædicamētū Sitꝫ, vel tāquā à tpe

Quādo

et sic cōstituitr prædicamētū Quādo. vel tāquam ab actiōe et passione

Actio et Passio

et sic cōstituuntur prædicamēta actiōis et passionis. Quæ oīa clariꝫ patebūt
cū suis locis explicabūtr. Qr igr tot sūt naturæ habētes diversos gnīc mo:
dos afficiendi et determināt primas substātias ideo tot erūt gnā prædicamētorū.

In uno individuo pote: rūt oīa cerni

Itaqꝫ in uno et eodē individuo vt Socrate poteris cernere oīa decē prædica:
mēta. Nā Socrates ē Sō, bicubitat, albꝫ, pater, verberās filios, laborās febri,
existēs āno 97, Cracoviæ, sedēs, indutꝫ. Hæc oīa decē summagna his duobꝫ

His Carminibus.

carminibus cōprehēdūtr. Arbor, sex, natos, servore, refrigerat ustos, Ruri
cras stabo, sed manicatus ero.

Obiectiōes cōtra

Sūt tn̄ cōtra definitā veritatē nonnullæ obiectiōes. Prima. Esse in tēpore
et eē in loco faciūt distīcta prædicamēta. Ergo et esse prius, esse posterius
eē simul, eē oppositū, cōstituent diversa prædicamēta. Sdā. Duo cōstituūtr prædica:
mēta causæ agētis et patiētis seu materiæ. Ergo etiā pari ratiōe duo cōstitui de:
bebunt prædicamēta causæ format. et causæ final. Tertia. Quot modis dr̄ unū
oppositorū totidē dr̄ et alterū, sed accidēs dr̄ novē modis Ergo et substā quæ ē
accidēti opposita. Quarta. Dātr prædicamēta causæ Ergo dari etiā debet præ:
dicamētū effectꝫ quod nō videtr eē ullū ex vulgatis decē.
Ad primā Nego cōsequētiā, siqdē ista vel sūt transcēdētia vel aggregata
ex variis prædicamētis etc. prius dicit naturā aliquā substātialē vel accidētalē
cū relatiōe prioritatis et similr alia.
Ad secūdā. Rdeo Informare eē qd trāscēdēs, et pvagari oīa prædicamēta,

Trāscēdētia nō vēdicāt si: bi unū prædicamētū sed re: ducūtr ad multa prædica:

trāscēdētia aūt nō vēdicat sibi unū prædicamētū sed sūnt in multis reducibilē
Fons: respondet ideo nō cōstitui prædicamētū causæ format, qr eē causā for:

Esse cām formalē et infor: mātē

malē et informātē nō cōpetit primis substātiis nā primæ substæ nihil infor:
māt cū nō sint in subiecto, at prædicamētorū distīctio sumitr ab illis Entib.
quæ sūt afficere primā substm. Porro causa finalis ideo nō cōstituit diversū
prædicamētū qr finis cū causat nō existit nisi in intētiōe vel appr̄ehēsiōe, at

prædicamēta sūt de Entibꝫ realr existētib.

prædicamēta sūt de Entibꝫ existētib. realr.
Ad tertiū Rdeo substā et accidēs nō sūt opposita sed diversa, opposita in eōdē
cōpetere nō possūt, at substā et accidēns eidē simul cōpetūt.
Ad quartā Rdeo. Nō cōstituitr prædicamētū effectꝫ distīctū ab aliis
vel qr cū sit trāscēdēs vagatr p oīa prædicamēta atqꝫ ita nō in uno sed in
oibꝫ reponitur tāquā finis adoīa efficitr n. et substā et quātitas et qualitas:

Quid sit Pati.
Quid sit Effici

vel certe qr pōt reduci ad prædicamētū passiōis, pati n. ē recipere aliqd ab
agēte, at effici ē recipere eē ab agēte Ergo effici ē quoddā pati. Etsi pati
propriè loquēdo ē recipere subiectivè aliqd ut lignū qū calefit recipit in
se calorē, tāquā subiectū formā; recipere vō eē p modū terminꝫ quo
calor g producitr ab agēte, dr̄ recipere eē ab agēte qr ē terminꝫ actiōis
agētis nō ē propriè pati sed ratio passiōis analogicè cōvenit utriqꝫ.
Rdet Fonseca. Nō eē cōstituendū prædicamētū effectꝫ, qr ea solū naturæ
in prædicamēto sūt distributæ quæ cōveniūt primis substātiis vā existētib.
at eē effectū cōvenit qdē primis substātiis sed prius natura quā existat, prius

ĩ natura ē effici quã existere, siqdē effici ē via ad existere.

QUAESTIO SECUNDA.
QUA RATIONE PRAEDICAMENTA INTERSE DISTINGUANTUR.

Quoniã huius quaestiois, et plurimarũ aliarũ quae passĩ in Philosophia occurr: erũt resolutio intelligi nõ pot, nisi cognoscatr qd et quotuplex sit distinctio, ideo prius materia de distinctionib. brevissime pstringēda ē.

distinctionis divisio. Fundamentalis

Distinctionũ igr aliae sũt fũdamẽtales, aliae actuales. Fũdamẽtales illae sunt, qbs distinguũtr ea, quae cũ in re sint unũ qd, possũt tñ vel realr vel p intellectũ adinvicē separari, realr ut partes alicg ligni, quae cũ realr sint unũ lignũ potẽtia tñ sũt multa ligna qr p divisionē realē possũt fieri multa. Per intellectũ vero ut grady essentiales rerũ, q cũ in re sint una simplex entitas, pñt tñ p intellectũ ung praescindi ab alio. Distinctiões actuales sũt eae, qbs distinguũtr ea quae actu nõ sũt unũ quid cũ, sed actu diversa ut Socrates et Plato, albedo et dulcedo. Distinctiões fũdamẽtales nõ sũt proprie distinctiões cũ nõ sint actuales distinctiões sed tãtũ fũdamẽtales. Actuales aũt sũt proprie distinctiões.

Realr

Per intellectũ.

Actualis

distinctio Actualis Alia ē rationis pura sive ratiocinãtis. Alia ro purae seu ratiocinatae.

Distinctiões igr actuales aliae sũt rationis, aliae ex natura rei. Distinctio rationis dividitr in distinctionē purã rõnis, id ē nõ fũdatã in re, quae dr à Thomistis distinctio rationis ratiocinãtis, et in distinctionē rationis nõ purã sed fũdatã in re quae dr à Thomis: distinctio rõnis ratiocinatae. Distinctio vero ex natura rei, dividr in distinctionē realē, formalē, et modalē.

Alia ex natura rei ē triplex Realis, Formalis, Modalis.

quid sit distinctio rõnis purae

Distinctio rõnis purae seu rationis nõ fũdatae in re, seu rationis ratiocinãtis ē distinctio cui nihil distinctũ in re correspõdet, seu ē distinctio p sola praedicata distinctionalia, ut idē distinguitr à seipso quatenus uel alio cõceptu cõcipitr uel alia ratione intẽtionali ut sub ratiõe praedicati vel subiecti ut apparet in hac Enũtiatiõe Socrates ē Socrates.

Distinctio rõnis fũdatae in re

Distinctio rationis fũdatae in re seu rationis ratiocinatae ē distinctio cui correspõdet aliqd in re distinctũ, quod licet in re et ante opatiõnē intellectus nõ sit distinctũ, tñ p opatiõnē intellectus actu distinguitr, ut vis calefactiva et illuminativa in sole, licet in re sit una simplex Entitas, p eãdē ĩ gradũ sol ē illuminativus et calefactivus, siqdē illuminãdo calefacit, tñ qr haec Entitas aequalet duabus distinctis pfectionib. quae possẽt et esse distinctae et cõcipi distinctae, nã in igne ē vis calefactiva sine illuminativa, ideo possũt p intellectũ distingui. Et haec distinctio vel distinctio formata p intellectũ cui à parte rei correspõdet solũ distinctio virtualis et fũdamẽtalis, sicut divisiõi ligni in duas partes respondet distinctio partiũ tãtũ fũdamẽtalis nõ actualis. Hac etiã distinctiõe distinguũtr gradus essentiales rerũ sicut ĩ in lumine cõtinetr vis illuminãdi et calefaciendi sic in essentiis rerũ simplicissimis cõtinetr oẽs gradus essentiales. Nota distr aliquas naturas posse existere in mũdo 1o In suis propriis naturis limitatis et praecisis ab invicē sicut vis calefaciẽdi et illuminãdi existũt in igne tãquam duae naturae accidẽtales distinctae nimirũ lux et calor. 2o Non in suis naturis limitatis sed in aliqua natura superiore in qua eminẽter cõtinetr quo vis calefaciẽdi et illuminãdi existũt in sole, et oẽs pfectiões creatae in Deo. Quae igr ex suis naturis limitatis et praecisis sũt formatr distinctae, possũt eē unũ formatr quatenus virtualr et eminẽter cõtinẽtr in natura aliqua superiore.

Sol p eãdē graduũ ē illuminativus et calefactivus

distinctio virtualis et fũdamẽtalis.

naturae aliquae distr existũt in mundo.

distinctio realis

Distinctio realis est distinctio rei à re qñ ĩ unũ ē una res, et alterũ ē alta res, illa duo realr distinguũtr ut Socrates et Plato. Dices: quaenã sũt illa quae distinguũtr ut res à re. Rndeo et dico 1o Illa distingũr realr quae ita se hñt ut alterutro sublato maneat alterũ et à cõtra vc. sublata dulcedine in lacte

obiectio

Responsio

ASSERTIO 1a

manet albedo, et sublata albedine manet dulcedo, ac proinde albedo et dulcedo

Albedo et dulcedo in lacte vere sunt res distinctae.

distinguuntur realiter, quae non talia sunt nequaquam sunt res distinctae, Notandum necesse est omnia quae realiter distinguuntur ita se habere ut pereunte uno maneat alterum nam id in relativis locum non habet, sublato enim uno relativorum perit et aliud, etiam in divinis personae realiter distinguuntur, una tamen absque alia esse non potest.

Non in omnibus id servatur

Assertio 2a

Quae separata sunt ad invicem distinguuntur realiter.

2o quaecumque separata ad invicem possunt existere, ita ut unum sit extra alterum, distinguuntur realiter, sic quia albedo in calce est separata a dulcedine et in melle est dulcedo separata ab albedine, ideo albedo et dulcedo distinguuntur realiter. Loquimur autem 1o de separatione mutua id est ex utraque parte. Quare figura et quantitas non distinguuntur realiter, quia licet quantitas possit existere sine figura, tamen figura non potest existere sine quantitate. Similiter relatio sine fundamento. 2o loquimur de separatione sive illa fiat naturaliter ut in albedine et dulcedine sive per absolutam Dei potentiam ut accidentia separari possunt a subiecto id est separata existere.

De quali separatione hic loquitur.

Assertio 3a

Idem seipsum non potest producere.

3o quaecumque distinguuntur ut producens et productum distinguuntur realiter semper enim producens est alia res a re producta, nec idem seipsum potest producere. Quae distinctio adeo efficax est ut ne summa quidem essentiae unitate impediri possit Quare in divinis personae ex spiratione productionis distinguuntur realiter.

In divinis personae quomodo distinguuntur

Assertio 4a

Omnia supposita distinguuntur

Assertio 5a

4o Omnia supposita distinguuntur realiter ut Socrates et Plato quae sunt supposita naturae humanae, haec enim maxime distinguuntur. 5o quaecumque sunt in diversis suppositis in natura distinctis distinguuntur realiter. Dixi in natura distinctis, propter supposita divina, quae cum sint eiusdem naturae quidquid convenit uni idem penitus convenit et alteri. Sic accidentia Socratis distinguuntur realiter ab accidentibus Platonis, quia sunt in distinctis suppositis. Et universaliter loquendo quaecumque sunt in rebus realiter in natura distinctis sunt et ipsa realiter distincta. Quare et accidentia materiae, realiter distinguuntur ab accidentibus formae, et ipsa materia realiter distinguitur a forma, quia eadem numero materia potest esse in diversis suppositis successive, similiter et forma saltem per Dei potentiam Ex his patet falsam esse eorum sententiam qui dicunt univocatur illa distingui ut res a re quae sunt distinctas existentias.

Quae sunt in rebus realiter distinctis, sunt et ipsa realiter distincta.

Accidentia materiae, ab accidentibus formae et materia ipsa a forma distinguitur.

Falsa est sententia aliquorum,

Contra

Nam contra Ex communi sententia Philosophorum, figura a quantitate, relatio a fundamento, actio et passio a motu, non distinguuntur realiter, cum tamen distinctas existentias habeant Quod autem habeant existentias distinctas constat, tum quia habent distinctas essentias Ergo et distinctas existentias, existentia enim est modus intrinsecus essentiae, tum quia existentia rei, nullo modo potest separata manere ab essentia, at si figura rei existit existentia quantitatis tunc periret figura, maneret existentia figurae in quantitate, et sic existentia distingueretur realiter ab essentia. Deinde constat falsum etiam esse quod alii dicunt univocatur illa distingui realiter, quae diversa generatione generantur et diversa corruptione corrumpuntur, neque enim hoc univocatur est verum, ut patet in iisdem exemplis figurae et quantitatis fundamento et relatione etc.

Existentia est modus intrinsecus essentiae.

Existentia rei nullo modo separata potest manere ab essentia.

Distinctio formalis ex natura rei est distinctio duorum habentium eandem realitatem, et distinctas ac separabiles formalitates. Illa dicuntur habere eandem realitatem quae fundantur in eadem Entitate v.g. figura est idem realiter cum quantitate quia fundatur in quantitatis realitate est enim quaedam affectio quantitatis. Porro duae formalitates possunt distingui ab invicem, vel per separationem realem, ut figura a quantitate, et hae distinguuntur formaliter ex natura rei formalitate reali, vel solum per intellectum ut gradus essentiales et virtus calefactiva et illuminativa in sole quae cum sit una et eadem virtus potest tamen per intellectum sub duabus quasi formalitatibus concipi. Et hae distinguuntur formaliter formalitate concepta. Est autem distinctio formalis triplex Generica Specifica Numerica. Praeterea distinctio formalis aliquando est coniuncta cum distinctione reali, quaecumque enim distinguuntur realiter distinguuntur etiam formaliter, aliquando est sine distinctione reali, et haec absolute dicitur distinctio formalis ut patet in quantitate et figura Porro cum dicimus ea quae distinguuntur formaliter posse separari ab invicem, non intelligimus de separatione mutua, sic enim distinguerentur

Formalis distinctio

Quae dicantur habere eandem realitatem.

Et quo duae formalitates possint separari ab invicem

Vel per separationem realem et haec reali

Vel solum per intellectum et haec concepta.

Formalis distinctio triplex Generica Numerica Specifica

Quae distinguuntur realiter possunt distingui formaliter.

realiter sed de separatione ex parte unius termini tantū v.c. quātitas pōt existere separata à figura quātit, et fūdamētū à relatione nō tñ cōtra, figura pōt existere sine quātitate aut relatio sine fūdamento.

Distinctio Modalis est distinctio modi à re, vel duorū modorū int se, modus n intrinsecus nō affert novā realitatē rei, cū fūdetr in natura rei, neqꝫ novā formalitatem, cū nō dicat novā essētiā: sed affert solū aliū modū se hābendi, eiusdē essæ et realitatis, sic intēsio, ē modus caloris intēsi, q modus nō affert novā essām calori sed novū modū eiusdē essæ, similitr existētia ē modus essæ nō afferens novā essam essæ, sed novū modū, qz facit eādē essām eē actu in mūdo, cū ante fuerit tātū in potētia et mō potētiali. Cōn. Metaphysici negāt modū eē formalr Ens. Ens n dicit essām, modus vō qd essæ nō essām.

Modalis distinctio.

Modus intrinsecus nō affert novā realitatē rei, sed solū aliū modū se habēdi. Sic intēsio et existētia. Ens dicit essām modus qd essētiæ nō essām.

Quod si dicas: Ipā distinctionē modalē, quā formalē, eē realē, cū sit rei à re. Ifor: malitas n ut formalitas et modus, ut modus, ē res, aliter esset nihil, nā res cōvertitr cū Ente, et cōsequēter dari tātū unā distinctionē ex natura rei nō triplicē ut hucusqꝫ posuimus. Rñdeo Nomē res accipi pōt dupltr. Uno mō late ut cōvertitur cū Ente, quo qdqd ē ēt nihil, ē res, altō strictē et propriè quomodo nō oia Entia dicūtr res, sed solū illa quæ hñt suā formalitatē, nō fūdatā in Entitate alterius nec ptinētē ad Entitatē alterius, sed sūt sibi ipsis sufficientia. Et hoc mō Socrates ē res, quātitas ē res sibi ipsi sufficiens. Figura vō nō ē res p seipsa, qz fūdatur in quātitate, et dicit ipsā quātitatē sub formalitate figuræ. Si ygr primo mō accipias nomē res, formalitas et modus sūt res. Si vō accipias sedō mō nō sūt res, sed formalitas addit ad realitatē novā ratione essæ, modus vō addit, nō essām, sed aliū modū se habēdi in eādē essā.

Obiectio. Videtur sub reali cōtineri. Res cōvertitr cū Ente. Rñ. Nomē, res, dupltr sumitr. Quidqd ē ēt nihil ē res. 2o strictè, quo nō oia Entia dicūtr res, sed illa tātū. Si primo mō. Si sedō mō o accipis.

Ex hucusqꝫ dictis colliguntr duo pronūciata de distinctionib. 1m ē Ois distinctio fūdatr in Ente, tū qz distinctio ē passio Entis, oē n Ens ē indivisū in se, et distinctū à quocūqꝫ alio, tū qz oē quod distinguitr debet habere aliquā Entitatē p quā distinguatr aliis si nihil in se habeat p quod distingui possit nō distinguetr. Vñ seqtr verā et mutuā distinctionē nō eē nisi int Entia. Quare Negationes nec int se nec ab Entibus distinguūtur, nisi quatenus includūt entitatē suorū habituū, iuxta cōmunem Philosophorū pronūciatū. Privationes distingui p suos habitus, ac nō equus à nō hoē distinguuntur eadē distinctione, qua equus et hō, qz nō equus, ē equus negatus, nō hō, ē hō negatus, hoc etiā nō, surditas, et cæcitas, distinguūtr, nā surditas ē auditus negatus, cæcitas ē visus negatus. Simili ratione hō propriè distinguitur, à nō hoē, qz hēt in se entitatē p quā distingui possit, at nō hō propriè nō distinguitr, qz cū sit negatio, nihil hēt, quod distinguatr, distinguitr tñ quatenus negativè includit ipsū hoēm. 2dum ē. Radix oīs distinctionis ē cōtradictio, res n ea tenus distinguūtr quatenus int eas inter: cedit et verificatr cōtradictio, huius et nō huius, qz n cōtradictio, nō pōt veri: ficari de uno ideo necessariū ē, ut ea int quæ intercedit nō sit unū sed distincta, sic Socrates à Platone distinguitr quatenus Socrates nō ē Plato et Plato nō ē Socrates, similitr in aliis. Cōfirm: qz distingui ē unū eē extra aliud seu unū nō eē aliud, at cū unū nō ē aliud, semp intervenit cōtradictio, ut unū sit hoc, et aliud nō sit hoc. Vñ seqtr oia, et sola illa distingui abinvicē de qbus possūt verificari duo cōtradictoria. Et hæc tota doctrina de distinctionibus magna ex parte eē ad mētē Scoti et Scotistarū.

Duo Pronūciata de distinctionibus. 1m Ois distinctio in Ente fūdatr. Ratio. Oē Ens ē indivisū in se et distinctū ab aliis. Negationes nec int se nec ab Entibus distinguūtr nisi. Pronūciatū Philosoph. Homo distinguitr à nō hoē. Secundū Pronūciatū. Radix oīs distinctionis ē contradictio. Confirmatio. Quid sit distingui. Oia illa distinguūtr ab invicē de qbus verificari possūt duo cōtradictoria.

His ita cōstitutis ad distinctionē prædicamētorū cuius occasione tradita ē doctrina de distinctionibus accedēdū ē. Et imprimis suppono prædicamēta di: stingui qdē sed nō differre, nā ut dixi: de differētia. Illa propriè dicr int se differre

Prædicamēta distinguūtr int se sed nō differunt.

Praedicamenta differre inter se quae sint unum in quo conveniant et aliud per quod differant, praedicamenta vero sunt simplicissima et nihil sint in quo conveniant univoce. Quamvis aut non differant, sunt tamen diversa et distincta,

Cur distinguantur praedicamenta distinguuntur enim a se mutuo seipsis, et non per nullam differentiam, nam si haberent differentiam haberent etiam genus, hoc aut deberet esse Ens, quod tamen non potest esse genus, tum quia non est univocum, tum

Praedicamenta non possunt habere genus quia genus non praedicatur per se de suis differentiis, at nihil est quod subterfugiat praedicationem per se Entis, omnia enim sunt entia, ex quo fit ut Ens nullam differentiam habere possit, et ex consequenti nec esse genus. Et idem suo modo dicendum est de accidenti, quod etiam per se

Ens non potest esse genus. praedicatur de omnibus differentiis et modis accidentium, in quibus omnibus imbibitur, non minus quam Ens in omnibus differentiis et modis Entium tam substantialibus, quam etiam accidentalibus.

Ex quo nec Ens neque accidens est univocum ad praedicamenta Et hinc fiat neque Ens neque accidens esse univoca ad praedicamenta ut latius ostendet. Posito ergo, praedicamenta non differre sed distingui proprie, Redeo ad quaestionem

Quaedam praedicamenta distinguuntur realiter breviter quaedam praedicamenta distinguuntur realiter ut substantia qualitas, et magna ex parte qualitas, quaedam formaliter tantum ut relatio quae solum formaliter a fundamento di-

Quaedam formaliter tantum. stinguitur, quod fundamentum est vel substantia vel quantitas vel qualitas. Similiter figura quae est quarta species qualitatis, solum formaliter a quantitate distinguitur. Cum Philosophus

etiam de qualitate, concedit posse unum et idem in diversis praedicamentis poni. Quaedam

Quaedam modaliter solum sunt sex ultima denique distinguuntur solum modaliter ut sex ultima praedicamenta quae dicunt naturam substantiae, quantitatis qualitatis sub certo quodam modo extrinseco afficiente subiectum

vc. locus formaliter est superficies quatenus modo quodam extrinseco afficit et continet locatum. Situs est idem locus quatenus certo quodammodo extrinseco applicatur partibus locati et se habet ad illas, habitus, vc. vestis est substantia quatenus quodammodo extrinseco circumposita corpori et afficit corpus. actio vc: calefactio est ipse calor quatenus fit ab agente fieri aut est modus

quidam caloris, passio est idem vc: calor quatenus ab agente in passum introducitur, introduci aut est modus

Introduci quid sit quidam caloris. tempus est ipsa duratio motus quae est qualitas quatenus quodammodo extrinseco afficiat et contineat ea quae sunt in tempore de quo latius infra cum de singulis praedicamentis agemus.

SECUNDA DUBITATIO.

AN SOLA UNIVOCA SEU QUAE CONVENIUNT UNIVOCE IN GENERE PRAEDICAMENTI PONANTUR PER SE IN PRAEDICAMENTO

Quaestio haec petit de rebus omnibus, an eae omnes et quae sonant in praedicamentis, de qua late

Cait Fonseca 5 Met: c. 7. a quaest: 3a usque ad 5m inclusive. Et quoniam quaestio multa petit

Cur praedicamenta invenerunt duo spectabant maxime distinctionibus maioribus quae distribuenda est in dubitationes. Ante eas tamen nota eos qui praedicamenta invenerunt duo spectasse in eorum constitutione. 1o distributionem rerum in summa genera in quibus convenirent. 2o dispositionem earundem sub summis generibus quae enim in nullo convenirent ad distincta genera referebant, quae vero univoce convenirent in uno genere collocabant, et ordinabant sub uno genere ex quo colligi potest, quae res ad unum, quae ad diversa praedicamenta pertineant

Hoc posito sit

PRIMA DUBITATIO.

Quomodo aliqua reponi possunt in praedicamento.

Duplex aliqua poni in praedicamento. Dico duplex 1o per se et directe 2o ratione alterius et indirecte seu reductive

1o directe et per se 2 ratione alterius seu reductive Illa per se ponuntur in praedicamento quae ponuntur per seipsa, ut quae sunt in recta linea praedicamentali incipiendo a summo genere, usque ad individua, de his enim per se dicuntur genus praedicamenti, et in quid tanquam de suis inferioribus. Illa reductive ponuntur in praedicamentis

Quae reductive quae pertinent ad ea quae per se ponuntur, nec ipsa univoce participant naturam generis praedicamentalis. Possunt tamen pertinere ad alia, vel tanquam differentiae, vel partes, vel modi

et haec dicuntur poni non in recta linea praedicamenti sed a latere quae omnia ex sequentibus dubitationibus manifestiora fient.

SECUNDA DUBITATIO

An sola univoca seu quae conveniunt univoce in genere praedicamenti ponantur per se in praedicamento.

Probatur 1o Dico cum Fonseca 5 Metaph: c. 7. quaest: 8. sect. 2a affirmative. Probatur 1o ex Philosopho

Sola univoca spectant ad praedicamenta. qui propterea hic in ante praedicamentis praemisit definitionem univocorum, divisioni praedicamentorum ut ostenderet sola univoca ad praedicamenta per se spectare ut

cõmuniter Philosophi cũ exponũt et nos diximg supra. 2° sdẽ patet ex intẽtione eorũ q predicamenta inuenerũt, q ea quæ cõueniũt uniuocè sub uno gñe collocarũt quæ vero nõ cõueniũt uniuocè ad diuersa gña retulerũt. 3° q aliter reddi nõ potent ratio distinctionis prædicamẽtorũ, si n satis cõuenire analogicè in aliquo sũmo gñe duo tãtũ erũt prædicamẽta, unũ substãtiæ alterũ accidẽtis, qz oĩa accidẽtia cõueniũt analogicè in gñe accidẽtis, sicut oẽs substãtiæ cõueniunt uniuocè in gñe substãtiæ nec n alia causa ẽ cur unũ sit prædicamẽtũ pro oĩbus substãtiis, et nõ vẽ pro accidentib. nisi qz oẽs substãtiæ cõueniũt uniuocè in gñe substãtiæ, oĩa vero accidẽtia nõ possũt cõuenire uniuocè in gñe accidẽtis. Quin etiã unũ tãtũ vere erit prædicamẽtũ ut ponebat Plato qz unũ ẽ sũmũ genus Entis nẽpe Ens in quo analogicè oĩa Entia cõueniũt. 4°. qz nõ aliã ob cãm à Porphyrio cap. de spẽ et ab aliis oĩbus Philosophis substãtia Quãtitas Relatio &c dicitẽ sũma gña, nisi qz licet habẽt supra se gña analoga, nõ tñ habẽt supra se genus uniuocũ, atq3 ita in ordine generum uniuocorũ sũt sũma. Et ex his rationib. cõstat illa per se tãtũ poni in prædicamẽtis quæ cõueniũt uniuocè in gñe prædicamenti.

Probr. 2°.
Probr. 3°.

Oĩa accidẽtia cõueniũt analogicè in gñe accidentis.
Oẽs substãtiæ in gñe substãtiæ.

Probr. 4°.

Sũma gña habẽt supra se gña analoga
Genus uniuocũ nõ habẽt supra se

Quæres quæ sũt ergo illa quæ uniuocè cõueniũt in gñe prædicamẽti. Rñdeo sũt illa quæ ponuntur in recta linea prædicamẽti de his n genus prædicamẽti prædicatẽ in quid, tãquã de subiectis inferiorib. Uñ gña spẽs et indiuidua ponũtẽ per se in prædicamẽto, alia vero reductiuè ut differẽtiæ, spẽcierũ modi partes &c hæc n nõ uniuocè participant ratione gñis. Et ex his colliges etiã indiuidua ut tetigi poni per se & directe in prædicamẽto, licet Albertg dicat Indiuidua determinata nõ poni qz sũt infinita (prædicamẽta aũt sũt inuenta ad fugiẽdã infinitatẽ) vaga vero ponũt qz sũt finita scdm numerũ specierũ ut aliqs hõ, aliqs equus. Dico tñ cũ cõmuni sẽtẽtia etiã poni indiuidua determinata, tũ qz Philosophus c. de substãtia expresse dicit in prædicamẽto substãtiæ poni primas substantias, quæ sũt indiuidua. tũ qz recipiũt prædicationẽ in recto et in quid oĩum quæ sũt in recta linea prædicamẽtali. Tũ qz cõueniũt uniuocè in gñe prædicamẽti tũ qz sũt basis et fũdamẽtũ totius prædicamẽti, iuxta dictũ Philosophi, destructis primis substãtiis impossibile ẽ aliquid aliorũ remanere, tũ deniq3 qz oĩbus indiuiduis cõueniũt proprietates suorũ prædicamẽtorũ. Nec obstat rõ Alberti, nã quãvis indiuidua sint infinita ex se syncategorematicè, tñ quatenus ponũtẽ in prædicamẽto nulla gignũt infinitatẽ, qz quod dr de uno indiuiduo dr de oĩbus, quatenus sũt in prædicamẽto. Quod si dicas Platonẽ præcipere, in diuisiõe sistẽdũ ẽẽ in spẽ. Rñdeo id dixisse propter diuisionẽ scientificã quæ nõ descẽdit ad indiuidua de quibus nõ ẽ sciẽtia. Extra hãc aũt ratiõem nõ negat posse descẽsũ usq3 ad indiuidua fieri, ut sunt in prædicamẽtis. Quod si adhuc urgeas prædicamẽta ẽẽ propter sciãs, indiuidua aũt nõ ẽẽ scibilia. Rñdeo licet sciæ nõ sint de indiuiduis, maximè tñ hæc cõferũt ad sciãs, quia ex singularib. colligimg per inductionẽ uniuersalia ut docet Philosophus 2 poster: in fine, de uniualibg aũt agũt sciæ.

Obiectio.
Conueniũt uniuocè quæ.

Gña spẽs et indiuidua ponũtẽ in linea prædicamẽtali.
Alia vero reductiuè.

Indiuidua etiã ponũtẽ in prædicamẽto.
1a rõ
2a rõ
3a rõ
4a rõ
Dictũ Philosophi de Indiuiduis.
5a rõ
Indiuidua quo sũt infinita & quo nõ.

Obiectio.
Diuisiõ scientifica nõ descẽdit ad indiuidua de quibus nõ ẽ sciẽtia.

Indiuidua cõferũt maximè ad sciãs.

TERTIA DVBITATIO
AN SOLA ENTIA REALIA PONANTVR PER SE IN PRÆDICAMENTIS.

Rñdeo affirmatiuè tũ qz Philosophus 5 metaph: c. 7. Ens reale de quo ibi loqẽ diuisit in decẽ prædicamẽta & 6 metaph: 8 separat Ens rationis, tũ ab Ente vero, tũ à prædicamẽtis, tũ ex intẽtione eorũ q inuenerũt prædicamẽta intẽderũt n solas naturas reales distribuere in decẽ classes ut patet ex eo quod tã gña quã spẽs, et proprietates singulorũ prædicamẽtorũ reales assignauerũt. tũ ex ratiõe ducta ex definitiõe superioris dubitationis, quæcũq3 ponũtẽ per se in prædicamẽtis debẽt cõuenire uniuocè in ratiõe prædicamẽti sed Entia realia cũ nõ realib. nõ possũt cõuenire uniuocè in ulla ratiõe cõmuni Ergo Entia realia et nõ realia nõ possũt poni per se in prædicamẽtis. Atq3 ita cũ in oĩbus prædicamẽtis ponãtẽ Entia realia ut patet inductiõe nõ poterũt in eisdẽ prædicamẽtis poni quæ realia nõ sũt.

Solæ naturæ reales ponũtẽ in prædicamẽtis.

Entia realia cũ nõ realibus in nulla rõe cõueniũt.

Quae realia non sunt vel sunt negationes vel Entia rationis.

Minor probabitur late in Metaphysica; nunc breviter demonstratur, quia quae realia non sunt vel sunt negationes ut non ens, vel sunt Entia rationis, sed neque negationes, neque entia rationis possunt in aliquo convenire univoce cum Entibus realibus. Ergo. Non negationes quia contradictoria in nullo conveniunt univoce, cum totum quod unum ponit aliud tollat, sed negatio et Ens reale sunt contradictoria. Ergo negatio cum Ente reali non convenit univoce in ulla re. Non etiam Entia rationis quia Ens verum, et Ens non verum, non conveniunt univoce in natura, sed Ens reale est Ens verum, secundum eam rationem, Ens rationis est Ens non verum, sed similitudinarium et ab intellectu confictum. Ergo Ens rationis cum Ente reali non convenit univoce. Confir. quia univocum aeque vere debet esse in uno atque in alio ex univocatis, at quidquid est in Ente reali vere est, quidquid est in Ente rationis non vere est, Ergo nihil commune Enti reali, et Enti rationis est univocum, non ergo poterit poni Ens rationis in praedicamento entium realium.

Quod negationes non conveniant cum realibus.

Quod Entia rationis non conveniant cum realibus.

Ens rationis est similitudinarium et confictum.

Confir.

Ex his collige 1°

Ex his collige 1° falso Buridanum in fine praedicamentorum asserere Entia rationis per se et directe poni in praedicamento relationis, cum iam probatum sit Entia rationis non poni per se in praedicamento, et Nisphum 6 Metaph. disput. 6. qui vult entia rationis non reduci ad decem praedicamenta sed constituere distinctum ac separatum praedicamentum. Nam quae possunt reduci ad praedicamenta non requirunt novum praedicamentum in quo reponantur per se; aliquin et pro diversis modis, partibus statuere deberemus nova praedicamenta, in quibus per se reponantur, at Ens rationis potest reduci ad praedicamentum relationis, quia licet imperfecte, participat tamen suo modo naturam relationis, sicut etiam imperfecte est Ens, et quaecumque conveniunt relationibus realibus suo quoque modo conveniunt relationibus rationis. Ita constat etiam rationis non poni per se in praedicamento sed reductive.

Ens rationis est imperfectum Ens.

Ens rationis potest poni in praedicamento reductive.

Collige 2°

Entia ficticia non per se sed ratione partium ex quibus componuntur poni in praedicamento.

2° collige Entia ficticia ut hircocervus non poni per se in praedicamentis nisi reductive ratione partium ex quibus ficticie componuntur. Ratio huius est quia ficticia quatenus ficticia sunt Entia rationis, at Entia rationis non ponuntur per se in praedicamento. Ergo nec ficticia. Quoniam tamen Entia ficticia v.g. hircocervus licet ratione compositionis ex partibus v.g. ex hirco et cervo, sint entia ficticia, tamen ratione partium componentium sunt entia vera: ideo quia partes ipsorum ponuntur per se in praedicamento, ipsa etiam ficticia ratione partium possunt reduci ad praedicamenta v.g. hircocervus ad praedicamentum substantiae: vel etiam reductive possunt quatenus simili modo se habent atque aliae substantiae reales quomodo dixi relationes rationis reduci ad praedicamentum relationis.

Collige 3°

Non Entia non ponuntur per se.

Species Entis sunt substantia qualitas &c.

Negationes possunt reduci ad praedicamenta suorum habituum.

3° Collige non entia seu negationes non poni per se in praedicamento, tum quia non sunt realia, tum quia a quo removetur genus removentur etiam omnes species illius generis, sed a negationibus removetur genus Entis, quia non sunt Entia, Ergo etiam removebuntur omnes species Entis, substantia, qualitas &c. possunt tamen negationes reduci ad praedicamenta suorum habituum nam nec cognosci possunt nisi per suos habitus nec esse aliquid nisi quatenus includunt habitum negatum v.g. non homo est homo negatus, caecitas est visus negatus. Quare in eodem praedicamento ponetur non homo in quo ponitur homo, quia ipse non homo, est homo negatus.

QUARTA DUBITATIO
AN SOLA ENTIA COMPLETA PONANTUR PER SE IN PRAEDICAMENTIS.

Ratio 1a.

Completa existunt per se incompleta existunt in completis.

Ratio 2a.

Ratio 3a.

Sola Entia completa conveniunt univoce, incompleta analogice.

Respondeo affirmative tum ex intentione eorum qui praedicamenta invenerunt, intenderunt enim eas naturas in praedicamenta distribuere quas invenerunt existere, at naturae completae existunt in rebus per se, incompletae vero existunt in naturis completis, et ratione naturarum completarum. Ergo intenderunt naturas completas in praedicamenta distinguere, incompletas vero ad completas revocare, tum quia sicut res se habent ad esse ita ratione praedicamenti in praedicamentis ponuntur entia prout sunt, at etiam completa habent esse per se in mundo, incompleta vero habent esse non per seipsa sed ratione completorum. Ergo completa ponentur in praedicamentis per seipsa, incompleta vero ratione completorum, tum quia illa sola ponuntur per se in praedicamento quae conveniunt univoce in ratione praedicamenti, sed sola Entia completa conveniunt univoce in ratione praedicamenti, Entia vero incompleta non conveniunt univoce sed analogice. Ergo sola Entia completa ponuntur per se in praedicamento, Entia vero incompleta reductive.

Minor probr 1° in comuni qz sola etia copleta coplete participat naturā prædicamenti incopleta vō incoplete, et proinde nō univoce de aliq ratis ui dicā plura infra. 2° Inductione in oibg prædicamentis, nā in prædicamento substæ rō substæ univoca couenit substijs copletis analogicè vō incopletis. Et patet ex eo qz genus univocū nō pot prædicari de differentiis suarū specierum sed substæ ē genus univocū in prædicamento substæ Ergo nō poterit prædicari de differentiis suarū specierum quæ differæ sūt Entia incopleta. Porro eadē inductio pot fieri in reliqs prædicamentis, diffrā n. cōstituat albedinis nō ē qualitas sed diffrā qualitatū cōstituens, et sic in aliis etc. Igitr ergo solas naturas copletas univoce couenire in qro prædicamenti.

Nota Ens copletū illud dici quod ad nullig entis p se cōstitutionē ptinet, sed ē ipsi totū quoddā, Ens vō incopletū ē quod ptinet ad alterig rei cōstitutionē ut sūt partes tā essentiales quā integrātes, differæ tā genericæ quā specificæ, modi qdā intrinseci etc.

Porro Ens copletum ē duplex aliud ē simplr copletū ut sūt individua, hic hō, hæc albedo aliud ē copletū scdm qd ut sūt gña et spēs quæ prædicātr in quid de entibg copletis id ē individuis, sūt n. ipsa gña et spēs p modū copletorū, licetn. geng sit pars essentialis spēi. tā ut geng ē totū univale includēs in se oēs spēs tāqā partes, aial n. sicidi: cit oē id, quod htt naturā aialis, ac proīde oēs suas spēs. Idē dic de spē respectu individuorū sūt ergo gña et spēs copleta quatenus hnt rationē totig univalis cū igr dico sola Entia copleta habere p locū in prædicamentis, intelligo sola gña spēs et individua quæ sūt sub prædicamenti. Differæ vō, partes, modos, quodā intrinsecos et similia nō p se sed reductive ad prædicamentū revocari ad prædicamentū scilicet naturarū quarū sūt partes, modi, etc. qz nō ex ejus participat ratione prædicamenti sed ratione totius ad quod ptinet.

Probr 2° Induc:
Rō substæ univoca couenit substijs copletis Analogice incopletis.
Nota.
Quod dr Ens copletū
Incopletū Ens quod dr.
Ens copletū ē duplex
Aliud simplr copletū ut individua.
Aliud scdm quid
Quæ intelligūtr sub Entia copleta.

QVINTA DVBITATIO
AN SOLA ENTIA INCOPLEXA PONATVR PER SE IN PRÆDICAMETO COPLEXA VERO REDVCTIVE RATIONE SVARV PARTIVM INCOMPLEXARVM.

Dico Affirmative. 1° qz in tantū oēs prædicamenta cōstituerūt quit singulas verū naturas distinguere et sub distinctis verg generibg collocare. Ergo intederit naturas incoplexas in prædicamenta distribuere 2° qz Philosg hic dividit incoplexa in decē prædicamenta, et in 5 Met: tex: 14. et 5 Met tex 9° dividit Ens p se ut opponitr Enti p accidens in prædicamenta 3° qz unū quodqz prædicamentū dicit unā tātū naturā, ut patet inductione in substā quātitate etc sed Ens coplexum nō unā sed multas naturas dicit, Ergo nō ponitr in uno aliquo prædicamento sed in multis rone multarū naturarū, quas dicit p se vō ut aggregatū ē, in nullo ē prædicamento qz nullig prædicamenti ē aggregatū ex multis.

Nota Ens coplexum proprie dici, quod ē cōpositū ex duab. naturis copletis, ut hō albg ex natura hōis, et albedinis, et talia Entia dicūtr Entia p accidens et a prædicamentis rejiciūtr ut dixi. Minq aut proprie dicūtur Entia coplexa quæ cōstituūtr ex duabus naturis incopletis qualesq sūt oēs substæ sublunares quæ sūt cōpositæ ex materia et forma Entib. incopletis sed talia coplexa, sūt Entia per se, qz sūt unig essæ completæ nec rejiciūtr a prædicamentis.

Ex dictis cōstat 1° Entia p accidens id ē Entia coplata ex duab. naturis copletis seu ex duobg Entib. in actu, nō poni p se in prædicamentis ut hō albg 2° Æquivoca cū sūt coplexa quoad rationē, nō poni p se in prædicamentis, nisi qn restringūtr ad unū tātū scatum, tūc n. nō accipiūtur æquivoce 3° Analoga, cū sit essentialiter æquivoca, nō poni per se in prædicamentis nisi determinate accipiatr 4° Trāscēdētia quo vagantur vel p oīa, vel p aliqua prædicamenta, ut sūt, Ens, verū, bonū, necessarium, absolute, contingens, esse aptum, ineptum, etc nō poni p se in prædicamentis cum sint analoga, et cōsequēter æquivoca, quæ n. couenīūt diversis prædicamentis nō possūt ēē univoca

Ratio 1a.
Ratio scda.
Ratio 3a
Ens coplexū nō unā sed multas naturas dicit.
Quod proprie dr Ens complexū ut rejicitr a prædicamentis.
Coplexū minq proprie quod.
Rejiciūtr a prædicamentis:
Entia p accidens.
Æquivoca coplexa
Analoga.
Trāscēdētia

prædicamentis in nihil ē comune univocū.

SEXTA DUBITATIO
AN IN ABSTRACTO VEL IN CŌCRETO PONENDÆ SINT RES IN PRÆDICAMENTO.

Subst. in cōcreto, Accidētia in abstracto ponuntur.

Resp. cū Ponsi: 5. Metaph. c. 7. qu. 5. sec. 5. Substantias poni in cōcreto, accidētia in abstracto. Ratio huius ē qz natura rerū eo mō ponuntur in prædicamētis, quo existūt, debēt n. poni mō maximē sibi cō naturali, sed substāe ut existūt signātz noībq cōcretis, accidētia vō ut existūt noībq abstractis. Ergo substāe in cōcreto, accidētia in abstracto propriè ponūtr in prædicamētis. Minor pz: substā ut existit, ēqd p se subsistēs, at ut p se subsistēs signatr noiē cōcreto ut hō, leo, bos, nō vō noiē abstracto ut humanitas, leonitas; accidētia

Substā p se existit.

vō ut existūt, hnt inexistere subiectis, at ut inexistētia subiectis, signātr p noīa abstracta nō cōcreta, albedo n. ex. existit in pariete, nō albū. Supstr n. accidens existit in subiecto 1° per modū inhærētiæ et sic signātr noīe abstracto. 2° per modū idētitatis ut ē ipsū subiectū sub tali accidēte, et sic signātr noīe cōcreto, et qz prior modq et proprius ē accidēti, et ē causa scdi modi, ideo absolutè sub primo mō accidentia ponūtr in prædicamētis, scdō aūt sub scdō. Adde quod licet cōcreta accidētiū, nō sit entia p accidens spectata sola ratiōē formali, qā formalr signānt solā formā ut dixi supra, tn spectata formali et cōnotativa seu insinuativa (signānt n. subiectū nō sub rōne formali subiecti sed sub ratiōē formali formæ) sūt hoc pacto aggregata quædā p accidens ex iis quæ in di: versis prædicamētis ponūtr. Quā obcām. 7. Metaph: c. 6. albū dr ā Philoso Ens p accidens et 3°. Topi: iustū nō dāi in qdē sed iustitia. Potiori itaqz ratiōē accidētia ponūtur in præ: dicamētis in abstracto quā in cōcreto.

Accidētia in exystūt subiec: ctis.

Accidens dupliciter existit in subiecto.
1° per modū inhærētiæ et sic in abstracto
2°. per modū idētitatis et sic concreto noīe signatr.

Dices eādē eē rōnem de cōcretis substāe. Resp. Negādo, tū propter dicta supra de cō: cretis substāe, tū qz int. cōcreta accidētiū, et substāe, ē hoc discrimē quod illa signānt formā et involuūt subiectū extraneū illi formæ, et ita redolēt cōpositionē p accidens, hæc vō nō involuūt aliqd huiusmodi extraneū, sed signānt substāni, involuēdo tn naturale sup: positū, quod ē terminq qā intrīsecq substāe illā cōplēs, in esse substāe, et ita hæc cōcreta substāe, nullā redolēt cōpositionē p accidens, et ex cōsequēti nō ē quare potiq ponātur in prædicamētis in abstracto, sed potiq in cōcreto ut dixi. Quod si adhuc dicas Philosūm

Discrimē int cōcreta ac: cidētiū et substāe.

Cōcreta accidētiū signānt formā et involuūt subiec: tū extraneū illi formæ.

Cōcreta substāe nullā re: dolēt cōpositionē p ac: cidens.

Objectio.
Philosophus sæpe enumerat prædicamēta in cōcreto.

ferè sæpe enumerare prædicamēta in cōcreto, nō vō in abstracto ut patet ex hoc capite primo Antepradicamētorū et ex 8°. Topi: 7. 5. Post: 35. 3°. Phys: 5°. 5. Phys. 90 et alibi. Resp. Philosūm sæpe enumerare prædicamēta p modū divisionis entis cōmodiq autē dr Ens, aliud ē substā, aliud quātū, quale zc. deinde clariora sūt cōcreta quā abstracta, addē etiā quod noīa et prædicamēta in cōcreto, qz accidens tā in cōcreto quā in abstracto sūt formalr. solū ac quāvis diverso mō ut supra dixi. sū for

Responsio.
Dividit prædictr. p modū divisionis entis.

SEPTIMA DUBITATIO.
AN ARTEFACTA PONANTUR PER SE IN PRÆDICAMENTO.

Resp. Negativè. Ratio ē. qz arte facta ex. sella, vestis, arca, sūt cōplexa, signānt n. formalr et directè duas naturas cōpletas, ad distincta prædicamēta ptinētes, nēpe sub: stām ligneā et figurā. Quod patet tū ex cōmuni cōceptu hominū, cū n. qs dicit se emisse vestē navē, calicē, zc nō intelligit se emisse tātū figurā vestis navis calicis, sed tā materiā quā formā horū, tū qz arte facta planè sūt similia substātiis cōpletis ex materia et forma. Ergo directè tā formā artificialē quā materiā signānt. Vn et Theologi docēt Sacra: mēta cū sit Entia ex cōpositiōē, cōstare materia et forma, hnt n. se ut artificiata. Ergo artificiata æqualiter includūt materiā et formam, nō vō cōnotat tātū materiā ut accidētia ex. albū, dulce quæ nō signānt subiectū scdm ~~formalitatē propriā subiecti~~ scdm formalitatē propriā subiecti sed scdm formalitatem formæ ac proinde cōnotat sive insinuāt tātū subiectū. Hic collige ā (A). Pro: ning vacē 1° perige: lecti: f.

Quia signānt duas naturas cōpletas nēpe substām et figuram.
Ratio 1a.

Ratio 2a
Artefacta sūt similia substātiis cōpletis.

dici artificiata cōnotare tātū, et ī vere materiā, cū probatū sit directe sicare tū materiā qnā formā. Reliqua quæ circa hoc caput quintū possint disputari sūt vere Metaphysica et ideo illo ea rejco. HACTENUS de Antepraedicamentis.

SECUNDA PARS HUIUS LI-BRI DE IPSIS SUMMIS GENERIBUS IN PARTICULARI.

IN HAC secunda parte huius libri disserimus cū Philosō de ipsis sūmis gnibus.

CAPUT SEXTUM. DE SUBSTANTIA.

Duo præcipua docet in hoc capite Philosus 1° dividit substām in primā et secūdā, affertqz utriusqz definitiones et cōparat utramqz substām et cū accidentibus. 2° ponit et explicat proprietates substæ.

DISPUTATIO PRIMA. DE NATURA SUBSTANTIÆ ET EIUS PROPRIETATIBUS, AC DE IIS QUÆ IN HOC PRÆDICAMENTO CONVENIUNT: PONUNTUR.

Exorsus est Philosus in tractatiōe de prædicamentis in particulari à substā, tū qz cū Ens dicatr analogicè de substā et accidēte substā ē pricipale analogatū, tū qz substā ē subiectū omniū aliorū prædicamētorū et lōge nobilior quocūqz accidente explicaturqz faciliq sine ordine ad accidens, quā accidēs sine ordine ad substām tū qz substā ī Metisq ē prior accidētib. natura, cognitiōe, tempore. Natura qdē qz substā ē causa accidētib cau aūt prior ē natura suo effectu cū ab eo præsupponatr. Est aūt substā cau accidētiū in quatruplici gnē causæ 1° est cau materiat et subiectiva qz oīa accidētia substæ tāquā subiecto inhærent 2° est cau format et specificativa licet extrinsece qz accidētia specificātr à substā nā quatenq accidētia in cōmuni, specificātur à substā in cōmuni (accidēs n quatenq accidēs dicit ordinē essētialē ad substām nā oē accidēs alicuius substæ ē accidēs) et quatenq tale accidēs specificatr à tali substa, accidētia n determinata ad determinatas substās ordināt tāquā ad finē. 3° est cau efficiēs nā oīa accidētia vel manāt à substā immediate ut calor ab igne, lux à sole vel efficiūtr à substā p qualitates activas ut ignis calefacit p calorē aqua frigefacit p frigus. &c 4° est finis, accidētia n sūt instituta à natura propter substās ut illis deserviāt, vn et modū essendi tale hnt, rōne cuius semp adhærere debet substæ. Ita patet substām eē priorē accidētibq natura. Cognitiōe ē prior substa qz etsi accidētia prius in sensus nostros incurrāt, quā substā tūn et p accidētia cognoscimq substās tā accidētia nō possūt qdditative et essentialtr cognosci nisi p ordinē ad substām, substā vo qdditative cognoscitr absqz ullo ordine ad accidētia. Hinc Philosus accidētia ingt definiri p additamētū id ē substām. Et rō ē, qz sicut res se ht ad esse ita et ad cognosci, at accidēs in esse, dependet à substā, et ad illā essētialr ordinatr ut ostēdi Ergo et in cognitiōe qdditativa. Denique tpe priorē substā, qz nullū accidēs prius ē tpe sua substa, cū pendeat in esse à substātia at substā pōt tpe antecedere, si nō oē saltim aliquod accidēs ut 8° prius est quasit Philosq. &c Deinde substā ē Ens simpl. qz p se existit, accidēs vo ē Ens sedm qd qz rōne substæ existit ut ibidē docet Philosus.

Marginal notes: quare primo de substā dicit. Ratio 1a — Ratio 2a — Substā ē subiectū oīum prædicamētorū — Substā ē prior accidētib. triplici statu Naturaqz: — Natura prior — Substā causa accidētiū ē in quatruplici gnē causæ — Est causa materialis — 2° Causa format et specificativa. 3° — 3° Est cau efficiēs — 4° Est finis — Cognitione prior — cognoscitr absqz ullo ordine ad accidētia. — Ratio est. — Tempore. prior — Substā ē Ens simplr — Accidētia sedm quid.

QUÆSTIO PRIMA QUOMODO DESCRIBATUR SUBSTANTIA ET QUID SIT PRIMA, QUID SECUNDA SUBSTANTIA ET QUOMODO COMPARENTUR INTER SE ET CUM ACCIDENTIBUS.

Philosophus statim initio capitis de substā, dividit substām, in primā et secūdā, nō aūt prius eā definit, qz sūma gnā definiri nō possūt cū nō cōstent gnē et differā, sed solū describi. Neqz etiā Philosus hic descriptionē substæ tradidit, qz cū descriptio sit p proprietates

Marginal note: quare substā nō definite sed dividite ab Philosō.

et hab. in fine capitis tradat facile ex proprietatib. colligi pōt, cōmuniter tn̄ subsl̄a

descriptio sit ex proprietatibus. substā describitur.

describit^r eē Ens p se subsistēs in hoc n̄ ab accidēte distinguit^r quod p se, accidēs vō in alio et ui aliena existat, quā substāe descriptionē infra examinabimus, in tractatu de primo et secūda, eariūq cōparatioē. Et quoniā multæ sūt difficultates explicādæ in illis, aliā ponēdæ sūt dubitatioēs.

PRIMA DUBITATIO.

QUID SIT PRIMA QUID SECUNDA SUBSTANTIA

definitio 1ᵃ substāe. quid sit dici de subiecto. quid sit esse in subiecto. prima substāa nullū habet inferius.

Primā substām definit Philosophus eē illā quæ nec de subiecto dr̄ nec in subiecto ē, ut sūt individua substāe, Socrates Plato &c. Dici de subiecto ut Philosophus hic accipit, ē dici essētialitr de alio, tāquā de inferiora, seu tanquam de parte essētialitr accepta, ut annotavimus capite 2° Antepredicamētorū, esse vō in subiecto proprie et stricte ē eē in subiecto cōpleto, et iā cōstituto, et quasi supposito, quæ rōne solū ea quæ nō ptinet ad essām et cōstitutionē rei sūt in subiecto, ut accidētia, cū ergo primæ substāe nullū habeat inferius de quo dicātr essētialitr, nec illi subiecto inhæreāt, recte dicitr à Philosopho nec dici de subiecto, nec eē in subiecto. Advertit bene Fons. 5. Mets. c. 8. q. 5ᵃ sec. 1ᵃ

In definitione primæ substāe intelligi Ens cōpletū et finitū.

in definitioē primæ substāe intelligi debere Ens finitū et cōpletū, quod solū est locū in prædicamēto. nā nisi ita intelligatr cōveniret prædicta definitio nō solū tribus divinis psonis sed etiā divinæ essæ, tā in cōcreto, quā in abstracto, secūdas substās

definitio 2ᵃ substāe. quæ insūt sedāe substāe in primis. sedæ substāæ sūt spēs et gnā.

definit Philosophus esse illas, in qbus insūt primæ substāe, insūt aūt qr cōtinētr tāquā minus univ^ᵃlia ab universalibus et inferiora à superioribus, tales substāe sūt gnā et spēs, in qnibus n̄ et speciebus insūt et cōtinētr individua, quare primæ substāe erūt individua sedāe vō spēs et gnā.

SECUNDA DUBITATIO

AN RECTE DIVIDANTUR SUBSTĀTIÆ IN PRIMAM ET SECUNDAM ET CUR SIC DICANTUR.

substā hic dividitr nō ut in se ē sed ut substat sedis intētionibus. cū substāe advenit hoc Ens rōis eē primā substā.

Ideo recte dividi, est n̄ acsi divideretr in univ^ᵃlem et particularē. Hic n̄ dividitr substā nō ut in se ē, sed ut substat secūdis intētionib. nā hæc noīa primæ et sedā substa, sūt nōīa sedæ intētionis, et idē valet āc substā particularis, et universalis, quatenus n̄ substā aliqua cōsideratr ab intellectu, ut substās oībus superiorib. et etiā accidētib. advenit illi hoc Ens rationis, quod ē eē primā substām, id ē eē illud quod primo et maximè substat: quatenus aūt substā aliqua cōsideratr ut substans oībus quæ superiorib. et etiā accidētib: sed tn̄

cū substāe advenit hoc Ens rōnis eē sedām substām. ratio quare dicta sit prima et sedā substā.

nō ita ut possit simplr oībus subesse cū nō possit subesse primis substātiis, advenit illi hoc Ens rationis quod ē eē sedām substām id ē eē illud quod substat sed tn̄ nō maximè et hic etiā colliges quare hæ substāe dictæ sint primæ & secūdæ, qr n̄ prima substa substat oībus quæ ponitr in prædicamēto substāe, et oībus accidētib. ideo dicta ē prima

sedæ substāe nō substāt accidētibus nisi p primas. dictū Philosophi.

substā, id ē maxime substā, sedā vō substā qr minus substat, nā saltim nō substat primis substātiis, et accidētib. nō substat nisi p primas substās iuxta illud Phil. 7 Mets. hō ē albus qr Petrus ē albus, ideo dicta ē sedā substātia quasi minus substā. Et ex hic

ratio Philosophi qua probat primā substām eē maximè substām.

intelligr rō Philosophi qua probat primā substātiā eē maxime substām sic n̄ arguit. Illa substā quæ maximè subiicitr ē maxime substā, sed prima substā maxime subiicitr Ergo ē maxime substā. Maior patet qr eē subiectū aliorū, ē propriū substāe, substā n̄ cū uē sua subsistat ac p̄ ipsā sustētet, ē apta sustētare alia, et subiici aliis. Mi:

oīa quæ sūt vel dicitr de primis substātiis tāquā de subiecto ut gnā et spēs. Vel sūt in primis substātiis tāquā in subiecto ut accidētia. differētia int hæc duo.

NOR probatr ab Aristo: qr oīa quæ sūt, vel dicūtr de primis substātiis tāquā de subiecto, ut sūt gnā et species, vel sūt in primis substātiis tāquā in subiecto ut accidētia, et illa qdē prædicāt nomē et rationē de subiecto qr prædicāt rōnem essētialē subiecti, hæc aūt prædicant nomē tātū nō rationē qr rō quā dicūt accidētia nō ē rō essētialis subiecti. Aliqua vō accidētia, subdit Philosophus nec nomē nec

Accidētia in abstracto nec sedm̄ nomē nec sedm̄ rationē dicūt de subiecto.

rationem dicūt de subiecto ut accidētia in abstracto nō n̄ dicimus hō ē albedo Ex quo infert Philosophus nō existātib. primis substātiis impossibile eē aliqd aliud existe

in mundo qz q̄dq̄d existit, in primis substātiis existit.

Nota ad soluenda multa sophismata quod prima et secūda substā dupl̄r possūt sumi 1° in actu signato id ē pro ipsa ratiōe formali 1ae et 2ae substāe 2° in actu exercito id ē pro illa re quae ē prima et scdā substā ut pro Socrate et hoīe. Stae noto qz multa tribui possūt his substātiis sūptis vno ex istis modis quae nequeunt tribui illis sūptis alio mō, nā sic: scdā substā nō pōt praedicari de prima in actu signato pōtest tn̄ praedicari in actu exercito, verē n. falsū n. ē dicere quod prima substā sit scdā, potest sic sut oppositi: dicimq Socrates ē hō. stē in actu signato prima substā opponitr scdae nā sic sut opposi: ta mēbra diuisiōis in actu nō exercito nō opponitr aliq scdā nō posset praedicari de prima.

Prima et scdā substā dupl̄r pōt sumi.
1° In actu signato.
2° In actu exercito.

Scdā substā nō pōt praedica: ri de prima in actu signato pōt tn̄ praedicari in actu exercito.

TERTIA DVBITATIO.
QVALIS SIT HÆC DIVISIO SVBSTANTIÆ IN PRIMAM ET SECVNDAM.

Rdeo 1° nō ē diuisio gnis in suas spēs tū qz substā quae ē genq ē mēbrū huiq di: uisionis nō vrō id quod diuiditr, substāe n. vniuales sūt scdae substāe, sed genq ē substā vniualis Ergo genus hic nō diuiditr sed ē vnū mēbrū diuisiōis, tū qz indiuidua nō sūt propriè spēs. Ergo haec diuisio nō ē gnis in spēs. Adde quod nec genus generali: ssimū ē spēs Ergo substā quae hīc diuiditr nō ē genq respectu primae et scdae sub: stāe cū int scdās substās, cōpr̄ scdāte generalissima, quae nō sūt spēs. Rdeo 2° nō ē diuisio Analogi in analogata. Nō ē qz substā vniuocē dr̄ de prima et scdā ut ostēdā.

Rdeo 3° Est diuisio subiecti in accidētia nō qdē realia sed intētionalia. diuiditr n. substā ut substat his scdis intētionibus quae accidūt illi nō minq sed multo citiana: gis quā ēē albā vel nigrā, cū sicut hae substātiarū alia sūt nigrae aliae albae ē diuisio subiecti in accidētia ita etiā et hae substātiarū quaedā sūt primae quaedā scdae. Cōfirm. quia haec diuisio ē substāe in vniualem et singularē at vniualitas et singularitas, accidūt substāe sicut corpori albū et nigrū.

Rdeo 1°. Nō ē diuisio gnis in suas spēs. Ratio 1a.
Substāe vniuales sūt scdae substāe.
Ratio 2a.
Rdeo 2°
Nō ē diuisio Analogi in analogata.
Rdeo 3°.
Est diuisio subiecti in accidētia intētiona: lia.
Vniuersalitas vel singu: laritas accidūt substāe.

QVARTA DVBITATIO
AN RECTE DEFINIATVR A PHILOSOPHO PRIMA ET SECVNDA SVBSTANTIA

Rdeo Affirmativè. bene n. definitr prima substā ēē id quod nec ē in subiecto nec dr̄ de subiecto Et similr bene etiā definitr prima substā ēē genq vel spēm in q̄: bus primae substāe insūt, id ē sub q̄bq essētialr cōtinētur, tāq̄ inferiora sub superioribus, vel etiā hoc mō scdā substā ē id quod dr̄ de subiecto sed nō ē in subiecto sic n. definita fuit in scdo c: Antepraedicamētorum, Has aūt definitiones bonas ēē cōstat ex eo quod p illas distinc: distinguātr primae substāe à secūdis et ab accidētib. et uicissi scdae substāe à pri: mis et ab accidētibus. Dr̄ Ergo in definitiōe primae substāe Prima substan̄ ēē id quod nō ē in subiecto (id ē ut hic accipit Aristoteles subiectū) quod nō ē in alio tāquā in subiecto cōpleto, quo pacto sunt in alio accidētia et haec particula ponitr ad di: stinguēdā primā substam ab accidētib. tā vniuersalibq quā particularib. quae sunt in alio ut in subiecto cōpleto et iā cōstituto Additur denique Nec dr̄ de subiecto id ē inferiori essētiali. vel differm scdarum substātiarū et etiā accidētiū vniuersaliū quae dicūtr de suis inferiorib. essētialr Et ex explicatiōe huius definitiōis et ex dictis 2 cap: Antepraedicamētorū cōstat quare scdā substā definiatr ēē id quod dr̄ de sub: iecto sed nō ē in subiecto, dr̄ n. dici de subiecto, ad differm primae substāe et acci: dētib particularib, at uō nec ēē in subiecto ad differm accidētib vniuersalib Et haec definitio quāuis magis respōdeat definitiōi 1ae substāe tn̄ etiā illa quae in hoc capite traditr bona ē. Dr̄ n. scdā substā ēē genq vel spēs ad differm primarū substā: tiarū, et accidētiū particulariū quae nō sūt nec genq nec spēs. Additr sub q̄bq cōti: nētr primae substāe, intellige essētialr ad differm gnum et specierū accidētiū sub q̄bq primae q̄dē substāe possūt ēē sed nō essētialr sed tātū ut subiecta in haesionis.

Bene definitr prima substā
Definitr etiā hoc mō scdā substā
Constat ex eo bonas ēē has definitiōes
Explicatr definitiō primae substāe.
Nō ē in subiecto
Nec dr̄ de subiecto.
Explicatio scdae substāe
Additr sub q̄bq cōtinē: tr primae substāe.

QVINTA DVBITATIO

VTRVM PRIMA SVBSTANTIA SIT MAGIS SVB QVAM SECVNDA, ET SECVDA INFERIOR MAGIS QVAM SVPERIOR

Affirmatiue
Ratio 1a. Ratio 2a.

Prima substā substat magis quā scdā.

Prima substā substat oībq qbq scdā. scdā aut nō substat oībq quibq substat primæ.

Rndeo affirmatiue, tū propter autoritatē Philoso: hic asserētis, tū propter eius rationes. Nā substā dr à substādo. Constat aut quod prima substā substat magis id ē plurib. quā scdā, et hæc si ē inferior substat plurib. quā supior. Prima n. substa substat oībq quib. scdā et ad hūc ipsi scdæ. Scda aut nō substat singlr oībq qz saltim nō substat primæ. Itē scdā substā inferior substat oībq quibq superiori et adhuc ipsi superiori. Præterea substā ē ens p se existēs prima aut substā magis per se existit sigdē scdā nō existit nisi in prima et scda supior nō existit nisi in inferiori. Adde etiā quod hæ scdæ substæ quo sūt inferiores eo magis accedūt ad primas substās, et eo etiā magis indicāt substām primarū ut dicit Philosus et statī explicabo.

Spēs magis ē substa quā genq
Ratio 1a.
Ratio 2a.

Itaqz iā ex his patet etiā quod spēs sit magis substa quā genq tū qz propinquior ē ut dixi primis substātijs quā genus, nā quæsiti de primis substātis conuenientiq redditurq, p spēm quā p genus, ut de Socrate quod sit hō quā aīal tū qz sicut se hīt prima substā ad reliqua oīa ita spēs tū ad genq tū ad accidētia, spēs n. subjicitur gn̄i nō genq speciei cū igr spēs magis subjiciatur quā genq magis erit substātia.

Spēs infima sūt maximæ substæ
Dices
Rndeo.

Ex dictis collige quod ex scdis substātiis spēs infimæ sūt maximæ substæ generalissimum vō minime. Dices Imo nec erit substantia cum nulli substet. Rndeo quāvis nulli substæ substat tn̄ et substat accidētib. at dicit substām primarū r[...] sufficit ut dicatr substā quāvis minime oīum.

SEXTA DVBITATIO

AN VNA PRIMA SVBSTANTIA SIT MAGIS SVBSTANTIA QVAM ALIA PRIMA, AVT VNA SECVDA QVAM ALIA SECVDA NŌ SIBI SVBIECTA N[...] SVPERIOR VT SOCRATES PLATO, HŌ EQVS AĪAL PLAT[...]

Negatur
Et vō 1a.
Ratio 2a.

Nō ē una magis substā quā alia, licet possit ēe perfectior & dignior.

Rndeo Negatiue tū propter autoritatē Philosophi in hoc capite tū etiā propter eius rationes Nā oēs oēs primæ substæ siue sint eiusdē spēi ut Socrates et Plato siue diuersæ ut Socrates et Bucephalus, substēt singlr et æquè suis speciebq generibq et accidentib. et nulli prorsus sūt supiora, nō ē una magis substā quā alia, licet possit ēe dignior et pfectior. Similr etiā scdæ substæ nō sibi inuicē subiectæ cū æqualr substēt suis supiorib. et accidentib. æqualr etiā sūt subiectæ et æqualr cōtinēt et indicāt sua indiuidua Et ita hō nō ē magis hō aut magis aīal quā palma sit palma aut planta.

Ex dictis collige 1o.

Post primas substās merito Philosq vocat gnā et spēs substās.
Sola gnā et spēs indicāt qd sint primæ substæ.

Ex dictis præcedētib. dubitationib. Collige 1o. post primas substās ut hic asserit Philosq merito gnā et spēs dici substās qz sola gnā et spēs indicāt qd sit prima substæ quæsiti n. qd sit Socrates. Rndemq p hōm vel aīal, id ē p spēm uel genq Accidētia vō cū nō indicāt qd sit prima substā merito nō dicī substæ. Deīn sicut primæ substā ideo dicūtr substæ qz subjiciūtr et substāt aliis, ita etiā gnā et spēs cū subjiciātr et substēt aliis merito dicendæ sūt primæ substæ.

Quibq substat primæ substæ substāt et scdæ ut

Qbq n. substat primæ substæ substat et scdæ ut si Socrates ē gramaticq et homo erit gramaticus et aīal gramaticū.

Collige 2o.

Si primæ cōparētr cū scdis primæ magis sūt substæ quā

Collige 3o.

Si scdæ int se cōparētr inferiores erūt magis substæ quo indiuiduis propinquiores

2o Collige quō se habeat primæ et scdæ substæ cōparatæ int se, et cū accidētib. Nā primo si primæ substæ cōparētr cū scdis, eæ sūt inuicē substæ, & magis substæ quā scdæ. 2o. si cōparetr una prima substā cū alta prima neutrā neutra est magis substa quā altā. 3o. Si cōparentr scdæ substæ inter se tunc si sint inferiores et supiores, inferiores erūt magis substæ et eo magis quo propingores indiuiduis. Si vō nō sīt supiores et inferiores scd æqualr se habeāt et cōdistin[...]

una nō erit magis substā quā altā: nec stō quā Equus aial quā plāta substā corpo: rea quā in corporea 4º. Si cōpāretr prima substā cum accidētibus, hanc propriissime esse eorū subiectū et hæc ē tūt illi esse primo inesse 5º. Si cōparētr sedæ substæ cum accidētibus tā cōcretis quā abstractis, hāt hoc quod prædicātr de primis sedm nomē et ratiōnē ut hō de socrate Ex accidētib. aūt aliqua nō prædicantur de primis nec sedm nomē nec sedm rationem ut accidētia in abstracto, alia prædicātr qdē sedm nomē sed nō sedm ronem qz nō essētiatr ut accidētia in cōcreto et tuc ē pri quod oīa quæ de primis substātiis dicūtr aut prædicātr de illis ut de subiecto ut sedæ substæ vel in illis inhærēt ut accidētia 2º. Non existentibus primis substātiis impossibile ēē aliqd aliorū ēē id ē corruptis individuis substantiæ nec existūt sedæ substæ nec accidētia, illæ qdē qz universalia nō hāt ēē nisi in singularib. hæc vō qz nō sūt nisi in subiecto 6º. Si cōparētr sedæ substæ cū accidētib. hāt etiā hoc, quod eæ post primas substās hāt ēē substā, nō vō hoc hāt accidētia, ut etiā supra tetigi, nā cū aliqd dicatr substā, duplici ex causa. 5º qz dicit na: turā et essam primarū substātiarū 2º. qz substat aliis sive substātiis sive accidētib. utraq de causa sedæ substæ nō vō accidētia merētr nomē substæ post primas Tū qz sola sedæ indicāt essam et substām primarū, nā si qs petat qd sit socrates, recte dicetr ēē hōiem ēē aial nō aūt ēē albū currētē. nā hæc ī sūt extrīseca substæ socratis, illa in: trīseca et essētialia, Tū qz sicut primæ substā substāt sedis oībqz et oībqz etiā accidētib. ob quod dicūtr esse maximē substæ, ita oēs sedā substæ substāt oībq supiorib. et oībqz cetrā accidētib: atqz adeo ā substādo merito sedæ substæ dicūtr substā licet nō ita propriē sicut primæ quæ pluribq substāt.

121. Collige 4º. Si cōparetr prima substā cū accidētibq. Collige 5º. Si cōparētr sedæ substæ cū accidētib. tā cōcretis quā abstr. accidētia in abstr. nō nec sedm nomē nec sedm ronem prædicantr. accidētia in cōcreto prædicātr sedm nomē sed nō sedm ronem qz nō essētiatr. Collige 6º. dicitr aliqd substā duplici de causa. Sedæ substā sedæ indicāt substām et essam primarum. Primæ substæ substāt sedis oīb et etiā accidētibq. sedæ vō oībq superioribq et accidētibus.

SEPTIMA DVBITATIO
AN RATIO SVBSTANTIÆ CONVENIAT PRIMIS ET SECVNDIS SVBSTANTIIS.

Rō dubitatiōis ē qz univocū æquē cōvenit æquivocatis. sed rō substū nō æque cōve: nit primæ et sedæ magis n. cōvenit primæ quā sedæ ut docet Philosophus hīc et nos diximus supra Ergo nō ē univoca primæ et sedæ substæ.
Supponō ex dictis quæstiōe 3ª ratiōnē substæ ut sic accipimq ēē gradū quēdā su: periorē q dicit naturā substātialē ui sua, et in se nō, in alio existētē. quo posito Rdeo ad dubitatiōnē rationē substæ univocē cōvenire primis et secundis substātiis Probatr. qz quæcūqz dicūtr essētiatr de sedis substātiis eadē dicūtr essētiatr, et de primis, sedæ n. substæ cōstituunt primas ergo eadē rō substæ quæ cōvenit sedis substiis cōvenit et primis Antecedens. qz qdqd cōvenit supiorib. cōvenit et inferioribq Ergo et quæ dicūtr essētiatr de sedis substiis eadē dicūtr essētiatr et de primis quare idē gradq substæ erit qui dr de sedis et primis et cōsequēter utrisqz erit univocq. Vn Aqts tā primas quā secūdas substās esse verē substās dicas. Sedæ substæ extāt in primis Ergo nō hāt verā et integram ratiōnē substæ Rdeo. Sedæ substæ nō existūt in primis per verā inexistētiā, sed p idētitatē sūt n. ipsæ primæ substæ ut hō nō tā ē in socrate quā ipse socrates. quare hæc inexistētia in primis substātiis p idētitatē nō tollit verā et integram ronem substæ.
Ad ratiōnē dubitatiōis Rdeo. Ratio substæ quoad essam æquē cōpetit primæ et secundæ substæ, qz unq et idē gradq ē substæ q dr de primis et sedis substiis quo ad existētiā vō et determinatiōnē prima substā ē magis substā quā sedā, tū qz prima substā ē illa quæ propriē existit, sedæ vō substæ nō existūt p se sed in primis. Vn et pro: prietates substæ quoad existētiā principatr cōveniūt primis substātiis sedis vō ratiōe primarū ut subiici. etc. tū qz primæ substæ sūt maximē determinatæ p oēs gradq substātiales genericos specificos individuales. sedæ vō substæ nō hāt ultimā determinatiōnē substātialē.

Rō dubitatiōis. Ratio dubitatiōis nō æque cōvenit primæ et sedæ, magis primæ. quid sit rō substæ. Responsio ad dubitatiōnem. univocē cōvenire ronem substæ. Probatr. Sedæ substæ cōstituunt primas. Idē gradq utrisqz ē univocus. obiectio. Sedæ substæ in primis nō existūt p verā in: existētiā. sed p idētitatē. Ad ratiōnē dubitatiōis. quoad essam æquē. quoad existētiā vō. Proprietates substæ quoad existētiam primis cōveniūt substātiis.

QVÆSTIO SECVNDA

I

An proprietates substæ rectè tradantur a Philosopho.

1o. Prius nobis quod e. 2o Prius natura quod e. Indiuidua respectu nri sut priora subsþtiis. Ideo quoad existetia suntpriora indiuidua sedis substis. quoad essen̄ species et gna sut priora indiuiduis. Duæ propositioēs celebres. Essa reru sut sepiternæ in causis suis.

Aliqd prius alio, dupliciter dr. Vno mō prius nob. alio mō prius natura. Prius nob. ē quod nob primo se offert cognoscen. Prius natura ē illud quod præsupponitr alteri uel ā quo pēdet alteru ut causa prior nata effectu. Certu ē igr indiuidua respectu nri ēē priora substātiis qz prius se nostris sēsib. ingerut qua species, nā ex indiuiduis abstrahimg species, incertu autē an indiuidua sit priora nata sedis substis. Ad quod respōdeo cū distinctioē quoad existetiā indiuidua sut priora sedis substis hoc ē speciebg et gnibg quoad essetia vō species et gna sut priora indiuiduis. Ratio ē qz prius illud ē ā quo pēdet aliud, at species et gna pēdet quoad existen̄ ab indiuiduis qz nō existut nisi in indiuiduis. quoad essen̄ vō pēdet indiuidua ā speciebg et gnibg qz ab eis accipiut suā essetiā Ergo indiuidua sut priora quoad existen̄ posteriora quoad essetiā. Ex quo docete intelliges et cōciliabis duas illas propositioēs celebres. 1a. Est quā hic tradit Philosophus sublatis primis substiis impossibile ē aliqd remanere. 2a quā tradit Porphyrius sublatis indiuiduis remanet species et gna. prima ē vera quoad existen̄, 2da ē vera quoad essen̄. Essæ n. reru sut sepiternæ in suis causis nec pēdet existetia unig indiuidui ut docui disputatioē de uniualibg. PRIMA DVBITATIO.

C

AN PRIMA PROPRIETAS, RECTE TRADATVR SVBST.

Sex ā Philosō ponūtr hic substæ proprietates. 1a est Cōmune ē oi substæ in subiecto nō ēē. 2a couenit et differētib uniuocē prædicari 3a Oīs substa uidetr hoc aliqd signe. 4a Substæ nihil ē cōtrariu. 5a Substa suscipit magis et minus. 6a Maximè propriu substæ ē ut una et eadē numō manens sit cōtrarioru susceptiua. Circa quas proprietates multæ sut difficultates explicādæ. Sit Ergo. DVBITATIO 8

S

AN INDIVIDVA VERE SINT SVBSTÆ PRIORES QVA GNA ET SPI

Cōmune ē oi substæ nō ēē in subiecto. Probr Substa vel ē copleta vel incopleta. qd sit dici de subiecto. Sedæ substæ prædicāt rōne essetiale subiecti.

Prima proprietas substæ ē Cōmune ē oīb substæ nō ēē in subiecto. Hāc proprietatē pbat Philosophus ōne hoc mō. Oīs substa uel ē copleta ut ē prima et sēda substa, uel incopleta ut partes substātiales scilicet utraq. nitroē ipsarū potig n. sut subiectā oīum quā in subiecto. 2o Substæ nō sut in subiecto tūg qz dicutr de subiecto: nō sut in subiecto. dici n. de subiecto ē dici essetiatr ac proin cōstituere ipsu subiectu nō ūo ēē in subiecto cōstituto. hoc n. ē accidētiū, Itiqz quæ sut in subiecto nō prædicāt ronem essetiale subiecti, at sēdæ substæ prædicat ratronē essetiale subiecti Ergo nō sut in subiecto. 3o. Differētæ propter eādē causā nō sut in subiecto qz dicutr essetiatr de subiecto cuig sut differētæ. 4o Partes nō sunt in toto ut in subiecto qz esse in subiecto ē esse in alio, nō p modū partis, et inseparabilitr at partes sut in toto p modū partiu, cōtra hac Philosophi doctrinā uidetr id facere quod supra c: 2o. Antepræd: diximg. Formas substātiales ēē in materia, ut in subiecto. ac proin nō oī substæ couenit nō ēē in subiecto, q... ... et huc Philosophi discursu et hāc primā substæ proprietatē melius intelligas simul ... uas propositā difficultatē. Nota 1o. Dici de subiecto et ēē in subiecto accipi posse dupl...

Ut intelliges id Nota 1. Dici de subiecto et Esse in subiecto dupliciter Vno late. alto presse. Si late Pronuncialu Philosophorum. Si presse.

...mo nō late, altō presse. si late accipiātr couertūtr ad inuicē iuxta illud Philosophorum pronunciatu Prædicari seqtr ad inesse, ad oē quod prædicatr inest. Si presse nō couertūtr sed cōsequentr aduicē, aliud n. ē ēē in subiecto, aliud dici de subiecto, nā ēē in subiecto propriē ē esse in subiecto iā cōstituto et q. si supposito, quā ratioē solū ea quæ nō ptinēt ad essam et cōstitutionē rei in subiecto ut accidētia. Dici vō de subiecto propriē ē essetiatr prædicari de subiecto seu dicere qd sit ipsu subiectu. Et sic sola essetialia dicutr de subiecto, et quæ cōstituut aliquo ... rei ut partes integrātes. Et in hoc sēsu quæ dicutr de subiecto, nō sut in subiecto, et quæ sut in subiecto nō dicutr de subiecto. in hoc etiā sēsu ea quæ dicutr de subiecto dicutr sedm nomē et ronem qz sut de essā subiecti, quæ vō sut in subiecto dicutr sedm nomē nō sedm ronem de subiecto, qz rō ipsoru nō ē rō et essa subiecti. Nota 2o In hac proprietate accipi ā Philosopho pro subiecto integro et cōpleto, nō vō pro subiecto partiali et incōpleto qualis ē materia tū subiectu cōpletu ē absolute subiectu, tu qz Philosophus nō cōparat substas nisi ad subiectu tale, nā et partes ad totu, et differētias ad id cuig sut differētæ cōparat, nec ullā mētioē facit subiecti incōpleti Et ex his patet ad difficultatē illā de forma substātiali quā supra ... ideo n. si loquamur de subiecto cōpleto, quo loqtr hic Philosophus, forma substātial nō ē in subiecto qz ē pars cōstitutiua subiecti, et quod ē in subiecto, nō debet ēē pars, nec ullo mō debet ptinere ad cōstitutionē subiecti. Et iuxta hoc, oi substæ couenit nō ēē in subiecto, ut hic ... Philosophus. si vō loquamur de subiecto incōpleto quāl ē materia, tūc forma uerē erit in subiecto ut supra ostēdi qz forma ē in materia nō ut pars et inseparabilr. Ergo uerè ē in materia ut in subiecto, nec refert quod sit pars cōpositi, satis n. ē ut nō sit in materia ut pars materiæ, at ēē in subiecto solū reqritr ut id quod ē in subiecto nō sit pars subiecti sed præsupponat subiectu iam cōstitutu, et illi, ut iā cōstituto superaddatr, quæ m... habet forma respectu materiæ, ac proinde respectu illig uerē ē in ea ut in subiecto

In hoc sēsu quæ dicutr de subiecto nō sut in subiecto. Nota 2o In hac proprietate accipi pro subiecto integro et cōpleto, nō vero... Subiectu cōpletu ē absolute subiectu. Respōdetr ad difficultatē. Esse in subiecto qd reqritr

SECVNDA DVBITATIO
AN SECV̄DA PROPRIETAS SVBSTÆ RECTE TRADATVR.

Secūda proprietas ē. Cōuenit substæ et differētiis uniuocè prædicari. Uniuocè prædicari secdm̄ Philosophū, ut supra ānotauī, est prædicari secdm̄ nomē et rationem, ita ut ratiō prædicati sit rō et essā subiecti. Prædicari aūt secdm̄ nomē et rōnem hoc mō solis substātiis cōuenit, accidētia ē de substā nō prædicatr secdm̄ rationē. Cōuenit aūt haec proprietas soli qdē substæ, sed nō oī, nā prima substā, cū nō cōueniat prædicari de subiecto, cū ē nō ē inferius prima substa, nec etiā cōueniet uniuocè prædicari, à quo ē remouetr genus remouetr et differētia illius generis. Substātiis vō secdis et differētiis cōuenit uniuocè prædicari de subiecto, qz cōuenit essētiatr prædicari. Quāuis et accidētia cōparata ad sua inferiora prædicētr de ipsis uniuocè qz essētiatr, licet si cōparētr ad subiecta uniuocè nō prædicētr.
Et hīc soluitr difficultas illa quae talis ē. Quō verū ē prædicari uniuocè eē propriū solius substæ, licet nō oīs, ut dixi, siquidē etiā accidētibus cōuenit prædicari uniuocè de suis inferioribus, ut colori de albedine, albedini de hac albedine. Respōdeo ē hīc solū eē sermonē de prædicatiōe respectu substæ, et qz de hac nullū accidens prædicatr secdm̄ nomē et ratiōnē, sed solae secdæ substæ et differētiae, ideo dr̄ hīs eē propriū prædicari uniuocè. Quāuis licet accidens de suis inferioribus dicatr uniuocè, tn̄ nō loqtr hīc Philosophus de illo collato cū suis inferioribus, sed cū substā et subiecto quod denominat.

Substæ et differētiis uniuocè cōuenit prædicari.
Quid sit uniuocè prædicari
Accidētia de substā nō prædicātr.
Haec proprietas soli substæ cōuenit, sed nō oī.
Primae substæ nō prædicātr de subiecto.
Secdis substātiis talū cōuenit prædicari.
Accidētia quō prædicātr de inferioribus.
Soluitr difficultas de accidētibus.
Respōsio

TERTIA DVBITATIO
AN TERTIA PROPRIETAS SVBSTÆ RECTE TRADATVR A PHILOSOPHO

Tertia proprietas ē. Oīs substā uidetr hoc aliqd significare, qz uidetr unā numerō rē in se existētē significare, ut Socrates hō. Sed ē differētia inter primas et secūdas substātias. Nā primae substæ et uidētr et verè significant hoc aliqd, qz significant unā numerō rē in se existētē, secdæ vō substæ uidētr qdē ex uī uocis significare hoc aliqd, reuera tn̄ nō significant hoc aliqd, nō enī sūt una numero res existēs in mūdo ut Plato volebat, sed multas numero res cōplectūtr, vn̄ potius significāt quale aliqd, quā hoc aliquid, qz potius significant qualitatē substātialē rerū existētiū, quā res in se existētes, ut hō, in cōmuni nō significat rē aliquā existētē, sed potius quae sit nata omnium particulariū per se existētiū. Dices secdæ substæ significant quale aliqd, ergo prædicātr in quale aliqd nō in quid. Resp̄deo Philosophus nō dicit secdas substātias absolutè, et ex natura sua significare quale aliqd, sed quod potius significant quale aliqd quā hoc aliqd, id ē si alterū horū debet attribui secdis substātiis, magis debet attribui quale aliqd, quā hoc aliqd, quo etiā mō minus albū cōparatū ad maximè albū, dicimus eē nigrū, nō quod reuera nō sit albū, sed quod cōparatiuè alterius, sit potius dicēdū nigrū, quā albū. Dixit aūt hoc Philosophus cōn Platonē qui species et essās rerū per se existētes statuebat, tāquā essent hoc aliqd,

Substā, hoc aliqd, uidetr significare.
Videtur hoc aliqd significare
Differētia inter primas et secūdas substātias.
Primae uerè significāt hoc aliqd.
Secdæ vō non, sed potius quale qd.
Obiectiō
Solutiō illius.
Si deberet aliquid
Minus albū cōparatū cū maximè albo

QVARTA DVBITATIO.
AN QVARTA PROPRIETAS SVBSTÆ RECTE TRADATVR A PHILOSOPHO

Quarta proprietas ē, substæ nihil ē cōtrariū. Hanc proprietatē probat Philosophus ex inductiōe, in primis, et secdis substātiis, nā nec huic hoi, nec hūic in cōmuni, nec aīali ē aliquod cōtrariū. Substæ de quibus potest eē dubiū, an habeat cōtrariū sūt duplices. Aliae sūt cōpletae ut aër, ignis et aqua, alia incōpletae ut formae substātiales v.g. forma substātialis ignis, et forma substātialis aquae. Et de utrisque est dubitatiō. Pro qua soluēda.

Nihil ē cōtrariū substæ
Probatr inductiōe.
Substæ de quibus ē dubiū sūt duplices
Completae et incōpletae.

Contrarietas duplex
Physica quae ē.
Metaphysica quae.

Nota 1°. Cõtrarietatē duplicē statui à Philosophis, altā ē Physicā, altā Metaphysicā. Physica ē cõtrarietas duarū formarū circa idē subiectū ab eodē subiecto se expellētiū ut caloris et frigoris in aqua. Contrarietas Metaphysica est duarū differētiarū circa idē genus ut rationalis et irrationalis respectu aīalis sicut n. duae formae cõtrariae expellūt se ab eodē subiecto seu gñe Physico ita duae diffiae excludūt se ab eodē gñe aīal n. occupatū à rationali excludit irrationalitatē. Haec tñ cõtrarietas Metaphysica nõ ē germana et realis cõtrarietas. Prõ est. q.a cõtraria vera, debet eē in eodē subiecto

Metaphysica nõ ē propria cõtrarietas.

Contraria debet eē in eodē subiecto.

nō in diversis subiectis nō cõtrariātur sibi nec se tollūt ut albedo et nigredo in diversis parietibus. sed diffiae nec successive nec simul possūt gñi cõpetere nā aīal semel occupatū à rationalitate nūquā pōt recipere irrationalitat nisi quatenus p intellect cõcipitr ut cõtrahibile p differētias oppositas. Quare

Differētiae nec simul nec successive possūt gñi cõpetere.

ista cõtrarietas Metaphysica erit p operationē intellectus nõ realr. cõtrarietas vō Physica ē vera et realis ut patet ex dictis. Ex qbus etiā cõstat quod ad hoc ut aliqua dicātr cõtraria proprie et Physicè debēt habere has quatuor cõditiões 1a. ut utrūqz sit positivū et reale, ob idqz bonū et malum iustus et caecitas nõ sūt cõtraria proprie 2° ut utrūqz sit sub eodē gñe ob idqz hō nõ ē cõtrariūs albedini nec numerus sapori qa nõ sūt sub eodē gñe. Tertio ut sub illo gñe maxime distet int se ob idqz unus numerus nõ ē cõtrarius alteri proprie 4°. ut habeāt idē subiectū et a illo mutuo se expellāt ob formalē repugnātiā, ita ut simul eidē eē nõ possint saltim in gradibus intensis. Et talia cõtraria sūt proprie cõtraria Physica et cõtrarietas int haec proprie cõtrarietas Physica.

Quatuor cõditiões illius quod dr cõtrariū.
1 Ut utrūqz sit positivū et reale
2 Ut utrūqz sit sub eodē gñe
3. Ut sub illo gñe maxime distēt inter se
4. Ut habeāt idē subiectū et ab illo mutuo se expellāt

Nota 2° Cõtrarietatē late accepto hoc vocabulo posse eē primo int differētias eiusqz gñis ut dictū ē. 2° Int privationē et habitū quo pacto Philo: 1°. Phys: āit privationē cõtrariā eē formae substātiali 3°. Inter cõtradictoria quo pacto cõtrariātr Ens nõ Enti 4° int relativa quo pacto pr cõtrariatr filio. Nota 3°. Ex Philoso 5 Meta: tex: 12 Cõtraria eē duplicia quaedā n. sūt cõtraria p seipsa quaedā p alia. Illa p seipsa sūt cõtraria quae p suas Entitates formales excludūt se ab eodē subiecto ut calor et frigus et haec dicātr cõtraria formalr, illa vō dicātr cõtraria p aliud quae nõ p suas naturas sed p aliqd naturae adiūctū sūt cõtraria. Multis aūt modis aliqua dicūtr cõtraria p aliud 1° Ea quibus insūt cõtraria accidētia ut aqua calida aquae frigidae ē cõtraria 2° Quae sūt peculiares propēsiões ad suscipiēda cõtradictoria ut pueri bonae indolis sūt cõtrarii pueris malae indolis qa illi sūt propēsi ad virtutes hi ad vitia 3°. quae cõtraria efficiūt aut patiūtr vel efficere aut pati possūt sic antidota et venena sūt cõtraria qa cõtraria efficiūt 4°. quae sūt cõtrariorū abiectiões et susceptiões ut deperditio caloris et deperditio frigoris quae sūt abiectiões cõtrariorū et calefactio et frigefactio quae sūt susceptiões cõtrariorū. 5to quae sūt cõtrariorū habitus aut privatiões ut sciā et error sūt habitus cõtrariorū actuū similr privatio sanitat et aegritudinis quae sūt privatiões cõtrariorū idē sanitat et aegritudinis.

Contrarietas inter quae pōt poni. 1°
1 Inter differētias eiusqz gñis
2 Int privatione et habitū
3 Int cõtradictoria
4 Int relativa

Contraria sūt duplicia
Per seipsā
Per aliud

Quot modis dicātr cõtraria p aliud.
1 Ea qbus insūt cõtraria accidētia
2 Quae sūt propēsiões peculiares ad suscipiēd cõtradictoria.
3. Quae cõtraria efficiūt aut patiūtr aut efficere possūt.
4. Quae sūt cõtrariorū abiectiões et susceptiões
5. Quae sūt cõtrariorū habitus aut privatiões.

Assertio 1a.

His positis. Dico 1°. Substā ē Metaphysicè. Probr. qa diffiae substātiales haec nõ sub eodē gñe sūt cõtrariae et p illas spēs substātiales sub eodē gñe sūt cõtrariae sed haec cõtrarietas nõ ē vera et realis ut dixi.

Assertio 2a
Substā ē cõtrarium quomodo

Dico 2° Substā ē cõtrariū privativè, cõtradictoriè, et relativè. Probr. qa forma substātialis ē cõtraria privativè suae privatiōi, et Ens cõtradictoriè opponitr nõ Enti et pr relativè filio. Etsi substā nõ proprie et p se opponitr relativè sed potius improprie et p aliud scilt p relatiōnē, quā hēt, ut pr rōne relatiōis opponitr filio.

Et de his cōtrarietatib. sicut et de Metaphysica nō loqtr hic Philosō.

Assertio 3. Subst.ae cōpletae nō sūt cōtrariae nēq. se formatr. quae dicūtr cōtrariae.

Dico 3° subst.ā cōpletae nō sūt cōtrariae nēq. se formatr. propria et Physica cōtrarietate. Probtr 1° q.z Aristo: id asserit in hac proprietate nō n. facit mētionē nisi in substātiis cōpletis 2°. quia cōtraria sūt illa quae mutuo se expellūt ab eodē subiecto, sed substāe cōpletae nō sūt in ullo subiecto Ergo nō possūt expellere se à subiecto, ac proinde nō sūt cōtrariae formatr. Hīc collige substātias cōpletas nō eē p. seipsas cōtrarias.

Assertio. 4a Subst.ae cōpletae sunt cōtrariae nō p. se sed p. aliud, nimirū p. accidētia.

Dico 4° substāe cōpletae sūt cōtrariae p. aliud scilt p. accidētia, uno ex dictis modis in annotatiōe tertia, sive effective quod efficiat cōtraria accidentia, sive receptive quod recipiat cōtraria accidentia sive quoad possessionē quod possideat ad cōtraria accidētia. Et ideo cū substāe cōpletae se corrūpūt, corrumpunt se p. cōtraria accidētia, vn inferes, quod sūt cōtrariae, ratiōe accidētium nō vero sui.

Assertio 5ta Formae substātiales nō sūt cōtrariae ratiōe sui sed ratiōe accidētiū.

Dico 5to. Formae substātiales nō sūt cōtrariae ratiōe sui, sed ratiōe accidentiū. Probtr 1°. q.z etsi Philosophus in hac proprietate nō loquatr nisi de cōtrarietate substātiarū cōpletarū, tamē etiā cōvenit substātiis in cōpletis nō habere cōtrariū. 2° q.z formae substātiales eatenus sūt cōtrariae quatenus se tollūt ab eodē subiecto, sed nō se tollūt nisi p. accidētia Ergo nō ratiōe sui sed ratiōe accidētium erūt cōtrariae Minor p.z formae substātiales et producūtr in materia et cōservātr ab accidētib. Ergo p. solā subtractiōē accidētium tollūtr et pereūt vc: sublatis dispositionib. necessariis ad vitā tollitur animal sine inductiōē ullius formae substātialis. 3° si formae eo quod se tollūt eēnt cōtrariae sequeretur unāquamq. formā oībus formis eē cōtrariā q.z nulla forma maxime nō subordinata pōt induci in materiā nisi expellatr prior forma ex materia, at hoc ē absurdū, tū q.z unū uni cōtrarium ē, nō vō oībus, tū q.z aliquae formae cū aliis formis maximā similitudinē et affinitatē hūt, ut forma ferri cū forma magnetis quae etiā cōservatr ā forma ferri magnes n. in scrobe ferri cōservatr.

Formae substātiales producūtr in materia et cōservātr ab accidētibus.

Unū uni cōtrariū ē nō vō oībus.

Assertio 6a

Dico 6°. Nulla substā p. se et ratiōe sui cōtrariatr alteri, cōtrarietate vera et Physica descripta in prima notatiōe de qua sola loqtr Philosophus hic Metaphysico patet

QVINTA DVBITATIO
AN QVINTA PROPRIETAS SVBSTÆ RECTE TRAᵈᵃ, DATVR A PHILOSOPHO.

Substā nō suscipit magis et minus.

Quinta proprietas substāe ē. Substā nō suscipit magis et minus quae à Philosopho Pr.? sic inducitur quia unus homo in sgt nō ē magis hō quā alius nec hō ē magis animal quā Leo 2° q.z magis et minus dicit latitudinē graduū, forma aūt substātialis cōsistit in indivisibili, et in momēto quātū ex parte sua ē, acquiritr 3° q.z quod suscipit magis et minus intēditur et remittitr substāe aūt nō intenduntur et remittuntr atq. adeo nō suscipiūt magis et minus 4° quia cū substāe nihil sit cōtrariū, nō poterit etiā suscipere magis et minus nā magis et minus proveniūt ex admistiōē cōtrariorū, haec n. aqua dr magis et minus calida q.z cū calore, hēt plus vel minus frigoris admixti.

Forma substātial cōsistit in indivisibili et in momēto acquiritr.

Quatuor modis unū alio magis dr.

Nota ex D. Tho: 1° dist. 8 quaest. 1a et de potē. qu. 7. art. 7° ad 3um quatuor modis posse unū dici magis alio 1°. Ratiōē formae participatae q.z videlt forma quae participatr vc. albedo magis; id ē sedm plures gradus participatr, ab hoc subiecto in eadē parte subiecti quā ab illo in eadē parte quo nix ē magis alba papyro. 2° Nō propter formā aut rē participatā sed propter modū participandi quo Angelus dr magis intelligens hōe, q.z angelus simplici apprehensiōē, hō vō discursu intelligit 3°. Eo quod talis forma vel res uni cōvenit p. essentiā, alteri p. participatiōnē, quo Deus dr magis Ens quā creaturae 4°. q.z unū hēt id formatr, aliud eminēter, eminentiori quodā mō quo pacto sol dr magis calidus quā ignis Proprie igr illud dr recipere magis et minus cui cōvenit magis et minus primo mō, et illo mō solae qualitates dicitr recipere magis et minus, aliis vō modis etiā substā pōt recipere magis et minus Vn id quod diximus, et dicit hic Philosophus, substāntiam nō recipere Magis et minus intelligēdū ē primo mō. Nec te moveat quod dixi quaestiōē 1a unā substām eē magis substām alia vc primā 2a et hāc inferiorē superiore id enim non obstat dictis ē n. una substantia ~~magis substantia~~ magis substantia

I Ratiōē formae participatae.

2. Propter modū participandi.

3. Eo quod tal forma vel res uni cōvenit p. essentiam alteri p. participatiōnem.

4 q.z unū hēt id formatr aliud eminēter.

Quid proprie dr magis et minus

Una substātia ē magis substa alia. Vel quoad existētiā. Vel quoad determināt: Vel quoad ronem substā. Haec oīa Logicè intelligūt.

quā alia, vel quo ad existētiā qz primo illi cōvenit existere, vel quoad determinatione substātia pluribus gradibus substātialibus determinata, vel quo ad ratione substā, quatenus vide Lo: substat pluribus quā alia quibus oībus modis prima substa ē magis substa quā secūda ob racionē superior. Haec aūt ut dixi nō obstat dicētib, hoc n̄ tātū ē unā substam eē magis substām alia Logicè, sit aūt dicimus substām nō suscipere magis et minus, loquimur de

Haec proprietas intelligēda ē

magis et minus Physicè hoc ē sedm̄ intensionē et remissionē graduū quorū ipsa res capax sit quod parū obstat unā substām nō eē magis substām alia. Nec etiā te moveat Averroē sētire formas elemētorū quae sūt substāe intēdi et remitti in seipsis hoc n̄

Solum remittūtur et intēdūtur sedm̄ qualitates

falsū ē ut alibi ostēdā, solū Ergo intēdūtur et remittūtur sedm̄ qualitates. Animū ex

quod unus hō melius ratiocinetur alio

quod unus hō melius ratiocinetur alio vel etiā seipso in alio tpe non concluditur substās sedm̄ se suscipere magis et minus sed tātū sedm̄ opatioēs: nec vō magis et minus in opationibus arguit magis et minus in formis nā aequales formae possūt diverso mō et magnatr opari propter diversitatē organorū.

SEXTA DUBITATIO
AN SEXTA PROPRIETAS SUBSTANTIAE RECTE TRADATUR A PHILOSOPHO.

Si contrariorū susceptiva, et haec ē solius subst.

Sexta proprietas substāe ē, ut una et eadē numō manens sit cōtrariorū susceptiva. Haec, sic ait Philosophus ē solius substāe, et merito, suscipere n̄ accidētia ē propriū subiecti at subiectū nō ē nisi substā Ergo sola substā suscipit accidētia cōtraria. Minor pz de ratioē subiecti ē pr se subsistere quō n̄ potērit sustētare aliud nisi seipsū sustētat vel sua atqz pr se subsistere ē propriū substāe.

Substā eadē numeroē

Prima obiectio. Color ē accidēs et suscipit cōtraria qz sit color albus et niger. Rādet Philosophus substā eadē numō manēs suscipit cōtraria at color n̄ ē idē numō albus et niger.

Secunda obiectio. Orō eadē manēs numero suscipit cōtraria vē: haec orō Socrates sedet, eo sedēte, ē vera, surgēte falsa, at orō cū sit vox ē accidēs Ergo etiā accidētia suscipiūt cōtraria. Rādet Philosophus 1o. Oronem nō recipere cōtraria

Substā pr accidētia mutatur realr.

eo mō quo substā, nā substā ea recipit cū sui mutatioē, ut aqua cū ex calida fit frigida, tūc n̄ mutatur in seipsa, orō vō fit vera et falsa, absqz ulla sui mutatioē, qz haec orō, dū ex vera fit falsa, nihil planè mutatur in se, cū sit idē orō, sonus. Rādet 2o. substām verè recipere in se cōtraria, at oronem cū ex vera fit falsa, nihil in se recipere, sed solū ideo dici verā vel falsā qz, res, quā sīcat mutatur, at aqua vē: cū ex calida fit frigida verè in se recipit frigus.

Orō propterea ē vera vel falsa qz res quā sīcat ē vera vel falsa.

Tertia obiectio. Una numō actiō vē: comestio carniū cōtinuata feria quita post mediā noctē recipit bonitatē et malitiā, quae sūt cōtraria, nā ante mediā noctē ē licita, et bona, post mediā vō noctē, illicita et mala, et tū illa actiō nō ē substā. Ergo. Rādeo comestio illa in esse quidē naturae ē tātū una actiō in esse vō moris sūt duae, sicut aūt in esse naturae ē tātū unica ita etiā tātū ē bona, in esse aūt moris cū sit duplex, nō mirū si sit bona vel mala. Praeterea etiā respōdeo illā malitiā et bonitatē eē tātū cōtrarias denominatioēs sicut veritas et falsitas respectu enūciatioīs, tū sicut eadē numō Enūciatio sine sui mutatioē reali recipit veritatē et falsitatē ita et illa eadē cōmestio sine sui reali mutatioē recipit bonitatē et malitiā morale. Dictū ē aūt eē propriū substāe cū sui reali mutatioē recipere cōtraria Et ex huiusqz dictis patet haec proprietatem quae ē recipere cōtraria, eē solius substāe.

Substā suscipit cōtraria nō simul sed succesive.

Sed circa dicta Nota 1o. Substām recipere cōtraria nō simul, sed successive qz cōtraria eē simul nō possūt in eodē, saltē in gradibus intēsis, licet possit eē

In gradibus intēsis nō possūt cōtraria eē in eodē.

in gradibus remissis, ita ut cōtrarietas accidētiū in hoc cōsistat ut quātū minuitur de uno cōtrario, tātū decedat de alto, et sic vē: calor ut octo et frigus

ut octo nō possint ēē in eodē sed unus gradus caloris pōt ēē cū septē frigoris. et frigo cū quatuor frigoris. 2° Nō quālibet substam debere recipere cōtraria sed aliquā tantū, nā coelū nō recipit calorē et frigus. ignis nō recipit sapores uel odores. — *In gradibus remissis possunt. / Non ōis substa recipit cōtraria.*
3° Quātitas supnaturali pōt recipere cōtraria ut patet in sacra Eucharistia quia tūc hēt modū per se subsistēdi q ēst proprius substae, ex natura vō sua nō pōt suscipere cōtraria: — *Quātitas supnaturali recipit cōtraria.*
Et quāvis oīa accidētia recipiātr in materia mediāte quātitate, nō tn vere recipiūtr in quātitate sed in materia, vn quātitas dr ēē subiectū quo, nō vō subiectū quod. 4 Haec proprietas maximē cōuenit primis substātiis qr eae solae sunt eaedē numō sub utroq cōtrario, scdis vō id cōpetit ratiōe primarū. — *Quantitas dr subiectū quo nō vō quod. / Haec proprietas maximē primis substiis cōpetit.*
Ex hucusq dictis colliges Primā proprietatē cōuenire oī et soli substae nō supra explicatō. Scdam cōuenire solis scdis substātiis et diffriis. Tertiā solis primis substātiis cōpetere. Quartā et quintā cōuenire qdē oī substae nō tn soli cū cōueniāt etiā quātitati. Sextā conuenire soli substae sed mxē primae substae et scdae rōne primae. — *Prima pro cōuē: soli sub. / 2. Solis scdis substiis et dif: / 3a Solis primis substiis / 6. soli substae primae et.*

QVÆSTIO TERTIA
QVODNAM SIT SVMMVM GENVS HVIVS PRÆDICAMENTI.

Huius quaestiois resolutio multarū aliarū difficultatū decisionē supponit quare illas breuibus dubitatiōibus prius expediensunt.

PRIMA DVBITATIO
QVÆ ET QVALIS SIT RATIO SVBSTANTIÆ

Ante solutionē dubitatiōis Nota substae nomē accipi quatuor potissimū modis 1°. Latissimè pro quauis essa rei, et sic sumitr in definitiōe aequocorū et vniuocorū supra. c: 1° Antepraed: et hoc nō etiā accidētia hnt suas substās 2° Pro quauis rē quae nō sit accidēs siue cōpleta sit siue incōpleta quo pacto 1 Phij: 52 et 7. Met: 3 tē differae substātiarū quā etiā materia et forma substae appellātr et 2 de aīa 2. et 7 Met: ? diuiditr substa in materiā, formā, et cōpositū 3° Pro quauis re quae nō ē accidēs cōpleta tn et sic sumitr in hoc capite in quo differētiae substātiales excluduntr a substātiarū numō nā substa praedicamētal de quae hic agitr solū cōplectitr primas et scdas substās hoc ē indiuidua spēs et gna ut ex ipso textu patēt 4°. Pro solis primis substiis quo pacto 7. Met: 44. disputās Philoss cōt Platonē ideas negat spēs et gna substātiarū ēē substās Ex his acceptiōibus substā 1a acceptiōe ē cōmunis qr nō excludit accidētia, reliquae vō sūt propriae, magis tn tertia, quā scdā, et quarta magis, quā reliquae nā nihil magis remotū ē à cōditiōe accidētiū quā prima substa cui hoc maximè substet, tā accidētibus q quā etiā scdae substae. Hic tn accipitr substā in tertia acceptiōe ex praedictis, id ē pro substa cōpleta ut cōprehēdit oēs et solas substās quae p se et in recta linea praedicamētali ponūtr quod ex dicendis infra clarius patebit. — *Substae nomen quatuor modis accipitr. / 1° Late pro quauis essa rei / 2. Pro quauis re quae nō sit accidēs. / 3° Pro quauis re quae nō ē accidēs cōpleta tn. / 4. Pro solis primis substiis / Nihil magis remotū ē à cōditiōe accidētiū quā prima substā. / Hic substa in tertia acceptiōe accipitr pro substā cōpleta*
His positis de acceptiōnibus substae, substa in scdā acceptiōe accepta quo pacto distinguitr cōn accidēs C nā de substa in tertia acceptiōe quo pacto cōstituit genus huius praedicamēti et ab Arist. vsurpatr in hoc capite infra agemus) cōmuniter describitur hoc mō, Substa ē Ens p se subsistēs, hoc n substa ab accidēte distinguitr quod substā p se accidēs vō in alio et ui aliena existit. Circa quā descriptiōe nōnullae difficultates sūt explicādae. — *Quō substa describitr cōtra accidēs.*
Prima difficultas. An haec descriptio cōueniat tā substiis cōpletis quā incōpletis quas oēs dixi cōprehēdi illa scdā acceptiōe substae. Et vō difficultatē qr etsi certū ē substās cōpletas p se subsistere de incōpletis tn id nō appareat vt: de forma substātiali nā p se subsistere vel ē ui sua nō aliena existere — *Vere cōpletae p se subsistūt*

evid. ei p se subsistere.

vel in seipso, nō in alio existere, at forma nec in sua existit, q2 separata à matā perit, nec in se existit, sed in materia tāquā in subiecto Ergo videtr nullo mō eē substā, sed verē accidens q2 accidēt ē in subiecti existere.

Rsio ad difficultatē.
Substæ incōpletæ sunt verè substæ, at p se existūt
Probr.
Ad ronēm difficultat.

Rdeo ad difficultatē Etiā substās incōpletas eē veras substās, et p se subsistētes. Ita cōmuniter Peripatetici cū Phlosō 2 de aiā supra ubi dividit substam in materia formā, et cōpositū. Probr. q2 substā nō pōt cōponi ex nō substis 1° Phys. Sed substā cōpleta cōponitr ex incōpletis Ergo substæ incōpletæ erūt veræ substæ. Ad ronēm difficultat. Dico formā et alias substās incōpletas, eē verè substās, ac pinde habere vim p se existēn, alias si naturā p se existēn nō participarēt, nec participarēt ronē substæ, nec ab accidētib. distinguerentr. Verū sicut forma ē substā incōpleta, ita etiā

Sicut Forma et materia sūt incōpleta, ita vis existēn ērit incōpletā. vn coniūctā hēt vi existen separata nō habet.

vim subsistēn hēt incōpletā, et propterea separata à materia nō pōt in sua existere, cōiūcta vō cū materia verè in sua existit, vires ī vnitæ plus possūt quā dispersæ. Vn sicut ex decē trahētibz navē singuli seorsim hēnt

Similitudo cōpletū et incōpleti

qdē vim trahedi, sed nō sufficiētē et cōpletā oēs vō simul uniti hēnt vim cōpletā et sufficiētē, ita forma seorsim et separata, nō hēt vi sufficiētē subsistēdi

Forma substātial. in quo distinguitur ab accidēte

aut cōiūcta cū materia Et in hoc forma substātiat distinguitr ab accidēte quod accidēs ita existat in subiecto ut solū in subiecti existat, forma vō substāt. at ita existat in materia ut etiā in propria existat eo quod participat ronēm substæ quā etiā participat materia. nā accidēs cū sit alterius nō nullo mō participat ronēm p se subsistēn, et hoc ē quod dicut cōmuniter Phlosophi acci:

Accidēs inhæret subiecto, forma vō nō inhæret subiecto.

dēs inhærere subiecto formā vō nō inhærere q2 licet in existat materiæ nō tn in solius materiæ existit.

Difficultas 2a

Secūda difficultas ē An gradus substæ sit gradus qdā distinctus ab aliis gradibz substātialib. tāquā gradus supremus à gradibz inferioribus Ratio difficultat ē, q2 substā nō hēt eē substam ab uno aliquo gradu, sed ab oībz, oēs ī gradus substæ sūt substātiales et dāt eē substātiale nō accidētale Ergo gradus substæ nō ē ~~gradus~~ unus qdā gradus distinctus ab aliis

Assertio.
Gradus substæ ē peculiaris genericus cōtrahibilis p alios gradus inferiores
Probr. 1o

Dico tn gradū substæ eē gradū quēdā peculiarē genericū cōtrahibilē p alios gradus inferiores ac proin distinctū eē ab aliis gradibus sicut gradus aīalis distinguitr à gradu rationalis Hæc assertio probr. 1o q2 illi sūt gradus distincti q dicūnt peculiarē et distinctā pfectionē in essā, sed gradus substæ, dicit distinctā et peculiarē pfectionē in essā Ergo Minor q2 vis in se et nō in alio existēn, dicit distinctā ac peculiarē quādā pfectionē quā nō dicūt oēs gradus substā

Confirmatur.

Confir. q2 substā nō qlibet gradu hēt vim in se et nō in alio existēn, licet n̄ ā quolibet gradu habeat vim p se existēn aliquo mō, id ē in sua existēn, nō tn ā quolibet hēt in se, et nō in alio existēn, nā ā gradibz

Substā nō qlibet gradu habet vim in se existēn.
oēs gradus formæ in alio existunt.

formæ, nō hēt vim nō existēn in alio, siqdē oēs gradus formæ in alio existūt Ergo ē aliqs gradus peculiaris in essā substā, à quo hæc hēt p se subsistere, id ē nō solū in sua quomodocūqz existere, sed etiā ita pfectē et in sua existere

Substā quod in sua existat à gradibz formæ habet

ut nō in alio existat. A gradibz ergo formæ hēt substā in sua existere, siqdē forma in sua existit in materia, nō aūt ab eis hēt pfectā ratonē subsistēn, scilt in se, cū ī nō in se sed in materia existāt, ac proin nō possūt dare substæ vim pfectā subsistēn id ē in se nō in alio.

Solutio ronis difficultatis

Ex his solves ratonē difficultat nā substā ā peculiari quodā gradu hēt p se nō in alio existere licet ab oībz gradibz habeat aliquo mō p se id ē in sua existere. Solves etiā illā difficultatē Cur in substā dētr gradus peculia:

praecisus in accidentib. vo no datr. Ro n c qz gradg substae e distinctg et prae:
cisus propter dictg gradg vo accidet no, qz qlibet gradg accidetalis ht
in inhaerere cu qlibet gradg accidetis inhaereat subiecto. Subsistere n cu di:
cat peculiare perfectione, merito sibi vendicat peculiare gradu, at inhaerere
cu dicat imperfectione, sol cuilibet gradui quatenus imperfecto convenire inhae:
rere n e depedere a subiecto de quo late in Metaphysica.

Solvitr alia difficultas
Subsistere dicat peculiare perfectione.
Inhaerere dicit imperfectione.

Tertia difficult: e Unde na desumatr in substatiis materialib. gradg
p se subsistedi Et vo difficultas e qz in substatiis materialibg sut duo
materia et forma quae costituut essam substae, Philosophi comuniter et Dose:
r alii: c 8, qu. 3. sec. 2 dicut desumi a materia et forma. Fudametu e qz ma:
teria et forma costituut essam substae materialis Ergo sicut essa huius substae e
coposita ex materia et forma ita et gradus substae essetiales debet desumi ta a
materia qua a forma.

Difficultas 3a.
Ratio difficultatis.
Fudametu oppositae

Dico tn gradu p se subsistendi desumi a materia no a forma Probr 1o Nsi:
mili qz alii gradg no desumutr a materia et forma simul Ergo nec gradg
substae. Antecedens patet Inductione na gradg rationalis, sensitivg, vivetis sut
gradg solig formae et nullo modo matae materia n nullo mo e rationat nec
sensitiva nec vivens alias lapis quoqz cu habeat materia esset aliquo ratio:
nalis, vivens, sensitivg, sotu ratione materiae quod falsu e. 2o Gradg p se sub:
sistendi e gradg existendi in se no in alio at in forma nullg tal gradus e, sed
in materia tatu. Ergo no a forma sed a materia tatu desumitur gradus p se
subsistendi. Minor qz ocs gradus formae sunt in alio nempe in materia qz tota forma e in mata
at materia cu no sit in alio, sed potius sit subiectu in quo sut alia oia, venit
ht gradu substatiale no in alio existendi sed vi sua existendi de ratione n sub:
iecti e vi sua no in alio existere.

Assertio.
Gradus p se subsistendi desumitr a mata
Probr 1o
Probr 2o
Ocs gradus formae sut in alio nempe in materia.
Materia e subiectu in quo sut alia oia.

Quare iuxta hanc Nota quosda gradg essetiales desumi a materia quos:
da a forma, gradg qde superiores et priores desumutr a materia gradg vo
inferiores et specifici desumutr a forma qz materia prior e qua forma
quare priores etia gradg cotinebit et magis genericos. In materia
ergo duo gradg essetiales inveniutr, gradus p se no in alio existendi, et gradg
corporeg na ratione materiae res p se subsistut et corporeae sut, ut patet ex quatita:
te quae a materia manat, alii vo gradg inferiores oes a formis desumutr ut
gradg viventis rationat animal etc Per quod patet ad fudametu primae setetiae gradg
n essetiae simpliciter e ipsa essetia.

Nota
Quosda gradg desumi a mata quosda a forma.
Gradg superiores in mata Inferiores in forma.
In Materia duo gradg essetiales inveniutr

Dices! Comuniter Philosophi dicut genus desumi a materia et forma simul Ergo
falso dictu e ex gradibus genericis alios desumi a forma alios a materia. Resp
id dictu Philosophorum, no ita intelligas, qsi gradus genericus sit copositus ex
gradu materiae et formae, sed quod genus ex modo suo stadi ht significare p modu co:
positi ex materia et forma vc: animal significat hanc naturā animalis. Id aut quod hc
natura animalis e copositu ex materia et forma, licet ille animalis gradus, q costituit
natura animalis sit gradus solius formae.

Obiectio.
Responsio.

Ex dictis costat substam dupliciter accipi posse 1o late ut significat oe id quod vi sua existit
sive existat in alio, sive in seipso, et hoc modo vo substae convenit ta copletis qua inco:
pletis substatiis analogice tn. Et haec acceptio substae e illa eade qua supra in:
tio dubitatiois 2o loco posui. 2o stricte pro natura substatiali vi sua no in alio
existete, et sic substae incopletae no sut substae, qz existut in alio. Sed sola copleta
et in hoc sensu substa e genus praedicamenti substae et e haec germana acceptio substae
eadeqz cu illa qua supra initio dubitatiois tertio loco posui.

Substa dupliciter accipitr
1o Late ut significat oe id quod vi sua existit sive in alio sive in seipso
2o Stricte pro natura substatiali vi sua no in alio existete

SECVNDA DVBITATIO.

AN RATIO SVBSTÆ VNIVOCE COPETAT SVBSTATIIS COMPLETIS ET INCOMPLETIS.

Ex iis quæ dixi in fine superioris dubitationis fere cōstat huius solutio, tū
subsantiæ
qz magnā mouet circa hoc Philosi quæstionē, ideo hic separatim decidetur
Aliæ sūt cōpletæ
substæ igr aliæ sūt cōpletæ aliæ incōpletæ. Cōpletæ sūt ipsa tota substātialia,
Aliæ incōpletæ
Incōpletæ aūt partes substātiales quæ sūt vel Metaphysicæ vel Physicæ
essētiales ut materia et forma, uel Physicæ integrātes ut caput, manus, os, neruus,
quæ ē ratio substæ
Et de his ē quæstio quō illis cōpetat rō substæ, ratio aūt substæ ut supra indi-
Per se subsistere dicit duo,
caui ē rō per se subsistendi per se aūt subsistere, dicit duo, et in sua existere nō vo-
ni aliena, et in se nō in alio existere.

Ratio substæ nō conuenit uniuocè substiis cōplets et incōplet.
Ad dubitationē igr respō. Ratione substæ nō conuenire uniuocè substātiis cōplet
et incōpletis. Probr 1°. qz substæ cōpletæ participāt integrā ratione substæ
Probr. 1°
qz per se nō in alio existūt. incōpletæ vero nō integrā sed diminutā ratione substæ hnt,
Incōpletæ substæ existūt in cōpletis
nā ex una parte in sua existūt ex altera vero nō in se sed in alio existūt qz oēs exi-
stūt in substiis cōpletis Ergo nō ē eadē rō essētialis in utribqz. 2° quia substā
Probr. 2°
cōpletæ sūt simplr substæ qz in sua et in se existūt; at incōpletæ sūt substā
tātū secdm quid, qz licet in sua nō tn in se sed in alio existūt, de partibq inte-
An partes integrātes uniuocè cōueniat in ratiōe substæ
grātibq ē grauis difficultas an uniuocè cōueniat in ratioē substæ cū substiis
cōpletis et per cōsequens an per se ponātr in prædicamento substæ.

Prima sētētia affirmat
Prima sētētia asserit partes integrātes et per se poni in prædicamēto substæ
et uniuocè conuenire in ratioē substæ cū substātiis cōpletis ita simplic: et
Scot: hic. Paulq Venetq in libel: suæ Metā: cap. Holcot 2° quæst: 6 Ratio
Ratio sētētiæ
huius sētētiæ est qz partes integrātes uerè sūt substæ cōpletæ cōstātes ex
materia et forma instar aliarū substātiarū cōpletarū Ergo uniuocè cō-
ueniūt in ratioē substæ cū aliis substātiis cōpletis.

Scda sētētia negat.
Secunda sētētia ē eorū q negāt partes integrātes uniuoce conuenire in
ratioē substæ cū substātiis cōpletis et ideo aiunt nō directè sed reductiuè
poni in prædicamēto substæ. ita D. Thom: 1a parte quæst: 26 arti: 3. et eo
dist: 3. quæ: 1a arti: 1° et de ueritate quæst: 27. art: 1° ad octauū Hondrius
Ratio sētētiæ
qu: 2 Ægid: ibidē qu: 3. Fons: 5 Met: c: 8 qu: 3 sect. 2a. Ratio huiq
sētētiæ ē qz partes integrātes cū sint partes sūt incōpletæ substæ Ergo
nec uniuocè cōueniāt in ratioē substæ cū cōpletis, nec per se sed tātū reductiuè
ponūtr in prædicamēto substæ. Fauet his Philosq hic cū ait de prima propri-
Nota
etate substæ ubi seiungit partes a primis et scdis substiis.
partes integrātes duplicē hnt modū essendi.
Nota pro solutioē Partes integrātes duplicē habere modū essendi, Vnū in ipsis
totis quæ cōplet et cōstituunt per modū partiū ut manus ē in corpore cōplens ipsius
substām. Aliud extra totū quatenq existūt ut tota quædā in seipsis nō in alio quō
manus existit per se auulsa à reliquo corpore, secūdū priore modū essendi partes integrātes
quod hæ rationes differant
sunt substæ incōpletæ seu cōpletæ, secūdū posteriorē sunt substæ cōpletæ. Quod aūt
Probatr 1°
differant hæ duæ rones patet 1° qz pars quatenq cōplens existit in alio quatenq
cōpleta existit in se. Est aūt diuersa rō substātialis existere in se et existere in
Probr 2°
alio. 2° quia substā in ratiōe cōpleti cōstituitr per oēs suos gradus gnicos et speci-
ficos. Per oēs n. gradq cōplet et cōstituit substām corporis. At vero in rone substæ
cōpletæ cōstituitr per unicū gradū substātialē per quē per se et nō in alio existit.
Responsio ad difficultatem
Ex his cōstat solutio huius difficultat. Rndeo n. ad eā distinguēdo nēpe partes
quatenq partes nō conueniūt uniuocè in rone substæ quatenq vero sūt tota sic cōueniūt uniuocè
integrātes et cōsiderari posse, ut sūt partes, et ut sūt quædā tota, iuxta duplicē
illū modū essendi quē eas habere dixi. Quatenq partes nō uniuocè cōueniūt in rone
substæ cū substiis cōpletis, quatenq vero sūt tota quædā per se existētia, sic uniuocè cōueniūt
cū substiis cōpletis. Probr qz uniuocè cōueniūt in materia Ergo et in gradu substātiali
cōmuni oībq substātiis cōpletis, nā gradq substātiat desumitr à materia. Vnde etiā partes
integrātes extra totū ita perfectè subsistūt sicut et aliæ substæ cōpletæ Et sic Philosq cap:

relatione caput manu etc. in sedibus substantiis numerat. Ex his ad concordiam adducuntur utraque sententia; partes integrantes diverso respectu et per se reductive ponuntur in praedicamento ita dicere:
Parte respectu et univoce et non univoce conveniunt in ratione substantiae, nam quatenus in se existebant tota quaedam sic univoce conveniunt in ratione substantiae cum substantiis completis quatenus vero existunt in alio sic habent rationem substantiae non integram sed diminutam, ad rationem in substantiae integram pertinet non esse in alio.

Partes integrantes diverso respectu conveniunt univoce et non univoce in ratione substantiae

- Substantiae corporeae completae de quibus procedit dubitatio sunt substantiae caelestes et sublunares ex quibus illae sunt incorruptibiles hae corruptibiles. Prima sententia negat ita Aver: in Porph: c: de spe et Colleti: c: ult. comment: 26. Joan: Gaddu: lo Albert: quaest: 22. Nisus disp: 9 et reliqui Averrois sectatores. Secunda communis affirm:

Quae dicitur substantiae corporeae completae.

ASSERO: Omnes substantiae sublunares inter se et omnes caelestes inter se, et etiam sublunares et caelestes simul conveniunt univoce in ratione substantiae. Haec assertio habet tres partes. 1a probatur 1o quia quae conveniunt univoce in gradu inferiori, conveniunt etiam a fortiori univoce in gradu superiori gradus enim inferior infert superiorem, sed omnia corporea sublunaria univoce conveniunt in gradu corporeo inferiori ergo etiam univoce conveniunt in gradu substantiae superiori. Minor quia omnia sublunaria univoce sunt corporea ut patet ex quantitate quae illis univoce competit quantitas autem sequitur gradum substantialem corporeum. 2o quia gradus substantiae desumitur a materia, sed materia est communis univoce omnibus sublunaribus ergo et gradus substantiae seu per se subsistendi. Secunda pars probatur 1o quia omnia corpora caelestia eadem ratione per se subsistunt ergo univoce conveniunt inter se in gradu substantiae.

Assertio. Omnes substantiae conveniunt inter se.

Quantitas sequitur gradum substantialem corporeum.

Secundo quia conveniunt univoce in gradu corporeo inferiori ut patet ex quantitate ergo etiam conveniunt univoce in gradu substantiae superiori. Tertia pars probatur 1o Caelestia corpora et sublunaria conveniunt univoce in gradu corporeo inferiori ergo magis in gradu substantiae superiori. Antecedens quia conveniunt univoce in quantitate ergo et in gradu corporeo ad quem sequitur quantitas. 2o De ratione gradus univoci sunt duo 1o ut dicat unam aliquam perfectionem et naturam distinctam ab aliis. 2o ut illa natura sit contrahibilis per varios gradus inferiores sed gradus substantiae dicit unam gradum et peculiarem naturam per se et in se subsistentem quae est contrahibilis et per gradum caelestem et per gradum sublunarem ut patet ex dictis supra ergo gradus substantiae est univocus caelestibus et sublunaribus. 3o Quia caeli sunt substantiae completae compositae ex actu et potentia quae et differentia sed etiam ex materia et forma ergo non est cur non substantiae illis et sublunaribus non conveniat univoce.

Tertia pars probatur.

De ratione gradus univoci sunt duo. 1o Ut dicat naturam distinctam et perfectionem unam. 2o Ut illa natura sit contrahibilis per varios gradus inferiores.

Prima obiectio. Corruptibile et incorruptibile differunt genere 10 Metaph: ult: sed substantiae sublunares sunt corruptibiles, caelestes incorruptibiles. Ergo non possunt convenire univoce in eodem genere substantiae. Respondeo 1o Corruptibile et incorruptibile differunt genere physico non Metaphysico nam corruptibilitas et incorruptibilitas non possunt eidem subiecto et materiae convenire, potest tamen natura in qua fluit corruptibilitas et natura a qua fluit incorruptibilitas saltem in aliquo gradu superiori.

Prima obiectio.

Respondeo 1o

2 Respondeo Corruptibile et incorruptibile differunt genere non summo et praedicamentali sed subalterno quia quidem in eodem praedicamento ponitur corruptibile, incorruptibile in alio sub eodem summo genere. 3o Respondeo differre genere id est praedicamento non quia necessario spectent ad diversa praedicamenta ita ut si corruptibile est in uno praedicamento incorruptibile necessario debeat esse in alio, sed quia tamen corruptibile quam etiam incorruptibile continet res diversorum praedicamentorum nam in praedicamento substantiae sunt aliquae substantiae corruptibiles ut omnes sublunares et aliquae incorruptibiles ut angeli caeli et similiter in praedicamento qualitatis sunt aliquae qualitates corruptibiles ut qualitates horum inferiorum et aliquae incorruptibiles ut qualitates caelorum et angelorum.

Respondeo 2o

Respondeo 3o

Secunda obiectio Praecipua proprietas substantiae praedicamentalis est susceptio contrariorum, at corporibus caelestibus hoc non competit aliter essent corruptibilia. Respondeo Proprie quidem substantiae sublunares et corruptibiles sunt susceptivae contrariorum corruptivorum ut caloris frigoris etc. sensu primo non etiam caelestia corpora recipiunt contraria licet non corruptiva ut contrarios motus situs oppositos lumen et tenebras.

Secunda obiectio

Praecipua proprietas substantiae susceptio contrariorum

2

TERTIA DUBITATIO
AN OMNIBUS SUBSTANTIIS CORPOREIS COMPLETIS UNIVOCE COMPETAT RATIO SUBSTANTIAE.

2. Prima sententia negat ita Ploti: Enn: 6 lib: 1o c: 2 Alber: in praedic: Aegidi: ibidem et non obscure in suo quotlibeto 1o quaest: 8.

QUARTA DUBITATIO

1 An ratio substantiae conveniat univoce substantiis corporeis et spiritualibus finitis quales sunt intelligentiae.

Secunda sententia affirmat ita Graeci ut Porphyrius in Isagoge et in praedicamentis Aristotelis Ammonius ibidem, Simplicius in praedicamentis, Dexippus et ex Latinis Boetius et alii plurimi.

Assertio.

Assertio. Omnes substantiae spirituales finitae, inter se et cum substantiis corporeis conveniunt univoce in ratione substantiae. Haec assertio habet duas partes. Prima probatur 1° quia substantiae

Habet duas partes haec assertio. 1a probatur 1°

spirituales conveniunt univoce in modo subsistendi ergo et in ratione substantiae. 2° quia sicut

Probatur 2°

omnia corpora conveniunt univoce in ratione substantiae ita etiam aequum est ut conveniant omnia

Probatur 3°

spiritualia inter se. 3° quia omnes substantiae spirituales conveniunt univoce in gradu spiri:tuali et intellectivo inferiori ergo et conveniunt univoce in gradu substantiae superiori

2a pars probatur 1°

Secunda pars probatur 1° ex dictis supra quia gradus substantiae cum dicat perfectionem quandam per se subsistendi ex natura sua abstrahit a gradu spirituali et corporeo ergo aeque

Antecedens.

contrahi potest per utrumque gradum. Antecedens quia gradus substantiae dicit perfectionem quandam peculiarem per se et in se subsistendi quae perfectio ex se nec dicit gradum spiritualem nec gradum corporeum sed gradum quendam communem utrique et contrahibilem per utrumque

Probatur 2°

sicut gradus animalis dicit gradum sensitivum qui ex sua essentia nec est rationalis nec irrationalis sed per contractionem effici potest et rationalis et irrationalis. 2° quia per se subsistere eodem modo convenit spiritualibus et corporeis ergo et esse substantiam.

Probatur 3°

3° quia accidentia corporea univoce conveniunt in ratione qualitatis cum accidentibus spiritualibus ergo a simili substantiae spirituales poterunt in ratione substantiae univoce

Antecedens

convenire cum substantiis corporeis. Antecedens quia scientia et virtutes quae sunt accidentia spiritualia et primae qualitates quae sunt accidentia materialia ponuntur in praedicamento qualitatis. 4° quia alias esset ponenda duo praedicamenta

Probatur 4°

substantiae, substantiae corporeae et substantiae spirituales si quidem essent duo suprema genera

Probatur 5°

substantiae in nullo univoce convenientia. 5° quia praecipua proprietas substantiae quae est esse susceptivam contrariorum convenit etiam substantiis spiritualibus ergo et natura

Probatur 6°

substantiae erit quoque illis communis. Ultimo quia angeli sunt compositi ex esse et essentia et differentia, natura et supposito, et non sunt actus puri idque saltem secundum veritatem quidquid sit de sententia Aristotelis de quo in Metaphysica ergo possunt convenire in gradu univoco cum substantiis corporeis.

Angeli sunt compositi ex essentia et existentia, genere et differentia, natura et supposito

Obiectio. 1a

Prima obiectio si gradus substantiae esset univocus substantiis spiritualibus et corporeis sequeretur quod nec esset spiritualis nec corporeus, nec esset corruptibilis nec incorruptibilis, at impossibile est aliquem naturam gradum nec esse spiritualem nec corporeum nec corruptibilem nec incorruptibilem ergo nullus datur substantiae gradus communis univoce substantiis spiritualibus et corporeis. Maior. Nam si gradus substantiae esset spiritualis et incorruptibilis substantiae omnes corporeae essent spirituales et incorruptibiles quia haberent in se gradum substantiae spiritualem incorruptibilem si vero esset corporeus et corruptibilis, substantiae spirituales essent corporeae et corruptibiles quia haberent in se gradum substantiae corporeum et corruptibilem. Minor quia ille gradus vel est spiritualis vel non spiritualis quia inter contradictoria non datur medium, si spiritualis habeo intentum si non spiritualis ergo corporeus, similiter vel potest corrumpi et sic est corruptibilis vel non potest corrumpi et sic incorruptibilis, haec autem sunt contradictoria quare nec medium habere possunt. Secundo Gradus substantiae essentialiter nec est spiritualis nec corporeus ut recte probat obiectio, similiter nec est corruptibilis neque positive incorruptibilis sed per contractionem efficitur et spiritualis et corporeus et corruptibilis et incorruptibilis sicut gradus sensitivus ex sua essentia nec est rationalis nec irrationalis sed per contractionem efficitur rationalis et irrationalis sicut autem absurdum est dari aliquod animal in particulari quod nec sit rationale nec irrationale non est autem absurdum animal in communi abstrahere a rationalitate et irrationalitate: ita etiam absurdum est dari naturam aliquam in mundo exi

Quod non sit gradus univocus substantiis corporeis et spiritualibus

Responsio.

Gradus substantiae essentialiter nec est spiritualis nec corporeus

quae nec sit corporea, nec spiritualis nec corruptibilis nec incorruptibilis, nō aūt ē absur:
dū substām in cōmuni abstrahere à spirituali corporea corruptibili et incorrupti:
bili quare gradg hic substāe ex natura sua nec ē spiritualis nec corporeus nec
corruptibilis nec positive incorruptibilis sed utrūqz illi accidit ex contractiōe, nā

Accidit illi utrūqz ex cōtractiōe

in spiritualibg elevatr ad spiritualitatē et incorruptibilitatē in corporeis ad corpore:
itatē et corruptibilitatē quarū si in rigore loqz velimg gradg substāe etiam in corrupti:
bilibg substījs ē incorruptibilis qz in iis desumitr à materia quae ē incorruptibilis et

Concessio.

ingenerabilis Neqz aūt corruptibile et incorruptibile opponūtr cōtradictorie, supter
in sumi possūt 1° ex natura sua et tūc positivè accipiūtr nō cōtradictorie 2° nega:
tive et sic sūt cōtradictoria sed nō sūt differentiae essētiales. Quare gradus substāe
in cōmuni nō erit positive corruptibilis sed negative tātū qz licet nō dicat corru:
ptibilitatē nō tn̄ illā excludit.

Cōtradictoriā dupliciter accipi possūt. 1° ex natura sua et tūc positivè accipiūtr 2. negative et sic nō est positive corruptibilis sed negative.

Secunda obiectio Gradg substāe in rebg corporeis desumitr à matā, at nec matā
nec aliqd materiae invenitr in rebg spiritualibg alias res spirituales cēnt sedm
aliquē gradū materiales Ergo nec gradg substāe qui invenitr in materialibg inve:
nirī pōt in spiritualibg Resp̄o In materia sūt duo gradus ung ē gradg substāe

Obiectio 2a

Responsio.

in quo cōvenit cū substījs immaterialibg, alterē gradus proprius et quasi specificg
matae p quā matā cōstituitr in ratiōe materiae et hic ē gradus corporeus in quo matā
differt ab immaterialibg. Et gradg qdē substāe in matā nō ē essētiatr materialis
sed p cōtractionē tātū. Materia igr̄ sedm ratiōem et gradū propriū materiae nullo
mō cōvenit cū spiritualib. sed sedm gradū substāe priorē gradū materia qua gra:
dg substāe ē in se sua et in se existere.

In materia sūt duo gradg 1mg ē substāe in quo cōvenit cū substījs materi: alib. Gradg proprig et quasi specificg matae p quē.

Applicatio

Tertia obiectio Gradg hic substāe cōmunis materialib. at immaterialib.
vel ē simplex vel cōpositg sed nec ē simplex nec cōpositg Ergo nō datr Maior pz
inter simplex et cōpositū nō datur mediū cū qdqd quod nō ē cōpositū sit sim:
plex. Minor pz nō ē simplex, aliter p illā substāe cōpositae eēnt simplices nec
cōpositg qz p illā substāe simplices eēnt cōpositae. Resp̄o Gradg substāe cōmunis
substījs spiritualibg et corporeis ē simplex qz in corporeis desumitr à matā quae ē
simplex nec inde seqtr substās materiales eē simplices qz licet ex gradu hoc
unico substāe nō sit cōpositae tn̄ sūt cōpositae ex alio capite qz scilt ex forma et ma:
tā cōponūtr sicut nō ideo qz materia ē simplex res naturalis dici debet simplices
qz praeter materiā hīt formā quae adiūcta materiae facit cōpositū.

Obiectio 3a Gradg hic vel ē simplex vel cōpositus.

Resp̄o Est simplex hic gradg

Dices Cur nō possemg etiā ad hāc obiectionē sicut et ad primā respōdere gradū
hunc substāe ex natura sua nec eē simplicē nec cōpositū sed ad utrūqz indifferētē
nā possemg dicere quod in simplicibg sit simplex in cōpositis cōpositg: sicut gradg qua:
litatis nec ē divisibilis nec indivisibilis sed in qualitatib. divisibilibg quales sūt
materiales ē divisibilis in multas partes, in qualitatibus vō indivisibilib. ut sūt
spirituales ē indivisibilis. Resp̄o pz obstat hāc: 1° qz int simplex et cōpositū
nō datr mediū nā vel iste gradg dicit unū tātū gradū naturae vel nō unū sed mul:
tos si unū erit simplex essētiatr, si nō unū erit cōpositg essētiatr ex multis gra
dibus. Vā et qualitas si spectetur in essā ē simplex et indivisibilis essētiatr licet sit
divisibilis sedm partes extēsionis et intēsionis quae divisibilitas nō ē in illa qz albedo
v.g. extēsa p totū parietem totā essām albedinis hīt in minutissimis partibg
licet nō habeat totā extēsionē in quacūqz parte. 2° qz hac ratiōe vere
sequeretr gradū substāe nō eē eiusdē rationis in substījs corporeis et spiritua:
libg nā in corporeis cōstaret ex duobg gradibg essētialib. ex gradu scilt matā
et ex gradu formae at in substījs spiritualibg diceret tātū unū simplicissimū
gradū 3°. qz falsū ē gradg essētiales in rebg corporeis esse cōpositos ut ostēdi
supra nā aliq sumitur à matā aliq à forma tā aūt matā quā forma ē simplex

Obiectio. Cur nō dicimg ad utrūqz indifferētē hunc.

Resp̄o. obstat hoc 1° Int simplex et cōpositū nō datr mediū

Est divisibilis sedm partes extēsionis et intēsionis.

Comparatio.

Resp̄o 2°.

Resp̄o 3°.

QVINTA DVBITATIO

AN RATIO SVBSTANTIÆ COMPETAT VNIVOCE SVBSTANTIIS FINITIS QVALES SVNT OES SVBSTANTIÆ CREATÆ, ET SVBSTANTIÆ INFINITÆ QVALIS EST DEVS.

Prima senta affirmat. Ita Greg: 1° dist. 8. qu: 3a, Gabriel ibidē. Holcoth qu: 6, Ioan: Bacon dist: 9. quæ: 1 Ioan: Maior dist: 8 quæ: 1a. qbq ansā prebuit Occā 1° dist: 8 quæs: 1a ut refert Fons: 5. Mets: c. 8. quæ: 1a sect: 1a Fudamētū huius sentæ

Fundamētū huius sentæ

ē q̄ subsistere eadē rone cōvenit Deo et creaturis.

Secūda sentētia negat Ita cōmuniter Theōlo: 1° dist. 8, S. Tho: 1a part. q. 3 art. 5 et de potētia qu: 7 et 7° articulo 3° et multi alii etiā ex S. Prib9 quos refert Fons: loco citato Et hi oēs dicūt Deū quidē eē verissime substam, nō tn̄ eē

Deus ē substā pfectissima

substam univocè, cū creaturis, sed habere ratiōm substæ longe eminētiorē et pfectiorē quā habeāt oēs substæ creatæ. Quare Deū nec p se nec reductivè

Deus nō ponitr in prædicamento

poni in prædicamēto substæ sed eē potius supra oīa prædicamēta, et ad quæ oīa prædicamēta revocātr cū eorū oīum pfectioēs cōtineat.

Assertio

Assertio Ratio substæ nō cōvenit univocè Deo et creaturis. Hæc assertio ex professo probāda ē in Metaphysica. Nūc brevissime confirmatr 1°

Confirmatr 1°

q2 nō univoca ē, cui nō eadē ratio ē in suis univocatis, sed nō substæ nō ē eiusdē ratiōis in Deo et creaturis Ergo nō ē illis univoca. Minor q2 nō substæ in Deo essētiatr ē independēs, in creaturis nō ē essētiatr dependēs Ergo nō ē eiusdē

Deus dr̄ substa p se et à se

ratiōis. Deus n. dr̄ substā p se et à se, q2 nec in alio, nec ab alio existat, at

Creaturæ p se nō à se

nō creatæ dicūtr substæ p se, nō à se, q2 licet nō in alio, tn̄ ab alio existūt

Accidētia sūt analogicè Entia.

Confir. Sicut accidētia sūt analogicè Entia, q2 in rōne Entis dependēt à substā, pari ratiōe substā creata cōparatiōe Dei, debēt dici analogicè Entia q2 in ratiōe substæ dependēt à Deo. et sicut accidētia dicūtr analogicè Entia p attributionē ad substam, ita et substæ creatæ debēt dici analogicè substæ p attributionē ad Deū.

Obiectio.

Dices. Rō substæ ex natura sua abstrahit à dependētia et independētia Ergo scdm naturā suā æquè cōvenit substæ ab alio dependēti et

Respōsio 1a

independēti. Rndeo. Licet ratio substæ ex mō nrō cōfusè cōcipien possit abstrahi à dependētia et independētia, quō analoga abstrahūt à suis analogatis, tn̄ rō substæ

Rō substæ ex natura sua nō pōt abstrahere à dependētia et indepēdētia.

ex natura sua nō pōt abstrahere à dependētia et independētia q2 nullus ratœ gradus abstrahere pōt à cōtradictoriis, at dependēs et nō dependēs sūt cōtradictoria Ergo nō pōt dari ratœ gradus q nec sit dependēs nec nō dependēs ex natura sua. Si igr rō substæ in Deo ex natura sua ē independēs, in creaturis rō ex natura sua ē dependēs oēs in gradus creaturarū sūt dependētes à Deo, sequitr ronem substæ in Deo eē aliā, aliā in creaturis siquidē illa fundat independētiā hæc dependētiā

Rndeo 2°.

2. Ratio substæ in Deo ē integra, in creaturis diminuta et nō integra Ergo nō ē eadē in Deo et creaturis. Antec: ex Deus pfectissime vi sua subsistit ita ut nullo nō vi alterius subsistat, q2 nec vi alicuius subiecti, nec vi alicuius causæ efficientis subsistit, cū nec sit in alio, nec ab alio: at vō creatura subsistit quidē

Creaturæ nō sūt in alio sūt tn̄ ab alio.

vi sua, ex ea parte quatenus nō in alio subsistit, tn̄ ex alia parte q2 vi primæ causæ id ē Dei subsistit, ideo ex hac parte nō integrā hnt ronem substæ licet in rōne sinē in alio sūt tn̄ ab alio.

Et ex his patet ad fudamētū primæ sentæ. Subsistere in Deo, integrè, creaturis vō diminutè cōvenit ac proide nō univocè.

SEXTA DUBITATIO

QUÆ SINT EA QUÆ PONUNTUR IN HOC PRÆDICAMENTO ET QUÆ ILLA QUÆ REIICIUNTUR, UNDE PATEBIT SUMMUM GENUS HUIUS PRÆDICAMENTI.

Huius dubitationis resolutio apertissime cōstat ex dictis tota serie huius quæstionis, nā cū ea ponātr p se in prædicamēto quæ cōueniūt uniuocè in gnē prædicamēti ut cōstat ex dictis in Antepraedicamētis quæ uero nō cōueniunt uniuocè nō ponūtur p se in prædicamēto, at cū hic definierimus quænā ea sit quæ cōueniūt uniuocè in ratiōe substæ, et quæ ea quæ nō cōueniūt, ideo ex eo g[illegible] fūdamēto cōstat. 1º Substās incōpletas siquidē nō cōueniūt uniuocè in rōne substæ cū cōpletis nō poni p se in prædicamēto et ita genus huius prædicamēti nō ēē substām ut hæc cōmunis ē ad cōpletas et incōpletas substās sed ēē tātū substām cōpletā. 2º Oēs substās finitas tā corporeas quā spirituales cū cōueniat inter se uniuocè in rōne substæ, poni p se in hoc prædicamēto et ita genus huius prædicamēti ēē substām cōpletā, ut cōmunis ē ad substās corporeas et spirituales. 3º Deū maxime cū nō cōueniat uniuocè in rōne substæ cū substātiis creatis nō poni in prædicamēto substæ, in quo ponūtr substæ creatæ, atque ita genus prædicamēti substæ nō posse ēē substām cōpletā, ut hæc ē cōmunis ad substās finitas quales sūt substæ creatæ, et infinitā quæ ē Deus, sed ēē substām cōpletā finitā cōmunē corporeis et spiritualibus substātiis finitis. Quod autē Deus simpliciter p se nō ponatr in prædicamēto. Probtr 1º ex dictis quæ illa p se ponūtr in prædicamēto quæ cōueniūt uniuocè in gnē prædicamēti, at Deus in nullo cōuenit uniuocè cū creaturis ergo nō pōt poni in ullo prædicamēto. Minor partim probata ē supra cū ostēdi ratiōem substæ nō ēē uniuocā Deo et creaturis, partim probabitr in Metaphysica ubi ostēdemus in nulla alia ratiōe reale posse Deū cū creaturis uniuocè cōuenire. 2º Qz quæ ponuntur in prædicamēto cōstāt ex gnē et differētia, at Deus in nullo gnē cōuenit uniuocè cū creaturis ergo nō pōt poni p se in prædicamēto. 3º Qz actus purus nō pōt ēē in gnē et prædicamēto sed Deus cū sit primū ens et simplicissimus, ē actus purus ergo nō ē in prædicamēto. Maior qz actus purus excludit oēm potētiā et cōpositiōnē, genus uero cū dicat potētialitatē, quidquid cōtinetr sub gnē participat potētialitatē, atque adeo nō ē actus purus. Deus ergo cū sit actus purissimus et simplicissimus caret oī prorsus potētialitate et cōpositiōe ex gnē et differētiā, atque nō pōt poni sub ullo gnē et prædicamēto. 4º Qz uel poneretur in uno aliquo prædicamēto uel in oībus, nō in uno qz oīum prædicamētorum cōtinet pfectiōnē, nō in oībus qz singula prædicamēta dicūt naturas limitatas, et cōtra distinctas adinuicē, ita ut una nō includat alterā, at Deus ita includit pfectiōnē substæ, ut in illa pfectiōnē includat oēs pfectiōes aliorū prædicamentorū. Quod autē Deus nō ponatr reductiuè in prædicamēto. Probtr. Qz potius oīa prædicamēta reducūtr ad Deū tāquā ad suū principiū, à quo manāt quā Deus ad prædicamēta. Et ex his tādē oībus colligitr genus generalissimū prædicamēti substæ ēē substām cōpletā, finitā, cōprehēdētē tā substās corporeas quā spirituales. Quid uero sētiēdū sit de Deo et intelligētiis scdm̄ sētm Philosophi dicemus suo loco in Metaphysica. Hactenus de Substantia

Ponātr p se in prædicamento quæ uniuocè cōueniūt

Sexta 1º Substā incōpleta nō ponitr in prædicamēto sed cōpleta.

2º Substā finita cor:

Genus huius prædicamēti

3º Deus nō ponitr in prædicamēto simpliciter

Probtr 1º

Deus in nullo cōuenit uniuocè cū creaturis.

Probtr 2º

Probtr 3º Actus purus nō pōt ēē in gnē et prædicamēto

Probtr 4º

Deus nō ponitr in prædicamēto reductiuè.

Probtr

CAPUT SEPTIMUM DE QUANTITATE

In priori capitis parte assignat Philosophus tres quantitatis divisiones. 1a In discretam et continuam 2 In habentem positionem partium et non habentem 3° In per se et per accidens. In posteriori tradit tres quantitatis proprietates de quibus infra.

DISPUTATIO SECUNDA DE NATURA QUANTITATIS EIUSQUE DIVISIONIBUS ET PROPRIETATIBUS.

Quare de quantitate agit post substantiam.

De quantitate merito post tractationem de substantia agit Philosophus, tum quia praecedenti capite saepius facta fuerat mentio quantitatis et divisa fuerat substantia in primam et secundam primum autem secundum pertinet ad quantitatem, tum quia quantitas est maxime similis substantiae inter omnia accidentia habet enim easdem proprietates, ut non suscipere magis et minus, non habere contrarium, et aliquo modo esse subiectum quo, omnium accidentium tum quia quantitas est prior omnibus accidentibus, nam quotiescumque omnibus illis insit semper ea praecedit, omnia enim accidentia subiectantur in materia, mediante quantitate, spiritualia vero accidentia, licet non praecedat quantitas positive, quia non versatur circa idem subiectum, tamen praecedit negative quia non est illis posterior. Disputatio de quantitate tota fere vel est Physica vel Metaphysica ac proinde hic de ea agendi non est accurate sed tangenda tantum et explicanda quaedam quae fere hic ab Aristotele tanguntur.

Quantitas est maxime similis substantiae.

Quantitas est prior omnibus accidentibus.

Accidentia subiectantur in materia.

Spiritualia accidentia

QUAESTIO PRIMA QUAE SINT ACCEPTIONES QUANTITATIS ET SUB QUA CONSTITUAT HOC PRAEDICAMENTUM

Nomen quantitatis varie accipitur.

1 Alia est Perfectionis

2 Alia est Virtutis

3 Alia est Intensionis

4 Alia est Valoris

5 Alia est Ponderis

6 Alia est Durationis

7 Alia est Molis

Haec ultima est maxime quantitas et haec pertinet ad praedicamentum.

Differt ab aliis sed

Varia sunt genera quantitatum apud Philosophos ac proinde nomen quantitas varie accipitur. Alia enim est quantitas perfectionis secundum quam illud dicitur maius quod est perfectius, alia est quantitas virtutis secundum quam virtus maior vel minor dicitur prout ad plures vel pauciores effectus extenditur. Alia est quantitas intensionis secundum quam id quod intensius est et plures habet gradus maius dicitur. Alia est quantitas valoris secundum quam quod plus valet maius dicitur in valore, alia est quantitas ponderis secundum quam quod plus habet de pondere maius dicitur, alia est quantitas durationis secundum quam quod plus durat maius dicitur, alia denique est quantitas molis, secundum quam quod mole maius est maius dicitur, estque haec quantitas dimensiva et habet partes quantitativas et divisibiles ut linea superficies corpus, et invenitur solum in corporibus et sola pertinet ad praedicamentum quantitatis, differtque maxime ab aliis quantitatibus sed in eo potissimum quod aliae sunt transcendentales et vagantur per varia praedicamenta, ea vero dicit quandam naturam peculiarem et distinctam a rebus quantis. Cum aliae quantitates reducuntur ad praedicamentum rerum quantarum tanquam modi, quodam intrinseci ipsarum, quantitas vero molis est accidens quoddam peculiare distinctum realiter a rebus quantis ac proinde peculiare sibi praedicamentum vendicat. Adde quod fere haec sola quantitas

molis proprie et absolute dr quātitas et secdm illā res dicūtr propriè eē sola haec ē propriè et
mesurabiles divisibiles aequales &c. Alia vo gnā quātitati sicut propter pro: absolute quātitas.
portionē quādā quā hīt cū quātitate molis, participat quātitatis nomen,
ita etiā quo nō participat eius proprietates, dicimq ī ī divinis filiū eē ae:
quale pri, angelos inaequales eē, duos calores et quatuor esse aequales et
quae passioēs improprie gdē et p attributionē quādā cōveniūt his quātitatib
proprie aūt et simplr solū quātitati molis Et ita de hac solabūr cū Philoso agemq.

QVÆSTIO SECVNDA
QVÆ SIT NATVRA QVANTITATIS QVÆ EIVS DIVISIONES ET SPECIES

Multa sūt huius quaestionis difficultates brevibq dubitationibq decidēdae.

PRIMA DVBITATIO
QVARE PHILOSOPHVS INCIPIT A DIVISIONE QVANTITATIS NON PRÆMISSA EIVS DEFINITIONE ET QVOMODO DEFINIRI POSSIT SEV QVÆ SIT RATIO FORMALIS QVANTITATIS.

Ideo Philosophs incipit à divisiōe qz et sūma gnā carēt vera definitiōe et dixi quare ordiatur divisiōe
mat qz nō erat eius propositū tradere hic ī praedicamētis perfectā cognitionē ī quātitate nō vō defi:
rerū explicādo earū essas et qdditates ad quod fuisset necessā definio sed tātū nitiōē.
cognitionē aliquā earū quātū satis erat ad coordinationē et dispositionē illarū
secdm praedicationē et subiectionē ī serie praedicamētali, ad quod praestādū nō
tā definitio quā divisio cōducere videbatr. Quāvis aūt Philosphs hic praetermise:
rit generalē quātitatis descriptionē, pōt tn̄ et solet cōmuniter describi vel p quātitas describi pōt
eius aliquā passionē, vel p eius rationē formalē, circa quā nō oēs cōveniūt vel f.
cū ī ī quātitate reperiātr multa ut eē extēsū, seu habere partes extra par:
tes, eē divisibilē eē mēsurā esse finitū vel īfinitū, aequale vel inaequale ē cōn:
troversia in quanā istarū rationē essā quātitatis cōsistat, nā Scotq hic quaes: Est cōtroversia
1a asserit rationem formalē quātitatis eē divisibilitatē D. Thom: opus. 52 Scotq ī divisibilitate
eē rationē mēsurae. Fons: quinto Metas: c: 13 quae: 1 asserit eē p se extēsū Fons: eā extēsē.
seu habere partes extra partes.

Dico ergo breviter 1o. Extēsio seu habere partes extra partes ē prima **Assertio**
et formalis rō quātitatis, 1a qz nō resolvitr ī aliā priorē, formalis qz cōstitu: Extēsio ē rō format
it formalitatē et essam quātitatis. Probr 1o. Quia illud ē essā rei quod ē quātitatis.
principium et causa oium passionū illi rei cōvenientiū, sed extēsio seu habe: Probr 1o.
re partes extra partes, ē causa oium passionū quātitatis ergo ē essā atq
inde prima ac formalis rō quātitatis. Maior. Inductioē patet, quia proprieta:
tes rei nō manāt nisi ab essā rei, et essā ē causa suarū proprietatū Minor.
qz extēsio ē causa divisibilitatis, ideo ī ē aliqd divisibile, qz extēsū ē, et habēs Extēsio ē cā divisibilitas
partes in quas dividi possit, partes ī sūt fūdamētū divisiōis. Simili ratiōe ideo Partes sūt fundamē:
aliqd ē mēsura quātitatis alterius, qz hīt ī se extēsionē, secdm quā pōt mēsurare tū divisiōis.
extēsionē alterius nō ē cōtra.

Nota 1o. Habere partes extra partes eē, habere tales partes quae ex natura sua quid sit eē partes
exigūt ut una sit extrā alterā, ut nō una intra altā cōtineatr, id ē partes impene: extra partes.
trabiles adinvicē 2o. Extēsionē partiū eē duplicē unā extēsionem partiū ī toto
alterā extēsionē partium ī loco. Igitr extēsio partiū impenetrabiliū ī toto Extēsio duplex.

Extēsio in toto, et in loco.

ē essā quātitatis. Extēsio ī partiū in loco ē eiꝰ tātū proprietas de quo sate in Physica.

ASSERTIO 2ª

DE DIUISIBILITATE

Diuisibilitas ē passio quātitatis

Dico 2º diuisibilitas, vō mēsuram, et alia quæ supra enumerauimus, sūt passiões quātitatis. De diuisibilitate patet ex 5 Met: 18. vbi Philosꝰ quātitatē p diuisibilitatē definit, tāquā p internā proprietatē quātitatis, deinde qz diuisibilitas sequitur ad extēsionē partiū seu ad habere partes extra partes, partes n. sūt fūdamētū et radix diuisibilitatis. Propria aūt diuisibilitas quātitatis ē in partes extra partes, id ē in partes impenetrabiles vel ut ait Philosꝰ 5 Met: in tales partes quarū unaquæqꝫ possit ab altera separata existere, tales aūt partes nō sūt naturaliter substā nec qualitas nisi rōne quātitatis.

Propria diuisibilitas quātitatis ē partes ext partes

Tales partes nō sūt naturaliter substā nec quātitas.

DE MENSURA.

De mēsura etiā patet idē n. quod aliqd habet partes in se, pōt suis partibus mēsurare partes alteriꝰ. De aliis passionibꝰ supra enumeratis etiā patet quod sequātur extēsionē quātitatis tāquā proprietates eiꝰ.

Mensura ē duplex.

Perfectiōis.

Extēsiōis. ē duplex

Alia per repetitionē

Alia p accomodationē

Vt aūt intelligꝰ quōnā mēsura sit passio quātitatis nota duplicē eē mensurā altam perfectiōis, altam extēsiōis, p illā mēsuratr perfectio rei, p hac extēsio. Mēsura extēsiōis ē duplex alia ē p repetitionē et replicationē aliquotā sui ut vlna aliquoties repetita mēsurat extēsionē pāni, alia ē mēsura p accomodationē ut stadiū ē mēsura viæ sibi adæquatæ, vas ē mēsura vini cōtēti, locus locati, tota enī superficies cōcava cōtinētis quāta sufficit ēe cōvexa cōtēti.

Hæc conueniūt in aliqbꝰ, in quibusdā nō.

Conueniunt.

Mēsura ē eiusdē gnis cū mensurato.

Cōueniūt aūt hæ oēs mēsuræ in aliqbꝰ et differūt in aliis. Cōueniūt quidē in eo quod mēsura sēp ē eiusdē gnis cū mēsurato, idqꝫ patet inductiōe mēsura n. substātiarū ē substā, mēsura lōgitudinis lōgitudo, mēsura numeri ē unitas, nō quæuis sed quæ sit eiusdē gnis cū aliis unitatibꝰ, tū ratiōe, qz de rōne mēsuræ ē ducere nos in cognitionē mēsurati, et nō pōt ducere nos in cognitionē nisi sit aliqua ratiōe similis rei mēsuratæ, et cōsequēter eiusdē gnis.

Mēsurā eē eiusdē gnis nō necessō vniuocē sed pōt analogicē

Differunt.

Mensura perfectiōis ē maximū et perfectissimū. Quod sit ita Probr.

Nota ē necesse mēsurā eē eiusdē gnis vniuocē sed satis ē ut saltē analogicē eādē naturā participet. Differūt vō in aliis, quod mēsura perfectiōis ē maximū et perfectissimū in illo gnē sic mēsura lucidorū ē sol qui ē maximē lucidꝰ, calidorū ignis. Entiū Deꝰ. Quod aūt mensura perfectiōis sit maximū et perfectissimū in illo gnē Probr qz quāto aliqd magis accedit ad sūmū tāto ē perfectiꝰ Ergo sūmū in quolibet gnē ē mēsura perfectiōis reliquorū Et in hoc sēsu Philosꝰ 10 Met: 1 ait primū in vno quoqꝫ gnē eē mēsurā reliquorū illiꝰ gnis, et in vnoquoqꝫ gnē spēm perfectissimā illiꝰ gnis eē mēsurā aliarū vnde 2º cœli ait semꝑ ideē meliꝰ quod ē optimo propinquiꝰ, idē asserit 8º Phys: tex: 30. hīc in gnē aīalium, hō ē mēsura, in gnē angelorū, primꝰ angelꝰ, in gnē colorū albꝰ color. Hīc etiā medici corpꝰ temperatū statuūt metrū seu mēsurā oīum corporum, mensura vō p repetitiōnē sui ē minimū qd in illo gnē ut vnitas ē mēsura numeri, hæc n. replicata mēsurat numeri.

Illud ē meliꝰ quod ē optimo perfectiꝰ.

Mēsura p repetitionē sui. ī id est.

Conditiōnes mensuræ

Et in hoc sēsu Philosꝰ 2º. cœli 28 ait mēsurā eē minimū in vnoquoqꝫ gnē. Hīc etiā illæ cōditiōes mēsuræ, vt sit notissima et minima nā quatenꝰ notissima pōt nos ducere in cognitionē quātitatis ignotæ, quatenꝰ minima exactiꝰ mēsurat. Mensura deniqꝫ p accomodationē ē æqualis in aliquo gnē ut lōgitudo ligni ē mēsura adæquata lōgitudinis columnæ.

Quō intelligēdū ē mēsurā eē proprietatē quātitatis.

Sed qn̄ ai dicimꝰ mēsurā proprietatē eē quātitatis intelligimꝰ mēsuram extēsiōis nō perfectionis. Mensura aūt extēsiōis cū sit duplex ut dixi esse mēsurā p sui repetitionē primo et p se cōuenit unitati ut passi docet Philosꝰ

maxime 10 Met.

maxime loquitur ubi ait rationē mensuræ primo et per se convenire unitati
ejus vō mensurā per adæquationē et accommodationē ē propriū quantitatis con:
tinuæ. Porro mensura per accomodationē vel ē intrinseca vel extrinseca Intrin: Mensura per accomodati: onē vel ē Intrinseca
seca quantitas uniuscujusque rei per quā res intrinsecè mensurati tota nō ē
vel quanta ē mensura, illiq. Mensura vō extrinseca ē quantitas unius rei appli: vel ē Extrinseca.
cata quantitati alterius rei, quo quantitas continens ē quantitatis contentæ men:
sura.

SECUNDA DUBITATIO.
QUÆSIT PRIMA DIVISIO QUANTITATIS ET QUOMODO EXPLICANDA

Ideo Philosophus dividit quantitatem in discretā et continuā, discretā ē ait In discretā et continuā.
cujus partes nullo communi termino copulantur, seu cujus partes sunt divisæ abinvicem
ut partes numeri. Duas aūt assignat species quantitatis discretæ, numerū scilicet et Duæ species quantitat discr: numerus et Oratio.
orationē. Quantitatē aūt Continuam definit ē cujus partes copulātur uno termi:
no communi et hujus ponit quinque species lineā superficiem corpus, locū, tempus in 5 vō quinque species continuæ.
phisicorum tex. 18 tres tantū quantitatis continuæ per se species
numerat, lineā superficiem et corpus, tempus aūt et motū ponit inter quanta per
accidens, et locū oio omittit, et inter quanta discreta solius numeri meminit.
Horū accurata examinatio nō ē hujus loci. Quare brevissimè singula duntaxat
tangēdo dubitationē definiā.

Primo igr quod ad numerū attinet sit 1a. Numerus formalis nō ē Ens reale Assertio 1a. Numerus nō ē Ens reale sed ē qui pendens ab opatiōe
sed ē qui pēdens ab opatiōe intellectus, licet ī numerus quoad multitudinē unitatū sit
qd reale, tū quoad collectionē et ordinationē earūdē pēdet ab opatiōe intellectus
et qā numerus consistit formalis in certa hac coordinatione et collectione, ideo for: Numerus quoad unitatū multitudinē ē qd reale ex quoad collectionē et ordina: pēdet ab opatiōe intellec: tus formalis.
malis pēdet ab opatiōe intellectus. Hæc sētētia Probr tū ex Philoso. 4. Phys. tex. 131
ubi ait, si nō ēēt aīa numerās nō ēēt numerus, tū ratiōe hac unica ex parte nu: Ubi nō ē aīa numerās nō ē numerus.
meri. Numerus consistit formalis in collectiōe et coordinatiōe unitatū sed hæc col: Probr ratiōe.
lectio et coordinatio unitatū ē per opationē intellectus Ergo numerus formalis ē
per opationē intellectus Maior ex numerus in hoc distinguitr à multitudine quod
hæc dicat absolute multas unitates, ille vō dicat multas unitates collectas Numerus in quo a multitudine distinguitr
et ordinatas in unā sumā, et sicut nō quævis multitudo lapidū ē domus neque quæ:
vis multitudo militū exercitus sed tantū multitudo ordinata in formā domus aut exercitus A comparatiōe
sic nō oīs multitudo ē numerus, sed tantū collecta et ordinata in unū. Et hoc etiā
patet inductiōe qr quilibet numerus dicit certā ordinationē et dispositionē uni: Patet etiā Inductiōe
tatū sedm prius et posterius. ut in senario prima ordine unitas, sedā quarta
quinta sexta, assignatr. Addit ergo numerus ad multitudinē dispositionē et ordi: Quid addit Numerus ad multitudinē
nationē unitatū sedm prius et posterius quæ dispō ē collectio istarū unitatū unā
Philosophus ait sex nō ēē bis tria sed semel sex id ē unā collectionē. Minor Sex nō sunt bis tria
qr hæc collectio unitatū spectatr sedm prius et posterius ita ut una unitas
sit prima alia media alia ultima, sed ā parte rei unitates cū sint oēs ejusdē ra: A parte rej unitates sunt oēs ejusdē ratiōis
tionis, nō habēt hūc inter se ordinē et una dicatr prior altā, eo quod ī prima stabi
sit ultima et ultima prima Ergo hæc collectio et coordinatio unitatū
ē per opationē et determinationē intellectus. Nec dicas Numerū numerātē CQē obiectio
numerus abstractus à rebus ut duo tria quatuor, quo res numeramus pēdere
ab intellectu: Numerū vō numeratū CQē res ipsæ numeratæ seu id quod Numerus numerās et numeratus nō distinguntr in ratiōe numeri
numeramus nō pēdere ab opatiōe intellectus, nā numerus numerās et numeratus
in ratiōe numeri nō distinguntr, idē ē numerus prout ē abstractus à rebus numeratis dū numerāt

prout rō ē applicabȝ rebȝ numeratis dr̄ numeratus Ergo si ille pendat ab
Numerus quoad multitudinē unitatū intellectu etiā pendebit ipse. Igr̄ numerus quoad multitudinem unitatū ē à par:
te rei seu ē à parte rei fundamētalr, et quo ad cōvenientiā, quo ad collectionē
Numerus quoad collectionē et coordinationē vero et coordinationē unitatū in unā sumā. C[ui]n quo consistit formalr numerus seu formalr
et quoad existentiā ē p operationē intellectus.

Assertio 2a. Secūdo sentio Numeru nō eē Ens per se unū sed per accidens et ex aggrega:
Numerus nō ē Ens per se unū sed ex aggregatione. Prob. autoritate ratione tiōe multarū unitatū. Probo hoc tū ex Philoso 10 Met: 4a Numerus ait ē plu:
ralitas unitatū et ibidē texte 20. Numerus ē multa una id ē multae unita:
tes, tū hae una ratiōē qz multa singlr nō sūt unū singlr, at numerus ē multa
singlr, ut binarius bonum, sūt duo bona Ergo numerus nō ē unū singlr ac per se.
Ex duobus Entibus in actu nō fit unū Ens Confir. qz ex duobus Entib. in actu nō fit unū Ens 7 Met: go. illa aūt sūt
quod sit eē duo in actu duo in actu, quae actu divisa sūt ab invicē, divisio n̄ actualis dissolvit unitatē
actualē, et facit actualē multitudinē, ut patet in divisiōē ligni, et hoc idē
ē quod dr̄, ex duobus Entibus cōpletis, nō fit unū per se, at numerus cōstat ex duo:
bus Entibus actu et cōpletis Ergo nō ē unū per se. Est ergo numerus v.c: binarius
Numerus binarius ternarius ternarius. v.c ~~[illegible]~~ unus quidē sed nō simplex sed ex aggregatiōē, quare et ipsa numeri,
erit una per aggregationē, erit ergo numerus unus per accidens, qz ē unus solo
ordine et dispositiōē unitatū, quae n̄ ita sūt unū, sūt unū per accidens, ut exercitus
ē unus, nō qz dicat unā entitatē, sed unū ordinē, quo etiā nō numerus est unus.

Assertio 3a. Tertio sentio numerū ex sua rōē, hoc ē, ex ratiōē numeri, eē trāscēdētē
numerus ē trāscēdens Probr. Probo. qz rō formalis numeri v.c: duo, tria, aeque pōt applicari rebus quātis et nō
quātis Ergo numerus praedicamētalis in rōē formali numeri, nō distiguitr à numero
trāscēdētali, sed solū distiguitr materialr ratiōē subiecti, cui applicatr ita ut
numerus applicatus rebus quātis, dicatr praedicamētalis, quaterus vō ē in rebus nō
quātis, retineat nomē trāscēdētalis. Igr̄ cū numerus cōficiatr ex unitatibus, nō
quatenus substātiales quātitativae aut qualitativae sūt, id n̄ illi materiale ē
et cōvenit accidētalr rōē subiecti, sed ex unitatibus quaterus unitates sūt, idē
quaterus dicūt negationē divisionis in se, partes n̄ numeri formales, sūt unitates,
ideo et numerus ex se erit trāscēdens C. qz unitates ex quibus cōponitr sūt trāscēdētes
cū sequātr ad oīa Entia, et numerus nihil aliud sit quā unitates simul sumptae
et quātū in se ē aeque inveniatr in rebus corporeis ac spiritualibus, in substātia ac in
accidētibus. Ex quo patet nec unitatē trāscēdētalē formalr distigui ab unitate
praedicamētali, sed rōē subiecti tātū, nec numerū trāscēdētalē à praedicamē:
tali, nisi etiā rōē subiecti, numerus n̄ ē formalr collectio unitatū in unā
sumā, unitatū inquā quaterus unitates sūt.

Assertio 4a. Quarto sentio. Cut cōstat ex dictis numerū eē quidē speciem quātitatis, sed
Numerus ē species quātitatis sed nō vera. nō verā ac germanā. Quod sit species, patet tū qz ab hic at 5 Meth: ponitr
Quod sit species patet à Philoso int species quātitatis, tū, qz rō et, proprietates quātitatis vo nō cōve:
niūt numō, ut eē extēsū, habere partes extra partes, eē divisibile, eē mēsurā,
nō suscipere magis et minus, nō habere cōtrariū, eē aequale et inaequale.
Quod nō sit vera species quā[titatis] Quod aūt nō sit vera ac germana species, patet aperte ex dictis, tū, qz nō ē Ens
Numerus nō ē Ens per se sed per accidens reale independens ab operatiōē intellectus, tū, qz nō ē Ens per se, sed per accidens.
numerus ex sua rōē trā:scēdit genus quātitatis. tū, qz ex sua ratiōē trāscēdit genus praedicamēti quātitatis. Unde sequtr quātita:
tē numeri eē quātitatē trāscēdētalē, tū qz nec rō quātitatis nec proprie:
tates univocè cōveniūt numō, nā extēsio, quae ē rō formalis quātitatis, pro:
Numerus nō facit rē extēsā proprie. priè numero nō cōvenit, numerus n̄ nō facit rē propriè extēsā, ut duo bonos, nō
dicūtr extēsi, propter dualitatē habere etiā partes extra partes nō cōvenit

unicocē numō, nā partes numeri sūt unitates, unitas aūt, ut unitas, ē gd negativū, dicit n̄ negationē divisiōis, partes aūt quātitatis, sūt positivæ et impenetrabiles. Quare et proprietates quātitatis, nō æque cōueniūt numō, ut divisibilitas, mensura &c. Numerus n̄ utrumq nō dividit̄ in partes quātitativas, sed in unitates, quatenus unitates sūt, nec ē mēsura extēsiōis, sed multiplicatiōis rei.

Partes numeri sunt unitates.
Unitas ē gd negativū.
Partes quātitat. sūt positivæ.
Numerus nō dividit̄ in partes quātitativas, sed in unitates quat.

Sed quid ad Aristot: hic et 5 Metaps: numerū int germanas quātitatis spēs recēsitē? Rdeo. Philosus nūquā expressis verbis, negavit numerū ēē quātitatis spēm, re tñ ipsa ostēdit nō ēē verā et propriā spēm, cū docuit numerum pendere ab intellectu, et ēē unū p accidēs. In quo sacilg ē quod ipse docet in Top: Loquēdū ut multos, sētiēdū vō cōformādā sententiā iudicio sapientum oēs n̄ sui tpis Mathematici et Philosi dicebāt numerū ēē spēm quātitatis, et de eo ut de spē quātitatis loquebātz, ideo ergo ne oībq repugnare uideretz idē asseruit, in multis aūt locis ostēdit nō ēē verè ac propriè spēm, Loca parti adduxi, parti etiā adducā suo loco, ubi hæc oīa ex professo examinabo.

Respōsio ad Aristot. [illegible]

Matematici de numero gd sētiebāt.

Quinto sentio. Orationē ēē qdē spēm quātitatis, nō tñ verā et germanā. Et hoc ē contra aliquos, q dicūt ēē spēm propriā, qz et Aristot: hīc eā numerat, ut spēm quātitatis, et pbat ēē quātitatē, qz orō mgt cōstat et mēsurat̄ sillabis lōgis, et brevibus, lōgitudo aūt et brevitas dicūt quātitatē, sed oppositū ē verig, tū qz Philosus 5 Met: orōnēm nō numerat int spēs quātitatū, tū qz orō ē ēns p accidēs, sicut et numerus, ē n̄ collectio multarū sillabarum quarū singulæ hīt aliquā lōgitudinē et brevitatē tpis, tū qz nulla hīt rationē quātitatis distīctā ab aliis spēbq quātitatis nā prout dicit multitudinē sillabarū vel l̄rarū nō distīguitz à numō, prout dicit multitudinem sillabarū, lōgo vel brevi tpē duratiū, nō distīguitz à numō, et tpē, simul sūt dicit numerū sillabarum habētiū certā aliquā proportionē int se seām tpq, quæ propria ē et germana acceptio et cōsideratio orōnis, eatenq ē aggregatū quoddā ex numō, tpē, et proportiōē tpūm adinvicē, quæ proportiō ē relatio. V.c. in dactilo prima sillaba ht proportionem duplā in tpē ad seām et tertiā qz in duplo maiorē tpē durare debat quā seda, vna n̄ lōga, cōtinet duas breves in spōdeo utraq sillaba ht proportionē æqualē qz utraq ē æquè lōga. Cōfirma: qz hæc proportio sillabarū in tpē seu in numero, nō ē ex natura sillabarū, sed ex mera impositiōē, eadē eñi sillaba in diversis vocibq et lōga et brevis ut in Populg p arbore et populo. Orō n̄ vō quoad proportionē sillabarū in tpē, nō ē gd reale, sed rationis, et proinde nō ē vera spēs quātitatis, qz tñ ht aliquā rationē quātitatis ideo ponitz int spēs quātitatis, ut facit hic Philosus sacutq vulgatā et cōmunem opinionē de quātitate.

Assertio 5.ª
Orō nō ē vera spēs quāt.
Orō mēsurat lōgis [illegible] brevib.
Orō ē ēns p accidens.
Propria cōsideratio orationis est.
Orō ē aggregatū quoddā ex numō tpē proportiōē.
Proportio in dactilo.
Confirmatur.
Orō quoad proportionē sill: labarū nō ē gd reale.
Habet aliquā rōnem quāt:

Sexto sētio. Lineā, superficiē, et corpus, ēē verè spēs distīctas quātitatis. Probo qz dicūt distīctas rationes extēsiōis, linea n̄. ē extensa solū in lōgū, superficies in latū et lōgū, corpus in profūdū, ex linea ē lōgitudo sine latitudine, et profūditate, superficies ē latitudo cū lōgitudine, sine profūditate, corpus ē profūditas cū lōgitudine et latitudine. Cōfir: qz lōgitudo nō ē latitudo nec latitudo profūditas Ergo sūt extēsiones distīctæ.

Assertio 6.ª
Linea, superficies, corpq sūt spēs distīctæ quāt:
Probr.

Dices 1.° Vna spēs nō includit essentialr alterā, sed corpq includit essentialr lōgitudinē et latitudinē, Ergo nō sūt hæ spēs distīctæ. Rdeo Nego minorem Lōgitudo n̄ accipi pōt dupl̄r 1.° Physicè pro vna dimēsiōē quā lineā dicimus ēē lōgitudinē 2.° Moraliter pro maiori extēsiōē rei, quā maiorē extēsionē dicimus lōgitudinē, minorē, latitudinē, ut in columna. Si igr̄ accipiamq lōgitudinem Physicè p linea, certū ē lōgitudinē nō ēē de essa corporis, linea n̄ nō ē corpus, sed terminus vel terminatio corporis, similr̄ et superficies moralr̄ vō corpus sub dicit

Obiectio.
Longitudo dupl̄r accipitr.
1. Physicè p una dimēsiōē.
2.° Pro maiori extēsiōē.
Linea n̄ ē corpus sed terminus vel terminatio.

profunditatē, quasi in longū dr̃ habere longitudinem, prout dicit profunditatē q̄si in latū, dr̃ habere latitudinē, prout dicit profunditatē absolute dr̃ habere profunditatē.

Objectio 2ª.

Corpus aliud ē substātiale aliud quātitativū.

quātitas trinæ dimēsa longa, lata, profunda.

Dices 2º Corpus ē in prædicamēto substāe Ergo nō in prædicamēto quātitatis. Resp. Corpus aliud ē substātiale aliud quātitativū. Corpus substātiale ē natura ad quā cōsequtr quātitas, id ē natura materialis, cū n materiale ē corporeū, et corporeū materiale, et omnes mateæ res dicitr corporeæ. Corpus vō quātitativū seu matematicū ē quātitas trinæ dimēsa, longa, lata, profunda, et hoc ponitr in prædicamēto quātitatis.

Linea quatuor̃ definitr 1º longitudo carēs latitū et profū: 2º Cuius partes copulātr pūcto 3º cōtinua pmanēs cuius extrema sūt pūcta.

Dr cōtinua ad differm discretæ: Dr permanēs ad differm

Dr cuius extrema sūt pū:

4 quod sit pūcti fluxus.

Porro hæ tres quātitatis spēs vario mō solēt definiri. Imprimis Linea quatuor̃ definitr 1º quod sit longitudo carēs latitudine et profunditate 2º quod sit quātitas cuius partes copulatr pūcto 3º quod sit quātitas cōtinua pmanēs cuius extrema sūt pūcta. Dr cōtinua ad differm discretæ, permanēs ad differm successivæ ut tēpus et motus dr demū cuius extrema sūt pūcta seu cuius partes copulantr pūcto ad differm corporis et superficiei Nā extrema superficiei sūt lineæ corporis aūt extrema sūt superficies 4 etiā Mathematicæ definitr quod sit pūcti fluxus. Imaginātr n lineā ita generari ut si pūctū flueret et in tali fluxu relinqueret vestigiū tale vestigiū sit linea, nā tale vestigiū habebit longitudinē qz relictū ē p fluxū qui ē longus et carebit latitudine qz quod fluxit id ē pūctū caret latitudine.

Superficies quatuor̃ defi: 1º est magnitudo hns latitudinē 2 quod sit quātitas cōtinua pmanēs cuius partes copulātr linea 3 cuius partes terminātr linea 4 quod sit fluxus lineæ.

Superficies solet iisdē etiā modis quatuor̃ definiri 1º Superficies ē magnitudo hns latitudinē cū longitudine 2º quod sit quātitas cōtinua pmanēs cuius partes copulātr linea, vel etiā 3º cuius partes terminātr linea. 4º Etiā a Mathematicis definitr quod sit fluxus lineæ in transversū sicut n ex fluxu pūcti sumitur longitudo et efficitr linea ita ex fluxu lineæ in trāsversū sumitr latitudo et efficitr superficies. et ex fluxu superficiei sumitr profunditas et efficitr corpus.

Corpus etiā quatuor̃ definitr 1º est magnitudo cōstās longitudine 2 quātitas cōtinua pmanēs 3 cuius partes terminātr superficie 4 quod sit fluxus superficiei.

Corpus etiā proportionalr pōt definiri. 1º quod sit magnitudo cōstās longitudiē latitudine et profunditate 2º quod sit quātitas cōtinua pmanēs cuius partes copulātr superficiē vel denique 3º cuius partes terminātr superficie 4º quod sit fluxus superficiei.

Assertio 7ª

Locus nō ē spēs quātitatis

Probr 1º.

Locus ē superficies corporis

Probr 2º.

Septima Assertio. Locū nō ēē spēm quātitatis distinctā a superficie. Probo 1º qz locus addit superficiei nō addit novā rationē quātitat, locus n ē superficies corporis cōtinētis imobilis at cōtinētia et imobilitas nō variāt rationē quātitatis sed sūt differæ quædā accidētales superadditæ superficiei. 2º qz locus quatenus locus ē forma extrinseca locati at quātitas ē forma intrinseca rei. Dimitur ergo locus in prædicamēto ubi tāquā forma et mēsura extrinseca locati a loco n res denominātr ēē alicubi. Philosophus aūt licet hic enumeraverit locū inter alias spēs quātitatis vulgarē opinionē secutus nō numerat tn in 5 Metaphysicæ.

Non bene Thomistæ ponūt locū ēē distinctā spēm quātitatis

Cōstat etiā hīc nō bene quosdā Thomistas asserere locū ēē distinctā spēm quātitatis qz licet in ratiōe quātitatis nō distinguatur a superficie distinguitur tn in ratiōe mēsuræ superficies n ut superficies ē intrinseca mēsura corporis superficiati vō quatenus locus ē alterius corporis hēt se ut mēsura extrinseca ad illud corpus

Superficies quatenus ē mēsura extrinseca nō ad prædicamētū quātitatis sed ad Ubi ptinet.

Nō bene inquā hoc asseritr qz superficies quatenus ē mēsura extrinseca nō ptinet ad prædicamētū quātitatis sed ad prædicamētū Ubi qz aliud ē modus afficiendi extrinsecē subiectū alius afficiendi intrinsecē.

Assertio 8ª

Octava Assertio Motū et Tēpus ēē veras quātitates. Probo qz successio dicit formalr quātitatē sed motus et tēpus sūt Entia successiva Ergo sūt Entia quāta. Minor ē pspicua Maior probr qz in successiōe ē extēsio quædā et partes ext partes sibi invicē succedētes. Ex quo patet cū motus et tēpus varijs

modis considerari possunt solum ea ratione esse quanta quatenus successiva sunt successio non ut successio dicit quantitatem. Confirm: quia motus et tempus habent continuitatem sicut et linea nam sicut partes lineae continuantur per centrum tanquam communi termino ita partes temporis praeteritum et futurum continuantur per nunc tanquam per commune terminum partes etiam motus continuantur per mutatum esse de quo alibi. — *Motus et tempus habent continuitatem*

NOVO sectio Motum et tempus esse quantitates non praedicamentales sed transcendentales. Probo 1.° quia motus et tempus sunt quantitates ratione successionis, at successio est quid transcendens et fusum per omnia praedicamenta. Ergo et ratio quantitatis in motu et tempore est transcendens. Minor quia successio invenitur in substantia quantitate, qualitate, relationibus, actione, et nam haec successive acquiri possunt, ita ut successio sit modus quidam rerum communis, similiter tempus est successio durationis, at duratio est quid transcendens, et invenitur in omnibus rebus. Ergo et tempus. Confirmatur quia proprietates rerum transcendentium sunt transcendentales, at successio temporis est proprietas durationis et modus illius. Ergo sicut duratio est quid transcendens ita et successio temporis erit transcendens. 2.° quia quantitas praedicamentalis solum est illa quae substantiam extendit, et facit habere in se partes extra partes, at motus et tempus non extendunt substantiam nec illam denominant quantam et habentem partes extra partes. Ergo non sunt quantitates praedicamentales, per motum enim vel tempus non dicitur substantia quanta vel extensa. Tempus igitur erit in praedicamento quando quia denominat extrinsece rem temporaneam seu existentem in tempore, motus vero erit in praedicamento sui termini, motus enim nihil aliud est quam acquisitio successiva termini seu terminus ut successive acquiritur. Philosophus vero hic posuit tempus inter species quantitatis, vulgarem opinionem secutus, vel certe propter magnam similitudinem cum quantitate praedicamentali.

— *Assertio 9.ª* / *Motus et tempus sunt quantitates transcendentales non praedicamentales* / *Probatur 1.°* / *Successio invenitur in substantia quantitate qualitate relatione* / *Successio est modus quidam communis rerum* / *Probatur 2.°* / *Quantitas praedicamentalis quae dicitur* / *Per motum non dicitur substantia quanta neque per tempus* / *Tempus in praedicamento quando erit.* / *Quid sit Motus.*

Jam ex his omnibus constat 1.° divisionem quantitatis in continuam et discretam non esse univocam sive non esse generis in species, quia species quantitatis discretae numerus et oratio non sunt verae species quantitatis, sed tantum ex aggregatione et analogice et consequenter, nec ipsa quantitas discreta est vera quantitas. 2.° constat solam quantitatem continuam per se spectare ad praedicamentum quantitatis reiecta enim quantitate discreta superest sola continua quae possit per se poni in praedicamento quantitatis. 3.° Cum quantitas continua, alia sit permanens, alia successiva permanens ut linea superficies corpus successiva ut tempus motus constat ex dictis quantitatem successivam esse transcendentalem non praedicamentalem, ergo superest sola quantitas continua permanens seu magnitudo seu quantitas molis quae sit praedicamentalis et spectet ad hoc praedicamentum. Haec autem magnitudo seu quantitas molis dividitur ut dixi supra in tres species tantum lineam seu longitudinem superficiem seu latitudinem, corpus sive profunditatem seu crassitudinem. 4.° constat quantitatem continuam, comprehendentem quantitatem successivam et permanentem esse quidem vere quantitatem sed tamen non praedicamentalem cum comprehendat quantitatem successivam quae est transcendentalis. Quantitas ergo praedicamentalis est quantitas continua permanens et satis ex dictis patet.

— *Constat 1.°* / *Constat 2.°* / *Sola quantitas continua per se spectat ad praedicamentum quantitatis.* / *Constat 3.°* / *Quantitas successiva est transcendens non praedicamentalis.* / *Magnitudo seu quantitas molis dividitur in tres species* / *Constat 4.°*

Ex huiusque dictis patet solutio ad ea omnia quae initio dubitationis posuimus excepto eo quod 5.° loco Philosophus ponat locum et tempus inter quanta per accidens, quod quomodo sit intelligendum dicam infra quarta dubitatione. — *Philosophus ponit locum inter quanta per accidens.*

TERTIA DUBITATIO.

QUÆ SIT SECUNDA DIVISIO QUANTITATIS ET QUOMODO EXPLICANDA

Quãtitas alia cõstat ex partibus habẽtibus positionẽ, alia nõ habẽtibus.

Quid sit habere partes positionẽ inter se

Tria requirũtur. 1° ut sit in aliquo tãquã in subiecto 2° ut permaneant simul 3° ut sit adinuicẽ cõiũcta.

Sola magnitudo hẽt partes habẽtes positionẽ int se

Nec tẽpus, nec numerus, nec oratio cõstat ex partibus habentibus

Positio supponit existẽtiã.

Secũda diuisio quãtitatis ẽ haec. Quãtitas alia cõstat ex partibus habẽtibus int se positionẽ, alia ex partibus nõ habẽtibus. Habere aũt partes positionẽ int se, ẽ ita esse positas in aliquo subiecto vel loco ut una sit iuxta aliam ante vel post à dextris vel à sinistris etc. Qñ tria requirũtur ut partes habeãt positionẽ int se 1° ut sint in aliquo tãquã in subiecto vel loco 2° ut permaneãt simul 3° ut sint adinuicẽ cõiũctae. Ratiõe primi et sedi fit ut partes habeãt positionẽ, rõne tertij ut habeãt positionẽ inter se. Ratiõe primi et sedi habẽt partes positionẽ in ordine ad locũ, rõne tertij in ordine ad totũ; docet aũt Philosophus solã magnitudinẽ habere partes hñtes positionẽ inter se qz ea sola hẽt partes positas et ordinatas in ordine ad locũ et in ordine ad totũ. Quare nec tẽpus, nec numerus nec oro, cõstat ex partibus habẽtibus int se positionem, partes n̄ numeri licet habeãt ordinẽ inter se nõ tñ habẽt ordinẽ sedm positionẽ in loco vel in toto Tẽpus vero cũ nõ habeat partes simul existẽtes nõ pot habere positionẽ partiũ cũ positio supponat existẽtiã. QVARTA DVBITATIO.

QVÆSIT TERTIA DIVISIO QVANTITATIS ET QVOMODO INTELLIGENDA.

Quãtũ, aliud ẽ quãtũ per se, aliud quãtũ per accidẽs.

Quãtũ per se quid sit

Quãtũ per accidẽns quod et hoc dr tribus modis 1° qz subiectat quãtitatẽ 2° qz subiectatur in re quãta rõne quãtitatis 3° qz subiectatur sedm̃ vẽsio quãta nõ tñ ratiõe quãtitat:

Tertia diuisio quãtitatis ẽ haec quãtũ aliud ẽ quãtũ per se aliud quãtũ per accidẽs quã diuisionẽ affert Philosophus tũ hic tũ 5 Met 18. Quãtũ per se ẽ illud quod ratiõe sui ẽ quãtũ ut linea superficies corpus. Quãtũ per accidẽs ẽ illud quod nõ rõne sui sed ratiõe alterius dr quãtũ, porro aliqd dr quãtũ per accidẽs tribus modis 1° qz subiectat quãtitatẽ et hoc mõ substã ẽ quãta per accidẽs 2° qz subiectatur in re quãta ratiõe quãtitatis et hoc mõ albedo et reliqua oĩa accidẽtia materialia sut quãta per accidẽs albedo n̄ vel dulcedo dr magna vel parua qz quãtitas corporis in quo subiectatur ẽ magna vel parua 3° qz subiectatur qdẽ in re quãta nõ tñ ratiõe quãtitatis, quo mõ sciẽ dr quãtũ per accidẽs. Nullo aũt ex praedictis modis dicitur à Philosophõ 5 Met. Motus et tempus quãta per accidẽs sed qz licet utrũqz sit propriẽ quãtũ per se (ut quãtũ per se distinguitur hic à quãto per accidẽs) ẽ n̄ tñ motus quã tẽpus successiuũ et cõtinuũ sedm̃ essem, successio aũt et cõtinuitas dicũt partes extra partes cõtinuãtes, et ideo dicũt quãtitatẽ cõtinuã per se: tñ illorũ extẽsio et diuisibilitas pẽdet ab extẽsiõe et diuisibilitate alterius nã extẽsio et diuisibilitas tẽpis nascitur ab extẽsiõe et diuisibilitate motus, et huius extẽsio et diuisibilitas nascitur ex extẽsiõe et diuisibilitate magnitudinis seu spatij de quo uberius suo loco. QVÆSTIO TERTIA

AN QVANTITATIS PROPRIETATES RECTE TRADANTVR A PHILOSOPHO

Proprietates quãtitatis hẽt tres.

Tres ponũtur hic à Philosõ quãtitatis proprietates 1a nõ habere cõtrariũ 2a nõ suscipere magis et minus 3a esse aequale vel inaequale hẽt aũt plures proprietates quãtitatis quã hae tres quae nõ à Philosõ assignãtur nã eẽ diuisibile, mensurabile, finitũ vel infinitũ sũt quãtitatis proprietates, quas tñ omisit Philosophus sic vulgz ex illis tribus quas ille hic adfert facile colligi potuit vel qz hae tãtũ erat tũc famosiores. Omissis ergo his de quibus in Physica hic tres illas à Philosõ positas explicãmus.

Proprietas 1a. Non hẽt cõtrariũ

Prima ergo proprietas ẽ Quãtitas nõ hẽt cõtrariũ quae patet ex dictis praecedẽti capite nã ad verã cõtrarietatem, requirũtur multae cõditiõẽs, à quibus deficiat cõtrarietas, quae posset eẽ int quãtitates, et ita licet lato mõ sumpta cõtrarietate possit quãtitas sicut etiã substã habere cõtrariũ nõ tñ propriẽ et rõne sui quãtitas quod uico addo qz quãuis quãtitas nõ habeat cõtrariũ pot tñ recipere cõtraria et ratiõe horũ pot aliquo dici habere cõtrariũ. Itaqz licet una quãtitas

ipsa et ratiõe quãtitatis nõ sit cõtraria alteri põt tñ esse cõtraria ratiõe alicuiꝰ in quãtitate subiectati quo pacto superficies alba dr̃ cõtraria nigrę et linea recta dr̃ cõtraria curvę: et ratiõe tãtũ qualitatũ istarũ.

Obiectio. Responsio 1a. Magnũ et parvũ sũt relationes. et si ẽ aliqua cõtrarietas ĩt illa nõ debet referri ad quãtitates sed ad relationes.

Obijcit 1o Philosophus. Magnũ et parvũ sũt quãtitates et tñ sũt cõtraria Ergo quãtitas hẽt cõtrariũ. Rñdet 1o Magnũ et parvũ nõ ẽẽ quãtitates sed ẽẽ ad aliqd seu relatiões qz magnũ nõ dr̃ magnũ nisi respectu parvi, vñ una eadẽqꝫ quãtitas diverso respectu dr̃ magna et parva: si vero ẽ aliqua cõtrarietas ĩt magnũ et parvũ ea nõ debet referri ad quãtitates sed ad relatiões oppositas quod inde colligitr qz quę sũt eiusdẽ essẽ nõ sũt cõtraria sed quãtitas magna et parva sũt eiusdẽ essẽ qz eadẽ ipsa quãtitas ẽ magna et parva Ergo in ratiõe quãtitatis nõ sũt contraria

Rñsio 2a. Magnũ et parvũ nõ sũt cõtraria. 1o Cõtraria p se ipsa possũt cõsiderari. 2o qz idẽ simul et semel nõ põt recipere cõtraria.

Rñdet 2o Magnũ et parvum nõ ẽẽ cõtraria 1o qz cõtraria p se ipsa possũt cõsiderari et cognosci ut albũ sine nigro at magnũ nõ põt cognosci sine parvo id ẽ sine ordine ad parvũ Ergo nõ sũt cõtraria 2o qz idẽ simul et semel nõ põt recipere cõtraria at idẽ simul et semel ẽ magnũ et parvũ ergo nõ sũt cõtraria Minor qz idẽ corpꝰ ẽ magnũ, respectu minorũ corporũ, et parvũ respectu magnorũ. Et hac rõ probat quod magnũ et parvũ nõ sũt naturis suis cõtraria quę in naturis suis sũt cõtraria nec respectu eiusdẽ nec respectu diversorũ possũt ẽẽ simul in eodẽ subiecto ut calor et frigus nullo respectu possũt ẽẽ simul.

3o Idẽ sibi ipsi ẽẽt cõtrariũ.

3o Idẽ sibi ipsi ẽẽt cõtrariũ, cũ in idẽ sit magnũ et parvũ simul quatenꝰ magnũ ẽẽt cõtrariũ sibi ipsi ut parvũ ẽ, at hoc ẽ absurdũ.

Obiectio 2a. Responsio.

Obijcit 2o Locus superior et inferior sũt cõtraria at locꝰ ẽ quãtitas Ergo quãtitas hẽt cõtrariũ. Rñdet locꝰ superior et inferior in ratiõe quãtitatis nõ sũt cõtraria qz duę superficies nõ sũt sibi cõtrarię sed dicũtr cõtraria extrinseca quadã ratiõe vel qz sibi sũt opposita secdm̃ distantiã vel qz terminat oppositos motꝰ oppositis in motibꝰ et ubi corpora ad locũ superiorẽ et inferiorẽ moventur.

Secũda proprietas quãtitatis nõ suscipit Magis et Minꝰ. Quare, ex se dixit. Per hoc fit Maius et Minꝰ, nõ vero Magis et Minus.

Secunda proprietas est quãtitas nõ suscipit Magis et Minꝰ et patet ex dictis supra quãtitas in cũ nõ habeat latitudinem graduũ neque etiã cõtrariũ nõ põt ex se et formatr suscipere magis et Minus. Dixi ex se et formatr, qz materiatr et subiective quatenꝰ ẽ subiectũ quo qualitatũ quę suscipiũt magis et minus põt aliquo dici quod tũ substã quã quãtitas suscipiũt Magis et Minꝰ sed hac locutio ẽ impropria. Licet autẽ quãtitas possit magis aut minꝰ extẽdi ut in rarefactiõe et cõdẽsatiõe hoc tñ qz p hac maiorẽ vel minorẽ extẽsionẽ fit aliqd maiꝰ et minus proprie loquẽdo nõ magis et minus ideo absolute quãtitas nõ dr̃ suscipere Magis et Minꝰ de quo latiꝰ in Physica cũ de rarefactiõe. Quãtitas ergo suscipit Maiꝰ aut Minꝰ nõ aut magis aut minꝰ proprie.

Quãtitas suscipit Maiꝰ et Minus nõ vero Magis et.

Tertia proprietas quã: dr̃ aequalis et inaequalis. Hac ẽ maxime propria quãtitatis. Quare dicit maxime propria.

Tertia proprietas quãtitas dr̃ aequalis et inaequalis hac proprietas cõvenit maxime quãtitati ut ait Philosophus hic, sicut in se dr̃ simile et dissimile in qualitate, ita aequale et inaequale in quãtitate sed illud ẽ maxime propriũ qualitatis ergo et hoc quãtitatis. Dixi maxime propriũ quia hac proprietas ẽ quarto mõ qualitatis aliæ vero duę praecedẽtes sũt primo mõ cũ cõveniat etiã substãe et aliis. Et Nota quod loquor hic de aequali et inaequali proprie, nã improprie et imitative hoc etiã tribuitr quãtitati virtutis et perfectiõis etc. quo pacto dicũtr angeli inaequales et psonę divinę aequales etc. Hactenꝰ de quãlitate. susissime de illa agenꝰ 3o Physicorũ.

CAPUT OCTAVU͂.

DE HIS QVÆ AD ALIQVID SEV DE RELATIONE.

In prima parte capitis definitionē quādā ad re-
In sēda quatuor proprietates tradit
3a ponit unū absurdū quod talē definitionē sequeretur et reijcit illā et ponit suā propriā.

In prima capitis parte ponit definitionē quādā relativorū quæ eius tpe ā vai: referebatur et eius explicationē. In sēda quatuor proprietates quæ traditā defini: tionē cōsequuntur. In tertia proposito uno absurdo quod talē definitionē seqr et reij: cit illā et adfert aliā quæ maximè relativis cōveniat.

DISPVTATIO TERTIA, DE NATVRA RELATIONIS EIVSQVE DIVISIONIBVS ET PROPRIETATIBVS

Quare prius agit de re-latioe quā de qualitate
Ratio 1a
Rō 2a

DE relatioē agit Philosophus prius quā de qualitate nobiliore et absoluto acci: dēte vel qr relatio cōsequitur stati quātitatē ut æqualitas magnitudo parvi: tas vel qr multa in capi. de quātitate disseruerat de Relatione. In 2ō aut Metaph. prius agit de qualitate quā de relatioē qr ibi ut Metaphysicus cōsiderabat prædicamēta sub ratioē Entis, maioris aūt Entitatis ē qualitas quā relatio.

QVÆSTIO PRIMA. QVÆ SIT RATIO QVORVNDAM NOMINVM QVÆ IN MATERIA RELATIONVM A PHILOSOPHIS VSVRPANTVR.

Nomina 9.

Nomina sūt hæc, Ad aliquid, Relativū, Relatio, Referēs, correlativū, subiectū sive relatū aut extremū, Terminus, Fūdamētū, Ratio fūdādi. Circa tria priora
Controversia circa tria
ē cōtroversia int interpretes. An ea quæ ponūtur in hoc prædicamēto recte appel: lētr ab Aristot: noie, ad aliqd, potius, quā noie relativorū aut relatiois ad quā
Responsiō
Ideo recte appellari; licet ī ante Aristot: nomē relativorū fuerit ab āntiquis
Recte à Plat: et Arist: usurpatr ad Aliquid qr exprimit naturā oīum relativorū.
usurpatū, cōvenientr tn̄ à Platone et Aristot: genus hoc Entis appellatū ē ad aliqd deinde qr nomē hoc exprimit optimè oīum relativorū naturā. Ratiō genus hoc acci:
Hoc accidētis genus in quo differt ab aliis et in quo cōvenit
dēns quod in hoc prædicamēto ponitr, quāvis cōveniat cū aliis accidentib. in hoc quod ē inhærere, ht tn̄ hoc peculiare in quo differt à reliquis, quod illud subiectū in quo ē nō solū perficit in seipso, sed etiā illud refert ad aliud, quod exprimitr rectè p hoc nomē, ad aliqd. Noīa vō relatiois aut relativi, quāvis etiā u:
Nomē relatiōis nō videtr ēē accomodatū.
surpata sint, nō tn̄ videtr ita ad id accomodata. nā imprimis in relatiois noīe
Nā pōt ēē ambiguitas pōt ī accipi vel Effective vel formatr.
pōt ēē aliqua ābiguitas, nā pōt accipi, vel effectivè, vel formatr. Relatio effec: tivè in nihil aliud ē, quā verbale huius verbi refero, sicut ābulatio huius verbi
Effectiva rātō quæ sit.
ābulo, et sic relatio ē ipsa opatio intellectus, referētis aliqd ad aliud, et hæc relatio effectiva, solet à multis vocari relatio cōcepta, et sic nō sumitr hic relatio, quāvis ab antiquis ita videbatr sumi cū dicebatr Ens rationis. Rela:
Formatr rātō quæ sit.
tio formatr ē accidēns quoddā reale, quo formatr aliqd dr relativū, sicut in pa: riatos p albedinem dr formatr albus, ita p similitudinē formatr dr similis, et
Hoc nō dr hic relatio dr qz rātō exercita.
hoc nō accipitr relatio in hoc prædicamēto, dr qz relatio exercita. quia prī nomē relationis, quātū ē ex se, nō solū sigt relationē hāc formalē et exerci: tā sic ī cōveniret proprie huic prædicamēto, sed etiā sigt relationē cō:
Rātō sigt etiā relatio: nē cōceptā.
ceptā quæ hic nō attēditr, ideo nomē relatiois nō videtr huic prædicamēto tā aptū sicut nomē ad aliqd. Nomē etiā relativi, qz ex mō suo sigdi, nō
Nomē relativū qd sgri: ē sigt.
sigt proprie id quod ht relationē et ad aliud refertr prout deberet sigri ut quadraret huic prædicamēto, sed potius sigt id, quod ht potētiā ad referēdū

Sicut calefactivũ dr̃ id quod h̃t potẽtiã ad calefaciendũ, ideo neq3 nomẽ hoc ple: *Calefactivũ dr̃*
risq3 probatr, sed potiꝰ ad aliquid, quod quadrat optime huic praedicamẽto.
Nã relatio h̃t duo, et respectũ, et terminũ, quae recte signatr hoc nomine. *Relatio h̃t duo*
particula ĩ, ad, sigt respectũ, particula vͦ, aliqd, sigt terminũ. quãvis aut no: *respectũ, scitz ad,*
mẽ hoc magis propriũ sit, Latini tñ potiꝰ utũtr noĩe relationis seu relativorũ, *terminũ, scitz aliqd.*
quãvis ĩ habeat aliqd improprietatis propter dicta, ẽ tñ accomodatiꝰ ad loquẽ: *Latini utũtr relati:*
dũ, ĩ hac re cũ distĩctioẽ. Et ita praedicta supra allata noĩa praeter nomẽ *onis nomine.*
ad aliqd de quo iã dixi, ut ad praesẽs institutũ spectãt ita distĩguũtur.

Relatio, seu habitudo, ordo, respectꝰ, cõparatio ad aliud. Est id quo formatr *Relatio qd sit*
res una refertr ad aliã, ut aequalitas nã ea si duae res dicũtr aequales sub
quãtitatibꝰ, causatr, et fũdamẽtatr, qr illa quãtitates sũt causa et fũdamẽtũ
aequalitatis, tñ formatr nõ sũt aequales nisi relationibꝰ aequalitatis. Relativũ *Relativũ qd sit*
est habẽs relationẽ, et ita se h̃t ad relationẽ, sicut albũ ad albedinẽ, sicut ĩ albũ
ẽ cõcretũ albedo abstractũ ita relativũ ẽ cõcretũ, relatio vͦ abstractũ, sic
pater ẽ relativũ paternitas relatio. Referẽs ẽ vel ipse intellectꝰ qui ob: *Referẽs qd sit*
jectivẽ refert rẽ unã ab alia, vel ipsa potiꝰ relatio, qua relatũ formatr refer:
tr alio, ut paternitas seu similitudo ẽ qua formatr Socrates refertr ad filiũ,
et paries albus ad aliũ sibi similẽ ĩ albedine. Correlativum ẽ relativum *Correlativũ qd sit*
quatenꝰ alteri relativo oppõitr, vñ illa dicũtr correlativa, quae ad se invicẽ *quae dicũtr correlativa.*
referũtr, ut pr̃ et filiꝰ, dominꝰ et servus. Hĩc patet oĩa qdẽ correlativa ẽẽ *Hĩc Nota oĩa correlati: va fieri posse relativa nõ vͦ ẽ contra.*
relativa, nõ tñ oĩa relativa, ẽẽ correlativa, nã pr̃ et dominꝰ sũt relativa nõ
tñ correlativa qr nõ referũtr ad invicẽ. Subiectũ seu relatũ est id quod *Subiectũ seu relatũ qd sit*
ã relatioẽ denominatr, seu id cui cõvenit relatio ut Socrates ẽ subiectũ pa:
ternitatis qr ipse denominatr pr̃, subiectũ etiã dr̃ alio noĩe extremũ est ĩ relatio
q̄si mediꝰ qdã ordo interiectꝰ int duo extrema, seu duo subiecta habẽtia relati:
oẽ. Terminꝰ est id ad quod relativũ directe et primo refertr, ut filiꝰ re: *Terminꝰ qd sit*
spectu pr̃is, pr̃ ĩ refertr ad filiũ, dñꝰ ad servũ. Fundamẽtũ est id quod in u: *Fũdamẽtum qd sit*
troq3 extremo ẽ causa relatiõis, ut ĩ duobꝰ corporibꝰ duae quãtitates sũt duo fũ:
damẽta aequalitatis duae albedines sũt fũdamẽta similitudinis. Ratio fũdãdi *Ratio fũdãdi qd sit*
quae etiã fũdamẽtũ proximũ dr̃ est cõditio quaedã fũdamẽti, sine qua relatio
nõ sequitr, v.g. duae quãtitates sũt fũdamẽta aequalitatis, nõ nisi quatenꝰ sũt
unũ ĩ quãtitate, unitas ergo ẽ rõ fũdãdi aequalitatẽ, quãtitas vͦ ẽ fũda:
mẽtũ. Haec de notioẽ nominũ usurpatorũ ĩ hac materia.

QVAESTIO SECVNDA
QVID SIT RELATIO ET QVAE AD EIVS CON-STITVTIONEM REQVIRANTVR.

Relationẽ duplici definitioẽ definit hic Aristotel: prima ẽ initio capitis *Aristoteles duplr dat definitiõem Relationis.*
Ad Aliqd ea dicũtr, quaecũq3 haec ipsa, quae sũt, aliorũ ẽẽ dicũtr, et quomodo: *Prima definitio.*
libet alter ad alterũ, ut maiꝰ, hoc ipsũ quod ẽ respectu alteriꝰ dr̃, nã pe
respectu parvi vel minoris. Sensus definitiõis ẽ. Relativa sũt illa, quaecũq3 *Explicatr definitio.*
naturã suã h̃t relata ad aliud, quocũq3 mõ id fiat, sive ĩ genitivo casu,
(hoc enim indicat particula illa definitiõis, aliorũ) ut pr̃ filii pr̃ dr̃,
et filiꝰ pr̃is filiꝰ, sive ĩ dativo, ut simile simili simile dr̃, sive ĩ abla:
tivo ut scibile scĩa scibile dr̃, sive quocũq3 alio mõ, id ĩ indicat illa par
ticula definitiõis vel quomodolibet aliter ad alterũ 2a ẽ ĩ sine capitis *2da definitio.*
Ad aliqd sũt, quibꝰ hoc ipsũ ẽ ẽẽ ad aliqd quodãmodo se habere, id ẽ, quorũ ẽẽ

Explicatr definio.
nō ē aliud quā respicere aliud, seu cē ad aliud, ut pr quaterq pr nō hēt aliud cē quā respectū filiū & paternitatē simitr filig dominq servus simile aequale zē.

Discrimina inter has definitiões duas
1m
Inter hos duas definitiões, ex cōmuni cōsēsu interpretū, sūt haec discrimina. 1o quod prior, tradita nō ex proprio sēsu à Philosō, sed aliquorū et ab
Prior nō ex proprio sēsu Philosi, sed ex aliis tradita.
aliqbg tradita, cē definitionē Platonis, ideoqz cōtra eā obijcit, quod
hac ratiōe etiā substātiae alia praedicamēta cēnt ad aliqd, nā caput cē
Posterior ex proprio sēsu tradita.
sitati caput dr, scīa scibit scīa, alta alati ala, Posterior vō traditur
ex proprio sēsu, et ea optime distīguit relativa ab aliis praedicamētis
2m discrimē
ideoqz quae obijciūtr cōn priorē minimè huic secūdae officiūt 2o quod poste:
Posterior ē tātū relativorū sedm cē, prior sedm dici
rior ē tātū relativorū sedm cē ut mox patebit, prior vō dr à pleribqz cō:
venire tātū relatiis sedm dici, sed tāmē ut ex exēplis ipsis colligitur
pōt utrisqz cōvenire. Ex his aut definitionibus, posterior quae, ut dixi solis
Posterior cōvenit sōl relativis sedm esse
cōvenit relativis sedm cē (quae propria huius praedicamēti sūt) magis approbāda ē,
diceādumqz, recte assignatā cē à Philosō, nā verè totū cē horū relativorū
Totū cē relativorū ē referri ad aliud
ē referri ad aliud, ut totū cē pris positū ē in respiciendo filiū.
Obiectio.
Relatio ē accidēs
Sed quoniā obijcies, relationē cē accidēs, oē aut accidēs habere cē
in subiecto et cōsequēter cē relatiōis nō posse cōsistere in ordine ad aliud
Pro solutiōe.
id ē ad terminū, ideo pro solutiōe huius et praedictae definitiōis perfectē intelligētia
Nota
Nota relationē verè cē accidēs cū sit vnū ex praedicamēt accidētiū
Relō ē accidēs et hēt suū cē in subiecto.
oē aut oē accidēs habeat cē in subiecto et relō sit accidēs neqādū nō
Hoc tn nō hēt ut relō sed ut accidēs.
ē, habere cē in subiecto, hoc tn nō hēt, ut relō ē, sed ut accidēs ē nā
ut ē relō, hēt hoc, quod ē referri ad aliud. Nota igr quod accidēs habere
Duobq modis hēt cē accidēs in subiecto.
cē in subiecto. pōt cōtigere duobq modis 1o. ut habeat cē in subiecto
1o. Nō ordinādo subiectū ad aliud. ut albedo.
nō ordinādo subiectū ad aliud, et huiusmodi accidēs ē quātitas, albedo zē.
Socrates n. ē albq et quātus, etiāsi in mundo nihil sit, quod respicere possit, et ad quod ordinetr, et huig gnis accidētia sūt absoluta, id ē nō ordi:
2. ordinādo subiectū ad aliud. ut paternitas simil.
nata ad aliud, nec alligata alteri 2o. Potest accidens cē in subiecto
ordinādo subiectū ad aliud. vt. similitudo paternitas zē impossibile n.
ē quod haec sint in aliquo hoīe, qn illū ordinet ad aliud, nā simile necessō
ē alicui simile; et pr alicuiq pr zē et huiusmodi accidētia dicūtr rela:
Huiusmodi accidētia dicūtr relatiōes.
Haec aut sūt duplicia:
tiōes. Haec aut accidentia sedi gnis quae relatiōes dicūtr sūt duplicia
1 quaedā quae tātū hēt cē ordinare ad aliud
quaedā n. sūt quae nullū aliud hnt cē praeter hoc, quod ē, ordinare subiectū
ad aliud, seu respicere aliud, et talis est similitudo, paternitas, aliae sūt quae ita
2 quaedā quae praeter hoc ordināt propriū cē aliqd.
ordināt subiectū ad aliud, ut praeter hoc, ordinare habeat propriū aliquod cē,
Illa dicūtr sedm cē
cuiusmodi ē scīa sēsus zē. Illa dicūtr relativa sedm cē, eo quod totū cē
illorū sit positū in respiciendo aliud, haec vō posteriora dicūtr relativa
Haec vō sedm dici.
sedm dici, eo videlicet quod cē illorū nō sit, tātū respicere aliud sed quaedam
hnt absoluta, dicūt tn etiā respectū ad aliud et ita dicūtr relativa secūdū
Dicētia relationē nō aut essētia relationē.
dici, quasi dicētia relationē, nō aut essētia relationē sicut alia priora
Vtraqz definita in priori definitiōe
Vtraqz igr haec accidētia relativa definiūtr hic ab Aristot. in priori
In posteriori definitiōe sola relativa sedm cē.
definitiōe, in posteriori vō sola relativa sedm cē, qr istorū totū cē, quo ab
aliis accidētibq distīguūtr, ē ad aliud referri, et ideo rectè dicūt rela:
tiva cē illa, qbq hoc ipsū ē cē, id ē quae hnt hoc solū cē ad aliud quodā:
modo se habere id ē respicere aliud. Et nota definiri relationē in cōcreto

et nō in abstracto tū q[uia] cōcreta sint nob[is] notiora abstractis, tū propter minimā Entitatē relationis quæ debuit fulciri p[er] cōcretionē, definiunt[ur] etiā relativa in plurali ut indicet[ur] relationē necessario debere ēē inter duo.

Relativa definiunt[ur] in cōcreto nō in abstracto. Relatio ē inter duo.

Ex his definitionib[us] sic explicatis colligimus 1º Duo esse gña relationū Alia sedm̄ dici alia sedm̄ esse, prior in definitio data p[er] dici, sedā p[er] esse et priora gdē relativa quæ sint trāscēdētia et inveniunt[ur] in aliis prædicamē[n]tis definiunt[ur] prima definitioē, posteriora verò quæ solū in hoc prædicamēto inveniunt[ur] et ideo nō sint trāscēdētia definiunt[ur] sedā, quā idcirco adduxit Philosophus ut ea explicaret relativa sedm̄ ēē ptinentia ad solū hoc prædicamētū quæ nō explicabāt[ur] p[er] priorē ut dixi supra. Et de his relativis sedm̄ ēē deinceps agēdū.

Colligimus 1º Duo gña relationi: Alia sedm̄ dici Alia sedm̄ esse. Priora sūt trāscēdētia et prima definitioē def: Posteriora nō sūt trāscēdētia sedā definitiōē def:

Colligimus 2º quæ sit natura relationis, cū in relativa definiat[ur] p[er] ēē ad aliud, esse ad, ē prima et formalis rō relationis. Relatiō in cū sit accidēs hēt ēē in, et cū sit accidēs respectivū, hēt ēē ad, per ēē in, cōvenit cū aliis accidentib[us] p[er] ēē ad, differt ab aliis. Nullū in accidēs hēt talē modū afficiendi et denominādi substam quale hēt relatiō.

Colligi: 2º Per ēē ad, quod ē prima rō formalis differt ab Per, ēē in, cōvenit cū aliis accidētib[us].

Quæres: An in relatioē, ēē in, et ēē ad, sint duo grad[us] essētiales distincti Ratiō dubitationis ē q[uia] relatio p[er], ēē in, cōvenit cū aliis accidētib[us] p[er] ēē ad, differt ab aliis, res aut nō pōt p[er] eūdē naturæ gradū cōvenire et differre sūt igr̄ grad[us] distincti. Rñdeo Nō ēē gradus distinctos q[uia] p[er] unū et eūdē gradū relatio hēt ēē, in, et, ēē ad, respectu diversonē nā respectu subiecti hēt ēē in, respectu termini hēt ēē ad. Quod probo q[uia] relatio ut dicit, ēē ad, vel ē accidēs vel nō, si ē accidēs, cū accidēs ut accidēs dicat ēē in, relatio quoq[ue] ut dicit ad, dicet ēē in si nō ē accidēs, erit substā quod ē absurdū, cū hic loquamur de relatioē accidētali. Idē igr̄ naturæ grad[us] p[er] quē relatio hēt ēē ad, habebit etiā ēē in.

Obiectio. Ratio dubitationis. Res nō pōt p[er] eūdē naturæ gradū cōvenire et differre. Responsio. Nō sūt gradus distincti. Respectu subiecti hēt esse in. Respectu termini hēt ēē ad.

Dices? Relatio ut respicit aliud, nō respicit subiectū, sed ut dicit ēē, ad, respicit aliud Ergo ut dicit, ēē ad, nō respicit subiectū, ac proinde nō hēt ēē in. Rñdeo Verū gdē ē, quod relatio eo respectu formali quo respicit aliud nō respicit subiectū, sed ab eodē essētiali gradu hēt, et respicere aliud et respicere subiectū, idē in grad[us] ad subiectū cōparat[us], hēt esse in, ad terminū verò hēt ēē ad. Nec inesse in, cōvenit univocè cū aliis accidētib[us] sed analogicè, pōt aut res p[er] eūdē gradū et cōvenire analogicè et differre essētialr̄ ut patet in oib[us] analogis.

Obiectio. Rñsio. Ab eodē essētiali gradu hēt, et respicere aliud et respicere subiectū. Inesse in, nō cōvenit univocè cū aliis accidētib[us] sed analogicè. Pōt res p[er] eūdē gradū et cōvenire analogicè et differre essētialr̄.

Tradita ēā et explicata essā relationis quæ ex eius definitioē p[er]specta ē supe ut videāmus an ad cōstitutionē relationis requirant[ur] hæc tria, subiectū fūdamētū et terminus et Rñdeo affirmative cū cōmuni sētētia Philosophorū tū q[uia] cū relatio sit accidens, debet necessario habere subiectū, cū verò nō temere cōveniat illi subiecto sed propter aliquā cām, et dein etiā, cū sit Ens debilissimū, et minimæ Entitatis, eget aliquo fūdamēto, cū deniq[ue] sit respect[us] et habeat suū ēē ad, seu referat suū subiectū ad aliud eget termino, tū q[uia] id patet inductioē p[er] oēs relationes, tū q[uia] cū relatio sit habitudo quædā intercedēs int[er] duo extrema, requirit distinctionē extremorū, et p[er] cōsequēs etiā fūdamētorū, q[uia] fūdamēta in ipsis extremis existūt. Quamvis aut relatio requirat hæc tria, et ab illis dependeat, magis tn̄ depēdet à fūdamēto et termino, quā à subiecto et magis à

Obiectio. An hæc tria necessaria sūt ad relationis cōsti: Subiectū, fūdamētū, termi: Rñsio. Affirmative. Rō 1. Rō 2ª. Rō 3ª. Rō 4ª. Relatio ē habitudo quædā int[er] duo extrema. Magis depēdet à fūdamēto et termino quā à subiecto.

termino quā à subiecto, ning ni quā à subiecto qz hoc dat tātū relōnē eē
accidētā rēo ut rēo nō ht eē in, sed id solū ht ut ē accidēs, ning aūt à fūdamē
quā à termino, qz sup idē fūdamētū possūt fūdari multæ relatiōēs; ut sup albe
dīnē huius parietis fūdatz rēo similitudinis ad aliū parietē albū, et rēo dissi:
militudinis ad aliū nigrū. Nota præterea quod C iuxta illud S. Dionisij de divinis nōibq
bonū ex integra cā malū ex quocūqz defectū) quāuis ad relatiōis cōstitutionē,
quæ ht ratiōnē boni reqrātz prædicta tria, tn ad destructionē, quæ ht ratiōnē
mali, satis ē ut desit vnū ex illis, et ita rēo pōt destrui, primo, si destruatz sub:
iectū, et sic filiatio Socratis etiāsi remaneat pr destruitz destructo Socrate
2° si destruitz fūdamētū ut similitudo pariet albi destruitz destructa eiq albedine, 3° si
destruatz terminq, et ita destruitz seu cessat paternitas mortuo filio.

> Rēo ut rēo nō ht eē in, sed id solū ht ut ē accidens.
> Quare ning à fūda: mēto quā à termino.
> Nota. 1°.
> Bonū ex integra cā ma: lū ex quocūqz defectu.
> Ad cōstitutionē relōnis reqrūtz tria. Ad destructi: onē satis ē ut desit vnū.
> 2° pōt destrui.
> 3° pōt destrui.

Sed quæres an prædicta tria ita reqrātz ad cōstitutionē relōnis, ut sit de essā
ipsiq. Rndeo negativè, sed eē tātū extrīsecas illiq causas et cōsequēter rela:
tionē extrīsecè, nō aūt intrīsecè cōstituere. Nota Ergo cū dixi illa tria reqri ad
cōstitutionē relōnis, me nō loq de cōstitutiōē essentiali et intrīseca relatiōis
hoc in mō relatio nō pēdat ab illis, sed à suo gñe et diffrā, qbq in reb ht cōsti:
tui essētialr p solū genq et diffrām. Quare quævis rēo puta paternitas cōsti:
tuitur in suo eē essētiali, p suū genq quod ē rēo, et p suā diffrām quæ nō ē ter:
minq sed qd desūptū à termino, et hoc nihil aliud ē quā ordo ad terminū ut in paternitate
et qz hic ordo innominatq ē, ideo ad eū indicādū ponitz terminq in definitionibq rela:
tionū seu relativorū, nō eē aūt sive terminū sive subiectū sive fūdamētū de essā
relōnis ex eo clare patet, qz vnū prædicamētū nullo mō pōt spectare ad essām
alteriq prædicamēti, nā prædicamēta sūt impermixta quoad essām. Cū ergo rēo,
puta similitudo, essētialr sit in prædicamēto relatiōis, nō possūt eē de essā eiq
prædicta tria, quæ sūt aliorū prædicamētorū, nā paries q ē subiectū si:
militudinis, et alter paries q ē terminq, spectat ad substām, fūdamētū
vō quod ē albedo ad qualitatē. Et hīc ē quod licet relōnes p terminū defi:
niatz, nō tn definiūtz p illū, ut p qd essētiale ipsiūs, sed ut p qd extrīsecū,
ad quod ordo ille q ē ipsis relōnibq intrīsecq et essētialis terminatur, et
respicit. vn terminq ponitz in definitiōē relatiōis terminative nō cōstitu:
tive, intrīsecè. Etsi aūt quæ dixi ita se ht, tn subiectū fūdamētū et terminq
sūt extrīseca de cōstitutiōē relōnis cū sit eiq cāe et si nō sit de essā qz nō cōstituūt illā

> Rndeo. Negativa.
> nō sūt ista tria de essā relōnis sed sūt extrīsecæ causæ
> Explicatio dicti
> Rēo cōstituitz p suū genus quod ē rēo, et p suā diffrām quæ ē ordo ad terminū.
> Hic ordo innominatq ē et loco illiq ponitz term
> Quod nō sint ista tria de essā relōnis patet.
> Prædicamēta sūt impermixta quoad essām.
> Subiectū similitudinis paries. Terminq paries alter, fūdamētum est albedo.
> Terminq nō cōstitutivè sed terminative ponitz in definitiōē.

QVÆSTIO TERTIA
AN RELATIO SIT ENS REALE

Cum rēo ut rēo, cōsistat in esse ad aliud, ut dixi præcedēte quæstiōē, gravis difficul:
tas ē int Philosos An hoc eē ad aliud, ponat aliqd reale in rebq.
Prima sententia negat ita Aureolq apud Capr. 1° dist: 30 quæ: 1 et aliq quos re:
fert Averr: 12 Mets: tex: 19.
Secunda affirmat dari verè relōēs reales, nō solū in divinis ubi Catholica fi:
des tradit dari verè relōēs reales, sed etiā in rebq creatis. Ita cōmuniter
Philosi ac Theologi.
Ante solutionē quæstiōis nota relatiōnē ut relatiōnem in cōmuni nō eē Ens
reale, tū qz si rēo ut rēo eēt Ens reale, oīs rēo eēt Ens reale, quod in
cōvenit rēo sub reduplicatiōē quatenq tat ē, cōvenit oībq sēp et ubiqz, ut lōqj ~~cōvenit~~
esse rationale, atqui non omnis relatio est Ens reale

> Alii negant
> Alii affirmant
> Nota relatio ut rēo in cōmuni nō ē Ens reale.
> Ratio 1a
> nō oīs rēo ē Ens reale.

dātz ī relatiōēs ratiōīs, quæ nō sūt reales ut rel̄o quib. ꝑs̄ei, prædicati, subiecti ⁊c.
tūq. gr̄ rel̄o ē q̄d indifferēs ad relationē realē et ratiōīs Ergo determinatē nec
ē q̄d reale nec ratiōīs. Nec dicas absurdū ēē dari aliq̄d, quod nec sit reale nec
ratiōīs, cū īn hoc nō detr̄ mediū, nā absurdū esset si diceremus ēē aliquē gra:
dū naturæ univocē cōmunē, q nec esset in se realis, nec ratiōīs, nihil ī ex
natura reī pōt abstrahi ab Ente reali et ratiōīs. At dicimus relatiōnē
ī cōmuni nō ex natura rei, sed solū ex nrō mō cōcipiendi, abstrahere ab Ente
reali et rōnis, gr̄ rel̄o determinatē et expresse, nec dicit relationē realē, nec
rōnis, sed indeterminatē et cōfusē utrumq. dicit, hoc ī ē natura analogi ut
indeterminatē dicat naturas suorū analogatorū. Rel̄o igr̄ ut ē q̄d cōmunis rela:
tioī reali et rōnis ē analogū quoddā. Nihil ī univocē dici pōt de Ente re:
ali et rōnis nā q̄dq̄d ē in Ente reali, ē verē ens, et q̄dq̄d ē in Ente ra:
tiōīs nō ē verē Ens. Hoc ergo posito definiā quæstionē unica assertiōē
ASSERTIO Verē dātz aliquæ relōnēs reales, ita Philosophus hic et 5 Met:
et Plato et ferē oēs ut dixi Philosophi Est aūt rel̄o real, illa cuius ēē nō
pēdet ab opatiōē intellectus, Probr̄ 1° ex Philosō q Ens reale divisit in prædi:
camēta quorū unū rel̄o ē. Oēs itē Philosi de relōnibus loquūtr tāquā de
Entibus realibus. 2° Probr̄ inductiōē quis ī negat res ēē maiores aut mi:
nores realr̄, realr̄ similes vel dissimiles, æquales inæquales, propinquitas
remotas, at ista oīa sūt relativa, ut de maiori et minori pbavit Philosophus
cap: de quātitate. Confir: gr̄ nullo intellectu cogitāte Adā fuit pr̄, et
Abel filius, fuitq3 ab illo distinctus, et illi in aliqua qualitate simil. vel diss:
similis et in quātitate æqual vel inæqualis ⁊c. Sed hæc oīa sc̄lt patern:
nitas, similitudo, distinctiō, ⁊c. sūt relōnes sc̄dm oēs Ergo rel̄o ē Ens reale.
Præterea ēē similē alicui ē ēē talē qual ē alter, sed si nascātr Socra:
tes et Plato albi sine ullo ope intellectus Socrates ē talis qualis ē
Plato gr̄ sūt similes sine operatiōē intellectus Ergo ⁊c. et idē dīc de reliq̄s.
3° Hoc patet ratiōē: gr̄ rel̄o ht̄ oēs causas requisitas ad suū ēē reale
Ergo ē Ens reale, nā causæ relōnis sūt subiectū fūdamētū et terminus
at ista sūt realia Ergo et rel̄o quæ à talibus causis orita. 4° gr̄ ex
opposita sētā sequūtr plurima absurda. Nā si oīs rel̄o ēēt Ens rōnis
imprimis sequeretr quod ad ꝑfectionē universi requireretr ꝑ se aliquod Ens
rōnis, nā ordo ē rel̄o et reqritr ad ꝑfectionē universi. Itē, nihil si:
ne opatiōē intellectus ēēt magnū aut parvū, multū aut paucū, pr̄ fil filius,
similis aut dissimilis, idē aut diversū ⁊c itē Metaphysica quæ ꝑ se cōsiderat ~~relōes ēēt de Ente rōis~~
relōes, ēēt de Ente rōnis, et sic nō ēēt sciā real, et similitr ruerēt oēs
realitas sciētiarū Mathematicarū, quæ æqualitates inæqualitates, et
proportiōnalitates infinitas quātitatū cōsiderat, Geometria quæ figurarū,
Arithmetica numerorū, Musica sonorum, Perspectiva linearū visualium.
Astrologia distātiā syderū et astrorū, oēs aūt æqualitates inæqualita:
tes, proportionalitatesq. et distātiæ astrorū, sūt relōnes quæ si sint rōnis
nō possūt dare realitatē his sciīs quæ oīa sūt absurda.
Nota relatiōnē ut supra tetigi posse sumi 1° Effective seu pro

---

Datz relōnes ratiōīs quæ nō sūt reales ut quib. ꝑsei.

Ratio 2a
Rel̄o ē q̄d indifferēs.

Obstat obiectiōi.

Aliquē gradū naturæ univocē cōmunē.

Dicimus in cōmuni nō ex natā rei sed ex nrō mō cōcipiendi.

Rel̄o determinatē et expresse nec dicit relonem realē nec rōnis.

Rel̄o ē Analogū quod:dā.

Assertiō.
Verē dātz relōnes reales. Quæ ē rel̄o real. Probr̄ 1°.

Probr̄ 2° Induc:

Confirmatr

Paternitas similitu: do distinctio sūt relōes

A simili

Probr̄ 3° Rōne.
Rel̄o ht̄ oēs causas requisitas ad suū ēē reale.
Causæ relōnis sūt

Probr̄ 4°.
Absurda multa seque: rētur ex oppā sētā
1m.

2m.

3m.

Nota.
Relonem posse sumi dupl:r.

1º Effective
2º Formatr seu pro relatioē exercita.

relatioē cōcepta prout ē verbale verbi refero 2º formatr seu pro relatioē exercita, id ē, pro illo accidēte, quo unū formatr ad aliud refertr, et dr relatio formal seu exercita ut paternitas similitudo.

Relatio primo nō pēdet ab intellectu et ē Ens rationis.
Quale Ens rationis ē pend.

Relatio primo nō pēdet ab intellectu et ē Ens rōnis, id ē pēdēs ab intellectu, nō tn Ens rationis, ut cōdistinguitr ab Ente reali, ut plerique malē putāt, nā relatio sic sumpta, ē operatio quadā reat et effectus reat intellectus, sicut cognitio ratiocinatio etc.

Nō agit hic de relatiōe primo mō, sed de secdō.

Et hac ratiōe nō loquor hic de relatiōe, sic n. certū ē eē Ens reale, sed loquor de relatiōe secdō mō, id ē, de relatiōe formali seu exercita, in quo sensu pcedit assertio posita affirmans et probans dari plurimas relatiōes reales.

Agit de relatiōe formali seu exercita.

Obiectio.
An relatio sit realis tā secdm eē In quā Ad.
Quidā dicūt eē realē In, nō tn quoad eē Ad.

Quaeres tamē An relatio sit realis tā secdm eē In, quā secdm eē Ad. Quidā censet relationem eē quidē realē quoad eē In, nō tn quoad eē Ad, qz in igitur eē ad ē qd cōmune relatiōi reali et rōnis.

Assertio.
Relatiōes reales, eē reales quoad eē In et quoad Ad.

Dico tn relatiōes reales de quibus dixi superiori assertiōe eē reales tā secdm eē In quā secdm eē ad. Probo 1º

Probr 1º

qz unus et idē gradus ē in relatiōe, p quē dt, eē in et eē Ad, si Ergo relatio quoad eē In, ē reat, erit etiā realis quoad eē Ad. 2º qz alias relatio

Probr 2º
Relatio eēt qd aggregatū ex Ente reali et rōis

eēt qd aggregatū, ex Ente reali, et rōnis, at hoc ē absurdū, quin absolute relatio nō eēt Ens reale, qz in relatiōis ratiōe cōstituitr p eē Ad, nā, in Esse In, cōvenit cū aliis accidētibus, si Ergo quoad eē ad, relatio nō ē realis, simptr et absolute nō ē realis.

Probr 3º

3º quod ē verē Ens, ē Ens reale, sed referri ad aliud ē verē Ens ergo ē reale. Maior quia veritas

Veritas Entis ē realitas Entis
Ens rōis ē Ens similitudinariē nō verē.

Entis ē realitas Entis, Ens n. rōnis ē Ens similitudinariē nō verē. Minor. qz res verē mutuo se respiciūt, et verē illis cōvenit eē Ad, ut pr respiceret filiū, et eē ad filiū seu habere ordinē ad filiū.

Obiectio 1ª.

Prima obiectio prima sētētia. Oē Ens reale producitr ab aliqua cā reali, sed relatio nullā ht cāu sui productivā Ergo nō ē Ens reale. Minor. qz si apud Indos nascatr mihi unus ho albus, ego statī efficior similis illi, absque ulla alia re, nec ulla in me interveniēte mutatiōe, at ista similitudo nō ē producta ab ullo agēte, nā nō à termino, qz nō ht me intra suā sphaerā, nec ab alia cā, quae hic nō apparet Ergo. Confirmat. qz videtr absurdū ex hoc, quod producatr hic aliquod albū, produci aliquod Ens reale in aliis albis existētibus in India.

Responsio.
Res in mūdo sūt duplicis gnis.
Quaedā p se ē directē producūtr à suis causis quaedā vō p resultatiōnē quādā et cōsecutivē ad alia.

Rndeo Ergo minorē res n. in mūdo sūt duplicis gnis. Quaedā p se et directe producūtr à suis causis ut calor ab igne, quaedā vō producūtr p resultātiā quādā et cōsecutivē ad alia, ut propriae passiōes cōsequūtr ad subiectū. Porro ea quae

Ea quae cōsequūtr ad alia vel sūt Entia absoluta vel respectiva

cōsequūtr ad alia, vel sūt Entia absoluta, vel respectiva. Si primū statī pullulāt ē subiecto, nec aliqd expectāt cū absolute cōspectāt subiecto, si vō sint Entia respectiva cū nō cōspectāt subiecto, nisi in ordine ad aliud, tūc demū pullulāt cū alterū fuerit positū, ita n. res debet produci

Res ita debet produci ut exigit natura ipsius.

ut exigit natura ipsius, at natura Entis respectivi exigit hoc ut nō possit eē sine termino, ad quē. Ergo tūc demū producetr cū fuerit positus terminus ad quē idque expresse ait Philosophus tex. 111. 1º caeli, ubi dicit posse aliqd

produci sine noua mutatiõe. et 5 Phijsic: ait tex: 10 ras eē ad aliqd pro:pter solā mutationē in altero factā. Dico ergo illā relationē resultare ex fūdamēto ad positionē termini.

Secūda obiectio. Oīs forma realis adueniēs subiecto imutat realr subiectū at relo aduenit subiecto sine ulla mutatiōe subiecti ergo nō ē qd reale. Minor patet tū autoritate Philosi 5 Metc: 10 tū qz lapis nō ē mutatus p hoc quod ē factus similis alteri. Respōdeo nī positā Relatioēm aduenire subiecto sine ulla mutatiōe subiecti in se, sed nō sine mutatiōe subiecti in ordine ad aliud seu sine mutatiōe absoluta nō aūt sine mutatiōe respectiva. Philosophus vō negāt mutare relatioē subiectū mutatiōe Physica et sēsibili cū aliqua passiōe adiūcta subiectū in cū acqrit relationē nihil patitr.

Obiectio 2a.

Rsnō.
Sine mutatiōe subie:cti in se sed nō sine mu:tatiōe subiecti ad aliud.

Reliqua quae obijci posset patēt ex definitiōe quaestiōis.

QVAESTIO QVARTA QVÆ SINT ET QVOMODO EXPLICANDÆ RELATIONIS DIVISIONES.

Variæ traduntr à Philosis relatiōis divisiōes, nā primo rto solet dividi in relatiōes reales et rōnis 2o In relatiōes scdm eē seu prædicamētales et relatiōes scdm dici seu trāscēdētales. 3o In relatiōes mutuas et nō mutuas. 4o In relatiōes æquiparātiæ et disquiparātiæ. 5o In relatiōes p se et p accidēs. Circa quas divisiōes variæ sūt difficultates.

DVBITATIO PRIMA QVÆ SINT RELATIONES REALES QVÆ RATIONIS ET QVOMODO INTERNOSCANTVR.

1a Divisio relonis.

Prima divisio relonis ē ea qua rto dividitr in relōnes rēles et rationis. Rto realis ut supra tetigi ē illa cuius eē nō pēdet ab opatiōe intellectus, hoc aūt tūc euenit, cū oīa ad relonem requisita, quæ sūt tria: subiectū fūdamētū, terminus ut supra dixi sūt à parte rei. Ut igr aliqua rto sit realis requiritr 1o ut subiectū fūdamētū et terminus sit realia. De subiecto patet, qz cū rto sit accidēs reale, requirit subiectū reale, in quo subsistētr. De fūdamēto etiā patet. qz cū rto habeat eē à fūdamēto, nō pōt habere eē reale à fūdamēto nō reali. De termino probr qz cū rto sit accidēs superveniēs subiecto: ordinās subiectū ad aliud, fūdatr in cōnexiōe accidētali subiecti et termini, hæc aūt accidētal cōnexio nō ē scdm essētiā sed scdm existētiā, accidēs n tūc cōuenit subiecto cū existit, quādoqdē cū illo nō habet aliā cōnexiōnē quā existētiæ, ē n accidēs qd cōtigēs potēs adesse et abesse à subiecto. Defectu subiecti realis, res nō existētes nō possūt dicere relonem realē ad existētes ut Aristoteles ad hoīes præsētes. Defectu fūdamēti real, rto visi ad vidētē, scibilis ad sciām, intelligibilis ad intelligētē, nō sūt relonēs reales, qz in re visa rē. in pariete nihil ē reale propter quod debeat referri ad vidētē, solū n denominatr visa extrinsecus à visiōe vidētis. Quāuis ergo rto vidētis ad rē visā sit realis nō tn rto rei visæ ad vidētē ē realis sed rōnis. Defectu realis termini res existētes nō possūt habere relationē realē ad nō existētes, ut hoīes præsētes, ad præteritos, et futuros. Defectu oīum triū nec int Entia

Realis et Rōnis.
Realis qō sit.
Ista tria sūt à parte rei.
Ut rto sit real requiritr 1o ut ista tria sit realia.
Subiectum
Fūdamentum.
Terminum.
Cōnexio accidētalis subiecti et termini nō ē scdm essētiā sed scdm existētiā.
Defectu subiecti realis
Defectu fūdamēti real.
Rto rei visæ ad vidētē nō ē real sed rōnis.
Defectu termini real.
Defectu oīum triū.

ratioīs, nec īnt Entia ficta, nec īnt nō ētia pōt ēē relō realis.

2° reqritr ut sīt dīstīctā reatr

3° reqritr, ut nō solū extrema et fūdamēta sīt realia sed etiā ut sint reatr distīcta. Quod extrema reatr debeat ēē distīcta patet. qz oīs oppō reqrit distīctionē Ergo oppō realis distīctionē realē, sed relō ē oppō realis vnig termini ad alterū Ergo reqrit distīctionē realē extremorū, quae relōnis oppō tāta ē ut etiā in diuinis faciat distīctionē psonarū in eadē essā. Quod vō fūdamenta debeāt ēē reatr distīcta Probr. Tū qz si extrema debēt ēē reatr distīcta Ergo et fūdamēta, qz fūdamēta sūt in extremis, ea aūt quae sūt in rebg reatr distīctis sūt et ipsa reatr distīcta tū qz relōēs oppositae ut paternitas et filiatio debēt ēē reatr distīctae Ergo et fūdamēta relationū oppositarū debēt ēē reatr distīcta Relō nō ē eadē reatr cū fūdamēto.

Oīs oppō reqrit distīctionē.
Relō ē oppō realis vnig termini ad alterū.
Fūdamēta sūt in extremis.
Quae in rebg sūt reatr distīcta, sūt et ipsa reatr distīcta.

Hīc sqtr relationē eig dē ad seipsū nō ēē realē sed ratiōis. Deīn nec relationē partiū ad totū, partes n nō distīguūtr à toto, praeterea nec relationē īnt gradus essētiales genericos et specificos, qz isti gradg nō sūt actu distīcti nisi p intellectū Denīq nec relationē aequalitatis īnt substām et accidētia ipsius, qz licet aequat quātitas et extēsio sit in substā et accidētibg ipsig qz quātitas aequatr extēdit substām et accidētiā tū qz ē idem fūdamētū vtrig aequalitatis nēpe eadē quātitas relō nō pōt ēē realis. Hac rōnē S. Thomi probat relōnēm aequalitat īnt diuinas psonas nō ēē realē qz magnitudo diuinae pfectiōis quae ē fūdamētū huius aequalitatis ē vna et eadē in tribg diuinis psonis.

Relatio eiusdē ad seipsū nō ē realis sed rōnis.
1 *Nec relōnem partiū ad totū.*
2 *Nec relōnem īnt gradg essētiales genericos et specifi:*
3 *Nec relōnē aequalitatis īnt substām et accidētia ipsig. quātitas aequalis extēdit substām et accidētiā.*

Notāda duo. 1°

Hic tū duo notāda sūt 1°. Licet fūdamētū relatiōis debeat ēē reale nō tū oportet ēē ut rō fūdādi sit Ens reale, nec ut sit in eadē re in qua ē relō, sed solū ut nō pēdeat ab opatiōe intellectg. Rō ē, qz rō fūdādi nec ē subiectū relatiōis, nec dat ēē relatiōi (hoc n ēē dat fūdamētū) sed tātū ē quaedā cōditio necessā Et hīc colliges relatiōēs similitudinis īnt qualitates, et relatiōēs aequalitatis īnt quātitates ēē reales licet unitas quae ē rō fūdādi tales relatiōēs nō sit Ens reale, ē n unitas negatiō diuisiōis et cōsequēter nō Ens. Deinde relatiōēs distātiae et paternitatis ēē reales, licet spatiū interiectū quod ē rō fūdādi relationē distātiae, nō sit Ens reale, et actg generādi quae ē rō fūdādi relationē paternitatis, nō ē in patre et sic in pluribg aliis.

Nō oportet ut rō fūdādi sit Ens reale.
Rō ē.
Rō fūdādi nec ē subiectū relōnis nec dat ēē relōni.
Vnitas quae ē rō fūdādi tales relōēs,
Vnitas ē negatio diuisi: onis.
In distātia, rō fūdādi ē spatiū interiectū.
In paternitate rō fūdādi ē actg generādi.

2° In Deo aliā ē rō quo ad accidētales relatiōēs, quā in creaturis nā Deo nulla pōt aduenire relō realis de nouo. tū qz cū creatura possit ēē et nō ēē, certe si aliqua relō realis ad creaturas adueniret Deo, posset illa etiā pari rōnē ēē et nō ēē in Deo, ex quo fieret ut et aliqd reale ēēt in Deo cōtigēs, quod falsū ē, et Deg mutaretr aliquō cū inciperet nouā relationē realē habere ad creaturā quā creat, quod oīo repugnat eig nō solū immutabilitati sed etiā sīplicitati, nā cū relō illa si ē realis sit actg quo ēēt certe aliquā Deus ante mūdū creatū fuisset in potētia ad actū realē et cōsequēter nō ēēt actg purg Tū qz diuina natura ē eminētissime infinita, ratiōē cuig eminētiae ēē incapax oīs actg accidētat cū sit infinitae pfectiōis. tū qz in Deo nō ē ullū fūdamētū dependētiae à creatura Ergo nec ullig relatiōis accidētalis.

Deo nulla pōt aduenire relō realis de nouo.
Rō ē. 1a
Rō 2a
Rō 3a

qz oīs relō accidē

qr ots relo accidētalis dependat ni esse à termino. Relo ergo domini, cre: *Relo accidētalis dependat ni esse à ter: mino*
atoris, et aliæ similes in Deo, nō sūt reales simpliciter, sed sūt reales quoad existētiā
nō quoad existētiā, hūt ni fūdamētū propter quod conveniat Deo, nō vō pro:
pter quod relatiū ni illo existat. Vn fit ut Deus vere sit Dnūs et creator nullo
cogitāte intellectu.

Relationes rationis sūt illæ quarū ēē pēdet ab opatiōe intellectus Cōti: *Relones Ronis quæ sint.*
gūt aūt ex defectu cuiuscūqz cōditiōis requisitæ ad relationē realē. nā ut *Cōtigūt ex defectu cuius: cūqz cōditiōis.*
supra dixi ex S. Dionij: Bonū ex integra causa, malū ex quocūqz defectu. Vn̄ ni
relo realis ronēm boni, relo vō ronis ronēm mali. Sunt aūt duplicis gñis *Relo real: hēt boni ronē*
relones ronis. quædā n̄ sūt fūdatæ aliqua ratiōe in rebus, ut relo visi ad *Relo ronis hēt mali.*
vidētē, et huiusmodi quoad cōveniētiā sūt in rebus, quoad existētiā pēdet ab *Relones ronis duplices.*
intellectus opatiōe. Aliæ sūt nō fūdatæ in rebus, sed ex mera intellectus
apprehēsiōe ut cōtigit in rebus fictis cū intellectus facit multas cōpositiōes,
quæ nō sūt in rebus.

DVBITATIO 7.ª

QVÆ SINT RELATIONES SECVNDVM ESSE SEV PRAEDICAMENTALES ET SECVNDVM DICI SEU ~~prædicamētales~~ ET QUO DISTINGUATUR INTER SE

Secūda divisio relonis ē ea, qua relo dividitr in relativa sedm ēē seu
prædicamētalia et in relativa sedm dici seu trāscēdētalia. Et hæc distī:
ctiō relonis nata ē ex illa duplici definitiōe relativorū tradita à Phto.
ut supra ānotavi. Relativa sedm Esse sūt purè relativa, nec ullū ali: *Relativa sedm Esse sūt pure relativa.*
ud ad hñt præter relonem ut pr̄ filius dominus servus. Relativa vō sedm
dici nō sūt purè relativa, sed præter relonem, dicūt naturā aliquā ab. *Relativa sedm dici nō sūt pure relativa,*
solutā alicuius prædicamēti, et ideo dr̄ relativa, nō tn̄ sūt pura relativa
ut scia, quæ refertr qdē ad scibile, sed nō ē pura relo ad scibile, sed natura
quædā de gñe qualitatis essētialiter relata ad scibile. Vn̄ sūt relativa *Relativa sedm dici sūt Trāscēdētalia. et dicūt naturas aliorū prædicamētorū*
sedm dici ēē trāscēdētalia qr dicūt naturas diversorū prædicamētorū
Relativa vō sedm Esse, esse in prædicamēto relonis qr dicūt purā relonem
idqz apertè patet ex intētiōe Philosi, q propterea sedam relativorum
definitionē assignavit, ut distingueret relativa à substā, et aliis prædicamēt.
relativa n̄ sedm dici cū dicāt naturas aliorū prædicamētorū, ptinēt ad
alia prædicamēta, nō ad prædicamētū relonis de quo statī dicā plenius,
Est tn̄ circa hæc relativa sedm dici una difficultas, qr videtr ita esse *Difficultas circa hæc relativa ostē: ditur.*
prædicamētalia sicut relativa sedm Esse, quod ita ostēdo, In relativis
sedm dici duo possumus cōsiderare 1º Naturā absolutā 2º Relationē. *Duo cōsiderare possu: mus in istis relativis.*
Ratiōe Ergo naturæ absolutæ possūt ēē trāscēdētalia, et ptinere ad alia
prædicamenta: at rone relonis puræ, ptinēt ad prædicamentū relonis,
qr illa relo præcissè cōsiderata, ē verè relo sedm ēē, ac proin prædi:
camētalis. vc: scia ut ē qualitas quædā ponitr in qualitate, ut vō dicit
ordinē ad scibile spectabit ad Relationē.
In hac difficultate duplex ē modus dicēdi Philosorū 1mus ē In relativis sedm *Duplex modus ad hac difficultatē 1mus.*
dici respectū seu relationē nō ēē de essa ipsorū absolutorū sed cōsequētē
ad essam. ita Mairon. 1º disti: 29. quæ: 1a art: 3º Fonsō: 5 Metā: qu: 30

et multi alii, et iuxta hūc modū, dicēdū ē relativa sedm̄ dici praecise accepta pro solo respectu. Cut vere praecise accipi pōt solg respectg cū sit qd cōsequēs ad naturas absolutas ͻ eē praedicamētalia mere, cōse:

2ᵘˢ modus. quēter reponi in praedicamēto relōnis 2ᵘˢ modus ē, in relativis sedm̄ dici, ordinē et relationē nō eē accidētalē et cōsequētē essām absoluti sed essētialē ipsis absolutis et eorū cōstitutivū. Sta. D. Thom: 8. Mets: lec: 1ª quotlib: 9 quaes: 6 ad 3ᵐ. et 1ª par: quae: 15 arti: 3º ad 3ᵐ et 1ª 2ᵃᵉ quaes: 53 artic: 2º ad 3ᵐ. et Calet: 1ª part: qu: 7ª arti 3º et in lib: de Ente & essā c: 7º qu: 15. et Fon: 5 Mets: c: 15 qu: 1ª sec: 5ª et cōmuniter recētiores. Et iuxta hūc modū dicēdū ē respectū relorum sedm̄ dici, cū ptineat ad essām naturarū absolutarū, ptinere ad praedicamēta ipsarū naturarū et cōsequēter nō poni in praedicamēto re[lationis]

Assertio 1ª. Est intrinsecg et essētialis. DICO 1º. Respectg relativorū sedm̄ dici ē intrinsecg et essētialis ipsis

Probr 1º. Probr 1º. Illud ē de essā alicuig sine quo illud cōcipi et definiri nō pōt praeser: tī si absolutū sit. Sed relativa sedm̄ dici quae sūt Entia absoluta nec cōcipi nec definiri possūt sine illo respectu Ergo talis respectg ē de essā ipsorū. Minor ē qz potētia, habitg, actg, materia forma &c sūt quaedā res absolu: tae, quae nec cōcipi, nec definiri possūt sine respectu. Vn Philosus 2º Phys:

Materia ē qd absolutū cū sit pars cōpositi substātialis. 25 docet materiā eē ad aliqd, et qdē cōstat matām eē qd absolutū cū sit pars cōpositi substātialis. Confir: ex 2º de aīa 33 ubi Philosus ait potētias specificari p actg, et actg p obiecta. & 5 Mets: 17 et 9

Potētia qd sit. Mets: 2º ubi Aristi: definit potētiā eē pricipiū trāsmutādi aliud.

Probr 2º. Cōsequētia probr qz cū res aliqua absoluta cōcipitr, nō ē necesse cō: cipi aliqd, quod nō sit de ipsius essā 2º Philosus in hoc cap: ponit differēn: tiā int relativa sedm̄ eē, quae sola cōprehēdūtr posteriori definitiōe, et int relativa sedm̄ dici, quae cōprehēdūtr priori definiōe, sed nisi respectg sit de essā relativorū sedm̄ dici nulla subesset vera differētia Ergo. Minor. qz si sumas hoc relativū sedm̄ eē, v.g. patrē, totū eē ipsius prout ē relativū est ad aliud, prout vō ē hō ē res quaedā absoluta. Econtra si sumas hoc relativū sedm̄ dici, v.g. sciam, si relō nō ē de essā abso: luti, tota ē ad aliud, res vō cui cōvenit haec relō, ē absoluta, nō Ergo erit vera differētia, nisi forte in noīe, qz sōlt noīa relorum sedm̄ dici, p se primo scāt absolutū, noīa vō relativorū sedm̄ eē, p se primo scāt respectivū, quae differētia, nō ē tāta ut propter eā oportuerit Philosum

Probr 3º. novā definitionē ponere, et priorē redarguere 3º. Relativa sedm̄ eē,

Relōni sedm̄ eē ē relō accidētal. quorg relō ē accidētalis, ablato termino absolutr à relōne ut pater mortuo filio, sed relativa sedm̄ dici, neqr qdē destructo termino absolutr ut patet in scīa quae destructo scibili, quoad existētiā, adhuc retinet relationē Ergo relō nō ē ipsis accidētalis sed essentialis.

obiectio. Dices? Nulla relō pōt eē de essā absoluti, aliqs praedicamēta int se cōi misceretr, et nō eēnt quae diversa praedicamētorū contra Philosum, Ergo respectg iste relativorū sedm̄ dici nō pōt eē de essā absoluti

Respōsio. Rñdeo. Relō praedicamētalis nō ē de essā ullig absoluti, sed bene relō

trāscēdētalis seu sedm̄ dici, sicut in quātitate alia ē prædicamētalis — *Relatio alia ē prædicamētalis.*
alia trāscēdētalis ita et relatio, et sicut ibi nō sequitur ꝑmixtio prædica: — *Alia trāscēdētalis.*
mētorū, ita nec hic, nō n̄ dicimus relonem prædicamētalē eē de essa ali:
orū prædicamētorū. Relatio igr̄ prædicamētalis ē relatio accidētalis et cōsequens
ad essas rerū, trāscēdētales aūt sūt essētiales rerū et ingredientes
cōstitutionē essētialē rerū. Relones aūt sedm̄ dici sūt trāscēdētales
nō prædicamētales.

Dico 2°. Relativa sedm̄ dici nō ponūtur in prædicamēto relonis, sed — *Assertio 2a.*
ꝑtinet ad ea prædicamēta in quibus ponūtur illæ res absolutæ quarū respectus sūt, — *Relativa sedm̄ dici nō ponūtur in prædicāto relonis sed pertinēt ad prædi.*
ob quē etiā vocātur trāscēdētales. Probatur 1°. qr aliter in hoc prædicamēto — *Probatur 1°.*
deberēt poni habitus, et dispositiōes, et potētia, quæ sūt in prædicamēto
qualitatis, imo et oīa accidētia, quæ sūt relativa sedm̄ dici, cū habeat
essētialē ordinē ad substām, imo et mat̄a et forma, et etiā oēs res creatæ
quæ essētialē hāt ordinē ad creatorē, quod ē cōn ronem, qr cōfūderētur
prædicamēta, ac etiā ē cōn Aristot: q ea reiecit ab hoc gnē. 2° illa — *Probatur 2°.*
tātū ponūtur in hoc prædicamēto, quorū totū eē ē ad aliud, ut patet
ex definiōe Philosi, sed relativa sedm̄ dici nō hāt totū eē ad aliud, qr — *Relativa sedm̄ dici nō hāt totū eē ad aliud.*
principatr dicūt absolutū Ergo nō ponūtur.

Dices: Rationes adductæ, ūtcūq probāt relativa sedm̄ dici prout cōpi: — *obiectio.*
hēdūt aliquod absolutū, nō poni in hoc prædicamēto, dici aūt posset respectū talium
relativorum præcise sūptū ꝑtinere ad hoc genus. Rdeo et suppono 1. — *Responsio.*
In relativis sedm̄ dici respectū eē de essa absoluti quod probatū ē 2°
Respectus relativorū sedm̄ dici, nō eē aliquā diffrām eorū, et aliud cō:
trahēs ipsū absolutū, sed eē ipsūmet absolutū, quod qr dependet ab
alio, intrinsece refertur ad illud, nō ꝑ relationē advenientē sed seipso.
Inde deduco primo respectū relativorū sedm̄ dici ab ipsis absolutis rebus — *Respectū relativorū sedm̄ dici ab ipsis absolutis rebus sola rone distingui.*
sola ratiōe distingui. 2° Talē respectū in substātiis eē substām vc. ha:
bitudo materiæ ad formā, ē substā, qr ē ipsa mat̄a ordinata ad formā,
in qualitatibus eē qualitatē, vc habitudo potētiæ visivæ ad visibile ē — *Habitudo mat̄æ ad formā est substa.*
ipsamet potētia sic essētiatr se hēs.
3°. Iā ex his deduco hūc respectū negari ꝑ oīa prædicamēta et eē trāscē:
dētalē. Nūc respōdeo respectū relativorū sedm̄ dici nulla ratiōe posse — *Probatur 3a.*
poni in hoc prædicamēto. 1°. qr cū nō distinguatur à re absoluta nisi sola — *Hic ostēditur respectū relativorū sedm̄ dici nō poni in hoc prædicamēto.*
ratiōe cōsequēter in hoc prædicamēto ponerētur res absolutæ. 2° qr tali — *1°*
respectui nō cōvenit definitio relationis prædicamētalis, nā cū talis re: — *2°*
spectus sit de essa absoluti, nō pōt habere totū suū eē ad aliud. 3°. Si talis — *3°*
respectus poneretur in hoc prædicamēto, illæ res absolutæ quarū ipse
ē respectus, in nullo prædicamēto poni possēt, qr cū iste respectus sit de
essa earū, eo ablato impossibile ē remanere earū essās. Imo et cū sit
de essā absolutorū necessō debet poni in eo prædicamēto in quo ponūtur
absoluta, qr res sedm̄ totā suā essām, ponitur in prædicamēto, aliter
prædicamenta permiscerētur.
Ex iis igr̄ quæ dicta sūt intelligere poteris relones sedm̄ dici seu
trāscēdētales cū ꝑtineat ad essam naturarū absolutarū ꝑtinere etiā
ad prædicamēta earūdē naturarū, ac ꝑ cōsequēs nō reponi in prædicamēto relonis. etc.

scia secdm totā suā essēm, ē in prædicamēto qualitatis, cū igr rel̄o ad scibile, sit de essā sciæ, ptinebit etiā ad prædicamētū qualitatis, nō relonis, qz hæc relo participat naturā et essēm alterig prædicamēti scilt qualitatis, nec pōt determinate et pfectè cōcipi nisi in eo cōceptu involuatr nata absoluta. Relo ñ sciæ ad scibile nihil ē aliud quā ipsa Entitas sciæ quæ ē ad scibile intrinseæ ordinata. Unde potest quidem cōfuse cōcipi relo sciæ ad scibile, nō cōcepta nata ipsius sciæ. at si distītè et determinatè cōcipiatr necesso cōcipi debet nata ipsa sciæ relata ad scibile.

Relo scia ad scibile quæ sit.

Obiectio 1a.

Quæres 1o. Vn̄ nā oriātur istæ relonēs secdm dici seu trāscēdētales. Rñdeo Oriūtr ex duplici potissimū capite 1o. Ex depēdētia intrinseca uniq rei ab alia in quocūq3 gnē causæ, sic creaturæ oēs dicūt relonem essētialē depēdētiæ à Deo, matā essētiatr respicit formā, forma etiā matam, cū unū ab altō depēdeat essētiatr, oīa etiā accidētia dicūt relonem essētialē ad subiectū cui inexistūt accidētib ñ eē ē inesse 2o. Ex ordinatiōe essētiali uniq rei ad altam, qua ratiōe oēs potētiæ activæ et passivæ cū ordinētr essētiatr ad suos actg, dicūt relonem essētialē, ut potētia visiva intellectiva, calefactiva, receptiva, causativa. hæ ñ potētiæ nequeunt cōcipi nisi in ordine ad aliud, sic subiectū refertr essētiatr ad accidētia p suā potētiā receptivā et sustētativā eorū.

Oriūtr ex duplici capite. 1o. Ex intrinseca depēdētia.

2o. Ex ordinatiōe essētiali.

Obiectio 2a. Responsio

Quæres 2o. quō potissimū differāt relonēs secdm dici seu trāscēdētales a prædicamētalibg. Rñdeo differūt potissimum in tribg 1o In essā relonis, nā illæ sūt essētiales rebg, istæ accidētales, ex quo sequitr illas eē pfectas et necesso cōpetētes, hās eē cōtigētes, ita ut possit adesse et abesse ut paternitas similitudo maioritas etc. 2o In fūdamēto qz trāscēdētales nō cōsequūtr ad ullū fūdamētū, cū sint essētiales, essētialia ñ nō cōveniūt rebg propter aliquod fūdamētū sed p se ut ñ aiūt Philosi Essētialia nō hñt causam propter quā rebg cōpetāt, nulla ñ ē cā propter quā cōpetat hoīj eē rōnatem, nisi qz hæc ē essā hoīs: at relonēs prædicamētales cū cōtigēter rebg cōpetāt, egēt aliquo fūdamēto, propter quod cōpetat, v.c. paries quod nūc sit simil alteri, cū ante nō eēt id ex eo provenit, qz nūc hēt albedinē fūdamētū similitudinis quā antea nō habuit 3o. In termino, nā trāscēdētales nō pēdēt ab existētia termini, scia ñ de rosa ē sive existat rosa sive nō existat, et tādiu manet relo sciæ ad scibile, quādiu manet ipsa scia cū ptineat ad essēm sciæ prædicamētales nō pēdēt ab existētia actuali termini, cū ñ sint accidētales fūdātr in cōnexiōe accidētali terminorū, hæc aūt nō ē secdm essēm sed secdm existētiā Relonis Ergo accidētales fūdātr in existētia actuali utriusq3 termini. ita ut oēs illæ sint relonēs accidētales, quæ fūdātr in pura actuali existētia terminorū, idq3 p se loquēdo.

Differūt. 1o. In essā relonis.

2o. In fūdamēto.

Essētialia nō cōveniūt rebg propter aliquod fūdamētū sed p se.

3o In termino.

Nā trāscēdētales nō pēdent à termino

Prædicamētales nō pēdent ab existētia termini actuali

Assertio.

Ex his oībg aperte colliges quod sit sūmū geng huig prædicamēti ab quas relonēs cōprehēdat. Assero ñ iuxta dicta sūmū genus eē relonem realē, ut cōprehēdit oēs et solas relonēs secdm eē et nō trāscēdētales quæ ut dictū ē nō spectāt ad hoc prædicamētū Confi: Illæ tātū relonēs spectāt ad hoc prædicamētū, quæ ab Aristot: definibæ sūt secdā illa definitiōe posita in fine capitis, at relonēs tātū secdm eē definitæ sūt illa definitiōe, ut cōstat ex dictis. quæres aūt Cur: velit Philosum illa

Quod sit sūmū genus huig prædicamēti.

Est relo realis.

Confirmatr.

definitioe cōplexū etiā ēē relōnes rōnis, ut relōnes qnib Dei ēē cōpositū multo rarius ē, relatiōes n rationis rejiciūtr p illā particulā Quorū esse, nā verbū esse simptr et absolute sūptū scat verā et reale essēn quā nō hūt Entia rationis

DVBITATIO 3ᵃ

QVÆ SINT ET QVOMODO EXPLICANDÆ RELIQVÆ DIVISIONES RELATIONIS

Tertia divisio relatiōis ē. Relōnes aliæ sūt mutuæ, aliæ nō mutuæ. Mutuæ sūt illæ quæ utrinq sūt reales, ut paternitas et filiatio qz utrinq sūt cū referēdi realis. Nō Mutuæ sūt illæ quæ ex una parte sūt reales ex altā rōnis ut sūt relōnes int sciām vē: et scibile, videntē et visibile. nā sciā qdē refertr realr ad scibile, hoc aūt nō refertur realr ad sciām, qz nō ht n se aliqm refe: rēm realē, sed dr scibile p extrinsecam denominationē à sciā. Sic etiā relōnes int Deū et creaturas nō sūt mutuæ, nā ex parte creaturarū sūt reales ex parte Dei sunt rationis. Mutuæ quæ dnr / Nō mutuæ quæ

Quarta divisio relōnis ē in relativa æqparātiæ et disquiparātiæ. Relativa æqparātiæ seu æqualis cōparationis sūt illa quæ cū adinvicē referūtr, hūt int se æqlitatē habitudinē, sūtq eiusdē natæ et appellatiōis ut duo simi: duo æqualia duo dissimilia duo inæqualia etc. Relativa disqparātiæ seu inæqualis cōparonis sūt illa quæ p inæqualē habitudinē seu p diversas sp̄ē relōnes adinvicē referūtr sūtqz diversæ appellatiōis ut Dnus servus Magr et discipulus etc. et int hæc, illa quæ sūt digniora ut Dr magr dominus dicuntur suppositiōis seu maioris cōparonis quæ vō illis respōdet et sūt minus digna ut filius discipulus servus dnr suppositiōis seu minoris cōparationis. Æqparātiæ quæ dnr. / Disqparātiæ quæ

Quinta divisio relatiōis ē in relativa p se et p accidēs. Relativa p se sūt illa quæ p se ut talia sūt, respiciūt aliud seu quæ in suo for: mali cōceptu īportat aliquē respectū ut pater simile æquale etc ut talia sūt. Relativa p accidēs sūt quæ p se ut talia sūt, nō respiciūt aliud, sed ra: tiōe alterius ut hō albedo etc quibus accidit similitudo paternitas. Relativa p se quæ dnr. / Per accidēs quæ.

Quarta dubitatio. An prædictis divisiōnibus addenda sit illa divisio relatiōnis in Relationes intrinsecus advenientes et relationes extrinsecus advenientes quam ponit Scotus 3ᵒ distinc: 1ᵃ quæs: 1ᵃ et in 4ᵃ distinc: 13. quæ: 1ᵃ et quotlib: 11: art: 4ᵒ.

Scotus locis citatis putat triplicē ēē relōnem. 1ᵃ Sine qua nullo mō pōt existere fūdamētū ipsius qz tale fūdamentū nō pōt ēē sine termino et cōsequēter nec sine relatiōe et tales sūt relōnes creaturæ in quātū ē crea: tura ad Deū creatorē et huiusmodi relō ē idē cū fūdamēto. 2ᵃ Cuius fūdamentū pōt sine ipsa existere, qz pōt existere sine termino, tū positis fūdamēto et termino necessō resultat, et talis ē æqualitas similitu: do paternitas etc. Utraqz aūt relō exposita vr à Scotō intrinsecus adveniēs qz statī advenit posito fūdamēto et termino nec aliqd extrinsecus reqritr ut cōsurgat. 3ᵃ ē quæ adhuc posito fūdamento nō necessō ponitr, qz tale fūdamētū nō necessō exigit terminū, imò nec fūdamēto et termino positis necessō cōseqtr, qualis ē v.g. unio, dato n corpore et aīa rōnali, nisi talis aīa actu informat nō resultat ista unio. Similr posito agēte et patiēte igne scit et stuppa, nō necessō seqtr relō agētis et passi, nisi fiat appro: ximatio, talis ē etiā relō locati ad locū, existēte n aliquō corpore 1ᵒ mox Triplicē putat Scotus 1ᵃ / 2ᵃ / 3ᵃ

et aliquo loco Vilnae nō statī inde haec ē rela͠to locati ad locū. Hanc tertiā re:
lonē̄ vocat Scot: extrinsecus advenientē, nō quod nō insit rei, quae ipsā
refertur, sed qz posito fūdamēto et termino, nō necessō cōsurgit, nisi aliqd
extrinsecū et diversū accedat cū fundamēto et termino Et ad hanc relonē̄
cōcedit Scotꝰ ēē ꝑse motiē, et putat ultima sex praedicamēta esse relationes
extrinsecꝰ advenientes.
Nō ē admittēda hæc Scoti divisio. Quaeritr igr An admittēda sit haec Scoti divisio. Rēdeo. Nō ē admittēda
Rō 1a. 1° qz haec doctrina nō ē Peripatetica. Philosꝰ n̄ 5 Met: tex: 20 existi:
mat se sufficiēter divisisse relonē̄, nec tā meminit huiꝰ divisionis, nec quisquā
Rō 2a. veterū. 2° Falsū ē ēē relonē̄ aliquā quā cōtigat positis extremis nō cō:
surgere. Nā vel intelligit Scotꝰ de fūdamēto et termino positis sine rōne
fūdādi, sive sine fūdamēto proximo, et tūc etiā relones quas ipse vocat
intrinsecꝰ advenientes, positis hoc mō extremis nō cōsurgūt. Nā supposito quod
fūdamentū paternitatis sit potētia generativa, nō implicat Deū cōmuni:
care Socrati virtutē ut suā vellē producat sibi simile in spē et tūc e:
rit actu fūdamētū paternitatis in Petro id ē potētia generativa, ibi terminꝰ &c
et tā nō erit relatio paternitatis qz deficit actꝰ gnandi quae ē rō fūdādi ipso
hac relonē̄: vel intelligit de fūdamēto et termino positis cū rōne fū:
dādi et tūc in illis relonibꝰ quas ipse vocat extrinsecꝰ advenientes, positis
hoc mō termino fūdamēto et rōne fūdandi statī cōsurgit relato, sicut in
relonibꝰ intrinsecꝰ advenientibꝰ. ut posito corpore et loco et unitate et cō:
iūctiōe locati cū loco quae ē rō fūdādi relonē̄ locati ad locū statī
cōsurgit relato: sic posita aīa et corpore et informatiōe aīae, posito igne
et stuppa et applicatiōe eorū ponitr statī relato qz ponūtr rōnes fūdādi
quod si in aliqbꝰ relonibꝰ posito fūdamento et termino statī cōsurgit
relato id ē qz etiā ponitr rō fūdandi ut positis duobꝰ albis cōsurgit
similitudo, qz ibi ē unitas illarū albedinum, quae ē rō fūdādi similitudinē
et sic in aliis. Quod si etiā in aliis relationibus posito fundamento
et termino nō statī ponitr relato, ē qz nō ponitr rō fūdandi ut posito
agēte et passo, qz nō statī ponitr unio et approximatio agētis cū passo Quare
Nulla erit relatio extrinsecus adveniens. cū nulla relato cōsurgat ad purū fūdamentū et terminū sine ~~alia~~ ratiōe
fūdādi nulla erit relato extrinsecus adveniens. Iā ergo si Scotꝰ loqtr de fūdamēto et t
sine rōne fūdādi, nihil speciale dicit de relone extrinsecꝰ advenientē. Si aūt prin
loqtr de fūdamēto et termino cū rōne fūdādi, falsū ē eas relones quas
ipse extrinsecꝰ advenientes vocat, nō statī resultare positis hoc mō fūda:
mēto termino et rōne fūdādi ut vel in ipsius Scoti exēplis patet.
Rō 3a 3° aūt haec relato extrinsecꝰ adveniens sedm totū suū ēē ē ad aliud, vel nō
si nō, Ergo ē qd absolutū. si sic, Ergo ē de praedicamēto relationis.
Obiectiō: Dices pro Scoto huiusmodi relonē̄ ēē eādē cū illa quā vocamꝰ sedm
dici. Rēdeo Hoc nō pot stare, qz exēpla quae adfert Scotꝰ sūt relonum
sedm ēē, ut relato locati ad locū, unionis formae cū mata agētis ad patiēā
Illud etiā maximē displicet in hac Scoti sēia, quod in relonē dicat dari
motū quod expresse Philosꝰ negat, de quo 5 Phys: et quod dicat ulti:
ma sex praedicamēta ēē has relones extrinsecꝰ advenientes quod infra o:
stēdā ēē falsū. Hactenꝰ de divisionibꝰ relonis.

QVAESTIO QVINTA
QVOMODO CŌPARETVR RELATIO CŪ SVO FVNDAMENTO ET TERMINO.

Huius quaestionis plena resolutio in Metaphysica tradenda ē, ideoq3 nūc brevissimè eius resolutionē attigemus.
Sētio ergo 1ª Relationē Cago de praedicamētali distingui à suo fundamēto nō sola cōsideratiōe, sed aliquō ex natura rej. Haec propō ē cōn Nominales, q dicūt re: Assertio 1ª Hoc cōn Nominales.
lonem distingui à suo fūdamēto sola cōsideratiōe. Eorū rō ē, qz oīa possūt sal: Ratio Nominaliū.
varj p Entia absoluta, nō ergo sūt inducēda Entia relativa, tāquā distincta ab
absolutis Antec: duobq modis Probr 1º quia quodq3 ingūt p se sūptū ē absolutū, sū: 1mo.
ptū vō cū altō ē relatū ad alterū v.c. albedo p se sūpta, ē albedo tātū, sūpta vō
cū alia albedine ē relata ad aliā ut similis 2º Qz ista relōnes nihil aliud ēē 2do.
vidētr quā denominatiōes quaedā extrinsecae, vel termini vel à termino, ut ēē prēm
nihil aliud ē quā denominarj à filio seu habere filiū. Contra hos Probo Probatio cōn Nominales.
relōnem à fūdamēto aliquō ex natura rej distingui, nō sola cōsideratiōe. Probo ma:
quā, qz p sola Entia absoluta, nō possūt oīa saluari. Ergo praeter Entia abso:
luta, debēt dari Entia relativa Antec. qz neutro ex illis modis allatis à Nō primo mō.
Nominalibq saluari possūt. Nō primo tū qz nulla forma absoluta pōt facere rē 1ō 1ª.
formatā respectivā, nulla n forma dat aliud ēē quā quod ht, ut albedo ēē albū, nulla forma dat aliud ēē quā quod habet
calor ēē calidū, sed Entia absoluta nō sūt respectiva formalr loquēdo Ergo
sola Entia absoluta nō possūt facere res relatas admuicē, sed praeter Entia
absoluta dari debēt Entia relativa, p quae res formetr respectivē admuicem,
tū qz albedo v.c. nec p se sūpta, nec sūpta cū altā, formatr ht ēē similē, ō 1ō 2ª.
relatā, sicut n vna albedo facit vnū albū, ita duae albedines faciūt duo alba
tātū, nō duo relata. Ergo praeter duas albedines dari debet aliqd à quo illa
duo alba sīt relata admuicē. tū qz relō nihil aliud ēēt quā numerq quādā verē 1ō 3ª.
absolutarū, nā albū propterea ē relatū, qz similr cū alio albo, sed albū sūptū
cū alio albo, nihil ē aliud quā duo alba. Ergo relō nihil aliud ēēt quā numerq,
at hoc ē absurdū, possē n cognoscere duo alba ēē duo, nō cognito quod sīt simi:
lia et relata admuicē. Nō etiā 2dō mō. tū qz res nō dnr relativae p terminū, Nō 2dō mō.
sed p ordinē ad terminū, tū qz istae denominatiōes, nec ēē possūt, nec explicarj 1ō 1ª.
sine relōnibq, oē n denominās aliqd ē denominās et denominatū ab aliquo ē 1ō 2ª.
denominatū Ergo ista denominatiōes potiq ponūt quā tollūt relōnes, habere n
ēē filiū ē dicere ordinē ad filiū, tū deniq3 qz si videmq relōnes trascē: 1ō 3ª.
dētales ēē ordines quosdā reales unīq rei ad altam, cur nō idē dicamq de re:
lonibq praedicamētalibus.
Sētio 2º relonēm nō distingui realr à suo fūdamento Probo, tū qz relō Assertio 2ª.
fūdatr in realitate fūdamēti, nihil n aliud ē relō v.c. similitudo quā albedo 1ō 1ª.
haec, quae ipsa realr ē simil alteri, at quae fūdātr in realitate alteriq
nō distinguūtr realr, ex dictis supra quaes: de distinctionibq: tū qz alias seque: 1ō 2ª.
retr ad productionē uniq rej, totū mūdū mutarj, et acquirere novas Entitates,
nā oēs res quae sūt in mūdo acquirerēt novas relatiōes propinquitatis dissimi:
litudinis etc ad illā rē productā, qn etiā nō posset una formica moveri qn
totq mūdq mutaretr, nā ut mota ēēt formica oēs res in mūdo acquirerēt
novas Entitates, et relōnes distātiae et propinquitatis ad illā. 2º hoc alij ita

probat. quaecunq; sunt realiter distincta possunt per Dei potentiam ab invicem sepa: rari et separata conservari, sed relatio et fundamentum non possunt ad invicem separari nec separata
Minor. quia si a duobus aequè albis Deus auferat similitudinem, iam illa alba non erunt amplius similia, cum tamen erunt aequè alba sicut prius. Quae maius rationibus ut alibi ostendi.

Obiectio.
Effectus sunt duplices

Dices. Causa et effectus distinguuntur realiter, sed fundamentum est causa relationis Ergo ab ea distinguitur realiter. Resp. ideo Effectus sunt duplices Alii qui per se producuntur a suis causis ut calor ab igne, alii qui resultant et consequuntur ad alia, illi distinguuntur realiter à suis causis, hi vero saepius non ut formaliter distinguantur figura non consequitur ad quantitatem non tamen ab ea realiter distinguitur.

Assertio 3a
Sententia 3a. Relationem distingui formaliter à suo fundamento Probo omnia quae distinguuntur ex natura rei, vel distinguuntur formaliter, vel realiter, vel modaliter, ut pa: tet ex quaest: de distinctionibus, sed relatio et fundamentum distinguuntur ex natura rei et

Quod non modaliter Patet

non realiter ut probatum est, neque modaliter Ergo formaliter. Quod non modaliter patet. quia relatio non est purus modus rei sed formalitas quaedam diversis peculiarem essentiam idque constat tum autoritate omnium Philosophorum qui relationi tribuunt certam quandam essentiam et Philosophus in definitione Relativorum eis tribuit esse et multa disputata à Peripateticis de essentia relationis. tum ratione quia sicut datur Entia absoluta ita et respectiva Ergo sicut datur essentia absoluta ita et respectiva.

Assertio 4a

Sententia 4a. Recte à Philosopho 5 Metaph: tex 20 tria fundamenta quae rationem fun:

Tria fundamenta quae rationem fundandi relationem in tria genera.
Relativa primi modi in quantitate fundata.
In Numero duo considerare possumus.

dandi relationem, considerata est in tribus illis generibus relativorum, haec in sunt triplicis generis. quaedam sunt secundum Numerum, quaedam ut activum et passivum, quaedam ut mensura: bile intelligibile scibile. Relativa primi modi dicuntur ab aliis fundata in quan: titate numerus non est quantitas, in numero autem duo possumus considerare 1o unitates ex unitatibus non conficitur numerus. 2o ipsum met numerum qui constituitur per recessum à prima unitate. Hic igitur fit ut relativa primi modi sint duplicia alia in fundata

Unitas in essentia fundat identitatis relationem
Unitas in quantitate aequalitatis
Unitas in qualitate similitudinis.

in unitate alia in numero. Unitas in essentia fundat relationem identitatis, Unitas in quantitate, aequalitatis, unitas in qualitate similitudinis. Ideo in aliquo dicitur alteri simile, quia est tale sicut alterum, et ideo aequale quia est tantum, et ideo idem, quia convenit in essentia cum altero. Et huc revocantur omnes aliae relationes, quae fundantur in quacunq; alia unitate, ut ratio propinquitatis, quae fundatur in unitate secundum locum, ratio unionis, ratio coexistentiae, et simultatis, quoad tempus, quae in sunt in uno tempore dicuntur esse simul

Quae fundatur in Numero
Numerus constituitur per recessum ab unitate.
Diversitas in essentia fundat distinctionem.
Diversitas in quantitate fundat inaequalitatem.
Diversitas in qualitate fundat dissimilitudinem.

et caetera similes. Illa vero fundatur in numero quae referuntur ad invicem, non quod sit unum in aliquo, sed potius quod sint duo, numerus in constituitur per recessum et distantiam ab unitate. Et huc revocantur omnes relationes cuiuscunq; diversitatis sive in essentia, sive in quantitate, sive in qualitate, sive in quocunq; alio, nam diversitas in essentia fundat generica vel specifica diversitas in quantitate fundat inaequalitatem maio: ritatem minoritatem, diversitas in qualitate fundat dissimilitudinem inten: sionem remissionem et omnes relationes excessus et defectus distantiae et cuiuscunq; di: versitatis referuntur ad primum genus relativorum.

Secundum utrunq;

Relativa secundi modi, seu secundum activum et passivum dicuntur ad se referuntur, vel secundum potentiam, quia potest unum agere et aliud pati ut calefactivum ad calefactibile

Secundum actum triplex

vel secundum actum idque triplex nam vel referuntur secundum actum praeteritum ut quod fecit ad id quod factum est, vel secundum actum praesentem, ut calefaciens actu, ad id quod ca: lefit actu, vel secundum actum futurum ut calefacturum ad calefaciendum. Unde con:

In hoc genere fundamentum esse potentia activa et passiva.

stat in hoc genere relativorum fundamentum relationis esse potentiam activam et passivam

ronem nō fūdādi ipsāmet actionē et passionē, quare huc referuntr oēs relationes fūdatæ in actiōe et passiōe ut paternitas filiatio, cā, causatū.
Relativa tertij modi fūdātr in hoc, quod alia ad ipsa, neqʒ n̄ ut alia relativa hēt in seipsis cam, et rationē, cur referātr, sed ideō dicit Philosophus referūtr ad alia, quod alia referūtr ad ipsa. Vn̄ hæc relativa tertij modi fūdātr nō in fūdamēto in se existēte, sed in fūdamēto existēte in altō, correlativo, ut mēsurabile seu numerabile, ideo dr̄ tale, qr mensuratr et numeratr ab aliā, intelligibile, qr intelligitr ab alio, scibile qr de ipso ē sciā. Idē dicēdū ē de obiectis aliarū potētiarū, in quo gēe gnē relativorū relō ex una parte ē reāl, ex altā rōnis, nā ex parte sciæ v.c. ē reāl, qr sciā p suū actū hēt reāli referri ad scibile, at ex parte scibilis ē rōnis, qr hoc nō hēt in se cam cur referatr ad sciām nisi extrinsecā, qr sciā ē de ipso.

Ideo referūtr ad alia qr altā refer ad ipsa

In hoc gnē relō ex una parte ē reālis ex altā rōnis

Ex his colligimus 1º rōnes fūdādi in relativis primi modi, ēē unitatē et æqualitatem, in qua, seu cōvenietiā et discōvenietiā. In relativis sēdi modi actionē et passionem. In tertij modi, eo quod alia ad ipsa. 2º colligimus has rōnes fūdādi nā ēē necessō rōnes fūdādi relōnes reales, sed ēē indifferētes ad fūdādas relōnes reales, et rōnis, nā et int relōnes rōnis invenitr unitas et cōvenietia, distinctio &c. 3º Colligimus. Oīa illa ēē fūdamēta relōnum in quæ cadūt istæ rōnes fūdādi. v.c. qr int duas albedines ē unitas et cōvenietia in albedine, ideo duæ albedines sūt fūdamēta duarū similitudinū, et qr hæ rōnes fūdādi, possūt cadere tā in substām, quā in quātitatem et qualitatē, ideo hæc possūt ēē fūdamēta relōnū, substā quidē qa in ea pōt ēē relō unionis formæ cū mā, relō idētitatis vel distinctionis, substātialis relō subiecti ad accidētia, subsistētiæ ad subsistētiā, quātitas vō qr in ea pōt ēē relō æqualitatis vel inæqualitatis, qualitas demū in quaē relō similitudinis vel dissimilitudinis &c.

1º colligr. In relativis primi modi ē unitas æqualitas
In sēdi modi actiō et pass.
In tertij modi eo quod alia ad ipsa.
2º
Hæ rōnes fūdādi possūt cadere tā in substām et rō.
Quātitas.
Qualitas

Quinto Dentio Relatione ut supra latius dixi specificari à termino extrinsece, intrinsece aut per ordinē ad terminū, ita ut p ordinē ad talē vel talē terminū sit vel talis spēi relō, cū n̄ habeat ēē ad terminū, habebit etiā tale ēē p ordinē ad talē terminū.

Assertio 5a Relō specificatr à termino extrinsece, intrinsecè aut p ordinē ad termini

Dentio 6º Terminū terminare relōnem, nō rōne absoluti sed rōne respectivi. In termino n̄ relōnis v.c. in filio duo spectantr 1m absolutū quod sit v.c. hic hō, alterū respectivū quod sit filius, terminus igr terminat relōnem ratiōe respectivi. Probo 1º Inductiōe in oibus relativis, nā in relativis primi modi albū refertr ad albū tāquā ad sibi simile, in relativis sēdi modi pr refertr ad filiū tāquā ad filiū. In relativis tertij modi sciā refertr ad scibile tāquā à se scibile. 2º Diversorū spē relativorū debēt ēē termini spē distincti at nisi termini sumātr relative nō erūt spē distincti, nam v.c. albū ē terminus similitudinis albi, et dissimilitudinis nigri, si aūt relative sumatr nō erit idē terminus, nā relōnes similitudinis termināt quatenus simile, dissimilitudinis vō quatenus dissimile. 3º qr aliās relativa nō ēēnt simul natura et cognitiōe, si n̄ relō terminatur ad absolutū, poterit int hæc cognosci sine correlativo. Nota Terminū in relativis etiā tertij modi (in quibus maior ē difficultas) terminare rōne relativi, qr simul natā et spē utrique relativo cōvenit relō, quā licet in uno extremo sit realis in altō rōnis, hoc nihil obstat, est n̄ rōnis tātū quo ad existētiā, realis vō quoad cōvenietiā quod sufficit ad terminādū. De his oibus ex professo agetr in Metaphysica.

Assertio 6a Terminus terminat relōnem nō rōne absoluti sed respectivi.
In filio duo spectātr
Probr 1º
2º
Diversorū spē relativorū debēt ēē termini spē distincti.
3º
Est rōnis tātū quoad existētiā realis quoad cōvenietiā.

QVÆSTIO SEXTA
AN PROPRIETATES RELATIONIS RECTE SINT TRADITÆ A PHILOSOPHO.

Quinque tradit Philosophus relationis proprietates: 1ª Relativis inest contrarietas. 2ª Relativa suscipiunt Magis et Minus. 3ª Omnia relativa ad convertentiam dicuntur. 4ª Omnia relativa sunt simul natura. 5ª Si quis noverit unum relativum debet nosse et aliud. De quibus totidem ponendae sunt dubitationes.

DVBITATIO Iª.
AN PRIMA PROPRIETAS RECTE TRADATVR.

Relativis inest contrarietas.
Haec propriet: est relativis secundum dici.
1° 1ª.
1° 2ª.
2° 3ª.

Prima proprietas est Relativis inesse contrarietatem. Hanc proprietatem intelligunt communiter interpretes assignatam esse a Philosopho tantum pro relativis secundum dici, tum quia ipse Philosophus: cap. de quantitate probaturus magnum et parvum non esse contraria, ex eo ostendit quod sunt ad aliquid, ergo sentit Philosophus relativa secundum esse non esse contraria, tum quia exempla data a Philosopho sunt tantum in relativis secundum dici, affert enim haec exempla virtutem et vitium scientiam et ignorantiam, quae non sunt relativa secundum esse sed secundum dici, tum quia hanc proprietatem Philosophus assignavit statim post definitionem relativorum secundum dici antequam traderet definitionem relativorum secundum esse. In relativis autem secundum esse, dicunt iidem interpretes nullam esse contrarietatem nisi ratione fundamentorum, idque non in omnibus

Relativa secundum esse nullam habent contrarietatem, sed tantum ratione fundamentorum.

sed in iis duntaxat, quae fundantur in rebus habentibus contraria, ut relationes quae fundantur in qualitate, nam quae fundantur in rebus carentibus contrario, ut quae fundantur in quantitate, ne quidem ratione fundamentorum habent contrarietatem. Itaque in relativis secundum esse, idque non in omnibus, per accidens est contrarietas, ratione fundamentorum contrariorum, sicut in substantiis est per accidens contrarietas ratione accidentium, in ipsis vero relationibus praecise nulla est contrarietas, sed tantum in fundamentis.

In ipsis relationibus nulla est contrarietas, sed tantum in fundamentis.

Haec doctrina communis interpretum nonnullam patitur difficultatem; videtur enim relationes ipsas esse formaliter et per se contrarias v.g. similitudinem et dissimilitudinem respectu eiusdem termini, quod sic ostendo, contraria sunt illa quae pellunt se ab eodem subiecto, sed similitudo et dissimilitudo respectu eiusdem termini pellunt se ab eodem subiecto Ergo vere sunt contraria. Minor quia non magis albedo pellit nigredinem, quam similitudo dissimilitudinem ab eodem. Nec dicas hanc contrarietatem esse ratione fundamentorum, quia licet sit ratione fundamentorum causata, est tamen ratione ipsarum relationum formaliter. Fundamenta enim contraria sunt causae contrarietatis in relationibus, tum quia a contrariis causis necessario oriuntur contrarii effectus, tum quia relationes praecise acceptae habent adhuc contrarietatem et incompossibilitatem, ita ut impossibile sit eas inveniri in eodem.

Ostenditur hanc doctrinam habere difficultates.

Fundamenta contraria sunt causae contrarietatis in relationibus.

Assertio
Relationes secundum esse non sunt contraria ratione sui, sed tantum ratione fundamentorum.
Probatur 1°.

ASSERTIO. Relationes secundum esse vere non sunt contraria ratione sui, sed tantum ratione fundamentorum, ita communis sententia. Probatur 1° quia relationes eatenus sunt contrariae quatenus se tollunt ab eodem, sed non se tollunt ab eodem nisi ratione fundamentorum Ergo non sunt contrariae nisi ratione eorum. Minor. quia sicut relatio non inest subiecto nisi ratione fundamenti, ita non tollit aliquid a subiecto, nisi ratione fundamenti, neque possibile est relationem tolli, nisi sublato fundamento, vel si de sublatione extrinseca loquamur, sublato termino. Quare una relatio eatenus tollit alteram, quatenus fundamentum unius tollit fundamentum alterius, ut si aliquid sit simile in albedine alteri, non aliter tollitur illa similitudo quam per inductionem nigredinis fundantis dissimilitudinem. Unde si per Dei potestatem duo fundamenta contraria v.g. albedo et nigredo essent in eodem subiecto simul, vere tunc idem subiectum haberet relationem similitudinis et dissimilitudinis quae duae relationes non pugnarent invicem, quia esset ratione diversorum idem. Non potest esse

143. simile rone albedinis et dissimile ratione nigredinis, ita ut suppositis funda=
mentis cōtrariis, nulla sit repugnantia relonum in eodē. 2° qz similitudo et dis: Probr 2°.
similitudo, vel accipiuntr rone unius fundamenti, vel ratiōe diversorū, si ratiōe
unius, tūc vel sunt ad diversos terminos, vel ad eūdē, si ad diversos, nō erunt rela:
tiones cōtrariæ, qz nō erunt respectu eiusdē termini, et sic idē albū simul et
semel ē simile alteri albo et dissimile alteri nigro: si sunt ad unū terminū
tales relones sunt impossibiles, qz impossibile ē, ut unū fundamentū scilicet albedo
fundet relonem similitudinis et dissimilitudinis ad eūdē terminū. Si vō similitudo
et dissimilitudo accipiātr rone diversorū fundamētorū, tūc relones istæ nō erunt
cōtrariæ ex alio capite, qz nō erunt ratiōe eiusdem fundamēti. Nullo igr modo
similitudo et dissimilitudo sunt cōtraria rone sui, et sic patet ad ronem dubitandi. Similitudo et dissi: militudo nō sunt cōtra: ria rone sui.
Nec ī necesse ē ad cōtrarias causas seq cōtrarios effectus, maxime si causæ
sint æquivocæ ut accidit hic. Unde calor et frigus licet sint cōtraria possunt tn nō cōtrari:
ro. n. luti fit à calore et à frigore. ios producere effectus
Nota tn dupltr posse nos cogitare relativa opponi 1° oppositiōe relativa, quæ
oppō ē in ratiōe termini, ut cū duæ relones ad se invicē terminantr, quales sunt Dupltr relativa opponi posse.
relones duorū correlativorū patris et filii istæ ī sunt oppositiones qz ex nata sua Oppositiōe relativa
nō possunt ēē in eodē, sed requirunt distincta subiecta, impossibile ī ē prem suscipi:
us ēē prem 2° oppositiōe cōtraria qualis videtr ēē int similitudinē et dissimi: 2° oppositiōe cōtraria
litudinē. Prima oppō cōcedēda oīo ē relativis, sedā negāda ratiōe ipsarū relonū
sed rone fundamentorū ut dixi.

DVBITATIO 2ª
AN SECVNDA PROPRIETAS RECTE TRADATUR.

Secūda proprietas ē quod relativa suscipiāt magis et minus. Hæc proprie:
tas covenit relativis indefinitè nō aūt universaliter. Quædā ī ingt Philosophus susci: Relativa suscipiunt Magis et Minus.
piunt magis et minus ut simile, dissimile, æquale, inæquale &c quædā vō nō, Hæc proprie indefinite nō vō universalr. idē
ut duplū triplū et similia quæ quāvis relativa sint nō tn remittuntr aut in: Quædā suscipiunt, quæ: dam nōn.
tēdūtr, qz nō datr magis vel minus duplum.
Est tn difficultas An hæc proprietas insit relativis secdm se, an vō rone fun: An insit secdm se an rone
damēti ut supior. Nā affirmative respondēdi pōt, eā inēē relativis secdm se fundamēti.
1° qz si relo nō susciperet Magis et Minus rone sui, sed fundamēti nunquā su: 1° Probr secdm se inesse.
sciperet Magis nisi fundamēto suscipiēte Magis, nec Minus nisi fundamēto su:
scipiēte Minus, at accipit relonem suscipere Magis fundamēto suscipiente Minus
nā int albū ut quatuor et ut octo intēditr relo, et similitudo, cū albū ut octo albū ut octo et albū ut 6.
remittitr: et int duo æquè alba similitudo remittitr si unū albū intēdatr
2° relo intēdr et remittitr fundamēto nō suscipiēte Magis et Minus Ergo 2° Probr.
Antecēs: Nā æquale et inæquale suscipit magis et minus, at tn fundamētū
huius relonis ē quātitas, quæ nō suscipit magis et minus.
Ex alia tn parte videtr hæc proprietas covenire relativis rone funda: Rone fundamēti vi: detr cōvenire relati vis hæc proprietas.
mēti. Nā quæ suscipiunt Magis et Minus ratiōe sui intēdūtr et remittitr
nulla alia mutatiōe prærequisita in subiecto ut calor et frigus in manu,
sed relo nunquā suscipit magis et minus nisi facta fuerit mutatio in subiecto Ergo
Alii respondent ad dubitationē. Dupltr posse intelligi relativa suscipere Dupltr respondētr re: lativa rone fundamēti suscipere Magis et Minus 1° modo
Magis et Minus rone fundamēti. Primo mō quod veré intēsio et remissio
tātū insit fundamētis, et ratiōe ipsorū tribuatr relonibus, ad eū modū quo re:
lativa dicr habere cōtrariū, qz eorū fundamēta habent cōtrariū. Et hic sensus
ē falsus ut convicunt argumenta prioris sensus 2° quod relativa nō suscipiāt magis

Non suscipit per solam sui mutationem sed per fundamenti mutationem

et minus per solam sui mutationem sicut calor et frigus sed per mutationem fundamenti, quaecumque ipsa sit, sive intensio, sive remissio, sive extensio, sive diminutio, ita tamen ut praesupposita hac fundamenti mutatione, vere ipsa relatio suscipiat magis et minus, et hic sensus est verus ut probat ratio posterioris sententiae.

Assertio 1a.
Relatio in abstracto non suscipit magis et minus. Probatur. Essentia non suscipit magis et minus.

Iuxta hanc ergo sententiam dico 1o. Relatio in abstracto non suscipit magis et minus. Probatur quia relatio in abstracto significat essentiam, at essentia non suscipit magis et minus ergo nec relatio. Confirmatur: quia licet unum calidum sit magis vel minus calidum alio, non tamen unus calor est magis calor alio quia est eiusdem essentiae.

Assertio 2a.
Relatio in concreto suscipit. Probatur.

Dico 2o. Relatio in concreto idem ipsum relativum suscipit magis et minus. Probatur quia relatio sequitur sui fundamentum, at dantur multa fundamenta quae non consistunt in indivisibili, sed variari possunt ergo et relationes possunt etiam variari in gradu: dum fundamentis secundum magis et minus. Unde sequitur non omnia relativa suscipere magis et minus, sed ea tantum quae habent fundamenta variabilia, sive secundum intensionem et remissionem ut calor et frigus, sive secundum extensionem et diminutionem ut quantitatibus rei. Quae vero consequuntur ad sua fundamenta sub indivisibili et invariabili ratione, illa non suscipiunt magis et minus ut duplum quadruplum. duplum enim non potest esse magis vel minus duplum.

Non omnia relativa suscipiunt magis et minus sed ea tantum quae habent fundamenta variabilia.

Assertio 3a.
Et ratione fundamenti et ratione sui relatio suscipit magis et minus.

Dico 3o. Relatio suscipit magis et minus non solum ratione fundamenti sed etiam ratione sui, ita ut magis et minus sit in ipsa relatione praecise considerata non solum in fundamento. Haec assertio sufficienter probatur ex dictis in ratione dubitandi. Dici tamen potest relationem suscipere magis et minus ratione fundamenti causaliter non formaliter quia magis et minus in relatione causatur a variatione fundamenti. ad hanc enim sequitur magis et minus in relatione, neque necesse est fundamentum suscipere magis et minus, ut relatio suscipiat ut probatum est, sed satis est ut varietur fundamentum.

Relatio suscipit magis et minus ratione fundamenti causaliter non formaliter

DUBITATIO 3a

QUAE SIT ET QUOMODO EXPLICANDA TERTIA RELATIVORUM PROPRIETAS.

Dici ad convertentiam.

Tertia proprietas relativorum est dici ad convertentiam id est reciprocari ad invicem, seu unum per aliud exprimi, ut si dicas. Pater est filii pater, filius est patris filius. Circa hanc proprietatem nulla est difficultas si intelligatur quid sit dici ad convertentiam seu convertentia. Notanda ergo sunt haec tria, conversio, convertibilitas, convertentia, et hoc discrimen, quod conversio est propositionum, et in commutatio extremorum enunciationis servata qualitate ut cum dico aliquis homo est animal ergo aliquod animal est homo. Convertibilitas est illationum et in duorum aequalium terminorum mutua illatio ut omnis homo est risibilis et omne risibile est homo; convertentia vero est unius per aliud expressio ut cum dico pater est filii pater etc. Et haec propria est relationum ut docet hic Philosophus. Convenit autem omnibus relativis si correlativa debite assignentur. Tunc autem fit debita assignatio, cum sumuntur extrema secundum relationes per quas se respiciunt ut ala dicitur alati ala, alatum ala alatum. si vero ala conferatur cum ave non erit reciprocatio quia non omnis ala avis est ala muscae enim et cicadae sunt alae cum tamen non sint aves. Praecipit ergo Philosophus ut si desint vocabula fingantur doctrinae causa, ut caput capitati caput, temo temonati temo, alias enim non convertentur. Ratio huius proprietatis est, quia omne relativum est sui correlativum cum quo convertitur, et omne quod terminat relationem alicuius, refundit in illud aliam relationem

Discrimen inter haec tria.
Convertentia est propria relationum.
Convenit omnibus relativis si debite assumantur correlativa.
Quae debita assignatio.
Si desunt vocabula fingantur doctrinae causa.
Ratio proprietatis huius.

DUBITATIO QUARTA
AN QUARTA PROPRIETAS RECTE TRADATUR.

Quarta proprietas relativorū ē Esse simul natā, ita ut simul sit et nō sit. Rō
ē, qz relativū essentialiter respicit suū correlativū, ergo nō pōt ēē qn sit suū
correlativū. Nota ex cap: 3° postpraedicam: ut aliqua dicātr simul requiri duas
conditiōes quas ponit ibi Philosophus. 1ª Ut se mutuo ponāt in rerum natura et tol:
lāt ita ut posito uno ponatr alterū et sublato auferatr. 2° Ut neutrū nō sit
cā alterius, ob idqz sēs et visibile licet mutuo se ponāt et tollāt nō sūt simul
natā, qz sēs ē cā visibilitatis. His positis circa praedictā relativorū
proprietatē ē duplex difficultas.

Esse simul nata ita ut simul sint et nō sint.
Rō
Ut aliqua dicātr simul duo requiri:
1ª ut se mutuo ponāt
2. Ut neutrū sit cā alterius.
Duplex difficultas

1ª. An praedicta proprietas cōveniat oībus relativis sedm Esse. Rō difficulta:
tis ē, qz cā et effectus, pr et filius sūt relativa sedm Esse, et tn nō sūt simul
nata, cū cā sit sēpr prior effectu ut pr filio. Rndeo oīa relativa secundum Esse
sūt simul nata, si tn cōvenienter accipiātr, accipiūtr aūt cōvenienter si sū:
mātr nō materialitr, et ut res quaedā sūt, sed formalitr et ut relativa sūt, quā:
vis n cā materialitr et ut res quaedā ē sit prior effectu, et pr filio, tn hoc,
formalitr et ut relativa sūt, oīō sūt simul, pr n nūquā erit formalitr pr qn a:
ctu existat filius, nec cā erit actu cā, qn actu existat effectus. Sed urgebis
adhuc, [struck through] secūdā conditionē positā quae sūt simul nata nō debēt unū ēē cā alterius at pr ē
cā filii et oīs cā sui effectus Ergo &c. Rndeo. Pr qdē ē cā filii, nō tn ē cā ut
filius sit filius, et similitr cā ē qdē cā sui effectus, nō tn ē cā ut effectus sit ef:
fectus. Causa ergo rōne pr ē cā filii sit ē prior natā illo, hoc ē materialitr
et ut res quaedā ē, qua vō rōne nō ē cā, nō ē prior, sed simul natā cū fi:
lio, hoc ē formalitr in rōne relativi. Itaqz sicut pr nō ē cā filii ut filii, ita
nō ē prior filio ut filio. Urgebis etiā, prius et posterius sūt relativa, sed
prius nō ē simul cū posteriore, alias hoc ipso nō ēēt prius Ergo nō oīa re:
lativa sūt simul natā. Rndeo. Prius quoad materiale quod denominat
nō ē simul cū posteriore, sed quoad formale, nēpe ipsā relatiōem prioritatis,
ē simul cū posteriori, nō n dr prius nisi habeat posterius.

1ª
Rō difficultatis.
Rsio
Oīa relativa sedm Esse sūt simul nata si nō materialitr sed formalitr accipiantur.
Obiectio.
Rsponsio.
Materialitr.
Obiectio.
Prius et posterius sūt relativa.
Responsio.

Secūda difficultas ē An praedicta proprietas cōveniat etiā oībus
relativis sedm dici, Philosophus n id expresse negat. afferensqz instātiā de
scia et scibili, sēsu et sēsibili, dicit n sciampo ēē simul natā cū scibili, sed scibile
ēē prius scia, similitr de sēsu et sēsibili. Ob hoc Antonius Andr: et qdā alii dicūt pro:
prietatē hanc cōvenire solū relativis sedm Esse, et mutuis, nō aūt relativis sedm
dici. Sed tn revera si relativa cōvenienter accipiātr, oīa etiā sedm dici reperi:
ētr ēē simul natā ut recte D. Thom: Auer: Simpli: Caie: et alii. Sūt aūt cō:
venienter accipiūtr qn vel utrūqz correlativū accipitr in potētia, vel utrūqz
in actu, et ita scibile in potētia ē simul cū scia in potētia Nā si possibilis
ē scia possibile ē etiā scibile et ē cōn, scibile vō actu ē simul cū scia actu
idqz si actu aliqd scitr, actu datr eius scia. Debēt etiā hoc relativa accipi
relative et formalitr, tūc n simul sūt et nō sūt. Ad Aristot: aūt qdixit scibile
ēē prius scia respōdet Caiet: Philosophum hic nō curasse hanc exacte assigna:
re sedm distinctiōes praedicatis quae sūt Metaphysicae, et qz scibile in potentia
est prius scia actu, ut patet de quadratura circuli ideo crasso modo pronuciasse Philosophum
scibile ēē prius. Alii dicūt locutū ēē Philosophum disputative ut solet, alii locu
tū ex cōmuni sēnā. Sed qz urgere hoc pōt Philosophum 2° de aīa tex. 142 et 142
distinctius loqui et ex propria sēnā et tn aperte dicere sensum ē sensibile

2ª
Etiā relativa sedm dici cōvenienter ēē simul nata.
Cōvenienter accipiūtr qn vel in potētia utrūqz accipitr, vel in actu.
Scibile in potētia et simul cū scia in potētia. Scibile in actu cū scia in actu.
Ad Philosophum solutio.
2da solutio.
3ª solutio.
Obiectio.

Responsio. Philosophus.
Per sciam in actu intelligit cognitionem actualem. Per sciam in potentia habitum in intellectu existentem. Per scibile in actu quod. Per scibile in potentia quod.

in actu ēē simul, in potētia vō nō ēē. Rndeo Philosophum tā ibi, quā alibi hic per sciam in actu intelligere cognitionē actualē, per sciam vō in potētia intellige: re nō sciam quomodocūqꝫ possibilē sed habitū in intellectu existētē, sive actu, qui dr̄ scia habitualis, per scibile vō in actu intelligit rē quā actu existat et actu cognoscitr, per scibile vō in potētia intelligit rē quæ actu existit et nō actu cognoscitr. Et idē suo mō dic de sensu et sensibili. Dicit ergo Philosophus sciam actu et scibile actu ēē simul ut ex se clarū ē, scibile vō in potētia nō ēē simul cū scia in potētia id ē cū habitu sciæ, qz pōt existere aliqua

Scibile in potentia non est simul cum scia in potentia.

res quæ ex se sciri possit, ct tn̄ nō existat habitꝰ quo sciri possit talis res.

Explicatio.

Itaqꝫ nō accipit Philosophus sciam in potētia, pro scia qualicūqꝫ possibili, sed pro scia habituali, et sic verè dixit scibile in potētia, id ē quod ex se sciri pōt, nō ēē simul cū scia habituali, licet sit simul cū scia aliquo possibili.

Sciam quo hic accipit.

Vn̄ si sciam in potētia distinguamus à scia habituali et ab actuali, et cō: venienter hi termini accipiantr, prædicta proprietas relativorū erit verissima

Scibile in potentia est simul. Scibile habitu est simul. Scibile in actu est simul.

universalis, nā scibile in potētia ē semper simul natā cū scia in potētia, scibile habitu ē simul cū scia in habitu, et scibile actu cū scia in actu. Et nota

Relativa omnia sunt simul natā quoad convenientiā.

relativa oīa ēē simul natura quoad convenētiā, ita ut quā una ratio recipit cō: venire uni extremo debeat etiā convenire alteri extremo, ratō opposita, et sic sal: vatr oīa relativa ēē simul natā tā sedm̄ dici quā sedm̄ esse, quāvis in relativis sedm̄ ēē requiritr ut sint simul quoad existētia qz ratio accidētalis pēdet ab existētia termini, hic ipi fit ut pereūte uno correlativo pereat et alterū hoc desi: nat dici relatū ad alterū.

DVBITATIO QVINTA.
AN QVINTA PROPRIETAS RE'' CTE TRADATVR.

Si quis noverit unum debet et nosse et aliud. Probatur 1° inductione.

Quinta proprietas relativorū ē, ut si quis noverit unū relativū debet nosse et aliud. Hæc proprietas ē rectè assignata idqꝫ patet 1° inductione si quis

2° ratione.

ni dicat lignū ēē majus vel minus debet scire, respectu cujus debet ēē majus vel minus. 2° ratione sicut res se hꝫ ad esse, ita et ad cognosci 2° metaphysi: sed esse rela:

Sicut se res hꝫ ad esse: ita et ad cognosci: Si cognosco relationem in commu: ni debeo et terminum in commu: si relationem in spē terminum in: si relationem hꝫt numero et termi:

tivi ē ad aliud Ergo nō pōt cognosci sine illo. Vn̄ sequitr quod qua ratione cognosco unū relati: vū eadē debeo nosse et aliud. Si ni cognosco relationem in communi cognosco etiā ter: minū in comuni, si relatum in spē debeo nosse terminū in spē, si denique rela: tionem hꝫat numero, debeo etiā noscere hꝫt numero terminū. Quod si dicas possū co:

Obiectio. Responsio.

gnoscere prēm nō cognito filio. Rndeo hanc cognitionē prius esse prius nō qualitē: ny sit ē, sed qualitē hꝫ ē. Quod si urgeas te cognoscere illū ēē prēm respondeo te cognoscere quoqꝫ illū habere filiū, sed sicut in cōfuso cognoscis prēm ita et in cōfuso cognoscis filiū. Hinc colligimus 1° unū relativū definiri

Colliges 1°. Unum relativum definitur per aliud. Relativum quo ingreditur definitionem.

per aliud, qz nō pōt cognosci sine altō, ingreditr aūt definitionē relativū, nō tāquā pars essentialis sed tāquā terminꝰ ad quē, id ē nō intrinsece sed extrinsece

2°. Unum relativum non est notius altero. Obiectio. Responsio. Exceptis relativis.

2° colligimꝰ unū relativū nō ēē notiꝰ altō, qz sūt simul sedm̄ cognitionē. Dicēs! definitio debet ēē notior definito, sed unū relativum definit alterū Ergo debet ēē notiꝰ altō. Rndeo Maior ē vera in oībꝰ aliis exceptis relativis, quæ ni simul sūt cognitione. Quinde definitio quatenꝰ explicat definitum est notior, licet nō omnia quæ sunt in definitione debeant esse notiora, satis ni est ut sint æquè nota seu nō ignotiora. Hactenꝰ de Relatione

CAPVT NONV̄ DE QVALITATE

In prima capitis parte ponit Philosus qualitatis in abstracto definitionem et divisioñe in quatuor spēs quæ quatuor ponūtr et explicātr. In sc̄da definit et explicat qualitatē in cōcreto. In tertia ponit tres proprietates qualitatis In quarta deniq3 dubiū cū duplici solutiōe.

DISPVTATIO QVARTA DE NATVRA QVALITATIS EIVSQ3 SPECIEBVS ET PROPRIETATIBVS.

Egit prius Phīlosus de qualitate quā de aliis sex prædicamētis qz cū hæc sit modi et formæ extrinsecè afficiētes substam, qualitas vō intrinsecè afficiens, dubiū nō ē hāc potiq debere præcedere reliqua. Adde quod potiq quærēdū erat cūnoprīq actū sit de qualitate quā de relatiōe. in geminatiōe vō tituli. Cum scripsisset enī Philosus de qualitate et quale, nō magnū latet misteriū, nisi quod Philosus acturus erat de qualitate in abstracto et in cōcreto, vn̄ in 5° metaphysi: lg in: scripsit hoc prædicamētū de quali. Quare prius agit de qualitate quā de sex aliis. 1º

QVAESTIO PRIMA. QVÆ SIT NATVRA QVALITATIS ET AN BENE A PHILOSOPHO DEFINIATVR.

Philosus hic initio capitis, qualitatē in abstracto ita definit, qualitas ē qua quales qdā eē dnr, ut scdm albedinē albi, scdm prudētiā prudētes etc. Quæ definitio multis solet impugnari, sed id vel maxime cōm ea facit, quod ex ea nō appareat qualitatē eē genq prædicamēti distinctū ab aliis, videtur n eē gd trāscēdēs et supū p oīa prædicamenta, tū qz oēs res dnr quales p suas differas essētiales hæ n prædicātr in quale essētiale tū qz oīa accidentia prædicātur in quale ut patet ex 4° et 5 prædicabili. Ergo oīa accidētia sūt qualitates. Ergo qualitas nō ē genus distinctū ab aliis. Definitio qualitatis in abstracto. Cōm definitionē. Videtur eē gd trāscēdēs. 1º 2º

Dico qualitas ē distinctū genq à cæteris prædicamētis. Quod ut intelligas nota qualitatē posse accipi dupr. 1° late pro quocūq3 eo quod determinat rē quocūq3 mō, sive essētiatr, quo differā essētiales dnr qualitates à Philoso in cap: de substa, sive accidentatr quo accidētia prædicantr in quale de subiecto 2°. Stricte pro accidēte, quod nullo alio mō denominat subiectū quā in quale, et sic qualitas ē genq prædicamēti distictū à reliqs, alia n accidētia itēdenominat subiectū quale ut alios quoq3 habeāt denominādi modos ut quātitas denominat quātū, reto relatū ad aliud, qualitas vō solū denominat subiectū quale. Cum alia accidētia ex suis specificis rationibq hūt peculiares quosdā modos denominān, qualitas vō ex sua tā generica quā specifica ratiōe denominat subiectū solū quale cum pātonomasiā dr qualitas. Responsio Est distictū Qualitas dupr accipi potest. 1° Late p quocūq3 eo quod 2° Stricte pro accidēte Alia accidētia quodenomināt subiectū qualitas vō quō.

Hæc igr qualitas propria huiq prædicamēti, definita ē à Philoso ut dictū ē supra, qua quales quidā eē dnr, in quo qdē mō qualitatē definiendi nō tā veram et germanā qualitatis definitionē vel descriptionē tradidit quā eiq explicationē p distictionē abstracti atq3 cōcreti. Quod ideo fecit, qz cū sit rudi tātū Minerva intēderet agere de prædicamētis, asset q3 adeo difficile naturā huius prædicamēti declarare, assignādo propriā rationē formalē qualitatis, sātis ad præsēs institutū eē putavit si utcūq3 qualitat natam p notiq cōcretū explicaret ~~Est n cōcretū~~ Est enim concretum magis nobis notiq, quippe sensibus magis expositū Nō ē vera definitio qualitatis sed tātū explicatio p distictionē abstracti à cōcreto. 1º huiq

Quale et qualitate de simitte.
Abstractū ē simplicius.

Cū vō iā qualitas p quale tāquā p notiq explicata fuisset, nō debet mirū videri si versus quale declaretr p qualitatē, maxime cū hoc notior sit sedm naturā, abstractū n. ut potē simplicius et eā cōcreti prior natā ē illo, et cōsequēter notius ex natā sua, quāvis nō nobis qbq notiora sit quae sensibq percipiūtr. Et ita occurres cuidā obiectiōi, nihil n. prohibet quemiq idē sub diversa ratiōe possit eē notiq et ignotius respectu eiusdē, atq adeo ē manifestativū illiq et manifestat.
Cicero de qualitate et quale.
Recte igr in praedicta descriptiōe explicatr qualitas p quale ut p notius iuxta illud Cicer: in Acad: quaesti: qualitas ē nomē notū solis Philosophis quale aut etiā indoctis.

Obiectiō.
Sñsio.
Qualitas sic definiri debuisset.

Dices? Quae nā Ergo ē rō formalis qualitatis p quā definiri debuisset. Rndeo est modificare et determinare substān intrisece id ē illi inhaerēdo ita ut qualificatio formatr sit modificatio et determinatio quaedā. Nō tn intelligas determinationē substātialē, qr hoc propriū ē formae substātialis, sed accidētale. Reliqua aut accidētiū gnā, nō ita hnt determinare, nā qualitas potiq sē determinare seu cē id sine quo substā materiat nō determinaretr, vrelo etiā potiq sē determinari cū eiq eē sit ad aliud, et ut relō ē, nō respiciat subiectū, quod ē determinabile, sed terminū, reliqua aut sex praedicamēta si determinat, nō tn determinant intrisecē, sed extrisece ut infra dicetr.

QVÆSTIO SECVNDA
AN RECTE DIVIDATVR QVALITAS IN QVATVOR ILLAS SPECIES

Quatuor qualitatis spēs assignat Philosus hic 1a ē habitus et dispositio 2a naturalis potētia et impotētia 3a passiō et patibilis qualitas 4a Forma ɔ figura. Circa quas multae sūt difficultates brevibq dubitatiōibq decidēdae.

DVBITATIO 1a
An sufficienter sit divisa qualitas a Philosopho in has quatuor species.

Non ē sufficiens divi:

Non sufficienter divisa eē qualitatē, in has quatuor spēs indicare videtr vel ipse Philosus, qr signata quarta spē, innuit dari alias spēs quod sic eē censent Simpl: ɔ Doctiq. Caeterū cōmunis Philosorum sena qualitatē in quatuor illas spēs sufficiēter ā Philoso divisa docet, cuiq divisiōis sufficiētiā varii variē explicāt S. Thom: 1a 2ae qu: 49 art: 2o sic. Qualitas inqt ut qualitas, dicit determinatiōnē subiecti, vel ergo determinat subiectū in natā sua, afficiēs illud bene vel male et sic ē prima spēs, vel determinat in ordine ad opatiōnē et sic ē secdā vel in ordine ad sēsū et sic ē tertia in qua ponūtr solae qualitates sēsibiles, vel deniqz determinat subiectū in quātitate et sic ē quarta spēs figura ɔ Forma.

Qualitas ut qualitas dicit determinatiōnē subiecti.
1 Vel determinat subm in natā sua
2 Vel determi: in ordine ad op.
3 Vel in ordine ad sēsū
4 Vel determinat in quātitate

Aliter alii explicāt

Scotq hic quaest: 1a ex Amoni: et Simpli: paulo aliter qualitas inqt vel afficit subiectū exteriq, ut figura ɔ forma, vel etiā interiq, si interiq vel ē sēsibilis, vel insēsibilis, si sēsibilis ē passiō et patibilis qualitas, si insēsibilis vel ē insita ā natā ut naturalis potētia et impotētia vel acqsita ut habitq et dispositio.

Haec posterior ē magis cōsentanea mēti Philosi.

Itaq sūt ratiōes sufficiētiae huiq divisiōnis ex qbq posterior Scoti videtr eē magis cōsētanea mēti Philosi, q 7 Phy: 15 ɔ 20. p eodē sumit qualitates sēsibiles et tertiae spēi. Ergo, alias putavit eē insēsibiles, et cū in secdā spē ponat qualitates insitas, cōsequēs ē, ut in prima spē ponat acqsitas, maxime cū usu loquēdi, et cōsuetudine, habitqq dicātr nisi acqsiti vel acqsibiles ex natura sua.

DVBITATIO 2a
Quae sit et quomodo explicanda prima species qualitatis.

Prima spēs q.

Prima sp̄es qualitatis ē Habitg et dispositio, quā ut intelligas Nota Nomē habitg varijs modis sumi posse 1° ut opponitr privationi, quō visus dr habitg respectu caecitatis, et vita respectu mortis, et hoc mō nomē habitg ē trāscēdās et vaga: vitr in oīb pradicamētis 2° Pro habitiōe rej seu pro ipso actu habēdi dr̄ ā habitg ab habēdo, quō dicimur habere vestē ānulū &c et hac ratione habitg spectat ad ultimū prædicamētū 3° ut sīat dispositionē qua aliqd benè vel male affectū ē sive in seipso, sive in ordine ad aliud et sic ~~habitg~~ spectat ad prædicamē: tū qualitatis dicq3 habitg eo quod sedm̄ ipsū bene vel male se habeat sub: iectū. Primā acceptionē habitg, ht Philosus c: de oppositis, duas posteriores 5° Met: 25 Porro habitus hoc tertio mō pōt adhuc dupliciter sumi 1°. latè ut sīat quācunq3 qualitatē bene vel male afficiētē subiectū et sic nō distī: guitr à dispositiōe 2° strictè solū pro qualitate radicata et difficile mobili à subiecto, et sic habitg distiguitr à dispositiōe, dispō ā dicit qualitatē be: ne vel male afficiētē subiectū sed facile mobilē à subiecto ut sanitas, quae ē cōstās et firma in corpore ē habitg, quae vō labilis, ē ~~vel~~ dispositio. Dividitr vō habitg 1° in habitg corporis, quales sūt sanitas et aegritudo pulchritudo, et aliae qualitates bene vel male afficiētes corpus, quae dīr habitg corporis, et in habitg aīae quales sūt sciēe et virtutes quae dīr ha: bitg aīae 2° In habitg operativos et nō operativos, qdā ā habitg disponūt subiectū ad operationē ut habitg sciētiarū et virtutū. quidā vō disponūt subiectū in seipso ut sanitas pulchritudo, &c Hāc divisionē innuit Philg 5 Met. 25. 3° dividitr in bonū et malū, habitg bong, aliq ē intellectg, ut sciā aliq voluntatis ut virtg Et hoc mō accipit Philosophg habitū 7 Phys: 17 cū definit habitū eē disposi: tionē pfecti ad optimū, id ē, naturae in pfectē cōstitutae in eē et operari ad pfectissimas operatiōes. Habitg ā supponit natam cōstitutā in esse et habētē vī operandi solūqg disponit et deducit natam ad pfectā operationē. Et hoc mō errores et vitia nō dīr habitg. Mali vō habitg sūt etiā, tā in intellectu ut habitg erroris, quā in voluntate ut habitg vitiorū.

Similitr dispositio varijs modis pōt sumi 1° ut dicit ordinē partiū in loco vel in toto Et sic parti spectat ad prædicamētū situs, parti ad prædicamētū quātitatis. 2° ut dicit qualitatē bene vel male afficiētē subiectū et sic sumitr in prædicamēto qualitatis. hoc aūt sedō pōt accipi adhuc dupliciter. 1° Latè ut cō prehēdit oēm qualitatē bene vel male afficiētē subiectū, et sic cōtinet etiā habitū 2° strictè ut dicit solū qualitatē illā quae leviter inhaeret et fa: cile tolli pōt à subiecto. Et sic distiguitr ab habitu.

Ex his colligimg 1°. Habitū et dispositionē strictè accepta cōvenire in hoc quod sīt qualitates bene vel male afficiētes subiectū, differre vō quod habitg ē qualitas difficile mobilis à subiecto, dispō vō ē qualitas facile mobil 2° colligimg Rationē formalē cōstitutivā primae spēi, eē qualitatē be: ne vel male afficiētē subiectū. Quare quaecunq3 qualitates prout bene vel male afficiūt, possūt ad primā spēm pertinere, licet sub alijs rationibg possint ptinere ad alias dūmō sīt acquisitae vel acquisibiles ex natura sua.

Est tā hic gravioris difficultas An habitg et dispō differāt spē seu essētialitr de qua duae sunt extremae Philosorum sentētiae. Prima asserit habitū dispositionē differre essētialitr seu spē ita S. Thom: 1a 2dae quaest: 49: art: 2° Caieta: hic. Bōsc: 5 Met: c 19. quaes: 2°. Fundamētū hui ē qualitas ex sua essā difficile mobilis et qualitas ex sua ~~ex sua~~ essā facile mobilis distiguūtr essētialitr,

Nomē habitg sumitr varijs modis. 1° ut opponitr privationi. 2° Pro habitiōe rej.

3° ~~ut aliqd~~ sīat dispositionē

Habitg tertio modo pōt dupliciter sumi. 1° Late ut sīat quācunq3 qualitatē. 2° Strictè solū pro quali: tate radicata.

Habitg ē difficile mobil. Dispō facil. mobilis.

Habitus dividitr 1° In habitg corporis

2° In habitg operativos et nō operativos.

3° In habitū bonū et malū

Habitg bonus alius ē intellectg alius voluntatis.

Habitg deducit natam ad pfectā operationē.

Dispositio varijs etiā modis sumitr 1° ut dicit ordinē partiū in loco vel in toto 2° Ut dicit qualitatē.

Collige 1° Habitg et dispō conveniūt in hoc. Differūt in hoc

Collige 2°.

An differant

Sed oēs habitꝰ ē qualitas ex sua eſſā difficile mobilis, oīs diſpō ex sua eſſā ē fa:

Hi noluīt vocare habitū oēm qualitatē difficile mobilem.

cile mobilis Ergo differūt eſſētialr. Quare noluīt hi vocare habitū oēm qualitatē difficile mobilem, sed tātū illā quae ex sua eſſā ē difficile mobil, quod indicādū ē ex causis ipsiꝰ vc: sciae et virtutes, sūt ex sua eſſā difficile mobiles, qz procedūt ex causis ꝑ se īmutabilibus et cōgruētibꝰ cū natā subiecti, licet ꝑ accidēs possint facile moveri. Aliae vō qualitates quae ꝑ accidēs difficile sūt mobiles

Aliae qualitates ꝑ accidēs difficile mobiles à subiecto dnr habitꝰ

à subiecto, dnr habitꝰ nō sedm eſſam, sed sedm modū, qz habēt sē modū habitui in hoc quod sūt difficile mobiles, quō vitia et errores inveterati dnr habitꝰ ꝑ se ñ sūt facile mobiles, qz ꝑcedūt ex malis et falsis pricipiis, ꝑ accidēs tn possūt difficile tolli. Similr noluīt vocare dispositionē oēm qualitatem

noluīt vocare dispositionē oēm qualitatē facile mobilē.

facile mobilē à subiecto, sed eā quae ex natā sua et ex vi suorū ꝑncipiorū est facile mobilis, quāvis sit difficile mobilis rone subiecti ut vitia et errores inveterati quae ex natā sua sūt facile mobilia, aliae vō qualitates quae ꝑ accidēs sūt fa:

Aliae qualitates ꝑ accidēs sūt facile mobiles

cile mobiles à subiecto, cū ex natā sua, et ex suis pricipiis sīt difficile mobiles, ut sciae et virtutes dnr dispositiōes nō sedm eſſam, sed sedm modū, qz hnt se ꝑ modū dispositionū, in hoc quod sūt facile mobiles. Itaqꝫ dicūt habitū et dispositionē eſſētialr sēꝑ distīgui sīpē, habitū vō eſſētialr et dispositionē sedm modū, sive dispositionē eſſētialr, et habitum sedm modū nō distīgui sīpē.

Secūda sentā negat distīgui eſſētialr. sed accidētalr

Secūda sentētia cōtraria, asserit habitū et dispositionē nō distīgui eſſētialr seu sīpē, ita Scot: Aegi: Alb: et alii ꝑ multi. aiūt ñ habitū ꝯ dispositionē differre solū accidētalr, sicut ꝑfectū ab īꝑfecto, virū à puero, nam eadē qualitas ut ē īꝑfectē acqsita ē dispō, ut vō ꝑficitr ñ subiecto ē habitꝰ. Probat 1o

Probr 1o Autorit:

Autoritate tū oīum fere Philosophorum q oēs qualitates bene radicatas ñ subiecto vocāt habitꝰ, quātumvis ex sua eſſā nō sīt difficile mobiles. Quare nō solū virtutū, sed etiā vitiorū proprie volūt eē habitꝰ. tū Arist: q hīc ait dispositionē, tpis diuturnitate, posse vocari habitū, ut febris quae ñ initio facile amoveri pōt, at ubi diū insederit ñ hecticā et habitualē desinit, et

Arist: oēm habitū dicit eē dispositionē nō ē cōtra.

ñ fine capitis ait oēm habitū eē dispositionē, nō tn oēm dispositionē eē habitū, qz oīs habitꝰ cū fuit imꝑfectꝰ, fuit dispō, factꝰ vō ꝑfectꝰ est

Probr 2o rone

habitꝰ. 2o Ratiōe. qz eadē qualitas ut īꝑfecta, ē dispō, ut ꝑfecta habitꝰ, nā ut imꝑfecta facile mobilis ē ut ꝑfecta difficile, nec ulla ē rō propter quā solae illae qualitates dici debeāt habitꝰ proprie, quae ex sua eſſā sūt difficile mobiles Confir: qz eē facile et difficile mobile sūt differae accidētales eidē rei cōvenientes.

Sedā cōformior videtr

Ex his duabus Philosophorum sētētiis, quae sīt probabilior difficile ē iudicare, qz tn sedā cōformior ē Philoso et nō cōmuni loquēi Philosophorum ideo primae videtr praeferēda. Quare pro ea cōfirmāda dico habitū ex rone formali habitꝰ, nō distīgui eſſētialr à dispositiōe, qz habitꝰ ut habitꝰ dicit tālē qualitatē bene vel male afficiētē subiectū, difficile mobilē abstrahēdo ab hoc quod sīt difficile mobilis ex sua eſſā, vel ex aliquo accidēte, similr dispō ut dispositio dicit tālē qualitatē bene vel male afficiētē subiectū facile à subiecto mobilē, abstrahēdo ab hoc quod sīt difficile mobil ex sua eſſā vel ex aliquo accidēte. Quare nō differūt eſſētialr sed solū accidētalr ut ꝑfectū ab īꝑfecto cū eadē qualitas, ut ē īꝑfectē acqsita sīt dispō ut vō ꝑfectē sīt habitꝰ quāvis ñ particulari aliquos habitꝰ cōcedo distīgui eſſētialr ab aliqbꝰ dispositionibꝰ nīpe illos q ex sua eſſā sūt difficile mobiles

hi ĩ cõcretiatr distinguũtr ab illis dispositionib. quæ ex sua cpã sũt faci: le mobiles, hoc tñ nõ prouenit ex ronẽ gñca habitus sed ex ratiõe specifica talis habitq.

DUBITATIO 3ª

Quã sit et quomodo explicanda secũ: da species qualitatis

Secũda spẽs qualitatis ẽ Naturalis potẽtia et Impotẽtia Nota Potẽtiã hic su: mi pro quadã vi naturali ad bene vel male siue agẽdũ siue resistẽdũ siue recipiẽdũ Et qdẽ illa quæ bene et facile opamur dr naturalis potẽtia, illa võ quæ ægrẽ et male dr impotẽtia Et ita utraqз ẽ triplex. Nã 1º Naturalis potẽtia ẽ, qua facile qd agit, siue actiõe trãseũte, ut calor ignis, siue imanẽte, ut potẽtia visiua potẽtia naturalis saltãdi. Dico naturalis qz si sit ab arte tũc spectat ad primã spẽm qualitatis. 2º est natural potẽtia quæ cõtrariis facile resistitr ut durities soliditas rc quæ diuisiõi et sectiõi resistũt 3º est potẽtia naturalis passiua qua res facile patiũtr et recipiũt pfectiões ut facultas qua pupilla facile recipit spẽs sensibiles. Quare ad naturalẽ potẽtiam, reducũtr oẽs po: tẽtiæ tã actiuæ quã passiuæ, et resistiuæ, ut potẽtia intelligẽdi, volũtas, sesi: uis calefactiua, generatiua, nutritiua, vis ad currẽdũ luctãdũ ad recipien: das pfectiões. deniqз oẽs potẽtiæ motiuæ ut grauitas leuitas vis magnetis at: tractiua ferri ac oẽs quæcũqз propẽsiões naturales ut visibilitas ĩuisibilitas

Naturalis Potẽtia et Impotẽtia
Quæ dr Natural potẽtia
Quæ impotẽtia.
utraqз ẽ triplex.
1ª
2ª. Quæ cõtrariis facile
3ª
Ad potẽtiã reducũtr

E contra impotẽtia naturalis ẽ illa 1º qua difficile qd opatr ut hebetudo inge: nii. aspectq rc 2º qua difficile cõtrariis resistitr ut mollities in butyro respectu sectiõis 3º qua difficile pfectiões recipiũtr ut durities in ferro ẽ cũ ut difficile poliatr Quare ad naturalẽ impotẽtiã reducũtr oẽs imbecilli: tates ad aliqd faciẽdũ, vel resistẽdũ, vel recipiẽdas pfectiões ut in mollitie ẽ impotẽtia ad resistẽdũ rc.

Impotẽtia ẽ cõtra tri: plex.
1ª Qua difficile qd opatr
2ª Qua cõtrariis difficiliter:
3ª Qua difficile pfectiões re:

Nota tñ 1º quãdã cẽseri noĩe ipotẽtiæ, quæ verẽ potẽtiã sũt, et ẽ cõn ut nõ posse peccare nõ dicit ipotẽtiã, sed verẽ potẽtiã ad resistẽdũ peccato, posse facile frangi nõ dicit potẽtiam sed ipotẽtiã, ad resistẽdũ diuisioni. Ideo Ergo potẽtiæ et impotẽtia nõ ex vocibq, sed ex sẽtẽtiæ æstimãda ẽ

Nota 1ª.
Nõ posse peccare
Posse facile frangi.
Ideo potẽtia et impotẽtia nõ ex vocibq sed ex sẽtẽtiã æstimãda ẽ

Nota 2º quod quãuis ipotẽtia exprimatr p priuatiõne, atqз adeo videatr importare negatiõnẽ potẽtiæ, nõ tñ ita ẽ, sed sumitr positiuẽ ut sit ipedimẽtũ aliquod positiuũ ad agẽdũ vel resistẽdũ noxiis, vel recipiẽdas pfe: ctiões. Quæres: Quõ differat naturalis potẽtia ab habitu opatiuo Resp. multis 1º qz potẽtia dat posse opari, habitq aũt, nõ dat posse, sed fa: cile et prompte opari 2º habitq præsupponit potẽtiã. potẽtia võ nõ sup: ponit habitũ, nã potẽtia ãtequã ullũ habitũ acquirat, pot opari, habitq võ sine potẽtia nõ pot ẽẽ pricipiũ opatiõis. 3º Potẽtia ẽ qd inabi et naturatr cõsequẽs essẽtiam rei, singulæ ĩ res hñt sibi innatas virtutes opãdi peculiares et proprias, habitq võ ẽ qd acqsitũ p multos actus.

Nota 2º.
Impotẽtia sumitr positiuẽ
obiectio.
Quõ differat potẽtia ab habitu
1º
2º.
Habitq sine potẽtia nõ pot ẽẽ pricipiũ opa: tiõis
3º
Potẽtia ẽ qd innatũ

Est aũt hic difficultas An naturalis potẽtia et ipotẽtia differãt spẽ Resp. dico Nõ differre spẽ, sed accidẽtalr, ut bene Cons: in Met: c: 14. q: 8. sec: 3ª Rõ ẽ qz naturalis potẽtia ut hic accipitr, ẽ qua facile res aliqua agit, aut resi: stit rc Impotẽtia aũt dr illa, qua ægrẽ vel difficile, at facile vel difficile aliqd agere aut alicui resistere rc. ad eãdẽ planẽ potẽtiam ptinet, ut facile et dif: ficile videre, audire, rc neqз ĩ facultas vidẽdi differt spẽ in sene, et puero,

Difficultas.
Nõ differũt spẽ sed accidẽtalr.

sed solū vigore ꝯ imbecillitate Ergo etc. Confi: 2º Si operatiões ipsæ, quæ

Confirmatr 1º: Si operatiões ipsæ nō differūt spe nec potētiæ naturales.

sūt difficile vel facile agere vel resistere, nō differūt spē, sed solis gradibꝫ secūm
perfectū et imperfectū, certè nec spē differēt ipsæ potētiæ naturales quæ à suis actib. specif.
et distinguūtr Confir. 2º Ex vna et eadē qualitas, respectu diuersorū potest ēē

Confir: 2º Pot ēē potētia ꝯ impotētia eadē qualitas, respectu diuersorū. Duritiēs ferri. Potētia visiva.

potētia et impotētia, ut durities ferri, in ordine ad resistēdū cōtrariis ē potētia,
in ordine vō ad recipiēdas perfectiões ē impotētia, et eadē spē potētia visiva
in puero ē naturalis potētia, in sene vō ē impotētia. Et ex his videς
quod licet interdū potētia et impotētia, possit distingui spē, ut calor, frigus, molliti:
es, duritias, etc id tn̄ nō ē semper necesse, ut patet in exemplis positis de duritie fer:
ri, et potētia visiva, in puero et in sene, ob idq₃ in respōsiōe ad hac difficultatē dixi

Non necessario.

nō necessario, et qz ēē facile, aut difficile, activū aut resistivū etc in quo cōstitui:
mꝫ discrimē īnt naturalē potētiā et impotētiā, nō sufficit ad distinguēς spē
qualitates ut ex exēplis allatis cōstat.

DVBITATIO 4ª

Quæ sit et quomodo explicanda tertia spēs qualitatis

Passio ꝯ passibilis qualitas. Accidētia huiꝫ spēi dici passibiles qualitates.

Tertia spēs qualitatis, ē passio et passibilis qualitas, quæ ut intelligatr
Nota accidētia huiꝫ spēi, dici passibiles qualitates, nō quod per eas patiatr
subiectū, sed qz vel passionē quādā inferūt sēsibꝫ ut quatuor primæ qualita:

Ad hāc spēm reducūtr. oēs qualitates sēsibiles.

tes Calor, frigus, humor siccitas, vel qz sæpe ex passiōe aliqua oriūtr ut rubor
ex verecūdia pallor ex timore, ex adustiōe nigredo Ad hāc igr spēm qualitatis
reducūtr oēs qualitates sēsibiles idē quæ sēsu aliquo percipi possūt ut oēs co:

Quō differūt passio et passibilis qualitas.

lores, soni, odores, sapores, et qualitates tāgibiles calor frigꝫ etc. differūt aūt passio
et passibilis qualitas, nā passibiles qualitates nō sūt oēs qualitates sēsibiles
sed tātū eæ, quæ sūt diuturnæ, et permanēt in subiecto. quæ vō ex cā aliqua brēui

Passio multis modis sumitr. 1º Pro proprietate. 2º Pro affectu quouis. 3º Pro receptiōe cuiuslibet qualitatis. 4º Pro qualitate trāseūte.

transeūti facile exoriūtr et nō permanēt dnr passiōes. Vn colliges cū passio sumi
possit multis modis 1º Pro proprietate cuiuslibet rei, quo pacto risibilitas
dr passio hōis 2º. Pro affectu quouis appetitꝫ sēsitiui quō ira, inuidia, dnr
passiōes 3º. Pro receptiōe cuiuslibet qualitatis siue perfectiuæ, quō infrigidatio
ē passio aquæ, siue corruptiuæ, quō calefactio ē passio eiusdē aquæ 4º. Pro
qualitate trāseūte, proueniēte maximè ex passiōe supra secūdo et tertio mō.
prioribꝫ modis passio, hic, nō sumitr, sed vltimo mō, sic n. accipitr hic, et
distinguitr à passibili qualitate, quod hæc ē diuturna ꝯ permanēs illa vō cito trāsi:

Definitio passionis.

ens solitꝫ ita definiri. Passio ē qualitas cito trāsiēns quæ aut passionē in:

Definitio passibilis qual.

fert sēsui, aut ex passiōe oritr. Passibilis vō qualitas ē, qualitas diuturna ꝯ perma:
nēs quæ aut passionē infert sēsui aut ex passione oritr.
Circa passionē Notat hic interpretes cū Philoso, quod cū passiōes exoriatr

Passiones nō denominat subiectū quale.

ex cā aliqua facile trāseūti, et cōsequēter nō permaneāt, sed statī trāseāt,
inde ēēt quod nō denominet subiectū quale, neqꝫ n. absolutè qs dr pallidꝫ
ex eo. quod repēte expalluit ex timore, sed tūc absolutè qs dr pallidꝫ cū
cōstātē et diuturnū hēt pallorē in corpore, vel ex primo ortu, vel ex diuturna ægritudine, ꝯ

Obiectio

pallidꝫ ergo ex timore dr solꝫ pati timorē quā ēē pallidꝫ absolute. Dicebꝫ?

Responsio

Ille pallor ē qualitas Ergo denominat subiectū quale. Rđeo Toti cōcedo si Philoso:
phicè loquamur, si vō loquamur moralr idē spectemꝫ vsū cōmunē loquēdi,
verū ē quod dicūt interpretes cū Philoso. Addit Philosꝰ quod sicut in corpore
ita et in anima reperiūtr passiōes et passibiles qualitates, nā in aīa potest ēē
amētia diuturna, vel à natā, vel ex morbo, et tūc dicitr passibil qualitas, potest etiā
in illa amentia quædā subita, et trāsiens qualis interdū fo

solet eē ex ira et dicitur passio. Circa hanc speciem ē difficultas, an passio obiectio.
et passibiles qualitates specie differant. Resp. Non necessario specie differre, quamvis nil sint responsio. non necesse
aliquae qualitates hujus tertiae speciei quae specie differunt inter se, id tamen non requiritur
ad rationem et distinctionem passibilis qualitatis, et passionis, nam una et eadem specie
qualitate, ponit Philosophus exemplum passionis et passibilis qualitatis ut in rubore ex verecundia orior:
et à nativitate insito, item in palore ex metu contracto, et ex ipsa corporis constitutione
tione constat autem neque rubores illos eē specie distinctos, nec hos pallores, sed tantum accidentaliter tantum
tum accidentaliter, tamquam qualitates cito transeuntes, à diuturna. Confir. 1º ex hoc qualitates tantum differunt per hoc cito transire
quod tantum ē accidentarium discrimen, conveniunt nam in hoc quod utraque passionem infert diu permanere.
sensui aut ex passione oritur. Confir: 2º ex utraque oritur etiam ex eadem causa ut amentia
tia diuturna et transiens, rubor diuturnus, et transiens. per accidens autem ē quod causa unius
sit permanens in subiecto, alterius transiens.

DUBITATIO 5ª

Quae sit et quomodo explicanda quarta species qualitatis.

Quarta species qualitatis ē forma et figura pro qua nota formam variis modis sumi 1º pro forma substantiali 2º pro omni accidente 3º pro pulchritudine Forma figura.
quae ex Cic: 3º Tuscul: quae: nihil aliud ē quam apta membrorum figura cum coloris Forma sumitur 3º
quadam suavitate quo forma ē quoddam aggregatum per accidens Et his modis non sumitur
hic, sed pro determinatione quadam et modificatione rei, verae qualitatis Et quamvis hic sumitur pro determinatione quadam et modificatione rei.
vis non omnes interpretes conveniant in assignanda differentia, inter formam et figuram, multis tamen
pro ceteris placet ut dicant figuram eē, modificationem qualitatis in se spectatam, Figura quid sit
et abstractam modo Mathematico, id ē, non considerando illam in hac vel illa materia
sensibili, formam vero eē modificationem et terminationem qualitatis prout ē in hoc Forma quae est.
vel illo composito ut in homine leone etc. Et hoc ē quod solet dici, formam eē rerum naturalium ut hominis plantae etc. figuram vero rerum Mathematicarum ut trianguli quadrati Pictura Forma ē rerum naturalium Figura mathematicarum.
Cum loquendo, proprie triangulus dicitur figura, non vero forma, ē contra vero homo
planta etc. habent proprie formam non autem figuram.
Est autem hic difficultas an figura et forma specie differant Resp. Non necessario specie obiectio.
differre, ut vel ex eo constat quod una et eadem qualitas resultans ex terminatione responsio.
magnitudinis, si consideretur Mathematico more, id est nulla habita ratione materiae sensibilis dicitur figura
si vero Physico more, ut cohaerens materiae sensibili, appellatur forma, haec autem diversa
versa consideratio, non constituit essentialem et specialem differentiam sed accidentalem tantum. Accidentalem tantum constituit, haec diversa consideratio, differentiam,
Circa has quatuor species ita explicatas existunt duae difficultates. 1ª est 1ª difficultas
An eadem qualitas possit esse in diversis speciebus secundum diversas rationes formales
Resp. Potest. Probatur Ex 1º potest una et eadem qualitas participare rationem diversarum responsio.
specierum qualitatis calor v.g.: quatenus dicit vim calefaciendi pertinet ad secundam speciem
qualitatis quatenus vero ē sensibilis qualitas ad tertiam. Et sic de aliis qualitatibus
Dices 1º una qualitas est una essentia, una autem essentia continetur in una specie Ergo obiectio.
et una qualitas in una tantum specie reponetur. Resp. Una qualitas est quidem unam
essentiam per quam constituitur, sed potest habere in eadem essentia multas rationes forma: responsio. Potest habere multas rationes formales sub distinctis speciebus.
les fundatas Itaque sub distinctis rationibus formalibus poterit poni in distinctis
speciebus 2ª est. An hae species qualitatis distinguantur essentialiter ad invicem 2ª difficultas.
Scotus negat, quia inquit una qualitas habet tantum unam essentiam et formalitatem essentialem, cum ergo ponitur in diversis speciebus qualitatis, non potest poni nisi sub modis
et formalitatibus qualitatis accidentalibus Ponsius vero affirmat quia inquit formalitas unius speciei non ē
alterius, distinctio autem formalis ē essentialis. formalitas
Sed facile utraque sententia conciliari potest, nam si sumantur praecise rationes formales specierum harum, vera ē sententia Ponsii: si vero illas conferamus ad unam aliquam qualitatem

Inter se sunt essentiales qualitati nō possunt eē accidentales. *Sedm̄ formalitatē suā essentialem.* *Sedm formalitates accidentales.*

possunt eē accidentales, ut asserit Scotus. Itaqȝ inter se sunt essentiales, qualitati nō accidentales, et sic bene intelligr, quō una qualitas possit poni in diversis p̄dicam̄tis, sedm̄ ī formalitatē suā essentialē, nō pot poni nisi in una, sedm̄ vō formalitates accidentales quas fundat pot poni in variis rebus, sicut sufficiēs sedm̄ quod se: efficiēs, est inquātitate, ratiōe figura in qualitate sedm̄ quod cōtinet locatū in ubi.

QVAESTIO TERTIA
An proprietates qualitatis recte tradātur a Philosopho.

1a est habere cōtrarium. *Non in oībus qualitatibus hoc fit.* *Cōtrarietas ē int duo extrema maxime distātia.* *Cōtraria sunt sub eodē gn̄e.*

Tres qualitatis proprietates assignat Philosophus hic 1a ē habere cōtrariū, proprie ut calor cōtrariatur frigori, albū nigro. Sed tn̄ nō oībus qualitatibus cōvenit, nā multae dātur qualitates expertes cōtrarii, ut sonus, lux, occulta virtutes verū rē et medii colores ut rubrū viride rē nō hnt cōtrariū proprie loquēdo. Cōtrarietas n̄ ē int extrema maxime distātia, qualia extrema nō sunt colores medii cū plus distēt extremi. Addit Philosophus si unū cōtrariorū fuerit in praedicamēto qualitatis et aliud etiā erit cōtraria n̄ sunt sub eodē gn̄e.

2a suscipere Magis et Minus. *Qualitatibus in abstracto nō cōveniunt magis et Minus sed in cōcreto. Rōest.*

Secūda proprietas ē suscipere Magis et Minus ut calor, frigus, albedo rē. quae hnt latitudinē graduū sedm̄ quā intēdūtr et remittūtr. Porro suscipere Magis et Minus nō cōvenit qualitatibus in abstracto sed in cōcreto, nō n̄ ung calor ē magis calor, sed calidū ē magis calidū alto. Nō tn̄ oībus qualitatibus id cōvenit nā figurae ut triāgulus quadrāgulus videtr nō suscipere Magis et Minus quod verū ē si figurae sumātr Matematicē et indivisibili illa rōne: si vō sumātr Physicē prout aliqd magis vel minus accedit ad aliquā figurā sic etiā in eis datr magis et minus et hoc mō aliqd dr̄ magis vel minus circulare, curvū, rectū rē.

3a. *Esse simile vel dissimile.*

Tertia proprietas ē Esse simile vel dissimile, res n̄ rōnē qualitatis dnr similes vel dissimiles, haec affectio ē maxime propria qualitatis cū oī soli, et sēp cōveniat si tn̄ simile et dissimile proprie sumātr, nā late et minus proprie loquēdo etiā cōvenit aliis, dicimus n̄ duas substās similes et duas quātitates similes impropriē tn̄. Hactenus de hoc praedicamēto.

CAPUT 10. DE ACTIONE ET PASSIONE ET 11. DE RELIQUIS QUATUOR PRAEDICAMENTIS.

In priori capite ponit Philosophus brevissime duas actiōis et passiōis proprietates, in posteriori, explicat obiter reliqua quatuor praedicamēta.

DISPUTATIO QUINTA
De reliquis sex praedicamentis.

Breviter agit de his sex Ratio 1a. Rō 2a.

Philosophus valde perfunctoriē et breviter explicabit haec sex ultima praedicamēta, tū qr illorū usus et utilitas nō ē in scīis ita frequēs ut superiorū quatuor, tū qr accuratē explicari nō poterāt absqȝ multis quae ex media Philosophia naturali petēdo

QVAESTIO Ia
Quid sint haec sex ultima praedicamenta.

Quidā dicūt Actionē et passionē eē absoluta quaedā.

Discrepātes sunt circa hāc quaestionem Philosophorū sentētiae, alii n̄ ut doctores Lovanienses asserūt actionē qdē et passionē eē quaedā absoluta, reliqua vō quatuor eē meras relationes, et poni in praedicamēto relationis, et ex cōsequēti, sex tātū eē praedicamēta vere distincta

199.

Alii ut Suarez dicūt actionē et passionē ac situ, eē qdē absoluta, Vbi, vō, qn, et ha: — 2 Alii haec tria eē absoluta et tres ad relatum
bere, eē meras relones et poni in praedicamēto relonis, et ex cōsequēti praedica:
mēta eē tātū septē. Alii ut Scotus 4a dist: 13 qu: 1 et quot: 11. art: 4 et cū eo Scotistae — 3 Alii sex haec esse relones extrinsecus aduenientes.
haec sex ultima praedicamenta eē relones extrinsecus aduenientes. Agere n. ait Scotus
nihil aliud ē quā dicere relonem ad passū. Pati dicere relonem ad agēs eē in — Agere qd. Pati qd
loco dicere relonem ad locū. Negāt tn̄ propterea, subdit Scotus, haec praedicamē:
ta reducātr ad praedicamētū relonis, qz hae relones sūt diversae ronis ab illis re: — obstat obiectioni.
lonibus quae in praedicamēto relonis ponūtr, uult n. in praedicamēto relonis collo:
cari solū relones intrinsecus aduenientes, in his vō sex ultimis praedicamētis re: — Vult in praedicamēto relonis collocari relones intrinsecus aduenientes. in his sex ultimis relones extrinsecus aduenientes.
lones extrinsecus aduenientes. Alii demū ut Fonse: 5 Met: c. 15. qu: 7. Caie: Sot:
hic. Herue. quot: 5. qu: 9 Bandi: 5 Met: q: 40 Jauel: 5 Met: q: 23. volūt haec
sex ultima praedicamēta eē formas extrinsecus afficientes et denominantes... — 4 Alii haec sex volūt eē formas extrinsecus afficientes et denominantes.
ita ut eadē forma ut intrinsecē denominat subiectū, ptineat ad unū ex qua:
tuor praedicamētis prioribus, ut vō denominat extrinsecē ptineat ad unū ex sex ultimis vn sexta
sex ultima a quatuor prioribus nō differre nisi modis afficiendi vc̄ superficies
ē in corpore intrinsecē denominat corpus quātū, ut vō extrinsecē applicata alti
corpori denominat illud locatū.

Dico 5o. Haec sex praedicamēta ultima nō sūt relones. Haec assertio ē cōn oēs priores senas — Assertio 5a
excepta ultima et praecipuē cōn Scotū. Probr 1o ex sequenti assertione pro: — Probr 1o
babo haec sex praedicamēta eē formas seu modos absolutos Ergo nō sūt formatr
relones. 2o Qz sicut eē albū nō ē dicere relonem ad albedinē sed habere — Probr 2o
albedinē, ita vestitū eē vel locatū nō ē dicere relationem ad vestē vel locū, sed
affici veste vel loco extrinsecus. 3o Particulr cōn Scotū, qz ut supra cap: — Probr 3o cōn Scot:
de relatione pp̄rie probaui, hae relones extrinsecus aduenientes quas fingit
Scotus, verē nō sūt diversae ratē ab aliis, Nulla n. relo cōseq pōt ad pro:
priū fūdamētū et terminū sine ratione fūdādi, qz igr in his relatiuis extrin: — Sine rone fūdādi nō pōt cōseq relo
secus aduenientibus, posito fūdamēto et termino nō statī ponitr rō fūdādi, ideo
mirū nō ē, si nō statī cōsequatr relo, sicut Ergo relones intrinsecus adue:
nientes ptinent ad praedicamētū relonis, ita et hae ptinebūt ab illis cū verē
ab illis nō differāt, et ita cogetr Scotus ponere tātū quatuor praedicamēta
cōtra ipsū. Deinde Esto hae relones extrinsecus aduenientes spē differāt — Concessio.
a relonibus intrinsecus aduenientibus, adhuc tn̄ oēs ptinebūt ad praedicamētū
relonis, quod ipse negat. Probr Nā hae relones extrinsecus et intrinsecus
aduenientes, licet differāt rationibus suis specificis, nēpe quod hae sint extrinse: — Differūt ronibus suis specificis.
cus illae intrinsecus, cōueniūt tn̄ in rone generica relonis, quae abstrahit ab in: — Conueniūt in rone grica relonis.
trinseco et extrinseco, atqui cōueniūt in gnē relonis reponūtr in praedicamēto relonis tāquā spēs
ex dictis in antepraedicamētis Ergo utraqz relones in eo reponētr. Neqz certē
maior ē cōuenientia paternitatis cū filiatione in ratione cōmuni relonis quā
relonis intrinsecus et extrinsecus aduenientis, sicut ergo paternitas et filiatio ponū:
tr in praedicamēto relonis, ita et praedictae oēs relones. Et sic cū Scotus faci:
at haec sex ultima praedicamēta relones extrinsecus aduenientes, cogetr adhuc po:
nere quatuor tātū praedicamēta quippe collocare debet haec sex ultima in prae:
dicamēto relonis. Praeterea esto etiā hae relones extrinsecus aduenientes nō
ptineāt ad praedicamētū relonis, adhuc tn̄ sicut ex oibus relonibus intrinsecus adue: — Ex oibus relonibus intrinsecus aduenientibus cōstituit unū praedicamētū
nientibus cōstituit Scotus unū praedicamētū, cur nō etiā ex oibus relonibus extrinsecus
aduenientibus cōstituet etiā unū praedicamētū et sīc sex ultima praedicamenta

quae secundum ipsum sunt relationes extrinsecus advenientes, erunt unum totum praedicamentum contra ipsum et praedicamenta non erunt decem sed quinque.

Assertio 2ª. Explicatur assertio.

Dico 2º Ista sex ultima praedicamenta sunt formae extrinsece afficientes et denominantes. Hanc assero cum auctorum ultima sententia. Et sic explicatur: Haec sex praedicamenta sunt quaedam absoluta, etiam formaliter, ita ut quatenus praedicamenta sunt, nullam dicant relationem (nisi forte transcendentalem quae nihil impedit) sed sunt quaedam absoluta constituta formaliter, per hoc quod afficiant et denominant extrinsece substantiam variis modis, et secundum hanc varietatem ipsa inter se distinguantur. Ut autem haec probe intelligas, revoca quae dicta sunt supra in Antepraed: quaest: de numero praedicamentorum, quod esse distinctum praedicamentum est habere modum distinctum afficiendi et denominandi primam substantiam. Et quia decem sunt tales modi, decem etiam esse praedicamenta. Nam ut ibi dixi quaecumque afficiunt primas substantias, vel afficiunt essentialiter vel accidentaliter: si essentialiter erunt substantiarum genera vel species quae in quid praedicantur de primis substantiis; si accidentaliter vel afficiunt et denominant intrinsece idem inhaerendo, vel extrinsece per extrinsecam applicationem. Si intrinsece vel afficiunt respective et in ordine ut relatio, vel absolute et in se, et hoc vel extendendo ut quantitas, vel modificando ut qualitas; si non afficiant extrinsece, constituunt haec sex ultima praedicamenta quae per denominationem extrinsecam constituuntur, omnia in hoc ita afficiunt et denominant primam substantiam ut afficiens et denominans non sit in affecto et denominato sed extra ipsum, ut inductione patet. Nam in primis actio afficit et denominat agentem, verbi gratia ignem, non per aliquid quod sit in ipso ignem agente, sed per calorem, qui est extra ignem, puta in aqua patiente, ignis in dicitur agens eo quod sit causa caloris, qui est in aqua calefacta ab illo. Passio etiam afficit et denominat patientes extrinsece, quamvis in passio intrinsece inhaereat passo ut calor qui inhaeret aquae calefactae, non tamen afficit et denominat aquam patientem, nisi ex eo quod est ab igne agente, quantumcumque in calor sit in aqua, si non est ab agente quod est extrinsecum patienti, numquam poterit dici passio, et non denominabit aquam patientem. Ergo etiam passio denominat extrinsece. Et quia hoc sit in passione praedicare difficultatem, adhuc confirmatur: passio ut passio, est forma ipsa in fieri, prout innititur ab agente in passum, at propria est formam inniti quam recipi et inhaerere. Ergo ut sic, sub ratione quadam extrinseca passio afficit subiectum. Adde etiam ex Fons: supra sect: 3ª in fine quod licet multae passiones vere inhaereant patientibus, passio tamen ut passio est id non requirit, ergo in neget eum qui loco movetur, aut induitur veste, aut vinculis ligatur, aliquid pati, ut recipere quasi formam et tamen neque vestis, neque locus, neque vincula ei vere inhaeret, cum ergo passio ut passio est, non debeat vere inhaerere, merito inter praedicamenta extrinsecus denominantia ponitur. Dico ergo ulterius locum a quo sumitur denominatio secundum ubi, hoc est a quo denominatur locata res, seu ubicata, cum sit superficies corporis ambientis, constat esse extrinsecum ipsi denominato locato, seu ubicato. Et similiter tempus a quo denominatur res secundum quando, constat non esse in ipsa re quandificata, tempus in est extrinsecum, quod videlicet consequitur motum primi mobilis. Similiter situs denominat secundum dispositionem partium loci, ut videlicet partes loci respondeant partibus locati, partes autem loci cum non sit in ipso locato, et situato, talis denominatio extrinseca omnino est et similiter denominatio secundum habitum est extrinseca quae fit per indumentum aut ornamentum quae extrinseca omnino sunt induta aut ornata. Et sic patet inductione sex haec praedicamenta esse formas extrinsecus afficientes substantiam denominantes, ut in assertione dixi. Iam igitur his positis probo supra positam assertionem quod scilicet haec praedicamenta sit formae extrinsece afficientes et denominantes 1º inductione iam facta 2º quia iste modus extrinsecus afficiendi et denominandi et possibilis est et sufficiens ad haec ultima praedicamenta. Ergo alius quaeri non debet. Probatur quod sit possibilis quia forma sicut intrinsece potest inhaerere subiecto ita

Esse distinctum praedicamentum est habere modum distinctum afficiendi et denominandi primam substantiam.

Quia haec ita afficiunt et denominant primam substantiam ut afficiens et denominans non sit in affecto etc.

Inductione patet

Actio denominat agentem

Passio denominat patientes extrinsece

Quia passio denominat extrinsece.

Passio ut passio est non petit inhaerere.

Locus a quo fit denominatio ubi est extrinsecus

Tempus a quo denominatur res secundum quando.

Situs similiter.

Et secundum habitum.

Probatur assertio 1º

Probatur 2º

etiā pōt applicari eidē extrinsecus et existere in illo nō quodā extrinseco. Quod sit
sufficiens patet inductione iā facta. Ex his cōstat haec ultima praedicamēta nihil
aliud addere ad praecedētia quā modū distinctū essendi in subiecto, sub quibus modi for: — Addūt ad praecedētia modū distinctū essendi
malitate ea spectāt ad haec praedicamēta, vt. sufficiens ut sufficiens spectat
ad quātitatē, ut vō denominat et afficit sive cōtinet extrinsecè locatū spectat ad
praedicamētū Vbi.

QVAESTIO 2.a
Quomodo sint in particulari explicān: hæc sex ultima prædicamenta.

Actio definitr à Gilberto Porretano Forma sedm quā in subiectā materiā agere
dicimur Passio vō forma seu effectus actionis sedm quā res patitr ab agēte: ab aliis — Actio definitr / Passio vō definitr
sic Actio ē actus seu perfectio agētis quatenus agēs ē. Passio vō ē actus seu perfe:
ctio patiētis quatenus patiēs ē vel etiā sic Actio ē processio alicuius formae ab a: — 2° definitr
gēte Passio vō ē receptio eiusdē formae in subiecto patiēte. Nota quatuor haec — 3° definitr
Actio Passio Motus Forma vc. calor, cū unā et eādē rē. nā rē quā calefit aqua — Haec quatuor sū: unā et eādē rē.
ab igne, praeter ignē qui ē agēs, et aquā quae ē patiēs possumus cōsiderare 1° Ca:
lorē illū q productr 2° fluxū et processionē illā successivā quā gradatim pdu: — 1°
citr. 3° fluxū et processionē illā caloris quatenus ab igne agēte pcedit 4°. — 2° 3°
susceptionē illius caloris in aqua. Iā Ergo calor ille productus quatenus in se — 4°
cōsideratr, vel ut afficit subiectū dr forma, idē calor, quatenus ē successive in — Forma
fluxu acquisitionis dr motus, ille idē calor, quatenus ē ab igne agēte seu qua: — Motus
tenus ē id quo ignis ē agēs dr actio quatenus vō idē calor recipitr in aqua — Actio
patiēte seu quatenus ē id quo aqua ē patiēs dr passio. Porro actio et ac si: — Passio.
nitr etiā passio tripliciter sumitr 1° Cōmunissime pro quacunque operatione etiā — Actio tripliciter sumitr.
spiritualiū quō actiones seu operationes Dei ac etiā Angelorū possūt dici actiones — 1°
2° Proprissime pro actione quae cōtigit sedm primas qualitates quo pacto sumit
nomē actionis Philosophus in lib: de generatione 3 Medio quodā modo pro actione quae — 2°
se tenet sedm quācunque formā. Rursus actio multiplex ē alia tēporalis et succes: — 3°
siva ut calefactio, alia instantanea ut illuminatio itē alia materialis ut ca: — Actionū multiplex ē / Alia tēporal et successiva 1 / Alia instantanea 2
lefactio alia spiritualis ut intellectio late accipiēdo nomē actionis: itē alia — Alia materialis 3
corruptiva ut calefactio respectu aquae alia perfectiva ut intellectio — Alia spiritualis 4
itē alia imanēs ut visio et intellectio quae remanet in agēte, alia trā: — Alia corruptiva 5 / Alia perfectiva 6
siēs ut calefactio quā ab igne in aquā trāsit. — Alia imanens 7 / Alia trāsiens 8.
Actioni et passioni duas tribuit Philosophus proprietates una ē habere
cōtrariū altā suscipere Magis et Minus, quas tū intellige cōvenire illis — Duae proprietates actionis et passionis.
nō per se sed ratione terminorū quā si termini cōtrario caruerit ut lux po: — 1a Habere cōtrariū
ng rē ipsa quoque actio et passio contrario carebunt. Quādo a Gilberto describitr ē id — 2a Suscipere Magis et Minus
quod ex tēporis adiacētia relicta hoc ē Quādo ē ēē in tēpe seu tēpe cōtineri — quas tū nō cōvenire sed rōne terminorū suscipit.
aut mensurari ut fuisse āno praeterito, ēē in praesēti, et fore in futuro
anno mēse die hora. Vbi, à Gilberto describitur ēst circūscriptio cor: — Quando definitr
poris ex circūscriptione loci pveniēs hoc ē Vbi ē in illo loco seu ēē, cōtineri loco ut in — Vbi describitr
Schola in tēplo in foro potest autem duobus modis corpus
contineri loco. Vel cōmuni ut Socrates in hc Schola in tēplo vel pro: — duobus modis corpus loco cōtinetr.
prio ut vinū in vase. Situs seu positio Vbi dīr supra infra ante retro ad
dextrū ad sinistrum Situs ē accidēs quoddā proveniēs ex totaliter et — Situs describitur

taliter respiciunt partes locati. Nam alio modo partes loci respiciunt partes Socratis locati id est stantis, alio cubantis etc. Itaque situm esse est habere partes corporis certo quodam modo affectas ad partes loci ut stare cubare sedere

Partes sic appellantur positiones. Quaedam sunt naturales quaedam vero non naturales

appellanturque positiones et quaedam sunt naturales ut praedicta, quaedam non naturales ut si quis conversus ad caelum stantis capite vel membris intereat terrae. Habere est

Habere definitur.

accidens proveniens ex eo quod aliquid adiacet alicui per modum vestimenti aut ornamenti ita ut habere nihil aliud sit, quam esse aut indumento aliquo indutum ut esse togatum loricatum aut ornamento aliquo ornatum ut esse annulatum mitra redimitum etc.

Hactenus de praedicamentis in particulari et de secunda parte huius

TERTIA PARS HVIVS LIBRI DE OPPOSITIS ET RELIQVIS QVAE PHILOSOPHVS POST PRAEDICAMENTA IN PARTICVLARI EXPLICAT

Quare de oppositis et aliis postpraedicamentis hic agitur.

De oppositis et aliis postpraedicamentis agit hic Philosophus quae tamen opposita quam prioritas simultas motus modi habendi, sunt quasi proprietates quaedam communes quae in ipsis praedicamentis communiter reperiuntur, et ita de illis communiter erat agendum non in ipsis praedicamentis, nam de substantia et quantitate dictum erat non habere contrarium de qualitate vero relatione actione et passione ~~et contra~~ habere, item de substantia substantiam singularis dicta erat prima et in cap: sed aliquid scibile esse prius scientia item relativa esse simul natura etc. ideoque haec omnia seposita explicanda postea fuerunt

CAPVT VNDECIMVM DE OPPOSITIS.

In 1a
In 2a
In 3a

In prima capitis parte Philosophus ponit et explicat quatuor oppositorum species in secunda comparat inter se, in tertia specialiter agit de contrariis.

DISPVTATIO 6a DE OPPOSITIS

QVAESTIO Ia

Quid sit et quotuplex sit oppositio.

DVBITATIO Ia

Quid sit oppositio et quae ad illam requirantur.

Definitio oppositionis incomplexae.

Ideo oppositio incomplexa dicitur quia non loquimur de complexa quae cernitur in Enuntiationibus de qua in lib. de interpret. est duorum extremorum certa repugnantia ut non possint simul esse in eodem, ut pater et filius, calor et frigus, visus et caecitas Ens et non Ens. Ex praedicta autem definitione colligitur ad veram oppositionem requiri tres conditiones, 1a ut sint duo extrema distincta, oppositio non est inter duo opposita nec idem sibi ipsi opponi potest, sicut neque tollere seipsum potest 2a ut sit in eodem subiecto, in diversis non opposita non sunt opposita quia in illis non se tollunt sed in eodem, opposita igitur dicuntur opposita respectu eiusdem subiecti a quo se excludunt 3a ut sint vere et proprie repugnantia. Pro quo Nota non omnia quae non possunt stare simul in eodem subiecto esse proprie opposita sed solum ea quae propter contrarietatem quandam et pugnam naturarum non possunt stare in eodem. Aliqua enim non possunt esse in eodem vel ob incapacitatem subiecti, vel ob superfluitatem

Ad veram oppositionem requiruntur 3 conditiones. 1a
Oppositio est inter duo opposita. 2a
In diversis opposita non sunt opposita 3a
Ut sint vere opposita repugnantia.
Nota
quae in eodem subiecto stare non possunt.
Aliqua non possunt stare in eodem vel ob incapacitatem subiecti.

formari in eodē subiecto quo pacto duo summi calores nō possūt eē simul in eodē subiecto vel propter naturā fūdamēti ut duæ figuræ nō possūt eē simul in eadē quātitate hæc n. ē incapax duarū figurarū simul vel ex peculiari quadā ratiōe terminorū, ut duæ quātitates nō possent eē simul in eodē nō propter oppositionē sed propter naturā ipsā quātitatis ad quā sequitur impenetrabilitas vel deniq3 propter incapabilitatē et magnitudinē terminorū quo pacto duo dispar. nō possūt eē in eodē ut angulus et linea &c. et ergo talis in his nō est propriè repugnātia et oppositio, sed incompossibilitas quædā aliunde proveniēs quā ex adversitate et pugna naturarū. Propria vō repugnātia ē cū natura sibi adversātur et hæc facit oppositionē ut calor et frigus respectu caecitas. — 152. Vel ob superfluitatē formarū. Vel propter naturā fūdamēti. Vel ex peculiari quadā ratiōe terminorū. Vel deniq3 propter incapabilitatē &c. Propria repugnātia quæ ē.

DUBITATIO 2a.
Quotuplex sit oppositio.

Rndeo quatruplex. Cū quatuor sint oppositorū genera à Philoso numerata, et ab oībus Philosophis recepta. Quædā n. opponūtur relative ut Pr et filius, quædā cōtrariè ut albū et nigrū, quædā privatiuè ut videns et caecus, quædā cōtradictoriè ut Ens et nō Ens. Hinc sufficientia hæc vō reddi pot. oppōnē ē passio Entis nō Ens n. nihil ē n. se p quod opponatur et oīs oppō fūdatur in aliqua Entitate p quā fiat oppō vel Ergo ē oppō int. Ens et nō Ens vel int. Ens et Ens. Inter Ens et nō Ens ē duplex oppositio. Nā oppositio int. Ens et nō Ens absolutè ē cōtradictoria, int. Ens vō et nō Ens in subiecto apto ē oppō privativa. Inter Ens et Ens sūt aliæ duæ oppositiōes nā int. duo Entia absoluta ē oppō cōtraria, int. duo Entia respectiva ē oppō relativa. — Quædā relatiuè opponuntur. Hinc sufficientia. Int. Ens et nō Ens duplex oppō. Absolutè cōtradi: In subiecto apto privativa. Aliæ duæ. Int. duo Entia absoluta cōtraria. Int. respectiva ē relativa.

Dicas? oppō ē relō Ergo oīa opposita sūt relativa nō Ergo datur nisi oppō relativa. Rndeo. Opposita vel cōsiderantur scdm relonem oppositionis et sic relati: uè opponūtur vel scdm naturas proprias et sic opponūtur vel cōtrariè vel privativè vel cōtradictoriè v.c. calidū et frigidū ut talia opponūtur cōtrariè, ut vō calidū dicit relonem oppositionis ad frigidū sūt ei opponitur relativè. — Obiectio. Oppositio ē relō. Opposita vel cōsiderantur scdm relonem oppositionis et sic relativa. Vel scdm naturas proprias et sic triplicter.

QVAESTIO 2a.
An oppositio relativa vera sit oppositio et in quo cosistit.

Nō defuerūt q dicerent relative opposita nō eē vere opposita, ac proinde propriā oppositionē reperiri tantū in tribus reliqs gnibus oppositorū. Habentque hi pro se nō levia fūdamēta 1o. Qz simile nō videtur eē oppositū simili. 2o. Qz Pr et filius nō sūt opposita, tū qz sūt similia tū qz Pr generando filiū generaret sibi oppositū ē repugnans 3o. Opposita se tollūt, at relativa nō se tollūt, sed ponūt cū sit simul natā, et unū nō possit eē sine alio. Ergo nō sūt opposita 4o. Paternitas et filiatio nō sūt opposita, qz possūt stare simul in eodē, idē n. simul ē pr sui filii et filius sui pris. Si igr aliqua filiatio stare pot cū paternitate, poterit cū ea stare oīs filiatio, oēs n. filiatiōes sūt eiudē naturæ specificæ. Ergo si qd nō repugnat uni nō repugnat alti 5o. Relativè opposita vel sibi opponūtur in diversis subiectis vel in eodē, nō in diversis qz in eis secū patiūtur, nō in eodē qz oppō relativa cōsistit in cōtrapositiōe, unius relativi ad aliud, at cōtraponūtur sibi relativa prout sūt in diversis subiectis ut pr et filius. — Quidā aliqs nō eē verā opposita. Probant 1o. 2o. 3o. 4o. 5o. Relativè opposita vel in diversis vel in eodē sibi opponūtur.

Assertio His nõ obstãtibus asserẽdũ ẽ cũ Philoso. hic et cõmuni Philosophorũ sentẽa,
Relatiua oppõ ẽ vera oppositio ẽ cõsistere relatiuã oppositionẽ ẽẽ verã oppositionẽ et cõsistere in cõtrapositiõe duorũ,
quæ in ratiõe termini sibi opponũtr et repugnãt p mutuas relaões. Est n. hæc
Est n. int duo correlatiua. oppõ int duo correlatiua quæ sibi p mutuas relatiões quarũ una terminatr
ad alterã cõtraponũtr. Vñ rectè definiũtr à Philosõ relatiuè opposita sic
Definiũtr relatiuè opposita sic. quæcũqz hæc ipsa quæ sũt oppositorũ ẽẽ dnr, vel quomodolibet aliter ad ipsa,
Oẽ relatiuũ refertr ad oppositũ terminũ. rõ ẽ relatiuũ refertr ad oppositũ terminũ, ut pr ẽ filii pr et filius ẽ
Alia opposita hoc quod sũt nõ dnr alterius. pris filius, alia aũt opposita hoc quod sũt, nõ dnr alterius, calor n. nõ dr fri:
goris calor nec frigus caloris frigus, idẽ in cæteris. Sola ergo relatiuè op:
posita sũt hac naturã, ut hoc quod sũt, oppositorũ dicãtr, qz oẽ rela:
Quod int relatiua sit vera oppõ patet. tiuũ refertur ad oppositũ terminũ. Quod aũt int hæc sit vera oppõ patet
ex eo, qz relatiua ita sibi cõtraponũtr ut nõ possint ẽẽ simul in eodẽ, sed ne:
cesso in diversis, ut patet in pre et filio, impossibile n. ẽ ut idẽ assit pr
et filius successive, quod adeo verũ ẽ, ut etiã hæc oppositio faciat in divinis
psonis distinctionẽ.

Ad 1m qæ oppõ. Ad primũ ex adductis initio quæstiõis Rñdeo. Cũ Scoto, Oppositio relatiua
Oppõ relatiua illustrius apparet in disparatiõe relatiuũ in apparatiõe etiã. illustrius qdẽ cernitr in relatiuis disparatiuæ, tñ in relatiuis etiã æq:
Ad 2m parãtiæ aperè inuenitr qz albũ ẽ cõtrapositũ albo, nõ qdẽ in naturã sed in
ratiõe termini. Ad scdm Pr et filius nõ sũt opposita in naturã ut rectè
Ad 3m probat argumentũ, sed solũ in ratiõe termini, et talis oppõ ẽ etiã int divinas
psonas seclusis oibus imperfectionibus. Ad tertiũ Relatiua sũt, et relatiua et op:
Relatiua sũt et relatiua et opposita. posita, quatenus sũt relatiua se ponũt, in diversis tñ subiectis quatenus oppo:
sita se tollũt ab eodẽ subiecto. Hæc aũt, scilt ponere se in diversis sub:
Ad 4m iectis et tollere se ab eodẽ subiecto; nõ sũt cõtraria. Ad quartũ Pater:
nitas põt qdẽ stare cũ filiatiõe sibi nõ opposita, nõ tñ cũ filiatiõe sibi op:
posita qz licet filiatiõi ut filiatio ẽ nõ repugnet stare cũ paternitate, tñ hu:
Hæc filiatio ic filiatiõi ut hæc filiatio ẽ repugnat stare simul cũ opposita paternitate,
sed n. aliqd nõ repugnare alicui ex naturã sua specifica, quod tñ illi repu:
gnat ex naturã individuali, quare idẽ hõ põt qdẽ referri paternitate et
Ad quintum filiatiõe ad aliũ, nõ aũt ad seipsũ. Ad quĩtũ. Relatiua sũt qdẽ opposita
in diversis subiectis nõ tñ in ordine ad diversa subiecta, sed in ordine ad unũ,
qz ideo sibi cõtraponũtr qz nõ possũt ẽẽ in eodẽ subiecto.

QVAESTIO 3a
Quid et quotuplex sit oppositio contraria et quæ sint eius proprietates.

Tres sũt huius quæstiõis difficultates tribus dubitationibus distiguẽdæ

DVBITATIO Ia
Quid sit oppositio contraria et quæ ad illam requirantur.

Definitio oppositionis contrariæ. Rñdeo Oppõ cõtraria ẽ illa, quæ ẽ int duas formas absolutas, et positiuas
expellẽtes se ab eodẽ subiecto. Dixi int duas formas absolutas, ad disti:
nctionẽ oppositiõis relatiuæ, quæ ẽ int formas respectiuas. Dixi et positi:
uas, ad distictionẽ oppositiõis priuatiuæ et cõtradictoriæ quæ ẽ int formã posi:
tiuã et negatiuã. Porro qz nullæ aliæ formæ absolutæ et positiuæ ex:

15.2.

pellit se vicissim ab eodem, nisi qualitates. Cum neque formae substantiales neque qualitates neque relationes sint proprie oppositae contrarie, ut supra dixi. Ideo oppositio contraria est solum inter duas qualitates sese pugnantes in eodem subiecto. Loquor autem de contrariis per se, non vero de contrariis per aliud, de quo dixi supra cap. de substa.

Oppositio contraria est solum inter duas qualitates sese pugnantes in eodem subiecto.

Huic traditae definitioni contrariorum consonat illa quas assignat Philosophus ... cap. de qualit. supra. ibi enim sic definit contraria. Contrarietas inquit est maxima differentia seu distantia inter duo extrema ab eodem subiecto se expellentia. hic autem sic. Contraria sunt illa quae plurimum a se distant sub eodem genere. Ex quibus definitionibus colliges tres conditiones contrariorum. 1a Contraria debent esse sub eodem genere differentia, ut calor et frigus sub genere qualitatis sensibilis. Unde etiam patet debere esse Entia positiva, quia enim contenta sub eodem genere sunt positiva. 2o debent esse maxime distantia, non enim quaelibet differentia sub eodem genere facit propriam contrarietatem. Et sic est de qualitate supra, medii colores dicuntur non esse contrarii, quia in genere coloris non maxime distant, magis enim distant extremi sc. albedo et nigredo magis distant quam color rubeus et viridis. 3o debent expellere se ab eodem subiecto, et hic est modus proprius oppositionis contrariae, ut nimirum expellat se ab eodem per mutuam successionem, ex calido enim vel fit frigidum, et ex frigido calidum, quo relativa non sunt opposita, licet enim sint sub eodem genere, et distent abinvicem, tamen non proprie se expellunt ab eodem, illa enim proprie se expellunt ab eodem ex quibus cum sit in eodem, unum tollit aliud, at relativa nunquam possunt esse in eodem, nec simul nec successive, nunquam enim pater potest esse suus filius. Quare oppositio relativorum consistit in hoc ut nunquam possit esse in eodem nec simul nec successive: oppositio vero contrariorum consistit in hoc ut possit quidem esse in eodem sed cum mutua expulsione. Porro de natura contrariorum qualitatum scilicet quomodo possint stare simul in eodem in actu in mixto non intenso alibi suo loco dicetur.

Ibi hic definit

Hic autem sic defi:

Tres conditiones contrariorum 1a

Debent esse Entia positiva.

2a

3a

Debent se expellere ab eodem subiecto.

Et hic est modus proprius oppositionis contrariae.

Quae proprie se expellunt ab eodem

DVBITATIO 2a
Quibus divisionibus dividuntur contraria.

Contraria.

Primo ex Multis, nam contraria alia sunt per se contraria ut calor et frigus alia per aliud ut forma ignis et forma aquae, item alia sunt Physica ut calor et frigus alia Metaphysica ut rationale et irrationale utramque divisionem explicavi cap. de substa. Hic vero Philosophus dividit contraria in Mediata et Immediata. Mediata sunt illa inter quae est aliquod medium, et quorum alterutrum non est necesse inesse subiecto apto, nisi alterum natura insit, ut albedo et nigredo respectu corporis mixti virtus et vitium respectu hominis, dantur enim inter haec contraria media quaedam quibus eorum subiecta possunt esse affecta absque utroque contrario, ut inter albedinem et nigredinem dantur medii colores flavus, caeruleus, viridis, croceus etc. Et haec media quaedam nominata sunt ut medii colores praedicti, quaedam vero carent nomine, et est illud quod inter virtutem et vitium interiectum est, quo affecti sunt homines natura amentes Et haec media quae carent nomine efferri possunt per negationem extremorum ut si dicas, quod nec probitas, nec vitiositas est esse medium

Alia sunt per se
Alia per aliud
Alia sunt Physica
Alia Metaphysica

Hic vero in Mediata et in Immediata.

Mediata quae sunt.

Dantur inter haec contraria media quaedam.

Ex his quaedam sunt nominata quaedam nomine carent.

Haec media efferri possunt negatione extremorum.

Si n[on] sit natū vnū sēp[er] unū ex his cōtrariis inerit subiecto.
int virtutē et vitiū. Addidi Nisi alterū natū insit, nā si insit nata iā semp[er]
unū ex his cōtrariis inerit subiecto ut calor igni albedo cygno. *Immediata cōtraria quæ sūt.* Immediata cō:
traria sūt illa, int[er] quæ nullū intercedat mediū seu quorū alterū necessē ē
inesse subiecto apto ut sanitas et morbus, calor et frigus, si n[on] aliquod corpus nō ē
Obiectio. calidū necesse ē ut sit frigidū. At dices! Cœlū nec ē frigidū nec calidū
Responsio. Resp[on]deo Cœlū nō ē aptū recipere calorē aut frigus, nos aūt hic loquimur de subie:
Ex his collige. cto apto. Ex quo collige in cōtrariis immediatis bene arguī à negatione unius
ad positionē alterius; in cōtrariis vō mediatis nequaquā, ut si dicas hoc cor:
pus nō ē albū ergo ē nigrū, nō valet cōsequētia, datr n[on] mediū int[er] albū et
nigrū. Con[stat] etiā sup[er]a cōtraria posse eē simul falsa ut oīs homines ē albus oīs
homines ē niger, licet nō possint eē simul vera, verū n[on] vero nō repugnat sed
quod ē vero cōtrariū id ē falsū.

DUBITATIO 3a.

Quæ sint et quomodo explicandæ proprietates cōtrariorum traditæ hic à Philosopho.

1a proprietas. Quinque tradit hic Philosophus cōtrariorum proprietates 1a Bonū necessō op:
ponitr malo. Malū vō nō solū bono sed etiā malo. Pro huius ē q[uia] bonū
Bonū in medio cōsistit. in medio cōsistit, mediū aūt seditr utrisque duobus extremis malis, malo p[er] ex:
cessū et malo p[er] defectū. Vt liberalitas ē bonū, positū int[er] duo extrema
prodigalitatē quæ ē excessus liberalitatis et tenacitatē quæ ē defe:
Liberalitas tātū malo opponitr. ctus liberalitatis. Liberalitas ergo opponitur tātū malo, q[uia] quidquid ē extra
mediū in quo virtus cōsistit ē vitiū: at prodigalitas et liberalitati et te:
Malū hic sumitr materiatr p[ro] re mala. nacitati opponitr. Sumit aūt Philosophus hoc loco malū materialr pro re
Si vō sumatr formalr. mala, sic n[on] sumptū malū opponitur cōtrariè bono, si n[on] sumatr malū formalr ut
dicit privationē boni, sic opponitur bono, nō cōtrariè, sed privativè. Idē
cerni pot in vero et falso, nā verū soli falso opponitr, falso vō et verū et
Quo cōtraria possint eē simul falsa ~~verū~~ aliud falso opponi pot, dico n[on] cōtraria possint eē simul falsa et tūc falsū
falso erit cōtrariū.
Obiectio? Dices? 1° Cœli, unū uni tātū cōtrariū ē Ergo malū nō pot eē cōtrariū du:
Responsio. obus bono et malo Resp[on]deo Vnū uni ē cōtrariū, cōtrarietate sūma et p[er]fecta,
Vnū uni ē cōtrariū cōtrarietate p[er]fecta. cōtrarietate vō imp[er]fecta pot unū pluribus eē cōtrariū. Sic albū cōtra:
rietate p[er]fecta nigro dūtaxat ē cōtrariū, hæc n[on] int[er] se maximè distant.
at cōtrarietate imp[er]fecta pot eē cōtrariū pluribus mediis coloribus ut vi:
Medii colores cōparati cū extremis hūt ronem alterius extremi. ridi rubro &c. Obs[erva] etiā nota medios colores cōparatos cū extremis ha:
bere rationē alterius extremi, ut viride collatū cū albo hēt ronem nigri
2a Proprietas. Si existat unū cōtrariū nō ē necesse existere aliud. vō viridi collatū nigro habet ronem albi atque ita opponitur ut albū
2a Si existat unū cōtrariū nō ē necesse existere aliud. Hæc proprie:
tas hēt difficultatē, q[uia] 2° Cœli videtr Philosophus oppositū docere, ait n[on] si datr
Difficultas in natura unū cōtrariū debet dari et aliud. Vtrumque dictū Philosophi sic
cōciliādū ē. Spectata natā cōtrariorū nō ē necesse ut si existat unū
Solutio difficultatis existat et aliud, hoc n[on] cōtraria differūt à relativis quod hæc cū se
mutuo respiciat simul se ponūt, et tollūt, illa vō cū sint Entia absoluta
quātū ē ex natā cōtrarietatis nō ē necesse ut posito uno ponatr et aliud
et n[on] hoc sensu loqtr hoc loco Philosophus. Si vō spectemus ordinē et p[er]fectio

universi tūc ē necesse ut dato uno cōtrariorū detr et aliud, universum n̄ ad suā pfectionē requirit spēs oium rerū naturaliū, ut sic locutus ē Philosus 2° coeli. 3ª Cōtraria nō insūt eidē simul sed successive, nihil n̄ ē sanū et lāguidū, calidū et frigidum, hoc intellige secdm eādē parte subiecti et in gradibus intēsis aliter n̄ possūt eē simul. Dices? Nigredo nō pōt inēē nivi nec simul nec successive. Rndeo hoc ē p accidēs, ob cōtrariā subiecti dispositionē ad albedinē, quae dispō ita ē cōnata nivi, ut nō prius soluatur quā subiectū nivis intereat. 4ª Cōtraria sūt circa idē subiectū. Hoc cōstat ex dictis supra. 5ª Cōtraria sūt sub eodē gnē et hoc vel sub eodē gnē proximo ut albedo et nigredo sub colore, vel sub diversis gnibus eiusdē praedicamēti ut iustitia sub virtute iniustitia sub vitio, vel ipsa sūt gnā diversa eiusdē praedicamēti ut bonū et malū. Porro cōtraria debere eē sub eodē gnē asserit etiā Philosus lo Meta 13 et in c: de quāti et quali supra ubi ait si unū cōtrariorū ē quale et aliud eē quale. Quod si hoc loco addit cōtraria vel eē sub eodē gnē, vel sub diversis gnibus, id dicit ex seria Pythagoricorū q bonū et malū ad diversa gnā referebāt et virtutes et vitia quae aliqui sub eodē gnē collocāt, sūt n̄ qualitates primae spēi

15 3. Universū ad suā pfectionē requirit spēs oium rerū naturalium. 3ª Proprietas Cōtraria nō insūt eidē simul sed successive. Obiectio Responsio. 4 Proprietas

QVAESTIO 4ª

Quid et quotuplex sit oppō privativa et quo ab aliis oppositionibus differat.

DVBITATIO 1ª

Quid et quotuplex sit oppositio Privativa.

Oppositio privativa ē int habitū et privationē, ut int visū et caecitatē. Habitus ut hoc loco accipitur secat quaevis formā quae habetur ā subiecto. Privatio aūt ē carētia formae aptae inesse. Sicut aūt haec aptitudo formae pōt eē varia et multiplex ita etiā privatio, 5° Met: 27 ubi Philosus varia gnā privationū recēset. 1° igr Privatio ē carētia formae aptae in havere absolute, licet nō in tali subiecto ut plāta dr privata oculis si n̄ sūt apti haberi sed nō ā plāta, et hic modus privationis ē valde improprius 2° Privatio ē carētia formae apte haberi in tali subiecto sed secdm genus tātū, sic talpa dr caeca qz caret oculis et visu quos tn̄ apta ē habere quatenus aīal licet nō quatenus talpa. 3° Privatio ē carētia formae in subiecto apto secdm spēm ut Socrates dr caecus si careat visu quē aptus ē habere ex sua spē 4° Privatio ē carētia formae aptae inesse tali tpe vel tali loco vel tali parte vel tali respectu vel tali modo. Tali tpe nā catulus ante septimū diē licet nō videat nō tn̄ proprie dr caecus qz tali tpe nō ē aptus videre sed post septimū diē dr demum caecus si nō videat. Tali loco nec n̄ in cavernis terrae profundissimis quāvis sit carētia lucis, dr eē nox qz in talibus locis nō ē apta inesse lux solis Tali parte Neminē n̄ surdū dicimus qz oculis nō audiat neque caecū qz auribus nō videat qz in talibus partibus inesse n̄ oculis auditus n̄ auribus visus nō ē aptus inesse Tali respectu Nec n̄ dicimus fabrū ferrariū eē imperitū si nesciat formare argumentū in forma qz faber nō dr faber respectu argumētorū nec in fabro quatenus faber ē apta ē inēē scientia argumētādi

Quid sit habitus. Quid sit privatio. Multiplex ē privatio. 1°. 2°. 3°. 4°. Tali tpe. Tali loco. Tali parte. Tali respectu.

Tali modo.

Tali deniq3 modo. Neq3 n̄ si qs à tergo aliqd positū nō videat dr̄ cæcg qr tali mō nō ē aptus videre aut q obiecto aliquo corpore nō videat aut sine lumine aut nō tā acutè sicut aquila vel linx.

Quid sit privatio propriè.

Privatio ergo propriè accepta ē carētia formæ aptæ vel debitæ inesse in aliquo subiecto scdm̄ oēs prædictas circūstātias.

DVBITATIO 2.a
Quomodo distinguntur opposita Privative ab aliis oppositis.

1.a differētia.

Adeo Privativè opposita, distingui ab oppositis cōtrariè et relativè, in eo qr hæc sūt formæ positivæ, et ita oppositio cōtraria et relativa ē int formas positivas, at privativa oppō ē int habitū et negationē in subiecto apto sive int formā et privationem formæ.

Privativa oppō ē int habitū et negationē.

Deinde Privativè opposita distinguūtr ab oppositis cōtradictoriè, eo mō quo negatio pura distinguitr à privatiōe, illa n̄ ē absolutè negatio formæ nō includēdo aptitudinē subiecti, hæc vō ē negō formæ nō absolutè sed in subiecto apto. quare Cōtradictoria oppō ē int Ens et nō Ens absolutè Privativa vō ē int ens et nō Ens in subiecto apto recipere illud Ens, id ē formā quā privatio tollit.

Negatio pura ē abso: luta negō formæ Privatio nō absolutè sed in subiecto apto.

Philosophus hic privativè oppositā, distinguit parlo aliter à relativè oppositis et cōtrariis. Nā ab illis ita distinguit, qr relativè opposita mgt ad se mutuo referūtr ut pr̄ ē filii pr̄, filig ē pris filig, at privativa nō referūtr ad inuicē, visus n̄ nō dr̄ cæcitatis visus nec è cōtra.

Relativè opposita ad se mutuo referūtr. Privativa nō.

A cōtrariis nō distinguit in duob3. 1.o qr oīa cōtraria vel sūt imediata quorū alterū necesse ē inesse proprio subiecto, vel mediata quorū alterū nō ē necesse inēē proprio subiecto, at privativè opposita neutrū sūt, nā cæcitas et visus, nec sūt cōtrariè imediata qr alterutrū nō ē necesse inesse subiecto apto, catulo n̄ ante septimū diē nec visus inest, nec cæcitas, neq3 sūt cōtrariè mediata qr necesse ē alterutrū inesse hōi bō n̄ necesso vel ē videns vel cæcg Ergo cæcitas et visus ex se nec sūt imediata, nec mediata, cū in aliis sit imediata, in aliis mediata.

A cōtrariis duobus mo: dis distinguit. 1.o Contraria oīa. Privativè opposita neutrū sūt.

2.o Int cōtraria mutua trāsmutatio potest esse. Int privativè opposita nō datr.

2.o qr int cōtraria pot eē mutua trāsmutatio ut ex calido fit frigū et ex frigido calidū, at int privativè opposita nō datr mutua trāsmutatio, licet n̄ ab habitu fit trāsitg ad privationē ut à visu in cæcitatē, tn̄ à privatiōe rursus nō datr regressus ad habitū ut à cæcitate ad visū. Ex hīc colligit Philosophi illud celebre ~~pronūciatū~~ à privatiōe ad habitum nō datr regressus. De cuig veritate di: cā sequēti dubitatiōe.

DVBITATIO 3.a
An sit universaliter verū pronūtiatū illud Philosophorum. A privatiōe ad habitum nō datr regressus.

Videtr oīo falsū eē.

Hoc pronūtiatū quod hīc, ut dixi à Philosophō insinuatr, magnā sīt difficultatē videtr n̄ oīo falsū eē, à privatiōe nō posse dari regressum ad habitū, nā à tenebris fit regressus ad lumē à sōno ad vigiliā, Deinde Ex aere cōdēsato fit aqua et ex aqua rarefacta fit iterum aer. Itē ex vino fit acetū, ex aceto autē fieri pōt vinū ut patet si gutta aceti imittatr in doliū vini hæc n̄ actiōe vini mutabitur in vinū, idē cōtigit si viti infūdatur acetū illud n̄ aceti reso: lutum in vaporē ascēdet et degeneretr in uuā ex qua exprimetr vinū. Præterea cadaver eq resolvitur in terrā ex terra nascitur gramē comeditr ab eo et acgrit substāā iterū eq.

Nota pro solutiōe in duplici sēsu. An ad eūdē numō habitū. An ad eūdē spē habitū.

Nota pro solutiōe difficultatis, hāc posse procedere in duplici sēsu. 1.mus est An à privatiōe possit dari regressus ad eundē numō habitum q corruptg fuerat 2.dus An à privatiōe possit dari regressus ad eūdē habitum nō numō sed spē.

Si in primo

I 5c 4.

Si in primo sensu procedat difficultas, certũ videtr ẽẽ, nõ dari regressũ ad eũ:dẽ numõ habitũ corruptũ quod n. semel corruptũ ẽ iterũ reɥaberi nõ pot. Et in hoc cõsentiunt oẽs Theologi et Philosophi; licet nõ idẽ sentiat Scotus de quo in lib. de generatiõe ubi ex professo probatr, et solvuntur quædã dubitatiões quæ huic veritati officere videntr. Etsi aũt verũ ẽ à privatione nõ dari re:gressũ ad eũdẽ numõ habitũ, tñ menti Philosophi hoc loco minimẽ satis fit si ex:ponatr prædictũ pronũciatũ de regressu ad idẽ numõ, ut sit sensus A priva:tione ad eũdẽ numõ habitum nõ datr regressus. Etsi n. hoc ut dixi verũ ẽ nõ tñ ẽ intentũ à Philosõ; ipse n. vult à privatiõe nullũ dari regressũ ad habitũ nec ad eũdẽ numõ, nec ad eũdẽ spẽ, in eo n. distinguit privativa à cõtrariis quod in his datr regressus, in illis nõ datr. Ergo intẽdit in privativis nõ dari talẽ regressum qualis datr in cõtrariis, at in his datr regressus nõ ad idẽ nu:mõ sed ad idẽ spẽ, ex calore n. reditr ad frigus, nõ ad illud quod ẽ corruptũ sed ad simile in spẽ. Ergo in privativis nõ debet dari regressus ad idẽ spẽ. In primo sensu verũ ẽ / nõ satis fiet menti Philo: si si ad eũdẽ numõ / Philosophus vult nec ad eũdẽ numõ nec ad eũdẽ spẽ. / In cõtrariis datr regres:sus ad eũdẽ spẽ nõ numõ in privativis vero nõ datr

Assertio

Propterea Ergo Assero pronũciatũ illud à privatione ad eũdẽ spẽ habi:tum nõ dari regressum, verũ ẽẽ, sed cũ certis limitationibus. 1º igr Privatio vel ẽ antecedens habitũ ut ignorãtia antecedit sciam, et ab hac datr regressus ad habitũ, vel ẽ cõsequens habitũ ut cæcitas cõseqtr visũ. Rursũ hæc privatio cõsequens habitũ, vel privat habitu q. immittitr in subiectũ ab aliqua cã extrinse:ca ut tenebra privat aerẽ lumine quod ẽ à sole et à tali privatiõe potest eti:ã dari ad habitũ regressus, aer n. ex tenebroso fit lucidus. Vel privat habitu q. nõ pot haberi à causis extrinsecis, sed oritr ex principiis internis subiecti ut cæcitas privat oculũ visu, q. oritr ex principiis internis oculi, Et de tali habi:tu intelligendus ẽ Philosõus à privatiõe ad habitu nõ dari regressũ. 1º Privatio vel antecedit habitũ / Vel ẽ cõsequens habitũ / Consequens / Vel privat habitu q. ab aliqua cã extrinseca. et à tali datr regressus / Vel privat habitũ q. oritr ex principiis internis. et à tali nõ datr

Huc spectat illa distinctio quæ ab aliquibus adfertr. Privatio vel tollit tãtũ formã, vel etiã dispositionẽ et potẽtiã ad illã, si tãtũ tollit formã pot dari regressus à privatiõe ad habitũ ut ex nõ vidẽte fit videns: si vero tollat eti:ã potẽtiã et dispositionẽ ad illã formã, tũc à privatione ad habitũ nõ dabitr regressus ut à cæcitate ad visũ, cæcitas n. nõ dicit solã privationẽ visus sed etiã privationẽ dispositionis, et p. cõsequens potẽtiæ ad vidẽdũ, id ẽ ex parte oculi vel organi. Quæ tñ intelligenda sunt via ordinaria, posset n. fortas:se invenire modus naturalr recuperãdi illã dispositionẽ ab oculo perditã, posset n. qua inveniri saltẽ ab angelo, applicãdo activa passivis, pot n. angelus intra oculũ operari. Addunt alii õ recte, nõ nisi post multas trãsmutatio:nes, et nõ manẽte eodẽ subiecto, posse à privatione ad habitũ dari regres:sũ, ut videre ẽ in ultimis exẽplis nostris dubitañ Et ex his patet ad dif:ficultates initio adductas. Distinctio Privatio vel tollit tãtũ. Vel etiã dispositionẽ / Cæcitas nõ dicit solã privationẽ sed etiã priva:tionem dispositionis. / Non manẽte eodẽ sub:iecto posse dari

QVAESTIO 5ta.

Quid sit oppositio contradictoria et quæ:nam ad eam requirantur.

Vltima ex quatuor oppositionibus ẽ cõtradictoria, quæ ẽ int. affirmationẽ et ne:gationem ut sedet nõ sedet. Differunt aũt cõtradictoria ab aliis oppositis q. illa de quolibet possunt cũ veritate affirmari vel negari ut homo nõ homo, quodli:bet n. vel ẽ homo vel nõ ẽ homo, nã int. ẽẽ et nõ ẽẽ nõ datr mediũ. Vnde cõtra:dictoria univalr caret medio. Hoc aũt nõ servatr in aliis oppositis, nã cæci:tas et visus possunt simul negari de lapide, calor et frigus de cœlo, paternitas Contradictoria differunt ab aliis oppositis. / Int. ẽẽ et nõ ẽẽ nõ datr mediũ

et filiatio de ligno, sola cõtradictoria sunt eius naturæ ut de quolibet necesse sit alterutrũ affirmari vel negari. In quo videdũ ē diligenter ut ea quæ

quæ verè erũt cõtradictoria. Responsio:
s͞dm idē subiectū
s͞dm eãdē partē subiecti
resp͞ectu eiusdē
eãdē ratiõē et s͞cat͞iõē

censentr cõtradictoria sint verè cõtradictoria, erũt aut vere si eodē planè mõ accipiantr, hoc ē si accipiãtr s͞dm idē subiectū, et s͞dm eãdē partem, subiecti, et respectu eiusdē, et eadē ratiõē et s͞catiõē.

Obiectio

Obiics! Cõtradictoria nõ sunt opposita, oppõ ī realis ē vero realis, sed int Ens et nõ Ens nõ põt eē vero realis Ergo neq oppositio realis.

Responsio 1.

Ex parte Entis ē oppõ realis
nõ Entis roñis

R͞deo 1º. Oppõ ē passio Entis, atq adeo in solis Entibus propriè reperitur. Dicere int Ens et nõ Ens ex parte Entis ē oppõ realis, ex parte nõ Entis, ē roñis, qr Ens h͞t in se entitatē, p͞ quã realr opponatr, nõ Ens aũt, nõ h͞t unde opponatr realr, nisi fortè negativè nõ positivè

Responsio 2ª.

2º R͞deo. Relo nẽm eē realē, cõtigit dupl͞r, vel quoad existentiã vel quoad conveniẽtiã, int Ens ergo et nõ Ens ē vero realr quoad cõveniẽtiã, nõ quoad existẽtiã, qr terminus ē nõ existens.

QUAESTIO 6ª

Quanam ex his quatuor sit maxima oppositio et quis inter eas sit ordo.

1us oppositionis
2us Entis et p͞fectionis.
Si opposi: cõtradictio tenet
R͞ō 1a
R͞ō 2a.

Duplex ordo põt in his speciebus oppositionis spectari. 1us ordo oppositionis 2us ordo Entis et perfectionis. Si ordo oppositionis spectetr primũ locũ tenet cõtradictio, tũ qr id docet Philosophus multis in locis præcipuè lo Met: l5 et oēs ferè Philosophi, tũ qr ordo oppositionis attenditr penes maiorē accessũ ad sũmã repugnãtiã extremorũ int se, cõtradictionis aũt extrema quæ sunt Ens et nõ Ens, maximè inter se sibi repugnãt, cũ in eis minus cõveniẽtiæ et plurimũ oppositionis reperiatr. Negatio ī totũ tollit quod ponit affirmõ. Oppositionē cõtradictoriã proximè sequitr privativa, quæ magis ad illã accedat, est ī etiã int Ens et nõ Ens, nõ tñ simplr, nã privatio nõ tollit oē Ens sed illud tãtũ quod aptũ ē inesse subiecto. Sequitr hãc oppõ cõtraria, quæ cũ sit int Entia positiva et absoluta cõtẽta sub uno gñe, minor ē quã præcedẽtes, maior tñ quã relativa, quæ ē minima omniũ. Relativa ī eē sunt sub eodē gñe, et unũ infert existẽtiã alterius, quod magnã arguit cõveniẽtiã et cõsequẽter minimã oppositionē.

Extrema cõtradictionis Ens et nõ Ens.

Hãc sequitr privativa quæ etiã int Ens et nõ Ens

Privatio nõ oē Ens tollit sed illud quod aptũ ē inesse subiecto.

Deinde cõtraria

Relativa minima omniũ.

Obiectiõ

Responsio.

Dices. Inter cõtradictoria cũ sint imediata ē minor distãtia, quã int cõtraria, quæ possunt habere mediũ Ergo minor repugnãtia et oppõ. R͞deo Illa imediatio in cõtradictoriis nõ ē propter aliquã cõveniẽtiã quã habeat, sed propter negationem medij, in quo deberẽt cõvenire, et propter perfectã et univocam repugnatiã quã ita sibi extrema cõtradictẽtia opponũtr, ut alterũ illorũ necesse oīo sit subiecto inesse alterũ abesse.

Propter negationẽ medij.

Ex dictis sequitr oppositionē cõtradictoriã includi quodammõ in reliquis tribus. Qr quod ē maximũ in uno quoq gñe participatr suo mõ à reliquis illius gñis. Per accessũ ? vel recessum à maximo mẽsurãtr oīa in aliquo gñe. Nõ includitr aũt cõtradictiõ in aliis formatr sed materiatr tãtũ et cõsecutivè, qr in oī oppositiõe unũ oppositorũ affert secũ naturatr negatiõnē alterius, ut calor negatiõnē frigoris, frigus negatiõnem caloris, atq ita fit ut int quælibet opposita sit quodammodo interiecta cõtradictio

Contradictoria videtr includi in reliquis tribus.

Per recessũ vel accessũ à maximo mẽsurãtr oīa

Cõtradictio nõ includitr in aliis formatr sed materiatr

In oī oppositiõē unũ oppositorũ affert secũ negatiõnē alterius.

155.

id ē affirmatio et negatio. Si vō ordo Entis et dignitatis int has oppositiones spēs spectetur, hic ē plane diversus ab ordine oppositionis in gnē Entibus. Fectius Caietan: qdem primo loco ponit relativam oppositionem eo quod in divinis reperiatur praestantissima. Alii tn̄ communiter in creaturis primo loco ponunt cōtrarietatē qz ē int qualitates quae ex gnē suo perfectiores sūt relativis. 2º. Relativā, qz ē int extrema realia 3º Privativā in qua lı̄ceat alterū extremū sit negatio tn̄ cū includat aptitudinē in subiecto ad formā alıqd entitatis positivae includit. ultimo tandē loco Cōtradictoriā qz negatio ē mera negō. Hac de oppositis.

Ordo Entis
Caietan: primo ponit relati: uā oppositionē.
Alii in creaturis cōtrarietatē
2º relativā
3 privativā
4 cōtradictoriā

CAPVT XIII DE MODIS PRIORIS.

Quinque ponit in hoc capite Philosus modos qbus unū dr̄ prius alio, quatuor qdē ex aliorū sentā quintū ex sua. Prius igr̄ alıqd dr̄ quinque modis. 1º Tēpore ut di: es hesterna ē prior hodierna, et lectio praesens futura 2º subsistendi cōsequētia id ē ā quo nō cōvertitur subsistēdi cōsequētia dr̄ prius alio, ut unum prius est duobus licet n̄ sequatur, si sūt duo eē unū, nō tn̄ convertitur subsistēdi cōsequētia ē unū. Ergo sūt duo. Hoc etiā modo aial ā prius hoīe. 3º Ordine ut in dictionibus lrā sūt priores syllabis et in oratione exordiū ē prius narratione 4º dignitate quo honorabilius dr̄ prius 5º Natura, illud aūt dr̄ prius natura quod ē cā alterius, vel ā quo dependet alterū, quamvis ab utroque convertatur subsistēdi cōsequētia, sic sol et lux sūt simul subsistēdi cōsequētia, sol tn̄ ē prior natā qz ē sua lucis cā, similiter simul sūt, et orō vera, et res vera, prius tn̄ natā ē res vera quā orō, qz res ē cā inqt Philosus ut vera sit orō, ex eo n̄ quod res ē aut nō ē vera orō aut falsa dr̄. De aliis modis prioris lege Philosum 5 Met: 15 aliud n̄ ē prius sedm̄ nos, aliud prius natā, aliud prius ratione aliud prius perfectione aliud in executione aliud

prius alio
1º Tempore
2 subsistēdi cōsequētia
3º ordine
4 dignitate
5 natura
Res ē cā ut vera sit orō.

Nota 1º quod sūt modi prioris, tot eē etiā modos posterioris. Nā in oppositis quot modis dr̄ unū, totidē dr̄ et alterū, et ita dabitur posterius tpe subsistēdi cōsequētia, ordine, dignitate, natā &c 2º Posse unū et idē pluribus modis eē prius alio ut aial ē prius et natā et subsistēdi cōsequētia quā hō, et uno mō eē prius alio vō posterius illo ut idē aial ē posterius dignitate hoīe 3º Oēm qdē cām eē prius natā suo effectu sive convertatur cū illo quoad existentiā sive nō quamvis Philosus in hoc capite nō loquatur nisi de cā et effectu quae simul sūt tpe et convertūtur.

Nota 1º
In oppositis quot modis dr̄ unū tot modis dr̄ et aliud.
2º
Unū et idē pot pluribus modis eē prius alio.
3º

CAPVT XIIII DE MODIS SIMVL.

Tres affert in hoc capite Philosus modos qbus aliqua dnr̄ eē simul 1º simul tpe ut sol et lux, hō et risibilis. 2º simul natā quo pacto dnr̄ simul ea quae in cōsequētia convertūtur et unū nō ē cā alterius ut duplū et dimidiū et quaecūque alia relativa 3º modo sūt simul spēs ex aequo dividētes idē genus ut volatile et gressibile quae ex aequo dividūt aial.

Nota 1º quot modis aliqd prius dr̄, totidē etiā modis dici posse eē simul, praecipui tn̄ modi sūt duo priores adducti ab Aristote: 2º Posse aliqua dici

Simul aliqua
1º simul tpe.
2º simul natura.
3º spēs ex aequo dividētes
Nota 1º

20.

vno mō simul, et alio mō succ̄, ut sol & lux sūt simultāe nō tñ simul natā Hoc aūt succ̄ natā ab aliis dī instās natūæ de quo 4° Physicorū.

CAPUT DECIMUMQUINTŪ DE SPECIEBUS MOTUS.

Motus species 6.

Generatio q̄d sit
Corruptio q̄d
Augmētatio q̄d
Diminutio q̄d
Alteratio q̄d
Latio q̄d.

Motus opposita duo quies et motus cōtrarius.

In prima parte cap: enumerat Philosophus sex species motus generationem corruptionē augmētationē diminutionē alterationē et lationē, quarū distinctionē probat Generatio est motus à nō eē substātiali ad eē substātiale Corruptio ab eē substātiali ad nō eē substātiale Augmētatio qua acquiritr maior quātitas Diminutio qua fit minor quātitas Alteratio qua nova acquiritr qualitas Latio qua aliud atq' aliud occupatr spatiū. de qbus alibi. In scdā parte docet Motū habere duo opposita quietē & motū cōtrarium, nā et oī motui opponitr simplr quies, & motui in qualitate quies in qualitate. Deinde particularibus motibus cōtrariatr alii determinati motus, ut generationi corruptio, augmētationi diminutio, motui locali sursū, motus localis deorsū, et alterationi scdm albedinē, alteratio scdm nigredinē.

CAPUT XVI DE MODIS HABERE.

1. Habere dr tāqm qualitatē
2. Tāquā quātitatē
3. Tāquā aliqd circūpositū
4. Tāquā in parte.
5. Tāquā partē
6. Tāquā in vase
7. Tāquā possessionē
8. Tāquā cōsortē.

Philosophus in hoc cap: varias ponit acceptiōes, seu scātiōes huius nōis habitus nā dr aliqd habere 1° tāquā qualitatē ut habere virtutē 2° tāquā quātitatē ut habere magnitudinē tricubitā 3° tāquā aliqd circūpositū ut habere vestē 4 tāquā in parte ut habere in digito annulū, 5 tāquā partē ut habere manū vel pedē 6 tāquā in vase ut vinū in dolio 7 tāquā possessionē ut habere agrū, 8 tāquā cōsortē ut habere uxorē. quæ oīa nulla indigēt explicatiōe. Hactenus de Prædicamentis

IN LIBROS PERIGEMENIAS ARISTOTELIS

In libris de scdā operatiōe seu Enuntiatiōe agū.

Secūda Logicæ pars sūt libri Perihermenias, id ē de interpretatione in qbus de scdā operatiōe seu de Enuntiatiōe, eiusq' principiis, speciebus, ac proprietatibus agit Philosophus. quoniā aūt horū librorū doctrina tradita ferè ē in scdā parte Summulæ ideo hic illa tātū psequemur quæ ibi ad huc locū reiecta sunt.

PROOEMIUM HORUM LIBRORUM.

Intellectus et apprehēdit res & diiudicat.
Quō diiudicat
Scdā opō Cōpositio et divisio dr.

Affirmo et negatio ē attributio quædā & coniunctio.

Intellectus nr, ut ex iis quæ tū in Summula dixi, tū initio Logicæ, constat nō solū res simplici quadā ratiōe apprehēdit, sed etiā apprehēsas diiudicat. Diiudicat aūt, cōparādo unā rē alteri, Et siquidē insit attribuēdo, si vō nō insit removēdo. quapropter scdā opō cōpositio & divisio dr, cōpositio ratiōe affirmatiōis, divisio ratiōe negatiōis, quoniā vō tā affirmatio quā negatio, cōveniūt in hoc, quod utraq' ē attributio quædā et coniunctio unius rei cū alia, ideo rō formal scdā operatiōis cōsistit in cōpositiōe duorū terminorū, ita tñ ut illa

cõpositio fiat cũ iudicio et assẽsu, nã etiã in negatioẽ, intellectus negationẽ prae:
dicati cõponit cũ subiecto, ut autor ẽ ipse Philosophus 3 de aĩa. Sicut aut simplex
apprẽsio vocibus simplicibus exprimitur, ita et cõpõ quã facit intellectus exprimitr
p Enũciationẽ, haec n. ẽ orõ dicẽs aliqd inesse vel nõ inesse alicui. Et ex hoc
quasi fũdamẽto.

Etiã in negatioẽ intel: lectus negationẽ praedicati cõponit cũ subiecto.
Simplex apprẽsio vocibus simplicibus exprimitur.

Colligimus 1° quod sit obiectũ horũ duorũ librorũ. Hoc n. ẽ Enũciatio:
nẽ, cuius principia spẽs et passioẽs in his libris cõsiderat Philosophus. Principia
Enũciationis sũt nomẽ & verbũ, spẽs affirmatio vel negatio, Categorica et Hyp:
pothetica, passioẽs veritas falsitas oppõ cõtigẽtia. &c Caeterũ cũ Enũciatio
tripliciter cõsiderari possit. 1° Respectu rerũ ut rerũ cõplexionẽ solũ signat
2° ut ordinari potest in syllogismo & argumẽtatioẽ. 3° ut nõ solũ ẽ in argumẽ:
tatioẽ ordinabilis, sed etiã ut ẽ probativa alterius. Primo solũ mõ Enũciatio
hic cõsideratr, nã sedã et tertia eius cõsiderõ spectat ad reliquos Logicae libros
ut suo loco dicemus.

Quod sit obiectũ horũ librorũ. ẽ Enũciatio
Principia Enũciati: Nomen & Verbũ.
Spẽs Affirmatio & Negatio
Passioẽs
Veritas Falsitas oppõ cõtigentia.
Enũciatio triplex.

Colligimus 2° quae sit rõ inscriptionis horũ librorũ, inscribũtr n. Perihermi:
nias, idẽ de interpretatioẽ. Nã interpretatio dupliciter sumi põt. 1° late pro
qualibet voce signativa p se, et articulata, talis n. vox cũ explicet et interprete:
tr aliquẽ cõceptũ mẽtis, recte dr interpretatio. 2° strictẽ pro ipsa Enũ:
ciatioẽ, haec n. maximẽ ẽ interpretativa, quia tũ demũ vere explicamus id quod
habemus in mẽte, qñ aliqd affirmamus ita ẽe vel negamus quod munus ẽ solius Enũ:
ciationis. Inscribũtr ergo hi libri de Interpretatioẽ quia in illis agit de Enũciatio:
ne, quae ẽ orõ qua maxime sẽsa cũ mẽ interpretamur et exprimimus, p hoc n.
quod dicimus aliqd ẽẽ vel nõ ẽẽ exponimus, qd de re aliqua sẽtiamus ita D. Tho:
et Amor:

Rõ inscriptionis.
Interpretatio dupliciter sumi põt.
Affirmare vel negare ẽ solius Enũciationis.

Colligimus 3° quae sit cõnexio horũ librorũ cũ praecedẽtibus
et sequẽtibus, cũ n. hic agatr de Enũciatioẽ, quae ẽ sedã opatio, signis clariore,
id ẽ vocibus, expressa, facile cõstat libros hos immediate seq post librũ praedicamẽtorũ, in quo de
prima opatioẽ seu de vocibus simplicibus actũ ẽ, et praecedere reliquos Logicae libros
in quibus de argumẽtatioẽ et discursu agitr, qua ad tertiã opationẽ ptinet.

Quae cõnexio librorũ cũ praecedẽtibus et sequẽtibus.

Colligimus 4° quae sit horũ librorum utilitas, ẽ n. eadẽ quã alioru, cũ hic
sedã opatio intellectus explicetr, sine cuius cognitioẽ cõstare nequit Logica
quae in dirigẽdis mẽ intellectus opationibus versatr.

Quae utilitas.

Colligimus 5° Philosophũ tã in his duobus libris, quã etiã in reliquis oibus Logi:
cae, egisse de vocibus. Hic n. agit de Enũciatioẽ quae ẽ orõ, orõ aut ẽ vox in
lib. etiã Praedicamẽtorũ egit de multis vocibus simplicibus ut de aequivocis, univocis,
denominativis, praedicabilibus, subiicibilibus, de qẽ eorũ int se coordinatioẽ sub uno summo
gñe, itẽ de vocibus oppositis, de priori posteriori &c In libris demũ priorũ posteri:
orũ, Topicorũ Elenchorũ, agit de syllogismo eiusqẽ spebus. Syllogismus aut est orõ
et orõ vox. Huius instituti Philosophi rõ ẽ, nõ quod voces sit obiectũ Logicae
cũ cõstet ex dictis in Proaemio Logicae ea spectare ad Logicũ nõ p se sed
p accidens nõ tãquã obiectũ sed tãquã cõditionẽ obiecti) sed quia
opatioẽs intellectus quas Logicus cõsiderat facilius et clarius in vocibus explicatr
ob quod voces dicũtr cõdõ obiecti Logici. Quod aut opatioẽs intell: facilius et clarius in vocibus explicẽtr patet
tũ quia facilius ea cognoscimus quae sũt sẽsibilia & corporea, cognitio n. nostra in:
cipit à sẽsu, at opatioẽs intellectus mẽ sũt p se insẽsibiles, quia spirituales p vo:
ces aut sẽsibiles et qsi corporeae reddũtr, facilius ergo in vocibus quã in seipsis
cognosci et declarari possũt. tũ quia intellectus mẽ nihil ferẽ intelligit qn prius ẽ
formet intra se aliquas voces internas respõdẽtes vocibus externis, ut cũ quibus ore

Agit de vocibus
Orõ ẽ vox.
Quod opatioẽs intellectus facilius et clarius explicẽtr in vocibus.
Rõ 1a
Ratio 2a.

profert hac proprietate hō ē aial, is n̄ simul in intellectu suo versat hab eandē voces, imō et atq̄uā proferat, et etiāsi nuq̄uā proferre debeat. Cū ergo

cōnaturalitas vocū cū nrō intellectu.

haec sit cōnaturalitas vocū cū nrō intellectu, merito explicari debēt opati: oēs intellectus nri in vocibus.

Quae sit divisio.

Colligimus 6. Quae sit divisio horū duorū librorū divisa n̄ in tres partes.

In 1ª de principiis Enūciat:
In 2ª de Enūciat: et ejus speb:
In 3ª de proprietatibus Enūciationū

In prima agit Philosophus de principiis Enūciationis noīe et Verbo, in 2ªa de ipsa Enunciatiōe et ejus speb: In 3ª de quibusdā proprietatibus Enūciationum maxime vō de oppositiōe et cōtigētia. Quae divisio utriusque libri materiā cōplectitr

Methodus.
Autor.

Methodus Philosophi in his libris facilis ē nempe definitiva, exeplaris et inductiva
Autor horū librorū sine cōtroversia ē Aristot: Etsi quidā Andronicus Rhodius apud Amoniū et Boet: hic negaverit hos libros eē Aristi. Sed cū refellunt autores
Totā horū librorum tractatiōnē suma capitū vocatenus explicata et reie: ctis ad tollendū facilioribus dubiis, quae etiā sub ipsā textus expositiōnē atti:

Tota tractatio tribus disputatiōnibus explicabitr.

gat cōplectar tribus disputationibus. 1ª erit de vocibus in cōmuni 2ª de pri: ncipiis Enūciationis noīe et verbo 3ª de ipsa Enūciatiōe et ejus speb: et prop: rietatibus. Sed ante oīa agā de ipsa 2ªa opatiōe intellectus cuius Enūciatio, quae hic tractatr, ē signū.

DE SECUNDA OPERATIONE INTELLECTUS

Secunda opō cōsistit in cōpositiōe duorū terminorū facta ab intellectu.

Secunda opatio intellectus, ut dictū ē, tū initio Sumulae, tū initio Logicae, tū etiā hic, cōsistit essētiatr in cōpositiōe duorū terminorū facta ab intellectu cū iudicio et assensu, ita ut intellectus res apprehensas diiudicet, cōferēdo unā alteri, et si ei insit attribuat, si vō nō insit, removeat. Unde rectè à Philosō 2ªa haec opatio appellatr,

2ªa opō à Philosō appellatr cōpositio et divisio.

cōpositio et divisio, cōpositio quidē ratiōe affirmationis, divisio ratiōe negationis.
Nec te moveat quod dictū sit, eorem formale 2ªae opationis cōsistere in cōpositiōe praedicati cū subiecto, hic vō dicamus eā rectè appellari, cōpositiōnē et divisi: onē, nā tā affirmatio in qua reperitr cōpositio, quā negatio in qua divisio, cōveniunt

Cōcordatia utriusque praedicati. utraque ē attributio quaedā et cō:

in hoc quod utraque ē attributio quaedā et cōiunctio praedicati cū subiecto, et cō: sequēter utraque ē cōpositio duorū terminorū, nā etiā in negatiōe intellectus ne: gatiōnē praedicati cōponit cū subiecto. Itaque vō formalis huius 2ªae opationis cōsistit

Rō formalis 2ªae opationis cōsistit in hac cōiūctiōe unius rei cū altā
Huius modi duo Affirmō et negō.

in hac cōiūctiōe et cōpositiōe unius rei cū altā, cuius deinde sūt duo modi affirmatio seu cōpositio quae fit attribuēdo rē quae inest, et negatio seu divisio quae fit removē: do rē quae nō inest, in qua remotiōe seu negatiōe cōsistit cōpositio huius remo: tiōis, siquidē negō praedicati cōvenit subiecto et cōponitr cū subiecto.

Collegr 1º.
Ad 2ªam opati: duo requiri: 1º Terminos. 2º Ipsumet iudiciū.

Ex his Colligimus 1º Ad 2ªam opatiōnē formādā duo oīo requiri. 1º. Terminos vel potius res ut apprehēsas, quae iudicātr eē cōiunctae vel disiūctae, 2º Ipsumet iudiciū intellectus, quo is iudicat unā rē apprehēsā alteri inesse vel nō inesse. Di: xi res ut apprehēsas, quia iudiciū intellectus nō pot aptari, nisi rebus iā cognitis,

Iudiciū iā cognita diiudicat,
Materiale 2ªae opatiōis Formale quod cīrōdē,

nō vō iudicamus ignota. Ubi adverte res apprehēsas appellare materiale 2ªae opatiōis, ipsū vō iudicium dici formale.

Ex parte iudicii duo. 1º Assēsus. 2º quod se tenet ex parte.

Ex parte iudicii quod ē formale requirītr duo. 1º Assēsus seu iudiciū quo unā iu: dicatr inesse alteri, vel ab ea removeri, quod ptinet ad substām 2ªae opatiōis. 2º quod se tenet ex parte modi ut nimirū p illud iudicium cōponātr et cōiūgātr illae duae res. Quamvis verè haec duo fiat simul, imo ē idēmet actus q. substatialiter ē assēsus vel iudiciū, quod hoc cōiūgatr illi, quoad modū vō ē cōpositio.

Ex parte uō verū apprehēsarum quæ sūt materiales secūdæ opationis requirū-
tur: 1°. ut illæ res sint saltē duæ hoc ē aliquo distinctæ, secūdā n̄ opatio ē cō:
positio quædā duorū extremorū, at cōpositio requirit distinctionē cōponēdorū. Nō
requirit aūt distinctio realis int has res cōponēdas sed sufficit distinctio ronis, nā
sicut ad cōpositionē in cōmuni requirit distinctio cōponēdorū in cōmuni, ita ad cō:
positionē realē requirit distinctio realis seu ex natā rei, ad cōpositionē vō quæ
sit p rationē, requirit distinctio rationis, ita ut qualitas distinctionis sequat
qualitatē cōpositionis. Quare idē cū seipso cōponi pōt, quatenq distinctis ab in:
tellectu cōceptibus cōcipit. 2. ut hæ res quæ debēt cōponi ita sint affectæ
ut vna se habeat p modū subiecti suscipiētis et subsistētis, alia vō p modū for:
mæ et prædicati in altā existētis. Debet igr res quæ ē ut prædicatū cōvenire
seu inesse subiecto. Prædicari n̄ sequitur ad inesse, debet aūt inesse vel p idētitatē
ut cū dico Petrū eē hoiē, vel p verā inexistētiā ut cū dico Petrū eē albū. In
eæ re aūt quæ ē ut prædicatū spectādus ē modq sub quo prædicat, modi aūt
prædicati alii sūt reales q cōveniūt prædicato ut res ē, ut sūt illa oīa quæ
adiacēt prædicato, vē. cū dico Petrus docet bene, alii vō sūt intētionales q cōve:
niūt prædicato nō ut res ē sed ut cōcipit à nobis, possumus n̄ cōcipere vē aliqd
vel mō vniuersali vel particulari, uel in abstracto vel in cōcreto, vel absolutè et p modū substā:
vel denominatiuè ē p modū accidētis. Modi reales nō solū sūt modi prædicati sed etiā
prædicata quædā partialia uel potius cōprædicata siquidē vna cū prædicato attribu:
ūtur subiecto, modi vō intētionales nullo mō prædicātur sed tātū modificāt et disponūt
prædicatū ad prædicationē, vn̄ ab aliis dnr rationes prædicati, ab aliis cōditiones
prædicati. Ratio ē. qz cōceptus subiecti nō ē cōceptus prædicati, licet res signata p sub:
iectū sit res signata p prædicatū. Hinc ē 1° sepe nō prædicari nisi quatenq cōcē:
pta, cōceptionē tn̄ ipsā nō prædicari ut etiā dixi in cap: 2° Antepradi: 2°. Modos
cōcipiendi prædicatū, quāvis nō prædicētur, aliqn̄ tn̄ impedire prædicationē præ:
dicati. vē. prædicationes in qbq abstractū de cōcreto, vel cōtra prædicatur, in alia
ratiōe sūt falsæ, quā propter modū quo cōcipitur subiectū vel prædicatū in abs:
tracto vel cōcreto, nā istæ propositiōes quoad rē seu idētice sūt veræ, eadē n̄
res quæ ē hō ē humanitas et ē cōtra, formaliter vō at ex mō signādi termino:
rū sūt falsæ ut hō ē humanitas, albū ē albedo. Idē cernitur in substātiis nā hæc
propō humanitas āmbulat ē falsa scdm̄ Philosophum 2° de aīa 63 ista vō ē ve:
ra hō ambulat, et in diuinis Deitas generat ē falsa, Deq generat ē vera.

Colligimq 2°. Quare in Enūciatiōe vocali quæ exprimit mētalē sūt tres
voces, debet n̄ adesse vnū nomē quod repræsētet prædicatū, aliud quod repræsētat
subiectū, et præterea copula quæ cōiungat utrūqz, quæ copula repræsētat
iudiciū. Vn̄ habes 1°. Nullā Enūciationē posse cōstare ex solo subiecto et co:
pula, patet ex ratiōe copulæ, quæ cū faciat cōpositionē, nō pōt eē nisi int duo. Vn̄
in Enūciationibq de secūdo adiacēte, in qbq videtur eē tātū subiectū cū copula
sub copula includi prædicatū ut supra dixi. 2° Illā divisionē Enūciationis
de secūdo et tertio adiacēte cōvenire solis Enūciationibq vocalibq vel scriptis
nō aūt mētalibq cū semp iudiciū in mēte sit distinctū à subiecto et prædicato

Colligimq 3°. Quātū differat secūda opatio à prima. Nā prima dicit solū ap:
prehēsionē, secūda vō supposita apprehēsiōe addit iudiciū quod res sit vel nō sit, dein
qz ob eādē causā in prima nō ē veritas vel falsitas nisi incōplexa vel passiua, cū
nō sit in illa nisi iudiciū ad summū incōplexū, at vō in secūda ē propriè veritas et fal:
sitas cōplexa et actiua qz adest iudiciū cōplexū affirmās vel negās. Præterea
prima opatio ē potiq quædā passio, secūda vō ē potiq actio, nā prima ē apprehēsio,

Ex parte rerū apprehēsa: rū requirit 1°.
Ut sint aliquo duæ res distinctæ.
Sufficit distinctio rōnis nō realis.
Idē cū seipso cōponi pōt.
Res debet inesse vel p idētitatē
vel p verā inexistētiā.
Modi prædicati
Alii sunt reales
Alii sūt intētionales.
Modi reales nō solū sūt modi prædicati sed etiā prædicata seu cōprædicata.
Intētionales nullo mō prædicātur sed tātū modificāt et disponūt prædicatū.
Res nō prædicat nisi quatenq cōcepta, cōceptio tn̄ ipsa nō prædicatur
Modi cōcipiendi prædicatū impediūt aliqn̄ prædicationem ut patet
Colligr. 2°.
Enūciatio vocalis quæ exprimit mētalē sunt tres voces.
Nota 1°
Nulla Enūciatio cōstat ex solo subiecto et copula
Copula nō pōt eē nisi int duo quæ cōponantur
Nota 2°.
Colligr. 3°.
Quātū differat 1a opo à 2da 1°
2°
3°

Prima recipit spec. quod ē quoddā pati et ratiōe huiq dr̄ patibit. quae cōsistit in receptiōe specierū, quod ē quoddā pati ratiōe cuiq dr̄ intellectq possibilis. Vn̄ res ipsae videtr potiq agere in intellectu, scda vō opatio supposita iā passiōe pertinēs ad iudiciū de illis rebq quas recepit in prima operatiōe et cōsequētr

scda opō dr̄ agere. dr̄ agere. Quo fit ut scda opatio in nobis sit praestātior quā prima, qz melius ē agere quā pati. Vn̄ etiā homo magis laudatr a iudicio quā ab apprehēsiōe, quapropter pueri praestāt in facilitate apprehēsionis, senes in iudicio, qz hoc exercet, illa decrescit, crescēte aetate, ut docet Philosophus sect 30 probl: 4º.

ut ē mētalis. Scda opō his nōibq ab Aristotl: usurpatr. Huic scdae operationi ipse spectatae et ut mētalis ē cōvenit haec nōia ab Aristotele saepius usurpata hoc ē Cōpositio et divisio, affirmatio et Negatio, ut patet ex 3º de aiā 21 et 22 et in hoc libro et alibi saepe. Eidē vō opatiōi ut voce

ut vō p voce externā explicatur siue enūciatiōi vocali haec ā Graecis et a Latinis. externa explicatur seu enūciatiōi vocali cōvenit haec. 1º A graecis appellatr apophasis, axioma, protasis. A latinis Enūciatio propositio Cic: vocat Enūciatū, effatū, pronūciatū. Deinde scdm varias eiq rationes his et aliis nōibq appellatr

Scdm varias rones varīs nōibq appellatr. Prī: Quaestio Cōclusio Praemissa Problema Propositio Instātia Praedicatio Interpretatio Sophisma Demonstratio Dignitas, Positio Petitio Enunciatio. a dr̄ in quaestio 2 post: c. 1. quatenq ad disputādū proponitr Cōclusio quatenq ē illata in syllogismo Praemissa quatenq ex ea infertr conclō. Problema 2 Top: c. 1. quatenus affirmat aliqd quod in utrāqz partē pōt disputari Propō quatenq ē in syllogismo, instātia quatenq affertr ad infirmādā vel refellendā ronē adversarij Praedicatio q̄si dictiō de aliquo quatenq unū inēē alteri vel nō inēē ostēdit Interpretatio quatenq exprimit cōceptq mētis Sophisma si fuerit apparēs et multiplex ut caēis moveatr quatenq ipsi innititr, demōstrō dignitas, positio, petitio, seu suppositio Enūciatio denū, quatenq absolute sicat iudiciū mētis aliqd affirmātis de aliquo vel negātis, quo nōe deinceps illā appellabimq, cū hic cōsideremus scdam opatione absolute

Philosophus illā hic Enūciatiōnē appellat alibi Propositionē. sine ullo ordine ad tertiā. Vn̄ ē ut Philosophus hic ubi enūciatiōnē absolute et sine ullo ordine ad syllogismū cōsiderat eā appellat nōie Enūciatiōis, in libris autē priorū, ubi ait de ea, ut syllogismo deservit, nōie propositiōis.

Sed postquam egimq plenè de ipsa scdā opatiōe, veniamq iā ad primā supra a nobis indicatā disputationem quae futura ē de vocibq in cōmuni.

DISPVTATIO. Iª

De uocibus in communi.

Quoniā Philosophus hic primo ait de natā vocū, et deinceps de nōie et verbo quae sūt voces at eō de Enūciatiōe, quae ē vox cōplexa ideo etiā nos hic primo agimq de vocibq et earū natā.

QVAESTIO. Iª

In quo consistat essentia vocis.

Essā vocis in scatiōe cōsistit. Communis ē Philosophorū senā, essam vocis in scatiōe cōsistere, proqua explicāda, ponā aliquot assertiōes.

Assertio 1ª Dico ergo 1º. vox ē cōcessa aiāti ad explicādas aī notiōes, ut ptea quae in aiō gerūtr et sūt incognita manifesta fiat in vocibq. Haec assertō ē

Probr 1º. cōmunis Philosophorū Probr 1º Ex Philosopho q hic lib: 1: c: 1 docet voces eē

Voces sūt notae passionū aī. notas passionū aī, et 1º probl: c: 2. ait Natura aliis aiātibq vocē cōcessisse solū ad signādas passiōes sēsitivas aī, hoīj vō concessisse sermonē, id ē

Vox articulata hoīj. vocē articulatā ad explicādas passiōes aī, tā sēsitivas quā intellectivas

158.

2° quia experientia ipsa constat animal, nunquam edere vocem nisi instigatum aliqua passione, cui explicandae vocem accomodat. Est ergo vox ad explicandas animi passio: Probatur 2°.
nes a natura instituta. 3° quia principia ipsa vocis hoc indicant, ea enim sunt duo, volu: Probatur 3°.
ntas aut appetitus et intellectus aut imaginatio, illa est principium imperans, hic est prin: Principia vocis duo Voluntas aut appetitus
cipium dirigens vocem, sed tantum voluntas imperat, quam intellectus dirigit vocem ad significandum Intellectus aut imaginatio.
Ergo data vox est ad significandum. Minor quia voluntas nunquam imperat vocem, nisi affi: Voluntas quo imperat vocem
ciatur aliqua passione quam cupit exprimere per vocem, intellectus etiam nunquam dirigit vo: Intellectus quo dirigit.
cem nisi habeat in se aliquam notionem cui vocem accomodet.
Nota tamen quod cum dico vocem esse datam ad exprimendas animi notiones, non nego esse Nota.
quoque datam ad exprimendas passiones et res ipsas significandas: sed solum id dico quod Vox proxime ad notiones
proxime ad notiones animi significandas sit concessa, nam nec passiones animi nostri, nec res animi significandas est.
nobis per voces significantur nisi quatenus sunt cognitae a nobis seu quatenus cadunt sub noti:
onem nostram.
Ex his colligimus 1° recte definitam esse vocem a Philosopho 2° de anima tex: 90. Colligitur 1°.
sic enim definit. vox est percussio aeris respirati ad guttur sive asperam arteriam fa: Definitur vox a Philosopho
cta ab anima cum aliqua imaginatione significandi. Est enim vox sonus, et ideo percussio aeris,
verum non omnis sonus est vox, sed tantum sonus animatis, nec quicumque sonus animatis vel cuiq: non omnis sonus est vox sed tantum animatis
cuique animatis est vox, sed tantum qui fit ad guttur, ex aere respirato, cum animatia quae neque cuicumque animatis sed tantum qui fit ad guttur.
non respirant non sunt vocalia, nec id sufficit sed requiritur ut fiat cum aliqua ima: ut fiat cum aliqua ima: ginatione.
ginatione significandi, cuius defectu tussis non est vox.
2° colligimus haec tria, sonus, vox, sermo, hoc differre, quod sonus est quaelibet
percussio aeris, vox est sonus factus in gutture significans notiones animi, sermo est vox arti:
culata id est litteris et syllabis quasi articulis distincta, cum vox ad sonum addit significationem,
sermo ad vocem distinctionem articulatam.
Sed duo obstant contra positam assertionem 1° quod multae sint voces quae non significant obiectio 1a
notiones animi, cum enim ore aliquid profero quod verum animo non sentio, ut Socratem
non esse visibilem, talis oratio non significat meas notiones, nullam enim talem de Socrate no:
tionem habeo sed potius contrariam. 2° quia saltem indeliberatae et inconsideratae non obiectio 2a
significant notionem animi, ut volens dicere Socratem dico Platonem. ideo enim voces hae
inconsideratae dicuntur quia non procedunt ex consideratione ac proinde non sunt signa noti:
onum in animo. Sed haec facile dissolvuntur. Ad 1m. In eo casu ego habeo Ideo ad 1m.
duplicem notionem, unam quae respondet voci quod Socrates non sit visibilis, alteram In hoc casu duplex est
contrariam quod Socrates sit visibilis, primam ita habeo ut ei non assentiar secundam notio.
ut ei assentiar. quod inde patet quia cum dico Socratem non esse visibilem omnino intel:
ligo quod dicam ac proinde habeo in animo meo notionem eius rei quam dico.
Ad secundum. voces inconsideratae non procedunt quidem ex plena consideratione, procedunt Ideo ad 2m.
tamen ex aliqua. quare iis respondet aliqua notio animi licet imperfecta.
Dico 2°. ratio formalis vocis consistit in significatione notionum animi. Probatur quia Assertio 2a.
illa est ratio formalis uniuscuiusque rei per quam res illa distinguitur primario
et per se ab omnibus aliis, sed per significationem notionum primo et per se distinguitur
vox ab omnibus aliis sonis Ergo per significationem constituitur vox in sua ratione
formali. Dico 3. ratio materialis vocis consistit in fractione aeris Assertio 3a.
respirati ad guttur Probatur. quia significatio notionum, non in quacumque natura consti:
tuit vocem, sed solum in sono facto in gutture Ergo solus sonus factus in gutture
est propria materia vocis. Adde: quia notiones nostras possumus significare multis modis Notiones nostras possumus significare multis modis.
vel per nutus, et gestus, vel per characteres aliquos scriptos vel per sonum cum igitur Vel per nutus Vel per gestus Vel per characteres Vel per sonum.

alijs modis, scimus passiones, nō dicimur loq. sed solū cū p sonū id facimus, sonus

Sonus ē matā vocis. — ergo ē matā vocis.

Qd cōn definitā doctrinā, quod vō formalis vocis cōsistat in scatiōe, sūt nō leues difficultates, quas dissoluere oportet. Sit Ergo.

Obiectio 1a. — 1a obiectio. Si essā vocis in scatiōe cōsistit, seqr remotā scatiōē tolli essām vocis, at hoc absurdū ē, si qdē voces nō scatiuæ ut blictri carent scatiōē cū tn̄ veræ sint et essētialr voces. — Rzdeo. Voces nō scatiuæ sūt verè voces, qz

Rzpōsio. — licet sint nō scatiuæ rerū, sūt tn̄ scatiuæ notionū, hoc aūt sufficit ad rōnem

Voces nō scatiuæ sūt verè voces — vocis, semp n̄ dū profero vocē blictri represēto p hāc vocē illud blictri internū quod cōcepi. Confir: qz si blictri &c. nō explicaret cōceptus internos nequa posset intellectus cōcipere blictri, ō explicare suos discursus de blictri p voces.

Obiectio 2a. Nihil ē verè vox. — 2a obiectio. Nihil ē verè vox, vel ergo aliqd scat vel nihil, si aliqd Ergo nihil erit aliqd. si nihil ergo nō scat, qz nihil scare ē nō scare, sicut nihil videre ē nō videre, vocis ergo essā nō erit scatio, cū nihil sit vox et tn̄ nihil scat.

Rzpōsio. Scare nihil ē habere positiuè scationem ipsius — Rzdeo Nihil scat nihil, scare vō nihil, ē habere positiuè scatonem ipsius nihil, nō vō, ē nō scare, vn̄ in rigore loqēdo aliud ē scare nihil, aliud nihil scare, nā primæ propositiōis sēsus ē positiuus, quod nimirū positiuè sit imposita vox

Aliud scare nihil aliud nihil scare — ad scandum nihil, posterioris vō propositiōis sēsus ē negatiuus, qz negō præposita tollit scationem sequētē.

Obiectio 3a. — 3a obiectio. Si rō vocis formalis ē scatio, seqr diuersas scatiōes cōstituere essētialr diuersas voces, quod falsū ē, siqdē diuersæ scatiōes possūt cōuenire uni et eidē voci, ut huic voci Canis, galus, &c. Rzdeo. Illa vox quæ hēt di-

Rzponsio — uersas scatiōes ē una materialr tātū, formalr vō ē multiplex, qz ē una ratiōē soni tātū q ē matā vocis. rōnē vō scatiōis quæ ē forma vocis nō ē una, ob quod dixi supra Nomē æquocū eē simplr plura noīa seu plures voces.

Obiectio 4a. — 4a obiectio. Sequeretr duas voces habētes unā et eādē scationē, eē eiusdē speī et essæ, at hoc ē falsū. qz duæ voces diuersarū linguarū sūt diuersæ speī, et tn̄ possūt habere eādē scationem. Rzdeo. Voces diuersarū linguarū habētes

Rzpōsio. — unā scationē licet quoad materiale, nēpe sonū, differāt spē, tn̄ quoad formale nēpe scationem sūt eiusdē speī, sicut statua Cæsaris ænea ō marmorea quoad materiale sūt diuersæ speī. quoad formale eiusdē.

Obiectio 5. — 5a obiectio. Sequeretr vocē nō eē Ens reale, qz scatiō cōuenit voci p opatiōnē et impositionē intellectus. Rzdeo. Voces sūt Entia realia nō solū

Voces sūt Entia realia — ratiōe materiæ id ē soni, sed etiā ratiōe formæ id ē scatiōis, in hoc sēsu qz voces ex natā sua hnt scare notiōes in cōmuni, licet determinate nō scant hāc vel illā notiōnē, nisi accedēte opatiōe intellectus et impositiōe et sic quoad determinationē significatiōis cōcedo voces eē Entia rationis

An univocè de voce prolata et scripta vox dicatr. — Quæries: An vox dicatr univocè de voce prolata, et de voce scripta. Affirmāt aliq qz videtur eadē videtr eē voces prolatæ et scriptæ, at quæ

Nō sunt univocè Probr. — sūt idē in aliquo cōueniūt univocè in illo. Rzdeo. Nō eē univocè voces quod ita Probo. Ita se hēt vox ad vocē prolatā et scriptā, sicut se hēt hō ad hōmem viuū et pictū Ergo sicut hō nō dr univocè de hōe viuo et picto ita nec vox de prolata et scripta. Maior. Qz sicut hō pictus ē imago hōis viui, et solū repræsētatiuè ē hō, ita vox scripta ē tātū imago vocis veræ quæ profertr et solū dr vox repræsētatiuè qz repræsētat vocē

Confirmatr. Rzdeo ad argumētū. — verā Confir: Qz vox ē fractio aeris hāc vox scripta nō ē fractio aeris Ergo Ad argumētū Rzdeo. Voces scriptæ nō sūt eædē id ē eiusdē ratiōis et nat

cū vocibꝰ prolatis, sed solū eādē repraesētativè, sicut imago Caesaris ē eadē
cū Caesare qz idē repraesētat. Ex quo etiā patet voces scriptas immediatè sig:
re voces prolatas, mediate vō res significatas p voce ut infra dicā.

QVAESTIO 2ª

Vtrum voces immediate sigcānt res an vero interiores animi notiones.

Quaestio haec nō solū apud recētiores, sed etiā apud antiquos Philosos imo autore
Boetio in cap: 1m etiā ante ipsū Aristotel: agitata ē, Ōm alq existimarut quo:
rū sigri res ipsas corporeas et sensibiles alii naturas quasdā incorporeas
et immutabiles vel aliqd simile alii cognitiōes sensuū alii imaginatiōes quas de rebꝰ intꝰ for:
mamꝰ. Sedia post Aristot: graue ē in hac quaestiōe dissidiū int Peripateticos
graecos et Latinos. illi n ut Porphyrius Simpli, quibꝰ ex Latinis accesserunt D.
Thom: et Boet. volut voces imediate sigre notiōes aī, mediate vō res, hi vō
ut Scotꝰ et caeteri Latini volut imediate sigre ipsas res, mediate vō noti:
ones. Quod igr voces imediate sigent notioēs Probat Graeci 1º ex Philoso
hic c. 1º. ubi expresse dicit voces ēē primū notas passionū aī 2º qz experien:
tia ipsa ostēdit quelibet, cū loqr id proxime intēdere ut alter intelligat
quod ipse in aīo ht. Vn si, cū loqmur, possemꝰ ostēdere notiōes nras sine
voce, nullꝰ ēēt usꝰ vocis, ut in Angelis Ergo p vocē proxime intēdimꝰ ma:
nifestare notioēs. 3º Id vox proximè sigcat, ad quod ē proxime et imediate à
natā instituta, sed ē proximè et imediatè instituta à natā, ad explicādas
notiōes ut supra probatū ē Ergo proximè sigcat notiōes. Quod vō voces me:
diate sigcent res Probant qz sigcant res quatenꝰ sut cōcepta sed res qua:
tenꝰ cōceptas sigre, ē sigre mediātibꝰ notionibꝰ Ergo voces sigcant res me:
diātibꝰ notionibus. Maior qz ex vario mō quo res à nob cōcipiutr va:
riis etiā noibꝰ sigcātr ut hō et humanitas eādē rē sigcant sed nō eodē mō
cōceptā, nā hō sigcat eādē rē in cōcreto humanitas in abstracto Minor
qz sigre res ut cōceptas ē sigre res ut substātes notionibꝰ, cōceptꝰ n ē
notio. Sed sigre res ut substāt notionibꝰ ē sigre res p notioēs seu medi:
ātibꝰ notionibꝰ Ergo voces cū sigcant res ut cōceptas sigcant res mediātibꝰ
notionibꝰ. Haec sut graecorū fūdamēta.
Fūdamēta Scoti et Latinorū sut cōtraria, voces inqut imediate sigcant
res mediate vō notiones. Quod imediate sigcent res Probr 1º ex Philoso
q 1º Elen: 1º sic ait. Fieri nō pōt ut res ipsas ferētes disputemꝰ noibꝰ,
pro rebꝰ utimur signis, et quod accidit in noibꝰ, in rebꝰ quoqꝫ arbitra:
mur accidere, quēadmodū illi q calculis supputat, quibꝰ verbis expresse
Philosophꝰ docet noia sigre res et accipi pro rebꝰ 2º si voces sigrent
notioēs nō indigeremꝰ aliis noibꝰ ad sigcandas notiōes, qz p voces ipsas
verū sigrentr notioēs, at indigemus, nā cū notioēs sigre volumus, utimur noibꝰ
cōceptꝰ, notionis, intellectiōis, cognitiōis ac tāquā propriis notionū nominibꝰ.
3º Sigre ē cōstituere dicētis et audientis intellectū in aliqua re ut tradit
Philosophus hic c. 1. id n quod ei dicēs intēdit manifestare et audiens percipit,
illud vox verè sigcat, sed audita voce tā dicētis quā audientis intellectꝰ cō:
stituitr et quiescit, nō in notiōe sed in re. Ergo voces nō sigcant imediate notiōes
sed res. Minor. qz ōis q dicit loqr de rebꝰ et q audit res ipsas intelligit
4º Si voces sigcant notiōes imediate ōēs propositiōes erut falsae, in hac n propositiōe

Alq existimarut p voces sigcāri res corporeas et sensi: Alii naturas quasdā in: corporeas

Hi volut voces medi: ate sigre notiōes aī. mediate vō res.

Hi vō imediate sigre ipsas res, mediate notiones.

1a pars Probr. 1º Probr 2º

Probr 3º

Quod mediate res sigcant Probr

Maior

Minor

Fūdamēta Scoti et Latinorū.

Quod imediate res medi: ate notioēs. Probr 1

Pro rebꝰ utimur signis.

Probr 2º

Cū notioēs sigre vo: lumꝰ utimur noibꝰ

Probr 3º sigre ē

hō ē aīal, si hō supponit p notiōe hōis, et aīal pro notiōe aīalis, pro:
pō erit falsa, qz cōceptꝰ seu notio hōis nō ē notio seu cōceptꝰ animalis,
sed sūt duo distinctissimi cōceptus intellectꝰ, solū ergo propō verificatr si
voces accipiātur pro rebus, res n̄ sīcata p vocē hō, ē res sīcata p vocē aīal, voces
Quod mediate notiōes Probr.
ergo res nō notiōes imediate sīant. Quod vō voces sīant mediatē notiōes
sic probat qz eo ipso quod p vocē explico res, explico etiā meas notiones,
qz illarū rerū quas p vocē explico notiōes habui in mēte. Hęc sūt fun:
damēta Sentę Scoti & Latinorū.
Tertia senā ē.
Tertia senā ē recētiorū Philosorū et Toleti hic qū: 1a et aliorū quę utrāq
prędictā senam cōciliat et cōiūgit. Asserit n̄ voces posse utroqꝫ mō sīare
Hęc asserit voces posse utroqꝫ mō sīare res
res, tā imediate quā mediātibꝰ notionibꝰ: quā senā nos quoqꝫ probāt
pro qua explicāda pōnā duas assertiōes.
Assertio 1a
Voces imediate sīant tā notiōes quā res.
Dico ergo 1o Voces imediate sīant tā notiōes quā res. Hęc assertio
ē primę et 2dę senę et utriusqꝫ argumētis probr. Sic aūt eā explicare
Voces duplm hnt modū sīandi.
possumꝰ, voces duplicē hnt modū sīandi, et uno mō sīant imediate res nō
Uno mō sīant imediate res nō notiōes
Alio mō imediate notiōes nō res.
notiōes, alio imediate notiōes nō res. Voces n̄ sīant res tāquā noīa ipsa:
rū rerū, quo mō nō sīant notiōes, qz hęc vox hō, nō ē nō cōceptꝰ mei de hōie
sed ipsius hōis qꝫ ē in re, notiones vō sīant . . . .
Notiōes qō sīāt ēquā.
tāquā imagines et exēplaria ipsarū, sicut n̄ imago Cęsaris sīat Cęsarē,
sic vox quę ē imago cōceptꝰ seu notiōis, sīat ipsū cōceptū seu notionē
eādē n̄ quā cōcipimꝰ interiꝰ, exprimimꝰ exteriꝰ p vocē, et hoc mō voces ime:
Vox ē nomē rerū & imago notionū.
diatē sīant notiōes nō res. Vox itaqꝫ ē nomen rerū, et imago notionū,
atqꝫ hoc ē quod aiūt recētiores Philosi, quos citavimꝰ, dicūt n̄ vocē ēē du:
Recētiores Philosi dicūt ēē duplici rōne signū manifestativū & suppositivum.
plici ratiōe signū, nēpe manifestativum et suppositivū, respectu notionū
vox ē signū manifestativū tātū, qz ducit nos in earū cognitionē, respec:
tuū rerū ē signū suppositivū qz supponit pro ipsis rebꝰ, cū n̄ res ad di:
sputationē afferre nō possimꝰ afferimus voces et ipsis pro rebꝰ utimur.
Assertio 2a
Voces imed: sīant notiōes mediatē vō res.
Dico 2o Voces imediatē sīant notiōes, mediatē vō res, scilt mediātibꝰ
notiōnibꝰ. Hęc assertiō ē primę senę et nō cōtradicit 2dę ut dixi in
Explicatr assertio duplici mōr. 1o
prima assertiōe. Eā aūt dupliciter explicare possumꝰ. 1o ut explicatū ē in pri:
ma senā qz voces sīant res quatenus cōceptas, et cōsequenter quatenꝰ
substātes notiōnibꝰ, at proinde mediātibꝰ notionibꝰ, nō quod voces sint
noīa notionū imediate, et postea sit noīa rerū, sed quod imediatē
sint noīa rerū, nō tā absolutē acceptarū, sed quatenus cōcepta sūt ab
intellectu, atqꝫ ita int vocē et rem sīatam intercedit media notio.
Int vocē et rē sīatā intercedit media notio.
quę notio nō ē idē res sīata p vocē, sed ē modꝰ sub quo res sīatr seu
quod idē ē, nō ē rō formalis quę, sed rō formalis, sub qua res sīatur
2o.
2o Hoc etiā modo explicari id pōt, qz voces ut fiūt à nos, ideo fiūt
ut sit loco ipsarū notiōnū, cū n̄ notiōes ipsas p se pcipere nō possimꝰ,
proferimꝰ voces, quę idē nos repręsētāt, quod repręsētāt notiōes, et
qz notiones repręsētabāt res, ideo etiā voces repręsentāt res, ime:
diatē ergo repręsētāt notiones, qz loco earū substituūtr, repręsētādo vō
notiōes, deinde sīant res, et sic mediātibꝰ notionibꝰ sīant res.
Nota
Notiōes dupliciter cōsiderāri 1o
Nota tū Notiōes dupliciter cōsiderari posse 1o Entitative sedm naturas su:
as ut sūt naturę quędā in intellectu existētes 2o Repręsētative quatenꝰ sūt expressiōes
quędā rerū in intellectu, nec n̄ nō intelligit nisi exprimendo re intellectā in se

notiones primo non non significant nobis verum sed nobis propriis notionibus cogniti: omnes intellectionibus conceptus etc. notiones vero secundo non significant vocibus verum cum in voces substituuntur loco notionum quatenus sunt significativae verum.

Primo non non significant nobis verum sed secundo non significant vocibus verum.

Ex dictis intelliges nos secutos esse utramque sententiam Graecorum et Latinorum addita tamen explicatione quam adiecimus, ideoque fundamenta illa non procedere contra nos. Nam quae adducta sunt in prima sententia probant voces significare notiones immediate, non tamquam nomina earum sed tamquam exemplaria et imagines quod verum est quae vero adducta sunt in secunda probant solum voces tamquam nomina immediate significare res non notiones quod etiam verum est, atque adeo utraque sententia nobiscum convenit et inter se conciliatur.

Nos utramque sententiam secuti sumus.
Quae in prima adducta sunt probant.
Quae in secunda probant.

QVAESTIO 3ª

Vtrum significatio vocum sit naturalis an vero ex hominum instituto.

Hanc difficultatem agitat Plato in dialogo qui inscribitur Cratilus, cum autem in voce sint duo sonus et significatio, certum est sonum esse naturalem, at de significatione dubium est an sit naturalis et ex principiis talis soni oriatur significatio vocum an vero ex placito hominum et impositione.

In voce duo sonus, et significatio.

Prima sententia est eorum qui dicunt voces natura sua significare res ita ut quaelibet res ex natura sua habeat proprium nomen, quo naturaliter significetur, quod si quis sciret, recte nominaret rem, et si cognosceret cognosceret quoque ex eo ipsius rem, si secus nulla ratione recte nominaret aut significaret, sed solum ederet sonitum quemdam simile sono duorum corporum ad se elisorum. ut refert Amon: hic lib: 1. c: 4 com: 6. Hanc sententiam videtur tenuisse Plato in Cratilo et ipse Cratilus et Heraclitus apud Amon: et Pitagorici apud Oxigium. lib: 1º in praedicam: c: 5. et apud Simpli: in definitione denominati: hic asserebat Cratilus sapientis esse non imponere nomina rebus, sed invenire quod esset proprium rei nomen, a natura tributum. Unde etiam existimabat eum qui cognosceret nomina propria rerum, simul etiam cognoscere res ipsas. Hinc etiam Pitagorici ex Simpli: tollebant multivoca et aequivoca.

Prima sententia est qui dicunt voces natura sua significare res.

Huius sententiae multa sunt fundamenta, 1º quia similitudo est ratio sufficiens ad significandum, imago enim ut ideo repraesentat Caesarem, quia cum eo habet similitudinem, at voces habent naturaliter similitudinem cum rebus, Ergo habent in se rationem sufficientem significandi res. Minor quia voces constant ex syllabis, syllabae ex litteris, sed litterae habent proprietates quasdam similes proprietatibus rerum, sunt enim quaedam litterae vehementioris spiritus, ut s. r. o. quaedam lenioris ut. i. l. m. n. etc illae sunt aptae ad res quae habent aliquam vehementiam significandas, hae ad res leniores, littera r. cum formatur concitatur lingua et agitatur et ideo inquit Socrates est maxime apta ad significandum motum voces ergo ratione harum proprietatum habent similitudinem cum rebus et consequenter possunt significare res. Confir: 1º quia quae sunt a natura instituta ad aliquem finem, habent aptitudinem naturalem et proportionem ad illum finem, sed voces sunt a natura institutae ad significandum Ergo habent in se naturalem aptitudinem et proportionem ad significandum at haec proportio non est alia quam similitudo et convenientia cum rebus Ergo voces habent naturalem similitudinem ratione cuius possunt significare res. Confir: 2º ex Cratilo Si essemus muti et vellemus res explicandas aliquo gestu corporis, certe gestus quam simillimos rei faceremus, ut si vellemus significare, quod superius est et leve intenderemus manum in caelum, si inferius et grave in terram Ergo cum voces nobis dederit natura ad explicandas res voces dedit quam simillimas rebus Confir: 3º quia credibile est [illegible] voces de facto fuisse inductas a primo parente omnibus humani, tum quia ipse [illegible] omnium rerum scientiam, habuit ex qua potuit optime intelligere quae voces

Huius sententiae fundamenta 1º.
Minor.
Litterae habent proprietates quasdam similes proprietatibus rerum.
Litterae sunt quaedam vehementioris spiritus, quaedam lenioris.
Confirm: 1º.
Confirmatur 2º.
Confirmatur 3º.

Rō 2ª. qbus rebq quadraret, tū qz in hūc finē legitr Deq adduxisse aīalia ad illū
Rō 3ª. ut quod ipse nomē vocaret hoc eēt nomē cuiuslibet rei, tū qz linguarū varietas
ob peccatū fuit introducta magnae aūt perfectiōis debuit esse qua in paenā pec:
Rō 4ª. cati ablata ē, tū qz legimus hac lingua serpentem locutū eē in paradiso. et probabile
Constat 2º. ē nos hac lingua usuros in caelo ut docent Theologi cū Philo iudaeq in libro de
opificio mūdi ait talia noia Adamū imposuisse, ut ex ipso sono vocis cognosceretr
qd significaret. 2º Cōstat in qbusdā noibq eē magnā vī, cū ea qui sciat, at nō possit habere
Maior. vim ex instituto hoīum Ergo à natura hnt Ergo sciūt naturaltr Maior probr
Carmē Ouidij: ex Arate patre apud Amon: q id probabat ex praecātatiōibq et incātationibq
qbq pot qs prodesse et obesse. Huc spectat illud Ouid: Carmine laesa Ceres sterilē
euanescit in herbā. Deficiunt sterili carmine fontis aquae. Ilibus glādes
cātataq3 uitibq uua. decidit et nullo poma mouente fluūt. et Virg: Frigidus in pratis cātādo
Rō 3ª. tū qz de Pitagora fertr quod qbusdā noibq fecerit miracula. tū ex Magis q
Rō 2ª. verbis uidētr facere miranda, tū ex hebraeis q dicūt apud priscos fuisse cogniti:
Rō 3ª. onē nominū et eorū traditionē fuisse cōseruatā, qbq noibq fiebat miracula.
Confirmatr. Confi: qz videmq eādē rē prolatā qbusdā verbis parū movere audientē, prolatā
vō aliis idem signantibq vehemēter movere. Imo Orig: lib. 1º con Celsū ait eē quaedā
noīa in lingua hebraeorū quae nō sūt trāsferēda in aliā linguā sed relinquāda
ob magnā vī quā hnt. Multa de vi nominū Plin: refert lib. 28. c. 2. et Orig:
Ex hoc infertr unigrei unicū tātū eē nomen et unicū eē idioma in mūdo cū natā rerū una sit. supra in initio. Ex hac aūt opinioē infertur unius rei unicū tātū esse nomen
et cōsequenter unū tātū eē idioma in mūdo cū natura rerū una sit.

Secūda sentā ē. quae oīo asserit noīa eē ex impositiōe. Secūda sentā priori contraria asserit noīa eē oīo ex impositiōe, ita ut qlibet
rectè possit quocūq3 noīe quācūq3 rē appellare, ideoq3 noīa eē mere cōficta
ab hoībq, et pluriū cōsensiōe recepta, nec ex se ullā naturā sciūt, nā cuilibet
rei, quodlibet nomē potuisset, et adhuc posset imponi, mō à pluribq reciperetr.
Hic n videmq varias natiōes habere varia idiomata, et tn oīa sūt aptissima
ad explicādas naturas rerū, qz cōmuni usu sūt recepta, talia noīa pro talibus
Fūdamēta huiq sentae 1º. rebq, Ita sensit Hermog: in Cratil: Plat: et Diodo: Dialecticq ex Amo: q ideo imponebat
noīa cōiunctionū, et, sed, Ergo. 2º Fūdamēta huius sentā sūt 1º qz quot pub.
sūt natiōes diversae, tot sūt voces diversae, earūdē rerū Ergo voces signant
2º. merè ad placitū hoīum qz quae variatr sedm varietatē hoīum. 2º. qz sūt mul:
ta noīa rerū artificialiū, et rerū prout sūt in intellectu, quae certè nō pos:
·3º. sūt eē natā. 3º. qz primi nominū impositores praesertī in linguis barbaris, cō:
muniter fuerūt rudes rerū naturaliū Ergo nō potuerūt illis imponere noīa
rebq proportionata, quod si quaedā inveniāta ideasu factū ē, impossibile
4º. n ē in tāta rerū multitudine aliquā nō exprimere rei proprietatē. 4º qz ut
docet Scalier lib. 3º de linguae latinae causis c. 67. eadē vox apud diversas gē:
tes signat diversa, ut pas apud graecos signat oē, apud Iliris canē apud Hebr: priscem.
Tertia sentā media. Tertia sentā media asserit, noīa nō ita convenire rebq qsi ex sua natā sine
ulla hoīum impositiōe, quaelibet res naturaltr suū habeat propriū nomē, ut di:
Cū noīa imposita sit rebq ab ipsis sapientibq cōsequēter noīa talia tributa rebq quae vel rerū natās, vel eārūdē proprietates indicarent. cebat prima opinio, sed quod, cū noīa imposita sit rebq ab ipsis sapiētibus
q rerū natās cognoscebāt, cōsequēter tributa rebq ab illis talia noīa, quae
vel rerū natās, vel earūdē proprietates indicarēt. Haec sentā videtr su:
isse Platōis in Cratil: Porro ut noīa sint naturis cōformia et proprie:
tatibq rerū explicādis, hāc regulā tradit Plato, ut spectētr singulae lrae
vel syllabae iuxta vī quā hnt in prolatiōe nimirū aspera vel leni et ex earū
cōpositiōe cōficiant unā dictiōnē, quā habeat talē sonū et prolatiōnē

ut explicet aliquā proprietatē eius rei cui imponitur.

Ad hanc ferè sententiam videtur recurrere sententia Philosophi hic et Peripateticorum communi: ter asserentium, voces licet quidē esse ex impositione hominum, quia tamen illa impositio nō fuit temere facta, sed quantum fieri potuit accomodata ad naturas rerum, ideo nō merè ad placitum voces impositas esse, sicque dici posse quodammodo natura significare res. — *Ad hanc videtur et ipse Philosophus et Peripatetici flectere. Nō merè ad placitū imposita sunt nomina.*

Quod igitur voces sint ex impositione Probatur 1º ex Philosopho hic c: 2 et 3º ubi definit nomē esse vocē significativam ad placitū, 2º ratione tum quia quae variantur secundum varietatē hominum sunt ex impositione sed voces variantur secundum varietatē hominum Ergo sunt ex impositione, tum quia una vox nō potest naturaliter significare diversas res quatenus diversae sunt, nō n. potest esse similis diversis rebus, quatenus diversae sunt, atqui una et eadē vox significat diversa, ut patet in aequivocis. Ergo nō significat naturaliter sed ex impositione, tum quia eadē vox apud diversas gentes nō solū diversa sed saepe contraria significat, tum quia pereunte uno nomine aliud substituitur in eius locū quod nullā cū priori habeat similitudinē. — *Quod voces sint ex impositione Probatur 1º. 2º ratione. ratione 1ª. ratione 2ª. ratione 3ª. ratione 4ª.*

Quod vero voces nō sint ex pura impositione et placito hominum Probatur 1º ex Philosopho qui et saepe ostendit nomina convenire naturis rerum et ex Etymologia nominis argumentatur ad probandā naturā rei, hoc n. facit in nomine casus 2º Phys: 63 item in nomine vacui 4º Phys: 66 et in nomine aetheris 1 caeli 22 et 1º Metaphys: c. 3. videtur afferre explicationē aeteris nō dissimile illi quā tradit Plato in Cratylo idē facit in nomine pluviae et guttae. 1 Meteor. sum: 3 c: 1º imo idem Philosophus in nominibus à se inventis id maxime curavit ut essent quā aptissima ad significandum ut in nomine Categoria in praedicamentis et Entelechia etc: 2º probatur ex Cratylo hominum qui imponunt nomina debent esse solum scientes et nō quicunque impositione ad: — *Quod voces nō sint ex pura impositione et placito Probatur 1º.*

* Ergo debet esse quā maxime aptae et proportionatae Ergo nō debet temere sed esse ita mittis, que solū. propterea nomina à peritis esse imposita sint apta significandi naturis rerum nō vero alia. 3º ratione quia instrumentū debet esse aptū quā maxime ad rē, sed nomina sunt instrumenta ad significandū naturas rerū. *

tione imponi ad significandum Quaeritur aut voces possint imponi cū ratione ad significandū, 1º quod vocem ratione soni et literarum sit apta ad significandas res, ut expositū est in 1ª et 3ª sententia et haec impositio maxime servatur in primis nominibus, quae nō derivantur ab aliis 2 cū propter rectā deductionē vocis à primis vocibus sit impositio, ut verbū erecte impositū, quia deducitur à verberando verberat in aerē. Hae sunt sententiae Philosophorum suis fundamentis et aut meā sententiam breviter aperiā.

DICO 1º. Certū est nomina nō ita convenire naturalibus rebus ut quaelibet res naturaliter habeat nomē suae naturae proportionatū. Haec assertio est cōtra primā sententiam et satis cōfirmatur ex pluribus argumentis secundae et tertiae sententiae. Et sane nō est possibile singulas res posse significari naturaliter suis propriis vocibus, idque patet tū ex dictis tū ex eo 1º quia ipsemet Cratylus id fatetur tandē addit in fine quod ei illi placeat nomina imponenda esse secundū similitudinē aliquā, vereri se tamen ne sit minimū hoc similitudinibus rebus et in multis necesso adhibendā esse cōfessionē — *Assertio 1ª. Nomina nō ita convenire rebus ut quaelibet res naturaliter habeat nomē suae naturae proportionatū. Probatur 1º.*

2º quia proprietates illae vocum per quas possunt repraesentari, res nō sunt sufficientes ad explicandas oēs naturas rerū. tum quia literae sunt paucissimae, res vero significandae prope innumerae, tum quia proprietates literarum sunt paucissimae ut asperitas lenitas, et si quae sunt aliae, at proprietates rerū sunt infinitae nec possunt sufficienter explicari per paucas proprietates literarum, tum quia proprietates literarum licet habeant aliquā similitudinē cū rebus nō tamen habent similitudinē cū oībus rebus nec illa similitudo quā habent est tanta, ut sit sufficiens ad explicandā naturā, aliquiusque rei, siquidē similitudo illa est generica et valde remota, res vero significandae sunt specificae, et particulares. etc. asperitas vocis, licet possit mihi significare asperitatē in communi, nō tamen potest significare asperitatē talē vel talē 3º quia si singulae res habent nomina à natura imposita Ergo et illa nomina cū sint res, habebunt etiā alia nomina, à natura sibi imposita, et illa iterū alia, in infinitū, par n. est ratio de rebus et nominibus rerū, cū utraque habeant certā naturā explicabilē, per vocē, hoc aut absurdū est, quia daretur infinitū actu — *Probatur 2º. Nō sunt sufficientes proprietates illae. ratione 1ª. ratione 2ª. ratione 3ª. Probatur 3º.*

Assertio 2ª
Nõ oĩa saltim noĩa à sapiẽtibus ĩposita
Probr.

Dico 2º. Noĩa nõ sũt saltẽ oĩa à sapiẽtibus imposita, ita proportionata rebus ut earũ naturas vel proprietates exprimãt. Hãc assero: probr ex pluribus argumẽtis supra factis, praesertĩ cũ tãta sit idiomatũ varietas, in qua certũ ẽ nõ oĩa noĩa posse ẽẽ accomodata naturis et proprietatibus rerũ explicãdis. Nõ apparet etiã cur in uno prolixissimũ idiomati id convenire debeat, nõ nego tñ multa reperiri vocabula in quolibet idiomate quae ex modo prolationis, vel ex nomine syllabarũ, modo explicato vel ex aliqua cõpositione, et deductiõe aliorũ nominũ, iã receptorũ possint sensũ aliquas naturas vel proprietates rerũ, ut patet in exẽplis allatis supra, itẽ in

Posse ẽẽ in aliquibus sed nõ in oĩbus.

In hac voce Tonitru

hac voce tonitru, illa in collisiõ t. & r, exprimit sonitũ causatũ à tonitru sed hoc in paucissimis reperitr ut experientia cõstat. Similr etiã existimo nõ repugnare ex praedictis observationibus in prolatiõe literarum &c. posse cõfici aliquod unũ idioma, quod aliquo exprimat naturas et proprietates rerũ, si nota cẽnt sed tñ nõ ẽẽt valde difficile in tã parvo caracterũ numero tã exigua etiã habẽtiũ in sono et prolatiõe diversitatẽ.

Assertio 3ª
In qualibet voce tria
1º. sonũ etiã ita modificatũ
2. Sĩcatio seu expressio passionũ aĩ.

Dico 3º In qualibet voce tria possũt spectari 1º sonus etiã ita modificatus, et iste ẽ naturalis, cũ fiat ab aĩali per instrumẽta naturalia, 2º. Pot cõsiderari sĩcatio seu expressio passionũ aĩ, et hoc etiã ẽ vocibus naturale, nã verè vox data ẽ à natura ad exprimẽdas aĩ passiões internas et sicut brutis data ẽ vox, quae sĩcet naturaliter passiões sensitivas, ita hõibus datus ẽ sermo ad exprimẽdas passiões intellectivas, id ẽ notiões ad quod faciẽdũ data sũt ei instrumẽta vocalia, naturalia, sic etiã datus ẽ intellectus et volũtas q. sĩ quaedã vocis principia naturalia. Verũ haec sĩcatio notionũ aĩ, quae ẽ in voce, nõ ẽ nisi in voce

Haec sĩcatio notionũ aĩ nõ ẽ nisi in voce in cõmuni. Nõ aũt ut haec ẽ idẽ sĩcativa huius notiões & nõ alterius.

in cõmuni, et in qualibet voce, ut vox ẽ, nõ aũt in qualibet voce ut haec ẽ, id ẽ ut ẽ sĩcativa huius notiõis et nõ alterius, nã natura dedit nobis principia et instrumẽta sufficiẽtia formãdi pro libito voces, ad exprimẽdas notiões, tñ nõ dedit tales voces in particulari ad exprimẽdes tales notiões, alioqui oĩum ẽẽnt eaedẽ

Natura dedit nob principia & instrumẽta sufficiẽtia formãdi pro libito voces

3º ratẽ sĩcativa huius vel illius notiõis rerũ.

voces sicut eadẽ ẽ oĩum natura et eaedẽ notiões. Reliquit ergo liberũ nob ut hãc vel illã vocẽ formaremus ad hãc vel illã notionem explicãdã. 3º Pot cõsiderari vox ut ẽ sĩcativa huius vel illius notiõis rerũ sive l quod idẽ ẽ ut ẽ rerũ sĩcativa et haec sĩcatio tota pẽdẽ ẽ ex ĩpositiõe hoĩum, at nõ oĩo temere

In multis ab impositoribus habita ẽ rõ similitudinis caracterũ cũ naturis rerũ sĩcatis.

sed in multis vocibus habita ẽ ab impositoribus rõ similitudinis caracterũ, cũ naturis rerũ sĩcatis, ut dicit tertia sentã, hoc aũt nõ potuit fieri in oĩbus vocibus sed in plurimis impositio, fuit mere ad placitum hoĩum, ut patet ex dictis

1ª Responsio ad 1ª cõfirmatiõnẽ 1ª sentã.

Ex his solui possũt argumenta positarũ sentẽtiarũ, quatenus dictis adversãtr. Ad 1m 1ae sentã cõstat ex 1ª assertiõe. Ad 1am cõfirmatiõnẽ Dico 1º. multa voces ratiõe soni hñt naturalẽ aptitudinẽ ut possint recipere sĩgnificatiõnẽ sibi convenientẽ ab intellectu imponente, ut sic effici aptum instrumẽtũ adsciendum. 2º Voces sũt à natã institutae ad significandos cõceptus in cõmuni non hos vel illos hoc in natura nobis reliqt liberũ. Habere aũt voces

2ª respõsio.

aptitudinem ut possit illis imponi sĩcatio ad libitũ hoĩum, nec in ẽ opus ut sit convenientia naturalis in voce, cũ re sĩcata, siqdẽ hñes suo arbitrio voces applicãt, ut hoc vel illud ex cõmuni eorũ cõsẽsiõe ipsis sĩcet. Dices? Instrumẽtũ artis vel naturae ut rectẽ fiat nõ debet quomocũqz fieri, nec quocũqz mõ, sed à perito artis et mõ proportionato fini artis, sed noĩa sũt instrumẽta

Obiectio?

Noĩa sũt instrumẽta quibus utimur ad docẽdũ.

quibus utimur ad docẽdũ nos mutuo naturas rerũ Ergo debẽt ẽẽ accomodata rerũ naturis

Dico Ergo

Ideo est dissimilis rō, nā voces ut significativæ nō hīt aliū usū nisi pēdētē ex mera hoīum volūtate, qz hoīes voluerūt ut tale nomē significaret, hāc rē et nō aliā; at vō instrumēta artis nō sūt merè volūtaria, sed debēt accomodari fini artis, cū in illis etiā ut artificialibq debeat eē aliqua naturalis proprietas accomodata effectui faciēdo, licet deinde modificatio illius proprietatis naturalis sit ab arte v.g. serra scindit quatenq dura et subtilis quæ proprietates naturales aptæ sūt ad scindēdū, quāvis deinde ab arte aliquātulū accomodari debeāt, ut possit cōmodiq agere, vñ si qs id quod ē artificiale in illo instrumēto, videlicet talē figurā vellet accomodari alteri materiæ molliori, vel si eidē materiæ vellet dare alteram formā artificialē, nihil efficeret, quod nō cōtigit in vocibq, in qbq significatio pēdet ex hoīum instituto, et quæcūqz forma id ē significatio illis tribuatr, sēp inserviet ad propositū finem manifestādi res vel cōceptq.

Ad 2um Ideo 1o Cōcedo voces debere eē quā simillimas quatenus id fieri pot, nō pot autē fieri sine impositiōe, at in oībq vocibq ut dixi 2o Si essemus muti, sine dubio qñ careremq vocibq deberemq uti qbusdā signis repræsētātibus aliquā proprietatē rei, quā significarē vellemq qbq tñ signis nō possemq exprimere nisi eas proprietates quæ desumūtr vel ex loco, vel ex nemo, vel ex figura, in voce autē id nō ē necesse, qz cū natura nobis dederit sufficiētia instrumēta ad articulādos voces, relinqt nobis deinde liberū ut tali voce, tatr vel taliter articulata utamur ad significandum talē vel talē rē, etiāsi eius proprietates nō exprimat naturaliter.

Ad 3am. Ideo 1o. Lingua hebrea ē qdē pfectissima ut probat argumētū, nō tñ naturalr sed ex impositiōe significāt, quare voces hebraicæ sūt pfectissimè posita ad significandum. Ideo 2o Iuxta dicta in tertia sentā hāc similitudinē naturalē vocū cū rebq nō posse eē in omnibus dictiōnibus linguæ hebrææ sed in paucis iuxta ibi dicta.

Ad 4am. In voce duo possumq spectare 1o quod sit sonq q movet auditū 2o quod aliqd significat, ratiōe primi nulla vox ht rē, nisi respectu auditq, prout ī vox prolata habebit sonū gravē vel acutū, eodē aliā mō movebit auditū. Ratiōe secūdi nulla vox naturalis in vocibq ē cū significatio earū sit ex impositiōe hoīū ratiōe rei significatæ, quæ p imaginationē afficit animū, possint habere voces vim, sicut etiā ergo picta ratiōe rei significatæ cōmovet imaginationē, appetitū, et intellectū. Quod si quædā nomina dīr habere maiorē efficatiā illud ē, qz apud eos q illa intelligit significātiq exprimūt rē, et cōsequēter magis afficiūt, nō secq ac pictura pulchre deliniata magis cōmovet hoīem quā alia. Caetera autē quæ ibi dicūtr dē precātationibq sūt superstitiosa et si fiunt, fiūt arte dæmonis ad eas voces prolatas aliquid patrātis nō ob rē ipsarū vocū sed ob pactū initū cū Magis.

Ad tertiū et quartū cōstat ex dictis. Ad reliquorū sanarum argumēta cōstat ex solutiōe quæstionis.

Voces significativæ nō pēdēt aliūde nisi ex mera volūtate.

Instrumēta nō sūt merè volūtaria, sed fini artis accomodari debēt.

Modificatio proprietatis naturalis.

Subtilitudo in serra.

Ad 2am Confirmationē 1o quatenq id fieri pōt. 2o

Nisi eas proprietates quæ desumūtr vel ex loco, vel ex nemo, vel ex figura.

Ad 3am Ideo 1o nō naturaliter sed ex impositiōe. 2o

In voce duo possumq 1o quod sit sonq q movet auditū 2o quod aliqd significat.

Imago picta rem suā movet

DISPVTATIO SECVNDA

De principiis Enuntiationis Nomine & Verbo.

A vocibq in cōmuni, ad voces in particulari, descēdētes, agemq hic cū Philosopho de nōie et Verbo quæ sūt principia Enūciationis.

QVAESTIO Ia

An nomen et Verbum sint principia Enuntiationis.

Ideo cū cōmuni sentā oīum affirmative. Pro quo Nota Enūciatioē cū in cōposi-
tioē cōsistat, necesse ad suī cōstitutionē requiri duo extrema, quæ cōponātr
et q̄r hæc cōpositio fit p attributionē, ideo extrema Enūciationis debere [sr. praedicatam]
ēē talia, ut unū sit prædicatū, alterū subiectū. Hoc posito Assero quod q̄r rō
prædicati p se cōvenit verbo, rō subiecti noī. hic fieri ut nomē et Verbū sint
principia cōstituentia Enūciationē, verbo n̄ p se cōvenit prædicari, ut Socra:
tes ē, Socrates currit, aliis uō nō nisi ratioē verbi, quatenus nimirū cōiungūt
suā significationē verbo, ut Socrates ē doctus, doctus n̄ prædicatr de Socrate
quatenus cōiungit suā significationē cū verbo Est, prædicari n̄ ē attribui, at res
attribuūtr p verba, hæc n̄ signant rē ēē vel nō ēē tale: noī uō p se cōve:
nit rō subiecti, nec aliis nisi ratioē nois, quæ n̄ subiiciūtr vel sūt noīa, vel redu-
cūtr ad noīa, ut sūt Pronomina quæ pro ipsis noībus accipiūtr, ut ego ambulo
vel ipso facto euadūt noīa, ut verba, vel adverbia, in nominatiuo accipiūtr
ut currere ē moueri, bene ē adverbiū. Con cōstat solū et nomē et verbū
ēē partes et principia p se Enūciationis, tū q̄r ex solo noīe et Verbo efficitr Enūciatio
ut Socrates sedet et sine noīe et verbo nulla fit Enūciatio, tū q̄r aliæ oēs
partes oronis vel reuocātr ad nomē et verbū, pronomē n̄ ad nomē, Partici:
piū ad verbū reuocatr, vel certe sūt modi q̄da nois et verbi ut cæteræ parti-
tes oronis v.c. si dicamus Socrates studet bene, illud bene ē modus verbi studet
Idq̄ʒ asserit Philosophus hic lib: 2 ca: 1 cū ait oēm Enūciationē cōstare noīe
et verbo. Porro cū verbū in se includat nomē (idē n̄ signat nomē et verbū
solū quæ differūt in mō signandi ut infra dicā) ac etiā includat rationē copulæ
et cōiunctionis, inde fit, ut verbū ratioē nois, quod in se includit sit prædicatū,
ratioē uō copulæ sit cōiunctio prædicati. Quare formatr loquēdo nomē in Enū-
ciatioē stet locū subiecti et prædicati, verbū uō locū copulæ cōiungētis præ:
dicatū cū subiecto. In oī n̄ Enūciatioē debēt ēē duo termini q cōiungātr inter se
affirmativē, vel negativē. debet ēē etiā terminus cōiungēs, termini ergo q cō:
iungūtr sūt duo noīa, terminus cōiungēs ē verbū. Duplr aut pot spectari verbū
in Enūciatioē, uno mō q̄tenus prædicat nomē quod includit ut Socrates
scribit, hic prædicatr nomē, quod verbū scribit includit, id ē scribēs, includitr
n̄ verbū scribit in nomē, id ē, ē scribēs. Alio mō prædicat alterū nomē distinctū ab eo quod includit,
illud tū quatenus cōiungit, illud nomē suā significationē verbo ut Socrates ē do:
ctus, utrobiq̄ʒ ergo verbū prædicatr ratioē nois, quod includit, licet in pri:
ori mō prædicatr solū nomē, quod verbū includit, in posteriori uō aliud etiā
nomē, sed nō nisi quatenus cōiungit, ut dictū ē suā significationem verbo. Et utro:
biq̄ʒ verbū ē copula, Quare quomodocūq̄ʒ formetr Enūciatio noīa duo sūt
subiectū et prædicatū verbū uō formatr copula prædicatū aut ratioē nois
quod includit. Hic colligimus nomē ēē materiam in Enūciatioē verbū
uō ēē formā, rō ē. q̄r enūciatio ē actio quædā mētis nræ cōsistens essētialr
in cōiunctioē prædicati cū subiecto, Vn̄ prædicatū et subiectū sūt q̄si materia cōiū:
gēda, et Enūciāda, ipsa uō cōiunctio ē q̄si forma et essētia enūciationis, cū igr verbū
signet cōiunctionē prædicati cū subiecto, nomē uō signet tātū ipsū subiectū, vel prædi:
catū in se, facile apparet verbū ēē formā, nomē aut materiā in Enūciatioē.

Margin notes:

Assertio affirmativē.
Nota
Enūciatio in cōpositioē cōsistit.
Assertio.
Rō prædicati cōvenit Verbo, rō subiecti noī.
Verbo p se cōvenit prædicari, aliis uō ratioē verbi quatenus.
Prædicari ē attribui.
Noī p se cōvenit rō subiecti aliis ratioē nois.
Quæ subiiciūtr vel sūt noīa vel reducūtr ad noīa.
Nomen et Verbū sūt principia Enūciationis
Rō 1a
Rō 2a
Autoritate.
Verbū in se includit nomē.
Verbū ratioē nois sit prædicatū, ratioē copulæ cōiunctio
In oī Enūciatioē duo termini debēt ēē, et terminus cōiungēs.
Verbū in Enūciatioē dupliciter pot spectari,
1m
2m
Utrobiq̄ʒ verbū ē copula.
Nomē in Enūciatioē ē matā. Verbū forma. Rō 1a

Et quoniā diximus Verbū in Enunciatiōe prædicari ratiōe eius nōis quod in se in:
cludit, nō erit abs re hic explicare qd sit prædicatū, et quæ eius cōditiones,
licet ex dictis supra de 3da opatiōe, hoc utrūq3 pateat. Prædicatum
igr̄ ē id, quod attribuitr subiecto. In prædicato duo spectāda sūt Res quæ præ:
dicatr et Modus sub quo prædicatr. Res quæ prædicatur debet ēē aliquo dis:
tincta à subiecto, et debet couenire seu inēē subiecto. Modi prædicati sūt
duplices. Alii reales q sūt cōprædicata quædā, alii intētionales, q modificāt
tātū et disponūt prædicatū ad prædicationē, dūq3 ratiōēs seu cōditiones
prædicati, nō aūt ipsi prædicatr, quāuis aliqn impediant prædicaōm.
Hæc oīā patent ex dictis de 3da opatiōe, ubi latius tradita et explicata sūt
Spectādus etiā ē in prædicatiōe sēsus prædicatiōis, hic n̄ ē, rē sīgatam
p subiectū, ēē rē sīgatam p prædicatū, nō vō subiectū ēē hoc prædicatū,
sīc n̄ oēs propositiōes ēēnt falsæ, nā cū dico hoīem ēē aīal, nō intelligo
hoīem ēē hoc aīal, et in æquocis cū dico, aīal latrabile ēē canē, nō intelligo
oēm, sed satis ē, ut sit res illa, quæ sīgatr p vocē canis, vn̄ Philosus hic
lib: 1o c: 7 ait nullā propositionē ēē verā in qua de subiecto univali sūpto
affirmetr prædicatū univali sūptū, ut oīs hō ē oē aīal. Excipe tn̄ ter:
minos cōvertibiles. Spectādus etiā ē sēsus prædicatiōis divisus vel cōīe:
ctus Diviso cū termini iūgūtr materialr accepti ut albū ē dulce, Cōposito
cū termini iūgūtr formalr accepti ut ronale ē risibile.

Quid sit Prædicatū
In Prædicato duo spectāda.
1 Res
2 Modus.
Modi prædicati duplices
Reales. Intentionales.
Sensus prædicatiōis ē in prædicatiōe spectādus.
Nulla propō ē vera in qua de subiecto univali sūpto affirmetr prædicatū univali sūptū.
Excipe
terminos cōvertibiles.

QVAESTIO 2a
An recte sit à Philosopho tradita definitio nominis.

Nomē definit Philosus hic c: 2o hoc mō, Nomē ē vox sīcativa sedm pla:
citū sine tpe, cuius nulla pars sīcativa ē separata finita et recta. quæ qdē
definitio nō ponitr statī tota initio capit, sed ex tota serie capitis colligi.
Eā aūt admittūt ut bonā oēs interpretes, et sic breviter et p ēsīcuè expli:
catr. Nomen ē vox. S. Thom: et Amo: vocē volūt nō ēē genus sed ma:
tēm nōis, alii volūt ēē genus, sed dicēdū oīō ē poni hic loco gnis. Est n̄ vox, et
genus et matā nōis ut expresse docet Philosus 7 Met. 43. Vox igt̄ et genus et
matā ē. Duo n̄ in voce spectari possūt 1o sonus. 2o sīcatio. Vox rōne soni
matā tātū ē nōis, ratiōe vō sīcatiōis ē genus. Quod vox ratiōe sīcatiōis sit
genus nōis Probr qz nomē cōtinetr sub gnē signi, ēē n̄ sīcativum in cōmu:
ni ē qd supius ad nomē et Verbū, at vox in cōmuni dicit sīcationem in cōmu:
ni Ergo vox ut sic ē qd supius p modū gnis ad nomē. Quod vō vox ratiōe so:
ni matā tātū sit nōis, nulla aūt ratiōe genus Probr. qz genus reale debet
cōtrahi p differās reales, at sonus nō pōt cōtrahi ad nomē p ullas differās
reales Ergo nō pōt ēē genus nōis. Minor qz differā cōstitutiva nōis ē tāt
vel talis sīcatio, at sīcatio nō ē qd reale, sed ex impositiōe hoīum. Signi:
ficativa ad placitū. Hæc particula reiicit à ratiōe nōis voces na:
turales ut gemitū, suspiria. et quæ nō sūt nōia, nomini n̄ nullū ē cū Philo:
sophus quod natā sīcet. Sine tempore. ut nomē differat à verbo quod
sīcat cū tpe, aliqua n̄ sīcant tēpus ut ānus dies hora, aliqua sīcāt habi:
tudinē. aliquā tpis ut heri cras, aliqua sīcant rē ut in aliquo tpē existēte

Definitio Nōis
Explicatr definitio.
1. Nomen ē vox
Vox hic ponitr loco gnis.
Vox et genus et mata nōis
In voce duo
1o Sonus, ubi ē mata tātū nōis. 2o
Sīcatio ubi ē vox genus
et Probr
Quod vox sit mata Probr.
Differā cōstitutiva Nōis quæ ē.
2 Significativa ad placitū.
Reiicit voces naturales
3 Sine tempore
Nōia aliqua sīcant tēpus
Aliqua habitudinē aliquā tpis.
Aliqua sīcāt rē in tē.

Nomē pōt sīcare tēpꝰ sed nō cū tpe.

ut verba, Curro n̄ sīcat cursū n̄ p̄senti tpe exercitū. Nomē igr pōt sīcare tempꝰ, sed nō cū tpe, id n̄ verbo ē propriū, cōsignificare sc̄lt tēpꝰ vel sīcare cū tpe id ē sīcare rē ut n̄ aliquo tpe existētē. Cuiꝰ nulla pars

4 Cuius nulla pars sīcativa ē separatim.

Rejiciūtr hīc nōīa cōplexa.

significativa ē separatī, ut rejiciātr à ratiōe nōis hīc definiti, noīa cōplexa, hæc n̄ cū cōstēt plurib9 vocib9, hñt partes quæ p se ac separati sīcant, ut hō doctꝰ, nōīa vō propriè debēt ēē incōplexa ꝗ nō habētia partes separatim sīcantes ut hō.

Nōīa debēt ēē incōplexa.

obiectiō.

Nec dicas. Multa nōīa cōposita figuræ habēre partes separatī sīcantes ut respublica, senatꝰ cōsultū. itē hoc nomē dñꝰ rē. Nā istæ partes cōponētes has dictiōēs dupliciter possūt cōsiderari 1º. secdm se et sic separatī sīcant 2º. In ordine ad vnū tertiū sīcatum ad quod sīcandum sūt imposita n̄pe ad illā nūmō multitudinē quæ respublica dr. ad illū nūmō cōventū q̄ senatꝰ cōsultū, ad illum nūmō hoīem q dominꝰ appellatr rē. et sic separatæ nihil sīcant sed tātū vnitæ nō n̄ res sīcat aliquā partē n̄ multitudine illa ciuiū, et publica aliā partē, sed vtraqꝫ iūctū sīcat vnā rē, sicut n̄ voce hō prima syllaba nō sīcat aliqd n̄ hoīe nec sōa sed vtraqꝫ iūcta sīcat hoīem.

Solutiō.

5 Finita

Quid sit finitū nomē.

Infinitū quod

Finita, ut distiguatr nomē ab infinitis. Est aut nomē finitū quod certā naturam aliquā et determinatā sīcat, ut hō leo, nomē vō infinitū ē quod certā aliquā et determinatā naturam negat, nullā aut determinatā naturam sīcat, qm̄ dicatr n̄ quolibet ē, et n̄ eo quod ē, et n̄ eo quod nō ē ut nō hō, nō leo.

6 Recta.

Rejiciūtr casus nominū

Ratiō 1ª.

Ratiō 2ª.

Ratiō 3ª.

Recta. Ad excludēdos à nōīe propriè hīc definito casus nominū, nōīa n̄ recta sūt propriè ꝗ absolutè nōīa, tū qr prīus imposita sūt quā obliqua, à rectis n̄ facta sūt obliqua, tū qr recta propriè nomināt rē, vn̄ rectꝰ dr nominativꝰ, tū qr sola nōīa recta adiūcta verbis faciūt Enūciatiōnē ut Socrates ē, obliqua vō nō faciūt p se Enūciatiōēm ut Socratis ē, nisi n̄telligr nomē aliquod rectū n̄pe liber vel domꝰ. Quare obliqua iuxt Philosophus potiꝰ sūt appellāda casus nominū quā nōīa.

Obliqua sūt appellāda casus nominū.

obiectiō.

Responsiō.

Dices? Idē sīcat rectū et obliquū ergo si rectū ē nomē etiā obliquū erit nomē. Rndeo Idē qdē sīcant, sed nō eodē mō, rectū n̄ sīcat absolutè, obliquū vō nō sīcat absolute, sed ad aliqd, quare rectū debet iure dici nomē absolute, obliqua vō casus potiꝰ nominū.

QVAESTIO 3ª
An recte sit à Philosopho tradita definitio Verbi.

Definitio Verbi.

Verbū definit hīc Philosophus c. 3. hoc pacto. Verbū ē, quod cōsīcat tēpꝰ, cuiꝰ pars nihil sīcat seorsi, ꝗ ē eorū, quæ de alto prædicātr nota. Particula illa. Cuiꝰ pars nihil sīcat seorsim. Cōstat ex dictis n̄ definitiōē Nominis et parti etiā illa quod consīcat tēpꝰ. Sed pro maiori huiꝰ et ultimæ partis explicatiōē Nota. Verbū sīcare aliquā formā sed p modū actiōis vel passiōis. Sūt n̄ quædā verba quæ actiōnē ipsā vel passiōnē sīcant ut calefacio calefio, illud n̄ sīcat calorē, ut ab agēte procedētē, hoc ut recipitr n̄ passo: quædā vō quæ p modū actiōis et passiōis sīcant ut caleo, sub: sisto n̄ horreo, sū, existo. Verbū igr n̄ hoc quod sīcat formā aliquā, cōveni

Nota
Verbū sīcat aliquā formā quæ actiōnē ꝗ passiōnē sīcat.

quædā p modū actiōis et passiōis.

cum nomine, in hoc vero quod significat formam per modum actionis vel passionis differt a nomine. Ex hoc autem verbum habet duo scilicet 1° consignificare tempus 2° referre suum significatum ad aliquid aliud, actio enim ut actio exercetur huic habet modum significandi, ut scilicet fit in aliquo tempore et procedat ab agente. Cum igitur hi duo sint modi peculiares significationis verbi, recte dicitur in definitione, verbum consignificare tempus, quia enim verbum significat actionem vel passionem exercitam in aliquo tempore praesenti, praeterito, vel futuro. Dicitur etiam esse nota eorum quae de altero praedicantur, quia verbum ex ratione significationis habet componere suum significatum cum alio, actio enim ut actio, semper refertur ad id cuius est actio, verbum autem significat per modum actionis. Est ergo verbum nota eorum quae praedicantur quia significat ea quae praedicantur et ita significat ut ea referat ad subiectum. Potest autem verbum significare dupliciter ea quae praedicantur, vel continendo ea in se, ut verbum currit, significat et continet cursum qui praedicatur de Socrate. Vel coniungendo suam significationem cum aliquo nomine ut cum dico Socrates est albus, verbum est coniungit suum significatum cum albo et utrumque praedicatur de homine. Dicitur autem a Philosopho verbum nota esse eorum quae de subiecto et quae in subiecto. Ea quae de subiecto dicuntur sunt essentialia apud Aristotelem, ea quae in subiecto sunt accidentalia ut patet ex 2° cap. Antepraedicamentorum. Verbum ergo aliquando est nota seu signum praedicatorum essentialium, ut cum dico Currere est moveri, Socrates est animal. aliquando vero praedicatorum accidentalium ut Socrates currit Socrates est albus. Reiicit autem Philosophus a propria acceptione verbi, verbum infinitum ut non valet non currit et modos ac tempora verbi, ut valebat valebit, solumque vult verba praesentis temporis indicativi modi esse absolute verba, alia enim sunt potius casus verborum quia ea omnia a praesenti descendunt et ad praesens ordinantur. Tandem integra definitio verbi ex tota serie textus collecta erit, haec, Verbum est vox significativa ad placitum tempus consignificans eorum quae de altero dicuntur nota finita et recta.

Quaeres! An verbum essentialiter differat a nomine. Respondeo non differt quia eandem rem significat nomen et verbum, sed non eodem modo, nam verbum significat per modum actionis vel passionis, ac per consequens cum consignificatione temporis, et compositionis cum altero, nomen vero significat eandem rem absolute ut valetudo et valet, amor et amo, quo etiam modo abstractum et concretum in re significata non differunt sed solum in modo significandi ut album et albedo.

> Verbum in quo convenit et in quo differt a nomine.
> Verbum habet duo, scilicet Consignificare tempus, 2. Referre ad aliud.
> Verbum dicitur recte consignificare tempus
> Dicitur Nota
> Refertur ut actio semper refertur ad id cuius est actio.
> Verbum dupliciter significat quae praedicantur
> Vel continendo ea in se.
> Vel coniungendo suam significationem cum aliquo nomine.
> Ea quae de subiecto dicuntur essentialia
> In subiecto accidentalia.
> Reiicitur verbum infinitum.
> Solum vult verba praesentis temporis indicativi modi
> Alia potius sunt casus verborum.
> Definitio verbi tota.
> Obiectio.
> Responsio
> Eandem rem significat nomen et Verbum sed non eodem modo.

QVAESTIO. 4.

An verbum in enuntiatione semper praedicetur et copulet an vero aliquando tantum copulet et non praedicetur.

Prima sententia asserit verbum in enunciatione semper praedicari id est transferre suum significatum in subiectum. Ita Tole: hic q: 1: sup c: 3m. Secunda negat verbum in enunciatione semper praedicari, ita Amon: hic c: 1° co: 3 et Simpli: in Antepraedicamentis. explicant illa verba eorum quae dicuntur, ubi agit, verbum, Est, aliquando esse solam coniunctionem praedicati cum subiecto et in propositionibus necessariis nullum tempus consignificare.

Nota pro solutione Propositiones esse duplices. Alias de secundo adiacente quae solo nomine et verbo constant ut Socrates est, alias de tertio adiacente quae tribus vocibus constant ut Socrates est albus. Et hae alia sunt in materia contingenti ut Socrates est albus, alia in materia necessaria ut Socrates est animal. Et ut certa ab incertis dispiciamus, certum est in enunciationibus de secundo adiacente verbum et copulare

> Prima sententia asserit
> Secunda negat
> Nota
> Propositiones sunt duplices.
> Aliae de secundo adiacente
> Aliae de tertio adiacente quae tribus vocibus constant
> Et in materia contingenti
> et in materia necessaria.

et praedicari ut homo est, in hac Enuntiatione nihil aliud est quod possit prae:
dicari de homine, nisi quod significatur per verbum est, nempe existentia, unde potest resolui
ista Enuntiatio homo est, idem homo est existens. Verbum igitur in his Enuntiationibus

Verbum Est partim praedicatur partim copulat.

ratione rei significatae praedicatur, ratione consignificationis copulat, consignificat enim com:
positionem, Difficultas autem est illud, an in Enuntiationibus de tertio adiacente

Difficultas est an in Enuntiationibus de 3° adiacente verbum et copulet et praedicetur.

verbum et copulet et praedicetur, et hoc utrum tantum in iis quae sunt in materia
contingenti, an etiam in iis quae sunt in materia necessaria. Pro quo.

Assertio 1a.

In materia contingenti et copulat et praedicatur.

Dico 1°. In Enuntiationibus de tertio adiacente in materia contingenti verbum
non solum copulat sed etiam praedicatur. Haec assertio est communiter Primae et

Probatur 1°

Scdae Sanae. Probatur 1° Inductione. Cum enim dico Socrates est albus, sensus huius
Enuntiationis est, albedinem inexistere Socrati, at ista inexistentia non significatur

Probatur 2°

ab albedine, sed a verbo est. Ergo verbum praedicat suam significationem. 2°
Praedicari sequitur ad inesse, at praedicata contingentia, non insunt subiectis
nisi per veram inexistentiam Ergo non possunt de illis praedicari nisi praedicentur

Inexistentia per verbum Est significatur

ut inexistentia, at haec inexistentia non significatur nisi per verbum, Est, Ergo verbum

Confirmatur

Est, in talibus Enuntiationibus vere praedicat suam significationem Confir: quia
albedo nisi actu inexistat subiecto, nunquam potest denominare subiectum
album. Quare significatum verbi, et significatum praedicati, sunt quasi duo praedicata
partialia conjunctim unum praedicatum totale.

Recte arguitur a tertio adiacente ad secundum.

Hic sequitur in materia contingenti recte argui a propositione de tertio adiacen:
te ad propositionem de secundo, ut si Socrates est albus Ergo Socrates est, quia
contingentia praedicantur non insunt subiectis, nisi per inexistentiam actualem
utique verum est in praedicatis positivis.

Assertio 2a.

In materia necessaria Verbum solum copulat non praedicatur.

Dico 2°. In Enuntiationibus de tertio adiacente in materia necessaria verbum solum
copulat non praedicatur. Haec assertio est con Bolute. Probatur 1° ex communi Phi:

Probatur 1°

losophorum sententia asserentium verbum Est in Enuntiationibus sempiternae veritatis

Probatur 2°

absolui ab omni existentia, et ab omni differentia temporis, Ergo in talibus verbum est, non prae:
dicat suam significationem. 2° Enuntiationes in materia necessaria sunt sempiternae veri:
tatis, at si in talibus verbum Est praedicatur, non erunt sempiternae veritatis Ergo.
Minor Nam non est verum dicere, hominem existere animal ab aeterno, sicut est verum
dicere hominem esse animal ab aeterno. Ergo illud verbum Est non praedicat suam
existentiam de homine, sed tantum componit et refert animal ad hominem unde sensus est

Sensus animal necessario iungitur cum homine.

animal necessario coniungi cum homine non vero necessario existere in homine. Ultimo quia
praedicata essentialia abstrahunt ab existentia et coniunguntur inter se essentialiter
non per existentiam, ita ut quamvis esset impossibile existere hominem adhuc tamen
haec enuntiatio esset verissima homo est animal sicut ista Chimaera est monstrum

Obiectio

infinitum non est finite. Ergo verbum est in talibus Enuntiationibus non praedicat

Responsio

suum significatum quod est existentia. Quod si dicas Ergo verbum est in talibus Enun:
ciationibus amittet suam significationem Respondeo Non amittet, sed est impedita pro:
pter naturam terminorum, qui non per existentiam sed per essentiam iunguntur, sicut enim unus
terminus restringere et variare suppositionem alterius ut alibi dixi. Quod si
iterum dicas Verbum copulat per suam significationem quatenus significat existentiam

prædicati in subiecto. Si ergo verbum in talibus Enunciationibus non sonat existentia Ergo neque copulat. Ideo verbum duplicem habet vocem copulandi. Et ex parte significationis significando in existentia prædicati in subiecto copulat prædicatum cum subiecto. Et ex parte consignificationis quatenus sonat per modum referentis ad aliud vel ab alio procedentis et sic habet copulare in propositionibus semper: nec ventatis vonè sett modi significandi nō vō vatione significationis.

Verbum duplicem habet modum copulandi 1 Ex parte significationis 2 Ex parte consignificationis

DISPUTATIO TERTIA De ipsa Enuntiatione.

Postquam egimus de principiis Enunciationis Nomine et Verbo agendum iam superest de ipsa Enunciatione eiusque speciebus ac proprietatibus.

QVAESTIO Ia Quid sit Enuntiatio et quæ eius divisiones.

Philosophus hic c. 4 ita definit Enunciationem. Enunciatio inquit est oratio significativa veri vel falsi. Oratio ponitur loco generis latius in patet quam Enunciatio, ad rationem in orationis sufficit compositio ex pluribus vocibus, absque ulla affirmatione et negatione ut homo iustus, surgit Deus, loco vero differentiæ ponitur significativa veri vel falsi. Non quod veritas et falsitas sint differentiæ essentiales Enunciationis, sed quod ex illis tanquam ex proprietatibus innotescat nobis differentia essentialis Enunciationis sicut ex risibili rationalitas quod in veritas et falsitas sint meræ proprietates unde patet quod Enunciatio manet eadem, essentialiter mutata solum veritate et falsitate ut patet ex textu de substantia in fine. Eadem in Enunciatio Socrates sedet eo sedente est vera, surgente falsa.

Definitio Enunciationis. Oratio ponitur loco generis. Significativa loco differentiæ. Veritas et falsitas sunt proprietates Enunciationis.

Quæres: primo. In quo subiecto sit veritas. Ideo cum Dole: q. 2 in c. 1o Veritatem causaliter seu fundamentaliter esse in rebus quia ab eo quod res est vel non est, intellectus verus vel falsus dicitur, formaliter et essentialiter esse in intellectu quia illa conformitas vel difformitas quæ formaliter est veritas vel falsitas intellectui inest, significative demum esse in voce, indicante conceptus intellectus et res. Unde res dicitur vera causaliter Enunciatio tanquam signum seu instrumentaliter, intellectus formaliter. Unde verum analogice de his tribus dicitur, sicut sanum quod de animale formaliter, de pulsu ut de signo de medicina effective seu causaliter dicitur.

Obiectio 1. Responsio. Veritas fundamentaliter est in rebus. Formaliter in intellectu. Significative in voce. Verum analogice dicitur de his tribus.

Quæres: 2o In quo consistat vero formalitas Enunciationis. Ideo consistit in verbo seu copula. Ratio est quia eadem est vero Enunciationis vocalis et mentalis, sed Enunciatio mentalis formaliter consistit in compositione prædicati cum subiecto Ergo et Enunciatio vocalis in eadem compositione consistet, quæ compositio exprimitur per verbum Est. Hucusque de essentia Enunciationis, Nunc de divisionibus illius 1o Ergo dividit Philosophus Enunciationem in unam et plures seu in simplicem et compositam seu in Categoricam et Hypotheticam de qua divisione satis dictum est in Summula 2 dividit Enunciationem in Affirmativam et Negativam Affirmativa est illa in qua copula seu verbum principale affirmatur Negativa in qua verbum principale negatur. Quare hæc Enunciatio Socrates est non iustus, est affirmativa, hæc vero Socrates non est iustus est Negativa. Quod probat Philosophus 1 prior: sect. 3. c. 3. et ostendit, diversa esse in hoc exemplo, homo potest non ambulare Et homo non potest ambulare, nam in secunda removetur potentia ambulandi ab homine, in prima vero asseritur. Et addit posse ambulare et non posse ambulare esse contradictorias, nec posse esse simul

Obiectio 2. Responsio. Eadem vero est Enunciationis vocalis et mentalis. Divisio Enunciationis. 1a divisio. 2a divisio.

verus aut falsus, at posse ambulare et posse nō ambulare, nō ēē cōtradi:
ctoria, sed simul veras, simul n̄ et semel de eodē verificatr.

Difficultates duae. 1a. Essentialiter essa Enūciatiōis.

Circa hāc divisionem Enūciatiōis in Affirmativā et Negativā sūt duae diffi:
cultates. 1a Utrū sit essentialis seu p differas essentiales. Rndeo Affirmativā qz es:
sa Enūciatiōis cōsistit formatr in cōpositiōe praedicati cū subiecto, at in ipsa
cōpositiōe spectatr affirmatio ō negatio, neqz n̄ pōt dari cōpositio praedica:
ti cū subiecto facta p intellectū, quae nō sit p affirmatione vel negatione.
Hic ē affirmativū ō negativū ēē differas essentiales dividētes Enūciationē, at:
trahētes eā ad duas distinctas spēs, quarū una ē Enūciatio affirmativa, altera
negativa.

2a difficultas. Rndeo. Quid univoce. Probr.

2a est. An haec divisio sit gnis in spēs, sive Enūciatio dicatr univoce de af:
firmativa ō negativa. Rndeo dici univoce atqz adeo affirmativā ō nega:
tivā Enūciationē ēē verē spēs et proprie Enūciatiōis participātes eā univoce
gnīs. Probr qz Enūciatio in cōmuni tātū dicit cōpositionē praedicati cū sub:
iecto abstrahēdo ab oī mō cōpositiōis, sive affirmativo sive negativo, sed affir:
mativa ō negativa Enūciatio cōveniūt in hoc, quod sūt cōpositiōes praedi:
cati cū subiecto, et solū differūt in modis cōpositiōis. Ergo cōveniūt univoce
in ratiōe Enūciatiōis. Confirm: qz proprietates Enūciatiōis aequē cōveni
unt Enūciatiōi affirmativae et negativae.

Confirmatr

Obiectio.

Obiecto. Cōtradictoria nō possūt cōvenire univoce in aliquo, quia totum
quod unū affirmat, aliud negat, sed affirmatio et negatio sūt cōtradictoria
Ergo nō possunt univoce convenire. Rndeo. Affirmatio et negatio sumi posse dupltr
1o Materiatr pro iudicio ipso affirmativo ō negativo 2o Formaliter pro ipsa
affirmatiōe ō negatiōe. 1o mō nō sūt cōtradictoria, qz tā iudiciū affirmativū
quā negativū sūt iudicia positiva ō qualitates inhaerētes intellectui, nec dnr
cōtradictoria in se, sed tātū ratiōe obiectorū, qz versātr circa cōtradi:
ctoria obiecta, affirmatio circa obiectū affirmativū, negatio circa obiectū negativū,
in se ipsis vō iudiciū affirmativū ō negativū erūt tātū cōtraria, cōtraria
aūt ci sūt sub eodē gnē possūt univoce cōvenire in aliquo. 2o vō mō affirmō
ō negō sūt cōtradictoria et in nullo univoce cōveniūt ut sīc, nō sīc, sed
sic nō sūt Enūciationes nec iudicia intellectus.

Rndeo distio. Affirmō et negō dupltr. 1o Materiatr 2o Formatr

Nō in se sed ratiōe obiectorū cōtradictoria sūt

QUAESTIO 2a
Quae sint Proprietates Enūtiationū

Proprietates Enūciatiōis tres.

Proprietates seu affectiones Enūciatiōis ut in Summula dixi tres a Logicis sta:
tuūtr Oppositio, Aequipollentia, ō Conversio. De duabus posterioribus sufficienter dixi
in Summula, de oppositiōe hic addā, quae in Summula dicta nō sūt, vel qua in Sumu:
la inculcavi. Ac imprimis de oppositiōe agit Philosophus hic c. 5. 6. ō 7. fere totqz
de illa quinqz pronūciata. 1. Cuiqz affirmatiōi ē opposita negatio ō ē cōn: qz
quodlibet quod affirmatr negari pōt verē vel falso. Requiritr aūt ut sit affir:
mō vel negō sedm idē et de eodē, et habeat alias cōditiones quas 1 Elen: c 3.
q. 5. tradit ut scilt sumatr eodē tpe, respectu eiusdē et eodē mō. 2 Triplex sūt
gnā oppositionū sedm affirmatiōnē et negationē. Enūciatiōes n̄ oppositae
vel sūt cōtrariae vel cōtradictoriae vel subcōtrariae. nā subalternae cū abae
sūt vel affirmativae vel negativae nō sūt oppositae sedm affirmationē vel nega:
tionem. Et vō ē nā vel univalis affirmativa opponitr univali negativae vel

De oppositiōe quaqz Enūciata. 1m

Affirmō et negō sedm idē de eodē debēt sumi. 2m

Triplex oppositionū gnā

universalis negativa vel affirmativa particulari negativae vel affirmativae vel particulares inter se. Si primum sunt contrariae, si secundum contradictoriae, si tertium subcontrariae. 3. Nulla affirmatio est vera in qua de subiecto universaliter sumpto affirmatur praedicatum universaliter sumptum, ut omnis homo est omne animal, nisi forte in identicis ut omnis homo est omnis homo, addo etiam in iis quae constant terminis reciprocis qui inter se recurrunt ut omnis homo est omne rationale. 4. Contrariae non possunt esse simul verae, verum in vero non repugnat, subcontrariae possunt esse simul verae quia sunt de diversis subiectis, contradictoriae vero nec simul verae, nec simul falsae esse possunt sed necessario altera debet esse vera altera falsa, quia inter esse et non esse non datur medium.

3m Nulla affirmatio est vera in qua de subiecto universali affirmatur praedicatum universaliter.

4m Contrariae non possunt esse simul verae.

5. Una negatio uni affirmationi est opposita, hoc est id quod negat negatio quod affirmatio affirmat: et est contra una affirmatio uni negationi est opposita contradictorie, una autem affirmatio et negatio est quae unum de uno significat. Quare negatio quae fit de termino aequivoco non est una sed plures.

5m Una negatio uni affirmationi est opposita.

Haec ipse Philosophus praedictis capitibus. Circa quae nota quod si loquamur de Enunciationum oppositione ut hic loquitur Philosophus ea est duplex, alia secundum quantitatem Enunciationum, alia secundum qualitatem. Illa est oppositio secundum universalitatem et particularitatem, haec secundum affirmationem et negationem quae sunt qualitates essentiales Enunciationum. Oppositio pure secundum quantitatem est subalterna, quae est inter duas Enunciationes, unam universalem alteram particularem, utramque affirmativam vel negativam. Oppositio autem pure secundum qualitatem et est subcontraria quae est inter duas Enuntiationes particulares vel indefinitas quae ex vi formae aequivalent particularibus unam affirmativam alteram negativam et est etiam contraria, quae est inter duas Enuntiationes universales, unam affirmativam, alteram negativam, oppositio vero secundum qualitatem et quantitatem et contradictoria quae est inter duas Enunciationes unam universalem alteram particularem unam affirmativam alteram negativam.

Enunciatio: alia est secundum qualitatem, alia secundum quantitatem.

Leges harum oppositionum quoad veritatem et falsitatem sunt hae quae traduntur supra ab Aristotele: 1a Enunciationes contradictoriae non possunt esse nec simul verae nec simul falsae, sed necessario una debet esse vera altera falsa. Unde ex veritate unius licet arguere ad falsitatem alterius.

1a Lex. Contradictoriae nec simul verae nec simul falsae.

Dices! Enunciationes hae de futuro contingenti Socrates cras curret Socrates cras non curret sunt verae contradictoriae, quia nihil illis deest ex conditionibus requisitis ad veram contradictionem, et tamen una non est vera altera falsa. Haec obiectio gravissima est in hac materia, et petit an in futuris contingentibus sit determinata veritas, quam difficultatem agitat Philosophus hic c. ultimo libri et post allatas utrinque rationes dubitandi solvit duplici distinctione 1a est Necessarium dicitur duplex. vel ex suppositione vel absolute. Ex suppositione omnia quae sunt quamdiu sunt necessario sunt ut Socrates supposito quod currit necessario currit, absolute vero necessarium dicitur illud quod spectatis suis causis necessario evenit ut eclipsis lunae tali vel tali tempore quia hic causae necessario causantur tali tempore. Et ex hoc patet ait Philosophus contradictoria de futuris contingentibus esse necessario vera vel falsa necessitate ex suppositione non absolute, supposito enim quod erunt verissime enunciatur de illis quod erunt, non tamen absolute. Si vero absolute contradictoria Enunciare velimus de futuris contingentibus hoc dupliciter possumus enunciare et haec est secunda distinctio vel determinate ut Socrates cras curret, vel indeterminate ut curret vel non curret, primo igitur modo contradictoria non possunt vere enunciari, sed secundo ac proinde verum est de futuris contingentibus non esse determinate

Obiectio?

In futuris contingentibus sit determinata veritas.

1a Necessarium dicitur vel ex suppositione.

Absolute vero necessarium dicitur illud.

Ex suppositione non absolute.

Dicitur absolute dupliciter vel determinate. vel indeterminate.

De futuris cōtingētibus nō ē determinata veritas. 2do ē

veritatē. 2do huius ē q̄r sicut res se hēt ad esse, ita se hēt ad cognosci, at res cōtingētes et futuræ ita sūt, ut nō magis ad eē quā ad nō eē propēdeat ergo et ita debēt cognosci, id ē indeterminatæ, q̄r necesse ē illas vel eē vel nō eē.

41\. Explicat hanc senām Capreolus.

Hanc Philosophi senām varii variè exponunt sed aliis modis omissis sufficiet adducere verum Capreoli 1 dist: 38. qu: 1 conc. 8. et in argumētis con 1. q̄ certanbus ē probabilior. Ait igr Capreolus 1º duobus modis aliquā propositionē de futuro

Duobus modis posse dici verā vel falsā. 1º Cui de præsēti:

cōtingēte posse dici verā vel falsā, altō quidē ut illa dicatr vera cui aliqn respōdebit aliqua de præsēti vera, illa vō dicatr falsa, cui nulla de præsēti re-

2º

spōdebit vera, altō vō mō, ut illa dicatr vera quæ enūciat, id eē futurū quod iā ē determinatū in suis causis. illa vō sit falsa, quæ enūciat aliqd futurū cuius cōtrariū ē potius in suis causis determinatū. Dicit 2º has propositiōes

Differunt hi duo modi. 1º

primi modi et 2di differre 1º q̄r propō vera, primo mō enūciat id eē futurū quod ē futurū sine ullo ordine ad suas causas 2º vō mō enūciat quidē illud eē fu-

2

turū quod ē futurū sed in ordine ad suas causas, prout scilt hēt determinatā futuritionē in suis causis. 2º. Eadē propō vera primo mō pot eē falsa 2do mō ut hæc ē Petrus negabit Chrm. antequā negavēt erat vera, primo mō q̄r verè erat negaturus, erat aūt falsa 2dō mō, q̄r nulla erat determinatio

3º differūt.

in volūtate Petri ut negaret Chrm. Tertio differūt. quod propō quæ ē vera primo mō sistr. dr vera, quæ aūt ē vera 2dō mō dr determinatè vera hoc ē determinatiōē causæ. Dicit 3º Philosophū nō negare propositionē de futuro cōtingēti eē verā aut falsā sed solū nō eē determinatè verā q̄r nō enūciat aliqd futurū, quod habeat determinationē in suis causis.

Hic Capreoli modus ē bonus, quē tn̄ magis declarabo, nō supponatr nc loqi de propositionibus sedm se quatenus subsūt cognitioi divinæ infallibili, quæ nō imponit necessitatē rebus ut in Theologia demōstratr.

Assertio 1ª Una debet eē vera altā falsa.

DICO ergo 1º Ex propositionibus cōtradictoriis de futuro cōtingēti necessō una debet eē vera altā falsa primo mō posito à Capreolo. Vn illa erit vera quæ dicit

Probr. 1º

futurū id quod erit, illa falsa quæ dicit futurū id quod nō erit. Probr. Socrate nūc currēte verū erat dicere antequā curreret, cursurū. Ergo illa propō quæ dicebat Socrates curret, erat vera et eius cōtradictoria falsa, nā hoc etiā mō loquēdi uti solemus, q̄n evenit id quod prædictū fuit, dicimur n̄ verū dixisse.

2º Vel res erit, vel nō erit.

2º q̄r int cōtradictoria nō datr mediū Ergo vel res erit vel nō erit, si erit, ergo erat vera propō quæ dicebat rē illā futurā, si nō erit, Ergo vera erat illa quæ dicebat rē nō futurā. Et hæc argumēta probat nō solū propositionē

nō solū indeterminatè sed etiā determinatè.

de futuro cōtingēti eē indeterminatè et sub disiūctiōe verā vel falsam, sed etiā determinatè, id ē illa, quæ enūciat futurū, id quod verè erit, erit determinatè vera, si secus determinatè falsa, primo tn̄ mō ex positis à Capreolo.

Assertio 2ª.

DICO 2º. Neutra pars cōtradictiōis ē determinatè vera vel falsa 2dō mō, id ē, si res cōsideretr in suis causis, q̄r res illa nō ē magis determinata in suis causis ad eē quā ad nō eē, et in hoc sensu intelligēdus ē Aristoteles ut notavit Capreolus, aliter n̄ eius ratiōēs nihil cōcludūt, nisi ita intelligās, cū n̄ dicit, si hæc ē vera Socrates curret Ergo aliqn curret, ergo necessō curret, hæc vō tātū probat necessō cursurū, si cursus eēt futurus ex determinatiōē causæ, nō aūt probat absolutè futurū necessariū cursū nā si p necessō intelligat, q̄n curret, sive ex suppositiōē, quod currat cōcedo, si aūt intelligat absolu

et nō libere curret, sicut ego in praesenti necessō loquor, qz res qualibet, dū ē 167.
necessō ē, tn̄ libere loquor, qz nō habeo illā causam me determinātē et cogētē — *Libera mea locutio qz ex mea voluntate.*
ad loquēdū, cū mea locutio pēdeat, ex mea voluntate quae ē libera. Quare si
iā esset determinatio in causa ut cursus eēt futurus optime cōcluderet Aristo:
teles hoc veratē necessō, id ē nō libere cursurū, nō aut cōcludit qz nulla ē in
causa determinatio ad cursū, et ita cursus qui fit libere et absolute fit.

Solet hic quaeri de cognitiōe divina cui oīa cōtigētia futura sūt ab aeterno — *Quaeritur de cognitiōe divina.*
praesētia, an ex illa sequatz, oīa necessō evenire, si ī divina cognō falli nō pōt
et videt futura cōtigētia eventura necesse ē ea evenire. Ad hoc respōdetz cōmu:
niter à Theologis. Divinā cognitionē nō adferre necessitatē rebus, sed oīa cognoscere — *Respōdetur.*
ꝑ modū suae naturae libera liberè, necessa necessō, cōtigētia cōtigēter, hac ergo
necessitas futurorū cōtigētiū ē tātū ex suppositiōe nō ex suis causis, sicut sup:
posito Socratem currere necessō currit.

Secūda Lex. Enūciatiōes cōtrariae nūquā possūt eē simul verae, sed possūt eē 42.
simul falsae, ut oīs hō ē albus, nullus hō ē albus, vel una vera, altera falsa, — *2ª Lex. Enūc: cōtrariae nū: quā possūt eē simul verae sed simul falsae.*
ut oīs hō ē aīal, nullus hō ē aīal. nūquā aut possūt eē simul verae quod pro:
tr̄ hac demōstratiōe Logica. Si cōtrariae propositiōes possūt eē simul verae
Ergo duae cōtradictoriae poterūt eē simul verae Probr̄ sequella. qz sub uni: — *Quod nō possint eē si: mul verae. Probr̄.*
vers̄li vera, licet subsumere particularē verā, universalis ī infert particularē,
illa aut particularis vera erit cōtradictoria alterius universalis quae ex suppo: — *Universalis infert parti: cularē.*
sitiōe tūa ē vera et ita habēbūtz duo cōtradictoria vera.

Tertia Lex. Enūciatiōes subcōtrariae possūt eē simul verae, falsae vō
simul eē nūquā possūt. Quod possint eē simul verae patet, tū exēplo qz simul — *3ª Lex. Subcōtrariae possūt eē simul verae, nūquā falsae.*
verū ē quēdā hoīem eē iustū et quēdā hoīem nō eē iustū, tū ratiōe qz par:
ticularis affirmativa nō de oībus subiectis affirmat, sed de aliquibus tātū. ūn relīqt — *Ratiōe probr̄.*
alia subiecta in quibus pōt eē vera negō. Quod tn̄ verū ē tātū in mata cōtigēti — *In mata cōtigēti tātū.*
nā in mata necessa nō possunt subcōtrariae eē simul verae, sed si vera ē una — *In necessa nō possunt verae.*
altera erit falsa, ut si verū ē quēdā hominē eē risibilē falsū ē quēdā hoīem
nō eē risibilē. Quod vō subcōtrariae nō possint eē simul falsae Probr̄ hac de: — *Quod falsae nō possint. Probr̄.*
mōstratiōe Logica Si subcōtrariae sūt simul falsae Ergo et cōtradictoriae erūt
simul falsae. Sequela probr̄ qz si subcōtrariae sūt simul falsae etiā cōtrariae
erūt simul falsae, sed cōtrariae sūt cōtradictoriae respectu subcōtrariarū Ergo
si subcōtrariae sūt simul falsae cōtradictoriae etiā erūt simul falsae. Quod aut
si subcōtrariae sūt simul falsae sequatz cōtrarias eē falsas Probr̄ qz subcō:
trariae hñt se ad cōtrarias sicut particulares ad universales sed ex falsitate par:
ticularis colligr̄ falsitas universalis. Ergo et ex falsitate subcōtrariarū colli:
getz falsitas cōtrariarū.

Quarta Lex. Subalternae possunt eē simul verae et simul falsae, hac tn̄ mo: — *4 Lex. Subaltae: poss: eē simul verae et si: falsae.*
deratiōe ut liceat ex veritate subalternātis arguere ad veritatē sub:
alternatae. Ratiō ē qz subalternās ē universalis subalternata particularis, at ex veritate
universalis licet arguere ad veritatē particularis, qz ad veritatē universalis requi:
ritz veritas oīum particulariū. Ergo licet etiā arguere à veritate subalter: — *Ad veritatē universal requiritz veritas oīum particulariū.*
nātis ad veritatē subalternatae, ex falsitate nō subalternātis nō licet ar:
guere ad falsitatē subalternatae, qz ex falsitate universalis nō licet arguere — *Ex falsitate nō subal: ternātis nō licet arguere*
ad falsitatē particularis. Tn̄ licet falsū sit oēm hoīem eē divitē verū tn̄ ē

&

Ex una particulari vera nō infertr univ[er]salis vera.

Ex falsitate particularis v[er]ò licet infer[r]e falsitatē u[niversalis].

quēdā hominē eē divitē. E con[tr]ā vō ex veritate subalternata, nō licet argu: ere ad veritatē subalternātis, qz ex una particulari vera, nō infertr univ[ersa]lis vera, ad huius n. veritatē, requiritr veritas nō unius tātū particularis sed om̄ium particulariū. Ex falsitate vō particularis recte infertr falsitas univ[ersa]lis hoc qz ad destruendū sufficiat unū malū n. ex singulis defectibus bonū ex integra cā. Quare si una particularis ē falsa univ[ersa]lis erit quoqz falsa, ad veritatē n. univ[ersa]lis requiritr veritas om̄ium particulariū Et ex his patet subalternas posse eē simul veras, oīs hō ē aīal, aliqs hō ē aīal et simul falsas, Nullus hō ē aīal, Quidā hō nō ē aīal &c. Plaçeny de oppositionē et de lib: Periherme: nias quae n. de Enūciatione Aristotele lib: 2 dicit parti pēti possunt ex Summula parti quā minutiora sūt legi apud Toletū.

43. IN LIBROS PRIORV̄ ANALYTICORVM ARISTOTELIS PROŒMIVM.

Sunt hi tertia Logicae pars, quae in discursu.

Vis discursus in syllogismo maxime cernitr.

Syllogismus dupl[ici]tr cōsiderari pōt 1.º sedm̄ Formā 2 sedm̄ Materiā

In priorū lib: hic explicat rōne formae.

In libris posteriorū expli: cat natam syllo: demonstrativi.

In lib: Topicorū Topicū.

In lib: Elenchorū Sophisticū.

Collige 1.º Libri hi Priorū resolutionū.

Libri hi Priorū Analiticorū, et sequētes reliq, sūt tertia Logicae pars, in quā de tertia opatione intellectus, quae in discursu seu illatione unius ex alio cōsistit agit Philosophus, quoniā aūt vis discursus maxime cernitr in syllogismo, Caliae n. speciēs discursus ut Entimema Inductio Exemplū virtute syllogismi cōcludūt et ad syllogi: smū revocātr, ideo Philosophus acturus in reliqs Logicae libris, de discursu, agit pro: lixissimē de syllogismo. Porro syllogismus dupl[ici]tr cōsiderari pōt 1.º mō sedm̄ formā altō sedm̄ matam, Forma syllogismi posita ē in figura & modo. Mata necessa ē in syllogismo demōstrativo, Probabil. in Topico, apparēs in sophistico, Philosophus igr. ortus his modis, syllogismū cōsiderabit In his lib: priorū explicat syllogi: smū ratione formae explicās natam pricipia, spēs, passiones syllogismi, in libris vō posteriorū explicat natam pricipia, spēs, passiones syllogismi demōstra: tivi. Syllogismū Topicū explicat in libris Topicorū, sophisticū in libris Elē: chorū. Et ex hoc quasi fūdamēto.

Collige 1.º Merito libros hos inscriptos eē à Philosopho Priorū resolutionū, sicut etiā libros alios duos sequētes posteriorū resolutionū, qz in illis resolvit syllogismū & in his demōstrationē ad prima usqz principia.

Rōne inscriptionis. Nota 1.º

Sed ut haec rō inscriptionis plenius tradatr et intelligatr Nota 1.º Analisi sive resolutionē ut Alexā. et Philop: 1 priorū initio explicāt, definiri posse hoc mō

Definitio Analisis.

Analisis ē regressus quidā rei in pricipia ex quibus ē, & à quibus pēdet. Est aūt du:

Analisis duplex realis & rōnis.

plex analisis seu resolutio. quaedā realis quaedā ratiōis. Realis ē quae fit

Realis quae

à parte rei p aliquā opatione reatr dividētē aliquod totū vel cōpositū ut cū aliquod aīal secatr in partes suas in carnes ossa nervos. &c ex quibus cōstat vel cū aliquod cōpositū natale p actione cōtrarii destruitr ut cū mixtū

Rōnis sive art[is] quae.

resolvitr in Elemēta. Resolutio artis vel ratiōis ē, quae nō fit actione inse: rēte reale divisionē ipsius rebus, sed fit sola opatione intellectus, sicut n. aliquod totū reali divisione pōt secari in partes, et sicut mixtū reatr pōt resolvi

in Elemēta, sic intellectus sola cōsideratiōe pōt aliquod totū dividere in partes
et mixtū resolvitur in Elemēta.
Nota 2° Resolutionē rationis ō artis multis modis dividi posse, *Nota 2° Resolutionē multis modis dividi:*
sed ad rē nrām sic, ut quædā dicatr ēē rei simplicis sive sit totius integralis in *quædā dr rei simplicis*
partes quātitativas, sive totius essētialis in partes cōstitutivas, alia vō rei *quædā rei cōplexæ*
cōplexæ cū sctt orō vel syllogismus ut perfectius et distīctius cognoscatr resolvitr
in suas partes. Hæc resolutio cōplexæ rei et syllogismi duplex est. Quædā Mathematica quædā Logica. *Posterior duplex*
Mathematica ē p quā cōcto resolvitr in propriascausas p quas deinde āpri: *Mathematica*
ori demōstrari pōt, unde patet talē resolutionē nō ēē demōstrationē sed in:
servire demōstrationi. Dr aūt Mathematica nō quod usus eius sit in sola Mathematica *Quare sic dr.*
sed qr in ea frequētissimus ē. Logica resolutio ē duplex quædā ē cōsequētiæ *Logica ē duplex.*
quædā cōsequētis. Resolutio cōsequētiæ quæ pōt appellari universalis, ē p quā *Cōsequētiæ quæ*
datā cōclusionē redigimus in figurā ō modū, secdm quē debet inferri syllogisticē
p tres terminos et duas propositiōēs, p eādē resolutionē cōsequētiā quēcunq
syllogismū imperfectū vel inevidētē reducimus ad quatuor priores modos primæ
figuræ, p eādē etiā resolutionē cōsequæ, alias spēs argumētatiōis reducimus
ad syllogismū cuius virtute inferunt. Resolutio cōsequētis seu particularis ē *Cōsequētis quæ*
p quā proposita aliqua cōclusiōē, et præsupposita figura ō mō, eā resolvi:
mus in sua pricipia ō causas, v.g. fiat hæc demonstrō Oē aīal admirati:
vū ē visibile ōis hō ē aīal admirativū Ergo ōis hō ē visibilis, hæc qdē
demōstrō scīetificis partibus prioristicis, erit evidēs rōne figura et modi, *Evidēs rōne figuræ ō modi*
sed erit inevidēs ratiōe mātæ ō cōsequēt, ideoque ipsū cōsequēs, erit resol: *Inevidēs ratiōe mātæ et cōsequētis.*
vēdū in sua pricipia, et qr in coretoē asseritur Ergo, ōis homo est visibilis
procedēdū ē ad primā causā, ob quā inest hōi visibilitas, hæc aūt ponitr in
minori cū dr, sed ōis hō ē aīal admirativū. Sed adhuc in resolutiōē pro:
cedēdū ē, admiratiōis n. cā ē cognitio effectus nō dū cognita cā, q modus cō: *Admiratiōis cā ē cognitio effti:*
gnoscēdi provenit ex eo quod hō ē rōnalis, discursui nāque humano convenit
prius cognoscere effectū separatū, quā cam à sese remotā. Ergo hōi ex eo quod
ē aīal rationale et discursivū cōvenit ēē aīal admirativū. Sed adhuc
indagatiō debet ulterius procedere et investigat, utrū oī discursivo et ad:
mirativo cōveniat ēē visibile, examinādo itaque suppōe illa maior in hunc
modū oē aīal cui pōt offerri repētinū gaudiū ē visibile, sed oī aīali ad:
mirativo, discursivo, et rōnali pōt offerri gaudiū repētinū rei, sctt cuius
cam nōdū cognoscat Ergo oē admirativo cōvenit ēē visibile. Vides
ut à visibile p resolutionē devētū sit ad admirativū, et ab hoc ad rati:
onale quæ ē prima cā visibilitatis in hōē. Hic tn Nota hāc resolutionē *Nota*
cōsequētis, vel posse fieri in aliqua māta determinata ut in exēplo ad: *Hāc resolutionē cōsequētis*
ducto et talis resolutio nō ē Logica, vel posse fieri in gnē, nō qdē resol: *Vel posse fieri in aliqua māta determinata*
vēdo aliquā cōclusionē in māta determinata, sed docēdo in cōmuni modū *Vel posse fieri in gnē.*
resolvēdi cōclusionē necessariā et demōstrativā in pricipia prima, et ime:
diata, et huiusmodi ē resolutio cōsequētis, quæ ad Logicā spectat quāde:
inde in scientiis particularibus applicatr mātæ determinatæ.
Sō Ergo ex his habemus .i. Cur libri Ari priorū et libri posteriorū inscri: *Sō Quare Ari libri vocātr resolutorij*
bātr analitici sive resolutorij, qr sctt in ipsis Aristoteles docet resolue:
re cōclum in præmissas ratiōe cōsequāē, et cōclusiōēs in sua pricipia imediata

ratioẽ cõsequẽtib. primũ fit in libris Priorũ, 2dm in lib. poster: quare doctrina

Qua rõne inscribitur analitica.

hæc nõ inscribitr analitica, qz p resolutionẽ inventa sit, nec qz tradatr metho:
do resolutiua ab Aristot: sed qz ẽ doctrina quædã, quæ docemur resoluere
cõclusm, vel ratioẽ cõsequẽtib in libris posteriorũ, vel ratioẽ cõsequẽtiæ
in libris priorũ. 2° habemus Cur hi libri dicãtr prioris resolutionis

Rõ 1a.
quare vocatr prioris resolutionis.

tũ qz Philosus in libris posteriorũ docet facere resolutionẽ cõsequẽtib in
pricipia necessaria ostẽdẽdo causas p quas conclo demõstrari debet quare re:
solutio ẽ posterior, quã resolutio cõsequẽ, qz prior ẽ syllogismus in comuni
quã demõstro. Ergo prior quoqz ẽ resolo, quæ cõvenit syllogismo in comuni quã quæ demõstrao

Rõ 2a

tũ qz nõ probamus cõsequẽs necessm deduci ex præmissis necessariis nisi
supponamus prius cõsequẽtiã eẽ bonã quæ tradr in libris priorũ Et hic etiã
habemus cur libri posteriorũ inscribãtr de posteriori resolutioẽ.

Collr 2°.
obiectũ ẽ syllogismus.

Colligimus 2° obiectũ horũ librorũ de priori resolutioẽ eẽ syllogismũ

Rõ 1a

tũ qz Philosus hic cap: 1° & 5. dicit se velle agere de syllogismo etc:
penultimo 2i poster: cõcludit se egisse in his libris de syllogismo et

Rõ 2a.

1° post: 26. appellat hos libros de syllogismo, tũ qz hic explicat naturam,

Natura syllogismi
Pricipia eius tres ter.
Spẽs sut
Passioẽs.

pricipia, spẽs, ac passiones syllogismi. Natura syllogismi definitioẽ
cõtinetr. Pricipia eius sut tres termini et tres propositioẽs, spẽs sut spẽs
triũ figurarũ, passiones sut variæ ut reductio, potestas syllogistica
quæ oĩa in his libris late psequitr Philosus. Qui falso quidã asserũt ob:

Solutr obiectio.

iectũ eẽ argumẽtationẽ, tũ ob loca Aristot: iã adducta, in quibus asserit
se hic agere de syllogismo, tũ qz hic agit de ea spẽ argumẽtatioĩs
quæ inservit demõstratioĩ, huiusmodi autẽ ẽ solus syllogismus, quodsi in libro
2do facit mẽtionẽ aliarũ sperum, illud facit maioris doctrinæ cã, &
qz aliæ spẽs revocãtr ad syllogismũ et eius virtute cõcludũt, imo ut
infra patebit, nõ distiguũtr essẽtialiter à syllogismo.

Collr 3°.
obiectũ lib: post: eẽ demõstrationẽ.
Rõ 1a
Rõ 2a.
Rõ 3a

Colligimus. 3° Obiectũ librorũ de posteriori resolutioẽ eẽ demõstrationẽ
tũ qz id sæpius asserit Philosus, tũ qz in illis totã fere tractatioẽ cõsu:
mit in explicãda demõstratioẽ, tũ qz explicat in illis naturam pricipia spẽs
ac proprietates demõstratioĩs. De quo uberius dicã initio Poster:

Collr. 4°.
Cõnexio horũ libr et sequẽtiũ cũ præcedẽtib.

Colligimus 4. quæ sit cõnexio horũ librorũ et reliquorũ sequẽtiũ cũ præce:
dẽtibus cũ in hic agatr de tertia opatioẽ seu de discursu, seu de syllogismo
vocali, (ad quẽ reliquæ spẽs discursus vocalis revocãtr, et cuius virtute cõcludũt)
par[?]ale cõstat hos et sequẽtes libros imediate seq. post libros de interpre:
tatioẽ in quibus de 2da opatioẽ intellectus, seu de enũciatioẽ vocali actũ ẽ.

Collr 5°
Divisio horũ librorũ
Hæc pars de priori resolutioẽ dividr in duos libros

Colligimus 5. quæ sit divisio horũ duorũ librorũ, pars hæc de priori reso:
lutioẽ dividitr in duos libros, in primo docet syllogismũ cõponere et tradit
modũ cõparãdi propositioẽs ad cõclum syllogismo inferẽdã, docetqz syllo:
gismos resolvere. In 2do libro egit de defectibus syllogismorũ et quibusdã
eorũ accidẽtibus.

Unũ cõficiut tractatũ
Rõ 1a
Rõ 2a
Rõ 3a

Hi vero hi duo libri priorũ cũ duobus posteriorib cõficiãt apud Aristotelẽ
unũ tractatũ, ã vero duos. duo cõficere unũ tũ qz ita sentit Aver:
Alexã: et Philop: tũ qz eãdẽ inscriptioẽ habent, tũ qz eodẽ prologo et
epilogo cõtinẽtr, nã in 1°. prio: c 1 & 5 proponit se acturũ de syllogis
et demõstratioẽ in 2 vero post: c penultimo cõcludit se tractasse de syllogismo

Verę igitur ex intentione Philosophi in unum opus concluduntur bi libri, quod proinde dividitur in quatuor libros, duos priorum resolutionis, duos posteriorum, tum sequendo divisionem Latinorum, et ut distinctius explicabimus hos libros.

Methodus Philosophi in his duobus libris varia est, et multiplex, modo in definitionibus, modo divisionibus, syllogismis, inductionibus, caeterisque instrumentis scientiarum. Methodus.

De autore nihil dico propterea quod non sit ulla de eo controversia nam quamvis Diog: Laer: et Ammo: initio praedicamentorum indicent plures analiticos libros ab Aristotele fuisse conscriptos tamen quatuor hi, ex illis quadraginta in Tolomaei Philadelphi bibliotheca inventi ut refert Philop: hic et Ammon: praefatione in praedicamenta: tamquam germani et Aristot: gravitate obscuritate et stylo digni ab omnibus autoribus sunt recepti. Et ex his manet explicatum prooemium horum duorum librorum de priori resolutione. Ac etiam maxima ex parte prooemium reliquorum duorum librorum de posteriori resolutione, si quid tamen hic desideratur explicabitur initio eorum librorum. Autor

Totam horum duorum librorum tractationem quam ut dixi maioris claritatis gratia distinctam facio, a tractatione librorum de posteriori resolutione complectar duabus disputationibus. 1a erit de discursu in communi. 2a de syllogismo, ad quem reducam reliquas discursus species, quae a Philosophis assignantur. Pauca autem hic tradam de syllogismo, eo, quod in Summula plurima dixerim, quae hic repetere operae pretium non est. Sed ante omnia agendum esset more nostro, de tertia operatione intellectus separatim sed quia multa sunt de illa dicenda totam eius doctrinam quam hic separatim posituri eramus quaestionibus commodius et distinctius inseram. Sit Ergo.

DISPUTATIO Iª DE TERTIA OPERATIONE INTELLECTUS QUAE EST DISCURSUS.

Tertia intellectus nostri operatio ut dixi tum in tertia parte Summulae tum initio Logicae consistit in discursu et ut etiam ibi dixi nihil aliud est quam illatio unius ex altero ob quod, tria necessario intervenire debent in omni discursu. 1o id ex quo infertur aliquid et dicitur antecedens 2o id quod ex alio infertur et dicitur consequens. 3o ipsa illatio quae in discursu vocali explicatur per particulam illativam Ergo vel igitur. et in hac illatione consistit formaliter ipsa et vera tertia operationis et nihil aliud est haec illatio, quam iudicium quoddam intellectus quo iudicat consequens sequi ex antecedente et quoniam ratione sua formam ab aliis differt, et iudicium hoc illativum ut dixi est forma tertiae operationis, ideo per hoc, tertia ipsa operatio ab aliis omnibus differt, idem a 1a et 2a nam antecedens et consequens pertinet ad secundam operationem, sunt enim enunciationes quaedam. at vero illatio consequentis ex antecedente, sive hoc iudicium illativum proprium est et essentiale tertiae operationis, sicut ipsa secunda operationis consistit in compositione praedicati cum subiecto explicati in enunciatione vocali per verbum est, praedicatum autem ipsum et subiectum spectat ad primam operationem, ita ipsa tertia operationis consistit in illatione antecedentis cum consequente explicata in discursu vocali per particulam illativam Ergo vel igitur, ipsum autem antecedens et consequens spectat ad secundam operationem. Haec autem illatio fundatur in connexione antecedentis cum consequente Cum non in ex quolibet antecedente liceat inferre quodlibet consequens

Tria in omni discursu.
1 Id ex quo infertur aliquid
2 Id quod ex alio infertur
3 Ipsa illatio

Iudicium illativum est forma tertiae operationis quo differt ab aliis

Antecedens et consequens pertinet ad secundam operationem

Ipsa tertia operationis est

Omnis illatio fundatur in connexione antecedentis cum consequente

sed tātū ex antecedēte cōnexo cōsequēti.) hæc aūt cōnexio possit ēē duplex
Cōnexio ē duplex. ut in summula ānotavi, Materialis sive realis, & formalis. Unde etiā ē quod
discursus etiā duplex. discursus, cuius rō formal ē illatio antecedētis ex cōsequente) duplex sit
materialis ē. alius materialis alter formalis. Cōnexio materialis sive real antecedētis
cū cōsequēti, ē q̄ realr̄ cōiungr̄ antecedēs cōsequēti abstr̄ ab illa forma & di:
spositiōe boni discursus, ut hō ē aīal ergo ē substā, hæc cōnexio ē realis
q̄ aīal hēt cōnexionē realē cū substā, tāquā inferius cū suo superiore, hæc
tn̄ nō ē forma boni discursus, q̄z si hæc forma utar in aliis propositionib9
Cōnexio formalis ē. erit mal9 discursus ut si dicā hō ē aīal Ergo ē equus. Cōnexio formalis
antecedētis & cōsequētis ē cōnexio ratiōe dispositiōis terminorū et proposi:
tionū, quæ dispositio ē forma boni discursus, ut si dicā, oē rationale ē ad:
mirativū, oīs hō ē rationalis, ergo oīs hō ē admirativus, hīc ē cōnexio formal
q̄z cōsequēs inferius ex antecedēte ob illā dispositionē terminorū & proposi:
tionūque dispō talis ē, ut cuicūq3 matæ fuerit applicata inferat necessario
graræ oēs syllogismi huius similes optime cōcludūt. Hic igr̄ discursus ma:
discursus Materialis teriat ē illatio cōsequētis ex antecedēte ob solā verā cōnectionē et fūdatā
discursus formalis in cōnexiōe materiali; discursus vō formal ē illatio nō propter solā verā
cōnexionem, sed etiā propter formā ipsā et dispositionē terminorū et propo:
sitionū, quare q̄dā discursus cōcludūt solū ratiōe matæ nō ratiōe formæ,
q̄dā vō ratiōe matæ et ratiōe formæ. Porro cū forma discursus sit illatio
forma discursus cōsequētis ex antecedēte, et hæc illatio sit, ut dixi, iudiciū intellect9
quo is iudicat cōsequēs seq9 ex antecedēte, hīc ē ut nullus discursus
possit ab intellectu fieri, in quo cū dispositiōe recta terminorū et propo:
sitionū nō sit cōnexio realis, saltē apparēs antecedētis cū cōsequēte, in:
tellect9 ī nūquā iudicabit cōsequēs seq9 ex antecedēte nisi, præter formā ac
dispositionē terminorū, videat saltē apparētē cōnexionē cōsequētis cū ante:
cedētis, ut infra dicemus. Et hīc ē ut discursus oīs formal præter rectā
discursus præter re: ctā dispositionē termi: norū et propos: necessario requirit cōnexionē realē. dispositionē terminorū et propositionū in antecedēte & cōsequēte necessario
præreq̄rat etiā cōnexionē realē, sive verā, sive apparēte eiusdē ante:
cedētis et cōsequētis, habemus igr̄ ex his discursū formalē de quo deinceps
agam9 requirere antecedēs et cōsequēs recte disposita, sc̄dm rectā collocationē
terminorū et propositionū, ac etiā cōnexa inter se cōnexiōe reali saltē appa:
saltim apparēte rēte, et insup9 requirere illationē sive iudiciū illativū quo intellect9 iudi:
cat cōsequēs seq9 ex antecedēte, in quo iudicio ut dixi cōsistit formalr̄
tertia opatio. Et ex hoc velut fūdamēto.
Colligimus 1° Colligimus 1°. discursū formalr̄ ēē unū sp̄ē, et unū numero actū, materialr̄ vō
discursus ē unus formalr̄ materialr̄ sūt multi act9. ēē multos act9. Etsi ū nō desint q̄ asserāt discursū nō ēē unū actū simplr̄
sed multos inter se ordinatos et cōnexos, atq3 adeo nō ēē unū unitate essē:
Unitate ordinis. Probr̄ 1° tiali, sed unū unitate ordinis. quod & duplr̄ probat 1°. Ex ratiōe discursus.
discursus ū nō ē unus mot9 sed multiplex, ut patet in motu locali, at discur:
sus mētis nrē ē verē discursus sicut ū corpus movetr̄ localiter ex uno
loco in alterū ita mēs nrā p cognitionē movetr̄ ex una re in alterā
2°. Ergo discurs9 nō erit unus act9. 2° q̄z oīs discursus cōstat ex mult propositionib9
at multæ propositiōes nō sūt unus act9 sed multi, neq3 possūt coalescere
in unū actū simplr̄ discursus ergo nō erit un9 act9 simplr̄ Cōfirm! q̄z ex duob9
entib9 in actu nō fit unū.
Bibliothecae Sanctae

Nihilominus tn̄ asserēdū ē, ut dixi paulo ante discursū formatū eē̄ unū
specie et unū numeo actū, materiatū uō eē̄ multos act9 ratq3 ita discursus formatū erit unū gdē essētialr
unitate simplr siqdē ē ung unitate numerali quae ē unitas simplr quod
discursus formatr sit ung actg Probr 1° ex fudamento supra praemisso,
qz discursus formatr cōsistit in illatiōe, sed illatio ē ung actg Ergo discur:
sus formatr ē ung actg. Maior patet, tū qz aliter nihil haberet tertia
opō quo distingueretz à sedā siqdē antecedēs et cōsequēs sūt propositiōēs
spectātes ad sedam opationē, at distiguitz p illationē ergo illo ē forma
tertiae opatiōis seu discursus, à forma n̄ res sūt distingui, tum quia
in discursu id quod infertz et ex quo infertz sūt qsi mata, ipsa uō illo ē
forma Ergo in ea formatr cōsistit discursus Minor argumēti Probr qz illo ē
iudiciū intellectg quo is iudicat cōsequēs seq ex antecedēte, at iudiciū intel:
lectg ē ung actg Ergo illo ē ung actg. 2° Eadē ē rō de Enūciatiōe et di:
scursu, sed Enūciatio formatr ē ung actg, materiatr uō plures Ergo ⁊ discur:
sus formatr erit ung actg, materiatr plures. Maior qz sicut Enūciatio for:
matr cōsistit in cōpositiōe praedicati cū subiecto, ita discursus in illatiōe
cōsequētis ex antecedēte, et sicut in Enūciatiōe cōsideramg tres qsi actg
unū quo cognoscitz subiectū alterū quo praedicatū, tertiū quo cōiugitr
praedicatū cū subiecto, quos tres actg eē̄ distinctos inde cōstat, qz sibi
succedūt, ac̄ etiā tribg uocibg distinctis explicatz, quae uoces sūt signa
triū notionū ac, ita et in discursu tribg actg distiguimg Antecedētis Cōsequētis
et illatiōis quae illo cū locū obtinet in discursu, quē compo in Enūciatiōe ē n̄
qsi nexus cōsequētis cū antecedēte, ⁊ explicatz p particulā illatiuā Ergo sicut
cōpositio quā fit in Enūciatiōe explicatz p copulā ē. Minor qz Enūciatio
ē formatr cōpō praedicati cū subiecto, at haec cōpō ē ung actg id ē unū iu:
diciū intellectg. Quod discursus materiatr dicat multos actus id probāt duo
illa argumēta adducta pro prima parte, et patet, tū ex natā illatiuorū,
sicut n̄ cōpō in sedā opatiōe ex natā sua reqrit cōponēda necessario praedicatū
⁊ subiectū ita illatio reqrit necessario tū cognitionē interuētē quā illata ē n̄ illo
unig cognitiōis ex alterā illatio, tū ex ratiōe discursus, hic n̄ ē motg mētis
nrā ex una cognitiōe in aliā ex noto ad ignotū.
Ex his intelliges 1° quare illo in discursu sit forma, antecedēs uoet
cōsequēs mata, qz proprium formae ē afficere et determinare suā matam, at
illo ē actg qdā afficiēs et determinās antecedēs et cōsequēs qz cōnectit
et infert ex antecedēte cōsequēs Ergo. Nota tn̄, quod sicut in sedā opa:
tiōe praedicatū ratiōe copa subiectū ē ut forma illig cōparatiōis, aūt cōposi:
tio quae fit ab intellectu tū praedicatū quā subiectū sūt mata, quorū
ipsa cōpō ē forma, ita ⁊ in tertia opatiōe siue in discursu si cōparetz
cōsequēs cū antecedēte erit illig forma et antecedēs mata, si uō utrūq3
cōparetz cū iudicio illatiuo, utrūq3 se hēt ut mata, quorū ipsū iudiciū
illatiuū ē forma. Estq3 huig rei aliqd simile in rebg artificiosis,
nā in statua v.g. aurea, forma auri naturae respectu matae ē forma,
totū aūt aurū cū sua matā et forma naturali, ē matā respectu
formae artificialis statuae illi superinductae. Simile ergo qd accidit in di:
scursu q ē opus quoddā artificiosū ab intellectu factū. Imo si rē accuratig

Discursus ē ung spē et ung numō actg. materiatr sūt multi actg.
Probr 1.
Maior
illo ē forma tertiae op: atiōis.
A forma res hē distingui.
Minor Probr
Iudiciū intellectg ē ung actg
2° Probr.
Enūciatio ē ung actg.
Maior.
Minor.
Enūciatio ē
Quod discursus ma: teriatr dicat multos actg Patet.
Quare illo in discursu sit forma, antecedēs ⁊ cōsequēs mata.
Nota.
Si utrūq3 cōparetz cū iudicio illatiuo hē se ut mata.
Similitudo in rebg artefactis.

expēdāt. ita se habere invenies ut in discursu, in primis, ut dixi, cōsequēs

Haec tria inveniuntur hic

sit forma antecedētis, deinde dispōne illa terminorū et propositionū quae ē in antecedēti et cōsequēti sit forma quaedā verū quae dispōnūtr, et postea divum gerū hoc ē antecedēt et cōsequēt ita dispositorū iudiciū illativū sit forma.

2° Intelliges

2° intelliges nō ēē absurdū, discursū formatr ēē unū actū simplicē, materiatr vō includere multos actus, cū id facile ostēdi possit, in rebus naturalibus, ā

A simili

simili, hō n. v.c. si formā spectes ē res simplex, si vō matām et corpus, ē qd cōpositū ex multis partibus heterogeneis, et diversarū naturarū carne osse nervo etc quae tn partes qr cōtinētr ab una forma, vō ē ala cōstituūt unū Ens, simpliter nempe hnem forma n. dat ēē rei et denominationē.

3° Intelliges. Ad rationē discursus requi.
1° Cognitio inferens
2° Cognitio illata
3 Unius cognitionis ex altera ilto.
4°. Causalitas cognitionis ad cognitionē illatā
In discursu una cognitio causat alterā.

3° intelliges. Ad rationē discursus requi multa 1a n. requitr cogno inferēs 2° cogno illata 3° unius cognitionis ex alta ilto. 4° Causalitas cognitionis inferētis ad cognitionē illatā, verē n. in discursu una cogno causat altam. Vn etiā intelliges in āgelo nō ēē discursū, nā quae nos p discursū cognoscimus, angelus cognoscit uno simplici actu et intuitu, et quae nos distinctis actibus percipimus ille pcipit uno simplici actu, nec in angelo causatr una cogno ex alta, sed simul videt et ātecedēs et cōsequēs uno simplici actu sine collatiōe unius cū alto.

4° Intelliges.
Discursus ē quoddā Ens artificiosū
Materia discursus ē antecedēs et cōsequēs
Forma ē ilto sive iudiciū illativū

4 demū intelliges. discursū ēē quoddā Ens artificiosū factū à nrō intellectu, cuius mata sūt antecedēs et cōsequēs, forma aūt ilto sive iudiciū illativū, quod qr unū ē simplr: ē n. unus actus mētis nrae, ideo dixi supra, discursū formatr ēē unū actū, at qr antecedēs et cōsequēs quae sūt mata, sūt multi actus ideo etiā dixi discursū materiatr dicere multos actus quod totū probāt argumēta illa duo prima supra.

Colligimus 2°.
Iudiciū ē actu spē distinctū ab antecedēte et cōsequēte.

Colligimus 2° illationē sive iudiciū illativū ēē actu spē distinctū ab antecedēte et cōsequēte, ita tn ut materiatr includat antecedēs ipsū et cōsequēs quod ilto sit actus distinctus ab antecedēte et consequēte patet

Sicut in Enuciatiōe

qr sicut in enūciatiōe cōpōne illa praedicati cū subiecto, formatr accepta ē actus quidā distinctus à praedicato et subiecto, cōnectēs noticiā praedicati cū subiecto, ac proinde includēs vel supponēs materiatr ipsā cognitionē praedicati et subiecti: ita in discursu.

Ita in discursu.
Quod sit actus spē distinctus. Probr.

ita in discursu, ilto si p se spectetr ē actus distinctus ab antecedēte et cōsequēte, materiatr tn includit antecedēs et cōsequēs qr ē ilto cōsequētis ex antecedēte. Quod aūt sit actus distinctus spē probatr qr actus sicut et specificātr ita et distinguūtr, ex obiecto, sed aliud ē obiectū iudicii illativi aliud antecedētis at cōsequētis. Ergo iudiciū illativū ē actus spē distinctus ab antecedēte et cōsequēte.

Minor.
obiectū iudicii illativi ē ipsū antecedēs et cōsequēs.

Minor. qr obiectū iudicii illativi ē ipsū antecedēs et cōsequēs, inferēdo n. cōsequēs ex antecedēte iudicamus de ipso antecedēte et cōsequēte, obiectū vō antecedētis et cōsequētis sūt res aliae de quibus enūciatr illud antecedēs et cōsequēs. v.c. huius antecedētis hō ē rationalis, obiectū ē rationalitas ipsa, inexistēs hni, huius cōsequētis inexistēs hni visibilitas, hō ē visibilis.

Obiectio 1a.

Prima obiectio. Si iudiciū illativū ē actus spē distinctus ab antecedēte et cōsequēte, sequitr oēm syllogismū cōstare ex quatuor propositionibus con Philosophum et oēs Peripateticos, ex duabus praemissis una cōclone et isto iudicio illativo. Sequela patet qr quot sūt iudicia distincta in syllogismo tot sūt

propositiões distinctæ, propõ n̄ nihil aliud ē quã iudiciũ quoddam intellectg — 271. Propositio qd sit
de existētia prædicati in subiecto, at in oĩ syllogismo sūt quatuor iudicia, ergo et q.
eiq propões. Rndeo. Nego sequellam. tũ qz iudiciũ illatiuũ nõ ē propõ, falsũ n̄ ē — 1a propositio:
ee iudiciũ eē propositionẽ, iudiciũ n̄ distinguitr in Enũciatiuũ quod ptinet — Iudiciũ distingr in Enũciatiuũ et
ad sedam opatiõẽ et illatiuũ, quod ptinet ad tertiã, et dr discursus nõ propõ, — Illatiuũ.
nõ n̄ fit enũciãdo unũ de altō, sed inferẽdo unũ ex altō, tũ qz iudiciũ illa: — 2a
tiuũ cõstituitr ex antecedẽte et cõsequẽte cũ sit cõsequẽtis ex antecedẽte
illo, quare nõ ponit in numerũ cũ antecedẽte et cõsequẽte.
Seda obiectio. Actio nõ distinguitr ab ipso termino, sed ē ipse terminus, qui — obiectio 2a
fit u.c. calefactio nõ differt a calore sed ē ipse calor ut fit, sed iudiciũ illa:
tiuũ ē actio, cõsequẽs aũt ē terminus huius actiõis, iudiciũ n̄ illatiuũ ē cõ:
cto ut illata Ergo nõ distinguitr à cõcluõe illata tãquã à suo termino.
Rndeo ad maiorem. Actio ē duplex alia trãsiẽs alia imanẽs, trãsiẽs — Rndeo ad maiorẽ. Actio ē duplex.
nõ distinguitr à suo termino sed cũ illo idẽtificatr, imanẽs aũt nõ idẽti: — Trãsiens quæ nõ disti: guitr à suo termino.
ficatr obiecto quod ē terminus ipsius sed distinguitr ab illo realr cognõ — Imanẽs nõ distingr a suo termino et nõ idẽtificatr
n̄ uc pariet licet ad parietẽ terminetr, nõ tñ cũ eo idẽtificatr,
cũ sit in subiecto realr distincto à pariete. Ad minorẽ. Dico iudiciũ — Ad minorem.
illatiuũ ē qdẽ actio, sed imanẽs, et ideo nõ debet idẽtificari termino — Iudiciũ illatiuũ ē actio imanẽs
suo extrinseco, quat terming ē cõclõ. Quinde falsũ ē illatione eē
cõclusionẽ ut illatã, cõclõ n̄ nõ dr. illatio passiva, sed p aliũ actũ intel:
lectg p cũ sit cognõ distincta à cõclõe ut probatũ ē erit actg ab
ea distinctg.
Colligimus 3o. Discursũ eē opationẽ intellectg essẽtialr distinctã à pri: — Colligimus 3o
ma et seda opatiõe. Licet n̄ nõ desit q dicat nõ distingui à prima opa: — Discursus essẽtialr disti: guitr à prima et seda opa:
tiõe eo quod aũt, oĩs actg simplicissimus ptinet ad primã opationẽ cũ pri: — Contra. Probtr.
ma opatio nihil sit aliud quã simplex quædã cognõ obiecti, at illo n̄ qua
formatr cõsistit discursus ē actg simplicissimg Ergo ptinet ad primã opa:
tionẽ. Maior qz uoces sūt signa notionũ 1o Peryh: c. 1 at illo explicatr — Minor.
uoce illatiua simplici Ergo ē actg simplex. Quod si qs respõdeat in pri:
ma opatiõe nõ eē iudiciũ sed merã apphensionẽ simplicẽ, iudiciũ aũt illatiuũ
eē iudiciũ. Contra hi urgẽt. qz illa apphensio simplex ē iudiciũ quoddã
de obiecto apphẽso, iudiciũ n̄ ē quædã adhæsio intellectus ad obiectũ, hoc
aũt reperitr in oĩ apphẽsiõe, imo et in oĩ cognitiõe sẽsitiva. oĩs n̄ sensus iudicat — oĩs sensus iudicat
de suo obiecto. Licet etiã alii voluerint discursũ nõ distingui à seda opatiõe — de suo obiecto.
eo quod aũt nõ videatr eē aliud quã collectio multarũ propositionũ vel
certè iudiciũ illatiuũ in quo formatr cõsistit discursus et p quod hic dr disti:
gui à seda opatiõe et nihil sit aliud quã quædã propõ, ē n̄ affirmo quædã
quod cõsequẽs sequatr ex antecedẽte.
Nihilominus tñ cum hoc oēs cõsistẽdũ ē in eo quod tertio ex dictis supra — Rndeo. distinguitr
colligi dicebamg, scilt. discursũ eē opationẽ essẽtialr distinctã à prima et sedã
tũ qz ita tenet cõmunis philosophorũ fere oĩum sententia tũ qz id clare colligi ex dictis — 1o / 2o
supra, distinctio n̄ opationũ intellectg desumitr ex distinctis modis opãdi eiusdẽ
intellectg, sed discursus het distinctũ modũ opãdi à reliquis Ergo ē distincta opatio

Prima op̃o in simplici apprehẽsiõe. 2ª in cõpositiõe. 3ª in illatiõe unius ex alt°.

Minor. q̃z prima op̃atio cõsistit in simplici apprehẽsiõe et intuitu obiecti, absq̃ ulla cõpositiõe et collatiõe unius cũ alt°, 2da op̃atio cõsistit in cõpositiõe unius cũ alt°, tertia in illatiõe unius ex alt°, hi aũt modi sũt essẽtialr̃ distincti.

Obycies.

Resp.

Quod si dicas, distinctio sedm̃ modos ẽ accidẽtalis, sed op̃atiões intellectus distiguũtr sedm̃ modos Ergo distiguũtr accidẽtalr̃ nõ essẽtialr̃. Rñdeo distinctio sedm̃ modos praecisẽ et formalr̃ acceptos, ẽ distinctio accidẽtalis, at op̃atiões intellectus distiguũtr sedm̃ modos fũdamẽtalr̃ acceptos, fũdamẽta n̄ horũ modorũ sũt essẽtialia op̃ationibus, et ipsas distiguũt essẽtialr̃ ad invicẽ.

Ad 1m Cõn̄ Dos q̃ dicit nõ differre ã prima op̃atiõe.

Ad primã cõn̄ q̃ cõcedebãt discursũ nõ differre ã prima op̃atiõe Cõcedo quoditas actus ipsa simplex, sed nego orm̃ actũ simplicem ptinere ad primã op̃ationẽ, ptinet n̄ illa q̃ ẽ pure simplex, et nullo mõ cõpositivus, vel deductivus, illatio aũt etsi actus in se sit simplex, ut dixi, q̃z tñ cõsistit in deductiõe unius ex alt°, ideo nõ ptinet ad primã op̃ationẽ, sicut nec ad eãdẽ ptinet iudiciũ cõpositivũ in 2da op̃atiõe, quãvis sit simplex actus, cũ ex sua essã sit cõpositivus praedicati cũ subiecto

Ad 2m Cõn̄ Dos q̃ ã 2da op̃atiõe nõ.

Responsio.

Actus essẽtialr̃ distiguitr ã propositiõe

Propõ fit p̃ viã cõpositiõis. Illatio võ p̃ viã oppositã deductiõis.

Ad 2dm (quod ẽ cõn̄ q̃ volueruñt discursũ nõ differre ã 2da op̃atiõe) Rñdeo discursus materialr̃ q̃dẽ ẽ collectivus multarũ propositionũ, formalr̃ võ ẽ actus illativus, q̃z actus essẽtialr̃ distiguitr ã propositiõe, nã propõ ẽ enunciatio unius ex alt°, at illo ẽ deductio unius ex alt°, propõ fit p̃ viã cõpositiõis, illatio võ q̃si p̃ viã oppositã deductiõis, vñ patet discursũ ẽẽ op̃ationẽ essẽtialr̃ distictã ab antecedẽte et cõseq̃ẽte..

Colligimus 4° Modus quo fit discursus.

Colligimus 4°. Modũ quo fit discursus, cuius explicationẽ in syllogismo, q̃ ẽ praecipua species discursus, et cuius virtute cõcludũt reliquae species discursus, quas oẽs infra ad syllogismũ reducẽã. Cũ igr̃ aliqua quaestio de cuiusq̃ terminorũ cõnexione int se dubijs sibi proponitr, p̃ discursũ indagãda, v.g. haec an aĩus nr̃ sit imortalis, modus quo indagari debet hic ẽẽ põt. Naturali

Duo principia

lumine nota nobis sũt haec duo principia. 1m quae sũt eadẽ vel cõiũcta uni tertio, sũt eadẽ ẽ cõiũcta int se. 2m ea quorũ unũ ẽ idẽ vel cõiũctũ cũ tertio alterũ võ cũ tertio nõ ẽ idẽ, vel nõ ẽ cõiũctũ, nõ possunt int se ẽẽ eadẽ vel cõiũcta. Cũ ergo proponũtr duo termini de q̃bus intellectus dubitat,

quid facere de quo dubitatr.

an sint cõiũcta int se, quaerere debet, an uterq̃ sit cõiũctus cũ alt° tertio

Si sũt cõiũcta. Si nõ sũt.

nec ne, si invenerit cõiũctũ, inferet Ergo sũt cõiũctae int se, si minus unũ separabit ab alio, ratiõe illorũ pricipiorũ iã propositorũ. v.g. dubitat aliqs an hi duo termini aĩa rationalis, et imortal, sint cõiũcti, int se, quaerit intellectus an sit cõiũcti cũ aliquo tertio, et invenit uniri in libertate, aĩa n̄ ẽ libera, et liberũ nõ põt pati ab aliquo extrinseco, quare ẽ impassibile et imortale, deinde intellectus infert Ergo aĩma ẽ imortalis Haec aũt quae dicta sũt de discursu affirmativo, possunt proportionalr̃ dici de negativo supposito illo 2dõ pricipio, cũ advertimus unũ ẽẽ cõnexũ cũ tertio, nõ aũt alterũ colligimus illa duo separata ẽẽ int se.

Ad discursũ requirũtr 1° illa propõ de qua ãbigitr et dr̃ quaestio.

Indiciũ quo cõnectimus

Vñ intelligimus iã ad discursũ haec oĩa cõcurrere, 1° Illa propõ de qua ambigitr, an eius termini sit cõnexi vel separati int se et haec dr̃ quaestio 2 iudiciũ quo cõnectimus unũ terminũ quaestionis cũ medio. 3°. Alterũ iudiciũ

quo connectimus alterum terminum quaestionis cum medio, et haec duo iudicia, ex: primuntur per propositiones vocales, quae dicuntur antecedens seu praemissae et con: stituunt iudicium antecedentis. 4 Alterum iudicium quo duos ipsos quaestionis terminos coniungimus inter se, quod est iudicium consequentis, et hoc iudicium proprie dicta consequens vel conclusio. Ad haec est alterum iudicium quo iudicamus consequens infer: ri ex antecedente id est duos illos terminos quaestionis inter coniungi vel disiungi quia coniuncti vel disiuncti cum medio, quod iudicium exprimitur in vocali ar: gumentatione per notam illationis Ergo vel Igitur. Ex quibus omnibus aperte constat quae: stionem esse extra et intra discursum. Extra quatenus quaestio et discursum in: daganda. Intra quatenus est conclusio illata in discursu. Et ex his patet modus quo fit discursus. 172. 3° Alterum iudicium. 4 Alterum iudicium quo duos terminos coniungimus quaestionis. Hoc exprimitur per vocalem argumentationem.

QVAESTIO 2a

An omnis cognitio discursiva fiat ex praeexistenti cognitione.

Hanc quaestionem agitat Philosophus 1 post: c. 1. sed quia huius loci est propria ideo hic consequenter cum aliis discutitur. Est autem eius sensus cum ad discursum requirantur multae cognitiones An cognitio rei dubiae in discursu, causetur vere ex cognitione rei notae, ita ut virtute illius producatur. Sensus quaestionis

Plato in Phaedro Teaeteto Phedone et Menone, censet nostrum scire esse reminisci, et ideo in discursu nos non venire in cognitionem rei ignotae sed rei nobis ante notae recordari, nihilque nos de novo addiscere ac proinde per discursum nullam acquirere novam cognitionem. Putavit enim Plato animas ante corpora ple: nas fuisse omnium rerum cognitione et intrusas in corpus, ex contactu cor: poris omnium quidem esse oblitas, retinere tamen scientiarum habitus. Ita ut quemadmodum si quis oculis terram circumponeret, eos a videndo impediret, sic anima ex circumpositione corporis terreni, omnem cognitionem quam ante habu: it amittat, studio vero et diligentia cum excolitur atque et a corpore quodam: modo avocatur, tunc in recordationem rerum ante a se cognitarum venire atque ita addiscere esse reminisci. Plato censet nostrum scire esse reminisci. A similitudine

Philosophus tamen 1° post: c. 1. contra censet cognitionem nostram per discursum vere causari et acquiri de novo ex praeexistenti alia cognitione, ait enim omnis doctrina et omnis disci: plina discursiva fit ex praeexistente cognitione, cuius pronunciati sensus est hic, omnem cognitionem rei dubiae sive habeatur per doctrinam, sive per discipli: nam (eadem enim cognitio ut est in doctore dicitur doctrina, et est in discipulo di: sciplina) fieri et produci ex aliqua praecedenti cognitione, ea enim quae do: centur et discuntur debent esse ignota, quatenus vero docentur et discuntur efficiuntur nota ex aliqua praecedenti cognitione, ita ut ex noto deveniatur ad ignotum. Philosophus contra. Pronunciatum: omnis doctrina et omnis disciplina discursiva fit ex praeexistenti cognitione. Illius sensus. Ea quae docentur et discuntur debent esse ignota.

Quod pronunciatum Philosophus probat inductione in omnibus scientiis et speciebus di: scursus, omnes enim scientiae doctrinam faciunt ex aliqua praesupposita cognitione, sic et in Syllogismo ex praemissis nota evadit conclusio, et in aliis speciebus discursus ex antecedente notum evadit consequens. Lege huius pronunciati pleniorem explicationem apud Tolet: lib. 1 post: c. 1. super textum primum. Probat inductione

Dico 1°. Cognitio nostra non est reminiscentia. Haec assertio est contra Platonem. Assertio 1a.

Probr. Coiūctio sūt ē natural. aut praeter naturā. — Probr 1º ex euersioē fudamēti Platonis. Nā aut coiūctio aīā ci corpore
ē naturalis aut praeter naturā Si praeter naturā Contra 1º qz dissolutio
ē con naturā, ergo unio ē natūt. itē aīā ē essētialr forma Ergo informat
naturalr. Regula Probr qz natā nō ordinat res ad suū malū atq si or:
dinaret aīām ad unionē causātē sciētiarū oblivionem ordinaret illā
ad maximū malū. Praeterea si hac coiūctio aīāe ē praeter natam quō effi:
citr à natura?. cur semq et eodē nō cōtingit? nā quae praeter natam sūt raro et praeter ordi(nem)
Si naturalis. — eveniūt. Si naturalis tātū abest ut aīae possit tātū detrimētū afferre quā:
le ē oblivio oīum sciētiarū ut ei debeat potiq maximā addere pfectionē,
Forma ē aliq natalis ma: tae sicut p coiūctione — et adiumētū ad opatioēs pfectē exercēdas, forma ī quae ē aliq natalis matae
sicut p coiūctionē cū mata ī suo ēē pficitr, sic etiā pficitr ī opationibq,
Confirmatur. — quod patet inductioē ī oī coiūctioē formae cū mata. Cōfirm: qz vel cō:
Si impedit — iunctio corporis impedit cognitionē aīae, vel nō impedit. Si impedit Ergo ipe:
dit oēm cognitionē, ac proinde aīā ī corpore nihil cognosceret, sed nec recor:
Si nō impedit ergo recordationē nō ipedit; — datr qdē, qz recordatio ē cognitio:. Si nō ipedit ergo nō ipediet recorda:
tionē oīum rerū quas ante scivit aīā, eadē ī rō ē, de una recordatioē
Probr 2º Ad sciētias acquirēdas egemus sēsibus — ac de aliis, hoc aut ē con expientiā. 2º Ad sciās acquirēdas indigemq sēsibq
Ergo sciāe fiūt ī nob de novo. Cōsequa. qz ad reminiscētiā alicuiq rei nō ē
opus illo sēsu cuiq tal res ē obiectū, ut si aliqs vidit aliqs colores et de
ipsis habuit sciam, incidens deinde ī caecitatē et oblivionē pot reminisci
talis sciae etiā nō recupato visu. Ergo si is q nascitr caecq, prae habu:
isset aliqm sciam de coloribq, posset tali sciae reminisci quod ē falsū,
Probr 3º Cū reminiscimur nō tātū — 3º Cū reminiscimur nō tātū recordamur rei, sed etiā quod aliqn sciveri:
mq talē rē, sed cū aliqd addiscimq, nō recordamur nos aliqn idē scivisse
Confirmatr — Ergo nrum discere nō ē reminisci. Confirmatr qz nullq aīā recordatr
Hac recordatio differt à nova cognitione — se hoc antea cognovisse, hac ī recordatio differt à nova cognitioē, quod
illa ē cognitio obiecti tāquā ante à se cogniti, haec nō ē pura cognitio
Probr 4º Aīmq nō solū videt res praesētes sed etiā prae: videt futuras. — obiecti ī se. 4 Sicut aīus hnis qz ē imortalis nō solū videt res praesē:
tes, sed providet etiā futuras, et suscipit cogitationē posteritatisq, cur
si idē aīus fuit ante corpus, florens sciā oīum rerū, nō itidē cer:
nitr ī eo aliqua certē cognitio aut cogitatio aut memoria, aut demq
vestigiū aliquod sciā, quā ante corpus habuit, cur nullq ī eo maeror et
Probr 5º Esset nō hnis longe sa: pientiores quā illi — dolor de tāti boni amissioē. 5º qz sequeretr oēs hnes ēē nō longe sa:
pientiores atq hnibq q ante fuerunt, nā sedm Platonē, aīā praesētiū
hnum fuerūt ī praecedētibq ī qbus magnā sibi sapiētiā et rerū cogni:
Probr 6. Sc reminiscētia ē rerū singulariū, sciētia universaliū. — tionē cōparaverūt. solū ipsi nō recordarētr actu eorū quae sciverūt. Ulti:
mo reminiscētia ex libello de memoria et reminiscētia ē rerū singulariū
sed sciā quas acqrimq sūt rerū universalium Ergo nō possūt ēē reminiscētia
Obiectio 1º — Prima obiectio Platonis Si puer aliquis artificiosē interrogatr ad oīa
bene respōdet Ergo signū ē illū ea iā scivisse et ex occasioē benē interro:
Respōsio. — gātis recordatū ēē Resp. Puerū bene interrogatū ad oīa respōdere, vel qz
propositioēs illae sūt p se notae et ad quarū noticiā sufficit cognitio sēsuū
vel sūt propositioēs quae evidēter sequūtr ex p se notis ita tn ut dū de his
respōdet de novo addiscat.

173.

Scda obiectio. Qui laborat in sciēda aliqua re vel iā cognouit talē rē cuius sciām inquirit, vel nō. Si primū Ergo nostrū addiscere ē reminisci, si scdm etiāsi occurrerit nō cognoscet, nā q fugitiuū seruū quē antea nō vidit quærit etiāsi eū offēderit nō scit ēē eū quē quærit. Cōfir. q nouit oēm binariū ēē parē vel explicita cognitiōe scit binariū quē in manu abscōditū habeo, vel nō, Si nō ergo ex una cognitiōe nō causatr in nob alia cognitio, nec ex cognitiōe vniuali particularib. si vō dicat se scire hoc ē falsū qz q nō nouit huc quē in manu abscōditū habeo ēē binariū, quō nouerit ēē parē? Rndet ad argumētū Socratis apud Plato: in Menone quod aī alicuius rei noticiā acquirimus illā nō habemus actu qz obliti illā sumus sed habemus habitu, vñ nō frustra laboramus quærimus n scīam actualē quā nō habemus et qz saltē habitu eā præhabemus, si occurrerit nō poterit nos latere. Sed Philosophus 1 post: c. 1. respōdet sufficere si id quod quærimus scire, fuerit præcognitū in potētia & in vniuali, id n sufficit ut intellectus perueniat ad distinctā eiusdē rei noticiā, cōfusā vō noticiā hēt intellectus ex quadā vniuali vi, qua assētitr principiis, quæ virtute cōtinet oēs cōclusiōes. Quare quæ discursu à nob sciūtr nec oīo fuerūt nota, sic n nō discerētr, nec oīo ignota, sic n cognosci nō possēt, sed parti nota, parti ignota, actu ignota potētia nota, vna n cognitio virtute et potētia cōtinet aliā in particulari ignota in vniuali nota, vñ p solā applicationē cognitiōibus vniualib actu cognoscūtr.

Obiectio 2ª.
Si cognouit
Si nō cognouit
Confirmatr
Respōsio Socrat
Philosophus ad hæc respōdet
Si fuit præcognitū in potētia & in vniuali.
Quæ discursu à nob sciūtr Nec oīo fuerūt nota Nec oīo ignota. Sed parti nota. Parti ign.
Vna cognitio virtute & potētia cōtinet aliā.

Dico 2º Cognitio discursiua verè de nouo in nobis acquiritr ex præexistēte cognitiōe. Probr 1º experientia. Oēs n experiuntr se ex notis deuenire ad cognitionē ignotorū 2º Ratiōe qz habemus in nobis principia acquirēdi nouā cognitionē p discursū Ergo verè acquirimus Antecē: Imprimis n habemus quædā principia quasi cōsequētiarū nota lumine naturali, ut sūt illa principia dici de oī et dici de nullo, in qbus fūdātr oēs figuræ syllogismorū, hæc igr si applicemus ad quālibet materiam infallibiliter veritatē assequemur. Deinde ex cognitiōe unius rei possumus inferre cognitionē alterius qz sicut se hēt res ad rē, ita cognito ad cognitionē, sed int res ē quædā connexio necessaria, ita ut una sequatr ex altā, ut effectus seqtr ex cā. Ergo & ex cognitiōe unius rei necessāō seqtr cognitio alterius, ut ex cognitiōe cāe cognitio effectus, nō quod una cognitio producat directe altam, sed quod sit rō intellectui producēdi altam cognitionē, solus n intellectus ut cognoscit, ita etiā et producit cognitionē intellectiuā Et ex hac assertione clarius soluūtr argumēta Platonis supra posita. Plura quæ hic possūt desiderari de nō nrō cognoscēdi tradētr tū infra lib: 1 post: trac: de sciā, tū lib. 3 de aīa ex qbus euidētius cōstabit falsitas sentæ Platonis et assertō 2ª apertissime cōprobabr.

Assertio 2ª.
Probr 1º. Exper:
2º. Ratiōe habemus
Antecē:
Principia dici de oī & dici de nullo
Ex cognitiōe unius rei possumus inferre cognitionē alterius
Ex cognitiōe cāe seqtr cognitio effectus
Est rō intellectui producēdi altam cognitionē
Solus intelle: ut cogno: scit ita etiā producit cognitionē intellecti:

QVAESTIO 3ª
Quæ et quot sint in discursu præcognitiones quæ et quot præcognita.

Cū definitū sit, ad oēm cognitionē discursivā requiri aliquā praeexistētē co:
gnitionē seu praecognitionē et oīs praecognitio alicuius praecogniti sit praeco:
quae et quot sit gnā praecognitionū, et praecognitorū.
gnitio, explicādū ē, hac quaestiōe, quae et quot sit gnā praecognitionū et prae:
cognitorū, ad oēm discursū requisitorū. De quo disputat Philosophus lib. 1. post. c. 1.
Non aūt sit totā eā doctrinā quā Philosophus et interpretes tradūt loco
citato, qz ē huius loci propria. Et ut fūdamētū oīum dicēdorū suppono prae:
Praecognitio differt à Praecognito.
cognitionē differre à praecognito. Nā praecognitū ē res illa quae praecogno:
scitur ante discursū praecognitio aūt ē modus praecognoscēdi. Hoc posito aliquae
sūt solvendae dubitatiōes.

DUBITATIO I.

Quotuplex sit praecognitio de qua hic agimus.

Praecognitio ē oīs cognitio prae:
Et si praecognitio ex vi nois sit oīs cognitio praecedēs aliā sive sit sensiti:
va sive intellectiva, tn̄ hic nō agimus de quacūque praecognitiōe, sed de prae:
Hic agit de Praecognitiōe necessaria ad discursū.
cognitiōe necessā ad discursū. Nā et Philosophus in illo pronūciato. oīs doctrina
et oīs disciplina discursiva, ex praeexistēte fit cognitiōe, loquitur de cognitiōe
discursiva, sive de cognitiōe cōsequētib, quae fit ex cognitiōe praeexistēte
antecedētib, ut ē comunis sentā Philosophorū.

Ad cognitionē discursivā tria necessa.
Hoc posito. Cū ad cognitionē discursivā in qua scilicet cōcludit aliqua quaestio
tria necessario cōcurrāt, subiectū, passio seu praedicatū, et principia seu prae
Prima praecognitionis divisio
missae, per quas passio de tali subiecto cōcluditur. Hīc nascitur prima
divisio praecognitionis desumpta ex numero praecognitorū, ita ut sicut tria
Sicut tria sūt praecognita sic tres praecognitiones
sūt praecognita, sic tres dicātur eē praecognitiōes, una subiecti, altera pas:
Aristoteles duas praecognitiōes ponit.
sionis, tertia principiorū. Aristoteles: aūt nō ē solitus hac dividere in ratione,
dixit n. duas eē praecognitiōes nō tres. 2a divisio praecognitionis potest sumi
2a divisio Praecognitionis.
sedm diversitatē habitudinis, quā ht praecognitio ad doctrinā illā cuius
ē praecognitio, et qz habitudo praecognitionis ad doctrinā cōclusionis duplex ē
Habitudo praecognitionis duplex ē.
aut n. praecognitio ad doctrinā cōclusionis ht habitudinē dispositionis sine
qua nō, vel habitudinē cae, ideo ab Aver: 1 post. com: 5o. et in epito: priorū
c. 1. et comuni: ab oībus Peripateticis duplex praecognitio assignatur altera
Praecognitio duplex Altera dirigēs qd Altera agens. qd
dirigēs altera agens. Praecognitio agēs ē illa, quae producit efficit cogni:
tionē cōclusionis qualis ē praecognitio principiorū dirigēs vō ē illa quae
quare dr agens
tātū disponit intellectū ad bene quaerēdū de cōclusiōe qualis ē praecognitio subiecti
et passionis. Praecognitio agens dr agens qz vere causat assēsū cōclu:
sionis et qz ea posita statim ponitur effectus. vn̄ merito sola praecognitio
praemissarū dr agēs, qz posita cognitiōe quod praemissae verae sit
statim ponitur cognitio cōclusionis et eidē assēsus. Praecognitio dirigēs
quare dr dirigens
dicitur dirigens, qz tātū dirigit id ē disponit intellectū ut cōditio sine qua
nō. vn̄ posita hac praecognitiōe dirigēte, nō necessario sequitur cognitio cō:
clusionis, et propterea nō dr agēs. Quare merito praecognitio subiecti
et passionis dr dirigēs qa tātū dirigit intellectū ut cōditio sine qua nō
3a divisio praecognitionis.
qua posita nō necessario sequitur cognitio cōclusionis. Tertia denique divisio praeco:
gnitionis desumi potest ex modo praecognoscēdi. Et ex hoc cap. Philosophus dividit praecog

174.

tione bifariã, dicit ñ alterũ eẽ praecognitionẽ qd nois, alterã praecognit: Altã qd nois.
onẽ an sit. Iuxta hoc Ergo duae sũt praecognitioẽs. 1° quid nois idẽ qd scat Altã An sit.
nomẽ. 2ª qz ẽ, id est, quod res de qua faciẽdus ẽ discursus sit, id est, existat,
hi aũt sit pricipiũ cõplexũ, quod sit verũ, eẽ ñ cõplexorũ ẽ eẽ verũ, quã
sufficientia ut intelligas. Nota. Philosum loco citato nõ intẽdere cõmunes Esse cõplexorũ ẽ eẽ verũ.
vere quãcũqz praecognitionem quae alicui discursui necessa ẽ, sed eas tãtũ
differre quae ad oem discursum necessa sit. Itẽ qz Arystotel: ĩ illo tex: Quae ad oem discursũ necessa sũt.
tu exparit eas praecognitioẽs, ex qbus in primo textu, asserat fieri oem
doctrinam, & oem disciplinã discursivã. Ergo loqtr de praecognitionib. ad oem discursũ necessariis.
Itas aũt merito dicas eẽ docce, qz duo sũt tãtũ modi, sub qbus praecognoscũtr
quaecũqz praecognosci debẽt ad discursũ, nã quaecũqz praecognoscũtr, vel sũt Duo sũt modi
pricipia, vel subiectũ, vel passio probãda de subiecto. pricipia praecognosci
debẽt quod sit subiectũ quod sit, id ẽ existat, et qd scet. Passio qd scet
nã eius existẽtia cõcludẽda ẽ ñ discursu, vt cũ quaeritur an aĩa noster sit Exẽplũ.
inmortalis, ad cõcludẽdã p discursũ hac quaestionẽ, praenoscẽda necesso ut p discursũ hanc quo cõcludatr praenoscẽda sũt hac.
ẽ de hoc noĩe aĩus, quae sit eius scatio. Deinde quod existat, aliter nõ
poterimus probare, quod illi cõveniat, illud attribuere imortale. Deinde
de illa passioẽ imortalis qd scet hoc nomẽ Aliter nõ poterimus demon:
strare quod aĩo cõveniat. Quibus praecognitionibus habitis, intellectus suf:
ficienter dispositus ẽ circa quaestionẽ, sed eget adhuc pricipiis, qbus ut instru:
mentis assequatr cõclusionis cognitionẽ, de qbus praenoscẽdũ, qz sũt, id ẽ qz
vera sũt, cõplexorũ ñ eẽ, ẽ esse verũ. Et his praecognitionibus habitis suffi: Cõplexorũ eẽ ẽ eẽ verũ.
ciẽter ẽ instructus intellectus ad quaestionẽ cõcludẽdã. Cũ habes Philosum His habitis sufficiẽter ẽ instructus intellectus ad cõcludẽdã quaestionẽ:
sufficiẽter ex duplici mõ praecognoscẽdi, duas quales praecognitioẽs necessas
assignasse, tũ qz tãtũ hae duae praecognitiones sũt oi discursui necessae,
aliae võ aliqbus in particulari, tũ qz praecognitioẽs aliae sub his cõtinẽtur,
puta praecognitio pricipiorũ demõstrationis, propter qd, quod vera, quod
imediata, quod priora, quod causae, cẽ sub praecognitioẽ, an ẽ, pricipiorũ.

DVBITATIO 2ª
Quid sit praecognitio quid nois, seu prae; cognitio quid est quod dicitur.

Nota pro solutioẽ 1°. quod cũ noĩa sint signa instrumẽtalia rerũ, et de Nota 1°
natioẽ signi instrumẽtal sit, ut p sui cognitionẽ ducat nos in cognitionẽ noĩa sũt signa instrumẽtalia rerũ.
rei scatae, ideo oportere prius ea cognoscere, quã res scatas p ipsa.
Necesse ẽ igr duplicem cõceptũ formare, alterũ de noĩe, et hic dr Duplicẽ cõceptũ necesse ẽ formare.
cõceptus nõ vltimatus, alterũ de re scata, et hic dr, cõceptus ultimatus. 1us de noĩe et dr nõ vltimatus 2us de re scata et dr vltimatus
Habere aũt, qd nois, ẽ praeter cõceptũ nõ ultimatũ, habere cõceptũ
ultimatũ rei, sedm quod scatr et exprimitr p definitionẽ Nois. Habere qd nois ẽ.
Nota 2° Inter definitionẽ quid nois. et qd rei, eẽ hoc discrimen, Nota 2° Discrimẽ int illas.
quod definitio qd nois explicat scationem, Etimologiã, et vi nois, rẽ
aũt explicat in ordine ad nomẽ et nõ distictẽ sed cõfusẽ. Definitio
võ qd rei, explicat natam rei absolutẽ, et eius partes distictẽ declarat,

Nota 3.

Habere confusum conceptum de ipsa re dicitur hoc.

1° modo.

2° modo.

Nota 3. quod cum habere quid nominis de aliqua re, sit habere aliquem confusum conceptum de ipsa re, prout significatur per aliquod nomen, dicitur hoc potest contingere. 1° modo cum habemus cognitionem nominis et rei significatae per nomen, quatenus significatur per tale nomen, et hoc est scire quid nominis formaliter. 2° modo cum habemus eundem conceptum confusum de re, etiamsi nesciamus eius nomen, quem de ipsa haberemus, si sciremus nomen et significationem nominis, et haec dicitur cognitio quid nominis aequivalenter.

Haec dicitur quid nominis aequivaleter.

Assertio.

His positis dico. Formaliter praecognoscere quid nominis, est scire nomen et nominis significationem, et habere conceptum aliquem confusum rei significatae per tale nomen: scire autem quid nominis aequivalenter est habere confusum rei alicuius conceptum etiam nomine ignorato.

DUBITATIO. 3.

Quid sit praecognitio quia est.

Cognitio existentiae.

Dico. Praecognitio quia est, in re simplici, est cognitio existentiae, in re complexa, ut in principiis, est cognitio veritatis eorundem, quia esse rei complexae est esse verum. Porro cognitio existentiae, scilicet quod res existat, sufficiat ut habeatur per primam operationem, qua simpliciter cognoscamus rem illam de qua aliquid per discursum concludere volumus existere, nam haec saepe cognoscitur per sensus in quo tantum est simplex apprehensio, qua existentia simplici apprehensione cognita, sufficienter est dispositus intellectus ad concludendum quaesitum de illa re, per discursum.

Haec saepe cognoscitur per sensus.

In sensibus est tantum simplex apprehensio.

Verum est tamen, quod cum id quod cognoscamus existere, non obiicitur sensibus, sed subiectum debeamus eius existentiam discursu indagare, atque adeo de illa habere praecognitionem complexam non tantum simplicem.

DUBITATIO 4

Quot sint praecognita.

Praecognitum est.

Tria praecognita.

1° Probatur autoritate.

2 ratione.

Praecognitum ut supra dixi est res illa quae praecognoscitur ante discursum. Quo posito dico. Tria esse praecognita Principia, subiectum, et Passio. Probatur 1° ex Philosopho 1° post. 25. ubi quamvis de sola demonstratione loquatur, eadem tamen non videtur esse de omni syllogismo. 2°. ratione. quia praecognita sunt illa quae necessario debent praecognosci ad omnem discursum, sed ad omnem cognitionem alicuius quaesiti, debemus cognoscere quod ipsum quaesitum, ut per illud quod quaeratur intelligamus, quod id ex quo infertur quaesitum - In quaesito autem sunt duo. subiectum, et Passio. quae probatur de subiecto, id vero ex quo deducitur quaesitum sunt principia. Praeter haec tria nihil aliud necessario requiritur cognoscendum. Confirmatur; Conclusio potest nobis dici esse ignota. 1° quoad terminos, et sic requiritur praecognitio subiecti et praedicati. 2° quoad connexionem terminorum et sic debent praecognosci principia quae sunt causa connexionis terminorum in conclusione.

In quaesito duo Subiectum

Passio quae probatur de subiecto

Id vero ex quo deducitur quaesitum sunt principia.

Conclusio dicitur potest esse ignota

Nota Philosophum 1 post: tex 2° (et nos hic) agere de praecognitis cuiuscumque discursus. Probatur quia agit de praecognitis requisitis ad omnem doctrinam et disciplinam discursivam. id est ad notitiam cuiuscumque conclusionis

Confirmatur quia de praecognitis discursus demonstrativi, in quo agit infra tex. 24. per. Hic est Philosophum per subiectū intelligere oē id de quo aliqd probatr, — *Quid intelligat per subiectū*
per passionē quidquid de alio probatr sive sit passio sive accidens commune — *Per passionē*
sive quodcunque aliud, per principia oēs propositioēs quae ponuntr in discursu — *Per principia.*
ad aliqd inferēdū.

DVBITATIO. 5.

Vtrum de subiecto discursus praecognosci debeat, quid est, quod dicitur et quia est.

Philosophus 1. post. c. 1. affirmat de subiecto discursus utramque habēdā praecogni- — *Vtraq. habēda scilt quid sigt nome et quod sit.*
tionē, scilt quid sigt nomen, et quod sit, quo in loco hāc praecognitionē explicat
in unitate de qua in Arithmetica demōstrātr multae passioēs. Praecognoscitr
aut de unitate quod sit et quid sigt. Quod igr praenoscēdū sit de subiecto quid sigt — *Quid sigt.*
patet, quia nisi sciamus quid sigt subiectū nō poterimus de illo inquirere. Et quidē de
subiecto ut dixi praenoscēdū ē, quid nōis, vel formatr cognoscēdo quid sigt no:
mē, vel saltē aequivaletr habēdo cōfusā ipsius subiecti cognitionē, licet
eius nomē ignorē, nā si nec nomē subiecti intelligā, nec subiectū ullo mō
cognoscā nihil potero de illo inquirere. Quod vō de eodē subiecto praenoscēdū
sit quod sit sive quia ē Probatr tū autoritate Philosophi supra, tū quia nisi sci: — *Quod sit sive quia ē. Probr*
amus quod existat frustra inquirimus passioēs quae illi inexistūt, nisi in subi: — *Subiectū sit verū Ens*
iecto sit verū Ens, nō pōt habere veras passioēs, at nō ē verū Ens nisi
quatenus existens ergo debet praecognosci quod existat.

Quoniā aut praecognitio, quod sit, de subiecto nō nihil hēt difficultatis
nota pro explicatioē dictorū et solutioē eorū quae cōtra eā adducuntr — *Quae praedicatr de subiecto duplicia sūt. cōtigētia. Necessa*
ea quae praedicatr de subiecto eē duplicia, alia cōtigētia, alia necessa,
si sint cōtigētia nō possūt convenire subiecto nisi per inexistētiā, nō pos: — *Si sint cōtigētia.*
sūt aut inexistere nisi subiecto existēti quare ut probētr de suis subie:
ctis necessariō requiritr praecognitio existētiae subiecti. Si nō sit necessa: ea abs — *Si nō necessaria*
trahūt quidē ab existētia, quia cōveniūt subiecto ratioē essē, nō ratioē
existētiae, unde sive existat subiectū, sive nō existat, verè illi cōpetūt,
nō aut abstrahūt à suppositioē existētiae, supponūt n. subiectū tale — *Nō abstrahūt a suppo: sitioē existētiae.*
cui verè cōpetat existere. Ratio ē quia passioēs nō possūt verè probari — *Rō ē.*
de subiecto, nisi id habeat verā essentiā, at nulla ē vera essā, nisi ea cui
cōpetit verè existere ergo debet praecognosci de subiecto, quod verè exi:
stat. Nōtū debet praecognosci quod existat hic et nūc in particulari, qm de illo — *Nō debet praecognosci quod hic aut nūc existat in particulari.*
habetr sciā, de rosa n. ē sciā etiā qm nō existit, sed debet praecognosci quod
existat actu suis tpibus et mō sibi proportionato ut recte ānotavit Laie:
Et ex his nullo negotio solves obiectiones quae conatr probare de subiecto
discursus nō necessō praenoscēdū eē quod sit.

Prima obiectio Sciā abstrahit ab existētia, quia versatr in propositionib — *obiectio 1.*
sēpiternae veritatis, quarū haec ē natura ut sit verae, sive existat subiectū
sive nō. Rideo Sciā abstrahūt ab existā, sed nō à suppositioē existētiae — *Respōsio.*
Deīn sciae ex natura sua abstrahūt ab existā, in specie tn nrī requirūt suppositionē

Per ordinē ad existām — existētiæ, qz nos nō possum⁹ cognoscere subiectū habere verā essām ē nō si: stā, nisi p ordinē ad existētiā, quod n̄ existit in mūdo hēt verā essām quod nō existit hēt essām fictā.

Obiectio 2ª. — Sēcda obiectio. quædā subiecta nulla ratiōe possūt existere ergo nō debet præcognosci quod existat. Antecedēs patet de chimæra, infinito, impossibili, multa possūt probari, ut quod chimæra sit figmētū, quod infinitū nō habeat ultimā partē, cū tn̄ ista nō possit existere.

Responsio. — Rñdeo de his quæ nō possūt exi: stere quæcūq3 probātr, probātur ex suppositiōe existētiæ qz si existerēt talia ē.

De his probatr ex sup: positione existāi. Obiectio 3ª. — Tertia obiectio. Si sūt subiecta negativa, nulla ratiōe possūt existere, negati: oēs n̄ sūt nō Entia, cū tn̄ multa de illis probari possīt, ut in physica de vacuo probr̄ quod dari nō possit in rerū natā.

Responsio. — Rñdeo subiecta negativa satis ē ut existāt nō sibi pportionato nempe fundamētaliter.

Satis ē si existāt nō si: bi pportionato. Obiectio 4. — Quarta obiectio. de Ente rationis multa demōstrātr. hoc vō nō existit ergo ē.

Responsio. — Rñdeo Ens rationis existit obiective in intellectu nō sibi proportionato.

Obiectio 5. — Quinta obiectio si de subiecto discursus probēt existētiā, ut si probē Deū eē, certe nō debeo præcognoscere subiectū existere sed probare.

Responsio. — Rñdeo Exi: stā solūmō debet præcognosci de subiecto qn̄ de illo nō pbatr. vn̄ in talibg paccidēs ē quod nō præcognoscatr existā subiecti ex eo quod probatr.

DVBITATIO 5ª

An de passione præcognoscendū sit quid nominis

Affirmative. Probr. — Rñdeo cū Philosō 1 post: c. 1. de passiōe seu de prædicato cōclusiōis præ: cognoscēdū, quid nōis, hoc ē qd sigt. Probr. qz aliter probare nō poteri: mus passionē subiecto cōvenire, nisi præcognoscam⁹ qd nomē sigt.

Quod satis ē prænosce: re de passiōe qd nōis nō aūt qz ē. Probr. — Quod aūt sufficiat prænoscere de passiōe, quid nōis, nō aūt requiratr etiā prænoscere quia ē. Probr. qz sola sigtio prædicati seu passiōis præsupponitr discursui existā vō probr p ipsū discursū et hoc indicavit Philosophus loco citato e: xēplo triāguli, quod in Geometria demōstratr de linea, supra datā rectā

Existā pbatr p ipsū di: scursū. — terminatā triangulū æquilaterū cōstituere ubi de triāgulo nō præcognoscitr nisi quid sigt.

Renota hic ex dictis Philosophū loco citato loquētē de præcognitionibg, nō si: gnasse eas oēs quas aliqn̄ habere cōtigit, sed eas tātū quæ ex necessi: tate sēp haberi debēt.

Eas tātū quæ ex necessi: tate haberi debēt. — Est aūt necessariū ad oēm discursū præcognosce: re, quid nōis, passionis, ipsā aūt existere nō oportet præcognoscere qz licet hoc aliqn̄ cōtigit

Est necessariū ad oēm discursū præcogno: quid nōis passiōis. Ipsā existere nō oportet præcognoscere. — supposita existētia alicuius effectg, quē sēsibg usurpam⁹ indagam⁹ p discursū cius propter qd, et eam. nō tn̄ semper cōtigit, et ideo inter præcognitiōes sēp necessarias, nō fuit alia recēsēda, quā ea quæ sēp præhabetr, quæ in pas: siōe, ut dixi, ē tātū qd nōis.

Per accidēs ē existā pas: siōis nobis eē notā ante discursū. — adde quod p accidēs ē existētiā passiōis nobis eē notā, ante discursū, cū n̄ ipsius cōcludi eig existā, de quo lib. 1 post: latig.

Obiectio. — Dices! Multa alia prænosci possūt de subiecto et passiōe ut definitio sub: iecti, et passiōis, proprietates, effectg. ec.

Responsio. — Rñdeo. Hæc cū cognoscūtr ptī: nēt ad pricipia ex qbg infertr cōclō, et assumūtr tāquā media ad eā pbandā.

DUBITATIO 7.a

An de principiis prænoscendū tātum sit, quid sit et de quibus pricipiis intelligendum sit.

Duæ sut hic difficultates. 1a An sicut de passioē præcognoscitr quid nois ita etiā de pricipiis præcognoscēdū sit. Nota duplex quid nois cōcipi posse cōuenire alicui pricipio siue propositiōi discursiue. 1m Cōuenies ipsi ut ē qd nnx, et sic cuilibet pricipio et dignitati cōuenit hoc nomē, pricipiu, dignitas, præmissa, propositio, etc et hoc videtr indicasse Arist: 2 post: tex: 10 ubi ait quō orō aliqua cōiūctiā vna dr ratiōs. 2o quia cū quodlibet pricipiu sit orō ex pluribg terminis cōflata, et qlibet terming habeat qd nois, dignitas quoqz ratiōe terminorū dt qd nois.

Difficultas 1.a
Nota duplex qd nois. 1m.
2m. quodlibet pricipiu sit orō ex pluribg terminis cōflata

Hoc posito, certū ē quod de pricipiis nō sit præcognoscēdū qd nois primo mō, qz impertinēs ē ad discursū formare de aliquo pricipio cōceptū quod ipsū vocetr pricipiu dignitas etc sed sufficit si intellectg eig pricipii ve:ritati assētiatr. Certū ē præterea quod, qd nois terminorū pricipiorū de:beat præcognosci, qz nō pōt intellectg nr̄ p affirmationē coniūgere duos terminos, nisi illorū habeat appræhēsionē saltē do, qd vnū quodqs corū sōt.

Nō ē primo mō
Sufficit si intellectg eig pricipii veritati assētiatur.

Cōtrouersia aūt ē cur cū de terminis pricipiorū præcognosci debeat qd nois Aryst: tn̄ tex: 2 huig præcognitionis nō meminerit, sed tātū dicat de pricipiis prænoscēdū eē qz vera sūt.

Cōtrouersia quæ.

Philopo: in tex: 2m affert duas rationes cur Aristote: omiserit hac præco:gnitionē. 1a qz satis fuit de pricipiis docere prænoscēdū eē qz vera sūt ē n impossibile, haberi hac præcognitionē qn habeatr præcognitio qd nois ter:minorū ex qbg cōstat. 2a ē qz scatio nois magis cōuenit terminis simpli:cibus quā propositionibg Cōplexa n pprie nō habēt qd nois, nec descripti:onē explicatē nois scationē.

Quæ dat rationes. 1a.
2a. Scatio nois magis cōue:nit terminis simplicibg quā propositionibg.
Cōplexa pprie nō hnt qd nois.

Nota 1o pricipia, qz cōplexa sūt, nō habere simplr qd nois ut docet Philop: na pricipiu ut diximg dupliciter habere pot nomē. 1o mō sit aliquod nomē incōple:xū ut pricipium dignitas etc et tale qd nois ē impertinēs ut præcognoscatr 2o mō, habet qd nois terminorū, quod nō ē habere simplr qd nois, sed cōsta:re habentibus terminis qd nois et hoc cōmuniter recipitr ab oibg.

Nota 1.
Pricipiu dupliciter haben pot nomē. 1.
2.

Ad loca aūt qbg Aristo: videtr docere pricipia habere qd nois, ut 1 post. c. 2. et tex: 24. dicēdū ē habere qd nois scdm qd, nō simplr, et ratiōe sui.

Hnt qd nois scdm qd, nō simplr.

Nota 2o quāuis qd nois terminorū, pricipii, nō sit pprie et simplr qd nois ipsig pricipii, tn̄ ut ex dictis patet necessario debet præcognosci. Hic ē quod cognitio qd nois talium terminorū vna ex parte nō fuit numerāda int præ:cognitiōes, nec fuit dicēdū de pricipiis præcognoscēdū eē qd nois, altā ex: parte ut necessā nō fuit omittēda. Quare cū ita res se habeat Aristot: utrūqz præstitit, nā in tex: 2 primi post: int præcognitiōes, istig expressè nō meminit, siqdē impossibile ē præcognoscere pricipiu qz verū ē, nō cognitis terminis: alibi uō ut cap. 2 et tex: 24. eiusdē primi post: meminit istig præcognitionis, qz aliquō ut docuimg saltim rōne termino:rū cōplexa, hnt qd nois, necessario prænoscēdū.

Nota 2o
Aristot: utrūqs præstitit.
Impossibile ē præcognoscere pricipiu nō cognitis terminis.

Assertio. His positis dico quod principia nō sūt propriè quid nois. ideo 1. post: tex: 2° nō fit à Philoso-
Principia proprie nō sūt quid nois. mētio ipsius praecognitiois; sed quatenus aliquo sūt, quid nois. Sed Philosophus aliis locis
citatis meminit ipsius praecognitiois. Pōt etiā aliter bene solui posita difficultas sic tū cōce-
dēdo quod et ipsa principia debent praecognosci qd sint, sed tn cū principia habeāt cē
praecognitioēs, ō cē principia respectu cōclusiois inferēda quatenus sūt cognitioēs de-
bēt et ipsa habere alias praecognitioēs, nēpe qd sint termini ipsorū principi: quatenus nō
principia sūt praecognitioēs ad cōclusionē inferēdā eatenus debēt praecognosci tātū qd sint.
Difficultas 2ª. 2ª difficultas ē. An de principiis praenoscēdū sit qz sūt. Sedeo affirmative. Probr.
Probr 1°. ex Philos: 1 post: tex. 2° vbi praecognitionē, qz ē, explicat in illo principio impossibile ē
idē simul ēē ō nō ēē, imo ō reddit huius rei cām, ait n, quod cū propterea assētiamur
cōclusioni, qz assētimur principiis, necesse ē nō mō assētiri principiis sed magis quā
Probr 2° Rone. ipsi cōclusioni. Idē ht tex: 24 ō 25. 2° id patet Ratioē, qz, ēē, principiorū ē cone-
Esse principiorū ē conexio praedicati cū subiecto. xio illa praedicati cū subiecto, in hac n formali cōsistit, at conexio praedicati cū sub-
iecto in principiis debet praecognosci ad inferēdā conclusionē Ergo principia debēt prae-
cognosci, qz sūt. Vn patet praecognoscere principia, quia sūt, nil aliud ēē quā praeco-
Qz sūt, idē qz vera sūt. gnoscere principia qz vera sūt, hoc n ē conexio praedicati cū subiecto, qn verū affirmat
praedicatū de subiecto vn falsū vocat Philosophus nō ēns 1° post: cap. 2°.
Difficult: 3. 3ª difficultas ē de quibus principiis sit habēda hac praecognitio, de cōmunibus an vō
de propriis uniuscuiusque conclusiois.
Principia quaedā sūt cōmunia. ex quibus quaedā sūt oīo prima. quaedā nō oīo prima. Nota Principiorū quaedā ēē cōmunia quaedā Propria. Ex cōmunibus quaedā
sūt oīo prima, qualia sūt illa duo. quodlibet est vel nō ē, ō de nullo simul cōtigit
affirmare ō negare, ō huiusmodi principia sūt oībus scientiis cōmunia. Quaedā vō
sūt nō oīo prima, nec omnibus scientiis cōmunia. Sed cōmunia tātū pluribus sci-
entiis et per se nota, ut si ab aequalibus aequalia demas, quae remanēt sūt aequa-
Quaedā Propria quae sūt in duplici diffrā. lia. Itē quae sūt aequalia, uni tertio sūt aequalia inter se quae principia sūt cōmu-
nia Arithmeticae ō Geometricae. Propria quoque principia sunt in duplici diffrā. vel
n dicunt Propria, qz uni tātū cōclusioi probandae seruiūt, ut ē interpositio lunae
inter nos et solē respectu eclipsis solis. vel dr propria qz licet pluribus cō-
clusionibus seruiat, nō tn praestat intra ambitū unius tātū scientiae quale
ē illud in Physica. Natura ē principiū motus ō quietis.
Per principia intelligit praemissas. Hoc posito. Sedeo ad difficultatē, Philosophū 1. post: tex. 2° per principia intellige-
re praemissas cuiuscumque discursus, siue sint principia propria, siue cōmunia, siue
per se nota, siue nō: secundum autem intelligere principia quae sūt extra discursū,
ō quibus praemissae innitūr. Et per cōsequens praecognitionē qz ē, potissimū
quidē habēdā, de principiis discursus, secundario aūt de principiis illis extra
Prima pars. Probr 1°. discursū quibus ipsa principia discursus innituntur. Prima pars patet 1°.
qz Philosophus loco citato principaliter agit de praecognitioē principiorū sine
qua cognitio cōclusiois haberi nō pōt, sed sine praecognitioē, qz ē, praemis-
sarū nō pōt haberi assēsus cōclusiois ut habetur 1° prio: c: 1°. vbi Philosophus
2°. ait tales praemissas ēē oportere, ut sine extrinseco argumēto faciant veri-
tatē cōclusiois Ergo. Secūdo, qz Philosophus probans inductione necessitatē
praecognitionū, probat hoc in syllogismo in inductioē, et aliis cognoscen-
di instrumentis, in quibus principia praecognita sūt praemissae vel antecedēs.
3°. 3. qz tex. 2° explicans praecognitionē principiorū ait nō necessō praemissas
oēs ante demōstrationē praenoscēdas ēē, sed alterā posse praenosci in ipso discursu
Obiectio. Dices 1° Si Aristot: noiē principiorū intelligit praemissas discursus cur affert ex-
cuiusdā principii oīo primi et quodlibet ē vel nō ē. Sedeo 1°. hoc principiū per
praemissa

præmissa in aliquo discursu, ut patet ex tex. 28. Rndeo. 2. Hoc exēplū fuisse Responsio.
afferēdū ut intelligeremus communissima pricipia etiā præcognoscēda eē, idē nō excludi sed secūdario cōprehēdi noīe pricipiorū. Et ex hoc patet scdā pars asserti:
onis Dices? Principia etiā illa quæ nō ingrediūtr discursū præcognoscend sunt, obiectio.
sūt n̄ veluti hostiū sciēe 2 Met: 1º in scīb n̄ multa deducūtr et cognoscūtr ex cognitione pricipiorū vñ Philosoph 1 coeli 33 errorē inquit minimū circa pricipia in progressu sciēe fieri maiorē. Rndeo hæc oīa sūt vera, d nō con nos, q nō negamus taliū pri: Responsio
cipiorū præcognitionē eē necessaria prorsus, aē plenā et totalē alicuius sciēe cognitionē sed taliū dicimus nō eē necessariā ad qualēcūqz assēsū, quācūqz cōclusionis. ideoqz Philosophus q egit de præcognitionibus requisitis ad oēm discursū p pricipia intelligere præmissas, reliqua vo communiora pricipia nō nisi scdario. Hactenus de hac disputatiōe.

DISPUTATIO 2ª
De speciebus discursus.

Quatuor discursus spēs cōmuniter à Philosophis tradūtr, Syllogismus, Entimena, Inductio, Exēplū, de quibus hic breviter agēdū ē, sed de Syllogismo potissimū qz ē prima et potissima discursus spēs, suppono aūt hic ea oīa quæ de illo dicta sūt, tota tertia parte summulæ.

QUÆSTIO 1ª
Quæ sit natura et definitio syllogismi.

Natura Syllogismi ex eius definitiōe intelligēda ē. Definitr aūt à Philosopho 1º Prio: c. 1. et 1 Top: c. 1. hoc mō Syllogismus ē oro in qua quibusdā positis Definitr syllogismus.
alterū quid à positis cōtingere necesse ē eo quod hæc sūt. Quæ definitio sic explica:
tr. Syllogismus ē oro. Oro ponitr loco gnis ea n̄ ē communis 1ª 2ª d 3ª orationi Explicatr definitio Syllogismi.
intellectus. d qdē sumēda ē oro vocalis. ē n̄ Aristot: mos agere de orationibus Est oratio. 1.
intellectus prout voce explicatr, quod patet ex 1º de interpr: c. 4. ubi orationē
p quā hīc definit syllogismū dicit eē vocē. Dices? Syllogismus nō ē una oro, obiectio.
cū plures habeat propositiōes nulla cōiunctiōe cōnexas, male ergo definitr
p orationē. Rndeo Esto propositiōes syllogismi materiatr nō sint una oro, Responsio. materiatr nō sūt una oro
tn̄ ut stāt sub una forma syllogismi, et oēs serviunt eidē iudicio illativo faci: ut stāt sub una forma syllogismi, d oēs serviunt eidē iudicio illat:
unt unā orationē; adde quod cū præmissæ medio termino inter se cōnexæ sīt
et cōsequēs cōnexū antecedēti, p notā illationis, merito unica oro eē debet.
Præterea ut docet Alber: 1 pri: c. 5. præmissæ propter ordinē quē hnt Rnō 3ª
ad eūdē finē id ē cōclusionē, unā faciūt orationem, adde quod sicut defini: Rnō 4ª
tio ex 7. Met. 24. dr̄ eē una, qz ē unius rei, sic syllogismus dr̄ eē una oro
qz explicat unā orationē intellectus id ē tertiā. In qua quibusdā positis In qua. 2.
ad indicādū syllogismū, ad minimū habere habere duas præmissas. quare debet habere duas ad minimū præmissas.
excludr Entimema, nisi alia præmissa subintelligatr. Quod aūt Syllogismus cōstet præmissis duabus et tribus terminis docet Aristo: hic c. 5 d. 6. et lib: 2. c. 2. et 2 post: tex: 11. Deinde dr̄ quibusdā positis, id ē cōcessis ut Alex. quibusdā positis 3.
et Auer: interpretātr. Itē dr̄ qbusdā positis id ē certo mō dispositis sic Alex: certo mō dispositis
d Ægid: præmissæ itaqz syllogismi sic dispositæ eē debent ut ex vi talis
dispositionis sequatr cōcto. Alterū qd à positis. Ex Alex: hic et Auer: supra Alterūqd à positis

p hāc particulā intelligr conclo, quae debet ēē aliud qd diversū à positis, id ē
(debet ēē aliud qd diversū à praemissis.) praemissis, cū in praemissae ordinentur ad colligēdā cōclusionē, nisi cōclusio
diversa ēēt ab illis, discursus inutilis ēēt, et praemissae ordinarētr ad seipsas,
(praemissae ordinātr ad colligēdā cōclusionē) et fieret progressus ab eodē in idē, et peteretr principiū, qr in praemissis assu:
(5o. Necesse ē cōtigere. necessitatē cōsequēe) meretr idē quod ē probādū, denique idē esset notū et ignotū. Necesse ē cōtigere
ut intelligatr in syllogismo sēp ēē necessitatē cōsequēe, quāvis saepe nō sit ne:
(6o quod haec sunt.) cessitas cōsequētis, ut cū cōclo ē de re cōtigēti, sic exponut Alex: et Philop:
et idē hē Suar: in Epitome Logica loco citato. Eo quod haec sunt, ut ostēdatr
(cōclo sequtr ex vi praemissarū.) cōclusionē seqi debere ex vi praemissarū, quod ipse Philosphus deinde magis explicat
cū ait, cōsequens debere inferri sine adiumēto ~~termini~~ [et extrinseci] termini extrinseci, sed ex sola
(Notat hic) dispositioē triū terminorū in praemissis ordinatorū. Notat etiā Alexan: Philosphū
p hac verba docuisse cōclusionē debere necessario inferri ob ipsā dispositionē
praemissarū, adeo, ut ipsis praemissis cōcessis cōsequētia negari nō possit,
ad quod nō requirtr ut in praemissis cōtineatr causa et in cōcloē effectus, imo ex vi terminorū
bene dispositorū ex effectu pōt bene cōcludi causa.
(Quod bene sit tradita definitio. Orō posita loco gnis & reliqua ala loco differ.) Ex dictis cōstat definitionē syllogismi traditā ēē sufficiētē nā orō posita
loco gnis reliqua loco differae. Deinde attingutr in ea oēs partes syllogismi
Praemissae illis verbis. Quibusdā positis. Cōclusio illis alterū qd à positis.
Illatio illis necesse ē cōtigere eo quod haec sunt. Cōclusio n. infertr ex
praemissis virtute praemissarū.

44.

QVAESTIO 2a

Vtrum syllogismus qui hac discursioe explicatur sit syllogismus illatiuus aut probatiuus

(qd sit syllog: illativus.) Pro sensu quaestionis intelligēdo Nota syllogismū illativū eū dici, q cū habeat
debitā formā syllogismi scdm figurā et modū, nō ē tn applicatus alicui
(ē tn applicatus vel matae disparatae: vel nō habitivae) matae habēti cōnexionē, sed vel matae disparatae ut oīs hō ē angelus,
oīs equus ē hō Ergo oīs equus ē angelus, vel nō habitivae ut oē a, ē, b. oē
c. ē a, Ergo, oē, c ē b: q dē dr illativus qr cōcessis praemissis infert
(qd sit syllog: Probativus.) cōclusionē. Probativus aūt ē q nō solū hē debitā formā, sed praeterea
applicatus ē matae cōnexae, adeo ut cōstet praemissis nō solū bene dispo:
(cōstat praemissis nō solū bene dispositis scdm figurā et modū sed etiā veris vel re vel existimatioē.) sitis scdm figurā et modū, sed etiā veris, vel re, vel existimatioē, Ex cuius
cōditionis defectu syllogismus cōstās ex propositionibus falsis et si aliās aliquis
verus sit nō ē probativus. Syllogismus igr probativus ille ē q nō solū infert
cōclusionē sed etiā probat et cogit intellectū cōclusioni praebere assēsū
(qdā volut eā cōvenire etiā syllogi: illativo) illis positis. Caroleus in explicatioē huius definitionis vult eā quoque cōve:
nire syllogismo illativo: idē videtr sētire Aegidius ubi ait de subiecto
horū librorum et in 3a expositioē definitionis syllogismi Dr. Thom: opu
48. Suar: in epitom: Log: cū de cognitioē agēte verificatione Alex: Philos
et cōmunis Philosophorū existimat hic definiri solū syllogismū probativu
Pro solutioē quaedā notāda sūt, et quoniā int scdam et tertiā opationē ē
maxima similitudo, ideo quaedā quae de syllogismo intelligi volumus prius
declarabimus in enuciatioē, et in scda opatioē, ut facilius intelligatr de syllo
(Nota 5o.) gismo: Nota igr 5o quod ad enuciationem seu scdam opationē requirtr prius
ut adsit

ut adsit iudiciu, quo iudicemq unu inee vel no inesse alteri, aliter no poterit esse opo. — *Ad habendam opati: requiritur 1o Vt adsit iudiciu*
qz ipsius forma est ipsu iudiciu. 2. ut sit aliqua matae connexio vel dis:
iunctio salti apparens et existimata, qz nisi intellectq sciat vel salti reputet — *Vt sit aliqua matae conne:xio vel disiunctio, vel apparens vel existimata salti.*
tet unu inee alteri, vel ab alio diuisu ee, no poterit ferre huiusmodi iu:
diciu. Hic infero quod illa terminoru dispositio, quae servatr in Enuciatioe
vocali, nascitr a iudicio, na ideo iste terminq alteri subiicitr qz iudi:
catr subesse alteri alter vo praedicatr qz iudicatr inee alteri.

Nota. 2o

Nota 2o Haec quae de Enuciatioe docuimq reperiri etia in syllogismo qz
syllogismus no pot ee sine eo iudicio quo iudicamq coclusione sequi ex
praemissis, hoc n iudiciu e forma tertiae opationis, hoc aut iudicium — *Iudiciu e forma tertiae opationis.*
ferri no pot, nisi praemissae fuerint cu iudicio Enuciatiuo secdae opationis,
syllogismus n costat ex propositionibq formatr sumptis, istud aut iudiciu
Enuciatiuu no pot ee sine aliqua salti apparenti connexioe, Nec intelle:
ctq pot iudicare coclusione sequi ex praemissis, nisi propter connexione reale
eius cu praemissis; neqz pot vere asseriri coclusioi propter praemissas — *Connexio realis ee debet.*
si nulla cu eis habeat reale connexione, tuc aut no ee propositioes
syllogismi caret iudicio Enuciatiuo secdae opationis, na ut dixi syllogismq
costat ex propositionibq formatr sumptis. Similitr dispo illa syllogistica
triu terminoru cu sit effectq quida iudicii illatiui, fieri no pot sine iudicio.

Assertio 1a

Hiis positis dico 1o Dispositio illa terminoru quae spectatr in syllogismo — *Dispo terminoru no e forma essentialis syllogi: sed proprietas.*
no e forma essentialis syllogismi (hoc n e iudiciu illatiuu) sed proprietas
cosequens ad forma. Hic sit quod si formetr aliqs syllogismq p debita termi:
noru dispositione, in mata disparata vel impossibili, vel in terminis no scati: — *Si formetr syllogismq Vel in mata disparata Vel in mata impossibili Vel in terminis no scientib no e syllogismq.*
uis, illu no fore syllogismu qz no ee essentiam syllogismi id e iudiciu illatiuu
praesupponens iudiciu Enuciatiuu quod nullu e in casu posito. Fit etia
ut syllogismus q hic definitr, no sit sola terminoru dispositio, cuicuqz matae
applicata, qz nisi mata habeat connexione aliqua salti apparente, nul: — *Talis syllogismus erit quasi pictura et imago syllogismi*
lu pot ee iudiciu circa ipsa, et p cosequens nec syllogismq sed erit aliquaeda pictura
et imago syllogismi. Quare dispo syllogistica nisi adsit iudiciu, sicut ac: — *No solu no e syllogismq probatiuq sed nec illatiuq.*
cidit cu mata e disparata, vel in terminis no scatiuis, no solu no e syllo:
gismus probatiuq, sed nec illatiuq. Sd quod patet 1o Talis dispo caret — *Probr 1o*
iudicio illatiuo Ergo neqz syllogismus illatiuq e, 2o Si ad syllogismu suffi: — *2o*
ceret sola illa dispositio terminoru, sequeretr posse fieri syllogismu in uno — *Absurdu sequitr*
termino v.g. oe aial e aial, sed oe aial e aial Ergo oe aial e aial
quod e contra Phlosum 1 prior: c 25 et 2 poste: tex. 11. 3o De essa syllo: — *Probr 3o*
gismi e ut coclo sequatr ex vi praemissaru, sed nisi intellectq assentiatr
praemissis, coclo no sequitr p ea quae posita sunt Ergo sine iudicio no pot
ee syllogismq. 4o Syllogismq e tertia opatio, sed haec no e sine iudicio — *No pot ee syllogismq sine iudicio.*
Ergo. 5. Syllogismq ut sit illatiuq debet salti habere illatione, sed haec
e iudiciu Ergo no pot ee sine iudicio syllogismq illatiuq.

Assertio 2a

Dico 2o Phlosus definit syllogismu probatiuu, et illatiuu in communi,
q dicit iudiciu illatiuu applicabile alicui matae aliquo connexae, siue necessario,
siue cotingenter, siue apparenter. Probr 1o Aristoteles hic definit syllogismu — *Probr 1o*
commune demostratiuu, topicu, et sophisticu, ut colligr ex eode c. 1. lib. 1 prior.

ubi tractat͡o de propositiōe in ordine ad syllogismū, meminit propositioīb demōstrativæ, Topicæ et Sophisticæ. idē colligi ex 1° Topi: c: 1. ubi eādē syllogismi definitionē vult eē comunē syllogismo demōstrativo Topico et sophistico q̄ sett sit formatg in matā salti apparente.

Hæc definitio syllogi: ē comunis demōstrativo. Topi: sophi: syllogismo.

ASSERTIO 3ª
Nō definit syllogi: mere illativū
Probatr

DICO 3. Aristot: nō definit syllogismū mere illativū, qui nullo mō sit probativg id ē syllogismū cōstātē ex sola terminorū dispositiōe, applicatū matæ vel disparatæ, vel nō cōnexivæ, Hoc assertō patet ex prima et Probatr adhuc qz talis syllogismg nullg ē cū careat essā syllogismi quæ ē illatio. illatio ī essētiatr ē iudiciū, at intellectg nō pot iudicare cōsequēs sequi ex ātecedēte, nisi propter cōnexiōnē realē cōsequētis cū antecedēte, quæ nulla ē, cū præmissæ caret iudicio enūciativo, cū syllogismus ut dictū ē cōstet ex propositionib formatr sumptis

Illatio essētialr ē iudiciū.

Confirma: qz dispō terminorū nō infert nisi quateng ē signū cōnexiōis realis terminorū Ergo ubi nō sūt cōnexi realr termini ibi dispō nulla ē, et nihil inferat. Illi ergo syllogismi illativi, q fiūt vel ī matā disparata vel nō cōnexivā sūt talū syllogismi similitudinarii et quoad modū, nō vō quoad substāū syllogismi, sūt ī modū syllogisticū, nō vō substām quæ ē iudiciū, et ita se hāt ad veros syllogismos sicut hō pictg ad vivū, ille ī ē tātū figura exteriori hō, nō vō substā.

Ubi nō ē dispositio realis ubi nō sūt realr cōnexi termini.
Illi syllogismi illativi q fiūt vel ī matā disparatā vel nō cōnexivā. Sunt tātū similitudinarii

ASSERTIO 4ª
Nec definit syllogi: probativū ī matā determina.

DICO 4°. Nec definit Aristote: syllogismū probativū ī matā determinata Probatr qz talis syllogismus vel ē determinate demōstratio, et sic cōsideratr ī lib: poster: vel topicg et sic ptinet ad libros Topico: vel sophisticg et sic spectat ad lib: Elenchorū.

Sed cōtra definita hac quæstiōe, sūt aliquot obiectiones.

Obiectio 1ª
Responsio.

Prima obiectio. Philosophus 1 pri: c 1. dicit se definivisse syllogismum in cōmuni, q nō ē demōstrativg, nec dialecticg, nec sophisticg, sed hujus: modi nō ē nisi mere illativg Ergo hūc definitr. Rndeo Nego Minorem, nā syllogismg illativg, q nō includit iudicium intellectg, nō ē qd cōmune essētiale ad hos syllogismos, qz caret essā syllogismi, quæ ē iudicium. sed cōparatr ad syllogismos probativos, sicut hō pictg ad vivūg qz hēt exteriorē formā syllogismi nō vō substām, quæ cōsistit ī iudicio.

Obiectio 2ª
Responsio.
nulla ē illatio vera ī tali syllogismo. Rsō 1ª
Rsō 2

Sc̄da obiectio definitio syllogismi hīc allata cōvenit syllogismo mere illativo, Ergo hūc definitr. Antec: qz ī ipsa nihil aliud tribuitr syllogismo, nisi ut necessō inferat cōsequēs ex antecedēte, sed hoc facit qlibet syllogismg ī qualibet matā etiā disparata, dūmō servetr figura et modg Ergo. Rndeo Nego antecedens. Ad probatiōnē Nego minorē nulla ī ē vera illatio ī tali syllogismo, tū qz illatio ē iudiciū illativū quod ī tali syllogismo nullū ē, tū qz iudiciū illativū præsupponit iudiciū enūciativū præmissarū, quod neqz ē ī tali syllogismo ī quo nulla ē cōnexio prædicati cū subiecto.

Obiectio 3ª
Responsio

Tertia obiectio. oīa exēpla syllogismorū tradita sūt ab Aristō: ī matā disparata, et terminis nō cōnexivis id ē ī elemētis. Ergo ait de syllogismo mere illativo, qz certū ē ī tali matā nō posse fieri syllogismū probativū. Rndeo Aristot: acturg de syllogismo illativo et probativo ī cōmuni, nō potuit afferre exēpla ī matā cōnexiva, et habēte cōnexiōnē, qz illa cōnexio fuisset determinate necessā vel probabilis vel appare

X.79.

oportuit ergo ipsum sumere exēpla in tali mata nō scatiua, supponēte tn̄ pro mata cōnexa cōmuni cōnexione, ne si aliter egisset, existimaretr agere de syllogismo topico vel demōstratiuo, vel sophistico.

Supponēte tn̄ pro mata cōnexa

Quarta Obiect: Syllogismus q cōstat ex propositionibus falsis, verè hic definitr, dūmō sit in forma, et tn̄ nullo mō ē probatiuus, ergo hic cōsideratr syllogismus illatiuus nō probatiuus. Maior. ex Arist: hic lib: 2 c. 2. in syllogismo inqt posse ex falso deduci verū et 1 Top: c. 1. syllogismū q peccat in mata docet ēē verè syllogismū, eū autē q peccat in forma nō ēē verū. Cōfirma: ex syllogismus ducēs ad impossibile ē verè syllogismus et tn̄ cōstat ex falsis et nō ē probatiuus. Rndeo Et Dico 1o Aristotelē loqi de syllogismo in matā falsa sedm se, quae tn̄ reputatr vera à faciēte syllogismū, quod sufficit ad apparētē cōnexionē, et ad hoc ut ille inducit vere ita ēē. Dico 2o Aristotelem nō dicere, ēē verè syllogismū, sed ēē syllogismū ad eū modū, quo dicimus hmem pictū ēē hmem

Obiectio 4.

Assero 1a

Loqtr in mata falsa sedm se, quae tn̄ vera reputatr à faciēte syllogism.

Assero 2a

Ad Cōfirmatiō: Rndeo. Syllogismū ducētē ad impossibile ēē syllogismū nō simplr sed ad hmem, qr aduersarius assētitr praemissis falsis et ideo respectu ipsius, cōsequēs necessō sequitr, et talis discursus respectu illius illatiuus et probatiuus ē.

Ducens ad impossibile Est syllogismus nō simplr sed ad hmem.

46.

QVÆSTIO. 3.

An syllogismus hic ab Aristotele definitus possit cōstare praemissa aliqua singulari.

Certū ē syllogismū hic definitū ab Arist: posse cōstare praemissa aliqua particulari ut habetr 1 pri: c: 5 et deinceps. sed quaestio ē An possit cōstare praemissa aliqua singulari.

An singulari possit.

Dico. 1o. quaecūqe propositio singularis pot ingredi syllogismū hic definitū. Probr. 1o ex Arist: lib: de motu aīalium c: 1 docet eos discursus quos tractat 8 Phys: debere applicari singularibus et sensibilibus, loqr autē de discursibus ubi tractatr de motore et mobili, Ergo syllogisticus discursus sedm Aristot: pot applicari matae singulari, et eodē lib: c. 7. docet intellectū practicū syllogizare circa singularia et 1 post: c. 1. affert exēplū quoddā syllogismi cuius minorē singularis, Quinde lib: 1 Periherm. agens de propositionibus quae ingrediūtr syllogismū prioristicū c: 5 et 6. agit de propositionibus singularibus, et earū oppositionibus et 1 prio: c: 9. agit de syllogismo expositorio q cōtinet propositionē singularē, et 1 post: 39. cōparat demōstrationē uniuersalem cū singulari vel particulari ubi p demōstrationem particularē intelligit etiā singularē, affert n. pro exēplo syllogismū quēdā cuius una propō ē ista. Coriscus ē musicus.

Assertio 1a

Probr. 1o

Intellectus practicus syllogizat circa singularia.

2 si propō singularis nō ingredi syllogismū, maxime qr singulare nō cognoscitr ab intellectu, sed hoc ē falsū, ut patebit 3 de aīa Ergo

Probr. 2o

Singularia cognoscuntr ab intellectu.

3. Multa proprietates possūt de singulari signato indagari, quae nō cadūt sub sensu Ergo indagari debēt p discursū. Antecedē: Suā qr etsi externa rei singularis et aliae sensatae proprietates cognoscātr sensu, tn̄ aliae proprietates ut praedicata essentialia signata, qr insensibilia sūt, nō possūt pcipi sensu

Probr. 3o

Rsp. 1a

Rō 2ª — Ergo debet discursu indagari, tū q̄ quædā proprietates esse tatæ nō possūt ob remotionē obiecti sensi à sensu, ut quāta sit magnitudo lunæ solis stellarū, quæ oīa intellectu cognoscūtr. 4º Ille ē bonꝰ syllogismꝰ et perfectꝰ q regulatr p dictū de oī. et in quo servatr figura ꝰ modꝰ. sed

Probr 4. Syllo: p̄fectꝰ q regulatr p dictū de oī — hic syllogismus Oīs hō ē disciplinæ capax. Socrates ē hō Ergo ē disciplinæ capax. ē huiꝰmodi Ergo ē bonꝰ, et tn̄ cōstat præmissa singulari.

Probr 5. — 5º Cōstat syllogismū posse habere præmissā particularē, sed si illi addatr signū demōstrativū fiet propō singularis, et tn̄ in nullo variabitr ubi syllogismi Ergo.

Assertio 2ª. Est utilis 1º cōfert ad cās inveniēdas — Dico 2º Syllogismꝰ cōstās aliqua præmissa singulari ē utilissimꝰ 1º q̄ cōfert ad cās inveniēdas, fundamētū in inveniēdarū scientiarū ē experientia quæ singulariū ē 2º quia propositioēs universales ut prima principia scientiarū

2º. cognoscūtr inductioē, facta ex singularibꝰ, et probātr etiā inductioē 3º poste.

3º. Utilis ē cognitionibꝰ practicis, præserti scīis moralibꝰ. — riꝰ ulti: 3. Syllogismꝰ cōstās præmissa singulari, utilis ē cognitionibꝰ practicis præserti moralibus scīis, quæ maxime circa singularia versātr 1 Etic: 3. eæ in versātr præcipue circa ea, quæ à nob fiūt, hæc aūt sūt singularia

Obiectio 1ª. — Prima obiectio Philosꝰ 1 prio: ubi agit de propositioē in ordine ad syllogismū, dividit propositionē in universalem, particularē, et indefinitā, et nō meminit singularis Ergo sensit propositionē singularē nō ptinere ad syllogismū.

Respōsio — Prima: singularis propositio fuit cōpræhensa ab Arist: sub particulari. Cōtra q̄ hoc facto nō meminisset propositionis indefinitæ quæ pōt etiā reduci ad alias. Rndeo singularem fuisse etiā ab Aristote: cōpræhensā sub particulari Ad instantiā Rndeo diversā eē ratioēm de indefinita ꝰ de singulari, q̄ singularis perpetuo reduci potest ad particularē, indefinita aūt nec ad semꝑ, nec semꝑ ad universalē particularē ut patet in hac, hō ē spēs.

Obiectio 2ª. — Sedā obiectio. Aristote: ait de syllogismo in ordine ad demōstrationē, sed propositio singularis nō pōt ingredi demōstrationē, Ergo nec syllogismū. Consequā Probr q̄ quod cōveniūt gnī pōt cōvenire speciebꝰ Ergo si syllogismꝰ in cōmuni, q ē genꝰ, pōt cōstare præmissa singulari, poterit et demōstratio q ē spēs.

Respōsio. — Rndeo Aristot: agere in primis de syllogismo propter sensū, q̄m unūquodqꝫ prius debet cōsiderari, secūdū se, quā in ordine ad aliud deīn ait de syllogismo in ordine ad spēs.

Ad probati: sequel: ea quæ cōveniūt gnī positive ꝰ intrinsece — Ad probationē sequellæ Rndeo Ea quæ cōpetūt gnī positive ꝰ intrinsicè cōvenire etiā oībꝰ spēbꝰ, quæ nō cōveniūt gnī negati:

Quæ nō cōveni: negative — ve id ē solū, p nō repugnātiā, nō eē necesse cōpetere oībꝰ spēbꝰ, et sic cōvenit syllogismo, cōstare ex aliqua propositioē singulari. Nā syllogismꝰ in cōmuni nō exigit hoc natā sua, sed neqꝫ hoc naturæ ipsiꝰ repugnat.

Obiectio 3ª. — Tertia obiect: Inutilis ē ille syllogismꝰ q nō reducitr ad primos modos primæ figuræ, at syllogismꝰ cōstās præmissa singulari, nō pōt reduci ad illos, q̄ nullꝰ ex illis quatvor modis, ht præmissam singularē. Ergo Rndeo

Responsio. 1º — 1º nego antecedēs, syllogismi in sedæ et tertia figuræ, nō reducūtr ad illos modos primæ, quod aliter inutiles sit, sed ut illorū illatio clarior

2º. et evidētior fiat. 2º Rndeo. syllogismos cōstātes aliqua propositione singulari posse reduci ad Darii ꝰ Ferio, syllogismū in quē pōt ingredi propositio

particularis potest etiā et singularis.

QVAESTIO 4
Vtrum conclusio sit de essa syllogismi.

Prima senā ē corū, q asserūt cōclusionē nō esse partē, nec de essa syllo:
gismi, sed eē effectū, et qsi terminū extrīsecū, ac proinde ordinē et habitu:
dinē ad illā eē essētialē syllogismo, nō aūt ipsā cōclusionē. Ita Achiling
tract: de potestate syllogismorū et vidr̄ idē sētire Auer: 1 prior: in c. 20.
et in c. 25. et 2 pri: in c: 4. et 14. et in epitome Logicæ in capite de co:
gnitioē agēte uerificationē. Albert: 1 pri: tract: 1: c 5 Scotus 2. prio:
in caput. 1. cōm: 2. dubio. 2. Fundamētū huius senæ ē. Nullus effe:
ctus ē pars sui, sed cōclusio ē effectus syllogismi Ergo nō ē eius pars. Mi:
nor. Tū qz syllogismus dr̄ inferre probare cōcludere cōclusionē, tū qz cō:
clusio seqtr̄ in syllogismo ut patet ex definitioē syllogismi Ergo ē effectus

Secūdā senā ē corū q dicūt cōclusionē et partē eē, ō de essa syllogismi
ita videtr̄ sētire Philosophus in præfati: in lib: prio: et in explicatioē defi:
nitionis syllogismi. Idē docere vidr̄ 2 prio: cōm: suo 1: et Burana 2
prio: in c: 1. Fūdamēta huius senæ sūt hæc. 1º syllogismus essētialr̄
ē orō, at in hac oratioē ponitr̄, tā præmissæ quā cōclusio, ut patet
ex definitioē syllogismi Ergo cōclusio ē de essa syllogismi. 2 syllogismus
essētialr̄ ē discursus, at discursus essa neqt cōsistere sine cōclusioē Ergo
cōclusio ē de essa syllogismi. Minor. tū qz essa discursus cōsistit in illa:
tioē, at illatio ē cōsequētis ex antecedēte illatio, tū qz sine cōclusioē
sūt tātū præmissæ ptinētes ad secūdam operationem cū sīt duæ tātū propo:
sitiones. 3 A simili qz eū locū habet cōclusio in syllogismo quē hēt præ:
dicatū in Enūciatioē, nā sicut Enūciatio cōsistit in cōpositioē prædica:
ti cū subiecto, ita syllogismus in illatioē cōclusionis ex præmissis sed
prædicatum ē de essa enūciationis Ergo et cōclusio ē de essa syllogi:
smi. Nec valet dicere. Conclusio ē effectus syllogismi. Ergo nō ē illius
pars. Nā primo cōclusio ē qdē effectus præmissarū sed nō syllogismi,
qz seqtr̄ ad præmissas nō aūt ad syllogismū, sed ipsū cōstituit, sicut
etiā in naturalibus accidit, quod forma substātialis cōsequatr̄ ad materiam
dispositionis ut forma ignis, ad materiam ligni dispositā cū tn̄ tā forma quā
cōsequtr̄ materiam quā materia sīt de essa tertij cōpositi. 2 qz nō repu:
gnat eē effectū et partē simul, caro n̄ in nutritioē viuētis ē effectus
et pars ipsius viuētis, p nutritionē n̄ efficitr̄ pars, Ergo et cōclusio
quāuis efficeretr̄ à syllogismo tn̄ adhuc eē posset pars syllogismi.

Tertia senā media ē quorūdā recētiorū asserētiū syllogismum
dupliciter accipi posse. 1º ut ē quædā operatio intellectus distīcta à prima
ō secūdā cōsistens in iudicio cōsertionis unius ex alio. 2 ut ē instrumētū
sciendi, siue pfecte ut demōstrō, siue impfecte, ut syllogismus topicus, siue
apparēter ut sophisticus quo posito dicūt, si accipiatr̄ syllogismus p tertia

Hæc dicit nō eē par:
tē nec de essā syllogi:
smi sed eē effectū

Fūdamētū huius senæ

Sēō 1
Sēō 2

Secūdā senā dicit
conclusionē eē partē
ō de essā syllogismi.

Fūdamēta huius senæ.
1º

2º

Minor. Sēō 1ª

Sēō 2ª

3º

1º
Conclo est qdē
Effectus præmissarū
sed nō syllogismi:

Hoc etiā accidit in
naturalibus.

2º
Nō repugnat eē effectū
et partē simul.

Tertia sena
Syllogismus dupliciter accipi
1º ut ē quædā opō intelle:
distīcta à 1ª ō secūdā
2º ut ē instrumētū sciēdi

operatione et discursu, conclusionem esse partem et de essentia syllogismi, id est discursus, et hoc solum probare argumenta secundae sententiae si non accipiatur ut est instrumentum

Syllogismus est instrumentum sciendi: sciendi, duabus tantum praemissis constare absque conclusione, ideoque conclusionem non esse partem nec de essentia ipsius. Syllogismus enim est instrumentum sciendi ratione praemissarum

Haec sententia quoad posse: rigmentum probatur. 1° auctoritate. nam in praemissis est tota eius structura, unde fit ut positis praemissis necessario sequatur conclusio tanquam effectus. Haec sententia quoad hoc posterius membrum probatur 1° ex Philosophi 1 pri. c. 1 ubi explicans datam syllogismi definitionem, docet con: clusionem contingere, ex vi solarum praemissarum sine alio extrinseco adiumento ex quo loco licet deducere vim illativam, et probativam, et rationem instrumenti convenire solis praemissis. Idem colligitur ex 2 pri: c. 1. ubi Philosophus vim rati: ocinativam tribuit praemissis ut ex 1. post. tex. 5. ubi demonstratio definitur per facere scire, quod sol praemissis convenit, non conclusioni, quae scitur eadem

Probatur 2° ratione. demonstrationis definitio habetur etiam 6 Ethic: c 3. 2° idem patet ratione syllogismus ut instrumentum est oratio illativa, demonstratio quoque est oratio faciens scire, sed esse orationem illativam et facientem scire, solis praemissis convenit, Ergo sola praemissae sunt ratione instrumenti. Maior patet ex 1. post.

47. T. et 6. Ethic. c. 3. Minor probatur quia conclusio non est oratio illativa sed illata. ex.

Dicendum est oro esse concl: sionem de essentia syllogismi. Haec tertia sententia licet fortior sit, tamen videtur omnino absolute dicendum con: clusionem esse de essentia syllogismi, ut recte probat secunda sententia, syllogismus enim

Syllogismus essentialiter est discursus. essentialiter est discursus, sicut ergo nunquam desinit esse discursus, ita nunquam de: sinit includere conclusionem in sua essentia. Neque syllogismus aliam essentiam habet quam essentiam discursus. Quare si conclusio est de essentia syllogismi, quatenus discursus absolute erit de essentia syllogismi, quod enim semel est de essentia rei, nunquam potest

Mutatis essentialibus mu: tatur essentia. non esse de essentia, mutatis enim essentialibus, mutatur et essentia.

Ad fundamentum vero 1ae sententiae. et ad argumenta tertiae, parti dicendum est su: pra in argumentis secundae sententiae, parti dicendum est syllogismum ratione unius tantum partis hoc est praemissarum, esse cum conclusionibus et instrumentum ad eam probandam posse in una parte essentialis ac materia cum dispositionibus esse instrumentum ad pro: ductionem alterius partis essentialis neque formae.

Obiectio. Quod si dicas Terminus non est de essentia motus, sed conclusio est terminus discursus

Responsio. sic in est motus quidam ait in conclusionem Ergo non est de illius essentia. Respondeo. Si motus sumatur formaliter, terminus non est de essentia illius. Si vero sumatur materialiter, sic includit illum essentialiter v.c. calefactio ut calefactio est motus ad calorem

Conclusio non est de ratione forma: li discursus, sed est de ra: tione materiali. et sic formaliter ab eo distinguitur, materialiter vero est ipse calor ut ab agente procedens. Pari igitur ratione conclusio non est de ratione formali discursus sed est de ratione materiali.

Obiectio

Quaeres? An conclusio, siquidem est pars essentialis syllogismi, sit pars formalis

Responsio. Aliqui volunt non esse partem for: malem. Sed 1°. vel materialis. Respondeo. Sunt etiam hac de re diversae Philosophorum sententiae, alii enim aiunt conclusionem non esse partem formalem syllogismi. Secundo eorum est quia syllo:

Forma est determinat et distinguit rem. gismus debet distingui per suam formam ab aliis operationibus, forma enim et deter: minat et distinguit rem, at conclusio non distinguit syllogismum a secunda operatione, cum sit mera propositio pertinens ad secundam operationem. Ergo non potest esse forma syllogismi

183.

Alii vō affirmant cōclusionē verè ēē partē formalē syllogismi, tū q² Philo: sophus 2. Phys: 31. expressè ait, suppositiōēs seu præmissas ēē materiā cōclusionis Ergo p̄ consequens cōclō erit forma præmissarū, quod autē for: ma matæ ē etiā forma cōpositi ut patet inductiōe. Forma n̄ ignis et ē forma matæ ignis, et forma ipsius ignis, aīa ē forma corporis et viuē: tis Ergo et cōclō simul erit forma præmissarū et forma syllogismi, tū q² cōclō afficit et determinat syllogismū Ergo ē illius formæ.

Alii affirmāt ēē partē formalē. — Prob. 1°. — A simili — Prob. 2°.

Mihi tn̄ paulo aliter uidr̄ dicēdū. Juxta dicta Ergo supra. Asserotā præmissas quā cōclusionē ēē matam syllogismi, illatiōnē vō ēē formā, syllogismus n̄ essētiatr ē discursus, at discursus formatr cōsistit in illatiōne, materiatr vō in antecedēte et cōsequēte Ergo ō syllogismus. Si vō cōclō cōferatr cū præmissis, tūc respectu earū habebit ratiōnē formæ, ut probat sēda sēnā. respectu vō syllogismi sēx habebit ratiōnē matæ. quod aūt id nō sit absurdū patet a simili 1° in Enūciatiōe, nā nō format Enūciationis cōsistit in cōpositiōe, prædicatū vō ō subiectū sunt tātū mata Enūciationis compositionis, si tn̄ prædicatū cōferatr cū subiecto, erit ut forma subiecti ut mata 2° In naturalibus, nā in aīate forma carnis, ossis, ɩc sūt formæ suarū materiarū, respectu vō ipsius aīatis sūt matæ, et informatr ab alia forma superiore nēpe aīā 3 In artefactis forma n̄ ligni respectu arcæ, ht rationē matæ, q² totū lignū cū sua matā et forma ē mata arcæ, respectu aūt matæ ht̄ se ut forma.

Assertio. — Tā præmissas quā cō:clusionē ēē matam syllo. Illationē ēē formā. — Si cōclō cōferatr cū præmissis tūc ratiōnē formæ habebit respectu syllogismi ratione materiæ — Ut sit ita Prob: 1° — 2° — 3°

Et ex his patet ad fūdamētū sēdæ sēnæ. Formæ n̄ aliæ sūt ultimatæ quæ nō subijciūtr alteri formæ, ut aīa respectu aīatis, aliæ vō sūt sub: ordinatæ ut forma ossis, et carnis, subordinatr formæ aīatis. Formæ igr ultimatæ sūt simul etiā formæ cōpositi, formæ vō nō ultimatæ sup: sūt ēē ut mata in cōposito In syllogismo igr est forma qdē p̄missarū at non ultimata, nā illo ē forma superior afficiēs tā præmissas quā cōclusionē et ideo cōclō erit ut mata syllogismi et hoc tātū probat sēdā sēnā.

Formæ aliæ sūt ultimatæ — Aliæ sūt subordinatæ

QVAESTIO 3. 48.

Vtrum sunt tres tantū figuræ syllogi: smorum a Philos: in his lib: tradita, an uero sit etiam recipiēda quarta figu: ra Galeni.

Prima sēnā ē Philosi 1 prio: c 23. asserētis tres tātū ēē syllogismorū figuras. Hāc amplexi sūt oēs Peryp: præcipuè Auer: 1 pri: com: ni c. 8. et ni c. 23. Ourana in idē cap: et alii. Pro cuius sēnæ explicatiōe Nota Aristotele in lib: prior: docere quō quæstiōe aliqua proposita cōstruēdus sit syllogismus ad illā probādā et inferēdā Proposita n̄ quæstiōe statī quærēdū ait mediū terminū q dr̄ medius, nō rōne situs, q² sōlū uni ex: tremo subijcitr ō de altero prædicatur hoc n̄ solū fit in 1a figura sed q² p̄ ipsū extrema int se conectūtr eo q̄ mediatū infertr cōclō.

1a sēna asserit tres tātū ēē figuras — Nota. — quærēdus ē medius terminus. qdr̄ medius terminus.

Ex diversa cõiugatiõe medij cũ duobq extremis colligit numerũ figurarũ.

Aristoteli: Ergo ex diversa cõiugatiõe medii cũ duobq extremis colligit
numerũ figurarũ, nã si mediq terminq in utraq3 præmissa subijcit et u-
troq3 extremo inferior ẽ, fit tertia figura, si in utraq3 prædicatr de

Fit tertia figura. Fit secũda.

utroq3 extremo, ẽ positiõe supior fit 2ª figura, si deniq3 positiõe mediq
sit idẽ subijciatr maiori extremo et de minori prædicatr nascitr 1ª fig.

Fit prima. Præstat prima figura aliis duobq. 1°

Præstat aũt prima figura reliqs duobq 1° quia cũ figura pẽdeat à me-
dii dispositiõe, merito illa dicẽda fuit prima in qua mediq terminq nõ solũ ẽ
medius ratiõe virtutis, sed etiã ratiõe positiõis. 2° qz hæc 1ª figura h̃t

2° 1ª figura h̃t novẽ modos.

novẽ modos ex qbq quatuor priores directẽ et evidẽter cõcludũt, ad quos
3° aliarũ figurarũ modi ob maiorẽ evidẽtiã reduci debẽt. 3° qz hæc figura in-
detr ẽẽ fons aliarũ, nã p cõversionẽ maioris fit sẽda figura, p cõversionẽ
4° minoris fit tertia. 4. qz cũ ca eo præstãtior sit quo magis sibi simi-
le effectũ producit, et præmissæ 1ª figuræ inferãt cõclusionẽ sibi similẽ,
in quãtitate et qualitate, ut patet in primo eiq mõ, ideo hæc figura
5° ẽ nobilitate prima. 5°. qz in prima figura inferũtr oẽs gnã cõclusionũ
universalis affirmativa ut in Barbara. universalis negativa ut in Celarent

Sẽda duobq modis præstat tertiæ.

Particularis affirmativa et negativa, in Darii et Ferio. Sẽdã aũt figura
1° duobq præstãt tertiæ 1° qz mediũ in ea h̃t se nobiliori mõ quã in tertia,
prædicatr n. in utraq3 præmissa, prædicari aũt nobiliq ẽ quã subijci.
2° prædicari est formæ subjici matræ. 2 qz in sẽdã figura cõcludi pot
propositio universalis ut in Cæsare in tertia vero nõ pot.

Nota 2°. Quatuor priores modi 1ª figuræ, sũt valde evidẽtes et naturales.

Nota 2°. Aristotelẽ invenisse figuras et modos cõficiẽdi syllogismos
naturales, id ẽ valde cõformes mõ naturali discurrẽdi. Et qm quatuor
priores modi 1ª figuræ, sũt valde evidẽtes et naturales, ideo Aristo-
teles, oẽs alios modos docet reducere ad istos p hoc etiã invenit oẽs illos
ẽẽ etiã naturales, nisi n. esset, ad hos quatuor reduci nequirẽt. Duobq

Duobq modis aliqua cõclo in 1ª figura pot dici naturalis. 1° ratiõe sui 2° ratiõe antecedẽtis

aut modis aliqua conclo in 1ª figura pot dici naturalis. 1°. ratiõe sui,
qz scilt in ea servatr prædicatio naturalis eiq quod inest de eo cui
inest. 2 ratiõe antecedẽtis ut id quod in antecedẽte prædicatr de
medio idẽ in cõclõe prædicatr, et quod in antecedẽte subijciebatr me-
dio in cõclõe subijciatr, si n. in cõclõe prædicatr quod in antecedẽte
subijciebatr medio, erit cõclo innaturalis ratiõe antecedẽtis etiã si

Oẽs figuras vel colligũt cõclusiões naturales

forte sedm se naturalis sit. Dico igr oẽs figuras et modos ab Aristo-
tele inventos vel colligere cõclusiões naturales salti ratiõe antecedentis,

Vel saltem tradi

vel saltem tradi quatenq reduci possũt ad modos directos et naturales.

Quare prædicatũ cõclusiõis dicatr maiq extremũ. Subiectũ minq extremũ.

Hic intelliges cur prædicatũ cõclusiõis quã naturatr infertr dicatr
maiq extremũ, et subiectũ minq extremũ. Rõ in ẽ. qz illud ipsũ
quod, in cõclõe naturatr illatæ, prædicatr in antecedẽte primæ figuræ
prædicabatr de medio, et erat superius ad ipsũ. Quod vero in tali cõclõe
subijcitr in antecedente 1ª figuræ subijciebatr medio. Et probr.
Rõ cur cõiungimq extrema in cõclõe, ẽ qz illa cõiunximq in antecedẽte
cũ medio ergo si cõclo naturatr infertr ita debẽt extrema in cõclõe

182.

coniungi, ut in antecedente fuerat coniuncta cum medio. Sed hoc melius intelligetur si declaremus duo principia quibus nititur 1a figura Aristotelis. *Duo principia quibus nititur 1a figura*

Nota ergo 3o. Aristot: hic proponere dictum de omni et dictum de nullo, tanquam duo principia quibus nituntur syllogismi 1ae figurae, praesertim qui sunt in quattuor prioribus modis, et consequenter omnes alii, nam possunt habere reductionem ad istos. *Nota 3o. Dictum de omni et dictum de nullo.* Ut autem bene intelligamus, quid sit dictum de omni et dictum de nullo, soluendae sunt aliquae difficultates. *Ut intelligamus quid sit dictum de omni, et dictum de nullo.*

1a. difficultas quid intersit inter dici de omni et esse in toto, et dici de nullo, et esse in nullo. *Difficultas 1a*

Respondeo Dici de omni et esse in toto, esse idem, Aristot: in 1 prio: c. 1. sic expresse docet. Differunt autem sola habitudine seu ratione, aut intelligendo; nam si consideremus habitudinem praedicati ad subiectum, est dictum de omni, si subiecti ad praedicatum est esse in toto. *Responsio.* Dici enim de omni est praedicatum universaliter affirmari de omni contento sub subiecto, cum signo universalitatis, ut cum dico omne animal est sensibile, esse autem sub toto, est subiectum esse sub praedicato, tanquam sub aliquo superiore, et colligitur ex Aristot: 1 prior c: 5. ubi dicit medium esse in tota maiore extremitate id est praedicato. *Quid sit dici de omni.* Dicitur autem subiectum esse in praedicato id est tanquam pars subiectiva, quia cum aliquod praedicatur universaliter de alio communiter id solet esse quid universalius eo quod subiicitur et consequenter tale praedicatum est quasi quoddam totum, subiectum vero tanquam pars, atque pars dicitur esse in toto, ideo tale subiectum dicitur esse in toto, id est in praedicato universali quod se habet ad instar totius. Hic patet quid sit dici de nullo et esse in nullo. 49.

2a difficultas. In quo differat dictum de omni a propositione universali. *2a difficultas*

Nota Ex dicto de omni et de nullo sumi duas regulas evidentissimas luminis naturae. *Duae regulae* 1a quidquid universaliter affirmatur de aliquo subiecto affirmatur etiam de omnibus de quibus illud. *1* 2 quidquid universaliter negatur de aliquo subiecto negatur etiam de omnibus de quibus illud affirmatur. *2* Priori regula reguluntur syllogismi affirmatiue concludentes ut in Barbara et Darii posteriori autem concludentes negatiue ut Celarent et Ferio. Hoc posito Respondeo. *Resp.* Hoc esse discrimen quod propositio universalis tantum significat universaliter praedicatum inesse subiecto sine ulla habitudine ad aliam propositionem quae subsumi potest, in qua idem praedicatum affirmari potest de contentis sub subiecto. Dictum autem de omni est propositio universalis cum habitudine ad aliam propositionem quam virtute continet et quae potest subsumi. In dicto igitur de omni in maiori propositione includitur minor esse in potentia, in propositione vero universali minime. *Obiectio* Dices In propositione etiam universali continentur etiam particulares in potentia ergo nulla est differentia inter dictum de omni et propositionem universalem. *Responsio* Respondeo differre distincte quia si consideremus solam inhaerentiam praedicati universalis in subiecto est ratione praedicati universalis. Si autem praeterea consideremus quod tale praedicatum conveniat iis quibus quibus conuenit subiectum, est ratione dicti de omni, fundantis regulam iam a nobis propositam.

Tertia difficultas erat sit differentia inter dictum de omni ut supponit pro regula prioristica et inter eam regulam quam Aristot: tradit in 3o c. antepr: Respondeo Regula antepraedicamentorum duo requirit. 1o ut praedicatum sit aliquid superius 2o ut sit essentiale, regula vero prioristica fundata in dicto de omni abstrahit a natura determinata, in quo etiam differt a dicto de omni posterioristico quod debet *3a difficultas*

Quarta difficultas: quae sit differentia inter dictum de omni, et syllogismum. R. dico dictum

Dictum de omni est regula omnium syllogismorum et regula:

de omni est regula quaedam omnium syllogismorum et regula quae abstrahit ab omni materia determinata, syllogismus autem est in aliqua certa materia. Si vero dictum de omni applicetur alicui materiae particulari, adhuc differt a syllogismo applicato eidem materiae sicut differt regula a re quae regulatur. Quod in differt dictum de omni dicitur in actu signato, syllogismus dicitur in actu exercito. V.g. dictum de omni applicatum materiae particulari est huiusmodi quia animal praedicatur de omni homine et homo praedicatur de Socrate ideo animal etiam praedicatur de Socrate. Syllogismus autem exercet hanc regulam sic. omnis homo est animal, Socrates homo Ergo Socrates est animal.

Syllogismus est in aliqua certa materia.

Dictum de omni dicitur in actu signato. Syllogismus in actu exercito.

Ex his iam facile intelliges cur quatuor priores modi 1ae figurae dicantur esse evidentes et maxime naturales, quia soli concludunt secundum dictum de omni et de nullo secundum quod, id quod in antecedente praedicatur, etiam praedicatur in conclusione et e contra. Syllogismi ergo in Barbara et Darii nituntur dicto de omni, nam quia maius extremum ut totum, universaliter affirmatur de medio, tanquam de subiecto, et medium universaliter etiam affirmatur de minori extremo, ideo maius extremum in conclusione universaliter affirmatur de minori, et fit syllogismus in Barbara, si vero minus extremum particulariter est sub medio in conclusione maius extremum particulariter quoque praedicatur de minori, et fit syllogismus in Darii. Syllogismi autem in Celarent et Ferio nituntur dicto de nullo. nam quia maius extremum universaliter negatur de medio et medium affirmatur universaliter de minori extremo ideo in conclusione maius extremum universaliter negatur de minori et fit syllogismus in Celarent. Si autem medium particulariter affirmatur de minori extremo, maius extremum in conclusione particulariter negatur de minori et fit syllogismus in Ferio. Vides ergo id quod est praedicatum in antecedente, in consequente non subiici, neque contrarium sed servare situm naturalem, et propter hoc syllogismi in quatuor modis 1ae figurae fiunt evidentem et maxime naturalem inferunt conclusionem. Porro quia non omnes syllogismi qui vere inferunt conclusionem, possunt niti immediate praedictis duobus principiis, ideo aliqui egent mutatione aliqua ut reducantur ad illa principia. mutatio autem ista consistit vel in conversione propositionum, vel in deductione, ad impossibile, nam etiam conversio et deductio habent rationem quandam principii, respective syllogismorum qui reducuntur ad illa duo principia. Hinc etiam fit ut syllogismus alius sit perfectus qui nimirum immediate nititur illis duobus principiis, alius imperfectus qui non nisi mediate. Et duo posteriora perfecti syllogismi sunt priores quatuor primae figurae, imperfecti autem reliqui quia ad hos quatuor omnes revocantur Et ex his manet explicata sententia Aristotelis quae erat prima huius quaestionis.

Syllogismi in Barbara et Darii nituntur dicto de omni.

Syllogismi in Celarent et Ferio nituntur dicto de nullo.

Non omnes syllogismi possunt niti duobus principiis illis ideo egent mutatione

Mutatio ista consistit in: Vel in conversione propositionis: Vel in deductione ad impossibile

Hinc est syllogismi: Alius perfectus Alius imperfectus

V.
50. Secunda sententia

Secunda sententia Galeni, ut illi imponit Auer: 1 pri: digressione in c: 3^m. et in c: 23^m. 9 lib: de demonstratione quae nunc non extat, ad tres Aristot: figuras existimavit addendam esse quartam, in qua medium praedicatur de maiori extremo, et subiicitur minori, et concluditur maius extremum de minori, ita ut quae in antecedente subiiciebantur praedicentur in conclusione et e contra. Sunt autem aliquot modi explicandi hanc sententiam Galeni. Quidam putant hanc figuram Galeni esse primam figuram Aristotelis solum transposita maiori vel minori. v.g. Hic syllogismus erit in prima figura omne animal est sensibile, omnis homo est animal Ergo: Si autem transponantur praemissae erit in 4a figura sic

Modi aliquot quibus explicatur haec Galeni figura.

Quidam putant esse primam figuram Aristotelis

oīs hō ē aīal oē aīal ē sēsibile Ergo oīs hō ē sēsibilis. sed hī nullo nō 183. Hic nullo nō fie: rī potest.
asseguūtr mētē Galeni 1º qz uterq syllogismg ē ī Barbara hī ī ē eād: 1º
dē propositioēs ē eādē dispositionē terminorū, et regulatr eodē pricipio
de omni. 2º qz maior propositio nō ē illa quæ primo loco ponitr, sed quæ cōti: 2º
net maig extremū. ut colligī clare ex 1º pri: Ergo ī hoc syllogismo vere nō
ē trāspositio maiorib ē minorib. Vn̄ Philosus fere sēp ī 1ª figura hoc mō argu:
mētatr ponēdo scīt primo loco minorē et postea maiorē ut patet ex lib: pri:
et nos etiā ī disputādū frequētissime collocamus minorē primo loco.
3º Si trāspositio maiorib et minorib efficeret distīctā figurā nō quatuor 3º
sed sex distictæ figuræ cōstituēdæ essēt. Nā hæc trāspositio nō solū ī 1ª
sed etiā ī 2dā et tertia figura ēē posset, et sicut ī 1ª efficit quartā
figurā, sic ī 2ª efficiet quītā, ī 3ª sextā. 4. Si illa ē figura Galeni, 4º
scīto Baralip: Celāt: et cæteri modi īdirecti cuig figuræ modi erūt, ī hīs
ī nō sola trāspositioē sed etiā cōversio cōclusiōs directè sequētis ī
1ª figura. Alii igī dicūt figurā Galeni illā ēē, ī qua maig ex: quidā dicūt figurā Galeni illā ēē ī qua
tremū sit illud quod subjicitr medio, ming quod prædicatr de eodē medio,
ī antecedēte, ī cōcloē nō colligatr maig extremū de minori, ita ut quod
subjiciebatr ī antecedēte prædicatr ī cōclusioē. Vᵍ con. v.c. hic syllogismg
erit ī quarta figura oē aīal ē sēsibile, oīs hō ē aīal, Ergo quoddā sē:
sibile ē hō. ī hoc syllogismo iuxtā Galenū aīal ēē mediū, sēsibile ming
extremū, hō maig, et ī cōclusioē ut hō colligatur de sēsibili tāquā maig:
extremū de minori. Vn̄ colliges, quod hæc figura Galeni, ī præmissis nō
differt à 1ª figura Aristot: nisi ī eo quod Galenus putat, maig extremū Hæc figura Galeni nō differt ī præmissis a 1ª Aristot:
illud ēē quod subjicitr medio, ming quod prædicatr, ī cōcloē aūt differt
qā eig cōclo ē cōverses cōclusiōs 1ª figuræ Aristot: Itaqz hic syllo:
gismg erit ī 1ª figura Aristot: oē aīal ē sēsibile, oīs hō ē aīal Ergo oīs Hic syllogi: erit ī 1ª figura Galeni et Aristotelis.
hō ē sēsibilis. Hic aūt ī quarta figura Galeni. oē aīal ē sēsibile. oīs
hō ē aīal Ergo quoddā sēsibile ē hō. Modi hig quartæ figuræ sūt illi
quinqz Baralip: Celāt: Dabitis. Fapsm: Frisesom. q qdē modi ī præ: Modi hig quartæ figuræ sūt hī.
missib nō differūt à 1ª figura, sed ī cōclusioē, qz cōvertūt cōclusionē
1ª figuræ ē hæc ē vera et germana explicatio sentē Galeni. Quod sīt Quod hæc quarta ab aliis distīguatr.
hæc sit 4ª figura ab aliis tribg figuris distīcta. Probr. Figuræ dī: Probr
stīguūtr ex varia dispositioē medii termini cū extremis, sed quatuor
sūt dispositioēs medii termini cū extremis. Ergo quatuor erūt figuræ
syllogismorū. Minor qz vel medig terming subjicitr utriqz extremo Minor.
et fit tertia figura, vel prædicatur de utroqz extremo et fit 2ª
figura, vel parti subjicitr parti prædicatur, hō aūt duplr pot cōtīgere
vel ī subjicitr maiori extremo et prædicatr de minori et fit 1ª figura
vel prædicatr de maiori extremo et subjicitr minori et fit 4ª figura
Cōfirmatr qz nō ē maior rō, cur aliæ dispositioēs medii termini effi: Confirmatr
ciāt figuras distīctas et nō quarta, an qz syllogismi quartæ figuræ
nō necessō cōcludūt? at hoc ē falsum, quia nulla datr instā con

Baralip: Celāt: &c an q2 nō directè et nō naturalr cōcludūt? at in 3a figura æquè pōt inferri directa et naturalis cōclusio sicut in 1a

Hæc ē cōclo directa.

vg. hæc ē cōclo directa. Quidā hō ē visibilis. at hæc pōt cōcludi in figura Galeni hoc mō, Oē rōnale ē hō, oē visibile ē rōnale Ergo qdā hō ē visibil. An q2 reducūtr ad 1am figuram at, pari ratiōe syllogismi 2æ et 3æ figuræ nō cōstituerēt distinctas figuras, q2 possūt reduci ad 1am figurā an q2 virtute primæ figuræ cōcludūt, sed neqꝫ hoc dici pōt Nā ex præmissis in Fapes: et Frise: nihil pōt cōcludi in prima figura propter minorē negatiuā, at in 4a figura optime cōcludr particula negatiua, Ergo 4a figura verè distincta ē à 1a

Assertiō.

N. Tres sūt figuræ syllogismorū ab Aristot:

His tn̄ nō obstātibq dicēdū ē, tres tātū eē syllogismorū figuras ab Aristo: in his lib: traditas, quartā vō figurā Galeni, tāquā indirectè et naturalr cōcludētē reducēdā eē ad 1am figurā. Hæc asserō ē Philosi et oīum Peripate:

quartā hæc reducit Philosophus ad 1am

ticorū. Figurā siqr Galeni tāquā indirecte et naturalr cōcludētē reduxit Philo: sus ad 1am figurā Nā 1o pri: c. 8. agnouit modū Fapes: et Friseso: et 2o pri: c: 1: ponit Baralip: Celāt: Dabit: et primo pri: secti: 3. c: 2: ait in 1a figura fieri syllogismū cōuersiuū, q scilt inferat cōuertētē cōclusiōis, Probr

Probr.

hæc assertio, hac ratiōe. Figuræ syllogismorū sūt figuræ directe et naturalr cōcludētes, sed quarta figura nō cōcludit directè et naturalr Ergo nō ē cōstituēda noua figura. Ante probationē Maioris et minoris suppono ex notatiōe 2a præmissa initio quæstiōis pro sentā Aristotelis

Aliud ē cōcludere cōclusiōnē directā et naturalē sēdm se. Aliud cōcludere directè et naturalr ratiōe antecedētis.

Aliud eē cōcludere cōclusiōnē directā et naturalē sēdm se, aliud cōcludere directe et naturalr ratiōe antecedētis, nā directa et naturalis cōclō sēdm se ē illa, in qua prædicatr quod verè inē, ut hō ē visibilis, indirecta vō et naturalis sēdm se ē illa, in qua prædicatr quod debēret eē subiectū ut visibile ē hō: directa vō et naturalis cōclusio ratiōe antecedēts ē illa, in qua id prædicatr, quod prædicabatr in antecedēte, id subjicitr quod subjiciebatr in antecedēte Indirecta vō et naturalis ratiōe ante: cedētibꝰ illa, in qua id prædicatr quod subjiciebatr in antecedēte id subjicitr quod prædicabatr in antecedēte. Hoc posito Probr maior posita

Probr maior

1o Inductiōe.

argumētationis, scilt quod figuræ syllogismorū sint figuræ directè et naturalr cōcludētes ratiōe antecedētis, et pbē 1o Inductiōe Nā in 1a figura id quod prædicabatr in antecedēte de medio prædicatr in cōclusiōe, quod subjicitur in antecedēte medio, subjicitr in cōclusiōe ut patet ex anotationibus positis supra pro sentā Aristot: Ob quod 1a figura ē perfe: ctissima et naturalissima. In sēdā id quod subjiciebatr in antecedēte medio subjicitr in cōclusiōe In tertia id quod prædicabatr in antecedēte de medio prædicatr in cōclusiōe. Quod satis ē ut hæ figuræ sit naturalis ratiōe antecedētis, licet nō sit ita naturalis ut 1a, ob quod ut naturalr cōcludāt reuocādæ sūt ad 1am. q2 in sēdā cum utrūqꝫ extremū subjici

Reliquæ reuocādæ sūt ad primā.

medio illud extremū quod prædicatr in cōclusiōe debuit subjici in ante: 384.
cedēte medio, in 3a aūt cū utrumq extremū prædicatr de medio, illud extre:
mū quod subjicitr in cōclusiōe, debuit in antecedente prædicari de medio sed
licet hoc obsit, ad omnimodā naturalitatē cōcludēdi, quæ sola ē in 1a figura,
nō tn̄ obest ad naturalitatē simplr, qz ut dixi salti alterū ex extremis
in prædicatiōe et subjectiōe servat naturalitatē cōcludēdi. 2o Probatr ea: *2 Probr negativā*
de maior ratiōe. Qz figuræ syllogismorū debēt ēē cōformes nrō naturali
nō discurrēdi cū sit inventa ad illū dirigēdū et rectificādū, nō aūt ad
destruēdū; at nisi directē ō naturalitr cōcludat ratiōe antecedētis nō
erūt cōformes, ut patet ex ānotationibus supra positis, et ex insita nob
in dicti de oī et de nullo Ergo debēt ēē directē et naturalitr cōcludi ex
ratiōē antecedentis. Minor vō illa scilt quod 4a figura nō cōcludat di: *Minor. quod 4a figā nō cōcludat directē ō naturalr. Probr.*
rectē et naturalitr ratiōe antecedētis Probatr. Qz licet possit cōcludere
cōclusiōnē directā ō naturalem secdm se, ut patet ex fūdamento Galeni,
nō tn̄ pōt cōcludere naturalitr et directē, ratiōe antecedētis quod req:
viritr ad figuras syllogismorū. Et qdē nullo nō cōcludit naturalitr sed
simplr inaturalitr, tū qz oīo opponitr 1a figuræ quæ simplr cōcludit na: *Prō 1o*
turalitr Ergo ipsa simplr cōcludit inaturalitr, tū qz in ea id quod subjici: *Prō 2o*
ebatr in antecedēte prædicatr in cōclusiōe, ō id quod prædicabatr in
antecedēte subjicitr in cōclusiōe, et hoc ratiōe utriusq extremi. Ergo
simplr cōcludit indirectē et inaturalitr. Quare nō differt quarta figu:
ra a reliqs tribq. in eo quod ea inferat cōclusiōnē secdm se indirectā et i:
naturalem. Tres aūt figuræ directā et naturalem, sed in hoc quod tres figu: *Tres primæ figuræ quācūq cōclusiōnē inferūt directe*
ræ cōclusiōnē quācūq sive directā sive indirectā inferūt directē ō naturalitr
quarta aūt figura infert cōclusiōnē suā indirectē et inaturalitr u.c. positis
his præmissis, oē aial ē sensibile, oīs hō ē aial sequitr in 1a figura
Ergo oīs hō ē sensibilis, q insita vi illius principii dicti de oī, indirectē vō
et inaturalitr infertr in 4a figura cōvertēs Ergo quoddā sensibile ē hō Con: *Confirmatr. 1*
firmatr: 1o Facta ea dispositiōe antecedētis quā requirit Galenus nullus hō
naturalitr discurrēs colligit eā conclusiōnē quā ipse colligit, sed eā quæ
sequitr secdm 1am figurā Ergo indirectē cōcludit ō inaturalis ē Minor
Nā si fiat hoc antecedēs oē aial ē corpus oīs hō ē aial, nullius cogi:
tatio cadit sup cōclusiōnē Galeni quæ ē Ergo aliquod corpus ē hō, qzcū
in antecedēte supremū locū obtineat corpus infimū, hō, qlibet audiēs
illā præmissarū cōbinatiōnē propter insitā vi dicti de oī expectat
hāc cōclusiōnē naturalē Ergo oīs hō ē corpus quæ cōclusio ē in
Barbara Confirmatr: 2. Qz in figura Galeni opposito modo termini *Confir: 2o*
disponūtr in cōclusiōe quo disponebatr in præmissis nā quod prædicabatr
in præmissis subjicitr in cōclusiōe, ō quod subjicitur in præmissis prædicatr
in cōclusiōe Ergo indirectē cōcludit et inaturalis ē, Cū figura cōstat ex dictis

Haec figa Galeni reducitr ad primā Aristot: Quod aūt haec figura galeni reducēda sit ad 1am Aristot: inde patet tū qz indirectè reducēdū ē ad directū tū qz haec quarta figura ex præmis-

1° sis 1æ figura quā deduxit cōclusionē tū qz virtute dispositionis 1æ figuræ

2°

3° infert. Ad 2m ad dispositionē illā terminorū in 1a figura sequitr nō solū directa cōclo sed etiā cōversis directa, nō quod mediatè directa sequatr cōversis cū in Bapes et Frisejo: directa sit falsa cōversis aūt vera, sed quod utraq tā directa quā cōversis immediate sequatr tāquā duo effectus ab una cā.

Ad fūdam. respōsio. Ad fūdamentū Galeni 3do. Nego illā esse quartæ figuræ dispositionē negz in maioris extremū illud ē quod subjicitr in præmissis ut male sup-

Maior extremū ē qd prædicatr in præmissis. ponit Galenus sed quod prædicatr siquidē Maior extremū ē præstātius. Præstātius aūt ē quod prædicatr Negz maior extremū ē illud quod prædicatr in cōclusiōe ut male etiā asserit Galenus sed quod naturaliter prædicari deberet in cōclu-sioē si ea naturaliter inferretr ut in Summula docui. Deinde esto sit quartæ figuræ dispositio distincta ab aliis nego tn̄ cōstituere quartā figurā qz ista dispō directè et naturaliter nihil cōcludit. Ex quo patet ad cōfirmationem ideo in nō ē distincta figura qz indirectè et innaturaliter cōcludit, licet possit di-rectā et naturalē cōclusionē inferre sicut et aliæ figuræ.

72. QVAESTIO 6a

Vtrum reliquæ spēs discursus differāt essentialiter inter se et a syllogismo.

Istæ tres spēs in ratiōe discursus sūt tūm sedm Perfectū et Imperfectū Reliquæ spēs discursus sūt Entimema, Inductio Exēplū, de quibus cōparatis inter se et cū Syllogismo Assero In ratiōe discursus nō differre essentialiter sed tātū sedm perfectū et imperfectū eo solū mō quo puer differt ab [illegible] Syllo-

Syllogismus ē discursus perfectus. gismus ē discursus perfectus, reliqua nō spēs sūt Syllogismi qdā imperfecti cari-

hoc Entimema. tes una propositiōe sine qua illo nō valet. v.c. hoc Entimema. hō ē animal Ergo hō ē risibilis nō infert nisi virtute illius maioris quæ subticetr oē rationale ē risibile, qz ut inferatr rectè illa cōclo Ergo hō ē risibilis oportet ut horū duorū terminorū cōiūctio cū medio exprimatr vel intelligatr in antecedēte nō pot aūt exprimi vel intelligi in antecedēte nisi intelligātr duæ propositiōes, una qua medius terminus cōiūgatr cū uno extremo altera qua cū altō. Quare ut Entimema cōcludat semper debet poni propositio una in qua collocatr medius terminus cū uno extremo et altā intelligi qua me-

Inductio. dius terminus cōiūgatr cū altō. Similiter nec ista inductio hic ignis calefa-

Exēplū. cit et ipse et ille, Ergo oīs ignis calefacit cōcludit nisi virtute illius sed hic ignis et ille et ille ignis ē oīs ignis. Nec etiā exēplū hoc. Florētini amiserūt suā rempub: propter dissidiū Ergo et Veneti amittēt si dissideāt nisi reducatr ad inductionē et haec deinde ad syllogismū ut constat ex his quæ diximus de Entimemate.

Nota. Nota aūt syllogismū et Entimema spectari posse vel in diversis materiis et sic differūt essentialiter ratiōe materiæ in qua versātr, vel in eadē materiā et sic diffe-rūt penes perfectū et imperfectū in syllogismo in sūt tres propositiōes in Entimemate duæ tm̄ Entimema ē quasi truncatus syllogismus ut ait Zengus de lib: priorū resolution

IN LIBROS POSTERIORUM ANALYTICORUM ARISTOTELIS.

Quoniã initio librorũ de Priori resolutiõe cõmunẽ horũ librorũ inscripti: onis rationẽ exposuimus, aliaq multa quæ vel ad autorẽ, vel ad Methodũ, vel ad proportionẽ horũ librorũ, cũ reliqs Logicæ partibq ptinẽt declarabimus ideo hic suppositis ibi dictis, dico tãtũ antequã aggrediamur, ad ipsã tractationẽ explicabimus obiectũ scilt horũ librorũ ẽ divisionẽ.

QVÆSTIO PROŒMIALIS QVOD SIT OBIECTUM HORUM LIBRORUM ET QUÆ DIUISIO.

Prima sentã ẽ eorũ q asseruit obiectũ horũ librorũ ẽẽ definitionẽ ẽ demõstrationẽ, seu quod idẽ ẽ instrumẽtũ sciẽn, id ẽ certe ẽ inefabiliter cognoscẽdi Ita Averr: in Prologo Magno in primũ poster: Linconiẽn in principio sedi: Antoni: us Mirãdulanus lib: 5 suæ Apologiæ sect: 3ª 6: ẽ 7 et alibi, Balduinus quæsto 9. — *Prima sentã dicit ẽẽ definitionẽ ẽ demõstrationẽ.*

Ut hãc sẽtẽtiã probe intelligas Nota definitionẽ dupli spectari posse. Uno mõ quatenus ẽ mediũ in demõstratioẽ. alio mõ quatenus ẽ instrumẽtũ sciẽn, nã sicut qdditas põt cõparari ẽ ad rẽ cuius ẽ qdditas et ad proprietates, quarũ ẽ principiũ, sic etiã definitio quæ ẽ orõ explicãs qdditatẽ, põt 1° cõparari ad definitũ cuius essẽtiam explicat, et sic sũpta, ẽ instrumẽtũ quoddã diversũ à demonstratioẽ 2° põt cõparari et referri in ordine ad proprietates, quarũ causã et mediũ declarat et sic accepta, ẽ mediũ demõstrationis, sicut aũt prima qdditatis cõsideratio ẽ prima ẽ per se, quoniã qdditas prius respicit suppositũ cuius ẽ qdditas, secũdario võ passioẽs et proprietates, ita definitio prius respicit definitũ, secũdario võ passiones, quæ fluũt ex essã. differũt aũt multũ hæ duæ definitiois cõsideratioẽs 1° Quod definitio ut ẽ instrumẽtũ sciendi, explicat naturã ẽ qdditatẽ definiti, absolute, ut võ ẽ mediũ demõstratiois explicat propter qd passiois ẽ eius depẽdẽtiã à subiecto. 2° ut ẽ instrumẽtũ, ẽ directivũ operatiois ut mediũ spectat ad tertiũ 3° via indagãdæ definitiois, ut ẽ mediũ ẽ resolutio, cũ scilt proposita cõclusioẽ eius causã indagamus, ut võ ẽ instrumẽtũ ẽ divisio, quia in divisioẽ rei in suas partes essẽtiales cõponimus definitionẽ. — *Nota definitio dupli spectatr. 1° quatenus ẽ mediũ in demõstratioẽ. 2° quatenus ẽ instrumẽtũ sciendi. Sicut qdditas cõparatr 1°. 2°. Quiditas prius respicit suppositũ cuius ẽ qdditas. Secũdario võ passioẽs ẽ proprietates. Differũt 1°. 2°. 3°. Per viã divisiois rei in suas partes essẽtiales cõponimus definitionẽ.*

His positis dicũt hi autores qui ab Aristo: in his lib: de definitioẽ nõ solũ ut mediũ ẽ demõstratiois, sed etiã ut ẽ instrumẽtũ sciendi distinctũ à demõstratioẽ. Ac proinde obiectũ horũ librorũ ẽẽ instrumẽtũ sciendi cõmune definitioi et demõstratioi.

Secũdã sentã ẽ eorũ q dicũt obiectũ horũ librorũ ẽẽ demõstrationẽ. Ita Philoponus: primi ẽ secũdi posteriorũ Simplicius initio prædicam: Eustratius in secũdum poster: Albert: tract: 1° cap: 1°. S. Thom: 1 post: initi. Egidius ibidẽ Tolet: quæst: 1ª et omẽs fere Latini de definitioẽ aũt aciũ ẽẽ aiũt 2° post: nõ secũdum se et quatenus quoddã ẽ — *Secũdã sentã. Dicit ẽẽ demõstrationẽ.*

sciendi instrumētū, sed quatenꝰ ē mediū demōstrationis quo pacto nō sumitr ut explicat essentiā rei absolute, sit n. ē sciendi instrumētū sed quatenus explicat dependētiā passionis à subiecto, hoc n. mō spectata ē mediū demōstrationis et ad ipsā demonstrationē refertur.

Nota — Ante solutionē quæstionis Nota ex dictis in Prologomenis librorū de priori resolutiōe constare, qd dicendū sit, de obiecto horū librorū, Cū n. dictū ibi sit in lib: Priorū, et reliqs Logicæ agi de discursu qui cernitr præcipuè in syllogismo (alia n. discursus forma ui syllogismi concludūt et ad syllogismū revocātr) et syllogismū cōsiderari posse tā

Syllogismus cōsiderari pōt tā sedm formā quā sedm materiā. — sedm formā quā sedm materiā. Sedm formā, quæ posita ē in figura et mō actū sit in lib: De forma iā actū ē / De materia iā agetr — prior: Superē ut sedm materiā agatr de eo in reliquis Logicæ libris. Cū aūt materiā alia sit necessaria in syllogismo demōstrativo alia probabilis in Topico, alia apparens in sophistico, et de syllogismo topico agatr in lib: Topicorū, de sophistico in libris Elenchorū

obiectū horū librorū ē demōstratio. — superest ut in his libris agatr de syllogismo demōstrativo et cōsequēter horū librorū obiectū sit demōstratio, cuius naturam, principia, species, passiones Aristot: in his lib: pertractat

Natura demōstrationis / Principia illius / Species / Passiones — Natura demōstrationis definitiōe cōtinetr. Principia illius alia sūt incōplexa ut definitio quæ ē mediū in demōstratiōe, alia cōplexa ut ppōnes primæ indemōstrabiles et primæ veritatis etc. Species demōstrationis sūt demonstrō propter qd, et demōstratio quia. Passiones ut generare sciām. De his omnibus ut ppositū est agit Philosophus in his libris. Quare iuxta hæc sit.

Assertio — Assertio Obiectū horū librorū ē demōstratio, ratiōe cuius agitr ab Aristot: lib: 2

Probatr 1°. — de definitiōe, sed tamē de eius medio. Probatr 1° ex dictis qr illud ē obiectū cuius natā principia, passiones, species, traduntr, sed hæc oīa hic traduntr de demōstratiōe ut patet ex ānotatiōe et de definitiōe agitr, ut de eius medio, ut statī probabo Ergo demonstrō poni debet horū librorū obiectū.

2°. — 2° Illud ē horū libr: obiectū de quo Philosophus initio proponit se acturū, sed ipse initio Priorū cū aggreditr opus Analiticū, proponit se acturū de demōstratiōe et sciā demōstrativa, quod etiā repetit ibidē c. 6. et in fine penultimi capitis sedi Posteriorū, faciens Epilogū ait dictū esse de demōstratiōe et sciā demōstrativa Ergo tātū agit de demōstratiōe, Adde quod si lib: 2° ageret de definitiōe, quæ ex sentā Averrois ē præcipuū instrumētū, demo: re proponeret se acturū de ea.

3°. Obiectū ex inscriptiōe quæ ē hæc — 3° obiectū libri colligitr ex inscriptiōe, atqui inscriptio ē de posteriori analysi (ut patet ex Aristot: hic et 7 Metha: 42, 6. Ethic: c. 3. 8. Topi: loco 76 1 Rhetor: c. 2. 2 post: tex: 4 Et ex Diogene Laertio in vita Aristotel) quæ tātū cōvenit demōstratiōi, resolutio n. quā in ipsis docemur ē cōclusionis in sua principia Analysis quæ aliena ē à definitiōe. Quod si in his lib: ageretr etiā de definitiōe ut ē instrumētū sciendi, cū ipsa nobilissimū sit instrumētū, vel gemina inscriptio libro præfigi deberet, vel certe una quæ

Confirmatr 1°. — utrūque instrumētū cōplecteretr. Confir: 1° qr definitio, ut definitio, ē instrumētū directivū 1æ operationis, si ergo cōsideratr ut instrumētū debuisset proponi initio Logicæ ante tractatioem de Enūciatiōe et discursu. Confir: 2° qr prius debuisset agere de definitiōe, quā de demōstratiōe, qr hæc ē posterior præcipuū instrumētū sed

Prius debuisset agere de definitiōe quā de: mōstratiōe. — ultimū qr Aristotelē disseruisse in separato libello de definitione secū: dum se tradunt Albertus tractatu primo suæ Logicæ capite 5. et apud Lovanienses et aliquot Aristotelis interpretes et apud Laertiū libro de vita Aristotel inter alia eius opera invenitr et licet liber Aristotel de definitione qui invenia ipsum cū aliis multis Aristot: libris perijt Ergo satis fuit in illo egisse de definitiōe ut instrumētū ē. Imo etiamsi Aristot: nō scripsisset librū de definitiōe, tn nō inde cōcluderē illū in 2° post: egisse de definitiōe sedm se, qr dicere rē: cte possemus, cū in nullo loco voluisse ex professo agere de definitiōe, sicut nec egit, de divisiōe quæ etiā ē instrumētū sciendi, qr hæc duo tāquā aliorū inventa penitus neglexit, nā definiendi doctrinā à Democrito primū traditā

affirmat

affirmat lib. 1. de part. c. 1. ubi etiā ait eā à Socrate pfectā fuisse.
divisionē vō velut Platonis propriā saepe etiā extenuat, suā aut de syllo:
gismo et demonstratiōe doctrinā mirificè extollit et cōmēdat ut apparet ex
2° Elench: cap: ultimo.
Prima obiectio. Definitio debet à Logico cōsiderari nō solū quatenus ē obiectio 1a
mediū demonstratiōis, sed etiā quatenus ē sciendi instrumentū, qr etiā sub:
lata demonstratiōe definitio adhuc nobis essām rei explicaret, nullibi aut sub
hac ratiōe definitio explicata nisi 2° poster: Ergo obiectū ē instrumentū respōdeo negatā Minor.
sciendi cōveniē definitiōi demonstratiā. Rdeo. cōcessa Maiori nego Minorē. Nam vel
in separato libro actū ē ab Aristot: de definitiōe, ut dixi, vel eā omisit
ut aliorū inventū. Adde quod 7. Metis: 42. ut refert Eustratius et Philoponus
agat Aristote: de definitiōe, ait enim dicamus de definitione
quatenus in Analiticis dictū nō ē, dubitatio namque quae in illis dicta ē, pde:
rit sermonibus de substā, id ē cū in analiticis sit actū de definitiōe sub alia
ratiōe id ē ut mediū ē demonstratiōis, haec doctrina pderit ad cognoscē:
dā definitionē, quatenus explicat rei substām. Ex quo loco infero 1° 7°
Metis: agi de definitiōe sedm se, cū de ea agat Aristoteles ut explicat rei
substām. 2° de ea sedm se nō eē actū in posterioribus analiticis.
Secunda obiectio. In sedō poster: multa Aristot: ptractat de definitiōe ut obiectio 2a
definitio ē quod patet ex c. 2° 3° et 4° et 8°. Ergo sub hac ratiōe de ea agit.
Rdeo. Cōcedo multa ex iis quae Aristot: 2 post: tradit cōvenire definitiōi ut Rdeo.
instrumentū seu ut definitio ē, nego tn cōsequētiā argumēti, qr id fecit Ari:
stote: ut si quē de definitiōe ut mediū ē demonstratiōis tractatiōnē
exorsus fuerat, nec sedm hanc cōsideratiōnē definitio bene intelligi
posset, nisi eius natā absolutē cognosceretur, ideo de ea etiā sedm se in
2 poster: agere oportuit.
Tertia obiectio. Aristot: lib: 1 ca: 2 postquā definivit sciām quae ē obiectio 3a
effectus demonstratiōis subdit, si ē alius sciendi modus posterius dicemus, per quē
sciendi modū Auer: et Themistius definitiōnē intelligit de qua agit lib. 2°.
Rdeo cū Themistio et Philosopho per sciendi modū Aristot: intelligere cogniti: Rnō.
onē principiorū immediatorū, quae nō fit per causam, vel cū Boleto intelligere
demonstratiōnē qr id ē sciam quae ab effectu sumitur, ut patet ex ipsa serie
textus. Adde quod etsi per hunc sciendi modū intelligamus definitiōnē, adhuc nō
cōcludit obiectio, qr multa dixit Aristot: de definitiōe ut instrumentū ē, nō quod
de ea sub hac ratiōe ageret, sed vel maioris doctrinae causa, vel ut cōdu:
ceret ad tractatiōnē definitiōis, ut mediū ē demonstratiōis. Haec de obiectio.
Divisio horū librorū haec ē: ut in primo libro agatur de demonstratiōe, Divisio horū librorū haec ē
in sedō de definitiōe quatenus hac mediū ē demonstratiōis, id ē ex:
plicat dependētiā passiōis à subiecto ut supra.

LIBER PRIMVS DE

POSTERIORI RESOLVTIONE SVMMA PRIORVM CAPITVM A PRIMO VSQVE AD DECIMVM.

Philosophus aperiens sibi 1° capite viam ad agendum de demonstratione, statim a cap: 2. usque ad decimum, de perfectissima et omnibus suis numeris absolutissima demonstratione disserit, cuiusque conditiones multas ponit et explicat quae in progressu tractationis manifesta fient.

DISPVTATIO I. DE DEMONSTRATIONE PERFECTISSIMA.

53.

Demonstrationis ideam ponit quandam

Investigat eius naturam hoc modo.

Primo proponit finem

Ex fine recte iudicatur de mediis.

Talia media qualia finis exigit.

Finis perfectissimae demonstrationis est generare scientiam.

Quid sit scire simpliciter in concreto

In abstracto sic.

Philosophus hic a cap: 2 incipit agere de demonstratione perfectissima, cuiusque ideam quandam et formam absolutissimam proponit, qualem Plato suae Rei: publ: et Cicero oratoribus perfectis. Investigat autem naturam huius demonstrationis hoc modo. 1° proponit eius finem ad quem est instituta. Deinde ex natura et conditionibus finis, colligit naturam et conditionem huius demonstrationis. Ex fine enim recte iudicatur de mediis, cum finis sit causa et mensura mediorum, talia n[am] debent esse media qualia finis exigit. Finis autem perfectissimae demonstrationis est generare scientiam, non quamcumque sed perfectissimam quam definit cap: 2° in concreto sic. Scire simpliciter et non sophistico modo, qui est secundum accidens, est rem per causam cognoscere, propter quam res est, quod illius causa est, et non contingere hoc aliter se habere. In abstracto autem ita recte scientia definitur. Scientia est cognitio rei per causam propter quam res est, et quod illius causa est, et non contingat aliter se habere. Haec definitio ut dixi est scientiae perfectissimae, et adducitur ab Aristot. ad investigandam ex ea naturam demonstrationis perfectissimae de qua hic intendit agere. Imposita ergo definitione.

Quae conditiones perfectissimae scientiae. 1a

Cognitio nostra debet esse perfecta

Duae conditiones scientiae perfectissimae assignantur. 1a est ut sit cognitio rei per causam. cognitio enim nostra si debet esse perfecta, debet esse cognitio rei uti est in se, at res est in se propter suam causam Ergo et cognosci debet per suam causam, nec per quamvis causam, sed solum per eam, per quam res est, id est per causam essendi, non per causam cognoscendi tantum, ita ut eadem sint principia essendi et cognoscendi rei. Neque satis est cognoscere causam propter quam res est materialiter tantum, sed necesse est cognoscere causam formaliter, id est sub ratione causae quod scilicet sit causa illius rei. Quare si quis esset supra caelum et videret eclipsim in luna, et interpositionem terrae inter solem et lunam, nesciret autem interpositionem illam esse causam eclipsis in luna, is sine dubio scientiam de eclipsi non haberet quia causam eclipsis non cognosceret per causam formaliter.

Eadem sint principia essendi et cognoscendi rei.

2a conditio.

Secunda ut sit talis cognitio rei per causam ut hoc non contingat aliter se habere, tam ex parte causae quam ex parte effectus, ut videlicet non sit possibile illam causam non esse causam illius effectus, nec illu

187

effectũ sit possibile nõ oriri à tali causa, atq3 ita ut sit necessa quædã connex: Est necessaria cõnexio quædã et reciprocatio int cam et effectũ
xio et reciprocatio int causã et effectũ qui enim habet ......
de re aliqua pfectã sciam, nõ hẽt sciam solũ ad tẽpus, sed sẽpiternã et
oĩo imutabile, q2 quod scitr, sẽp et imutabilr verũ eẽ debet. Ex 1a.
cõditioẽ sciæ deducit Philosophus demõstrativã sciam eẽ ex veris primis Ex 1a cõditioẽ sciæ deducit Philosophus demõstrativã sciam eẽ ex veris
et imediatis, notioribq et prioribq, causisq3 conclusionis, ex 2a vero esse Ex 2a vero
ex necessariis, de oĩ, p se, vniversalibq et propriis pricipiis, quæ oĩa
in sequẽtibq accurate explicãda sũt, inde enim explicata manebũt oẽs cõ:
ditiões pfectissimæ demõstrationis de qua agimq. 59.

QVAESTIO. Ia

An demonstratio debeat constare ex veris.

Hæc ẽ prima ex cõditionibus quas ad præmissas demõstrationis reqri docuit
Philosophus ut scil demõstrõ cõstet ex veris. Sed ut intelligas de quã veritate 1a cõditio Demõstratio cõstat ex veris
intelligendus sit quæstionis titulq revoca ex dictis initio lib: prædicamẽ: veritatẽ
à Philosophis cõstitui, alterã rei alterã cognitionis et hãc nihil aliud eẽ quã cõ: Veritas altã rei, Altera cognitionis.
formitatẽ cognitionis cũ re cognita, sicut falsitas ẽ eiusdẽ ẽ difformitas. Rursq
veritatẽ cognitionis duplicẽ eẽ aliã cõsequẽtẽ apprehẽsionẽ, aliã cõsequẽtẽ Veritas cognitionis duplex Alia cõsequẽs apprehẽsionẽ Alia cõsequẽs iudiciũ.
iudiciũ. Veritas iudicii quæ nũc facit ad nrũ propositũ ẽ cõformitas iudi:
cii cũ re quã loco citato dixi simplr eẽ veritatẽ. De hac q. ẽ nrã quæstio Veritas iudicii ẽ.
scil. an propositiones demõstrationis debeat eẽ veræ, id ẽ cõformes rebus
ut in se res sũt. Et qdẽ quod cõditio ista veritatis necessaria, nõ sit, o: Conformes rebq ut in se res sũt.
stẽdi posse videtr, tũ q2 naturã et cõditiões demonstrationis metiri debemq
ex fine, at ad finẽ demõstrationis cõsequẽdũ nempe sciam, nõ sũt necessa pri: Rõ 1a
cipia vera, scdm rẽ sed tãtũ scdm opinionẽ scientis ergo demonstrõ nõ neces:
so procedere debet ex pricipiis in se veris. Minor. Nã ex pricipiis falsis
pot qs pfectissime et evidẽtissime deducere cõclusionẽ cũ summa certitu:
dine et evidẽtia, falsa n sũt sæpe probabiliora veris, at pfectio sciæ
in summa quadã certitudine et evidẽtia ẽ posita, tũ q2 veritas nõ spectat ad Rõ 2a
essẽtiam demõstrationis, cũ veritas et falsitas sit accidẽtia propositionis et ea:
dẽ propositioẽ incolumi manẽte, mutẽtr ad variationẽ obiecti ergo demon:
strõ in sua essẽtia nõ ẽ vera nec reqrit propositiões veras. tũ deniq q2 multæ sũt Rõ 3a
in Philosophia quæ repugnãt veritati fidei Catholicæ ut quod accidẽs nõ pos:
sit existere sine subiecto, quod duo corpora simul eẽ nequeãt in eodẽ loco,
nec in diversis, quod quãtitas nõ cõsistat in indivisibili quas oẽs demõstrationes
cõstat in fide Catholica eẽ falsas, ut apparet in sacratissima Eucharistia,
ubi et accidẽtia sũt sine subiecto, et corpq Chri ẽ simul in eodẽ loco cũ quãti:
tate panis, et simul etiã ẽ in diversis locis disiũctis, et eiq quãtitas cõsistit
in indivisibili. at quod repugnat cõ, falsũ ẽ, multæ ergo demõstrationes Physicæ
falsæ sũt ac proinde cõstãt ex falsis pricipiis.

Hæ difficultates accuratã exigũt huiq primæ cõditionis explicationẽ proqua 14.
explicãda. Dico 1o. Ex falsis nõ pot eẽ sciã nec demõstratio Probr 1o Autorita: Assertio 1a
te Philosophi, ibi in hic tex: 5. ait nõ ẽ nõ Ens scire ut q diameter sit cõmensurabil costæ Ex falsis nõ ẽ sciã.

Nō Ens ē propositio falsa.

ubi ꝑ nō Ens intelligit propositionē falsā, ut apte colligit ex exēplo propositi: ocb falsa, quā subjicit, et rectè propositionē falsā vocat nō ens, nā falsū quatenus falsū, ē nō ens, illa n̄ cōnexio prædicati cū subiecto quā dicit propositio falsa nūquā reperitr nec existit. Ratio huius à priori ē, scīa ē cognitio rei ꝑ cām propter quā res ē, at falsi quatenus falsū nulla pōt eē causa. Ergo nulla scīa, ergo nulla demōstratio. Minor ꝑz si falsū haberet aliquā cām suæ cōnexionis, hoc ipso esset verū, verū n̄ illud ē quod ē cōforme suis pricipiis seu quod ē tale quale debet eē, ō quale exigit ipsius causa.

Obiectiō.

Dices! De falsis multa possumus verè demōstrare ut quod sit cōtraria nō, quod sit falsa, ꝑz. Rñdeo. De falsis in actu signato pōt eē demōstratio, ō scīa, de falsis aūt in actu exercito nō pōt eē scīa.

Rñō.
De falsis in actu signato pōt eē demōstro
In actu exercito nō pōt.

Rñō 1mi.

Rō ē quia falsū eē falsū, ō cōtrariū vō, ē verissimū, et hēt cām in se essētiale huius proprietatis. Ratio

Rñō 2i.

2di ē, ꝑz res scdm̄ id quod illi falso cōpetit, nō pōt eē vera, et in hoc sensu de falsis nō ē scīa, id ē scdm̄ illa prædicata quæ illis falso cōpetit.

Assertio 2a

Dico 2o. De propositioē aliqua vera, nō pōt haberi scīa et demōstratio ex falsis pricipiis. Probr 1o ex Philoso. 2o Prio: c: 2. ubi ait, verū posse cōcludi ex falsis quod sit, nō propter qd sit, nā ex falsis pricipiis pōt qdē deduci cōclo quæ sit vera, nō tn̄ illa cōclusio erit vera, propter illa pricipia falsa, falsū n̄ quod ē nō Ens, nō pōt eē causa veri quod ē verū Ens.

Probr. 1o
quod sit. Nō propter quid sit.
Nō propter pricipia falsa.
Probr. 2o Rōne.

2 Idē probr ratioē à priori ꝑz scire ē rē ꝑ causam cognoscere, propter quā res ē, cā aūt ꝑpter quā res ē, ē vera, sed pricipia falsa, nō cōtinēt verā causā cōclusiōis Ergo ex pricipiis falsis nō pōt cōclusio sciri ō demōstrari. Cōfirm: Quia quod nō ē, nō pōt eē cā Entis, sed pricipia falsa nō sūt, Ergo nō possūt eē cā veræ cōclusiōis. Maior ꝑz à quocūqꝫ removetr genus removētr etiā et oēs species illius gn̄is, sed à nō Ente removetr Ens quod cōprehēdit sub se cām Ergo et removebitr etiā eē nō cāe maxime cū nō Ens nihil in se habeat ꝑ quod possit eē cā.

Confirmatr.

Principia falsa generant in nob scīam sed

Hic ē pricipia falsa, nō generare in nobis sciam, sed potius ignorātiā pravæ dispositiōis seu errorē, pricipia n̄ falsa, procedūt ex malo intellectu rerū, Vn̄ tāto maior ē ignorātia in intellectu quāto maior ē evidētiæ certitudo in pricipiis falsis.

Principia falsa procedūt ex malo intellectu rerū.

Hic etiā ē quod hūs rudes et ignorātes videamus facile assētiri rebus, et cōparare sibi evidētiā quādā falsā, quæ nascitr eo quod res nō penetrant hāpietas vō, nec tā facile assētiri rebus, nec tā facile cōparare sibi evidētiā. Vn etiā, sequtr evidētiā et certitudinē cognitiōis falsa nullo mō ꝑficere intellectū, quēadmodū magis habitus vitiorū ꝑficiūt volūtatē, siqdē dissonāt et dissētiūt illa qdē ab intellectu, quæ naturaliter tēdit in verū, hæc aūt a volūtate quæ naturaliter propēdet in bonū.

Cognitio falsa nullo mō ꝑficit intellectū.
Negq alii habitus vitiorū ꝑficiūt volūtatē.

Assertio 3a
Demōstro cōstat ex veris.

Dico 3o. Demōstratio cōstat ex veris. Hæc assertio facile colligi pōt ex præcedētibus, nā quod cōclusio demōstrativa debeat eē vera deducitr ex 1a assertione falsū n̄ sciri nō pōt. Quod vō pricipia demōstratiōis debeāt eē vera deducitr ex 2dā, ꝑz ex falsis verū sciri et demōstrari nō pōt. Nihilominus probare possumus pricipia demōstratiōis debere eē vera. 1o. Ex Philoso hic c: 2 ubi probat vera eē principia demonstrationis ex eo, quia nō Ens non ē scire id ē propositio falsa sciri nō pōt, ut supra deduximus, quæ vō sic explicari pōt pricipia demōstratiōis debēt sciri ꝑfectissime, at falsa sciri nō possūt, hoc n̄ ē quod ait, nō Ens, nō ē scire Ergo pricipia demōstratiōis nō debēt eē falsa sed vera Maior. ꝑz ex scīa præmissarū scimus cōclusionē, nisi igi ꝑfecte scīa: mus præmissas nō poterimus ꝑfectè scire cōclusionē, effectus n̄ nō pōt eē ꝑfectior sua cā

Falsū sciri nō pōt

Principia demōstrationis eē vera. Probatur 1.

Effectus nō ē ꝑfectior sua causa.

2 idē Probr̃ rãtiōe. Scire ē rē p cām cognoscere, propter quā res ē, cā aūt propter quā res ē, ē vera, et verè cōiūgit̃ utriqȝ extremo, haec aūt cōiūctio cū cē extremis fit in praemissis Ergo praemissae debēt eē verae. Probr̃ 2º. rōne Scire ē

Prio 4. demōstrō cōstat ex sēp veris Probr̃ ex natā sciā, ea n̄ ē ita rē perci: pere ut ipossibile sit aliter se habere, ut patet ex definitiōe sciāe at hoc nihil aliud ē quā sciām eē semp verā. Assertio 4. Probr̃

Pro cuius explicatiōe Nota 1º. ex dictis initio quaestiōis veritatē cognitiōis nrae nihil aliud eē, quā cōformitatē eiusdē cognitionis cū rebus, ē aūt diffrā int cognitionē nrām et cognitionē diuinā, quod nrā cognitio quoad veritatē īnititr rebus et ab illis pēdet ut docet Philosophus cap: de Priori cū ait, licet orō vera et res vera simul sit subsistendi cōsequa, tamē res prius natā ē vera quā orō, q2 res ē cā veritatis in orōne, ideo n̄ orō vera ē q2 res ē vera nō ē con, cognitio aūt diuina cū sit causa rerū, facit potius res veras quā à rebus fiat vera. Rō discriminis ē q2 cognitio diuina simul ē cā rerū, Deus n̄ cognoscēdo facit et faciēdo cognoscit, et cognitio diuina cū sit in: finitae pfectiōis ē omnipotēs, at nrā cognitio causatr à rebus, nō aūt cau: sat res, à rebus n̄ spēs acquirimus p quas in earū cognitionē venimus. Hinc igr̃ fit ut intellectus nr̄ in intelligēdo imitatr rebus quoad veritatē. Nota 1º. quae ē veritas cognitiōis nrae. Diffrā int cognitionē di: uinā ē nrām. Res prius nata ē vera quā orō. Ideo orō ē vera q2 res ē vera. Cognitio diuina ē cā rerū simul. Deus cognoscendo facit ē faciēdo cognoscit. Cognitio nrā causatr à rebus.

Nota 2º. Intellectū ad hoc, ut in sua cognitiōe sit sēp verus requirere obie: ctū prorsus imutabile, et sēp eodē mō se habēs, alioqui si obiectū sit muta: bile nō erit cognitio sēp vera. In obiecto aūt sūt duo, essētia, et existētia. Et quidē existētia ē cōtigēs rebus, q2 nulla res necessō existit, ita ut nō pos: sit nō existere saltē virtute diuina, solus n̄ Deus necessō existit q2 p nullā potētiā fieri pōt ut nō existat Porro cū existētia rebus creatis sit . . . . cōtigēs, praedicata quae cōueniūt illis ratiōe eius, sūt cōtigētia ē variabilia, ut patet in oībus propositionibus cōtigētibus, nec in his pōt eē sepiterna veritas, cū ob: iectū sit variabile. Essā vō verū invariabile ē, ac sēp eadē, ea igr̃ pōt fūdare sepiternā veritatē ut hoēm eē aīal rationale ē imutabile, q2 hoc hēt ex sua essētia. Vn̄ duplices à Philosophis statuūtr propositiōes sepiternae veritatis aliae sūt in quibus praedicatr aliqd essētiale de subiecto ut hō ē aīal, hō ē rational, aliae in quibus praedicatr aliqd profluēs ex essā subiecti, hō ē admiratiuus, hōē risibilis. Rō igr̃ cur hae propositiōes sīt sepiternae veritatis, ē imutabilitas obiecti, haec aūt ex eo prouenit, q2 praedicatū vel ē de essā subiecti vel p: fluit ab eius essā. Quare quotiescumqȝ cōcipitr subiectū, necessō etiā debet et cō: cipi subiectū quod in eius essā cōtinetr, et hoc licet cernere etiā in negationi: bus et Entibus, hae n̄ propositiōes nihil ē nihil, negō ē nō Ens, sūt sepiternae veritatis, q2 praedicatū claudit̃ in essā subiecti, ē cōsequēter nō pōt ab eo remo: veri. Nota 2º. Ut intellectus sit verus requirit̃ verū obiectū ē imutabile. In obiecto duo sūt, 1º. Existentia, quae ē cōtigēs rebus. Nulla res necessō existit. Solus Deus necessō existit. 2º. Essā verū ē imutabilt. Duplices propositiōes sepiternae veritatis. Aliae sūt in quibus praedi: Aliae in quibus praedi: aliqd profluēs ab essā sub: Nihil ē nihil. Negō ē nō Ens sūt veritatis.

Dicebis? Habeat aliquis demōstrationē de rosa, quod sit odorifera, vel de ecli: psi lunae, quod sit futura tali die, tūc si Deus tollat odorē à rosa ē impediat eclipsim tales demōstratiōes desinēt esse verae Ergo demōstratio nō ē sepiternae veritatis. Obiectiō.

Rndeo. Etiā dato hoc casu demōstratiōes illae erūt verae, q2 eo mō quo res hae demōstratr, sēp sūt verae et ipossibile ē p quācunqȝ potētiā eas mu: tari, de rosa n̄ demōstratr quod sit odorifera, sed quoad naturā suā, et ut plurimū, nō vō quod sit actu odorifera, similitr de eclipsi quod sit futura spectato ordine causarū naturaliū et hoc ē verū, etiamsi actu ipediatr eclipsis vel odor in rosa. Rsō. Rosa ē odorifera quoad naturā suā. nō vō quod actu.

[Ad primā ronē] Ad primā ex tribg illis supra positis rationibg dubitādi, cōstat ex dictis. Ex
[Ex pricipiis falsis nō scia sed error generatr.] pricipiis ī falsis nō generatr scia sed error. error ī ē putare cōclusionē eē
[Quid sit Error.] verā propter illa pricipia falsa, illa etiā euidētia et certitudo quæ habetr
[Hæc nō pficiūt intelle: hæc nō volūtatē.] ī tali cōclusiōe, nō solū nō pficit intellectū sed etiā eū ^reddit^ positiue imperfectum
et deceptū, sicut nec habitg vitiorū pficiūt volūtatē. Rō ē qz illa euidētia
[Rō ē.] nascitr ex icōsideratiōe ꝯ malo usu intellectg, ut dictū ē qz hig magis sūt in:
[Ad 2ām ronē] cōsiderati, facilig euidētiā de rebg acqrūt licet falsā, et quo maior ē euidē:
tia circa falsa, maior etiā ē icōsideratio. Ad secdam Rōdeo. Veritas formatr
[Veritas formatr nō ē de essā demōstratiōis.] et præcise accepta nō ē de essā demōstratiōis qz cōsistit in illa relatiōe
[Fūdamētatr autē.] cōformitatis ad rē, quæ rōto aduenit cognitiōi cōstitutæ iā in essa, fūdamē:
tatr aut ē de essā demōstratiōis, qz hæc ex sua essā fūdat ueritatē, hoc eo
ī quod cognoscit rē sub imutabili ratiōe habet fūdare sépiternā et imu:
tabilē veritatē, sicut hō licet nō sit essētiatr visibilis, cū visibilitas
sit eig accidēs, tn ex sua essā seu ratiōe suæ essæ ē visibit, qz p suā essam
fūdat visibilitatē. Sic igr demonstro in sua essā cōsiderata ē veræ fūda:
mētatr qz ꝯ sua essā fūdat ueritatē.
[Nota] Pro Tertiæ solutiōe Nota. Veras demōstratiōes in Philosophia nō pugnare
[nō pugnāt demōstratiōes veræ in Philosophia cū demōst: diuinis et fidei.] cū demōstrationibus diuinis et fidei Catholicæ, quod definit Conciliū Late:
ranen sessiōe 8. ubi præcipit, Ne vnquā admittang veritates humanas pugnare
[Ratio ē.] cū veritatibg diuinis, et oēs veritates repugnātes fidei Catholicæ eē cōstituās
et pugnātes cū ipsa Philosophia. Ratio à priori ē. Verū vero nō repugnat, sed
demōstrationes in Philosophia sūt veræ Ergo nō repugnāt veritatibg diuinis
[Rō 1ā] Maior patet tū ex 1o Ethic: c: 8. ubi Philosophs ait, vero cōsonat oīa, falso
[Vero cōsonāt oīa, falso aūc cito dissonāt et dissētiūt. Rō. 2ā] aūt cito dissonat et dissētiut, tū qz quod vero repugnat ē falsū, nec ī aliquā
ratiōe alia, falsū dixisse, nisi quia cū vero nō cōsētit sed verū nō ē falsū
Ergo verū nō repugnat vō. Minor. qz quæ sūt veræ secdm lumē naturale sūt
veræ simpr, sed demōstratiōes Philosophicæ sūt veræ lumine naturali Ergo sūt
[Lumē intell: nri ē participatio luminis diuini] veræ simpr Maior. Lumē ī intellectg nri ē participatio luminis diuini, sicut
ergo quod ē verū in lumine diuino ē simpr verū, ita quod ē verū ^in^ lumine natu:
[Ciētū.] rali intellectg nri, erit simpr verū, id quod indicat Philosophs 1 Rhetō: 1. et 6.
Ethic: 8. cū ait homines natos eē ad veritatē cōgsd ut plurimū assequi. Confir:
qz Deg nō pōt inclinare ad falsū qz eēt autor mali, cū ergo dederit nob lu:
[Oēs demōst: in Philosophia nitūtr illis pricipiis lumine naturali notissimis dici de oī ꝯ dici de Nullo.] mē intellectus sciētz lumē intellectg nō inclinare ad falsū sed ad verū Minor. qz oēs
demōstratiōes in Philosophia nitūtr illis pricipiis lumine naturali notissimis dici de oī ꝯ dici de nullo
Et ex hīs collige errare eos q dicūt posse aliqd verū eē in Philosophia falsū aūt in
fide Catholica, cū ea ratiōe qua aliqd demōstratr in Philosophia nūquā pugnet cū Cath: fide
in Philosophia ī quācūq demōstrātg lumē naturale, media naturalia ꝯ spectata
natura rei demōstratr, ꝯ qz spectata natā rei semper sunt vera ...
ideo prout demōstrātr in Philosophia semp sūt vera. Sic demōstratr accidens
posse eē sine subiecto, spectata natura, et ui naturali accidētis nō vō demōstratr
[Veritates diuinæ licet sit supra naturā nō tn sūt cōtra naturā.] accidēs nō posse eē sine subiecto absq virtute diuina, talis ī demōstratio cū falsa
eēt nō ē demōstratio. qn potig in ipsa Philosophia demōstrari potest accidens
virtute diuina posse esse sine subiecto, qz virtg diuina ē infinita. Confirmatr
qz licet veritates diuinæ sit supra naturā, nō sūt tn cōtra natām, et licet nō at:
tigātr ratiōe naturali, nō tn demōstrātr ratiōe naturali esse falsæ, ꝯ impossibiles
sed rō naturalis ad veritates diuinas, hē se negatiue, nō attigēdo sed nō ^positiue^ excludēdo illas.

Et ex his patet ad obiectionē, veritates ii quæ demōstrātr in Philosophia prout in ea demōstrātr nō pugnāt cū veritatibꝫ Catholicæ fidei.
Reliqua quæ hic de veritate propositionē dici poterāt Metaphisica sūt ideoqꝫ eo oportunē illa rejcio. Ex his iā cōstat 1ª cōditio demōstrationis.

2 DVBITATIO 1ª.

An propositio prima et immediata sint eædem vel diversæ.

Hæc ē pdā ex cōditionibus demōstrōis, quæ hac quæstiōe ē explicāda. quo: niā aūt multæ sūt hic difficultates sit.

DVBITATIO 2ª.

3 ## Cur hæ propositiones dicātr 1ª, cur etiam imedi: atæ quamvis enim eadē sūt scdm rē, nō tn scdm rōnem.

Philoponꝫ et venetꝫ dicūt eē diversas, putāt ii p propositiōes primas intelligē: das eē dignitates, quæ nō ingrediūtr demōstrationē, p imediatas vō, præmissas demōstratiōis. Sed magis placet sñia Themistii. Auerr. D. Thomæ et aliorū q dicūt p primas imediatas et indemōstrabiles eē intelligēdas eadē propositiōes — *Hi dicūt eē diversas primas dicūt eē dignitates. per imediatas præmissas demonstrōis*
Probr. qz Philosus tex 5 docet se p principia prima intelligere ea quæ sūt ppria demōstrōis — *1 Probr autoritate*
Ergo p prima nō intelligit dignitates quæ nō igrediūtr demōstratione. Deinde ibidē docet se p primū intelligere principiū, hoc aūt ait eē propositionē ime: diatā Ergo propō prima et imediata ē eadē. Præterea eodē tex: ait Principia quæ vel dixerat sūt propositiōes primæ esse p ponēs indemōstrabiles. g. propō prima imediata et indemōstrabit ē eadē. Idē patet Ratiōe. qz propositio prima dr illa quæ nō ē alia prior, at hæc eadē definitio ē propositiōis imediatæ ut patet ex eodē tex: 5 qz propō imediata nō hēt eam priorē suæ cōnexiōis à terminis districtā. — *2 Probr rōne.*

DVBITATIO 3ª

4. ## Quā imediationē et primitatē intelligat et req: rat Philosophus in propositionibus primis et immediatis.

Hæc dici primas, qz ut ex Philosō ostēsū ē, sūt principia, at principiū ex 5 Metaph. ē id à quo aliqd pēdet aut in fieri, aut in esse, aut in cognitiōe, propositiōes g. primæ, sūt principia, qz ab eis pēdet scīa cōclusiōis. Dnr etiā primæ qz nō hēt priores, vel pptr, vel in eadē scīa. Eadē propositiōes dnr imediatæ qz pptr ca: rēt medio p quod à priori demōstrātr cum etiā dnr indemōstrabiles. — *Principiū ē id à quo aliqd pēdet aut in fieri aut in esse, aut in cognitione. Sunt principia.*

5 QVÆSTIO. 2ª

An demonstratio constare debeat ex primis et immediatis.

Pro solutiōe dubitatiōis Nota ex Albert: tract: 2 cap. 9. Propositionē imedi: atā si uī nōis spectes, eē propositionē sine medio. Porro dupliciter aliqua propō pōt appellari imediata. 1º mō scdm se qz scilt cōstat duobꝫ terminis et extremis ex quibus unū alteri cōvenit imediate, sed hoc dupliciter pōt cōtigere, et ita dupliciter aliqua propositio pōt dici imediata scdm se 1º mō qn prædicatū inē subiecto i: mediatiōe subiecti, cū scilt cōvenit illi primo et adæquate, et nō rōne alterius subiecti qe: hæc propō hō ē visibilis ē imediata imediatiōe subiecti nā præ: dicatū illud visibilis cōvenit primo et adæquate hōi, et nō ratiōe alterius subiecti prioris, hæc aūt Socrates ē visibilis, nō ē imediata imediatiōe subiecti qz visibile primo et imediatē cōvenit hōi, et Socrati mediatē hōe. Et talis propositio dr imediata scdm se, imediatiōe subiecti 2º. qn prædicatū cōvenit — *Nota. Propositio imediata pp. 1º Dupliciter aliqua propō appellatur imediata scdm se. 1º 2º*

Ex natura ipsa terminorũ nõ uõ mediante aliqua causa alia,

subiecto, ex natã ipsa terminorũ, nõ uõ mediãte aliqua alia cã, et talis propõ

dr̃ imediata sedm̃ se imediatiõe cẽ, v.c. hæc propositio, hõ ẽ rõnalis ẽ imediata

ratiõe cẽ, cũ iñ nulla alia ẽ causa nisi natã terminorũ, hæc aut, hõ ẽ visibilis

nõ ẽ imediata ratiõe causæ, qz int̃ hõem ↄ visibilitatẽ mediat rõnalitas quæ

ẽ cã ut visibilitas insit hõi. Hic ẽ primo ut possit ẽẽ aliqua propõ mediata rõne

causæ imediata rõne subiecti ut hõ ẽ visibilis. 2°. ut possit ẽẽ aliqua propositio

mediata, ratiõe subiecti, ↄ imediata ratiõe cẽ ut hõ ẽ sensitivus, sensitivũ iñ

cũ sit essẽtiale hõi, nullã hẽ cãm, cõpetit tñ hõi mediãte aĩali. 3°. ut possit ẽẽ

aliqua propõ mediata ratiõe utriusqz, scilt, cẽ et subiecti, ut hæc hõ ẽ quãti

hõ ratas ẽ visibilis, quãtitas iñ primo cõpetit corpori et rõne materiæ, et visibi:

litas 1° cõpetit hõi et rõne rõnalitatis. 4°. ut possit ẽẽ aliqua propõ imedia:

ta ratiõe cẽ et subiecti ut hõ ẽ aĩal rõnale. Rursus propõ imediata imediatiõe causæ

pot adhuc dici dupliciter 1° nõ rõne sui, sive sedm̃ se, qz scilt sedm̃ se nulla hẽ cãm

ↄpictũ à terminis. 2 ↄratiõe nr̃i vel sedm̃ nos, qz nos nõ egemus ulla cã media

ad assẽtiẽdũ illi, sive ea propõ habeat cãm ut ignis ẽ calidus, magnes trahit

ferrum, sive nõ habeat cãm ut oẽ totũ ẽ maius sua parte, quodlibet ẽ vel

nõ ẽ. Et hucusq̃ egi de primo illo mõ, quo aliqua propõ pot dici imediata sedm̃

se. Iã igr̃ sc̃dõ mõ possunt dici propositiões imediata in ordine ad cõclusionẽ

ita ut illa dicatr imediatæ, quæ ita cõclusioi probãdæ proximæ sunt ut int̃

eas et cõclusionẽ nulla alia propositio sumi possit, et tales sunt propositiões

propriæ cõclusioi probãdæ, nõ aut cõmunes quæ nõ sufficiunt ad probãdã

aliquã cõclusionẽ.

Hic ẽ 1°. quod possit ẽẽ aliqua propõ mediata rõne causæ, imediata rõne subiecti.

2°. Possit ẽẽ aliqua propõ mediata rõne subiecti, imediata rõne causæ.

3°. Pot ẽẽ mediata rõne utriusq.

4°. Pot ẽẽ imediata rõne utriusq.

Propõ imediata imediatiõe causæ duplex. 1° rõne sui seu sedm̃ se. 2 rõne nr̃i vel sedm̃ nos.

Sc̃do. Pot aliqua propõ dici imediata in ordine ad cõclusionẽ.

Tales sunt propriæ nõ aut cõmunes propõ.

Assertio 1a. Nũc pro solutiõe dubitationis. Dico 1°. quod quãvis demõstratio debeat ẽẽ

ex propriis, hic tñ per propositionẽ imediatã Aristot: intelligit, imediatã ↄ

primã sedm̃ se, nõ aut in ordine ad cõclusionẽ. Hac assero probabitr ex dicendis infra.

Hic tñ Arist: intelligit imediatã ↄ primã sedm̃ se. nõ aut

Obiectio 1a. Quidã putãtes hic intelligi propositiões imediatas in ordine ad cõclusionẽ sic

instare possunt 1°. Ex Aristot:, demõstrõ debet ẽẽ ex propriis tex: iñ 5 ait. ex primis

aut quod ex propriis pricipiis, sed pricipia prima ↄ imediata sedm̃ se nõ sunt ppria. Ergo

cũ Aristot: ait demõstrationẽ cõstare debere ex imediatis et primis nõ intelligit

Confirmatr. de primis et imediatis sedm̃ se, sed in ordine ad cõclusionẽ id ẽ ex proximis. Confirmatr ex

tex: 13 ubi Aristot: negat cã ẽẽ verã demõstrationẽ quæ pcedit ex idemõstrabili-

Respõdeo. bus nõ propriis. Rñdeo cõcedo Maiorẽ. Ad minorẽ, nego pricipia prima et imediata

sedm̃ se nõ posse ẽẽ ppria, quãvis iñ pricipia ẽẽ debere propria, sitaliq nõ tñ excludit alia cõditio

scilt pricipia debere ẽẽ imediata sedm̃ se, pot iñ ẽẽ propositio aliqua imediata

sedm̃ se, cuius scilt extrema cohæreãt int̃ se nulla cã mediãte, ↄ cõtinere cãm

proximã cõclusiois, ut in hac demõstratiõe. oẽ aĩal rõnale ẽ visibile. oĩs hõ ẽ

Pot ẽẽ propõ aliqua imediata sedm̃ se, et cõtinere cãm proximã cõclusionis.

Ad cõfirma: aĩal rõnale ꝛc. Ad cõfirmatiõnẽ cõcedo illud pricipiũ idemõstrabile et imediatũ

quod nõ ẽ propriũ sed cõmune nõ ẽẽ aptũ ad demõstrationẽ.

Obiectio 2a. Obijci pot 2° nisi per propositionẽ imediatã intelligamus proximã cõclusioi per pro:

prietates demõstrationis, propter quod hic assignatas nõ excluderetur demõstrõ qz,

data per cãm remotã. Ergo. Antecc: ex hẽ oẽs alias cõditiões demõstrõnis propter qd

Responsio. excepta hac, quod nõ cõstat ex imediatis in ordine ad cõclusionẽ. Rñdeo ↄ nego

antecedẽs. Ad probatiõnẽ Antecedentis dico, quod quãtũ ad hoc, excludr per aliã proprietatẽ

sedm̃ quã demõstratio ex propriis debet ẽẽ. Nec ẽ verũ quod habeat oẽs alias

cõditiões, nõ iñ cõstat ex causis cõclusiois, quæ iñ ẽ per cãm remotã nõ pcedit per verũ

cãm requisitã ad demõstrationẽ, ut habetr tex: 30 cũ iñ sit hæc propõ. quod nõ re:

spirat nõ ẽ aĩal, qz adferti cã remota respirationis, propõ nõ ẽ imediata qz

int. aial et respirare et respiratione, mediata alia cā quae ē habere pulmonē.

Dico 2°. non ē intelligēda propositio imediata et prima primitate et imediatione subiecti. Probr 1°. Apud Philosophum propositio imediata, ut ostēsū ē, sumitr pro indemōstrabili, quod etiā habetr tex: 6. sed quae ē imediata tātū imediatione subiecti, nō ē indemōstrabilis, ut haec, hō ē risibilis, quae demōstrari pōt p ronale Ergo. 2°. Illa propō dr imediata qua nō ē altā prior ut habetr tex 5. sed quae ē imediata tātū ratione subiecti habet alias priores Ergo. etc.

Assertio 2a. nō imediatione subiecti.

Probr 1°.

2°.

Dico 3°. Ab Aristot: propositio imediata sumitr pro ea quae ē imediata sedm se imediatione cāe. Probr autoritate Philosophi tex: 38. ubi imediatā vult ēē indemōstrabilē Ergo vult carere cā.

Assertio 3a. sumitr p ea quae ē imediata sedm se imediatione causae.

Dico 4°. Per propositiones imediatas Aristot: nō intelligit tātū dignitates quibus assētimur ex sola terminorū apprehēsione. Probr. qr Aristot: docet ex quibus debeat cōstare pfecta demōstro. at haec nō solū cōstat ex dignitatibus, sed etiā ex aliis propositionibus, quinimo p propositiones imediatas itelligit pricipia propria, ut patet ex tex: 5. ubi docet propositiones imediatas ēē pricipia nō qualiacūqs sed propria. Confir: qr Aristot: codē tex 5 docet eū qui accedit ad sciam, nō debere prae habere et scire propones imediatas at dignitates opotet praecognoscere Ergo. Adde quod ibidē docet Propones imediatas ēē positiones et suppositiones vel definitiones, sed dignitates nō sūt definitiones Ergo. Dices! Per propositionē imediatā videtr tātū intelligere Aristoteles dignitates, nā tex: 5 ait imediatā propositionē ēē, qua nō ē altā prior. Ergo solas dignitates intelligit, imo illā tātū quae ē oiūm prima, quodlibet ē vel nō ē. Nota pro solutione 1°. Illā propositionē cū Philosō dici hic priorē altā, cui intellectus prius assētitr, et p quā assētitr alteri et altam probat, et de hac prioritate loqa cū ait, imediata nō dari priorē altā. Nota 2°. Propositionē imediatā nō ita oīo debere ēē indemōstrabilē, ut si aliquō demōstrari possit statī cōsequatr nō ēē imediata, nā etiā si demōstrari possit demōstratione ducēti ad impossibile, hoc tn nō ipedit, quominus sit imediata, nā haec hō ē aial rationale pōt probari demōstratione ducēte ad impossibile. Adde imediatā posse demōstrari à posteriori nā haec Deus ē, maxime est imediata, et tn à posteriori demōstratr p effectus creatos. Cū q. Philosophus vult propositionē imediatā debere ēē indemōstrabilē, et nō debere habere priorē, intelligit debere ēē indemōstrabilē à priori et ostēsive, ita ut nullā habere possit priorē quae cōtineat verā cām, nulla n. pōt dari propositio quae hoc mō sit prior aliqua propositione imediata. v.g. nulla ē propositio cōtinens verā cām huius, hō ē rōnalis. Nota 3°. Propositionē imediatā ratione causae, alia ēē imediatā rōne sui seu sedm se, alia rōne nostri seu sedm nos, ut supra dixi. Philosophus q hic ad propositionē primā et imediatā nō exigit imediationē rōne nri sive sedm nos, sed tātū ratione sui sive sedm se.

Assertio 4. nō ex sola terminorū consideratione.

P propones imediatas intelligit pricipia ppria.

Confir:

Obiectio.

Nota 1°. Illa dr propō prior, cui intellectus prius assētitr.

2°.

Propō imediata debet ēē indemōstrabil à priori et ostensive.

3°.

Exigit imediationē rōne sui seu sedm se. nō rōne nri.

Quaere Propō prima imediata et indemōstrabilis sedm Philosophum ē illa, quae ē imediata sedm se, nō in ordine ad cōclusionē, et rursus ē illa quae ē imediata sedm se immediatione cāe, nō imediatione subiecti, et rursus ē illa quae ē imediata sedm se imediatione causae ut imediata sedm se cōtra distinguēte ad mediatā sedm nos, quae imediatio sedm nos nō exigitr hic ab Aristot: vno verbo propositio prima imediata et indemōstrabilis sedm Philosophū hic, ē illa, quae sedm nullā hēt cām distinctā à terminis atqs adeo nō hēt aliā priorē p quā sedm naturā et sedm se probari possit à priori et ostēsive. et talis propō ē prima imediata et indemōstrabilis.

Quae ē propō prima imediata et indemōstrabilis.

Definitr hic.

Sed duplex superest difficultas 1a. Dictū ē propositionē imediatā ēē quae nō hēt priorē sedm naturā, p quā probari possit Contra. Propositio in qua vna definitio praedicatr de definito ē imediata, sed p Aristot: 2° post: potest demōstrari, qr definitio v.g. data p cām materialē, probari pōt de definito p aliā definitionē datā p cām finalē quae prior ē à priori

1a. Difficultas

Responsiones. q[ui]a finis est ca[usa] causaru[m]. Sunt alij no[n] om[n]em propositionem in qua definitio praedicatur de defi:
nito e[ss]e immediata[m] sed ea[m] tantu[m] in qua praedicatur definitio perfecta. Sunt alij definitione[m]
materiale[m] no[n] demonstrari de definito demonstratione proprie dicta, quod colligunt ex 2° post: P.
probatio vocatur syllogismus Topicus. Dico tamen, quod cum dicitur propositione[m] immediata[m] e[ss]e quae
Intelligendu[m] e[st] in eode[m] genere causae. no[n] habet mediu[m] per quod a priori probari possit, hoc intelligendu[m] e[st] in eode[m] g[e]n[er]e cau[sae], quare posse
una[m] propositione[m] in uno g[e]n[er]e causaru[m] e[ss]e immediata[m] et tamen probari per aliud eo g[e]n[er]e.
12ª. 2ª difficultas: in scientijs subalternatis sunt multae propositiones immediatae quae tamen sunt
aliae propositiones, q[ui]a in scientia subalternante a priori probari possunt. Unde quaeritur: co[m]mune est
ad propositione[m] immediata[m] sufficere quod in ea arte et scientia demonstrari no[n] possit. Resp[ondeo] Ver.
alij putant Aristotelem loqui de propositione simpliciter immediata quae nec in eade[m] nec in alia scientia
a priori demonstrari possit, unde negat propositiones illas quae in scientia subalternante
demonstrari possunt, e[ss]e simpliciter immediatas.

DUBITATIO 4ª

Circa divisione[m] propositionis immediatae quam Philosophus dividit in propositione[m] et quidditate[m], difficultas e[st], q[ui]a dividit propositione[m] immediatam in positione[m] et dignita[tem]

et iteru[m] dividit positione[m] in Enunciatione[m], quae sc[ilice]t rem e[ss]e vel no[n] e[ss]e, cu[m] affirmat
vel negative, et in definitione[m] quae no[n] sc[ilice]t rem e[ss]e vel no[n] e[ss]e. quaeritur ergo cu[m] definiti[o]
no[n] sit propositio sc[ilice]t rem e[ss]e vel no[n] e[ss]e, quo co[n]tineatur inter membra dividentia propo[sitionis]
Per principiu[m] immediatu[m] intelligit propositione[m] immediata[m]. Suppono per principiu[m] immediatu[m] quod Aristot: dividit, intelligi debere propositione[m] immediata[m]. Ro[tio] [i]ne[st]
Ratio e[st]. e[st] q[ui]a Aristot: dividit principiu[m] immediatu[m], quod definierat, sed definierat principiu[m] e[ss]e propositione[m] immediata[m] Er[go]
Nota 1°. dividit, et ita sentit Themi: Philopon, Auer: Hoc posito pro solutione dubitationis Nota 1° quid sit apud Ar[istotelem]
Quid sit Positio. positio, et quid Axioma seu dignitas, et quidem positio e[st] principiu[m] indemonstrabile, quod no[n] e[st] necesse praecogno[scere]
ab accedente ad scientia[m], cu[m] satis sit ipsi assentiri in scientia, in qua explicari et aliquo probari det[ur]
in quolibet centro posse describi circulu[m], quod e[st] principiu[m] Geometriae, unde Aristot: tex 5. positione[m] inquit dico, qua[m]
Axioma e[st]. monstrare nec e[st] necesse habere docendu[m] quempia[m], id e[st] qua[m] positione[m] no[n] e[st] necesse praecognoscere eu[m] qui doc[e]
sit quempia[m] id e[st] aliqua[m] scientiam. Axioma vero e[st] principiu[m] indemonstrabile, quod q[ui]a per se notu[m] e[st], no[n] debet in[...]
explicari sed supponitur. Aristot: aut[em] hic tex: 5 et 9 Met: 7 Axioma appellat dignitate[m], cuius r[ati]o
Themi: 1 post: 5 hanc reddit rationem. Dignitatem enim inquit appellari, quia digna sit
cui credatur. Cicero vocat effatum, et pronunciatu[m], alij maximam, Philopon: co[m]m[une]
animi notione[m], Them: prologu[m], Latini principiu[m], per se vel solo lumine naturali notum.
2°. Nota 2° Positionem et dignitate[m] in aliquo co[n]venire, et in aliquo differre. Conveniunt
Conveniunt et differunt hae duae. q[ui]a ambae sunt indemonstrabiles. Differunt aut[em], quod dignitas nulla[m] egat probatione[m], nec quide[m]
Positio eget aliqua probatione. explicatione[m]. Positio aut[em] eget aliqua probatione. Ratio e[st] q[ui]a termini positionis no[n] sunt omnib[us]
Ratio e[st]. noti e[tc]. haec positio. omnes anguli recti sunt aequales, quatenu[m] e[st] ipsa e[st] per se nota, q[ui]a
aequalitas e[st] de definitione subiecti, id e[st] anguli recti no[n] tamen e[st] omnib[us] nota. 2°
Ratio 2ª. Dignitatu[m] notitia d[icitu]r insita et nata, q[ui]a solo intellectus assentitur illis sola apprehensione
3°. terminoru[m], Positionis vero cognitio acquiritur opera praeceptoris. 3° differunt q[ui]a dignitas pot[est]
e[ss]e principiu[m] commune pluribus scientijs ut quodlibet e[st] vel no[n] e[st], Positio aut[em] e[st] circa
Positio e[st] circa scientia[m] determinata[m]. scientiam determinata[m].
3°. Nota 3°. Dignitates dupliciter considerari posse. 1° ut inserviunt demonstrationi cui sunt
Dignitates dupliciter considerari posse. 1°. ipsis principia et hoc no[n] pertinet ad Logica[m], et sic de illis agitur 1 Post: tex 5. 6. 23.
24. et deinceps. 2° vero, ut faciunt ad convincendos protervos, et sic considerata perti-
2°. nent ad Dialecticu[m] et Metaphysicu[m]. Quod de Dialectico docet Aristot: 1 Post:
tex 27. De Metaphysico vero 4 Met: tex: 7. et 11 Met: c. 1. et su[m]ma 2ª. c: 2 et 3.
4°. Nota 4° Positione[m] ab Aristot: tex: 5 dividi in suppositione[m] et definitione[m]. Suppo:
Positio dividitur in suppositione[m] quae e[st]. sitio aut[em] ex Themistio et Philopono e[st] illa cui addiscens adhibita aliqua terminoru[m]
Quid suppositio explicatione assentitur. Dicitur aut[em] suppositio q[ui]a no[n] probatur sed in scientia supponitur tanq[uam]
Triplex suppositio. 1ª vera licet explicatur. Triplex aut[em] suppositio 1° Est suppositio simpliciter simpla et e[st] sicu[t]

[illegible]

ĩd dixi propositio ĩmediata et indemōstrabilis cui addiscēs stati assētit. 2ª ē suppositio scdm qd, et ē propō demōstrabilis vel in eadē, vel in alia scīa, tn̄ quā aliquis illi assētit, respectu illig, dr̄ suppositio, ille n̄ eā cōcedit et supponit, et huius suppositiōis meminit Philosus tex: 25. 3. ē postulatū seu petitio, at ē propō qua licet egeat probatiōe, quā ꝑ addiscēs putat ēē falsā, vel saltē dubitat verā ēē, dr̄ tn̄ suppositio, qz eā doctor petit sibi cōcedi ab addiscēte, vn̄ dr̄ petitio vel postulatū et colligr̄ ex tex 25. Hic Aristot: ꝑ suppositionē intelligit suppositionē simplr et primo mō, nā suppositio scdō mō ē suppositio scdm qd, petitio vō nō necessō ē imediata.

2ª Scdū quid.

3ª postulatū seu petitio dr̄.

Hic intelligit suppositionē simplr ꝯ primo mō.

Scdo iā videndū ē, qd sit definitio prout hic ponitur sub positiōe. Pro quo. Nota quod scdā spēs positiōis dicta definitio, ab alia quæ dr̄ suppositio in hoc ab Aristot: dissi: qr tex: 5. quod nō dicit ēē vel nō ēē. Themys: dubitat quō si definitio ē spēs positiōis ꝯ ē propositio, nō dicit ēē vel nō ēē, sed dubitatiōnē nō solvit. Addo ego si definitio nō dicit ēē vel nō ēē quō ē spēs positiōis et propositiōis imediatæ.

Quid sit definitio. Nota.

Cr̄ definitio quod nō dicat ēē vel nō ēē.

Pro solutiōe duo oportet explicare. 1 qd intelligat Aristot: noīe definitiōis. 2º qd sit scire ēē vel nō ēē. Circa 1m P. Thom: putat Aristot: ꝑ definitionē intelligere, nudā definitionē cōstātē gnē. et diffra, nō aut propositionē illā in qua definitio prædicatr de definito. Hæc definitio probr ex ipso textu qz alias nō ēēt verū quod Aristot: ait definitionē nō scire ēē vel nō ēē. Scdā expositio ē Aver: Themi: Philosoi hic qꝫ ꝑ definitionē putāt Aristot: intelligere propositionē in qua definitio prædicatr de definito. Probr hæc expositio 1º definitio ponitr spēs positiōis. sed positio numerata fuit int spēs propositiōis imediatæ Ergo definitio ponitr ut spēs propositiōis imediatæ ꝯ ut propō. 2º Aristote: ostēsurus quō definitio sit positio affert hoc exēplū Arithmeticæ unitas ē indivisibil scdm quātū, in quo exemplo habetr propositio integra cuius subiectū ē definitū et prædicatū ē definitio.

Pro solutiōe 1º quid noīe definitiōis 2º qd sit scire ēē vel nō ēē.

Circa 1m Probr.

Circa scdm, ēē, pōt quadrupliciter scire 1º Idētitatē prædicati cū subiecto ut hō ē aial rationale, et si hoc mō sumatr ēē, nō negat Aristot: definitionē scire ēē vel nō ēē. 2º scāt inhærētiā prædicati accidētat in subiecto et hoc mō putat expressy Aristot: negare definitionē dicere ēē, definitio n̄ cū idē sit cū definito, nō inhæret ipsi ut accidens nec distiguitr à subiecto 3º scāt Affirmationē alicuius rei distictæ ab alia re. vn̄ Philosoꝫ ob hāc cam putat definitionē nō scire ēē, qz nō affirmatr ut res distīcta de definito sed tātū ut explicās qd sit ipsū. 4º Esse scāt existam subiecti et sic vidr̄ Themi: et Aver: sumere Esse, ut sensꝫ sit, suppositio ē propositio, quæ dicit subiectū existere, definitio vō ē propō quæ solū declarat qd res sit, nō aūt dicit definitū existere vel nō.

Circa 2um Esse, quatruplr pōt scire. 1º Idētitatē subiecti. 2º Inhærētiā prædicati accidētal in subiecto. 3º Affirmation alicuius rei distictæ ab alia re. 4º Existētiā subiecti.

His positis Dico. 1º Aristot: ꝑ definitionem, intelligit propositionē in qua prædicatr definitio de definito. Hæc patet ex dictis. Ad venienda ducta in cōtrariū dico Aristot: tātū negare definitionē dicere ēē, id ē scire subiectū existere. Dices! si ꝑ ēē intelligr̄ existere, male Aristot: ꝑ hoc distiguit suppositionē à definitiōe, qz nec suppō semꝑ dicit ēē id ē subiectū existere, vt: hæc hō ē risibilis. Ideo Discrimē cōsistit in hoc, quod suppositiōi cōvenit saltē indefinitè scire subiectū ēē, multæ n̄ suppositiōes hoc scāt, ut hō existit, hō currit, et alia similes. Definitiōe vō id ē propositiōi in qua prædicatr definitio nūquā cōvenit scire subiectū existere sed tātū qd sit.

Assertio 1a Aristot: ꝑ definitiōe intelligit propositiōnē.

obiectio

Ideo

Assertio 2a. Quod 2o per scire, cum Aristoteles intelligit quod subiectum existat, patet ex dic

DVBITATIO 3a
Quae sit materia propositionis immediatae affirmativae.

Ut intelligatur quot modis contingat fieri propositionem immediatam affirmativam, oportet constituere in qua materia talis propositio possit construi.

Assertio 1a. Probatur. Quod 1o omnis propositio essentialis est immediata ex natura sua. Probatur quia illa est propositio immediata, in qua termini seipsis ex natura sua coniunguntur, et sibiipsis sunt causa connexionis, at in propositione essentiali, termini seipsis coniunguntur. Ergo propositiones essentiales sunt immediatae. Minor. quia praedicatum est de essentia subiecti et ideo seipso coniungitur cum subiecto. Confirmatur: quia ridiculum est quaerere cur homo sit animal rationale, nec ad quaestionem hanc aliter responderi potest, nisi quia est homo. nec aliud est esse hominem, quam esse animal rationale, et sua essentia subiectum exposcit praedicatum

Quare essentialia non habent causam sed seipsa esse causam aliorum. sine ulla alia causa. Et hoc est quod dici solet, essentialia non habere causam sed ipsa esse causam aliorum.

Quod habeant causam. Contra praedictam assertionem solet obiici. Propositiones essentiales esse mediatas,

1o non temere. Pro 1a. quia habent causam, quod ni habeat causam videtur 1o quia in propositione essentiali, vel temere coniunguntur termini, vel propter aliquam causam, non temere, tum quia con:

2o. nexio non esset necessaria, tum quia quae temere et sine ulla causa coniunguntur sunt falsa

sed aliqua causa. ut homo est lapis, si vero est aliqua causa connexionis Ergo propositio essentialis erit mediata

Confirmatur. 2. ratione causae, quia causa intercedit media inter praedicatum et subiectum. Confirmatur: quia falsum ideo est falsum quia nulla est causa suae connexionis 2o Omnis effectus habet suam causam, sed

obiectio. omnes res creatae sunt effectus Dei Ergo habent aliquam causam propter quam sunt. Ergo et praedicata essentialia habent causam. Dices? Esse effectus ratione existentiae. Contra. Res creatae sunt effectus secundum id quod accipiunt à Deo, sed accipiunt à Deo non solum existentiam sed etiam

Confirmatur: 3o. essentiam Ergo sunt effectus Dei ratione essentiae. Ergo ratione praedicatorum essentialium Ergo essentialia praedicata habent causam. Confirmatur: quia aliàs homo ut homo non esset creatura Dei, quia homo ut homo dicit essentiam tantum. 3o. Essentialia possunt demonstrari à priori de subiecto, at quae demonstrantur à priori habent causam. Ergo essentialia habent causam. Maior. Nam v.g. hominem esse animal potest demonstrari per definitionem animalis, vel per differentiam essentialem nempe sensitivum sic. Omne sensitivum est animal omnis homo est sensitivus Ergo omnis homo est animal. Quod autem haec demonstratio

Quod sit à priori Probatur. sit à priori Probatur tum quia non magis est demonstratio quae traditur per definitionem subiecti quam quae traditur per definitionem praedicati, at illa est demonstratio à priori ergo et haec. Minor. haec ni demonstratio est à priori, omne rationale est visibile omnis homo est rationalis Ergo omnis homo est risibilis, et traditur per definitionem subiecti nempe hominis, tum quia definitio est causa essentialis et formalis definiti, at illa demonstratio traditur per definitionem animalis

4o. Ergo traditur per veram causam Ergo est demonstratio à priori. 4o Definitio essentialis potest probari à priori per causam Ergo propositio essentialis habet causam Antecedens. Nam definitionem materialem possumus probare per causam finalem, ut quod domus sit ex lapidibus et lignis

Definitionem materialem possumus probare per causam finalem. probamus ex fine, quia sit nobis tecta ab iniuriis caeli, serram esse ferream propter ma... sionem, per eandem causam finalem possumus probare omnes alias definitiones essentiales ut hominem esse animal rationale quia est creatum ad beatitudinem, cum vero finis est vera causa rei et causa causarum Ergo essentialium datur vera causa. Confirmatur: quia ex Philosopho causae sunt sibi invicem causae et una potest probari per aliam ex 2o post: 8 Ergo.

Essentialia nullam habent causam suae convenientiae. Nihilominus tamen asserendum est, essentialia nullam habere causam suae convenientiae, licet possi

habere cam̄ suæ existā quod ī existat, hīt à suis causis, quod vō cōveniat suis subiectis hoc hat ex natā et essā ipsorū subiectorū nō propter aliā cam̄ mediā.
Ad primū Ergo Rñdeo Oem̄ propositionē essētialē habere causā suæ cōnexiōis at hæc causa nō ē nisi natā ipsa terminorū, nēpe quod unq terminq ex sua essā sibi vē: dicat aliū, ut hō ronalitatē Nego vō habere causā à terminis distictā, quæ sit qsi media interiecta ɔ cōiūgēs utriusq termini, ut hō et risibile hīt causā me: diā ronalitatem et sic dicitr imediata. Ad scdm̄ Rñdeo. Essam̄ eē effectū Dei quatenq ab eo accipit eē, ē ī effectq quatenq producitr, at producitr quate: nq accipit eē. accipit aut eē, quatenq acqrit existam̄ p quā ē ext suas causas Ergo ē effectq Dei quatenq accipit eē seu existētiā. Quare Dico Nō solū ipsā existam̄ causari à Deo sed etiā essam̄. sed aio essam̄ nō aliter causari a Deo quā p hoc quod accipit eē existēs, quare essā quoad existam̄ habebit cam̄, nō vō quoad cōvenietiā. quod ī hnī cōpetat hæc essa ut sit aīal rationale, nulla ē alia causa nisi qz hoc ē eē hnem̄, quod vō hō existat ī hac essā, huius hēt causā.
Confir: Qz hō antequā produceretr à Deo, verè erat aīal rationale abæ: terno Ergo in hoc nō ē effectq Dei, effectq ī ut effectq dicit existam̄ atque nō sut nō efficiūtr. Ad 3m̄ Rñdeo. Illa proṗō hō ē aīal, nō pot probari à pri: ori p definitionē aīalis, qz cā cōnexiōis aīalis cū hnē nō ē ī ipso aīali, sed ī hnē, hō ī cū sit ex sua vi aīal ronale, hēt ī se cam̄ cōnexiōis aīalis, aīal vō ex se nō hēt cur cōiūgatr cū hnē, cū æquè possit cōiūgi cū bruto, sed sola cā cōnexiōis ē essa ipsius hnis. Vn patet quare definitio subiecti ɔ nō defi: nitio prædicati sit cā à priori cōnexiōis terminorū cōclusiōis, qz ī subie: cto verè ē cā nō ī prædicato. Quare illa demōstrō erit à posteriori respectu nrī nō vō à priori. Adde quod definitio aīalis ē qdē cā formalis aīalis, nō tn̄ ē cā cōnexiōis eius cū hnē, quod reqritr ad demōstrationē.
Ad 4m̄ Rñdeo 1°. Propositio imediata ē duplex. Alia imediata simpliciter quæ nullū planè mediū hēt à priori, p quod probetr, ut quodlibet ē vel nō ē. alia vō ē imediata ī certo aliquo genē causæ, qz p illud genq causæ, nō pot pbari, et sic aliquæ sūt propositiōes imediatæ ī genē cāæ materialis, ut domq cōstat ex lapidibq ɔ lignis, aliæ ī genē cāæ formalis ut hō ē aīal rationale aliæ ī genē causæ efficiētis ut ronale ē risibile aliæ ī genē causæ finalis ut domq ē propter cæli iniurias repellēdas. Hæ oēs propositiōes ī suo genē sūt imediatæ qz ex natā terminorū cōiūgūtr, possūt tn̄ probari p aliud genq causæ ut causæ materialis vel formalis p finalē ɔ ē con. Rñdeo 2° Iuxta dicta, essētialia habere qdē causā suæ existæ, nō vō suæ cōvenietiæ, et cam̄ finalē eē talē cam̄ existæ nō vō cōvenietiæ essētialis. nā huius nulla alia ē causa, quā ipsa nata terminorū, tn̄ quod res existat ī tali essētia, hoc hēt ab aliqua causa efficiēte ɔ fi: nali. Confir: qz essāe ut essāe abstrahūt ab existā ɔ oībq extrīsecis. atq inde etiā à causa finali ɔ efficiēte quæ sūt extrīsecæ effectui.
Ex dictis Colligimq oem̄ illā ppositionē eē imediatā ī qua prædicatr, vel definitio de definito vel pars definitiōis de definito, vel gradq aliqs, aut pars essētialis, q oīs talis proṗō ē essētialis, at oīs proṗō essētialis ē imediata.
Dico 2°. Oīs propositio causalis ē imediata ex natā sua Probr Qz illa proṗō ē imediata in qua termini seipsis cōiūgūtr, et nō hīt cam̄ suæ cōnexiōis à se distictā, sed seipsis sūt cā cōnexiōis, at hoc accidit ī oī propositiōe causali, ī qua prædicatr cā de causato vel con. Ergo oīs proṗō causalis ē

quod existat hīt à suis causis.
quod cōveniat suis subiectis hīt ex natā et essā ipsorū subiectorū.
Rñdeo ad 1m̄

Rñdeo ad 2m̄

Accipit eē quatenq acqrit existam̄ p.

Essā quoad existētiā habebit causā nō vō quoad cōvenientiā.

Confirm:
Hō ab æterno erat aīal ronale.
Rñdeo ad 3m̄
Cā cōnexiōis aīalis cū hnē nō ē ī ipso aīali sed ī hnē.
Cā cōnex: ē essa hnis.

Rñdeo ad 4m̄ 1°
Propositio ē duplex imediata.
Alia imē: simplr
Alia vō imed: ī certo aliquo genē causæ.
et sic
1 Aliquæ sūt imed: ī genē causæ material.
2 Aliæ ī genē cāæ formalis
3 Aliæ ī genē cāæ efficiētis.
4 Aliæ ī genē cāæ finalis
2°.

quod res existat ī tali essētia hoc hēt ab ali: qua cā efficiēte ɔ finali.

Assertio 2ª.
Oīs ppō causal ē imediata
Probr

Confir: immediata. Confir: qz causa sicut seipsa ē cā effectg, ita seipsa coniūgitr effe:
quaelibet cā in suo gnē ē ctui, ac proinde immediate et una quaeqz cā in suo gnē ē immediata cā sui effe:
immediata cā sui effectg. ctg, licet possit probari p aliā cam̄ alterig gnis, ut material p finalē ut dixi
Cā sūt sibi invicē causae. cē n̄ sūt sibi invicē causae.

Hic colligimg 1º Propositionē illā in qua passio praedicatr de sua proxima cā ut rōnale de discursivū eē immediatā, item illā in qua praedicatr passio po:
Prior passio ē cā posterioris. sterior de passiōē priori, prior n̄ passio ē cā posterioris, ut discursivū ē admi: rativū, admirativū ē visibile, nā discursivū ē causa admirativi et hoc visi: bilis.

DUBITATIO 6ª

An illa propositio in qua prima passio praedicatur de suo subiecto sit immediata

Quod sit immediata. Sensus dubitatiōis ē an haec proposō v.c: hō ē discursivg (supponēdo discursivū eē primā passiōnē hōis) sit verē immediata. Quod n̄ sit immediata videtr, qz termini
Quod nō sit immediata. d[ici]t cam̄ suae cōnexiōis, hō n̄ ut hō dicit rōnalitatem, quae ē cā discursus. Quod
1ª Sententia. nō nō sit immediate inde Probr. qz ē dēmōstrabit à priori p rōnalitatē.

Prima sentā ē eorū qui asserunt hāc propositionē eē immediatā ex natā sua, licet verē nō sit mediata et dēmōstrabilis, qz nos imperfectē cōcipimus terminos et ideo egemg medio ad eā probādā. Ita videtr sentire D. Thom: 1 par: q. 2 art:1 et de verit: q:10 art: 12 et 1 dist: 3 quae: 2 et 1 cont: gentes c:11.
Probr. 1º. Itaē sentiam sequitr Caiet. hic in cap: 2m. Scotg ibidē qu: 2. Ferrarien. 1 cōtra gētes c:11. Probr 1º. Illa ē proposō immediata in qua termini seipsis coniūgūtr, ita ut ung sit cā alterig, sed in hac propositiōē termini seipsis coniūguntr, termin
2. n̄ hō dicit rōnalitatē, quae ē cā discursus idqz ex natā sua, Ergo haec proposō ē immediata ex natā sua. 2 Haec proposō, aīal rōnale ē discursivū, ē immediata qz ē causalis. Ergo et haec hō ē discursivg erit immediata. Consequa qz aīal
2 Sententia. rōnale et hō eādē rē dicunt, ergo ex natā rei termini immediate coniūgūtr.
Secūda sentā ē eorū qui dicunt praedictā propositionē eē mediatā ex natā sua et dēmōstrabilē, nō solū ex mō nrō cōcipien[di]. Ita Scotg 1 dist: 2 quae: 2ª et multi ex recētioribg. Fūdamēta huig sentae ponētr infra.
Nota. Pro decisiōē dubitatiōis. Nota. Terminos ex qbg cōstat aliqua proposō dupliciter posse sumi et cōsiderari. Uno mō ut sūt in re, altō ut cōcipiūtr à nrō intellectu. Primo mō, illi termini dr̄r immediati, q cōnectūtr inter se absqz ulla re media; illi aūt mediati int quos mediat aliqd illos coniūgās v.c: admirativū et visibile sūt termini immediati, qz nihil in re reperitr mediū int ipsos, discursivū aūt et visibile sūt termini mediati, qz int illos mediat admirativū.
Duplicitr sumitr termini ex qbg cōstat aliqua propositio. Uno mō ut sūt in re. Altero ut cōcipiūtr à nrō intellectu. 1º modo. 2º modo. Secūdō mō illi termini, dicūtr immediati, quorū cōceptg existentes in intellectu sūt sufficiētes ad movēdū intellectū, ut assētiatr propositioi, quae fit ex ipsis v.c: termini huig propositiōis, aīal rōnale ē discursivū, sūt immediati hoc secūdō mō: illi aūt dr̄r mediati quorū etiāsi intellectg cōceptū habeat, nōdū tā satis movetr ad assētiēdū tali propositioi, nisi habeat aliquē aliū cōceptū v.c: terming huig propositiōis, hō ē discursivg, qz nisi intellectg habeat aliā cognitionē ei propositioi nō assētietr. Cuig. dubitatr an proposō in qua prima passio praedicatr de subiecto pprio sit immediata, hoc possumg et de rebg scāi

p tale propositionē ut sēsus dubitationis sit. Utrū cōnexio int res scatas
p talē propositionē à parte rei sit sine medio, et loq etiā possumus de propo:
sitiōe mētali, ut sēsus sit, an intellectus formās propositionē in qua subiectū
cōfuse cōcipit, et primā ipsius passionē, possit tali propositioi assētiri
an nō requirat aliqs alius cōceptus puta definitivus et distictus ipsius sub:
iecti, q sit mediū ad affirmādā passionē de subiecto. Habet aūt haec dubi:
tatio, locū solū in intellectu humano, nā in divino et angelico nō sūt cōce:
ptus rerū cōfusi à distīcti, nec alius ē cōceptus hois et aialis ronalis,

Haec dubitatio solū hēt loci in intell: huma no nō in divino et angelico.

Dico 1º Si sermo sit de tali propositioē respectu cōnexiōis rerū quae ante
oem actū intellectus reperit à parte rei, talis propo ē imediata id ē pri:
ma passio imediate inhaereat subiecto. Probr. Si qd mediaret dēt aliqd hori
triū, vel aliqua cā extrīseca, et hoc nō, qz propria passio de qua loqmr
fluit ex pricipiis itrīsecis, nulla cā extrīseca mediāte, vel diffrā ipsius
subiecti et neqz hoc dici pōt, qz quod quaeritr est, utrū int subiectū cōsti:
tutū et primā ipsius passionē detr in re mediū, at diffra de cōstitutiōe subiecti ē
subiecti Ergo nō ē medium, vel definitiō subiecti. et neqz hoc dici potest
qz oēs cōcedūt ante opationē intellectus nullā int definitū à definitionem
ēē distīctionē ex nata rei.

Assertio 1ª.
Probr 1º.
Si qd mediaret dēt a: liqd horū triū.
Vel aliqua cā extrīseca
Vel diffra ipsius sub:
Vel definitio subiecti

Dico 2º. Si sermo sit de propositiōe illa ut ē opō intellectus, illa propō
quae ē Enuciatio primae passiōis de subiecto in ordine ad intellectū et
respectu nri nō ē imediata. Probr. Talis propō ut sic, nō ē nota evidēter
nota ex se, sed pōt demōstrari a priori p subiecti definitiōnē Ergo nō ē
imediata respectu nri, Et quāvis hō. v.c. quod ē definitū et aial ratiō:
nale quod ē definitio, nō distiguatr nisi sedm quod alter cōceptus ē cō:
fusus alter distictus, hoc tn sufficit ut aial rationale respectu nri mo:
di cognoscēdi, dicatr cā cur hō sit discursivus et probetr tal ēē, illa n subi:
ecti distīcta cognitio ē cā intellectui ut illi propositiōni assētiatr.

Assertio 2ª.
Haec rone nō ē imedi: ata. Probr.

His cōstitutis nōdū tn videtr soluta difficultas, nā adhuc quaeretr aliqs
quō absolutē et simpltr loquēdo appellāda sit talis propō, imediata an me:
diata. Et q dēi b. Thom: et Caiet. dicūt simpltr et sedm se ēē imediatā, medi:
atā aūt sedm qd, et sedm nos. qz illā propositionē putāt ēē sedm se imedi:
atā, cuius terminos si intellectus pfectē cognosceret stati illi assētiretr
absqz medio. Scotus vō et antores sedae senāe putāt absolute loquēdo di:
cēdā ēē mediatā. Nā cū qz sermo inquit de propositiōe, an sit imediata,
nō debēt cōsiderari termini sedm se, à ut res sūt, sed ut cōcipiūtr à nobis,
sub ista n rone sūt termini. Si q int terminos ut à nobis cōcipiūtr ē mediū
aliquod ex nata rei distictū, etiāsi int res ipsas nō sit mediū, talis propō
sedm se erit mediata. Cū q int cōceptū subiecti à primae passionis,
intercedat cōceptus definitiōis subiecti. quod ē mediū distictū ab ipso
subiecto ex nata rei, utiqz propō illa sedm se erit mediata. Et hic modus
explicandi maxime placet, q cōfirmādus à probādus ē. Ideo.

Quō absolutē et si: mpltr appellāda sit talis propositio.
Hi dicūt sedm se ēē imediatā
Mediatā aūt sedm qd.
Hi vō putāt absolutē mediatā.

Dico 3º. Talis propō simpltr ē dicēda mediata, ex nata sua, et demōstrabit,
nō solū ex nrō mō cōcipiendi. Ita Scot: et autores sedae senae. Probr 1º

Assertio 3ª.
Probr

Illa propositio ē mediata cuius datr cā à priori distincta à terminis, sed huius
Minor. Probr dupliciter 1°. propositionis datr cā distincta à terminis Ergo ē ex natā sua mediata. Minor
Probr dupliter 1°. Termini huius propositionis sunt cām suae cōnexionis, sed haec
cā nō explicatr p ipsos terminos. Ergo datr cā distincta ab ipsis terminis.
Minor. qr terminus bō, ī.ē. ex sua vone nō dicit explicite ronalitatē, g: rona-
litas quae ē cā, nō explicatr p terminū bō, sed debet explicari p aliū terminū
Objicies. sūtu p definitionē quae explicite dicit essam hīs. Ritab: hoc eē ex mō ip-
Natā terminorū nō ē ex re spectā sed ex termi: nōtu cōceptuū cāpsi: sorū nō cōcipiēdi, Contra, Natā terminorū nō ē estimāda ex re spectā, sed
ex cōceptu quē format intellectū de ipsis terminis, hic n̄ ē artifex et cre-
ator terminorū, et eos imponit illos ptt utile ad suos cōceptus quos format
Termini ita sunt ut cōcipiunt ab intellectu. explicādos: termini igr̄ ita sunt ut cōcipiuntr ab intellectu, et talis ē eo-
natā qualis ē cōceptio quā de ipsis format intellectus, at de termino bō,
& de termino ronalis, diversos cōceptus format intellectus, ita ut unus
Conceptus hīs ē cōceptus essentiae cōfusus nō includatr in altō c cōceptus hīs ē cōceptus essae cōfusus, cōceptus uō
Cōceptus uō ronalis ē cōceptus essae distinctus. ronalis ē cōceptus essae distinctus, g. ipsi termini ex natā sua sūt distincti
modus n̄ nr cōcipiēdi ptinet ad natam terminorū ut ostēsū ē. 2° Probr
Probr. 2° eadē cādē minor. definitio & definitū sūt distincti termini, ex natā sua, sed defi-
Maior. nitio subiecti ē cā huius propositionis Ergo data illius cā distincta ab ipsis
Rō 1ª. terminis. Maior patet 1° qr natā & distinctio terminorū spectāda ē ex
natā et distinctiōe cōceptuū, quos format intellectus de terminis, at cōceptus
Rō 2ª. definitionis & definiti sūt ex natā rei distincti, g: et ipsi termini definiti-
ōis et definiti erūt ex natā rei, termini distincti, 2° qr definitū ut defi-
nitū nō explicat cām passionis, definitio uō explicat g. sūt termini distincti
Rō 3ª. Definitū se ht ad passionē ut subiectū, definitio uō ut causa. 3° qr definitū se ht ad passionē tāquā subiectū, definitio uō tāquā cā.
nā pōt aliqua passio & attributa subiecto ignorari quae sciuntr attributa
Probr 2°. definitioni subiecti 2° Probr asserō, ab incōmodo, qr aliter sequeretr
demonstrationem potissimā nō eē demōstrōem ex natā rei, nā ea demōstrat
primā passionē de subiecto p definitionē subiecti, si igr̄ propō in qua prima
passio praedicatr de subiecto ex natā sua ē imediata et indemōstrabilis
demōstrō potissima nō erit demōstrō ex natā rei, at hoc ē cōuellere
oīā quae docet Aristot: de demōstrōne potissima, cū haec sequatr natam
rei et demōstret rē uti ē in se, seu uti ē natā sua demōstrabilis.
Objicies. Ritab. Talis propositio respectu intellectus angelici ē imediata, g. abso-
lute ē imediata. Cōsequentia qr propō quae semel ē imediata et ex natā
terminorū cognoscibit, nūquā pōt eē nō imediata. Antec: qr intellectus
angelicus sine ullo discursu cognoscit hanc propositionē qr nimirū penetrat
Rñ° Rńso. natam terminorū. Rñdetr, cōmuniter respectu intellectus angelici hanc
propositionē eē imediatā qr in eo cōceptu definitionis et definiti nō sūt
In intellectu angelico nō datr cōceptus cōfusus & distinctus eiusdē rei. distincti, cū nō datr in angelico intellectu cōceptus cōfusus et distinctus
eiusdē rei, sicut datur in nrō, sed quidquid cognoscitr ab angelo cognoscitr
cōceptu distincto ac proinde cōceptu definitivo. Rñdeo tn̄ iuxta dicta hanc probari
spectata natā terminorū sp eē mediatā ita ut si angelus eā cognosceret nō p genū mimus q
et explicat termini debet illā cognoscere mediate p aliquē terminū qr hi termini
ex natā

ex natâ sua ut sint impositi ad seandum, nõ explicât distincte essam definiti ac proinde nec cam prosnoiis. Ex tu de facto angely nõ cõcipit bnem sedm natam o experiêtia ysius termini hõ, sed stata cognoscit defi: nitiue bnem, hic fit ut imediate cognoscat bnem ee dysparsiuu Et sic patet ad argumêta prima suam.

DUBITATIO 7a

Quæ sit materia propositionis immediatæ negativæ.

Ideo oîs proso negativa in qua negatr termini primo diversi ē imediata. Sunt aût termini primo diversi, q in nullo cõveniût univoce, nec sût in alios pri: ores resolubiles, ut, cu unu geng prædicamêti negatr de alio. ut subsa nõ ē quatitas, vel una diffra negatr de altâ ut ronale nõ ē irrationale, vel unu cõtradictoriũ negatr de altõ ut Ens, nõ ē, nõ Ens, sed ē, qr tales propositioês nullâ aliâ hnt cam, nisi natam terminorũ ut subsa nõ ē quatitas qr ē subsa. Ergo sût imediatae, hoc uõ, hõ nõ ē lapis, vel hõ nõ ē albedo, nõ sût imediatae qr possût pbari p definitionê vel diffram sub: iecti. Obiicis? Oîs negõ fundatr in affirmatioê, ita ut affirmo sit ca negatiois. Ergo oîs proso negativa hêt cam, ac cõsequêter nõ erit ime: diata. Rsdeo oem propositionê negativâ habere cam nepe affirmationê terminoru, qr in subsa ē subsa, ideo nõ ē quatitas, at hac ca nõ debet eê sep distincta ab ipsis terminis ut accidit in proposito, nõ oîs aût ca tollit imediationê sed tatũ illa qua ē distincta ab ipsis terminis. Nota ex Philoso tex: 31 Propositionũ negativarũ eê quatuor gna 1me qn prædicatũ cõtinetr sub aliquo toto sere gnê nõ subiectũ ut subsa nõ ē albedo. 2o qn subiectũ cõtinetr sub gnê nõ uõ prædicatũ ut albe: do nõ ē subsa. 3o qn utrũqz cõtinetr sub gnê et hoc sive sub diverso ut hõ nõ ē albedo sive sub eodê ut hõ nõ ē equus. 4o qn neutrũ cõ: tinetr sub gnê, sed sût primo diversa ut qn unu geng summũ negatr de altõ vel una diffrâ de altâ vel unũ cõtradictoriũ de altõ. Ex his ergo quatuor gnibg propositionũ negativarũ, prima tria gna faciût proposi: tioês mediatas, qr possût probari p geng, vel subiecti, vel prædicati, ex albedo prig negatr de subsa, qua de hõe, et ideo pot probari quod hõ nõ sit albedo, qr subsa nõ ē albedo. Quartũ uõ geng facit propo: sitioês imediatas, quod ita probat Philosphs. oîs proso univalis negativa si demostratr, debet demõstrari p mediũ quod univalr affirmatr de altõ extremo, tale aût mediũ vel ē geng vel definitio, si igr extrema nõ cõtinetr sub aliquo gnê, nõ poterit ad illa probãda assumi mediũ, neqz geng nec p cõsequês definitio qua cõstat ex gnê.

DUBITATIO 8.

An propositio imediata sit per se nota et quid sit propositio per se nota.

Est imediata.
Sût termini primo di: versi. hoc nõ.
Cu unu geng prædicamêti negatr de alio.
Vel una diffra negatr de altâ
Vel unu cõtradictoriũ negr:
Rsdeo.
Hõ nõ ē lapis ē imedia: ta qa possût probari p definitionê.
Obiectio.
Rsdeo.
Nõ oîs ca tollit ime: diationê sed tatũ.
Nota.
Propositionũ neg: quatuor gna.
1m
2m
3m
4m
Ex his tria faciût propositioês mediatas. quartũ imediatas.

Imediata ē p se nota.
Quomiā propō imediata ut mox dicā, ē p se nota, ideo ad notam propositioīs
imediatæ cognoscēdā opus ē explicare, qd sit propō p se nota. Propositio
Propō p se nota dr̄ illa.
igr̄ p se nota dr̄ illa, quæ p se ipsā id ē p suos puros terminos ē nota in:
tellectui, et sic definitr̄ à Philoso hic. Propō inqt p se nota ē illa quā
cognoscimg eo quod terminos cognoscimus ut oē totū ē maius sua parte,
in sequtr̄ oēm propositionē p se notā eē imediatā qr propō p se nota
ē nota sine ullo medio sed propter ipsos terminos imediate cognoscitr̄.
Propō imediata dr̄ illa
Propositio vō imediata ē illa quæ nullū hēt mediū p quod pbari possit à priori solū
differunt rōne, nā eadē propō ut ē in se absqz ullo medio dr̄ imediata, ut
Confirmatr̄
vō cōparata cū nrō intellectu dr̄ p se nota. Confir: qr ita res sūt cogno:
scibiles sicut sūt in se. Sed in se sūt sine medio ergo et sūt cognoscibiles sine
medio & proinde sūt p se notæ.
Propō p se nota dur in notā sedm̄ se & nota sedm̄ nos.
Dividitr̄ aūt propō p se nota, in notā sedm̄ se, et notā sedm̄ nos. Propō
p se nota dr̄ sedm̄ se nota, qn̄ ex natā terminorū pvenit ut nō possit p alios
cognosci sed seipsis, qr scilt nō habēt cām sua cōnexiōis à seipsis distīctā
ut hæc propō, hō ē aīal rōnale, ē p se nota sedm̄ se. Propō vō p se
Propositio nota sedm̄ nos.
nota sedm̄ nos, ē illa quæ à nob ex solis terminis cognoscitr̄, ita tn̄ ut
hoc nō pveniat ex natā ipsa terminorū, quod scilt iī careat cā, p quā
cognosci possit, sed tātū ex parte nrā, qr propositionē ex se mediatā
sine ullo medio cognoscimg, ob euidētiā vel sēsuū, vel luminis naturalis
ut nivē eē cādidā, ignē eē calidū, Deū eē colēdū, & similia. Nos aūt hoc
Hic aūt loqmur de propositioē p se nota sedm̄ se.
loco cū dicimg propositionē p se notā eē imediatā, et imediatā eē
p se notā, loqmur de propositioē p se nota sedm̄ se, hæc n̄ eadē ē cū pro:
positioē imediata et demōstrabili, et nō habēte cām p quā possit cogno:
Difficultas
sci à priori. Et de hac propositioē p se nota, loquemur deinceps.
Est aūt hic difficultas. An oīs propō p se nota sit etiā nob nota. S. Tom:
1 part: q: 2: art: 1: et Caie: hic negat licet n̄ aiūt, si termini habiles
et pfectè apphēdātr̄, oīs propō p se nota sit etiā nob nota, tn̄ si termi:
Si termini cōfuse & impfecte apphēdātr̄.
ni cōfuse et impfectè apphēdātr̄, propō quæ alioqn deberet eē p se nota,
propter impfectā apphēsionem terminorū erit nob ignota, v.g: hæc
propō Deg ē, ē p se nota et imediata, qr prædicatū ē de essā subie:
cti, at rudibg ē ignota, qr nō pfectè apphēdūt terminū Deus atqz ita nō vid:
ēxistiam eē de essā Dei. Sapientibus vero qui vō perfectè apphēdūt
ē p se nota. At nō Scotg 1 dist: 2: quæ: 2. et Aureoly apud Capre: 1 dist:
2 quæ: 1 absolute volūt oēm propositionē p se notā eē etiā nobis notā.
Fundamētū horū
Fundamētū eorū ē, qr propō ex propriis cōceptibg nota, cuilibet eos for:
māti erit nota. Sed propō p se nota ē ex propriis cōceptibg nota Ergo
cuilibet illos formāti erit nota. Sed qlibēt apphēdēs illā propositionē,
format illg cōceptg, aliās nō illā, sed aliā apphēderet. Ergo qlibet apphē:
dēs propositionē p se notā statī illā cognoscit, atqz ita oīs propō p se
Confirmatr̄
nota erit etiā nob nota. Confirm: Qr in propositioē per se nota, termini sūt
cā sufficiens ad eā cognoscēdā, g cuicūqz cōcipienti terminos erit nota propō
p se nota, sicut si aliqd se hēt ad cām ita se ħa hēt ad effectū. Deinde

quod ē p̄ se tale, sey et ubiq̃ ē tale, sed propō p̄ se nota ē p̄ se, ipsa no-
ta Ergo in quocuq; intellectu fuerit erit nota.

Haec disceptatio int̃ scotum Boña et scotū nō ē de re, sed de modo loquēdi. Nā scotus cū Aureolo dicit propositionē p̄ se notā quātū ē ex natā terminorū sey nob cē notā. S. vō Boni. cū Carit. ait cē nob ignotā ex pte nō ipfecto cōcipiendi terminos, nō vō ex natā ipsa terminorū at utrumq; ē verū. Si vō dicat scotus, quod etiasi termini cōfusē et ipfectē cōcipiātr faciāt propositionē p̄ se notā falsū ē, q̃r cōfusē cōcepti termini nō explicāt eam sua cōnexiōis, ac proinde nō faciūt propositionē p̄ se notā. Absolute igr̃ loquēdo oīs propō p̄ se nota ē etiā nob nota.

> Haec disceptatio nō ē de re, sed de mō loquēdi.
>
> Absolutē oīs propō p̄ se nota ē etiā nobis nota.

DUBITATIO 9

An demōstratio cōstare debeat ex primis et imediatis et quomodo id intelligendum sit.

Inprimis certū ē cōclusionē demōstrativā nō cōstare ex primis et imediatis, cū cōclo in demōstratiōe debeat cē demōstrabilis, ac proinde nō imediata nec prima, sed difficultas ē de pricipiis demōstrōis an scilt debeat cē prima et imediata seu indemōstrabilia. Philosus et Peripat: hoc c: 2 et 3o. et 1 Top. c. 1 docēt demōstratiōnē cōstare debere ex pricipiis primis et imediatis, vel proxime, nempe si maior et minor sit imediata, vel remotē, scilt si maior et minor vel altā earū sit qdē mediata sed probētr p̄ alia imediata. Differūt tn̄ Peripatet. int̃ se alii n. volūt nō cē demōstrationē efficiatr, nisi habeat pricipia demōstrata vel certē imediata, Alii vō dicūt satis cē supponere pricipia cē demōstrata nō requiri ut eorū habeatr demōstratio.

> Nō cōstat cōclo demōstrativa ex primis et imediatis.
>
> Differūt int̃ se.

Dico 1o. Demōstrō necessō cōstare debet ex mediatis proxime vel remote, ita ut nō sit demōstrō nisi cognoscātr pricipia imediata, atq; ita reqritr ad demōstrōis essam ut fiat resolutio usq; ad 1a pricipia hoc ē ut sciātr 1a pricipia, resolvere in hicro cātq; scire ca qbq nititr veritas cōclusiōis. Probr 1o ex Philoso: 1. Top. c. 10. ubi definit demōstratiōnē ex solis veris cē et primis vel ex talibus, quae p̄ vera et prima pbata sit, hic etiā expresse asserit demōstrēm cōstare ex primis et imediatis. 2o nisi sciātr pricipia nō pōt sciri cōclo, at pricipia nesciūtr nisi vel sit imediata, vel resolvātr ad imediata, ergo neq; cōclo sciri poterit nisi fiat resolutio ad prima imediata. Maior patet tū ex Philoso hic tex. 5 et 6. Etic. c. 6. et 2 post: ultimo. Tū ratiōe q̃r cognitio pricipiorū ē cā cognoscēdi cōclusiōis at pfectio effectus nascitr ex pfectiōe cāe. Ergo si ipfectē nescitr cōclo debēt pfectē sciri pricipia Confir: qn aliqs effectus p̄ se depēdet ab aliqua cā, quō aliqd ht se ad cam, eodē mō se ht ad effectū, sed cōclo depēdet à pricipiis ergo quo intellectus se habuerit ad pricipia, eodē mō se habebit ad cōclum, ergo si vel nesciat vel ipfectē sciat pricipia, nesciet etiā vel ipfectē sciet cōclusionē. Minor vō pricipat argumēti probr nempe quod pricipia nisi sit imediata vel p̄ imediata pbātr, nō possūt sciri, nā scire ē rem p̄ cam cognoscere ppter quā res ē at pricipia mediata ht cam p̄ quā à priori demōstrari possūt ergo nesciūtr nisi fuerit demōstrata, sicut n. res se ht ad cē, ita et ad cognosci, sed pricipia mediata in cē depēdēt ab aliis pricipiis ergo et in cognosci. Ex dictis colligimus 1o nullā demōstrēm cē verē sistr demōstrēm q̃r nō resolvit sua pricipia usq; ad prima et imediata. Nā quō sciūtr pricipia ita scitr et cōclo sed pricipia solū sciūtr ex suppositiōe q̃r supponūtr cē vera ergo et cōclo sciētr solū ex suppositiōe ergo demōstrō ex talib: pricipiis erit demōstrō ex suppositiōe nō sistr. 2o demōstrēm q̃ habetr à discipulo ex pricipiis notis solū praeceptori nō cē verā demōstrēm nisi illa pricipia evidenter sciat discipulo 3o. sciam subalternatā avulsā à subalternātē nō cē verā sciam q̃r pricipia sciae subalternatae pbātr in scia subalternāte de quo infra. 4 Theologia nō cē sciam eo qō hīc sciam definit Arist. q̃r pricipia theologica sūt tāti fide credita nō vō evidēter cognita et resoluta ad pricipia imediata.

> Assertio 1a
>
> Probr 1o
>
> 2o
>
> Maior
>
> Confirmatr
>
> Scire ē rē p̄ cam cognoscere

Obiectio. Dicebis satis ē principia theologica cognosci à beatis evidenter. Contra quia cognitio quā habent beati nō generat cognitionē cōclusionis in meo intellectu, sed requiritur in me cognitio principiorū evidens, ut ex illa in me generetur cognitio cōclusionis.

Obiectio 1ª. Prima obiectio intellectus nequit simul et semel facere multos discursus. Ergo prius demōstrat principia, quā ex principijs demōstrat cōclusionē. Ergo ad demōstrandā cōclusionē procedit ex sola suppositione principiorū ante demōstrationē.

Respondeo. Respondeo cū dico principia demōstrationis debere ēē demōstrata nō intelligo actu sed habitu, actu nā plures demonstrationes intellectus simul habere nequit, at habita una demōstratione actu, pōt procedere ex illa ad aliā demōstrationē faciendā. Sūt aūt dr̄ intellectus

Quia intellectus dr̄ habere demōstrationē in habitu. habere demōstrationē in habitu, quia licet actu nō discurrat ē tn̄ ita dispositus ut quādocunque voluerit possit cōficere demōstrationem. Deinde, dupliciter possumus habere

Dupliciter possumus habere principia demōstrata. principia demōstrata, vel demostrata nobis, vel ab aliis, de principiis suppositis, primo nō, possumus habere sciam et demōstrationē perfectā quia intellectus per habitum demōstrativū, scit perfecte principia habitu, nō actu, ex principiis nō suppositis secundo nō, id ē in aliis nō pōt ēē demōstro simpliciter, sed tātū ex suppositione quia ubi nō ē cā nō ē effectus.

Obiectio 2ª. Secunda obiectio sūt quædā principia mediata, quæ licet probari possit à priori, tn̄ nobis sūt ita nota, ō evidentia ut probatione nō egeat, saltē ergo tūc erit demōstro ex principiis mediatis nec oportebit cōclusionē resolvere usque

Respondeo. ad principia imediata. Respondeo ex talibus principiis pōt quidē ēē demōstro, sed nō

Poterit ēē demōstro probatur. perfectissima. quod possit ēē demōstro probatur quia si principia mediata sit evidentia sufficientia ad generandā perfectā et evidentē cognitionē cōclusionis. Quod vō

Quod nō haec demōstro nō sit perfectissima. haec demōstro nō sit perfectissima, patet, quia ad haec requiritur ut tā principia quā cōclō cognoscātur ut sūt in se et ex natā sua cognoscibilia, at si sunt mediata, sūt ex natā sua demōstrabilia, per alia Ergo per demōstrationē cognosci debēt.

Assertio 2ª. Dico 2º. demōstro perfectissima debet cōstare ex præmissis maxime imediatis et indemōstrabilibus. Probatur. Illa ē perfectissima demōstro qua nō datur perfectior, sed si cōstet ex mediatis

Probatur 1º. datur perfectior illa scilicet quæ cōstat ex imediatis ergo perfectissima nō cōstat

Minor. Rō 1ª. ex mediatis Minor Probatur. Tū quia quæ cōstat ex præmissis actu imediatis, ē per se certis sibi ipsi et independētibus ab alia, quā vō ex mediatis actu procedit, pēdet ab alia

Rō 2ª. ergo demōstro quæ cōstat ex imediatis ē perfectior, tū quia in demōstratione potissima demōstratur propria passio de subiecto per definitionē subiecti, at in tali demōstratione tā maior quā minor ē imediata nā maior ē causalis minor essētialis Ergo in demōstratione perfectissima sūt principia imediata v.c. oē rationale ē discursivū, oīs hō ē rationalis, ergo oīs hō ē discursivus.

Difficultas adhuc. Superest aūt adhuc hīc difficultas, quousque sit resolvenda demōstrō, nā aliqui

Quodlibet ē vel nō ē. dicūt resolvendā ēē usque ad cōmunissima illa principia, quodlibet ē vel nō ē quia à veritate horū principiorū pēdet aliorū principiorū veritas, nisi n̄ sit verū quodlibet ē vel nō ē, tūc nec ullū aliud principiū poterit ēē verū.

Alii dicūt ēē resolvendā in Deū. Alii vō dicūt resolvendā ēē usque in Deū, oīa n̄ principia resolvūtur in principiū illud cōmunissimū quodlibet ē vel nō ē. hoc vō resolvitur in Ens tāquā in suū terminū Ens demū in Deū. ita Egid: in c: 3. in solutione cuiusdā dubitationis ubi ait cōclusionem demōstrationis ēē resolvendā in præmissas, et has in propositiones imediatas quas vocāt suppositiones quæ ingredi possūt demōstrationē actu vel secundū subst.

et hab in dignitates quae ingrediuntur demonstrationē tantū virtute, ꝯ hab in
illa suprema dignitate de quolibet licet affirmare quod ē vel nō ē. Itaque quoque
resoluenda eē in Ens incomplexū sub quo fundatur, hoc denique in Ens primū id ē Deū
Dico 3°. Demonstrō secūdū se spectata nō debet resolui in principia illa commu: Assertio 3ª.
nissima, sed tantū in principia illa immediata sunt aut principia immediata illa, quae Principia immediata sunt.
cōtinent causā propriā cōclusionis. Probatur 1°. Quia ad perfectā scientiā solū requiritur Probatur 1°.
cognitio rei per causā propter quā res ē, et quod nō cōtingit aliter se habere,
at hoc habetur sufficienter ex principiis propriis. Ergo nō ē facienda resolutio ad principia communissima.
Minor Quia principia propria cōtinent causā propter quā res ē, et propter Minor.
quā res nō pot aliter se habere. Confir: quia hoc resolutio, nec ē necessaria ex
parte cōclusionis nec ex parte principiorū, nō ex parte cōclusionis, quia cōclusio so:
lū pendet à causis suis propriis, sicut in eē ita etiā et in cognosci, nō ex par: Conclusio solū pendet à causis suis propriis.
te principiorū quia principia propria cū sit immediata per se ipsa sunt vera, nec
pendent per se ab aliis principiis. Et quamvis, nisi illa principia communissima essent vera nō esset
vera ulla alia principia tamen hoc nō ē pendere veritatē principiorū propriorum a principiis communissimis, tum quia principia propria
tum quia multa alia sunt talia in qua tamen nō ē facienda resolutio. Ut si nō esset verū
hoc principium, quod cōvenit definitioni cōvenit ꝯ definito, demonstrō per se ipsa
sima nō esset vera. Secūdo idē Probatur. declarādo magis superiorē rationē. Cōclo Probatur 2°.
demonstrōis debet resolui in ea principia à quibus pendet, sed nō pendet à principiis commu:
nissimis. Ergo. Minor si penderet ab illis, vel quia propositiones immediate à quibus
deducitur cōclo ratam sua pendet ab illis, at hoc ē falsū nā propositiones
immediatae indemonstrabiles sunt, nec habent principia priora, vel quia propositiones
immediatae cū sit nobis ignotae, debent probari per illa principia, at hoc etiā
ē falsū, quia probatur per inductionē et à posteriori ex 2 post. ultimo.
Dico 4. Per accidens facienda ē resolutio demonstrōis, in principia commu: Assertio 4ª.
nissima. Probatur quia quamvis principia demonstrōis ex se sit vera, nec pende: Probatur
ant à veritate alterius, tamen si cōsiderentur ut negari possunt ab adversa:
rio ac proinde ut possent cōtra illū per illa communissima probari sic per acci:
dens facienda ē resolutio in illa.
Dico 5. Resolutio demonstrōis nō ē facienda in Deū. Probatur, tum quia igno: Assertio 5ª.
rato Deo possunt haberi multae demonstrōes, tum quia id nō requiritur nec ex Probatur.
parte cōclusionis nec ex parte principiorū, quia ꝯ cōclo solū pendet à suis causis 1° 1ª
propriis ꝯ in eē ꝯ in cognosci, et principia propria cū sit immediata per se ipsis sunt vera 1° 2ª.
nō per aliā causā, tum quia Ens in quod resoluitur illud principiū, quodlibet ē vel
nō ē, ē simplicius prius ac notius Deo, cū sit commune Deo ꝯ creaturis. Ergo
nō ē resoluendū in Deū, denique primū principiū nō esset illud quodlibet ē
vel nō ē sed hoc Deus ē.
Ex his omnibus cōstat secūda illa cōditio demonstrationis quae ē ut cōstat ex
primis et immediatis.

QVAESTIO 3ª

An demōstratio cōstare debeat ex prioribus et notioribus.

Hac ē tertia ex cōditionibus demōstrōis quas ponit Philosus post duas explicatas
cap: 2 ait n. demōstrōnem cōstare debere ex prioribg et notioribg.

DUBITATIO. 1a.

Quot modis aliqd dicatur ēē prius & notius.

nob, & natā,
Ideo, duobg. nobis scīt, et natā, ita Philosus hic, priora inqt sūt et notiora bi:
faria et cap. 3o. idē hic et 6 Top: loco 17 et 18, et 1 Phys: tex: 2 et 1 Etic: c. 9.

Notiora sūt illa
et 5 Met: c. 11. tex: 16. Notiora nobis sūt illa qua à nob facilig cognoscūtr &
cōsequēter citig et prig objiciūtr, sive natā sua sūt priora & prig cognosci debeāt
sive posteriora & posterig cognosci debeāt. Et qm id quod nob notig ē, est etiā

Quod ē nob notig illud ē etiā nob prius
nob prig (sicq n. Philosophg hac duo priora & notiora cōiūgit ut patet tū hic
c: 2o. tū 6 Top: loco 18) ideo prig nob ē illud, quod nostri ratiōe habita ē

Notig nob dr illud.
prig, sive illud sit prig scdm se natā, sive nō. Notig igr nob dicatr illud quod
scdm nostrū modū cognoscēdi naturalē, prig nob occurrit, & qr natale nob ē
cognoscere res mediātibg sēsibg ideo priora & notiora nob sūt illa quæ sūt

Priora & notiora nob sūt illa quæ sūt sēsibilia.
sēsibilia, et qr sensibilia sūt singularia cōposita, et effectg ut plurimū, ideo hæc

Dictū Philosi.
dicūtr notiora nobis, et hoc innuit Philosus hic, cū ait, illa ēē quæ nob priora
et notiora quæ sūt propinqora sēsui, illa vō ēē simpr priora et notiora quæ sūt

Notiora natā dnr illa.
remota à sēsibg ut univsalia. Notiora natā dnr illa, quæ qm natā sua
priora sūt aliis, sūt etiā natā sua eisdē notiora, id ē independētia in cogni:
tiōē ab illis, & à qbg alia in cognitiōē depēdet scdm suā natam, ita ut ipsi
cognoscātr, ut exigit eorū natā prig cognoscēda sint. Sed sicuti in multis modis

Modi quibg cōtigit aliqd ēē prig et notig natā
cōtigit, aliqd ēē prig natā, sic multis modis etiā cōtigit ēē notig scdm
natam. 1us igr modus quo aliqd ē prig natā ē, qr ē prig in intētione natæ

1us modus.
Et ē prig in intētiōe natæ
quō finis ē prior illis quæ sūt ad finē 9. Met: 15. et 8. Phys: 68. et alibi.

2us modus
Quod ē magis Ens et magis actus.
2us modg ē scdm quē id dr prig ēē quod ē magis Ens et magis actg. nā in
post: c: de priori, id quod ē melig & honorabilig dr ēē prig natā. docet

Hæc acceptio ē aliena.
aūt ibidē Philosus hāc acceptionē ēē alienā, nō quod aliqua scdm eā, nō
dicātr proprie priora, ut patet ex 9. Met: 17. et 2 Met: 1. ubi intelligētiæ
ob sūmā pfectionē dnr notissimæ scdm natam, etiāsi scdm nob ignota sint,
nā de se valde cognoscibiles sūt, sed hæc acceptio dr aliena propter
aliqua quæ scdm hāc ratiōnē improprie dnr priora, ut cū ea quæ maxime
diligimg dicimg maximē ēē priora apud nob. Hi duo priores modi priores dnr

Hi duo modi dnr ēē eorū quæ sūt priora ordine intētiōis natæ.
ēē eorū quæ sūt priora ordine intētiōis natæ, id n. hoc mō ē prig, quod
prig et pricipalius, intēdr à natā, et qr natā pricipalius intēdit pfectio:

Idē ē ēē prig in intētiōne natæ et pfectiōe.
ra quā ipfecta, hæc n. ad illa ordinat, ideo idē ē prig ēē in intētiōē

3us modus ē.
natæ et pfectiōē, et sic immaterialia sūt priora, natā materialibus,
spēs gnibg, cōposita simplicibg, tota partibg. 3us modg ē, scdm quē prig
dr, quod necessō reqritr ut aliud quod ē posterig sit & cognoscatr, et nō
con, et sic geng ē prig quā spēs. et pars quā totū 5 Met: 16. et substā
prior ē quā accidētia 7 Met: 4. Quare nec spēs pot ēē nec cōcipi sine

4us modus.
gnē nec totū sine partibg nec accidens sine substā 4us modg ē, scdm quē
prig dr ēē id à quo aliqd depēdet in ēē, et cōsequēter in cognitiōē, nō ita tn
ut posterig sine priori cōcipi nō possit, et hoc mō cā dr prior quā effectg

197.

pōt ī hīc cōcipi nō cōcepta cū. Hi duo posteriores modi priorib⁹ sūt eorū, quae dr̄r priora ordine executiōis, à q͡b⁹ natā incipit et progreditr ad alia vn̄ ab aliis dr̄r priora ordine generatiōis, sic cāe sūt priores natā effectib⁹, universaliora minus universalibus, gn̄a speciebus, partes totis, simpliciora cōpositis. Et q̄z ita res debet cognosci sicuti ē, ē aūt prior natā tot modis, ideo etiā et tot modis erit notior natā. Et sicut prig natā ē id à quo aliud depēdet in ēē, ita notig natā dr̄ id à quo aliud pēdet in cognitiōe ssp̄ ī Philosophus ista duo cōiuxit ut dixi.

Hi duo sūt eorū quae dr̄r priora ordine executiōis.

Scdo ita debet cognosci sicuti ē.

Hos quatuor modos priores et notiores natā, revocare possumg tū ad hos duos scīt, ad prig ordine intētiōis natās, et ad prig ordine executiōis, tū ad haec tria capita. ad cām respectu causati, ad pricipia respectu pricipiati, ad univālia respectu particulariū. De q͡b⁹ aūt priorib⁹ et notiorib⁹ Philosophus hic loquatr cū ait, demōstratiōem procedere debere ex priorib⁹ et notioribus infra docebo.

Hos quatuor revocare possumg ad duos. scīt 1ᵒ ad prig ordine intētiōis natā 2ᵒ ad prig ordine executiōis. et ad quattuor tria, 1ᵒ cām respectu causati 2ᵒ pricipia resp. pricipiati 3ᵒ univālia resp. particul.

DUBITATIO 2ª.

Philosophus in assignandis iis quae sunt notiora scdm̄ natām, et scdm̄ nos, sibi videtur repugnare, nā hic asserit universalia esse maximè ignota nob cū sint remota à sēsibus. In 1ᵒ vero Phys: tex. 4. docet oppositū, scīt ab universalibus esse incipiendū tāquā à manifestioribus nobis.

Haec duo loca in Aristot: sūt magnae difficultatis, et variis mō exponutr ab interpretib⁹. Sed omissis aliis explicationibus, haec quae multorū ē, videtr ēē magis accomodata, ut scīt distiguamg cognitionem, in cōfusā, et distictā, et dicamg univālia cognitiōe cōfusa ēē nob notiora ꝯ hoc voluisse Philosophum 1: Phys: cognitiōe vō distictā ēē nob ignotiora ꝯ hoc voluisse hīc. Rōs 1ᵐⁱ ē q̄z universaliora, prig et facilig à nob percipiutr, ut patet, tū experientia, experimur n̄ cū Socratē è lōginquo loco cōspicimg nob de illo prig cognoscimg quod sit Ens aliquod, tū accedētē, ex motu ēē aīal, deide ex figura ēē hōem, tādē ex facie ēē Socratē, tū rōne, q̄z prig unūquodq; rē cocipimg cōceptu cōfuso, quā distīcto, ut patet inductiōe, at cōceptus cōfusus est cōceptus quodāmō univālis, q̄z pōt accomodari multis eiusdē speciei reb⁹. Rō scdi ē, q̄z sūt lōge difficiliores cognitu, quadg generica et univāliores, quā specifici et ming univāles, si distīcte illorū naturā investigamg, ut patet, in gradu Entis de quo difficillima sūt quaestiōēs, quapropter Metaphysica quae tractat de Ente, ꝯ de aliis praedicatis univālib⁹ difficillima cēsetr. Caeterū ssp verū ē, univātiu ut univālia ēē ignotiora nob, q̄z cū cognitio nr̄a incipiat à sēsu, et sēsus sit sigulariū, prima etiā cognitio intellectiva erit sigulariū, ac deinde univāliū, nā ex sigularib⁹ abstrahūtr univālia. Quia tn̄, licet ssp sigularia primo cognoscamg, tn̄ intra latitudinē sigulariū prig cognoscimg sigulare genericū, quā specificū ut hoc aīal, quā hūc hōem, prig sigulare magis univālis quā ming univālis, ut hoc vivēs quā hoc aīal ideo etiā in intellectu prig abstrahimg magis univāle quā ming univāle.

cognitio dividr in cōfusā et distīctā.

Univālia cognitiōe cōfusa ēē nob notiora.

Rō 1ᵐⁱ ē.

Experientia

Ratiōe.

Rō scdi ē.

Univālia ut univālia sūt ignotiora nob

Prig cognoscimg generica quā specifica.

Ac proinde prius à nob cognoscitr cognitioē cōfusa magis univalia quā minus univale.
Hoc aūt nō ita intelligas, ut intellectus prius p currere debeat oīa univalia a. atque quā cognoscat minus univalia, sed quod unaquaque rē sedūi quod objicitr intellectui, cognoscenda, prius ib intelligat cōceptu cōfuso, ac proinde indeterminato ac univali, tū deinde cōceptu distincto ac proprio. Alii ita distinguūt si obiectū debitè applicatr, prius cognosci sub singulari rone, quā sub univali, si uō nō, prius cognosci sub rone univali quā singulari, qz tn ordinariè obiecta nō sūt nob debitè applicata, ideo ut plurimū ea cōcipimus prius sub univali et cōmuni ratioē, quā sub particulari et propria.

Unaquaque rē sedūi quod objicitr intellectui cognoscenda prius cōceptu cōfuso.

Ad ronem dubitationis explicatr dictū hoc

Ad rationem igit dubitationis ex hac distinctioē facile respōdetur, nā Philosophus hic ait, univalia eē ignota nob, uel qz cōfert univalia cū singularibus, at singularia sūt nobis prius nota quā univalia, quia hæc sūt natā abstracta à singularibus, & hoc innuit, cū dicit, univalia eē remota à sensibus, uel qz cognitioē distincta, univalia sūt nobis ignotiora. In 1° uō Physic: tex: 5 ait, universalia eē notiora nobis, uel qz cognitioē cōfusa prius nobis sūt nota univalia in g ordinari loquēdo ut plurimū, uel qz p univalia intelligit ibi cōfusa & cōposita, p singularia principia & partes ut ipsemet Aristot: explicat, prius aūt à nob cōposita cōfuse & q̄si univalr percipiūtr, quā percipiat principia & partes ipsorū in particulari. Quare in 1° Physic: intelligit Philosophus p universalia cōposita, hic uō natās abstractas à singularibus. Itaque ita ab univalibus ad singularia docet eē procedēdu, id ē à cōpositis ad simplicia.

Univalia sūt remota à sensibus.

Prius à nob cōposita cōfuse percipiuntur.

DUBITATIO 3ª

Utrū eadē possit eē nota nobis & natā

Rō dubitationis ē.

Ro dubitationis ē, qz Aristot: hoc loco negat idē eē notius natā, et notius nob, idē docet 1° Post: 2, at 6 Top: cap: 1° loco 18 ait posse cōtingere, ut aliqua sint notiora natā & nobis. Ideo &.

Assertio 1ª

Posīt. Probr 1° 2° 3°

Dico 1°. Possūt aliqua eē nota simul natā & nobis. Probr 1° qz id asserit Philos: sub 6 Top: 2°. qz hoc accidit in scīis Mathematicis q procedūt ex præmissis notioribus natā & quo ad nob. 3°. qz causæ sūt notiores natā effectibus, at sūt sæpe notiores etiā nob, cū sīt sensibiles, multas n causas nouimus quarū effectus ignoramus, ut patet in lapidibus, herbis, metalis &c.

Assertio 2ª

Dico 2°. Eadē rone ē, eadē notū natā, et notū nob, nā dr notū nobis quatenus ē magis sensatū, 1° post: tex: 5 1 Physic: tex: 5. etque 7 Metaph: tex: 10. dr uō notius natā, quatenus ē prius in alio.

Assertio 3ª

Rō 1ª

Rō 2ª

Dico 3°. Recte dicit Philosophus, nō eadē eē, nota natā, & nota nob, tuque licet cōtingat aliqua eē simul nota natā et nota nob, tn ut plurimū quæ sūt nota natā nō sūt nota nobis. Nā causæ sūt ignotiores effectibus, univalia singularibus tuque qz alia rone aliqd dr notū eē natā, et notū nobis, quare formalr loquendo eē notū natā, nō ē eē notū nob, atque ideo ex q̄ ē notū natā, nō ē nob notū.

DUBITATIO 4

An eadē possint simul & semel eē notiora natura et ignotiora natura

Ideo. Possūt diversa ratioē, quæ n̄ sūt priora et notiora ordine intētioīs, sūt poste: 198. ordine intētiōis

et à tn̄ quæ sūt priora ordine executioīs.

riora et ignotiora ordine executioīs, sicut posteriora et ignotiora ordine intētioīs ordine executioīs.

v.c. spēs ordine intētioīs sūt priores et notiores gnīb9, q2 prig intēdūtr à natā gnā sūt pp̄ter spēs

quā gnā, nā gnā propter spēs, spēs nō propter se, in executioē aūt gnā sūt spēs aūt pp̄ter se

priora natā spēb9, q2 natā incipit à gnē, daīde procedit ad spēn.

DVBITATIO. 3.a

An demonstratio cōstare debeat ex notioribus naturæ.

Certū ē, cū Philosus præcipit demōstrationē cōstare debere ex notioribus Debet cōstare

log9 de notioribg scdm̄ natam Probr 1.° q2 Philosus hoc scdō capite, probat de: Probr 1.°

mōstrationē cōstare ex prioribg ꝗ notioribg, q2 cōstat ex causis, sed causæ

sūt notiores scdm̄ natam, Ergo, cū ait cōstare debere ex notioribg, intelligit

scdm̄ natam. itē tex 30 ponit hoc discrimē, int demōstrationē propter qd, Discrimē int demōstrom propter quid. ꝗ quia.

et quia, quod illa pcedit ex notioribg scdm̄ natam, hæc aūt ex notioribus

scdm̄ nob, et sexto Top: loco 18. ingt in demōstrationibg scientificis procedēdū

ēē ex notioribg scdm̄ natām. 2.° Probr autoritate interpretū. Themyst: c.9. Probr 2.° Autorita:

Philop: cōm: 6.. S. Thom: et Ægid: sed nūc suppest difficultas vtrū demōstrō pro: Difficultas.

pter qd, nō solū debeat cōstare ex notioribg scdm̄ natam, sed etiā scdm̄ nob.

Auer: cēset demōstrōm potissimū cōstare nō solū ex notioribg natā, sed etiā Hic cēset ex utroq.

ex notioribg nob. Alii vō ut Them: Philop: S. Thom: cēset cōstare solū ex noti: Ubi cēset cōstare solū

oribus natā. Eadē ē sena Philosi hic. Rō eig ē. Causæ sūt notiores natā, nō ex notioribg natā.

nob, sed demōstrō ex causis, Ergo cōstat ex notioribg natā, nō nobis, quodsi Rō huig senæ.

aliqn causæ sint notiores nobis, id ē p accidēs, tū ex parte causæ quā ex Si aliqn cæ sūt notio:

parte demōstrationis, hoc n̄ demōstrō nō requit, Deinde demōstrō cōstat ex res nob, id ē p accidēs.

vniualibg, sciæ n̄ abstrahūt à singularib. sed vniualia sūt notiora natā, Sciæ abstrahūt à

nō nob Ergo demōstrō cōstat ex notioribg natā, per se loquēdo. Dices si de: singularibus.

mōstrō ex [illegible] notioribus Ergo cōstat ex ignotioribus nobis, at ex ignotis nō pot obiectio.

haberi scia. Ideo Respr aliqd potest dici ignotig nobis. vel qz posterig ē in cogni: Ex ignotis nō pot haberi scia.

tioē nra naturali, quæ incipit à sensibilibus, et sic causæ ꝗ vniualia sūt ignotiora Respōsio.

nob, notiores n̄ sūt effectg ꝗ singularia cū sūt sensibilia 2.° quod nram cognitionē Respr aliqd dr̄ ignotig n

fugiat, principia q̄ demōstrationis debēt ēē ignotiora nobis, primo mō cū sūt vniualia, 1.°

ꝗ causæ cōclusionis, nōtamē debēt ēē ignotiora scdō mō, licet n̄ primo nob nō oc: 2.°

currāt cognoscēda, spectato nō mō naturali cognoscēdi res, tū p alios discur:

sus, debēt euadere nobis euidēter cognita, vel ut alii rectè dicūt, in ꝑfectiōe

sciæ sūt ignotiora, in ꝑfectioē vō sciæ sūt notiora, solum aūt intēdit Philosus Explicatr dictū Phi: losophi.

demōstrationē nō procedere ex ignotioribg nobis, id ē magis sensibilibg, hæc n̄ sūt

notiora nobis.

DVBITATIO 6.

An sit magis pricipiis assētiēdū, quā cōclusioni, ꝗ quo id intelligendū sit.

Constat ex huc usq3 dictis principia debere præcognosci, ante cōclusionē, nūc Pricipia debēt præco: gnosci ante cōclusionē.

dubiū ē, an nō solū debeat ēē præcognita pricipia, sed etiā magis nota quā

cōclusio, seu an sit magis assētiendū principiis quā cōclusioi. Philosus hic affir: Quæritur

mat. ubi ait oportere pricipia magis cognoscere et magis illis credere Affirmat Philosg.

quā ei quod mōstratr, sed neq3 aliud ipsi credibilig ēē, neq3 notig sib, quæ sūt oppo:
sita principiis, siquidē optet scitē. Hac credulitate imutabilē ēē, ideoq3 nullg
nullg debet ēē dispositus ita q cognoscit princip: et q̄ā q coclusioē. debere dispositū eē q cognoscit principia, quā q cognoscat coclusionē, idē habet
2° post. c: ultimo. ubi illa nuclioē cognitionē ait ēē, habitū priciciorū, q dr̄
Probr senā Philosi. intellectg, cuig etiā meminit 6 Ethic. c: 6. Probat autē hāc quā senam Philosophus
hoc mō, Propter quod unū quodq3 tale et illud magis, sed propter præmissas
assētimur coclusioi, q præmissis magis assētimur. Idē probr hic à Philoso
In hac senā duplex difficultas 1ª. et repetitr 2° Met: tex: 4 in qua senā discursu Philosi duplex ē difficultas
1ª An hoc pronūciatū, propter quod unū quodq3 tale et illud magis, quo ipse suā
2ª. senam fūdat, sit univsalr verū, et quō sit intelligēdū. 2ª Cū dicit principiis
magis assētiēdū et credēdū quā coclusioi, de qbg principiis loquatr, an de
Principia ēē triplicia 1 quædā sūt prima pri: 2 quædā sūt ppositi: imediatæ sedm naturā sed nō sedm nos. à nob debēt cognosci vel inductioē vel demō: stratioē. 3 quædā sūt propositi: Ad 1ām difficultatē. cōibg, an vō de certis tātū, ponit in principia ēē in triplici differa, quædā
in sūt prima principia nota, sedm natam et sedm nob, ut oē totū ē magis sua
parte, quædā sūt propositioēs imediatæ, et notæ sedm natam, sed nō sedm nob
quare à nobis debēt cognosci, vel inductioē vel demōstratioē quia, ut hō ē
aīal ronale, nā ē principiū motg, quædā demq3 sūt propositioēs mediatæ q
sedm se demōstrabiles ut hō ē discursiug. Ad primā q̄: difficultatē quæ
Explicatr Pronūciatū petit explicatioē illig pronūciati. Propter quod unū quodq3 tale et illud
magis, omnibg sentētiis Philosopi Dico. Hoc pronūciatū ēē verū, si bn̄ sano
mō intelligatr. Est autē intelligēdū ut verba sonat, si in unū insit duobus
Requiritr 1°. ut duo sit formatr talia. 2° Ut unū sit tale qr aliud ē tale. et uni propter alterū, illi alteri magis inerit. quare requiritr 1° ut duo sit
formatr talia. 2dō. ut unū sit tale, qr aliud ē tale, sic in seqtr ut illud
aliud sit magis tale, ut aer ē lucidg qr sol ē lucidg Ergo sol ē magis lucidg,
amo proximū quia amo deū, ergo magis amo Deū, aligbi nō valet in multibg:
reptis ut Socrates ē ebrig, propter vinū, q vinū ē magis ebriū, nec in Socra:
tes ideo ē ebrig, qr vinū ē ebriū, similr Socrates ē hō, propter suū prēm
q illig prē ē magis hō, qr nō ideo Socrates ē hō, qr pr̄ illig ē hō, sed qr
Particula Magis. genitg ē à suo prē hō. debet etiā illa particula, magis, accipi quocūq3 mō sit
magis tale, dūmō sit potiori aliquo et pfectiori mō tale, ut si ex se et indepē:
Confirm: Ratioē. dēter ab alio sit tale. Pot etiā hoc pronūciatū cofirmari, ratioē, tū qr quod ē
ex se tale ē magis tale, quā illud quod ē p aliud tale, ut sol ē magis lucidg quā aer
qr ille ē ex se lucidg, hic vō p solē, tū qr cā ut cā, ē pfectior effectu, cā in ut
cā ē indepēdēter ab effectu, et effectg ut effectg, ē depēdēs à causa, at id pro:
pter quod ē aliud tale, ē cā ipsius. q ē pfectg et magis tale. Hæc de primadi
Ad 2ām difficultatē Ut vō secūda difficultas quæ petit an principiis magis credēdū et assētiēdū sit
Nota 1°. quā coclōi, plene solvatr. Nota 1°. Sensū illig ēē An principia quæcūq3 ex illis
triplicibg, quā supra posui certig et evidentig cognoscātr, quā coclō, ita ut evidētg
et certig illis assētiamr quā coclōi.
Nota 2° Cognitionis evidētia quæ: Nota 2°. Quod cognitiois evidētia nihil aliud ē, quā claritas quædā o distinctio,
quā intellectg quodāmō intuetr veritatē obiecti, sive tale obiectū cognoscatr
Certitudo cognitiōē. sine medio, quod accidit in cognitioē primorū principiorū, sive p mediū quod accidit
in cognitioē coclois. Certitudo autē cognitiois ē firmitas iudicii et adhæsio te:
nax in obiecto, ut ab illo dimoveri nō possit. Hæc duo solēt evidētia et certitu

ita se hñt, et hac possit eē sine evidētia, ut patet in obiecto fidei nræ, 199.
cui firmissimè adhæremus, nō tñ ob evidētiā, sed ob infallibilē Dei dicētis Sūt Evidētia à certitudine diffra.
autoritatē; evidētia vō sine certitudine eē nō pōt, qz repugnat, intellectū Evidētia sine certitudine eē nō pōt.
clarè intueri veritatē alicuius propositiōis et tñ ei nō firmiter assētiri.
Quærimus igr an principiorū, qualiscūq3 illa sit, cognitio evidētior et cōsequēter quaritr.
certior cognitiōe cōclusiōis.

His positis duo sūt certa. 1º Principia nō debere eē minus evidētia et certa Duo sūt certa. 1º
cōclōe. Rō ē, qz ex evidētia et certitudine principiorū nascitr evidē: Rō ē.
tia et certitudo cōclusiōis, ex minus aūt evidēti et minus certo nō pōtna:
sci magis evidēs et magis certū, effectus n̄ nō pōt eē pfectior sua cā.
2º certū ē Conclusione posse p accidēs certiorē eē principiis, si nō solū prīis 2º certū ē
sed etiā aliūde certitudinē habeat, ut si Deū eē, et p demōstrōn, et p fi:
dē credatur, hæc cōclō cū habeat duplicem certitudinē, altam ex sub prin: Deū eē habet duplicē certitudinē.
ipiis, altam ex fide, erit procul dubio certior suis principiis, cū principia solū
unā habeat certitudinē. Simils se cōlipsi ē p demōstratiōnē ē p experiētiā
sciā. Sed difficultas ē si sumātr principia et cōclō p se, sine cognōe pri:
cipiorū et cōclusiōis, quatenus una depēdet ab altā, utrū principia sit magis
nota et certa et magis assētiēdū sit illis, quā cōcloi, et si magis, nū ita
magis ut evidentius ē certius illis assētiamr ut supra dicebā hæc
imo oēs cōcedūt.

Dico 1º Principiis quibuscūq3 magis assētiēdū ē quā cōcloi. Probr à Assertio 1ª
Philosō illo pronūciato iā explicato. Propter quod unūquodq3 tale et illud magis Principiis magis. Probr.
sed propter principia assētimr cōcloi ergo principiis magis assētimur.
Maior ē vera positis illis duabus limitationibus de quibus prima difficultate
dixi, et minor etiā ē vera, nā principia respectu cōclusiōis, sūt duas illas
cōditiōes quæ requirūtr ad veritatē illius pronūciati. Nā et principiis et cō:
cloi assētimr, et assētimur cōcloi qz assētimur principiis. Vnde p prædi:
ctū pronūciatū sequitr quod magis assētiamur principiis quā cōcloi. Cuius
veritatis evidētior cognō habebitr ex sequētibus assertionibus.

Dico 2º Principiis notis sedm natam, et sedm nos, evidētius et certius Assertio 2ª
assētimur quā cōcloi. Probr 1º ex p Met: 8 ubi habetr circa principia Principiis notis sedm natam magis assētimr. Probr. 1º
p se nota neminē posse mētiri id ē decipi. Vn p negat aliquod tale prin:
cipiū, ore tātū negat nō mēte. 2º Patet experientia in disciplinis Mathema: 2º
in quibus principia sūt evidentia cōcloēs nō ita. 3º Illa quæ cognoscūtr solo 3º
lumine naturali posita tātū apprehēsiōe terminorū, sūt notiora illis quibus
nō assētimur, nisi p mediū, at principia de quibus hic loqmr sic cognoscūtr
ē sūt notiora cōcloē mediata. 4º Principia cognoscimus habitu intellectus, 4º
cōclōn habitu sciæ, sed habitus principiorū ē pfectior habitu sciæ ex Principia cognoscimus habitu intellectus, cōclōn habitu sciæ.
Philosō hic c: 2. q. 2.

Dico 3º Principiis imediatis evidētius et certius assētimr quā cōcloi. Assertio 3ª
Loquor aūt hic de principiis et propositionibus imediatis quæ sūt quidē p se nota Principiis imediatis evidētius assētimr quā.
sedm natam, sed plerisq3 nobis ignota, innotescūt aūt nobis p aliquod mediū

Haec assero duas hē partes. 1ª 2ª

à posteriori. Haec assertio hēt duas partes 1ª. quod evidētiꝰ cognoscamꝰ et assētiamur talibꝰ principiis quā cōcloi. 2ª quod certiꝰ. Probr ꝗ 1ª pars

Probr. 1º 2º

Propter quod unū quodqȝ tale ꝫ illud magis, sed propter evidētiā pricipiorū ē evidēs cōclo. g. pricipia sūt magis evidētia. 2º. quae sūt evidētia ex se, sūt magis evidētia quā quae sūt evidentia propter aliud, sed talia pricipia sūt ex se evidētia, qz nō ꝑ aliud mediū, cōclo uō nō ē ex se evidēs, sed mediat evidētiā à pricipiis. g. pricipia sūt magis evidentia. Minor

Minor

Maior. tū Induct:

ē aperta. Maior patet tū inductiōe, Lumē n̄ cū ex se sit visibile ē magis visibile, quā colores, ꝗ ex lumine sūt visibiles, sol etiā ē magis lucidꝰ quā

Tū ratiōe.

aer, qz ex se ē lucidꝰ, tū ratiōe, qz evidētia īmediata ē independēs ac proinde ꝑfectior, evidētia uō mediata, id ē quae habetr ꝑ aliquod mediū ē depēdēs, at proīde imꝑfectior. Deinde qz evidētia cognitiōis minuitr ꝑ extēsionē ad plura obiecta, si n̄ aspiciā simul multos homīes, nō ita evidēter unūquēqȝ cognosco, sicut cognoscerē si unū tātū aspicerē, virtꝰ n̄ unita fortior ē quā

Evidētia pricipiorū ē īmediata.

dispersa: at evidētia pricipiorū cū sit īmediata, nō extēditr ad multa, evidētia uō cōclusiōis cū sit mediata, extēdī et ad terminos cōclusiōis

Evidētia cōclusiōis ē mediata.

et ad mediū. est igr maior evidētia pricipiorū, quā cōclusiōis. Vn cōstat

A cōclusionē pricipia sicut lumē ad colores.

ita se habere pricipia ad cōclusionem sicut lumē ad colores, nā pricipia suo ꝗsi lumine splēdēt, cōclo uō solū apparet in lumine pricipiorū sicut colores nō apparent nisi in lumine solis vel ignis. Cū igr caetera sit pa: ria in pricipiis et cōcloē. hoc tn̄ cā excedūt pricipia, quod habeat maiorē evidētiā quā illa, hnt aūt maiorē qz īmediatā ut ostēdi

Conclo quo ē propīqor pricipiis īmediatis eo ē evidētior.

Vn etiā seqtr cōclusionē quo propīqor ē pricipiis īmediatis, eo ēē evi: dētiorē, quo uō remotior ē ab eis. quod accidit cū cōclo ꝑ multas de: mōstrōes resolvitr ad pricipia īmediata ad eā minꝰ evidēte. Secūda pars

2ª pars assertiōis. Probr 1º. 2º. 3º.

assertiōis Probr 1º ex Philosō 2º post: c: ultimo ubi ait, intellectū cogno: scētē pricipia eē certiorē ꝯ veriorē, quā sit scia demonstrativa 2º Ex illo pronūciato. Propter quod unūquodqȝ etc. 3º qz certitudo in nob nascitr ex

Certitudo nascitr in nob ex evidētiā.

evidētia, cuiꝰ n̄ rei maiorē habemꝰ evidētiā, eidē etiā certiꝰ et firmiꝰ adhaeremꝰ, sed pricipia sūt nob evidētiora quā cōclo ergo et certiora 4. Certitudo et firmitas assēnsus, pēdet ex veritate rei. g. ubi maior ve: ritas ibi maior certitudo, at in pricipiis ē maior veritas quā in cōcloē, pri:

Pricipia ex se sūt vera cōclo ex pricipiis.

cipia n̄ ex se sūt vera, cōclo aūt ē vera propter aliud et mediat suā veritatē à pricipiis. g. in pricipiis ē maior certitudo et firmitas. 5. ubi maior ē cōnexio terminorū ibi maior ē certitudo, haec n̄ nascitr ex cōnexiōe necessā terminorū, at in pricipiis ē maior cōnexio terminorū, quā in cōcloē. g. ē maior certitudo. Minor. qz in pricipiis termini sūt ex se, ꝯ ex natā sua cōnexi, at in cōcloē sūt cōnexi nō ex se sed ꝑ aliud, maior aūt ē cōnexio ꝑ se quā ꝑ aliud cū sit haec intrīseca illa extrīseca

3º utraqȝ pars asser: tiōis Probr.

Ultimo probr simul utraqȝ pars, qz cognō horū pricipiorū ē habitꝰ intel: lectꝰ ut colligr ex 2º post: ultimo et ex 1º post: c. 2º. sed habitꝰ intellectꝰ ē certior et evidētior habitu sciæ ꝗ. Minor. Patet ex Philoso hic tex. 5 ubi dicit cūꝗ hēt habitū pricipiorū eē meliꝰ dispositū habēte habitū cōclusi:

quod etiã patet ex probationibus assertionis.

Dices! Cũ præmissæ imediatæ sint nob. ignotæ, innotescant nob. inductiõe, vel de: mõstratiõe quia, q sint minus certo ę evidenter cognitæ quã cõclo cõsequã præcipue quæ p ipsas præmissas scitr cognoscitr à priori et p demonstrationẽ propter qd. Rũdeo et nego sequellã, qr quãvis cogn° huiusmodi propositionũ imediatarũ, quãtũ ad originẽ sit imper: fectior cognitiõe cõclõis scitæ p demõstrõm propter qd, simplr tn cogn° taliũ principiorũ est perfectior cognitiõe cõclusiõis scitæ p demõstrõm propter qd. rõ ẽ qr cũ propõ imediata secdm se, sit p se nota et habeat terminos natã sua et imediatã cõnexiõe, quæ secdm se nõ eget medio ut cognoscatr stati atq intellectus mediatæ inductiõe vel demõstrõe qr prope assentit aig terminos as: sentitr illi imediatæ qr talis propõ ubi eius termini sint bene cognosci p se ipsã facit sibi evidentiã ita ut intellectus nõ amplius egeat medio, ut illi assentiatr, atq hic assensus et cogn° dr principiorũ, estq nobilior cognitiõe cõclusiõis, hæc n cũ demõstrita à priori ẽ mediata et p cõsequẽs natã sua exigit sciri p medium, et habitus sciẽ qẽ imperfectior habitu principiorũ. Adde quod si cognosci inductiõe vel demõstrõe qr, detraheret cognitiõi principiorũ, tãtũdẽ etiã detraherent cognitiõi cõclusiõis quæ cũ pendeat à principiis, tãdẽ nititr etiã inductiõe vel demõstrõe quia. Obiectio. Rũdeo. Rõ.

Dico 4. Principiis quibuscumq etiã mediatis et demõstrabilibus respectu cõclusi: õis quã inferunt certius et evidentius assẽtimr quã cõclõi. Probr 1° ex dictis qr evidentia cõclusiõis ut sic pendet ab evidentia principiorũ, q: maior ẽ illa principiorũ, sequella probr tũ ex dictis tũ ex illo pronũciato Propter quod unũ: quodq magis etc. 2° Cogn° quæ habetr p pauciora media ẽ clarior, quã quæ ha: betr p plura, sed cogn° principiorũ etiã mediatorũ semp habetr p pauciora media quã cogn° cõclusiõis g. etc. Maior patet ex dictis et qr qñ aliquid cõ: gnoscitr p plura media distrahitr intellectus, nec ita perfectè rẽ videt ut apparet in cognitiõe sensitiva, quæ nõ põt plura cognoscẽ perfectè sentire atq pauciora. Minor qr cõclo scitr p oĩa illa media p quæ sciũtr principia et etiã p ipsa principia. Ergo cõclo scitr p plura media. Assertio 4a. Principiis mediatis. Probr 1°. Probr 2°. Maior. Minor +

Sũt aũt circa doctrinã superioribus quatuor assertiõibus explicatã aliquot diffi: cultates.

Prima obiectio. Eximimur æque nos assentiri principiis et cõclõi nec ptr excessus certitudinis et evidentiæ principiorũ põt à nob. dissentiri. g. nõ magis assẽtimr principiis quã cõclõi. Rũdeo Principia vel sũt prima, & imediata nam nota secdm se et secdm nos sive nota lumine naturali, ut oẽ totũ ẽ maius sua parte, et his ẽ sensibil excessus certitudinis, vel sũt principia imediata, et nota secdm naturam, sed nõ secdm nos, sive quæ nõ oĩo sũt ita nota lumine naturali, sed aliũde nobis innotescunt, ut sũt principia propria scientiarũ, ut hoĩem ẽẽ aĩal rõnale, naturã ẽẽ principiũ motus, et quietis, vel denique sũt principia mediata et demõstrabilia cõpara: ta tn cũ cõclõe quã inferunt. Et in his duobus posterioribus gñibus principiorũ excessus certitudinis et evidentiæ ai sit vel ẽ exiguus satis vix percipi põt percipitr tn ratiõe ut ostensũ ẽ. quãvis in sẽdo gñe principiis excessus cer: titudinis et evidentiæ respectu cõclusiõis sit longe maior, quã in principiis tertij gñis, respectu cõclusiõis, quã inferunt, ut de se cõstat. Obiectio 1a. Rũdeo. Principia triplicia.

Sẽda obiectio. Rõ põt maior cogitari assensus quã cũ putamus impossibile ẽẽ rẽ aliter se habere, at ita assẽtimr cõclõi ut existimemus impossibile ẽẽ Obiectio 2a

eā aliter se habere, alias nō haberemꝰ sciām de ea Ergo nō pōt maior eē assēsus

Rñdeo.
Intra latitudinē.

pricipiorū quā cōclusionis. Rñdeo supra hūc assēsū nō pōt dari maior, sed intra latitudinē huiꝰ pōt vnꝰ eē maior, alter minor, nā si imediatē et ex nata termi: norū cognoscā rē se aliter habere nō posse, certe magis assētiar quā si co: gnoscerē p aliquod mediū extrīsecū, at assēsus pricipiorū ē imediatꝰ, cōclusiōis mediatus, ergo ille maior hic minor. Adde quod nō ē dubiū qn sit maior assēsꝰ et certitudo fidei christianæ quā assēsus et certitudo sciæ, cū tn̄ utroqꝫ assēsu rē cognoscamꝰ et iudicamꝰ nō posse aliter se habere.

Certitudo fidei christianæ et certitudo sciæ utroqꝫ assēsu recognos:

Ex dictis hucusqꝫ cōstat quo sit magis assētiēdum pricipiis, ste ī maiorasᵉ: sēsus cōsistit ī maiori evidētia et certitudine.

Nota. 1°
Et qualitates materiales et spirituales suscipiūt magis et minꝰ.

Ante quintā assertionē Nota 1°. Nō solū qualitates materiales suscipere magis et minꝰ seu itēdi et remitti ut calor et frigꝰ, sed etiā qualitates spi: rituales ut cognitiōes volitiōes etc. Nā ōes qualitates nō cōsistut in indivi: sibili, sed hūt latitudinē quādā graduū scdm̄ quos augeri possūt et minui, sicut caloris ī quo plures gradꝰ fuerit ī eodē subiecto, eo intēsior dicet calor, ita quo plures gradus cognitiōis fuerit ī intellectu, eo intēsior erit cognitio ut patet in duobꝰ eādē rē cognoscētibꝰ vnꝰ ī pfectiꝰ alter ipfectiꝰ eādē rē cognoscit, et ille ha: bebit plures gradꝰ cognitiōis hic pauciores, hīc ḡ ē etiā qualitates spiritu: ales intēdi et remitti, intēsio ī cōsistit ī multitudine graduū, et eæ ut dictū ē admittūt hāc graduū multitudinē.

Quo plures gradꝰ cogni: tiōis fuerit ī intellectu eo intēsior erit cognitio.

Intēsio cōsistit ī multitudine graduū.

Nota 2°.
Causæ sūt duplices. Univocæ et æquivocæ.

Nota 2°. Causas eē duplices, aliæ sūt univocæ, aliæ æquivocæ, illæ sūt eiusdē nōis et rōnis cū effectu, ut ignis ē cā ignis, calor caloris, hæ sūt diversi nōis et rōnis ab effectu. Causa univoca sēp possūt producere effectū sibi æqualē, tā ī pfectiōe essētiali, quā ī pfectiōe intēsiva et graduali. Calor ī ut octo pōt producere calorē ut octo, cū ille nō excedat vires naturales ipsiꝰ. Causa vō æquivoca, nō pōt producere effectū sibi æqualē ī pfectiōe essētiali. Sā ī nō eēt æquivoca sed univoca cū effectu, ut sol cū producit ranā vel murē, pōt tn̄ producere effectū sibi æqualē ī pfectiōe intēsiva, si ipsa sit intēsibilis.

Cā univocæ sēp possūt producere effectū sibi æqualē.

Cā æquivoca nō pōt produ: cere effectū sibi æqualē.

Pōt tn̄ pducere effectū sibi æqualē in intēsi: va pfectiōe.

Rō 1ª Tū qꝛ intēsio effectꝰ oritr ex intēsiōe cæ, Ergo tāta intēsio effectꝰ ex tāta
Rō 2ª intēsiōe causæ, æqualis ex æquali. Tū qꝛ singuli gradꝰ causæ sūt pportionati
Rō 3ª singulis gradibꝰ effectꝰ. Tū qꝛ producere effectū æqualē ī intēsiōe nō excedit vires causæ.

Obiectio.

Dices. Lumē ē cā æquivoca caloris, et tn̄ nūquā produ: cit calorē tā intēsū sicut ē ipsū, ergo causa æquivoca nō debet pducere effectū sibi æqualē ī intēsiōe. Rñ°. Causæ æquivocæ sūt duplices, aliæ quæ directē pducūt aliquē effectū, aliæ qꝫ cōsecutive et p resultātiā quādā, illæ possūt producere effectū sibi æqualē ī intēsiōe, istæ vō aliqn nō possūt et talis cā ē lumē ī: respectu caloris. Possumꝰ etiā aliter respōdere. Lumē ā productiōe caloris sæpe ipediri ī dispositiōe subiecti vel causis contrariis, vel etiā ut alii dicūt Lumē nō absolute gnāt calorē sed ut reflexum. Cū lumina cōcurrētia ī idē gignūt calorē, vn̄ qꝛ ī æstate maior ē reflexio solis maior etiā est calor.

Rñdeo.
Cā æquivocæ sūt duplices. aliæ quæ direc:

Habemus igr ex hac ānotatiōe causas univocas posse sibi æqualē effectū ī essā et intēsiōe producere. Causas vō æquivocas nūquā posse producere æqualē effectū sibi ī pfectiōe essētiali, sed posse ī pfectiōe intēsiva, imo si sit cæ naturaliter opantes cū agant scdm̄ ultimū potētiā nisi obstet indispositio subiecti sēp pducere effectū sibi æqualē ī pfectiōe intēsiva, si tn̄ ipsa sit intēsibilis et r

Cā æquivocæ nō possūt p: ducere effectū sibi æqua: lē ī pfectiōe essētiali sed posse ī pfectiōe intēsiva

ibi

His ita cōstitutis Dico 5.° Principiis quibuscūq; nō ē intēsiue assētiē: 201 Assertio 5.a
dū quā cōclōi. Probr 1° Ex positis ānotationibq. Oēs cā naturalis intēsibit Principiis nō ē intēsiq assētiēdū quā cōclōi.
et remissibilit pōt producere effectū sibi æqualē in pfectiōe intēsiua, sed pri: Probr 1°.
cipia sūt tales cā cōclusiōis Ergo poterūt producere cōclusionē sibi æqualē
in intēsiōe. Maior patet, tū inductiōe Ignis n. pōt producere ignē, calor calorē Maior patet
tā intēsū quātus ē ipse, quod etiā ut patet ex 2a ānotatiōe, verū ē in causis æq: Tū inductiōe.
uocis, tū ratiōe, qz cā naturat cū agit necessio, agit quā tū pōt et sedm Tū ratiōe.
ultimū potētiæ, pōt aūt producere effectū sibi æqualē, qz effectus æqualis nō
excedit uirtutē cāe suæ. q. producit effectū sibi æqualē. Minor. qz principia
sūt cāe naturales cōclōis et intēsibilia et remissibilia, cognitioēs n. ut dixi Minor
suscipere possūt Magis et Minus! Ex hac ratiōe uidetr etiā colligi, nō eē euidē: Cognitiōes suscipiūt magis et minus.
tiq et certiq assētiēdū principiis quā cōclōi, quod ē cōn præcedentes asser: Obiectio.
tiōes, et formo sic ratiocin. Oēs cā natales producūt æqualē sibi effectū in pfe: Hæc assertio 5a ē cōn superiores assertiōes
ctiōe, sed assēsus principiorū ē cā natalis assēsus cōclōis Ergo producūt effectū cōclōis
sibi æqualē, ut cōsequēter producat effectū sibi æqualē in euidētia et cer:
titudine Cōfirm: qz principia producūt cōclusionē sibi æqualē in pfectiōe in: Cōfirmatr
tēsiua cognitiōis, nō n. intēsiq ē assētiēdū principiis quā cōclōi, q. et poterūt
etiā producere cōclusionē sibi æqualē in certitudine et euidētia cogni:
tiōis, per n. utrobiq; uidetr eē rō. Rdeo iuxta dicta secunda annotatione, Rdeo.
uniuoca pōt producere effectū sibi æqualē et in essā et in intēsiōe, at cā æquo:
ca si sit intēsibit, pōt quidē effectū producere sibi æqualē in intēsiōe, nō tn
æqualē in essā seu in pfectiōe essētiali, ut sol nō pōt producere aliū solē sed
murē vel ranā, at principia sūt cāe æquoca cōclōis, cū sit cognitiōes et spē Principia sūt cāe æquoca cōclōis, et cognitiōes sūt et spē diuersæ.
et quē diuersæ ut statī probabo, nō poterūt igr. parere cōclusionē sibi æ:
qualē in pfectiōe essētiali, ac proinde nec in certitudine et euidētia,
cū hæ sit pfectiōes essētiales cognitiōis, sed solū poterūt producere æqua:
lē in intēsiōe et gradu. 2° probr. assertio. In præmissis intētiq assētiēdū Probr 2° assertio.
sit quā cōclōi, sequetr quod si esset cētū demōstrōes subordinatæ, ita, ut una
pēdeat ex alta, tū primā habiturā assēsū et certitudinē sūmā et intēsissimā,
centesimā uō et ultimā uix habiturā assēsū et certitudinē ullā, qz quo magis rē:
cedit a prima eo magis remittitur assensus et certitudo, at hoc ē indignū
demōstrōne, ut uix habeat unū gradū certitudinis, imo si ex ultima deduceretr alia cōclō
hæc cōclō deducta, ne unū quidē gradū certitudinis haberet, q. int principia
et cōclōes, nō datr iste excessus in gradu et intēsiōe. Dā igr. cōstatex Sūt principia et cōclōes nō datr iste excessus in gradu et intēsiōe.
sis in principiis et cōclōe eē certitudinē et euidētiā æquales in gradu, sed
nō in pfectiōe essētiali, qz certitudo et euidētia principiorū cū sit alte:
rius ronis æquocē, necessiō ē maior in essētiali pfectiōe quā certitudo
et euidētia cōclōis. Quod aūt sit maior probatū supra ē quatuor priorib;
assertionibq..

Prima obiectio Propter quod unūquodq; tale et illud magis sed propter intēsionē pri: Obiectio 1a
cipiorū ē intēsa cōclō qz ex intēsiōe eorū nascitr intēsio effectus, q. maior
erit intēsio in principiis quā in cōclōe aut certe pronūciatū illud nō semper erit
uerū. Rdeo Principia possūt dici magis intēsa, nō quidē gradu, sed qz ex se sūt Rdeo.
intēsa, cōclō uō nō ex se habet intēsionē, sed ex principiis. Ut aūt illud pro Principia magis intē: sa dici nō gradu sed ex se, cōclō uō nō ex se sed ex principiis.
nūciatū semp sit uerū, satis ē, ut id propter quod aliqd ē tale sit magis tale

qz potiori rone ē tale, nō qz potiori alias sequeretz nullā cām posse producere effectū sibi aequalē in intēsiōe si cā cē deberet sēp intēsior effectu et sic calidū ut quatuor nō possit producere calorē ut quatuor nec ṗ calorē ut octo.

2a obiectio.

Sēda obiectio. In pricipiis ē maior certitudo quā in cōclōē ut dictū ē, ergo erit etiā intēsior certitudo. Consequētia pz maior certitudo ē intēsior certitudo sicut maior calor ē intēsior calor.

Rndeo.

Rndeo magis et minus in eadē spē dicit maiorē vel minorē intēsionē, at in diversa spē dicit maiorē vel minorē pfectionem essētialē nō intēsionē, sic magis et minus calidū, dicit intēsiorē et remissiorē caloris qz sūt in eadē spē, et cōsequēter in eadē pfectiōe essētiali caloris, at magis pfectū et minus pfectū in angelo creaturis, quae sūt diversae spēi et diversae pfectionis essētialis, nō dicit intēsionē sed pfectionē essētialē maiorē vel minorē.

Rnō 1a.

qz igr certitudo pricipiorū, nō ē eiusdē spēi cū certitudine cōclōis, tū qz ipsae cognitiones sūt spē distinctae, ergo et certitudines quae sūt illis essētiales et spēcificae

Rnō 2a.

tū qz certitudo pricipiorū ē immediata, cōclōis vō mediata, at pz diversis gradibus; hīc sequitr maiorē certitudinē nō arguere intēsiorē certitudinē, aliquid n. ē magis tale ex intēsiōe, aliqd vō ex essa et spē sua.

Aliquid magis tale ex intēsiōe aliqd nō ex essentia essā et spē sua.

3a obiectio.

Tertia obiectio. Nō ex quavis cognitiōe cāe cognoscitur effectus, sed ex maiori quadā penetratiōe cāe, tā qz magis penetrat cām plures in ea videt effectus, ergo sēper maiori conatu cognoscimus cām, quā effectū, maior aūt conatus ē maior intēsio in actu, at pricipia cōtinet cām ergo maiori conatu et intēsiōe pcipiuntr.

Rndeo.

Rndeo Maiorē quidē conatū adhibemus in cognitiōe cāe, sed tn quātū conatū adhibuerimus in eius cognitiōe, tāto etiā conatu cognoscimus effectū. Solū igr in eo sēpe maiori conatu cognoscimus cām, qz nō quolibet cognita cā parit cognitio effectus, sed tātū si cognoscatr certa quadā pfectiōe.

Nō quolibet cognita cā cognoscitr effectus, sed tātū certa quadā pfectiōe.

QVAESTIO 4a

An demōstratio procedere debeat ex causis.

Haec ē alia ex cōditionibus praemissarū demōstrōis, ut scilt procedat ex causis, dicit n. Philosophus, demōstrōem cē syllogismū procedētē ex veris, primis et immediatis, prioribus et notioribus, causisque cōclōis.

Videtr haec cōditio nō cōvenire demōstrōi.

Videtr aūt nō cē propriū demōstrōis procedere ex causis, siqdē id cōvenit etiā syllogismo etiā Topico, qa praemissae in oī syllogismo sūt cāe cōclōis qz necessario inferunt cōclusionē.

Nota 1a.

Causa ē duplex Vna in cognoscēdo tātū Alia in essēdo et cognoscēdo.

Pro solutiōe quaestionis Nota 1o. Causā quoad praesens attinet duplicē cē, vnā in cognoscēdo tātū, alterā in essēdo et cognoscēdo simul. Causa in cognoscēdo tātū ē illa, quae ducit nos in alterius rei cognitionē, sive illa sit aliqs effectus sive aliquod signū, et p huiusmodi causā procedit demōstro. ex a posteriori. Causa in essēdo et cognoscēdo simul ē illa, quae prīo dat cē rei, cōsequēter etiā causat cognitionē eiusdē rei, vnūquodque n. sic se hēt ad cognitionē, sicut se hēt ad esse, et p huiusmodi causā procedit demōstro à priori propter quid. Quod si aliqua cā in essēdo nō videatr etiā cē in cognoscēdo, id nō ē qz se nō sit apta ducere nos in cognitionē rei, sed qz vel nō assumitr à nobis ad cognoscēdum vel qz ē nobis ignota.

Vnūquodque sic se hēt ad esse sicut et ad cognosci.

Cā in essēdo duplex Vna vera actualis et formalis Alia tātū Virtualis

Causa in essēdo ē duplex. vna ē vera et actualis quae etiā dr cā formalis, altera tātū virtualis, ita Caiet: hic c. 2. Causa in essēdo vera et actualis ē quae verē et realitr producit suū effectū, eius formalitr causat, et ab eo distingr, vel saltē ex natā rei, sicut formalitr quat ē essā hominis respectu risibilitatis. Cā in e virtualis ē illa quae verē nō pducit effectū, et ab illo nō distingr ex natura rei, nisi rōni

intel

intellectū, dr̄ tn̄ cā in essēdo, qz si talis effectg verè causaretr, illā et nō ali: à haberet causā, vc. in Deo simplicissimo nō pōt assignari aliqd. quod sit vera cā, ɔ aliqd quod sit vere effectg. Quare nō pōt assignari vera, aeternitas cā in ipso, qz tn̄, si qua eēt ipsig cā, esset imutabilitas, ideo hoc dr̄ cā virtualis in essēdo nō actualis. Igr̄ cā virtuales dicēdae sūt illae, quae ex sua rone formali aptae eēnt causare aliquē effectū. licet actu illū nō causēt, tales cā ut dixi dātr in Deo, imutabilitas in ex sua rone formali, ē apta causare aeternitatē, at in Deo nō causat actu. Hic modg loquēdi hēt fūdamentū in Arist: q 2. caeli. tex: 13 statuit orientē eē dextrū in caelo qz inde caepit caelestis motg. Deinde objicit sibi: met. Motg fuit ab aeterno ɔ nūquā incaepit quō g caepit ab oriēte caelū moueri. Sedet motū caeli nō caepisse quidē actu ab oriēte, si tā caepisset, inde incipere debuisset, ac si diceret, caelū caepit moueri ab oriente nō formaltr sed virtualr.

Nota 2° Aliā eē cam̄ cōsequēe, aliā cōsequētis, nā in oī syllogismo ostēsiuo ē cā necessā cōsequēe, qz positis praemissis necessō sequtr cōclō, ut patet ex definitiōe syllogismi, nō tn̄ in oī syllogismo ē cā cōsequētis ut patet cū ex effectu vel signo probang cam̄. Causa cōsequēe ē illa dispositio terminorū sedm̄ regulas illas euidētes ɔ necessās, dici de oī, vc. cā nō cōsequētis ē mediq terminq q ē vera cā conexiōis praedicati cū subiecto in cōclōe. Denique cā cōsequēe ē tātū cā cōclusiōis, ut ē in mēte, cā vō cōsequētis ē cā cōclusiōis ut ē in re.

His positis Dico 1° Demōstrō propter qd, debet cōtinere in praemissis cam̄ aliquā in essēdo nō in cognoscēdo tātū. Probr 1° Ex Philoso hīc c. 2 et duobus ex qbg locis cōsurit hoc rō. Scire ē rē p cam̄ cognoscere propter quā res ē, sed demōstrō propter qd, ē syllogismg faciēs scire Ergo facit cognoscere rē, p cam̄ rei, p quā res ē, sed talis ē cā in essēdo Ergo. 2° Demōstrō facit nos cognoscere rē, ut ē in se, at res ē in se p suas causas essēdi Ergo demōstrō facit nos cognoscere p causas essēdi. 3° Demōstrō propter qd, debet eē talis ut in ea intellectus acquiescat, sed intellectg nō acquiescit nisi in cognitiōe verae causae in essēdo, g demōstrō propter qd debet procedere p cam̄ rei in essēdo. Minor qz vel res cuius sciām quaerimg ē manifesta sēsui, vel nō, sed siue sit manifesta sēsui, siue nō, nūquā quiescimg nisi eius cam̄ cognouerimg g.

Ex his colligimg 1° Certū eē demōstrationē propter qd, nō cōstare ex causis tātū in cognoscēdo, sed etiā in essēdo, siue ex causis rei. 2° Demōstrationē propter qd procedere ex causis essēdi propter quā illa rei, ɔ cōvertibilibg, qz cāe propter quas res ē, ɔ quas nō cōtigit aliter se habere sūt cāe propriae, alias nō verè res erit propter illas. 3° Demōstrationē procedere ex causis adaequatis et sufficiētibg, qz nisi sit talibus propter illas nō erit verè res.

Dico 2° Demōstrō perfectissima, de qua hic loqtr Philosūs, debet procedere p causas in essēdo veras et actuales p quas res ē. Probr 1° ex Philosō cap: 2: docēs p quas causas fiat sciā demōstratiua ait, scire ē rē p cam̄ cognoscere; ɔ nō p quācūque cam̄, sed p cā propter quā res ē

202
Dr cā in essēdo
Dicūtr cāe virtuales illae.
Probr hoc ex Arist.
Nota 2°
Cā alia cōsequēe, alia cōsequētis.
Differūt cāe.
Cā consequēe ē
Consequētis ē mediq terminq.
Assertio 1a
Probr 1°
2°
3°
Colligr 1°
2°
Assertio 2a
Probr 1°

Scire demõ: p actualē cām procedit. at cā propter quā res ē, ē cā vera & actualis, g scire demõstrativū
Confirmatr 1º procedit tātū p actualē cām in essēdo. Confir: 1º qz propter causas vir-
tuales res nõ verè ē, sed apta ē eē, at demõstrō debet pcedere p causas
propter quas res ē g debet procedere p causas actuales et formales.
2º Confir: 2º qz demõstrō facit rē cognoscere uti ē in se, sed nisi habeat
causas formales nõ poterit cognosci p demõstrōnē uti ē in se, nā p causas
virtuales veri nõ pōt eē in se, quamvis si efficerēt, ab illis efficeretr, g 2º
Probr 2º 2º Causæ virtuales nõ solū verè nõ sūt cāe in essēdo, sed nec in cognos-
cēdo, res n. sicut ex natā sua & in suo eē nõ dependet à cā virtuali
sic etiā natā sua nõ postulat cognosci p talē cām. 3º Cāe virtuales
3º sūt tn cāe ex suppositiōe, g nõ sūt simplr cāe, g nõ faciūt simplr sciam,
sed tātū sedm qd, et ex suppositiōe.

Obiectio 1ª Prima obiectio Mathematicæ scia videtr habere pfectas demõstrōes
et tn sæpe nõ demõstrat ex veris causis in essēdo, sed potiq ex quibusdā prin-
Rdeo 1º cipiis externis et cognoscēdi. Rdeo 1º Mathematicas probatiōes evidētissi-
2º mas eē 2º Si quæ demõstrōes in Mathematica pcedūt p veras causas eas pfectissi-
3º mas eē 3º Si quæ nõ pcedūt p veras causas nõ eē pfectas. 4 In qualibet
4º re nõ eē exigēdas demõstrōes eiusdē pfectiōis, ut habetr 2 Met. t. 15 & 16
et 1 Etic: 3.

Obiectio 2ª Sc̃da obiectio Metaphysica ē nobilissima scia, et tn in ea parte quæ ē
de Deo nõ pōt dari demõstrō nisi à posteriori, vel ad sūmū p causas in essēdo
virtuales, g cū illa pars sit scientifica, sufficit ad sciam virtual cā. quod
n. de Deo fiant verissimæ demõstrōes patet, qz in Deo exactè sunt demõ-
stratæ immutabilitas, ex immutabilitate æternitas, ex infinitate immensitas.
Quod aūt hæ demõstrōes nõ procedat ex causis veris et actualibq Probr.
tū qz Dei nulla ē cā, cū sit Ens incausatū, tū quæ demõstrat de Deo
sūt essētialia, at essētialia nullā hnt cām, demonstrōes g quæ fiūt de Deo
Rdeo 1º pcedūt tātū p causas virtuales. Rdeo 1º In latitudine Metaphysicæ eē
demõstrōes p veras causas, ut in ea parte quæ ē de Ente finito, substā
& accidētibq, Praeterea in tractatiōe de intelligentiis, nā à posteriori inda-
gamq in ipsis veras causas, à qbq deinde regredimr demõstrōe propter
2º qd et scientifice. 2º Dico partē illā Metaphysicæ quæ ē de Deo eē pfe-
ctissimā rōne obiecti, sicut habitū principiorū ē pfectissimus nõ tn ē
3º habitq scia. 3º Dico Partē illā Metaphysicæ quæ ē de Deo nõ eē
Deus nõ ē pprie et à priori scibilis sed impprie et analogicē Sciam pprie dictā, sicuti nec Deus ē pprie et à priori scibilis, sed impprie
& analogicè. Dico igr de Deo nõ posse haberi pfectā sciam & demõ-
strōem, Explico. Deus pfectissime qdē cognosci pōt, sed alio quodā altiori
Deus cognoscitr alio gñe cognitiōis quā sit demõstrō et discursus cognitiōis gñe, quā sit demõstrō et discursus. cū n. sit Ens simplicissimū
& maximè unū, simplicissima quoq cognitiōe et intuitu pfectè cognoscitr.
Demõstrō nõ ē aptū instrumētū ad cognoscēdū Deū g rō Deus seipsū et beati Deū cognoscūt, p visionē illā beatificā, Demõ-
strō et discursus, nõ ē aptū et proportionatū instrumētū ad cognoscēdū
Probr. Demõstrō demõstrat passionē de subiecto Deū. Probr ex natā demõstrōis. Demõstrō n. demõstrat passionē de
subiecto p verā cām, at in Deo nihil tale verè ē, nisi ex nrō modo cōcipiendi
g Deus ut in se ē p demõstrōnē pfectè cognosci nõ pōt, sed de p hac cognosci

eo mõ quo nõ ẽ in se, sed tãtũ eo mõ quo a nobis cõcipitr per analogiã quã:
dã ad res creatas. Aliter. Rã quod in Deo nõ sit verè aliqua passio seu pro:
prietas patet. qz ois passio et proprietas ẽ accidẽs, vel salti cõsistit subiecto
per modũ accidẽtis, at in Deo nullũ ẽ verè accidens, tũ qz Deus nõ ẽ cõpositus
ex substã et accidẽte tũ qz qdqd ẽ in Deo Deus ẽ, et oia accidẽtia in Deo cõ:
vertũtr in substam Ergo in Deo nõ ẽ verè passio. Quod aut Deus nõ sit sub:
iectũ etiã patet, tũ qz subiectũ respectu alicuius formæ vel accidẽtis
ẽ subiectũ at in Deo nullæ formæ sũt, nulla accidẽtia, tũ qz subiectũ ẽ
in potẽtia ad id cui subijcitr, at in Deo nulla ẽ potẽtia passiva cũ sit pu:
rus actus. Denique quod in Deo nõ sit cã ullius attributi divini patet tũ qz
quæ sũt penitus idẽ nõ differũt ut cã et causatũ, at in Deo oia sũt idẽ
formalissime, qz qdqd ẽ in Deo Deus ẽ, Deus aut ẽ oia ergo in Deo unũ attri:
butũ nõ ẽ cã alterius, tũ qz essẽtialia nõ hñt cam propter quã cõstat
rei at in Deo oia attributa sũt essẽtialia ergo nõ hñt cam. Cõm etiã pa:
tr aliud argumẽtũ nihil essẽtiale pot demõstrari a pri, sed qdqd de:
mõstratr de Deo ẽ essẽtiale ergo nihil verè pot de eo demõstrari. De:
Deo igr nõ ẽ perfecta demõstrõ qz nõ pot cognosci per demõstrationẽ uti
ẽ in se. qz tñ quæ sũt in Deo possũt à nobis cõcipi sub suis præcisis
et formalibus rationibus, in iis aut ita se hñt ut unũ sit cã alterius ideo
de Deo possumus aliqd demõstrare per causã, quæ qdẽ nõ sit cã prout ẽ in
Deo, sed ut ẽ præcisa & cõsiderata à nobis, quod idẽ ẽ ac si dicamus
posse aliqd demõstrari de Deo, per causas virtuales nõ actuales. Ex his nõ li:
cet inferre, demõstrõm datã per cãm virtualẽ ẽẽ à posteriori sed ẽẽ demõstrõm
a priori, et propter quid, tñ imperfectã, qz cã virtual nõ ẽ tãtũ cã cognoscẽdi
nec ĩ ẽ effectus aut signũ sed ẽ essẽdi, nõ tñ verè & actualitr sed virtualitr
et ex suppositiõe.

Per demõstrõm Deus nõ cognoscitr uti ẽ in se, sed tãtũ eo mõ quo a nobis cõcipitr.
Quod in Deo nõ sit passio. nec accidẽs.
Rõ 1ª.
Rõ 2ª.
Quia accidẽ in Deo cõvertũtr in substam
Quod Deus nõ sit subiectũ.
Rõ 1ª
Rõ 2ª
Quod in Deo nõ sit cã ullius attributi divini.
Rõ 1ª
Rõ 2ª.
De Deo nõ ẽ perfecta demõstrõ.

Dico 3°. Demõstrõ perfectissima de qua hic ẽ sermo debet procedere per cam
proximã nõ remotam ita Philosophus hic. c. 2. Scire inqt ẽ rẽ per causã
cognoscere propter quã res ẽ, sed res maxime ẽ propter cam suã proximã
et illa sola ablata effectus tollitr ergo Confirmatr ex tex: cõmẽti. 9. et 13. et 66.
67. & 68. Hic colligi hæc rõ 1ª. Demõstrõ ut his locis Philosophus docet de:
bet cõstare ex propriis, sed nisi cõtineat proximã causã nõ cõstat ex pro:
priis ergo: debet dari per cam pximã. 2° Rõ arbitramr nos verè scire si ha:
beamus solas causas remotas nec aggessimus ergo Antec. Qz si sciã corpora sublunaria
corrũpi qz sũt cõposita ex elemẽtis nihilominus nõ perfecte scit quousqz sciat causã pximã quæ
ẽ cõtrarietas elemẽtorũ se mutuo ab eodẽ excludẽtiũ subiecto. 3°
Ex Philoso tex: cõm. 99. demõstrõ quæ ẽ per causas remotas nõ facit scire
propter qd, quia nõ possumus nos assignare verã cam qñ assignamus cam remotã nõ aut pximã qua posita
ponitr effectus sublata, auferte. cã ĩ remota nec semper hñt necessariam cõne:
xionẽ cũ effectu nec cõvertitr cũ ipso. qz ea posita nõ ponitr effectus
nisi cã proxima ponatr, et sublato effectu nõ necesso ea auferti. ergo
huiusmodi cæ remotæ nõ sũt aptæ ad cõstituẽdã demõstrõm propter
qd, cuius mediũ debet ẽẽ cã necessariã habẽs cõnexionẽ cũ effectu tex. 15.
& debet cũ effectu cõverti & post: 94. qualis cã ẽ sola proxima.

Assero 3ª. Demõstrõ debet procedere per cam proximã.
Confirmatr:
Rõ 1ª
2ª.
3ª.
Cã remota nõ semper habet necessariam cõnexionẽ cũ effectu.

Colligimus 1°. Ex dictis Colligimus, cum demonstratio debeat esse per causam, res illas, quae non sunt causas

Demonstrationes quae non sunt causas non posse demonstratione probari. non posse demonstratione probari. Unde praedicata essentialia non poterunt demonstrari, quia non sunt causam, propter quam conveniant suis subiectis, sola igitur accidentia

Sola accidentia de suis subiectis demonstrari poterunt. de suis subiectis demonstrari poterunt, quia ea sola illis conveniunt propter aliquam causam. Quidquid in subiecto convenit vel est illi essentiale vel accidentale at essentialia non competunt subiecto propter aliquam causam sed sola accidentia ergo.

Non omnia accidentia demonstrari possunt nisi necessaria quae sunt causam essentialem. Nec omnia accidentia possunt demonstrari, nam alia sunt contingentia, alia necessaria. illa nullam sunt causam essentialem propter quam competant, cum ab extrinseco adveniant, et competant per existentiam, non vero ratione suae essentiae. Haec vero cum ex sua essentia oriantur a subiecto sunt causam essentialem propter quam competant et demonstrari

Causae aliae sunt essentiales aliae existentiales. possint. Ubi nota. Causarum alias esse essentiales, alias existentiales, illa ex sua essentia causant, ita ut haec causalitas fundetur praecise in essentia abstrahendo ab existentia, quomodo propria passio, causatur ab essentia subiecti, sive in hoc existat, sive non ex essentia enim oritur passio, non quoad existentiam sed quoad convenientiam. Hae vero sunt tantum esse existentiae rei ut efficiens est causa effectus ignis caloris, pater filii. Demonstratio igitur procedit ex causis essentialibus seu ex causa convenientiae non existentiae, scientiae in abstrahunt ab existentia nam haec est contingens rebus, scientia vero est de necessariis et causae existentiae per consequens sunt contingentes sicut et existentia causa autem convenientiae cum sit essentia ipsa terminorum est causa necessaria et immutabilis, essentia enim est immutabilis.

Ad rationem respondeo. Ad rationem dubitandi positam initio quaestionis respondeo omnis syllogismus procedit ex causis consequentiae sola demonstratio ex causis consequentis.

Obiectio. Est tamen hic adhuc dubitatio. An sit necessarium eum qui demonstrat non solum adhibere causam, sed etiam eam cognoscere formaliter ut causam. Respondeo et Dico 1°

Respondeo. Assertio 1a. Ad perfectam scientiam non est satis medium continere causam conclusionis. Probatur 1°

Probatur 1°. ex Philosopho hic ubi docet, tunc demum nos scire, cum causam existimamus cognoscere propter quam res est, et quod illius causa est. 2°. Aliud est causam esse causam effectus,

2° aliud esse causam scitam effectus. Prima sit nullo intellectu cogitante, secunda non sit nisi in ordine ad intellectum, ergo ut pariat scientiam, non solum debet esse vera causa effectus, sed debet cognosci ut talis ab intellectu. 3° Si ignoramus medium esse causam

3°. conclusionis, et proinde nos habemus atque per effectum probamus, sed tunc non acquirimus veram scientiam hic definitam, ergo. 4. Scire propter quid est scire ob quam causam

4°. sit aliquis effectus, sed per demonstrationem de qua hic loquimur, debemus scire propter

Assertio 2a. Dico 2°. Is qui demonstrat debet scire eam causam esse veram et necessariam Ita Philosophus hic in definitione scientiae ubi ait, tunc nos scire, cum cognoscimus causam propter quam res est, et non contingere aliter se habere, quae verba quamvis possint referri ad obiectum scientiae, tamen possunt etiam referri ad causam ut sensus sit huiusmodi debet cognoscere causam propter quam res est, et praeterea debet cognoscere esse veram causam et necessariam

Tales sunt causae convenientiae. parere effectum, quales esse sunt tantum causae convenientiae ut supra diximus ex quibus procedere debet demonstratio. Merito autem Philosophus requirit ut is qui demonstrat non solum assumat causas necessarias, sed etiam cognoscat esse causas tales de effectu, aliter enim non haberet scientiam sed opinionem, quamvis enim procederet per demonstrationem, illa tamen respectu illius non esset demonstratio. Atque hae omnes conditiones demonstrationis quas hucusque explicuimus Aristoteles colligit et tradit cap. 2°.

QVÆSTIO. I.
An demonstratio constare debeat ex propositionibus de omni.

Philosophus solutis quibusdā difficultatibg in cap: 3. prosequitr in capite quarto alias demōstrōis cōditiōes quas oēs ex definitiōe Sciæ assignata cap: 2°. colligit, sicut n. ex prima cōditiōe sciæ, nēpe quod haec sit p cām, collegit demonstrōm debere procedere ex veris, primis, ꝰ imediatis, notioribg et prioribg, causibg cōclusiōis, ita nūc ꝰ deinceps ex scdā cōditiōe sciæ, quae ē cognoscere rē nō posse aliter se habere, deducit demōstrōm cōstare ex necessariis, ꝰ ex necessariis quae sit de oī, p se ꝰ univealib, ac demū quod cōstat ex ꝑ: priis. In hac igi quaestiōe explicādū ē qd sit praedicatū de oī; ꝰ an demonstrō cōstet ex ꝑpositionibus de oī. in sequētibg aūt reliqua explicabūtr. — 1a cōditio demōstrōis ut sit p causam. — 2a cōditio, ē cognoscere rē nō posse se aliter habere.

DVBITATIO 1a.
Quid sit propositio de omni

De oī definitr à Philosō hic c: 4°. tex 29 sic. quod nō ē in aliquo qdē, aliq° aūt nō nec aliqn qdē, aliqn aūt nō, idē, propō de oī ē illa cuis praedicatū cōvenit ipsius subiecto univealr ita ut cōveniat oibg partibg subiectivis illig ꝰ oī tpe. Quare haec propō, hō ē aīal, ē de oī, qa praedicatū cōvenit cuilibet hōi et oī tpe. Nota. Quod licet dici de oī, proprie cōveniat soli praedicato, ꝰ nō ꝑpositiōi, nā praedicatū dr de oī subiecto, propō aūt nō dr, tñ illa propō cuig praedicatū ē de oī, dr quoqз de oī rōne praedicati. — Definitr de oī propō. Explicatr — Nota

DVBITATIO 2a
Quid intersit inter hoc dictū de oī posteriovisticum et inter illud prioristicū de quo Philosophus 1°. prio: cap: 1°.

Rndeo. Primū discrimē ē, quod dictū de oī posterioristicū ē una tātū propō univealis, prioristicū vō quāvis sit una cētā propō univealis, tñ cōnotat cētā aliā propositiōē minorē subsumēdā sub maiore, ꝰ cū illa cōnexā p idē mediū rōne cuig cōnexiōis maig extremū quod praedicatr de oī medio praedicatr etiā de oī minori extremo de quo oī praedicatr mediū, huic n. dicto de oī prioristico innititr totg discursus syllogisticg in prima figā. Secūdū discrimē ē ut notat Albert: 1 post: c. 7. et 8: Tho: ꝰ alij, quod dictū de oī prioristicū solū reqrit univealitatē in inferioribg subiecti, at dictū de oī posterioristicū praeter hāc univealitatē reqrit etiā univealitatē tpis. Ratio ē. qa includit aliquā necessitatē, quod aūt ē necessariū oī tpe inest. Univealitas aūt locorū, nō fuit ab Aristot: exprimēda, qa necessō includr sub alia duplici univealitate cuig ipse Arist: meminit — Rndeo. 1m discrimē.

DVBITATIO. 3a.
Cur Philosophus definiuerit propositionē de omni per duas negationes dicens. Praedicatū de omni ē quod nō ē in aliq: qdē, in aliquo aūt nō nec aliquando quidē, aliquando autem non.

Rx̄deo 1° 3d nō ē mirū cōplexa ī nō hñt veras dẽs. 2° qz duæ illæ negati: oēs æqualēt duabꝰ affirmationibꝰ. Cū Auer. ī quæsito 11 Logicæ definit dictū de oī p duas affirmatiōes dicēs. Esse quod dr̄ de oībꝰ partibꝰ subiecti et oī tp̄e. 3°. Rx̄det Alber: & Caie: qz ad prædicatū de oī nō oīo ē opus ut vniversalitas subiectorū et tp̄is sit positiva & actualis, hæc ī propō Deꝰ ē æternꝰ cū sit p se cōmuniter cēsetr etiā de oī, et tn̄ eiꝰ subiectū nec actu nec potētia hẽt plures partes subiectivas. itē nec mēsuratr nec mē: surari pōt diffrīs tp̄um. ergo ad dictū de oī sufficit ut utraꝗ vnīvalis sit negativa & virtualis. Negativa qdē ut nulla detr pars subiectiva cui nō cōveniat tale prædicatū itē nulla sit tp̄is diffrā ī qua prædi: catū nō cōveniat virtualis aūt qz si tale subiectū haberet partes subiectivas et si tp̄e mēsuraretr, tale prædicatū īeēt oībꝰ partibꝰ subiectivis et oī tp̄e quare Phlosus ingeniose definiunt negativē.

Et ex hīs solvitr illa difficultas. An hæ propositiōes Deꝰ ē æternꝰ, Deꝰ ē sa: piens habeāt prædicatū de oī. Dicēdū ī ē eē de oī si propō de oī late accipiatr id ē prout dicit prædicabt positivē aut negativē aut virtua de oī ut probatū ē ex Aristot: Si vō dictū de oī positivē (quo solo mō vider propriē & absolutē sumi debere) sumatr tales propositiōes nō erūt de oī Probr qz nulla propō sīgularis propriē & prpsē loquēdo ē de oī, sed tales propositiōes sūt sīgulares ḡ nō sūt de oī. Maior qz cōvenire oī pp: priē nō ē cōvenire vni tātū, qd ī distribuit ī plura. 2° Cōvenire oī subiecto propriē ē cōvenire distributivē at īplicat distribui ī inferior terminū Deꝰ, qz īplicat eē multos deos, ḡ prædicatū quod dr̄ de deo nō ē propriē et præcise loquēdo de oī ḡ nō ē de omni affirmativē & positivē probāt hæc argumēta propriē & stricte sumēdū eē prædicatū de oī.

DVBITATIO. 4.

Nonne etiam ē dictū de nullo posteriori isticum.

Rx̄deo Esse qdē, quod de nullis inferioribus subiecti dr̄ oī tp̄e tn̄ qz ex di: cto de oī facile intelligr̄ & qz nobiliꝰ ē affirmativū et qz frequētior eiꝰ usus ē, et aptior ad demōstrādū ideo negativum prætermissū ē.

DVBITATIO. 5.

An ad prædicatū de omni requiritur ut insit semper.

Ratio dubitatiōis ē ꝙa īeē oī et īeē sēp sūt duo distincta nec unū sequr ex alto. et actu separātr ī matā cōtigēti ut si dicā oīs hō vigilat, vigila re ī cōvenit oī hoī, supposito quod nullꝰ hō dormiat, nō tn̄ sēp, nō vō sēp Phlosus definit de oī p sēp. Rx̄deo tn̄, ad prædicatū de oī absolutē re: vitr ut īsit sēp. Probo. qz prædicatū de oī absolutē dr̄ illud quod oībꝰ ab: solutē & sine exceptiōe īest at proīde oī tp̄e īest nā si aliquo tp̄e nō ī dabitr aliquo tp̄e subiectū cui nō īsit illud prædicatū, at proīde nō oī ab solutē īerit, ut vigilare nō oībꝰ hoībꝰ īē absolutē qz nō īē dormie ut aūt absolutē sit prædicatū de oī reqritr ut sit prædicatū necessari

necessā ī prædicata insūt oī et sēp, cōtigētia vō nō aliqn̄ tātū insūt nec oīb9 univalr, sed quādā tātū oīb9 insūt cū restrictiōe v.c. existē: tib9 oīb9 inē currere, oīb9 nō dormiētib9 vigilare, ideo prædicata cō: tigētia nō sūt absolutè de omni.
Ex quo patet ad rationē dubitatiōis, in matā ī cōtigēti separātū ista oī et sēp q2 prædicata cōtigētia nō sūt absolutè de oī at quæcūq3 ab: solutè sūt de oī sūt etiā sēp et prædicata necessā. Quare propō in matā necessā ē sēp univalis tā ratiōe inferiorū quā ratiōe tēp9, nā prædicatū necessūm inē et oīb9 sub subiecto cōtētis sive existāt actu sive nō et sēp inēe.
Et ex hoc soluitr altā dubitatiō. An ad prædicatū de oī posterioristicū necessariū sit afficere propositionē signo univali, Rēdeo Nō eē opus q2 cū tale prædicatū cōstituat propositionē necessariā inēe ut sēp cō: veniat subiecto et oīb9 inferiorib9 subiecti et cōsequēter perinde sit ponere illud in propositiōe cū signo univalitatis vel sine illo.

DUBITATIO 6a.

Quō prædicatū de omni semper insit.

Ratio dubitatiōis ē q2 reb9 nō existētib9 nihil pōt inēē, sed res ante: quā crearētr nō existebāt, ḡ nihil illis poterat inesse, ḡ prædicata de oī nō sēp insūt q2 nō insūt ante creationē rerū. Rēdeo 1o. Alij nō impro: babilr dicūt, prædicatū de oī sēp inēē suo subiecto in hoc sensu, quod sēp quādocūq3 existit subiectū inexistat illi tale prædicatū, nō vō quod antequā sit subiectū inexistat illi prædicatū. Et hoc sōat hic Philo: sus. Rēdeo 2o. Cū aliis, q distinguūt prædicata, nā dupliciter inēē possūt, vel p inexistētiā, vel p cōveniētiā essētialē. Primo nō insūt prædica: ta cōtigētia sūis subiectis qn̄ requirūt eorū existam, ut albedo nō pōt inēē parieti nō existēti. Sedō mō insūt prædicata necessā, id ē essēti: alia vel essām cōsequā, et hæc nō requirūt existētiā subiecti, q2 cōveniūt ei ronē essæ, ḡ ante eorū existam, imo etiā cōpetūt subiectis antequā exi: stāt ḡ ab æterno. Dico igr̄ has prædicatiōes necessās eē sēp veras tā ratiōe inexistētiæ prædicati in subiecto, quā ronē cōveniētiæ essēti: at, sed nō eodē mō. Nā ratiōe inexistēæ sūt sēp veræ, in hoc sēsu, quo: tiescūq3 ḡ quādocūq3 existit subiectū inexistit illi prædicatū, quāvis hoc nō satis sit ad prædicatū necessūm, cū hæc etiā abstrahēdo ab existā sit sēp vera et probatū ē. Ratiōe vō cōveniētiæ essētiat sūt absolute et sine ulla exceptiōe semper veræ, ut dixi, q2 propōnes necessæ sūt sempiternæ veritatis. Ad Ronē ergo dubitatiōis Dico rebus nō existētib9 nihil posse inēē p inexistam, posse tn̄ ḡ debere inēē p cōveniētiā essētialē.

Ratio dubitatiōis
Rēsio 1a.
quādocūq3 inexistit sub: iectū inexistit illi tale prædicatū
Rēsio 2a.
Prædicata dupliciter inēē possūt. vel p inexistām vel p cōveniētiā essētialē
Assero.
Nō eodē modo.
Rōne inexistēæ sūt sēp veræ.
Rōne cōveniētiæ essētiat sūt absolutè veræ.
Ad ronēm dubita: tiōis.

DUBITA. 7a

Quod sint gradus prædicati de omni

Ideo Propositio de omni posterioristice sumpta est de hac in loquimur. Sunt plures
Propositio de omni habet plures gradus.
gradus, nam aliqua prædicata insunt suis subiectis semper id est ut plurimum, ut
1. Aliqua prædicata insunt suis subiectis semper
hominem esse bipedem, quos habere digitos in manu. Et ad hunc gradum pertinent mul
tæ propositiones Meteorologicæ, ut hyeme sunt pluviæ nives, æstate est calor.
2. Aliqua insunt semper et necessario sed suo tempore.
2° Aliqua insunt semper et necessario, sed suo tempore, ut eclipsis suo tempore semper inest
3. Aliqua insunt semper absolute idest omni tempore.
lunæ. 3. Aliqua insunt semper absolute id est omni tempore ut homini esse animal et hæc
absolute et simpliciter dicuntur prædicata de omni. Cuiuscumque autem sit gradus propositio de
Cuiuscumque sit gradus propositio de omni debet esse naturalis.
omni debet esse naturalis. Unde hæc risibile est homo, non est propriè prædicatio de
omni quia est maturat, et multo minus, hæc, animal est homo.

DUBITATIO 8a

An demonstratio debeat constare ex propositionibus de omni.

Quoniam propositio quæ absolute et simpliciter est de omni, est etiam necessaria simpliciter, ut
dixi supra, ideo priusquam videamus, an demonstratio constat ex propositionibus
An demonstratio constat ex propositionibus necessariis simpliciter.
de omni, videndum est, an constat ex propositionibus necessariis simpliciter.

Asssertio 1a

Probatur 1°

Dico igitur 1°: demonstratio debet constare ex necessariis simpliciter. Probatur 1°
ex Philosopho hic ubi hoc probat et argumentatur ex definitione scientiæ tradita t. 2.
Quod scitur aliter se habere non potest.
quod scitur aliter se habere non potest. Ergo quod demonstrative scitur aliter
se habere non potest et est necessarium, ex hoc consequentia infert Philosophus
Aliud consequens et enthimema
aliud consequens facitque aliud enthimema sic. Conclusio quæ demonstrative scitur
est necessaria ergo demonstratio constat ex necessariis. Consequentia quia conclusio de-
monstrativa habetur ex vi demonstrationis et præmissarum sed conclusio talis est ne-
Confirmatur 1°
cessaria ergo et præmissæ debent esse necessariæ. Confirmatur 1°: scire est co-
Scire est rem cognoscere
gnoscere aliter se rem habere non posse, ergo idem quod scitur debet esse necessarium simpliciter
Confirmatur 2°
Consequentia quia causa necessarii debet esse necessaria effectus in sua necessitate
sit a causa. Confirmatur 2° quia ideo coniunguntur necessario termini in conclusione, quia
coniungebantur necessario cum medio termino in præmissis, ergo si necessaria conclusio necessariæ præmissæ
Confirmatur 3.
Scia est cognitio rei ut in se est
Confirmatur 3° quia scientia est cognitio rei, ut est in se, sed res in se est necessaria pro-
pter causam necessariam ergo scientia de re debet haberi per causam necessariam.
Probatur 2°
2° Probatur id a posteriori, si sciretur res ex non necessariis, fieri posset
ut manente re, de qua est scientia, et manente eo qui habuit demonstrationem, nec obli-
to demonstrationis, non esset scientiam de re, si forte medium illud ex non sit necessa-
A simili
rium sit corruptum, verbi gratia si quis haberet scientiam de eclipsi lunæ, propter
interiectum aliquarum nubium, quæ causa non est necessaria respectu eclipsis
iis dissolutis nubibus, nec oblitus demonstrationis prioris, nec cessante ecli-
psi non posset amplius habere de ea scientiam, at hoc est absurdum, ut quis habe-
at demonstrationem et non habeat scientiam de re. Demonstratio igitur debet procedere
per medium necessarium et consequenter ex præmissis necessariis.
Obiectio 1a
Prima obiectio sicut verum ex non veris concludi potest, ita necessarium ex
non necessariis, ergo non recte infertur ex hoc quod scientia est necessariorum, debe-
Responsio
re procedere ex necessariis. Respondeo dato quod inferri necessarium ex non necessariis
necessarium, quia non habet esse necessarium à non ...... sed non quatenus

necessariis, cũ inferte soliũ necessariũ materialr nõ formalr.
Scda obiectio. Multa demõstrata in Physica de rebg cõtingẽtibg, nã in
scdõ Physico: de casu, de fortuna, de mõstris, multa demõstrat, & tamẽ
sũt cõtingẽtia, q̃ scia et demõstro nõ debet eẽ necessariorũ. Rñdeo cõ:
tingẽtia dupliciter cõparari possũt, vel ad subiectũ cui cõtingũt ut eẽ bicipi:
te ad homĩnem, vel ad suas proprias passioẽs quæ illis quatenus cõtingẽtia
sũt cõpetit, vt ĩ quodã natã cõtingẽtiæ, hīs suas proprias passioẽs.
Igr cõtingẽtia 1º mõ sũt cõtingẽtia in actu exercito seu materialr. 2º
vero mõ sũt cõtingẽtia in actu signato seu formalr; de illis nõ põt eẽ scia
nec demõstro, qr nõ sũt necessa, sed exercẽt cõtingẽtia circa subiectũ,
de his uo põt eẽ scia, qr hñt prædicata necessã tã essentialia quã
etiam cõsequẽtia &c. cõtingẽs eẽ cõtingẽs ẽ necessariũ, effectũ casua:
lẽ eẽ præter intẽtionẽ agẽtis ẽ necessariũ, mõstrũ nõ eẽ intẽtũ a natura
ẽ necessariũ &c. Requiritr aũt ad sciam necessitas, qr ad pfectã sciãm
requiritr sũma certitudo ut scilt intellectus certus sit, rẽ aliter se habere
nõ posse. at sũma certitudo nõ põt haberi nisi ex necessariis. Ex hoc
aũt quod demõstro ẽ ex necessariis, deducit Philosophus reliquas cõditioẽs
resic quod cõstet propositionibg de oĩ, p se, vniualibg, & pprĩis, de qbg in pgressu.
Dico 1º. Demõstro cõstare debet propositionibus de oĩ. Probr 1º qr
sic docet Philosophus hic c. 4. 2º qr oĩs demõstro requirit propositioẽs p se
vel etiã de prædicato vniuali, sed oĩs propõ p se vel de prædicato vni:
uali ẽ de oĩ. Ergo. 2º Probatr ex dictis 1ª assertioẽ. qr demõstro cõ:
stat ex necessariis simplr, at necessã simplr sũt de oĩ. Confirr: qr scia nõ
cõsiderat particularia, quæ ĩ insũt particulr aliqui tãtũ specẽ, sũt cõtingen:
tia illi, sed cõsiderat prædicata de oĩ, qr quæ insũt oĩbg indiuiduis alicuius spẽi sũt necessa:
ria.
Et ex his solr illa dubitatio An propositioẽs de oĩ exigentes sit gradg a:
pta sit ad ingrediẽdã demõstrom, nã omissa scia Caiet: respõdetis ab:
solutẽ affirmatiuẽ. Dico 1º. Propositioẽs primi & scdi gradg, supponẽtes
pro actu, nõ ingrediuntr demõstrom pfectã &c; hõ hẽt quinqg digitos
hyeme pluit, luna eclipsatr. Probatr 1º. Quia hæ propositioẽs nec sũt
in primo nec in scdõ mõ dicẽdi p se, ac sũt p accidẽs, nã lunã ẽ oiõ p
accidẽs obscuri terra, et esse in tali situ, ut possit interponi int ipsã
& solẽ. Adde quod ab aliquo ãgelo dimouẽte terrã, a cẽtro mũdi pos:
sit actualis lunæ eclipsis impediri, cum tamẽ ueritas pponis demõstrabilis
impediri nullo mõ possit.
Dico 2º. Propositioẽs præsertĩ scdi gradg supponẽtes etiã pro solo actu
possũt probari demõstratioẽ ĩpfecta, id ẽ syllogismo necessario, si ĩ effectibg
semper cõtingũt et supposita mũdi pfectioẽ sũt necessarii.
Dico 3º. utriusqz gradg propositioẽs, si dicãt aptitudinẽ, demõstra:
biles sũt ex: hæc, hõ ẽ aptg habere qnqz digitos in manu, ẽ necessã
et hẽt vniuersalitatẽ subiectorũ, et tpm, et multo magis hæc, luna ẽ eclip:
sabilis, possumg ĩ demõstrare lunã nõ habere lumẽ à se ac pide posse

Obiectio 2ª.
Respõsio.
Cõtingẽtia dupliciter cõ:
parari possũt
Vel ad subiectũ cui cõtingit
Vel ad suas proprias passioẽs.
1º mõ sũt in actu exercito
2º mõ sũt in actu signato.
Ad sciam requiritur ne:
cessitas.
Sũma certitudo
nõ põt haberi nisi
ex necessariis.
Assertio 1ª.
Demõstro cõstare debet
ex propositionibg de oĩ.
Probr 1º.
Probr 2º.
Necessã simplr sũt
de oĩ.
Solutr dubitãs.
Assero 1º.
Probr 1º.
Hæ propositioẽs sũt
accidẽtes.
Assero 2º.
Assero 3º.

interiectu terræ obscurari. Neq; tñ hæc erit demõstrõ pfectissima qz eclipsis ẽ accidẽs cõmune, inest n̄ etiã plurib; astris, et aliis etiã corporibus, itẽ ẽ privatio et potiꝰ defectꝰ quã passio, ꝯ qz talis propõ ut ait Eustratius. i. pos. comẽ. g. nõ ẽ oĩo et simpl. p se, qz pendet ab extrinseco id ẽ ab interpositiõe terræ.

Talis propõ nõ ẽ oĩo p se qz

Asservõ 4ª

Assõ 4ª. Propões tertij ordinis, aut gradꝰ supr, sũt aptæ ad ingrediẽdũ demõstratiõẽ pfectã, ꝯ de illis ẽ potissimũ intelligẽn illa superior scdã assertio, affirmans demõstratiõẽ debere cõstare ex propositionibꝰ de oĩ.

Prob.

Prob. qz tales propositiões sũt absolute de oĩ ꝯ simpr necessariæ

QVÆSTIO. 6ª An demõstrõ cõstare debeat ex propositionibus per se.

DE MODIS PER SE IN CÕMUNI.

In hac quæstiõe accurate tradẽdi ꝯ explicãdi sũt modi p se, sũt n̄ magno usui in reliqua Philosophia. Sũt aũt multæ de illis difficultates.

DVBITATIO 1ª

Quot modis sumatur, Per se, et in qua acceptione vsurpatur in præsenti.

Per se, ẽ quod se ipso seu vi suã ẽ tale.
1º Accipitr oppoñitr ei q̃ ẽ ab alio
2º Accip. ei q̃ ẽ in alio
3º Accip. ei q̃ ẽ p aliud
4º Accip. ei q̃ ẽ p accidẽs
Hoc quarto mõ accipit
illud p se quod facit ad sciam.

Rñdeo. Per se in cõmuni loquẽdo, nihil aliud ẽ, quã quod seipso seu vi sua ẽ tale. Sumitr aũt multis modis 1º. accipitr opposite ei quod ẽ ab alio, sic Deꝰ ẽ p se Ens qz nõ ab alio ẽ Ens. 2º accipitr opposite ei quod ẽ in alio sic substã dr p se Ens qz nõ ẽ in alio, accidẽs uõ cũ sit in alio Ens nõ dr p se Ens. 3º accipitr opposite ei quod ẽ p aliud seu mediãte alio, sic superficies ẽ p se alba, corpus uõ nõ p se sed p superficiẽ 4º accipitr opposite ei quod ẽ p accidẽs, sic hõ p se ẽ visibil, qz nõ p accidẽs ẽ visibilis nõ uõ dr p se albꝰ, qz p accidẽs ẽ albꝰ. Et hoc quarto mõ accipit hic Philꝰ p se, loqtr n̄ nõ de oĩ p se, sed de eo quod facit ad sciam, ad sciam aũt ptinet ut propositiões sit p se, id ẽ nõ p accidẽs sed necessariẽ. Verũ subiũgit post modos p se, quæcũq; aut neutro mõ insũt sũt accidẽtia, id ẽ p accidẽs insũt, quartũ etiã modũ opponit ei quod ẽ p accidẽs ut si propter ambulatiõẽ fulgurarit, cũ seqtr ut oẽ p se ea rõne qua dr p se nõ ẽ p accidẽs sed necessariũ.

DVBITATIO 2ª

Quot sint modi Per se, prædicto modo accepti.

Modi Per se.
1. Cũ prædicatũ ẽ de essã subiecti
2. Cũ subiectũ ẽ de essa prædi.
3. Cũ aliqd dr p se existere.
4. Cũ unũ ẽ p se cã alterius.

Rñdeo cũ Philoso c. 4. cẽ. 4. 1mꝰ ẽ. Cũ prædicatũ ẽ de essã subiecti ut hõ ẽ rõnalis. 2ꝰ cũ subiectũ ẽ de essã et definitiõe prædicati ut hõ ẽ visibilis. 3ꝰ Cũ aliqd dr p se existere ut hõ ẽ. 4ꝰ Cũ unũ ẽ p se cã alterius ut iugulatũ interire ẽ p se, ambulãte uõ fulgurare ẽ p accidẽs, qz hic effectꝰ propter talẽ cãm. Primꝰ modꝰ dr p se prædicãdi, qz ẽ modꝰ essẽtialr prædicãdi. 2ꝰ p se inexistẽdi qz ẽ suo proprio subiecto inexistẽdi. 3. est p se existẽdi 4ꝰ ẽ p se causãdi. Primꝰ cõtinet prædicata essẽtialia 2ꝰ accidẽtalia propria tñ, 3ꝰ cõtinet existẽtiã. 4ꝰ causã vel effectũ. Primꝰ

1º

2º

3º

cũ definitio prædicatr de definito. 2ꝰ cũ propria passio prædicatr de proprio subiecto. 3ꝰ qñ aliqd p se subsistit ꝯ nõ in alio. 4ꝰ qñ aliqua cã p se producit effectũ.

DUBITATIO 3.ª
Unde colligitur sufficientia horum quatuor modorum Per se,

Ex duplici cap:

Secundo ex duplici capite. 1° ex numero causarum hoc modo. Cum dicuntur quatuor esse modos per se illud est, scilicet quaelibet causa. Quod si dicat causam formalem nascitur primus modus, cum definitio vel partes definitionis praedicantur de definito; si dicat materiam et subiectum nascitur secundus modus quo scilicet propria passio praedicatur de subiecto quod cadit in illius definitione. Si vero dicat finem nascitur tertius modus secundum quem substantia dicitur esse per se, sicut enim finis dicitur esse per se, sic substantia quae est finis accidentium dicitur per se esse dicitur, ipsa vero accidentia non sunt per se. Si denique dicat causam efficientem nascitur quartus modus, secundum quem praedicatum est effectus subiecti, ut interemit est effectus iugulationis. 2°. Ex praedicatione, existentia, et causalitate, colligitur haec sufficientia hoc pacto. Per se vel consideratur in praedicatione vel in existentia vel in causalitate, si in praedicatione sunt duo primi modi, nam praedicatum per se vel est essentiale, et sic constituit primum modum, vel accidentale et sic constituit secundum, item vel praedicatum est de essentia subiecti et sic est primus modus vel subiectum est de essentia praedicati et sic est secundus modus. Si in existentia constituitur tertius modus, si denique in causalitate quartus modus.

1° Ex numero causarum
Si dicat causam formalem
Si dicat materiam et sub:
Si vero dicat finem
Si dicat causam efficientem
2° Ex praedicatione, existentia causalitate,
Si in praed: sunt duo primi modi:
Si in existentia 3.us modus.
Si in causalitate 4.us

DUBITAT. I.ª
Quomodo sit in particulari explicandus primus modus dicendi PER SE.

Philosophus hic cap. 4. tex: 30, docet in primo modo dicendi per se, esse quaecumque insunt in eo quod quid est, quae definitio si bene intelligatur continet duas conditiones necessarias ad primum modum dicendi per se. Prima conditio est ut praedicatum insit subiecto sive quod idem est ut propositio sit naturalis: quare praedicatum quod dicitur innaturaliter de subiecto, non potest esse in primo modo dicendi per se, quia vere non inest subiecto. 2.ª conditio est, ut praedicatum sit definitio subiecti vel pars definitionis id est genus vel differentia. Has conditiones habentur in ipso textu, ait enim Philosophus praedicatum in primo modo debere inesse in eo quod quid est. Quem locum explicans Zabarella lib: 1 de propos: necessariis cap: 6. et 1 poster: in tex: 30. inesse, inquit, in eo, quod quid est, non significat praedicatum debere contineri definitione, ut multi explicant, sed cum dicitur praedicatum debere inesse, subintelligitur in subiecto, et sic habetur 1.ª conditio. Cum vero dicitur in eo quod quid est, declaratur modus, quo debet inesse subiecto, ita scilicet ut sit de subiecti definitione vel definitio, et sic habetur secunda conditio. Hanc expositionem probat Zabarella ex tex: graeco, item confirmat ex iis exemplis quae adducit Aristot: per quae ipse indicat praedicata debere inesse subiectis, non autem in definitione tantum, quamvis sit etiam de subiectorum definitione, non enim dicit lineam inesse in definitione trianguli, sed in ipso triangulo, nec punctum in definitione lineae sed in linea. Sed haec exempla sane non sunt intelligenda ut de triangulo praedicatum contineri lineis de linea vero terminari punctis non autem punctum. Ex his autem conditionibus secundam omnes agnoscunt, primam autem praeter Zabarellam videtur etiam agnoscere Franciscus

Duas conditiones necessarias ad primum modum dicendi per se. 1.ª
Ut propositio sit naturalis
2.ª Ut praedicatum sit definitio subiecti vel pars
Hunc locum explicat Zabar:
Sic est prima conditio
Ut sit de subiecti definitione vel definitio et sic est 2.ª
Non in definitione tantum
Secundam cond. omnes agnoscunt.

c: 30 et 38. et Dassyrg in caput. 4ᵘᵐ et probat ex Philosō 1 post: tex: 10. et 6 sect: 10. idē habet Balduing et Nyfug in caput. 4. Hōtg quaest: 3: ad 2ᵐ. stygi

Nota

dii in tex: 32. Proqua re, nota, quod propō per se, nō solū requirit necessariā conjunctionē prædicati cū subiecto, quæ ē cōditio qsi materialis propositiōis per se sed etiā certū quēdā modū prædicationis, quæ ē qsi cōditio formalis propositiōis per se nā sicut necessitas ptinet ad obiectū ō materiā, sic modg ptinet ad ratiōē prædicationis q ē ipsius forma; quare propō per se nō solū debet distigui ab

Nota. Propō per se, nō solū debet distigui ab aliis in matā sed etiā in forma ō modo.

aliis in matā, sed etiā in forma ō mō, q ē, ut talis propō sit de oī, et sit etiā naturalis, cū si aliquod horū desit nō valet argumētū, ut: hæc propō ē necessā, et nō per accidens ergo ē per se, q ē argumētū ā sēdm qd ad simpr.

DVBITATIO 2ᵃ

Quæ propositiones ponēdæ sint in primo modo dicendi per se.

Ea ponitr in qbg naturalr prædicatr definitio vel pars definitionis

Rēdeo Eas propositiōes eē in primo mō in qbg naturalr prædicatr definitio vel pars definitiōis de definito, et quædā quæ sub his cōprehendutr.

Quæritr 1°.

Quæres 1° Cū sēdm Philosum ea prædicētr in primo mō quæ insut in definitiōē. cū definitio nō insit in definitiōē, nō videtr prædicari posse in primo mō

Rēdeo.

Rēdeo Prædicatū primi modi ex dictis, dr in eē, in eo quod qd ē, ita ut sit de essā ipsius, cū ergo definitio insit definito, et insit in eo quod qd ē, ut ē essētiatr, nulla ē rō, cur definitiōi nō cōveniat definitio prædicari in primo mō dicendi per se.

Objectio 1.

Dices! Definitio et partes definitionis cōstituut diversa prædicata nā 1° Top. c. 4 Aristot: distiguit prædicata id ē definitionē, genus, propriū, ō accidens, ex qbg genus ē pars definitiōis, q. definitio ō partes definitiōis nō possut ptinere ad unū modū prædicādi.

Rēdeo.

Rēdeo Id ē incōveniens, ut quæ sēdm unā ratiōnē cōstituut diversos modos, sēdm alterā ptineat ad eūdē modū. Nā si definitio et genus cōsiderētr ut prædicata, quæ dr cōversi vel nō cōstituut duos modos, definitio n dr cōvertī, genus vero nō, si cōsiderētr ut prædicata essētialia ō cōvenientia ex rata ipsius ptinēt ad unū primū modū dicēdi per se.

Quæritr 2°.

Rēdeo.

Quæres? 2° Genus prædicatr ne de spē in hoc primo mō, similr et differa. Rēdeo De gnē proximo et differā proxima, nulla ē difficultas, sed de gnē remoto ō mediato et de differā gnum, superiorū, ē aliqua cōtroversia, nā Philosus in fine capitis 4ⁱ ait quod habere tres angulos æquales duobg rectis dr de triāgulo scaleno quadā nō per se, sed tamēdū cū ō ge quatuvis remotū dumnō sit verū genus prædicari in primo mō dicēdi per se ita Aver: in cōto: 1 post: c. i. Hōtg qu: 3ᵃ ad 3ᵐ. ubi infert, quod alias eēt propō per se ō imediata quod ē falsū. Nā ad propositionē per se sufficit

Ē una spēs triāguli et etiā ē pars ipsius

Genus quatūvis remotū dūmō sit verū genus prædicari in primo per se.

Sed propositionē per se sufficit ut prædicatū nō cōveniat subiecto per accidens

ut prædicatū nō cōveniat subiecto per accidens etiā si per aliud cōveniat. De scaleno aut Aristo: nō negat quod per se ei cōveniat habere tres angulos sed negat cōvenire sēdm quod ipsū, ō quod requiritr ut prædicatū sit æquale subiectū. Et quod dixi de gnē remoto intelligi etiā volo de differā

208.

quaerit 3°
Nota
In definitione rei debet aliqd poni.
1°
Quædã quæ cõstituũt rẽ e

Quæres 3° An quæ ponũtr in definitione nõ solũ in recto sed etiã in obliquo ptineat ad primũ modũ dicẽdi p se. Nota pro solutione. In definitione rei debetr aliqd poni. 1° quædã ponũtr in recto quæ sese cõstituũt rẽ et sũt idẽ cũ re, et ideo de illa in recto prædicatr prædicatione naturali atqz de his certũ ẽ quod prædicentr in primo mõ p se. 2° quædã ponũtr in definitione in obliquo, ut cũ dicimus risibilitas ẽ aptitudo hõis ad ridẽdũ. Et hæc nõ cõponunt rẽ, nec sũt ipsamet res, sed sũt aliqua à qbus res essentiali dependet ideoqz ad talẽ dependẽtiã explicãdã necessario ponũtr in definitione rei in obliquo.

2°
Quædã ponũtr in definitione in obliquo.

Nunc respondeo. In primo mõ dicẽdi p se nõ solũ ẽẽ propositiões naturales quarũ prædicata ponũtr in definitione subiecti sed etiã in obliquo. Probatr 1° ex Philosopho 1 cap. 4° ubi affert exẽpla huius primi modi, affert propositiões quarũ prædicata in obliquo dicũ de subiecto ut linea terminata punctis, triangulus cõstat tribus lineis. 2° Id prædicatr p se quod cõvenit rei ex natã sua, sed illa quæ ponũtr in definitione in obliquo cõveniũt definito ex natã sua, ergo prædicãtr in primo mõ de re. Pro minori Nota nõ oĩa quæ cõveniũt rei ex natã ipsius prædicari de ea in recto, qz põt ei aliqd cõvenire quatenus terminat essẽtiã ipsius quod ẽ cõvenire in obliquo. Hĩc collige definitionẽ unius relativi in qua ponitr alterũ correlativũ in obliquo prædicari de definito primo mõ etc. si dicã pater ẽ filii qdqd dicat Auer. cõme. 32. Rõ ẽ ex utrisqz causis: sicut unũ relativũ nõ ponitr in definitione alterius, quod sit de ipsius essẽ cõstitutive, sed qz terminat dependẽtiã alterius relativi, ad se, quæ illi alteri ẽ essẽtialis. ita qñ prædicatr relativũ de correlativo verẽ, dependẽtia ẽ quæ affirmatr de correlativo quæ illi essẽtiatr inẽ. Cũ in hac propositiõe Pr ẽ filii, nõ tã filius quã ordo ad filiũ prædicatr de prẽ, resolvitr. n illa propositio in hac Pr ẽ Ens filii, oẽ n obliquũ resolvitr in rectũ in propositiõe ẽẽ autẽ Ens filii ẽ ẽẽ ordinatũ ad filiũ, hoc autẽ ẽ prædicatũ essẽtiale ac proinde in primo mõ p se. Adde quod licet unũ correlativũ nõ sit alteri essẽtiale, p modũ gñis vel diffrẽ ptinet tñ ad essẽtiam extrinsecẽ ut terminus, ad primũ nõ modũ p se satis ẽ ut prædicatũ ptineat aliquo ad essẽm subiecti, sive intrinsecẽ, sive extrinsecẽ, quo etiã mõ Philosophus ait in scdõ mõ p se subiectũ ẽẽ de essẽ et definitione prædicati, quamvis hoc nõ sit nisi extrinsecẽ.

In primo mõ dicẽdi etiã quæ in obliquo sũt
Probr 1°
2°
Pro minori
Nota
In obliquo prædicatr de definito
Rõ ẽ
Unũ relativũ nõ ponitr in definitione alterius cõstitutivẽ sed terminative.
Ordo ad filiũ prædicatr de Prẽ.
Oẽ obliquũ resolvitr in rectũ in propositiõe.
Unũ correlativũ nõ ẽ alteri essẽtiale ptinet tñ ad essẽm extrinsecẽ.

Dicẽs? quod dr in primo mõ, debet inẽẽ subiecto tãquã forma, sed quod prædicatr in obliquo nõ inẽ in subiecto, ergo nõ prædicatr in primo mõ. Resp. quæ prædicãtr in obliquo nõ insũt qdẽ in subiecto in recto, sed insũt in obliquo idẽ cõveniunt ei in obliquo, quatenus terminãt essẽtiam rei quæ ipsi inest in recto. Adde quod satis ẽ definitionẽ illã in qua ponitr aliqd in obliquo inẽẽ subiecto tãquã formã.

obiectio
Resp.
Insũt in obliquo quatenus terminãt essẽtiam rei

Quæres 4° An partes physicæ prædicẽtr de eo cuius sũt partes in primo mõ dicẽdi p se. Resp. affirmativẽ ita tñ ut in obliquo prædicẽtr

quærit 4°
Resp.
Affirmative

ut si dicas homo constat anima et corpore. Probatur quia partes Physicae pertinent ad definitionem essentiam rei, et de his locutus sum supra ad probandas definitiones adieci de g

Partes Physicae pertinent ad definitionem essentiam rei.

Quaeritur 5°

Quaeres 5. An una definitio praedicatur de alia in primo modo. Respondetur affirmative

Respondetur affirmative quia una definitio est de ratione alterius, ita tamen ut sit in diverso genere causae ab alia, et in obliquo de alia praedicatur ut cum definitio

Una definitio est de ratione alterius.

data per causam materialem praedicatur de ea quae datur per formalem sic.

Probatur. Syllogismus faciens scire debet constare ex veris et certis. Probatur ex eo 1. post. 35. omnis demonstratio constat ex per se, sed huiusmodi propositio ingreditur demonstrationem ergo est per se.

Obiectio. Quaeres? Non est maior vero quia ista propositio sit magis in primo modo, quam in secundo, nam subiectum in ipsa est, etiam de definitione praedicatur,

Responsio. Respondeo non est satis ad secundum modum per se proprie sumpti ut subiectum sit de definitione praedicati, sed ut praedicatum sit passio.

Ut praedicatum sit passio.

Quaeres 6. An haec propositio homo albus est animal sit in primo modo per se. Respondeo affirmativa cum S. Thoma 3° distinct: 10 quaest: 1a art: 2° quaestiuncula 3a. Contra gent. c: 10. Ferrari 4 con[illegible] c: 45. Fons. 5 Met: c. 8. quaest: 7 sect:

Obiectio. Responsio.

Assertio. Ratio est.

Probatur haec propositio esse in primo modo per se ac proinde necessariam ac essentialem. Ratio est quia ad propositionem essentialem sufficit ut secundum unum tantum eorum quae in subiecto continentur praedicatum per se subiecto conveniat ut homo albus, ratione hominis esse animal, adiectio in ad subiectum non tollit quominus praedicatum essentialiter conveniat subiecto, ut homo per hoc quod est albus non tollitur quod sit animal essentialiter, et ideo praedicta propositio est essentialis in primo modo per se.

Adiectio ad subiectum non tollit quominus praedicatum essentialiter conveniat subiecto.

Obiectio. Quod si dicas hanc propositionem esse duplicem propter duo subiecta quae sunt, unam essentialem, quae erit haec homo est animal, aliam contingentem quae erit haec album est animal. Respondeo licet haec subiecta distincta et seorsim posita possint esse duo et constituere duas propositiones, tamen ut simul accepta faciunt unum totale subiectum et sunt tantum partes constituentes unum totale subiectum et consequenter propositio est simplex et categorica nam de toto hoc composito homo albus enuntio quod sit animal. Hinc etiam patet haec esse per se in primo modo, homo albus est coloratus, quia praedicatum convenit subiecto essentialiter, ratione unius partis. Quamvis Cai: 3a parte quaest: 16 art: 1 concedat Scoto hanc esse contingentem in hoc sensu, homo qui est albus est coloratus sumendo album materialiter, ista tamen restrictio est voluntaria et non ex natura terminorum.

Respondeo.

Ut simul accepta faciunt unum totale praedicatum.

Hinc etiam solvitur hoc

Vide Transponentes [illegible] debent sumi [illegible] [illegible]

DE SECUNDO MODO DICENDI PER SE

DUBIT: Iᵘᵐ Quomodo sit explicatus secundus modus dicendi per se.

Quaeritur 1°

Quaeres 1°. An propositio in qua Ens praedicatur de suis inferioribus sit proprie in primo modo dicendi per se. Respondeo talis propositio proprie non est in primo modo per se.

Respondeo

Probatur quia quod praedicatum in primo modo debet inesse rei in eo quod quid, idest ut definitio vel ut pars definitionis, sed Ens non praedicatur ut definitio nec ut pars definitionis. Ergo. Maior est Philosophi hic. Minor probatur ex 4° Topic: loco 5. et 75 et 6 Top: loco 16 quibus locis Arist: docet id quod ponitur in definitione debere esse praedicatum univocum, quod non convenit Enti, est in analogum ex 3° Meth: 10 et quaest

Probatur

Quod ponitur in definitione debere esse praedicatum univocum

Si Ens sumatr pro existẽa actuali de oĩbg rebg cr.
Si vero pro aptitudinali
Si pro essẽa tũc rone modi

Quare si Ens sumatr pro existẽa actuali de oĩbg rebg creatis, et accidẽs
prædicatr. si pro aptitudinali magis ptinet ad sedm modũ quã ad primũ
qr hoc nõ ẽ passio essẽæ. Si pro essẽa tũc rone modi nõ ẽ proprie prædi:
catũ p se, qr nõ prædicat aliqd susivs quod sit verè genus præcisũ
ab aliis et si sedm rẽ sit in primo mõ qr ẽ prædicatũ essẽtiale.

Quærite 2°.
Ideo

Quæres! 2° An propositiões illæ inaturales et indirectæ in qbg prædicatũ
ẽ de essẽa subiecti ut risibile ẽ hõ, simũ ẽ nasus, præsus, sit p se in pri:
mo mõ. Ideo nõ sũt propositiões p se in primo mõ hoc patet ex pri:
ma cõditiõe primi modi dicẽdi p se.

1° deduco.
prædicatũ ẽ de defi: nitiõe subiecti.
Hoc ẽ falsũ.

Ex hac responsione deduco 1° nõ ẽẽ verã eorũ senãn q putãt proposi:
tiones in sedõ mõ dicẽdi p se ut hõ ẽ risibil in qbg subiectũ ẽ de defini:
tiõe prædicati, si cõvertãtr ẽẽ in primo mõ, ut risibile ẽ hõ, qr prædicatũ
ẽ de definitiõe subiecti: et propositiones in primo mõ si cõvertãtr fieri
in sedõ ut hæc hõ ẽ aĩal si cõvertatr sic, aĩal ẽ hõ, qr scilt sub:
iectũ ẽ de definitiõe prædicati, dico hoc ẽẽ falsũ, qr ambæ propo:
sitiões inaturales sũt et proinde nõ p se, sccitatæ propõis quæ reqrit
modũ et cõditionẽ prædicãdi naturalem.

Nulla propo inaturalis ẽ sci: ẽtifica.
propo naturalis ẽ qn prædicatr id quod inest et subijcitr id quod subest.
propo inaturat nulla pt ẽẽ p se aut in 1° aut in 2° modo
Rone matæ sũt p se
Rone formæ nõ sũt p se sed p accidẽs.
oĩs propo p se ẽ de oĩ

Adde quod nulla propo inatural
ẽ sciẽtifica, nã sciã cũ cognoscat rẽ, nõ quõcũqz sed uti ẽ in se, nõ fa:
cit nisi propositiões naturales, prædicãdo id quod inẽ, et subijcẽdo id quod
subẽ a parte rei. Et qr hoc bẽ cõitadit Philosophus tradere modos per:
uĩẽtes demõstrãoi et sciẽæ, inde ẽ quod ex intẽtiõe ipsius nulla propõ inatural possit
ẽẽ p se, aut in primo, aut in sedõ mõ. Et hæc ẽ alia rõ præter ratiõem
dictã in prima dubitatiõe, cur ad propositionẽ p se in primo mõ reqratr
illa prima cõditio, quã ibi posui, scilt ut propo quæ ẽ in primo mõ p se
sit naturalis et directa. licet q rone necessitatis matæ, hæ propo:
sitiões sit p se, tñ rone formæ nõ sũt p se sed p accidẽns, qr sũt ina:
turales. Adde quod aliquæ ex illis nõ sũt de oĩ ut aĩal ẽ hõ, q nec
p se qr oĩs propõ p se ẽ de oĩ.

obiectio.
Ideo.
Intelligr de definitiõe data sedm exigẽtiã rei.
Nota.
Accidẽs in abstracto defi:
Rõ 1a
Substã in cõcreto exigit defi:
Rõ 2a

Dicab! Propositiones in qbg prædicatũ ẽ definitio vel de definitiõe
subiecti, et se ht ut forma illig, sũt in primo mõ et naturales, sed hæ
propositiões risibile ẽ hõ, simũ ẽ nasg, se ht hoc mõ, q nõ sũt exclude:
dæ ut inaturales. Ideo et Caiet: et Lonaniẽsibg in cap. 4m. quod qn
dr i primo mõ ẽẽ propositiões in qbg prædicatr definitio vel pars de:
finitiõis de definito, id intelligendũ ẽ de definitiõe data sedm exigẽtiã
rei. Nota igr. quod accidẽs ex natã sua exigit definiri in abstra:
cto, tñ qr in cõcreto includit etiã subiectũ et ẽ aggregatũ p accidẽs,
ac definiri nõ pot, qr nõ ht unã essẽam, substã aut exigit definiri in
cõcreto quia cõcreta substãæ nõ includũt aliqd extrinsecũ. Tũ quia ac:
cidẽs cũ sit in alio, natã sua exigit ut definiatr in abstracto tãquã
forma eiqdẽ. Hĩc patet, quod cũ simitas sit accidẽns sedm natãm suã
definitio ẽ in abstracto sit simitas ẽ nasi curvitas, similtr risibilitas
ẽ aptitudo hoĩs ad ridẽdũ, cũ aut dr simũ ẽ nasus curvg et risibile ẽ hõ

In cōcreto accepta nō ut natā sua exigūt definiri sed ut cōcipiūtr à nob. — hæc nō definiūtr ut natā sua exigūt definiri sed ut cōcipiūtr à nob et ut signatr p nomē cōcretū. Nūc Rndeo quod propositiōes illæ in qb

Rndeo. — prædicatr de passiōe definitio, definitiōe assignata sedm̄ exigētiā de:

Istæ sūt in primo mō p se. — finiti, et cōtinēs subiectū in obliquo, sūt in primo mō dicēdi p se, illæ vō

Istæ vō nō sūt p se. — in qb de passiōe prædicatr definitio cōtinēs subiectū passiōis in recto

Obiectio — nō sūt p se. Dices: risibile ē necessō conexū cū hoīe. g hæc risibile

Rndeo — ē hō ē proposō p se. Rndeo et nego cōsequam, nā quāvis sit necessa et

nō tn sūt p se quātū ad modū & formā propositiōis — quātū ad matiā sit p se, nō tn ē p se quātū ad modū et formā proposi tiōis. g defectu sufficit ut sistr nō eē prædicatr p se.

2º deduco. — Scdo deduco Eā propositionē in qua genus prædicatr de diffrā ut rōnale

ē aīal, vel diffrā de gnē, ut aīal ē rōnale, vel diffrā superior de infe

Hæc nō sūt p se. — ore, ut rōnale ē sensibile, nō eē p se. Quod aūt prædicatio gnīs de diff

1 Quod prædō gnīs de diffrā nō sit p se. — nō sit p se patet ex Philoso 7 Met: 45. ubi ait quod genus ē ut matā

diffrā ut forma, sed id quod prædicatr essentialiter debet eē tāquā form

In primo mō prædicatr quod in ē. — subiecti. g genus nō prædicatr de diffrā Confirr qz in primo mō prædicatr

2 Quod nec prædō diffrāe de gnē. — quod in ē, sed genus nō in ē diffrāe. g. Quod nec prædicatio diffrāe de gnē

Rō 1ª. — sit in hoc primo mō patet, tū ex Porph: q ait diffrām accidere gnī

Rō 2ª. — tū qz nō ē de definitiōe gnīs. Quod demū vna diffrā nō prædicatr p se

3 Quod nec vna diffrā p se de altā. — de altā patet, qz vna diffrā nō ē spēi nō aūt alteri diffrāe.

Quæritr 3º. — Quæres? 3º. An cū vnū prædicamētū negatr de altō ut substā nō ē

quātitas sit proposō p se in primo mō. Alq affirmāt qz hæ negatiōes sūt

Rndeo. — essētiales Rndeo tn tales propositiōes propriè nō eē in primo mō

Probr. — p se. Probr. qz prædicatū nō ē de definitiōe ō essā subiecti nulla

Nulla negō ē de essā rei. — n negatio ē de essā rei. Revocari tn possūt ad primū modū tū qz

Revocari possūt ad primū modū. Rō 1ª. — negatiōes sēp revocātr ad genus suorū habituū quos negāt cū sit essētialr habitus negati, in eodē n genere ponitr hō affirmatus et hō negatus aūq:

affirmōnes essētiales ptineāt ad primū modū dicēdi p se et negationes

Rō 2ª. — essētiales ad eūdē primū modū ptinebūt. tū qz istæ negationes fūdātr

in affirmatiōnibus essētialibus, ideo n substā nō ē quātitas qz substā ē substā

et quātitas ē quātitas. Dicūtr porro istæ negatiōes essētiales nō quod

Istæ negatiōes dnr essētiales nō quod sit de essā — sit de essā rerū, sed qz vel p illas negātr essētialia, vel qz fūdātr in essē

rē cū dico substā nō ē quātitas negatr essā quātitatis de substā: vel

ut alii dicūt dicūtr essētiales nō ex parte subiecti, sed psi ex parte subi

Quæritr 4º. Rō dubitatiōis ē — Quæres: 4º An hæc proposō, hō ē aīal albū, sit in primo mō p se. Rō dubi

Rndō. — tiōis ē, qz prædicatū ē de essā subiecti. Rndeo Cū D. Thoma et aliis quos

citare cū paterē an illa proposō hō albus ē aīal sit p se, prædictā

propositionē nō eē p se in primo mō, imò nec essētialē, imo nec necessa

Rō discriminis — sed cōtigētē. Quare sedm̄ hos autores hæc proposō hō albus ē aīal ē p se

in primo mō, nō vō hæc, hō ē aīal albū. Rō discriminis ē qz ut ait D.

Thom: in propositionibus p se aliter ē ex parte subiecti, aliter ex parte

Ex parte subiecti — prædicati, qz ex parte subiecti sufficit ut sedm̄ vnū tātū eorū quæ in subi

cōtinētr prædicatū p se subiecto cōveniat ut sup dixi ut hōi albo rōnē

convenit

230. Ex parte prædicati

cõvenit ēē aīal. ex parte aūt prædicati oportet ut qdqd ē in prædicato per
se conveniat subiecto. quare hæc proposiō, hō ē aīal albū nō erit per se
qr nō totū quod ē in prædicato per se et essētialr convenit subiecto. Etenim
ē qr adiectio ad subiectū nō tollit quominus prædicatū essētialr conveniat — Adiectio ad subiectū nō tollit quominus prædicatū essētialr conveniat subiecto.
subiecto ut hō per hoc quod ē albus nō tollitr quod sit aīal essētialr,
at nō adiectio facta ad prædicatū tollit quominus prædicatū essētialr — Adiectio ad prædicatū tollit quominus prædicatū essētialr conveniat subiecto.
cōveniat subiecto, qr modificat prædicatū et facit sub illa modificatiōe
cōvenire subiecto, si ģ modificatio sit accidētalis prædicatū sub mo: — Si modificatio sit accidētalis prædicati sub:
dificatiōe accidētali nō poterit cōvenire essētialr subiecto. quare hæc
nō ē essētialis hō ē aīal albū ac proinde nō ē in primo mō per se, imo
ē contingens cōtigit n. hoīem ēē aīal albū. DUBITA. 3a. — de X Hic titulus debet esse prior subsequenti ille aūt huic

Quæ sint propōnes illæ quæ etsi videātr ēē in primo modo veré tamē non sunt.

Philosus hic c. 4. tex: 31. sic definit scdm modū quibuscumque inexistentiū ipsis ipsa sūt in oroneg
qd ē declarāte idē propones in scdo mō sūt illæ quarū subiectū ponitr in defiōne pdicati
Ut aut bene notat Zabarella lib: 1o suorum necessariarū cap: 6. hic modus 2us requirit easdē illas duas cōditiones quas
requirit sup ad primū Aristo: n. in primis exigit ut prædicatū inexistat subiecto
ut prædicatū inexistat subiecto 2o ut subiectū sit de definitiōe prædicati — Duæ cōditiones 1a 2a
Probr 1o ex tex: ait n. quibuscumque inexistētiū ipsis, id ē, quibuscumque prædicatis — Probr. 1o
quæ insūt ipsis subiectis. Ecce primā cōditionē; ipsa sūt in orone quod
qd ē declarāte, id ē, ipsa subiecta sūt in definitiōe taliū prædicatorū, ecce
scdam cōditionē 2o Probr exēplis quibus Aristot: declarat hūc scdm modū, — Probr. 2o
prius n. ponit prædicata suis subiectis inexistētia, deinde dicit ea subie:
cta poni in definitionibus taliū prædicatorū.

Nota 1o Ex dictis colligi, præter has cōditiones requiri duas alias — Nota 1o Præter has cōditi: requiri duas alias.
proprias prædicati in scdo mō. 1a ē quod debeat ēē accidēs 2a quod debeat ēē — 1a quod debeat ēē accidēs
propriū. 1a cōditio colligr ex tex: ibi quibuscumque inexistētiū ipsis — 2a quod debeat ēē propriū
sola n. accidētia in subiecto inexistūt, ut eā ponit Aver: comē 31 et Baldu:
cā expositiōe eiusdē comēti. Item cap: 11 Philoso: Nipho et alii. 2a cō:
ditio quod debeat ēē propriū saltē conveniens oī et sēp, etiamsi nō soli, ut dicā
colligr 1o ex Aver: cōm: 31 Philopono, Nipho, Zappy: Soto, quæst: 44 art: — Colligr 1o
1: deinde ratiōe, tū qr quod prædicatr in scdo nō debet ēē tale ut de: — Ratiōe
finiatr per subiectū, sed tātū accidētia propria definiūtr per subiectū Ergo. — Debet ēē tale ut definiatr per subiectū.
Minor pr. si accidētia comunia per aliquod subiectū proprie ex natura
sua definirētr, nō possent nō cōvenire alicui subiecto ī nō ēēnt comunia tū qr sola accidētia propria determinatū sibi — subiectū cui velutī
natæ insūt. g. sola ea definiūtr per subiectū per accidēs illud in cuius defini: — Accidētia propria taliū definiūtr per subie:
tiōe ponitr subiectū debet ēē accidens propriū.

Nota 2o Cū dr in scda cōditiōe subiectū debere poni in definitiōe prædicati, — Nota 2o
sive accidētis proprii, intelligēdū id ēē, ut ponatr in definitiōe extrinsecé, — Subiectū ponatr in definitiōe extrinsecé nō intrinsecé i.e.
nō intrinsecé, id ē, nō ut pars essētialis accidētis, sed ut qd ab eo essēti:
atr ab eo determinatū, subiectū n. ē diversæ naturæ ab accidēte.

Nota 3o Quod hic scdus modus dicēdi per se, cōmuniter dr modus per se inexistēdi, — Nota. 3o
id ē modus quo propriū accidētia per se inexistūt suis subiectis.

Difficultas.

His ita cõstitutis, gravis quædã ē difficultas circa definitionē scdi modi p se, nã Aristot: hac solã statuit ronem formalē huiusmodi, ut subiectũ sit de essa prædicati in ipso subiecto inexistentis, qñ ñ prædicatũ ex sua essa requirit tale subiectũ, p se, nõ aut p accidẽs illi inest, q2 ex sua essã inē, hæc tñ rõ formalis nõ uidr cẽ sufficiẽs.

Rõ dubitationis ē. 1°.

Et rõ dubitationis ē 1°. q2 hæ propositiões hõ ē musicq, nasus ē simq, nõ sũt p se scd p accidẽs, cõtingit n̄ hmẽ cẽ musicũ, cũ tñ subiectũ sit de definitioē prædicati in ipso subiecto inexistentis, nã hæc prædicata ex sua essã determinãt sibi talia subiecta et inexistũt talibq subiectis.

2°.

2°. Ita propositiões, sol ē lucidq, ignis ē calidq sũt propositiões p se in scdõ mõ ex comuni sensa, q2 prædicata nõ p accidens, sed necessãio cõveniũt subiectis, tãquã propriæ passiões, in illis tñ subiecta nõ sũt de essa prædicatorũ, q2 hæc ex sua essã nõ determinãt sibi talia subiecta, lux ñ ex sua essa nõ determinat sibi sole magis quã igne, calor etiã æquè in igne atq3 in aere reperitr.

R̃deo in universũ

Prædicatũ in scdõ mõ debet cẽ tale ut subiectũ sit de essã illiq. Neq3 hoc solũ requiri sed etiã.

Ad hãs difficultates in universũ r̃deo Oẽ prædicatũ p se scdõ mõ, ut absolutè et simplr in scdõ mõ sit, debere cẽ tale, ut subiectũ sit de essã illiq, nõ tñ solũ hoc requiri, sed etiã ex parte subiecti requiri suã p seitatẽ, pro quo Nota.

Nota.

Propõ tripliciter dici põt p se.

1°.

Propositionẽ tripliciter dici posse p se 1° Perseitate prædicati. qñ solũ prædicatũ ex se exigit tale subiectũ licet subiectũ p se nõ exigat tale prædicatũ ut hõ ē musicq, nasus ē simq,

2°.

2° Perseitate subiecti qñ solũ subiectũ ex se exigit tale prædicatũ licet prædicatũ ex se nõ exigat tale subiectũ ut hõ ē bipes.

3°.

Perseitate subiecti et prædicati simul.

3° Perseitate subiecti et prædicati simul, qñ et subiectũ ex se exigit prædicatũ, et prædicatũ vicissim ex se exigit subiectũ, ut hõ ē risibilis, nec ñ hõ sine risibilitate nec risibilitas sine hoĩe põt existere et hic tertiq modq perseitatis

Hic tertiq modq p seitatis ē pfectissimq.

pfectissimus. Hoc posito ad primã difficultatẽ respondere possumq duplr.

Ad 1am difficul: dupliciter.

1°.

Nõ sũt p se simplr sed scdm q̃d.

1° Cũ Toleto, cõcedẽdo illas propositiões cẽ p se, q2 subiectũ ē de definitioē prædicati, nõ tñ cẽ p se simplr, sed scdm q̃d, hoc ē ronẽ soliq prædicati, quod ex se requirit tale subiectũ, nõ aũt ratioẽ subiecti quod ex se nõ exigit tale prædicatũ.

Tales propões erũt p se ronẽ prædicati, sed p accidẽs ronẽ subiecti.

Quare tales propositiões erũt p se ratioẽ prædicati, sed p accidẽs ratioẽ subiecti, et eo mõ quo sũt p se nõ erũt p accidẽs, sũt aũt p se ratioẽ prædicati. Vñ ratioẽ huiq nõ erũt p accidens. q2 tñ ut propõ sit p se simplr requiritr etiã p seitas ex parte subiecti, nisi ñ subiectũ ex se requirat tale prædicatũ, erit propõ simplr cõtingẽs, ideo hæ propositiones nõ sũt simplr p se sed scdm q̃d tãtũ.

2° R̃deo.

2° R̃deo Negãdo has propositiões cẽ p se, nã ad propositioẽm p se in scdõ mõ, nõ sufficit ut subiectũ sit de essa prædicati, nisi supposita perseitate subiecti, hoc ē, ut subiectũ ex se exigat tale prædicatũ, quod deest his propositionibq. Et licet id nõ exprimatr in definitioē scdi modi p se

Supponitr à Philosõ.

supponitr tñ à Philosõ. quod ex eo colligitr, tũ q2 ipse vult oẽ p se primo et scdõ mõ cẽ necessariũ, vñ subiungit quæcunq3 neutro mõ insunt

Quæcũq3 neutro mõ insũt cẽ accidẽtia.

Z11.

ēē accidētia seu cōtigētia, at nulla propōsō pōt ēē necessā nisi supposi:
ta p̄seitate subiecti, qȝ subiectū ex se nō exigit prædicatū, propōsō ē
p̄ accidens ut patet inductioē. q̄ Philosophus in hīs duobȝ modis supponit
p̄seitatē subiecti, ita ut supposita p̄seitate subiecti, si subiectū sit
de essā prædicati, sit propōsō p̄ se in scdō mō, si vō prædicatū sit de essa
subiecti, sit propōsō p̄ se in primo mō, tū qȝ Philosophus in hīs duobȝ modis
ait se ēē cōplexū oēs modos p̄ se ait n̄, quæcūqȝ neutro mō insūt
ēē accidētia, q̄ cōplexus ē etiā p̄seitatē subiecti, hoc ē ut subie
ctū ex se exigat tale prædicatū.

Nulla propōsō pōt ēē necessā nisi supposita p̄seitate subiecti.

Si subiectū sit de essā prædicati fit in 2º mō
Si prædicatū sit de essā subiecti sit in 1º mō.
Scdō ē.

Ad scdam difficulta: Rēdeo has propositioēs ēē in scdō mō p̄ se, qȝ
oīs propōsō p̄ se, ē vel in primo mō, vel in scdō, cū igr̄ hæ propositioēs
nō sint in primo mō, sequitr ut sint in scdō. Dices subiectū nō ē de essā
prædicati. Rēdeo 1º Quædā aliquod prædicatū pōt ex sua essā deter:
minare sibi subiectū, vel absolutè ut illi soli et nō alteri possit cōpete:
re ut risibile determinat sibi hoīem pro subiecto, vel sub disiūctioē
ut huic vel illi subiecto necessō insit ō nō alii, sicut n̄ accidētia
quædā absolute insūt subiectis, ut risibilitas hoī, quædā sub disiūctioē
ut simū vel aquilinū nē naso. rectū vel curvū lineæ, par vel impar
numō, hæc n̄ seorsī nō insūt p̄ se ō necessō sed sub disiūctioē
insūt p̄ se et necessō. ita etiā quædā accidētia determinat sibi
subiecta absolute, quædā sub disiūctioē, sic lux ex sua essā deter:
minat sibi nō unū qdē subiectū, sed certa quædā subiecta, vel, hoc vel illud
scit solē vel ignē, qbȝ p̄ cōnaturalitatē nē, ō sic subiecta, sūt sub disiūctioē
dē essā prædicatorū in hīs propositionibȝ 2º Rēdeo q̄ñ unū et idē accidēs
emanat à diversis subiectis, diversā hēt habitudinē et cōnaturalitatē
ad diversa subiecta. q̄ñ scdm̄ hanc habitudinem determinat sibi hoc tale
subiectū, scdm̄ aliā vō habitudinem determinat sibi aliud subiectū,
aliā n̄ cōnaturalitatē et habitudinem hēt lux respectu solis, aliā re:
spectu ignis, ad utrūqȝ tn̄ hēt habitudinē essētialē.

Ad 2am difficul: hæ propōnes sūt p̄ se in scdō mō.
obiectio
Rēdeo 1º
Quædā prædicatū ex sua essā determinat sibi subiectū.
Vel absolute ut illi soli
Vel sub disiūctioē ut huic vel huic subiecto.
Lux determinat sibi nō unū qdē subiect. sed certa quædā subiecta
Sic subiecta sub disiūctioē sūt de essā prædicatorū in hīs propositionibȝ.
Rēdeo 2º
Cū unū accidēs emanat à diversis subiectis diversā hēt habitudinē ō cōnatura.

Ex dictis Colligimus, quæna accidētia propria sint in scdō mō p̄ se, pro:
priū n̄ ex Porph: et de proprio dr̄ quadruplr. 1º Quod soli cōvenit
sed nō oī ut hoī ēē musicū 2º. Quod oī sed nō soli ut igni lux, corvo nigredo
3º Quod oī et soli sed nō semp̄ ut ridere ō canescere hoī. 4. Quod oī soli
ō semp̄ ut hoī ēē risibile. Hīc igr̄ propriū primo mō nō dr̄ p̄ se de sub:
iecto qȝ facit propositionē cōtigētē ut hō ē musicus, nasus ē simus. Pro:
priū vō scdō mō ē duplex, nā vel oritr ex essā subiecti ut lux ex sa ignis,
ō sic dr̄ p̄ se de subiecto, nā et subiectū p̄ se exigit prædicatū ut sup̄
dixi, vel nō oritr ex essā subiecti sed ex certa quadā dispositioē illius
ut nigredo in corvo ex certa quadā mixtioē et tūc salti quoad cōvenieti:
ā dr̄ p̄ se, qȝ subiectū p̄ se exigit illā dispositionē et cōsequēter acci:
dēs quod ex illa manat et subiectū ē de essā prædicati roē illius dispositionis

Propriū quadruplex
1. Quod soli cōve: sed nō oī.
2º Quod oī sed nō soli
3. Quod oī soli sed nō semp.
4. Quod oī soli ō semp
Propri 2º mō duplex ē
nā vel oritr ex essā subiecti
Vel nō oritr ex essā subiecti sed ex certa quadā
quoad cōvenietiā dr̄ p̄ se

Propriũ 3º mõ ē duplex. Vel indifferēter cõpetit pro quocũq3 tpe, ut tũc par: Vel cõuenit subiecto p certo o determinato tpe, et tũc veri. Propriũ 4º mõ absolute facit propositionē.

Propriũ tertio mõ ē etiã duplex. Nã vel indifferēter cõpetit pro quocũq3 tpe, ut ridere homini, et tũc facit propositionē p accidēs nõ p se, vel cõuenit subiecto p certo et determinato tpe, ut canescere homini in senectute, et tũc ue: vè ē in scdõ mõ p se. Propriũ uõ quarto mõ absolute facit propositionē p se scdõ mõ, qz cõtinet p̃seitatē subiecti o prædicati, tale ñ prædi: catũ ex sua essã exigit tale subiectũ, et uicissĩ tale subiectũ ex sua natã exigit tale prædicatũ, ut propriã passionē ut hõ ē risibilis. Et iuxta hãc doctrinã facile erit colligere, quænã propositioēs ponēdæ sint in hoc scdõ mõ, quæ rejiciēdæ. Sit Ergo.

DUBITA. 2ª

Quæ propositiones ponẽdæ sint in hoc secundo modo.

Asserō 1ª. In qbq propria passio prædicatr de subiecto.

Asserō 2ª. In qbq prop: pas: præd: de subiecti definitiõe. Probr.

Dico 1º hic eē sistr propositioēs illas, in qbq propria passio prædicatr de subiecto, ut hõ ē discursiuq, hõ ē risibilis. Dico 2º. Etiã illas propositioēs in qbq propria passio prædicatr de subiecti definitiõe, ut aãl ronale ē risibile. Probr qz ideo passio prædicatr de suo subiecto in scdõ mõ, qz definitr p tale subiectũ, quod cõtinet cam illiq, sed pas: sio nõ minq põt definiri p definitiõe sui subiecti, imo meliq, qz definitio subiecti clariq explicat cam ipsiq passioĩs Ergo. Minor colligr ex Arito. 7 Met: 17. ubi D. Thom: Scotq. Alex: o alii.

Asserō 3ª. In qbq definitio passioĩs prædi: de subiecto. Probr. Definitio o definitũ sũt idē.

Dico 3º Illas quoq3 propositioēs in qbq definitio passioĩs prædicatr de subiecto sũt in hoc scdõ mõ, ut hõ ē aptq ad ridēdũ. Probr qz definitio o definitũ sũt idē.

Asserō 4ª. In qbq passio posterior prædi: de priori. Probr

Dico 4º. Etiã illæ propositioēs in qbq passio posterior prædicatr de priori, ut discursiuũ ē admiratiuũ admiratiuũ ē risibile, spectãt ad hũc scdm̃ modũ. Probr qz si bene passio posterior definienda debet p priorē definiri o p illã pbari, qa nõ inē subiecto nisi p illã. Huc aliq referũt oēs propositioēs in qbq effectq prædicatr de cã, p se, tales ñ aiũt eē in scdõ mõ

Asserō 5ª. In qbq passio superioris prædic: de inferiori, licet minq principalr. Probr.

Dico 5 Etiã propoñes illæ in qbq passio superioris prædicatr de inferiori ut hõ ē sensitiuq, spectãt ad hũc scdm̃ modũ, licet minq principalr quã illæ in qbq passio prædicatr de suo subiecto adæquatè. Probr quia qñ passio prædicatr de proprio subiecto ē propoñ p se in scdõ mõ, sed qñ passio superioris prædicatr de subie: cto inferiori, aliquõ prædicatr de proprio subiecto Ergo Minor qz in illo inferiori de quo prædicatr, cõtinetr essentialr genq, quod ē proprium

In homine cõtinetr aãl.

subiectũ talis passioĩs, p quod ipsa definitr v.c. cũ dicimq, hõ ē sensitiuq in hoĩe cõtinetr aãl, de quo sensitiuũ adæquate prædicatr tanquã de proprio subiecto et p quod definitr. Confr: qz superiora cõ: tinetr in inferioribq ergo quæ cõpetũt p se superioribq cõpetũt etiã p se inferioribq, hũt in inferiora id in se ronē cuiq, debeãt illis p se cõpetere

tale praedicatũ quare q̃ de alĩs dr̃ p se ẽẽ possitiuũ idẽ dicetr etiã p se de sñe.

Obiectio.

Dices. Philosophus appellat huiusmodi propositiões p accidẽs, nã 1. post: 3. ait. Passiões trianguli p accidẽs cõuenire triãgulo aeqlatero, q. passiões gñis p accidẽs cõueniunt inferiori, et 2o Top: loco 8. clarius docet habere tres angulos p se, cõuenire triãgulo p accidẽs aeqlatero, et reddit cam, qr accidit triãgulũ ẽẽ aeqlaterũ. Dico 1o Aliud ẽẽ praedicatũ aliquod demõstrari p accidẽs de subiecto, aliud p accidẽs praedicari. Philosophus q̃ ait passionẽ gñis p accidens praedicari de spẽ, qa primo demõstrat possibile de aliquo p accidẽs de cõsequẽter demõstrati de specieb. illiq; nõ aut ait p accidẽs praedicari, quae responsio cõformis ẽ Alex: 2 Topic. q dicit Aristot: nõ negare has propositiões ẽẽ p se sed negare eas demõstrari p se, nã ut propõ aliqua p se demõstret, nõ tãtũ debet ẽẽ p se sed etiã de praedicato primo et multo magis de oĩ. Dicit alii Aristot: vocare has propoñes p accidẽs accipiendo p accidens ut sonat p aliud, nõ ut opponitr p se, ut possibile cõ ẽ possibilis id ẽ p aliud scilt p aĩal. Dico 6. Propositiões quarũ praedicatũ sũt duae passiões, quae sub disiunctiõe cõueniũt subiecto, sũt p se in scdo mõ, ut numerus ẽ par vel ipar, si vero una tãtũ passio praedicatr, nõ ẽ p se, qr talis propõ nõ ẽ de oĩ et ẽ cõtigẽs. Probr 1o qr Philosophus c. 4 asserens exẽplũ 2i modi affert hoc, par vel ipar cõuenire numero in scdo mõ p se 2o qr tale praedicatũ p se requirit tale subiectũ, et vicissĩ tale subiectũ p se exigit tale praedicatũ ut patet.

Dico 1o. Aliud ẽ praedicatũ aliquod demõstrari p accidẽs de subiecto, Aliud p accidẽs praedicari.

Vt aliqua propõ p se demõstret nõ tãtũ debet ẽẽ p se, sed etiã de praedicato primo et de oĩ.

Assero 6a quarũ praedicatũ sũt duae passiões quae sub disiũctiõe cõueniunt subiecto sũt p se in 2o mõ si vero una tãtũ sit passio nõ ẽ p se.

Probr 1o

2o

DUBITA. 3a
Quae propositiones excludũtur ab hoc secũdo modo per se.

Dico 1o. Propoñes cõvertẽtes propõnem in scdo mõ dicẽdi p se ut risibile ẽ hõ, excluduntr ab hoc mõ. Haec asserõ patet ex dictis. Dico 2o Propõ in qua una diffra praedicatr de gñe nõ ẽ p se ut aĩal ẽ rationale. Probr 1o qr nõ ẽ de oĩ, 2o qr diffra praedicatr p accidẽs de gñe, aĩal n. cõtigẽter ẽ ronale q nõ p se. Dico 3o Illa propõ in qua de gñe praedicãtr ambae diffrae oppositae sub disiũctiõe ut aĩal ẽ ronale vel irrationale, etiãsi Caietano et Nipho sit p se, qr ẽt praedicatũ de oĩ directũ et necessariũ, et subiectũ se hẽt p modũ matẽ, diffrae vero quae praedicatr p modũ formae proprie loquẽdo nõ ẽ p se in hoc scdo mõ. Probr 1o qr praedicatũ in scdo mõ debet ẽẽ accidẽs, at diffrae respectu gñis nõ sũt verẽ accidẽtia, et si se habeãt p modũ accidẽtiũ 2o. qr in scdo mõ subiectũ debet ẽẽ de defi: nitiõe praedicati, at genus nõ ẽ de definitiõe diffrae. 3 qr subiectũ propositiõis

Assero 1o. Cõvertẽtes propõnẽ in scdo mõ dicẽdi p se.

Assero 2o. In qua una diffra praedicatr de gñe.

Probr 1o

2o

Assero 3a In qua de gñe praedicatr abae diffrae oppositae sub disiũctiõe.

Probr 1o. Praedicatũ in scdo mõ debet ẽẽ accidẽs

2o

3.

Diffrā accidūt gnī

Possūt prædicatæ propōnēs indirectē ōsēdā qd ptinere ad sēdū modū.

Ag̃ 8arō 4ª

In q̄bg passio alicuig inferioris prædicatr de g̃nē et supiori,

Probr 1º. 2º.

sēdi modi debet ēē oīa prædicati, at genq nō ē cā differētiarū, q̃z sa accidūt gnī. Possūt tn̄ prædictæ prapositiōes indirectē et sēdū qd ptinere ad sēdū modū. Dico 4. Propōnēs in q̄bg passio alicuig inferioris prædicatr de gnē, et supiori, nō sūt p se in hoc sēdō mō ut aīal ē visibile Probr 1º. huiusmodi propōnēs nūquā possūt ēē de oī, g̃ nec p se. 2. oīs propō p se debet ēē necessa, sed illæ propōnes cū nō sīt de oī nō sūt necessæ, ḡ nec p se. Confirm: q̃z sūt cōtigētes, cōtigit ñ aīal ēē visibile.

Supiora nō sūt propriū subiectū inferiorū nec ea in se cōtinēt

2º. q̃z superiora nō sūt propriū subiectū inferiorū, nec ea in se cōtinēt, visibilitas tāquā proprio subiecto cōvenit hmi, hō uō nō cōtinetr in aīali quare nec visibilitas p se cōtinetr in aīali.

obiectiō.

Dices! Propō in qua passio prædicatr de subiecto p quod definitr, ē in sēdō mō, sed tales sūt huiusmodi propōnes, q̃z passio illis definitr p genq tāt spēī, ḡ ēē.

Rñdeo.

Nō ponitr genq in definitiōe passionū suarū specierū saltē adæquatē.

Rñdeo Nego genq poni in definitiōe passionū suarū specierū saltē adæquatē Aristi aūt tex 3i intelligēdg ē, eas passiōes p se prædicari de subiecto quā p tale subiectū adæquatē definiūtr.

DVBITATIO. 4ª

Vtrū hi duo modi per se cōprehēdāt oīa prædicata per se.

Affirmatiuē

Rñdeo affirmatiuē cū Philoso hic, nā statī subiūgit quæcūq̄ neutro nō insūt ēē accidētia seu cōtigētia.

Prædicata per se vel sunt essētialia vel accidētalia. Si essēti: cōti: in primo mō si accidē: in 2º mō.

Rō ē q̃z prædicata p se vel sūt essētialia, vel accidētalia, si essētialia cōtinentr in primo mō si accidētalia in sēdō.

Obiectiō

Rñdeo.

Dices quorsū ḡ tertiq et quartq modq p se, si duo priores cōprehēdūt oīa. Rñdeo Duos priores modos nō cōprehēdere oīa p se, sed tātū oīa prædicata p se, quidqd ñ p se prædicatr, debet vel in primo vel in sēdō mō p se prædicari, præter aūt pseitatē prædicādi, ē etiā perseitas essēdi quæ ptinet ad tertiū modū, et pseitas causādi quæ ptinet ad quartū.

DE 3º MODO PERSE

DVBITATIO VNICA

Quomodo sit explicādus tertius modus per se.

Definitr 3us modq.

Philosus hic definit tertiū modū p se hoc pacto. qui non de subiecto dr̄ alio aliquo. id ē tertiq modq p se ē eorū, quæ nō dn̄r de externo subiecto, ut sūt substæ, tā prima quā sēda, accidētia ñ dn̄r de alio subiecto ut albū de hōē, hō uō nō dr̄ de alio distincto subiecto sed p se.

Est eorū quæ nō dn̄r de externo subiecto

Hic modq dr̄ p se existēn. et cōuenit maxime primis substātiis Conuenit etiā in cōplexis

Hic igr̄ tertius modq, dr̄ modq p se existēn, cōuenitq̄ maxime primis substītis, hæ ñ maximē p se existūt, cōuenit etiā in cōplexis, q̃z substātiā ext propositionē cōsideratæ sūt p se existētes.

obiectiō

Quæres! Vtrū hic tertius modq opponatr ei quod ē p accidēs. Rō dubitādi ē. q̃z quod p se existit nō p accidēs existit, et quod nō p accidēs exist necessō existit, at nulla substā creata necessō existit, ḡ nulla substā creata p se existit, ut p se opponitr ad p accidēs. Rñdeo opponi et substan

213.

suo mō necessō existēte in hoc sensu. Et si substā spectetur secdm suā natam quātū ē ex se necessō existit, cū habeat vī sufficientē ex se ad existēdū. Accidēs vō si spectetur secdm natam suā p accidēs nō aut necessō existit, qz ex se nō ht sufficiētē vī ad existēdū. Hac aut necessitas sufficit ad tertiū modū p se nō ñ ī oībq aequalis necessitas reqrēda ē dāta ñ in necessitate gradq. — Substā necessō existit in hoc sensu.

Ex his colligimq 1°. Hūc tertiū modū ēē tātū existēdi p se nō aut dicēdi p se con Zabarellā in textū 33m et lib: 1. de posterioribq cap: 4 sed nobiscū sentiūt Thom: Auer: Alber: tract: 2. c: 4. Egid: Tere: Baldui: Caiet: et Probr. Et Phlosus explicatis 1° et 2° mō dicēdi p se negat dari pluresq ut patet ex tex: 32. ḡ tertius modq nō ē dicēdi sed existēdi. — Colligr 1°. Tertiq iste modq ē tātū existēdi p se nō aut dicēdi. — Probr.

2° Colligimq. Esse p se sive existere p se cōvenire ōī substāe etiā scdae. Probr 1ū ex dictis, tū qz Phlosus in hoc tertio mō dicit ēē ea quae nō dīr de subiecto aliquo alio, sed nō solū prima substāe sed etiā scdae, nō dīr de subiecto aliquo alio ḡ tū qz Phlosus in hoc tertio mō dicat Est substā, et quaecūqz hoc aliqd signāt, hoc ē, prima et 2a alioq frustra addidisset illa verba. et quaecūqz hoc aliqd signāt. tū qz ipse Phlosus ait, quae nō sūt p se in hoc tertio mō, ēē accidētia sed scdae substāe nō sūt accidētia ḡ sūt p se in hoc tertio mō quare tertius hic modq cōvenit qdē maximē primis substiis, qz hae maximae p se existūt, sed etiā absolutē cōvenit scdis substiis. — Colligimq 2°. Probr. Rō 1a. Rō 2a. Rō 3a. Rō.

DE QVARTO MODO PERSE.

DVBITATIO 1a

Quomodo sit explicandus quartus modus per se.

Phlosus ita definit quartum modū p se. Quod qdē propter ipsū inest unicuiqz, ut si ambulāte fulguravit nō ē p se, sed p accidēs qz nō propter ambulationē fulguravit, si vō iugulatū interiit ē p se, qz propter iugulationē interiit. Quare hic quartq modq dr à Peripateticis modq p se causādi, qz in ipso cōsideratur, quod unū sit p se cā alterq, cū hic modq cōtinet in se oēs causas maximē tn efficiētē. — Definitr 4us modq. — Hic modq dr à Peryp: modq p se causādi.

Ex his colligimq 1° Quod cū duplex sit cā, alia p se, alia p accidēs. Per se. Quae ut talis ē producit effectū, sicut ignis p se ē cā alterq ignis. Per accidēs illa. Quae nō producit effectū sed ē cōiuncta cū cā p se effectus. vē musicq aedificat, Phlosus in hoc quarto mō ponit causas quae p se producunt effectq. — Collgr 1°. Causa duplex. Alia Per se. Alia Per accidēs.

Colligimq 2° In hoc quarto mō cōtineri oēm causā p se, ita Phlosop: in tex: 34m. Alber: tract. 2. c: 6. Nyphq in tex: 39m Baldui ibidē dubio 1°. tū qz definitio quarti modi cōvenit cuilibet cāe p se, ḡ Antec: Qz cā p se definitr, quae ē talis, ut aliqd insit alteri propter illā — Collgr 2°. Cōtineri hic oēs cā p se. — Rō 1a.

Sed qualibet cā p se cuiuscunqȝ sit gn̄is, ē huiusmodi ut propter illā

Rō 2ª. sequatr effectꝰ p se, q̄, tū qr illud propter quod hic Philosus usurpat, apud ipsū cōvenit cuilibet gn̄i causarū, q̄ quod aūt Philosus attulerit e: xeplū in solo gn̄e cāe efficientis, id fecit, qr in illa cā hoc ē clarius nec oportuit afferre exepla in quolibet gn̄e cā.

DVBIT. 2ª.

An causa illa quā Philosus vocat per se sit per se in ordine ad effectū in actu an in potentia.

Respectu effectꝰ in potētia dī p se. Si effectꝰ de cā prædi. cōtigēs. Si cā coparetr cū effectu in potētia fiet per se. Hæc rō nō ē efficax. Rndet Cauet: respectu effectꝰ in potētia dici p se, qr si effectꝰ in actu de cā prædicatr fit prædicatio cōtigens ut hō videt, si vō cā coparetr cū effectu in potētia fiet prædicatio p se ut rationale ē visibile. Sed hæc rō nō ē efficax qr cū Philosus in hoc quarto mō nō tradat modū præ: dicādi p se, sed tātū causādi p se, nihil refert quod effectꝰ in actu, nō faciat propositionē p se, dūmō causetr p se. Quare illa propō hō videt ē p se psēitate causæ, nō vō p seitate prædicationis. Prædicatio n̄ ē cōtigens, causalitas necessaria. nā hæ p seitates sūt distinctæ ut dicā statī. Rndet Veronꝰ. dici p se, respectu effectꝰ in actu, qr si effectꝰ in potētia prædicetr de cā fiet propō in sedō mō ut rationale ē visibile, fiet aūt in quarto si sumatr effectꝰ in actu ut ronale videt. Sed neqȝ

Neqȝ hoc valet. hoc cōcludit, qr eadē propō diversa rone pōt spectare ad 2m et quartū modū p se. ad sedm rone prædicationis. ad quartū rone causalitatis ut di:

Effectꝰ in actu cōtigēter prædicatr de cā. cā. Adde. cōm Venetū, quod effectꝰ in actu cōtigēter prædicatr de cā, nō vō in aliquo mō dicēdi p se. Quare supposito, quod hic Philosus nō agat de mō dicēdi p se, sed de mō causādi p se, ut cōstat ex ipso tex: et ex dictis ad tertiū modū, quod Sabarella lib: 1 de propositionū neces:

Assertio. Dici p se respectu effectꝰ utrovsqȝ nō suspti. sitis c: 4 dicat. Rndeo cū cōmuni sñā, cām dici p se respectu effectꝰ utrovsqȝ nō suspti, nā cā dt habitudinē cāe, et cōnexionē p se, nō solū cū effectu in potētia, sed etiā cū effectu in actu, et utrvsqȝ effectꝰ ht

Quod nō excludatr effectꝰ in actu. aliquā cām p se. Et qdē nō excludi effectū in actu patet ex Philosō

Neqȝ effectꝰ in potētia. exēplo, ut iugulatꝰ interiit, nō excludi effectū in potētia patet, ex illa particula propter quæ extēdit ad causalitatē etiā potētialē.

Obiectio. Quo differat hic quartꝰ modꝰ a præcedētibꝰ. Ex hīs solui pōt alia dubitatio. Quo differat hic quartꝰ modꝰ a præcedē: tibꝰ, nā etiā in primo et 2º nō cōtinetr cāe. In primo qdē causa formalis

Rndeo. Differ: 1º. in sedō materialis et efficiēs. Rndeo. Differūt 1º qr in quarto mō cōsideratr solū causalitas seu cōnexio causæ et effectu, in 1º vō et 2º nō cōsideratr prædicatio quatenꝰ rone cāe fit prædicatio p se, quod accidit cū vel

2º prædicatio ē de essā subiecti, vel subiectū ē de essā prædicati 2º quia multa ptinēt ad quartū modū, quæ nō ptinēt ad primū et sedm, nā nō oē quod ē p se rone cāe, ē etiā p se ratiōe prædicationis, qr ad pseitatē prædicationis ultra pseitatē cāe, requirit et inexistā vera prædicati in subiecto, et iclusio essētialis, vel prædicati in subiecto, vel

234

subiecti in prædicato, per se in prædicari ē ex sua essā attribui et inēe Per se prædicari ē inēe tali subiecto.
tali subiecto. Hīc istæ propositiões sūt, per se in 4° mō. Romāle videt, ignis
calefacit, musicq cātat, ædificator ædificat, cū tn̄ nō sit per se in primo
vel in scdō mō, sūt ī cōtīgētes rōne prædicatiōis, licet nō sit cōtigētes Sūt aliquæ propōnes quæ in 4° mō sūt causalitatis rōne nō cōtīgētes.
ratiōe causalitatis. Pōt tn̄ eadē propō rōne causalitatis ptinere ad
quartū modū, rōne vō prædicatiōis ad primū, vel scdm̄ diversa n̄ ē ptā=
tas prædicatiōis et causalitatis. DVBITAT." 3ª

An omnes hi quatuor modi seruiant demonstrationi.

Rñdeo negādo. Dico pª 1° Modi per se, q ingrediūtr demōstrōm sūt Negatr. Assero 1ª Duo 1mus et 2us.
duo: 1mus et 2us. Probr ex Philosō tex: 44. ubi demōstrationē probat cō= Probr.
stare ex necessariis, qz cōstat ex propositionibus per se in 1° o 2° mō. Et hæc
assero patat. Dico 2° Tertiq modq per se nō ingreditr demōstrōm. Probr Assero 2ª Tertiq modq per se nō ingreditr. Probr.
qz hic modq nō ē modq dicēdi sed exīstēdi, q nō ingreditr demōstrōm,
nec qdē ratiōe subiecti per se existētis, qz nec hoc ē necessariū
ut patat, in Matematicis demōstrationibq in qbq subiectū ē accidēs.
Confirm. qz hic modq dīt pcitatē quādā incōplexā, in demōstratiōe Confirmatr
vō spectatr pcitas quādā cōplexa ut notauit Thom. c. 10 Aver: In demōstrōe spectatr pcitas quādā cōplexa.
et alii. De quarto mō maiq dubiū ē. Nā D. Thom: in tex.
35 asserit deseruire demōstrōi, qz in ea spectatr prædicata etiā 1ª sentā.
causalia, at hæc ptinet ad quartū modū. Oppositū tn̄ sētiūt Tho= 2ª sentā.
mist: Aver: Philosophq videlicet duos tātū priores modos seruire de=
mōstratiōi. idqz probāt tū ex Philosō hic ubi docēs demōstrationē Probr. auctoritate
cōstare ex propositionibq per se, nō enumerat nisi duos priores modos,
quartū vō modū nusquā numerat, et addit quæ nō insūt primo vel
scdō mō, eē accidentia id ē cōtigētia, at cōtigētia nō seruiūt de=
mōstrōi, tū rōne. qz qdqd ingreditr demōstrōm, ingreditr in prædica= Rōne.
tiōe, at prædicatiōis per se sūt duo tātū modi, primq et scdq quare
et causalitas ingreditur demōstrōm in prædicatiōe, ideoqz et quartq
modq ingreditur demōstrōm ratiōe primi et scdi.
Dices si duo posteriores modi nō sūt utiles ad demōstrationē quor=
sū hic à Philosō ponūtr. Rñdeo Illud, per se, ē æquocū, ob id Philosq Obiectiō quare ponūtr duo posteriores modi.
expressit duos modos dicēdi per se tāquā utiles demōstrōi, deinde vō Per se ē æquocū.
tradidit duos alios modos unū essēdi per se, alterū causandi per se,
ut modi dicēdi per se facilīq discernerētr.
Et ex his tādē oībq colligr solutio quæstiōis propositæ in titulo an Solutr quæstiōis
scta demōstrō debeat cōstare ex propositiōibq per se. Rñdeo in affirmatiuē, Rñō.
rō Philosī ē, qz oē necessariū ē per se, sed demōstrō cōstat ex necessariis
q. cōstat ex per se. Vn̄ singlæ propositiōes in demōstrōe eē per se, vel in
primo vel in scdō mō, seu vel de prædicato essētiali vel de prædicato propriō.

Obiectio — Dices. Multa demostrata in Philosop: quae nō sunt per se, ut c. caelū eē rotūdū, ignē eē primo calidū, quae praedicata nō sunt per se, qz sunt accidētia cōmunia.

Rdeo. — Rdeo dicta propositiōes sunt per se in scdō mō, idqz nō solū per seitate subiecti quod sufficit ad demostrōm in cōmuni, licet ad nō perfectissimā, sed etiā quodā perseitate praedicati, qz dicta praedicata sunt cōnaturalitate quadā cū talib subiectis,

Ista requirūt licet nō determinate sed sub disiūctiōe. — et illa requirūt ex sua essā, licet nō determinate, sed sub disiūctiōe ut explicui in scdō mō per se. Alij dicūt has demostrōes nō eē perfectissimas nec absissis denominari Physicā sciam sed ab alijs perfectioribq.

QVAESTIO. 7a

An demonstratio constare debeat ex propositionibus de praedicato universali.

Quid intelligat Phus — Philosus hic tex: 36. Propositiōē quā appellat univalem, vocat etiā scdm
1 Per univale praedicatū — quod ipsū, et ibidē et tex: 37. eādē vocat de praedicato primo. Quare ut
2 Per scdm quod ipsū — cōditiōē hac demostrōnis bene intelligamq, videdū ē, qd Philosus intelligat
3 Per primū. — per univale praedicatū, per scdm quod ipsū, et primū. Pro quo

Nota — Nota univale
univale tribq modis — apud Philosum tribq modis accipi. 1o. Pro re univali, quae vel ē ante multa
1o
1 Vel ē ante multa — ut ideae Platonis, vel in multis individuis, et dr̄ univale fundamētale, vel
2 Vel in multis individuis — pro univali post multa, quale ē quod sit formatr ab intellectu et praedi:
3 Vel post multa. — cati de multis, quod univale post multa dr̄ univale univalitate subiecti

2o Univale sumitr Prioristicē — qz de pluribq praedicatr et dividitr in quinq illas univalis spēs Genq, Spe:
ciē, Differām Propriū Accidēs 2o univale sumitr Prioristicē, pro ea

3 Posterioristicē et hoc mō hic accipitr. — propositiōe cuiq praedicatū ē affectū signo univali ut oē a ē b: 3o Po:
sterioristicē sumitr, et hoc mō nūc accipit Philosus univale. Hoc aūt
univale dr̄ à Philosis univale univalitate subiecti et praedicati, qm̄
nimirū praedicatū explet totā suā univalitatē circa subiectū, et vi:

Hoc accidit in cōvertibilibq. — cissī subiectū circa praedicatū, quod accidit in terminis cōvertibilibq

Definitr univale. — Definit aūt hoc univale Philosus tex: 36 Univale āgl dico quod utiq
et de oī sit, et per se, et scdm quod ipsū. Et paulo post tex: 37. quod in
quolibet et primo mōstratr. Ubi.

Difficultas. 1a — Prima ē difficultas quid sit praedicatū scdm quod ipsū Cūā qd sit prae:

Rdeo. — dicatū de oī et per se supā ē explicatū. Rdeo Esse praedicatū scdm

Definitr praedicatū scdm quod ipsū — quod ipsū, ē eē tale praedicatū, quod cōveniat subiecto scdm quod ipsū,
idē scdm propria subiecti natām. Quod dupliciter intelligi pot. 1o mō ut ex:

Hoc dupliciter intelligi: 1o — ponit Thom: c 12. S. Thom: et alij, ut tale praedicatū cōveniat subie:

Ratiōe cuiuslibet gradq tā generici quā differētialis — cto scdm propriā ipsius natām, ratiōe cuiuslibet gradq tā generici quā
differētialis, ut ē. hoc ē positivq, quod praedicatū cōvenit subiecto ex
natā ipsius ratiōe gradq generici et scdm hoc hac propō ē scdm quod

2o — ipsū. 2o mō, ut cōveniat ratiōe ultimi gradq cōstituētis et distinguētis

Ratiōe ultimi gradq cōstituētis et distinguētis. — ut exponit Aver: cōm: 36 in fine. Alber: Liconien. Egid: Caiet: Balduin
Bassolj: Apolli: in tex: 36. et quaesito 26. ac cū dicimq hō ē risibilis

215.

Ubi Nota, quod sedm̄ priorē senam̄, oīs propō p se, ē sedm̄ quod ipsū, Nota
& ē con̄, at sedm̄ posteriorē, propō sedm̄ quod ipsū, addit aliqd supra pro: sedm̄ priorē senam
positionē p se, ita ut oīs propō sedm̄ quod ipsū sit p se, nō cōtra, ad: sedm̄ posteriore
dit n̄ secūdū quod ipsū, ipsi prȧdicatū p se ut cōvertatr cū subiecto &
utrūq aliquī pateat.
Porro an Philosophus intelligat hic sedm̄ quod ipsū ut exponūt priores
autores, an vō ut posteriores difficultas ē. Mihi dicēdū videtr sic lo: Dubiū ē quā Philosophus senam intelligat.
quēdō sit in rigore Prȧdicatū sedm̄ quod ipsū illud ēē, quod subiecto
cōvenit sedm̄ propriā subiecti natam̄, ratiōē cuiuslibet gradg tā Assertō.
generici quā differētialis. Probr. Ē nēē aliquē rei sedm̄ quod ipsū
ē in ēē rei sedm̄ propriā essam̄, at in re sūt multi gradg essētiales, alii Probr
generici & cōmunes, alii specifici et proprii, ḡ quod inest ratiōē cuiuslibet ex
his gradibus, inest sedm̄ essam̄ & cōsequēter sedm̄ quod ipsū. Quod si dicas, quod
cōvenit sub reduplicatiōē cōvenit ratiōē gradg specifici, sed quod cōvenit obiectō
sedm̄ quod ipsū cōvenit sub reduplicatiōē, ḡ. Rēdeo secūdū quod ipsū ex
vi vocis includit nō solū gradū specificū sed etiā genericū, quare hō sedm̄ Rēsō.
quod hō, ē & aīal et rōnalis: tn̄ strictē solet interdū accipi à Philosophis hō sedm̄ quod hō ē aīal & rōnalis.
et tūc supponit pro gradu specifico, à quo res formatr & determinatā ht ēē
tale. Sā vō si hoc quē explicimg nō accipiatr sedm̄ quod ipsū, planū iā
erit nō oē sedm̄ quod ipsū, ēē univale, qz prȧdicata quȧ cōveniūt ratiōē sedm̄ hūc modū, sedm̄ quod ipsū, est univale
gradus generici sūt sedm̄ quod ipsū, nec tn̄ univalia, qz univale ad sedm̄ quod
ipsū, ita acceptū addit primitatē subiecti, ita ut nō dicatr univale prȧdi: Univale ad sedm̄ quod ipsū addit primita:
catū nisi respectu sui primi subiecti, cui soli et p ipsū oībg aliis cōpetat, tē subiecti.
quod requit prȧdicatū cōvertibile cū subiecto ut patet. Et si nō hȧc ita
se habeāt, Philosophus tn̄ hic p prȧdicatū sedm̄ quod ipsū, solū illud intel: Et hic Philosophus intelligit p prȧdicatū sedm̄ quod ipsū, quod cōvenit
ligit quod cōvenit subiecto sedm̄ propriā natam̄ subiecti rōnē solig gradg subiecto sedm̄ propriā natam̄ subiecti rōne
differētiales. Probr 1°. Ē sæpissime à Philosophis accipitr prȧdicatū solig gradg differētialis
sedm̄ quod ipsū pro eo quod cōvenit rei cū reduplicatiōē ratiōis formȧ
determinātis, ḡ et verisimile ē hic ita acceptū à Philosopho. 2° Probr ex Probr. 1°.
ipso Philosopho hic tex: 39 40, 41, 42, 43, 66, 68, ubi prȧdicatū sedm̄ quod 2°.
ipsū accipit pro eodē ac prȧdicato primo. Sed nisi prȧdicatū sedm̄ quod Prȧdicatū sedm̄ quod ipsū ē idē cū prȧdicato primo.
ipsū intelligatr ēē illud quod cōvenit subiecto sedm̄ propriā natam̄ ra:
tiōē solig gradg differētialis nō ē idē cū prȧdicato primo, ḡ. Dices pro obiectō
D. Thoma & Averr. Philosophum tex: 35 docere prȧdicatū sedm̄ quod ipsū,
et p se ēē idē, ḡ sedm̄ quod ipsū debet accipi sedm̄ priorē expositionē.
Rēdet Suar: Lincoln: Ægid: et alii esse idē nō cōvertibilr et utrigs Rēdeo.
sed ex altā tātū parte eo sensu quo dicimg hoīem ēē idē atq aīal
nō tn̄ ē cōtrario, aīal ēē idē atq hoīem, ut sensus sit oē sedm̄ quod ipsū Oē sedm̄ quod ipsū ē p se nō tn̄ con̄
ēē p se nō tn̄ con̄.

Secūda difficultas ē. Quid sit inesse primo. Vox illa, Primo nō ē ad: Difficultas 2a Definitr Prȧdicatū primū.
verbiū sed nomē, grȧcē n̄ habetr πρῶτος vā inēē primo, ē inēē alicui
primo subiecto. Dicitr aūt pōt aliquod prȧdicatū inēē subiecto primo

Distribuitur quod praedicatum inest subiecto primo. 1°

1° Positive, ut ita insit illi, ut per ipsum omnibus aliis insit, sic sensitivum inest animali nam per animal inest omnibus aliis, sic risibile inest homini, nam per hominem inest Socrati Platoni et aliis.

2° Negative. 2° Negative, ut non insit prius alteri, seu ut non insit ipsi per alterum, sic genus inest speciebus, animal enim inest homini primo, quia non per aliquid prius, non tamen per hominem inest omnibus aliis.

Hac distinctione. Hac huius distinctionis est, quia primum dicitur dupliciter respectu

Primum dicitur dupliciter respectu. et ad antecedentia quia ante se non habet aliquid prius, et ad subsequentia quia post se habet reliqua omnia. Si igitur subiectum sit primum, et quia non habet prius et quia per ipsum, praedicatum inest aliis tunc praedicatum inerit subiecto primo positive, sive solum dicatur primum, quia ante se non habet prius, tunc tale praedicatum dicetur inesse subiecto primo negative.

Praedicatum universale debet inesse subiecto primo positive. Ratio 1a. Dico ergo praedicatum universale ex mente Philosophi debet inesse subiecto primo positive. Tum quia dicit universale non debere esse in pluribus, id est non debere se extendere ad plura quam subiectum, sed debere esse convertibile cum subiecto, at quod inest primo negative extendit se ad plura ut animal respectu hominis.

Ratio 2a. Tum quia clare id explicat illis verbis: quod igitur primo sive de triangulo, hoc inest, et aliis et huius universaliter est demonstro. Itaque illud

Illud inest primo quod per ipsum inest et aliis omnibus. inest primo quod per ipsum inest et aliis omnibus.

Explicatur illud, debere esse praedicatum primum. Sicut est praedicatum universale ex Philosopho, ita debere esse primum, ut conveniat suo subiecto primo positive, id est non mediate alio subiecto, sive non per aliud subiectum, et deinde quod omnibus aliis quibus convenit, conveniat mediate suo subiecto de quo convertitur dicitur etiamsi illi non conveniat immediate immediatione causae hoc enim non impedit. Tale praedicatum est visibile, nam convenit homini primo et non per aliud subiectum, et omnibus aliis inest per hominem, etiamsi homini insit mediate admirativo tamquam causa, et sic acceptum, praedicatum primum est idem cum praedicato

Praedicatum primum non differt a praedicato secundum quod ipsum. secundum quod ipsum, secundum posteriorem expositionem, quare praedicatum primum non differt a praedicato secundum quod ipsum nisi ut explicat Baldui: quia primum explicat habitudinem praedicati ad subiectum, secundum quod ipsum vero habitudinem

Dicitur primum. subiecti ad praedicatum. Dicitur enim primum, quia primo inest tali subiecto, et non per aliud subiectum, et aliis subiectis quibus inest, inest per tale subiectum, dicitur vero secundum

Dicitur secundum quod ipsum. quod ipsum, quia inest subiecto, secundum propriam subiecti naturam.

Hinc 1°. Hinc 1° primo praedicatum primum esse per se, nam secundum quod ipsum ut patet ex textu 36. est per se

2°. sed omne primum est secundum quod ipsum ergo omne primum est per se et consequenter est de omni et est praedicatum naturale. 2° Non omne praedicatum per se esse primum quia primum

3°. requirit convertibilitatem quam non requirit praedicatum per se. 3° Propositionem

Propositio de praedicato primo et immediata non est eadem. de praedicato primo et immediatam non esse eandem, nam propositio immediata exigit solam immediationem causae, propositio autem de praedicato primo solam immediationem subiecti. Nam haec homo est sensibilis est immediata quia essentialis, non autem est de praedicato primo, quia sensibile primo convenit animali, et per animal homini, haec autem homo est visibilis est de praedicato primo non autem immediata ut patet.

Explicatae sunt duae conditiones illae, quod sit de omni, quod per se. Iam igitur ex his manent explicatae conditiones illae, praedicati universalis, scilicet quod sit de omni, quod per se. Et quae duae expositae sunt superioribus quaestionibus et quod secundum quod ipsum, quod primum quae duae expositae sunt hac quaestione. Nunc superest videndum quae propositiones sint universales ut hic accipi

univale. Philosophus hic ut solvat hanc difficultatem asserit 1° Tribus modis nos decipi circa praedicata univalia, cum cognoscamus quae propositiones non sit de praedicato univali 1° Cum passionem quam attribuimus speciei putantes illam speciem esse subiectum primum talis passionis, eo quod non videamus alias species illius generis, ut si non esset nisi una species animalis in mundo ut homo, putaremus sensitivum eo: convenire homini tamquam primo subiecto, quia non videremus convenire alteri praeter hominem. 2° Cum passio aliqua inest multis speciebus propter aliquod genus commune innominatum tunc species illas putaremus esse subiectum primum illius passionis, cum tamen illa passio non competat speciebus propter rationes specificas, sed propter genericam innominatam, ut esse progressivum convenit equo et homini propter aliquod genericum commune homini et equo innominatum quod commune genericum erit infra animal et supra hominem. 3. Cum proprietatem alicuius generis probamus de illo, ut in toto in parte, id est ut est contractum ad speciem, tunc in propositio illa demonstrabitur quidem de specie, sed non tamquam de primo subiecto, ut si quis demonstret de animali rationali sensum, non demonstrabit de subiecto primo quia animali non ut rationale est, sed ut animal est convenit sensus. Addit Philosophus si quis demonstret passionem aliquam genericam de omnibus speciebus non ideo demonstrat de genere cui tamquam primo subiecto convenit, ideo non sciet illam passionem univaly quia ea non inest speciebus propter rationes specificas, sed propter rationem genericam. 2° ut cognoscamus quae propositiones sit de praedicato univali, tradit idem Philosophus duas regulas 1a est cum ablatis omnibus aliis, et illo solo relicto adhuc passio manet subiecto, tunc illud erit primum subiectum passionis ut. ablato a triangulo, quod sit aeneus vel aureus et relicto solum quod sit triangulus, manet illi habere tres angulos aequales duobus rectis, triangulus igitur erit primum subiectum huius passionis, similiter ablatis ab homine omnibus aliis et relicto solum quod sit rationalis inest illi visibilitas, rationale igitur erit primum subiectum visibilitatis. Haec autem ablatio facienda est mente et cogitatione non vero realiter. 2a quo primo ablato aufertur passio, illud erit primum subiectum passionis. ut ablato rationali aufertur visibilitas, et ablato animali aufertur etiam visibilitas, sed non primo ablato quia in ablato animali, aufertur rationalitas, ideo etiam aufertur visibilitas. Hoc autem tunc cognoscamus quando illud subiectum ablatis inest illa passio omnibus aliis.

Ex his colligimus 1° quid sit esse praedicatum univale, primum, et reciprocum. Dicitur univale quatenus explet suam univalitatem circa subiectum; dicitur primum quatenus inest suo primo subiecto, dicitur reciprocum seu convertibile quatenus est adaequatum subiecto et cum eo convertitur seu non plus se extendit quam subiectum, haec autem omnia eidem praedicato competunt. 2° Colligimus solutionem illius dubitationis quae sit propositiones de praedicato univali et primo, secundum dicta in illa sunt, quae sunt praedicata convertibilia sive sit essentialia, ut definitio vel differentia essentialis rei, sive sint accidentalia ut propriae passiones, Omnis igitur propositio in qua definitio de definito, differentia essentialis de re propria, et adaequata passio de subiecto

216. Asserit 1°. Tribus modis decipimur circa praedicata univalia. 1°
2°
Istud commune genericum erit infra animal et supra hominem. 3°
Asserit 2°
Duae regulae 1a
Haec ablatio facienda est mente et cogitatione. 2a
Colligimus 1°
Dicitur univale quatenus
Dicitur primum quatenus
Dicitur reciprocum seu convertibile. 2°

prædicatu erit univalis, ut sū ē aial ronale, sō ē ronalis, sō ē visibilis, nō aūt illa propō erit univalis, ī qua genq de spē prædicate propter dicta.

3°. Prædicatū primū potē ēē nō solū univocū sed etiā analogū. Probr. De analogo pōt ēē sciā.

Possumq etiā 3° colligere Prædicatū primū nō solū posse ēē univocū sed etiā Analogū. Probr ex Philosō 2 post: tex 87 et 96 de analogo potē ēē sciā, ꝗ de eo poterit demōstrari passiones quæ ōi ꝑ se primo nō cōveniūt analogatis, tn̄ analogo ī cōmuni ꝑ se primo insūt.

Difficultas. Sdo.

Sed supē hīc difficultas an propones demostrōis debeat ēē de prædicato univali primo. Sdeo affirmative cū Philosō hīc tex: 37 usqȝ ad 96. ubi probat cōclusionē demōstrōis debere ēē univalem, et de prædicato primo, et tex: 56 ubi probat præmissas demōstrōis debere ēē de prædicato primo.

Si præmissæ et coclo sūt univales et de prædicato primo tota demōstro. Probr. 1°

Addemō: ꝑfectiss. reqrit̄ suma necessitas, id ē tā ex parte subiecti quā prædicati

Itaqȝ si præmissæ et cōclo sūt univales et de prædicato primo tota demōstro erit univalis et de prædicato primo. Probr ꝗ 1° ad demōstrōm ꝑfectissimā de qua hīc loqmr reqrit̄ suma necessitas, id ē tā ex parte subiecti quā prædicati ut scilt subiectū necessō reqrat tale prædicatū, et vicissī prædicatū necessō reqrat tale subiectū, at hæc necessitas nō invenitr nisi ī propositionibq univalibq, ꝰ de prædicato primo, qn̄ ī prædicatū ī ē primo suo subiecto, tūc ē mutua cōnexio quod inde cōstat, nā

Prædicata univalia hæc sūt definitio, diffīa, propria passio.

prædicata univalia sūt, definitio, diffīa, propria passio, at quotiescūqȝ prædicatū hæc de subiecto, tūc et subiectū reqrit tale prædicatū, et vicissī prædicatū reqrit tale subiectū ꝗ demōstro cōstare debet ex univalibq.

Confir.

Confir: qz propositiones univales sūt ꝑfectissimæ cū in illis prædicatū dicatr de suo primo subiecto, at ꝑfectissimæ propositiones reqrūtr ad ꝑfectissimā demōstrom, ꝗ propositiones univales reqrūtr ad ꝑfectissimā demōstrom. Hīc ē quod demōstro

Demōstro debet cōstare ex univalibq tā quoad pricipia quā quoad cōclusionē. De Conclone Probr

debeat cōstare ex univalibq tā quoad pricipia quā quoad cōclusionē. De cōclone Probr, tū qz ī demōstrōe ꝑfecta debet probari passio de suo subiecto adæquato, sed talis passio facit proponem univalē ꝗ. tū qz nisi qs demōstret passionē de suo subiecto proprio, ille verē

rō 1a. rō 2a.

de ea sciam nō habebit, qz eā nōscit, uti ē. Cū Philosōs hīc tāqȝ vitiosas repellit eas demōstrōes quæ demōstrāt passionē nō de primo

Hīc ē 1° accidētia convētia subiecto primo nō possūt demōstrari. 2°.

subiecto et hīc ē primo, accidētia quæ nō hnt aliquod subiectū primū cui cōveniat nō posse propriè demōstrari 2° Proprietatē

De Principiis Probr

quib nō posse propriè demōstrari de spē. De pricipiis etiā Probr

rō 1a.

tū qz cōclo demōstrōis ꝑfectæ, debet inferre propriā passionē de subiecto adæquato, ꝰ cōsequēter debet ēē de prædicato univali et primo, ꝗ et præmissæ, cōsequēa qz duo extrema demōstrōis ꝑfectæ, sūt int se adæquata, & cōvertūtr, nā cōclo ī qua utrūqȝ extremū ponitr, ē de prædicato primo, ꝗ mediū debet etiā cōverti

Mediū ē cā

cū utroqȝ extremo. Sequella. qz cū mediū sit cā, si excedit vel nō adæquat subiectū, neqȝ adæquabit passionē quæ cū subiecto

cõvertitur, q̃ nõ erit rã adæquata talis passiõis, nec apta demõ: 217.
strari, tũ q̃z si passio demõstratr de suo primo subiecto demõstratr Rõ 2ª
p̃ definitiõẽ subiecti, at definitio ẽ prædicatũ univale, q̃ quotiescũq̃
passio demõstratr de suo primo subiecto, demõstratr p̃ univalia, sequitur
in maiori prædicabitr passio de definitiõe subiecti ut oẽ aial rõ: In maiori prædicabitr passio de definitiõe subiecti.
nale ẽ discursivũ, in minori definitio de subiecto ut ois hõ ẽ aial In minori definitio de subiecto.
ronale in cõclõe passio de subiecto ut ois hõ ẽ discursivus, q̃ pro:
pones oẽs sut univales.

Quæres? An demõstrõ q̃z debeat cõstare ex univalibg, sicco af: Obiectio.
firmativis q̃z sicut in gnē demonstrationũ, propter qd, perfectissima Rºsio.
demõstrõ requirit propositioẽs univales, sit in gnē demonstrationũ,
quia, requirat easdẽ propositioẽs, perfectissima demõstrõ univalis maxime cũ demõstrõ q̃z
constare possit iisdẽ propõnibus, qbg cõstat demõstrõ propter qd, q̃a
solũ facta trãspositiõe ut dicã infra.

QVÆSTI. 8.

Quomodo cõparantur inter se necessariũ, de omni, per se, universale.

DVBITATIO 1ª

An omne prædicatũ de omni sit per se.

Prima sentª cõmunis Philosophorũ negat, asserit ẽ prædicatũ de oĩ se habere ut superius ad prædicatũ p̃ se, ita ut oẽ prædicatũ p̃ se sit de oĩ, nõ autẽ cõtra oẽ de oĩ sit p̃ se. (1ª sentª negat) Fũdamẽtũ eius ẽ q̃z in his propõnibg ois hõ ẽ bipes, ois cygnus ẽ albus, ois corvus est niger, prædicatũ ẽ de oĩ, nõ autẽ p̃ se q̃z in eis nec prædicatũ ẽ de essa subiecti, nec subiectũ de essa prædicati. (Fũdamẽtũ) Confir: q̃z accidẽtia q̃nti prædicabilis nõ sut p̃ se, cũ sut cõtingentia, possut ẽ adesse et abesse, at hæc prædicata bipes, albũ, nigrũ, sut accidẽtia q̃nti prædicabilis q̃ nõ sut p̃ se.

Sedª sentª multorũ recẽtiorũ int quos ẽ P. Fonseca 5 Met: 16 asserit oẽ prædicatũ p̃ se ẽẽ de oĩ, in quo cõvenit cũ prima sentª et in istis oẽ prædicatũ de oĩ ẽẽ p̃ se in quo differt a prima. (2ª sentª dicit)

Nota pro solutiõe. Prædicatũ de oĩ ẽẽ duplex aliud ẽẽ de oĩ absolutẽ, aliud de oĩ secdm qd et cũ aliqua limitatiõe. (Nota. Prædicatũ de oĩ ẽẽ duplex. Aliud absolutẽ de oĩ.) Prædicatum de oĩ absolutẽ illud ẽ quod cõvenit oibg inferioribg subiecti sine ulla limitatiõe et exceptiõe ut visibile quod cõvenit oibg hõibg sine ulla limitatiõe; de oĩ nõ secdm qd ẽ illud, quod cõvenit oibg inferioribg subiecti, nõ absolute, sed cũ limitatiõe et exceptiõe, quo pacto oĩ hõi Æthiopi cõvenit ẽẽ nigrũ. (Aliud nõ absolutẽ sed secdm qd.) Autores q̃ huius secdæ sentæ loquutr de prædicato de oĩ absolutẽ, nõ vero de prædicato de oĩ secdm qd, hoc n̄ potest nõ ẽẽ p̃ se ut apparet in exẽplo adducto, nigredo n̄ Æthiopibg accidẽtaria ẽ nõ p̃ se. (Autores huius secdæ sentæ loquutr de absolutẽ)

Assero oẽ prædicatũ de oĩ absolutẽ ẽ p̃ se et oẽ p̃ se de oĩ. (Assero.)
Probr 1º ex Philosõ 5 Met: 16 ubi ait quæcũq̃ universe dicr de aliquo (Probr 1º)

subiecto, illi per se inesse, accidentia vero id est contingentia nec universe dici de subiecto nec per se illi inesse. 2do neg. est, quia omne quod inest toti speciei et per se necessario inest, at quod necessario inest, est aliquod fundamentum in natura propter quod insit necessario, atque proinde per se inest, quia per se inesse est ex natura sua inesse rei. Ergo omne de omni est per se. Ad fundamentum 3ae sententiae 3o dico. iuxta dicta in Porphyrii cap. de Proprio. illa praedicata quoad existentiam esse contingentia quoad convenientiam vero esse necessaria et per se, et facere propositiones in 2do modo per se, quia non solum subiectum vendicat sibi praedicatum, sed etiam praedicatum ex sua essentia vendicat sibi tale subiectum, licet non determinate sed sub disiunctione.

3o dico.

Per se inesse est ex natura sua inesse rei.

Ad fundamentum 3ae sententiae 3o dico.

DUBITATIO 2a

Utrum omne per se sit necessarium.

1o dico.

Probatur 1o.

Solum ea quae sunt per se esse necessaria. 2o. 1a

Quia unus terminus est de definitione alterius.

2o 2o

3o 3o

1o dico dumtaxat propositionem per se proprie, id est in 1o et 2o modo, omnis propositio per se est necessaria. Probatur tum ex Philosopho hic, ubi expresse asserit per se esse necessaria, et infra probat, solum ea quae sunt per se esse necessaria, tum quia propositio necessaria est illa cuius praedicatum est connexum cum subiecto connexione necessaria et essentiali at omnis propositio in 1o et 2o modo est huiusmodi, quia vel praedicatum est de essentia subiecti, quod accidit in 1o modo, vel subiectum est de essentia praedicati quod accidit in 2o. Ergo omnis propositio per se est necessaria. Maior patet quia illa est necessaria quae indicat id quod aliter se habere non potest, quod accidit quando unus terminus est de definitione alterius, quia talis connexio cum sit essentialis per nullam potentiam solvi potest, tum quia Philosophus tex. 35 et 35, 49, vult propositiones quae non sunt in hoc 1o et 2o modo esse per accidens, ergo vult propositiones per se in 1o et 2o modo necessarias esse, tum quia quae sunt per se 1o modo sunt essentialia, quae sunt per se 2o modo sunt propriae passiones, at tam praedicata essentialia, quam propriae passiones sunt praedicata essentialia, ergo omne per se est necessarium.

DUBITATIO 3a

An omne necessarium sit per se.

Nota 1o.

Hic de necessitate complexi ergo.

2o

Hic quaeri de propositionibus affirmativis

3o

Hic quaeri de propositionibus naturalibus

4o

De propositionibus de omni.

5o

De propositionibus necessariis.

Definitio propositionis necessariae intrinseca.

Propositio necessaria necessitate extrinseca est illa.

Negat Alfarabius ex Averr. com. 15 et 44. et Vanotus in tex. 34 sed communis sententia affirmat. Pro qua. Nota 1o. Nunc sermonem esse de necessitate complexi id est propositionis, non autem incomplexi: secundum quam res dicitur necessario existere. 2o hic quaeri de propositionibus affirmativis tantum quae solae locum habent in vera demonstratione. 3o hic quaeri de propositionibus naturalibus nam indirectae a scientia excluduntur. 4o de propositionibus de omni nam quae non sunt de omni nec necessariae nec per se esse possunt. 5. De propositionibus necessariis necessitate intrinseca non extrinseca et per accidens. Propositio necessaria necessitate intrinseca dicitur illa, quae est necessaria ratione suorum terminorum id est qua necessitas oritur ex natura ipsorum terminorum vel subiectum requirit praedicatum vel praedicatum requirit subiectum, vel utrumque utrumque. Propositio necessaria necessitate extrinseca et per accidens est illa, cuius necessitas non oritur ex natura terminorum, illi enim ex natura sua connexionem necessariam nullam habent sed per accidens, id est ex aliqua causa extrinseca

quod multis

quod multis modis cōtigit. 1° Ex suppositione de praesenti, ut hō movetur, supposito quod currat, sive de praeterito, ut heri legi, supposito quod legerit 2° Ex mō praedicandi, illa n. propositio ñ quae de eodē affirmatur contradictoriē duo sub disiunctione ex tali mō cadit necessariā ut hō ē albus vel nō. 3° Ex cōiunctione duorū extremorū cū uno tertio ut veritate ē risibile, aliqa extrema q2 necessario sunt connexa cū tertio idē cū hñe sit propositio connexa inter se idē dico de risibili et [illegible]. Ad dubitationē [illegible] oēm propositionē necessariā intrinsecē eē per se ñ 1° d 2° mō, d ēcon, ita ut necessariū hoc mō acceptū d per se sit termini convertibiles. Probatur 1° ex Philosopho hic ubi docet, per se eē necessariā, et solū ea quae sūt per se eē necessaria, et quae nō sūt per se 1° vel 2° mō eē cōtingentia, et 5° Metaph. 16 nullū cōtigens aūt eē per se. 2° necessitas intrinseca, vel nascitur ex eo quod subiectū ex sua essā requirit tale praedicatū vel quod praedicatū ex sua essā requirit tale subiectū vel q2 et praedicatū includit tale subiectū, et subiectū tale praedicatū, at quae sūt his modis necessā sūt per se ñ 1° vel 2° mō ḡ oēs propositio necessā necessitate intrinseca ē per se. Confir. nulla propositio necessā necessitate intrinseca ē per accidens. ḡ ē per se ñ 1° vel 2° mō. Consequentia Quia oēs propositio quae nō ē altero horū modorū sedm Philosophum ē per accidens.

1° Ex suppositione de praesenti. 2° Ex mō praedicandi. 3° Ex cōiunctione duorū extremorū

Ad dubitationē [illegible]

Probatur 1°

Solū ea quae sūt per se eē necessaria Et quae nō sūt per se eē cōtingentia. 2°

Necessitas intrinseca vel nascitur ex eo.

DUBITATIO 4.

An omne praedicatū de omni, et per se, sit universale & primum.

[illegible] Ex dictis negative. Nā ad propositionē de omni, satis ē, ut praedicatū cōveniat universo subiecto, ad propositionē per se, ut vel praedicatum sit de essā subiecti vel subiectū de essā praedicati, ad propositionē aūt universalem et de praedicato primo, praeter hoc requiritur ut praedicatū cōveniat subiecto primo et per ipsū aliis, ad quod opportet ut subiectū et praedicatū sit termini convertibiles ut supra dixi. Quare hae propositiones hō ē aīal, hō ē risibilis sūt de oī et per se, nō vero de praedicato universali. Adde quod ad praedicatū universale requirit Philosophus ut sit de oī et per se, et insuper ut convertatur cū subiecto ut latius patent, et iuxta hoc oē praedicatū universale ē per se nō vero con oē de oī d per se ē universale. hinc ḡ se universale esse, d de oī, ut superius d inferius. Et hic soluta illa dubitatio, utrū praedicatū universale sit de oī et per se Et vero dubitationibus ē. q2 universale ē quod inē 1° subiecto et per ipsū aliis at pōt aliqd vicē primo subiecto quod nō sit de oī nec per se ḡ universale nō debet eē de oī d per se. Minor. Nā ñ hac propositione nasus ē simus simitas cōvenit naso tanquā primo subiecto, q2 per ipsū aliis, nō tn̄ oī naso cōpetit nec per se, q2 oē per se ē necessariū, simitas aūt nō cōpetit necessario naso. Dicendū tn̄ ē iuxta dicta ad praedicatū universale debere eē de oī, et per se, q2 ad universale scientificū de quo hic loquitur nō solū requiritur primitas subiecti sed etiā ut sit

Negativa. Ad propositionē de oī, satis ē ut Ad propositionē per se Ad propositionē universalē et de praedi. primo.

Requiritur et praedicati universale convertatur.

rō 1a p se, & de oi tu qz sic definiti a Philoso. Vniuale ergt duo quod utiqz
rō 2a sit de oi et p se, tu qz scia nō cōsiderat propositioes particulares
sed tatu de oi, neqz cōsiderat propositioes cōtigetes, sed necessarias,
ac proinde p se, ergo vniuale scietificu debet ee de oi & p se. vn cōstat, vniuale ut hic accipitur
debere ee de oi, p se, sdm quod ipsu, et primu, mō sup explicato. Et ex
his patet ad dubitatione.

Vniuale scietificu debet cōstare ex 4. Cōd. — Ex dictis tota quaestioe cōstat, quatuor haec, necessariu, de oi, per se,
debet ee de oi. 1 — vniuale, ita se habere ut oe de oi sit necessariu & p se et uiciss.
Per se 2 — oe p se sit de oi et necessariu, deinde oe vniuale sit necessariu de
Sdm quod ipsu 3 — oi et p se nō cōu, praeterea oe p se sit necessariu, et oe necessariu
Primum. 4 — p se.

QVAESTIO. 9a

An demonstratio debeat cō"stare ex propriis.

nota. Ut sesu quaestiois intelligas nota demōstrom tu cōstare ex propriis cu
praedicata sut propria illig subiecti de quo fit demōstro tā mediu quā
passiō. quaeritur ergo an demōstro cōstare debeat ex huiusmodi propriis.
Assero. Demōstro debet cōstare ex propriis. Hac assertione ponit ipse
Philosus ubi etia adducit hac ronem. Demōstro cōstat ex p se & vniualibus, at praedica
p se & vniualia sut propria ergo demōstro cōstat ex propriis. Min: qz pdicata p se ut tali cōuenit
at quod cōuenit rei ut talis e, e propriu illi rei ergo praedicatu p se e
praedicatu proprium praedicata etia vniualia sut vel definitio vel diffa
essetialis vel propria passio at hac oia sut praedicata propria rei ergo
praedicata vniualia sut propria.
Ex hac cōditioe demōstrois infert Philosus duo. 1o nō licere trascedere de gnē
in gnus. Per gnus intelligit subiectu de quo demōstrari aliqd vult ergo
nō licere pricipia unius subiecti aptare ad demōstrādas passiones
alterius subiecti, rō e qz unumquodqz subiectu ht sua propria pricipia
demōstro aut debet cōstare ex propriis, nō ergo licet procedere ex pricipiis
alterius subiecti. Exēplu. Physicus probat terrā ee rotūdā et
caelu ee sphaericu p pricipiu geometricu quae cētro ad circuferetia sut lineae aequa
licet trāscedere de gnē in gnus. Adeo eadē cōclo pot probari in
diversis scietiis p diversa media. qua Physicus probat terrā ee rotūdā
p mediu Physicu nēpe gravitatē cu in oes partes terrae affectāt quā
maxime approximare cētro, p suā gravitatē se protrudūt et accomodāt
in figurā globosā, sic in quā maximē obsidēt cētru. Similiter caelu ee rotūdu
probat ex motu circulari. Mathematicus nō probat has cōcloes p
alia pricipia ut terrā ee rotūdā qz oia pōdera cadētia in terrā cadūt
ad angulos rectos.
Porro cu Philosus asserit nō licere trāscēdere de gnē in gnus hoc
e intelligēdu qn subiecta sut diversa, alias licebit primo qn subiecta

nō sūt penitꝰ diversa sed cōveniunt in aliquo cōmuni, tūc ī ratiōe illiꝰ cōmunis sūt cōmunia principia, ut numerus obiectū Arithmeti: cę, et magnitudo obiectū Geomet: cōveniūt in ratiōe cōmuni quantita: tis. quare possunt habere cōmunia principia, ut sunt quę concernūt quantitatē in cōmuni, ut: oē totū ē maiꝰ sua parte, quę sūt ęqua: lia uni tertio, si ab ęqualibꝰ ęqualia demās etc. hęc n. principia pos: sūt ęquē accomodari magnitudinibꝰ ac numeris ut si probē tricubitū eē maiꝰ bicubito, vel denariū eē maiorē quinario qr. oē totū maiꝰ sua parte. 2° qn subiectū uniꝰ sciē cōtinetr sub subiecto alteriꝰ tūc principia subalternātis, seu superioris sciē possūt accomodari ad de: mōstratiōes subalternatę seu inferioris sciē de quo infra latē.

2° infert Philosophꝰ in demōstratiōe extrema et media debere eē eiusdē gńis id ē maiꝰ et minꝰ extremū et mediū termini debere pertinere ad idē genꝰ ita ut minꝰ extremū sit genꝰ ipsū id est subiectū, maiꝰ vō extremū et mediū sit qd ipsiꝰ subiecti ut sunt pr mediū sit de: finitio maiꝰ vō extremū sit propria passio subiecti ut apparet in hac demōstratiōe oē rationale ē discursivū, oīs hō ē rationalis ergo oīs hō ē discursivꝰ.

Nota aūt quod si de subiecto demōstratr aliqd cōmune illi cum a: liis tūc etiā poterit eē demōstrō ex cōmunibꝰ principiis. ut. si de hōe velī probare cōtradictionē quod videlicet nō sit aīal et nō aīal simul possū demōstrare ex illo cōmunissimo principio Nihil pōt eē simul, et nō eē sed hō ē aīal, ergo hō nō ē aīal et nō aīal simul, et sic Philosophus concedit demōstrōm cōstare plerūqꝫ ex cō: munibꝰ quāvis hę demōstrōes ut ex dictis patet nō sit pfectę et tales ut plurimū sūt in scientiis matematicis Hactenꝰ de hac quęstiōe.

Ex dictis tota hac disputatiōe colligimꝰ 1° quę sit natura demō: strōis quę cōditiōes, oēs n. cōditiōes demōstrōis de qbꝰ disseruimꝰ ad duo capita revocātr. 1m ē ut demōstrō procedat ex causis. 2° ut procedat ex necessariis, ex 1° cap: deducitr in primis quod proce: dat ex veris qr causę veri sūt verę. 2° quod procedat ex primis et imediatis qr nisi fiat resolutio ad primas et imediatas causas nō poterit haberi pfecta cognitio ex causis. 3° quod procedat ex prioribꝰ et notioribus cū n. sūt notiores et priores natura effectu ē Ex 2° vō cap: colligimꝰ demōstrōm debere cōstare ex propo: sitionibꝰ de oī per se et universalibꝰ deniqꝫ ex propriis, nā quę sūt de oī per se et universalia sūt etiā propria ut ostēsū ē. Ex hoc quod demōstrō procedat ex causis hīt eē cognitiōe evidētē tūc n. evi: dēter cognoscimꝰ qū per proprias causas cognoscimꝰ ex hoc vō quod

procedat ex necessariis hoc est cognitionem certam quae dicat evidentiam
post et certitudo sunt conditiones perfectissimae cognitionis.

2° Colligimus Demonstrationis conditiones hucusque à nobis explicatas itain-
telligendas esse ut demonstratio procedat ex propositionibus quae sint de omni per se
universalibus propriis tam quoad praemissas quam quoad conclusionem in
perfecta vero demonstratione tam praemissae quam conclusio sunt verae, de omni
per se, universales; ut ex serie disputationis patet; procedat autem ex primis
et immediatis seu id est immediatione causae ex prioribus et notioribus (videlicet natura)
et causis hoc est essendi veris et actualibus quoad praemissas tantum nam conclusio
ipse a priori demonstrati per causam veram et actualem ac notiorem natura non potest
esse immediata immediatione causae nec prior et notior natura nec continere
potest causam veram et actualem saltim in eodem genere causae ut etiam ex tota
serie disputationis patet.

3° Colligimus quomodo sit definienda demonstratio. Pro quo Nota 1° ex Philoso-
pho Met: 6 et 1 de anima 16. et 2 post: 10. tripliciter aliquid posse definiri
1° Per materiam ut cum dicimus iram esse fervorem sanguinis circa cor
2 Per formam vel finem extrinsecum ut cum dicimus iram esse appetitum vin-
dictae 3° Per utrumque ut cum dicimus iram esse fervorem sanguinis
circa cor ob appetitum vindictae. Quae priores definitiones explicant
tantum quid res sit tertia docet et quid sit et propter quid sit ita Philo-
sophus hic tex: 22 et lib: 2. tex: 10. et 2° de anima 12. Demonstratio
igitur definiri potest his tribus modis 1° Per materiam qui definiendi modus
demonstrationi valde congruens est, cum in ipsa sit opus quoddam quod à nobis fit
maxime refert scire ex qua materia eam conficere debeamus quod per
materialem definitionem explicatur. 2° definiri potest per formam seu finem
quod etiam definitionis genus naturam demonstrationis optime declarat quia
praesertim artificiosa ut sunt instrumenta Logica talem debent habere
materiam atque formam qualem exigit finis propter quem instituuntur scilicet igitur
cognoscere sine alicuius instrumenti ut et materiam et formam agnoscas
quod docet Philosophus in lib: de part: et in 2 Phys: 81. 3° definiri
potest demonstratio et per materiam simul et formam seu finem quod definitionis genus
perfectissimum est. Non est tamen cur exigas essentialem et perfectam demonstrationis
definitionem cum in ipsa sit opus quoddam artificiosum quod constat ex
pluribus propositionibus ordinatis ad scientiam comparandam et certas quasdam
conditiones habentibus, est quaedam plurium verum aggregatio, atque ita non
potest habere veram definitionem sicut nec aliae res artificiosae ut tales
sunt quia non sunt unum aliquam essentiam describi igitur tantum potest demonstratio.
Nota 2°. Primam demonstrationis descriptionem eam esse quae habetur tex. 5. 1 post:
cum dicitur. demonstratio est syllogismus scientialis qua definitio ex forma seu fine
desumpta est, nam dupliciter intelligi potest quod demonstratio sit syllogismus scientialis
1° non quia sciam utatur ipsa. 2° quia ipsa generat scientiam et ad illam ordinatur tamquam

ad finē et hæc ē Philosophi mens ut opponunt Thomi: Alber: et S. Tho:
ob quā cām Alberto. d. Thoma et Egidio. hæc definitio dr data à fi:
ne vel ab effectu demonstrōis. Dr syllogismo ut intelligatr definiti genus
Dr scientialis ut alii syllogismi excludātr et ea tātū demonstrō
intelligatr quæ procedit à priori et gnat pfectissimā sciam supra
ante à Philoso definitā quæ scitr ē p eam propter quā res ē et quod
illius cā ē et nō pōt aliter se habere. 2a definitio habetr eodē tex:
5 quo loco demonstrō dr eē syllogismus cōstans ex veris primis et immedi:
atis notioribus et prioribus et causis cōclusōis ac insup (quæ sequētes
cōditiōes colliguntr à Philoso à cap: 4 et deinceps) ac insup ex propo:
sitionibus deoi p se vniualibus et propriis quā definiōm Alber: & Linco: dicit
pmatam datā eē ꝯquāvis scdm Auer: Aristot: ibi nō definiat demonstrōm
sed demonstrōis proprietates tradat hic tn̄ ex assignatis proprietatibus
pōt colligi definitio materialis. 3a definitio pōt cōflari ex utraqs assi:
gnata ut demonstrō dicatr eē syllogismus scientialis cōstans ex veris primis
et immediatis. &c. Similē huic demonstrōi definitiōm tradit Philosophus 1° Top: c. 1.

QVAESTIO 10.

An demonstratio perfectissi= ma hucusqs descripta vel solū vel maximē reperiatr in Sciētiis Mathematicis.

Prima sentā, quæ videtr eē cōmunis Pticorū maxime eorū q Mathematicos
peritia claruerūt, asserit demonstrōm hucusqs ab Aristot: descriptā vel ma:
gnā vel certè in Mathemat: sciis reperiri cuius sentæ fūdamētū infra ponā.
Scda vo senta Pererij lib: 3 Physic: c. 4. & multorū recētiorū asserit demonstrōes
Mathematicas eē quidē certas et evidētes sed tn̄ nō pfectissimas ut hoc loco
sūt descriptæ ab Aristot: quæ senta nobis quoqs probatr. Sit Ergo.

ASSERTIO Demonstrōes Mathematicæ
à Phō descriptæ. Hæc assertio Probr 1°. Q2 pfecta demonstrō debet ex causis pro:
pter quas res ē. At demonstrōes Mathematicæ nō procedūt ex causis essen, sed
tātū cognoscēdi, g° tales demonstrōes nō sūt pfectissimæ. Maior patet ex Phō
1 post: 5. Minor Probr 1° Inductiōe q2 oēs demonstrōes Mathematicæ as:
sumūt quasdā causas extrinsecas & accidētales subiecto, sine qbus subiectū
pōt habere illā passiōnē, nā in prima demonstrōe Euclidis demonstratr triāgulū
eē æquilaterū q2 cū sit descriptus in duos circulos & latera à cētro ad cir:
cūferētiā lineæ à cētro ad circūferētiā sūt æquales, at hæc dio causa
extrinseca ē & accidētalis triāgulo quāvis n triāgulus nō eēt int duos cir:
culos nec haberet latera à cētro ad circūferētiā adhuc tn̄ eēt æquilaterus.
Itē in 3a demonstrōe Euclidis lib: 1° demonstratr triāgulū habere tres angu:
los æquales duobus rectis q2 producto uno latere āgulus extrinsecus ē æqual
duobus internis sibi oppositis, at hæc nō ē vera cā q2 etsi nō eēt ullus angulus
extrinsecus adhuc triangulus haberet tres angulos æquales duob. rectis. 2°.

q2 cā n̄ demōstroē potissima ā definitio subiecti at Mathematicæ demō:
strões nō probāt passionē p demon̄ subiecti ḡ nō probāt p cām. Minor patet
Inductioē nā de triāgulo q sit æqlaterq nō probatr p definion̄ triāguli sed p defi:
nitionē extrisecā circuli. Circulus n̄ ē figura a cuq cētro ad circūferentiā
lineæ ductæ sūt æquales. Confirm: q2 Mathematici vel nullis utūtr definitionibq
essētialib. vel certe definitionib. extrisecis utūtr. Anr tradūt definitiões quasdā ima:
ginarias ex: quod linea sit magnitudo causata ex fluxu pūcti & similia. 3° q2 uniq
rei vna ē tātū propria & adæquata cā. At n̄ Mathematicis eiqdē conclões possūt
eē plures demōstroēs æquè pfectæ ut asserit Proclus ḡ demōstrões illæ nō sūt ex veris
causis. 4° q2 Mathematici sæpe cōuertūt suas demōstroēs cū ex cōclōe demōstrāt
præmissas ut patet ex 5a & 6a propōne lib: 1. Euclidis & ex 5a & ex 6a. Nā in 5a
demōstratr si triāguli duo latera fuerit æqualia & angulos ad basim eē æqua:
les. in 6a vō si triāguli duo anguli sūt æquales et latera subtēsa æqualib angul
eē æqualia. Amba n̄ demōstroēs sūt æquè pfectæ apud ipsos at impossibile ē
idē eē cām & effectū eiusdē ḡ demōstroēs illæ nō sūt ex cau. Confir: q2 Mathe:
matici n̄hil aliud requirere videtr in medio demōstroēs quā quod quiat euidē:
tiā at certitudinē quod passio insit subiecto siue illud mediū sit vera cā siue
nō. Anr sequitr demōstroēs Mathematicas eē demōstroēs tātū a priori q2 tātū
demōstrāt quod passio insit subiecto, nō vō propter qd insit, at pinde sūt demōstr
q2 sūt quod. Et ex hac rōne sequitr demōstroēs Mathematicas procedere ex priorib
at notioribq natā q2 nō procedūt ex veris causis. 2° Prob: Assero q2 demōstr
pfectissima cōsiderat natām subiecti et passiōis et ex natā subiecti demōstra
natām passiōis. Demōstrat n̄ passionē quatenq subiecto cōpetit ex natā sua sed
Mathematica nō cōsiderat natām nec subiecti nec passiōnis ḡ nō ē pfectissi:
mas demōstroēs. Minor q2 subiectū in Mathematica ē quātitas passiões
sūt variæ figuræ quæ insūt quātitati. At Mathematica nō cōsiderat prædi:
cata essētialia quātitatis & figuræ utpq sit accidēs essētialr respiciens
subiectū ḡ Pu q2 hæc demōstro spectat ad Physicā q naturas oium accidētiū
cōsiderat. Pū q2 Mathematica abstrahit quātum ab oī natā et eā solā cōside:
rat quatenq subiacet imaginatiōi hoc ē prout in ea possūt cōcipi variæ figuræ.
Anr nō ignobiles Phi cēsēt quātitati prout à Mathematicis cōsideratr nō posse
dari in verū natura ut sphærā pfectè rotūdā, planū pfectè pūcta p se lineas
vel superficies. Similr nō cōsiderat essām passionū quenq at diffrām essētialē earū
solū igr demōstroēs Mathematicæ ducūt nos ad extrisecā quādā et superficialē co:
gnitionē subiecti & passiōis nō vō ad penitiorē illā ex natā et essā rei desūptā cū
tn̄ hoc sit præcipuū in scīa cognoscere scilicet rē ut in se ē & ex suis internis
et essētialibq principiis.

Prima obiectio. Phus demōstroēs Mathematicas statuit pro regula demōstrōn
ob pfectissimā earū rōnem nā hic ostēdit demōstrōm pfectissimā eē in 1° mō 1a figuræ
q2 Mathematicæ scīæ in prima figura demōstrāt. Ideo. Nego Phum statuere de
mōstroēs Mathemat: pro regula aliarū demōstrōn sed tātū dat exēplū in demō:
strationibq Mathematicis tāqū n̄ demōstrationibq notioribq Mathematicæ
n̄ disciplina olī pueris tradebātr nec n̄ exēplorū requiritr veritas.

Secūda obiectio Perfectio demōstrōis cōsistit in sūma certitudine et evi:
dētia, at demōstrōēs Mathematicae sūmā sūt evidētiā et certitudinē adeo ut
nemo illis possit nō assētiri. quare Ps lib 2. Metaph: et 15 et 16 et 1° Ethico: c: 5
mathematicas certitudinē cōcedit. Rx deo. Nō qualibet certitudo et evidētia cō:
stituit perfectā demōstrōm sed ea solū quae ducitr ex natā et essa rei per veras et essē:
tiales causas subiecti, at Mathematica nō cōsiderat essēs rerū nō igr sūt perfe:
ctissimas demōstrōēs, aūt supponit demōstrōēs Mathematicas eē quidē certas et
evidētes sed certitudine quadā inferiori et quae magis intitr sēsui quā
intellectui qr certitudo Mathematica ē à posteriori nō à priori qr probat
in Mathematicis solū quod passio insit in subiecto nō vō propter qd insit In
Metaphysica aūt et Physica ē certitudo et evidētia sublimior qa ipse ex essa
et natā rei ducitr Physicat in vel parū ex natā rei cognoscere quā ex signis et cō:
iecturis plurimū.

Dices In Metaphysica et Physica sūt plurimae opiniōēs et difficultates
Rx deo 1°. Etiā in Metaphysica sūt plurimae opiniōēs int se pugnātes ut ap:
paret in quaestiōē de numō caelorū de cursu astrorū de orbibus caelestibq
partialibq de Excētricis et Epiciclis de duratiōne motq q sphaerae qm alii ut
Ptolomaeus dixere moveri triginta sex millibq ānorū. Alii ut Alphonsus Rex
49 millibq et multa etiā quae superiorū aetatū Astrologi putarūt se demō:
strasse falsitatis cōvicta sūt ut omittamq Astrologos iudiciarios q
tāq indocti et impii ab eccta dānati sūt 2° Rx deo In Physica et Metaphy:
sica eē quidē multas difficultates et opiniōēs ob altitudinē et maiestatē rerū
quae in eis maximè in Metaphysica tractātr. Metaphysici n cōsiderāt altis:
sima et subtilissima quaeqz, et quae à sēsibq nostris remota maximū ingenii
acumē requirūt. Quae vō in Mathematica tractātr sūt obvia cuiqz etiā
mediocri ingenio praedito qr obiectū Mathematicae ē quātitas maxime
sēsata sigdē percipitr ōibq sēsibq et media seu pricipia demōstrōm Mathema:
ticarū prout exponi et declaravi ita ut vel sensibq ipsis pateat quod fieri
nō pot in rebq Physicis et Metaphysicis. Hactenq de hac disputatiōē.

CAPUT DECIMUM DE SPECIEBUS DEMŌSTRATIONIS

Duplex Phus in hac cap: genus demonstrom distiguit, alteru vocat qz,
alteru propter qd, quae coparat et explat qqitqz sub fine capitis sed subalternoe

DISPVTATIO 2ª DE SPECIEBVS DEMONSTRATIONIS.

Hucusqz cu Pho egimq de natā et coditionibq demostrois pfectissimae nuc
cu eode Pho ad explicadas spes demonstrois in comuni venia. Dixi demonis
in comuni qz hic actori no sumq de spebus demostrois pfectissimae ia ex:
plicatae, sed de spebq demostrois in comuni quae e qd comune ad pfectissimā
et no pfectissimā. Est aut demostro in comuni syllogismq ex necessiis ut diser:
te docet Phus hic cu ait ex veris pot procedere quaqz syllogismq ex ne:
cessariis no nisi demostrativq et passim hoc distiguit syllogismu demostrativu
a Topico quod hic ex probabilibq ille ex necessariis cocludat. Porro demostro
in comuni dupler pot dividi. 1° rone matae. 2° rone formae. Rone matae
dividr in demostrom qz et demostrom propter qd. Rone vo formae syllogisticae
in affirmativā et negativā, in ostēsivā et deducētē ad impossibile etc. de qbq
oibq agēdu hic e, prius aut de speciebq demostrois rone matae.

De speciebus demonstrois rone matae.

QVAESTIO. 1ª.

Quid et quotuplex sit demostro

Quaestio haec multas coplectitr difficultates breuib. dubitationib distiguar.

DVBITATIO. 1ª.

Quid significet demostratio quia.

Rdeo. Demostro qz sgcat eā demostrom q cocludit qz v.c. rē ēe vel praedi:
catū inesse subiecto no aut propter quid sit vel insit.

DVBITATIO. 2ª.

Quibus nominibus appelletur demostro quia.

Rdeo, dr demostro qz vel quod qz no ostēdit causā cur maiq extremu
insit minori, sed tatu qz insit ipsi, vn etiā dr demostro ipsius ēē, dr demostro
a posteriori denoe sumpta a medio. quod e aliqd posteriq scdm natam et nob
notu n etiā dr ab effectu sive a signo, quae qui nob clarissima sut, ideo ab
aliis dr demostro evidētiae et a qbusdā cōiecturalis qz sepe procedit p cam
cognomb tn et ob eā cam etiā a Phys. 2 vocatr via nob inata a natā.

DVBITATIO. 3ª.

Quotuplex sit demonstratio quia.

Rdeo. Duplex. Phus hic tex: 95 et 96. quadā in qt ēē quae pcedit p cam
remota, quadā quae procedit p notiora nob id e p effectu vel signu.
prior pot dici demostro qz a priori, posterior demostro qz a posteriori. De:
mostro qz a priori e illa quae procedit p praemissas mediatas et cam remotā
et ideo no e demostro propter qd sed qz et cocludit tn effectu ēē no aut propter
quid sit no n procedit p verā causā coclois e q demostro a priori qz procedit
p cam, e aut demostro qz facit cognoscere sola inhaerētia passiois cu subto
et veritate coclois no aut propter qd utriusqz. Haec demostro qz a priori e

duplex causa ut remota p quã hæc demõstro procedit ẽ causa inadæquata.
Hæc aũt ẽ duplex vel n ẽ superior vel inferior, illa excedit hæc exceditr ab effe:
ctu ẽ q° demõ à causa remota, alia quæ procedit p causã superiorẽ ut cũ pro:
bamq parietẽ nõ respirare, qr nõ ẽ aĩal, nõ aĩal n nõ ẽ causa proxima nõ respi:
rationis, nã ut ait Phus, Negatio ẽ causa proxima negationis, et affirmo erit cã
proxima affirmationis, at affirmõ aĩalis nõ ẽ cã pxima respirõnis dãtr n alia quæ
nõ respirãt ergo negõ aĩalis nõ erit cã proxima nõ respirõnis. Alia ẽ quæ pcedit
p cãm inferiorẽ ꝯ minq patetẽ ut si probẽ sẽsũ p ronale. oẽ ronale ẽ sẽsitiuũ, ois
hõ ẽ ronalis ꝗ ois hõ ẽ sẽsitiuq. Demõstro p causã superiorẽ sẽp ẽ negatiua, qr à
superiori ad inferiq nõ valet argumẽtatio affirmatiua, sed bene negatiua. Et de hac
dẽmõstroẽ pcedẽte p cãm superiorẽ intellegẽn ẽ Phus hic cũ ait demõstrom pcedẽtẽ
p causã remotã colligere cõclusiõne negatiuã.
Dices! Cur Phus præcipit ut fiat talis syllogismq in scdã figura nõ vt etiã
pot fieri in pma in quæ rcte colligr etiã negatiua. Rñdeo in maiori pp̃one huiq
syllogismi debere poni effectũ et cãm, ꝯ cũ cã etiã remotissima negari ne:
queat de suo effectu, debet maior propõ cẽ affirmatiua. Minor ꝗ erit negatiua
n qua cã negatr de subiecto ut postea inferatr cõctõ negatiua quæ effectq
negatr de subiecto talis aũt syllogismq ẽ in scdã figura tũ qr mediũ n
utraqꝫ præmissa prædicatr, tũ qr cõstat minori negatiua quæ in nulla alia
locũ hẽt v.g. sit hic syllogismq in Camestris oẽ respirãs ẽ aĩal, pariẽs nõ
ẽ aĩal, ꝗ pariẽs nõ respirat, pot hic syllogismq ostẽsiue reduci ad 1.am figurã
hoc mõ nullũ aĩal ẽ pariẽs oẽ respirãs ẽ aĩal ꝗ nullũ respirãs ẽ pariẽs,
Scã uõ demõstrõ procedẽs p causã iferiorẽ sẽp ẽ affirmatiua qr ab inferiori ad
superius valet argumẽtatio affirmatiua nõ rẽn.
Dices oĩs cã probat propter qd effectq ꝗ demõstrõ procedẽs p cãm remotã
erit demõstrõ propter qd nõ qr. Rñdeo cã vel ẽ remota vel proxima pro:
xima verẽ ẽ illa propter quã effectq ẽ qr illa posita ponitr effectq sublata
tollitr. at cã remota nõ ẽ talis cã propter quã sit effectq qr illa posita
nõ ponitr effectq sublata nõ tollitr. ut posito aĩali nõ necessõ ponitr respi:
ratio, sublato tñ aĩali auferr respirõ. Si uõ sit cã inferior tũ illa qdẽ po:
sita ponitr effectq, sed sublata nõ tollitr. ut posito aĩali ponitr sẽsitiuũ
sublato uõ aĩali nõ ẽ necesse tolli sẽsitiuũ. Cã igr remota nõ probat pro:
pter qd sit effectq, sed tãtũ quod sit ideoqꝫ ptinet ad demõstrom quia.
Altã demonstrõ qr ẽ à posteriori ꝗ probat cãm cẽ à posteriori vel p effe:
ctũ vel passiõnẽ vel signũ. Dr aũt à posteriori qr mediũ quo utimr ẽ
posteriq scdm naturã quã cãu cuiq cẽ probat debẽãt hoc mediũ cẽ cõ:
nexũ necessõ cũ cã et cõuertibile cũ ipsa ut colligr ex tex. 95.
Dices! sicut Phus facit duplicẽ demõstrom à priori altam propter qd.
altam qr cur nõ etiã duplicẽ facit demõstrõm à posteriori, altam procẽ:
dẽtẽ p effectũ proximũ, altam p effectũ remotũ. Rñdeo Maiorẽ fuisse
necessitatẽ prioris diuisiõis qr nõ erat clarũ demõstrõm procedẽtẽ à
priori ex eo quod p cãm remotã procedat cẽ demõstrom qr ꝯ nõ propter
qd, at clarũ ẽ oẽm demõstrõm quæ procedit p effectũ siue proximũ siue
remotũ cẽ demõstrom qr ꝯ à posteriori. Adde quod ex priori diuisiõe
hæc posterior facile colligi pot. Hæc demõstrõ qr à posteriori pot cõcludere

affirmative ut qn ex existẽ vel inexistẽ effectus probamus existam vel inexistam causae ut cũ lunã probamus eẽ sphericã p augmenta. sed n ita augetur in lumine ut nõ totũ simul lumẽ recipiat, sed successive et p partes ẽ sphericũ. etc. negative etiã põt cõcludere ut cũ probamus cam nõ existere vel nõ inexistere ex eo quod effectus nõ existit vel nõ inexistit ut cũ probamus planetas nõ eẽ remotos à terra qz nõ scintillãt.

DUBITAT. 4a

An demõstrõ quia à posteriori sit vera Demonstratio.

Prima senã ẽ Avic: referente Aver: 1 post 55. qz, et in quaest: 50, lo, logic: q demõstrõm qz dicit eẽ syllogismũ topicũ id docet Alex: 1o Topic: in cap: 1m in explicatiõe definitiõis demõstrõis Idem: 1 post: cap: 15. Phil: cõmẽ: suo 11 ubi vocat hũc syllogismũ cõiecturalẽ. Simpl: 1o Physi: cõm: 2 ubi vocat syllog
Scda senã ẽ Aver: locis citatis et alibi q dicit eẽ verã demõstrõm id docet Idem: cap. 2, 14. et 27 quare loco supius citato cõtrariũ nõ sentit ut colligitur ex his locis Phil 1 post: cõmẽ: 6 ubi ait demõstrõm qz absolute dici eãdã eẽ demõstrõm, quare loco citato supra ad eũdẽ sensũ habenã ẽ. sed sentiunt cõmuniter Latini. S. Thom: Caiet: Venet: et alii in tex: 95. vide Balduinũ in quaestiõe de regressu demõstrativo in cõfutatiõe quartae opinionis.

ASSERTIO. Demõstrõ à posteriori ẽ vera demõstrõ. Probr 1o autoritate Phi hic ubi tãtũ negat demõstrõm quae procedit à notioribus scdm nos quae ẽ demõstrõ qz à posteriori eẽ demõstrõn simplr et facere scire perfecte mõ explicato cap: 2o nõ aũt negat eẽ demõstrõm et facere scire aliquo et tex: 95 dividens demõstrõm in qz et propter qd et illas int se cõparans utra magis doceat et tex 96 idẽ ht. Confir: ex 1 Phy: tex 2 et 1o de aĩa tex 11. 2o Probr à priori hoc mõ syllogismus procedens ex necessariis ẽ vera demõstrõ sed demõstrõ qz à posteriori ẽ syllogismus procedens ex necessariis q ẽ vera demõstrõ Maior scitur quod sufficiat ad rõnẽ verae demõstrõis ut sit syllogismus procedens ex necessariis patet tũ qz id quod distinguit demõstrõm à syllogismo topico eã cõstituit in sua rõnẽ formali at procedere ex necessariis distinguit demõstrõm à syllog. topico q demõstrõm à qz rec cõstituit in sua rõne formali tũ qz de qnãt sciam ad hãc aũt proprie et specifice ptinet procedere ex necessariis 1st q: ad demõstrõm proprie et specifice ptinebit procedere ex necessariis. Porro qd procedere ex necessariis cõtinentibus cam propter qd ptinet ad demõstrõm propter qd procedere aũt ex necessariis cõtinentibus tãtũ causã cognoscendi ptinet ad demõstrõm qz à posteriori, ad demõstrõm vẽ ut sic solũ ptinet procedere ex necessiis. Minor superioris argumenti scitur demõstrõm qz procedere ex necessariis. Probr. qz haec probat p effectũ necessariũ et reciprocũ causã ut risibile rnale q procedit ex necessariis. 3 Nisi demõstrõ qz à posteriori sit vera demõstrõ et gnet sciam primo ruent sciae oẽs nisi n principia scientiarũ sciatur nõ possunt sciri cõtra eos 1o post: 6. sed principia scientiarũ nesciuntur à priori sed à posteriori tãtũ p demõstrõm qz, q in demõstrõ qz gnet sciam nesciuntur principia scientiarũ et cõsequenter quae ex principiis deducuntur. Confir. 1o qz materiam formã naturam in Physicis investigamus à posteriori ex motu alteratiõe generatiõe. Confir. 2o.

ex parte illa Metaphysicae quae agit de intelligentiis et maxima Physicae
pars tantu demonstrationē qz habetz quae nisi sit vera demõstrō nulla
ex his cognitionibg erit scientifica. 2 Quia demõstrō propter qd eadē rōne
qz principia demõstrãs propter qd nõ sciuntz nisi p demõstrõm qz à posteri:
ori cū ut plurimũ sit nobis ignota.
Quinta obiectio. Phus cap: 2 assignatis cõditionibg demõstrõis necesse quod
sit ex veris primis & immediatis prioribg et notioribg ze subiungit sine his
posse eē syllogismũ nõ vo demõstrõm at demõstrō qz à posteriori nõ hē
illas cõditiões cū nõ procedat ex causis et indemõstrabilibg ģ solũ erit
syllogismg simplex nõ vō demõstrō. Confir: 1º ex cap. 3. ubi Phus negat dari
circulũ in demõstrãdo ex eo quod prior demõstrō ē à posteriori quae nõ
ē demõstrō cū nõ gignat sciam definitã cap: 2 Confir: 2º qz neutra
definitio demõstrõis assignata quaestiõe penultima superioris disputatiõis
cõvenit demõstrõi à posteriori, nec data p cam materialē nec data p
cam finalē ģ Rdeo. Cap: 2º loqz Phus de demõstrõe nõ quacunqz sed
perfectissima cuius cõparatiõe demõstrō qz ē ung simplex syllogismg sicut
& accidēs cõparatũ ad substam dr nõ ens, et contraria ignobiliora cõpara:
ta cū nobilioribg dnr privatiões, ut frigus respectu caloris nigredo respe:
ctu albedinis. deinde cap: 2º traduntz cõditiões demõstrõis propter qd
perfectissimae. quare ex eo quod demõstrō qz careat ipsis tãtũ sequitz
quod nõ sit demõstrō propter qd sciam gignens perfectissimã nõ aut quod
nõ sit demõstrō, cū vō Phus negat sine illis cõditionibg eē demõstrō
debet intelligi eē demõstrõm perfectissimã de qua ibi loqz Ad primã
Confir: Rdeo. Phus ad negãdũ circulũ nõ assumit demõstrõm qz nõ eē demõstrõa
sed nõ eē pfectã demõstrõm & propter qd hoc ĩ sufficit ad tollēdũ circulũ abaodē
in idē sistr de quo infra, Ad 2am cõfirm: patet ex dictis.
Secda obiectio Lib. 2º priorũ cap: de petitiõe pricipii ait Phus eē petiti:
onē pricipii si p posteriora demõstrētz priora at demõstrō qz p posteriora pro:
bat priora nempe p effectũ cam ģ ē petitio pricipii. et cõsequēter nõ ē vera
demõstrō. Rdeo Phus loco citato tãtũ ait tūc peti pricipiũ qñ priora probãtz
p posteriora ignotiora vel aequē ignota. si vō sĩt notiora salti quo ad nos pri:
oribg nõ petitz pricipiũ Adde quod alii respõdēt Aristot: ibi nõ loq ex propria
sena ut ex ipsomet textu colligr in quo quasdã quas dixerat eē petitiões
stati negat eē tales petitiões.
Tertia obiectio. Demõstrō ē syllogismg faciēs scire hoc ē rē p cam
cognoscere. 1 post: cap: 2º. at demõstrō qz nõ facit scire, qz nõ facit rē p
cam cognoscere, ģ nõ ē vera demõstrō. aut male definitũ ē scire ab Aristot:
scire ē rē p cam cognoscere propter quã res ē. Rdeo scia ē duplex Alia
ē scia simplr et oībg suis numeris absoluta quae nõ solũ habetz ex ne:
cessariis sed etiã ex causis essēdi et hac nõ gnãt demõstrō qz. alia ē scia mi:
nus pfecta quae habetz ex necessariis nõ tñ ex causis essēdi sed tãtũ ex
causis cognoscēdi et hac gnãt demõstrō qz. Phus ģ cap: 2 definit sciam

nō quācūq; sed perfectissimam ut patet ex ait Scire simplr, at sciām igr̄ in cōmuni
satis ē ut sit cognitio euidēs et certa at perfectā uō sciām requirit ut illa certi:
tudo et euidētia, habeatr ex propriis rei causis.

Quarta obiectio. Si demonstrō qz ē vera demōstrō hoc accidit qz gnāt in nobis cognitionē necessam at pari ratiōe inductiō quoq; ēēt vera demōstrō qz p eā gignitr in nob necessrā cognitio. Si n. sufficiēter oīa singularia enumeravit gignēt in nobis necessam cognitionē universal hoc aūt ē absurdū. Rndeo Inductio quatenus inductio ē nō procedit ex necessariis nec cōcludit necessarium formatr licet possit cōcludere necessō sicut syllogismus Topicus. Quod nō procedat ex necessariis patet qz inductio ut inductio abstrahit a matā necessa et cōtigēti et pōt fieri aeque de praedicato necessō ac de cōtigēti, ut si oēs hoēs currerēt posset cōcludi univalr oēs hoēs currere ex hoc quod ille et ille currat, cū tn̄ currere cōtigat hoī. Quare per accidēs ē inductionē ēē in matā necessa. quod si ea fiat in matā necessa tūc erit ex necessariis materiatr nō formatr qz inductio nō curat necessitatē propositionū singularium nec colligit sed tātū veritatē siue propones sit necessae siue cōtigē: tes. Quare licet utatr necessariis interdū nō tn̄ tāquā necessariis. Quod uō indu: ctio inferat necessō patet qz oīs syllogismus in bona forma infert necessō idē suppositis praemissis necessō infert cōclonē, at inductio ut infert reducitr ad syllogismū, ergo inductio necessō infert. Haec aūt necessitas ē tātū necessitas cōsequēae seu necessitas ex suppositiōe sicut supposito quod Socrates currat necessō sequitr quod moueatr cū tn̄ tā currere, quā moueri cōpetat Socrati cōtigēter et nō necessō. Adde quod etiāsi inductio procederet ex necessariis adhuc tn̄ nō ēēt demōstrō propterea quod procedit à singularibus ad univalia. at de: mōstrō nō procedit nisi ex univalibus singularia n. nō spectant ad sciam.

Quinta obiectio. Demōstrō qz cōstat ex propone aliqua inaturali. v.c. oē risibile ē ronale. oīs hō ē risibil, ergo oīs hō ē ronalis. In quo discursu maior inaturalis ē sed demōstrō vera nō cōstat ex inaturalibus, ergo demōstrō qz nō ē vera demonstratio. Rndeo et nego Minorē nā illud intelligēdū ē de demōstroē perfecta et propter qd.

Sexta obiectio Sit hac demōstrō quia. oē risibile ē ronale oīs hō ē risibilis. Ergo oīs hō ē ronalis. Si maior et minor in hoc syllogismo cognoscūtr nō solū probabilr, sed etiā necessō ut debet cognosci ad hoc ut generēt sciam sequitr hoc absurdū quod cōclo sciretr antequā inferatr et sic tolletur demōstratio quia. Probatur. Nam si cognosco in maiori necessariā cōnexionē risibilis cū rationali cū nō sit alia cōnexio int risibile et ronale quā cōnexio cāe et effectus iā cognosco in maiori ronalitatē ēē cām risibilitatis ergo iā habeo in maiori quod in tē debā habere in cōcloē intēdebā n. ex risibilitate cognoscere rationalitatē tāquā ex effectu cām. In minori etiā cognosco oēm hoēm ēē risibilē propter rationalitatē qz nō ē alia cā necessae cōnexiōis risibilitatis cū hoē nisi rationalitas. ergo iterū cognosco in minorē quod debui cognoscere in cōcloē nēpe hoēm ēē ronalem. si ergo demōstrō qz procedat ex necessariis ut certe debet eo ipso nō erit demōstro qz ad nota nō ex prr demōstrō cōclo n. ante illationē ē nota in maiori et minori et hoc potissimū

fūdamēto nimirū[?] tunc: sustulit demonstrationem quia à posteriori. Dico quod ad maiorem propositionem attinet cognosco rationalitatem esse causam visibilitatis idque per resolutionem quia visibilitas nō pōt provenire ab alia causa et ñ resolutio nititur quādam mētis ab effectu in causam cū solet ex natura effectus colligi naturam causæ nō tn̄ ideo cognosco cōclusionem in maiori, nā in cōclōe aliud cognosco nempe rationalitatem inēē hominī nō nō[?] causam ēē causam visibilitat. Quod nō attinet ad minorem cognosco necessario hominem ēē visibilem nō per rationalitatem sed per inductionem licet ñ inductio ex se nō inferat necessariū ut dictū ē: tn̄ adiunctis aliis discursibus pōt per eā colligi necessariū vc. si adiungā quod id quod ōi soli semper et invariabiliter cōsistit sequitur naturam rei aliās si nō haberet aliquod fūdamētū suæ necessariæ cōnexionis innata vel nō posset illi soli et semper et invariabiliter cōsistere ut patet in accidētibus. Dicās forte erit aliquod subiectū mihi incognitū cui insit tal effectus et tn̄ nō semper. Rideo. Si aliquis effectus vel proprietas inēēt alicui subiecto separabiliter haberet aliquā causam accidētariā quæ nō ēēt propria illius subiecti sed cōmunis cū aliis. ergo sine dubio talis effectus vel proprietas reperiretur in aliis multis, sicut ñ propriū in ē[?] uni ita cōmune multis si aūt inēēt multis tūc sensus et inductio talem effectū manifestaret ergo cū nō manifestat certū ē ea certitudine quæ pōt ēē in rebus naturalibus talem effectū cōvenire per se et necessario rei.

QVAESTIO 2.ª

Quid sit demonstratio propter quid ubi & de illius medio agetur.

Hæc quæstio similiter ut præcedens multas cōtinet difficultates sit per

DVBITATIO. 1.ª

Quid significet demōstratio propter quid.

Quod attinet ad nomē hæc demōstrō solet dici demōstrō à causā ut demōstrō sedūm naturam scilicet ē quia procedit à causā ad effectū & à notioribus natura solet etiā dici demōstrō propter quid ob eādem rationem quia solet tradit causā propter quā res ē. ab aliis dr̄ demōstrō simpliciter vel potissima quia ē demōstrō perfectissima longe perfectior demōstrōē quia.

DVBITAT. 2.ª

Quid sit demōstratio propter quid

Dico demōstrō propter quid ē illa quæ ostēdit nō solū maius extremū ēē sed etiā propter quā causam insit minori. Quo aūt definiatur hæc demōstrō à Philosopho docui supra superiore disputatiōe quæstiōe penultima.

DVBITATIO. 3.ª

An detur demonstratio propter quid.

propter quid dari. Probatur 1° autoritate Philosophi qui fusissime de ea disputat in his libris. 2°
quia negare hanc demonstrationem est auferre de medio scientiam proprie dictam. 3° constat
experientia nos scire multa per veras causas propter quas illa sunt vocantur in:
hil est aliud quam habere demonstrationem propter quid. DUBITATIO 4ª

Quotuplex sit demonstratio propter quid.

Cum demonstratio propter quid ostendat non solum maius extremum esse sed etiam propter
quam causam insit minori, tria in ea possemus spectare ex quibus multae existunt
species seu divisiones demonstrationis propter quid. 1m est medium sive causa. 2m minus
extremum sive subiectum. 3m Maius extremum sive passio. Ex parte igitur causae quoque
ex his potest vario modo dividi demonstratio propter quid. 1° ratione medii sive causae cum
in quatuor sint causarum genera, Materia, Forma, Efficiens et Finis, quatuor etiam
erunt species demonstrationis propter quid ut docet Philosophus 2° post. 11. nam alia demonstratio
procedit per causam materialem ut cum probatur omne mixtum esse corruptibile quia est com:
positum ex quatuor elementis, vel cum probatur nigredo de corvo ex mixtione illa
materiali quae est in corpore corvi, alia per causam formalem sive subiecti
sive passionis ut cum probatur visibile de homine per rationalitatem, alia per causam
efficientem ut cum probatur ecclipsis de luna per interpositionem terrae alia
demonstratio per causam finalem ut cum probatur astra non habere pedes quia non debebant
ambulare, et quod homo habeat oculos in capite et non in pedibus quia debe:
bat speculari oculis. Huiusmodi demonstrationibus plenus est Platonis Timaeus.
2° Ex parte minoris extremi sive subiecti nam alia demonstratio est quae de:
monstrat passionem de suo primo subiecto ut cum demonstratur discursivum de
homine alia quae demonstrat passionem de subiecto inferiori vel contracto
ut cum passiones generis demonstrantur de specie et si tales demonstrationes sunt potius
extensiones quaedam et applicationes primae illius demonstrationis de subiecto primo
nam quaecumque demonstrantur de genere possunt etiam extendi et applicari ad speciem.
Nulla vero passio potest demonstrari de subiecto superiori ut visibilitas de animali
tum quia passio inferior praedicatur de subiecto superiori particulariter at scientia
non est de particularibus sed de universalibus particularia in praedicata sunt con:
tingentia universalia necessaria tum quia passio inferior cum probatur de subiecto superiori
vel probatur per medium proprium subiecti superioris vel per medium subiecti infe:
rioris non primum quia maior propositio esset falsa ut omne sensitivum est visibile, omne
animal est sensitivum, non secundum quia minor esset falsa. ut omne rationale est visibile omne
animal est rationale. 3° Ex parte maioris extremi sive passionis nam vel
demonstratur prima passio de suo subiecto primo ut discursivum de homine vel secunda
aut tertia, ut admirativum vel visibile item vel demonstratur passio adae:
quata subiecto ut visibile de homine, vel inadaequata et communis ut calor
de igne lux de sole. Quaeres quaenam ex his sit demonstratio perfectissima

p.ᵗᵃ ded. 5. est illa sola in qua demonstratur propria et prima subiecti passio
de suo proprio subiecto per ipsius subiecti definitionem ut omne animal rationale est
discursivum supposito quod discursivum sit prima passio; omnis homo est animal
rationale, ergo omnis homo est discursivus. Quod non propria passio debeat demonstrari
in demonstratione perfectissima patet tum ex Philosopho supra, tum ratione nam quod
demonstratur vel est essentiale vel accidentale, si essentiale non potest demonstrari
a priori quia essentialia non habent causam. Si accidentale tunc vel erit contingens
vel necessarium et per se, contingens non potest demonstrari perfecta demonstratione ut
patet seqᵇʳ ergo ut demonstretur accidens necessarium et per se conveniens subie-
cto at tale accidens est propria passio subiecti nihil enim necessario et per se con-
venit subiecto nisi vel sit de essentia subiecti vel effluat ab eius essentia tamquam
passio. Quod non prima subiecti passio debeat demonstrari patet ex conditione
illa secunda demonstrationis scilicet quod procedat ex primis et immediatis tunc enim
solum propositiones demonstrationis sunt primae et immediatae quando demonstrat primam
passionem quando enim demonstratur reliquae passiones consequentes primam minor talis
demonstrationis est mediata et demonstrabitur ut apparet in hac demonstratione
omne discursivum est admirativum omnis homo est discursivus ergo etc. Quod vero prima
subiecti passio debeat demonstrari de primo suo subiecto sive de sub-
iecto proprio patet ex illa conditione quod demonstratio constet ex universalibus
aliter enim si non demonstretur de suo proprio et primo subiecto propositiones
demonstrationis non erunt universales constantes terminis convertibilibus.
Quare Aristoteles supra reprehendit illas demonstrationes quae non demonstrant de sub-
iecto primo. Et merito quia qui nescit passionem convenire suo primo sub-
iecto non habet perfectam scientiam de passione quia non cognoscit eam ut est at in
demonstratione perfectissima, debet haberi perfecta cognitio passionis ergo debet
cognosci de suo primo subiecto. Quod vero debeat demonstrari per definiti-
onem subiecti patet quia debet demonstrari per propriam et adaequatam causam
at natura subiecti est propria et adaequata causa talis passionis et eadem in omni
genere causae ergo debet demonstrari per definitionem subiecti. Huic tali ergo demonstrationi
conveniunt omnes conditiones requisitae a Philosopho ad perfectissimam demonstrationem.
Quia tamen de medio demonstrationis propter quid praesertim perfectissimae non le-
vis est inter Peripateticos dissensio idcirco paulo fusius hac de re agendum
est in sequentibus dubitationibus. Sit ergo. DVBITA: 1.ᵃ

An medium demonstrationis propter quid dicendum sit

definitio an causa.

Occasio dubitandi est quia cum Latini disputant de medio demonstrationis solent quaerere an me-
dium demonstrationis sit definitio subiecti an passionis an utriusque. Arabes vero an medium sit causa
subiecti an passionis an utriusque. Graeci autem et etiam ipse Aristoteles medium interdum vocat
causam interdum definitionem. Dico 1.º Medium demonstrationis est causa. Probatur 1.º ex Philosopho tex. 5.
Scire est rem per causam cognoscere propter quam res est ubi medium per quod acquirimus scientiam docet
debere esse causam atque causam ipse vocat et 2.º post: tex: 48. docet omnes causas posse esse medium demonstrationis
et 2.º post: tex: 5. et 6. docet etiam medium demonstrationis esse aliquam causam quod etiam supra reiecit. Licet ergo ex his
duplicem rationem conficere. Primus est, esse medium demonstrationis est esse idem quod assignare scientiam causalis, sed hoc
est esse causam ergo medium est causa, posterior est medium in vera demonstratione quodcumque illud sit semper debet esse aliqua causa
ut patebit sed non semper est aliqua definitio saltem perfecta ergo simpliciter medium dicendum est causa.

Dico 2º. Etiã oẽ mediũ in demostroẽ ẽ aliqua definitio ipsa tñ quatenꝰ ẽ mediũ nõ hẽt rõm definitionis sed cãm ob quã passio inẽ subiecto. Probr. ex sicut essa quæ p defiõm explicatr duplr sumitr 1º nõ ipsa ut quædã essã z ut ordinata ad proprietates, l aqz earũ cã sic definitio quæ cognitio esse 1º nõ sumitur cognõ essẽ in se absolutẽ spectæ, ꝯ sit ẽ formalr definitio: altero mõ ut ẽ cognõ essæ ordinatæ ad passiones sic formalr ẽ cã. Cũ aũt defiño ẽ mediũ in demostrõẽ sumitr hoc scdo mõ ꝯ ideo hẽt rõm cãæ. Quare q dicit in demostroẽ cã definitioñ osten̄ sit log. de defiõne materialr ꝯ sic intelligẽdꝰ ẽ qñ ibi de aĩa tex: 11 ubi ait q vel defiõ cã principiũ oĩs demostroĩs sic etiã cũ 2 post: tex: 6. ꝯ 37. ait idẽ ẽ q quid et propter quid. DUBIT:

An medium in demone propter qd sit cã maioris vel minoris extremi. Suppono ex dictis mediũ in demostrõe propter qd debere ẽ cãm solũ in ĩhæren̄ sed etiã cognoscen̄ et essen̄ sic ñ docuimꝰ supra, eo dũ ñc quærimꝰ ẽ an mediũ debeat ẽ cã maioris an minoris extremi. Prima sena ẽ Alpharabij ꝯ Albumaravar apud Auer. 1 post: comẽ 11 ꝯ quæsito Logi: 2 q voluit mediũ demostroĩs posse ẽ triplex ꝯ tres ẽ spẽs demostrõĩs propter qd. 1ª cuiꝰ mediũ ẽ cã utriusqz extremi ut cũ probamꝰ q hõ sit disursiũꝰ p aĩal rõnale hoc ñ ẽ cã hõĩs et efficiãs disursivũ. 2ª cuiꝰ mediũ ẽ cã solius maioris extremi ut cũ ecclipsis probatr de Luna p interpositionẽ terræ quæ nõ ẽ cã ecclipsis nõ Lunæ. 3ª cuiꝰ mediũ ẽ cã solius minoris extremi ut cũ subiectũ p genꝰ demostramꝰ de ipso aliqd ꝯ pius genꝰ ea oĩ ꝯ de hõ q sit corpꝰ p aĩal hoc ñ ẽ cã formalr hõĩs quæ pillud hõ constitutr nõ aũt corpus q q solius ipsiꝰ aĩal constituti. 2ª sena ẽ Auicennæ. Auer: loco citato qꝯ existimavit nõ ẽ necessariũ ut mediũ demostroĩs propter qd sit cã essen̄ maioris extremi sed sufficere si sit cã inhæren̄ in existen̄ quæ sciẽ posita necesse sit maiꝰ extremũ inẽ minori. Nota tñ igr cũ Zabarella lib: 1 de medio demostroĩs cap: 19 Auicennam duas posuisse demostroĩs spẽs vna in qua mediũ simplr sit cã essẽdi et inhærendi simul maioris extremi qualis ẽ illa in qua probr aliqua passio de subiecto p subiecti definitionẽ ut quod hõ sit risibilis q2 ẽ aĩal rõnale alterã in qua mediũ sit cã inexistẽdi tãtũ ut cũ probamꝰ hõẽm ẽ corpꝰ q2 ẽ aĩal nã aĩal nõ ẽ cã essen̄ ipsiꝰ corporis. Videtr iã ut Auicen̄ existimavit nõ ẽ opꝰ ut mediũ sit cã essen̄ sed sit cã inhæren̄ maioris extremi. Et qm hæc scdã demostroĩs spẽs posita ab Auic: vix differt à scdã spẽ posita Alpharab: ideo Auer: loco citato ait senam Auicennæ similẽ senæ Alpharabij.

Tertia sena ẽ Auerrois loco citato et ĩ Epitome Logicæ c. de demostroẽ q vult mediũ in demostroẽ propter qd debere ẽ verã cãm nõ tãtũ inexisten̄ sed etiã essẽdi maioris extremi tãtũ ꝯ nõ minoris nisi p acci: dẽs. Hãc vidr defendere Iauellus. Suessa: et alii eãdẽ secutr Egidius in: quadã quæstioẽ de medio demostroĩs. Baldu: in quæsito suo. Zabarella loco citato.

Nota pro solutioẽ ut colligr ex Pho tex: 5 duplex ẽ scire. Quoddã pse quoddã p accidens. Scire rẽ p se ẽ rẽ cognoscere p propriam illiꝰ cãm p quã ẽ. Scire uõ rẽ p accidẽs ẽ cognoscere eã p quodcũqz mediũ p quod necessõ infertr quãvis ex sua nata nullã habeat cõnexiõẽ cũ tali medio sed sit illi cõiuncta p accidens ex quo fit ut talis sciẽa appellatr p accidẽns et tal ẽ demostrõ in qua probamꝰ hõẽm ẽ corpꝰ p aĩal.

Dico 1º Mediũ in vera demostroẽ propter qd debet ẽ cã nõ tãtũ inhærẽdi maioris extremi sed etiã essẽdi. Hæc assero ẽ cõtra Alpharab: et Auic: Probr 1º Scire ẽ rẽ cognoscere p cãm p quã res ẽ, q demostrõ quæ gignit tale scire debet procedere p cãm essen̄. 2º Sicut res se hẽt ad ẽ ita ad cognosci z scit: q. sed res variat ad esse p propriã cãm essen̄ q debet demostrari et sciri p eãdẽ cãm essen̄ 3. Probr ex tex 55. 66. 67. 68. 72. 95. 4º Quod demostratr tali genẽ demostroĩs ẽ aliquod accidẽs propriũ sed accidẽtia et præcipuẽ propria nõ hñt cãm inhærẽdi quæ nõ sit etiã cã essen̄ Ergo mediũ talis demostroĩs nõ põt ẽ cã tãtũ inhærẽdi et nõ essẽdi. Minor pz ẽ naturalr cõvenit accidẽti ẽ inẽ quare ab eadẽ cã à qua accidẽs hẽt inẽ hẽt etiã ẽ.

Dico 2º. Mediũ in demostroẽ propter qd nõ ẽ cã minoris extremi. Hæc assero ẽ cõtra tertiã spẽm demostroĩs positã ab Alphar: et con 2am Auic: Probr 1º Si mediũ in vera demostroẽ ẽẽt cã solius minoris extremi tunc sequeretr, præmissas talis demostroĩs nõ fore de prædicato

primo quod

primo quod ē cām ꝓmi ꝓpi. Maior qz sedm̄ Albra: hæc ē vera de:
mōstrō oē aīal ē corpus oīs hō ē aīal ẏ oīs hō ē corpus. Patet aūt præ:
missas hōs nō cōstare ex terminis cōuertibilibus nec sedm̄ quod ipsū nā mo:
do ē aīal quod minus patet quā corpus et latius quā hō itē hō et corpus
nō æquè patēt. Adde quod aīal ē cā ꝑ accidēs maioris extremi ē cor:
poris qz ut notat Zabar: aīal accidit corpori qz sine qz sine aīali cor:
pus eē pōt 2 ex 1° post: 1. scire ē rē ꝑ cām cognoscere ꝓpter quā res ē
sed ꝑ demōstrōm ꝓpter qd cognoscimus maius extremū ẏ in tali demō:
strōē mediū debet eē cā maioris extremi. sequella qz Phus vult scire
debere procedere ꝑ cām rei quæ scitr.   Dices Nō ne pōt mediū demō:
strōis ꝓpter qd aliqn̄ eē cā minoris extremi. Ideo Cū Auer: cū ē cā mi:
noris extremi id ꝑ accidēs ē nā ꝑ se et rē mediū ꝑ se debet eē cā ma:
ioris extremi accidit aūt frequēter mediū talis demōstrōis eē cām
utriusqz extremi ut cū mediū ē definitio subiecti in quo casu mediū
ē cā format subiecti et efficiēs passiōis ut formatr et sedm̄ quod ē
mediū cā solius maioris extremi.
Dico 3° Mediū in demōstrōē ē cā maioris extremi hoc ē passiōis. Hæc asser:
tio ē Auer: et autorū tertiæ senæ. Probr qz mediū in demōstrōē debet eē cā
eius quod scitr at scitr maius extremū in minore siue passio in subiecto ẏ mediū
debet eē cā maioris extremi. Hic ē primo mediū in demōstrōē nō eē cām
minoris extremi qz mediū debet eē cā eius quod demōstratr at maius extremū
nō minus ē quod demōstratr ẏ. 2° Per accidēs eē ut dictū ē quod mediū in de:
mōstrōē sit cā utriusqz extremi id n̄ ex natā demōstrōis nō requiritr nā
satis ē ut sit cā maioris extremi qz tn̄ definitio subiecti ē cā passiōis
definitio aūt subiecti nō solū ē cā extrinseca passiōis sed etiā intrinseca
subiecti hīc fit ut in perfectissima demōstrōē utriusqz extremi mediū sit
cā sed ꝑ accidēs ut dixi ē ad demōstrōm ut illud mediū sit cā minoris extremi.

DVBITATIO 7ª

Quænam cāū maioris extrmi debeat eē mediū demonstrationis propter quid.

Constat ex dictis, mediū demōstrōis, ut ꝑse mediū, debere eē cām maioris
extremi. Cū n̄ ē cā subiecti, id ꝑ accidēs ē ut docui, nūc cōsequēs ē explicare
quænā passiōis cā eē debeat, quatuor n̄ sūt causarū gña 2 Phys: 29 et 2°
post: 48. quærimus ẏ an quodlibet genus cāe possit eē mediū, id ē cā maioris
extremi, ō ut maius extremū insit minori, Cū n̄ maius extremū demōstrōis ꝓpter
qd, debeat eē aliquod accidēs, cuius eē ē inēē in subiecto, ideo idē ē quærere
de cā sui eē, et de cā sui inēē. Et qm̄ accidēs ē forma, nō cōstat ex matā et for:
ma propria, nō n̄ hēt matam ex qua, sed in qua, nec aliā formā præter defi:
nitionē, 8 Mets: 12 et 13, duplex aūt definitio eē pōt accidētis, vel essētialis
nil extrinsecū includēs, vel ꝑ additamētū includēs etiā aliqd extrinsecū ut sub:
iectū &c.

In hac re Philosophus 2 post: cōm: suo 23, dicit, mediū eē cām formalē,
qz ista cōuertitur cū effectu, termini aūt demōstrōis debēt eē cōuertibiles
sed nō satis docet, an debeat eē cā format subiecti an passiōis. Balduinus quæst:
de medio demōstrōis, idē sētit sed de medio demōstrōis potissimæ, nā in aliis
demōstrōibus ꝓpter qd cōcedit mediū posse eē in aliquo gnē cāe. Auer: quoqz

quæritur.
An quodlibet genus cāæ possit eē mediū.

Maius extr: debet eē aliquod accidēs.

Accidēs nō hēt matam ex qua sed in qua

Accidētis defō duplex.

Philosophus dicit mediū eē cām formalē.

Balduinus idē sētit

1 post: cōm: 35, et 2° post: comēt: 41. Vult mediū eē cām formalē, nā scire ē
rē cognoscere p cām, p quā ē, et reb potissimū ē p cām formalē.
Huic resērēda ē opinio Latinorū, et eorū oīum, q ut sequēte dubitatiōe dicā.
In definitionē subiecti vel passionis. putāt mediū eē definitionē subiecti vel passiōis, sed alii putāt mediū posse eē
ī quolibet gnē cāe. Ita Parisien 2 post. in tex: 48.m Colonien. Zabarel: lib: 2 de:
medio demōstrōis et alii.
Assertio 1a. Dico 1° Cā formal maioris extremi, id ē definitio essētialis, quae cōstat talī
gnē et diffrā, et nō datr p aliqd extrīsecū, nō pōt eē mediū demōstrōis, v.c. haec
ecclipsis ē privatio luminis, visibile ē aptitudo ad vidēdū, ita Zabarel: 2 post. in
Probr 1°. tex:m 43.m Eustratius 2° post. com: 136. Probr 1° ex Phō. 2 post: tex: 43. ubi
2°. indicat mediū demōstrōis eē aliquā cām extrīsecā passiōis. 2°. Mediū demō:
strōis de quo loqmr, debet explicare, ppter qd passiō īsit subiecto, sed defini:
tio qdditatiua passiōis, explicat tātū qd ē ipsius, ḡ nō ē mediū cōveniēs.
Confirmatr. Confirm: q2 definitio passiōis, nō ē vera cā, propter quā passiō īē subiecto,
et mediū in demōstrōe propter qd, debet eē cā propter quā reb ē, ḡ. Ma:
ior. q2 passio, licet ex natā sua requirat tale subiectū, nō tn̄ ꝑse et necessō
Alia cā ē cā cōnexiōis passiōis cū subiecto nō nō ipsa natā et essa passiōnis. cōiūgitr subiecto, nisi p aliquā aliā cām, ḡ illa alia cā ē cā cōnexiōis
passiōis cū subiecto, nō nō ipsa natā et essa passiōis. Confirm: a simili Simitas
A simili. ī licet ex natā sua requirat nasū, q2 tn̄ nō hēt aliā cām suae cōnexiōis
cū naso, ideo nō ꝑse, nec necessō īē naso, ḡ aliqd aliud debet eē cā necessā
cōnexiōis passiōis cū subiecto, nō vō natā et essa passiōis, quāvis negari
nō pōt qn passiōis natā sit etiā aliqūo cā huius cōnexiōis, siqdē requirit
Concluditr. sibi tale subiectū, nō tn̄ ē cā sufficiens et adequata. Quare demōstrō
p definitiōem passiōis, nō solū nō erit demōstrō pfectissima, sed etiā nō erit
demōstrō propter qd, sed demōstrō qa eū procedat p cām remotā,
Cā remota ē mediū in demōstratiōe qa. cā aūt remota ē mediū in demōstrōe qa, 3°. q2 definitio passiōis ē aequè
3°. ignota atq ipsa passio, et aequè probr inēē subiecto sicut et passio, quae
ī sit cā passiōis, sūt etiā cā definitiōis passiōis, nā definitio passiōis
probr cōvenire subiecto p definitionē subiecti, sic de luna, tā ecclipsis
quā definitio ipsius ecclipsis quae ē privatio luminis Probr per interpositio:
nem terrae, idem de homine, tā visibilitas, quā definitio visibilitatis quae ē aptitu:
do ad vidēdū, p definitionē hois nēpe rationalitatē, ex quo cōficio hāc ratiōnē,
Rō conficitr. mediū in demōstrōe ē indemōstrabile, at definitio passiōis, nō ē indemōstrabil
de subiecto: ḡ nō ē mediū in demōstrōe. Minor q2 sicut passiō ita & definitio
passiōis demōstratr de subiecto p definitionē subiecti, eadē n̄ ē cā passiōis
& definitiōis passiōnis. Huic sequitr, si definitiō passiōnis sit medium,
minorem propositionē fore mediatā, et demōstrabilē, ut oē aptū ad discur:
rēdū ē discursivū, hō ē aptus ad discurrēdū ergo homo ē discursivus
4°. Minor ī probr à priori p rationalitatē. 4° In tali demōstratiōe peterē:
tr principiū, q2 probaretr idē p aequè ignotū, nā q quaerit cur aliqua
passiō īsit subiecto, quaerit etiā cur definitio qdditatiua talis pas:
sionis īsit subiecto, Ergo definitio qdditatiua nō ē bonū mediū.

Prima obiectio. Phus 2 post: tex 2°. In accidentibus ait idē ēē qd, et propter qd, ut si definiatur eclipsis, assignabis etiā propter qd eclipsis. Cū igr definitio passionis quidditativa dicat qd et propter qd passionis, erit medium in demonstrāe. Rndeo Phus loqtr de definitioē passionis ꝑfecta, quae nō solū tradit̄ ꝑ genus ⁊ differ̄am, sed etiā ꝑ cām, ut patet in exēplo quod adducit, dicit n. quod si definiamus eclipsim, assignabimus etiā propter qd eius, dicemus n. eclipsis ē privatio luminis propter interpositionē terrae, talis aūt definitio passionis ē mediū demōstrōis ut dicā infra. obiectio 1a. Rndeo.

Scda obiectio. Medium demonstrationis debet esse causa proxima non remota, at definitio passionis ē causa proxima passionis, quia essentialis. Ergo haec erit medium. Rndeo Causa in demōstratione debet ēē proxima, in ratione causae, non in ratione essentiae, definitio igr passionis, licet in ratione essentiae sit proxima, in ratione tamen causae propter quid passionis, non est proxima, quia passio propter ipsam non inest subiecto, saltim adaequatē, sed tā passio, quā ipsa, propter aliud. obiectio 2a. Rndeo. In rone cāe non in rone essae.

Tertia obiectio Si passio probetur per aliud quā ꝑ definitionē suā, maior propositio erit mediata, quia poterit probari à priori per definitionē passionis, ut oē aīal rationale ē risibile, quia ē aptū ad ridēdū, at in demonstratione propter quid perfectissima, praemissae debent esse īmediatae. Rndeo Illa maior ē īmediata, nā illa probatio maioris ꝑ definitionē passionis ē à posteriori, nō à priori, quia tā passio quā definitio passionis ē effectus rationalitatis. obiectio 3. Rndeo.

Dico 2°. Quaelibet causa subiecti, nō tamē ut ē subiecti causa sed ut est causa passionis si cū tali passione cōvertitur, pōt ēē mediū demōstrationis propter qd. 1° Assero. Causā subiecti posse ēē mediū Probatur 1°. Passio debet demōstrari ꝑ suā propriā causā, sed propria causa passionis ē ipsa subiecti natā. Ergo passio debet demōstrari ꝑ ea quae sūt cā subiecti. 2° Quia saepe in demōstroē mediū ē definitio subiecti, quae ē cā formalis passionis. 2° Assero Talē subiecti causā, nō ēē mediū prout ē cā subiecti, sed prout ē cā passionis. Probo. Quia mediū ut sic, ē causa cur passio inhaereat subiecto, sed cā subiecti ut sic, nō ē cā cur passio illi inhaereat. 3° Assero Quācunque cām subiecti posse assumi pro medio dūmodo cū passioē cōvertatur. Probatur 1° ex 2° post: 98. 2°. in oī genē causarū potest reperiri aliqua causa cōvertibilis cū effectu ut in genere cāe materialis, matā prima quae ē subiectū cōtrarietatis ē cā cōvertibilis cū corruptibilitate, in gnē cāe formalis aīal ronale ē cā adaequata risibilitatis in gnē cāe efficiētis, interpositio terrae ē cā eclipsis, in gnē cāe finalis felicitas ē cā cur homo operetur, debet aūt talis causa esse cōvertibilis cū effectu, et passione, tum ob dicta supra praecedenti disputatioē, quaestione ultima, et penultima, tū quia aliter propositiōes demōstrōis nō erūt de praedicato 1° tū quia ita docet Phus 2° post: tex 94 et Comm: ex: 1 post: tex: 98. ubi habetur Asserito 2a. Asserito 1°. Probatur 1°. 2°. Asserito 2°. Asserito

quod demōstrō debet procedere p cām necessariā, sed cā inadæquata nō ē necessā ḡ nec ē apta demōstrōi propter qd. Minor pz si cā latiq pateat quā effectq cōtigit posita cā nō poni effectū, ut posito aīali nō poni respirationē, si vō minq late pateat, cōtigit ablata cā nō auferri effectū, ergo demōstrō procedēs p cām inadæquatā nō ē demōstrō propter qd sed qz.

Assero 3o. Quod 3o Mediū in demōstrōē propter qd frequēter ē cā formalis subiecti, vel subiecti definitio ut ē cā efficiēs passiōis. Probr. qz passio debet demōstrari p suā propriā cām, sed cōmuniter passiō fluit ex eēntia subiecti ḡ debet demōstrari p eēntiā subiecti, ut p propriā cām efficiētē. Dixi frequēter qz cū demōstrata passiō, quæ nō fluit ex natā subiecti vc lapsus foliorū ex arbore ut ecclipsis, nō debet demōstrari p definitionē subiecti.

obiectio Dices. Mediū demōstrōis propter qd, debet eē de definitiōe maioris extremi, sed quod ē de definitiōe vel definitio alteriq, ē cā formalis illiq, ḡ sola cā formalis maioris extremi, pōt eē mediū.

Rzō. Rndeo. Cōcedo mediū debere eē de definitiōe maioris extremi. Ad minorē dico posse eādē cām eē simul finalē vel efficiētē, respectu passiōis, et etiā formalē qz ē de ipsius definitiōe, præsertī respectu accidētis, quod nō hēt aliā formā præter

Accidēs nō hēt aliā formā præter definitionē. definitiōnē. Dices. talē nō ē verū tām materialē maioris extremi,

obiectiō. posse eē mediū in demōstrōē, nā cū matā assumitr ut mediū, assumitr ad eas tātū passiōēs probādas quæ fluūt ex ipsa, sed respectu earū

Rndeo. ipsa ē cā efficiēs, ḡ cā materialis nūquā ē mediū. Rndeo Ostēdo Matām posse eē mediū, tum si cōsideretr respectu maioris extremi, tū si cōsideretr respectu minoris. Primū sic ostēdo, qz sicut subiectū et definitiō subiecti dr cā efficiēs passiōis, qz passio fluit ab ipso, sic etiā utrūqz

Matā accidētiū ē ipsū subiectū in passiōib. pōt dici matā, qz ē subiectū in quo inhæret, nā matā accidētiū ē ipsū subiectū in passiōib. 2m sic ostēdo. nā aliqn rō cur aliqua passio insit minori extremo ē matā eiusdē subiecti, ut cū p matām primā demōstrāmq corruptibilitatē de substā cōposita.

DUBITATIŌ 8

Quæ definitio sit medium in demōstratione propter quid, præsertī potissima seu perfectissima.

Solutio huiq dubitatiōis secdm rē eadē ē, cū solutiōe superiōis, sed qz Doctores vāb de medio demōstrōis loquūtr sub nōiē definitiōis, et eorū sentām probe teneamq, eādē dubitationē soluemq clariq sub diversis terminis. Quærimq aūt præcipuē de medio eiq demōstrōis quæ dr potissima seu perfectissima, siue ea sp̄ē distiguatr ab aliis siue nō. Quāvis aūt certū sit de-

Definitio nō ē mediū nisi materiatr. finitiom̄. ut ē definitio, nō eē mediū nisi materiatr, dubiū tn̄ ē cuiq debeat eē definitio, an subiecti, an passiōis, an utriusqz.

1a sentā dicit definitiōnē subiecti. Prima sentā ē eorū q dicūt mediū in demōstrōē potissima eē definitiōnē subiecti, ita Scot. quæst: 56. Probabr 6 Metha: quæsti xi Dominiq Fladia 2 post: quæst:1 art: 5.

2a sentā dicit definiti: passiōis. Scdā sentā ē eorū q dicūt mediū eē definitiōnē passiōis. ita Themist: 2 post: c 31. Cū sedq aūt ē loqq de definitiōe passiōis materiatr, nā ibidē ait

mediū ēē cām maioris extremi. Idē docet Philosō: 2 post: cōm: suo
46 et 49. Egidiq 2 post. in text^m 903.
Tertia sentā ē S. Thomæ. 2 post. lecti: 1. particula 7ª et lecti: 3ª sentā
2 partic: penultima, asserētis, mediū eiq demōstrois in qua demōstratr
passio de subiecto, ēē definitionē passiōis: eiq uō in qua demōstratr de:
finitiō passiōis eē definitionē subiecti. Hæc uidr ēē Liconien 1 post:
in fine textus 15 et 2º post: circa textū 32^am.
Quarta sentā ē assertiva mediū ēē aggregatū ex utraqȝ defini: 4ª sentā
tioē passiōis scilt et subiecti.
Pro solutioē dubitatiōis nota 1º. Cū hīc quærimq præcipuè de medio nota 1º.
demōstrois potissimæ, p potissima nos nō intelligere eā, quæ ē de perfe:
ctissimo obiecto, seu eā quæ ē præstātissima ronē coditionū demōstrois, cui scilt
insūt coditioēs oēs requisitæ ab Aristot: à cap: 2º et deinceps.
Nota 2º, Definitioem accidētis diuersā ēē à definitioē substæ, sicut ī exi: 2º.
stā accidētis ē diuersa ab existā substæ (accidēs ī in sua existā depē:
det à substā quæ in sua existā ab aliqua alia re nō depēdet) sic et essā
accidētis ē valdè diuersa ab essā substæ, et qz diuersæ essæ diuersas Definitiō substæ ē diuersa à definitioē accidētis.
exigūt definitioēs, ideo cōsequēs ē, definitionē accidētis à definitioē
substæ diuersā ēē debere, diuersitas aūt cōsistit in hoc, quod p̄fecta Diuersitas hæc in hoc cōsistit.
substæ definitio datr p genq et differam, et nihil extraneū cōtinetr ī Substæ defitio p genq et differā.
rei independētis ab alia re extrīseca: at bona accidētis definitio datr Accidētis p additamētū.
p additamētū 7. Met: 15, 17, 18. qm accidēs p definitionē quæ nō cōti:
net depēdētiā ab aliqua re extrīseca, nō pōt p̄fectè cognosci, cū unūquodqȝ
in maximè cognoscitr p propriā differam, differā aūt accidētis à sub: Differā accidētis à subiecto desumitr.
iecto desumitr. Et qz depēdere ab aliquo tāqȝ à priori, ē depēdere ut
effectū à cā, ideo cū accidēs essētialr depēdeat à subiecto tāquā
à priori, necessō subiectū debet se habere ut cā, et accidēs ut effectq.
Et qdē subiectū respectu accidētis proprii de quo nūc loqmr ē cā Subiectū ē cā final accidētis proprii
final, 2º de aīa 36. et 37. qz accidēs propriū ē propriè ipsiq sub:
iectū, ē etiā cā efficiēs quatenus accidēs hoc propriū fluit ex subie: Accidēs ē etiā cā efficiēs
cto, ē etiā cā materialis nō ex qua sed in qua, qz in eo ē ut in sub: est etiā cā materialis ex qua
iecto in passiōis, ē demū cā formalis quatenq ē de ipsius definitioē, Est etiā cā formalis
ad explicādā depēdētiā ipsius à subiecto, quod aūt ponitr in definitioē
aliquq ex 2º Phisic; 28. ht rationē cā formal respectu definiti.
Nota aūt quod subiectū propriè loquēdo nō ē cā formal respectu Subiectū propriè nō ē cā formalis, sed aliquō.
accidētis sui proprii, quod ab eo fluit, sed aliquō cā formal, qz ac:
cedit quodāmō ad cām formalē, cūi ī formal ē specificare essām Causæ formalis ē specifi: care essām rei.
rei, ac proīde ducere nos in cognitionē qdditativā et essētialē rei,
at subiectū adæquatū et propriū sui accidētis specificat suo mō essām
illiq et ducit nos in cognitionē essæ eiq. Pōt igr distīgui duplex cā formal Cā formal duplex
alia ē formal intrīseca quæ specificat et cōstituit rē intrīsecè et hæc Alia ē intrīseca
absolutè dr cā formalis ut aīa rronalis ē cā formal hōis. alia ē cā

Alia ē extrinseca. forma extrinseca, quae specificat et constituit essentiam rei extrinsecè in hoc sensu, quia est causa specificationis rei, ut res habeat talem essentiam, sic idea et exemplar dicitur à quibusdam causa formalis idealis, v.g. idea domus causa formalis domus, quia talis est domus qualis est eius idea in mente artificis. Similiter ratione obiecti est causa formalis actus quia specificat actum, terminus est causa formalis relationis, quia causa specificat. Pari igitur ratione subiectum accidentis proprii à quo accidens ipsum fluit, cum specificet ipsum accidens, dici potest causa formalis ipsius extrinseca tamen, et ego de accidenti proprio fluente ab essentia subiecti.

Nota. 3°. Nota 3°. non omnes passiones dependere à subiecto, tanquam ab efficiente, sed quasdam dependere ab aliqua causa extrinseca. quod dupliciter intelligi debet 1°.

Hoc dupliciter intelligi. 1°. quia talis causa est extra subiectum ipsum passionis, qualis v.g. est interpositio terrae respectu eclipsis, talis enim causa est extra lunam in qua inest eclipsis. 2°. quia

2°. licet sit in ipso subiecto passionis, non tamen est de natura ipsius, sed ab extrinseco illi convenit, et per accidens, qualis v.g. est copia humoris quae est causa cur in autumno decidant folia ab arboribus, quae causa, licet sit in ipsis arboribus, est tamen causa extrinseca, quia non fluit ex arborum natura sed ab extrinseco tempore.

Assero. Dico igitur quod licet omnis passio definienda sit per aliquod extrinsecum, id tamen faciendum est

Illa passio quae fluit ex natura subiecti per nihil aliud definiri quam per ipsum subiectum. cum discrimine, nam illa quae fluit ex natura subiecti, per nihil aliud extrinsecum requirit definiri, quam per ipsum subiectum, hoc enim solum continet omnes causas ipsius: at vero passio

Illa vero passio quae non dependet quae non dependet efficienter à subiecto sed ab alia causa extrinseca, non explicato praeter subiectum exigit in sua definitione illam causam extrinsecam quod expresse docet Philosophus 8 Metaph: 13 ad quod definitionis genus respexisse videtur ipse Philosophus 2 post: tex: 6 7. 3. 91. ubi dicit idem est scire quid sit res et propter quid sit. Ad huiusmodi etiam definitionem videtur respexisse 2° post: 45 et 96 ubi ait definitionem à demonstratione differre sola positione et solum re esse quandam demonstrationem.

Nota 4°. Nota 4° definitionem illam passionis, quam diximus dari, non solum per subiectum sed etiam per causam externam facilius intelligi posse, facta comparatione cum aliis definitionibus.

Tria genera definitionum Ponit autem Philosophus 2 post: 36. tria genera definitionum, quod etiam docuerat 1 post: 64. unam definitionem ait in demonstratione esse conclusionem, alteram esse principium sive medium, tertiam demum esse idem re cum demonstratione et sola terminorum positione differre. 1a est

1a definitio ē illa illa definitio passionis quae constat genere et differentia desumpta à subiecto. v.g. eclipsis est defectus luminis lunae hanc autem dicit conclusionem quia per definitionem causalem quae est medium in demonstratione infertur, et concluditur non quidem tota et integra definitio, ita ut tota fiat maius extremum sed ita ut una pars affirmetur de altera id est defectus

2a definitio ē illa. luminis de luna atque ita cadat integra conclusio. 2a definitio est illa quae est principium demonstrationis, quae scilicet assumitur ut medium et exprimit causam qua passio et conservatur, cuiusmodi est interiectio terrae inter solem et lunam respectu eclipsis et haec dicitur à Philosopho positio ipsius quid est, et definitio immediatorum indemonstrabilis quia definitio causalis non potest esse conclusio in demonstratione propter quod

3a definitio ē illa. et ideo indemonstrabilis est. 3a definitio est integra passionis definitio, data per additamentum constans ex coniunctione utriusque definitionis iam memoratae, explicans genus passionis, et differentiam desumptam ex subiecto, et praeterea causam extrinsecam, et hanc tertiam Philosophus vocat, demonstrationem sola positione et situ terminorum differentem,

cōtinet in oēs tres terminos ad demōstrationē necessarios, et caret tātū sola dispositione syllogistica.

His ita cōstitutis Dico 1° Mediū in demōstroē propter qd, nō ē aggregatū ex utraq3 definitioē, passiōis scilt et subiecti. Hæc assero ē cōn quartā senam *Asseritio. 1ª*
Probr 1° Sicut substā et accidēs faciūt aggregatū p accidēs, sic definitio subiecti et accidētis, sed Ens p accidēs 6. Met: 8 excludr à sciā q nō ē mediū in demōstroē gignētē sciam. *Probr 1°.*
2° qz Phūs 2° post. 95 clare docet, mediū demōstrōis eē rōnem maioris extremi. quod idē videtr docere tex: 45 et 46. ubi docet definitionē passiōis eē mediū in demōstroē q nō ē mediū definitio passiōis et subiecti, sed tātū definitio passiōis. *2°.*
Dico 2° Mediū in demōstroē propter qd, nō ē definitio subiecti formatr sūpta. Hæc assero ē cōtra primā senam ex parte cōn 3ᵃᵐ Probr 1°. *Assero 2ª. Probr 1°.*
qz Phūs vult mediū demōstrōis eē rōnem maioris extremi et aliqd quod sit definitio, vel de definitioē maioris extremi, sic 8t 2° post: tex: 92. 95. præterea 2° post: tex: 35 docet mediū demōstrōis dicere qd, et propter qd passiōis sed definitio subiecti, ut sic, nec dicit qd, nec propter qd passiōis, abstrahit in ab oī habitudine ad ipsā 3° Definitio subiecti, vel sumitr formatr, et sic certū ē nō eē mediū qz supi probatū ē mediū formatr eē rōnem maioris extremi, vel sumitr materiatr et sic nec mediū saltē univocatr ē definitio subiecti qz pōt eē definitio passiōis data p causam extrīsecā à subiecto itē pōt eē una passio prior respectu posterioris. *2 · 3°.*

Prima obiectio Accidētia propria fluūt ex principiis sui subiecti et à natā ipsius tāq3 à propria cā q oīa accidētia propria sunt p propriū subiectū demōstrāda consequēns qz unūquodq3 demōstratr p propria cam. Confir: ex 1° de aīa 3. ubi Phūs ait natam subiecti p tinere plurimū ad notitiā passionū et 4° Physi. 31. cognito qd ē facile solvūt difficultates et eis rei proprietates demōstrari et 1q. Met: sum: 2ª cap: 1° ait ipsū qd, id ē definitionē eē mediū in demōstratioē. Rūdet Zabarel: lib: 1° de medio demōstrōis cap: 23° et negat antecedēs et cōsequēns Antecedēs quidē qz nō oīa accidētia fluūt ex principiis internis subiecti sed aliqua à causis externis ut eclipsis et lapsus foliorū ex arbore. Consequēns vō negat qz dato quod accidētia fluāt à natā subiecti, nō tā oīa imediatē fluūt ab ea sed ordine quodā. Quare nō seqtr oīa demōstrāda eē p natam subiecti. Adde quod licet sermo sit de prima passione Consequēns ē falsa qz ex hoc tātū seqtr definitionē subiecti materiatr sūptā posse aliqn eē mediū in demōstratioē sed ut ē cā passiōis et de causali definitioē ipsius, et sic intelligēnda sūt oīa loca Phi quæ adducuntr. *obiectio 1ª. Rūdet. nō oīa demōstrāda p natam subiecti.*

Scdā obiectio. Mediū pfectæ demōstrōis debet eē indepēdēs à cā priori aliter pmissæ nō eēnt imediatæ et pma, sed definitio passiōis pēdet à cā priori id ē à definitioē subiecti qz tā passio quā eius definitio depēdet à natā subiecti q nō pōt eē mediū demōstrōis pfectæ. Rūdet Zabarella ibi: dē hoc argumētū procedere de definitioē passiōis essētiali, quæ nō ē mediū in demōstratioē nō autē de causali data p aliquā causa extrīsecā et sic cōcedit totū argumētū, mediū ū in demōstroē ē definitio causalis passionis de qua argumētū nō procedit qz definitio causalis passiōis nō depēdet à formali subiecti definitioē, nec ē aliqd posterius ipsa, sed materiatr, vel ē ipsa met, vel cā externa indepēdēs à natā, et definitioē essētiali subiecti. *obiectio 2ª. Rsiō. Mediū in demōstroē ē definitio causalis passionis.*

obiectio 3. Tertia obiectio. Phus 3° de aīa tex: 11. et 2° de aīā 12, et 5° post: 64 et 2 post: 45 et 46. docet mediū demōstrāis ēē definitionē q̄ vel passiōis vel subiecti sed nō passiōis qr accidētia secdm Phum 7 Met: 15 et 16. ꝯ 2 post: tex 11, et 12 nō hnt definitionē q̄ subiecti intelligit.

Rsnō. Rx deo et cōcedo maiorē, dū nō definitio formalr materiatr, sed nego minorē. ad testimonia Phi dico intelligēā ēē de definitiōe pfecta, quae nulla re extrinseca eget quale accidētia nō hnt, ut pote quae p additamētū pfectē definienda sūt.

obiectio 4ᵃ Quarta obiectio. demōstrō illa in qua mediū ē definitio passiōis, sēp cōstat maiore indirecta, quod ē con cōditiōes verae demōstrōis q̄ definitio passiōis nō ē mediū. Antec: ptz qr in maiori talis demōstrōis, debet definitū, quod ē maig extremū, praedicari de sua definitiōē ꝯ medio, at praedicatiō definiti de definitiōē ē inaturalis q̄

Rx deo. Rx deo argumētū procedit de definitiōē formali passiōis nō de causali, qualis ē illa, quae ē mediū, passio n ē quaedā forma, definitz

Passio ē quaedā forma definitr causatr p subiectū ꝯ natam. aūt causatr p subiectū et natam, sed forma naturatr praedicatz de suo subiecto q̄. et passio de sua definitiōē causali, aliter propōnēs in scdō nō causali p se nō ēēnt naturales.

Asserō 3ᵃ. Dico 3°. definitio essētiat passiōis nec ipsē materiatr sūpta pōt ēē mediū in destrōē propter qd. Haec ē con sentām senān. ꝯ ex parte con tertiā et satis probata ē in supiōri dubitatiōē, assertiōē prima.

obiectio Dicēs. Mediū debet reddere cām maioris extremi sed talis definitio reddit cām passiōis q̄ pōt ēē mediū.

Rx deo. Rx deo. et nego sequellā. qz mediū debet reddere cām, propter quā maig extremū inē minori, at definitio ista reddit tātū cām formalē, et dicit tātū qd ē passiōis. Vn̄ seqr quod si tal definitio ēēt mediū sēp maior demōstratio ēēt inaturat, nā in ipsa praedicaretr passio de sua definitiōē essētiali, ꝯ matā de forma, quae ē praedicatiō indirecta et inaturat

Asserō 4ᵃ Dico 4°. definitio passiōis essētiat et causat simul, nō ē mediū in definitiōē. Hoc asserō patet ex assertiōē supiori ꝯ ex notatiōē quarta in qua docui huigmodi definitionē cōflatā ex essētiali et causali nō ēē mediū apud Aristot: sed potig demōstrōm sola positiōē differētē.

Asserō. 5ᵃ. Dico. 5°. Mediū in demōstrōē propter qd sēp ē definitio causat passiōis, nō prout ē definitio et dicit qd, sed prout reddit cām et dicit propter qd passiōis.

probatr Probtr ex Phō. tū 2° post: 95 ubi vult mediū in demōstrōē ēē definitiōm alterig extremi, quod in tex: 91 expsserat dicēs, debere ēē cām maioris extremi. Ubi in lunā vocat ē: ecclipsi. a. interpositionē terrae: b. et ait. b. ēē cām ipsius a. id ē mediū ēē cām maioris extremi et interpositionē terrae ēē cām ecclipsis, tū qz tex: 97. mediū inqt ē rō maioris extremi et passiōis, sed nō intelligit definitionē essētialē ut dixi sup, ergo causalē quod etiā patet ex eig exēplis, quotiēscūqz n adfert exēpla medii demōstrativi, adfert definitiōes causales. ut interpositionē terrae respectu ecclipsis cōgelatiōnē humoris, respectu casus foliorū. extinctiōnē ignis respectu tonitrui; tū qz 2° post: tex. 5, 41, 95, dū mediū demōstrāis nō ēē definitiōnē quae dicat qd ē, sed propter qd ē.

Asserō. 6ᵃ. Dico. 6. Mediū demōstrōis potissimae seu pfectissimae materiatr ē definitio passiōis causalis nō quaecūqz sed ea quae ē definitio subiecti.

Nota 1° Non hic statuere demonstrationem potissimam seu perfectissimam distingui specie ab aliis, sed tantum explicare quod sit ipsius medium quocumque modo ipsa distinguatur. Nota 2° Passiones quae de subiecto demonstrantur posse esse in triplici differentia. Quaedam quae illi insunt ex causa extrinseca subiecto ut eclipsis in luna, et lapsus foliorum in arbore. Quaedam quae illi insunt ex natura illius quae fluunt ab ipso non tamen immediate, sed mediate aliqua alia priore, quale est admirativum respectu hominis, quod inest illi mediante discursivo. Quaedam denique quae illi insunt ex natura illius et ab ipso immediate fluunt, ut est prima passio, verbi causa discursivum respectu hominis. Haec assertio procedit de tertio genere passionum. Probatur 1a passio demonstratur de subiecto per propriam ipsius causam, id est per subiecti definitionem, sed demonstratio potissima demonstrat passionem primam, ergo demonstrat per definitionem subiecti. Maior probatur quia inter subiectum et primam passionem non potest dari aliud medium, quam vel definitio essentiae passionis, vel ipsius subiecti, sed definitio essentialis passionis non potest esse medium, ergo definitio subiecti non ut est definitio subiecti sed ut causa passionis. Nam subiectum est causa passionis in omni genere causae ut supra diximus. Minor probatur quia illa est potissima seu perfectissima demonstratio quae habet omnes conditiones a Philosopho requisitas, sed sola demonstratio quae probat primam passionem est huiusmodi ergo demonstratio potissima probat primam passionem. Probatur minor haec nam demonstratio quae probat unam passionem per alteram non constat praemissis simpliciter et indemonstrabilibus verbi causa omne admirativum est risibile ....
omnis homo est admirativus ergo Minor non est immediata, item omne discursivum est admirativum omnis homo est discursivus ergo etc. Nec ista minor est immediata, potest enim demonstrari a priori per definitionem subiecti. Illa quoque demonstratio quae probat passionem de subiecto per externam causam vix constat ex necessariis et per se, tantum abest, ut sit potissima, quod perspici potest in demonstratione eclipsis, nam si eam formes ut format Eustratius 2° post. comm. suo 136 sic, quando terra interponitur, luna eclipsatur nunc interponitur ergo eclipsatur Minor non videtur per se. Deinde si eam formes cum Alex. 1 Topi: in 1° cap: sic, id est quod, et solem interposita terra obscuratur sed nunc est solem et lunam interposita terra, ergo eclipsatur Maior non videtur vera. Si autem eam formes cum Nobilio lib: 1 Logicorum quaest: sic quod potest a terra interiecta privari lumine, id eclipsatur sed luna a terra interiecta privatur lumine ergo Minor saltem non est actu immediata ut videtur Flaminius? Satis ergo illa tantum est perfectissima demonstratio quae probat primam passionem de subiecto a quo fluit per eiusdem subiecti definitionem tamquam per causam passionis. Debet autem probare primam passionem de primo et adaequato subiecto a quo immediate fluit et constat ex dictis supra quarta dubitatione.

Dices. Philosophus illustrans exemplis naturam demonstrationis a se explicatae affert exempla illa earum demonstrationum quae procedunt per causam externam, ergo tales demonstrationes sunt perfectissimae. Respondeo. Philosophus talibus exemplis non est usus ad exprimendas omnes demonstrationis conditiones sed ad exprimendam eam tantum conditionem medii quod scilicet debeat esse causa externa passionis quam conditionem demonstrationes ab ipso allatae perfectissime continent.

nota 1°

nota 2° Passiones de subiecto demonstratae in triplici differentia 1°

2°

3°

Haec assertio est de tertio genere passionum Probatur 1°

subiectum est causa passionis in omni genere causae

demonstratio quae probat unam passionem per alteram non constat praemissis indemonstrabilibus

QUAESTIO 3a

Quomodo inter se comparentur demonstratio Quia et propter Quid.

Agemus hic de comparatione harum duarum demonstrationum inter se intra aut an praeter has ponenda sit alia demonstratio. Constat autem ex dictis quaest. 1ª demonstrationem quia esse naturâ demonstrationum inde quae colligitur quoad nos esse priorem demonstratione propter quid, ut etiam docet Philosophus 1 Physic. 2 innata nobis est via procedendi a notioribus nobis ad notiora naturâ ab effectu ad causam. Colligitur etiam demonstrationem propter quid esse perfectiorem demonstratione quia illa enim procedit per causam proximam haec per effectum vel causam remotam. illa facit cognoscere rem uti est in se, vel non est per suas causas proximas haec autem non generat tam perfectam rei cognitionem quia licet in re causa sit connexa cum effectu non tamen habet esse ab eo, vel si procedit per causam remotam haec non habet necessariam connexionem cum effectu. Tum demonstratio quia cognoscit quidem aliquam rem uti est non tamen omni modo quia si procedat per causam remotam non omnino cognoscat rem uti est quia non adducit causam proximam per quam proxime est, vel si non procedat ab effectu nec hoc non cognoscit omni modo rem uti est quia causa est quidem cum effectu connexa, non tamen ex eo dependet. Hoc posito solvendae sunt aliquot dubitationes. ad haec, quae hic tractamus, harum demonstrationum comparatione spectantes.

DVBITATIO. Iª

An demonstratio Quia et Propter Quid differant specie.

Dico affirmative. Et quidem quod demonstratio quia à posteriori differat specie a demonstratione propter quid. Probatur 1º quia differunt in praemissis et conclusione, at syllogismi ita differentes differunt specie. 2º diversitas mediorum generat diversas cognitiones, sed in demonstratione quia à posteriori et propter quid sunt diversa specie media causae et effectus, ergo demonstrationes propter quid et quia generant diversas specie cognitiones in intellectu. Maior quia medium est ratio assentiendi conclusioni, at ratio assentiendi specificat cognitionem, si ergo sunt diversae rationes assentiendi erunt diversae specie cognitiones at si sunt diversa media sunt diversae rationes assentiendi ergo si sunt diversa media sunt diversae specie cognitiones.

Prima obiectio. Demonstrationes constantes eisdem terminis et propositionibus non differunt specie sed demonstratio quia et propter quid constat eisdem terminis et propositionibus ergo non differunt specie. Maior quia tota essentia demonstrationis consistit in terminis et propositionibus. Minor patet in his demonstrationibus omne rationale est risibile omnis homo est rationalis ergo omnis homo est risibilis. et omne risibile est rationale omnis homo est risibilis ergo omnis homo est rationalis. Prior demonstratio est propter quid, posterior quia. in utraque tamen sunt eaedem propositiones et termini licet non eodem modo dispositi. Dico ad distinctionem specificam demonstrationum sufficit distinctio praemissarum et conclusionis hoc autem semper est in demonstratione propter quid et quia sive sint eaedem propositiones sive non.

Secunda obiectio. A causis specie distinctis non possunt idem effectus specie produci sed a demonstratione quia et propter quid producitur idem effectus specie hoc est eadem scientia ergo demonstratio propter quid et quia non differunt specie. Minor. Nam si de eclipsi lunae habeat demonstrationem quia ex effectu sensibili accedente demonstratione propter quid non generabitur in meo intellectu scientia specie distincta sed per utramque demonstrationem generabitur idem assensus specie. Dico nego maiorem nam idem calor specie producitur ab igne et a sole quae sunt causae specie distinctae. Deinde nego minorem quia ubi sunt distinctae rationes assentiendi ibi sunt distincti etiam specie assensus, ratio enim assentiendi specificat assensum sicut obiectum specificat cognitionem.

Dices tamen a distinctis specie causis possunt produci idem specie effectus erit etiam a distinctis

spē demōstroibg propter qd et qz nō poterit produci idē spē assensus maxime cū
sit de eodē obiecto. Ideo q̄q̄ qd sit de aliis causis certe rones assētiendi spē
distinctae eā specificant cognitionē assēsū nō poterit eādē spē assēsū generare
nisi forte eūdē materiatr qz circa idē obiectū nō tn̄ eūdē formatr qz qlibet as:
sensg sit intuitu suae ronis assentiēdi.

Quod uō demōstro quia à priori differat spē à demōstroē propter qd patet tū qz
procedit p diversa media formatr cām scilt remotā et proximā ex qbg una ē adec:
quata altā uō inadaequata tū qz differut praemissis et cōcloē tū qz una ē verè de:
mōstro qz et sup ostēdi altā propter qd tū qz id cōstat ex dictis hic et supra ubi egi
de demōstroē qz.

DVBITATIO. 2.

An eadē demōstratio possit esse pro: pter quid et quia.

Ideo si loquamur ex natā rei demōstro propter qd nullo mō pot eē demōstro
qz et ē con cū sit demōstroēs spē diversae q nisi mutet suā natam et essam
nō pot una demōstro trāsire in altam. Confir: qz demōstro propter qd nūquā
ē à posteriori. si uō spectemg modū nrum intelligendi tūc demōstro propter qd
poterit in aliquo eē demōstro quia, pot n. aliqs probare p cām nō tn̄ cognosce:
re illā eē cām sed tātū eē mediū necessariū ad probādā cōclusiōm. Hic qui
nō cognoscat propter qd sit effectg sed tātū quod sit ac proinde utetur de:
mōstroē propter qd taquā demōstro qz. Rō huig ē qz demōstro propter qd nō
solū demōstrat propter qd sit effectg sed etiā quod sit ut patebit infra
q. pot in aliquo intellectu habere demōstrois qz ronem quae demōstrat q sit. demōstro tū
quia nūqz pot eē propter qd qz nullo mō cōtinet in se propter qd sit effectg
demōstro uō propter qd cōtinet in se et propter qd et quod sit effectg. Quod si aliqs
demōstrat p effectū putabis se demōstrare p cām id solū ex opinione habebit de:
mōstroēm propter qd, nō vere, qz nō demōstrat verè propter qd sit effectg.

DVBITATIO 3a

An demōstro dicatr univocè de demōstroē quia et propter quid.

Ideo affirmative qz demōstro in cōmuni solū dicit procedere ex necessiis abstra:
hēdo à cā proxima vel remota et effectu at haec uō format demōstrois ex
aequo q univocè cōpetit utriqz demōstroi. q. ē. Minor qz nec cōvenit uni pro:
pter altam eē ex necessiis nec uni magis quā alteri. Quod aūt demōstro pro:
pter qd sit potior demōstro hoc ht nō ex rone gnica demōstrois sed ex ra:
tione sua specifica qz pcedit p cām sicut leo dr̄ prius aial quā leo nō ex
rone cōmuni aialis sed ex ratioē specifica cōtrahēte ronem aialis ad mēm
perfectissimo modo.

QVAESTIO 4a.

An duae tātū sint spēs demōstrationis in cōmuni. Quia et Propter quid.

Prima sentā ē Auer: 1 post: cō: 8. 95. 96. et in Epit: Logicae. cap. de demōstroē
et 1o Physici in procemio 2 Physi: cō: 25. 2 coeli. cō: 35. qbg locis vult eē — Auerroes tres uult.
tres spēs demōstrois 1am demōstrōm qz. quae ex effectu ad cām progreditr
2am propter qd quae p cām ostēdit tātū propter qd effectg. 3am siplicē sive potis:
simā quae p cām demōstrat simul et propter qd et existam effectg. Hāc sequtr
Zimara theorema: 52 et in sua tabula verbo demōstro ubi ait decepi
eos q existimāt demōstrōm potissimā sive siplicē scdm Auer. tātū accidē
talr differre ab aliis. Idē tenet Bernardinus Tomitanus. Baldu: quaesito 7.
et 8: et oēs Auerroistae.

Hē dicit duas tātū eē ... pcedē sētā ē oīm ferè Peripate: asserētiū duas tātū eē spēs demōstroīs distictas qz, et propter qd. Hāc uidr eē Themi: maxime 1 post: c: 14 et 21 Philosopng 1 post: cō: quo 32 et 60 d: Thom: 1 post: in tex: 95. et in cōpēdio Logicæ ubi ait de demōstroē. Alber: hic.

Solutio huig ex cognitioē differētiarū. Nota solutionē huig quæstioīs maxime pēdere ex cognitioē differētiarū gbg demōstrō potissima seu simplex distiguitr à demōstroē propter qd, nā si illæ sīt essētiales negādū nō erit cōstituere spēm distictā, secus uō, si nō sīt essētiales. Bernardinus Tomit: ut refert Zabarel: lib: de spēbg demōstroīs c: 13 tres ad: ducit diffrās. sed de mēte Averroīs et præcipua unaē tātū quæ desumitr ex fine et spā quā producit demōstrō potissima, et ex quæsitis quorū soluti: onē efficit, nā demōstro propter qd scdm Aver: declarat unū tātū quæsitū, idē propter qd effectg. potissima uō duplex, an sit et propter qd sit. Addit etiā Baldūing aliā quādā diffrām roē medii, nā demōstro propter qd, tātū procedit p mediū notū scdm natām tātū, nob uō notificatū à posteriori p demōstrōm qz. potissima uō p mediū simplr notū idē scdm nob et natām ut nō opus fuerit ante ipsā præcessisse demōstrō qz, ubi nota quod hæc diffrā à Tomitano posita et ista quā ponit Bald: sūt subordinatæ, et ideo ad unā reuocari possūt, nā hæc Bald: subinfert illā, ex eo n quod mediū demōstroīs potissimæ nō solū ē notū scdm natām, sed etiā scdm nob, imediatē et sine ullo medio nō debet notificari p existām effectg, et propterea p tale mediū habemg solutionē utriusqz quæsiti, et qz ē, et propter qd ē effe: ctg, nō uērō p mediū demōstroīs propter qd ut ex dictis patet. Et hæc diffrā

Hæc diffrā nō uidr eē uera Probr 1º. potissimū ē de mēte Auer: 1 post: cōm: 95, et 2 post: cōm: 39 et 40. et in epito: Logi: c: de demōstroē. Sed hæc diffrā nō uidr uera et probrs. nō ē diffrā cōueniēs medio ex natā sua, sed tātū respectu nri, ergo nō ē diffrā intrīseca et essētialis ipsi demōstroī. Antec: qz ista diffrā nō ē desūpta ex cōditionibg pricipiorū et medii, traditis ab Arist: cū ergo oēs illas habe: at demōstro propter qd, cōstat n, ex ueris, primis et imediatis, causis, pri: oribg et notioribg, qz procedit ex causis nihil superest in quo essētiatr à po: tissima distiguatr. Quod uero principia demonstrationis potissimæ sit etiā notiora nob, id ē, quo ad sēsū, hoc nō facit diuersitatē essētialē, in eis, sed tātū accidētalē, quatenus scilt eadē pricipia in demonstroē potis: sima prius à nob cognoscūtr, cū sīt notiora nō solū natā sed etiā nobis.

Solū differūt scdm ma: gis notū et minus notū. quæ diffrā ē accidētal. Vnde solū differūt scdm magis notū et minus notū, quæ diffrā ē accidētalis et in quā: cūqz demōstroē pōt cadere, nā pricipia eiusdē demōstroīs in uno intellectu possūt eē magis nota quā in alio, nō tn propterea demōstro in hoc uel illo intellectu erit

Natā demōstroīs nō de: bet æstimari ex mō nrō cōcipiēndi. sed potius ex natā et cōditioē terminorum et propositionū. Probr 2º. essētialr diuersa. natā n demōstroīs nō debet æstimari ex mō nrō cōcipiēndi, q pōt eē uarius et multiplex circa eādē rē, sed potius ex natā et cōditioē ter minorū et propositionum 2º Cōtigit unā et eādē demōstrōm respectu unius habere hāc diffrām, respectu uō alterius nō habere illā, ergo nō ē diffrā essētial. Cōseqz qz diffrā essētial nō pōt abesse ab illa natā quā cōstituit, nūquā n cōti: git homīn eē sine rationalitate, aut cū diffrā opposita. Antec ē cl: nā ex Auer 1 post: cō 182. et 183. sūt quædā eē sēsibiles, q si primo occurrāt socrati, poterit ipse p eas facere demōstrōm potissimā ad cognoscēdū q et propter qd effectg, sed qz hæc eē sūt etiā effectg sēsibiles si Pla

prius occurrat effectus et ꝑ hūc iniceniat causam eaqꝫ inuenta regrediatr ad effectū, tūc demōstrō ysta, facta ꝑ eādē cām ꝑ quā facta fuit demōstrō socratis respectu Platonis, nō notificauit qz ē, sed tātū propter qd effectus, ꝗ eadē demōstrō respectu vnius pōt habere hāc differen:
et respectu alterius carere ipsa 3º Nulla demōstrō propter qd pōt notificare effectū, quin se notificet etiā qz ē. ꝗ demōstrō propter qd rōne quaesiti quod notificat nō differt à demōstrōe potissima Anteced: patet tū qz quaesitū propter qd cōsꝑēdit quaesitū an sit, nā docere propter quod res ē, ē docere propter quā cām res ē ꝗ quaesitū propter qd cōsꝑendit quaesitū an sit, ꝗ oīs demōstrō declarans propter qd declarat etiā an sit
tū qz Phus 2 post: 8 ait, quod licet possit cognosci quod sit, ignorato propter qd sit, nō tn̄ ē cōn. pōt cognosci propter qd sit, nō cognito quod sit, ꝗ oīs demōstrō propter qd ē etiā demōstrō quod sit, tū qz sicut res se hr̄ ad ēē, ita ad cognitionē, at res hē ēē à suis causis ꝗ cognoscibe ēē ex illis, cū ꝑ passionis sit etiā rōe existēe ꝑsius in subiecto, tū qz si effectus probat sufficienter existam rōe ꝗ multo magis cā poterit probare existam effectus.

Obiecb? Pōt mihi ēē nota existā effectus ꝗ saltim in hoc casu demōstrō propter qd nō gnabit in me sciam existāe effectus, ad nota inno exhibi demōstrō Rndeo 1º quod ante demōstrōm propter qd sciuerit existam effectus, hoc ē ꝑ accidēs ad demōstrōm, quae de se etiā illud notificat 2 Licet existā effectus mihi sit nota ꝑ sensu, nō tn̄ ēē nota ꝑ ratione et scientifice, quare potero ad hūc ꝑ demōstrōm acquirere sciam de existā effectus, cū n̄ augētur existā cognitōis, augetur etipsa cognitio 3º Esto in hoc casu nō demōstret mihi existā effectus, nō ideo tn̄ demōstrō propter qd erit spē distincta à demōstrōe potissima, in demōstrōe n̄ nō tā spectādū ē quod efficiat quā qd ex natā sua apta sit efficere, at demōstrō propter qd ē apta ex se ex sua natā efficere cognitiōm existāe effectus siue ꝗ actu efficiat siue nō, id nō mutat natām demōstrōis propter qd, sicut si calidū ictorio nō inducat in lignū calidū et quatuor, nisi quatuor vel quos gradꝫ caloris, nō ideo tn̄ dicemus calorē illū differre spē ab alio qui induxerit octo.

Sic ꝗ de spēbꝫ demōstrōis sentiēdū videtur, ut cū oīs demōstrō sit syllogismus necessarius hn̄s necessariū progressū, vel à causis essēdi, vel à causis cognoscēdi, si procedat à causis essēdi iisqꝫ proximis sit demōstrō propter qd, quae cū ē ꝑfectissima appellari solet potissima, si uō procedat tātū à causis cognoscēdi siue etiā à causis essēdi remotis quae solet etiā appellari cā cognoscen̄ tātū sit demōstrō qz.

His positis Dico 1º Demōstrōm propter qd et potissima, seu simplex, nō sūt duae spēs demōstrōis distinctae essentialr. Haec assertō ē cōmunis Aristotel: et Perypat: et cōn Auer: et Auerroistas Probr 1º
Ex hac demōstrō potissima seu simplex distincta à demōstrōe propter qd

Proba 3º.
Rō 1º
quaesitū propter qd cōsꝑēdit quaesitū an sit.
Rō 2º
Rō 3º
Rō 4º
obiectio
Rndeo. 1º
2º
Cum augetur existā cognitōis augetur et ipsa cognitio.
3º
In demōstrōe nō tā spectādū qd efficiat quā qd ex natā sua apta sit efficere.
Vel à causis essendi
Vel à causis cognoscēdi.
Assero 1º
Probr. 1º

ē inuētū Auer: Arist: et Peripat: inauditū, nā Arist: tex: 95 assignans spēs demōstrōis tātū meminit demōstrōis qz et Propter qd, nō aūt alterius simplicis quā fingit Auer: quod si daretr alia spēs practa demōstrōis simplicis nō careret repsione Aristot: missā faciēs potissimā demōstrōn inqua includit ut Auer: dicit oēs pfectio demōstrōis qz et propter qd, nec dicat Auer: de simplici hac demōstrōe agisse Arist: a tex: 4 ad 95. de demō: strōe nō propter qd et qz agisse deinceps à tex: 95 nā in tex. 95 diuidit demōstrōn in cōmuni in qz et Propter qd, et probatū iā ē demōstrōn hac simplicē nō differre à propter qd et demōstrōi propter qd couenire cōditiōes oēs demōstrōis traditas à Arist à tex. 4: ad 95. 2°. si daretr demōstrō potissima distincta essētiatr ab aliis maxime propter fūdamē: tū Auer: sed hoc ē falsū ut patet ex dictis in ānotatiōe 3.

Assero 2°
Quod tātū sint spēs demōstrōis essētiatr distinctæ

Dico 2°. Quod tātū sint demōstrōis spēs essētiatr distinctæ scilt demōstrō qz et propter qd. Hæc assero parti patet ex dictis sup. de distinctiōe demōstrōis qz et propter qd, parti ex 1a asserōe, parti ex Arist 1°. qz

Probr 1°.
2 Arist tex. 95 duas tātū spēs demōstrōis facit. 2°. qz oīs demōstrō uel ē p causas essēdi uel p causas cognoscēdi, si primū erit demōstrō propter qd, si secdm demōstrō qz.
3°. 3°. oīs demōstrō uel probat tātū quod res sit uel etiā propter qd sit, si primū ē demōstrō quia, si secdm propter qd,

Duplex scia quæ p demōstrōn acqritr.

Confir: duplex ē scia quæ p demōstrōn acqritr, altā qua scimg qz, altā qua scimg etiā propter qd, ḡ duplex tātū ē spēs demōstrōis qz et propter
4°. qd. 4°. demōstrō quæ pfectissimā gignit sciam ē demōstrō potissima, sed demōstrō propter qd gignit huiusmodi sciām ḡ ipsa ē demōstrō potissima. Minor. qz Arist tex: 103 docet maxime scietialē ēē demōstrōn illā quæ fit in 1a figā. sed ibidē docet demōstrōn propter qd debere ēē in prima figā ḡ secdm Arist demōstrō propter qd ē maxi: me scietiat et potissima.

Obiectiō.

Dices quatuor sūt gnā quæstionū. an sit. qd sit, propter qd, et quale sit, 2° post: 1°. ḡ etiā quatuor erūt gnā demōstrōn, quia singula hæc

Rñdeo.
quæsita exigūt suas demōstrōes. Rñdeo quāuis singula quæsita possit demōstrari tn oēs illæ demōstrōes reducūtr ad duas uidlt, ad propter qd et qz, Nā an sit et qd sit demōstratr à posteriori p demōstrōn qz. Propter qd sit p demōstrōn Propter qd. quale sit, p demōstrōn qz uel etiā p demōstrōn Propter qd.

Assero 3°.

Dico 3°. Demōstrō ā ēē proxima, pot accidētatr diuidi in demōstrōn potissimā et propter qd. ita ut noīe demōstrōis potissimæ intellega: mg nō quācūq3 demōstrōn, propter qd, sed pfectam quæq3 habētē oēs cōditiōes ab Aristot: positas. qualis aūt ea sit sup. exposui. Hæc asserō recipitr cōmuntr ab oīb9 Peripateticis.

QVAESTIO 5a.

An debeat admitti regressus in DEMONSTRATIONE

Quæstio hæc grauissima ē in hac matā, et ut distinctiꝰ tradatr̃ diuidē:
da ē in dubitatiões.

DVBITA: 1ª
Quid scit regressus demõstratiuus et in quo differat à circulo.

Rñdeo. Inter regressũ quẽ Peripatet: admittũt, et circulũ quẽ Phus hic cap. 3. pluribꝰ cõfutat multũ interest. Circulꝰ igr̃ quẽ antiqⁱ as: serebãt ē progressꝰ quo ã sedm quẽ progredimr̃ ex .a. tãquã ē priori et notiori sedm naturã ad .b. et iterũ à .b. tãquã à priori ē notiori sedm̃ naturã regredimr̃ ad .a. et cõcludimꝰ circulũ; dr̃ aũt circulꝰ qr̃ sicut in describẽdo circulo circinꝰ reuertitr̃ ad idẽ punctũ vñ inceperat sic in circulo demõstratiuo ꝑ præmissas probamꝰ cõclum et ꝑ cõclusionẽ reuertimr̃ ad probãdas præmissas eodẽ gñe demõstrañs et sub eadẽ rõne. Hūc serãm ponit Phus 1 post: tex 18 19 et 20. et à tex: 21 incipit eã cõfutare. 1º. Si demõstro circularis ẽẽt possibilis sequeretr̃ quod idẽ ẽẽt priꝰ et posteriꝰ, notiꝰ et ignotiꝰ respectu eiusdẽ eodẽ mõ sumpti sed cõsequẽs ē falsũ ꝗ ⁊ antecedẽs. Sequella patet nã præmissæ demõstrañs sũt priores et notiores cõclõe, sed in circulo præmissa ⁊ cõclo sũt idẽ, nã quæ in priori discursu ē præmissa, in posteriori euadit cõclo, et ē conꝰ ꝗ præmissa quæ in primo discursu erat notior et prior cõclõe in scdõ discursu ē ignotior et posterior ipsa cõclõe, ꝑ quã tãquã ꝑ priꝰ et notiꝰ demõstratr̃ ꝗ rẽ 2º qr̃ sequeretr̃ idẽ demõstratiuẽ probari ꝑ idẽ, sed cõsequẽs ē falsũ ꝗ. Sequella patet quidqd sequitr̃ ad cõsequẽs in bona cõsequẽa sequitr̃ etiã ad antecedẽs ipsius. vt ad esse hoĩem tãquã antecedẽs sequitr̃ eẽ rõnale, qdqd igr̃ sequitr̃ ex rõnali quod ē cõsequẽs, in bona cõsequẽa sequetr̃ etiã ad hoĩem quod ē antecedẽs, vñ valet ē rationale ꝗ risibile. ⁊ valet etiã, ē hõ ꝗ risibilis si igr̃ ad præmissas sequitr̃ cõclo et ad cõclonẽ sequitr̃ præmissa ꝗ præmissa sequitr̃ ad seipsã ⁊ ꝑ se demõstratr̃. Regressus aũt demõstratiuꝰ nõ ē idẽ simul circulo, qr̃ vel procedit ab eẽ effectꝰ ad eẽ cæ et nõ reuertitr̃ ad eẽ effectũ, vñ inceperat sed ad propter qd effectꝰ, vel etiã procedit ab vna cã in altam siue ab vno effectu in alterũ, sed nõ regreditr̃ eodẽ mõ, et sub eadẽ rõne, ad idẽ oĩo vñ inceperat ut patebit ex dicẽdis circulꝰ aũt regreditr̃ ad idẽ oĩo et eadẽ rõne. Et ex his patet qd intelligamꝰ ꝑ regressũ demõstratiuũ qr̃ regressus pot appellari circulꝰ imperfectꝰ.

DVBITATIO 2ª
An admittendus sit hic Regressus Demonstratiuus.

Regressus demõstratiuꝰ in multis põt demõstrãbꝰ cõtingere 1º In gñe demõstrõis propter qd, ita ut utraq demõstrõ sit propter qd quod accidit cũ vna cã probatr̃ ꝑ aliã ⁊ ē cõn ut cũ ex sanitate tãquã ex fine deãbulationem, et versus ex deãbulatiõe tãquã efficiẽte sanitatẽ demõstramꝰ. 2º. In gñe demõstrõnũ propter qd et qr̃ ita ut vna sit demõstrõ qr̃ alta propter qd. ut cũ ex effectu demõstramꝰ cãm et versꝰ

Sit regressũ et circulũ multũ interest.

examen dñi circuli

Confutatio secunda 1º.

Regressus demõstratiuus.

ex cā demōstrans effectū. 3° In quē demōstrōis q̄z, ut cū unū effectū

Cū unū effectū vel proprietatē demōstr. ex alio effectu.

vel proprietatē demōstrans ex alio effectu, vel proprietate eiusdē sub:
iecti ut e con ut risibile ex flebili et flebile ex risibili. Et de oibus his ē

An tal. regressus sit admittendus.

gravis difficultas an talis regressus in demōstrādo sit admittendus.

1a sen̄a

Prima sen̄a ē Hugonis Senen̄ in arte parva Galeni et quorūdā aliorū
ut citat Balduī: quaest: 7 cap. 1 q. putavit regressū siue circulū demōstra:
tiuū inutilē eē, vider aut loq de regressu q. sit in quē demōstrōnm q̄z, et
propter qd, qz nīqt demōstrō q̄z, salis ē ad ea oīa, ad quae porrigitur re:
gressus. 2da sen̄a ē comunis Peripat: et Aristot: admittētiū regres:
sū in demōstrōibus loca adducā infra.

Nota 1°.

Fūdamēta negatiū sen̄ae sūt 3°.

Nota 1°. sen̄ām negātiū regressū tribus potissimū fūdamētis niti. 1° qz
Arist. cap: 3. ex instituto reijcit circularē demōstrōnm, qz nīqt idē eēt
notius et ignotius, prius et posterius. Deinde idē probaretur p seipsū, ut
sup explicatū ē, at si admittatur hic regressus in demōstrōibus idē pro:
batur p idē et p ignotius, et tūc redibūt argumēta Arī con antiquos.

2°.

2° qz in demōstrōe q̄z, totū id cognoscitur, quod pōt cognosci in demō:
strōe propter qd, q cognita cā p effectū in demōstrōe q̄z, nō ē quod re:
vertamur ad cognoscēdū effectū ex cā in demōstrōe propter qd.

Prō 1a.

Antec. patet tū qz eadē sūt propōnes in demōstrōe q̄z et propter

Prō 2a.

qd, q eadē in nob cognitionē pariet, tū, qz qn facimus primū discursū
ab effectu ad cam p demōstrōnm q̄z, in maiori praemissa, cū praedicamus
cam de effectu, talis propō debet cognosci eē necessa et cōsequēter

Praedicatū sit cā et subiectū ē effectus.

debet cognosci quod praedicatū illius ē cā, et subiectū ē effectus, aliter
n nō cognosceretur in quo sita ē illius necessitas. q in maiori, demōstr.
q̄z cognoscitur cā, ut cā, et propter qd effectus. Itē in eadē demōstr.

In eadē demōstrōe cāti ā notū effectū eē.

ē etiā nobi effectū eē, tū qz demōstrō q̄z procedit ab eē effectus co:

Prō 1a.

Prō 2a.

gnito ad esse cāe, tū qz in minori praemissa in qua effectus praedicatur
de suo subiecto, cognoscitur cōsequēter qz ē tal. effectus, q in demōstrōe
q̄z, cognoscitur effectū eē, et propter qd sit, q regressus ē inutilis, qz
si eēt utilis maxime ad cognoscēdū propter qd effectus quod tn̄ scitur

Probr 3°.

p demōstrōm q̄z. 3° qz demōstrō propter qd assumit pro principio
cōclusiom demōstrōis q̄z, at cōclō in demōstrōe q̄z, erat ignotior pri:
cipiis q in demōstrōe propter qd, assumitur aliqd ignotius ad probādū
notius, quod n ē principiū in demōstrōe q̄z, ē cōclō in demōstrōe propter qd.
Haec oīa patēt in his duabus demōstrōibus oē risibile ē rationale
ois hō ē risibilis. q ois hō ē rōnal. Et. oē rationale ē risibile
ois hō ē rationalis q ois hō ē risibilis.

Nota 2°.

Nota 2°. Eādem sen̄am comunē Peripat: niti cōtrariis fūdamētis.
1m Est autoritas Arī q licet reijciat pfectū circulū, nō tn̄ reijcit hūc im:
pfectū quē nob regressū vocamus. Et huius sūt multa loca. 1° 1i cap 3.

nō negat in r:

nō negat in universū regressū seu circulū ipsectū, sed tātū negat cir:
culū psectū et in demōstrōib psectis ut sup indicaui ita scilt ut utraqz
demōstrō sit p caūm ꝯ propter qd et hoc ipsius rūnē probat nā cū sibi
obijcit posit idē eē notig et ignotig simul, notig natā ignotig nob. Rñdet
demōstrōm nō procedere ex notioribg nob, scire enī ē p caūm cognoscere
causæ sūt notiores natā nō nob quod sanè nō pōt intelligi nisi dade:
mōstrōe psecta maxime cū illi cōtra quos disputāt nō cōcedāt aliā de:
mōstrōm nisi eā quæ procedit p caūm. definiūt n̄ scire eē rē p caūm cogno:
scere ut patet ex eodē capite. deinde eodē cap. tertio tex: 62 admit:
tit regressū in terminis cōvertibilibg et tex 166 docet dari regressū in
iis quæ sūt mutuā generationem vt̄ in vaporibg et pluuia nā ex vapo:
ribg fit pluuia et ex pluuia rursus fiūt vapores docetqz licere de:
mōstrare pluuiā p vapores ꝯ vos rursus p pluuiā, quod idē docet 2° post:
tex. 91. et 92, et 93 vidr admittere regressū cōstātē ex demō:
strōē qz et propter qd excludere aūt circulū cōstātē ex duplici
demōstrōē à priori psecta, et 1 post: tex 96 et 97. docet posse alte:
rū mōstrari p alterū qn̄ cā et effectus sūt reciproca. 2 Idē patet
ex ipso Aristot: usu q saepe utitr regressu et circulo, nā 1 post: tex:
96. 97. 98, declarans dissrām int demōstrōm propter qd et qz utitr
quodā regressu prius n̄ adfert exēplū demōstrōis qz ꝯ ab effectu demō:
strat caūm deinde affert exēplū demōstrōis propter qd et p caūm probat
effectū idqz facit in iisdē terminis ut nō solū utriusqz demōstrōis exēplū
traderet sed etiā traderet exēplū regressg. Est aūt huiusmodi regressus
eā nō scintillās propè ē planetæ nō scintillāt ꝯ propè sūt, rursus quod pro:
pe ē nō scintillat planetæ prope sūt ꝯ nō scintillant itē quod circulr
illuminatr ē rotūdū luna circulr illuminatr ꝯ ē rotūda, et rursus
quod ē rotūdū circulr illuminatr, luna ē rotūda ꝯ zē. Itē 1 post: tex: 15.
probat demōstrōm eē ex pse qz ē ex necessariis, et infra rursū probat
eē ex necessariis qz ē ex pse. Itē 2 cæli 48. ex imobilitate demōstrat
stellas eē sphæricas tex: dein. 59, regreditr ꝯ ex figurā sphærica probat
stellas eē imobiles. Præterea 8 Phys: 48. demōstratiōe qz ex motu
aeterno demōstrat motorē aeternū et tex: 53 regredr et demōstrōe
propter qd ex motore aeterno probat aeternitatē motg. Itē 2 cælitex.
15 probat in cælo eē dextrū et sinistrū et dissrās positionis qz cælg motg
incipit ab ortu ad occasū, et tex: 34. ex eo quod oriēns ē dextrū pro:
bat cælū moveri ab oriēte ubi 3 Thom: ait altam demōstrōm eē à cā
altam à signo. 3°. Nō solū Philus utitr regressu sed etiā docet quo faci:
endg sit nā 1 post: c: le docet fieri posse regressū à demōstrōe qz ad
propter qd si maior demōstrōis qz cōvertatr simplr et cōclo fiat minor
tūc n̄ ex demōstrōe qz fiet propter qd et regressus ut quod nō scintillat

ē prope planetæ nō scintillant q̃ sūt prope, fiet ita regressus et de:
mostro propter qd quod ē prope nō scintillat planetæ sūt prope, q̃ nō sci:
tillat 4 Phūs nō solū cōcedit et utitr circulo et docet quo faciēdus sit
sed etiā docet eo utēdū ēē, nā 1 Phÿs: tex: 1 docet sciam veri cōparādā
ex causis, tex: vō 2 et 3º causas docet cognoscēdas ēē ex notioribus nob
hoc ē ex effectibus quare docet ut effectū ex cā et cam ex effectu co:
gnoscēdā ēē in 3º etiā de aīa tex: 11 ait accidētia multū cōferre ad co:
gnitionē ipsius qd, et rursū ipsū qd, docet ēē mediū in demōstroē accidēt
q: docet substas ex accidētibus et rursus accidētia ex substāis demōstrari
ri. Deinde senā hæc ē cōmunis Peripatē: Averr: 1 Phÿs: com: 23. 24.
26. 8 Phÿs: cō: 50 et 52. Themis: 1 post: c. 27. et 29. 2 post: c. 15 et 31
Simpl: 2º cæli in tex: 59: cō: suo. 39. 8. Thom: 2 post: lect: 12. Bald: Zaba
et alii. Scdm̄ fūdamētū ē. Qz in regressu neqȝ ōo probatr idem p idem
eodē mō et eadē rōne nec idē ē prius et posterius eadē rōne nec in
demōstroē qz, id tātū cognoscitr quod in demōstroē propter qd, nec in
demōstroē propter qd assumitr aliqd ignotius ad probādū notius quæ oīa pa
tebūt ex solutioē quæstiōis. Tertiū ē qz nō cōcludit necessario admitti:
dū hūc regressū in demōstroībus. 1º sicut res se hēt ad ēē ita ad cogni:
tioē, sed cæ sūt sibi invicē cæ, q̃ cæ ex se invicē possūt demōstrari
p regressū. 2 qz sicut effectus hēt vi ducēdi nos in cognitioē cæ ita
multo magis cā hēt vi ducēdi nos in cognitioē effectus q̃ ex effectu cam
ō ex cā effectū possumus demōstrare. Confir. qz demōstrō propter qd
et qz cū sit distīctæ spē distīctas etiā in nob generant cognitiones
nā in demōstroē qz ex existā effectus demōstratr existā cæ in demō:
stroē vō propter qd ex natā cæ demōstratr propter qd existat effectus
q: utiliter possumus regredi ā demōstroē quia ad demōstroēm propter qd.
Nota 3º. Ex 1ª dubitatioē aliū ēē circulū pfectū et in demōstroībus
pfectis, aliū circulū ipfectū et in demōstroībus ipfectis quē Peripatē:
tici vocāt regressū. Nā circulus pfectus dr ille, q incipit ab eodē et redit
in idē ōo ut si ex. a. cognoscā. b. et rursū ex. b. cognoscā ipsūmet. a.
eodē mō quo ante cognoverā ipsū a. Circulus vō impfectus sive re:
gressus ē qn ab eodē redimus in idē nō tn sub eadē ōo rōne ita ut in
reditu ō regressu illud qdē idē cognoscamus materialiter nō tn sub eadē
formali ratioē ut si ex existā effectus cognoscā cam et rursū ex cā redeā
ad probādū propter qd existā effectus. Sa demōstratio pfecta ē illa quæ
ex prioribus ē simplr, demōstrō vō ipfecta quæ ē ex prioribus sedm qd
Illud aūt ē prius simplr quod oī rōne et absolutē ē cā alterius et nullo
mō pēdet ab alto in rōne effectus ut rationale respectu visibilis et
oīs cā respectu sui proprii effectus. Ana vō cā respectu alterius nō ē
prior simplr sed tātū sedm qd cæ q: adinvicē nō solū sūt cæ sed etiā effectus
atqȝ ita sūt sedm̄ qd cæ et sedm̄ qd effectus ut ambulatio ē cā sanitatis

et sanitas effectus ambulationis et versus sanitas est causa finalis ambulationis ambulatio est effectus causatus ex fine respectu sanitatis.

His ita constitutis Dico 1°. Circulus perfectus et in demonstrationibus perfectis tam secundum Philosophum cap. 3. quam secundum veritatem rejiciendus est. Hanc assero esse omnium probare fundamentis primae sententiae. — Assertio 1a.

Dico 2° circulus imperfectus et in demonstrationibus non perfectis, quae nobis appellantur regressum omnino admittendus est tanquam utilis, et ad habendam perfectam scientiam necessarius. Hanc assero esse ipsissimam sententiam Philosophi ut patet ex fundamentis 2ae sententiae maxime ex locis ipsius Philosophi ibi citatis. Quod igitur Philosophus neget circulum perfectum et in demonstrationibus perfectis, id evidenter colligitur ex ipsius rationibus quibus damnat circulum, sic in idem sequeretur esse prius altero et posterius, notius et ignotius, idque eadem ratione. Quod vero admittat circulum imperfectum et in demonstrationibus imperfectis, id clare colligitur, tum ex illo ipso cap. 3 ubi damnat circulum tum ex aliis omnibus locis citatis pro fundamento primo secundae sententiae. Et quoniam hic circulus imperfectus potest contingere in triplici illo genere demonstrationum initio huius secundae dubitationis posito, ideo nunc speciatim probandum est illum esse admittendum in quocunque ex illis tribus generibus — Assertio 2a.

Probo igitur in primis quod in causis possit esse demonstratio circularis idque tam in diverso genere causae, quam in eodem. Probo itaque 1°. quae sunt sibi invicem causae sunt sibi invicem demonstrabilia, demonstratio in est ex causis, sed causae sunt sibi invicem causae, ergo possunt ex se invicem demonstrari. Minor patet ex 2 Physicorum 30 nam ambulatio est causa efficiens sanitatis, et sanitas est causa finalis ambulationis, ergo et ambulatio ex sanitate et sanitas ex ambulatione tanquam ex causa poterit demonstrari circulariter, et hoc in diverso genere causae. 2°. quia etiam in eodem genere causae potest esse demonstratio circularis, sicut in rebus se habent ad esse ita et ad cognosci, at possunt aliqua duo esse adinvicem causae in eodem genere, ergo poterunt illa duo ex se invicem tanquam ex causis cognosci et demonstrari, idque docet Philosophus 2 poster. tex. 15. cum ait in iis in quibus est mutua generatio esse mutuam demonstrationem etc. vapores sunt causa materialis pluviae, pluvia versus est causa materialis vaporum, ergo ex vaporibus pluvia et ex pluvia vapores poterunt demonstrari. Confirmatur: quia distinctae causae sunt sub distincta ratione causae ita sunt et distincta ratione medii ad cognoscendum effectum et consequenter deducunt nos ad distinctas cognitiones. Omnis ergo regressus circularis videretur inutilis quia novam in nobis cognitionem generabit. — Quod Philosophus damnat circulum perfectum. — Quod admittat circulum imperfectum. — Hic probatur circulum imperfectum posse contingere in triplici genere demonstrationum. — Probatur 1°. in diverso genere causae. — 2. Etiam in eodem genere causae potest esse demonstratio circularis.

Videte tamen in hunc circulum non esse perfectum quia non reditur ab eodem in idem nam quoad primum regressum attinet ex ambulatione tanquam ex causa efficiente probatur sanitas in regressu vero ex sanitate probatur ambulatio non tanquam causa efficiens sanitatis sed tanquam effectus causatus ex fine seu susceptus ex intentione sanitatis. Quod ad secundum vero regressum attinet non reditur etiam ab eodem in idem nam ex vapore demonstrata pluvia ex pluvia vero non demonstratur ille idem vapor ex quo pluvia genita est sed alius quidam a primo distinctus pluviam consequens

deinde ex vaporibꝰ nō simplr demōstrat pluuia sed ex vaporibus
frigefactis et cōdēsatis in media regione aeris: at ex pluuia demōstrā
tr vapores procreādi à sole p rarefactionē et resolutionem pluuiae ter:
rā madefacientis.
Dices 1°. Id ūnū sequtr idē fore priꝰ et posteriꝰ notiꝰ et ignotiꝰ nā et sani:
tas ex ābulatiōe probr tāquā ex priori et notiori natā qz tāquā ex cā
et ābulatio probr ex sanitate tāquā ex priori et notiori nata qz ex
cā, eadē igr ambulatio erit prior et notior natā sanitate qz ē illiꝰ cā
et erit etiā simul posterior et ignotior nata qz ē effectꝰ eiꝰdē sa:
nitatis. Rñdeo. idē in diuerso gnē cāe pōt ēē priꝰ et posteriꝰ notiꝰ et ignotiꝰ
natā, quod in proposito accidit, nā ambulatio in gnē cāe efficientis ē prior et no:
tior sanitate, in gnē vō effectꝰ finat ē posterior et ignotior eadē sanitate, si:
militr sanitas in gnē cāe finat ē prior et notior natā ābulatiōe in gnē vō ef:
fectꝰ procedentis ab ābulatiōe tāquā à cā efficiente ē ignotior ipsa ābulatiōe
quare cā ut cā in eo, in quo ē cā, ē notior et prior, in eo vō in quo ē effectꝰ
alteriꝰ ē ignotior et posterior; quare absurdū nō ē idē diuersa ratiōe ēē no:
tiꝰ et ignotiꝰ, priꝰ et posteriꝰ natā. Et ex his patet circulū qui fit in causis nō
ēē pfectū, patet etiā nō ēē in demōstrōibꝰ pfectis qz una cā nō ē simplr
prior aut simplr posterior alia cā ut dixi supra.
Deinde probo in cā et effectū dari posse demōstrōm circularē, nā modꝰ no:
strae naturae cognoscēi ē ex effectu inuestigare cam, cā vō cognita proce:
dimꝰ deinde ad demōstrādū propter qd sit effectꝰ ꝗ et ex effectu cām et
ex cā effectū possumꝰ demōstrare. nā effectꝰ quoad sēsū notior ē nob quā
cā, sedm rōnem vō et essām cā notior ē nob quā effectꝰ, quare utriusq p
utriusq demōstrari pōt. idq patet ex rōnibꝰ allatis pro scdā sentā Scotistarū:
Hic etiā iā uidere potes hūc circulū nō ēē pfectū qō nō ē ab eodē in idē,
nā ex existētiā effectꝰ probamꝰ existam cāe, et rursus ex natā cāe vēnimꝰ
nō ad existam effectꝰ sed ad propter qd existat effectꝰ. Hinc etiā hic circulꝰ
ē in demōstrōibꝰ pfectis, nā demōstrō qz nō ē pfecta.
Nota multas ēē huiꝰ circuli utilitates 1a ē qz saepe cōtigit ut in de:
mōstrōe qz in cuiꝰ maiori propōne debet praedicari cā de suo effectu nō cogno:
scerimꝰ cam formatr, sed tātū materiatr, qm in mīnē cognoscimꝰ id quod ē cā
sed nō quatenꝰ ē cā sed quatenus ē qd necessō cōnexū cū effectu ut
inferat effectū ꝰ ex eo necessō inferatr quod passim cōtigit in demōstrōibꝰ
Mathematicis. Cū vō rēte procedimꝰ post demōstrōm qz ad demōstrōm pro
pter qd nā in hac cognoscimꝰ formatr cam ut cā ē. 2a ē qz saepe in de:
mōstrōe qz cognoscimꝰ cam nō solū materiatr sed etiā formatr ut cā ē
tn̄ cognitiōe quadā cōfusa ꝰ imperfecta deinde vō adhibitis aliis discursibꝰ
ea cā redditr nob ualde illustris ꝰ nota, vn fit ut cū multo maiori euiː
dētia regrediamr ad cognoscēdū effectū ex cā quā cū ab eo inferebamꝰ
3° qz pōt cōtingere ut cā in demōstrōe qz sit nob nota formatr ut cā et
etiā euidēter ita ut nullis discursibꝰ egeamꝰ ad penetrationē cāe ad:
huc tn̄ utilis erit regressꝰ à cā ad effectū qz licet quod cognoscimꝰ in
demōstrōe propter qd cognouerimꝰ aliqua rationem in demōstrōe quia

tn̄ nō cognouimus illud ita explicitē et nō scietifico ut deinde co
gnoscimus demostroē propter quid
Quod ut uerius intelligas aduerte in hac demonstraē quod oē risibile ē ra:
tionale ois ho ē risibilis ꝗ ois ho ē rationalis maiorē illā in qua cā præ:
dicatur de effectu cognosci à nob nō p inductionē sed p proportionē aut
resolutionē quod nō cognoscatr p inductionem patet 1° quia inductio nō fit
nisi in reb notis et sesibilib at cā nō sep ē nob nota sedm sepe cū cā ei:
rū sit occultissima uterū Phūs 1 cæli 8 ex motu circulari ostēdit cælū
eē corpus siplex et distinctū à quatuor elemētis quæ uēdicat sibi motus
rectos ꝗ propo in qua prædicatr cā de effectu nō pōt uenicatr saltē eē
nob nota inductoē loquēd de pura cognitoē illius propositiois 2° quia si p
inductionem cognoscamus oē risibile eē rationale sagtr in illa maiori si:
mul nos cognoscere et minorē et cōclusionē Probr quia nō inducimus oē
risibile eē ronale nisi qr uidemus istā eē cōiūctā in hoīe ꝗ in hac indu:
ctioē cognoscimus et oēm hōiem eē risibilem quæ ē minor et oēm hōiem
eē rationalē quæ ē cōclō quod uō cognoscatr p proportionē patet
qr hæc ē optima uia cognoscēdi cam̄ uel conexionē effectus cū sua cā quæ
exprimitr in maiori illius demostroīs qn̄ scitt nob ē manifestū quanā sit cā
alicuius alterius effectus proportionat nā ex cognitoē cæ unius effectus pro:
portionat facile colligimus cam̄ ignotē alterius effectus vc. manifestā
ē oēm trāsmutationem accidētalē egere subiecto sic ī sēsu exprimr
ex quo deducimus gnationem substātialē egere subiecto proportionali et
sic cognoscimus hāc maiorē eē necessam ubi ē gnatio ibi ē subiecta
mata quo discursu utitr Phūs 1 Phys: hr ad colligēdā matā necessitā:
tē quod demū etiā cognoscatr p resolutionē patet qr aliis uiis præter
illā positā cognosci nō pōt et p hāc optime cognoscitr resolutio n ē no:
tus qū ab effectu noto in cam̄ occultā cū ex natā effectus nob noti inuec:
stigamus natam cæ à qua possit procedere Iā minorē illā proponem co
gnoscimus inductione adiūctis aliis discursib prout explicatū ē quæst. 1a
dubit: 4. Hic igr patet in demostroē quia totū fere nos cognouisse quod
postea cognoscimus in demostroē Propter qd nā in maiori effectū id ē risibi:
litatē cognoscimus p proportionē aut resolutionē nō posse oriri ab alia cā
quā a rationalitate in minori uō cognoscimus existere effectū, in cōclōe co:
gnoscimus existere cam̄. Licet ꝗ in hac cognitoē uirtualr includatr cognio
quā habemus in demostroē Propter qd nō tn̄ includr formatr et explicitē
et mō illo claro et scietifico nā id quod formatr cognoscitr in demostroē
quia ē ronalitatem ineē hōi qr inē illi risibilitas at id quod formatr cogno:
scitr in demostroē Propter qd ē risibilitatē ineē hōi propter ronalitatē hoc
aut nec in maiori nec in minori nec in cōclōe demostrnis quia explicatē
cognoscimus. Adde quod in demostroē Propter qd cognoscimus illud ipsū mō
scietifico hoc ē in illa forma syllogistica euidētissimē inferētē effectū
ex cā quod solū si nihil aliud eēt sufficeret ad ostēdēdū utile eē regressū
demostratiuū ut scitt illud ipsū nō quod ā euidentissimo et conuenietissimo
sciēē cognosceremus.

Demũ probo 3ⁿ quẽ demõstroẽ q̃ dari demõstroẽm circularẽ ut si ex risibili demõstrẽ flebile ꝰ ex flebili rursũ demõstrẽ risibile tũ ex dictis ex q̃bꝰ facile hoc colligi pt̃ nõ n̄ pt̃ dissectã difficultatẽ à præcedētib. tũ ex Ph̃o q̃ ostēdit demõstrõm cõstare ex p̃ se q̃ cõstat ex necessiis et rursus cõstare ex necessiis q̃ cõstat ex p̃ se deinde in Mathematica ostēdi de triãgulo ex æqualitate laterũ æqualitas angulorũ et rursus ex æqualitate angulorũ æqualitas laterũ.

Ex dictis solui possũt fũdamēta 1ª sanæ Ad 1ᵐ n̄deo nec autoritates Ph̃i nec rones ipsiꝰ sũt con̄ hũc circulũ, nã Aristot. solũ dãnat circulũ pfectũ ꝰ in demõstroibꝰ pfectis in illis n̄ nõ rẽ idẽ ẽẽt priꝰ ꝰ posteriꝰ notiꝰ et ignotius seipso et q̃ seipsũ probaret. Circulꝰ uõ quẽ nos ponimꝰ nec ẽ pfectꝰ nec in demõstroibꝰ pfectis ꝰ ideo nec ut supi ostēdi idẽ nõ ẽ notiꝰ ꝰ ignotiꝰ priꝰ et posteriꝰ seipso eadẽ rone sed diuersa quod nõ repugnat nã a°ç. in demõstroẽ q̃ effectꝰ ẽ notior nob cã quoad existãm in demõstroẽ uõ propter q̃d cã ẽ nob notior natã ꝰ quoad propter q̃d effectꝰ deinde effectꝰ ẽ nob notior sc̃dm se sic cã uõ ẽ notior effectu sc̃dm natãm et essãm q̃ essã effectꝰ pēdet ab essã cæ in diuerso aũt quẽ idẽ ẽẽ notiꝰ et ignotiꝰ nõ repugnat quod etiã ex Ph̃o patet q̃ cap. 3° dicit quæ sũt notiora natã ẽẽ ignotiora nob ꝰ ẽ con.

Ad sc̃dum fũdamẽ: nego idẽ cognosci in utraq3 demõstratione nã in demõstroẽ q̃ nõ cognoscitr formalr propter q̃d risibilitas insit hõi hoc aũt cognoscitr in demõstroẽ propter q̃d. Deinde esto cognoscatr tñ nõ cognoscitr eo mõ euidēti et sciẽtifico ut ostēdi. Nec obstat quod sũt eædẽ propones in utraq3 demõstroẽ licet n̄ sũt eædẽ nõ tñ sũt eodẽ mõ dispositæ ob quod diuersã sciam pariant. Adde quod cõtinet diuersa media quæ efficiẽs pariant diuersas cognoẽs Ad tertium. R̃deo 1°. cõcto demõstroẽ q̃ nõ assumitr pro pricipio demõstroẽ propter q̃d solũ ut cognita p̃ demõstrõm q̃ sed adiunctis aliis discursibꝰ magis ac magis penetratr quoũsq3 cã quæ in illa cõtinetr pfecte ab intellectu cognoscatr et sic ex maiori penetratoẽ cæ procedit rursus intellectꝰ ad probãdũ effectũ. 2° esto assumatr cõcto demõstroẽ q̃ solũ ut cognita p̃ demõstrõm q̃ adhuc tñ demõstrõ propter q̃d procedit ex notioribꝰ idẽm n̄ pt̃ ẽẽ notiꝰ et ignotiꝰ altẽ diuersa ratione cã n̄ quoad existãm ẽ ignotior effectu, quoad uõ propter q̃d et in dependētiã ẽ notior q̃ propter q̃d effectꝰ et eiꝰ dependētia habetr ex cã In demõstroẽ q̃ uõ q̃ infertr cã ex effectu quoad existãm ac proinde ẽ ignotior effectu: in demõstroẽ uõ propter q̃d assumitr cã ut dicẽs propter q̃d existẽ effectꝰ ac proinde ut notior natã effectu.

DE SPECIEBUS DE MONSTRATIONIS FORMÆ SYLLOG

Hucusque cum Philosopho egi de iis speciebus demonstrationis in quas demonstratio dividitur ratione materiae nunc cum eodem Philosopho agam de iis speciebus demonstrationis in quas dividitur ratione formae syllogisticae de his enim in sequentibus agit Philosophus.

Quaestio Prima
An perfectissimae Demonstrationes fiant solum in prima figura

Hanc quaestionem breviter aliquot assertionibus definiam. Dico 1° Figura demonstrationis debet esse syllogistica Probatur 1° ex Philosopho 1 post: tex 31 ubi agens de demonstrationis figura non meminit alterius argumentationis quam syllogismi et 1 post: 6 docet inductionem non esse proprie demonstrationem quia demonstratio per notiora natura probat ea quae nobis notiora sunt inductio non ex notioribus nobis procedit ad notiora natura Idem colligi potest ex 1 prio: c 25. 2° Si per aliquam aliam speciem argumentationis liceret demonstrare maxime per Inductionem sed per hanc non licet quia ipsa non procedit per causas sed per singularia et notiora nobis ex Philosopho 2 prio: 29 1 post: 6. ergo per nullam aliam speciem argumentationis. 3°. quia inductio non necessario infert nisi reducatur ad syllogismum.

Dico 2 Prima figura syllogismorum maxime est accomodata demonstrationi. ita Philosophus hic Probatur 1° a Philosopho quia omnes scientiae quae concludunt propter quid ut plurimum concludunt in 1a figura 2°. quia in 1a figura omnes conclusiones demonstrari possunt at in 2a et 3a minime, nam in tertia conclusio semper particularis in 2a semper est negativa in 1a vero tam universalis affirmativa quam universalis negativa demonstrari potest 3° quia 1a figura non indiget aliis aliae vero figurae indigent 1a. ergo 1a figura est praestantissima atque proinde demonstrationi maxime accomodata. Antecedens: quia prima figura potest per se ipsam probare sua principia, omnis enim propositio potest concludi in 1a figura at 2a et 3a non potest per se ipsam probare sua principia nam inter principia 2ae et 3ae figurae est propositio universalis affirmativa at haec non potest probari nisi in 1a figura 4° Probari potest quia 1a figura superat alias in certitudine et evidentia quia evidentissime concludit et evidentissimis principiis nititur scilicet dici de omni et dici de nullo cum at aliae figurae reducuntur ad 1am ergo haec apta est maxime demonstrationi.

Dico 3°. Perfectae demonstrationi sola 1a figura convenit Ita Philosophus hic tex 31 et Aver: com: 103 et Aegid: ibidem. Probatur 1° quia perfecta demonstratio non solum necessario sed etiam evidenter debet concludere, sed sola 1a figura habet evidentem conclusionem ergo Maior patet Minor patet clara est ex his quae dixi in libris prio: quaest: de 4a figura Galeni. 2° quia in aliis figuris conclusio semper debet esse vel negativa vel particularis perfecta autem demonstratio debet habere conclusionem universalem affirmativam quia in ea debet demonstrari propria passio de subiecto cui positive et universaliter convenit.

Dico 3. modus perfectissimae demōstrōis debere ē solus primus modus 1ae figūae. Probr ex 1o post: tex 6 & 11. ubi Phus docet cōclusiōes perfectae demōstrōis debere ēē sedm quod ipsū. Ad quod requirr ut cōclo sit univalis affirmativa, ita ut nihil eius praedicati sit extra subiectū sed univalis affirmativa p nullū aliū modū cōcludr q̄ Confir. ex tex 21 ubi Phus vult cōclusionē perfectae demōstrōis debere ēē univalem qr scīa p se ē de univalibus, de particularibus vō p accidēs quatenus cōtinētr sub universalibus.

Dico 5. demōstrōes minus perfectae et in oībus modis 1ae figūae et in aliis quoque figuris fieri possūt Probr. Demōstrōes minus perfectae nō requirūt cōclusionē affirmativā nec univalem q̄ possūt fieri in quacunque alia figūa & nō Antec. Probr Et 1o quod nō requirāt cōclusionē affirmativā patet ex 1o post: 38 ubi Phus docet Pricipia demōstrōis posse ēē negativa sed cōclo sequtr debiliorē praemissā q̄ pot ēē etiā negativa Confir. ex tex 40 & 41 ubi docet demōstrōm affirmativā ēē potiorē negativa q̄ supponit ēē aliquā negativā. Quod aut nō requirāt cōclusionē univalem Probr ex tex: 39. ubi docet Phus demōstrōm univalem ēē potiorē particulari q̄ supponit ēē particularē Confir: ex tex 30 ubi docet de luna demōstrari figurā sphaericā p augmēta luminis quae suscipit atque luna nō solū ē particularis sed etiā singularis. Adde quod de terra aere igne & caelo multa in Physicis demōstrata sunt rarū aut demōstrōni usque in Philosophia morali & medicina frequētissimae ē ut colligr ex Phō 6 Etic. c 7.

QUAESTIO SECUNDA

Quae sit Demōstrō Univalis qua particularis & utra sit perfe[ctior]

Constat ex dictis superiore quaestiōe in oībus figuris fieri posse demōstrōes et cū ex figuris & modis earū alii inferāt cōclusiōem univalem alii particularē alii affirmativā alii negativā: hic difficultas oritr an demōstrō univalis sit perfectior quā particularis et affirmativa quā negativa. Demōstrō univalis illa ē quae infert cōclōm univalem quae proinde inferri debet ex praemissis univalibus. Particularis illa ē quae infert cōclusionē particularē sive praemissa sit univales ut accidit in aliquot modis 3ae figūae sive una sit univalis alia particularis negt in utraque praemissa ēē particularis qr ex puris particularibus nihil sequtr. Affirmativa demōstrō ē illa quae cōcludit affirmativā cōclusionē quae proin costare debet ex utraque praemissa affirmativa, negativa quae infert cōclusionē negativā quae proin cōstare debet altera praemissa negativa nō utraque nā ex puris negativis nihil sequtr. Hac quaestiōe cōparabimus demōstrōm univalem cū particulari sequēte vō affirmativā cū negativa. Phus hic allatis quatuor rationibus quibus ostēdi videtr demōstrōm univalem perfectiorē nō ēē particulari aliis optimis rationibus probat cōtrariū ex quibus patet solutio illarū. Ergo dico cū Phō demōstrōm univalem ēē perfectio[rem]

particulari. Haec assarō probr à Pro multis rationibus praecipue sūt
hae. 1a. Demōstrō univalis facit magis scire quā particularis ē praestatior.
Antec: q ñ novit passionē cōvenire subiecto in gradū ipsū magis novit
cuinā subiecto proprie cōpetat illa passio quā ille q novit passionē cōpe:
tere subiecto nō in gradū ipsā sed p demōstrōm univalem sciens passionē cō:
petere subiecto in gradū ipsū nō p demōstrōm particularē q magis sciens
p univalem. Minor qr passio univalis nō inē subiecto particulari in gradū
ipsū sed subiecto univali vt. visibilitas nō inē Petro in gradū Petri ē
alias solus Petrus eēt visibil sed in gradū hōis ē qr oēs hōes sūt visibiles
2. Perfectior scīa ē de Ente quā de nō Ente, sed univalia sūt magis
Entia quā singularia ḡ pfectior scīa ē de ipsis quā de singularibus. Minor.
qr univalia in sua ratiōe essen sūt incorruptibilia singularia vō sūt cor:
ruptibilia at incorruptibile ē magis Ens quā corruptibile ḡ univalia sūt
magis Entia quā singularia. Sūt aūt univalia incorruptibilia, vel qr oīs
corruptio cōvenit rei ratiōe existaē quatenus ñ res amittit existan
dr corrumpi quatenus vō eādē acquirit generari, univalia aūt ut univalia
abstrahūt ab exista: quare nō sūt in se id ratiōe eius dari corrumpi vel
generari etsi p accidēs quatenus sūt in singularibus dicātr corrumpi ut
patet ex cap: de subsista ubi dr corruptis singularibus nō eē possibile
aliqd pmanere vel qr univalia ut univalia dicūt purā essam ut
essā ut essā ē incorruptibil qr cōnexio praedicatorū essentialiū quae
cōstituit essan nūquā pōt mutari saepe ñ verū ē dicere hō ē anal
rationale vñ propter imutabilitatē praedicatorū essā ē icorruptibi:
lis 3o Illa demōstrō ē pfectior quae reddit cam at univalis reddit
cam nō particularis ḡ univalis ē pfectior. Minor qr cāa passionis ē subie:
ctū nō particulare sed univale ut visibilitatis cā nō ē Socrates
sed hō at demōstrō univalis probat passionē de subiecto univali
p natam subiecti univalis ḡ 4o Demōstrō particularis tēdit ad in:
finita qr particularia in infinitū possūt multiplicari demōstrō vō
univalis tēdit ad finita univale ñ ē unū qd simplex et sub uno
univali cōtinentr infinita singularia sed pfectior scīa ē de finit
quā de infinit nā finita sciri possūt infinita nequaqm ḡ pfectior
ē demōstrō univalis quā particularis quare si visibilitatē univali
cognoscere in oībus singularib. infinita singularia scire debeo, si vō cogno:
scā de subiecto univali ratiōe de hōe id assequar absque ulla difficul:
tate 5o Illa demōstrō ē pfectior p quā plura sciūtr sed plura
sciūtr p demōstrōm univalem quā p particularē ḡ univalis ē pfectior
Minor qr q novit univale novit et particulare nō ē con. vt. q no:
vit oem mulā eē sterilē novit ē hāc mulā eē sterilē nō con.
Ultimo Demōstrō quae intellectu solo habetr ē pfectior ea quae
terminatr ad sensū at univalis terminatr ad intellectū particularis desi:
nit in sensū intellectu vō univalia, sensu particularia cognoscimus ḡ
illa ē pfectior. Hae ratiōes sūt.

QVÆSTIO TERTIA
Quid sit demonstr[ati]o ostensiva q[uo]d ducens ad impossi[bile]

Quod sit demostr[ati]o affirmativa q[uo]d negativa patet ex dictis praecedente
quaestione. Nunc tantum videndum est utra sit potior. Dico p[rim]o demostr[ati]o affir- utra
mativa e[st] nobilior quam negativa ita Scotus hic. Probatur 1o q[ui]a illa de- sit
mostr[ati]o e[st] nobilior quae paucioribus indiget, sed affirmativa paucioribus indiget tio
quam negativa ergo e[st] nobilior. Minor q[ui]a licet utraque constet tribus ter-
minis et tribus propositionibus tamen demostr[ati]o affirmativa no[n] eget nisi uno genere
propositionum nempe affirmativarum, at negativa eget duplici genere pro-
positionum constat n[am] ex propositionibus tam affirmativis quam negativis. 2o q[ui]a
propositiones negativae no[n] sunt ita aptae ad demostr[ati]onem sicut affirmativae
nam ex duabus negativis nihil seq[ui] pot[est] at ex duabus affirmativis optime sequitur
imo nisi cum negativa coniungatur affirmativa propositio nihil omnino concludi pot[est]
3o Illa demostr[ati]o e[st] nobilior quae procedit ex nobilioribus principiis at af-
firmativa procedit ex nobilioribus principiis q[ui]a procedit ex affirma-
tivis haec n[am] sunt nobiliora negativis tum q[ui]a sunt illis notiora nam negati-
va probatur per affirmationem no[n] contra tum q[ui]a etiamsi tam affirmativa quam ne-
gativa sit propositiones immediatae ut una no[n] probetur per alteram tamen ad hu[c]
affirmatio prior e[st] secundum ordinem naturae quam negatio nam esse praecedit no[n] esse ordine natu-
rae prius e[st] et negatio no[n] pot[est] cognosci nisi per affirmationem cum supponit affirmati-
onem, sicut privatio habitum non ens n[am] e[st] ens negatum non ho[mo] e[st] ho[mo]
negatus.

QVÆSTIO TERTIA
Quid sit demonstratio affirmativa q[uo]d negativa utra sit perfectior

Demostr[ati]o ostensiva illa e[st] quae ostendit aliquid directe ex suis principiis
ut cum ostenditur discursivum esse hominem q[ui]a e[st] rationalis. Demostr[ati]o vero ducens ad
impossibile e[st] illa quae ex contrario vel contradictorio propositionis negatae
cum altera praemissa infert aliquid impossibile. ut si quis negat nullum hominem esse
lapidem sic deducitur ad impossibile omnis ho[mo] e[st] lapis omne animal rationale e[st] ho[mo]
ergo omne animal rationale e[st] lapis. Hoc posito dico cum Scoto quod demostr[ati]o
ostensiva sit potior quam ducens ad impossibile. Probo q[ui]a demostr[ati]o
ostensiva procedit ex principiis prioribus secundum naturam et ex veris deducens
vero ad impossibile procedit saltem ex una praemissa falsa q[ui]a procedit ex
contrario vel contradictorio verae propositioni negatae et infert conclusionem
falsam quam tamen tenetur concedere adversarius q[ui]a concessit praemissam
falsam nimirum contrariam vel contradictoriam verae propositioni quam negavit.
Quaeres! utrum haec demostr[ati]o ducens ad impossibile sit vera demostr[ati]o
ratio dubitationis e[st] q[ui]a Philosophus hic vocat eam demostr[ati]onem et comparat cum osten-
siva aitque ostensivam esse illa nobiliorem ergo supponit demostr[ati]onem ducentem ad im-
possibile esse veram demostr[ati]onem 2o q[ui]a scientia Mathematica quae perfectissimas
demostr[ati]ones habere dicitur saepe his utitur. 3o n[on] e[st] syllogismus sophisticus nec to-
picus ut patet ergo demonstrativus. loquor autem de syllogismo in materia necessaria.

Rn̄deo Demōstrō ducēs ad ĩpossibile nō ē propriè demōstrō 1º. qr demōstrō
debet cōstare ex veris, ducēs aūt ad ĩpossibile cū inferat cōclusionē falsā
utitr præmissa falsa. 2 vera demōstrō gnat sciām ducēs aūt ad ĩpossi:
bile nō gnat sciām ḡ nō ē vera demōstrō. Minor. qr infert cōclusionē
falsā 3. Demōstrō ducēs ad ĩpossibile nō ē syllogismg ḡ nō ē demōstrō. An:
tec: qr de essā syllogismi ē iudiciū illatiuū quod in tali demōstrōe nō a:
dest, qr in ipsa deest etiā iudiciū enūciatiuū præmissarū, ib n̄ q̄ loquti:
tr argumēto nec præmissas veras eē iudicat nec cōclm̄ seq ex præmissis
qbq nō ē assēsg. usus aūt talis demōstrōis ē ad aliquē redarguēdūq
ostēdit Osiūs q Mat: tex. 9.
Ad primū Dico nō appellari demōstrōm simplr sed cū cōditiōe diminu:
ēte rō ē ducētē ad ĩpossibile quæ ē ex suppositiōe qr cōcessis præmis:
sis quas adversarius cōcedere tenetr cōclō necessō seqtr ad hn̄em nō
propter verā cōnexionē quā hnt extrema int se sed propter cōnexionē re:
putatā ab illo. Ad 2um cū demōstrōes Mathematicæ dicūtr eē pfectis:
simæ nō ē sermo de ducētibq ad ĩpossibile quarū usus nō ē ad probādā
cōclusionē aliquā, sed ad redarguēdū adversariū. Ad 3um rn̄deo simpltr
eēt syllogismq hypotheticq perfectus in mō ex suppositiōe aūt ē demōstrō.

Hactenus de hac quæstione.

In reliqs oībq textibus usq ad finē primi libri præter ea q̄ superiori:
bus quæstionibq tradidimq, ⁊ alia q̄ infra tractōe de sciā traditri sumq
ānotatur digniora sūt hæc q̄ p propōnes tradamq.
1a Propositio. Duplex ē Ignorātia opposita sciæ ⁊ demōstrōni Altā puræ
negatiōis, altā pravæ dispositiōis, illa dicit merā carētiā sciæ qualis ē in
pueris vel in rusticis, hæc nō dicit cognonem sed erroneā, q̄ prave disponit
intellectū circa veritatē quat ē in hæreticis, ⁊ in habētib. cognōm falsā
de aliqua re. illa nihil dicit positivū, hæc ponit in intellectu cognōm erroneā
illa ē opposita sciæ privativæ hæc cōtrarie illa propriè nec intēdr nec remit:
titr, hæc ⁊ intēdr et remittitr.
2a Propositio. Ignorātia pravæ dispōnis accidit tā in propōnibq affirma:
tivis quā in negativis. potqz habere vel p aliquē syllogismū vel ex simplici
existimatiōe. Hæc fit uno mō tātū. Per syllogismū vō fit multis modis.
Nā vel procedit ex utraq præmissa falsa, vel ex altā falsa, altā vera
ex vero n̄ falsū deduci nō pot.
3a. Propositio. Ignorātia puræ negōnis causatr in nob ex defectu sensus.
Cū n̄ nra oīs cognō oriatr à sensu, eo deficiēte deficit quoq scia eorū q̄ ad
illū sēsū ptinet. Cæcq n̄ de coloribq iudicare nō pot, surdq de cōcētie mu:
sico, si ex sāp fuerit cæcq ⁊ surdq. Nā si casu aliquo fuit factq cæcq
pōt iudicare de coloribq p speciēs ex prima illa sēsatiōe relictas in fātasia
vn̄ si quē oēs sēsus deficerēt à nativitate, ib procul dubio nullā posset acq:
rere de rebq cognōm..

4. Propositio. In demōstroibꝫ nō datr processus in infinitū. Nota hāc pro:
pōnem dupliciter intelligi posse. 1° ut habita una demōstroē nō possit procedere
in infinitū in acquirēdis aliis demōstroibꝫ aliarū rerū, et hoc nō dari sūt in
demōstroibꝫ processus infinitꝫ. Si n̄ hō in infinitū aeternūq̃ uiueret, posset
nouas et nouas demōstroēs de nouis rebꝫ acquirere; nec hoc negat Phus.
2° ut eadē demōstrō nō pēdeat ab aliis demōstroibꝫ in infinitu, nec suppo:
nat infinitas ante se, et hoc intēdit hic Phus, et q2 eiꝰ rones optimæ sūt
eas tātū adducā. Probat igr̄ imprimis nō posse procedi in infinitū in mediis
deinde in prædicatis. Quod media infinita eē nō possit probat, tā in affirmatiuis
quā in negatiuis propoībus. in affirmatiua hac rone, int duo extrema determi:
nata nō sūt intercedere media infinita, sed in qualibet demōstroē affirmatiua
sūt duo extrema determinata, nēpe subiectū et passio. ꝗ media ad probādā
passionē de subiecto nō possūt eē infinita. Maior. Quia in infinito nō ē deue:
nire ad ultimū, sed int duo extrema datr ultimū, ꝗ ubi sūt duo extrema nō
datr infinita media. Addit ante hāc ronem, si ad probādā passionē de subiecto
sūt media infinita, sequr nūquā talē passionē conuenire tali subiecto. Probr.
q2 talis passio conectitr tali subiecto p sua media, ꝗ nisi ponātr media cō:
nectētia, nō poterit passio conecti subiecto, at si media sūt infinita nō sūt poni
q2 infinitū ptransiri nō pōt, nec ab intellectu, nec ā natā, ꝗ si sint infinita me:
dia nequā passio poterit conecti subiecto. Quod vo ad proponem negatiuā nō
dentur infinita media probat Phus hac rone. Ois conclō negatiua infertr ex aliqua
affirmatiua ex puris negatiuis nihil sequr, sed propō affirmatiua infinita media nō hẽ ꝗ nec nega:
tiua. Ex hoc deducit Phus deueniēdū eē ad proponēs imediatas nec oīum eē
demōstrēm, alias eēt processus infinitus, deinde probat in pdicatis nō procedi
in infinitū in demōstroē. et 1° ostēdit prædicata essētialia nō eē infinita, q2 si
res haberet prædicata essētialia infinita definiri nō posset, at res possūt defi:
niri ꝗ nō hnt prædicata essētialia infinita. Maior. q2 infinitū nec cognosci
nec definitioē cōprehēdi pōt. Definitio autē continet oīa prædicata essenti:
alia, ꝗ quæ definiutr nō hnt prædicata essētialia infinita. 2 Probat uni:
uersalr in oībꝫ prædicatis. Nā hæc uel sūt essētialia uel accidētalia, sed
nec essētialia sūt infinita ut probatū ē, nec accidētalia, q2 int duo extre:
ma possūt eē media infinita, sed oīa prædicata accidentalia, claudūtr utrisqꝫ
duobꝫ extremis, ꝗ nō possūt eē infinita. Minor. Nā sursū ascēdēdo claudūtr
decē sūmis gnibꝫ accidētiū deorsū uo descēdēdo claudūtr singularibꝫ. 3° Probat
in particulari de demōstroē, demōstrō cōstat ex prædicatis p se, at hæc nō sūt
infinita, ꝗ demōstrō nō cōstat ex prædicatis infinitis. Minor. Nā prædicata
p se uel sūt in primo uel in scdō mō, sed neqꝫ prædicata primi modi sūt infini:
ta, q2 essētialia nō sūt infinita, neqꝫ prædicata scdi modi, q2 passioēs nō
sūt infinitæ. Quod ita probat. q2 si in passionibꝫ procederetr in infinitū, tūc
sicut prima passio definitr p substām, ita scdā p primā, tertia p scdam in infi:
nitū, at ex hoc sequr eē processū in infinitū in prædicatis definitiuis et

essentialibg cō supra demōstrata. Probr q2 oēs passiōēs prædentēs sūt de definitioē posteriorū, ergo si procedr in infinitū in passionibg, procedet in infinitū in prædicatis definitiuis. Nota hac ratiōē Dūm ita procedere, sit v. g. haccō: cto, hō ē risibilis tūc nō procedet in infinitū, nec in prædicatis essentialibg hōis, nec in prædicatis hōis, quæ illi cōpetūt ratiōē risibilitatis. Nā prædica: ta quæ cōueniūt hōi ratiōē risibilitatis, vel sūt ipsi risibilitati essentialia, et in his nō datr processus in infinitū, q2 tādē ascēdetr ad sūmū genus risibi: litatis quod ē qualitas, vel sūt veluti propria passiōēs risibilitatis et in his etiā nō datr processus in infinitū, ut hac ratiōē probatr. ut si de risi: bilitate prædicatr passiō. A. et de passione A. prædicatr alia passiō. B. sic nō procedetr in infinitū. Et ex his cōstat in demōstrōē nec posse dari infini: ta media, qbus passiō probetur de subiecto, nec posse dari infinitas passiōēs quæ demōstrētr de subiecto, sed tandem deueniendū ēē ad aliquod mediū quo aliud nō sit prius, et ad aliquā passiōnē quo alia nō sit posterior.

Hactenus de Demon: stratione.

DE SCIENTIA EFFECTU DEMONSTRATIONIS.

Scientia prout cōsideratur tantū scitam et naturaliter acqui: sitam (nam non ago hic de scientia supernaturali Dei et An: gelorum, nec de ea quæ supernaturaliter hominibus à Deo infunditur) potest accipi tribus modis. 1° Latissime pro quacūque cognitione. 2° Pro oī cognitiōē stricta hoc ē certa et euidēti, et sic cognitio sensitiua, definitiua, et [primorū] principiorū dr scia.

3e Praesse o proprie pro cognitione rei per causam quae habetur per demonstrationem et in hoc sensu disputandi hic a nobis est de scientia. Scientia autem hoc tertio modo accepta ad varios artifices spectare potest 1° Ad Metaphysicam prout est ens quoddam et cognitio quaedam entis reale in communi o prout nititur principiis quibusdam communibus cum Philosophus de ea agit 9° 6, et 11 Met: Ratio est quia sicut Metaphysica quae est scientia universalis agit de scibili in universali ita o debet agere de scientia in universali cum et proprium est Metaphysicae tradere singulis scientiis sua obiecta cum agat de ente in communi; quod etsi ita se habet puto tamen munus esse non Metaphysici sed Physici, unde scilicet praeditus est omnibus scientiis assignare differentias inter scientias in particulari, tum quia Philosophus 1 de partibus: c: 1° ait, Physici esse considerare quod bene quod male a scientia consideretur cum quia parare differentiam inter plura in particulari requirit distinctam omnium illorum cognitionem qualem non habet Metaphysicus sed Physicus quia plures habet habitus. Non est tamen neganda in genere et in communi posse Metaphysicum assignare differentiam inter scientias quatenus agit de speciebus entis quae ad diversas scientias pertinet 2 Scientia spectat ad Physicum quatenus est effectus o qualitas intellectus quia eiusdem est agere de causa o effectu, o hoc modo ait Arist. de scientia 3. de anima 3° spectat ad Philosophum moralem quatenus est habitus quidam seu virtus intellectus aliqua ratione conducens ad hominis felicitatem et ratione boni vel mali usus, quia ex 1° Ethic: 2 ad moralem Philosophum pertinet praecipere quod in civitate addiscendum sit quod non non. 4° spectat ad Logicum ut est effectus et finis demonstrationis quia ad eundem pertinet agere de instrumento et fine effectu illius instrumenti autem scientiae in hac speculatione est demonstratio de qua agit Logicus, unde Philosophus tam de demonstratione quam de scientia agit 1 post: praesertim cum non possit perfecte cognosci demonstratio sine scientiae cognitione. Nos in praesenti considerabimus solum considerationem Logicam et Metaphysicam, et ex parte animasticam physicam in consideratione de ea sub hac ratione referemus ad 3^m de anima moralem relinquimus Philosophiae morali. Quoniam vero tractatio hac de scientia est utilissima et amplissima, idcirco dividenda est in multas disputationes ut in progressu videbimus.

DISPUTATIO I.a
De Scientia in communi.

In hac disputatione agam de existentia scientiae et de modo eam acquirendi et de obiecto scientiae in communi quod dictum est scientiae pendet ex obiecto cum habitus et actus omnes inter quos numeratur scientia ex obiectis cognoscantur 2 de anima

QUAESTIO I.a
An detur aliqua Scientia

Multae sunt in hac quaestione antiquorum Philosophorum sententiae 1a est eorum qui dixerunt hominem in sua cognitione vel numquam vel vix umquam decipi. Ex hac sententia sunt tres modi dicendi. 1^{mus} est Protagorae qui asseruit hominem esse rerum omnium mensuram o ideo numquam in cognoscendo decipi sed id esse verum quod cuilibet videtur quam

in rebus absoluta, si ptis nihil ēē verū nihil falsū sed vnūquodqꝫ ēē verū
et tale qr existimatur ēē verū et tale et quatenus relatū adopinātē sic sensisse Pitagorā
habetur apud Plat: in Cratillo et Teeteto apud Arist: 4 Met: 15, 19. et
11 Met: suma 2 cap: 4°. et apud Laert: in Protagorā. 2us modus ē Epicuri
q ex Cicē. 2 Acad: quæst: inscribit Lucullus et S. Aug: epta 56 ad Dioscorū
ad hāc primā classem referēdus ē, putavit in sēsus ēē sēp veros cōstituit
tn̄ diversū modū ā 1° qr admittit opiniones posse ēē & veras et falsas
ut refert Laertius ējus vita. 3us ē Democriti Empedoclis. Anax: Arist: quod cō:
stixerūt intellectū ā sēsu quare existimarūt vē iudiciū de rō ēē iu:
diciū sēsū et cū putarūt sēsū sēp ēē verū cōsequēter putarūt oē iu:
diciū ēē verū sic hos sensisse colligr ex 4 Met. 21 et 1 de aīā 23.
Scdā sentā ē eorū q dixit nullā posse ab hoīe certā et evidētem
cognōm haberi, in assignāda tn̄ huius rei cā varios duēdi modos se:
quūtr 1us ē eorū q ideo sciām de medio tollūt qr ut verū cognoscatr
debet aiunt nob ēē notū insigne veri p quod ā falso infallibilitr di:
scernatr quod insigne veri cū obscurū sit nō pōt dari scia veri hujus
modi meminit Cicē: in Lucullo Aug: in lib: con Acad: Gale: con Favor:
Lact: lib. 3. divinarū institut: cap: 6. 2us modus ē eorū q ideo sciām
tollūt qr aiūt ex nihilo nihil fit sed ex prius existēte ex vno autē si:
ut cōtraria ut ex aqua frigida fit aer calidus et terra frigida
q in quolibet sūt oīa pmixta, et vnūquodqꝫ in se includit cōtradi:
ctionē qr cū ex eodē fiat calidū et frigidū oportet idē ēē calidū
et nō calidū, quare scdm istos nulla propō ē vera qr ejus cōtra:
dictoria pōt ēē vera. Hic modus proprie ē Anax: ut colligr ex 4
Met: 19. Ad eudē etiā referēdus vidr Democr: q existis igne vi:
ptori ex aqua et ex igne, duo ponebat in aqua et in qualibet re scilt
Ens et nō Ens quæ ipse appellabat vacuū et plenū, et sic etiā
tollebat sciam qr de quacūqꝫ re scdm ipsū pōt enūciari q sit Ens cōtradictorum aliquid quod
scilt ~~quod~~ nō sit Ens. 3us modus ē eorū q negarūt ēē sciam qr oīa
putarūt ēē corruptibilia et in cōtinuo fluxu. ut Pyrro. q ex Amon:
præfatiōe in prædicamēta in desp̄ēsione asserebat id ē nullā ēē
in rebus certitudinē eo qr exēplo utebatr sicut fieri nequit ut in
fluvium qs bis ingrediatr qn aqua illa quā primo ingressu attigit
antesecdm ingressum tota effluxerit sic nec de rebus certo anūciare
qd pia licet nā ē earū nata etiā flexibilis et incertā ut sēp mutetr vide Laer: in Pyr:
hūc eudē modū tenuit Heracli: ut ei tribuit Arist: 4 Met: 22. et ut
idē testatr utebatr eodē fluvii exēplo sed Cratilus ut ibidē ait Arist:
eo usqꝫ progressus ē ut diceret ne semel qdē posse aliquē intrare
eudē fluviū qn antequā totus intraret effluxisset jā illa aqua
et nova superveniens aliū fluvium effecisset vn̄ voces asrebat nō ēē ver:
bis ostēdēdas quod prius defluerēt et mutarētr quā verba finirētr
sed digito potius indicādas tū qr id brevius fit tū qr quod digito mōstratr

qdq; tādē illud sit sive mutatū sive diversum tolū tamē digitq mō:
strat. Huiusmodi originē aliqui ex Laer: in Pyrrone referunt ad septē
Graeciae sapiētes ut in Zenonē Epicuro: Anax: Parme: et Socratē
4us modq ē Cirenēsiū quorū princeps fuit Aristip: q negarunt certo aliqd
deprēdi posse aliquo ex nostris sēsibq excepto tactu q obiectū recip
in seipso deqbq Cic: in Lucul: 2 Acad: quaest: et Laert: in Aristippo
Tertia sentā ē eorū q mediā quādā secuti viā nec quod cuiq; vidi
verū ēē existimat nec oēm veritatē et sciām excludūt sed dicit dari
aliquas certas et evidētes cognōes. In hac sentā sūt oēs Phi dogmatici
praesertim Plato in Theaeteto. Aristot: passi et praesertim 4° Met: a tex:
8. ad finē usq; libri ubi plerasq; horum sentās ponit et cōfutat
solvitq; eorū fūdamēta Augu: in lib: cōn Acade: et Teolig Phi.
Dico 1° Nō oē aut sēsq aut intellectq nri iudiciū verū ē. Hoc assero
ē cōn 1am sentēm Probr 1°. Magis credēdū ē sēsui bene applicato ad suū
obiectū quā male disposito sed de eodē obiecto sēsus bene dispositus
et propinquq aliter iudicat quā remotq vel male dispositq qz cū propē
vel bene dispositq iudicat rē ēē maioris quātitatis, cū aut ē lōgē vel
nō ē bene dispositq iudicat rē ēē minoris quātitatis ḡ credēdū ē iu-
diciū sēsus male dispositi falsū ēē, Nec valet dicere Mutari obiectū
et cū ā lōge vidr minq ēē cū vō prope ēē maiq, nā hac mutatiō in obiecto
ā nulla cā pōt provenire opātiō in sēsus ē inanes. Hoc quod cōtigit eādē
rē eodē tpe videri ab uno ā lōge vel ab alio prope et tn nō pōt simul
et semel ēē re vera magna vel parva vidr tn simul et semel ā duobq
magna vel parva ḡ alterq iudiciū falsū ē. 2° Opprimit huiq sentā auto:
res eā re ipsā ostēdūt falsā ēē nā si somiantes imaginētr se ēē mor-
tuos evigilātes nō credūt quod somiarūt. Itē Sicut oculq iudicat ōque
horizon terra vel maris cōtingere ipsū caelū vō tn oppositū demōstrat
nā ex hoc sequeretr totā terram cōtiguā ēē caelo qz quaelibet ipsius
pars respectu alicuiq cētri vel puncti ē horizon. 3° Qz ut acute ar-
gumētatr Phus 4 Met: 29. hac sentā seipsā perimit ḡ ē falsa Antec:
nā cū dicit oīa ēē vera dicit contrariā sentām ēē verā vel ex cōsequēti
se ēē falsā, qz cōtraria sentā ait falsū ēē oīa ēē vera. 4° Hoc senta
tollit necessitatē ā rebq ut quod hō sit aīal quod caelū necessō moveatr
nā cū stultq possit iudicare hoīem nō ēē aīal et caelū quiescere nec hō
erit necessō aīal nec caelū necessō movebitr. 5° sequeretr sublatio
de medio oībq aīalibq nihil fore in mūdo nec terrā gravē nec ignē calidū
Probr sequella. Qz si id tātū ē quod ā quoquā iudicatr si nemo aliquq
videret nihil erit [illegible] Phum 4 Met: ā tex: 15 ad finē et interpretes ibidē.
Dices! Cū sit invenire hoīem de unoquoq; re sentā si nō ē verū quodcūq;
vidr cuiq iudicio in tāta varietate stādū erit. Rndet Phus 4 Met: 26.
hac dubitatiōm similē ēē illi qua qs dubitaret dormiamq nc nec an vigilemq

Sicut in mre.

sicut in re tā manifesta nemo rationem quaerit sic nō ē quaerēda
rō discernēdi veras opinioēs à falsis ad hoc n̄ sufficit accepisse à natā
sēsg bene dispositos lumē praeterea intellectg quo assētiamr veritati
principiorū qbq si accedat diligētia nō erit difficile multarū veritū
ritatē assequi.
Dico 2°. nō oē aut sēsus aut intellectg iudiciū falsū ē. Haec assi
sero ē cōn 2am sentē. Probr 1°. qz sēsus exterior ex 4 Met: 24 ꝯ 2°
de aīā 63, bene dispositg et circa propriū obiectū benè applicatū nō
decipitr. 2°. qz quae nota sūt lumine intellectg sūt verissima ut pri:
ma principia ꝯ hac negare stultū ē. 3° qz multae sūt in mūdo res
sēpiternae ꝯ imutabiles de qbq certissima cognoēs haberi possūt ut
sūbq. intelligētiae, caeli. 4° qz de ipsis rebq mutabilibus et fluētibq
possumq certo ꝯ euidēter cognoscere quod fluāt ꝯ mutētr. Denique
hoc assero adeo ē perspicua ut nō indigeat probatioē. quapropter
acutè quidē sbq stoicg si Academici negāt à me panē peterēt darē
gladiū qbq quaerētibq cur pro pane gladiū darē. Respōderē uideri qdē
gladiū sed eē panē nā, cū secdm ipsos iudiciū sēsq sit falsū si sēsq
iudicat eē gladiū decipitr, ideoqz nō ē gladig sed panis.
Prima obiectio una ē veritas et scia quae ē cognō veritatis unica
tātū eē debet de eadē re sūt infinitae sentē. ȷ falsae. Resdeo Cōcedo
maiorem, ad minorē Dico sūtē quaedā eē de qbq pauca multis noo ar:
tas ut sūt principia per se nota rē ex 4 Met. 8. quodlibet est uel nō ē
Totū ē maius sua parte itē quae sēsibq patēt sūt hujusmodi ut caelū
moueri ignē eē calidū niuē frigidā rē quaedā nō eē occultas circa
res ipsū 5mi qnis nego eē uarias sentās circa res sed qnis cōcedo
hoc tā nō sequitr nō dari scīam sed ex multis paucos eā inuenire quod
vel accidit vel ex ingeniorū vel diligētiae diuersitate. Itē cōcedo in
quibqdā satis eē probabiliter opinari.
Scdā obiectio oīs nrā cognitio 2° Met. 21. ortū ducit à sēsu sed
oēs sēsus sūt obnoxii errori ȷ ꝯ intellectg. Minor patet primo in
sēsibq externis nā iudiciū visus circa quātitatē solis ē falsū.
itē cū iudicat in collo columbae vel iride eē plures colores et remū
cuius una pars īmersa sit in aqua eē fractū. 2°. id patet in ternis
qz ex 2° de aīā tex: 156 imaginatio ē falsa ȷ sēsus externi ꝯ
interni falsi sūt. Resdeo nego minorē tū quia nā sēsus exterior ex 4 Met.
24. ꝯ 2 de aīā 63. circa propriū obiectū nō decipitr, tū qz circa
cōmunē rationē proprii sēsibiles nūquā errat oculg n̄ nūquā uidet
nō visibile pro visibile nec cōn. tū qz circa specificas rationes
proprii obiecti seruatis qbqdā cōditionibq ut quod potētia sit bene

dispositu et mediu aptu et obiectu proportionatu vix contingit error ut docet Arist. 2 de an. tex. 161.
cu aut sensus proprioru e verus aut paucissimu habens falsu. Ad prima
probatione minoris dico visu decipi circa quantitate solis ex defectu
debitae approximationis cu aut iudicat in collo columbae cē illos colo:
res varios no decipitur, qz licet illi colores no sint permanentes et ex permix:
tione qualitatu sunt tn sic apparentes ex tali luminis reflexione, lz
sensus suo iudicio abstrahat à colore permanente et no permanente
et vere sic immutetur no e dicendus decipi at illud de remo dico . . . . . .
deceptione nasci ex medio frequenter quoqz nascitur deceptio ex dispositi:
one potissime ut patet in oculo icterici qui oia videt coloris citrini ide apparet in lingua aegrot:
iudicantis mel amaru cē. Ad probatione de sensu interiori concedo multas
cē imaginationes fallas praesertim cu somniamus, no aut oes si praesertim sensus exteri:
or bene afficitur et organa no sint laesa. Ad maiore dico. Intellectu pendere
à sensu quantu ad apprehensione no quantu ad iudiciu imo per iudiciu pot corri:
gere errore sensus vel per sensu ut cu corrigit oculu circa quantitate solis
vel per aliu sensu ut per eunde visu circa rectitudine remi ex aqua extra:
cti, vel per tactu ut tangendo remu.
Tertia obiectio Iudiciu rationis sequitur universusqz complexione et affecti:
oes varias cu de eade re aliter iudicat cholericus aliter melancholicus
aliter tristis aliter laetus, qz iudicium rationis no pot cē veru. Resp.
Concedo ex complexione nasci aliqu deceptione iudicii praesertim sensitivi ob ineptā
organoru dispositione pot tn deceptio sensus corrigi ab intellectu aliquo ex
modis sup dictis. Concedo praeterea affectiones cē impedimento ad verita:
tis assecutione praesertim circa agibilia ad mores, sed hic tantu colligitur
difficultas veritatis assequendae no impossibilitas.
Quarta obiectio. Scia pendet ex experientia 2 post: c. ultimo sed experi:
entia ex Hippo. aphoris: 1o e fallax. qz Resp. Nego oem experientia cē fallace e
in experientia veru quarunda certissima ut veru Geometricoru Arithmeticoru
& quarunda Astrologicaru. In quibusda etia rebus Physicis experientia no e fallax
ut de quibusda elementoru et mixtoru proprietatibus, no e aut negandu quarun:
da reru experientia fallace cē et praesertim in medicina de qua Hippocra: loquebatur
cu sit cē valde difficile exercere medicina sine errore, at cu experientia di:
uturna et iudiciu rationis circa aliqd concordat habetur tanta certitudine
quanta exigit humana scia.
Quinta obiectio Scia e cognitio immutabilis et necessaria qz e de aeternis
sed oes res sunt caducae qz no pot dari scia. Resp. Concedo maiorem et nego
minore imprimis qz sunt aliquae substae incorruptibiles ut patet contra ipsos
obijcit Aristo: 4 Met 20. et in fine tex: 22. Adde quod cu dr sciam
debere cē de aeternis sensus e quod debet cē de his inter quae e connexio
necessaria et aeterna, quae ita invenitur in rebus caducis sicut et in aeternis

atque hoc videtur innuisse Philosophus 4 Met: 22. Ex dictis intelliges
fundamenta duarum priorum sententiarum falsa esse et proinde fundamentum Academicorum
tollentium scientiam quia non datur aliquod certum in signo vari evertitur a Philosopho 4
Met 26. et eius falsitas patet ex dictis. Fundamenta quoque Anaxagorae
et Democriti tollentium scientiam quia in qualibet re sint contraria et contradi:
ctoria cum mare et eversum a Philosopho 4 Met: 20 ubi ostendit ex eo quod
ex aqua fiunt contraria non sequi quod in aqua sit actu contraria sed tantum
potentia quia licet aer etc. quod fit ex aqua non fiat ex non ente simpliciter
tamen ex non ente actu et ente in potentia unde non sequitur quod in aqua sit a:
ctu aer. addit Philosophus falli esse quaedam entia non obnoxia generationi et cor:
ruptioni de quibus argumentum non est verum. Fundamenta quoque Pyrrhoniorum
tollentium scientiam eo quod omnia sint in continuo motu evertuntur a Philosopho 4 Met:
22 et 23. de eo in quod fluit et quod caducum est ait posse vere sciri
et affirmari quod fluat et mutetur. Adde quod essentia rerum caducarum est immu:
tabilis quoad connexionem praedicatorum essentialium quod sufficit ad scientiam
adde etiam quod cum praestantissima corpora nimirum caelestia non sint
obnoxia alteri motui quam locali magis decuit ex immutabilitate
istorum reliqua omnia existimare esse aliquo immutabilia quam ex rerum caduca:
rum fluxu dicere omnia esse obnoxia corruptioni. Fundamentum denique Cyrenaicorum
repugnat experientiae experimur enim nos videre audire etc et non tantum dolorem et voluptatem
habere. Dico 3. Datur aliqua cognitio evidens et certa
per veras causas et consequenter non est negandum dari scientiam. Probatur 1°.
omnium rerum quae sub sensum cadunt item primorum principiorum experimur nos ha:
bere certam et evidentem cognitionem experimur etiam nos scire conclusiones quas:
dam quae vel ex sensu vel ex primis principiis deducuntur ergo datur aliqua
scientia. 2° Quaelibet res potest assequi suum finem naturalem sed finis naturalis
potentiae operativae est perfectissima operatio et consequenter finis naturalis
intellectus nostri erit cognitio perfectissima id est scientifica ergo intellectus noster
potest assequi certam scientiam. 3° Omnes homines sunt appetitum naturalem sciendi
ex 1° Met: c. 1. ergo naturaliter possunt assequi scientiam. Consequentia quia natura non
facit aliquid frustra 1° caeli. 32. et 3. de anima 60. Confirm: quia 10
Ethic: felicitas hominis sine scientiarum adquisitione esse non potest. 4°. Adver:
sariorum sententia seipsam perimit nam vel ipsi certo sciunt nihil sciri vel non
si sciunt certo ergo necesse est fateantur dari esse scientiam certam quod nihil
sciri possit quod hoc argumento convicti Antiqui concedebant; vel neque
hoc certo sciunt ut Carneades et Antiochus [illegible]ebant et tunc illis non est
credendum. Lege apud Philosophum 4 Metaphys: a text. 15 usque ad finem libri. Plura
circa hanc materiam.

QVAESTIO 2.ª

An ab intellectu humano solis naturae viribus omnia sciri possunt.

Sequens quaestione primo. An nulla oio sit cogno ad quā intellectus humanus nō possit naturalr pervenire sive sit cogno verū naturaliū sive misteriorū fidei christi: anae. 2° An saltē oium verū naturaliū cognōm possit intellectus humanus naturalr asseq loquor aūt de cognē certa distincta et p̄ cōceptū propriū rei.

Dico 1°. Intellectus nō pōt naturalr asseq cognōm oium verū Probr 1°. qz multa sūt quae sola fide et divina revelatioē cognoscimus Isaiae 64. A saeculo nō audierūt neqz auribus p̄ceperūt, oculus nō vidit Deus absqz te quae praeparasti expectātibus te. 2°. Nihil ē in intellectu qn aliquō praefuerit in sēsu. 3° de aīa et 1° post: ultimo sed sūt multa quae nullo mō cadūt in sēsū et sūt valde remota ab iis atqz quae in sēsū cadūt ut divina essā clarē visa, unitas essāe trinitas p̄sonarū g. 3°. Nemo ūquā extitit q oium verū noticiā naturalr sit adeptus g hoc fieri nequit.

Prima obiectio. obiectū adaequatū intellectus nri ex 3° de aīa ē ipsū qd ē id ē ens ut ens sed hoc cōprehēdit oīa g. etc. Rdeo. obiectū intellectus quoddā ē motivū et terminativū simul, quoddā terminativū tātū. 1mū ē quod movet intellectū ad sui noticiā imprimēdo illi propriā speciem mediis sēsibus 2um ē quod ab intellectu percipr sed nō movet ipsū p̄ suā speciem sed p̄ speciem alterius rei cū qua hēt aliquā connexionē. sicut intelligentiae cognoscitur a nobis p̄ speciem acceptā a corporibus coelestibus. Nūc dico ob. obiectū intellectus motivū et terminativū simul, et terminativū tātū, cō: p̄hēdere aliquō oē ens vā cōcedo intellectū in cōfuso et sēdm aliquā ratiōnē cognoscere oīa nō tā distinctē et sēdm oēm ratiōnē quia ea obiecta natā sua possūt cognosci nisi ab extrinseco divinitus illustretr.

Secūda obiectio. Intellectus 3 de aīa t. 25 ē aptus fieri oīa sed modus quo intelligit ē fieri ea quae intelligit g pōt fieri oīa et cōseqūter intelligere oīa Rdeo. Intellectus pōt aliquō fieri oīa et pōt nō explicato cognoscere oīa id ē cōfusē. et rō ē. qr intellectus fit oīa mediis sēsibus cūqz sit multa quae nec cadūt in sēsū nec cū sēsibilibus cōnexa sūt fit ut intellectus nō possit haec distincte cognoscere.

Tertia obiectio. hō hēt naturalē appetitum sciendi oīa. 1 Metaph. 1. g vel frustra hēt hūc appetitū et hoc ē absurdū vel pōt ipsū explere et habeo intētū ergo pōt oīa intelligere. Rdeo. Phus loqr de appetitu quē hēt hō cognoscēdi res naturales. Dicas? qdqd sit de Aristot: hō hēt appetitū cognoscēdi simplr oīa hēt n̄ appetitū assequēdi finē suū naturalē sed hic cōsistit in p̄fectissima rerū oium cognoē etiā a divina essāe g hō hēt potētiā naturalē ad visionē divinā g naturalr pōt eā asseq. Resp. Promissa negādo hōem habere appetitū et potētiā naturalē ad clarā Dei visionē sed tātū obedietialē quare nec posse illā asseq viribus natāe, et hoc nō arguere imp̄fectioēm in hōe sed potius p̄fectioēm magnā ut pote q ordinatus sit ad finē supnaturalē.

sunt Theologi, concedunt in homine esse appetitum et potentiam naturalem sed propter excellentiam talis finis negant ipsum viribus naturae posse adipisci illum finem de quo late alibi.

Quarta obiectio. Si aliquid esset quod homo naturaliter non posset scire, id potissimum esset divina essentia, sed hanc potest naturaliter scire. 2 Metaph: 39. nam cum in 12 Metaph: text: 38 scripsisset dixisset a superioris qua dependere caelum et naturam, in tex. 39 subiunxit, vita vero quae optima illi est Deus et cum declarasset modum felicitatis divinae quae consistit in intelligendo seipsum subdidit hoc Deus semper ita bene se habet sicut nos aliquando quasi innuens nos etiam aliquando posse pervenire ad eandem cognitionem Dei per quam Deus beatus est. Respondeo ibi Philosophus ostendit eam felicitatem quam habet intellectus noster dum de potentia intelligente fit actu intelligens quoque sit illud quod intelligit quae felicitas brevissima, hanc Deum per naturam suam semper esse actu intelligens habere sempiternam. Quare ut colligitur ex Alex: et aliis interpretibus mens Philosophi non est declarare hominem posse assequi brevi tempore perfectam Dei cognitionem et notitiam.

(ē parvo tempore — margin note beside "optima")

Quinta obiectio. Principia quae nobis manifestissima sunt continent virtute omnes conclusiones ergo. Respondeo. In principiis non continentur omnes conclusiones clare et distincte et proxime, nec omnes ex ipsis facile deduci possunt.

Sexta obiectio. Sensus qui est potentia inferior intellectu percipit omnia sensibilia ergo intellectus qui est potentia superior et perfectior cognoscat omnia intelligibilia sed haec omnia entia ergo. Respondeo. Argumentum tantum concludit intellectum posse omnia intelligere aliquo modo non tamen distincte et in particulari. 2° Respondeo negando sequelam, nam perfectio intellectus, sive sensus sumitur et attenditur ex modo cognoscendi intelligendi praestantiore et ex praestantia eorum quae cognoscit non ex varietate atque multitudine. Non autem ex eo quod cognoscat distincte et perfecte omnia. Quod autem quaedam non cognoscat nisi illustratus ab extrinseco id arguit magnam ipsius dignitatem quod scilicet elevetur ad quaedam quae sunt supra captum ipsius.

Dico 2° non potest intellectus in omnium rerum naturalium quotquot sunt propriam et distinctam scientiam per naturae viribus adipisci. Probatur 1° ex Philosopho qui 1 Metaph: summa 2 cap: 2 docet antiquos Philosophos fuisse inceptos philosophantes et valde insufficientes, et 2 Metaph: cap. 1. ubi ait speculationem veritatis esse difficilem quia nemo satis eam consequitur et 2 Metaphys: 10 docet contendum esse ad cognoscendum ea quae nobis ignota sunt et secundo caeli textu 60 ait magni faciendum esse eum qui propter veritatis amorem in rebus dubiis aliquam conieturam afferre potuerit. 2 Probatur ratione quia nemo hactenus assecutus est quidditativam rerum omnium scientiam et in particulari. 3°. omnis nostra cognitio ortum ducit a sensu sed sunt multae res quae nec ipsae cadunt in sensum nec per sensibilia distincte cognosci possunt ergo. Quia sunt multi effectus sensibiles quorum causae occultissimae sunt quales est virtus occulta torpedinis, magnetis et similia.

Obiectio ex 1° Metaph: c: 1. Homini esse insitum naturalem appetitum sciendi ergo ne talis appetitus sit frustra poterit homo naturaliter assequi saltem omnium rerum naturalium cognitionem. Respondeo duplex est appetitus quidam naturalis et omnino determinatus ad unum qualis est propensio lapidis ad centrum et huiusmodi appetitus potest per se assequi suum finem, alter appetitus est debitus potentiae liberae et negativus aliquando extrinseco adiuvante ad perfectam sui finis consecutionem propter eius finis perfectionem. Adde quod ad perfectionem huius modi appetitus non requiritur omnium rerum cognitio sicut nec ad perfectionem materiae requiritur ut actu habeat omnes formas.

QVAESTIO 3ª
An scientia fiat in nobis de novo et qua ratione fiat.

In hac quaestione variae sunt sen̄ae Authorum quae ad duas commode revocari possunt. 1ª ē eorū q dicūt scientias rerū oīum nobis insitas eē naturaliter. 1mus modus ē cuius meminit Aristot: 1º de aīa 25 ē aūt eorū q putabat aīam cōstare ex oīum rerū naturis et q2 simile cognoscitur à simili aīam p igne quo cōstat cognosci posse ignē etc. huiusmodi fuit Empedocles. 2dus modus fuit Platonis q in Phaedro Teateto et Menone, existimavit scientias eē insitas animis hūm ab initio sed aīas in unione cū corpore oblivisci eorū quas sciebāt retinere tn̄ scientiarū habitus quare nrūm discere nihil eē aliud quā quod: dā reminisci rerū alias cognitarū ex idearū participatiōe idē videtur sensisse Pitagorici. 3us modus ē Themistij 3 de aīa à c. 23 et deinceps q existimavit dari quēdā intellectū agētē unū in oībus informatū oīum rerū scientiis q p coniunctionē ad intellectū possibilē et corruptibilē efficit in nobis rerū cognōm Et qm Themistius hūc intellectū agētē licet assistētē putat eē de essā hōīs. et dare illi eē specificū, ideo cū talē intellectū faciat natā sua oībus scientiis ornatū cōsequēs ut fateatur scientias eē nobis insitas à natā et nō de novo acqri.

Seda senā ē eorū q dicūt scientias in nobis fieri de novo. 1us modus ē eorū q dixerūt scientias in nobis fieri p defluxū simulacrorū à rebus sensibilibus in aīas nras ita Democr: apud Arm de divinatiōe p somniū cap. 2. et apud Aug: epla 56 ad Dioscor: 2us modus ē Avicen: 6 naturalium quae sic et qulect: quāndā intelligētia oībus speciebus refertā quā sic putat vicē intellectus agētis induentus in intellectū nrūm possibilē aīae informātis rerū spēs ita ut p doctrinā et disciplinā nos nō acquiramus sciam sed tātū dispositionē quādā ad hoc ut aīa possit se convertere ad Coelestē agentiā aequā a datrice formarū imbuitur formis ac rerū sciā. 3us modus ē Avcer: q ait aiam informātē in hōīe eē cogitativā intellectū vō eē assistētē et unū in oībus hōībus nō dātē illis eē specificū et in nobis sciam fieri p coniunctionē solius intellectus assistētis cū aīa cogitativa. 4us modus ē Aristot: et oīum Peripatet: asserētium scientias in nobis de novo fieri et causari à rebus obiectis et ab intellectu q2 p sensus exteriores imprimuntur à rebus phantasmata sensibus interioribus p conversionē atqȝ phantasmata intellectus agens producit spēs intelligibiles in intellectu possibili, quibus intellectus possibil informatus reducitur de potentia ad actū et nos intelligit.

Dico 1º. Scientiā nō sunt nobis insita à natā: nec nrūm scire ē reminisci Haec asserò ē con 1am senā et è Aristot: 1 metha: tex: 49 et p post: c: ulti: et 3 de aīa tex: 5 et 14. ubi cōparat aīam nrām tabulae rasae in qua nihil ē depictū. Confirmatur etiā autoritate oīum Phorum. 1ª pars prob: Contra 1º con Empedoclē. Intelligere ē quoddā pati sicut et sentire q intellectus ē susceptivus formarū et specierū obiectorū sicut et sensus q nō ht in se res oēs quas debet intelligere et cū intellectus hoc differat à sensu quod nō sit limitatus sed possit oīa intelligere sequitur et nihil sit actu eorū quae intelligit. et q2 intelligit oīa prorsus nihil sit actu

ex iis quae intelligit quae vō ē Ph̄i 3° de aīa tex. 2°. 2° Et ē vō Ph̄i 1 Met: 48.
si sciā ēēt nob impressa ex participatiōe idaearū nihil cōtigeret nos ad:
discere, sed cōtingit ḡ ꝛc. Maior. qz ideae sūt ratiōes oīum scibiliū.
Minor patet expientia Consequā nemo n̄ dr̄ addiscere quod praecogno:
scebat 3° et ē vō Ph̄i 1 Met: 49 nemo obliviscitr cognoīs pricipiorū qz
talis cognō ē nob aliquo naturalis ḡ si sciāe ēēnt nob cōnaturales nō obli:
uisceremr earū. 4° ex eodē tex: ad verū cognōm oportet nō solū cognoscere pri:
cipia formalia, sed etiā materialia, sed ex ideis nō possēt cognosci nisi pricipia forma:
lia rerū, qz ipsae sūt formae rerū separatae ḡ nō sūt sufficiētes caē scientiarū. 5.
qz spēs intelligibiles sūt magis necessāe ad acquirēdā verū cognōm quē habitus scie:
tiarū, sed has nō habemus insitas à natā sed eas acquirimus ministerio sēsuū
ḡ nec habitus sciētiarū. Maior qz sine spēbus intelligibilibus nullo mō possumus reb
cognoscere bene tn̄ sine habitibus sūt n̄ spēs sictr necessāe ad cognoscēdū habitus
aut nō etiā sed sūt tātū necessarii secdm̄ qd id ē ad melius ēē sive ad facilius
et expeditius intelligēdū ḡ spēs sūt magis necessāe ad acquirēdā verū cognōm
quā habitus Minor patet tū expientia tū qz aliter reddi nō possēt rō
quare ad cognōm intel   indigeamus sēsibus nisi qz ab iis accipimus verū spēs.
Scdā pars assertiōis scilt quod nrum scire nō sit reminisci quae spēcialiter ē con
Platonē probata ē latē supra in libr̄ prior: disputat: 1a quaesti 2a. ubi etiā solutae
sūt obiectiōes Platois. Sūt tn̄ nūc con Assertionē.
Prima obiectio natā nō deficit in necessariis sed scire sūt necessāe ad feli:
citatē cōsequēdā ḡ sūt insitae à natā. Rdeo necessā sūt in duplici differā
quaedā n̄ sūt necessā ad esse et ad intrinsecā pfectionē quae quis debet habere
in re quo pacto praedicata essētialia et propria rei sūt necessā ad esse et ad
pfectionem intrinsecā rei. quaedā vō sūt necessā ad secūdariā pfectionem quā
nō debet inēē rei à pricipio ut ē felicitas naturalis ꝛc. Aut Dico natu:
rā mediatē dare ea oīa quae sūt necessā primo mō quae vō scdō mō satis ē
si mediatē det id ē dādo instrumēta quibus ea acquiri possit scilt ingeniū
lumē naturale sēsus ꝛc.
Scda obiectio Cognō sēsitiva ē naturalis sēsui ḡ et intellectiva intel:
lectui. Rdeo Nego cognōm sēsitivā ēē à natā sed tātū potētiā et aptitu:
do, uidr̄ aut ēē à natā qz statī et sine arte possit pfecte exercēri.
Dico 2°. Sciā nō fit in nob ex defluxu formarū à reb sēsibilibus nec
p cōversionē ad intelligētiā nec p cōiūctionē cū intellectu assistēte. Pri:
ma pars ē con. Democritū qui ut colligr ex Ph̄o loco citato et ex Themisti
vidē cap. 7. existimauit ab obiecto mitti simulacra quaedā instar mēbranae
à corporibus directa. Con vel haec simulacra sūt accidētia vel substā. Nō
accidētia qz haec nō trāsmigrāt à subiecto in subiectū: nō substāe qz ex
cōtinuo defluxu substāe corpora minuerētr. Praetr haec substāe ēēnt corpo:
reae et p cōsequēs extēsae, ḡ nō possēt recipi in aīa indiuisibili imo nec
in sēsu externo, ut in pupilla quae ē exigua. 2a pars quae ē con. Avicē. Aver:
Themisti: Probr 1° ex Ph̄o 2° de aīa tex: 150 Intelligere sicut et sētire ē
aīae et 3 de aīa 1° potētia intellectiva dr̄ pars aīae et tex: 17 intelle:
ctus agēs et possibilis vocātr aīae differāe. et tex: 19. intellectus dr̄ separabilis
nō separatus aūt quasi à corpore separari tātū possit cū ipsa aīa separabili

Ex qbq locis collegr intellectionē fieri ab aīa informāte nō aūt vel ab in:
telligētia vel ab ullo intellectu assistēte 2° Intellectio ē oprō aīæ, q̄ fit
ab aīa seqūella vel ñ intellectio ē opō aīæ qr fit ab aīa et recipitr in
carnē et habeo intētū, vel cātū qr recipitr ab aīa et fit ab intelligētia
vel ab intellectu assistēte et hīc sequtr intellectionē respectu aīæ eē mēr:
rā passionē nec eē oprationē vitalē nec īmanētē nec fieri quoties aīa vult
eā facere quæ oīa sūt con̄ experiētiā, experimr ñ nos intelligere quoties volu:
mq et elicere intellectionē nrām. 3. Natura nō deficit in necessiis et cū aliquā
rē ordinat ad aliquā oprationem vel aliquā propriā pfectionē tribuit ei nabe:
relē facultatē illā faciēdi sed nata ordinavit aīam hūis ad cognom̄ verū
ut ad propriā pfectionē q̄ dedit illi intellectū agētē quæ ē vis necessa ad
intellectionē. 4° Sēsq pot cognoscere ex se sēsibilia q̄ et intellectq in:
telligibilia 5. Si intellectio nrā fit ex cōversiōe ad intelligētiā q̄ nō sē:
det necesse ā sēsu, et cōsequēter aliqs natq cæcq poterit asseq ab intelli:
gētia sciam de coloribq. Hæc rō ē S. Thomæ de veritate quæ: 10:
et 2 con̄ gentes: c: 14. ubi cōfutat quādā recessiōnē ait ñ nō valere si dicatr
aīam egere cōversiōe ad phantasmata o egere cognōē sēsitiva ut p eā
disponatr ad recipiēdū influxū intelligētiæ. Nā cū intellectio sit subsrā
abstracta magis disponitr aīa ad coniūctionē cū illa, p abstractionē ā sē:
sibilibq quā p cōversionē ad illa. 6. sequtr aīam intelle nō uniri cor:
pori naturatr et propter propriā aliquā pfectionē sequella nā si unitr
propter propriā aliquā pfectionē maxime qr ad intellectionē indiget corpore
cū p sēsq recipiat spēs ab ipsis rebq sed si aīa reciperet spēs ab intel:
ligētia et nō p sēsus ab obiecto nō indigeret corpore ad spēs recipiēdas.
q̄ nec ad intellectionē q̄ nec uniretr corpori naturatr nec valet si di:
catr egere corpore ut excitetr cognōē sēsitiva ad cōsiderāda ea quorū
spēs intelligibiles recipit ab intelligētia nā hæc responsio potiq indicat
cōiūctionē aīæ cū corpore eē impedimēto ad intelligēdū nā propterea
aīa eget excitatiōe illa qr ut Plato dixit p cōiūctionē ad corpq cōpediti
q̄ extē corpq posset īmediate cognoscere p cōversionē ad [illegible] intel:
ligētiā et sic remanet quod cōiūctio cū corpe nō eēt naturalis Vide
plura apud S. Thom: 1a par: quæst: 84 art: 4.
Dico 3°. Scia non fit in nob ab aliquo agēte extrīseco sed a virtute ītrīseca
intellectq nri q se de potētia ad actū reducit vel p inventionē vel p doctrinā
vel p disciplinā. Hæc assertio ē D. Tho. et cōmunis oīum et patet ex dictis con
aliorū sentib. Explicatr tn̄. Per inventionē pot acqri scia hoc pacto sēsq externq
cognoscit obiectū, simulq sēsus internq pcipit idē obiectū, tuc intellectq agēs
determinatq ā cognōē sēsus interni producit eīdē obiecti spēs in intellectu possi:
bili qbq hic reductq de potētia ad actū intelligit nos, p actū elicitū quo in spēs
pcrtr. ab hoc aūt actu producitr habitq q ē qualitas quædā determināt
intellectū ad tales actq. Per doctrinā aūt et disciplinā acqritr scia ai
docētē præceptorem audimq et inspirimq nos eā verū cognom̄ quā ille nob

tradit. Et illa qdē modꝫ acquirēdi sciām ꝑ inuētionē quē tradidimꝫ ē acquirēdi sciām prout scīa dicat cognōm quācūqꝫ mi intellectꝫ, nā prout scīa dicit co: gnōm uniuersalem certā et euidētē acquirit ꝑ experientiā et inductionē supposito nō isto acquirēdi ꝑ inuētionē quē tradidimꝫ de quo quæstioē sequēti.

Prima obiectio. Idē nō pōt eē agēs et patiēs respectu eiusdē sed intel: lectꝫ ni respectu sciæ ē patiēs qz recipit eā in se ꝗ nō pōt eē eā efficiēs respectu eiusdē. Rñdeo idē respectu eiusdē et scdm eādē rationē nō pōt eē agens et patiēs diuersa tn̄ ratioē pōt si actio sit imanēs qualis ē intellectio, quæ rō diuersa cōsistit in hoc quod intellectꝫ determinatꝫ à specie interno exprimit in se spēm obiecti ꝑ quā efficit in se intellectione ita ut ipse intellectꝫ sit cā æquoca spēi et intellectionis, et mediatā spē producat intellectionē quā in se solo recipiat. Itemqꝫ idē intellectꝫ ē in actu uirtuali qz nō hē in se forma: tr spēm quā in se exprimit aut actū quē producit sed tātū uirtute ł eminēter ad eū modū quo cā æquoca cōtinet suos effectꝫ ł ē in potētia formali passi: ua qz hē formalē potētiā qua ł spēm et actū recipit de quo lectꝫ suo loco.

Scdā obiectio. Nihil reducit se de potētia ad actū nisi ab aliquo quod sit actu tale sed intellectꝫ mi nō ē actu scīæ à natā ñ habemꝫ solā potētiā intellectiuā nō actū, ꝗ nō pōt se reducere ad actū sciæ. Rñdeo. obiectio pro: cedit de potētia mere passiua qualis ē potētia ligni ad recipiēdā formā ignis quæ reducitr ad actū ab igne q ē actu tal nō de potētia actiua ł passiua simul quat ē mi intellectꝫ q et producit et recipit actū sciæ.

QVÆSTIO. 4

Quis sit modus acquirēdi sci= entiam per ~~prop~~ propriā inuētionē

Ex dictis 1ª ł 3ª quæstioē cōstat dari sciām et eā nō eē reminiscētiā sed in nobis de nouo fieri posse, consequēs ē nūc agere de acquisitioē sciæ duplex aut ē modꝫ 1us per inuētionē et experiētiā 2us per doctrinā et disciplinā in hac quæstione agemꝫ de priori. Et ut intelligatr de quo sit differtl prœmit: tēda sūt aliqua 1º Qd sit Experientia, qua in re duo sūt dicēdi modi alter ē Ocam et Gabriel quæst: 11 prologi. dicētiū eē notitiā iudicatiuā alicuius singularis sēsati causatē ex multis notitis cōsimiliū sēsatorū. Alter modꝫ ē Alex: Halēsis 2 Meta: in c: 1mū et Egidij quæst: 18 et aliorū quod in experiētia proprie dicta duo spectari debet 1mū qsi materiale et sūt multi habitꝫ memorādi præterita ex multis recordationib. geni: ti. alterum qsi formale ł ē collatio quædā singulariū quæ his habitibꝫ memoriter tenetr. ut: medicꝫ recordatr multorū singulariū in qbꝫ reu: barbarō purgabit bilē dūqꝫ ea oīa cōfert in hoc quod ꝑ reubarbarō pur: gata sūt à bili dr habere experiētiā quod reubarbarō purgat bilē, Et hic posꝫ modꝫ magis uidr cōgruere mēti Ari 1 Met: c: 1 et 2 post: c ulti: ubi ait experiētiā fieri ex multis memoriis eiusdē rei id ē simil proprietatis ut quod reubarbarō purgat bilē, cū cū idē Aris 1 Met. c. 1. doceat in brutis eē imꝑfectā experiētiā in hōē aut ꝑfectā ad hoc uidr respexisse quod scilt in hōē sit et materiale et formale experiētiæ in brutis solū materiale

nā ut ingt ibidē hac memoria uiunt nō hit aut formale id ē collationē ui:
nig memoriæ cū altā sufficit aut illis hac iperfecta expientia, ad bonorū prosecu:
tionē et fugā malorū loco aut collationis vel cōparationis quæ mi cōcessa
ē bruta hnt instictū naturale.
Nota tn̄ posse dari aliquod iudiciū sēsitiuū adeo euidens et adeo bene ipres:
sū memoriæ ut æquale at pluribus iudiciis et memoriis et tale iudiciū pōt
dici experimētū virtuale. Solet aut huiusmodi iudiciū eē illud quod fertur de
aliqua re īmutabili, quale ē illud quod primū mobile moueatur spatio ui:
ginti quatuor horarū.
Nota 2o. habitus siue practicos siue speculatiuos eē in duplici differā alios
eē apprehēsiuos quibus cōcipimus extrema propositionum alios iudicatiuos quibus
iudicamus de connexione extremorū et qm̄ diuersa ē rō iudicādi de pri:
cipiis et cōclonibus: ideo habitus iudicatiui quidā sunt quibus iudicamus de veri:
tate pricipiorū, qui tamē ad pricipiorū assēsū habitus ponendus sit) quidā
sunt quibus iudicamus de veritate cōclonū. Pricipia aut. cōplexa et cognoscēdi
de quibus loquimur sunt in duplici differā. quædā sunt cōmunissima quædā alicuius
sciæ propria.
His positis dubiū ē An tā habitus apprehēsiui quā indicatiui siue sint pri:
cipiorū cōmuniū siue propriorū siue sint cōclusionū fiat ex experiētia.
Dico 1o. Ad productionē habitus apprehēsiui, terminorū nō prærequirit
expiētia sed sufficit apprehēsio sēsuū sæpe iterata. Hæc assertio ht
tres partes. Probr 1a pars. Expiētia proprie sumpta ē iudiciū sed
ante quodcūque iudiciū pōt intellectus apprehēdere ergo nō ē necessa expiētia.
2o qz si requireretur expiētia maxime ut per illā redderemur certi extrema
talis propositionis eē connexa in singularibus sed ad apprehēsionē nō ē necessā
certitudo connexionis extremorū ergo nec expiētia. Minor. qz pōt apprehēdi
aliqua propō absque eo quod extrema ipsius iudicentur eē connexa vel nō
vc. qui nūquā Crocodilū uidit audiēs quod ois Crocodilus mouet superiorē mā:
dibulā, apprehēdit hanc propositionē nō tn̄ eā iudicat. Confir. qz sunt
multæ quæstiones quarū habemus habitus apprehēsiuos nō tn̄ indicati
qz saltē nōdū habemus expiētiā, vc. sint stellæ pares vel impares in qua
quæstione neutrā in partē inclinamus. Scda pars assertionis quod saltē ap:
prehēsio intellectus supponat apprehēsionē sēsus patet qz nihil ē in intelle:
ctu qz aliquo prius sit in sēsu vel cognitū per se ab ipso sēsu ut albū vel
per partes ut chimæra vel per effectus ut Deus intelligētia ac virtutes oc:
cultæ venē vel per aliquod simile ut per abstr per imaginē vel per opposita ut
priuatio per lumia tenebræ per lumē aut per fūdamēta ut scdæ intētiones
per rationes substratas seu denominatas. Tertia pars assertionis
quod saltē apprehēsio sēsus debeat eē iterata Probr qz nūquā sciēdi
eē in intellectu per modū sciæ nisi qm̄ ea possumus uti cū volumus sed habitiuis appre:
hēsionis extremorū sciæ nō possumus uti cū volumus nisi qm̄ in memoria sēsitiua ser:
uatur per modū habitus noticia alicuius indiuidui aut plurium, ut aut hæc noticia
imprimatur memoriæ sēsitiuæ per modū habitus nō sufficit semel rē apprehēdisse

sed omnibus est iterata apprehensione nisi haec apprehensio fuerit adeo vehemens et acta
adeo intensa et continuata ut aequaluerit multis apprehensionibus et relinque-
rit impressum habitum in memoria sensitiva.

Dico 2° ad productionem habitus indicativi principiorum quae sunt communissima
vel si tale habitus non datur ad productionem iudicii perfecti de ipsis ex habitu
nominibus, non videtur necessaria inductio aut experientia sed sufficit apprehensio sensitiva
iterata non explicato. Haec assertio est contra Averr: 1 post: com: 134. et 2 post.
com: 106. Themist: 2 post: c: 36. et 37 et Philoponum com: suo 57. Aegi-
dium Romanum. Caiet: in cap: ultimum 2di poster: sed est de mente Alberti 1 Met:
tract: 1 cap. 8. Alex: de ales. 2 Met: tex. 1. et 4 Met: tex 8. Antonii An-
dr: 1 Met: quaest: 5 Sondinat 4 Met: quaest: 32 et 33. Capreoli 1 dist:
2. quaest: 2a ad 3um contra primam conclusionem Toleti 2 post: quaest: ultima
et videtur esse S. Thomae qui passim ait principia per se nota secundum nos eas esse
quae ex sola terminorum apprehensione cognoscantur, sic habet de verit: quaest: 8
art: 15, 1° contra gent: c: 11, 1a par: quaest: 2a art: 1° et quaest: 117, art: 1, et 1a 2ae q: 94, art: 2. Probatur assertio 1° autorit: Phi: 1° post:
scimus ex eo quod terminos cognoscimus et 1° Topi: 1 principia esse magis quae non per alia sed per seipsa fidem habent: item si Philosophus existimavit omnia principia experientia
et inductione cognosci non diceret 1 Etic: ca: 7 ex principiis alia esse quae inducti-
one alia quae sensu nonnulla quae assuetudine quaedam alia quae alio quodam
modo cognoscuntur et 2 Met: c: 1. in ianuis neminem quod aberrat id est in principiis
communissimis quae Alber: comparat visibilibus luminosis quae non indigent
alieno sed suo nativo lumine videntur. 2° cognitio talium principiorum est clarior
et certior cognitione experimentali quae non fit ex experimento antecedente. et experi-
mentum saepissime est fallax, nunquam autem est fallax cognitio principiorum ut patet
intellectus firmiter assentiri huic principio quodlibet est vel non est quam
huic nix est alba. 3° si alicui explicetur quid sit omne quid totum, quid ma-
ius et et proponatur ei haec propositio omne totum est maius sua parte statim asse-
tiatur quamvis quod per seipsum adeptus sit eorundem terminorum apprehensione
statim assentietur eidem principio. 4. Intellectus saepe corrigit sensum cum de-
cipitur quod debet habere aliqua principia in quorum iudicio non dependeat a
iudicio sensus.

Prima obiectio. haec assertio est contra Philosophum nam ipse 1 post: tex 134
magis non potest fieri ut universalia percipiantur nisi per inductionem et 2° post:
cap: ulti. tex 106 necesse est magis prima principia inductione cognoscere.
et 1 prio: secti: 2: cap. 2°. tradere magis principia experientiae est. — ×
Respondeo 1°. has Philosophi autoritates non esse intelligendas de principiis commu-
nissimis de quibus est nostra assertio, sed de propriis scientiarum de quibus concedo
quod experimento cognoscantur ut dicam 3a assertione. Respondeo 2° Philosophus loqui
univocatur de quibuscunque principiis etiam communissimis nomine experientiae non intel-
ligit determinate experientiam proprie dictam sed vel proprie dictam vel improprie

id ē app̄hēsionē positivā iteratā. R̄ideo 3°. P̄dum l3 de mō inveniēdi principia etiā cōmunia ut plurimū in quorū inventiōe q2 ultimo cōmunitr inductivē vel experiētia, etiāsi sufficiat sola experiētia positiva ideo Ph̄us dixit principiorū cognitiōm fieri in nob̄ p experiētiā, nō quod aliter fieri posse negat ut patet ex locis adductis p sc̄da assertiōe. Quod ut melius intelligatr nota quī q p inductionē aliquā noticiā acqrit uti ministerio sensus q versatr circa singularia. Tū cōmuniter intellectus prius efficit propositiōes [singulares q̄ uā] universales et Probo nā prior ē app̄hēsio singularium terminorū quā universalium, ē prior ē propō singularis id ē iudiciū de singulari quā propō univalis, id ē iudiciū de univali. hoc tn̄ sic fieri nō ē necessm̄. et Probo 1° q2 antequā fiat iudiciū de aliquo singulari habita terminorū univaliū app̄hēsiōe pōt intellectus suo lumine, videre cōnexiōnē necessariā extremorū et ita de illis ferre iudiciū 2° q2 qn̄ res ē valde clara ad sumū satis ē tulisse iudiciū de uno singulari, cognoscit n̄ intellectus in uno singulari intuīsacā cōnexiōnē et nō dubitat eā univaliter proferre.

Sc̄da obiectio Etiā posita app̄hēsiōe terminorū intellectus eget aliquo determinante post ad hoc q̄ta ad aliā cōplexiōnē faciēdā cōtingit n̄ aliquē habere cōceptū horū terminorū aequale inaequale, et nūquā tn̄ habuisse noticiā iudicativā huius principii si ab aequalib. aequalia demas quae remanēt sūt aequalia. R̄ideo. Terminos principiorū duplr posse app̄hēdi vel unū seorsū ab alio et cōcedo hac app̄hēsiōnē nō sufficere ad ferēdū de ipsis iudiciū; vel quod in intellectu ētesit tota propō app̄hēsa vel q2 aliq̄s ab alio audit talē propositiōnē, vel q2 ex aliqua occasiōe ex se format, et tali app̄hēsiōe posita dico intellectū ex naturali terminorū cōnexiōe et suo lumine si advertat talē cōnexiōnē sufficienter determinari ad ferēdū iudiciū quoad specificatiōnē, ita scilt quod dissētire nō possit, videt enī evidenter principiū ēē verū et oppositum ēē falsū, ita ut ex p 4 Metā: tex: 9. nō possit existimare ipsū ēē falsū. Dices? Multi negarūt principia nā Cratilus ex Ph̄o 4 Metā q. dixit hoc principiū quodlibet ē vel nō ē nō ēē verū. R̄ideo ibi Ph̄us nō ēē necessm̄ ut quaecūq̄s q̄s dicit eadē sētiat. Negat aūt aliq̄s principia p se nota vel q2 nescit solvere aliquā difficultatē quae ex illis nascitur et hinc q nesciebat solvere quō in motu nō ptrāseātr partes infinitae negavit motū; vel ut novi aliqd afferre videatr. Dico praeterea intellectui hiis principiis necessariō assētiri etiā quoad exercitiū actus q2 ex 1° post: tex: intellectus ad talē assēsū satis ē dispositus p solā app̄hēsiōnē terminorū quod bene docet Themistius 3 de aiā cap: 10.

Tertia obiectio. Illud sincategorema oē distribuit univatr, ergo nō pot intellectus assētiri huic principio oē totū ē maius sua parte nisi inducēte in hoc et in illo toto. Rdeo. quod praesupposita propōne disiunctiva ter: minorū univaliū quā nō repugnat formari ante oē iudiciū praesertī cū tale propōnem propōnēte pot statī ferri iudiciū univale etiāsi nō prae: cesserit iudicium singulare, cū intellectus evidēter cognoscit insolubilē cōnexiōnē praedicati cū subiecto statī univatr pot iudicare et praemi: mire iudiciū singulare.

Quarta obiectio. nō fit transitus ab extremo ad extremū nisi p mediū sed in latitudine cognoīs unū extremū ē iudiciū rei singularis, al: terū ē principiū univalis in medio aūt ē expientia quae nec ē iudiciū de uno nec de oī sed de plurib. ergo antequā intellectus in univale assēti: atr principiis debet praecedere expientia. Rdeo nego expientiā necesse: ēē assensus principiorū cū mediū necessm cū in evidētia cōnexiōis terminorū in primis principiis maxima sit appr̄hēsis terminis intellectus eque bene ē dispositus atque si praecessisset expientia. Adde quod ob: iectum supponit ad assēsū principiorū veniēdū ēē ab assēsu particula: ri sensitivo sive rei singularis quod docui ēē falsū qr nō ē necessum.

Quinta obiectio. Certitudo cognoīs abstractivae praesupponit certitudinē intuitivae sed cogno univalis principiorū ē abstractiva ergo praesupponit intuitivā singularē. Rdeo nego maiorē sufficit n. quod praecedat intuitiva quātū ad apprehēsionē.

Dico 3°. Principia minus comunia et propria particulariū scientiarū quae nō sūt nota et scdm naturam et scdm nos praerequirūt ante as: sēsū expientiā et inductiōnē. Probr 1° autoritatib. Arist: adductis pro 1a obiectiōe 2° Rōne. Haec principia vel ā nob cognoscūtr ex ter: minis et hoc nō, qr nō ē tā evidēs cōnexio terminorū ut statī appareat vel ā priori ex aliis principiis, et hoc nō, qr saltē in aliqua scia sūt prima et nō sūt priora vel nō clarē deducūtr ex illis saltē scdm modū nrum inveniēdi ergo supest ut cognoscātr inductiōe vel expimēto sensitivo.

Confir: nā hoc principiū in medicina oē roubarbaro purgat bilē expimēto uidr innotescere nō aūt ā priori, qr cū occulta sit cā propter quā purgat bilem ignoramus et facilius cognoscimus quod huic effe: ctui praestet quā quare praestat. De his aūt et similibus principiis videatr Log. Aris. 1 Ethic. 7 cū ingt ex principiis alia sūt quae inductiōe alia quae sēsu alia quae assuetudine cognoscimus quo loco ut notat S Thom: lect. 11. 1 Ethic. Arist. nōie inductiōis intelligit eas tātū quae fiūt sēsu interno et imaginatiōe ut circa quātitates abstractas vc: quod ois numerus sit par vel impar. Nōie sēsus scāt inductio sēsu externo factas ut quod ois ignis sit calidus, quarū frequēs usus ē in Physica

Per assuetudinē intelligit inductiōes quae observatiōe colliguntr circa mores
ut quod cōcupiscētia minuitr cū ei nō obtēperamq.
Dices. quod huiusmodi pricipia debeāt cognosci experimēto cūm ex natura rei
quod aliter cognosci nō possit an p accidēs. Rdeo esse p accidēs vel n. haec
pricipia sūt tātū nota sedm nos et sic cū habeāt mediū p quod à priori
pbari possit si nōs cēt cognitū tale mediū nō cēt opus expietia; vel sūt
p se nota tātū sedm natam at tūc si termini cognoscerētr à nōs distinctè
et quidditatiue statī cognosceretr cōnexio int tales terminos ob defectū ūri
pfectae cognōis terminorū ē necessa expietia quod dicāt oēs, et Gabriel
quaest: 9a prologi.
Prima obiectio multi sūt medici antequā habeāt experiētia ergo nō ē
opus expietia. Rdeo. obiectio procedit de cognitiōe habita p doctrinā
et disciplinā, nōs aūt loqmr solū de ea quae p inuētionē habetr.
Sda obiectio plurimi pfecti addiscūt scias Mathematicas praesertī Arith:
meticā et Geometriā antequā eorū aliquā expietiā habeāt et adsumū
suffecit semel habuisse de ea re iudiciū positiuū nā si aliqs semel tātū
viderit quod sup data recta lineā cōtingit cōstituere triāgulū aequila:
terū cognoscit certo sic sep eē, ergo saltē nō ē necessm experimētū. Rdeo
In Mathematica ut plurimū sūt duo pricipiorū gnā quaedā nō adhibē
ad cōficiēda rē nec ut cā cōclōis sed tātū ad explicādos terminos, ut
pleraqe defitiōes quae initio Geometriae traduntr et hae merito vocātr
positiōes sūt n. quaedā qsi cōuētiōes cū eo q addiscit et cū cōuētiōe
cōstet nō egēt experimēto. Quaedā vō sūt pricipia et cā cōclonum demō:
strādarū et haec egēt experimēto tātū virtuali ad quod sufficit vnū
tātū indiuiduū positiuū ut dociu sup. idqs in Mathema: cōtigit ob
stabilitatē verē qbq ipsa agit.
Tertia obiectio. Astrologi docēt motū propriū noni orbis, absolu
spatio 36 miliū annorū, quod tn nemo potuit expiri. Rdeo. Experimē
tū totius circulatiōis nō potuit haberi, sed plurium partiū haberi potu
it ex quarū replicatiōe intelligi pot quāto tpe debeat absolui tota
circulatio.
Quarta obiectio scia ē cognō certa et euidēs, ergo nō pot nasci ex
expiētia quae ē fallax. Rde expiētia fallaci nō pot effectiue gigni
et proprie cognō certior quat ē pricipiorū sed inchoatiue et dispo:
sitiue pot nā expiētia agit viā intellectui ad veritatē pricipiorū cōseq
quae deinde ex terminorū cōnexiōe imutabili apparet Adde quod
nō sep ē fallax expiētia.
Atque haec dicta sint de mō quo pricipiorū cognō à nōs acquiritr
p inuētionē qbq pricipiis sic inuētis exercitatiōe propria et sedula

animadversione ex praecognitione illa primorum principiorum potest quis in essere discurrere circa verum proprietates et essentias et facere syllogismos ac demonstrationes quae in illius intellectu veram cognitionem et scientiam produ: ceret et sic patet quomodo scientia per propriam inventionem in nobis fiat.

QVAESTIO 3ae

An scientia possit haberi per sensum

Ut sensus quaestionis intelligatur nota duplici intelligi posse per sensum haberi scientiam, uno modo inchoative, altero perfecte vel completive. Inchoative ha: bebitur scientia per sensum, si cognitio scientifica primam suam originem habeat a sensu tunc autem completive si sistendo in solo sensu possit per eum acquiri perfecta vel comple: ta scientia sicut acquiritur per intellectum. Quaestio ergo procedit in utroque sensu.

Dico 1°. Scientia habetur inchoative per sensum atque adeo sine sensu haberi nequit ita Philosophus hic cum ait deficiente sensu deficere scientiam et in 3° de Anima: oportere intelligentem phantasmata speculari. Ratio huius a priori ducitur ex modo essendi animae nostrae: Illo dicitur in operandi sequitur modum essendi, cum ergo anima sit for: ma corporis, et habeat esse in corpore, et unitur corpori quoad esse unitur etiam quoad operari cum corpore vel ab eo in operatione dependet, quae dependentia non potest esse alia quam quae ut ad intellectionem animae, concurrat etiam corpus per phantasmata et species sensibiles modo explicato lib: 3 de Anima.

Dices. Ergo quae nullo modo sentiuntur sciri potuerunt et spiritualia ut angeli vel [illegible] Deo. Quae nullo modo cadit sub sensu nullo modo a nobis scitur. nihil est in intellectu quod non prius fuerit in sensu. Quo autem modo omnia possit cadere in sensu explicui superiore quaestione assertione prima secunda parte assertionis. Hic sequitur deficientibus omnibus sensibus, nullam esse posse cognitionem in nostro intellectu ac per consequens nec ullum appetitum nec motum animalem quia tum motus quam ap: petitus causatur ex cognitione.

Dico 2°. Scientia completive vel perfecte non potest haberi per sensum ita Philosophus hic Probatur 1° Scire est rem per causam cognoscere propter quam res est vel quod illius causa est, sed sensu non possumus cognoscere causam formaliter quatenus causa est ergo per sensum non possumus scire. Minor. quia sensu cognoscimus tantum quod ita est non vero quod unum sit causa alterius, hoc ni deinde colligimus ratione tantum quia sensus non potest cognoscere connexionem necessariam causae et effectus praedicati vel subjecti sensus non tantum haeret in superficie et non penetrat naturas vel essentias rerum at necessaria connexio pendet ex essentiali et intrinseca ratione rerum. 2° quia sensus saepe decipitur circa suum obiectum nec cum errat potest se corrigere quia non potest reflectere se supra se, hoc autem requiritur ad scientiam, et non solum scia: mus rem sed etiam sciamus nos scire quod praestat optime intellectus qui habet vim se reflectendi supra suos actus et corrigendi se quando erraverit. Dices. Per sensum potest haberi cognitio certa et evidens et sine dubio solet oriri. sed cognitio certa et evidens est cognitio perfecta vel scientifica ergo per sensum potest haberi scientia perfecta.

Rdeo Per sēsū pōt qdē haberi cognō certa et evidēs nō tn̄ scietifica
ꝯ ꝑfecta tū qz ex vi illius cognois nō cognoscitr necessa cōnexio prædi:
cati cū subiecto, qz ꝑ sēsū nō ꝑcipitr essa terminorū ac proinde nec cōne:
xio quæ ex essa oritr, tū qz ꝑ sēsū nō habetr cognō ꝑ cām propter quā
res ē, sēsus n licet possit ꝑcipere cām materialr nō tn̄ formalr et in
rōne cāæ ꝑcipit. 3°. Probat Phūs hac rōne, scīa ē de univalibus, sed
sēsus nō ꝑcipit univalia, sed singularia ꝰ ꝑ solū sēsū nō pōt haberi scīa
Maior pz scire ē rē ꝑ cām cognoscere, cognoscere aūt rē ꝑ cām ē
rē cognoscere univalr qm̄ scit rē ꝑ cam, scit ꝯ ubiqꝫ novit rē ita se ha:
bere ut ubicūqꝫ fuerit talis cā debeat ēē talis effectus ꝰ scīa ē de
univalibus Minor pbr qz sēsus fertr in res uti sūt in mūdo at ut sūt
in mūdo sūt singulares tū qz obiecta quæ agūt in sēsū et illum movēt
ꝑ suā spēm sūt singularia et producūt in sēsu spēm repræsētātē singulr.
tū qz sēsus nō cognoscit nisi hic ꝯ nūc id ē hoc obiectū et tali tpe
univale vō nō ē hic et nūc sed ut dicit Phūs sēp ꝯ ubiqꝫ. Dicēs quō
univale ē sēp ꝯ ubiqꝫ. Rdeo Nō positive quod extēdatr ad oīa tpa
ꝯ loca sed negative ꝑ abstractionē qz abstrahit ab oī tpe ꝯ loco.
Dicēs? Cur abstrahit à tpe ꝯ loco. Rdeo qz abstrahit ab exista
res n nō nisi ꝑ existam sūt tpē ꝯ loco Ex dictis infero cū Phō quod
quāvis sēsu cognosceremus triāgulū v.c. habere tres āgulos æquales
duobus rectis adhuc tn̄ quæreremus demōstrōē qz ꝑ sēsū nō cognosceremus
in univali Eadē rōne etiāsi sup lunā essemus ꝯ videremus terrā interpositā
int illā et solē adhuc tn̄ nō haberemus sciam de ēēsi, qz nesciremus propter
qd ecclipsis in univali. Dicēs? quō ꝑ ait Phūs loc nos habere sciam ꝑ sēsū
Rdeo. Phūs nō dicit absolute nos ꝑ sēsū habere sciam sed dici nos habere
sciam ꝑ sēsū vel qz cū sēsu aliqd ꝑcipimus statī colligimus univale ꝑ intellectū
vel qz si quarūdā rerū habere possemus sēsū nihil de illis dubitaremus eo quod
facile colligeremus univale v.c. dubitamus ꝯ subdit Phūs vitr interposito
vitro int solē et nos adhuc lumē sol ad nos ꝑveniat, at si videremus fora:
mina tenuissima in vitro ꝑ quæ lumē intrat nihil dubitaremus. Hoc tn̄ dicit
Phūs ex opinioē antiquorū q putabāt lumē ēē corpus et penetrare vitrū
ꝑ poros invisibiles.
Hac vō rōi qua ultimo probavi asserōm nōnullā hēt difficultatē, ipse n
Phūs 2 post. ulti: sēsus inqt ē ipsius univalis ꝰ falsū ē quod idē asserit
sēsū nō ēē univalium Rdeo sēsus quoad potētiā sēsitivā ē univalium
quoad actū vō sētiendi ē singularium quod expresse Phūs asserit cū dicit
sētitr singulare, sēsus vō ipsius univalis ē. Quod actus sētiēdi sit singulariū
probatū iā ē. quod vō ipsa potētia sēsitiva quæ proprie dr sēsus sit univalium
patet tū inductioē tū ratioē. Inductioē qdē qz visus v.c. nō ē hius vel
illius coloris albi vel nigri sed univalr oīs coloris licet hæc visio sit tātū
hius albi et illa hius nigri. Rōne vō quæ deducitr ex univali rōne potētiæ
qz oīs potētia specificatr ab obiecto univali v.c. intellectus ab ente
in commun

in cōmuni genere 2nd pot intelligi, voluntas à bono in cōmuni.
Quod ut rectius intelliges. Nota Idē eē obiectū potētiæ et actus, nā potentia actū fert in obiectū et nō attingit suū obiectū nisi p aliquē actū, ctr:
differentia int potētiā et actū qz obiectū potētiæ ē ampli et latius patet quā obiectū actus vē obiectū visus ē ois color, obiectū vō huius actus vidē: di ē tātū hic color vē albus. vn quod ē obiectū totale et adæquatū respectu actus ē partiale et inadæquatū respectu potētiæ potētia n eqd illimitatū extēdit se ad actus multos et multa obiecta partialia actus vō est qd limitatū et cōtractū ad hoc et nō aliud obiectū quare in obiecto unius potētiæ sūt multæ qsi partes quæ diversis actibus attingūtur vē in obiecto visus sūt multi particulares colores albus nigrū qui diversis etiā actibus videdi attingūtur. Et ex his patet clarū id quod dicit 2nd ob: iectū sensus eē in unitate nō sētiri tn nisi singulare.

Quæstio. 6.a

An ad scientiam requiratur ut sciamus nos scire.

Rdeo affirmative cū cōmuni doctorum senā scīt requiri essētialr ad scīam ut sciamus nos scire. Probo qz ad scīam requirit essētialr oīmoda certi: tudo at nisi sciamus nos scire nō habebimus oīmoda certitudinē ergo nec scīam Minor. Quia ad omnimodam certitudinem requiritur ut sciamus nos non falli in cognitione rei alias si hoc ignoramus possemus dubitare an rē res ita se habeat.

Prima obiectio. Hæc cōditio ut sciamus nos scire nō ponitur in definitione scīæ ergo nō ē necessā ad scīam. Rdeo Nego Antec cōtinetur n in definitione scīæ nā si scimus et scimus oīo certi quod res nō pot aliter se habere ita scimus ut sciamus nos nō falli ac proinde scimus nos scire.

Sdā obiectio vel scimus nos scire p eādē ipsā demōstrōm vel p aliā novā nō p eādē tn qz id scimus p demōstrōm quod demōstramus at de: mōstramus tātū passionē de subiecto nō vō quod sciamus nos scire tn qz nec in maiori nec in minori nec in cōclōe scimus nos scire, nulla n tal propositio invenitur in demōstrōe. Rdē p novā aliā tn qz seqretur demō: strōm p se acceptā nō generare sufficiētē scīam eo quod requireret aliā novā tn qz etiā in illa nova demōstrōe deberemus scire nos scire ergo p aliā novā demōstrōm et in illa p aliā in infinitū et sic prima demōstro pēderet a demōstroibus infinitis quæ oēs cū sciri nequeāt qz sūt infinitæ nec prima demōstro sciri posset. Rdeo. Dupliciter possumus scire nos scire 1o Per ipsā demōstrōm quā habemus 2 Per aliā novā. Per ipsū qdē qz eodē lumine demōstrativo quo cognoscimus rē nō posse aliter se habere cognoscimus etiā cognōm nram nō posse aliter se habere si: qdē cognōis immutabilitas oritur ab immutabilitate obiecti ac proinde eodē lumine illuminatur intellectus et circa ipsū obiectū et circa co: gnitionē obiecti. In lumine n nō solū obiectū ipsū directū splēdet sed etiā illa oīa quæ illi adiacēt. Per novā vō demōstrōm quatenus intellectus reflectit se sup suā cognōm et ex immutabilitate obiecti deducit immutabilitatē et evidētiā suæ cognōis tanquā ex propria cā

proprium effectum. Igr 1° no scire nos scire requirit essentialiter ad scientiam qr in ea tantum lumine habere debemus ut ex in illo lumine indubitemus connexionem rei. Ad 2am probationem Rndeo. In demonstratione no solum scimus ea quae demonstramus sed etiam ea quae sunt essentialiter connexa demonstrationi qualis est hic actus quo scimus nos scire. Ad quem scimus nos scire no in maiori nec in minori nec in conclusione sed in illo iudicio illativo conclusionis ex praemissis idque virtualiter et implicite no formaliter et explicite ut statim dicam. Quod vero requiratur ad scientiam ut sciamus nos scire per novam demonstrationem id optime probat 2a pars obiectionis.

Tertia obiectio: Si ad scientiam requiritur ut sciamus nos scire, ergo et ad illum actum quo sciamus nos scire pari ratione requiretur alius actus quo sciamus nos scire in priori actu et no falli et ad illum actum alius in infinitum et sic scientia rei penderet ab infinitis actibus ac proinde ab impossibilibus scire. Rndeo Consequenter possumus scire nos scire 1° virtualiter et implicite in illo actu quo inferimus conclusionem ex praemissis quatenus tanta evidentia et certitudine inferimus ut ex vi illius illationis no possimus ulla ratione dubitare quod sciamus et hic actus ipse quo scimus nos scire virtualiter continetur in illatione sicut 1° in lumine 2 formaliter et explicite per novum actum reflexum. Sic igr 1° no requiritur ad scientiam ut sciamus nos scire ut patet ex dictis no vero 2do ut recte probat obiectio. Potest tamen intellectus tale reflexionem facere licet scientia quae habetur de re a tali reflexione no pendeat. Haectenus de hac quaestione 4a.

Si quaeras ulterius An perfecta scientia debeat procedere ex causis Rndeo affirmative ut patet ex dictis late 1a disput: huius libri 1ma quaest: 4a

QVÆSTIO 7a

Quod et quale debeat esse obiectum scientiae

Multas conditiones obiecti scientiae numerant communiter Doctores praesertim scholastici doct. in Prolog: Suare, Scot: qu: 3a. Gabr: quaest: 9 et Greg. quaest. 6. art: 1°. Quae tamen omnes reducuntur ad illam quam ponit Philosophus 1° post. 26. videlicet ut habeat aliquas passiones quae per proprias causas et principia de eo demonstrari possint, nam in scientia quae habetur per demonstrationem cognoscimus tantum passiones cum essentiam ipsam per definitionem percipiamus at demonstratio ex dictis procedit per causas et principia ergo hoc obiectum debebit habere causas et principia per quae passiones de ipso demonstrentur. Et ex hoc sequuntur omnes aliae conditiones quae communiter numerantur. Caeterum quoniam de his conditionibus ordine ad: libus Entibus in particulari sunt aliquae peculiares difficultates idcirco in sequentibus erunt sigillatim examinandae. Sit ergo.

DVBITA 1.

An de non Ente possit esse Scientia.

Nota pro solutione ex Philosopho in post praed: et 5 Metaph: 14. Verbo verum aliud esse incomplexum cuiusmodi est subiectum de quo in conclusione demonstrantur passiones aliud complexum et hoc est conclusio et utrumque ut bene dicit Gregor. vocatur ab Arist. Ens ex cap. de oppositis. obiectum igr scientiae ex Capreo: quaest: 7 art: 1. potest dupliciter considerari. 1° ut est aliquid incomplexum id est subiectum conclusionis. 2° ut est aliquid complexum id est conclusio quae demonstratur. Quod igr de non Ente sive complexo (quod est propositio aliqua falsa)

sive incōplexo nō possit haberi scīa probari pōt. Et quidē quod nō possit haberi de nō Ente cōplexo videt͡ clarū qz nō Ens cōplexū ē falsū quod ex Pdō 1 post. cōm. 10. nō pōt sciri nō ē aūt Ens nō Ens scire. Confir: ex iis quæ dicta sūt cū egimus de prima cōditiōe demōstrōis ubi late probatū ē sciām ēē nō posse de propōne falsa. Quod vō de nō Ente Incōplexo etiā nō possit haberi scīa Probr 1°. qz nō Ens nihil habet in se quod sciri debeat cū sit nō Ens et nihil sistr. Confir: 1°. qz quod nō ē obiectū intellectus nō ē obiectū sciæ, at nō Ens nō ē obiectū intellectus qz nihil habet in se p quod possit intelligi ō movere intellectū. Ergo. 2° oīs scīa ē de aliqua passiōe procedēte ab essā subiecti, tanqȝ à cā, at à nō Ente nihil proprie causari pōt. Causa n̄ debet ēē Ens quod n̄ nullā hēt Entitatē in se nullas hēt ad causādū vires.

Dico 1°. De nō Ente cōplexo nō pōt haberi scīa. Hæc assertiō bene pbatr ex ratiōe dubitādi loquor aūt de nō Ente cōplexo in actu exercito id ē de propōne falsa.

Dico 2°. De nō Ente incōplexo pōt haberi scīa nō positiva sed negativa. Probr qz nō Ens habet passiōes negativas, et causas passionū negativarū v.g. quod nō Ens nō sit discursivū demōstrate p propria cām qz nō ē rationale, sicut n̄ affirmō ē propria causa affirmatiōis, ita negō ē propria cā negōnis. 2° qz possumus demōstrare de nō Ente quod nō possit cognosci ab intellectu ō similes alias passiōes negativas &. Est igr̄ scīa negativa ea quæ demōstrat passiōes negativas p causas negativas scīa vō positiva quæ demōstrat passiōes positivas p causas positivas. Hic in Physica de vacuo multa prædicata negativa demōstrātr ut quod dari nō possit in natā de infinito quod nō possit pertrāsiri cognosci sciri &c.

Ad primū Rdeo. Negōnes cognoscimus p habitus negatos quos in se includunt nō hō n̄ ē hō negatus. Vn nō hm̄ p hm̄ cognoscimus et tūc patet ad confirmnēm

Ad scdūm ad causādas passiōes negativas nō requiri Entitates sed potius negō Entitatis ex negōne n̄ causæ causatur negō passiōnis. – An de Ente rōnis possit ēē scīa?

Quidā affirmāt qz inquiunt Ens rōnis hēt proprias passiōes quæ possit de ipso demōstrari p propriā causā. Probr. quod n̄ Ens rōnis habeat passiōes patet. qz oē Ens hēt aliquas passiōes et proprietates sed Ens rōnis ē Ens ḡ. Deinde si Ens rōnis hēt passiōes, hēt etiā causas passiōnū qz passio oritr ex essā subiecti at proinde hēt causā in essā subiecti. Confir: qz de Ente rationis pōt haberi cognō certa ō evidens et necessā p propriā causā Ergo.

Dico tn̄ de Ente rōnis nō posse ēē verā et propriā sciām sed tātū Analogicā ō similitudinariā. Probr 1°. qz Ens rōnis nō ē vere scibile veris entis sūt scibiles p suā Entitatē, at rōnis nō hēt verā Entitatē ḡ nec verā scibilitatē. Sicut n̄ res se hēt ad ēē ita ad cognosci. 2° Idē probr ex parte sciētiæ qz scire ē cognoscere rē ita vere ēē at de Ente rōnis nō pōt cognosci quod vere ita sit, ḡ Ens rōnis nō pōt sciri. Minor qz quod cōpetit enti rōnis, ē Ens rōnis, at Ens rōnis nō vere ē, ḡ nec vere, in est, in esse enim supponit ēē. 3° Ex parte demōstrōis tria requirūtr. Subiectū, passio, causa, at in Ente rōnis hæc tria nō vere inveniūtr ḡ nec vera demōstratio. Minor. qz tā subiectū quā passio et cā. nō sūt vere Entia ergo.

nec vera causa nec veræ passiones nec vera subiecta à quouis non remo:
uetr verū genus remouetr, & veræ spēs illius generis, at ab Ente rōnis remo:
uetr verū Ens, ergo et veræ spēs Entis, vera eñ vera passio verū subiectum.
Hinc ē quod sicut Ens rōnis ē analogicè Ens & p imitationē quādā Entis
realis, sicut hō pictus respectu hōis veri, ita & scīa de Ente rōnis erit ana:
logice scīa nō vere ac propriè. an̄ suo mō ē certa euidēs necessā p cān̄,
nō tn̄ ē simplr certa euidēs ⁊c. qz Enti rōnis nihil vere inē, ut ostendi ex quo
patet ad fundamenta primæ sententiæ. DVBITA 3a

An de Ente per accidens possit haberi scientia.

Nota pro solutiōe 1o. ex Hondhinate 6. Met: quæst: 13, Aliqd quatruplr posse dici Ens p accidēs. 1o. Accidētalitate prædicōnis qn̄ scīt prædicatū dr̄ de subiecto sed in nullo mō dicēdi p se ut hō ē albus. 2o Accidētalitate rei nō prædicōnis, et hoc reperitr in oī prædicatiōe cuius prædicatū ē propria passio subiecti, propriè n̄ prædicatr de subiecto in sedō mō p se, et tn̄ ē eius accidēs nec cū eo facit unū p se, nā hō risibilis nō ē unū p se, licet risibilitas nō cōueniat ei p accidēs. 3o qn̄ sūt duæ res quarū una accidit alteri nec una p se prædicatr de altā, et hoc, quod propriè dr̄ Ens seu aggregatū p accidēs ē in triplici differā. vel n̄ ē qn̄ sūt duæ substæ cōpletæ & totales istæ n̄ faciunt aggregatū p accidēs præsertī qn̄ una nō se hēt ut actus alterius ut potentia cuiusmodi ē leo, & hō, vel ex subiecto et accidēte cōmuni qz sūt res diverso: rū prædicamētorū, ut hō albus, vel demū ex accidētibus diversis sive diversorū prædicamētorū ut linea alba sive eiusdē ut sapor viridis, hoc aūt tertiū mēbrū cōtines hæc tres differās cōtinet etiā primū mēbrū primo loco positū entis p accidēs qz nihil pōt prædicari p accidēs de alio qn̄ cū illo faciat Ens p accidēs accidētalitate rei. 4o dr̄ Ens p accidēs accidētalitate causalitat qz scīt effectus cōparatr ad cān̄ a qua nō ē p se ut si dicatr musicus ædificat quia ædificiū p accidēs ē musica. 2o Nota ex dictis supi dupr aliqd eē scibile 1o quod ē incōplexū ut subiectū cōclōis. de quo demōstratr passio scdm̄ quē modū cōmuniter assignāt obiecta sciarum ut numerus dr̄ obiectū Arithmeticæ, corpus naturale Physicæ 2o aliqd cōplexū ut ē cōclō quæ in demōstrōe scitr & infertr. Dico 1o Ens p accidēs scdo nō pōt eē scibile tanquā cōclō. Probr qz oīs propō in qua prædicatū ē propria passio subiecti ē scibil et in scdō mō p se. ergo Dico 2o. Idē Ens p accidēs 2o mō ubi eā hō risibil nō pōt eē subiectū idē nō pōt eē subiectū veræ et propriæ scīæ. Probr qz hō et risibil cū sūt res diversorū prædicamētorū nō magis faciūt unū p se quā quodlibet Ens p accidēs ⁊c. hō albus, ut patet abstra a prædicōne assero quod in prædicōne nō p accidēs attribuatr risibile hōi quod nō obstat, sed inst probabo Ens p accidēs nō eē scibile.
Dices! Hæc propō ē scibil hō risibil ē disciplinabilis qz scīa passio pōt demōstrari p primā scd subiectū id ē hō risibil ē p accidēs ergo ⁊c. dico nego maiorē licet n̄ disciplinabilitas possit demōstrari de hōe p risibilitatē nō tā demōstrari pōt de hoc aggregato hō risibil qz nō hēt ut sic verā defin: tiōnē demōstratr ergo disciplinabilitas de hōe solo sed p risibilitatē tanquā p passionē priorē. Dico 3o Ens p accidens tertio mō nō pōt sciri ut cōclō Hæc assero patet ex dict supi de demōstrōe nā tales propōnes hō ē albus color ē dulcis ⁊c nō sūt propōnes p se nec de oī, nec necessæ ergo nō sūt scibiles Dico 4. Ens p accidēs tertio mō nō pōt eē scibile ut subiectū nec pōt eē obiectū scīæ Hæc assero ē cōmunis Doctorum et Dri 6 Met: à tex 2 ad 8

et 1 post: 32, 35. 44. 54. 64 66 et 68, Probr 5° qz subiectū scibile pōt
definiri sed tale Ens p accidens, v.c. homo albus et universaliter quod id quod spat ubiq:
versorū gnum nō pōt definiri ex 6. Met: 13. qz definitio ē qd unig. 2° quod:
libet subiectū scibile debet habere unā primā et cōmunē passionē quae de
illo primo demostrat sed Entis p accidens nulla ē prima passio ergo illi. Nā aut
altā part illig Entis p accidens cēt cū illig passionib aut utrique simul nō altā
parte qz iā tal passio nō posset demostrari de Ente p accidens nec illi cō:
veniret sed tantū cōveniret et demostraretur de ea parte quae ē illig cā
nec utrique simul qz ex subiecto et accidente nō pōt resultare una tertia
Entitas a qua tamquā ab uno emanet passio. 3° subiectū scibile debet cē
unū unitate rei sed Ens p accidens nō ē unū unitate rei qz ē solū duae
res cōpletae nō essētialiter cōnexae nec una dicens essētialē potētiā ad aliā tāquā ad cōpletivā
ncē g. Prima obiectio: homo albus ē visibilis ē propositio scibilis et
tn eig subiectū ē aggregatū p accidens. Rideo visibilitas p se cōvenit co:
lori nō aut Enti nisi ratione coloris cui ē p accidens requiri in Ente ergo visi:
bilitas nō ē passio Entis sed coloris.
2da obiectio sciae subalternatae sūt p obiecto Ens p accidens
idē res diversorū praedicamētorū ut perspectiva lineā visualē musica nu:
merū sonorū et tn sūt verae sciae g. Rideo Linea visualis prout cōside:
ratur a perspectivo nō cē Ens p accidens qz formatr nō cōsiderat utrique
sed unū id ē lineā p se formatr, visualē vo tāquā cōditionē accidēta:
lē. Idē dic de numero sonoro respectu musicae de quo suo loco.
Dico 5° procedē Ente p accidens pōt cē aliqua scia negativa ut
quod nō habeat passiones cōmunes quod nō possit sciri et definiri. etc. Et
hac ratione agit de eo Phus locis citatis.
Dico 6. Si sit aliquod Ens p accidens tertio mō id ē aggregatū plurimū
sive cōpletorū sive accidētiū cuiusmodi ē una respublica quae cōstat
ex pluribus hominibus unus acervus multarū rerū, una domus navis etc quae tn
vel habeat unū finē ut respublica regni etc. vel aliquā formā acci:
dētalē cōmunē ut domus navis etc. tūc poterit aliqua de illo ut sub:
iecto cē scia licet nō ita pfecta, cuiusmodi ē politica Aristot: cuius
subiectū ē respublica. Probr. qz de isto obiecto possūt demostra:
ri aliquae proprietates cōvenientes illi quatenus p tale unū ē et habēt vel
unā formā vel unū finē ideo pōt aliquo describi in ordine ad illā for:
mā vel illū finē. Nūquā tn erit scia pfecta qz illa nō sūt ordine essē:
tiali inter se sed accidētali ex humano instituto. Praeterea possūt aliquo
demostrari aliquae proprietates de aliquo aggregato p accidens. 2° mō
quae p se cōveniat uni ex partib. ita tn ut proprietas illa requirat aliā
partē eiusdē aggregati tāquā cōditionē ut cū dicimus vulnus circulare
difficiliter sanari nā hac proprietas p se cōvenit figurae circulari requirit
tn carnē tāquā cōditionem sic etiā demostramus albū disgregare visū
quod p se cōvenit albedini requirit tn subiectū ut cōditionē.
Dico 7°. Ens p accidens quarto mō nec ut cōclō nec ut subiectū sciri
pōt Probr. qz illa cōnexio illorū duorū v.c. musica cū aedificio ē planè

extrinseca necessariā et cōsequenter inepta ad demōstrōm et sciām.

DUBITATIO 4ª
An subiectū sciæ possit ēē æquocū vel analogum.

quod subiectū sciæ possit ēē univocū nulla ē dubitatio hoc n̄ ē pfecte unū
ē hns unā naturā et essām quæ una definitiōe explicata et hns veras passiōes
quæ de eo verè p definitiōem possūt demōstrari. An nō possit ēē etiā æquocū vel
analogū difficultas ē. Sto quā Dico 1º De æquoco ut de subiecto nullā posse
ēē sciām. Probr qr subiectū sciæ debet habere pricipia causas et passiōes
quæ de eo demōstrētr sed æquocū ex 2 post: 87 et 96. nō hr pricipia cās
et passiōnes cōmunes sed sīgula æquocata hr propriis. g nō pōt ēē sub.
iectū sciæ 2º qr æquocē nō pōt definiri, cū nullo mō sit unū nisi voce
2 post: 22. g nō hr essām g nec passiōes qæ hīc promanāt ab essā g nec
ēē pōt subiectū sciæ. Loquor aūt de æquoco in actu exercito. nā æquo:
cū in actu signato ē univocū et ideo pōt ēē obiectū sciæ Dico 2º. De ana:
logo ut de subiecto posse ēē vere sciām Probr 1º ex Phō q 4 Met: 2 docet
sciām debere ēē unius subiecti vel etiā aliorū multorū quæ ad illud attribu:
tiōnē habet et 1 post: tex 170. ubi dicit obiectū sciæ debere ēē unū vel
sedm cōsēsū idē univocū vel sedm proportionem id ē analogū et 2 post: do:
cet si passiō probāda sit analoga debere assumi mediū analogū. 2º
qr cū analogū quodāmō sit unū id ē proportiōe vel attributiōe pōt
habere passiōes quæ illi cōveniāt sedm quod unū ē et analogatis etiā
sedm quod unū sūt id ē proportiōe vel attributiōe quō de Ente analogo ē
et de eo ac de analogatis eius demōstrātr passiōes illæ cōmunes
unū verū, bonū. 3º qr Metaphysica ē vera scia et tn habet pro ob:
iecto analogū id ē Ens. g de analogo ut de subiecto pōt ēē vera scia.

DUBITATIO 5ª
An de obiecto non necesso possit haberi scientia.

Dico Negative. Scia n̄ essentialiter reqrit ut sit rei necessariæ ut patet ex de:
finitiōe sciæ. Scire n̄ ē rē p cām cognoscere propter quā res ē et quod nō
cōtigit aliter se habere ē necessm g scia ē rei necessæ. Confirm: qr cū
scia sit pfectio intellectus cōsequenter debet ēē de re certa stabili ac p:
petua ne vacillet ad quālibet mutatiōnē obiecti intellectus nō verē, nō falso
iudicat quæ ē maxima imperfectio, quæ magis patēt ex dictis sup disputatiōe
1ª de cōditionibus demōstrōis.

Prima obiectio Nulla res in mūdo ē necessā præter Deū g de nulla re
præter Deū habere possumus sciām Probatur. qr res creatæ ab æterno
nō fuerūt et possūt in æternū nō esse quia possunt destrui a Deo
g nō sūt necessæ necessm n̄ ē quod nō pōt nō ēē Dico. res creatæ
quoad existām nō sūt necessæ simplr qr possūt ēē et nō ēē saltē virtute
Dei extrinseca, quoad essām vō sūt necessæ qr imutabiles essæ n̄ fūdat
propōnes sēpiternæ veritatis. Et hæc necessitas dr ē ipsis necessitas cō:
nexiōis quæ in hoc cōsistit ut quaius actu subiectum actu praedicatum …

q² praedicati vel intrat rationem essentialem subiecti vel manat ab essentia subiecti et sic res creata cadit sub scientiam.

Secunda obiectio. De rebus corruptibilibus est scientia ut patet in physica at res corruptibiles non sunt necessariae ergo de non necessariis est scientia. Dicendum res etiam corruptibiles quoad existentiam non essentiam. Contra tum quia sublata existentia vel manet essentia vel non: si manet ergo dantur ideae Platonis hae enim sunt essentiae verae per se extra singularia existentes, si non manet ergo corrupta maxime cum amittere est sit corrumpi. tum quia res corruptibiles non solum quoad existentiam sed etiam quoad essentiam sunt corruptibiles corruptibilitas enim vel est essentia verae corruptibilium vel manans ab esse ut ... ultimo. Respondeo. Res corruptibiles secundum quod sunt corruptibiles non sunt necessariae nec cadunt sub scientiam sed secundum quod sunt incorruptibiles sunt autem corruptibiles quoad existentiam incorruptibiles quoad essentiam. Quare ad primam probationem respondeo sublata existentia non manere essentiam in se ipsa quia hoc esset essentiam existere sine existentia esset quod inducere ideas Platonis manet tamen quoad connexionem praedicatorum essentialium quia haec sic coniungi possunt numquam negari unum in re aliquid est cogens intellectum ad talem connexionem faciendam nec patet ubi maneat essentia quia essentia ut essentia abstrahit ab existentia ac proinde ab omni loco et tempore. Ad secundam quod est respondeo. Res omne quod est esse sunt corruptibiles sed non in essentia ita ut corruptibilitas fluat quod est ab essentia verae corruptibilium sed desinat et terminetur non in essentiam sed in existentiam.

Tertia obiectio. De contingentibus multa sciri possunt ut de casu fortuna de mysteriis at contingentia non sunt necessaria ergo scientia non est de necessariis. Respondeo. De contingentibus quoad praedicata illis contingentia non potest dari scientia sed solum quoad praedicata necessaria sunt enim quaedam praedicata quae contingentibus necessario competunt ut docet Physicus sup.

Et hucusque quod est probatum est obiectum de quo tamquam de subiecto habetur scientia debere esse necessarium nunc videndum est an obiectum quod scitur ut conclusio debeat esse necessarium. Sed iam supra ostendi de propositione contingenti quae non sit per se primo aut 2° modo non posse haberi scientiam, debet ergo conclusio quae scitur esse propositio necessaria et per se in 1° vel secundo modo ut supra supra ostensum est. Et ex his soluta alia quaestio an de his quae fiunt a casu et fortuna possit esse scientia, cuiusmodi est inventio thesauri respective effodientis terram, nam cum de istis sicut propositiones mere contingentes et raro evenientes nulla certa haberi potest scientia quae est de solis necessariis ut probatum est. De eisdem non contingentibus a casu ut de subiecto potest scientifica cognitio haberi ut quod raro eveniat quod fiat praeter intentionem agentis de illis enim ea ratione ait Philosophus 2 Physic: sed haec praedicata illis non contingenter sed necessario conveniunt ut dixi sup. et ideo faciunt propositiones necessarias et sempiternae veritatis ac proinde possunt talia praedicata de illis demonstrari de effectibus non qui ut plurimum contingunt sed non saltem potest aliqua maior haberi scientia ut docet Philosophus 1 Pri: 13, 6 Met: 5, et 6, 1 Post: 61 et 181 2 Post 67 et 68

sed hæc nō erit sciā ita pfecta quæ ē de re oīo necessa qr sciā pfecta debet eē certā nō aūt erit talis nisi obiectū sit oīo necessm et inutabile ab imutabilitate n̄ obiecti desumitr certitudo sciæ.

DVBITATIO 6ª
An de singularibus possit haberi scientia

Magna ē in parte negativa hui9 dubitatiōis Pborum cōsēsio, de singularib: n̄ nō posse haberi sciam tāquā de obiecto asserit ipriniis Pbus 3 Met: 20, si inqt pricipia univalia nō sūt sed singularia nō erūt scibilia ipsiq n̄ univalib oiūm sciæ sūt et i posti: sup. in pēse negat haberi sciām qr sensus nō pōt cognoscere univale, qr sciā ē de univalibq et passi hic docet demōstrōm cōstare ex univalibq idē cū Pbō desēdūt oēs fere Peripat:

Contra hæc tū cōmunē Aristotelis et Pborūm sciām illud præcipuè facit quod dātr proprietates individuales cōseqntes gradū individuale et ideo hæc de individuo poterūt demōstrari habebitr proinde eo sciā nā sicut proprietates specificæ cōseqntes gradū specificū possūt à priori demōstrari p eūdē gradū specificū qd prohibet proprietates individuales cōsequētes gradū individualē demōstrari à priori p eūdē gradū individualē? Quod aūt dētr tales proprietates patet qr ad oēm naturā cōsequūtr suæ proprietates, q ad naturā individualē ut individualis ē suæ proprietates cōsequūtr, oīs aūt proprietas subiecti ēt in eo cām à qua oritr. Idē cōstat inductiōe in nullis individuis quæ sūt singulares quædā proprietates quas nō habēt alia individua eiusdē spēi.

Accedit hūs quod nec raones q̄b9 Pbi de singularib9 haberi nō posse sciām probāt sufficiētes sūt, nā aliq ita probāt sufficiētes sūt. Singularia cū sit materialia nō possūt cognosci ab intellectu, q de illis nō pōt haberi scia sed hæc rō deficit in fūdamēto qr in lib: 3o de aiā patebit singularia materialia nō solū cognosci sed etiā primo cognosci ab intellectu Alii ita probāt. Infinita et indetermināta sciri nō possūt sed singularia sūt infinita et indetermināta q sciri nō possūt, sed hæc rō nō cōcludit qr licet singularia quaterq infinita sciri nō possit. C sūt aūt infinita si collective accipiātr) tū qd prohibet de uno aliquo singulari sciām haberi. Alii sic probāt de corruptibilibq nō ē sciā singularia sūt corruptibilia q sed nec hæc rō cōcludit, qr singularia licet sit corruptibilia quoad existam sicut et univalia tū quoad essam sūt icorruptibilia atque n̄ de essā singulari ac de univali formātr propōnes sepiternæ veritatis et atque singularis ac univalis essa ē imutabilis quoad cōnexionē prædicatorū. Dices? Cur igr Pbi asserūt singularia eē absolute corruptibilia nō uō univalia si n̄ tā singularia quā univalia corrūpūtr tātū

quoad existam par e de utrisq vo et utraq aeque dicitr corruptibilia.
Ideo. Licet utraq corrupiatr tatu quoad existam potiori tn ratioe sigu:
laria sut corruptibilia qua univalia, tu qz illa imediate sut subiecta
corruptioi corruptio n versat circa sigularia, ci oib actio et passio ter:
minetr et desinat in aliquod sigulare, at univalia mediatibg sigularib:
corrupute, tu qz univalia ita corrupute ut redeat corrupto in uno si:
gulari restat pos aliud eigde spei at sigularia ita corrupute ut nuqua
redeat semel n corruptu nuqua ide numo redire pot et ideo sigu:
laria absolute dicitr corruptibilia.
Persistedu tn nihilominus in n parte negativa et asseredu sigula:
ria no posse ee subiecta uere et proprie scite. Cuius ratio vo de:
sumeda e ex natura ipsa demostroib et scie hoc pacto. Id quod demo:
stratr de subiecto scite e proprietas aliqua, hec aut vel e generica
vel specifica vel individualis itaq, si qd debet demostrari et sciri
de individuo, erit proprietas generica vel specifica vel individuat
at si sit proprietas generica vel specifica no debet demostrari de
individuo sed de gne vel spe taqua de primo subiecto cui p se co:
uenit et rone cuius oibg aliis. at licet demostratio qe e de spe appli:
cari etia possit oibg individuis eiusde spei quod couenit spei coue:
nit et individuis tn hac demostro no e nova aliqua demostro sed
extesio quada demostroib de spe nec e de individuo quatenus
individuu sed de individuo quatenus n eo repitr spes. quare ta:
lis demostro ex natura sua e univalis no sigularis licet attono:
detr sigulari. Si vo proprietas demostrada sit individualis hac etia de:
mostrari et sciri no pot de individuo qz ei cotigeter inest ut patet inductioe
na hoc praedicatu individuale vel e passio generica aut specifica indi:
viduatr accepta ut hec visibilitas, et tales passioes demostrari no pos:
sut de individuo qz sut cotigetes et no hnt necessariu conexione cu sub:
iecto. ver: hac visibilitate et hac rationalitate, ab eade n rationa:
litate possut infinitae visibilitates numo distincta pullulare, ita ut si
destruatr una adhuc possit coseq alia. Rno e qz ab eade numo ca
possut procedere distincti numo effectg ut ab eode calore et igne disti:
cti numo calores et ignes. idq verum e etia in accidetibg emanatibg
a subiecto frigus n emanat ab aqua et tn expulso frigore
p calefactione emanat iteru alteru frigg solu pr subiectu ht ne:
cessaria conexione cu passioe n comuni accepta no in particulari.
vel e existia individuat ut hec existia et neq hac pot demostrari
na existia vel e actualis vel aptitudinalis, actualis cu sit cotiges
no pot demostrari de individuo aptitudinalis vo vel no pot demostra:
ri a priori qz e universalissima passio Entis quae imediate Enti inest
hoc e nulla mediate ea vel si demostratr no demostratr primo de

individuo, sed univatr de Ente taquā de primo subiecto et p extēsionē
deinde demōstrōis applicatr deinde individuo, individua n̄ quatenus
Entia sūt, sūt apta existere, vel denīq ē propria passio individualis, ut expositū in ronē
Et neq hæc pōt demōstrari de individuo nā proprietates quas animus
in individuis oriūtr ordinarie ex dispositiōe natæ quæ varia ē in variis
individuis eiusdē spēi, et qr aīa sequitr corpora et imutatr ad imuta:
tionē corporū hīc fit ut tales proprietates trāseat ad aīum nā sicut vide:
mq aīum ex dispositiōe corporis nūc imutari ad lætitiā nūc ad timorē
tristitiā et alias passiōes ita ex peculiari corporū dispositiōe in quibusdā in:
dividuis exurgūt peculiares quasdā proprietates et inclinatiōes. Cū igr
tales proprietates fūdētr in dispositiōe natæ quæ accidētaria ē individuo
et pōt adesse et abesse quātū ē ex parte sua et ipsiq individui, hīc fit
ut etiā ipsæ proprietates sīt cōtigētes nec demōstrari possit de individuis
signū aūt ē tales proprietates nō oriri ex essā individui qr videmq nō
oīa individua eiusdē spēi habere peculiares quasdā proprietates indivi:
duales sicut sūt peculiares natæ individuales, at si ex natā individuali
oriretr aliqua proprietas deberet oriri in oībq individuis ut patet a simili de
specificis et qnicis.
Et ex his probatū manet individua nō eē subiecta sciæ ac proinde de iis
haberi nō posse sciām. Quamvis, ut quod sētio dicā nō oīo rō hæc propo:
sita mihi videtr cōcludere, nā etsi verū ē proprietates individuorū quæ
oriūtr ex dispositiōe natæ eē cōtigētes nec posse de illis demōstrari tn̄
qd prohibet oriri imediatē aliquas necessās proprietates ex natā ipsa
individuali quēadmodū oriūtr ex natā specifica etiā in iis quæ cōstat
natā ut in hīe quæ proinde proprietates individuales de ipso individuo
p natam individualem a qua oriūtr possūt demōstrari. Quod si nos videmq
individua eiq dē spēi habere peculiares natas individuales nō aūt pecu:
liares proprietates id accidit nō qr nō sīt sed qr eas nō cognoscimq.
Adde quod in individuis imaterialibq ut angelis nō apparet cur nō
oriātr ex natā ipsa individuali imediatē proprietates quæ de ipsis
demōstrari possēt nā in illis nō ē natā in cuiq variā dispositionē pos:
sit deferri varia proprietates individuales. Quare si in individuis dētr
passiōes imediate ortæ ex natā individuali et eas debere dari
probat bene rō adducta sup et ea quæ hīc subiēcimq nō video cur in:
dividua nō possīt eē subiecta veræ sciæ.

QVAESTIO 8a
VNDE SVMATVR VNITAS SCI=ENTIÆ.

Ut sēsū quæstiōis intelligas Nota triplr nos posse in sciā unitatē cōsiderare
Genericā specificā, Numericā. Et de his oībq unitatibq ē quæstio ūn
nā in scia desumēda sit. Quod attinet ad unitatē genericā
sciæ Dico scias posse dici eiusdē gnis duplr. vel essētiatr qr cōveniūt

in eadē vnā generica sciē v.ḡ. oēs demōstrōēs propter qd sūt eiusdē
q̄nis qz cōveniūt in vna ratiōē essētiali generica demōstrōis propter
qd: vel p attributionē ad vnū genus quō oēs demōstrōēs in Physica dicūtr
eiusdē spēi p attributionē ad vnū genus subiecti nēpe ad corpus natura:
le nā quodcūqz demōstratr in Physica sūt vel principia vel pptēs vel pas:
siōēs corporis naturat. Hac de unitate generica sciē.
Quod attinet ad vnitatē specificā. Haec eā desumi ex vnitate ob:
iecti format scō ē. qz ab eodē accipit eē ꝯ vnitatē sed scientia accipit
eē ab obiecto formali, ḡ et accipit ab eodē vnitatē. Maior ꝑz q̄ vnitas
ē passio Entis. Minor ꝑz q̄ sciā specificatr ab obiecto.
Nota tn̄ in obiecto eē duo. Materiale et Formale. Materiale substat
formali. Formale vō attigitr ab ipsa cognitiōe v.ḡ. in re ipsa corpus
ē obiectū materiale visus albedo vō ē obiectū formale qz corpus
nō scdm̄ quod corpus sed scdm̄ quod albū videtr. Porro. scō formalis obie:
cti distīguitr in rationem formalē Quae, rationem formalē sub qua
et in rationē formalē propter quā. scō format Quae ē illa quae
directē attigitr ab actu et cognoscitr ut ē albedo respectu visus
et haec vō format Quae, dr̄ vō format obiecti ut res ē et ad obiectū
materialē addit aliqd reale, vn̄ ut apparet se tenet ex parte obie:
cti. Solet etiā appellari vō format terminativa qz potētia cōsi:
derās aliquod obiectū terminatr seu determinatr ad illud cōsiderāt scdm̄ eā
rationē formalem Quae, et nō scdm̄ aliā. scō format sub qua quae:
tiā solet vocari vō formalis obiecti ut obiectū ē id ē ut obijcitr po:
tētiae cognoscitivae ꝯ dr̄ etiā vō formalis motiva qz ē vō quae movet
potētiā ad hoc ut possit versari circa suū obiectū sicut lumē movet
visū ad percipiēdū colorē ē cōditio tātū et modus qdā obiecti cogniti
sub quo obiectū cognoscitr licet ipse modus nō cognoscatr ut ē abstra:
ctio à matā signata in Physica et haec vō nihil reale addit obiecto sed potius
aliquā rōnis denominationē nā eū abstractū ē qd rōnis. Explicatr haec
exemplo visus nā in re ipsa corpus ē obiectū materiale visus corpus qu albūē vō format
attigiturque qz corpus nō scdm̄ quod corpus sed scdm̄ quod albū vidr̄. scō formalis. sub
qua ē eē illuminatū quae ē cōditio quaedā requisita ex parte colorē
nisi n colores illuminaretr nō posset videri. Porro triplex in sciis
speculativis vō format sub qua statuitr. 1a dr̄ abstractio à singulari
signato vel sēsibili vel à matā signata et ē qn̄ cōsideramus res
materiales et sēsibiles sed in vniversali. 2a ē abstractio à matā sē:
sibili etiā in vniversali cōsiderata C p matam aūt sēsibilē in vniversali
intelligo matam aptā affici qualitatibus sēsibilibus ꝯ vō qualitates
dr̄ abstrahere à matā sēsibili. 3a ē abstractio à matā intel:
ligibili C per matam aūt intelligibilē intelligēda ē quātitas cōti:
nua quae dr̄ matā propter similitudinē quā ht̄ cū matā ut n haec
substātiales formas recipit sic etiā Mat quo nō recipit accidētales

ut variab. figuras. Dr̄ etiā intelligibil qz prout ad Mathematicā
spectat quæ illā cōsiderat nudè ut abstractā à matā, prima nō sēsu
sed intellectu percipi pot. I. respe ab ipsa quātitas vel intelligibilia:
virtus matā et quātitate abstrahit à matā sēsibili et intelligibili.
1ª abstractio ptinet ad Physicā quæ cōsiderat corpꝰ naturale quod à matā sēsibili
univali nō in particulari cū à matā sēsibili particulari abstrahat roñe à matā rē sēsibi-
li nec abstrahat re in cōmuni nec roñe. Secunda abstractio reperitur in Mathe:
matica quæ cōsiderat quantitatem abstrahentem à materia
sēsibili quāvis etiā in univali nō qdē sedm̄ rē qz realr quātitas nō pot
eē sine matā sēsibili sed sedm̄ roñem qz Mathematica cōsiderat quasdā propri:
etates quātitat quæ illi convenirent etiā si eēt separata realr à matā sēsibili
vñ in eiꝰ cōsideratiōe p intellectuē roñem abstrahit ab eo quod sit in matā sē-
sibili. 3ª abstractio invenitr in Metaphysica quæ abstrahit sedm̄ rē et roñem
à matā sēsibili et intelligibili qz cōsiderat intelligentias quæ re sūt à matā
et quātitate separatæ et cōsiderat eo mō quo sūt a matā separatæ et
ideo dr̄ abstrahere re et roñe Et hucusq actū ē de roñe formali sub qua.
Rō formalis propter quā ē rō formal appetiendi alicui obiecto ut in demōstratiōe
quod hō sit risibilis rōnalitas ē rō formal propter quā, qz propter illā appeti:
tur illi coelū hō ē risibilis.
Si igr̄ de sciā loquamr certū ē unitatē et distinctionē specificā sciæ nō posse
desumi ab obiecto materiali. Rō ē qz res ab eo accipit unitatē à quo acci:
materiali sit eē sed ab obiecto ~~mat~~ sciā nō accipit eē ḡ nec unitatē specificā
Minor. qz sciā specificatr ab obiecto ut cognito at obiectū materiale utma:
teriale nō cognoscitr sub sua roñe materiali sed solū sub roñe formalis
obiecti alterꝰ.
2º. Certū videtr eādē unitatē et distinctionē specificā sciæ nō posse de:
sumi à roñe formali sub qua hoc ē ab abstractiōe. Hæc assertio ē con
Thomistas q volut unitatē et distinctionem specificam sciæ desumi à roñe
formali sub qua id ē ab abstractiōe sed Probr nra assertio 1º qz à roñe
formali sub qua nō accipit eē sciā ḡ nec unitatē Antecēd: qz sciā in
tātū accipit eē ab obiecto in quātū cognoscit obiectū at rō formalis
sub qua nō cognoscitr in sciā nec in sciā ē de abstractiōe sed de natā
habente illā abstractionē ḡ rō formal sub qua nō dat eē sciæ. Confir:
1º. qz obiectū sedm̄ id specificat cognom sedm̄ quod cognoscitr at cognoscitr sedm̄
roñem formalē, qua, nō sedm̄ roñem formalē sub qua ḡ rō formalis
nō specificat sciām. Confir: 2º. qz sciā nō pot habere eē ab abstra:
ctiōe ḡ nec unitatē. Antec: Tū qz sciā ē qd reale abstractio vō ē
qd rationis ḡ. ab hac nō accipit eē, tū qz abstractio ē cōditio quædā
extrinseca obiecto. tū qz sciā sicut qlibet habitꝰ accipit eē ab obiecto
in quod terminatr potētia. illud aūt ē obiectū ut rō ē. 2º. qz si aliqua
rō formalis obiecti debet specificare sciām certè magis specificabit
illa quæ ē magis pricipalis, at rō formalis quæ ē magis pricipalis
rō aūt formalis sub qua ē minꝰ pricipalis qz ē tantūmō cōditio obiecti
nō ipsiꝰ obiectū ḡ illa nō hæc debet specificare sciām 3º qz prōveꝰ
ē scibil p quod hr̄ eē at p suā entitatē hr̄ eē ꝑ et p suā entitatē hr̄

302

256.

oe scibile ꝗ ab entitate obiecti sumenda ē specificatio sciæ. 4° qz aliter oēs actꝫ unius potentiæ essent eiusdē speciei, qz eadē ē rō formalis sub qua omniū eorū et ipsius potentiæ ꝗ si a rōne formali sub qua de: sumitur specificatio oēs actꝫ eiusdē potentiæ erūt eiusdē spēi v.g. oēs actꝫ intellectꝫ qz ferūtur in obiecta sub rōne intelligibilitatꝫ veri oēs actꝫ voluntat. qz ferūtur in obiecta sub rōne boni et appetibil. quod absurdū ē quia hoc pacto actꝫ oīum scientiarūimo et actꝫ sciæ principiorū opinionū fidei imo errorū et sciarum et etiā actꝫ virtutū et vitiorū . . . . essent eiusdem speciei 5. qz si à ratione formali sub qua sumitur specificatio sciæ ꝗ cū Thomistæ communiter dicāt tres illas triū scientiarū abstractiones distingui solū spē tres illæ sciæ distinguentur solū spē nō etiā quæ et nō cōtinebūt sub se scias partiales distinctas specie quod sequenti quæstione probabo esse falsum. Confir: qz plures sūt quā tres abstrones spē distinctæ ꝗ si ab illis petenda ē distinctio specifica sciæ plures erūt sciæ spē distinctæ quā illæ tres quod ē con ipsos. Probat. qz 1a abstractio ē à matā signata quæ scdm̄ ipsos ē Physica. 2a à matā sensibili scdm̄ ronem tātū quæ ē Geometria hæc n cōsiderat magnitudinē, et eius proprietates ut rōne seiunctā à matā sensibili 3a. A matā sensibili et intelligibili scdm̄ rōnem indifferentiā quæ ē Arith: metica hæc n cōsiderat numerū et numeri proprietates abstrahendo ab oī matā sensibili et intelligibili. 4a A matā sensibili et intelligibili re et rōne nō aūt à matā Metaphysica quæ ē intelligentiarū excepto Deo 5a A matā sensibili et intelligibili et insup ab oī matā Metaphysica quæ ē propria solius Dei 6a A matā sensibili et intelligibili indifferentiā quæ ē eorū quæ inueniūtur tū in rebꝫ materialibꝫ quā in imateria: libꝫ ut ē ens substā accidens, actꝫ, potentia &c. Atqui hæ oēs abstractiones necessiō differūt spē ut patet ꝗ cōstituerūt scias distinctas spē et cōse: quenter plures quā tres quod ē con ipsos, atqꝫ ita 6. ut minimū erūt sciæ distinctæ spē ex abstractione. Adde quod in abstractione Physica duæ necessō distinctæ spē abstractiones ponendæ sūt altera eorū quæ re et ratione cōiunctæ sūt cū matā sensibili in uniuersali accepta ut sūt oēs formæ corru: ptibiles altera eorū quæ rōne nō re sūt cōiunctæ cū matā sensibili uniuersali ut ē aīa rationalis ꝗ scia Physica nō erit una spē quod ipsi negāt et ita ut minimū septē sciæ ex abstractione spē distinctæ ponendæ erūt quæ oīa sūt con ipsos. Et ex his oībꝫ cōstat sciam nō atingere unita: tē specificā à ratione formali sub qua id ē ab abstractione. Accepit ergo scia unitatē et distinctionē specificā tū à rōne formali quæ, tū à rōne formali propter quā, ex ratione formali propter quā distin: guuntur spē demonstrones propter qd et demonstrō, qz. qz media seu rones as: sentiendi in dictis demonstrōibꝫ sūt spē distincta. Ex rōne vō formali quæ distinguūtur demonstrones quæ diuersas passiones demonstrāt de subiecto sub: ratū enim in demonstrone ē obiectū materiale passio ē rō format quæ: cū seu mediū ē rō format propter quā abstractio vō à matā ē rō for: mat sub quā. Hæc de unitate specifica sciæ.

quod attinet ad unitatẽ numericã sciæ un nã ea desumatr grauis cõ:
trouersia ẽ sed qr eadẽ difficultas ẽ de scia ac de quouis accidẽte et in
Metaphysica acturi sumus de principio unitat. numericæ ideo quod ibi de:
finiete de principio indiuiduationis accidẽtiũ applicari facile poterit sciæ nũc supponẽ
ibi probãdũ cum Thomistas indiuiduationẽ accidẽtiũ nõ desumi à subiecto
et Dico. quod si de principio extrinseco indiuiduationis accidẽtiũ loquamur
illud nõ pot ẽẽ aliqua cã creata sed solus Deus, oẽs n cæ creatæ sũt ex
se indifferẽtes ad producẽdũ hũc vel illũ numõ effectũ v.g. ignis ex se ẽ
indifferẽs ad producẽdũ hũc calorẽ vel illũ, si quod producat hũc calorẽ
numõ determinatũ et nõ aliũ quẽ pot producere, hoc fit ex determina:
tioẽ 1ae cæ Dei videlicet Deus g erit principiũ extrinsecũ indiuiduationis
accidẽtiũ et cõsequẽter sciæ Si uõ loquamur de principio formali primo
et intrinseco hoc ẽ differẽa indiuidualis ipsius accidẽtis indiuidui quã ht
ex determinatioẽ primi agẽtis ut cũ Scoto latius dicã in Metaphysica
et cõsequẽter principiũ primũ intrinsecũ et formale indiuiduationis sciæ
erit ipsa differẽa indiuiduat. ipsius sciæ de quo suo loco plenius.

QVAESTIO 9a

An scientia totalis sit vna simplex qualitas.

Cũ scia diuidatur à Phis in partialẽ et totalẽ et Partialis sit illa quæ habetr
de aliquo particulari obiecto, v.g. de hoẽ, boue, etc Totalis aũt illa quæ sub se cõ:
prehẽdit plures sciãs partiales qualis ẽ Physica Metaph: Mathem: constat
ex dictis superiore quæstioẽ sciam partialẽ ẽẽ unã simplicẽ qualitatẽ cũ habeat
solũ unũ obiectũ ppriũ, à quo unitatẽ accipit: de scia uõ totali dubiũ ẽ an
sit aliqua una simplex qualitas quæ habilitet intellectũ ad oẽs demonstrões
et ad oĩa obiecta eiusdẽ sciæ v.g. Physica vel Mathem. an uõ sit aggregatũ
quoddã ex pluribus partialibus sciis ppe distinctis et ideo nõ sit una simplex
qualitas sed plures qualitates in intellectu quarũ unaquæque respectẽ a si:
gulis demonstrõibus quæ in scia totali fiũt, ita ut una qualitas seu habitus
partial. inclinet intellectũ solũ ad eliciẽdũ actũ illius cõclusionis seu demõ:
strõis à quo fuit productus et alius ad aliũ etc.

Prima sñia ẽ coriũ q dicũt sciam totalẽ nõ ẽẽ unũ aggregatũ ex plu:
ribus habitibus et qualitatibus particularibus sed ẽẽ unũ simplicẽ habitũ seu
unã simplicẽ qualitatẽ qua inclinamur ad assẽtiendũ oĩbus cõclõibus eiusdẽ
sciæ et hũc habitũ volũt acqri p primã demonstrõm quæ fit in illa scia p
reliquas uõ demonstrões nolũt acqri nouũ habitũ sed priorẽ extẽdi
ad assẽtiẽdũ aliis cõclõibus: Si aũt actus 1ae demonstrõis sæpius iteretr
dicũt illũ habitũ intẽdi et fieri pfectiorẽ ita ut p illũ iã intẽsiorẽ
intellectus reddatr promptior ad eũdẽ actũ primæ demonstrõis eliciẽdũ
Quare scdm hos habitus intẽdi p actus eiusdẽ rõnis et cõclõis sæpius
iteratos, p actus uõ aliarũ demonstrationũ idẽ habitus extẽdi. Ita
sẽtit D. Thom: 1a 2ae quæst: 54 art: 4. Caiet: ibidẽ. Sot: quæ: 3. Logic
et 1 post: qu: 7 concl: 4 et 5a et relq Thomistæ cõmuniter.

Scdã sñia ẽ coriũ q dicũt in scia totali ẽẽ plures sciãs partiales

spē distinctas ac proinde sciam totalē nō ēē unā simplicē qualitatē
sed ēē aggregationē quādā diversorum habituū partialiū quae scia totalis
dicitr una vel in ordine ad unā abstractionē vel in ordine ad unū ratio:
nē formalē obiecti sicut dr ung exercitg p aggregationē multorū militū
in ordine ad unū ducē. Ita sētit Scotg in prologo q. 3. Greg: ibidē
ocā et Gab: quae: 8. Aure; apud Capr: quae: 3a et Caiet: praeter Thomist.
Suppono ex dictis praecedēti quaestiōe sciam nō specificari à ratione for:
mali sub qua, vn sequtr sciam totalē nō specificari ab abstractiōe ob:
iecti ut Thom: volut sed ab ipso obiecto ut res quaedā ē q: abstra:
ctio ē rō format sub qua, nō rō format. quae.
Hoc posito Dico 1o. In scia totali ut Physica, Metaphys: Mathē: Logi:
sūt multae sciae partiales spē distinctae qua ratiōe scia totalis nō ē
una simplex qualitas in intellectu. Haec assertio ē secda pars Scoti con
3am Thomist: Probatr 1o. Sciae specificatr ab obiectis formalibg sed in
eadē scia totali dātr multa obiecta formalia spē distincta ergo et dātr
etiā sciae partiales spē distinctae. Minor. q: in scia totali habetr scia
1o de genē subiecti, tū de principiis postea de speciebg, demū de passionib.
Mag subiecti at ista sūt obiecta format distincta, q: sūt scibilia secdm
suas formales et specificas rones distinctas. Dices Haec in genē Entis
sūt diversa obiecta nō in genē scibilis. Con. Si in genē Entis ergo et in genē
scibil q: res p suā Entitatē sūt scibiles p idē n sūt scibiles p quod sci:
untr at sciūtr p suā Entitatē ergo et p sua Entitatē sūt scibiles Confir.
q: rō format specificans sciam ē rō format, quae, nō sub qua, at rō
format quae, ē distincta in dictis obiectis. ergo et obiecta formalia sciēti
sūt distincta. 2o. q: habēs habitū pot operari qn vult sed fieri pot
ut ung habeat unā partē sciae ut. Physicae et nō alias partes quas
vel ignoret vel circa quas erret ita ipse adversarios habebit habitū
sciae totalis, et tn nullū actū nec intēsiū nec remissum potent exerce:
re circa reliquas partes eiusdē sciae quas ignorat. ergo signū ē habitū ei:
ug partis scia nō ēē eūdē cū habitibg aliarū partiū Confir. q:
sequtr cū qs hē unā demōstrōn in scia posse assētiri oībg aliis demō:
strationibg eiusdē nō secg ac potentia visiva quae ē una spē pot sine nova
difficultate videre oēs colores licet diversos. Dices cū Thomis: illū
nō assētiri aliis cōclōibg vel partib. sciae vel q: desūt ei spēs intelligi:
biles aliorū obiectorū ut respōdet Sotg vel q: necesse ē ut ille habitg
prig extēdatr ad reliquas cōclōes p species demōstrōes ut respōdet alii.
Con q: quod ad primā solutionē attinet etiā positis speciebg intellectg
nō ē bene dispositg ad iudicādū de oībg spēb in tātū carentia dispositionē
nō iudiciū. quod inde cōstat, q: pot qs habere sciam de uno ob
in Physica et errorē de alio et aliqui pot ēē habituatg in errore
sicut in spā ergo etiā species habeātr nō habebitr scia de caeteris
obiectis sciae nisi acquirātr alii habitg sciae qbg caetera obiecta cogno:
scātr. quod ad secdam solutionē attinet, vel ille habitg p species de

intēdi vel nō. Si intēdi Con. hoc imprimis ē con ipsos. Dein esto intē:
datr tn̄ spēs remanebit idē habitꝰ nā intēsio et remissio nō variat
speciem ꝗ sicut antea nō poterat assēsū præbere aliis cōclōibꝰ præterꝗ primæ
postea etiā nō poterit nisi intēsꝰ assētiri eidē 1æ. Confir: qr si ad no:
vas cōclōes reqrit sola intēsio eiꝰdē habitꝰ cū idē primꝰ habitꝰ possit
intēdi p actū primæ demōstrōis sæpiꝰ iteratū ut etiā ipsi cōcedūt inde
seqtr ut post habitꝰ intēsionē causatā ab ista iteratiōe possit assētiri
vel oībꝰ vel pluribꝰ cōclōibꝰ eiꝰdē sciæ con experiētiā videmꝰ n̄ in qua:
libet nova demōstrōe reqiri novā difficultatē vn̄ reqrit nova habilitas
idē novꝰ habitꝰ. Si vō ille habitꝰ nō intēdi p sequtas demōstrōes tūc
nihil plus operabitr postea quā antea qr idē manebat idē spꝰ ē natꝰ facere
idē 2° de gnatiōe 56. Quod si dicas nō intēdi sed extēdi Con. In ista ex:
tēsiōe vel additr aliqd eiꝰdē rōnis et tūc ōēt intēsio quæ fit à simili sicut
si calori adderetr calor, vel additr aliqd diversæ rōnis et tūc nō ōēt āplius
unꝰ habitꝰ sed plures qr accidētia diversæ rōnis in subiecto nō cōstitu:
ūt unū accidēs eiꝰdē spēi. 3° qr si sciā totat ē una siplex qualitas ꝗ
p primā demōstrōnē acqreretr tota scia qr acqreretr illa unica qualitas
quæ ē tota scia. at hoc absurdū ē tū qr intia intuli post primā de:
mōstrōnē possemꝰ demōstrare oīa quæ sūt in illa scia sigdē idē ē habitꝰ
instrues intellectū circa oīa obiecta illiꝰ sciæ quod ē con experiētiā. Tū
qr habitꝰ ē quādā inclinatio ad obiectū hāc aūt inclinatiōnē habitꝰ
accepit ab actu ex quo genitꝰ ē, actꝰ aūt nō pōt dare aliā inclinōnē
quā quale hēt in se, inclinatio vō in actu ē ad unū tātū obiectū nō ad
alia oīa obiecta eiꝰdē sciæ, ergo et in habitu nō ē inclinō ad oīa obiecta sed
tātū ad illa ad quæ inclinabat actꝰ ex quo habitꝰ genitꝰ ē tū qr circa
diversa obiecta sūt diversæ difficultates ꝗ p unū actū seu dēmōstrōnē
nō pōt intellectꝰ acqrere facilitatē circa oīa obiecta sed tātū circa
unū. Prima obiectio (quæ ē fūdamētū Thomistarū) Scia spe:
cificatr ab obiecto, at scia totalis hēt unū spē obiectū formale ꝗ et
ipsa erit una spē ac proīde siplex qualitas. Minor. explicatr 1° in Physica
in qua licet sīt multa obiecta spē distīcta in gnē Entis ut patet in
matā forma, cœlo, elemētis &c. tn̄ hæc oīa in gnē scibit cōstituūtr
p unā rationē formalē specificā nēpe p abstractionē à matā singulari
oīa n. obiecta Physica hnt eiꝰdē spēi abstractionē et sāntr formatr
sub hac abstractiōe. Deinde in visu oīa n. visibilia licet quoad Entitatē
suas sīt spē distīcta alia n. ē Entitas albi alia nigri tn̄ prout cōveniūt in
una rōne formali visibilis sūt unū obiectū spē et ab hac rōne formali specifi:
catr potētia visiva. Resp. Nego minorē qr obiecta formalia, quæ, in scia
totali, à qbꝰ scia specificatr, sūt diversa spē, ut patet ex dictis sup. abstra:
ctio aūt nō specificat sciam cū sit rō formalis sub qua, ut sup. dictū ē
Adde quod in tribꝰ illis sciis speculativis nō ē tātū triplex abstractio
specifica sed quælibet illarū abstractiōnū cōplectitr sub se multas partiales
abstractiōes

abstractioē spē distinctas ut etiā sup̄ dixi. sed illud quod addit de potentia visiua Ideo Alia ē rō potētiæ alia habitg potētia n̄ ē qd illimita: tg habitu cū sit prior et nō producatr ab actu. habitg aūt ab actu producatr ratā n̄ progreditr ab uno ad multa vn̄ n̄ una aīa sūt plures potētiæ n̄ una potentia plures habitg ab uno habitu sūt plures actg cūqꝫ potētia sit prior actu et ab eo nō producatr pot producere multos actg spē distinctos ideoqꝫ una potētia spē pot producere multos actg spē nō aūt ung habitg cū sit posterior actibg ē ab iis gnatr et nō habeat maiorē inclinationē quā accepit ab actu ex quo gnatr qr actg nō in: clinat ad aliōs actg distinctos spē sed tātū ad unū spē actū.

Scdā obiectio oēs alii habitg tā intellectg quā uolūtatis sūt simpli: ces qualitates ergo et habitg sciæ. Rdtr. nā tā habitg infusi ut fides spes charitas quā acqsiti opatiui ut virtutes tēperātia iustitia etc. quā etiā acqsiti nō opatiui ut sanitas pulchritudo sūt simplices qualitates Ideo 1o habitg infusi cū sit priores actibg et nō acqrātr p actg sūt sep modū potētiæ et ideo adinstar potētiarū possūt actg spē disti: ctos producere. 2o obiciūt ē noua difficultas noua vō format et nouū motiuū sēp variatr habitg etiā n̄ uirtutib. moralib. vn̄ absolute loquēs uirtutes morales nō sūt simplices qualitates qr uelut ex noua difficultate variatr rō format obiecti. Verū ē tn̄ communiter unig virtutis cē uni: cā rōnē formalē exas et tūc una virtg erit una simplex qualitas vc. tēperātia inclinat abstinēdū scdm̄ rectā rationem ab oī re cō: cupiscibili quæ rō format repitr eadē n̄ hac vel illa mata cōcupi: scibili. vn̄ si aliqs abstineat ab aliqua re ē nō ob illā rōnē nō exer: cebit actū tēperātiæ Ideo aūt frequēter cōtigit ut ung abstineat ab una re et nō ab alia qr nō exercet illos actg ob unā rationē formalē sed ob plures. Si uō n̄ obiecto eiusdē virtutis sit noua difficultas et no: ua rō format. Ergo sēp n̄ scia totali n̄ plurib. obiectis ē diuersa cū illa obiecta sciātr nō tātū scdm̄ rōnē cōmunē gnis sed scdm̄ suas rationes etiā specificas quæ sūt diuersæ aliæ sūt principiorū aliæ passionū aliæ effectuū et ideo sēp n̄ scia totali sūt diuersæ ra: tiones formales, quæ erūt plures habitus cōstituētes unū habitū totalē p aggregationē n̄ ordine ad obiectū totale.

Dico 2o scia total ē una nō essā sed attributioē ad unū quo exemplo dr ung grex multa cōtineat propter unā collectionē et ordinē. Hæc asserō ē Scoti et autori 2æ sentæ. Hæc aūt unitatē do: cet Scotg tū aūt unā esse sciām quæ ē unig gnis seu subiecti habēt principia, effecta, passiōēs, Ideo aūt ē qr unitas sciæ desumitr ab obiecto at obiectū sciæ nō ē unū, nisi attributioē et ordine, ergo scia nō ē una nisi p attributionē et ordinē. Hæc aūt attributio cōsistit n̄ hoc, quod quæcūqꝫ sciūtr n̄ scia uel sūt principia uel effectg vel pas: siones alicuig gnis quod ponitr p obiecto sciæ atqꝫ ita reuocatr ē

attributionē ad illud genus et quia sicut obiecta se hnt ad obiecta ita
scīa ad sciās itaq et scīa de spēbus de passionibus et principiis venotabū:
tr et habebūt attributionē ad sciām de gnē sicut et ipsa obiecta ita se habēt
ut principia spēs ac proprietates habeāt attributionē ad illud genus cuius
ea sut principia, spēs ac proprietates, et inde oīa obiecta in una scīa totali
licet nō cōveniat in una rōnē formali, quae, cōvenirent tn̄ in una rōne for:
mali sub qua, ac proinde in una rōnē scibili ut aiūt Thomistae ita ut
collectio oīum cōvenientiū in una ratiōe scibilis sit una scīa totalis
rē: in Physica rō formal. sub qua, ē abstractio à matā singulari, in Meta:
physica ē abstractio à matā sēsibili et intelligibili re et rōne, in Matematica
ē abstractio à matā sēsibili rōnē nō re. Et ex hac triplici abstra:
ctiōe diuidī scīa speculativa in Metaphysicā, Physicā et Matematicā.
Verū si res accuratius inspiciatr uidī sanè dicēdū in tribus illis scīis totalib.
Physica Metaph: Matemat: nō eē tātū tres sed plures rōnes formales sub:
qbus gnicās id ē abstractiōes à matā ita ut sciae totales ex rōnibus forma:
libus gnicis sub qbus id ē abstractionibus distincta, sit plures quā tres quod
ita ostēdo. Physica qdē et Metaph: sūt duae scīae totales habētes duas gnē
abstractiōes at Matema: uidr etiā eē duae sciae totales habētes
duas gnicās abstractiōes gnē satis distinctas. Explico. In Physica genus abstra:
ctionis ē abstractiò à matā singulari tātū in qua sūt duae partiales
abstractiōes spē distinctae, una eorū quae cōiūgūtr cū matā universali re et rōne
ut formae corruptibiles alia eorū quae solū rōne ut aīa rationalis. In scīa
Metaph: ē una etiā gnica et totalis abstractio à matā re et rōne
in qua sūt tres partiales abstractiōes spē distinctae 1a eorū quae abstrahūt
à matā re et ratiōne per indifferētiā 2a eorū quae abstrahūt à matā
Physica re et ratiōne 3a eorū quae abstrahūt re et ratiōne ab oī
matā etiā Metaphysica. qualis abstractio soli Deo cōvenit. In scīa demū
Matemat: uidr eē duplex totalis abstractio una a matā sēsibili rōne
nō re, et hac cōvenit Geometria, alia a matā sēsibili et intelligibili
re et rōnē per indifferētiā et haec cōvenit Arithmetica quae agit de
numerō qui aequè reperitur ex ratiōe sua ut ostēdi cap. de quātitate
in rebus materialib: et īmaterialib. et ita sciae Matema: erūt duae
sciae totales duabus gnicis abstractionibus distinctae. Quāuis ut quid
sētio dicā nō uideo quo haec abstractio Arithmetica distinguatr
ab abstractiōe Metaphysica eorū quae abstrahūt a matā re et ra:
tione per indifferētiā. Dicere posset fortè quis sciās totales ex abstra:
ctiōe distinctas eē tres tātū illas dictas, et in Mathematica eē
tātū unā abstractionē scilicet à matā sēsibili ratiōe nō re et cōsequēter
in Arithme: cōsiderari eū solū numerū qui nascitr ex divisiōe cō:
tinui seu eū qui reperitr in sol. rebus materialibus sed tūc dicēdū eēt vel
dari aliā sciām Arith: quae agat numō absolutè cui haec subalternet

et ita ad huc essent plures Mathematicæ ex abstractiōe distinctæ quod intēdim⁹: vel certē Arithmeticā subalternari ei parti Meta: physicæ quæ agit de nūmo (hic n. cōmunis ē rebꝰ materialibꝰ et imaterialibꝰ) et hīc Arithmetica nō distiguatur spē ab ea parte Metaphysicæ nā scīa subalternata nō distigr̄ spē ā subalter: nāte. Porro ex dict 2ª assertiōe Colligimꝰ 1º. obiectū in scīa totali eē genꝰ aliquod cuiꝰ spēs pricipia, et passiōes tractāte in scīa ronem uō formalē, Ex.a, obiecti eē rationem formalē illiꝰ gnis ad quā revocāte rones formales specierū pricipiorū passionē et in hoc sēsu cōcedo unā eē rationem formalem obiecti in scīa nēpe ratiō: nem formalē gnis ad quā aliæ revocāte ut in Physica obiectū ē corpꝰ naturale quatenꝰ naturale 2º Eādē eē sciam de gnē et spe: ciebꝰ quod idē asserit Phus 4 Met: 2º. 3º Cōtrariorū eē unam sciām, qz hæc sūt duæ spēs eiꝰdē gnis eiꝰdē aūt ē spē tractare de gnē et speciebꝰ 4º Quod diximꝰ de unitate scīæ in cōmuni appli: cādū eē Logicæ de ea n. quoad ad hoc eadē ē rō quæ de aliis sciis. Lege qu. 9 Prooem:

QVAESTIO 10.

QVID SIT SCIENTIA HABITVALIS QD actualis et quo differant inter se.

Scientia habitual prout ē habitus nīl aliud ē quā qualitas seu dispō subiecti nō qdē tribuens primā facultatē operādi sed tātū p se cōferens potestatē faciliꝰ et prōptiꝰ operan̄ quæ propterea apta ē pseverare in subiecto etiā ipso nō operate Dr̄ qualitas quæ ē genꝰ illiꝰ qz cōstat habitū eē accidēs q ad nullū aliud prædicam̄ revocari quā ad qualitatē, hē n. eū modū afficiendi quā hē qualitas, vn̄ à Phō po: nitr in prima spē qualitatis. Dr̄ dispositiō subiecti quæ oīa sūt loco differā et p eā differt habitꝰ ab oībꝰ aliis qualitatibꝰ, nā p illa verba nō tribuens primā facultatē opādi distigr̄ ex Phō 4 Etic: 5 et 6. a potētia quæ ē à natā à qua potētia etiā hē primā facultatē operan̄: habitus uō solū tri: buit facilitatē ipsi potētiæ. vn̄ à Phō dr̄ habitꝰ eē dispō pfecti ad optimū Per illa aūt verba quæ propterea apta ē pseverare in intellectu etiā ipso nō opāte distiguitr habitꝰ ab actu imanēte q nō sufficiēter excludit p priora verba nā aliqn̄ p unū actū disponitr potētia ad eliciēdū aliū ut p actū amoris ad actū desiderij p assēsū pricipiorū ad assēsū cōclōis etc tn̄ trajacto actu ipso nō remanet aptiꝰ. quare habitꝰ ab actꝰ differt sicut actꝰ primꝰ et actꝰ scdus. sic n. nō ē nisi quādiu fit illa uō ē etiā cū potētia dormit ut loqtr Phus sub hac etiā particula cōsiderādr̄ illa quā Phus requit scilt ut habitꝰ sit difficile mobilis à sub: iecto nihil n. aliud ē quā illa pmanēs in subiecto pruesertī qn̄ iā p mul: tos et iteratos actꝰ fuerit habitꝰ acqsitꝰ et bene cōfirmatꝰ in quo distī: guitr à dispositiōe quæ ē habitꝰ incohatꝰ et facile mobil ut dixi cap. de qualitate. An uō habitꝰ in cōmuni sit qualitas distincta spēbꝰ an uō ipsæ spēs ordinatæ dicā lib 3º. de aīā ubi et multas alias quæstiōes de habitꝰ

spectātas definiā. Et hoc ē scia habitualis ut ē habitus, ut vō ē habitus sciē
ē hoc ut sit formatr qualitas quadā in ipsomet intellectu subiectiue existēs
cōferēs potestati facilius et promptius eliciendi actu scientiā.
Scia actualis ē actus ipse potēs sciē productus in intellectu sciam habitua;
lē et ē cogno quadā perfectissima rei. Quatenus ē cogno essentialiter pēdet ab in:
tellectu et ab obiecto qz oīs cogno efficit intellectū circa aliquod obiectū
diuersa tn rone pēdat ab intellectu et ab obiecto nā ab intellectu depēdet
tāquā accidēs ā subiecto. ab obiecto vō tanqz relatiuū ā suo correlatiuo
ā quo hēt specificationē. Accipit aūt cogno eē ab intellectu duplici rone, qz
intellectus ē eius cā et efficiēs et subiectiua, ab obiecto vō specificatr nō in:
trinsecē sed extrinsecē ex eo quod essentialiter respiciat obiectū. Specificatr aūt
cogno ab obiecto tū ex parte cognoīs ipsius, tū ex parte obiecti tū ex parte
potētiæ. Ex parte ipē cognoīs qz hac ex pa essā ē alicuius obiecti cogno
vñ nec ex se nec intelligi pōt sine obiecto, obiectū igr intrat ronem
essētialē ipsius. Ex parte vō obiecti qz specificare ē dare tale eē, at
obiectū dat tale eē cognoi qz ideo ē talis cogno qz ē de tali obiecto, est
n cogno imago quadā et expssio obiecti in intellectu. Imō aūt specifica
imaginis desumitr ab obiecto. Ex parte denū potētiæ seu intellectus qz
intellectus ē potētia quadā vitalis ac proinde ea indifferēs ad producēdū
talē vel talē spē actū. determinatr igr ad talē spē actū ā tali spē
obiecto. vñ circa diuersa spē obiecta, diuersos quoqz spē actus producit
determinat aūt obiectū intellectum nō imediate sed mediāte sua spē
intelligibili quæ gerit in intellectu uicē obiecti et ē veluti illius semen
acquirit aūt tales spēs intellectus ā sensibus, sensus aūt ab obiectis de quo
alibi. Sā igr cū cogno pēdeat ab intellectu ab obiecto essētiatr ∂ ab in:
tellectu tāquā ā cā efficiēte et subiectiua ab obiecto vō quoad specifi:
cationē inde ē quod cā intellectus quā obiectū requirātr essētiatr ad cognom
intellectus ipē tāquā cā productiua et materialis ā qua cogno accipiat
eē obiectū vō tāquā cā specificatiua ∂ formalis ā qua accipiat deter:
minationē et specificationē. Dices! 1o. Cogno uidetr æque pēdere ab
obiecto ∂ ab intellectu, intellectus n cā producat nō solū in gnē sedatiā
in spē, g dat illi etiā specificationē sicut et obiect. Rdeo cōcedo intellectū
producētē cognom producere etiā in tali spē in hoc minus tn uerū ē cognom
quoad specificationē pēdere ab obiecto qz intellectus determinatr ab
obiecto p spem intelligibilē ad producēdā talē spem cognois. Itaqz sicut
idē effectus procedēs ā duabus causis totus ē ab vna totus ab altā sed nō totalitr
qz alia rone procedit vel pēdet ab vna, alia ab altā ut patet in duobus
trahentibus nauim tota n tractionaris ē ab vno tota ab alto sed nō
totalitr ē ab uno, qz aliqd cōfert unus ad tractiom quod nō cōfert alter
pari rone tota cogno ē ab intellectu tota ab obiecto. sed alia atqz alia roñ

Nã ab obiecto tãquã à determinãte ad specificum ab intellectu uo tãqͣ ab efficiẽte et exequẽte ipsã specificum.

Dices 2°. Si obiectũ ẽ cã specificãs cognem, ḡ de eodẽ obiecto nõ possũt haberi cognões spẽ distinctæ, at hoc ẽ falsũ nã cogno sẽsitiva et intellectiua angelica et divina distingũtr spẽ et tã sũt de eodẽ oĩo obiecto imo de eodẽ etiã obiecto habẽtr diversæ spẽ cognitiões p diversa media. Rñdeo. Si cogno pẽderet essẽtialitr solũ ab obiecto cõcluderet argumẽtũ at qz cogno pẽdet essẽtialitr nõ solũ ab obiecto sed etiã à subiecto, hoc ẽ potẽtia cognoscẽte accipit n cã ab utroqȝ ideo nõ cõcludit, pot igr cogno variari in essẽtia 1° rõnẽ solius obiecti cũ ab eodẽ spẽ intellectu distincta spẽ obiecta cognoscũtr, vel idẽ obiectũ p diversa media tũc n erũt cognões essẽtialitr distinctæ ex parte obiectorũ. 2° Ex parte potẽtiæ cognoscẽtis ut cũ idẽ obiectũ à diversis spẽ potẽtiis cognoscũtr tũc n erũt cognões spẽ distinctæ sic differũt cogno rei quã habẽt p sẽsũ et intellectũ sic etiã differũt intellectiva cogno hõis et angeli de eadẽ re. 3 Ex parte utriusqȝ ut cũ diversa obiecta à diversis spẽ intellectibus uel potentijs cognoscuntur ut cognitio angeli in intellectu humano et cognitio rosæ in angelico

Ex dictis iam constat quæ sit natura scientiæ actualis quatenus ea est cognitio quædam in genere at qz ut dixi sup scientia non est quæcunqȝ cognitio sed perfectissima ideo requirit varias conditiones tam ex parte intellectus quam ex parte obiecti nempe oẽs eas quæ ad perfectam itere cognitionem habendã requiruntr Primario ad scientiam concurrunt intellectus et obiect demonstro vero secundario ut instrumentum, ea quæ requiruntr ex parte instrumenti dicta iam sũt prima disputatione de demonstratione. Ex parte intellectus requirit primo scientia ut sit cognitiõ intellectiva 2 ut sit vera. 3° ut sit certa 4° ut sit evidẽs. quatenus intellectiva excludit sẽsitivã quatenus vera excludit errorẽ, quatenus certa excludit opinionẽ suspicione fidem humanã, quatenus evidẽs excludit fidẽ divinã quæ certa ẽ sed inevidens ac etiã fidẽ humanã quæ inevidẽs etiã ẽ Ex parte uo obiecti regrit 1° ut sit rei necessæ 2° ut sit p propriã cam rõne primi scia nõ ẽ de cõtigẽtibus, rõne scdi, nõ ẽ de nõ habẽtibus causã uel de iis quæ nõ p causã cognoscũtr. Hæ oẽs cõditiões scientiæ colliguntr tũ ex dictis tota serie disputationũ huius primi libri tũ ex dicẽdis sequẽti disputatiõe ubi cõparabimus sciam cũ errore, fide et opiniõe tũ etiã ex definitiõe sciæ quã assignat Arist. 1° post: cap. 2° cũ ait Scire eẽ rẽ p causã cognoscere propter quã res ẽ et quod nõ cõtigit aliter se habere qz n scia ẽ p causã ideo ẽ intellectiva vera et evidẽs qz uo ẽ cogno eius quod nõ cõtigit aliter se habere ideo ẽ cogno certa et rei necessæ Recte igr à Peripateticis definitr scia hoc pacto Scia ẽ cogno intellectiva certa et evidẽs rei necessæ p propriã causã cuius explicatio ex dictis patet

Pōt etiā sic describi sciā. Sciā ē cognō intellectiua rei necessariae per quae nō cōtigit aliter se habere p cām p quā res ē et quod illius ē cā. Quae descriptio eadē ē cū superiore ut patet ex dictis.

Dices excludi ne ab hac definitiōe sciā quae acquirit p definitiōm. Resp. deo si spectemus verbū huius defiōis sc̄dm se nō excludit. Nā et illa ē cognō intellectiua rei necessāe p cām formalē p quā res ē res, et maxime ē p cām formalē. Si aūt spectemus intētionē Phi nō cōs hēdit excludi ē p particulā. Causā, quae sic explicāda ē. Scire ē cognoscere cōclusionē p cām tāquā p mediū ex quo infertur. Et ideo Phus cap. 2°. postquā definiuit sciām addit illa verba: si ē alius sciendi modus posterius dicetur, innuēs definitiōem de qua 2° lib. et sēp dicit sciām ibi definitā acqui p demostrōnem ex fine ipsius sciae infert cōditiōes demōstrōis quae dictā sciām debet instrumētaliter producere. Et à fortiori excludi sciā quā hnt Deus et intelligētiae, quae licet cognoscant proprietates p cās nō tn̄ eas cognoscūt p causas tāquā p mediū discursus, quae nō discurrūt.

Quaeres! Cū sciā acquirat p demōstrōnem et in demōstrōe sint multi actus siue multa iudicia intellectus quis ex illis actibus sit actus sciae. Resp. deo actū sciae ēē iudiciū illud illatiuū cōsequētis necessariū ex antecedēte cōtinēte verā causā, tale n iudiciū ē actus sciae cū sit iudiciū seu cognō rei necessāe p propriā ac verā cām. Esse vero actus simplex intellectus formatr includat tn̄ antecedēs et cōsequēs demōstrōis tāquā materiā ut clarius patet ex dictis in libris priorū ubi haec oīa de discursu et iudicio illatiuo in cōmuni probata sūt eadē n ē horū rō in demōstrōe.

Et ex his patet qd sit sciā actualis qd habitualis patet etiā quō inter se differāt. Nā sciā actualis cōsistit in actu sciēdi, habitual in habitu, illa cōsistit in actu sciēdi haec in habitu. Vñ differūt sicut actus et habitus, illā nō habemus nisi cū actualiter de re cogitamus, hāc vō etiā nihil de re cogitātes habemus, Socrates n et dormiēs habet habitū Logicae, licet nō habeat actū. Per actū sciendi producitur habitus sciae in intellectu, p habitū vō sciae redditur intellectus promptus et paratus ad actū sciendi. Vñ habitus pōt cōparari pōderi et grauitati lapidis, actus vō motui et descensui eiusdē. Sicut n grauitas inclinat lapidē ad motū deorsū sic habitus inclinat potētiā ad actū. Conueniunt aūt actus et habitus quia uterque ē eadēm sub gnē qualitatis, et in prima spē qualitatis cōtinetur, uterque ē intēsibilis et remissibilis, uterque pficit potēm circa obiecta, uterque specificatur ab obiecto, sed actus ē res trāsiēs et in fieri cōsistēs. Nec n solū ē cū fit et producitur, habitus vō ē res pmanēs etiā trāsacto actu. Estque hic ordo inter habitū, actū, et obiectū, habitus n imediate inclinat ad actū actus attingit imediate obiectū p modū tēdēdi in illud. Hactenus de hac quaestiōe disputi.

DISPUTATIO 2ª

De comparatione sciae cū aliis habitibus nři intellectus.

Hactenus egi de scientia secundum se, nunc ingrediendum est quo se habeat collata cum aliis habitibus nostri intellectus cum quibus magnam videtur habere affinitatem, cuius rei exemplum et occasionem praebet nobis ipse Philosophus qui in fine huius libri post tractationem scientiae secundum se eam comparat cum ignorantia, opinione et solertia, quae etiam sunt habitus ad intellectum pertinentes. Cum autem praeter istos dentur alii magis proprii intellectus qui enumerantur ab eodem 6 Ethic. cap. 3° id est intellectus, sapientia, ars, et prudentia, idcirco de praedictis omnibus et de fide quae etiam ad intellectum pertinet agendum erit. De prudentia nihil dicam cum ea potius habitudinem dicat ad voluntatem et ad virtutes morales dirigendas referatur. De habitu vero qui dicitur intellectus sive principiorum quid sit et quo distinguatur a scientia multa sparsim dicta sunt in totis superioribus tractationibus. De solertia etiam quae nihil aliud est quam habitus facile inveniendi medium ad aliquam quaestionem demonstrandam vel dissolvendam nihil superest dicendum. Similiter et de ignorantia purae negationis de qua aliquid dixi supra, agam tamen de ignorantia pravae dispositionis id est de errore, eamque conferam cum scientia, de arte etiam hic non dicam tum quia in Proemio Logicae aliquid de ea dictum est, tum quia 2. Physic. ubi dicam de natura, plura de ea dicenda sunt. Superest igitur ut in sequentibus aliquid de reliquis id est de sapientia, errore, opinione et fide dicamus.

QUAESTIO 1a

QUID SIT SAPIENTIA ET QUO DIFFERAT A SCIENTIA.

Quaestionem hanc impeditam et difficilem reddidit ipse Philosophus qui de sapientia variis in locis scribens varia et fere contraria videtur dicere, nam 6 Ethic. c. 7. et in 1° Mag. moral. c. 33. videtur dicere sapientiam esse unum habitum distinctum a scientia ut docuerat etiam 6 Ethic. 3°, et praeterea esse quasi conflatum ex duobus id est habitu scientiae et habitu intellectus, vel saltem virtute complectentem utrumque id est et cognitionem principiorum quae est intellectus et cognitionem conclusionum ex principiis quae est scientia. In 1° autem Metaph. cap. 3° extremis verbis et init. cap. 2. videtur asserere sapientiam non differre a scientia nisi quatenus illa versatur circa res nobiliores et diviniores, et circa primas causas et prima principia, haec vero circa alias res ignobiliores, ubi etiam videtur concludere scientiam Metaphysicam (quamvis id expresse non asserat) esse istam sapientiam quae versatur circa has altissimas causas etc. Hic factum est ut varia sit Doctorum sententia de hoc habitu. Alii enim dicunt sapientiam non esse unum aliquem simplicem habitum sed esse veluti conflatum ex duobus illis dictis, tanquam partibus integralibus, eo enim modo quo supra dictum est scientiam totalem esse unum aggregatum ex pluribus partialibus. Sed hoc non est verisimile quia Philosophus in dicto cap. 3° numerans omnes habitus intellectus ponit sapientiam tanquam distinctum habitum ab intellectu et scientia, at secundum istos sapientia istis duobus nihil super adderet sed essent illi iidem duo retinentes suam distinctionem. Alii aliter respondent et sane difficile est assignare rationem huius habitus et Aristotelem conciliare. Dicerem tamen hunc habitum in ratione habitus et in modo operandi circa suum ~~habitum~~ non differre ab habitu scientiae sed solum differre ratione perfectioris obiecti et principiorum maxime evidentium cuiusmodi sunt illa prima principia maxime nota, et demum ratione altissimarum causarum quas considerat.

Circa quae oia versatr eodē mō ac scia circa sua obiecta minus pfecta. vñ
nō differūt nisi sedm magis et minus pfectū, et propterea Phus in toto Procem:
Metaphy: saepe accipit pro eodē sapiētiā et sciam et videt dicere Metaphysicā eē hāc
sapiētiā quā cōstat ptinere ad habitū sciae ꝯ solū rōne obiecti nobilioris eē
nobiliorē ꝯ 3 Metra: 3 dicit sciam quae agit de primis causis et substantiis eā
vocādā sapiētiā. Rō aūt cur nō ponā sapiētiā habitū primo distinctū a scia
ea ē qz nō video quā posset eē modus procedendi diversus huius habitus sapientiae
ab habitu scientiae sicut ē reliquorū habituū inter se.
Solū supē difficultas quare Phus numerat sapiētiā ut habitū distinctū a scia ꝯ
aliis ꝯ quare dicat cōstitui ex habitu sciae ꝯ intellectus. Ad primū dicerē nu:
merari a Phō distinctū habitū qz salti rōne obiecti nobilioris et principiorū
maximē cōmuniū p quae procedit hēt aliquā distinctiōm a scia praesertī qz Phus
in lib: moral: nō curavit tā exactē oia pseq ut ipse dicit 1º Ethico: 3º. In scdo
nō ē maior difficultas, qz nō apparet quā rōnē habitus unus possit cōflari ex du:
obus diversis nā vel nō eēt unus distinctus ab illis ut sup dixi. Si ex utroque tāqā
partibus cōflatur facto eodē uno aggregato ex duobus habitibus vel si ē di:
stinctus et tāqā virtute cōtinens utrumque nō pōt explicari cuius gñis actus pro:
ducere debeat q simul ferātr in principia ut principia quod ptinet ad habitū
intellectus ꝯ in cōclōm ut ex principiis pēdētē quod ptinet ad habitū sciae.
Quare dicerē cōflari ex utrōque nō propriē, sed eē appellatr sciam ut dixi,
qz tñ ē scia quaedā supior, ad oēs alias, et hēt principia cōmunia quae etiā
a posteriori vel deducēdo ad impossibile probat cōtra protervos et praeterea
probat principia aliarū sciētiarū inferiorū, idcirco aliqa rōne cōprehēdit in:
tellectū licet improprie, et hoc sufficit ad salvanda dicta Aristot: a qº ut di:
xi in moralib. nō ē expectādus tātus doctrinae rigor sicut in Metaphy: ubi melius
ē locutus. Ex dictis patet sapientiā hic descriptā nō distingui a scia
sed eē ipsā sciam Metaphys: siquidē obiectū sapiētiae nō ē aliud quā ob:
iectū Metaphysicae.

QVAESTIO. 2ª
Quō cōparetr scia cū ignorātia pravae dispositionis seu cū errore.

Scientia ignorātiae pravae dispositiōis seu errori opponitr in veritate.
Nā scia ē sēp vera error sēp falsus qz error ē scia falsa. Cū in sup: disputa:
tiōe prima de demōstrōe quaest: 1ª probatū sit sciam nō eē de falsis nec ex
falsis sequitr sciam eē cognōm verā in qua veritate errori opponitr, ut dixi.
Opponitr aūt scia errori propōne nō privativa sed cōtraria Error in nōē
mera privatio scientiae ꝯ veritatis, sed ē actus qdā vel habitus positivus in:
clinās ad falsū. Quae aūt forma absoluta sunt pugnātes nō opponuntr nisi cō:
trarie. Porro requirit scia veritatē, tā ex parte intellectus, qz hic p cognitiōm
falsā nō pficitr sicut nec voluntas p actus vitiosos sed potius decipitr, at p
sciam pfici nō vō decipi debet intellectus, quā ex parte cognōis vel ipsius sciae,
qz haec nō ē quaecumque cognō sed pfectissima, at sine veritate pfecta eē nō
pōt, oēs n. aliae sciae cōditiōēs supponunt veritatē tāqā fūdamētū quā etiā
ex parte obiecti qz scia ē de obiecto quod aliter se habere nō pōt, at obiect

quod aliter se habere nō pōt ē scia verū. Sed iā ingrēdū ē quāta sit oppō
int sciām & errorē. vn̄ quaerit͡r an scia possit simul stare cū errore in eodē
intellectu. Duo hic sūt certa 1° sciām et errorē in diversis intellectibus
de eodē posse simul stare 2° In eodē intellectu de diversis obiectis posse
eē sciām et errorē simul, pōt n. vnus et idē de una re habere sciām de alia
uo errorē. Sed tota difficultas ē an in eodē intellectu de eodē obiecto possit eē
scia & error. Ratio dubitationis ē 1° qr cōtraria licet in actu intenso nō possit eē
simul in eodē possūt tn̄ eē in actu remisso, eadē n. manus v.c. sedm̄ aliquos gradus
ē frigida sedm̄ aliquos calida. Scia ḡ et error cū sīt cōtraria nō poterūt qdē eē
in eodē in actu intenso poterūt tn̄ eē in actu remisso ita ut aliqui gradus erroris mane:
āt cū aliquot gradibus sciae. Confirm: qr si vnus gradus caloris inducat in aquā nō sta:
tī pellet ab ea totū frigus ḡ etiāsi gradus sciae aliqs producat in intellectū
nō stati perire debebūt oēs gradus erroris 2° Esto actus sciae et actus erroris
nec qdē in actu remisso possint eē simul, adhuc tn̄ habitus sciae poterit eē simul
cū actu erroris et habitus erroris cū actu sciae, licet n. int actū et actū, ha:
bitū et habitū sit cōtrarietas nulla tn̄ vidr̄ eē int habitū et actū.

Dico 1°. Actus sciae nullo mō pōt stare simul cū actu erroris. Probatio huius
assertionis desumi nō debet ex natā cōtrarietatis in cōmuni qr cōtra in actu re:
misso possūt eē simul in eodē ipsa aūt assertio dicit sciām & errorē in nullo gradu posse
stare in eodē simul deducēda ḡ ū ē rō tā ex parte sciae quā ex parte intellectus
Ex parte qdē sciae qr sciā ex sua rōne essētiali excludit oēm gradū erroris ḡ
nullū pōt admittere. Antecēd: qr scire ē cognoscere rē īpossibile eē aliter se
habere at ex vi talis cognōis excludi oīs error oppositus nā error oppositus
credit possibile eē rē aliter se habere imo & de facto rē aliter se ha:
bere ḡ ex rōne essētiali sciā excludit oēs gradus erroris. vn̄ licet ex rōne cō:
trarietatis in cōmuni nō repugnaret sciām et errorē eē simul in aliquo
gradu repugnat tn̄ ex rōne talis cōtrarietatis qualis et quāta ē in scia
et errore neqꝫ n. in oībus cōtrariis ē aequalis cōtrarietas sed intra latitu:
dinē cōtrarietatis datr maior et minor Ex parte vō intellectus qr idē si:
mul et semel nō pōt moveri motibus cōtrariis accessus et recessus sed cogno
ē motus qdā intellectus in obiectū ḡ duabus cognitionibus cōtrariis nō pōt si:
mul et semel intellectus ferri in obiectū tūc n. simul accederet p assēsū
et recederet ab eodē p dissēsū quod ē īpossibile ḡ nec cognitiōm scientificā
et erroneā pōt habere intellectus simul. Deinde quāvis hoc ipsū hoc nō re:
pugnaret adhuc tn̄ repugnaret moratr intellectus n. p actū sciae hr summā
evidētiā et certitudinē de re ita ut nihil dubitet nō poterit ḡ stante ea:
dē evidētia exire in actū erroris et dubitationis.

Dico 2°. Habitus sciae nullo mō pōt stare simul cū habitu erroris in eodē
intellectu Probatr 1° qr tāta ē repugnātia int habitū et habitū quāta ē
int actū et actū. Cnā et actus provocat habitū sibi similē et eiusdē incli:
nationis et habitus inclinat ad actus sibi similes. sed actus sciae et erroris
in nullo gradu se possūt cōpati simul in eodē ex peculiari quadā ratiōe
cōtrarietatis ut dixi assertione 1a. ḡ nec habitus sciae et erroris poterūt

se simul cōpati in eodē in ullo gradu. 2°. qr qlibet gradg sciæ habet repugnātiā
cū om̄g gradibg erroris ita in pficit intellectū ut hic existimet impossibile eē
rē aliter se habere, ġ ita pficit intellectū ut ab eo excludat oēm habitū erro:
ris seu errorē. Confir̄ qr habitg erroris et habitg sciæ inclinant intellectū
ad opposita si ġ p habitū sciæ ita inclinatr intellectg ad obiectū ut existimat
nullo mō posse aliter se habere cōseqter ita inclinabitr ut nō admittat
ullā aliā inclinatiōm habitg oppositi, si in intellectg totalr inclinatr ad unā
partē nō pōt ulla rōne inclinari in oppositū at p habitū sciæ inclinatr totalr
in verū ġ p habitum erroris nullo modo potest inclinari in falsum.
Cū igr habitg erroris sit essētialr inclinō habitualis ad falsū nō poterit cū
sciā simul stare in intellectu.
Prima obiectiō. Habitg virtutis pōt cōpati habitū vitij in aliquo gradu ut sēpa:
tat expriētia nō in statī ac incipiens psīā in virtute depōnimg habitū et incli:
natiōm ad cōtrariū vitiū, ġ et habitg sciæ cōpatietr secū in aliquo gradu habitū
erroris. Respdeo maior ē oppō int sciām et errorem quā int virtutē et vitiū
nā scia ex sua rōne essētiali ħt excludere oēm penitg errorem sicut lumē
excludit tenebras virtg aūt nō ħt tātā oppositionē cū vitio.
Scda obiecti: quod si ponātr divi potestate habitg sciæ et erroris in eodē
intellectu, qd tūc fiet destructne ung alterū vel nō? ponātr aūt æquè
intēsi. Respdeo admitto casū deg ī pōt conservare cōtra in eodē et illa tueri à
corruptiōē et dare vī resistēdi corrūpēti. Tūc igr dico quod habitg sciæ
destruet habitū erroris qr licet sit æqualr intēsiōis tn habitg sciæ superat
habitū erroris tā in pfectiōē essētiali quā in imobilitate à subiecto
habitg n. sciæ ē pfectissimg habitg ac proīde cōnaturalis et cōsētiēs
cū natā intellectg et causas habet suæ pmanētiæ fixas et imutabiles qr pcedit
ex iis quæ aliter se habere nō possūt.
Dico 3°. habitg erroris nō pōt stare cū actu sciæ in eodē. Probr qr p unū
actū sciæ destruitr totg habitg erroris ġ hic nequit simul stare in eodē
cū actu sciæ. Antec: nā p actū sciæ producitr habitg sciæ in intellectu
at habitg sciæ tollit oēm habitū erroris ab intellectu ut patet ex 2a asser:
tiōē ġ p actū sciæ destruitr totg habitg erroris. Quāuis igr proprie int
habitū et actū nō sit cōtrarietas tn actg pōt corrumpere habitū consecutive
quatenus inducit habitū cōtrariū à quo p se imediate ac formalr corrūpr
habitg oppositg sicut ignis destruit frigg in aqua quatenus inducit calo:
rem oppositū frigori et illud expellētē.
Hīc ē habitū sciæ posse gnari p unicū actū ut vidī colligi ex Dō c. de quali:
cū ait si qs vel mediocriter sumat sciām acquirat habitū sciæ. Rō hujg
ē qr actg ex natā sua ħt vī causādi habitū ġ et p primū actū sciæ
causari poterit sciæ habitg nec ē maiorē rō de primo quā de scdō actu
cū oēs actg sit ejgdē spēi natæ et facultatis maxime cū habitg sciæ
producg p primū actū nō solū quoad essām sed etiā quoad denominōm sit
habitg qr ex sua essā ē qualitas difficile mobit à subiecto alios nō habitg

dicimus acqri p multos actus qz nō credūt imobiles à subiecto nisi post multos actus, atqz ita post multos actus acqrūt nomen habitus.

Dico 4. Habitus sciæ nō pōt stare simul in eodē cū actu erroris. Prob: qz habitus sciæ repellit ab intellectu oēs tenebras ita ut quæcūqz ap: parent in lumine sciæ stati intellectui appareāt ut falsa. Et hoc uidr uo: luisse Phūs 1 post: cap: 2 in fine cū ait oportere sciētē à credulitatē īpmutabilē eē. hoc ē nō posse fidē adhibere. opposito.

Nota tn̄ 1º habitū sciæ proprie loquēdo nō eē cōtrariū actui erroris habitus n̄ cōtrarius ē habitui nō actui, tn̄ cōpati nō pōt actū erroris quatenus reddit in: tellectū incapacē erroris. Vn̄ ista icōpossibilitas nō nascitr ex cōtrarietate sed ex incapacitate intellectus 2º Apprehēsionē erroneā posse stare in eodē simul cū habitu sciæ, pōt n̄ habēs sciām cogitare de rebus falsis et iudica: re eē falsa at assēsus erroneus nullo mō stare pōt cū habitu sciæ stati n̄ proposita re falsa intellectui cū in lumine sciæ uideat intellectus eius fal: sitatē repellit illā.

Ex dictis sequr 1º Eū q semel (acq) sivit sciām nūquā posse incidere in errorē de eadē re qz habitus sciæ nō admittit in intellectu actū erroris etiā clarē colligr ex Phō cū ait sciētē à credulitate īpmutabilē eē 2º sciām nō posse corrūpi p errorē tū qz sciā nō admittit in intellectu actū erroris tū qz etiāsi poneretr habitus erroris cū habitu sciæ nō tn̄ hūc destrueret sed potius ab ipso destrueretr ut supi dictū ē. 3º sciā solū p obliuionē destrui posse destruitr aūt p obliuionē solū quoad actū nō quoad habitū. obliuio n̄ accidit cū spēs sēsitiuæ seu phātasmata abolētr vel p morbū vel p uehemētē aliquā passionē. Abolitis aūt spe: ciebus sēsitiuis intellectus nō pōt exire in actū sciēn, qz oportet intelli: gētē phātasmata speculari, sēp tn̄ manet in eo intellectu habitus sciæ qz nō ēt à quo corrūpatr.

QVAESTIO 3.ª QVOMODO CŌPARETVR SCIENTIA CV̄ FIDE.

Fides in gnē ē assēsus seu cogito alicuius cōclois solū ob autoritatē dicētis Ea uō duplex ē Diuina seu supnaturalis. et humana. Illa uersatr circa articulos fidei Catholicæ et nititr autoritate Dei dicētis q summe uerax ē et à solo ipso infūdi in intellectū humanū de qua nō ē locus agēdi in psēti, solū dico eā dif: ferre à sciā quod illa ē obscura et inuidēs licet certior quā sciā et nō ē p eam obquā res ē, sed ob autoritatē dicētis. Sciā uō ē euidēs clara et p eam An uō fides diuina et sciā possit in eodē, de eadē re simul eē disputatr in Theo: Fides uō humana uersatr circa res naturales et humanas et nititr auto: ritate humana, p quæ facile ē eā à sciā distīguere. Hæc aūt fides humana nūquā pōt eē euidēs sed ē obscura qz q uidet nō credit sed sāt in ea aūt cū credamus alti dicētis solū, nec eam euidētē asserēti cōsequēter nō uide: mus id ē nō habemus euidētiā. Præterea cōmuniter ē fallibilis qz nititr autoritati hnum oēs aūt hō mēdax. Interdū tn̄ pōt eē ita certa moratr ut maxima eēt temeritatis nō credere ut qn̄ oēs fere id asserūt fieri n̄ nō pōt ut tā multi (tm) mēdatio cōsēserint psēti casu Porro duplex ē

fides humana alia quæ ē cōiūcta cū actuali formidine oppositi et hæc ē positivè
incerta. alia nō cōiūcta cū actuali formidine oppositi. ut qn credo alicui nō cogitādo
de opposito et talis fides ē tātū negativè incerta et dubia.
Quæres? An fides humana distinguatr ab opinione. hot: 1 p. ost: casp. ult: et alii negāt
distingui, Recentia Dñs eas uidr distinxisse ut pat: ex 1 Post. tā 8. et 2 Po:
t: 4. Priori n. loco int propones probabiles ponit eas quæ pñtibz uidnt.
posteriori aut loco ait fidē eē uehementē opinionē sed tn̄ dicēdū ē distingui
tū qz media utriusqz sūt oīo diversa. fidei n. ē autoritas dicētis plane ex:
trinseca rei quā credimus opinionis aut aliqua rō probabilis quæ habet saltē
aliquā cōnexionē cum re quam opinamur. Itm quia fides nullā planè
ht evidētiā cū nitatr veracitati alterius mere extrinsecæ rei quā credimus opi:
nio uō ht aliquā evidētiā saltē probabilē ab illa ratiōe probabili quā assumit
ut probabiltr cōnexā cū re in aliquo uidet rē in se Et hic ē quod qn propones
sūt probabiles nō possumus nō assētiri probabiltr ob aliquā evidētiā probab
at qn aliqd narratr ab altō possumus nō assētiri si volumus. quare Dñs 2 de
aīa 107. opinionē ait sepe fides ubi uidr eas distinguere. quare si alibi nō
distinxit fuit qz quoad distinctionē a scia cōveniūt in hoc quod neutra ē simplr
evidens nec certa sicut scia. Similr existimo nō differre fidē illā humanā
certā moraltr ab alia incerta qz spē in utraqz ē eadē rō formalis idē
autoritas dicētis cū obscuritate quāvis rō cur credā aliqn sit maior
aliqn minor. An vero fides humana possit eē simul cū scia idē dicēdū
ē ac dictū supra quæstiōe de opiniōe, fides n. humana cōiūcta cū actuali
formidine nō pōt simul eē cū scia cū sit positive incerta intellectus
n. nō pōt simul eē certus et dubius de eadē re at fides humana nō cōiūcta
cū actuali formidine oppositi (quæ cū nō sit de essa illius pōt ab illa separari
ut infra dicā de opiniōe) cū sit incerta solū negative pōt eē simul
cū scia eo mō quo dicā infra de opiniōe cuius cū fide par ē rō quod hoc
Jā uō rōne evidētiæ fides tū humana tū divina opponitr sciæ. Fides q.
dē humana qz ut dixi nullā ht evidētiā fides uō divina qz ē qdē vera et
certa sed inevidens et obscura, qz rō assētiēdi in ea ē autoritas divina re:
velantis at hæc rō nō facit evidentiā rei. nec n. ideo qz revelatr aliqd
ē in se evidens, fides g. cū specificetr à tali rōne assētiēdi erit inevidens
Scia. uō ē evidens et clara quod patet tū ex parte intellectus q. nō pōt
habere pfectū de re iudiciū sine evidētia ht aut de re iudiciū pfectū
p sciām, tū ex parte sciæ quæ cū sit perfectissima rei cognō nō solū requiritr
pfectū de re iudiciū quod causat certitudinē sed etiā pfectā rei appre:
hensionē quæ causat evidētiā tū demū ex parte obiecti qz scia ē cognitio
rei p suas causas at cognō rei p cām ē evidens rei cognō Cā n. explicat et aperit
essē naturam rei. cōsistit igr̄ evidētia in pfecta rei apprehensiōe et pētratiōe
Quæres? 1o Quid in nobis causet evidētiā Rpdeo. Ex tribus 1o Ex pspicaci:
tate intellectus nā quo qs pspicatiori ē ingenio et maius lumē intelle:
ctuale ht eo clarius et evidētius res apprehēdit et penetrat, sicut visus

quo clarior ē et pfectior eo euidētius et distinctius eādē rē cognoscit et plu:
ra uidet quā visus infirmior et debilior sic in eodē principio plures uident co:
ditiones qui pollet ingenio quam qui sunt rudes. sic beati in caelo ... quo ...
maius sunt lumē gl[ori]a eo clarius uidēt Deū et plura uidet. Et ad hāc intellectus
claritatē spectat quod dicit hic Ph[ilosoph]us de solertia, haec n[ōn] ē p[er]spicacitas quae:
dā intellectus p[er] quā prop[er]tē coniectat, seu ut definit Ph[ilosoph]us ē bona quaedā
coniectatio in nō p[er]specto t[em]p[o]re id ē breuissimo t[em]p[o]re ut si q[ui]s uidens lunā versus
solē magis splēdidā eā cognoscit stati illuminari eā à sole, is solers hic ingeniū, idē cū visu accedit affectu
stati inuenius causam 2º Causatur euidētia ex discursu cū n[ōn] in nob[is] prima rei
app[re]hēsio sit imp[er]fectissima q[ui]pp[e] quae à sensu derivatur q[uae] nō penetrat naturam rei
debet intellectus cōparari sibi euidētiā p[er] discursū applicādo talia media
quae habeāt conexionē cū naturā illius rei ac proinde illā explicet quare
mediū ē cū perfecte effectus vel etiā effectus aliquis explicans naturam rei
et tūc demū intellectus p[er]fectā et euidētē rei app[re]hēsionē acquirit. 3º Cau:
satur euidētia ex propone et rep[rae]sētatioe obiecti quae fit p[er] spēm intelligi:
bilē quo ig[itu]r hāc p[er]fectior fuerit eo p[er]fectior erit rep[rae]sētatio et p[er] cō:
sequens app[re]hēsio obiecti. Quare in Adamo summa fuit euidētia verū naturaliu[m]
q[ui]a habuit sp[eci]es intelligibiles p[er]fectissimas nō acquisitas à sensib[us] ut nos sed infusas à Deo
p[er] creationē. Quaeres? 2º. quāta sit euidētia sciae. R[esp]ōdeo. Esse quidē
minorē euidētia principiorū q[ui]a principia sunt magis euidētia quā cōclusio sci:
ētifica ut sup[ra] ostēdi. cū t[ame]n maiorē q[ua]ōcūque alia euidētia intellectiua q[ua]m sensitiua. Nulla
enim cognō ē p[er]fectior in intellectu quā cognō scietifica, cū oēs aliae cognōes causātur vel demōstrōn. aggrāte p[er]
De sensitiua probatur tū q[ui]a lumē intellectus ē p[er]fectius lumine sensitivo ergo ma:
iorē euidētiā generat tū q[ui]a euidētia consistit in p[er]fecta app[re]hēsioe et penec:
tratioe rei, at solus intellectus penetrat naturam et essam rei sēsus uō solū
in superficie rē cognoscit Tū q[ui]a sēsus saepe fallitur et nello negotio at intellectus nec tā saepe nec tā facile.
Porro diuidi[tu]r euidētia in intuitiuā et abstractiuā. Illa ē cū intuemur rē in
seipsa tanq[uam] praesētē qualē sunt beati uidētes Deū hāc uō ē cū rē cogno:
scimus euidēter in abstracto quō p[er] sciam habemus de Deo euidētiā abstra:
ctiuā. Itē alia ē euidētia actualis alia habitualis de quib[us] supra.

QVAESTIO. 4ª.
QVOMODO COMPARETVR SCIENTIA CUM OPINIONE.

Scia potissimū opponitur opinioni in certitudine illa n[ōn] ē certa haec incerta
scia aūt ē certa, tū q[ui]a scire ē cognoscere rē nō posse aliter se habere at
sciēs à credulitate immutabit āa debet, tū q[ui]a nec intellectus p[er]ficitur p[er] cognem
incertā nec cognō pot eē p[er]fecta sine certitudine tū demū q[ui]a obiectū scibil:
lud ē quod nō pot aliter se habere Consistit aūt certitudo nō hā in app[re]hēsioē
quā in firmo assēsu et p[er]fecto de re iudicio ipse n[ōn] intellectū certū de obiecto
ē firmiter et imobiliter ipsi obiecto adhaerere haec aūt adhaesio nō fit
nisi p[er] firmū de re iudiciū.
Porro causatur certitudo ex obiecto nō quod intellectus nō causet in se certitudinē

qua cognois hac n ingreditr ipsa essam cognois at cognio causatr scdm qua sub:
stam ab intellectu qz tn intellectus virtute obiecti causat certitudinē ideo haec
n obiectū resolvitr tanquā n primā cam nā intellectus quatenus cognoscit
aliqd necessō et imutabilr cōnectere obiecto et p mediū necessm et imutabi:
le catenus reddi certus de obiecto. Inde fit ut caeteris paribus illa scia sit cer:
titudo cuius obiectū ē magis imutabile et necessm qua rone maior ē certitudo
fidei Catholicae quā cuiusvis sciae humanaeqz obiectū fidei et vō assentiēdi
quae ē Deus seu prima veritas revelās ē maximè necessā et imutabilis
et haec certitudo quae sumitr ex obiecto ē essentialis sciae nā illa quae sumitr
ex maiori intēsione cognois ē illi accidētalis intellectus n pot eidē obie:
cto propter eādē cam magis vel minus assētiri nā si maiori conatu feratr
n obiectū et intēsiorē actū producat firmius obiecto adhaerebit si vō mi:
nori conatu feratr nō ita firmiter adhaerebit.

Quaeres an ad certitudinē requiratr evidētia obiecti Resp affirmat: qz
intellectus nunquā ē certus dē obiecto nisi ab eo cōvictus Cū nō n liberū
illi ē assētire vel dissētire obiecto ad libitū sed solū scdm quod iudicat
obiectū ēē verū vel falsū necessm vel cōtingēs. tūc n scdm merita obiecti
praebebit illi assēsū vel dissēsū Vn illis rebus quae nullo nō intellectū
cōvicērūt facere nō possumus ut credamus Dat vō intellectus nō pot cōvinci
ab obiecto nisi eius habeat evidētiā, sicut n visus in tenebris nō pot infallibilr
et sine errore iudicare de coloribus ita nec intellectus p cognitiōem obscurā
et inevidētē pot habere infallibile de re iudiciū hic ē solā volūtatē
nō posse impellere intellectū ad infallibilr assētiēdū alicui veritati nisi
illa veritas cōvincat intellectū licet n in rebus indifferētibus multū valeat
affectio volūtatis ut n quibus affectus ē ad aliqd ita iudicat et ita vellet
verū ēē Vn multi ob affe ad psonā adhaerēt illius opinionibus tn sola
affectio volūtatis nō ē nisi veluti mediū quoddam probabile ad assētiēdū
magis huic quā illi parti nā omnodā infallibilitatē sola volūtas dare intel:
lectui nō pot et hoc satis docet expientia multa n vellemus ēē vera quae tn
credere nō possumus ēē vera.

Dices! haec fidei Catholicae sūt nobis inevidētia et tn certo a nobis cre:
dūtur ergo certitudo nō requirit evidētiā obiecti Resp Duplex ē evidētia
alta rei alta credibilitatis rei, Illa ē cū videmus rē ipsā n se vel in
suis causis et talis evidētia ē n scia; haec vō ē cū res ipsa n se ē inē:
vidēns, evidēs tn ē, rē hāc ēē credibilē et credēdā, et talis evidētia
ē in rebus fidei, evidēs n nobis ē quōd Deus revelat ēē credibile, evidēs
etiā ē quod hoc Deus revelaverit p cōsequēs evidēs ē hoc ēē credibile
et haec evidētia habetr p mediū extrinsecū rei et solū applicat intellectū
ad assētiēdū rebus fidei nō vō intrat ipsū assēsū fidei, qz absolutè ē
inevidēs et obscurus de quo latius in Theologia.

Ia nō scia quatenꝰ certa ē opponitr oī cognī incertæ oppositione cōtraria
Duplex aūt ē cognō incerta. quædā ē incerta positive quæ admittit opposi:
tū et ē cōiūcta cū actuali formidine et cū existimanꝰ rē posse aliter se
habere quædā nō ē incerta solū negative, qꝛ ex sē nō hēt incertitudinē
qui nec includit nec excludit formidinē ut cū probabilitr assētimr rei
nihil cogitādo de opposito. Prior cognō opponitr sciæ cōtrariæ posterior
nō opponitr ut statī dicā.
Nota aūt quatuor modis intellectū posse se habere circa assēsū 1º su:
spēdēdo assēsū nec assētiēdo nec dissētiēdo propter æquales rones
ex utraqꝫ parte. 2º Pōt intellectꝰ inclinari magis in unā partē nō
præbēdo tn̄ integrū assēsū ut se hēt in suspitiōe 3º Pōt integrū as:
sēsū præbere uni parti nō tn̄ excludēdo oppositā ut se hēt in opiniōe
4º Pōt præbere assēsū integrū uni parti ita ut oīo excludat opposi:
tā ut fitt ex vi illiꝰ assēsus sit oīo certꝰ et nihil dubitet de re et
sic se hēt intellectꝰ in scia. In particulari igr̄ quæritr an scia et opinio
possit simul eē in eodē de eodē.
Cōmunis ferè sentā Doctorum hic negat. qꝛ nigꝫ duo cōtrā nō possūt eē
simul in eodē sed sciæ et opinio sūt cōtrā ḡ nequeūt eē simul in eodē.
Minor patet tū ex Phō hic id asserēte, tū ex eiꝰ rone qꝛ scire ē cre:
dere rē nō posse aliter se habere at opinari ē credere rē posse aliter
se habere hæc aūt sūt contrā, vn̄ subdit Phūs. sicut cognō vera et
falsa nō pōt haberi de eodē ita nec scia et opinio Confir: Qꝛ sicut scia
p veritatē excludit errorē ab intellectu ita p certitudinē excludit opi:
nionē opinio n ē cognō incerta et dubia. Durādꝰ tn̄ quæst: 1a prologi:
D. Bonavē. tert: dist: 24: art: 1º quæst 3a et alii multi affirmāt sciam
et opinionē simul eē posse in eodē de eodē, qꝛ nulla aūt ē repugnātia
int opinionē et sciam ḡ possūt eē simul stare: Quia hæc repugnātia
eēt propter incertitudinē opinionis at opinio solū ē incerta negative
qꝛ ex se nō gnāt certitudinem nō vō positive quasi ex se gnāt incertitudinē
et dubitationē ḡ propter incertitudinē nō repugnat certitudini sciæ.
Hæc opinio placet.
Nota tn̄ pro solutione duplicē eē opinionē aliā quæ ē cōiūcta cū actu:
ali formidine oppositi, et hæc cū sit positive incerta stare nō pōt cū scia
nō pōt n intellectꝰ simul eē certꝰ et dubiꝰ de eodē &c. aliā nō cōiūctā
cū actuali formidine oppositi ut sūt assēsꝰ oēs probabiles qbꝰ nos magis
cōfirmanꝰ in veritate et hæc opinio cū nō sit positivè incerta et dubia
pōt stare simul cū scia qꝛ eā potiꝰ iuvat et cōfirmat ut patebit in
progressu. 1º mō opinionē accipit Phūs hīc cū negat sciam et opinionē
posse haberi de eodē 2º mō sumit opinionē 1 Etic: cap: 3º cū ait nō
nullos certos eē de iis quæ opināta et nullo mō ābigūr. Iuxta hæc ḡ
Dico 1º. Formido nō ē de essā opinionis Probr 1º ex Phō 1 Etic · 3.

quedā ingt opinatā et nullo mō abigūt. 2º Probr rōne à posteriori si formido eēt de essā opiniōis multiplicatis rationibq probabilibq multiplicaretr formido at hoc ē primo cōn experiētiā nā quo plures rōnes probabiles habemus re eo minq dubitamq 2º Cōn oēs Drēs et Theolo: q̄ cōclōes demōstratas ra: tionibq probabilibq cōfirmāt 3º. qz nullq fidel posset habere rationem probabilē de rebq fidei qz p illā formidaret de opposito et eēt dubiq de fide ac p cōsequēs fidē pderet cū tn̄ videamq oēs fideles habere ali: quātationē probabilē de rebq quas credūt, ġ formido nō ē de essā opiniōis Rdet adversarij. Multiplicatis rōnibq probabilibq, multiplicari qdē ex una parte formidinē sed ex altera parte multiplicari etiā probabilitatē. Ratio n̄ probabilis nō solū formidinē gnāt sed etiā probabilitatē. Cōn qz hoc respō implicat in obiecto. Nā ex hoc q multiplicatr formido nō multiplicatr probabilitas sic n̄ nūc magis dubito quā ante certē nūc minorē probabilitatē habeo de re quā ante nā sicut maior probabilitas minuit formidinē ita maior formido minuit probabilitatē. Rdent alii posse qdē de re credita vel scita haberi rōnem probabilem sed tūc illā nō generaturā distinctū à sciente ab as: sensu sciē vel fide, sic n̄ oprat illa assensus cū formidine sed cōcursurā ad unū assensū cū habitu sciē vel habitu fidei sicut duæ cāe solent cōcurrere ad unū effectū et tūc opinionē nō generaturā formidinē de opposito. Sed cōn 1º argumentū urget nō solū qn̄ ē simul actq opiniōis et sciē sed etiā qn̄ actq opiniōis ē sine actu sciē et sine actu fidei tūc n̄ et sciēs et fidel p actū opiniōis formidaret de opposito quod ē falsū. 2º falsū ē rōnem probabilē cōcurrere ad efficiēdū asse: sū scientificū tū qz sedm̄ ipsos rō probabil ex se gignit incertitudinē et formi: dinē actui vō scientifico repugnat incertitudo et formido, ġ rō probabil nō poterit cōcurrere ad assēsū scientificū qz sic cōtrariū causaret cōtrariū tū qz duo media seu duæ rationes assentiend necessō causāt distinctos actq et assēsq quāvis illi actq et assēsq distincti possīt uno conatu produci à potentia cogno n̄ specifi: cātr à ratiōe assētiend. qq. a rationibus distinctis assētiendi distinctæ cognitiōes proveniēt idqz maxime valet in opiniōe et fide divina nā actq fidei divinæ ē totq supnaturat at opinio nō pōt aliqd supnaturale causare. 3º Probr assero rōne à priori qz formido ē actq qdā intellectq annexus opiniōi at procedens: trisaeq nō opretiat ipsi Probr qz opiniōis et formidinis sūt obiecta distincta p opinionē n̄ assētimr probabiliter rei p formidinē vō dubitamq de opposito.

4. Quæsti dici pōt formidinē eē de essā opiniōis 1º qr formido actualis quæ ē cū actu dubito de opposito sit de eiq essā 2º qr virtual qz ex vi medii probabil ē apta gigni formido sed neutro mō formido ē de essā opiniōis. Nō 1º qz nō pōt eē actualis formido de opposito nisi intellectq de eo actu cogitet at cū intellectq ht rationē probabilem nō ē necesse ut cogitet de opposito ġ nec ut de eo formidet. Nō 2º qz mediū probabile solū respicit obiectū propriū nō vō eiq oppositū alias oē mediū probabile probaret vi sua utrumqz oppositorū, solū ġ ex vi medii probabilis nō ē certitudo nō tn̄ ē incertitudo licet n̄ mediū probabile nō afferat certitudinem nō tn̄ eā tollit et excludit à nō includere n̄ ad excludere nō valet cōsequā.

Dico 2º Sciā et

Dico 2o. Scia et opinio possūt ēē simul in eodē de eodē. Hanc assero
ex superiori colligi et Probr. Qz int opinionē et sciam nulla ē repugnantia cū
formido nō sit de essā opinionis, ḡ possūt stare simul. Deinde nō solū nulla ē
repugnantia int sciam et opinionē sed etiā ē affinitas quædā. Scia n̄ iuvatr ab o:
pinioē nā p rationes probabiles cōfirmamr magis ac magis in assēsu
scientifico. Ex dictis cōstat qd sit opinio. Est n̄ opinio assēsus probabilis
p rationē probabilē. Est aūt assēsus probabilis ille q nō ē usquequaq certus
seu q nō adfert omnimodā certitudinē intellectui. Potest aūt assēsus
probabil. causari in intellectu vel p rationē probabilē et sic erit cogno
mediata vel p cognom conexionis probabilis terminorū quæ cōnectuntur ex ipsis
vel potius in quorū cōnexioē sine alia probatioē apparet probabilr veritas
et tūc erit opinio imediata ut hæc melius ē Rēpub: à bonis quā à malis
administrari. Porro pot assēsus probabilis ēē tā de re necessā quā de
cōtingēte. De re necessā tā p mediū cōtingēs quā p mediū necessm cognitū:
tū solū ut probabile ē. Hic fit ut quod uni ē demōstrō alti sit opinio ut
quod Epicuro fuit opinio eclipsi causari ex interiectu terræ hoc Hippar:
cho fuit demōstrō pot n̄ medium necessm cognosci vel ut necessm vel ut p:
babile tātū. Quæres? An si multiplicētr media probabilia tādē possit
fieri certus et scientificus assēsus. Rō dubitatiōis ē Qz p rationes pbabiles
fit firmior assēsus ḡ si multiplicētr rationes probabiles in infinitū tādē
pervenietr ad firmissimū assēsū. Confir: Qz virtus unita plus pot quā disper:
sa ḡ media probabilia simul unita poterunt gnare plusquā probabilia
assēsū ac proinde certū. Rndeo tn̄ etiā si rationes probabiles multiplicētr
in infinitū nūquā tn̄ gnabunt assēsū oīo certū et infallibile sed tātū in
gnē assēsus probabilis gnabit assēsum probabilissimū q fieri pot. Probr
Qz ista multiplicatio rationū ē intra latitudinē assēsus probabilis
et solum auget probabilitatē nō vō causat certitudinē probabilitas n̄
à certitudine distīgr essētiatr, ḡ cū p hanc multiplicationē nūqs excedit probabilitas sed intra latitudinē proba:bilitatis
procedit à minori ad maiorē quare nūquā pervenietr ad certitudinē cū hæc
sit ext latitudinē probabilitatis sicut si corpus augeatr in latitudinē in
infinitū nūquā perveniet ad maiorē latitudinē et profunditatē. Confir.
Qz nō solū singulæ rationes sūt probabiles sed etiā tota latitudo ratio:
nū probabiliū ē probabilis, ḡ tota ea nō gnabit nisi assēsū probabilē
et simile qd docēt Theologi de peccatis venialib. quod quāvis in infinitū
augeātr nūquā tn̄ evadēt mortalia. etsi valde disponāt ad mortale
sic etiā rationes probabiles nūquā gnabunt assēsū certū quāvis disponāt
ad agrēdū facile certū assēsū. Et ex dictis patet tū ad fūdamētū
1æ sentæ tū ad rationē dubitatiōis proximæ positæ.
Ex iis quæ hucusq diximus in hac quæstioē cōstat Certitudinē ēē
robur firmitatē et imutabilitatē cognois, tūc n̄ sumus certi de obiecto

cū existimamq nō posse aliter se habere. Cōstat etiā certitudinē cognitiōis sumi ex imutabilitate obiecti ita ut certitudo sit iudiciū illud de imutabilitate obiecti cū fit ut qn intellectq adhaeret obiecto propter imutabilitatē eiq quā in eo videt dicatr ēē certq de obiecto si vō firmiter adhaereat obiecto nō ex meritis ipsius obiecti neqz propter eiq imutabilitatē sed vel ex levitate vel caecitate aut duritia cordis, tuc nō dr ēē certq de obiecto sed pertinax, ita ut hoc differat certitudo à pertinacia quod illa sit firma adhaesio ad obiectū proveniēs ex imutabilitate obiecti cognita, ac proinde adhaesio rationabilis. Pertinacia vō ē firma adhaesio nō tā ex obiecto desūpta quā ex levitate aī vel falsa existimatiōe vel ignorātia vel ex imoderato affectu. Cōstat etiā distingui certitudinē ab evidētia quod haec cōsistat in pfecta apphēsiōe et penetratiōe obiecti, illa vō in firmo iudicio de imutabilitate obiecti et quāvis certitudo supponat aliquā evidētiā vel rei vel credibilitatis rei, tn certitudo formatr nō ē evidētia sed sūt duo distincti gradq essētiales cognitiōis. Duo essētiales qr uterqz desumitr ab obiecto formali pfectio aūt altq desūpta à formali obiecto ē essētiat actui obiectū n formale specificat actū et dat illi essam. Evidētia igr sumitr ab obiecto quatenq hoc sub pluribus pspectionibq penetratr cū evidēter cognoscitr. Certitudo vō sumitr ab obiecto quatenq intellectq iudicat de imutabilitate obiecti p hoc n iudiciū formatr efficitr certq. Porro evidētia pot ēē duplex ut dixi, vel obiecti vel credibilitatis obiecti. Certitudo qñ aliqn provenit ex evidētia ipsiq obiecti aliqn vō ex evidētia credibilitatis ut accidit in fide, pmotiva n evidēter cōtēdētia credibilitatē veri fidei tāqz dictarū à Deo sufficiēter pponitr autoritas divina intellectui, haec aūt ex se ē apta quare firmū et certū assensū ideoqz fides divina ē certa de quo suo loco. Hactenq de hac quaestione et disputatione.

Superat ad cōpletā et absolutā tractatiōnē de sciā agere de sciētiarū tū divisiōe et cōparatiōe int se tū de subalternatiōe. Sed hae qr angustiis tpis excludor reijcio ad Prooemiū Physicae in quo has quaestiōes diligēter pertractabo. Hactenq de sciā et de lib. 1o Posteriorū

LIBER SECUNDUS DE POSTERIORI RESOLUTIONE

Liber scdq posteriorū Analiticorū in medio demōstrativo explicādo totq cōsumitur ut ānotarūt Alber: Philopinq, Eustratiq et nos in Prologo 1i posterio: cū n ut dr 1 prio: c: 28 nō satis sit structurā syllogismi cognoscere sed habere oporteat potestatē syllogismos faciēdi quae cōsistit p medii inventionē et demōstrō qdā syllogisma sit oportuit ut nō tātū demōstrōis cōpō tradere(n)tr sed facultas etiā cōponēdi quod fit p medij demōstrativi inventionē hoc qz in hoc scdō lib: fit. Quoniā vō definitio

ē rati ex medijs et potissimū de definitiōe hic disseritur, sed paucis, ut mediū ē. Qm aūt lib: 1º nos agētes de demōstrōe propterqd multa tradidimus de eius medio ac de definitiōe quatenus eius mediū ē, hic solū quae de definitiōe in ordine ad definitū adijci praecedētib. debere visa sūt dicemus.

DISPUTATIO. Iª.

DE DEFINITIONE. QUÆST. Iª.

An definitio sit instrumentū sciendi et quomodo cōparetur cū suo definito et cū demonstratione.

Definitio ut etiā dixi lib: 1º cū agere de medio demōstrōis duplr cōsiderari pot 1º In ordine ad definitū cuius quidditatē explicat p genus et diffam 2º In ordine ad passionē ad quā demōstrādā adhibetr. 1º mō dr definitio. 2º cā ē mediū. Vn patet quod definitio ut definitio respi: cit subiectū nō passionē quatenus vō ē mediū et cā respicit passionē nō subiectū. De definitiōe ut mediū ē egi suo loco citato Nūc agā de defi: nitiōe in ordine ad definitū.

DUBITATIO. Iª.

An definitio et definitū sint termini distincti.

Videtur affirmative licet n. quoad rē sit idē qr eādē rē signant in rōne tn terminī et modi signandi nō sūt idē qr nō cū eodē cōceptū formamus de definitiōe et de definito distinctio vō terminorū nascitr ex distinctiōe cōceptuū nā cōceptus definiti ē cōceptus essentiae rei cōfuse et indistinctē cōceptus vō definitiōis ē cōceptus essentiae rei distinctē et p partes Cū n. apprehēdimus definitū apprehēdimus essentiam rei cōfusē et indistinctē et ita cōceptus definiti ē conceptus cōfusus et indistinctus Cū vō apprehēdimus de: finitionē apprehēdimus essentiam rei clare et distinctē et ita cōceptus defi: nitiōis ē cōceptus clarus et distinctus ita tn ut hi cōceptus distinguatr solū in nobis q cōfusē primo apprehēdimus rei naturā et postea distinctē nā in Deo et Angelis pfecte res apprehēdētibus nō datr cōceptus cōfusi et distincti cū primo intuitu pfectissimē essentiam cū oībus eius partibus apprehēdat. Quare respectu intellectus diuini et angelici nulla ē di: stinctio definitiōis et definiti sed hi termini definitio et definitū solū sūt inuēti ab intellectu humano et in ordine ad illū solū disti: cti siquidē solus intellectus humanus cōfusē et distinctē cognoscit rerū na: turas scdm quos cognoscēdi modos distinguūtr definitio et definitū.

DUBITATIO. 2ª.

An definitio sit instrumentum sciendi.

Rndeo affirmativè. Duo requiruntur ad hoc ut aliquid dicatur instrumentum sciendi 1° ut faciat scire 2° ut faciat scire per modum instrumenti dirigendo et iuvando intellectum in acquirenda scientia sed utrumque praestat definitio nam imprimis facit nos scire. Scire enim est rem per causam cognoscere at definitio facit nos scire definitum per suas proprias causas nempe per genus et differentiam deinde facit nos scire per modum instrumenti regulae enim quibus in definiendo adhibemus iuvant et dirigunt intellectum in cognitione perfecta definiti ad rationem autem instrumenti nihil aliud videtur requiri quam esse directivum alicuius cognitionis vel scientiae. Pro quo Nota definitionem dupliciter sumi posse. 1° In actu signato id est in universali prout dicit merum ipsum artificium et formam definiendi et sic definitio est oratio constans genere et differentia, et hoc modo non potest esse dubium quin habeat rationem instrumenti cum sic non in alio consistat quam in artificio quodam et modo discernendi in cognitione quidditatis. 2° In actu exercito id est in particulari quatenus illud artificium et forma definiendi est applicata alicui naturae particulari et quodammodo exercita et tunc nihil aliud est quam conceptus ipse distinctus quidditatis per demonstrationem directus et opere quodam intellectus artificiosa. In tali autem conceptu quidditatis est distinguere duo 1° substantiam ipsius conceptus 2° artificium illud definitionis quo est directus ille conceptus. Definitio igitur in actu exercito iuxta rationem primi est conceptus quidditativus rei, ratione secundi est verum et proprium instrumentum sciendi.

DUBITATIO 3a

An definitio sit instrumentum sciendi in prima operatione intellectus.

Rndeo affirmativè. Ratio est tum ex natura ipsius definitionis, definitio enim et definitio facit nos simplici quodam intuitu ferri in definitum, consistit enim definitio in perfecta apprehensione definiti, in hac autem nulla compositio, nullus discursus requiritur sed sufficit solus intuitus simplex qualis est in Deo et in Angelis. Tum ex natura ipsius quidditatis quam explicat definitio, quidditas enim propriam et naturam suam est cognoscibilis in prima operatione intellectus, tum quia est quid simplex et per consequens simplici cognitione cognoscibile, ita enim res debet cognosci sicut habet esse. Neque quidditas involvit aliquam compositionem cum eo cuius est quidditas, quidditas enim ut quidditas abstrahit ab eo cuius est quidditas. Nec etiam est cognoscibilis per demonstrationem quia non habet quid esse causam, nam genus immediate coniungitur differentiae et utrumque simul immediate coniungitur ipsi definito. Confirmatur: definitio et definitum non differunt nisi secundum conceptum confusum et distinctum, sed conceptus definiti est simplex et in prima operatione, ergo etiam conceptus definitionis. Quamvis autem investigetur definitio per discursum, tamen non facit nos scire per discursum, postquam enim investigata et collecta fuerit definitio per discursum tunc per illam solam relicto omni discursu ferimur immediate in definitum per modum simplicis intuitus, unde definitio supponit quidem discursum, non vero includit essentialiter. Dices:

Prima operatio nō agit directiōe nec ī ē capax ulli9 erroris qz nō possu:
mg decipi in appreħsiōe ita ī vē apprehēding ut nob proponitz nec liberū nob
ē aliter apprehendere & p cōsequēs nec agit ullo instrumēto ubi ī solū requirit
instrumētū ubi pōt error cōtingere. Rḑeo. Appreħsio in nob duplex ē cōfusa
et imperfecta et distincta ac perfecta. Licet igr in nudi rei apprehēsiōe nō e:
geamg ullo instrumēto qz ad talē appreħsiōnē determinamz à speciebg
rerū quas à sēsu accipimg tn quoad clarā et perfectā rei apprehēsiōnē
egemg instrumēto nā circa perfectā rei appreħsiōnē possumg aliqñ deci
ming p̄ perfectē apprehēdēdo: deinde clarā rei appreħsionē nō habemg à sēsib.
sed cū multo labore et diligētia cōparamg Praeterea ad hoc ut aliqd
apprehēdamg nō egemg instrumēto sed ut hoc obiectū et tali mō app:
rehēdamg egemg aliquo instrumēto. DVBITATIO. 4.a

An definitio sit instrumētū scienḍ distincta à demonstratione.

Rḑeo affirmative qz definitio facit scire p modū simplicis intuit9 demō:
strō vō p discursū. 2o definitio facit scire p causas intrinsecas rei hocē
p genq et differam quae sūt principia formalia rei. at definitio facit scire
p causas extrinsecas passiōis, nō vō p causas intrinsecas et principia passiōis

DVBITATIO 5.a An definitio demonstrari possit à priori de definito.

Rḑeo negative ut probavi disput: 1a de demōstrōe quaest: 2a qz oēs
propō essētial ē indemōstrabilis priori cōnexiōis ī essētialis nulla datz
à terminis distincta. Pōt tn definitio demōstrari de definito à posteri:
ori siqdē oīa praedicata essētialia investigamg à posteriori ex effectibg et
proprietatib. His tn nō obstat quod definitio data p unū genq ē possit
demōstrari à priori de definito p aliud genq ē qz ea sūt sibi mutuo cē

DVBITATIO. 6.a An definitio passionis habeatz in demōstrōe.

Rḑeo affirmativè. Ita Phil9 hic. Rō ejg ē qz passio definitz p suā caūm
et in demōstrōe passio probtr de subiecto p suā causā, ḡ in demōstrōe
habetz definitiō passiōis ut si demōstrē ecclipsi de luna ex interpo:
sitiōe terrae tūc habebo ex tali demōstrōe definitiōnē ecclipsis. Ē
ī ecclipsis defect9 luminis in luna ob interpositiōn terrae. Sit aūt
hic Phil9 de definitiōe passiōis causali perfecta data p additamētū de
quo egi libro 5o cū agebā de medio demōstrōis.

DVBITATIO. 7.a An definitio ex suo gnē sit nobilior demōstratione.

Rḑeo affirmativa 1o ī definitio ē nobilior demōstrōe rōne obiecti defi:
nitiō ī versatz circa essām rei demōstrō vō circa passiōes at essa ē nobilior

obiectũ quã passio 2° rone modi attingẽdi obiectũ qr definitio facit nos scire simplici quadã ratioẽ et p modũ intuitus demostrõ vero p discursũ, at scire p modũ intuitus ẽ lõge nobilius quã scire p discursũ tũ qr sim=plex intuitus invenitr in rebus pfectissimis ut in Deo et Angelis nõ aut discursus tũ qr discursus includit multas imperfectiões nã fit p partes successivè cũ mora p illationẽ simplex vero intuitus fit totus simul et in indivisibili cõsistit et facit pfectissime penetrare et inspicere rẽ 3°. Rõne medii nã definitio assumit causas intrinsecas et essẽtiales rei et p eas facit scire, demostrõ vero assumit pro medio causas extrinsecas rei. Dices! Demostrõ ipsa includit definitionẽ qͣ ẽ nobilior sola definitioẽ statec: ex utitr definitioẽ subiecti pro medio ad demõstrãdã passionẽ Rndeo nos cõparare definitionẽ cũ demostrõẽ praecisè accepta quatenus una nõ includit altam ita ut cõsideramus demostrõem praecise ut facit nos scire p illationem et definitionẽ praecisè ut facit nos scire p modũ intuitus. Deinde in demostroẽ utimr definitioẽ nõ ut definitio ẽ sed ut mediũ et cã passiois at nos cõparamus definitionẽ cũ demostroẽ ut de=finitio ẽ. Esse tñ definitio in nos imperfectior demostroẽ nã praedicata essẽtialia sũt nob ignotissima cũ vero passionũ sũt nob notiores.

Ex dictis infertr solã demostrõem et definitionẽ ẽe instrumẽtũ propriè scien. cũ ea sola faciãt scire res p proprias causas et faciat scire p modũ instrumẽti dirigẽdo et iuvãdo intellectũ in acquirẽda sciã modo dicto vñ divisio nõ ẽ propriè instrumẽtũ scien. qr nõ tradit cognõn rei p aliquã cam sed tãtũ explicat cõfusionẽ et multiplicitatẽ rei ẽ tñ necessa Logico qr nõ poterũt res definiri et demostrari nisi in suas partes distinguãtr si multiplices sũt. De divisioẽ aũt in particulari praeter dicta in Introductioẽ nõ occurrit aliqd aliud dicẽdũ.

Topicorũ et Elẽchorũ cõpẽdiũ traditũ ẽ in Summula et apud Fonsecã in Introductioẽ latius cõtinetur cui nihil occurrit addẽdũ Quare cũ nihil aliud supersit quod tradamus finem optatũ universae Logicae imponamus. Ad laudem et gloriam Dei omnipotentis. PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI. AMEN.

